

821.

N. Inv. 821.

liber colegii

I

Oprawę wyrestaurował introligator Jan Wyżga w r. 1934. Z dawnego grzbietu skórzanego istniały tylko fragmenty, któ=re nalepiono na nowy. Karty ochronne są nowe.

670

II

In volumine isto continentur:

- Magnus de 6 rebus non naturalibus
- [illegible] seu custodia [illegible]
- De cursu accidentium [illegible] [illegible]
- Tractatus de regimine sanitatis Arnoldi et de dosibus medicinarum [illegible]
- Item de urinis Gordonii cum aliis
- Liber de [illegible] Iohannis [illegible] Epistola
- Constantinus de [illegible]
- Tractatus de pestilentia magistri [illegible]

821

Liber medicinalis Magnini
& Tractatus continens
de Aquis

Tractatus primus de aqua cuius summa prima de aquis naturalibus capitulum primum de diffinitione aque

Aqua est corpus homogeneum compositum et secundum compositionem elementum mixtorum corporum et aliorum mixtorum quod in partes divisarum eandem manet per divisionem compaginata sive nature delinquitur appetit frigiditatem et humiditatem suas preter(?) cuius locus naturalis est inter superficiem concavam aeris et superficiem convexam terre. Per hoc quod dicitur corpus differt ab incorporeis puta ab intelligentiis. Per hoc quod dicitur homogeneum differt ab ethereis de quibus tamen non potest decipere(?) se eadem ratione, nam quelibet pars mundi non est mundus. Sed quelibet pars aque est aqua. Per hoc quod dicitur compositum et secundum compositionem differt a corporibus celestibus que non sunt composita simpliciter secundum corpora simpliciter. Est enim celum corpus simplex actu compositum ut asserit Avicenna(?) de pluribus locis compositum(?). Per hoc quod dicitur elementum mixtorum corporum differt a mixtis inanimatis et transformabilibus que non ingrediuntur compositionem corporum mixtorum et aliorum mixtorum. Sed per hoc quod dicitur quod in partes divisarum eandem divisionem pati differt a membris consimilibus que licet ingrediantur in compositionem corporis tamen in partes divisorum eandem divisionem patiuntur sicut de corporibus elementis, nam os caro nervus et similiter humores qui sunt membra complexa veniunt ad corporis humani compositionem. Et in partes divisorum eandem vel secundum dividi patiuntur sicut de quadam elementa ex quibus sunt composita et de eis secundum ... constituatur vel secundum... et de aere saltem ligato vel restricto sive remisso. Sed per hoc autem quod dicitur compaginata appetit frigiditatem et humiditatem differt ab aliis elementis. Nam ignis est calidus et siccus et maxime calidus, et proprie aer est calidus et humidus maxime humidus. Terra est frigida et sicca licet primo et maxime sit sicca. Aqua est frigida et humida et maxime frigida, licet autem aer sit humidior aqua essentialiter. Et de aere propter autem aqua est humidior de effectu. Unde sciendum quod magis est humiditas ipsa aqua quam licet frigiditas possit auferri ab ipsa humiditas tamen non potest in effectu, et tamen humiditas de effectu potest removeri ab ipso aere licet humiditas essentialiter non possit auferri. Caliditas autem secundum speciem ab aere removeri potest non durius aere aut secundum taliter conservatur(?)

sed caliditas in effectu quia ad compactionem non potest removeri. Nunquam enim aer procreatur adeo calida(?) frigiditate quin aliquid repleatur ardoribus(?) unde testatur de veniente frigore tamen(?) secundum (?). Remotio autem est effectus caliditatis. Caliditas autem et siccitas de effectu et secundum speciem ab igne auferri non potest. Sed siccitas in effectu secundum comparationem ab igne auferri potest respectu compositorum corporum. Multa enim corpora igni apposita efficiuntur humidiora quam prius erant ut patet de cera et de aliis liquabilibus. Terra autem potest removeri infrigidari(?) in effectu sicut ab aqua. Sed siccitas ab ea auferri non potest. Semper enim terra proprietatem suam servat, et de corpore contiguo attrahit et generat siccitatem. Terra autem vendicat sibi ita siccitatem sicut qualitatem minus nobilem et magis conveniens propinquam. Et ignis caliditatem sibi qualitatem magis activam et minus passivam et aqua frigiditatem sibi vendicat que ab ea auferri potest in effectu sed non essentialiter. Aer autem sibi humiditatem vendicat non tamen potuit sibi frigiditatem vendicare que non magis sibi convenit nec caliditatem sibi vendicat. Cum igitur ignis nobilior est eo sibi vendicat caliditatem. Sed siccitatem sibi vendicat quia ea(?) sibi conveniunt terra que est elementum ignobilius inter elementa. Et secundum hoc videtur quod aqua esset nobilior aere cum sibi vendicet nobiliorem qualitatem. Ad hoc potest dici quod licet frigiditas nobilior sit qualitas quia magis activa quam humiditas, tamen in mixtorum adquisitione elementa finaliter sunt ordinata humiditas est nobilior forma mixtorum nobilius patitur humidi est humidum ad adquisitionem(?). Unde puto quod de compositionibus mixtorum humiditas passio(?) est per quod frigidior(?). Potest dici et melius forte quod licet frigiditas sit nobilior qualitas quam humiditas quia activior tamen combinatio humidi cum calido que est de aere est nobilior multo combinatione humidi cum frigido que est de aqua. Et licet aer sit nobilior non ratione humiditatis sed ratione combinationis humidi cum calido et quod combinatio est nobilior quam combinatio frigidi cum humido. Combinatio autem calidi cum sicco est nobilissima et maxime activitatis et minime passibilitatis et igitur omnibus modis est elementum nobilissimum. Combinatio autem frigidi cum sicco est notabiliter minus nobilitatis et minoris activitatis et terra est elementorum fex

Redditur ultimo continuus diffinitio est quod loco eius est
inter convexum terre et concavum aeris / Nam terra
est in aqua, aqua in aere / et aer in igne / et
ignis in celo / celum totum nullibi / non enim est
in loco nisi per partes quia ultra speram [illegible] non est
in loco quod partes tum tota sit [illegible] / locus
autem et locatum debent esse distincta / dicto
enim [illegible] esse in loco secundum [illegible] / Sed
dicentes celum esse in loco per partes [illegible] dicant
/ nam spera lune est in spera [illegible] / et de singulis
/ et celum totum est in loco per partes / quia una
spera continet et locat aliam [illegible] sunt [illegible]
/ locus autem et locatum sunt distincta [illegible]
[illegible] ultra speram [illegible] non est in loco nec per se
nec per partes / Sed si dicatur esse in loco [illegible]
est [illegible] quia aliam dispositionem [illegible] respectu
centri quod est [illegible] mobile nunc quam prius / quia
[illegible] quod [illegible] quam nunc est [illegible] respectu terre
[illegible] erit in [illegible] / [illegible] tota ultra speram
[illegible] dispositionem respectu centri
nunc quam prius / et hoc sufficit ad hoc quod moveatur
locatur et ut dici possit esse in loco nam
[illegible] non est in loco quo mutat locum / sed quia
mutat locum secundum dispositionem respectu centri ut
[illegible] ponitur in loco respectu centri
/ Aer autem est [illegible] nobilis et subtilis [illegible]
[illegible] / Si autem [illegible] que
que [illegible] est ultra sit alia spera
[illegible] eam continens que sit [illegible] mobilis [illegible]
non est difficultas [illegible] mutabit locum respectu
[illegible] superioris nec [illegible] respectu centri / [illegible]
erit in loco / et [illegible] mutabit locum secundum
dispositionem / et [illegible] non secundum [illegible]
/ et hoc potius [illegible] secundum [illegible] et [illegible]
que [illegible] celum [illegible]
[illegible] dubium [illegible]
[illegible] quod terra est in aqua [illegible] terre
que est discooperta non est in aqua sed in aere
/ [illegible] terra est in aqua
secundum unam partem et secundum aliam in aere et
hoc [illegible] / nam [illegible] locati debent
esse [illegible] locus naturalis / [illegible] quod
parte [illegible] tota terra [illegible] esse
discooperta aquis / Sed [illegible] et [illegible] ordine posuit quod [illegible] terre sit aquis
discooperta propter salutem animalium et plan-
tarum [illegible] que [illegible]
[illegible] quod aer non sit vere

[illegible] / maior enim est distantia [illegible]
[illegible] in una parte aeris [illegible] in qua
[illegible] aeris est [illegible] aque
et [illegible] est [illegible] non
[illegible] terre [illegible]
[illegible] aquis [illegible] distat a celo [illegible]
aque sicut aqua [illegible] imaginatur [illegible]
[illegible] esse discoopertam aquis [illegible]
[illegible] in parte [illegible] / est etiam
[illegible] quod aqua non est [illegible]
[illegible] cuius in una parte magis
[illegible] celo quam in alia [illegible]
[illegible] terre [illegible] est celo
/ [illegible] aqua non est [illegible] ad suum
[illegible] sit [illegible] ad suum [illegible]
/ [illegible] autem que [illegible] dicta sunt de aqua
secundum quod est una res naturalis dicta sunt
secundum quemadmodum [illegible] est [illegible]
[illegible] naturalis [illegible] medici / Sed aqua secundum
quod est res [illegible] naturalis est magis [illegible]
medici / unde medici in suis libris de aqua
[illegible] quod est res naturalis qua [illegible] vti recte ꝛ non recte
/ [illegible] aqua [illegible] ~~et non recte~~
[illegible] et [illegible] / Sed de aqua [illegible] quod
est res naturalis tractaverunt [illegible]
[illegible] de celo [illegible] Sequitur

Capitulum de [illegible] aque et aliorum in [illegible] mixtorum secundum quod sunt res naturales

Quatuor elementa [illegible] ad
[illegible] mixtum [illegible]
autem terra [illegible] in mixtis ad [illegible]
et retentionem / et ad [illegible] / nullum
enim aliorum elementorum [illegible]
[illegible] / non [illegible] ignem aqua [illegible]
[illegible] retentionem / [illegible] per aerem nec per aqua
/ est enim aqua instabilis [illegible]
/ et [illegible] ut patet in [illegible]
et [illegible] / Illa autem que sunt mixta [illegible]
et [illegible] terre [illegible] et retentionem
/ et [illegible] / Aque autem in rebus
[illegible] est ad [illegible]
et ad [illegible] / et [illegible] ut
[illegible] terra et lignis / et lapidibus [illegible]
[illegible] / [illegible] enim aqua [illegible] terre [illegible]
[illegible] et [illegible] que [illegible]
in mixtis / et [illegible] aque
[illegible] / et [illegible] et [illegible]

huiusmodi igitur passiones corporum non possunt
sine aqua et terra / terra terra ~~et aqua~~ ab
aqua accipit figurationes faciliter / aqua
autem figurationis retentionem / sed enim propter
terrenum humidum aqueum · aliqua superabilitate
/ ita humidum aqueum propter siccum terreum
aliquarum partium divisionem / et non adhesionem
/ terra per humidum aqueum partes terre sibi adherent
et conglutinantur propter siccitatem / ut apparet in arboribus
et lapidibus · qui sunt compacta / et aqua
aeris enim virtute inmittitur · Hec autem duo
elementa non sufficiunt · sed aer necessarius ut rare-
fiant et subtilientur · et ad superiora aliquid
elevantur / et huiusmodi possessiones in mixtis
invenire ac separatas est impossibile / Unde quanto
mixta sunt rariora subtiliora et leviora
tanto sunt magis aerea / Amplius
ignis est necessarius ad omne mixtum saltem
perfectum · scilicet ut maturet mixtionem / et sub-
tiliet · ut partes subtiliatas trahat supra
aerea permixta / et est duorum elementorum
contrariorum frigiditatem frangit / et ei de calore
precipue ad virtutem [illegible] · et mixtorum propria et
disponat / Et non tamen dico propria et dispo-
nit quod si aliquod mixtum de novo generetur
huiusmodi mixtum non generatur ab elementis · ut
elementa / sed generatur ab aliquo mixto · sibi simili
si sit unita generatio · ut sunt lapides
et mineralia que corrumpuntur et generantur
quorum causa est aliquorum virtus celestis causata
in istis inferioribus per motum / et lucem / Simi-
liter igitur contrariorum que huiusmodi mixtis data
ab agente puta a virtute celesti omnia
sunt calida / Unde non infrigidant nec non
agunt nisi per motum / et lucem et per quos nulla
possunt infrigidare / omnia igitur mixta quantumcumque
sint in actu calida sunt caliditate celesti data
ab agente / et dato quod mixta sint calida
· caliditate celesti · tamen sunt frigida frigiditate
elementari / In mixtis enim dominatur plus
terra / deinde aqua · deinde aer · deinde ignis
/ Unde videmus quod omnia mixta moventur
motu terre / vel aque / mixtum enim movetur
motu elementi dominantis in eo aut qualitate
dominante in eo / Sunt igitur omnia mixta terrea
ad oculum corpulenta vel aquea / plus
enim de corpulentia terre vel aque est

in omni mixto / quam de corpulentia aeris
vel ignis / Non movetur motu terre vel aque
Et si essent tantum de corpulentia ignis
sicut aque vel terre tunc pro uno pugillo terre sunt
decem ignis essent · et pro uno pugillo decem
ignis / et mixtum non posset permanere
/ Quia ignis aliud destrueret / et sic in mixtis est
plus de corpulentia · terre vel aque · quam
ignis vel aeris / Et omnia mixta sunt terrea
ad oculum · vel aqua corpulenta / et quia gravi-
tas et levitas sequuntur dominium corpu-
lentie omnia mixta prefata sunt firma ad oculum
/ Et sicut omnia mixta ad oculum gravitate
elementari / et terrea vel aquea / sic puto
quod sint ad oculum frigida frigiditate elementari · licet possint
esse calida caliditate celesti et caliditate data
ab agente univoco vel equivoco / Unde ymaginabor
esse quod secundum veritatem · sicut terra / et aqua
in mixtis prefatis dominantur · quantum ad gravitatem
respectu ignis et aeris / sic etiam dominantur quo
ad frigiditatem / et sic de mixto perfecto complexionis
est terreum vel aqueum ad oculum et per consequens
frigidum frigiditate elementari / Si aqua mixta dicatur
calida et ad tactum sentiatur calida propter
naturam delicata · hoc non est caliditate celesti
data ab agente / et quo ad qualitatem formalem
sed de qualitate materiali data ab elementis omnia
mixta sunt frigida ad oculum frigida quidem et
sicca · si sint terrea ad oculum / et si aqua mixta
puta urina sagina conveniunt calida
sicut etiam eparis sanguis et colera que ad
actum calida conveniunt / Dico quod huiusmodi calitas
non est elementaris nec quo ad qualitatem materialem
sed est celestis et agentis et secundum qualitatem
formalem / Licet de qualitate materiali data
ab elementis est frigidum et siccum ad oculum · licet licet
de qualitate formali data ab agente et celo sit
calidum ad oculum / Sanguis enim de qualitate materiali
et formaliter et humidus / et de qualitate formali
est frigidus
data ab agente celesti est calidus et humidus / Similiter
in mixtis autem animatis sanguineis complexionis formalis data
ab agente celesti vincit complexionem materialem
datam ab elementis / Et totus complexio corporis declinat
ad caliditatem in mixtis animatis / Sed in mixtis animatis
carentibus vita complexio data ab agente vincitur
a complexione materiali / Et corpus totius complexionis declinat
ad frigiditatem / Totum igitur illud de qualitate materiali est
frigidum et de qualitate formali est calidum complexionis

et declo complexione aggregata declinat ad calidum
sicut mellis decoctio. et cetera. lapides autem et
mineralia de complexione mali frigiditate sed declina-
li tenent celesti sunt calida. et de complexione totali
sunt frigida. in eis enim complexionalis vincit
fortior. 2us sermo tolerabilis quo sunt frigida ad oculum
secundum autem qualitates complexionales elementa commixtis
sic apparendum. potius decoctione et nature est manifestum
nobis aut ignotum. Sciamus igitur quod
desperatio approximaret veritati quia in dulcibus
mixtis elementa quinta. plus dominatur quam
levia. et est commixtionibus vero temperatis
tertio gradu plus dominatur terra quam aqua
sed in mixtis autem male temperantibus tertio
gradu plus dominatur aqua quam terra. aer et
in omnibus mixtis compositis plus dominatur quam
ignis. et spiritus dicitur in medicina de multis
creatis quod sunt calida. sicut piper cu-
ius non est de complexione calida actuali
sed de complexione potentiali. sicut ligna sicca licet
sunt frigida etc. et sermo actu. tamen tactu patiuntur
ab igne. sunt calida et calefaciunt. sic est
piper licet in actu sit frigidum. et tamen ad oculum
tamen tactu patitur a calido in mali multo calefacit
et calefacit corpus nostrum. Summa igitur mixta
complexione nature deducta de actuali frigiditate et
totali complexione frigida frigida. Conveniunt tamen magistri
quinque conclusiones per ordinem sub capitulo de. Prima
est quod omnia mixta sunt frigida ad oculum sunt
elementari et de mali complexione. 2a conclusio quod
omnia mixta sunt calida calore celesti data
ab agente. et de complexione fortiori. 3a conclusio
quod quodlibet mixtum de complexione totali aggregata ex materiali
data ab elementis et fortiori celesti ~~da~~ data
ab agente sunt calida ad oculum. 4a conclusio quod de
complexione potentiali aqua mixta sunt calida. et
aqua frigida. 5a conclusio est quod aliquod mixtum
sit frigidum ad oculum de complexione actuali. et totali
et tamen calidum de complexione potentiali ad oculum. et licet
conclusiones possent exponi sequi tamen ut magis
veritas appareat intendo eas declarare
Prima conclusio patet omnia mixta composita sunt
terra vel aqua ad oculum quae frigida quia terra
terra et aqua sunt frigida et frigiditas eius
complexionatur. quia quod est terreum vel aqueum ad oculum
est frigidum frigiditate elementari. maius patet quia omnia mixta
movetur secundum naturam elementi dominantis in eo
ut sic ponderosa. et quia sic videmus de igne
et frigiditate mixta terra et aqua ad oculum
sunt quia plus quam levia. et aliter frigida
frigiditate elementari plurimis calida probans multo magis
quia frigiditas est qualitas fortior multo. et
perfecte in terra et aqua quam caliditas. et
perfecte operatur ad mixtionem ut habetur 4o metheoro-
rum. igitur terreum ad oculum et quae ad oculum magis
est frigidum ad minus. et quia non caliditas. et
et frigiditas sequitur elementorum corpulentiam. ubi
igitur plus est de corpulentia elementi frigidi quam
calidi quod minime et plus de frigido quam
de calido. quia in mixtis perfectis est plus
de corpulentia elementorum frigidorum quam calidorum. et
per hoc et plus de corpore complexionale et de corpore
loco. 2a est frigida frigiditate elementari ad oculum
et hoc venenosa frigida fieri secundum donec meliorem
in eorum addunt. et hoc videtur esse mixte
contrarius 2o colliget. ubi dicit quod in nullis
compositionibus elementis est calor in actu nisi
et loquitur de cibis et mineris quae ad
mixtionem corporis nostri. Sed in elementis autem est
calor in actu. et idem tamen corpori applicatur
non est necesse quod reducatur de potentia ad actum
qualitates. i. eo quibus elementa operantur sunt
actu in elementis sicut calor in igne et
frigus aeris. Dicit igitur contrarius quod commixtis
nisi modo corpori administratis non est calor
de actu frigiditas. et primo ad modum et loquitur
ut puto de elementis ad oculum quo constat quod
omne mixtum habet complexionem in actu quia
complexio est in via ad formam. sicut igitur
mixtum habet formam in actu. ita licet quodlibet in
actu quae est de necessitate et calida in actu
vel frigida in actu quia non mixtum est calidum
ut salvetur contrarius et utrumque frigidum frigiditate
elementari. Dummodo quod piper est frigidum frigiditate
elementari ad oculum et contraria licet sit potentia calida
tamen patitur a calore nostri corporis efficitur
calidum plus tamen primo erat plus frigidum. Nam
per actionem caloris dominati partes ignee vi-
gorantur in ipso pipere et partes terree
et aquee debilitantur. 2a quod primo fuit
frigidum frigiditate elementari post efficitur calidum
ut patet de lignis quae prius sunt frigida et
postquam igniuntur sunt calida ad oculum hoc

est optima et in 3o de generatione probatur. Et propterea possit
est quod minera que dicitur frigida non videtur quod re-
ducatur de potentia ad actum, quia in actu non
patitur in corpore modo nisi dominetur adum-
ma. Sed minera que dicitur calida non est
actu potentia et eorum taliter indiget optimo
movente reducente de potentia ad actum. Si igitur
non habet caliditatem potentia et eorum tamen cum omne
mixtum actu est omnis minera sit frigida vel
potentia ad calida vel frigida quia [illegible]
ponderis est impossibile. Respondetur ergo quod generatio
minerarum erit a calido frigido frigiditate elevata. Sicut
est videre in metallis Avicenna post tamen ca. de
elevatis. Videtur quod elevata generantur plures operan-
tur ad metallorum generationem quam levia. Ratio est
quod quanto elevatum generatum plus durantur
in metallis. Elevata autem levia plus adspi-
tum generantur et motum quantum motor non
sit nisi [illegible] secundo quod aliqui in mixtis sunt
calida caliditate celesti. Videtur quia ad generationem
mixtorum concurrit calidus celestis per
sol enim et homo generant hominem. Et si in
frigore sunt minera et celorum corporibus in-
[illegible] aut sunt ad mixtorum generationem lumen
suo et motu, nunc aut celum plurimum
suum et motu calefacit. Preterea igitur dicitur
[illegible] celum instare. Non enim instat sed
generat taliter proportionata cum elevata
et cum mixto. Et hoc dicit Averroes 2o celi
et mundi et concludit quod omnia que sunt
mixta per potentiam generabilium et corruptibilium
sunt calida calore celesti. Tertia questio est de propo-
[illegible] operatur et [illegible] nisi sine eleva-
aliqua mixta sunt calida adurendo. Si ergo
in quibus celestis caliditas cum calore elementari
vincit frigiditatem elementarem. Sed quedam sunt
frigida adurendo in quibus frigiditas elementaris
vincit caliditatem celestem. In creaturis
vita et sanguine frigiditas elementaris vincit
caliditatem. Unde relicta [illegible] nec ad tactum
frigida sentitur. Ut autem [illegible] tactu [illegible]
est inde calidi [illegible] et frigidi. Quod vult-
tur [illegible] nec [illegible] sentit [illegible]
est frigidum adurendo et aliqui sunt calida vita
et sanguine et [illegible] reliqua relicta [illegible]
nec calida sentitur [illegible]
et [illegible] et [illegible] calida [illegible]

calida adurendo inducatur in eis caliditas ce-
lestis cum elementari sed vincit frigiditatem elementarem
et hoc patet ad sensum. Quinta conclusio est quod sunt quedam
mixta calida. Et frigida potentia. Illud enim
dicitur calidum potentia quod propria passio est
accidentaliter denominatio et per plus caliditatem quam
frigiditatem et plus calidum sentitur ad actum ut
patet de propria passione prima reductum est
de potentia ad actum accidentali denominatio. Si tangere
[illegible] vel [illegible] calidus quod enim sunt sensibilius
et hoc est ita clarum quod nulla vice potest negari.
Illa autem minera que dicitur frigida quia
frigiditas non dicitur frigida potentia sensibili sed
potentia accidentaliter et ideo indiget. Non dicitur
[illegible] ut dicit [illegible] ut dicit frigida in potentia quia
[illegible] [illegible] vel proportionale [illegible] frigiditate cor-
poris ut dicit Averroes tamen talis minera [illegible]
qua patitur erit frigida in actu [illegible] frigida
non sit in potentia sensibili [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et potentia [illegible] [illegible] est de potentia
sensibili ad [illegible] quod fiat [illegible] vel aliquod
proportionale [illegible] est in potentia sensibili [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] non potest instare
[illegible] [illegible] [illegible] non potest
nec [illegible] [illegible] est [illegible]
non agit ad effectum [illegible] nisi per motum
aliquo motu motus a primo agente
sicut videmus quod dolabra non agit ad [illegible]
[illegible] nisi prius moveatur manu artificis
que est [illegible] ad [illegible] et ideo non
movet nisi prius movetur appetitu et
[illegible] [illegible] sunt prima [illegible] [illegible]
sicut [illegible] non movetur nisi prius ab anima
moveatur. Sicut dico quod minera que est [illegible]
caloris naturalis [illegible] non agit calefaciendo
vel infrigidando nisi prius alteretur a calore
[illegible] [illegible] [illegible] lapis non agitur
in [illegible] nisi prius [illegible] agat in eas
ut dicit Averroes post tamen hoc etiam plurima
[illegible] non agit in corpore nisi prius
reducatur ad actum. Sic minera frigida potentia
[illegible] infrigidat in [illegible] absque quod al-
teretur a calore [illegible] [illegible] non est
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] nisi prius reducatur de potentia ad actum
et nisi prius [illegible] a calore in-
nato [illegible] [illegible] a calore
innato [illegible] [illegible] [illegible]

no possit ee insit tu deriatu / n' ad effcim
deriatu pñt intetu ana / et intsis
toriat mēis cade et frē. ß mene cade
po actu calefacē no pñt nisi pñus
reducat ad actu. qr no est cad' dar
ß meñe cade actu pª instantē. antequā
ad actu reducat / qr quiqi aña no
ē regulata aña. n' abaña antequā
actuet ab cnato calore / Tuu ulterius B dt
de mena q no pati' nisi prius pat / et
q ad. q infrigid' no indig' n' dioc
adm' loquabat de infri de ipīs
po actu. q no ē ad deriatu effcim
ab aña intentu / Redd' n' q agat
ad deriatu g et deriatu effcim diletu
oz q reduca depo ad actu a calore
ind cor / Ez mene cade. po actu
no pñt calefacē cor' nisi ß oz ut
depo ad actu reducat. p q ~~calef~~
~~fac~~ reductez calefaciu ad deriatu gdu
tu si pip pulmet sup manu non
calefat nisi prius calefiat a calore nali
quiqi aut dimissio ad inua no sufficit
ad. q mena calefat / ß si seme inßa
pulmet sup manu ßo actu infrig'
an reducez ad actu / ß quiqi insit no
et rcta aña. nisi ßo actuet / Et hec
fuit intēo B qui dixit q mena fra
no nisi indig' dioc ad inua / ad q
infrigidez primo actu. qr aut suppt B
ad huius dicas int aez mene cade / et
frē dio ad inua ē cpplete suffic' ad
q mena calida calefact / Tuu go secūt
B q cada mena pati' a calore cnato
st et fra / ß fra mena p passez quiqi
no acqrit noua fritez / ß tuu acqrit
mom infri di determinatu / ß mena cada
p dez actu acq' catem et mom cala
fadi deriatu tuu B no negass qn mena
cada gultar in latt digitis / et sir n'
insit ē dica int dez mene frē et
calidē / ß fra ē iª que sup' dicta ē
q Rus no opposit / ß B no posse
vide / Tuu dom aliof indio med ē inß
~~frido~~ fugitiu q detin B / ita p dcm
Rus no appz a'gna dica int' mag
acof cade et fride mene / Ez p dcm
B liqi dica ē manca liz B potuiss
dupsse qr elaig / Tc. gº ē cpdictio

Contra q°

sue manca. s' q a'gna mena pt
esse actu cada et fra in po. et eq
tuu cpnez q pip ē fim frite eltari
et toli mat' po / et ccnli tu delictu
psc ne fenta fim ad actu po actu
ß9 aut tarty ē indecpo cadi et frē
pip go ē fim mat' po conli / sicut
ing ing q aq ē fra in act' po / et
ccnli et in po ē adtatez / sir iyma
ginam ingento q no ē obstaā q
pip in po sit cad. rc' ini cor / ad
depo ad actu rduci a caloc' ini cor
cnato / ten in act' fim zi pnato noz
pos sup dicto / po et arty so dic
vldc sic / et no aggrau in cord
po ad ē mena dr cada in po insito
ne no pt rduci ad actu abigne / n'
abaño agete. ß fim a calaē ini cor
cnato / et forte ipsio cor' cpati et
forte pata ē fim in mixtis quntiz
gnda ppor deriafu ad mini corp
sir ppozo ē int' fp et ad animatem
et ita sicut poly magnes fp attrahit
ita poly calor nalis rduc cadas et
fras menas depo ad actu / liz da sit
rduc media cade et frē / tu ccs pora
ē da et aa et supiq ē cpposita / Ho9
aut reduc mene cade in po calis
ē / tra tu oct calor nali pti abeo
et pb ignee vigorat / et pb aut ~~ignee~~
trēc debilitat / tc mena caliter fit pq
q po na ~~ca~~ calitas sit tu zi bus
igneis pporn meo. q aut calida
po vinciut pb fras / et effciut calid
q mini cor. fim actu tu. ty cet fim
ad aliq p cpnatoem quiqi calit tu laoc
ad acqret cpslem arz cpdaz ppor
nonaz. sy ß no pt age ad deriatu
g cali / ut opari infrid ad effcim
intetu pñt ana / ß mena fra no
rduci ad actu p acoz calor cnati
q vigorent ptes frc. si elta fra
et debilitat sz elta cada / no p acof
calori cnati d menaz fram fra elta
debilitat / et cada vigorat / no n
bz calor cnatq infrare n' ccs dac

situm continuatum propter hoc igitur ad actum reducitur quia acquirit a calore continuato qualitatem miscibilem proporcionem sive quantitatem neque dispositionem sive qua ipsum impossibile est instrare ad gradum determinatum et operari ad effectum determinatum principiis causa. ¶ Sed hic est unum dubium quod non admittendum. si minera cruda reducitur a calore minerali quo ergo potest esse talis. Ideo cum effectus non potest esse perfectior sua causa. ¶ Dicendum quod potest dici quod hoc conuenit compositis passis. Unde videmus quod lapis calefactus est calidior flamma. ipsum calefaciente. sic etiam possibile est quod producatur ad actum a calore minerali licet calidior fuerit minera. ¶ Aliter potest dici simpliciter quod propter sit calidius metallum non est calidius calore continuato et calore celesti qui concurrunt ad reducendum propter depositionem ad actum. et quod diverse minere diversam habent proporcionem ad corpus mixtum secundum diversitatem reducuntur ad actum. quod calefaciunt quod dispositione quod est 2o et quod infrigidant. ¶ Sic etiam dubitatur de minera frigida si reducitur ad actum a calore minerali quo igitur potest esse frigida. sicut corpus mixtum frigidum est calidum. et agit per calorem continuatum. Unde autem calidum continuatum non potest facere de potentia frigidum actu frigidum. sic ergo minera frigida per se non fiet actu frigida a calore continuato. ¶ Dicendum est dicendum quod non potest compositio frigida. una calor continuatus non reducit mineras potentia frigidas de potentia ad actum frigidum. sed reducit ipsas ad determinatum modum infrigidandi tantum. ut frigus fuit determinatum. una minera frigida a calore continuato acquirit quantitatem proporcionem neque sive qua non potest agere ad determinatum gradum et sive qua nunc potest operari ad effectum determinatum principiis causa. ¶ Dicendum habent alie proporcionem et dispositionem minera frigida sicut in potentia consuli. et habent dispositionem acquirunt ad dispositionem mixti corporis. nec ab ipsa reduci potest de potentia ad actum. ¶ Sed quibus autem potest esse manifestum quod calidum dicitur aliter de calida minera. et aliter dicitur frigidum de frigida minera. non obstante quod utraque secundum esse sedem proporcionem. quantum intelligitur. quod ambo acquirunt principium primum a calore mixti corporis. sed acquirit mixto ad gradum determinatum. et effectum determinatum principiis intentum causa. Sed dicitur

minus acquiritur. ¶ Una minera calida intus recepta per se dividitur per partes plures. una dicitur calidi ad quam perfectam calorem facilem actionem. Idem calor continuatus eidem observando est. et cum eo permisceatur. 3o inflammatur et calefacit secundum actum. nulla in mineralibus licet calidum de actu consuli. et per se aliqua parua actu continuato ut apparet ¶ 2o sicut dictum est et 3o quod primum non est minerale est actu calida. ideo non calefacit nisi ad actum reducatur et fiat calida. ut hic apparet ¶ 3o quod primum calidum 2o. propter quod autem minera calida sit et inflammata calefacit corpus fortius calore accepto. quod sit calor mixti corporis. qui corpus calefacit. propterea quod calor minere maior est quod corpus mixtum calidum. quod autem hic est possibile frigus est determinatum. et est similiter de lignis que per se inflammantur. idem augmentatur ignis. ¶ Minera autem frigida est actu frigida actu primo consuli a calore mixti corporis diuiditur in partes plures sed per calorem mixti corporis non fit actu frigida. ideo compositio est actu frigida. sed quod infrigidat ad determinatum gradum. et operatur ad determinatum effectum hic licet a calore mixti corporis. una a calore continuato acquirit quantitatem dispositionem. sine qua agere non potest ad determinatum gradum. et operari ad determinatum effectum causa intentum. et potest sic propterea dici de potentia frigida non quod a calore mixti corporis acquirit infrigidacionem. quia calor mixti corporis non infrigidat. sed calidis remissis generatur. et tunc notare potes quod minera frigida ipso est propinquior actui quam minera calida in potentia. sed forte vellet aliquis dicere quod minera calida de potentia consulis calida. ¶ Sed minera frigida est frigida primum de potentia actuali. unde minera calida ad hoc quod calefaciat indiget corpore cum similitudine calida. ¶ Minera frigida non indiget corpore cum similitudine cum adiunctione ad hoc ut infrigidet. sed primum indiget corpore cum similitudine cum ad quantitatem disposicionem. sine qua non potest infrigidare ad gradum et effectum intentum principiis causa etc. Capitulum 3m de aqua dicitur quod est res non naturalis et de eius utilitate et nocumento sequitur de aere igne et terra habitabili in generali etc.

Aqua autem magis est unum elementorum ingredientium in corpus mixtum quam dicitur in rebus naturalibus que sunt elementa generantur. una res naturalis est qua consistere corpora una consistunt

et qua non subsistente corpus mixtum non sub-
sistit. Item aqua est res naturalis numquam sub-
ingreditur intra corporis compositionem. Exemplum dico quod
aqua est res non naturalis cum numquam actualiter adusta
intra corpus, et generaliter sicut potus. Nam cibus et
potus sunt res non naturales. Aqua ipsa et aer
terra et ignis possunt dici res naturales et
non naturales. Unde auctores medicine diffuse
tractaverunt de aqua numquam est res naturalis
theorice et practice. Sic de aere et terra similiter
sed de igne non sic fecerunt etiam speculative. Unde
et primo continuum conservat humidum aque mixtum
utitur res non est naturalis. Dicebat quod omnes
homines vivunt aqua et sine aqua vita hominis non
potest stare. Declarat mirabiliter dicebat Remus
primo tamen fieri ita quod homo sit proprium ipsa aqua
inter cetera quod sola ingreditur membra quod bibitur et
comeditur non ut mutat. Quia non sunt
mixtum sed inter eos subtiliter et penetrative
faciat et calorem naturalem confortat. Exemplum
aqua est liquor que mirabilius ad rerum
decoctionem cum sit insipida et nullius sapo-
ris levius receptam illius rei saporem
permutabilis. Unde vires suas passi-
bilis est valde maxime passibilitatis quia est commixtorum
primum et nullius saporis levissime et valetur
nullius receptiva et virtutum rerum de ea
decoctarum inter cetera liquida est minime impe-
ditiva. Sed aqua debite aministrata sani-
tatem conservat et complexionem vitalem. Et si
indebite aministretur sanitatem destruit et
egritudinem inducit ut infra apparebit.
Iterum primum aqua est utilis et necessaria in mixtorum
corporum conservatione sic etiam aer. Aer enim
non solum est elementum corporum mixtorum et spiritum
sed cum hoc est causa melioris temperantie corporum
et hoc temperantia aeris nobilis aeris alterati
ad conservationem ad temporum et periodi qui sunt de natura
naturali aer sic alteratus pertransibit per medium ad
ignem temperatus, et ideo quod huius aer
sit sicut ... potest homines mutare. Ab aere sic alterato
sit inmutatio spiritus quia per sanitatem
aeris compositionem appellatur iustissimus
... et ideo quod aer continue movetur.
Aer enim corpus nostrum continuat suspi-
rando et inspirando et si aer sit purus
et bonus sanitatem conservat, et si impurus

sanitatem corrumpit, et sic in aqua dominante
debilitatis corporis mali corporis et corpus cor-
ruptione aeris, et aqua preventa conservatur.
Aer enim continue corpus nostrum continuat suspi-
rando et inspirando. Aer enim est corpus hominis
corporibus compositum spiritus quam ulla est
res plus vitalis aeris et aque rapine
rerum vincendi maxime est aqua. Ex quibus patet
patere quod aer et aqua sunt necessaria ad
nostram vitam sunt res non naturales que debito
modo applicate conservant sanitatem et inde-
bite aministrate corrumpunt. Et sic huius
vita hominis stare non potest. Exemplum sic
igne vita hominis stare non potest ... non
est solum res naturalis quoniam est elementum mixtorum
corporum ut superius dictum est. Sed etiam est res non
naturalis quoniam cum debita applicatione
et ipsius usus debitus conservat sanitatem
et indebitus sanitatem corrumpit. Et sine
beneficio ignis vita hominis non potest debite
stare. Est enim beneficio ignis nutrimentum de aeris
rectificatione in sanitate et qualitate et de aquarum
subtiliatione et rectificatione et de aliorum decoctione
et in aquarum preciosarum subtiliatione in distillatione
generatione et mellium et syruporum
atque apothecariorum conservatione que omnia
sunt utilia corporibus humanis. Dicit quod quidam
filiorum Hermetis qui sunt magni
alchimiste dixerunt ignem soli vicarium
quod enim sol operatur in multis annis operatur
hic ignis in [illegible] ... quod videmus vel sicut
aurum per opere alchimistico ab igne generari
unde videmus quod multa digna opere non
sunt operata ad hominis usum. Ideo tunc precipue
sunt ad hoc apta et bonum invenitur cum
deus ea ordinavit ad usus hominis. Homo
enim quodammodo est finis omnium operum in hoc
modo [illegible] sed licet inter
omnia in hoc modo opera sit nobilior
et perfectior. Donavit enim deus homini
meliorem corporis qualitatem et sit in hoc modo
et nobiliorem formam et perfectiorem operationem.
Unde homo inter alia est sicut aurum inter
metalla. Sed hoc ponitur quod ignis est res
non naturalis quia potest debite venire ad
usum hominis vel indebite. Et potest sanitatem

continuatur ad corruptionem. Exemplum terra in qua homines habitant non solum est res naturalis composita, quod est elementum mixtum corporibus, sed etiam res non naturalis, quia sumitur usu et applicatur ad conservationem vitae hominis secundum statum non pertinet. Cuius quidem debitus usus sanitatem conservat, indebitus autem corrumpit. Secundo homo etiam et multa animalia non possunt gravari nisi esse contingeret in terra aquis discooperta et ideo sub naturalibus corporibus gravandis. Tertio aqua est omnino dissolvendis. Sed ratio probatur terre que est sterilis propter nimiam caliditatem et que est sterilis propter nimiam frigiditatem, et si aliqui partes sunt habitabiles et alie inhabitabiles, tamen una est que vocatur aqua. Sunt enim quedam climata que temporata et alia magis contraria, ut supponitur ad presens. Exemplum de climate medio cum non per ipsius climatis et quare aqua ad sanitatem conservationem, et habet omnia de causis esse nimis longum. Exemplum secundum pro causa, scilicet dico sicut quibus sit terra secundum sanitatem et egritudinem diversificatur. Sed propter quod quamvis sunt elementa mixta secundum quod sunt res non naturales et non tamen quod sunt res naturales. Capitulum de aquarum naturalium distinctione et earum operatione in generali et cetera.

Aquarum in usu quedam sunt secundum nos vel eis propinque quia sunt non pure simpliciter et licet apud nos non sit aqua pura simpliciter secundum veritatem, sicut nec aque alicuius elementorum teste Avicenna primo suorum, ubi sic dicit: aqua non est pura munda, sicut nec aliquod aliud elementum apud tamen visu gustu odoratu potest esse munda sive sit ab omnibus malis conditionibus denudata. Et quod apud nos non sit elementum purum vult Avicenna primo de elementis ubi dicit quod elementa in terris corporum secundum veritatem non apparent sensui. Exemplum in textu primo canonis, scilicet quarta et cetera dicit quod aer nobis continens non est aer purus simpliciter, quoniam si esset simpliciter non posset putrefieri, quia putrefactio est mixtorum, ut habetur videri quarto metheororum. Sed ista putrefactio est corruptio talis leporis ab alieno et quia aer continens putrefit, ideo non est purus, et consimili modo aqua nobis continens putrefit [impurationem] vel quod non sit pura. Sicut nec ignis penes nos corpus est purus, sicut nec terra. Et dico quod aqua quam sentimus non sit pura simpliciter potest tamen esse secundum sensum propinqua simpliciter pure, sive sit malis conditionibus denudata quod gustu visu tactu odoratu percipitur. Sicut in summa probabiliter habetur aut aqua inter aquas quas sentimus ut aqua fontis est magis malis conditionibus expurgata et pure secundo modo magis propinqua, et post hanc aqua magis fluviorum, et aqua pluvialis bona veniens in estate cum nubibus quibus assunt venti, sine tonitruis non est ita pura. Que autem puteorum et conductuum sive venarum aquarum fontium et fluviorum minus sunt pure sicut ostenditur probabiliter, cum loquimur de aquarum bonarum electione. Que autem paludum et lacuum sunt impuriores sicut dictis. Que sulphuree aluminose salse et similes distant magis ab aqua purissima, et hoc docet gustus et odoratus. Que et glaciales et nivee non sunt propinque aque simpliciter pure. Quoniam cum glacies est purior tunc aqua est purior, et hec sufficiunt de puritate aquarum distinctione. Nunc restat loqui de aquarum operationibus. Primis autem aque pure vel propinque aque pure operatio prima sit infrigidare per se et humectare, tamen per accidens possunt corpora nostra calefacere et desiccare. Unde Avicenna tertio de quibusdam dicit quod aqua frigida non calefacit per se, immo infrigidat. Cum primo dixit corporis nec cessat infrigidare, quando vero infunditur secundum cessabit infusio calefacit corpus inveniens et carnosus pannosus, quia debilibus est fortis calor interioribus. Aqua enim frigida calefacit corpora propria, quia calor corporis corpus vincitur consolidatione corporum opilativa propter condensata incrassata per calorem intus adunatum non respiratum super vaporem, quia intus profundatus patitur et adunatus et profundatus calefacit, ut dicitur secundo metheororum. Hanc sententiam patet Avicenna in libro capitulo secundo de inquietudine cum aqua calida aut aqua pura infrigidat et humectat, per se dicit Avicenna primo canonis ubi scribit aqua calida quod infrigidat et magis humectat. Quare omnis res cum non sit ea levior, ubi ab aliqua levitas actualis non potest auferri, licet

aliqua possit auferri sitis et quod dicitur sicut secundo
Dubium: primo similiter dicitur. Sed est unum dubium
post tunc dicit quod intus est aqua humidior quoniam
quia aqua humidior sit aer / Dico quod licet
aer sit humidior eciam / aqua tamen humidior
est effective / vel aliter quod aqua est humidior
secundum sensum secundum humiditatem aeris non est sic secundum
sensibilis secundum tactum / sed nos appellamus sic quia per
quod aqua primo infrigidat et humectat / licet
parum calefaciat et desiccat / Et adducit intellectum
dicit quod ipse apparet quod aqua primo infrigidat
secundum partem sed et vigorem sensibile generat / Et est
notandum dicitur quod non infrigidat et humectat
membra corporis nostri sedat. Sed potius humectat
ex contrario / Et adducit intellectum dicit quod secundo
apparet quod aqua frigida si in ea quis balneatur
vel bibat non humectat sedat membra
et hic probatur quia in sedam membrorum
non recuti non ex. mutat / Illa vero que
mutat humectatur ponit membra corporis
sedat / cum igitur aqua non mutat non
humectat / vel infrigidat sedat membra / potius
quia humectat ex contrario qualitatem et
non sedat et mutat / Exemplum est adiutorum
dicitur quod aqua aliter dicitur humectare et
infrigidare corpus nostrum quod aqua vinum que
dicitur frigida et humida recipit in corpori
modo adducitur quod aqua infrigidat et humectat
non est quod reducitur de potentia ad actum accidentaliter
in est / Sed aqua dicitur frigida in potentia quia
quia non infrigidat absque deviatione / Sed illa
ad vinum que dicitur frigida recipitur in nostro corpore
infrigidat absque deviatione. Sed non nisi
prius reducatur de potentia ad actum ut est supra
dictum / Sed illa non agunt in corpus nostrum
per qualitatem potentialem sed per qualitatem actualem
et hoc est similiter Rursus 2o colligit sicut quod
Actuali — per decoctationibus aque potest fieri
prius ut ei contingit ab omni corruptione et
mundatione. Consequenter restat videre putei
et subtilia. decipiuntur septem operationibus
que sunt valde multe et non sedat operationes
poteris / prima est frigida sedat / nam sitis
est appetitus frigidi et humidi / Sicut autem
sit ut humidus probatur in aqua et ideo
est aptissima ad sedandum sitim / et similiter
ardoris aque ardoris / Sed sic bibitum sedat
sitim hoc est vere parum aquarum in potentia
ordinatum. saltem quos ad corpus nostrum
eorum / multa enim sunt frigida et humida recipiuntur
corporis nostri que tamen non sedant sitim / quia
non sunt subtilia et vere subtilia et
subtilis cito penetrat ad membra et membrorum
profunditatem ingreditur / et ad singulas partes
membrorum perficiunt ex / Exemplum appetitus
sitis est ad id quod membra infrigidat et humectat
quales / et non sedat / videlicet ad id quod sedat
membra infrigidat et humectat membra
multum et appetitus talium non est sitis sed fames
nam per famem appetitur quod deperditum restaurare
vare / sed potius est depositio fame / sed per
sitim appetitur solum quod infrigidat et humectat
que et deperditum non restaurat / Sic aliquando
aliquid reperitur quod deperditum restaurat
et membra ex contrario infrigidat et humectat
potest adipisci famem et sitim simul de
terminare / Sicut autem panis tollat solum
appetitum famis / et aqua tollat solum
appetitum sitis / Prima causa enim caloris innati
agentis de aqua sibi resolutum humidi
nostri corporis / Exemplum patet hinc caloris
innati desiccantur membra et calefiunt
et appetitus hoc primo vocatur appetitus qui
fames dicitur / 2a potest quod aqua potabilis dulcis
et insipida in sitis mitigatione est
convenientissima. intelligis enim convenientius in
sitis mitigatione quam aqua frigida quod est in
ea quod sitim mitigat naturaliter et calorem
innatum non debilitat / et dicitur adhuc
infrigidat apparentius potius sedat / Et adducit intellectum
dicit quod de decoctione satis / aqua frigida confert huius
tamen parum supra fluore ex solis ardore
nam ea bibita cessat siccitas ex gustu
fortis confortatur. venit liquefit cito per
talem generata egestio / Exemplum aqua
vere fit subtilitatis. Sed una parte
quod est subtiliare cibum / et ipsum subtiliando
facit penetrare / Et adducit intellectum dicit
quod 3o de regimine acutorum quod non est
cibus supportator cibi / Et Rasis dicit 3o almansoris
quod aqua subtiliando cibum
facit ipsum penetrare / Et similiter post tamen

feri 2a aqua nutrit cibata licet cum igni
in eo quod comeditur et non ut mutat sed ut
mixtio subtiliando faciat penetrare. Est autem
corporibus ubi dicitur quia subtilis liquida est
bilis. Exemplum aqua recens quae limpida
inflatiuis liberat corpora; est enim inflatiua lauatiua
substantia et applanatiua. Inflatio namque
fit quoniam [illegible] non inventio sit cum illa
materia quod non potest; nunc ventositas. Sed videtur
videamus quod tibi aqua ventosa in se habet contrarium
generat cruda per quam inflat. Dicendum aqua
potata est inflatiua et ventositatis generatiua
[illegible] at ventositas intus [illegible] generat corpora
digerere membra in 2a [illegible] in 3a. Aqua
cum sit quorum ventositas non tussit stomachum
et intestina ut [illegible]. Et aqua
sit [illegible] ventositas tussit [illegible] et
adveniat ut tepescat. Aqua sit quorum ven-
tositas tussit ad membra sicut fabe et
tere. Exemplum dico quod aqua recens quae
limpida et simplex est lauatiua; nam recens limpida
remollit magis et [illegible] remollita [illegible]
educit et sic est lauatiua et abluit sordes
adherentes membris. Limpida non simplex sed
glutinosa et adherens non lauat sed sor-
dideat, [illegible] grossa [illegible] et similia
que licet sint limpida tamen non lauant. Exemplum
dico quod limpitas aque est substantia; sed
cum quod lauat substantiam sed multa substantia non
sunt lauatiua; sed limpida non simplex est substantia
sed non est lauatiua; multa enim sunt que magis
remollunt et sunt limpida sed magis remollita
non educunt quia non sunt liquida simplicia quo-
rum [illegible]; nam viola magis remollit
sed ea [illegible] non educit sed [illegible] dissipat et separat
ut a membris [illegible]. Exemplum dico quod aqua
recens quae limpida licet a corpore applanat
res asperas. Sed quidam ethica [illegible]
[illegible] quod aqua cum limpida applicata
asperam applanat. Sed qui [illegible] gagatem
limpida non applanatiua est [illegible] aqualiter
adherentia; sed limpitas sola quae simplex est
non est [illegible] applanatiua [illegible]
[illegible] aquosa [illegible] adherens
Exemplum dico quod aqua frigida recens frigida est

licet [illegible] operationes quarum prima est confortatiua
secunda est repercussiua, 3a ingrossatiua, 4a inebriatiua
5a stupefactiua et dolorem sedatiua. Frigida autem
frigida non confortat similiter et spiritum generando
ut est [illegible] et illuminando et ad motum abi-
lem reddendo ut est confortat corporum membrorum
consolidando; post enim corporum membrorum confortat
[illegible] et aqua [illegible] membrorum
2o confortat [illegible] sicut [illegible] et
similia et spiritum purificatiua et clarificatiua et
margarite. 3o confortat membra [illegible] operatione
[illegible] aut [illegible] membrorum confortat aqua
sed confortat [illegible] membrorum inspissando quod
inspissata calor naturalis [illegible] non [illegible]
[illegible] in se vigorat et omnes operationes
naturales fortiores efficiuntur et [illegible] membrorum
et [illegible] 2o [illegible] quod aqua confortat omnes
virtutes naturales cum sint [illegible] aqua
sed attractiuam retentiuam digestiuam et expulsiuam
et confert [illegible] et [illegible] Exemplum
dico quod aqua recens frigida repercutit postquam
[illegible] membrorum [illegible] occupat
locum et id quod est in membris expellit nunc
magis aliunde recipit; repercutit quia [illegible]
[illegible] attractiuam quia attractio fit a calido
et [illegible] calido [illegible] minor fit attractio
repercutit calidum fugando [illegible] et calidum
fugatum [illegible] educit liquores. 3o repercutit
magis ingrossando quare non potest penetrare
in membra sicut penetraret si esset subtilis.
4o aqua repercutit calorem innatum [illegible]
fortando a membris quos confortato [illegible]
magis nocua et magis [illegible] fluxus [illegible]
repellit. Semper enim ad debilius fluit omne
quod [illegible] in corpore et [illegible] quod debilius
[illegible] fluit [illegible]. Dicendum ergo aqua recens quae
frigida est et repercussiua caloris innati [illegible]
illudendo et confortando quia calor innatus [illegible]
repellit et magis nocuas ad membra fluere
non permittit. Exemplum dico quod aqua recens
frigida ingrossat magis congelando et quodam
inspissando. Exemplum dico quod aqua recens frigida
inebriat et digestionem [illegible] cum digestio vigeat
[illegible] aut aqua infrigidat et
calorem debilitat; dicendum inebriat et digestionem
[illegible] enim membrorum et motus [illegible]
digestibilis ad membra digerenda digestionem.

impediunt et prohibent maxime aqua vero frigida
digestionem confortat sedando membrorum impressiones
et materiam immobilitando. Item imprimis dicto quod
aqua vero frigida stupefacit et dolorem
mitigat uno modo spiritum ingrossando et immo-
bilitando quia sic fit abilis ad hoc ut faciat
actum in sentiendo in se ipso et motu. Secundo membri
malam complexionem corrigendo quia sic membri
complexione non patitur membrum illud passionem contrariam
corporis. Sic igitur frigiditas aque dicitur stupefacit
et dolorem mitigat scilicet spiritum ingrossando
et immobilitando et membri malam complexionem
corrigendo. Item imprimis aqua dolorem mitigat
corrigendo malam complexionem calidam que ut plurimum
est doloris causa. Item imprimis aqua vero frigida
prohibet abstergens in illis igitur qui
patiuntur febres calidissimas non est malum bibere
aquam frigidam propter timorem ethice. Item
aqua vero frigida omnem fluxum prohibet
secundum Hermetem 2° capitulo confert hominibus vero calidis
et siccis et adustis membris et in 7° de regimine
acutorum G. 424 aqua frigida bibita custodit
plurimum sanitatem. Item imprimis aqua
vero frigida nimis nobis debilitat vel
nocet. Frigus enim est inimicum nervis
dentibus ossibus et mordicat loca ulcerosa
ut ypocras dicit in suis aphorismis et est contrariis
sufficit de operationibus primis et simplicibus
aque potabilis frigide et calide et conditionibus
eius. Item aqua que non sunt pure nec simplicis
que mixte potius bene in peius. Item
calida cocta ad ignem non est simplex ~~propter
quamdam compositionem~~ ut dicit G. prope
principium. Aqua calefacta ad ignem non
simplex est sed recepit quamdam compositionem et
accipit contrariam ignis potentiam quam
enim habet homini aqua non acquiret
liquiditatem nec liquiditatem humiditatis sed ab
ea acquisita infrigidatione et actualiter frigiditas
lucis et frigus habitualis non acquirit
nam ipsa vero licet frigida nec vero calidet adfrigidum
redire. Item nota G. prope finem.
Aqua dulcis non potest acquirere liquiditatem licet
alicui acquisitionem infrigidationis actualis.
Vero contrario calidis ab aqua dulci et potabili
acquisitionem primo potest tamen in se posse et potius aqua
igitur calefacta primo actu calefacit et liquefacit
tamen sed postea infrigidat liquorem. Item

calefiebat et corpus ipsum dicto calorem et spiritus
que corpus calefaciunt comparando. Item dico G. principio
simul sic aut aqua calida super corpus
effusa calefacit ~~propter quod comparat caliditate
calefacit~~ primo sed postea infrigidat quia corpus calefacit
propter quod comparat caliditatem durata et ipsa posterius
infrigidat non tamen infrigidat plurimum sicut frigida.
Item aqua si bibatur statim mundat a superfluitatibus
ventrem lenit et si frequenter bibatur statim
debilitat et corrumpit. Item nota primo capitulo secundo.
Item aqua non tepida que non delectat
ventrem mittit si non minuit appetitum
deberet et corpus dissolvit Rasis 3° almanso-
ris. Item aqua vero qua calida et liquida
est mollificativa et vero quod calida est consti-
tutiva appetitiva et abstersiva et frigida
calida possibile est calidis magis quod est op-
portuna. Item imprimis dico quod aqua calida et liqui-
ditate mollificat applanat et magis sub
cutaneas repellit. Corpus impinguat bonum
calorem efficit. Item immoderata autem vero balne-
um aqua calida corpus marcefacit et debi-
litat effeminat et nervorum inducit et mollificat
stupores ut dicit ypocras in aphorismis de operationibus
aquarum que non sunt simplices et pure
sed ab aqua simplici valde remote dicuntur. Dicendum
tolerare et tactu diminuit est tussiendum et
homini sunt aque aluminose salse sulphuree
ferrose et putrales et similes. Item homini non aqua
non sunt simplices nec pure simpliciter propinque
nec in specie nec in genere nec in operatione
et hoc probat ad longum G. prope simpliciter. Item aqua
vero tussiens propter mineras ferream ferri accipit
sicut talem cum aqua scripturitate. Nota homini
enim aqua ferrea renibus attribuitur et sic
corrumpitur compelle et ante desiderium inanita
inanitatum quod mutat ad contrarium et splenem re-
solvit et ventrem constringit hoc eliciunt
operationibus. Item nota primo capitulo secundo et Rasis
3° almansoris. Item imprimis homini aqua
confert renibus et colice. Item aqua autem cum aqua
coniungitur ferro ignita confert sano et apati
splenetico et est mollificativa verum nam
et debilitati eius et retinet solutionem atque et
dissinteria. Item magis confert distillationi et
depurate emissioni urine et fluxum
et est lunatica homini scilicet et

hec elicitur ex dictis Avicenne primo canonis fen
2a et 2o canonis capitulo de aqua et 3o canonis
capitulo de cura male complexionis stomachi et hic sufficiat
de aqua frigida. Aqua que est in loco ubi
est sulphur aut pix vel alumen aut
borax non est pura secundum simpliciter quia attingit
acquirit descensu nervorum. Unde primo sermonis tertia. Sed
aque salse sulphuree aluminose non sunt
similiter demitte. Sed primo sermonum est quod largi
aque calefaciunt et desiccant ventrem et
conferunt in ydropisi ascite ut dicit. Et primo
sermonum. De hiis autem aquis loquitur tamen
3o alimaporum aque sulphuree aluminose
bituminose salse invicem calefaciunt fortes
corporum passionibus conferunt quia eas mundificant
parantibus scabiem et pustulas quoque
conferunt intestina et capiti fortiter calefaciunt.
Aque autem naturaliter bullientes calide
dissolvunt et conferunt vetustate membris
inclusam et spasmum qui complexionem humidam
Aque autem aluminose humidis consumptam
patiorum et fluxum sanguinis et emoroidas conferunt
menstruis. Minus aqua salsa intincta supra
posterioris lapidem pisca singultum. Simpliciter
aqua salsa naturaliter et artificialiter ... conferunt
et humores membrorum consumit et putrefaciunt
et hic sufficiat de aquarum descriptionibus et operibus
et effectibus. Sequitur capitulum ad medicinam spectat etc.

Capitulum 10m de aquarum electionibus
et bonarum proprietatibus et malarum correctionibus

Eligende sunt aque fontanee quarum
sue origines elongate non nimis
ab alto adiuvando currentes super terram
liberam non fetidam vel lutosam luto
corrupto sed arenosam non petrosam
ymo currentes super petram minus bona est. Et
fontes versus orientem et septentrionem et sunt
bone yemale. Currentes autem versus meridiem
et occidentem minus bone et precipue cum flant
meridionales et occidentales et ex hiis que currunt
versus meridiem minus bone et versus orientem et
largi aqua debet esse in loco ad quem radii
solares et venti boni orientales veniunt
venire. Largi est aqua clara et que aqua
est levior profundior et purior tanto melior.
Item aqua magnorum fluminum non minus
distantia a sue originibus prima que cito

cum vestes clarificat est aqua et levis et forte
sequitur aquas fontanas in bonitate. Ideo quod
aqua fontana bonarum sit melior quia
minus levis est de terre siccitate ut patet ad sensum.
Item quarum ex aquis laudabilibus post has sunt
aque pluviales estive cum nubibus veniente
quibus assunt tonitrua. Aque autem pluviales
quibus assunt venti non sunt bone propter turbationem
vaporum. Similiter generant venti magni cum nubibus
venientes turbant nubes ex quibus generatur
pluvia. Ideo largi aqua est salsa et adulterata.
Aque autem puteorum et conductuum vel
aquarum fontium male sunt non enim sunt disco-
operte aeri et vento nec currunt per terram liberam
majorem longam sed manantes sunt enim aque
conservate longo tempore in terre visceribus inclusis quare
non potest esse quin in eis sit multa corruptio.
Aque tamen paludum sunt deteriores aquis
puteorum et magis grosse et putrescibiles
et ideo similiter evitande sunt. Generant enim
opilationes in membris et lapidem
in renibus et vesica. De aquis autem salsis
aluminosis sulphureis gipseis piperis ereis
et similibus cum non sermone nec expedio non
enim sunt potabiles nec ad sitis expletionem conveniunt
quia sitim non extinguunt sed magis augent nec
valent ad ciborum expressionem quia virtute ciborum
invenientes corrumpunt. Quod patet quia ciborum in eis
decocta saporem et odorem malum quam quando aqua
aggregat et acquirit. Ubi largi aque aggregant
proprietates vitae non sunt eligende. Sed in corpore
egritudinum curationes conveniunt. Item minus dicto
supposito quod aqua sit laudabilis ut superius dictum
est. Tamen si multo et longo tempore sit extra locum
proprie originis malam accipit qualitatem et non
est clara vero potius suspecta et cum dicta
in generali aqua bona fontis si longo tempore extra
locum proprium sue originis maneat custodita
est mala quia aqua sit custodita contineret
alterationem putrefacit et corrumpitur. Unde
aqua puteorum fontanarum et fluviorum longo tempore
conservate non sunt bone. Sed tota evitande.
Sequitur restat de aquarum approbationibus. Dicit enim
Avicenna primo sermonum. Aqua per 3 res probatur gustu
tactu et odoratu et nos possumus addere
visu et auditu. Gustu quidem quod sit insi-
pida ad dulcedinem declinans. Aqua enim

qua vtium non est quo simplex et pura quia sit ullum saporem licet ponitur si aliquis sapor sit qualitas fit secundum qui proster aq que vtium non est simplex sit ez quod aq saporem pertinget sit igitur dicitur ad aequalem saporem declinat et licet sapor possit insipidus nominari Vnde omnia que insipida nominantur ad aequalem dulcedinem declinant sicut patet in figitis apugis nominantur dealuintis libus Sextmus dico quod aq visu potest cognosci na aq debet esse clara pura et munda non spectans speculum enim stare representat et quanto aqua est magis figuras representatiua tanto melior semper suppositum claritate aque quanto enim res clarior et magis pura et subtilior magis est figurarum et ymaginum representatiua et quanto est grossior est magis ymaginum representatiua Vnde videmus quod vitrum speculare grossius aliis vitris et aliis aqua spectans est grossior alia aq possibile est igitur quod aqua est pura clara limosa et tamen erit grossa et possibile est quod sit subtilis non clara nec pura et possibile est quod sit pura limosa et clara et hec aliis est melior Sexque at subtiles et non clare nec pure nec limose non sunt ita bone sicut aq clare limose non subtiles sed grosse non sunt ita bone Sexque aut grosse nec pure nec clare limose sunt pessime Tercio at quod aq sit spectans requiritur quod sit clara limosa pura dyafona grossa et non transparens non at cum videmus aquam claram limosam que figuras rei representat non est subtilior et per oppositum aq clara limosa figuras representans perfectius admodum speculi est grossior Item aut visu cognoscitur plus at sit leuitas ad aq bonitatem quam illuminatio et perspicuitas tr aque spectantes figuras rerum perfectius representantes non obstante quod sunt clare et limose non sunt bone Sexque at subtiles non tamen limose nec clare etsi non sunt bone sed tamen minus male quam grosse clare tamen limose Subtilitas aq cognoscitur quia cito clarescit et residet grossa aut tarde clarescit et residet tardius Sextmus aq subtilis si moueatur plures mouetur [illegible] undulationes

insitus motis Sextmus aq subtilis perfectius representat quantitatem rei porte in ea qua aqua grossa In aqua enim grossa res apparebit multo maioris quantitatis quam sit secundum veritatem et magis subtiliori non et tanta distancia ceteris paribus Sextmus in aqua subtiliori res clarius videbitur quod ingressa ceteris paribus propter illuminationem dyafanitatis claritatis et distancie sed in magis grossiori res maior in quantitate apparebit et tamen minus clare videbitur et in aq subtiliori eciam Sextmus res ponderosa in aquis subtilibus ceteris paribus cicius descendit et tardius in grossis [illegible] aut descensus nichil operatur aque claritas uel illuminatio sed addit solum operatur aque subtilitas et grossicies ceteris igitur paribus quanto aq est subtilior tanto est melior Sexto tamen habet notandum quod possibile est aquam subtiliorem esse alia aq et tamen esse deteriorem possibile est quod aqua aliqua [illegible] a minus caliditatis in terrestreitate quam aqua alia [illegible] et subtilior et tamen terrestreitas aque a pessime qualitatis multum distabit [illegible] sed terrestreitate admixtum aq [illegible] non obstante quod sit maioris quantitatis et corpulencie non erit tante malicie ex aqua et subtilior et esse poterit multo deterior suppositis tamen ceteris paribus quod admixtum deterius Subtilior enim mecior uel minus mala Sextmus est quod aq que terrat admixtum per bonam terram et alia terrat adiacentem per malam terram tunc ea que territ admixtum et mecior uel minus mala quam ea que erit adiacentem et tamen ceteris paribus terres adiacente est mecior Bonitas at et malicia eius quod admiscetur potest cognosci per visum sed per saporem et gustum melius cognoscitur Vnde possibile est aquam esse subtiliorem et peioris qualitatis et saporis et possibile est grossiorem esse minus male qualitatis quod gustu cognoscitur Vnde non est considerandum in subtilitate solum claritate dyafanitate illuminatione et apparare [illegible] et malicia Vnde considerandum est de gustu odore et tactu Vnde aq que gustu est peior [illegible] sit clarior et limosior et dyafanior et

et sbtilior qua a'a. tn ipa et detior semp
et cui9 qntinuitas aqua e mi9 cla desipida-
na, et mi9 sbtilis alia du9 sit melioris
saporis ipa erit eligibilior et melior.
Si aut id q admixte sit male qualitates
qvis forte no nullu appareat gustui
sciri pt p admixtione lupini cu aqua
illa, sola q po apparebit transparens et
luminosa efficiet turbida et alba nos tussimo
et qt sepius expertus sum in aquis malarum
puteorum p(ro)priis na plurimi admixtione
i momento qturbabat et albescebant
et qmqi tam videbat qm decie na p
sumunt. Item9 dico q aq sbtiliores
et grossiores maxie qprehde p gustu na
ctis pibz ponderosior e et grossior tardi plus
tardat descendere et levior sbti. Po(test)
cognosci duobz vasis eiusde poderis et
equalis qtinetie si ambo ipleant diversis
aquis aqua vasis podrosior et grossior
ctis pibz et detior. Et notant dico ctis
pibz q possibile e aqua ee alterius poderis
qua alia et tn levior e mi9 bo q
[illegible] ei admixtu et peioris qualitatis
[illegible] augustu e [illegible]. Item9 aq que
cito digerit mi9 inflat et ab ypocondriis
cito descedit et mi9 generat stom(achum)
e melior aliis. Item9 dico q aqua
que comparata vino cito fugit et mi9
mutat saporem vini ad saporem optimam
e melior ctis pibz q notant dicit q
possibile q aqua mi9 tollat vinu et
tn et detior. Nam aq glaciali vinu
mi9 tollatur q aqua que no e
glacialis [illegible] tn aqua glacialis e melior.
[illegible] q visu et gustu aqua
cognoscit. Item9 dico q aq cognoscit odoratu
[illegible] no e ponata cum odore q nos
[illegible] mali odoratus et hoc signu
[illegible] odoratu e debilitatem [illegible]
cognoscit q cito inflat et calescit
et cito [illegible]. Ipa tn [illegible]
constantis frigiditatis sicut glaciales et [illegible]. Item9
[illegible] auditu [illegible] Nam aq que cadit
ex alto sup lapides et mi9 sonat
e melior nam ctis pibz que mi9 sonat

e sbtilior et q plus sonat e grossior. Item9
aqua que cito dissolvit et mox
fluit ctis pibz melior iudicat et sbtilior.
et hec sufficiat de aquarum bonarum probatione
q elicitur ex dictis Rasi pº simili et
Avicenne pº canonis fen 2a. Et Rasis 3o Almansoris
et Avicenne 1o colliget et continuat in libris
suis dictarum. Creatur igit Albimadus ait
Rasis 3o Almansoris quarta conditione bone
aque q aqua sit ponderis levior saporis
et melior ad dulcedinem p [illegible]
que cito calescit et cito infrigidatur, optima
vini parum sustinet quod [illegible] aquis
meliores. Quam aq sit optima stomachi
no inflat et cito descendit ab ypocondriis.
Consequenter restat dicere de aquarum malarum
potabilium correctione. Aque enim no potabiles
[illegible] sulphuree piperee et aluminose ut fiant
meliores et potabiliores correctione no indigent
q impossibile est ad potabilitatem reduci. Igit
aque potabiles q no sunt pure ut puris
comparatur correctione indiget ut fiant similes
pure vel eis comparari. Et quamvis sint aque
pure no bonorum et aliquorum fluviorum sive
puteorum et conductuum. Hec aut aque
rectificantur colatione. Item rectificantur distillatione
et [illegible] modis subtiliatio e perfectior de aquarum
malarum correctione. Deinde distillatio deinde
decoctio deinde colatio et adhuc [illegible]
[illegible] ut ponit Avicenna pº canonis fen 2a aqua coquitur
et colatur eas separat solam puram ab
impura. Magis aut quam sit subtiliatio di-
stillatio et distillatio subtiliatio. Decoctione
aut aqua subtiliatur et rectificatur nam
p decoctionem partes terrestres grosse descendunt
et separantur et remanet aq similiter pura
vel similiter pure comparata. Nam p decoctionem
aq [illegible] et subtilior efficitur. Et
partes terree que prius descendere no poterant
p decoctionem descendunt et aq remanet
subtilior quam prius vim aut et a'a [illegible]
p decoctionem [illegible] eo q subtile [illegible]
et remanet residuum magis grossum [illegible]
[illegible] aque hoc no est locum nam de aquis
[illegible] resolvitur e [illegible] ei aquo resolvitur
remanet tn subtilior quia partes terree [illegible]
[illegible] partes ad prius [illegible] non
aqua possent aquam descendere

ipsa rectificata per ignem videlicet prius aqua
et descendit. Et etiam aqua vinacea subtilior et
purior quam prius. Est tamen notandum quod aqua
bonorum fontium indiget decoctione purificata
vel nulla. Ideo si igitur aqua sit ad plenum in
decoquatur salsugine quam etiam acquirit. Quia
terrestre corporis ad vitrum et decimum cum aqua
admiscetur et grossior efficitur quam prius et peior
est sapor aque. Licet bone pauca indiget
decoctione ut reducatur ad benignum sed aque
peiores pluri et maiori indigent. Item
ebullitio rectificat aquam non solum ex fortis
et crassa subtilata. Nam fortis ebullitio non
solum est causa destructionis sed etiam causa purificationis et
assistencie sicut igitur patet quomodo decoctio aquas
rectificat ad benignum reducit. Sublimatio
aut perfectior in hoc. Nam ideo quod per sublimationem
descendit magis leve dicitur sic aqua fit sub-
tilias. Ideo aqua distillata per distillationem
est subtilior aqua cocta. Et per quam melior
decoctio aut in aquis sit non multum distantibus
a bonitate. In aquis autem que multum
distant a bonitate requiritur sublimatio et si forte
non sufficiat una sublimatio pluries erit necesse.
Et non quod sublimatio paleam in serpentinum
[illegible] sublimationibus est perfectior et magis bonum
saporem commutabit. Unum oportet est quod si igitur
aqua sit sublimando distillata virtutem saporem
meliorem. Distillatio autem sine sublimatione non
sic perfecte aquam purificat nisi forte
hoc fiat valde sepe. Item colatio aquam
adiuvat magis earum rectificat. Nam plurimum
modo quo terre valde pure ab aqua non
separantur sed per sublimationem et decoctionem melius
separantur. Exemplum dico quod aqua rectificatur
per admixtionem aque altius cum ea. Unde cum
aquam malam admiscemus puram latice
aque bone et decoquimus vel colamus
vel distillamus et sic igitur aqua rectificatur.
Item coctura [illegible] mala aquis [illegible]
rectificat sicut in [illegible] bonum et sit aqua
vite que fit distillando vinum [illegible]
[illegible] sicut allea et cepe aquas
malas rectificant. Hec sufficiant de declarationibus
aquarum et bonarum aquarum probationibus
et malarum correctionibus. Capitulum 6m
de usu aque potabilis in regimine
sanitatis etc.

Aqua que competit in regimine sanitatis
et aqua decima electa et bonitatis
probate et malitie correcte sicut
dictum est satis. Item que autem sulphuree salse
aluminose [illegible] non competit in sanitate nec
[illegible] nisi sint aque de quibus dictum est. Secundo propter hoc
quod omnes [illegible] utuntur aqua et sine ea
vita non consistit. Item aqua igitur que corporibus
sanis competit et utilis in regimine sanitatis
est aqua potabilis de qua sermo est [illegible]
Si igitur aqua competit corporibus sanis propter quod
sitim extinguendo cum enim sitis est appetitus
frigidi et humidi aqua autem est frigida prima
[illegible] est quod magis humectat. Unde videtur
appetitus sitis ad sitis extinctionem unde dicitur
puerorum non amplius lactandum in quibus
calor [illegible] est valde forte quod consulebat
bibere aquam limpidam puram quia est sitis
optima et propter dimicantibus tamen dicitur. Item
[illegible] quibus qui pacientur
[illegible] consulebat potum
aque simul [illegible] aqua bibita statim
solum augusta [illegible]
liquefit colica per calorem generata ut dicitur
ibidem. Sed sicut igitur patet quod aqua competit
in regimine sanitatis pro optima sitis extinctione. Notandum
quod licet aqua sit potus qui ad sitis extinctionem
et corporibus sanis tamen hoc non obstante
si aqua vino admixta erit [illegible]
ad sitis extinctionem et ad corporis [illegible]
[illegible] quia secundum Galenum in primo [illegible] tunc igitur
aqua perfectius sedat sitim et est fortior
[illegible]
[illegible]
[illegible] debet infrigidari et humectari
et perfectius membra [illegible] et perfectius [illegible]
[illegible] Unde aqua permixta vino pauca
membra humectat [illegible] plusquam aqua
pura. Unde aqua pura quia non [illegible]
[illegible] non sic humectat membra
[illegible] Unde non humectat nisi [illegible] membra
[illegible] Item aqua vino permixta perfectius
infrigidat et humectat et perfectius sitim
sedat et propter sitis sit ex calefactione
et ex oppositione [illegible] membrorum [illegible]
[illegible] Si autem sitis esset ex [illegible]
[illegible] in stomacho ebulliente tunc aqua
pura limpida et clara perfectius sitim auferret.

Si aut sit sit constituac tibi cinesti
declianis ab aqua siccitatez et constiac
tur vini mixtum melius et in simpl sit
potius quam aq opero quia aqua simpl digestionem
impedit et ventositatem generat nisi ita psite
cibo administret. Si aut sit sit me
dosa vere ebrietas tunc aqua pura sit
paulatim distemperata et est melior et q
ad siti simpl optior et vere notum
e bibere vinum sit go pz quo aq competent
in re ne sanit possit optime et sedare
Aqua at pura simpliciter usuale bibere
no e bonum in re ne sanit est nondum
qp quanto aq e melior tanto est
i re ne sanit aq go q po lenior
sapore et tinctura meliorz que cito calescit
et cito infrigidat e melior et simpl aq
sit potum laudabilium deq e dm
sequitur secundum dictum qp aqua competit
sanis albaria permiscendo et ea subtilian
do ut facilius et melius possint ad
membra penetrare. Non enim cibis permisce
ut nutriat sed ut cibum subtiliando pene
trare faciat ut dt Rasis et secundum medicos
dicto qp aq e nova ad cibos putativa
et decoctiva sicut aq pura sanis vel
... sim puce eo qp ciborum saporem
et natz no i imitat deqa sit
bu levit. n recipit ciborum sectum ad
mixtorum saporem et virtutem vere sue
maxime passibilitatis et tenue simpl e
media mixtio in re ne sanit. Sz nobis
e vinum dubium satis vo lc. Si sit est
appetitus sic quae go e qp homines
siccates plus vinum appetunt quam aqua
Ad hoc dicunt dici pt qp licz vinum sit
calidum et siccum de po licz compositione tamen de
natura et actuali dicta abolet vinum
ad omnio e aqua et vere simpl compositos
vinum pt sedare sitim et e omni satis
quo appetitus sitis na pt membris infrigidare
Ita aut homines siccates plus appetunt
vinum qua aqua hoc e ppt amicabilitatem
propria ad naturam humanam. na cz sit magis
quis ad siti sedandam sed qz na in
terius plus delectatur de vino quam in aq
tum enim patitur aiuto corpore spiritus confor
tat et multiplicat et sanitatem auget
et ppt hoc homines siccates plus appetunt vinum quam
aqua. Secundum est aliud dubium supposito
uo qp aqua quid no mutat dubitatur
an sic moriatur tamquam simpl aqua et penitus
in comedendo ul aqua no bibendo po
magis vi qp vita abbreviat debilitando
calorem spiritu quamquam aut
oppositum sentit Ga 3o regimentis acutorum
quando quis bibet aqua consueta corpus
desiccatum et roborat et manet longe
te pportum simpl aque sic que non
facit nisi cum bibet plus go fac ad
vitam prolongandam consuetudo et ar
di in simdum reitardando qp quediat
calid innatum debilitando. Secundum nobis occurit
ad dubium si quis multum sitiat pg
cena ul prandium cum digestio e infecta
quid e peius ul potare aqua vel
vinum prima facie vr qp aq bibere
e deterius qz magis impedit digestionem cum
digestio exigat ptractatur et aq e sicca sm
videmus qp aqua posita in liquore ul
lebete bulliente magis impedit ebullitionem
qp vinum. qp vinum si penetret. Ingtum
vr ee secundum medicos po cum sey 3 na vep
bat potu vini an complementum digestionis
qz cibum facit penetrare indigestum et
aliquando opprimere ad digestionem na at sit aq
na vinum e magis i acte penetrativa qp
aqua. ... no e obstante potu aque
nos potit mane usqz ad complementum
digestionis ... potus vini e magis qm
qp potus aq. ... enim sit quoqz e indosa
in tamq sedare magis competit aqua
qua vinum ul vinum lymphatum valde
Secundum e alia ro ad idem na vinum est
... no aqua ... aut ul deterius
qp indigestum sit ... secundum
vinum e ... digestionis et digestionis ante
cibum consumptum ... ul defert secum cibum
indigestum ul ... complementum
seu digestionis et corrumpit aliud cibum
... no obstante go qp aq de se
magis digestionem impediat et ebullitionem retardet
quam vinum tamen ... inferat peiorem
Siti go no i restante no e bibendum
aq ut vinum ... digestio sit ...
completa tunc enim bibenda e aqua ul
vinum ul utrumqz ... et simpl potus
a sapientibus ... ut dt Rasis

primo almasoris. ¶ Sed si sitis omnino infestat cum completio digestionis [?] dico quod potus aque est convenientior quam potus vini non obstante quod communis usus sit ad contrarium et quanto cibaria erunt deteriora que gesta fuerunt tanto potus vini est deterior et quanto vinum erit subtilius et fortius et acutius tanto deterius et quia multi non sunt assueti bibere aquam sed vinum tunc si bibatur ad sedandum sitim id sit debile non subtile nec acutum. ¶ Si autem loquimur de potu delationis et post digestionis completionem dico quod potus aque simpliciter vel pure non est convenientior sed potus vini est convenientior ad cibi delationem quam potus aque. Nam aqua non sic est penetrativa sed vinum [illegible] diligenter sicut vinum. ¶ Unde [?] est bibendum vinum purum vel lymphatum magis vel permixtum parum vel magis secundum diversitatem etatis et complexionis et temporis. Quia [?] est vinum sed [?] est assuetus bibere vinum nam consuetudo in talibus et similibus multum confert. Et est multi [?] sunt qui multum iuvantur potu vini et talibus esset melius potu aqua quam vinum. Adhuc [illegible] ¶ [illegible] almasoris vino unusquisque uti debet prout sibi sunt [illegible]. Sunt enim quidam qui cibum sine vino digerere non possunt et sunt alii qui a vino gravantur et in quibus cibus cum vino corrumpitur et in quibusdam etiam vinum facit fastidium et repletionem et sic talibus esset melius bibere aquam quam [?] et propter sitis extinctionem et propter cibi delationem et etiam propter ciborum subtiliationem et permixtionem. ¶ Rursus circa aque exhibitionem dicitur vinum dubium et satis utile. Homines enim sunt consuetudinem cum cibo sumere potum et propter bonam ciborum permixtionem et propter sitis extinctionem. Sunt enim multi qui comedendo sitiunt et sitiendo comedunt et bibunt et precipue qui cibaria que comedunt sunt sicca et dura [illegible] estuationes [?] inducunt et est dubium satis utile quibus est potus convenientior [illegible] sitis extinctionem et permixtionem ciborum an aqua simplex vel vinum et aut vinum [?] ratio est quod potus aque esset convenientior ad ciborum permixtionem [illegible] et ad [illegible]

sitis sedationem. Nam Avicenna [?] primo canonis fen 3a [?] prohibet potum vini cum cibo et immediate post cibum quicumque cibus sint sive boni sive mali nec [illegible] potu [illegible] aliquis digestio [illegible] perfectam digestionem et est tam oppilativa et est [illegible] quamvis non est indigestio ex potu autem aque non provenit similiter nocumentum sicut ex vino et [?] quia cum vinum sit facilis digestionis citius digeritur quam cibus cum permiscetur et extrahit cibum secum non digestum et est tam indigestionis et oppilationis. Sed aqua autem [?] et pura non digeritur quia non intrat sed remanet cibum in stomacho usque ad perfectam digestionem et non est tam indigestionis et oppilationis sicut vinum. ¶ Item aqua bibita cum cibo ciborum bonam naturam non mutat sed vinum permutat et alterat. ¶ Item convenientius nam si aliquid comedatur permisceatur cum vino et fiat similiter cum vino sicut cum aqua et coquitur in vino sed in aqua [illegible] et utrumque [illegible] utile et [illegible] si cibaria sint bona. Unde [illegible] bibere vinum cum cibo similiter et immediate post cibum per ciborum subtiliationem et permixtionem non est utile. ¶ Non nec dicimus quod ¶ Avicenna prohibeat expresse potum aque pure cum cibo et immediate post cibum. ¶ Inquantum [?] similiter est usus communis [?] et bibunt homines vinum cum cibo et immediate post cibum et non aquam [?] pure. Aqua enim non esset bona et utilis nec propter permixtionem et sitis sedationem sed vinum habet causas subtiliationis nam sitim sedat et cibum permiscet nam [illegible] et virtutem confortat digestivam et sua acuitate confortat [illegible] et calorem [illegible] et quia delectatur in vino cibus permiscetur perfectius et [illegible] permixtio cum vino perfectior sit ebullitio et digestio cibi in stomacho et cibus sic digestus magis diligitur et attrahitur a membris aliis. ¶ Et tanto quod potus vini est convenientior quam potus aque [illegible] pluribus [illegible] scilicet quod hic non convenit vino et sit consuetus bibere vinum et quod quantitas vini sit talis quanti aque que sit ad cibi permixtionem sit sufficiens et ad sitis sedationem. ¶ Sed aliquando [?] quod non sunt assueti bibere vinum et alii sunt [illegible] qui nunquam bibunt aquam simpliciter in talibus questio

no sit locus ſ questio sit ɫ locus i quib(us)
qui sūt instructes ad potum vini et aq(ue)
et vr ſuppo(n)r q(uod) cta sit pura q(uod) ſpoun
in cibis ſ. n. ex potu vini nā cibi i
sto ad malignum corrup(i)t(ur) et gruta(ntur) et
ex potu aq aq(ue) mo q(uod) no sit
locus q(ui). n. ab ſtret stom(achum) valde calidu(m)
et cibaria comederet valde ca(lida) potare
vin(um) p(er) potu sedatos sit et ympos
no e vini cōmod et aq(ue) ſi ab qcat
stom valde frig(idum) et comedat cibaria
valde grossa stra indigestibilia bibe
aqua cu(m) vino et i mete p(ost) cibu(m)
est erroneu valde in talib(us) igi(tur) ſilib(us)
sta pura sūt ſpposida ig(itu)r tut tenedo
q(uod) potus vini cu(m) cibo et i mete p(ost) cibu(m)
gruat ad pingues corp(or)a et sūt sedante
et ad bona nutricio et digestio et ad corrigun
corp(or)is confortationes. Et ſi ab error i tinges
ex potu vini maior e et magis corrigi
bilis erro q(ua)m ex potu aq. Et lz h(oc)
sit vin(um) tn omib(us) hoīb(us) plus errat i
potu vini q(ua)m i potu aque. Ex forte
plures infirmat(ur) bibetes vin(um) cu(m) cibo
q(ua)m bibetes aqua q(uia) nā hoīs hoīb(us)
plus iclinantur ad vin(um) q(ua)m ad aqua q(uia)
e magis delectabile. Pr(opter)ea q(uod) et faciunt
multu(m) diu(er)sitas morp(orum) q(uod) sumuntur sit
cu(m) cibo q(uod) multu(m) e q(ua)m bone. Dein
aut Serm(o) c(on)sentiens vin(um) cu(m) cibo
et i mete p(ost) cibu(m) e vin(um) i q(uanti)tate mag(na)
in q(uo) e magis potus delectatiu(us) et no
de vis magis pura aqua e potus p(er)
impos et nec sine c(on)fortatio. Similiter
go potus vini dz ee q(ua)litatis pauce sz
q(uod) cibu(m) permisceat et ips(um) an(te) digestione
p(er)fectam penetrare no faciat et ips(um)
sua aromaticitate c(on)fortet et nat(ur)a cibor(um)
sup(er)tor(um) ad malignu(m) no gruat etc
pz q(uod) no e ſile de ſimi(li) potu p(er)
impos c(on)sulibus et ciborum de
c(on)sideratu n(ec)c(essari)o e. Consul e(ni)m et
c(on)rupt(us) corp(us) oz ee magna q(uanti)tate
vini vl aq etc melius e q(uod) de
in aqua. Si aut q(ui)s bibe dz ma
gna vini cu(m) cibo ect valde malu(m)
et forte peius q(ua)m ſi bibant mag(is)

aque cu(m) cibo et i mete p(ost) cibu(m). Sz sic
e vin(um) dubiu(m) no obmittas no vi(num) q(uod) ad
cibos sit aqua bibendu(m). Unde Serm(o) c(on)sentit p(ost) ca(n)
sen(tentia) z(a) ca(pitul)o ei(us) q(uo)d qui(dam) comedunt et bibit
et q(uod) oz q(uod) cu(m) cibis no bibat q(ui)b(us) ſ p(ost)
cibu(m) q(uod) sufficiat cibis q(uod) cu(m) cibis no est
bibendu(m) q(uia) at dem intenc(io)e de potu multu(m)
delatis ſ no de potu puro pu(ro) et
sit sedatio. Et no q(uod) etas g(e)n(er)at ad potu(m)
aque e pueritia et iuventus et c(om)plexio g(e)n(er)at
e sanguinea et colerica et c(on)suetudo g(e)n(er)ator
e terrarum calidarum. Exemplu(m) huius stom et c(on)
fri(gidum) et debilia et venas strictas paratas
ad opilationes no sūt apti ad potu aq
sic n(on) c(on)tra ieiuniu(m) et fatigatione et post
balneu(m) et coitu(m) p(er)ſtat similiter aqua
stat i nat(ura)li q(uod) Serm(o) e strict(us). Si q(ui)s
sanus p(ost) cibu(m) sitiat no e q(uod) vin(um) p(ost)
cibu(m) bibe aqua stat paruu(m) paulatim
surgendo nā aqua p(ost) cibu(m) sup(er)ta stom
c(on)fortat augm(entat) appetitu(m) et sitim sedat
magna aut q(uanti)tas sibi malu(m) e nā
digestione c(on)tingit q(uod) e versus intencio c(on)tra alim(en)t(um)
et Serm(o) p(ost) ca(n) sen(tentia) z(a) Serm(o) no q(uod)
patietes sūt medios optima ul certe
s(e)c(un)d(u)m Serm(o) melius q(uod) bibe. Et ſi omo
initio oz bibe et angustia inmoneat
melius e bibe aqua q(ua)m vin(um) nō
magna q(uanti)tas q(uia) digestione debilitat et
corrumpit ſ q(uanti)tas pura que stom eno(r)
borat et sitim sedat. Vin(um) aut ɫ bibe
e valde urine Serm(o) ſi q(ui)s sitiat opti
bor(um) sup(er)tor(um) calefactor(um) et destruat
ul c(on)cola i sto ebulliente no e
bibe vin(um) parv(um) ſ aqua pura
sumitur no magna e. Et
ſi ab stom naturaliter calidus poss(it) ex aqua
maiore q(uanti)tate similiter no tn magna
q(uia) digone debilitet et corrumpat ſ pauca
que sit angustia aliq(ua)l(ite)r sedet q(uod)
p(er)fecta digestio et h(ec) ut puto e Serm(o)
et ſi Serm(o) q(uia) hoīs c(on)sueverunt
comedere fructus et cu(m) eis aq(ue) bibere
videt(ur) e q(uo)d e rationabilius bibe cum
fructib(us) utr(um) vin(um) vl aqua puram
sitz et p(er) hoc vini vinu(m) nullo sit
bibendu(m) n(ec) p(ost) n(ec) cu(m) fructib(us) nam
Serm(o) p(ost) ca(n) sen(tentia) z(a) ca(pitul)o de(c)imo aque

et vini q̄plib; sic dāc vinū cū cibis mali
chimi et sic p⁹ cibos mali chimi et sic
destructib; et spāir de molorib; omēs em̄
destructib; excepto pomis ulde non
effugiunt catholchimia; ‖ Et 2° alimitaz
bñ de vinis et fructib; q̄ ung mala sit
int̃ fructu dt q̄ nō effugiunt catholchimiꝫ
2° ē int̃ꝰ formel q̄ cū fructib; et post
fructu nō ē bibendū vinū s; ulubi
potū aque q̄plib; et rationabilius
vi² bibē vinū quā aqua simul cū
fructib; et p⁹ fructu ‖ Ingrū q̄ ē cōmūs
visus nā qmt̃ hos̄ cū melonib; et
sic p⁹ cū alis mali^a corrigat sim n
uleō canōcē incrē si a͛s cibꝰ malus
acquirat bonū ē vōm̄ q̄sonū p⁹ ipm̄
assumē potū illiꝰ malicie correctiū
et h° dt formel in cap̄ de eo q̄ comedi²
et bibi² iuit fructu qmt̃ maliam
haut que p assūpcꝫ vini corrūpūt²
et nō p assūpcꝫ aque et q̄ ita sit
maite q̄² nā fructu sit catholchimi
et hēt mali^a corrigi² p vinū cū vinū
sit bonū et laudabilius int̃ ‖ exemplis
fructu plim sit ventosi et difficiles
digestōis uit aut vinū vetustatꝫ corri
get et digestōꝫ q̄fortat ut d fiꝰ agracēbᵗ
ātu de vino ‖ Itm̄ q̄ fructuū plimi sit
plim fit h̄ et mali^a vero corrigitur
pōta aut nocu^ta nillatenꝰ p aqua
tota corrigit² nō ē vōm̄ q̄sonū q̄pa
mit q̄fundāōe et ad hāc int̃ꝫ dicit
‖ formel 2° cap̄ cū° de melonib; sedēt
nō batharta p⁹ melones dēꝫ vinū
bibē et p⁹ pira dēꝫ amistūe ijs°
melacū spēb; et sic ipsa in lib° de dietis
ptulaib; ‖ Et ad dm̄ nōs dixim⁹ quod
‖ formel loqm² de potu de lato et depotu
vini d q̄te magna et nō loqm² depo-
tu corrīnuoma li° et digest et q̄forta²
tō ī pauca q̄te cū fructib; et p⁹
fructu pt vinū bibi mali corrēctiū
et digest q̄fortatiū et ad h° suffit
pauca q̄tas q̄ ag mali^cꝫ fructuū
nō corrigꝫ nc digestōꝫ q̄fortat nc vetu
statꝫ q̄sint ymo magis augmētat
nō aqua pura cū fructib; et post
fructu nullo° ē bibenda ‖ Itm̄ dram

comedūt fructu q̄pt² cor ul int̃ꝫ sit em̄
quid; fructu nā a°s nulli apti ad coct
int̃ꝫ ut dactili castanee ficꝰ vua et
sicu tlib; fructib; biba² vinū qs ambigit
q̄n melior int̃° fiat q̄ si aqua biba²
sicq̄ dꝫ vinū addit int̃ ofleminꝫ et mali
tie correctiōꝫ ‖ Itm̄ q̄ fructu assūm̄ q̄pt
ventris lenitꝫ eēt q̄pt hāc sunt sicut
poma ficꝰ vue mature p̄sica mollia
cerasa et silia ‖ Et si fructu sumatur
ad hāc int̃ꝫ nō ē bibenda cū eis
aqua s; vinū ‖ nā aqua impedit ve²
ntris lenitꝫ et ime adiuuat ‖ nā aqua
omēꝫ cēsū q̄plib; aliquꝫ medic° ut dt
‖ formel 2° cap̄ cū° de aqua exemplis
hmōi fructu sūpti nō lenit ventre
nisi p̄ius digerat² et de pō ad actū
reducā² et q̄ p vinū assūpta citius
digerit² et de pō p̄stꝰ ad actū re²
ducūt² io p vinū cū eis assūptum
p̄sēstꝰ lenit ventre et nō ē bonū
bibē aquā cū fructib; hmōi nisi forsan
eēt aqua mell ul ꝫ nā cū talibus
aut fructib; ad int̃ꝫ predictāꝫ vinū
sutile de colmas ad dulcedine inter
vina ē magis q̄ uenb ‖ Itm̄ q̄ fructu int̃dꝫ
assūmūt q̄pt vrine puocatōꝫ et hmōi
in desiꝫ ut anguric et melones
et ad hāc int̃ꝫ nō ē bōm q̄sonū
bibē aquā nō ē em̄ bōm q̄sonū ut
hmōi vrine puocatio p aquā ipediā²
aqua em̄ nō ē vrine puocatiua s; vinū
sutile ē ad h° magis q̄ uenb ‖ Itm̄ int̃dꝫ
sumūt fructu q̄pt ventris strictꝫ et ad
hāc int̃ꝫ q̄medūt² coctana pira sor:
bemespile et p̄sica imatura ad hāc
aut int̃ꝫ cū fructib; ē vinū sup̄ m̄ bi-
bendū rub et q̄sso et nullo° bibenda
ē aqua ‖ Itm̄ q̄ int̃dꝫ q̄medūt² fructu
q̄pt² sucore et caloꝫ et sitis repssiōꝫ
in p̄b; inficiis et spuab; et ad hāc
int̃ꝫ nullꝰ ambigit q̄n sit meli⁹
bibē aquā q̄ vinū ‖ Cū in p̄b; magis
sucor et d colorib; valde calidis et hmōib;
stomō valde calidi et sitibundis p⁹ cerasa
et melones et silia que sōm̄ comedū²
ad ifrigidandū et ad sitis sucorꝫ extinguendū

melius est aquam puteam quam vinum bibere
et si hoc quod dictum dixi intelligatur parte sit sufficiens
hec quantum ad secundum. Sed autem est tamen probatus in capitulo de
Sed ergo post fructus post bibi vinum malum est
corruptum et vinum digerit confortatum sed
sicut modo tunc accidit mali cibum et post cibum
vinum bibere non est malum in tertio regimine commune
Ergo autem modo doctrina in temperatus
secundum dictum et inter secundum amenez et non odorose
hoc enim modo dicta antiquorum sunt intemperate
ut dicit tertia primi canonis. Deinde aut latina
sulphuree alumose salse et ...
plura mineralium nullo competunt sanis
corporibus ideo de huiusmodi aquis nullo est dicendum
Aqua autem potabilis qua utitur sanus non
debet esse vehementer frigida sicut est aqua
nivis et glaciei. Aqua etiam calefacta ad
ignem que non est simpliciter pura vera potus
non competit in regimine sanitatis. Exposuit in
modo usum aque potabilis simpliciter prime
in regimine sanitatis est maxima et precipue ciborum
primorum et subtilium et sicut ... Nunc
autem restat dicere de modo usus aque in corporibus
sanis secundum quod applicatur ad extra scilicet quomodo
lavando et totum corpus balneando. Secundo er-
go quod corpora sana utuntur balneis aque
tamen dicendum de balneis aque simplicis ex primo
tractatus dictum est de balneis aque calide deinde de
balneis aque frigide. Huiusmodi autem balnea
non debent esse de aquis mineralibus sulphure-
reis neque salsis. Talia enim balnea in
regimine sanitatis non competunt sed quia sunt me-
dicinalia aquarum absque ... conservator sa-
nitatis teste Avicenna primo canonis fen 3a de
huiusmodi balneis fiet mentio in 2o capitulo
ubi loquitur de aquarum ...
in corporibus egris patitur tandem in regimine
balneum aque simplicis et calide competit
corporibus mediis sanis. Unde autem loquendo
de regimine sanitatis de huiusmodi balneis sicut
ut Rasis in ... almansoris et Avicenna
... et 3o de regimine actuum et
Avicenna primo canonis fen 3a huiusmodi balneum
utile est ad sordium corporis ablutionem et
ad superfluitatum cutanearum resolutionem
et interdum ad corporis impinguationem et interdum
ad corporis macerationem et interdum ad

corporis humectationem et interdum ad corporis desiccationem
Primus huiusmodi balneum in quibusdam exposuit
exercitio in hiis scilicet qui exercitium nequeunt
perpetrare ut convalescentes et decrepiti vel propter
aquam importunam corporalem vel propter ...
... huiusmodi convenientes uti debent balneis
aque dulcis calide. Si autem huiusmodi balneum
fiat ad sordium ablutionem et membrorum ...
et cutis mundificationem et abstersionem non debet
esse aqua multum calida sed tepida et qualis
est solis fervoribus calefacta et huiusmodi balneum
competit post sufficiens exercitium et absterget
cutem de sordibus membrorum de... post
exercitium et ad equalem membrorum ...
que forsitan per exercitium fuerint ...
et desiccata et huiusmodi etiam balneum competit
sanis corporibus post studium nocturnum vel diur-
num. Balneum autem quibusdam fit ad resolutionem su-
perfluitatum cutanearum que non fuerunt per
exercitium resolute, debet esse aqua calidior
et si in huiusmodi aqua fuit bullita camilla
furfur vino esset melius. Et tale balneum
debet esse diutinum quousque digitorum pulpe
aliqualiter corrugari incipiant et tale balneum
competit hiis qui exercitium nequeunt. Nam
huiusmodi balneum vicem supplet exercitii. Hoc
autem balneum ... plurimis corporibus sanis quia
quamvis plurima provocat inanitia nam
... provocat ... apperit
ventrem solvit rigorem et membra confortat
... et lassitudinem removet et modo
ventrem stringit et sicut balneum debite
assumptum est ... inanitiva sic indebite
assumptum est ... nocuiva in ... corporibus
... Nam ... superflue et ...
moretur in balneo corpus debilitat nau-
seam provocat et ...
... moles ... ad
membra debilia declinare. Unde accidunt
... membrorum et corporis ...
... cordis ... debilitat
cordi debilitat. Ex predictis concludere quod
corpora plena et cacochimica non debent
balneari et ... corpus debile et
stomachum debilem et renes debiles et me-
... balneari non debent vel saltem in
balneo non debet longa fieri mora

Item cum utimur ad corporis impinguationem balneo et tunc balneandus est prima digestione completa et non debet esse longo tempore morari in balneo nec debet esse vehementer calidum et ipso opposito. Si autem balneum fiat propter corporis macerationem tunc balneandus est tercia digestione completa et corpore iam facto vacuo et inanito et debet esse longa mora in balneo et aqua debet esse calidior et magis resolutiva. / Sed balneum aereum quod supra notatum est generalius oppositum. Balneum autem quo corpus sanum proprie eget supposito debito exercitio et convenienti fricatione non est nisi ad sordium ablucionem et cutis indispositionem et huiusmodi balneum debet esse ex aqua tepida vel quam calor solis calefacit. Tamen enim debet esse notare tamen et bonum est quod in huiusmodi aqua ponatur rose vino sive bullite. Item bonum est quod corpore columpne capitis non multum calide sepe laventur. Hoc enim vergit adversum et ad memoriam et auditum et bonum est quod huiusmodi lotio fiat extra introitum lecti dum fiat longe a cibo. Item caput lotum ex aqua bona cum cineribus laudabilis non est negligenda fiat quo semel vel bis in mense et hoc breviter sufficiat de usu aque calide extrinsecus applicate. / De aqua bina de usu balneo aque frigide. Hoc enim balneum non est nisi [illegible] corporum sanorum quamquam videam multos auctores de huiusmodi balneo nullam fecisse mencionem licet quidam de ipso fecerunt. Frigida in qua balneantur non debet esse vehementer frigida natura huiusmodi aqua nervis et nervis passionem nociva [illegible] inimica est nervis dentibus et nervis et spiritui medulle. Item corpora balneanda in aqua frigida non debent esse macilenta et carne denudata. Hoc enim balneum non competit senibus et decrepitis nec infantibus sed iuvenibus et robustis non competit et [illegible] nimis debiles et [illegible] competit et flaccidis et [illegible] sanguineis et colericis. Item in huiusmodi balneis non est contrarianda longa mora nec huiusmodi balneum est celebrandum nisi tempore estivo et in die bona calida et si de iuvenibus carnosis in fine estatis consuetudine moratur in huiusmodi balneo debet

vigere incipiat digestio et melior appetitus mota et natus in misteriis adiuvatur et post paululum fortitudo qua optime utitur. Item autem hoc balneo vim debet non debet [illegible] fluxum ventris nec vomitum nec fastidium nec [illegible] debet autem fieri in hora in qua corpus est levius et motus convenientior huiusmodi balneum post balneum aque tamen calide et post [illegible] satis [illegible] ut membra [illegible] inspissantur et calor [illegible] dens suo [illegible] adiuvatur et fortior efficiatur. Item enim quod firmum calefaciat patientis nec est tanta mora [illegible] in balneo quod sentiat [illegible] scilicet rigorem frigoris vel horripilationem et post hoc se cooperiat [illegible]. Item post cenam et cibo non bene digesto non est balneandum. / Et est notandum quod si balneatus in aqua frigida post balneum cito reddatur ad proprium calorem signum quod mora non fuit excedens modum et bonum et [illegible] si tarde redditur ad proprium calorem quando balneatus fuit dubium signum quod mora fuit prolixior quam ex qua mora potest provenire [illegible] frigoris febris et horripilatio. Et hec sufficiant de balneis in aqua calida et frigida.

Capitulum xiii de usu aque in regimine sanorum

Postremo igitur loquamur in hoc capitulo de administratione aque pure simpliciter potabilis ad intus et adeo in corporibus egris [illegible] de administratione aquarum que non sunt simpliciter pure nec potabiles propter [illegible] quod in egritudinibus utimur quibusdam adiutoriis confortativis et hoc modo utimur [illegible] bonum [illegible] et facit digestionem et aqua [illegible] natura [illegible] virtute confortat. Sicut enim fetor est de maxime virtute resolventibus et maxime fetor aque et vaporum venenosorum in aere [illegible] teste Rasis [illegible] secundo. Hic et bonus odor maxime virtutem confortat. Item in egris utimur quibusdam ad [illegible] et [illegible] et ad [illegible] et ad sputi et ad spuendi facilitatem et ventris lenitatem et [illegible] sudoris et fluxus sanitatis [illegible]. / Sunt autem [illegible] horum utimur aqua in egris [illegible] que pluribus egris sunt [illegible] aqua est

prohibenda aqua. Item tacet ... ut est
... non item est in ea ... ut capitio ut
spiritus ... ut ventris ... nec
... provocatio. Ideo in omnibus his aqua
pura frigida est impedita sic impeditiva ...
et adhuc adiciens ... tertio acutorum dicit
A q. nullum bonum usum inveni. Rursum plenius
... intima ... et ... acute
febre ... et siti mitigabilibus
et mala dispositione alia utilibus et ...
... et adhuc finem
possumus in febre acuta in aliquibus aquam
frigidam exhibere. Unde ... nisi quod ... acutis
bibitur morbis ... patet quod ... aqua
non est in ... morbo regulariter exhibenda
... ibi ... nocumenta et pauca
iuvamenta et licet ... regulariter notat
quod ... licet ... quod
notetur distinctio ... est satis subtile
et difficile et non est valde utile ...
... Sed aut aqua frigida multum
facit quam notetur dicit quod in acutis ...
... aqua frigida ... febre ...
in qua ... ut bibatur ... alibi
... aut aqua frigida
data ... sola ... magis ...
... tantum quod solvat
febrem et est ... data magna ...
... ita ut impleantur ...
... adhuc ... dicit ...
... decima febrium ...
... et ... ut ...
... fiat ... et aqua frigida fit
... nisi sit stomachus ... aut de
bilis aut sit in visceribus ... dolor
aut sit ... pauci et caloris
... debilitas aut ... bibere
... aut ... omnino aut ...
noceret aqua frigida ...
omnia ... advenient ... aqua
digna ... que caret nocumentis
aque. Et ... quod si materia sit
... subtilis et indigesta vel grossa
digesta et ... carnosus et
... consuetus ... fortis
virtutis ... non ... consuetus

bibere aquam frigidam ... aqua frigida
est ... multum ... adiuvat ad ...
... per fluxum ventris vel per urinas
vel per sudorem vel per omnia ... sicut
... quod data ... magna ...
... est ... decimo ...
... sit ... si febris sit acutissima ... valde
... et ad aquam frigidam et ...
... magis ... materia ... ad ...
... non ... ad purgandum ... tum
urina sudore et egestione ...
... decimo ... si febris acu-
ta et nullum signum ... appareat da
aquam frigidam melius enim est dare quam
... dimittere in tali angustia ...
... indigere ... et ... dare licet
non debeat ... angustia
et siti melius est dare ... dicit ... quod ultra
... et ...
... meliorem et ...
timorem ... frigidam dare aquam
frigidam supposito ... quod ... sit ...
... non sit in membro nobili. Si autem
... sit in membro nobili ... danda
est aqua frigida ut ... et ... de
... ubi dicit aqua frigida ...
... in membro non nobili multum
timemus ... magis ...
... Si autem ... sit in membro
nobili ... debet ... dicit
... adhuc ... non
in febre aquam frigidam dare in ea quod ...
febre ... nisi signum ... in
ea appareat. Sic ergo patet quod ...
est dare aquam frigidam in febre. ... dubitatur
aut ... possumus quod ... materia ...
... et mala ... et angustiosa
siti ... aqua frigida potest dari ...
materia ... digesta potest ... magis quantitas
exhiberi ... qua febris ...
morbi ... digesta non potest ...
magis quantitas exhiberi ... potest ...
... sit in malis ut ... vel
si sit febris ... ut sinocha. Si
igitur ... ad ... digestionem ...
... exhibeatur aqua non ... esse
quantitas magis tanta quod sufficiat ad ...
... immediatam. Si autem materia sit

digestiua vel sit sine putrefactione sit complexionis quod calor magna valde ut se solo contra gravitatem suppositis conditionibus supradictis scilicet quod eger sit carnosus et quod in tali casu sit abstinens et vtatur flammis in medicina contra forcia sana et non frigida quod consuetus bibere aquam et sine lesione; quibus absentibus aquam frigidam exhibere dare valde est periculosum et hoc est mens Galeni viij .x. et xi de ingenio sanitatis ut patet subtiliter intuenti. Si ergo dicatur alicubi Galenus prohibere aquam ante digestionem dicamus quod Galenus aliquando intendit de aqua in quantitate magna et in declinatione morbi materia oppilante et quando magis nocumentum est ratione putrefactionis et ex natura materie morbi quod valde acuitur vel tunc non competit in quantitate magna tamen dicatur ad se. Compatitur tamen possit competere aquam in quantitate parua ad sitim et adustionem remissionem quod forte plurimum magis infestat naturam quam morbi malicia. Et ad hoc auctoritatem dicit Galenus ix de ingenio sanitatis. Si febris est acuta et nullum coctionis signum appareat da aquam frigidam quamuis dura fiat et pigra melius enim est dare quam infirmum in tali angustia dimittere. Intellexit tamen quod dare debet in parua quantitate et hoc est quod dicit ix de ingenio sanitatis in febre calidissima dandam aquam frigidam si consuetus non tamen multum sed parum ut sitim contemperat. Invenimus tamen Galenum dicere quod ante digestionem non debet dari aqua frigida quod vinum in quantitate magna et quando sitis et angustia non multum infestat. Vnde Galenus ix de ingenio sanitatis. Si febris est cum putredine non debes ei aquam frigidam antequam appareat coctionis signum et hoc videtur contradicere ei quod supra dictum est. Dicendum enim fuit quod in febre calidissima si nullum signum coctionis appareat da aquam frigidam. Et licet hee auctoritates contradicere videantur tamen secundum veritatem non contradicunt. Cum autem Galenus prohibuit ante coctionis signum intellexit de aqua frigida in quantitate magna et quando datur ad virtutem morbi causarum; concessit autem ante coctionem et materia morbi et quando propter aquam frigidam ante digestionem dare intellexit de aqua frigida in quantitate parua que eciam non datur adversitatem morbi causarum contra

coctionem morbi sed angustie et sitis remissionem vel ab ethice consumptionem. Similiter Galenus propter aquam dare in quantitate magna similiter vino haustu ut patet primo de regimine acutorum et ut supra fuit allegatum. Et medicus propter ut calor non sit magis ut dictum est supra auctoritate. Galenus viij de ingenio sanitatis et licet hee auctoritates videantur contradicere non tamen contradicunt ad auctoritatem Galeni primo de regimine acutorum est in febre sine putrefactione et in putridis post signa digestionis semper sufficit supposito quod propter caloris suspicetur ut supra pluries est expositum. Sed auctoritatem Galeni viij de ingenio sanitatis est in febre putrida ante signa digestionis in quibus tamen est fortior sitis et angustia et timor casus virtutis in nobis hec cogat est melius non dare tamen post signa digestionis vel ante digestionem quando angustia et siti [illegible] conuenit [illegible]. Galenus in libro de ingenio sanitatis. Similiter [illegible] vna [illegible] et Galenus quando permittere non intendo [illegible] satetur quod post potum aque frigide post ante digestionem vel si materia morbi sit talis subtilis materia sit ante expulsionem natura dicit quod hec potus aque frigide iuvat ad expellendum materiam per secessum sudorem etc. Et expositio assumit Galenus ix de ingenio sanitatis ubi sic dicit aqua frigida non est danda quando natura incipit expellere materiam nam aqua frigida prohibet fluxum sanguinis per nares et sudorem. Similiter in xi de ingenio sanitatis dicit Galenus quod aqua frigida non valet ad purgandum putrefactionem cum vrina sudore et egestione sed magnum iuvamentum prestat ad acuitatem et non videtur quod aqua frigida iuuet ad expellendum materiam morbi cuius expositio assumit. Similiter ad hoc dubitatur dicendum quod dicitur et per se aqua impedit omnem exitum et [illegible] dicit de aqua calida quod quando aqua iuvat non est nisi per accidens scilicet confortando virtutem que pulsat materiam et materiam faciendo obedientem [illegible] angustiam et sitim remouendo et medicinam [illegible] aqua [illegible] non [illegible] materiam [illegible] faciendo [illegible] materiam. Unde patet quod [illegible] aqua frigida non [illegible] nisi immediate sed plus nocet sed antequam

cum inchoet aqua frigida confert per materiam preparando si sit subtilis et indigesta et spissam materiam allemendo et sitim et angustiam removendo et membra iuvando si materia confusa et indigesta tamen nisi in hiis in quibus materia non est subtilis neque est angustia neque sitis neque fluxus ventris in- festans illos tunc competit aqua frigida pura In aliis autem morbis non febribus non competit materia potius nisi forte est ventris fluxus colericus sic opilatio aqua frigida non competit materiam alterando et digerendo et fluxum membris prohibendo nam pluries dictum est aqua frigida confert quibus vaporem et sanguinem bibendum sit Item aqua frigida si sit in potu exhibita vasa superposita panis subito in ipsum confugiunt et hec sufficiant de aqua frigida exhibitione Admi- nistratio de exhibitione aque calide ad corpus calefacte breviter nunc expediamus nam quando aqua calida indigestat ut supra dictum est ... materiam maturat et materiam subtiliat visco digerit et mundificat sudorem provocat et in principiis paroxismi typum remittit sicut potus aqua frigida quando typum auge- mentat ut vult ipse 3o de regimine acutorum Et de quantitate aque nullum usum invenimus Item aqua tepida magis competit inequalitatibus ad vomitum provocandum et hec ad presens sufficiant de aqua dulci potabili administra- ta ad membra in tali casu modo Nunc restat aqua bona dicere de aque potabilis administratione frigide et calide in tali casu adeo nam membris in tali casu calido casu administramus aquam frigidam optime applicando et membris calidis aquam administramus pro aliquibus dicamus de applicatione aque frigide nam quando applicatio confert est virtute aliqua calor et siccitas sicut materia sit membris ... digerat aqua tamen frigida mala distillat membris alterat et consumptio confortatio membrorum prohibet et retardat hec confert aqua frigida membra iuvando nam prima humiditas que consumit per calorem febrilem est virtute humiditas que

roratur vos et post sunt humiditas que glutinosa vocatur Humiditas igitur iuvans membra infrigidatur et conservatur per aqua frigidam et conservata consumptio prohibet et retardet et quando aque frigide applicatio ex virtute et actusa in ethicam perveniat Quando autem aqua que administratur ad curandum ethicum non debet esse frigida vel stendens neque debet esse administratio longa immo pauca quia quando animata calidus non corpus debetur immo pauca et virtus debilis et corpus membris sunt carne denudata quia non possunt sustinere aqua calidus frigida neque longam moram in eius aqua Quando aqua administrari non debet nisi post potus balneo conservatio operatur tali de quo in presenti pagina tractatur Vi aut quando balneum fiat ad perveniat ab ethica tunc quia membra ad hunc sunt carnosa et calefacta animata exhibitione et virtus fortis potest esse aqua frigida et balneo plixior et diutinior Item magis dico quod quando aque frigide applicatio competit in causa spasmi quando bene carnoso et iuvene in estate media et bene asserit G 3o ... et ipse quanto appetit autem ... aque paciens sit calore adunando et confortando quia sit confortatus spiritus et adunatus redit et vadit optime for- tior quam prius sunt et materia spasmi consumitur et subtiliatur Item magis quando aque frigide applicatio dolorem arteticorum mitigat calorem magis adunando et theris vene frigide et humiditas aqua rarefactione nam non est in primo genere confusionis aut et humidum in sicco Si autem causa est in medio si- ve est sciatica sive in principio et materia existente calida et dolor intenso Item applicatio aque frigide competit et erisipila ubi non queritur materie subtiliatio et digestio sed solum queritur alteratio et infrigidatio ut asserit G ipse de ingenio aqua frigida non nocet herisipilatis sed prodest In quando autem apostemate non queritur digestio sed alteratio Et hec sufficiant de applicatione aque frigide in tali casu Item magis dico quod

in tina continente calidam aqua moderate calida
applicatus competit corporibus conualescentibus et melio-
ratis et est in balneum aptitatis et
conseruationis non quidem ad resolutionem superfluitatum
et euacuationem sed ad conuersationem et ad im-
pinguationem et refectionem. Unde cum igitur balneum
debet esse in aqua moderate calida et non
diutinum cum completa est digestio et post
in mediate sequitur applicatio aque moderate
frigide. Et post cum igitur balneum non est ex-
pectandus sudor. Tertius modus est quod cum igitur
balneum aque calide competit uetulis
corporibus membrorum siccis et impinguatis et
contrariorum ad resolutionem et residuum superfluitatum si-
ne appetitum cutis intrinsece meatus et tunc
balneum debet esse magis calidum et magis
diutinum et post ipsum expectandus est
sudor. Intende etiam cum igitur balneum sit ad
membrorum conseruationem et conuersationem et hoc modo
competit qualibet ab egris. Intendo cohi-
bere aqua moderate calida ad dolorem aqua-
tum mitigandum nam aqua moderate calida
mitigat dolorem aquatum ut apparet ex
dictis magistri sanitatis licet contraria nocuorum
sit nociua ut plurimum. Confortat interius
sicut ex vii de ingenio sanitatis quod aqua temperate
calida plus est nunc mitigatiua quam ut
tortus tangitur nam tota commota mouetur
propter rei sibi similis presenciam non est igitur
mirum si aqua moderate calida dolorem
exteriorum membrorum mitigat cum inanimata
propter similitudinem quam habet ad nostram naturam et
hec breuia sufficiat de applicatione aque
potabilis in corporibus tam sanis quam egris
ab intra et ab extra. Utrum autem ... de aquis
que non sunt simplices et pure omnino ...
est quo sunt admixte de terris cum aqua
non sunt multum grossis in vno sanitatis
sed magis competunt in cura quorundam egrorum
cum igitur sunt aque aluminose sulphuree
salse et sulphuree et forte plures
nam aqua plurimis competit in cura quorundam
egrorum. Unde Rasis ponit cum fuerit secundo sit
sed quod ut innatando flumus vel sit
aqua pluuialis sed sicut quod multo fuerint
inuiati est propter velocitatem alterationis sue

resolutiones quia non deliniquit calidum in thilo
hec autem aqua pluuialis debet esse cisterna et quod
nubibus cum quibus apparet tonitrua et non cum
nubibus quibus apparet venti. Aqua autem
pluuialis quod longo tempore manet in cisterna
non est laudabilis est enim maxime putrescibilis sed
post corruptionem cum igitur malicia corrigitur convertitur
tubis quod putrescibilis quanto celerius putrescit tanto
est velocius competit aqua pluuialis bibere.
Rasis 3o almansoris plures qui
inuenerunt se male sunt et maxime si
sint longi temporis. Aqua autem quod continue
frequenter aqua semper competit confert calidis
magnum splenem. Hoc dicit Rasis 3o alman-
soris. Cum sit ad renibus et colice et
aqua uniuersaliter semper ignita competit confert
putrefactis sanitatem et epatis splenem et mol-
lificat stomachum et debilitat etiam et virtutem
soluentem antiquam et dissimilem. Terme
calide et confert in passione vrine et fluxu san-
guinis confortant in 3o in cura malicie corpo-
rum. Sequitur sulphuree inuoluere calefaciunt
et fortes egros conferunt solutionem et paralysis
laxatiuam conferunt. Intestina et epar fortius
calefaciunt. Rasis 3o almansoris paralisi igi-
tur spasmo tumoribus scabiei lepre impetigini
balnea sulphurea bona sunt. Aque
aluminose bone sunt emoptoicis emorroidis
et fluxui sanguinis stabilitate tamen grauant in
calidis corporibus. Rasis 3o almansoris. Et est
terminata summa prima tractatus primi de aquis
naturalibus et corporum amministrationibus cor(por)ibus conuenientibus

Summa secunda tractatus primi de aquis artificialibus
in generali. Capitulum primum continet diuisionem artificialium

Consequenter aqua pauca bona
restat dicere de aquis artificialibus
nec enim dicuntur artificiales quia fortis
quaquam operantur datur per artem quod cum igitur
aqua operatur per formas naturales etiam in compositione
nulla enim forma sensibilis sit ut sicut
per se ab arte. Corporum quod sunt quedam sunt
ab arte quedam a natura formata enim domus
que fit ab arte nullo modo fit a natura et
sic forma lapidis quod fit a natura nullo modo
fit ab arte. Dicuntur autem cum igitur aque
artificiales quamuis sint arte regulate
et quodammodo coadiuuate forma p

quia aqua rosarum operatur confortando confortando
reparando: non enim simpliciter vis ei data
ab arte sed a natura sed quia simpliciter aqua composita
a rosis est ab arte scilicet natura igne artificialiter
regulate. Simpliciter autem aque que artificiales
dicuntur fiunt vno modo per coctionem decoctionis
per rosas in aqua et simpliciter decoctione
potest dici aqua rosarum artificialis quia simpliciter decoctione
cum est et potest simpliciter aqua dici artificialis.
Item simpliciter aqua potest fieri per modum contrarium
sublimatis per rosas in alembico
et operis distillabitur aqua et potest dici
aqua artificialis non obstante quod secundum virtutem
sit res naturalis et a natura condicionata. Item
aut fit per viam sublimationis et ebulitionis
melius operantur. Simpliciter igitur aque plures
petunt in quibus quantum in re sanitatis.
fiunt tamen quedam aque artificiales deco-
ratiue cutis corporis et capillorum capitis
quibus aliquas hoc est fecerunt. Utuntur quibus
mulieres sane vtuntur talibus aquis corporum
decoratiuis etc.

Capitulum 2m summe 2e de aquis decoratiuis etc.

De quibus aqua licet iam dicta de in-
dicatis de aquis extrinsecus curatiuis
tam membrorum exteriorum quam interiorum. Circa
ad primum est sciendum quod aque decoratiue
fiunt ad corporis et cutis preparationem faciei mun-
dificationem et abstersionem et applanationem et
lucidationem. Sunt enim aque faciem ab-
stergentes mundificantes applanantes et illu-
minantes. Sunt autem aque saborum
decoratiue corticum tantum corporis
totius mundificat et abstergit. Item ad idem
vz aqua distillata palebrum de floribus
ibus fabarum et sambuci et ebuli. Item
aqua fontis in qua gummi dragaganti sit
remollitum et cum ea facies lauetur
albificat et mundificat. Item si quis
habuerit faciem rubeam oppressione aut
habeat faciem maculatam fiat simpliciter aqua
ex sulphure viui ℥ iii thuris albi
ssimi ℥ i caphore ℥ iii hec subtilissime
puluerizentur et permisceantur cum lb
i aque rosarum et tum distillentur per alembicum
et vsui reponantur rubeam faciem tollit
et etiam maculas in facie et de vsu eius
multum calidi pretium. Item vnus ad idem vz
succus tauri et lactuce agrestis compositus
igitur si fiat aqua distillata rubeam
tollit et maculas et cetera per eum in corporis.
Item acetum subtile album in quo galbanum
solutum sit lentigines faciei tollit.
Item aqua vasarum distillata cum
pauco melle mixta idem operatur. Item
acetum rubeum cum felle taurino mixtum
expellit lentigines faciei. Item simplices
fiunt aque que scabiem et impetiginem et
similes cutis inficiones. Item ad id vz aqua
decoctionis sulphuris vel lappacij acuti et scabiose
et vtriusque iacet. Item vnus ad idem valet
aqua predictarum herbarum et similiter lappacij facte
per viam distillationis. Item vnus ut capilli re-
nascantur et multiplicentur fit decoctio
vlmi et bletis et fiat lixiuium cum ea aqua
et cum cinere sarmentorum vitis et lauandi
quod in aqua decoctionis fiat mixtum igniti composi-
tum et si potest decoctio addantur
folia salicis et malue non et visci
bene. Item in producto lixiuio terpentinum
cortices quatuor et siccatum ciceri et
lignum etiam arboris corticis cum
apium cortice et quibus facit ad capillos
colore bono coloradas. Item vnus fiat
aque ad illuminandum oculos bene sit
aqua deeufrasia seu ubena ruta
celidonia rosarum rubeis compositis huius sit
aqua quia limam rodit acuta. Item quia
rapa mirabilem habet proprietatem ad illuminandum
oculos puto quod eius aqua decoctionis vel
distillationis esset multum conveniens. Item vnus
ad conservationem auditus vz multum aqua
distillationis porrorum et si in ipsa ponatur
propria melius esset hec enim aqua multum
vz ad surditatem et aurium putredinem
et preparationem si surditas sit de frigida causa sed
sepius venit de surditate antiqua. Item vnus
ad idem vz aqua distillationis fraxini
lauri et absinthij auribus imposita.
Item vnus ad idem vz aqua decoctionis lauri
et ad idem vz pulegij et aque tela
et panis porcinum. Item aque maiorane
sed amigdalarum vz multum ad capitis vulgum
fauces. Item vnus aqua betonice vz
ad oculorum dolores et vicia et similia

amicum. Item impetus aqua plantaginis est
usus videlicet ad egestiones cum palati et nasi
et spatium ad corporis confortationem et ulcera
et spatium. Similiter aqua admiscetur cum
pulvere cinnami. Est aqua libere que
aromatis petrosilini valet fluxum
narium stringit. Item aqua lingue avis valet ad
usum cum gule et lingue. Item impetus
predicta aqua multum valet ad ignis extinctionem
combustionis. Item aqua videlicet ad lip-
pitudines oculorum. Item aqua que dicitur libere de
sanguinaria et aqua virge pastoris
valet ulceribus et doloribus aurium. Item
agrimonie et mastici valet ad [illegible]
scrofulas cum permisceatur cum fructu.
Item aqua solatri restringit sanguinem narium
et mitigat dolorem capitis. Item aqua
senationis apta aperit et ulcera con-
solidat et mundificat et valet etiam in
tumoribus pedum et doloribus diversis

Capitulum tertium summe secunde de pluribus operationibus
aquarum artificialium respectu caloris et
quomodo reducuntur de potentia ad actum

Propter predictorum notitiam quomodo aque actuales
respiciunt ad curam constituendo secundum
quod licet sint aque actuales in tactu
mixtis et aquosis et ceteris tamen
aut corporibus sunt post calefactionem instantes
desiccationem et humectationem. Hoc enim probato
dicitur corporibus post quam aquabus primis
commixte possunt dependere de complexione potius
per quam ad actum reducuntur a calore innato
corporis non enim reducuntur de potentia ad actum
instrumenti simul sed ad actum instrumenti ad
determinatum gradum et ad finem determinatum
certa prius intentio. Et probato licet
aque instat corporis innatum et ad gradum
determinatum producere sed non reducere
hec instat sed non ad determinatum gradum
corporis innati. Natura agens instrumentale et re-
gulatio non agit ad determinatum gradum seu
effectum nisi prius paratur et reducatur
ad actum et motum ab agente principali
sic securis in terra non agit nisi prius
elevata ad actum reducta a sole
ut dolabra non agit ad effectum
nisi prius mota ab artifice aut ab agente

determinate innate aut alicuius medicine frigide
est instrumentum nec intentio in appellando
minorem et maiorem dignitatem et gradum potentie
ut reducatur ad actum a calore innati corporis
et hoc probatur quod ad hoc quod aqua frigida instet
ad gradum determinatum non sufficit dispositio ad
materiam sed valet quod requiritur quod reducatur de potentia
ad actum a calore innati corporis. Item quod
de novo acquirit quandam proportionem per
quam instat ad gradum determinatum. Secundo
aut dicitur quod ad hoc quod medicina instet
non est quod actione paratur cum est ad hoc
ut post decursum instet sufficit ut ad minima
reducatur sed ad hoc ut insistat ad determinatum
gradum requiritur nova proportio quam medicina
non habet nisi paratur a calore innati corporis.
Et licet hec conclusio sint tamen contra
intentionem ut puto non solum voluit
exprimere id quod appellat dicta mediante
medicina calidam et frigidam non ad hoc quod
medicina calida calefaciat post decursum non
sufficit dispositio ad primam sed oportet ut fiat calefactiva
calida. Sed medicina frigida post decursum instat
ad hoc ut sit in actu actualiter frigida sed non
instat ad gradum determinatum et in ratione
instrumenti nisi prius reducatur de potentia ad actum
a calore innati corporis. Ad hoc similiter me
invenio dixisse in secundo capitulo huius tractatus
quod vero quod a duobus magistris passum est instrumento
vocavit. Secundum sufficientiam non presentem est
hoc applicare dicta mediante modo actualiter medicine
calide et frigide sed per dicta. Secundum non est
hoc maxime in medicina calida que gaudet
in effectu sicut et frigida et sicut reducitur
una reducitur de potentia ad actum sic et alia
quod tamen non videtur verum. Item aque actuales frigide
et humide sunt hec aqua portulace aqua
semperviue aqua nenufaris aqua violarum aqua
lactuce aqua malue et plures huiusmodi
aque frigide et humide sunt de quibus actualiter
et consequenter frigidi dicuntur una in his
et cum aquis. Sunt etiam frigide de potentia consequenter
propter quod enim reducuntur ad actum a calore
innato acquirunt proportionem determinatam per quam
vel sub qua agere non possunt ad determinatum
gradum per quam etiam sunt instrumentum innate nec

hmoi aut aq operitur in tua distempe
male ca^de et sicce ab eo Exemplum
operitur in tua humoris colici Exemplum
sunt aq ca^de et sicce de po . quibus aq
humoi sunt humide cum ar^v tum de po . com^li
sunt sicce propterea non posse sunt desiccat
ad gradum det^{tu} cum tum primo humectaverint
et non ad gradum det^{tu} . Maior non est
reductio inter^{ca} ca^{da} na magis sicce
quia sunt in po com^li ad frigi^{tes} ut
ad infrac^{tionem} licet sint in po com^li ad
det^{tu} gradum infra^{ctionis} sed utroque sicce sunt
in po ad opposita^{ta} et ad det^{tu} gradum
opposita^{tum} Et hoc aq sunt aq plantaginis
aque virge pastoris aq ypoquistidos
aq rosarum aqua primule aq mirti aq
milleffolii aq fabarum aq portulace
aq mirtill et hui^{us} vel in remouendo
mala distemperantia ca^{da} et humidam
que est ca putrefac^{tionis} quod putrefac^{tionis}
non causa ca^{da} et humida na ca^{lor} est
pater putrefac^{tionis} humiditas mater et vnde
separat 2° febrium et tres 3° afforismorum et
capitulis q^{to} metheororum . hui aq putrefac^{tioni}
resistunt et causam remouent et minu^{unt}
ut Exemplum d^e sunt aq ca^de et humide
quod magis indiget reductione utpote ca^de
quam utpote humide Sunt non ipotentia
com^li ad calid^{tes} et ad calefac^{tionem} licet
sint ipote^{tia} non multum loquitur Et
ad humectac^{tionem} sicut ad humi^{ditatem} non sunt in
po com^li sed ad gradum det^{tu} humectaco^{nis}
Sunt aut hui aq ut lingue auis
aq borraginis et buglosse aq cimbe
aq miuub aq cruce aq citrorum et hui
aque simpliciter operitur in disgra^{tionem} humorum
mulierum et alteratione male dist^{e}
sice et sicce quod est in ethica semicu^{ms}
Exemplum sunt d^e aq ca^de et sicce et
maior indiget reductione calidi cuius
aquis Sunt non in po com^li ad calefa^{cien}
te et desiccatione et sunt in po com^li
ad det^{tu} gradum calefac^{tionis} et desicca^{tionis}
In a^{qui}s aut memoratis non est ita na
frigida et humida non est in po com^li

sed ca^da et sicca est in po maior frigida
aut et sicca ca^da et humida media
modo na frigida et sicca solum est in po com^li
ad^{ta}tes quod aut ipsorum sit magis in po
com^li ut ca^da et humida ut frigida et
sicca dubium est Et Est quod dico quod po
ca^da et humida est propinquior actui quam
po frigida et sicca similiter non est calor
innato reducere ca^{di}tatem memorat^{am} de po ad
actum quam memorat^{am} siccam na ab aque
potest auferri frigidi^{tas} in ar^v et calefacere
secundum actum et aliquam non potest auferri humiditas
ut humectare secundum actum ut dictum est . primo
simplicium etc. est levius aliquam facere aliqui^d
ca^dum quam siccum in effectu Et aut hui
aq de po ca^{da} fiat ar^v ca^{da} a calore
innato hic est ratio quare alterat quod est cali
ditas Et quod fiat de po siccum ar^v
siccum in effectu hec est ratio siccitat^{is} quod
est quasi immota actio^{nis} Ideo videmus
quod aqua magis resistit opposita^{tis} quod
quod calefactis^{bus} po ergo aquarum calidarum
et siccarum est magis remota deinde frigidarum
et siccarum deinde po ca^{da}rum et humidarum
et ultimo po frigidarum et humidarum et hoc
po inter ceteras est actui propinquior licet
separata memorata facilius reducitur de po ad
actum et ideo que sunt in quarto difficile
reducuntur etenim quod sunt in primo post
quarto facilius et citius reducuntur In hiis
aut ca^dit ma consideratio^{nis} valde pulchra
et in hiis ana leta^{tur} aq aut ca^de et
sicce operitur in tua distempe sice et
humide indigencie memorate quod est frigida
et humida et hui aq sunt aqua
absinthii aqua rorismarini aq salvie
aq mente aq acute et simpliciter aque
Exemplum dico quod est ponere aliquas aquas
sunt artificiales et sunt separatas et sunt
ideo quod assumuntur ex rebus separatis sed est aq
spargarum aq lilii aq seleos aque
acetum aqua capilli veneris aqua lenticule
hui aque propterea reducte sunt de po
ad actum conservat corpus virium et non
alterant alteracione notabili ideo dicuntur
separate etc. Etiam quam de dicta inter

operationes universales et speciales universalibus et operationes

Postquam igitur visum est particulares
de operationibus primis universalibus agentes
particularium quantum sufficit proposito meo
nunc restat dicere de operationibus secundis universalibus
et de operationibus specialibus universalibus que non
sunt proprie universales et etiam de operationibus
corporis particularibus. Dicitur igitur in medicina quod
operationes universales et sunt etiam speciales universalibus
et sunt etiam operationes particulares. Exemplum
operationes universales sunt diuretice secunde et secundum
communem operationem universalis secunde est infrigidare et
calefacere et humectare. Hee autem vocantur
secunde et universales secunde quamvis quod prima calidi
operatio est calefacere nulla enim operatio prius
nata nisi que actualiter procedit et sic mediatam
decisis ceteris qualitatibus. Tamen igitur et multo
huiusmodi operationes sunt secunde. Dicitur etiam universales
quia caliditas semper calefacit et quicquid ei
appropinquat calefacit et etiam omne quod est
calidum calefacit. Sunt ergo hee universales et
prime. Tertius sunt etiam operationes sed non secunde
sed universales secunde non enim dicuntur communes nisi
secundum quod contrariorum virgis fuit communio
infrigidat dicitur congelat nam congelatio
non dicitur ab infrigidatione est enim quedam
infrigidatio. Sicut caliditas calefacit et calefa-
ciendo subtiliat et rarefacit. Exemplum
sunt etiam operationes universales secunde diuretice a
primis universalibus virgis operatione abstergere
mundificatione. Nam huiusmodi operationes videntur
procedere a caliditate tamen non ita immediate
sicut rarefactionem et subtiliationem. Possunt tamen dici
universales quia in quolibet parte corporis hec operationes
conveniunt. Sed possunt sicut stipticitatem et reparationem
est operatio secunda non est prima universalis nisi secunda non
dicitur sed congelatio que non dicitur proxima
realiter enim est congelatio quedam infrigidatio stipti-
citate autem non est infrigidare. Est igitur operatio
universalis secunda diuretica a prima operatione et alia
quam sequitur immediate post eam operatione et operatio
est universalis quia in quolibet membro corporis fit
pati hoc autem operatio scilicet stipticitatio fit
non dicitur universalis quia tamen omne stipticum est
frigidum nisi aperire est operatio universalis immediate
humidis calidis quia omne calidum sit etiam
aperitivum nam aqua calida sunt

opilativa et aqua frigida ad oppositum aperitiva
sic igitur iste operationes apparet ad nos possunt dici
universales nisi quia corporis immutatio est in
qualibet parte corporis cui applicantur. Possunt
etiam dici universales quod regulariter et ut plurimum
huiusmodi operationes ab eis procedunt regulariter
enim medicina stiptica est frigida et regulariter
calida est aperitiva. Speciales autem operationes sunt
speciales universalibus sicut operationes medicinarum
venenosarum et operationes venenorum
et operatio tiriace tiriace et medicinarum
laxativarum et medicinarum provocantium sudorem
sudorem et urinam. Huiusmodi operationes dicuntur
universalibus speciales corporis immutatio et nocumentum
est commune toti corpori sed non sunt universales nisi
prime non enim medicina purgativa proprie
generat sed medicina calida semper calefacit
nisi tiriaca proprie liberat a veneno non
medicamen est venenum nisi medicina secessiva
proprie secessum facit sed medicamen facit vomitum
sic medicina provocativa urine non semper
provocat urinam. Iste igitur operationes non
sunt universales sed speciales universalibus per modum dictum
corporis autem immutatio et nocumentum toti
corpori communicat. Particulares sunt operationes particulares
ut puta curare epilenciam et curare
emorroidas et confortare cor provocare
fluxum et yctericiam curare et quartanam
huiusmodi operationes sunt magis particulares quod proprie
vocatur subtiliter vel leniter vetitur vel
venenum appellatur. Capitulum .viii.

per quas operationes contingit ponere virtutem
et proprietatem diuturnam complexionem etc.

Sunt autem apparet operationes primas universales
que sunt calefacere infrigidare de-
siccare et humectare non est necesse ponere
in mixtis aliquam virtutem diuturnam aliquam preter
nisi etiam apparet operationes secundas universales
quod sunt etiam ut primis operationibus solum
diuturnas secundum quandam expressionem et operationes
quandam communem. Huiusmodi operationes est subtiliare
quod est operatio calidi ad oppositum testante sed nam
apparet huiusmodi operationes quod sunt universales et specialiter
non oportet ponere in mixtis aliquam virtutem
appropriatam suam. Et sicut mentionem de operationibus
communibus apparet calido et frigido humido et
sicco reductio est operatio sola calidi.

attributa impossibile est congelare et frigidum
nimis adurit et pertanto iste operationes
diuersi ulteriores secundum priuat hanc quod non oportet
ponere virtutem aliquam nisi operationum. Sunt autem
alie operationes que possunt dici ulteriores secunde
que multum diuise a primis operationibus sicut tertie
operationes quam est abstergere aperire stipticare stu-
pefacere. non enim semper operationes sunt ulteriores
quam multum diuise sunt a primis operationibus. Nam
abstergere non est calefacere neque stipticare in-
frigidare. Sed adurere est calefacere et congelare
est infrigidare. et propter has operationes et
consimiles oportet ponere aliquam virtutem aggregatiuam. Nam
illi effectus qui est abstersio et apertio non
sunt tales propter causam adequatam, quia tunc inuenimus
multas medicinas sicut abstersiuas sicut
calentes ordine et siccas non etiam sunt sicut frigide
propter causam adequatam quia multa abstersiua
sunt calida sicut lupinum ruta et similia
et sunt interim desiccatio et humido
multa enim sicca sunt abstersiua et
multa humida etc. etc. oportet semper opera-
tiones reducere in aliquam causam quam immediatam priorem
et propter hoc operationes oportet ponere aliquam
virtutem diuersam aggregatiuam que sit causa im-
media et adequata talium operationum et
sic potest dici de operationibus hanc que
est stipticare hanc que est stipticare
et stupefacere. multa enim sunt calida que
stupefaciunt et frigidum est causa adequata stipticandi
non etiam calida potest esse causa adequata cum multa
sicca stipticant ideo oportet ponere aliquam virtutem
seu proprietatem que sit causa productiua effectiua
nam quod aliquid [illegible] pluribus et non inest
uni per aliud inest eis per aliquam communem
Sicut [illegible] medicina calida possit esse
stiptica et medicina sicca etiam est una non
stipticat per aliquam ut palam est eis debere
stipticare per proprietatem communem in eis repertam
propter hoc igitur operationes et consimiles quam sunt
operationes ulteriores secunde diuiditur a primis
ulteriores et secundis oportet ponere aliquam
virtutem seu proprietatem diuersam aggregatiuam.
Tertium dico quod propter operationes que non
sunt ulteriores sed ultimis similes de quibus sicut de

nato superius sicut venter seminum urinam
prouocare sudorem emittere venenum expellere
lectoris venenatus et similia multum est
ponere virtutem diuersam aggregatiuam. Quia
aliqua medicina sit [illegible] aut non [illegible]
aut venenum expulsiua urinam prouo-
catiua et etiam emissiua non est nisi abla-
tiua [illegible] non enim faciunt semper operationes
quia calide sunt quia ulteriores non quia sic sed
quia tales sunt dotate talem virtutibus
et quibus consignata fuit ut omnino [illegible]
corporis [illegible] et [illegible] napellus
non est venenum [illegible] sed [illegible] proprietatem
multa enim sunt [illegible] napellus in qualitate
quam non sunt venenosa sicut etiam semen apii
et melonis urinam prouocant non [illegible]
qualitates sed [illegible] proprietatem multa enim sunt eadem
qualitas que urinam non prouocant. Tertium semen
melonis est frigidum et anisi est calidum et [illegible]
[illegible] non prouocant urinam adeo impossibile
enim est quod unius effectus dependeat adeo a contrariis
quia ab uno [illegible] quod unum non potest procedere
[illegible] diuersa semper
procedunt diuersa etc. concluditur quod semen
melonis urinam prouocat non [illegible]
et sic semen anisi. Si igitur urinam prouo-
cant sicut [illegible] proprietatem in qua conueniunt
non reputo impossibile quod medicine contrarie
[illegible] conueniant [illegible] eadem simbola
enim sicut videmus quod elementa contraria possunt
possunt contrariari et conuenire simbola quamuis
[illegible] que [illegible] simbolizatio [illegible] facilior est [illegible]
ut asserit Aristoteles 2o de generatione et corruptione
primo sicut aqua non mutatur [illegible] ignem
nisi mediante aere quia aer et aqua conueniunt
[illegible] simbola qualitate ignis aut et aqua
[illegible] simbola qualitate [illegible]
est igitur quod anisum et semen melonis
non obstante quod sint contrariarum complexionum
conueniant in proprietate simbola per quam possunt
urinam prouocare propter hoc igitur operationes
[illegible] consimiles que [illegible] non [illegible]
[illegible] oportet ponere virtutem diuersam
aggregatiuam. Tertium dico quod propter operationes
[illegible] de quibus sicut est [illegible] supra
quam est [illegible] conseruare tollere euacuare
[illegible] confortare et sunt [illegible] in aliis
membris. Hec enim operationes [illegible]

de quibus sextus super quartum meteororum sunt valde
pertinentes et nullus dubitat quod huiusmodi
operationes sunt aque currentis et adherentis
multa enim sunt in eodem genere quorum alia propin-
qua vel valde propinqua quam tamen equivocationes non
tiant et sic patet huiusmodi operationes esse propter
virtutem quamdam currentem aqua huiusmodi apotheca
adherente procedunt sicut enim in celestibus pluribus
videmus aliquas operationes dependentes a
pluribus quamvis adherentes et currentes scilicet cale-
facere infrigidare calefacto quibus aliquibus
quantitate sive caritate procedit et infrigidare ab
aque frigore. Invenimus etiam in elementis
aliquas operationes ab hiis diversas preter
tes aquibus proprietatibus ipsorum in celestis
vigent motus deorsum dependens a gravitate
et motus sursum a levitate et quod unum
elementorum aliud aliud consumat est aquas
virtute occulta sive sic convenit ymaginari debemus
in membris animalis corporis nostri. Sunt
enim aliquas operationes aque et calidas a qualitate
tate ut est frigus ... hec enim contingere
contingit in multis aliis videmus enim
quod adamas operatur agere infirmando et
desiccando et operatur completive ... attrahen-
do et sic patet facilitando sic etiam in
proposito. Tamen dubium quid in rebus
dispositorum complexionum sit una proprietas et
quod in eadem re sint proprietates diverse etc.
Quomodo autem in aliquo mixto sit
diversa proprietas et quod in mixtis dis-
positorum communiter sit bona proprietas et quod in
mixtis eiusdem nature et quod sint diverse
proprietates non est facile ymaginari. Licet enim
proprietas sit miscibilium contrarium vel currentium
dependeat a miscibilium proportione non videtur
posse quod ea que sunt eiusdem generis proprietates habeant
diversas proprietates et si proxima tenerat
equipollentia omnibus membris que sunt in eodem
genere quare non ea tenebunt equivalenter et si
semen melonis provocat urinam et
alia non provocabit urinam nam constat
quod proportio miscibilium deviata est ita
deviate proprietatis. Si igitur proportiones miscibi-
lium sunt diverse secundum formam quis poterit
in eis reperiri eadem proportio aut ab eodem

secundum id scilicet est natura in proprietate et tamen
videtur quod in semine melonis et aliorum eadem
proprietas reperiri non poterit. Sic et si in semine
melonis est eadem proprietas vel talis proportio
qualitatum in ratione quorum ut sepe videtur. Cruciatur
ratio colligitur totum eo quod est eiusdem generis
tamen semine melonis eadem proprietas reperietur
quod tamen omnino falsum est multa enim sunt
in eodem genere cum semine melonum que tamen
urinam non provocant. Ad predictorum autem
harum dubitationum solutionem considerandum
sciendum est quod quamvis miscibilia sint contraria
veniunt ad mixtionem in eius proportione videmus
ratione qualitatum scilicet mediis in elementorum et hoc
est complexio. Licet in qualitatibus hec resultat quo
active et passive qualitatum partes in elementis re-
pertarum etc. Ad hoc autem proportionis qualitatum
sequuntur qualitates scilicet color sapor et
odor. Licet namque proprietas habitum proprietatem que est
in primis qualitatibus est alia proportio que est
in formis et corpulentia elementorum. Et hec
proportio mixtio nova et est una miscibilium mi-
scibilium alteratorum unius ut scribitur primo
de generatione. Sicut igitur ad proportiones qualitatum
primarum hec complexio nova sequitur qualitates
secunde que communicant in huiusmodi complexione etsi
continuant in proprietatem et quasi si etiam
mixtorum quorum est homogenea et figura etc.
consimilis ymaginari quod ad proportiones miscibilium
quo ad corpulentias elementorum que mixtio
nova sequitur forma specialis mixti et proprie-
tates alie non semper proprie que proprietates
vero potentes sunt quorum formis accidit adaptatio
descendendo ideo quod possunt quod aliqua duo
mixta erunt longinqua in qualitatum proportione
que complexio nova tamen erunt propinqua in
proportione miscibilium que est causa proprietatis
communis. Et sic aliqua erunt propinqua in complexione
et forte non erunt propinqua vel commixtione
ad quam sequitur ista proprietas communis et tamen
erunt longinqua in commixtione ad quam
sequitur forma specialis secundum quam sunt propin-
qua vel commixtione ad quam sequitur for-
dans esse specificum sive etiam sunt propinqua
vel commixtione ad quam sequitur proprietas
omnia enim que sunt que eiusdem

speciei sit eiusdem complexionis omne enim quod
est idem in specie cum semine melonis producit
urinam sic igitur patet quod non obstante quod
semine melonis et aqua apii diuretici sint
in comparatione fortis licet ipsa tamen conueniunt in complexione
nisi ad quam sequitur complexionis et possibile
est quod aqua est propinquior in complexione et tamen
magis elongatur in complexione ad quam
sequitur sua complexio et non conueniunt in
specie tamen conueniunt in complexione et propter dictis
igitur patet quomodo complexio dicitur complexionis et quo
eadem complexio potest esse in diuersis in complexione
et tamen non est in hiis que sunt magis
propinqua in complexione Patet etiam quod eadem specie esse
diuersitas et oppositas complexionis est impossibile
patet etiam quod in mixtis sunt complexiones non separate
virtutes agentes et complexiones separate sicut
color sapor Est tamen dubium nondum quod
auctores non contrariuntur et alii quo ad
primas virtutes posuit quod lectio Ruffus
in secundo collectorum preparata fecit melonem in
secundis et tertiis virtutibus secundis similiter faciemus
melonem generalem Certitudo non est quod ostendis
virtutibus et tertiis una medicina est conseruare
secundum rei veritatem et forte etiam hic est
oppositum sed quod huiusmodi diuersitates vera sunt propter
proprie quod non sunt contrariae propter
te et complexiones et contrarie mutationes
ut sapores in eis posuit quod et non
in primis virtutibus nec in tertiis Rationem dubi-
tat teneo quod diuersis medicinis sunt posse
virtutes diuersas agentes sicut sapores mixtorum
elementorum contrariorum sicut complexio sequitur
complexionum qualitas Capitulum de aquis
maturatiuis et que medicine maturatiue
maturant et saniem generant et cuius
complexionis sunt etc.

Nunc consequenter de aquis artificialibus
sumuntur quod conueniunt ad usum cerurgie chirurgicum
tractandum secundum et primo de maturatiuis
huiusmodi autem aque non competunt vulneri in
quo nec sanies quia sunt medicinales aquis
conseruator saniem penitus abstinendum
huiusmodi autem aque artificiales competunt
tamen vulneribus competunt huiusmodi autem aque
maturatiue competunt in tamen competunt

maturando et saniem generando quod maxime
locum habet in apostematibus ad tempus secundum preci-
entibus in quibus oportet saniem generari licet
enim prima intentio in cura apostematis sit reper-
cussio et resolutio sed tamen ad tempus deter-
minatum necessaria est saniei generatio et ideo in
isto secundo in capitulo de huiusmodi aquis saniem
generantibus breuissime tractandum ad hoc
enim quod medicina generet saniem oportet ut sit
calida et humida temperate oportet ut eius complexio
sit similis complexioni membri in quo debet saniem
generari et ideo sicut quod sunt membra diuer-
sorum secundum hoc oportet ut diuersificetur me-
dicine saniem generantibus generantes In
uno enim membro requiritur medicine cali-
diores et humidiores quod in alio secundum quod
unum membrum est calidius et humidius alio
In membro quod carnosa medicina debet esse
magis calida et magis humida et in
membris neruosis econuerso hoc quod est contrarium est
opposite partis partium Requiritur etiam quod huiusmodi
medicina saniei generatiua sit viscosa
et pororum opilatiua ut calor membri
interius recludatur et postea adiungatur
scitur enim quod virtus unita fortior est se ipsa
dispersa Ideo huiusmodi medicine debent esse viscose
et pororum opilatiue ut calor naturalis
membri interius recludatur et fortificetur et
fortior fiat generatio saniei Et impossibile
reducere ad materiam quia est in saniem quando materia si
materia est grossa et fortis egemus medicinis
calidioribus et minus humidis et potius
si materia est subtilis et calida egemus medicinis
minoris caloris et humiditatis Requiritur si materia
inflammata est profunda egemus medicina acu-
ta et penetratiua subtili Si autem materia
sit non profunda possumus uti medicina grossiori
et minus leptotima et minus acuta
Nunc de aquis saniei generatiua est
aqua temperate calida decoctionis farine fructi
Asinfus de ...uate cum oleo quadolmarum
vel cum pinguedine porci vel vituli et si
forte liquor est grossior et fortior possumus
uti pinguedinibus calidioribus ut est pinguedo
anatis anseris et galline Omnes hee
aque artificiales calide et humide vitiant

et actua^r quod a q^a viscos^t et opi
la^t e famici graria si^c cuiq^i aq^a
e sta poriam detor^t sit poriam sb
leatomis uel distilla^t . Et e dili
nonem q^d mena matuatia et famici
bona quatia dz que quinq^z gditiones
pma e q^d sit tada tpate et humida
pa q^d cuiq^i mena sit leptoma et
no stipt^a ut eius ictus ad psfundu
valeat penetrare. Tercia q^d cuiq^i mena dz
ee acuta ubi mene acute et stip
tice et potice longum sunt ad hoc
ut sint matuatie. Quarta cuiq^i mena
matuatia dz facere in ma apparere
a quod ppt q^d sit fabile mam matrie
sz malaz q^z nec tpado et sub
tiliando mam quoruz si sit grossus
uel ipm inspissando si sit subtilis.
cuiq^i mena matuatia dz resistere
in calore nali q^d e inductiu p calorem
apucrem ut put ornale. Dz g^o cuiq^i
mena ee put fat^i phibita facus
tesstae put^ez naz calor put^ial
e ca virus et sorditici et no laulis
famici vignatia. Exemplis mena
matuatia dz ee a q^tulus viscosa
et porosa opilatia ut calor i medio
no opalaris opti^s mag gfortetur
h^t aut e patrinus ubi si^c q^i aquis
matuatis a quod porrit^z acti ad
phibitiz put fat^i et mena ma
tudria a qua^r sit leptoma ut ad
psfundu valeat ipius ictus penetrare
no eit dissolud vom. plus eni poest
actio put fat^i i mouendo et phibendo
q^d nore poss calit^e et quot^e ma
tuatia menaz vmittado. In matuan
do eni medo ura ee dz resiste
calor put dial sic medi dico e q^li
tas fa^us tesstae put^uez. Nunc est
matato e quod dico q^d g^o mena
matuatia dica^r tada et humida qua
te no e ut put fa^i resistat at
matrie put facte si h^z e pom
ut calorez nalez gfortet quo gfor
tato gnat famicz laul^ez. Si g^o apa

e suffi^t matuat^t ppt debilitez ca
lors nalis t^r mena cada et humida
tpate gfortatis calorez nalez e mena
vide q^d u^s. Dz fito re^r ad maz q
put sit et ad calore put^lez mena
cada et humida sola no e q^d u^s
ozdinar mediz. Et quot^a r^to colliz
q^d diffinito qua suffi^t. Et matuatiz
no e bona nisi in q^d ab^us q^d sit
suffi^t matuato^r ppt debilit^ez calors
nalis tu cuiq^i mena de qua fat
mediz. Et gfortat calorez nalem
in medo et ratisse v dua depo
ad actiu ppt eius plenez tu ura
tua na et sic no pt nore addedo
put fat^ez in ma q^z q^d ado pt poesse
plus gfor^do calorez nalez t^r mena
calida et humida no gpetit vone
morbi si vone utuz et calors nat
na vone me gpetut que gnt
maz ppae et obedietez vide nuti
taz i^r vigitie et vone put dis in
ducte a calore apuco et put di^i
gpetut que put fattoni resistut
et put fat^ez tesstae faciut et hoc
no fat mena cada et humida tpate
opilatia porosa sicmed porosa opila
et cautas et humitas sut ca male
put dis in quibus mortal^s sic
g^o ps aliq^r quod mena cada et
humida tpate et porosa opilatia
e bone famici gnatia ingl^z apparte
ubi e famici gnat^a mena omis illa
mena no dz ee tot deundata ab
alys q^d calor put dili resistat et q
maz apare agitant et nec reddut
obedietez. Ulr est pt dici paruz
subtilia^r q^d mena cada et humida
e matuatia et famici gnatia laul
no pom gfortado calorez nalem
vone plenis si est gpetet maz
disposdo et ppanda et ad effm que
intedit sz ad gnat^ez laul famici
no eo gstat q^d famicz fm q^d e
effectus calors nalis detinget ad
calitez et humitez et e cada et

humida quarta sicut opium et ypostasis urine naturalis. Et medicina calida et humida temperate propinqua et reducta de potentia ad actum prohibet materiam ab inspissatione [illegible]. Nam caliditas et humiditas temperate disponunt materiam ad saniem laudabilem. Quia caliditas et humiditas convenientes dispositioni materie ad [illegible] saniei [illegible] possunt tollerabiliter sustineri. Quod medicina calida et humida est saniei generativa, non solum conservando calorem naturalem membri sed etiam materiam que est de qualitate contraria ad saniem preparando. Unde dato quod medicina calida et humida temperate non removeat causam apostematis disponet eam quod non reddet materiam obedientem in sanie laudabili. Cum ipsa medicina calida temperate competentem disponet ad generationem laudabilis (i dicit) saniei et in eodem calida medicina conservandi [illegible] subtilis que subtilioribus [illegible]. Unde Galenus dicit quod materia difficilis maturationis quam potest [illegible] non est vera [illegible] in apostematibus difficilis maturationis [illegible] calorem debilitat caloris naturalis non solum dicit. Non enim solum competit calida et humida [illegible] naturalis caloris proprium scilicet conservando sed etiam competit [illegible] materie apostematis [illegible] scilicet ad saniem laudabilem preparando.

Capitulum 8m de medicinis sedativis doloris et quomodo dolor sedatur etc.

Amplius medici utuntur aquis [illegible] ad dolorem sedandum. Secundum enim quod dicit Galienus aqua calida temperata mitigat dolorem omnium apostematum licet non [illegible] plus [illegible] medicina [illegible] vere mitigativa doloris est medicina [illegible] caloris naturalis similis substantie et cito reductibilis de potentia ad actum. Talis enim medicina omnem dolorem mitigat quecumque causa sit, nam calorem naturalem confortat [illegible] omnem causam doloris expellit sive sit calida sive frigida. Secundum hoc sunt medicine calide et humide temperate subtiles [illegible] materiam que est causa doloris ut sit [illegible] materia est inspissata et actu [illegible] calore temperato medicine anodine [illegible] non obediens vel ad resolutionem vel ad consumptionem vel ad maturationem et per consequens ad doloris sedationem. Iste

igitur est vero modus sedandi dolorem generalis, non tamen tenetur totaliter. Secundum enim quod cause doloris sunt diverse secundum hoc oportet quod mitigativa et curativa sint diversa. Unde si dolor sit ventosus mitigativa doloris debet esse anodina et [illegible] resolutiva. Et si materia [illegible] sit calida debet esse medicina [illegible] et si frigida calefactiva et de similibus. Medicina autem subtilis substantie calida est reductibilis de potentia ad actum et consimilis calori naturali est omnium dolorum mitigativa secundum veritatem rei. Illa autem que dolorem mitigant stupefaciendo et secundum hunc modum non sunt vere mitigativa vel a [illegible] sunt nisi urgeat necessitas.

In omnibus autem doloribus sit necesse evacuatio et preparatio. Si dolor sit magnus et perseverando sit in venis et suppositum est quod non sit plethoricus adhuc competit evacuatio, quia [illegible] ad locum [illegible] doloroso fluunt humores. Dolor enim est de maximis attractivis. Medicina vero temperate subtilis substantie sunt doloris mitigative sicut aqua decoctionis olei olivarum dulcis vel decoctio pinguedinis anseris vel gallinarum vel aqua camomille vel aqua decoctionis [illegible] sunt convenienter mitigative doloris apostematum. Unguenta enim facta ex predictis oleis et pinguedinibus cum cera vel [illegible] medicina sunt ad doloris mitigationem.

Capitulum 9m de medicinis emollitivis etc.

Amplius medici utuntur medicinis emollitivis scilicet in apostematibus duris de materia [illegible] vel [illegible] indurata que apostemata [illegible] sint. Talia enim apostemata indiget emollitivis. Talia enim emollitiva debet esse pororum apertiva [illegible] subtiliativa et [illegible] grossa et calida [illegible] humida in primo gradu et in [illegible] quod aqua altee est conveniens et aqua radicis [illegible] et si [illegible] sit [illegible] et pinguedo anseris et gallinarum et emollitiva convenientes et [illegible] emolliant bdellium et armoniacum et [illegible] emollitivum.

Capitulum 10m de medicinis abstersivis etc.

Amplius utuntur medici medicinis abstersivis apostematum mundificativis ab [illegible] et ab [illegible]. Ideo de istis

aqua b'iia sut dda · medicina igit ab
st'sa i'mor humores grossos et viscosos
ab orificiis porrorum in membri superfic' · Sin
vero sit grossa viscosa adherens superfici
membri ad cuius remotionem non sit suffici-
entia lauativa sed aqua humidior terribile
ut puta aqua simplex vel aqua silex
quod solum operatur quantitate passiva sed est
requiritur quod operetur quantitate passiva et sic
amari saporis tamquam baurati-
cus · n · abst'sa aqua sit mundificativa
e lauativa sed non econverso · Sunt · n · aque
abstersive que abstergunt interius et non exterius
et aliae que abstergunt exterius et non interius
que proprie non sunt abstersive quia carent
bauracitate et non sunt amare / sed sunt
ad dulcedinem declinantes exemplum primi ut
absinthium quod est amarum tamquam
bauraticum et exterius applicatum non ab
stergit propter predictas quas eius superficie sed
interius assumptum non obstat eius stipticitas
quin abstergat et aperiat tamquam aquali stiptice
exemplum secundi ut radix iireos habet enim
abstersiva et apritiva interius et exterius et non
habet stipticitatem impedientem quin exterius abstergat
omne enim quod exterius est abstersivum proprie sed
tamquam aperitivum est interius abstersivum
exemplum 2m ut aqua fabarum est enim abstersiva
ab exterius sed aperitive et amaritudine et ba-
uracitate sed ab interius non proprie est abstersiva
Abstersiva enim ab exterius sunt aperitive et baurati-
ce et amaritudine proprie vocantur mundificativa sed
abstersiva tamquam porrorum aperitive vocantur ab
stersiva · Similiter · n · mundificatiuis egemus circa
ulcerum sordidorum / si autem materia sit grossa
indigemus abstersivis et si materia sit eruste
rediualis sine aperitive sufficit mundificativa
medicina mundificativa est abstersiva sine aperitive
omnis · et medicina abstersiva est mundificativa
sed non convertitur / dicitur enim quod abstergit mundi
ficat et aperit et non dicitur quod mundificat
aperit · Et non quod absinthium exterius non ab
stergit quia porri sunt stricti et stipticitas
in absinthio est tanta quod impedit tussitum
aditus absinthii · et non mundificat
nec abstergit proprie enim sua stipticitas et

porrorum permittit non potest virtus absinthii
reduci de potentia ad actum abstergendi / interius
enim vie largiores sunt et eius stipticitas
non potest impedire quin eius virtus tussitum habeat
ad vias et quin reducatur de potentia ad actum
quia calor est fortior et perfectior in interioribus
quam in exterioribus in quibus stipticitas plus
interius iuuat quam impedit quia corpus interius
corpus est mortalior et vasa sunt abstersiora
et aperitiora magis debilitatur natura vasa
confortatur stipticitate formaliter · Et est notandum
quod medicina abstersiva est fortior mundificativa
Secundum medicina mundificativa est media inter
lauativam et abstersivam / est enim fortior
lauativa et debilior abstersiva · Similiter licet
ita videatur propinqua nimia abstersiva
aperitiva mundificativa lauativa tamen dicitur
na sunt multa aperitiva que proprie non abster-
gunt nec mundificant · Iterum abstersio et
mundificatio debentur materie adherenti et
viscose · Sed aperitiva debentur materie contra
generatiue venarum dato quod non sit adherens
grossa nec viscosa · corpus aperitive est venarum
venarum et porrorum et sic materie non ad
herentibus sed corpus abstersive et mundificative
est materie adherentis superficiei membri
et sic patet quod omnis abstersiva est aperitiva
sed non omnis aperitiva est abstersiva dicitur
enim abstersiva interius est aperitiva sed non
convertitur · aque enim sunt ~~abstersive~~ interius
aperitive que non sunt abstersive / et abstersiva
exterius est aperitiva semper et aperitive plus
sed est quod abstergere · Sunt · n · aque aperitive
multum subtilia que proprie loquendo non sunt
mundificative · Sunt etiam aqua aperitiva que
proprie non sunt abstersiva sed cuiusdam est
aperitiva et tamen non est abstersiva sicut anisum
est aperitivum tamen non est mundificativum secunda
n · medicine abstersive debent esse tenua et saporis
amari tamquam bauracitate · medicina
igitur mundificativa mouet humores agglutinatos
unitatibus membrorum sui · Secundum humor sit adherens
viscosus sine non sed aperitiva sunt abstersive
solum mouet humores agglutinatis qui
non sunt adherens nec viscosi / et

humigi mene aperitive sunt debilioris
operacionis quam indissolutive et sunt aperitive cum
pauca abstersione cum quadam stipticitate aperi-
tive autem sunt stiptice sed fortioris operacionis et
indissolutive et abstersive. Aqua igitur
fabarum et ordei et amigdalarum dul-
cium mistura abstergit sed aperitive et est
indissolutiva et non abstersiva sed aperitive
humigi aq albumie forsan est aperitive
Aqua autem lupinorum amarorum et aqua
ciceris et aqua radicum iris et aqua
sparagorum sunt indissolutive et cum hoc aperitive
aqua autem avi et endivie sunt aperitive sed non
indissolutive neque abstersive. Aqua ciceris
forte est aperitiva sed non indissolutiva neque
abstersiva. aqua autem fumiterre est aperitiva
sed non abstersiva et indissolutiva complexione
lodo. Verum si humores erunt adherentes
et commistati et multum gravati sufficient
cibus membrorum gravatorum egent fortioribus
aperitivis. Et est notandum quod medicina lavativa
magna habet gravitatem cum abstersiva sine
aperitione. Una utrique manet quod est insufficienti
membro et quadam humiditate conglobata sed ab-
stersiva fiat hoc quando actiua. Verum aqua
ordei et fabarum aqua cucurbite et lupi-
norum magis operantur quasi quando
fuit vocatur lavative sed magis operantur
completive actiua fuit dicti abstersive omnes
enim aque contemplative parva potest dici lava-
tiva sed non omnis aque non est abstersiva
et indissolutiva. Verum aqua si non est
abstersiva complexione sed est bene lavativa
autem superba grossa terrea non complexionali potest esse
abstersiva et indissolutiva non tamen lavativa
ut enim complexione lavativa non sit aqua ...
bile mel enim potest sed aqua est abstersiva
et indissolutiva sed non lavativa sed aqua
mellis est lavativa et indissolutiva
quando parva est lavativa. sed quando
actiua est indissolutiva et abstergit ultra
sordida intus et extra immo vel magis
indissolutat ultra pulmonis quam mel ut
dicitur Tractatus IIIo sunt igitur per sufficientiam

de aquis lavativis indissolutivis abstersivis
et aperitivis quibus medici utuntur in cura-
tionibus. Una que indigens aperitione propter
quod est opilatio sola tunc sufficit ut sola
aperitiva. Verum autem non est sola opilatio sed est
materia grossa viscosa adherens sufficient membris
intus et extra tunc indigemus indissolutiva
et abstersiva intus et extra. Operacio igitur medi-
cinis et aperitivis apparent magis adherentem
magis est adherens. sed actio aperitionis
apparent magis opilatum magis opilat-
ive complexionis vel vene vel aliis membris. Sed si
medicina debet esse abstersiva et indissolutiva
oportet quod sit aperitiva sed si est aperitiva non
expedit quod sit abstersiva. nam potest esse
quod membrum sit opilatum et non adherens et tunc
sufficit aperitiva sine abstersione. Verum ab-
stersio et indissolutio complexione debentur me-
dicinis adherentis. sed aperitio debetur me-
dicinis adherentibus membris sed propter opilationem mem-
brorum gravitatis. Capitulum 11m de medicinis

Amplius medici utuntur resolutivis
in membris membris resolutivis. Virtus enim
medicine resolutive est humorem in vapores
convertere. Veniunt deinde ipsum pars partem compositione
membrorum. Aqua autem camomille et aqua
altee et aqua sicle et aqua ysopi humide
et aqua aneti sunt resolutive. Verum
sic aqua altee et aqua ysopi humide
et aqua aneti sunt resolutive cum quadam
maturatione et sic aqua bdellii aqua
epithimi resolvunt cum quadam rasione.
Aqua mastic resolvit cum quadam stipticitate
aqua alumis est resolutiva cum quadam stipticitate
aqua sicle et ... resolvunt cum quadam
abstersione. Capitulum 12m de aquis incisivis
et subtiliativis

Subtiliatio enim importat humorum gros-
sicierum et viscosorum importat humorum
viscositatem et adherenciam. Verum humigi mene
reponi potest in medicinis abstersivis et re-
solutivis. puto tamen quod medicina subtiliativa
est debilior quam resolutiva. nam resolutiva
non solum subtiliat humorem sed ipsum convertit
in vapores et totaliter attrahit partem post partem
agens nam autem subtiliativa solum humorem
subtiliat et ipsum in vapores non convertit

sanies cum corpus tardi est calefactum sanies est
calefactum subtiliatur. Tertio est iam subtiliatum
evaporatum. Quarta est evaporatio attrahendo
et quinta est residuum in remanens et demum
si materia sit fortis caloris adustiva de membris
adducit et demum corrodit et putrefacit
extrema autem incisiva quia est subtilior ista
quam vere et proprie abstersiva. Unde incisio debetur
humori viscoso secundum quod viscosus et grossus
sed abstersio debetur humori adherenti secundum
quod membro est adherens subtiliatio debetur
humori secundum quod grossus. Unde abstersio proprie debetur
saniei et subtiliatio proprie flati flati autem
grosso debetur incisio et subtiliatio. Et aqua
camomille aqua ysopi sicce aqua sambuci
aqua rafani sunt aque subtiliative et sic
aqua calamenti ubi ergo convenit subtiliatio
possumus uti hujusmodi aquis et si dictis hujusmodi
aquis ponitur acetum album erunt aque
magis incisive. Item aqua decoctionis rape
est incisiva et aqua acetosa et aqua
rute extrema incisiva ut efficiat in
centrum humorem sed tamen cuius conglutinatio
fortis sit quod partes retinet substantiam totius
nisi hujusmodi medicina incisiva removet materiam
agravantibus membrorum sicut facit abstersiva
et mundificativa. Est igitur in se operatio
debilior quam abstersiva. Est etiam et quod
est debilior subtiliativa quia subtiliativa
facit diminutionem corporum in centra humorem
et ipsos attrahit a membris parte per partem
quod non facit incisiva. Mundificativa autem et
exsiccativa saniei et corrosiva et putrefactiva
sunt maioris caloris et hoc in sua consideratione
quia sunt resolutiva et corrosiva est maioris
caloris quia adustiva et exsiccativa saniei

Capitulum tertium de medicinis consumptivis ventositatis

[?]assibus utimur medicinis consumptivis
[?]ventositatis hoc est ventositatem consumat
subtiliando et dissolvendo inflationem quietando et hoc
facit calefaciendo et excitando propter quod vento
sitas facilius egreditur et aura expellitur
Et si hujusmodi medicina sit aperitiva et fortis
na separando parte a parte aperit poros
et vias et ventositatis liberius exhalat
et aura facilius expellitur. Unde aqua
rute aqua polipodii et aneti et aqua
cimule et aqua epithimi adhuc convenientes
sunt magis et competentiores. Si ergo volumus ventositates
consumere utamur hujusmodi aquis et addimus videlicet
aqua ameos et cimini. Capitulum quartum de
medicinis repercussivis etc.

Quibus utimur initio et principio dicta
operatio quia non sunt in emunctoriis
membrorum principalium scilicet inguinibus ascellis et
faucibus. In talibus enim non est repercussivis
sed secundum ipsorum resolutivis et maturativis et mitiga
tivis doloris. Etiam in apostematibus de in vene
nosa vel apostematibus criticis non est utendum rep
ercussivis sed in aliis abscessibus utimur repercussivo
in principio adhibendo fluxum materie ad locum
et ad expellendum materiam que iam fluxit
et prohibetur apostema generari frigida et stiptica
sanitate quia calorem et membrorum confortant
superfluitates malas a se expellunt. Hujusmodi
autem frigida et stiptica medicina membrorum confortat
calorem naturalem adiuvando et ipsum exhalare
prohibendo et resolutionem. Sic poros aperit
oppilando. Hujusmodi igitur frigida repercussiva
competunt in principio. In augmento autem repercussiva
cum resolutivis. In statu autem competunt resolutiva
cum maturativis et saniei generativa. Sed
in declinatione solum competunt resolutiva solum
et maturativa sed generantia saniem non
competunt nisi in apostematibus que veniunt ad saniem
ut superius dictum est. Aque autem repercus
sive sunt hec aqua rose aqua berberis aqua
plantaginis aqua virge pastoris aqua portulace
aqua semperviue et similia potest aquis addi
vel vinum citrinum vel album et sine
repercussio. Capitulum quintum de medicinis corrosivis

[?]asibus utimur medicinis corro
[?]sivis et exsiccativa saniei et ustivis
Operatio autem medicine ustive est ita humorem
ipsum maturando et subtiliando resolvendo et
demum humiditatem membri tollere desiccando
Operatio autem medicine exsiccative saniei magis
se profundat ad membri humiditatem quantitatem
ipsum scilicet inflammando consumendo et terram generando
sed corrosive operatio membri parte fortiter corrodit
destruit et consumit sed putrefactive operatio est
de membris virus malum inducere attrahendo
malam materiam ad locum que delicata a
iure putrefit membrorum et destruitur et cor
rumpitur hujusmodi autem medicine in vulneribus

primis satis sunt propinqui licet putrefactive
ut puto magis sint generantes appetitive nec
naturae et calori innato et spiritui
deinde corrosive deinde escarotica fortiores et
deinde urentes. Vitrum autem minus aptis est et
escharotica faciens ad malam carnem
et superfluam removendam. Sed sunt peritiores
in quantitate et substantia sua magis. Sed ex illis
minus urunt ad primo. Frutus
escarotica autem faciens primum in superfluis
pannis ex ulceribus commodat. Corrosive
corrosivis urunt ad operandum aperiendum sunt.
Sed non autem multe sunt minores fortes
adustive corrosive et putrefactive. Secundo
urentes quorum acuitas est prima maior
et custodiens et corrosive quorum anacardus
et capillus veneris magis elleborus albus et
niger flos aeris, putrefactive arsenicum
calcinatum et omne lacticinium. Sed si excipias
aqua fiat nova distillatione sanguinis
aqua et adustiva corrosiva et fortis
putrefactiva et quae utilibus opponitur primum.
Primum ponatur hic composita aqua multarum
virtutum quae carnes superfluas removet venas
et poros et apostemata aperit et
escharam inducit. Est enim corrosiva adustiva
et ut multis aliis praecedentibus metallis
nam argentum et alia metalla posita
in hac aqua dissolvuntur et in aqua
convertuntur et primum aqua auri reducta
ad malgama cum acuto vino dissolvitur
primum in aqua et est quod aurum per aquam
fit reductum in aquam ut fiat potabile
et deinceps forsan in praeceptis apparebit de
usu aquae auri artificialis faciendae
in vehementer specialem. Fiat autem ponatur de septimo
aquae multarum virtutum quae apostemata aperit
et carnes superfluas corrodit et escharam
inducit et verrucas delet. Recipe vitrioli
romani salis nitri ana libram I. Secamabus
quartam I terantur simul in vitriali vaso bene forti
et spisso et in alembico ponatur igne
sufficienti lento primum quod lucebit cum fervet
et albi nec omnino et ponatur in olla plena cineribus ita quod cinis sit superfluus.

olle uno digito ut possit recipere magnum ignem non tamen minus magnum et
distillabitur primo quod aqua quae prius non
sit corrosiva et est aqua satis
clara forte enim haec aqua prima non est
corrosiva nec operativa aptitudinis nec est virtute delecta. Sed secunda aqua mirabilis
et multarum virtutum. Signum autem cognoscendi
quae aqua primum et signum distinctionis
est prima quod si posuimus scutella subtili
cadente et corrodetur alba et deinde nigra
et bullet super se ad se et super ignem.
Secundo est quod operit quidam fumus rubeus in
capite alembici. Tertium signum est quod si in ea
ponatur gutta aqua statim denotabitur.
Hijs enim signis appetentibus aqua multarum
virtutum magis distillatur et longius aqua
fit opportunitus et sale arto et zizibus et
zenoba et oparsto et ensoro et similibus
quae non absistunt quod sunt magis calida et
sunt tamen in substantia magis quaedam. Sed putrefactiva
melius distillatio sustinet quod aqua ita
si tangatur pori et vivunt et per carnes superfluae corrodentur et cadent et si tangantur apostemata aperientur et si carnes tangantur denigrabuntur. Capitulum 16m de mediis consolidativis

De ulceribus in mediis virtutem media mitigativa
et quod et cicatrisativis et conglutinativis
et stipticis. Nota quod si dicitur quod cicatrizativa
seu sigillativa quae est quantitas cutis ad
porosis cutis est maior opposita et ad
stipticis. Consolidativa primum est consolidativa
primum competit ubi non carnis neque cutis
neque ossis deperditio. Sigillativa autem cicatrizativa
competit ubi est cutis carnis et cutis
deperditio maior non opposita. Signum
vero in cute i[n]gnarone quod in carnis
consolidatione I cutis generatio. Nota unde
vocantur sigillativa et cicatrizativa et carnis
consolidativa super carnis et cutis deperditione
vero conglutinativa sunt consolidativa et habent
partem nomini nec perfecte declaravisse
in quodam tractatu qui de cirurgia
composui. In ulceribus est ubi est carnis
deperditio prima media est carnis generativa
secunda consolidativa et conglutinativa et tertia sigillativa

et cicatrizativa nunc aut carnem generantia non debent esse stiptica nec valde desiccativa. Consolidativa autem et consolidativa debent esse maioris stipticitatis et potius sigillata et cicatrizativa ad maioris siccitatis. Et si sit vinum cum quo soluere prima intentio est mundificare et abstergere et secundum secundum modum incarnativa carnis stiptica et lenis in medio debet esse inter has proprietates quadam temperantia. Prima intentio est carnis mundificatio, secunda est carnis generatio aut consolidatio seu conglutinatio, tertia cicatrizatio. Et si generat apostema prima intentio est apostematis curatio. Et si sit magnus dolor prima intentio est doloris mitigatio. In fluxu autem veteri sive soluere quo et influxu saniei congregatione apostematis sine soluere quo sufficit solum stipticum. Si autem sit solo quo sive vulne competunt stiptica et conglutinativa. Si sit saniens competunt mundificativa et abstersiva. Aqua balaustiorum corticis granatorum cauda equina ordei torrefactum gummi arabicum plantaginis terrestris mirtus tipsi lactis acetose. Humores enim aqua sunt consolidativa et stiptica et separant. Si permisceatur cum albumine ovi. Et est mundificativa desiccativa sive mordicatione cum non sint stiptica bene consolidat sed mirra bdellium ustum et rasura cornu adusti acie robuste. Et est enim consolidat quia desiccat sive mordicatione et tamen non est stiptica nec carnis aggregativa propter eius modum abstersiva consolidat quia replent ulcera carne non enim potest caro generari in ulceribus nisi mundificetur et assumetur et assimilentur membri quod sit prima intentio mundificationem et consolidationem. Opus igitur non est carnem generare sed opus autem est removere prohibens illa enim membra per se bene forte generat carnem nec consolidat. Ergo enim est opus non sed per membra prohibens removere. Capitulum 17m de stringentibus talem acuitatem etc.

Ad stringendum acuitatem talem humoris et corpus stringens in medicina ...

... ulceribus. Sunt aque ad hoc que sunt aqua berberis aqua portulace aqua tritici aqua endivie aqua lenticule aqua acetositatis citri aqua acetose. Et si in hiis ponatur parum aceti et salis quod non sunt aque humiditatis que sunt in herisipila flegmonides et in flegmone herisipilato et in sinthomata et in ira et in causone et in magis corporis calefactione. Capitulum 18m de prohibentibus putrefactionem etc.

Quibus nutrimentum est medicinae vti et quae prohibita inspiratio est et putrefactionis et opilationis est prohibitiva reparationis. Ideo cum quasi omnis medicina debet esse deoppilativa seu aperitiva. Quarum debent esse calores naturalis confortative et amplius debent esse humidi superflue consumptive. Quarum debet esse calidi complexione altarum ea putrefactionis prohibit quae desiccat et infrigidat et taliter complexionem altat naturam putrefactionis resistit. Cinamomum et et crocus et cassia lignea putrefactioni resistunt calorem naturalem et spiritum confortando. Sal et mirra humiditates superfluas consumunt sicut aloe. Aqua igitur berberis et granatorum et coriandri et citoniorum putrefactioni resistunt. Sibi est mala dispensa et vita colica mirra aut et sal putrefactioni resistunt. Vti est mala quae fiat cum vita flatu. Cinamomum autem quod in eo calido aromatizando et spiritum et calorem confortando. Bene aromatica et calorem naturalem confortativa. Dicimus enim cicutam sicut putrefactionem prohibet. Vino igitur est malum in febribus et putrida quod calore naturali et spiritus confortet et putredinis maioris prohibitivum aromatizare aquas et sirupos cum aliquo cinamomi. In hoc autem multum considerandum est quod magis sit innatum in calore naturali et spiritus confortative quod nocivum in male dispositione augmentative. Capitulum 19m de medicinis attractivis etc.

Quibus intellectis utitur medicina in his
et est applicanda. Sciendum igitur quod medicina
attractiva operatur duobus modis. Scilicet aliqua
et complexione. Non attractio fit a vacuo. Et
quia medicina approximata fit et ex calido et
a tota specie et complexione. Calidum enim dicitur ut
non attrahit omnem rem sed ...
prius attrahit quod est subtilius virtuosius
et propinquius. Sed quod attrahit tota specie
non attrahit quod est subtilius et propinquius
sed attrahit id cuius est conveniens complexione
et tota specie. Sed vacuum attrahitur quod
est propinquius secundum locum et situm. Et non
est intelligendum quod vacuum attrahit quia non
est dare vacuum. Quod autem non est quod
attrahere potest esse nullo modo. Dicimus ergo quod attrac-
tio fit a vacuo i. ut vacuum evitetur
quia natura universalis facit propter vacuum evitandum
non natura universalis refugit vacuum tamquam
privationem separationem et totaliter inutile. Et facit
de contingentibus quod indigent et hoc corpus
naturale propter evitare vacuum movetur de loco
suo sibi proprio et ad omnem differentiam
positionis preter naturam suam et appetitum motus.
Ergo corporibus mobilibus inducta est virtus
a corporibus celestibus per quam ad omnem
differentiam positionis moventur ut vacuum evitetur.
Et in hoc consequitur omnia corpora mobilia.
Hoc autem declaratur super quarto physicorum.
Secundo dico quod aliqua sunt que attrahunt
a calido sicut videmus quod caliditas que
est in flamma inflammate lucerne attrahit
humiditatem oleo consimilem ad sui fomentum et
semper attrahit quod est virtuosius et
inflammabilius et ad fomentum convenientius. Sed
autem differt ab attractione que fit a vacuo
non in hac attractione que est a calido. Prius
attrahitur quod est virtuosius sed in attractione
que fit a vacuo attrahitur quod est subtilius.
Unde caliditas que est in flamma non semper
attrahit quod est subtilius sed quod est virtuo-
sius et magis aptum ut fomentum flam-
me sit. Unde si vinum vel oleum permisce-
antur semper per flammam lichinus prius
attrahitur oleum quam vinum et tamen vinum est sub-
tilius quam oleum. Sciendum igitur aliter medicine que
attrahunt a complexione et caliditate complexionatas est ut
moveant humiditatem a loco in quo est et
tales medicine attrahunt a profundo quam
implantur super locum et hoc faciunt ratione
caliditatis et ad hoc iuvat substantie subtilitas.
Sunt autem quedam que attrahunt calide aliqua
... ut ... et ...
Alia sunt tales natura que etiam preter
eas ... attrahunt ... ad
actum sit reducta. Quartum alia sunt
que attrahunt complexione applicata ab extra
et ab intra que attrahunt a forma specifica
de quibus sermo est dictum. Illa autem
que sic attrahunt complexione seu tota specie
sunt tribus maneriebus quia sunt que attrahunt
alimentum ut membra attrahunt humores sibi
convenientes pro nutrimento. Alia sunt que attrahunt
venenum scilicet ... ...
attrahit proprium venenum et sic venenum
tyri et caro eius tota attrahit venenum
tyri et caro scorpionis attrahit venenum
scorpionis. Alia sunt que attrahunt humores
sicut turbith attrahit flegma reubarbarum
coleram et sic ergo omnia attrahunt a tota proprietate
seu specie quemadmodum dicimus quod adamas
attrahit ferrum non quia calidum non quia fri-
gidum sed quia est a virtute celesti dotatum.
Hoc enim modo membra attrahunt alimentum et
medicina attrahit humorem et medicina liberans
a veneno attrahit venenum. Sunt tamen aliqui
medicine liberantes a veneno non attrahendo
sed magis corrumpendo et alterando et hoc
modo tota medicina vel quia facta venena
et medicina ... quia venena mortificativa.
Et hec sunt medicine liberantes a veneno
expellendo venenum ut tyriaca bene
fermentata nam tota ... expellit omnia
venena. Sed hic possumus aliquibus merito dubi-
tare an sit ponere diversitates diversas
medicinas complexione expellentes diversa
venena sicut est ponere diversas medicinas
attractivas expellentes diversos humores.
Dicendum quod sicut igitur medicine expellentes

complexitate diversa venena et sic diversos
humores, quod non sunt in rerum natura, et si sunt
non sunt nobis nota. Dato quod diverse
membra habeant diversas virtutes expu-
lsivas diversarum superfluitatum, sed intestina
habent virtutem expulsivam sanius quam cor et
pulmo spiritu et hoc bene asserunt
sapientes; nullus tamen nostrum adhuc dixit
quod medicina habeat virtutem expulsivam
propriam et determinatam vel unius determinati
humoris, utrum alicuius predictorum. Ubi sit motus
de motu tractus naturali cum attrahens
consistit ut patet de adamante / Non sic
motus de motu [illegible] pulsus naturali-
ter pellens est consistens sed de membris
tamen vel humani hoc sit verum. Nam membra
contenta suas expellunt superfluitates
naturaliter et huiusmodi non est naturalis [illegible]
autem hoc non obstat licet Rasis dicit quod dictus
est lapis adamantis qui ex contraria sui
parte ferrum expellebat. Sic enim per contrarias
et similitudines quod diverse medicine attrahunt
diversos humores et diversa venena eo
quod sunt diverse species et diverse gratie
/ Sed videtur rationi conveniens quod diverse medicine
per diversas contrarietates et dissimilitudines ex-
pellant diversos humores et diversa ve-
nena. Sicut enim membra expellunt
superfluitates suas complete et toto se et
membra consistunt sic videtur quod sit possibile
medicinam expellentem naturaliter humorem et
venenum ratione dissimilitudinis, sicut dictum est
de lapide adamante qui ex contraria
sui parte ferrum expellit et ex altera attrahit
naturaliter. / Credo hoc dictum quod non est possibile
medicinas esse in rerum natura quod habent sic
omnino naturam expulsivam veneni et
alicuius humoris non possit esse in medicina
nisi de potentia ad actum reducatur. Sed non est
verisimile quod postquam reducuntur de potentia ad actum
habeant tales medicine virtutem expul-
sivam membri et non oportet ponere quod aliquam
virtutem expulsivam in medicina. / Item cum
perducitur de potentia ad actum medicina

nichil est agere quod impediat opus eius
intentum circa et ab actu / Sed si medicina
acquirat virtutem expulsivam humoris vel
veneni, hanc naturam impediret. Nam medicina
humorum attractiva reducitur in [illegible] de potentia
ad actum et si [illegible] corpus habeat virtutem
expulsivam vel expellendi humorem a se
tunc impeditur motus attractionis humorum
ad intestina que tamen natura intendit / Di-
citur concedi quod medicina laxativa alicuius
applicata alicui si enim administratur alicui
tamen est verisimile quod habeat potentiam expulsivam
propter quod est reducta de potentia ad actum, quia
tunc impeditur opus naturae quod natura intendit
expellere venenum per viam [illegible]
autem in morsibus venenosis sed est via [illegible]
[illegible] / Ideo si medicina laxativa alicuius
apponitur alicui et habeat virtutem expul-
sivam pellet venenum a se et pellet
venenum ab interiori / Dicitur autem medicina ex-
pellens venenum [illegible] ab intus tunc
reducitur de potentia ad actum et pellet ve-
nenum a se / Si ergo huiusmodi venenum expelli
debeat per viam [illegible] medicina agit [illegible]
motum nec quod [illegible] est rationi conveniens
dissonum / Si autem huiusmodi venenum non
debeat expelli per viam [illegible] ut evenit
in morsibus venenosorum in quibus magis
tale venenum expellitur [illegible] tunc
[illegible] expulsivam talis veneni ab intus
administrare medicinam expulsivam esset
rationi conveniens / Cum enim utique medicine
expulsive reducte de potentia ad actum
in [illegible] perveniat ad membra et [illegible]
et [illegible] ad membra exteriora [illegible] est contra
rationem et [illegible] ipsa et eius natura [illegible]
permanente [illegible] supposito quod cuius virtus
[illegible] ad membra exteriora perveniat [illegible]
[illegible] perveniet ad membra principalia quam
ad venenum et plus nocebit debilitando
membra principalia et spiritum calorem naturalem
quam prodesse possit expellendo / Et
[illegible] venenum [illegible] expellitur
per medicinam attractivam applicatam ad [illegible]
[illegible] expulsivam applicatam ad [illegible]

et concludo quod totaliter esset inutile ponere
medicinam complete desiccativam et dissolutivam
oppellentes venenum desiccando et dissolvendo
humores. Et ad idem quod dicitur de lapide
adamante qui oppellebat ferrum per unam
sui partem potest dici quod non est simile quia
huiusmodi lapis complete facit actualem
sed medicina liberans venenum et attractiva
humoris hoc facit potentialiter propterea quod
reducta est de potentia ad actum. Nunc
autem talis reductio non potest esse ad actum
oppulsionis sed ad actum attractionis ut
cuius est quoniam attractionis medicinae ... medicinae
et humorum propterea innuat oppulsionem veneni
eiusdem et humorum actione quae est virtus
medicinarum oppulsiva quod innuat oppul-
sionem quae est in medicina ipsa oppulsiva
virtus quae est in medicina forte impediret
non parum virtutem oppulsionis totaliter
unum ut patet per expositionem. Ad id at
quod dicitur quod diversis medicinis quae habent diversas
virtutes oppulsionem dico etiam quod non est
simile quia operantur per virtutem actualem
medicinae non operantur per virtutem potentialem non
non est simile quod medicinae reducantur
ad actum oppulsionis sed bene est possibile
quod reducantur ad actum attractionis veneni
et humoris sed non est ponere medicinas
oppellentes a tota specie et propter hoc licet t-
iriaca oppellat omnia venena venenum
forte quibus hoc non est nisi per ... complete
est forte quibus totaliter quod contentativa oppellit
ad ... venenum totaliter tactiva quod sunt
tam tortuosissimum quod perfectissimum tam complete
quod aliquando non ... est in tiriaca quod
oppulsiva virtus. Et salvo meliori iudicio
puto quod non est totaliter inconveniens artifice
ministrare medicinas valentes contra venenum
attrahendo per se et alia sed medicine
liberantes a veneno ipsum consumendo ipsum
quod alterando et totaliter consumendo possunt ministrari
ministrari. Nunc autem restat dicere quia
dubia dicta de tota specie seu proprietate

...tur per quam medicina attrahit venenum
desiccando et humores desiccando. Sed at
quod huiusmodi species non est aliqua de qualitatibus
speciei propter sicut sapor odor vel calor
vel frigiditas et huiusmodi sunt. Item propterea tam
... et in hac re dissonant. Est
igitur tota species quae non proprie species
et ideo restat dubitatio utrum talis tota
species sit forma vel accidens. Item aut
ut in maiori parte non videtur quod sit forma
et forma substantialis. Sed cum quod est idem quod est
res est idem quod est hoc at ... esse forma
substantialis. Hoc tamen non sunt de mente. Item
ut sed non ego dico quod medicina attrahit
venenum similiter et quod dicitur quod ...
tu humores quia medicina est attractiva
sibi similium et tamen constat quod medicina at-
trahit et humores attrahit ... species est
per totam speciem non possumus intelligere substantialem
formam. Item alio modo medicinam ...
a tota specie ut eo modo sed aliquo modo
... medicinarum nisi ... et motu
aliter ad medicinam non est ... forme
aliter sed magis ... et totaliter species
non est forma substantialis. Item videmus
quod diverse medicinae attrahunt eosdem humores
et convenit ... quam attrahit
et tamen dicunt sunt per speciem attractio
quae sit a tota specie non sit a forma substantiali.
Item medicina non potest attrahere nisi prius
reducatur de potentia ad actum et si attractio
esset a forma substantiali non reduceretur de potentia
ad actum. Item prius quod medicina est redu-
cta de potentia ad actum non attrahit non
... formam substantialem ut constat quod maior ...
est ... ut substantialis forma est primum
... motu ... ut oportet. Item
videmus quod forma ... non facit primum
... motus localis vel alterationis
ut maior ... est constat ... motu
est in medicina per ... et ...
motu alterationis ... et ...
... sed ... omnes tamen
... quod in ... naturae ... que

sit primum in medicina activum motus vel alterationis 2o enim est tenendum quod medicina attrahit humorem in medicina non per formam specificam 2o ista tota species non est specifica nisi est de genere substantie et illud igitur quod est quoddam accidens. ¶ Item aut dicemus et dicendum quod tota species est per quod res est id quod est non intelligitur de tota specie que est in medicina primum attractivum sed intelligitur de tota specie que est primum non in medicina 2o per dicti quod quod homo videt a tota specie non quod forma specificalis sit primum in medicina actus videndi sed in medicina primum est virtutis ¶ Et quod igitur fuit medicus ¶ Dicitur de tota specie dato enim quod primum in medicina eius actionis non sit forma specificalis est tamen instrumentum forte dantis esse secundum speciem vel specificam vel specificalem homo enim videt a tota specie scilicet substantie specifica et sentit a tota specie secundum speciem specificalem et per hunc modum forte non est impossibile quod in eadem re concurrunt diverse tote species quarum una esset specifica et alia specifica. Est igitur in medicina primum activum quedam proprietas quibus proprietatibus insensibilium et innata. Hinc igitur autem proprietas insensibilium sequitur formam specificalem secundum quod dat esse secundum speciem specificam et insensibilium procedit vigore veneni agens puta napellus proprietatem habet per quam interficit et habet proprietates procedentes formam et habet proprietatem per quam corrumpit et hanc sequitur formam per igitur corrumpi et destrui proprietas una et remanebit alia ¶ Una igitur [illegible] et alia tota specie specifica alia a tota specie specificalia et secundum hanc viam patet quod in humore est duplex tota species una scilicet per quam movetur ad membrum et attrahitur [illegible] et alia per quam movetur ad medicinam et attrahitur a medicina et ista tota species per quam movetur ad membrum et nutrit membrum forte procedit formam dantem esse secundum speciem specificam sed ista proprietas seu tota species per quam movetur ad medicinam attrahitur a medicina forte sequitur formam datam secundum speciem specificam ¶ Tamen addas unam propositionem dicendo quod in medicina attrahente humorem est duplex proprietas una scilicet per quam corrumpit membrum et calorem innatum

et est venenosa et alia per quam potest continere humorem et nutrire membrum [illegible] proprietas sequitur formam specificalem dantem esse speciei et alia proprietas sive secunda sequitur formam procedentem et prima est medicina per modum activi et passivi et est medicina per modum passivi in proposito [illegible] patet quod eadem proprietas reperitur vel reperiri potest in diversis sicut videmus quod in diversis electis secundum speciem reperitur una qualitas specifica secundum speciem in diversis et animalibus secundum speciem reperitur una proprietas communis secundum speciem sicut sentiunt [illegible] tacto reperitur in homine et in bove et in simili reperitur in turbith et cartamo quod dicunt secundum speciem una proprietas communis per quam utrumque eorum attrahit flegma ¶ Tamen propter hanc viam est possibile quod in eadem medicina sint diverse proprietates per quas attrahit plures diversos humores quarum una sequitur formam que dat esse secundum speciem specificam et alia procedit dictam formam specificalem licet sequatur formam dantem esse secundum speciem specificalem et inter has proprietates est ordo secundum naturam formarum specificalium secundum seriem et earum ordinem ¶ Tamen pluries per hanc viam potest dici quod una medicina per unam proprietatem attrahit diversos humores licet non sit [illegible] in diversis diversi humores qui in specie specificalia et igitur turbith per proprietatem convenientem forte specifice et eam sequentem attrahit flegma per eandem proprietatem secundario attrahit alios humores ut scilicet humores quoniam cum flegmate naturaliter turbith [illegible] proprietatem [illegible] cum flegmate [illegible] et quod contineri cum aliis humoribus secundum [illegible] et hoc non est impossibile [illegible] secundum ¶ Et cartamus attrahit flegma quod flegmatico quod autem in una medicina sint due proprietates [illegible] hoc implicat contradictionem ¶ Et pro dictis est concludendum [illegible] quod [illegible] per quam medicina attrahit humorem non est [illegible] in specie sed est [illegible] in qualitate que est in [illegible] per modum activi [illegible] et alia per modum potentie et [illegible] quia [illegible] movetur ad [illegible] humor

in q° ē ꝯplexio ꝑ modū ꝑfecti vero
ad mēnam in q° ē ꝑ modū ꝑfecti sic
etiā aliter mo² ad metalla ꝓpt' sig'
plurez impfecte que ē in suore ꝑ
modū imꝑfecti et in metall° ꝑ modū
pfecti. Et sic ferrū ꝓpt' hac tamē mo²
ad lapidem adamantinū ꝓpt' simi sili
tudinez impfecte que ē in adamante
ꝑ modū actus et pfecti et in ferro ꝑ modū
potē et ꝑfecti. Similiter autē impfectū
nā' mo² ad suam pfectionē nisi id sit
anticiatur ante diceb ora bonū
appetit .2°. ferrū mo² na' et adada
mātez et aliter ad metalla et suore
ad menā et venenū ad illud q° ē
bēat abnēco ꝓpt' simi plurez im
pfecte et nō ꝓpt' cōtrietatē in spēa. Ideo at
ad dt. sc. ht. ect ꝓpt' cōtrietatē et plurez
in spēa nō intellex' ꝑ spēam formā spēa²
lem de gñe spēe sꝫ intelligit' ꝓpter
qualitez formā et mixtibilium dēclaratam
ꝓpter q° Nā in ꝑ° ꝯtrarie quod ad²
ducit ꝯtra q° nō ē ad rem sꝫ ad
nam. Similiter etiā dt. hc. esse a tota
spēe tātū simi ꝯplexas nō sit in
spēa si quis tenū spm ꝯsimilē ut
fbaltnaz. Nā in dictis dicit vnū du²
bium tū dicis q° suore na' mo² adme²
tallū sicut ferrū ad lapidem adamantinū
et id impfectū na' desiccans suam
pfectionē. q° ht argenu' metall na'
mo² ad locū sue corruptionis et in
ibidē corrumpa² q° essēcia diligit se
pmanē. Similiter at metallū suorez
corrumpit ut ꝑ eo mutā² et ad sui
finez attrahi² et tn² q° suore ad
metallū nō dt na' moni' sicut ferrū
ad lapidem adamantinū na' mone²
nā lapis adamantinus nō corrumpit
metallū sꝫ ferrū sꝫ metallū corrumpit
suorez. Et sic mena attrahens suo
rez ipm corrumpit ut ut .2°. suore
nō mo² na' ad menā ut ad me
tallū. Ad hanc dubitatē videtur q° suore
na' mo² ad metallū nō ualite

forte dantes esse sm spm ꝯsimilē
sꝫ mo² ad metalla na' ualite tangendo
ꝓpter° mixtibilium adequatū secundū² q°
ꝯpletas que ē in suore ꝑ modū potē
et impfecti et in metallo ꝑ modū actus
et pfecti. simi aūt ꝓpter° nō corrump²
sꝫ pfici et sic simi ꝯpletas nō corrup²
sꝫ pfici ꝯformia at ꝯtra et ꝯpletas
quas formā vti que corrump² ut simi
forma et motus ē prīm. Id igitur prīm
intelligo ꝑ quod aliter mo² ad metalla
nō corrump² sꝫ pfici² na in metall°
et in suore nō dicit nisi sm pfectū
et impfectū et in eadē spēe ut puto
Et sic intē² de suore vel menā att
rahens na suore mo² ad menā vel
tangendo ꝓpter' quas formā dante ce ꝯtra
ut vore simi corrupti a mena
attrahente ymo saluabi² q° eam
sꝫ ꝓpter° precedes formā vel tang potest
corpus interi et mouebi² ad metallū
corrump' et desti² a mena attrahente
sm q° attrahes. Sic eni ꝑ² suore
sm q° mutes sꝫ nō corrump' suorez
sꝫ ꝑm attrahes. i. magis in plurez suo
rū suore attracto. na spēa ut sit
scribetez nō corrumpitur. Ad menā at
attrahens corrump' suorez attracto ꝓpt'
dissilitudinez et ꝯtrietatē inter menā vel
ꝯplexiones formā et suorez vel ꝯplexiones
pter' formā et ipm saluat vel
plūnis et ꝯtre inter ꝯpletez mene
qualitez formā et inter ꝯpletez suoris
qualitē formā eiusdē. Nā salus in suo
meliori posse quis ymagināri q°
ꝯpletas seu ꝓpter° ꝑ quam aliter na'
mo² ad metalla ē eadē ꝓpter° satis
dispa nec que nō corrump' sꝫ pfici²
Nā nō dicit nisi sm pfectū et ipfectū
in eadē spēe sicut magister et mgi
ratū et sicut puer nomin' natus
et pfectus. Sic igitur ē pelagus
magis navigatoris. Ideo post ē q°
ꝯpletas quam lapis adamantinus attrahit
ferrū et ꝯpletas qua ferrū attrahi sit
idem sm spēm quia simi ꝯpletas

non videtur sufficienter magis et minus. Secundo dicitur quod
potest dici quod sicut gravitas in elementis dicitur
dici secundum magis et minus ut in terra et
aqua quia terra est gravior aqua, sic non
est impossibile quod eadem proprietas sit in attrahente
et attracto. Et si aliquis dicat dupliciter
scilicet igitur corpulentum attracti vel complexionem
attrahentis scilicet quod attractum fiet
attrahens et sequitur quod magna quantitas
ferri attraheret parvum lapidem adamantem
sicut videmus quod magna quantitas aque plus
ponderat quam magna quantitas aque terre.
Tertio dicitur quod verum est dictum quod continetur duplex
species proprietas est in eo per modum potentie
et passive et imperfecti in materia. Secundo
modus proprietas est in eo per modum activi
et quod sic est per modum activi et passivi
vel eius quod sic est per modum passivi et im-
perfecti, et quod sic est per modum actus et forme
vel eius quod sic est per modum potentie et
non videtur differre secundum speciem et variabi-
le videtur quod huiusmodi proprietates et in attrahente
et attracto puta in ferro et ada-
mante et in medicina et humore et in
membro et continente secundum speciem differunt et
formam sicut etiam attrahentes et attracta
differunt et huiusmodi proprietates corrumperentur
et perficerentur generabiliter perficiuntur quando
in alia specie sunt quam humor continetur in
membro. Quarto quod dicemus ad illam
rationem quod mobile naturaliter movetur ad locum
corruptionis sue, posset dici quod
ille motus non est naturalis naturalitate humoris
sed quadam naturalitate communi membri et
etiam virtutis totius regitive. Humor enim est
quod impressum et expletum quod naturaliter ordinatur
ad aliquod perficiens et ordinatur et movetur
naturaliter ad locum sue corruptionis [illegible]
magnus bonum intentum anime [illegible] totius
corporis vegetative. Tertio intendit de humore
vel medicina attrahente. Sextius humor
movetur ad membrum nutriendum sed similiter
imperfecta non membro et membrum non
corrumpit humorem. Sexto membrum
non corrumpit humorem nutriendo sed

perficitur eo humore secundum aliquam generat-
ionem. Videmus enim quod aer movetur ad con-
cavum ignis et tamen ignis corrumpit aerem
non tamen movetur ad ipsum locum unde ignis
est corruptivus aeris secundum aliquid in illo
loco est virtus conservativa locati. Sic similiter
modo imaginatur impossibile esse quod humor
movetur ad membrum nutriendum in membro est
virtus perservativa humoris et tamen corrumpitur
in membro nutriendum est virtus corruptiva
propter proprietatem igitur et per proprietatem qualitatem formam
membri membrum corrumpit humorem sed
per quamdam proprietatem antecedentem est simpliciter humidi
et ut non corrumperet et ut moveretur
ad membrum. Sic similiter modo est de humore
vel medicina attrahente. Similiter in
dicitur quod simpliciter dicendo inter humorem et
medicinam est complexione autem contrarietas
tamen oppositum est in medicina et humore.
Deinde ad illud ita dicta oritur dubium
utrum satis videatur quod non committeret-
ur virtute motu et motum mobile
debet esse medium et movens et motum
commovens corporeis similiter movetur
et prius movetur movens naturaliter quam
motum sed mediante vero tactu et pulsu.
Sed tunc videtur quod lapis adamantis non
attrahit ferrum quia non est simul cum ferro vel
simul movetur cum eo licet plurimi dicunt
quod non sunt distincte actiones quod ada-
mas moveat ferrum sed quod ferrum movetur
ab adamante. Secundo ab adamante [illegible] motus
non est motus tractus sed motus ferri
ad lapidem adamantinum et motus
aliorum ad membrum et humoris ad medicinam
sed est motus naturalis corporis sed lapis
corporis naturaliter data agente movetur
deorsum. Sic similiter modo imaginatur
impossibile naturaliter generante corpus sic naturaliter movetur
ad locum deorsum sed ad locum sue
perfectionis vel salvationis et tunc ferrum
movetur ad adamantem licet non sit
totaliter simpliciter naturaliter generante movetur deorsum
nisi absque hoc quod sit magna di-
spositio de loco deorsum et quod quodlibet

distantia mo[uetur] ad ipm̄ s[ed] sic no[n] e[st] de ferro
resp[ec]tu adamantis no[n] ei[us] mo[uetur] adamantem
debitum / Sed si adamas fricetur alleis
no[n] attrahit ferrum / Ad v[ltimum] d[icendum] q[uod] p[ri]mu[m] motus
ferri no[n] fit ex toto ab intra ferri s[ed] fit ab
adamante et lapis adamantis attrahit
ferrum / Ad aliud d[icendum] q[uod] mo[uens] mouetur et
motum no[n] e[st] mixtum et q[uod] d[icitu]r esse mixtum
dico q[uod] debet esse vincta s[ecundu]m virtutem
et no[n] s[ecundu]m locum et corpulentiam cum
ig[itur] lapis sit separatus loco et corpore
a ferro vnitur tamen coniuncta sunt / Ad questionem
p[otes]t attrahere ferrum na[tura]l[ite]r gratia ... arguit
vi phisicorum sunt declarat[ur] ali in quo
attrahens primus mo[uetur] na[tura]l[ite]r esse quam
attractum moueatur / de motu autem ferri
ad magnetem et similibus motibus non
fecit mentionem aristoteles quia mixti sunt
inter motus naturales per se et motus tales
tractus et pulsus / Sed isti motus sunt
naturales a principio intrinseco / et in hoc conueniunt
cum motu grauium et de intrinseco requiritur
mouens extrinsecum primus et in hoc conueniunt
cum motu aliorum tractus / Et quia isti motus
sunt mixti / quidam propter similia aristoteles dicit
intermedios hos mixtos motus / Prima ratio
potest dici motus naturales per se quia mouetur
agit intrinsece sicut grauia / Et ad secundo potest
dici ab alio quia ab attrahente extrinseco
remoto / Sed ferrum non mouetur ad magne-
tem nisi vbi magnetes ad ferrum perueniret
et eius forma adheret et ferrum esset
in aqua supposito de magnete / Et ideo
gratia potest dici quod magnes attrahit ferrum
quia non solum facit motum ferri sed etiam
facit et causat istum motum / Et ferrum
nullam habet actiuitatem in eius motus
sed solum est principium passiuum sed si ferrum
mouet medium inter ipsum ad adamante-
tem hoc non est nisi ratione motus depressi
ei ab adamante / obiectus igitur quod
est in ferro per modum passiuum et ipsum
disponit ferrum ut motum recipiat
ab adamante ad mouendum actiue

ipsum ferrum / Licet igitur iste motus sit similis
motui naturali per se tamen secundum rei veritatem
differt ab eo et etiam differt a motu tractus
de quo fecit aristoteles mentionem vii phisicorum
/ Nunc videndum est in quo et quo
motus ferri ad magnetem et quorum
ad medium differt a motu grauium et in
quo et quo conuenit cum motu grauium / Sed primo
declarandum quo et in quo isti motus
differunt a motu tractus de quo loquitur aristoteles
et quo et in quo conuenit et hiis declaratis
perfectissime apparebit per que modum
quorum mouetur ad medium et ad magnetem
et ferrum ad lapidem adamantinum quod est
nunc proponitur declarandum / propter primum
sciendum quod est magis similis inter motum
ferri ad magnetem et motum grauis
deorsum / primo naturaliter conuenit quia sit graue
naturaliter mouetur deorsum ut ibi conseruatur
et conseruetur et non diuidatur in partes mouens
et per motum / talia enim que per se di-
uiduntur in partem per se mouentem et partem
per se motam mouentur a se sicut alia
non sicut grauia et leuia sunt etiam ferrum
ut habetur viii physicorum licet dicamus quod
grauia et leuia mouentur per se naturaliter
per se tamen non mouentur sed agentem vel a
remouente prohibens / Et sic ferrum mouetur
ad lapidem adamantinum non quidem
a se quod diuidatur in partem per se mouentem
et partem per se motam sed forsan mouetur
per se naturaliter sicut in proprium mouetur ad suam
perfectionem et ideo plures considerata multi
dicunt quod hic motus est sicut motus
grauium et est per se naturaliter et per se sed non
a se sed agentem et remouentem prohibens
et patet gratia cum motu grauium hic
motus differunt / Primo restat ponere differentiam
inter hunc motum et motum grauium
et leuium naturalem grauia et leuia quanto magis
appropinquant suo loco tanto velocius
mouentur motus autem grauium velocior
est in fine quam in principio ergo contra motibus
violentis / Item in motu grauium

nulla penitus violentia reperitur in motu ferri
ad magnetem a qua violentia reperitur est
enim ferro innaturalis quod movetur ad magne
tem sursum violenter. Secundo ferrum non movetur
ad magnetem a quacumque distantia. Tertio
ferrum maioris quantitatis et corpulentie non cicius
velocius movetur. Credo tamen quod licet motus
ferri ad magnetem violentus est in fine quam
in principio sicut et motus gravium alter
enim non esset naturalis. Sic igitur tamen patet in
quo differt motus ferri ad magnetem a mo
tu gravium et in quo convenit. Secundo differt
alio naturaliter ad hoc quod grave movetur deorsum
non oportet quod sit in aqua dispositione adhe
rendo deorsum sed ad hoc quod ferrum moveatur
ad adamantem oportet quod sit in aqua dispositione
de adamante. Unde si lapis adamantinus
frice[tur] alleis ferrum movebitur ad ada
mantem etc. Tamen patet quod non est totaliter simile
de motu ferri ad magnetem et de motu
gravium. Exemplis in motu ferri ad magnetem
requiritur quod sit ... in[illegible] et applicatus
ut consistenter omnibus proprietatibus et hoc in
motu gravium non est necessarium. Dico sic quod
[illegible] et dicta est inter motu ferri ad ma
gnetem et motu tractus de quo loquitur
aristoteles movens de motu trahens de
[illegible] simul movetur trahens corpus et dicitur
movere quod trahitur. In hoc autem motu
tractus non oportet quod movens moveatur
sed consistit tractum aut solum movetur.
Secundo iste motus tractus de quo loquitur
aristoteles violentus est hic autem est naturalis.
Tertio in motu tractus de quo loquitur
aristoteles trahens dividitur in partem prope
moventem et partem post motum non sic
autem est de magnete ferrum attrahente et
patet quod licet motus ferri ad magnetem
non est motus tractus de quo loquitur aristoteles
in physicorum. Quarto in motu tractus de quo
loquitur aristoteles non oportet quod sit similitudo
et appropriatio in specie et complexionibus sicut tamen sic
in motu ferri ad magnetem. Quinto
in motu tractus de quo loquitur aristoteles
non oportet quod trahens et tractum differant

specie proprie et formam cuius oportet contingit in
motu ferri ad magnetem et similibus etc.
Item iste fit a se vel ab alio. Hic autem
solum ab alio. Est tamen quia inter hos motus
naturalis in motu tractus ferri ad magnetem
ferrum movetur a magnete ferrum enim recipit
a quo dispositionem sed qua motum non posset
vel per quam movetur etc. Et in motu
tractus de quo loquitur aristoteles tractum
movetur a trahente ita quod trahens concomitat
motum ipsius tracti. Item utrisque terminibus
trahens et tractum sunt distincta loca
et subiecta. In tractu tamen ferri et similium trahens
et tractum non sunt unita sed in tractu de
quo loquitur aristoteles necesse sunt unita
ita quod inter ea corpus aliquod medium
[illegible] igitur [illegible] est motus ferri ad
magnetem cum motu tractus de quo loquitur
aristoteles et multas differentias etc. Sed illo
motu non debet reponi. Et licet cum
motu gravium multas habet convenientias tamen licet
motus conveniunt differunt etc. Secundo non est
reponendus. Motus igitur ferri ad magnetem
est naturalis et est a se in parte. Et non a se
sed ab alio scilicet ab attrahente et generante
et removente prohibens. Unde ferrum agnante
complexionem habet per quam naturaliter inclinatur ad
adamantem et ab adamante habet dispositionem
et qualitatem sed qua moveri non posset
qua dispositione recepta est potens movere
medium et moto medio movet se
et adamans fuit causa huius dispositionis fuit
causa huius motus et non fuit causa nisi efficiens
causa motus per dicti trahens et ferrum
tractum. Ferrum autem movet medium
per virtutem sibi datam ab adamante et
per movet medium et partialis movet
se scilicet quia movet se quia partialiter
movendo medium. Et licet hoc dictum sit
valde subtile quod sufficit debet philosophantibus
in hoc casu tamen secundum naturam autem
corporum naturaliter oportet advertere. Unde dicendum est
quod per illum modum lapis adamantinus
non movet ferrum motu locali sed motu

alteracionis non enim recipiunt eidem motum et
in adamante non est virtus attractiva nec
motiva nisi in medio nisi nec in medio / Tercium
dubium ferrum non movebitur ab alio nisi aliquo
sed movebitur per se quod est contra mentem aristotelis
in physicis / quod enim movetur motu tractus
et pulsus movebitur ab alio / Tercius sic
ferrum movetur ab adamante secundum dicta et
sequebatur in se principium sui motus agnoscen-
te et ab adamante et per quas si adamas
elongetur a ferro disposito poterit moveri
ad adamantem non portata tamen sufficienti
motus ferri ad magnetem sed principium motus
erit aut per quod adamas disposuit
ferrum sufficienter ad motum dispositum est et a-
damas multum elongetur movebitur ferrum
ad magnetem sed sine dubio hoc est falsum
nam si ferrum elongetur notabiliter per quod ferrum
fuit dispositum ab adamante non poterit
moveri et hoc non est propter aliud quam virtus
motiva adamantis non potest attingere ferrum
/ Tercius per quod ferrum sic est dispositum ab
adamante si adamas frangeretur alterius
ferrum non movebitur ad adamantem sed si
haberet in se tamen sufficientem [illegible] motus utique
moveretur et tamen non possit moveri facta
fractione tamen alterius hoc non est nisi quia virtus
non potest attingere ipsum ferrum et tamen ferrum quod
movetur adamas movet et attrahit
ferrum a se / Tercius si ferrum dispositum ad ada-
mantem movebitur per se et non a se nisi
ab alio non oportet ponere similitudinem in proprietate
et totam similitudinem inter attrahens et attractum
sed inter ferrum et magnetem inter [illegible]
et [illegible] inter venenum et [illegible]
inter [illegible] et aliud / non enim oportebit
ponere virtutem in attrahente per modum
[illegible] et activi et in attracto per modum
passivi et impressi / nam sic attrahens
secundo attrahens [illegible] activitatem
[illegible] motus tractus et id dictum subtile
non videbitur sufficere / dicamus ergo quod
lapis adamantis non propter dispositionem
ferrum ad motum et ad movere medium

sed etiam movet ipsum ferrum per modum motu
tractus sed enim inter [illegible] est in motu per modum
omnino per se et per actionis modum celi et
celo recipiunt motum sic lapis adamantis
totaliter in motu et quiescens movet
ferrum dicto sit in tali distancia quod eius virtus
ad ferrum pervenire possit / ferrum autem per motum
sibi impressum ab adamante movet me-
dium et per actionis modum se et quod non
medium in se primo ut sit motum ab
adamante adamas est causa effectiva et
immediata motus ferri ad magnetem
et quia iste motus est usque magnetem et est
a magnete non motus attractus et dicitur
quod magnes attrahit ad se ferrum et licet
difficile sit imaginari quod id quod
distans et non unitum ei et quiescens
possit movere alterum tamen credo quod esse non
est dubitandum nam dato quod inter [illegible] attrahens
et attractum sit distancia secundum loca sunt
tamen unita virtualiter / tamen lapis adamantis
[illegible] ferrum est unitus ferro secundum virtutem
ita quod inter adamantem secundum virtutem et
ferrum attractum nichil est medium sed data
quod inter lapidem adamantinum et ferrum est
medium puta aer tamen inter virtutem ada-
mantis et ferrum nullum est medium / licet aliqua
tamen localiter sit distancia et quod inter ipsa
sit medium tamen secundum aliquam virtutem sunt
unita et indistincta et quod inter ea nichil
est medium non est possibile et puto exemplo
vulgari inter piscem stupefacientem et manum
est medium scilicet rethe et tamen quo ad hanc
virtutem stupefactivam nichil est medium
sed ergo piscis stupefacit manum contingentem
tamen non est unitus manui contingenti sed per
medium / Sic dicam quod lapis adamantis
contingente movet ferrum dato quod inter ea sit
medium scilicet aer / Sic etiam color contingente
movet virtutem visivam et tamen inter ipsam
et virtutem visivam est medium / Sed et sustineri
potest quod causa effectiva motus tractus
ferri est lapis adamantis per suam virtutem
motivam hec autem virtus motiva non

e nisi in adamante non enim est in ferro quare
tunc idem esset sicut non in medicina quia tunc medicina
esset ferro et tunc ferrum haberet virtutem attractivam
medicine quod est falsum. Ista igitur virtus motiva
attractiva que virtus motiva vocatur dum moto permanente
attrahente sicut virtus spiritus stupefactiva
dum moto permanente fixa in pisce stupe-
facit et virtus per quam manus stupefit
dum moto remanente in membris et tamen virtute
quod stupefactum non obstante medio corporali-
bus dato quod attrahens et attractum non
se attingat seu tangat corporaliter tamen tan-
gunt se spiritualiter seu virtualiter et salvabitur
id dictum quod actiones et motiones corporales
sunt per contactum ut dicitur primo de generatione
nam inter attrahens et attractum dum motibus
naturalibus est tactus virtualis et spiritualis licet
non corporalis. Licet enim attrahens continuet
rei attracte motum tractus, non tamen continuat
eadem virtute attractiva. Et si ad similem
velles omnino dicere quod virtus attractiva que
est in attrahente continuatur attracto saltem mo-
do spirituali forsan non esset magnum inconveniens
et magnetes spiritualiter coniungit ferro et sic
continuatio et unio spiritualis est media adhuc
ut ferrum moveatur usque magnetem, et adhuc
sic ut magnetes moveatur in virtute ferri
et salvabitur quod inter attrahens et attractum
non est medium quare per continuatio attractivae attracto
spiritualiter continuatur attrahens dum mediate attin-
git attractum et salvabitur quod inter movens
et motum non intercidit medium dato
quod magnetes non uniatur ferro corporaliter unit
tamen spiritualiter per continuatio attractivam eadem spiritualiter
continuatam. Sic igitur sufficit de modo quo
que adamas attrahit ferrum et membrum
alterum et medicina humorem trahit secundum natura-
lem. Ex dictis igitur sufficienter patet propter quod ad sic
quod medicina attrahat humorem non est quod corporaliter
moveatur ad humorem sed sufficit quod spiritualiter
et virtualiter ut dictum est de adamante et
ferro, non est etiam ratione similitudinis quod medicina
aliquando attrahat humorem propter alterum et
inficiat a qua qualitate reali. Propter quod altera de
et in ferro redditur hic odiosior et sit

virtus compulsiva membri invalescit attractiva
membri medicine compresa eadem alteratione
virtus contraria membrorum debilitatur et
compulsiva confortabitur. Sic igitur rationes non
habent locum de adamante et ferro. Exemplis
vero medicina attractiva si non evacuat humorem
que sunt contra in illud. Ex predictis sufficienter
patet quod supposito quod medicina attractiva aliquis
humores ipsum non evacuat et aliqua vincit
quia propter hoc est aptolomeus quod medicina non
evacuat nisi superando virtutes membrorum
supposito secundum quod medicina non vincat sed vincatur
et superatur aliqua tunc virtus convertetur in humorem
quae debet evacuare. Nisi enim humorem
vincat et naturam superet nichil aliquando tamen
expelletur vel in humorem convertetur que
evacuare debeat sicut humorem superasset. Supposito
secundum quod medicina sit talis que in humorem
debeat vel possit converti talem convertetur
in humorem que evacuare debuisset. Si autem
medicina sit talis que in humorem converti non
possit sicut forsan sunt medicine que sunt
fortes aliquotiens que virtute non possunt nec
propter digeri non possunt, tales autem medicine expellunt
et non digeruntur nec in humorem
convertuntur. Et ad has fortes medicinas et
violentas adiutores Avicenna dubitat. Propterea
tam verbum dictum quod medicina attractiva si non
evacuet humorem proprium converti in eundem
illud est aliter intelligendum. Intelligit enim
de medicinis fortibus et violentis que digestionem
non suscipiunt. Secundum autem Galienum quoniam
asserunt intelligit de medicinis debilibus
que digestionem recipiunt et cuius naturae potius
nigris tartarus est debilis medicina et satis
familiaris si vincatur aliqua et non vincat
humorem nec naturam superet convertetur in flegma
et non in coleram. Et si quis dicat contra
tartarus est calidus et siccus flegma autem frigidum
et humidum ergo si digeratur in coleram convertetur
et non in flegma. Dicendum quod hoc habet dubium quod licet
tartarus ratione superioris et qualitatis manifeste
magis sit convertibilis in coleram quam in flegma tamen
ratione coniunctionis materialis, ratione cuius magis
est magis aptum ut convertatur in flegma nam
humiditate coniuncta similior et proximior

e non flat quod tolle ipsius corpore quod
scilicet plus sit tollere quod flati vene
corporis tollere confortat Et vene quod ipsius corporis
pectoris forme que multum se tenet corpore
non fla multiplicat et non obstante quod
tartarum sit calidus et siccus opposite contrarie
maximum mena attractiva tamen vene quod ipsius
corporis tibi est sicco et humide quod aliis inuit
si attrahere non possit quia forte est [illegible]
[illegible] vel quia natura non intendit dimittere
non abire fla quia eo indiget et humide
mena attrahit compellitur vel si digeratur
in fla [illegible] Et si [illegible] quod tartarum
[illegible] in fla [illegible] et fla
attrahit in fla [illegible] si digeratur
[illegible] attrahit aut fla si
[illegible] et [illegible] de tartaro
[illegible] quod [illegible] fla quia flatu et
[illegible] in fla quia flatu Capitulum 20m
de aqua facta ex mena attractiva

Ex membris attractivis potest fieri
aque artificiales attractive per viam
infusionis et per viam sublimacionis Et
hoc possibile est dicitur in attractivis aque
et in attractivis [illegible] aut [illegible]
quod mena est attractiva [illegible] et [illegible]
tur est [illegible] attractiva quoniam de attractiva
aque est aqua pulegii calamenti centino
[illegible] costi [illegible] que attrahunt [illegible]
[illegible] ergo fiat aqua per viam decoctionis
et sublimacionis et potest duplicare vel
stuppa canabis infusa in predictis
aquis et applicetur loco adque volueris
[illegible] vel [illegible]
et pulegium est magis ad hoc corpore
[illegible] cum [illegible] infusis
[illegible] et [illegible] aqua vel ad [illegible]
et [illegible] in attrahendo fla [illegible]
[illegible] aque artificiales attrahere [illegible]
humores [illegible] et [illegible] et potest [illegible]
aque [illegible] per viam decoctionis infusionis
et per viam sublimacionis [illegible] de reubarbaro
pt cum reubarbarum [illegible]
et [illegible] in [illegible] aqua [illegible]

capatia et [illegible] et [illegible] et [illegible] de [illegible]
sicut [illegible] de reubarbaro [illegible] de
turbit et aloe et mezeon et coloquintida
et [illegible] et foliis sene et agarici et
[illegible] et [illegible] et ad [illegible] aque
aque [illegible] sufficient [illegible] reubarbaro ergo
ponatur in [illegible] ponatur de aqua [illegible]
quod inde [illegible]
[illegible] in aliis [illegible] quod mena
attractiva [illegible] et [illegible] et
de ea [illegible] aque Capitulum
21m aque bullentis [illegible] aq valet ad [illegible]

Amplius mediciti [illegible] facultatibus
[illegible] et [illegible] partis
et [illegible] et [illegible] que sicut [illegible]
[illegible] capill [illegible]
[illegible] et [illegible] alter [illegible]
[illegible] abrotanum [illegible]
[illegible] ergo fiat aqua decoctione
vel folia [illegible] ad partes et [illegible]
et ad [illegible] Capitulum 22m aq

Amplius mediciti [illegible] vermes
educentibus et [illegible] vermes
et [illegible] absinthium abrotanum [illegible]
lupinum [illegible] pulegium [illegible]
[illegible] folia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ergo fiat aque per viam decoctionis
vel folia ad vermes educendos et [illegible]
interficiendos Capitulum 23m aque provocantis

Amplius mediciti urina et [illegible]
mediciti [illegible] provocantibus urinam
et [illegible] et [illegible] sicut anisi et absinthium
abrotanum [illegible] ruta nigella
valeriana [illegible] origanum [illegible]
[illegible] petroselinum [illegible] majorana pulegium
[illegible] rubea maior [illegible] ergo fiat aqua
[illegible] ad urinam provocandam et [illegible] educendas
Capitulum 24m aque restringentis [illegible]

Amplius mediciti [illegible] restrin
gentibus [illegible] et [illegible] sicut acetosa
[illegible] alumen thus [illegible]
[illegible] sigillum bolus [illegible]
[illegible] ergo aque per viam decoctionis vel [illegible]
ad [illegible] restringendum et ventrem retinendum
Capitulum 25m aque frangentis lapidem

Amplius mediciti [illegible] mediciti fra
gentibus lapidem et sunt [illegible] radix

arcetose polium apium anetos abrotanum
altea cucumeris nigre feniculi lauri lappe
progie sauinis porri petrosilon saxifra
ga consolida pruni peragus raphanus capillus
ue. Epithimus quo fiat aqua artificialis ad la
pides frangendum aqua autem vitis in hoc
sola est quamvis certum medicinis menibus la
patis et medicinis utuntur menibus contra venena
de quibus sufficienter est dictum in nono tractatu
de venenis et in libro nono de igne
rameutis etcetera. Finitur summa prima cum adiu
torio dei et sancte marie. Summa secunda
de aquis artificialibus in speciali tractatus primus
capitulum primum de aqua auri etc.
Qua optime omnis auri calidus
propter quod modo fit Epitigma laminae
auri in aqua bona fontis x° vicibus usque
ad consumptionem medie partis aque. Deinde
colet et usui reponetur. Et aurum
purum est purius et perfectius tanto erit
melior et perfectior. Aurum alchi
miticum non est utile cordibus humanis. Via
menti aurum de minera cuius primum
est natura iussu benedicti dei. Huiusmodi
aqua multas et mirabiles proprietates
et bonitates In infirmorum curatione et in
preservatione corporum humanorum videlicet cum
in cardiacis passionibus. Est enim cordis
confortatiua et spiritus illuminatiua et superflui
tatum consumptiua et confortat animum virtute
eius contentam. Valet multum videlicet in fluxibus
ventris et forte plusquam aqua optima
fit. Hec autem aqua est multum utilis le
prosis et ad lepram dispositis et secundum hoc
medicos non est mala cum tibus adbu
lendum. Et est nondum diligenter quod quidem
opere alchimico aurum convertitur in aquam
potabilem dulcem sicut vinum est et mel
et huiusmodi aqua curat lepram et paralisim
et confortat cor et spiritum et ca
lorem naturalem sine dubio. Et dicuntur
esse cardinales quidem qui usi sunt de aqua
hac tempore suo cardinalitatis et merito
innuamento notabile. Hoc quidem ope
alchimico fit quidem primo aurum mal
gamatum secundo ipsum aurum allemandum
3° ipsum infra quod butiream quantitatem
2to rectam aqua in stagna vite insu
per primelle genciane toledo prosilon
pomistedo et erit res dulcis po
tabilis ut bonum vinum. Item quidem autem
proprietates debet habere aqua esse va
lidam in multarum curatione causa et hoc
est confirmatio per experientiam secundum quod hoc fit
opere alchimico per viam solutionis et multo
opere antiquum convertatur in aqua malgama
aurum ac calcinatum et res venenosa secundum
medicos proprietatem. Preparatio autem eius istud collo
non vult esse quamvis veram quod hec aqua dicatur
cordibus humanis exhiberi et ego nam
andare consulere quod ab debet ea uti nisi
in extremo cura nisi de ea aliter heroum
probatorum quod usque huiusmodi habemus. Item
aut aurum voluerit in aquam convertere propter
aqua convertere compone ad aurum mal
gamandum et calcinandum et sal armoniacum sal
nitri aq tb. j. sulphuris impulverizati
i. simul permisceantur per viam distillationis
paulatim fiat aqua quousque dicatur una
tb. aqua quam reponatur in ampulla bene
obturata et recipe florem auri de auro
bono et ipsum facias foliari deinde primi
sicut simul id aurum foliatum et cetera vino
in crusibulo et permisce sicut deinde fiat
unum corpus et hoc vocatur malgama sive
aurum malgamatum. Et deinde permitte
infrigidari et adde ei tantumdem de sulphure
et tere magis in melius possibile est et
postea pone hoc pulverem in crusibulo
super ignem et ignitum incipiet ardere
quousque durabit flamma. Deinde remo
ueas ab igne et iterato in crusibulo po
ne super carbones ignitos donec crusibulum
sit ignitum tunc remoue et habebis
aurum calcinatum et est pulvis citrinus
subtilissimus et de hoc puluere recipe pondus
duorum florenorum florenorum et pone
in 3 l. aq. supradicte et inmediate solue
et ampulla claude bene et soluetur.
Hoc facto recipe illius aque supradicte contra mete
tb j. et distilletur et postea aurum

in hui aq itu dissolua sicut supius
dictu e et tr distille utato cuius loco
aqua capiet et insudo vas mitti
folia auri quia in forma butirosa fit
ign aur po fit maga dem fit tinis
p modu tales dem fit butiro vl ad
modu butiri et tr butiro pmisce cu
aqua infusionis bute pipinelle ge
tiane gmadic § 1a aqua in qua
pdca sut infusa po tole dem butir
supdcm eid admiscea Iste e modus
gustonis auri in aqua potablem
huius aut aq sut opoes et uirtutes mi
rabiles in corpore nro Cam 2m de
aqua stolopedie sticados et cud e

Aqua puiam distillata et folia
sca ex stolopendia ticorea cud
cu radicibus et petro et absinth est
mirabilis iuuat in opilone splenis
et epatis et ystia Et huius aq pt
fi p viaz decoctio et infusion et ut
sit magis delecta sapore pt dulcorari
cu zucc al et potari cu vino al subtili
Cam 3m de aqua gsolidatia etc

Que potata plagas sanat et pt
fi p viaz solia et ex caul rerub
athanasia et urtica et canapo et ex
rub tectaz § appo z lu deruba Iho
huis go fiat aqua p viaz distillatio
et cad aq pt fi p viaz decoctionis et
infusiois Cam 4m de aq buglosse

Que fit herba cu radicibus que
cor gfortat sang indifiat et
meliaz i moz et cebru infectu hinc
adusto et melio cirat demencies qz
fatuos quos ligat oz sanat simplicit
huius aq util e in oi ppe stabrei et
lepre Cam 5m 7m de aq foliorz
sene et foliorz buglossi etc

Amplius pt fi aqua mirabilis
attrahat cola adusta laborantibus
tristitia tollet et leticia inducit et fit
homines gpotem sue vimis Est eni aq
mirabilis et pt cu bono vino bibi
vl sine vino Fit at huius aqua
ex buglossa cu radicibus et folijs
sene et floribus buglossi et rosi ...

rubeis Cam 6m de aqua eufrasie

Que mirabilis e in gfortatione visus
et rparatione cius et spatr in etate
et senectute flacta et si eufrasia vl bona
ruta celidonia simul pona in alcto et
fiat aqua mirabilis et in rpcussione
gfortatioe et gsuatioe visus etate et gte
fris Cam 7m de aq tartai gbusti in

Aqua boni fontis in q pone igne
tartarumq gbustis in igne et dem
illa colet Princes si cepa lauet manus
eas indifiat et pellem subtiliat et
sanguinez ad cutim trahit et coruga
i mz et cute gtendit Cam 8m de aq
ysopi siccte etc

Que e bona renibus et indifiat pectus
et pulmo a m flicta viscosa et grossa
et multu vz in tussi humida et hoc cum
clarificat et vz in epia Cam 9m de

Que vz in omnibus aqua salvie etc
egritudinibus inuos fris sz in palisi e
moe spasmo et epilia et sibus
passionibus vz etl in i mollicie neruu
gtismaz et ad dolorez neruu et ad corp
gmota et in mltas caus frei et matris
qz sut membra inuisa et huius aqua
possum uti bibendo lauendo epithiandu
et embrocado et ita oibus hibus modis
vale dicit optie Cam 10m de aq feniculi

Que vz in caligine oculorz et in pdro
opisi et in litargia et multu obuiat
venenis et vz in refectura pasche
et medet egritudinibus vesice Et puot
urinaz et on et huicuis grossos subtiliat
et puocat lac et spma et tollit nau
seaz dolore cruat Cam 11m de aq anisi

Que aperit opilos et psnat arolica
vetosa rarifiat digoz et tollit eruc
tua acetosa et multu vz mulieribus lactan
tibus et tollit dolorez renu et vetositatez
Et a remuilis e i mediu festinu na
fit dolorez quiesce et indifiat renes
abarcium et cibu digerit et bonu
colorz facit lac multiplicat et aquosu lac
et indigestu rarificat prutibus Cam
12m de aqua granurio etc

Que renes indifiat abarcium et
urina pvocat et opilos aperit

qd e pcipuum facit dolorem mitigat
et dorma mat morbi ad vias urine
qr e radix dimetica tepate et sit magis
util e mit multas alias Ca^m 13^m de

Q[ue] de stingis solvit et aq yringos
usus pstat in via gnacionis et
spma multiplicat Ca^m 14^m de aq ebulors

Q[ue] de radicibus et floribus ebulorum
et sambucorum fit solvit ventre
et opilos splenis apit ydropisim curat
et tuores pedum remet Ca^m 15^m de

Q[ue] de stipita cum panno aq atomors
vino sto gfortat et ventrem
Capitulum 16^m de aq absinthij

Q[ue] de mirabiles est effectus quibus enim
sunt qr tanta sunt se apud omnes
laudabilis huius libe qr in sigium psagij
de situo huius dabatur adbibens illi q
pcerat duxit cipatus credentes p hoc
esse victoriam et triumphos sup inimicos
certas valet huius aqua g lubricos et
vermes put dicales max latentes d
locis occultis et eas dissolvit apit et
gsuit et cum hec bone stipatis gfortat
locum abstergit igitur et apit cum q dam
stipticate membris gfortando huius aq
stom gfortat mundificando abstergendo
vz est q apilos splenis et epatis gt
zna gt epliam gt loquelam amissam
et gt suffocaciones fugando gt venenum
et visum clarificat et sto et epi solvit
urina et ty puos spar resistit veneno
opij msqmai et omnibus talibus veneris
resistit et eius suffumigium gfert sur
ditati et si bolus lavet^r no sistulat^r
nec resistit tanto mala vz est q epydimias
et aerez pestilenciales simoz nauseam
et vz tuoribus et doloribus membris et
palisi si coca fiat stupha et huius
aqua vz tuori lingue et buule si
fiat ex ea gargarisma Ca^m 17^m de

Q[ue] de mirabiles aqua alkikengi est
est effectus in provocacione urine
et mundificacione renum et vesice a ma le
neosa et multum vz in ulceribus renum
et initiu sanius Ca^m 18^m de aqua
rorismarini

Q[ue] de sine fiat p modum
decoctionis et infusionis sive fiat
p modum distillacionis et optime virtute
sol sine fiat p viam folia os effectus
sunt valde utiles et mirabiles intus cor
poribus est enim util in omnibus egritudinibus
frigidis et vivificat appetitum et spm gfortat
et calorez naturale sua virtute qua aia
delectat^r et sua stipticitate p qua sibi membris
aggrega^r et spar gfortat cerebrum et alia
membra nervosa et si cum huius aqua
lavet^r facies reddit eam pulcram et si
lavet^r caput capillos retinz gfortat
et multiplicat et usus huius aq pservat
ab calvicie et mal fistulis et gfortat
sbam cordis et gsuit sla et mulierz
et sit accipere unicessiciam et forte g
assiduavent huius aqua intus et qot
no putrefiat corpus eius nisi in tpe longo
et ablucio oris huius vivificat dentes
et gingivas et curat cancros et fistu
las et huius aqua abluoa et ulcera
mala vivificat et desiccat et vz est
cardiacis passionibus et nausee et
sincopibus renum gfert et paliticas
et tumulos et relaxacionem nervorum et
expellit omne venenum sed tyriaca et
vivificat matrices mulierz et prodest ad
gceptum balneum ex aqua decoc^e eius
e balneum vite retardacionis senectutis
et facit hominez renovari sicut aquila
iuventutez suam Item e q res archana
eius magisterium impleat^r ampula
vitri ex floribus rorismarini et sepellia^r
in arena usqz admedium et maneat
sit p mensem et plus eiusqz flores
in aqua gutant et impra^r ia aqua
et ponte^r ad solem p quadraginta dies
et inspissabit^r et e in virtute balsami
gfortat enim cor et cerebrum et totum corpus
vz gt debilitez nervorum delet pannos
et maculas faciei iuventute gservat
et pati^r balsami opprecius et vz gt
telas et maculas oculorz si una gutta
po^r in oculi duobus ul tribus vicibus
eius vivificat membris stupidum et pa
liticum et curat sla salsum et fistulas

et cancros qui alio sanari non possunt et hoc
maxime facit aqua vite. facta ex vino decoctio
rarifinatum et hec permittet multis aquis
Capitulum 19m de aqua rosarum etc.

Que cor infrigidat et omnia membra
spiritualia confortat et membra custodit
ne dissoluantur et si sunt dissoluta ea
reparat et sua acuitate et stipticitate spiritum
et calorem naturalem confortat prius sanatorem
passionibus videlicet in dissinteria et lienteria et in
defluxu ventris vitiis et sincopi et vomitu
et contra sudores dyaforeticos et gingiuis
confert et facit bonum odorem oris loco oris
cum ea facit carne solida et bene colorata
et si ponatur in oculo cum pauco vino
mundificat et desiccat et confortat et
precipue si in huiusmodi aqua et vino re
molliatur clientia vel pannus aliae et zucaro
et sola aqua rosarum zucaro albissimo
et separatim cum zucaro candido abstergit
et mundificat sordes oculi cum quadam
stipticitate et multum confert visui Capitulum
20m de aqua bethonice etc.

Que multas et innabiles species
possidet bethonica huiusmodi autem aqua
lapidem frangit pectus pulmonem mundificat
epaticam curat venenum expellit et morsibus
ferarum venenosorum sciatice confert facta educit
provocatum vel precessum de stomacho. Item de civi
tatem confert urinam provocat et ventre lenit
et dolorem splenis placat stomachum confortat
et digestionem adiuvat videlicet contra sputum sanguinis.
Confert dolori stomachi et vesice. Et confert
in ydropisi et provocat menstrua. Et confert in sputo
sanie apostemate et pulmone et confert in ye
tericia et in consolidatione vulnera in capite et
extrahit a vulneribus fragmenta ossium. Confert
etiam dolori dentium et abstinenti visus et cor
rise et catarro et difficultati pectoris et
passionibus ebrietatem. potus huiusmodi aufert febribus
aqualescentibus et huiusmodi aqua confert dolori
ventris et podagre dolorose et extrahit
venenum canis rabidi. Confert etiam dolori
aurium et surditati et ad caliginem oculorum
et ad oculorum lacrimas. Et ad fluxum sanguinis na
rium et ad suspiria et ad vomitum et ad
stomachi dolorem et ad dolorem emorroydarum

et ad tercianas si exhibeatur ante accessionem
per aliquod spacium. Hec autem aqua confert
paralisi membrorum spasmo et tremori. Item
videlicet ad ventris tumorem et dolorem Capitulum
21m de aqua plantaginis etc.

Que facta est cum suum gradum desiccat ad
aliquam simplicitatem et in ea est virtus
abstersiva et incarnativa multum enim confert
ulceribus et corrosivis et est stiptica. Cum aliquid
igitur confert in fluxibus ventris et in ulceribus
intestinorum excoriata et clisterizata et aperit
opilationes splenis et epatis et abstergit sanies
et incarnat fistulas nam est abstersiva
et stiptica et huiusmodi competit in incarnando
fistulas et alia ulcera et aperta et multum
confert ulceribus corrosivis et in fluxu sanguinis
emorroydarum. Item confert dolori dentium cum
ex ea lavatur os et ad idem videlicet masticatio
radicis eius. Et in ulceribus oris. Item
confert marsui canis herisipile et combustioni
ignis et confert fistulam ani. Item confert
sputo sanguinis et ulceribus pectoris et pulmonis
et confert in febre tertiana Capitulum 22m aque
Que est facta et cicorie et lactuce

frigida et venenata experimentis aptitua et
epar separatim frigidaliter multum confortat et multum
confert in calidis epatibus et herisipile et
provocat sompnium et confert pollutioni nocturne
et passionibus ebrietate et confert in ytericia
et est bona medicina capillorum narium et excorise
lat eius abstergit ulcera que sunt in circuitu
oculi et confert contra lambus tollatur in sputo Capitulum
23m de aqua feniculi etc.

Que ab aparitione desiccat caliditer et est
stiptica et stomachum corroborat et provocat
urinam et videlicet ad scabiem et pruritum et lavat
collum et sanies mundificat ab humoribus
adustis Capitulum 24m de aqua vitis seu lacrima

Que frangit expellit lapidem vitis
si bibatur cum vino. Et videlicet contra impetiginem
et serpiginem et lacrima que exit a frondibus
vitis cum ponitur in igne delet verrucas et
porros et aqua foliorum et capreolorum eius
videlicet in fluxu ventris calido et confert sputo
sanguinis et contra lambus ulcera in intestinis. Et confert
apostematibus calidis et ~~herisipili~~ herisipile et confert
pregnantibus contra appetitum corruptum

Que est eadem Capitulum 25m de aqua mellisse
et facta et confert stomacho frigido et humido

et inuitat digestionem letificat animam et confortat cor et cerebrum et remouet sollicitudines et timores qui accidunt a malencolia et affectu adusto et valet contra morsum canis et puncturam scorpionis et valet in dolore dentium et valet suffocationi, fugat malos et puncturas intestinorum et resoluit scrophulas Capitulum 26m de aqua spargorum

Que est temperata potest abstergere. desiccatiuas ad siccitatem aperit venas epatis et splenis prouocat vrinam et valet contra yctericiam et indissicat renes et valet in dolore lumborum et renum qui fit a ventositate et inflatione et in calore colico et mollit ventrem et mitigat dolorem dentium singulariter et sciatice Capitulum 27m de aqua intiualis

Que est calida et sicca purgat coleram grossam cum fortaliter et fla et valet in vlceribus factis a combustione ignis et valet in splenetica passione et fit cappigium epatica et valet multum humoribus destillantibus ad nares oculos et fauces et mixta cum vino consolidat vlcera Capitulum 28m de aqua centaurie etc.

Que est amara calida et sicca cum qua constipante ad dulcedinem potest desiccatiuas aperit opilationes et medium subtiliat humores grossos et digerit et purgat eos naturaliter elisa ... cum ea sciatici et podagrici et educit humores grossos colericos et flamaticos et prouocat ... et facit aborsum et habet virtutem consolidatiuam multum stipaticam et valet in duricie splenis et epatis. In ycteritia in passione yliaca in paralisi et in macula oculorum Capitulum 29m de aqua bismalue

Que frigida et humida ventris mollitiua et apatiua calidorum ... duritiei remollitiua et in eductiua Capitulum 30m de aqua scabiose

Que est calida et sicca in tertio constipatiua et dissolutiua et valet in scabie et lepra et in impetigine et serpigine in allopicia et in emoroydibus facto cataplasmate Capitulum 31m de aqua acoree etc.

Que est calida frigida et sicca et multum valet contra morsus venenosorum bibita et supposita et valet contra opilationes splenis et epatis et contra calefactionem epatis bibita et epithimata Capitulum 32m de aqua serpilli

Que est calida et sicca deopilat epar et splenem et stomachum frigidum confortat et valet contra morsus venenosos et sedat vomitum et aperit opilationes narium et confert lapidi dissoluendo vrine et sincopi et torsionibus ventris et litargie et sode etc.

Capitulum 33m de aqua rosarum et spenita

Que est dissolutiua et indissicatiua. Si quis cum huius aqua manus et facies lauet reddit remittentes et clariores et pallidas deponit. et huius aqua vrinam prouocat opilationes expellit fetum expellit pectus indissicat maculas oculorum delet podagram frigidam sanat et fissuras frigore remouet Capitulum 34m de aqua salme etc.

Que est calida et sicca et habet virtutem dissoluendi et attrahendi et multum competit in egritudinibus cerebri et neruorum sicut in epilentia paralisi et timore membrorum. Et multum confortat stomachum plenum malis humoribus et excitat appetitum et habet si cum huius aqua et pauco aceto et pipere fiat salsamentum cum pauco petroselino Capitulum 35m de aqua saxifrage

Que est calida et sicca in 3o gradu lapidem renum et vesice frangit valet in stranguria et dissuria et in passione yliaca si bibatur sic epatica fiat curatissima Capitulum 36m de aqua mente

Que est calida et sicca et habet virtutem dissoluendi confortandi et confortandi aperit a ... valet contra opilationes splenis et epatis et vicerum vrine valet contra fetorem oris corrupti ... stomachum confortat appetitum incitat ... Item valet contra ... ut sincopi si panis tostus ponatur in huius aqua et aceto vel vino et naribus vel temporibus applicetur ... indissicat bibita et cata plasmata et sic epithimata et dissoluit lac coagulatum in mamillis valet contra huius aqua contra venenum et ... et valet contra tussim de humoribus frigidis et ... vrinam prouocat et coytum Capitulum 37m de aqua raphani etc.

Que est calida et sicca in 2 subtiliatiua et aperitiua vrine prouocatiua et abstersiua et indissicatiua et valet contra impetiginem et serpiginem et aufert citrinitatem ... membri corporis et indissicat pectus et clarificat vocem et subtiliat humores grossos et viscosos qui sunt in pectore et pulmone et multum valet in morsu scorpionis et confert febribus cum frigore et rigoribus ... Confert etiam ydropisi et yctericie

et intessiat scorpione et frangit lapide
et augz desiderio coytus stom debilitat
et nutusam fit / confert menis mortiferis
et venenosis / et resolvit humoribus qui sunt
in carnea oculi / et delz maculas que
sunt in facie resolvit pernatica / et tumorem
splenis / et aqua puot / et confert hyds sz
qui supserint fugos malos Cam 38m de aqua stolopendrie
Que est calida et
sicca aperit et sbtiliat / et aufert
duriciem splenis et lapidem frangit et
distillacionem urine et singultum / et yctericie
confert Cam 39m de aqua portulace
Que est multum fri et hu et est multum
glubitaria et viscosa / et aufert
sitim et stringit vetirem / aufert dentium
stupore et multum va in sputo sanguis
va in apatibus ca et heipila et flegmone
et in ardore stom / et in calefacione epatis
et confert ulceribus intestinorum et fluxum
an et ventum colericum / sz debilitat visum
Epithimata sup caput colericum frenesim
confirmat Cam 40m de aqua spumie
Que est fria multum et parum sicca et est
repercussima / et confert herisiple et
apatibus ca dis de ablatio / et sedat dolorem
podagre ca de / et confert combustioni ignis
et cum oleo roso confert dolori capitis / et
si detur in potu cum vino ocius / ludibrios
confert fluxum ventris et an / et ulceribus
intestinorum et frenesim colericum Cam
41m de aqua virge pastoris etc
Que est multum fri dessiccativa adpauca
consittrice / et est stiptica multum repercussiva
va in capatibus ca et in herisipila et
flegmone et spar in prio et multum
confert ardori et inflam stom et epatis
et confert ulceribus / et apatibus / adq humores
fluunt / et consolidat et conglutinat vulnera
recencia cum suo sanguine / et confert dolori
aurium / et desiccat saniem in eis / et
confert ulceribus intestinorum et fluxum an
et fluxum sanguinis undecumque veniat et
stringit aqua urinam puocat puocata
fuerit et multum confert morsibus venenosis
potus eius confert ante paroxysmum febris Epi
thimata sup anteriorem partem capitis
colericum frenesim conforta confirmat Cam
42m de aqua salicis florum et foliorum eius
Que est calida et sicca cum temperamento / est
abstersiva et mundificativa / et va contra
impetigines et serpigines mixta cum melle
et clarificat cutem facei / et manuum
si opera fit loco et complanat cutem
et rubificat temperate / et delz maculas facei
et puot an humorum duriciem nervis et
maturat vulnera / et multum va in combustione
ignis et in morsibus venenosis Cam
43m de aqua yreos
Que est calida et sicca cum temperamento et est
abstersiva et maturativa / et pectoris et
pulmonis mundificativa multum iuvat ad digerendum
humorem grossorum et multum va in sordidis
ulceribus et in corrosionibus ventris / et
lapat ventrem et va in ydropisi et
evacuat aqua citrinam / et confert morsibus
venenosis et splenem et spasmo et rigoribus
fe / et puot an / Item si mulier balnee
tur cum aqua radicis yreos multum
confert dolori matricis et apilom orificium
eius et confert impetigini et mundificat
cutem et opera calat orlis et delz
ungulam oculi et eius maculas et caput
purgat opera va ad tineam et bene confert
dolori dentium / et bibita confert morsibus
venenosis et eius proprietas est extrahere
ossa fracta / et alia infixa corpori
et confert dolori lateris et stringit et
sciatice Cam 44m de aqua neumphare
Que est fria et humida multum sompnum
inducit et consumit spermam et meb
generacionis / debilitat / et pollucionis nocturnas
remoz / et in tussi / et pleuresi mollit
ventrem / et confert fluxum antiquo et
ulceribus intestinorum / resolvit apatita splenis
et va contra albam morpheam Cam
45m de aqua tetmodie sive caude equine
Que est fria in primo sicca in 2 / et
est multum stiptica et propter hoc consolidat
vulnera / et confert vulneribus et ulceribus
intestinorum / et sputo sanguinis et fluxum
intestinorum / et curat aquam que cadit ulcera
vesice / et confert ulceribus stom et capitis
bibita / et epithimata / et emplastrata
ulceribus / et sic in ydropisi / et confert in
herisipila bibita / et emplastrata et contra fluxum
sanguinis narium si trahatur et fugat
pruritus Cam 46 de aqua rustice

Que cauda est et sicca in primo et est
aperitiva consolidativa unde valet in yctericia aperit viaz
provocat et venas mundificat a superfluitatibus
antiquis ventrem lenit stomacum et epar
confortat colaz purgat febribus infatuum
confert et de proprietate eius est expellere
superfluitates arquatas abe[n]tes et mundificat
venas subtiles grossas. Remove aquam tristicie
est abstersiva et mundificativa. Capitulum 61

Que appropriat de aqua capilli veneris etc.
temperata et declinat ad parvam
siccitatem subtiliat et dissolvit et valet in allo-
pecia et furfuribus capitis et contra casum
capillorum capitis et in ulceribus cutis capitis
et mundificat pectus et pulmonem ab humoribus
grossis et viscosis et frangit lapidem et valet
in yctericia et aperit opilationes splenis et
stranguriam et dissolvit scrofulas et mundi-
ficat stomacum et intestina a colicis superfluitatibus
Capitulum 68m de aqua catapucie

Que est cauda et sicca in ii° gradu mundificat
et dissolvit purgat colaz et fla-
cidum sine aquosam superfluitatem et valet in
impetigine et in serpigine vomitum et
nauseam provocat confert scabiei et ulceribus
humidis que sunt in capite et humorum
tineas fedas et expellit lumbricos
Capitulum 69m de aqua lingue avis

Que est cauda in ii gradu adhuc
provocat urinam auget spermam incitat
libidinem et valet in doloribus lateris et
multum confert cardiace passioni et multe
et multum quoque est in digestione humorum
Capitulum 70m de aqua salicis masculi

Que est cauda non de et femelli etc.
declinans ad siccitatem occidit vermes eicit
fetum mortuum facit abortire et valet
multum in cura fistularum si fistula lave-
tur ter aqua et parvo vino et lingi-
tur ventre lenit et dicitur a quibusdam si quis
eam laverit pedes ventrem stringit etc.
Capitulum 71m de aqua balsami

Que est cauda et sicca in ii est multum
subtiliativa et provocat urinam et ex-
pellit secundinam et fetum mortuum
et multum iuvat ad impregnandum et confert
frigiditatem matricis abstergit tenebrositatem visus
multum valet asmaticis et tussientibus et
epilepticis et ulceribus sordidis antiquis
inveteratis et morsibus venenosis et

confert malicie digestionis et doloribus et
torsionibus ventris quia multa sicca et ventosa
grossa et flatum et frangit lapidem et est
magna tiriaca veneni et valet contra
opium bibitum et contra frigora mala et
venenosa et contra abominationem bibitum Capitulum
72 de aqua iuniperi

Que est cauda et sicca in iii multum subtiliativa aperitiva et
mundificativa et multum calida est in mundificatione
ulcerum sordidorum provocat urinam et men-
struum feminine extrahit fetum mortuum et
facit abortire et expellit venenum
et venenosa reptilia et aqua decoctionis
iuniperi valet contra dolores matricis et in curacione
arteticorum si fiat balneum ex ea Et finitur
primus tractatus cum dei adiutorio etc.

Tractatus secundus de aere Et est primum capitulum
de diffinicione aeris

Aer est elementum
mixtorum corporum et spiritum propter quod
est causa meliorandi et temperandi corpus
et hoc est temperandum temperatum et meliorandum
attrahit nobis attractu aeris epulose ad cor
et expulsum totum quantum sit actus continue per motum
pulsus. Dico ergo quod aer est elementum nam
elementum sit quod quo sit actu inest componente
et dicitur esse in actu secundum ut philosophus scribit
in 5to methaphisice. Elementa etiam sunt prime partes
corporis humani que in partes diversas secundum formam
dividi non possunt ut litere sunt elementa
sillabarum et sillabe dictionum et dictiones orationum
sic similiter est omnino indivisibilis secundum formam et
secundum speciem. Verum dicitur multo una pars composita
non ultima resoluta vocis ad literas fiat
sic etiam aer potest dici elementum mixtorum corporum
quia ad ipsum tamquam ultima resolutio corporum
mixtorum et aliorum mixtorum est non omnino
indivisibilis secundum speciem humores autem proprie
loquendo non sunt elementa nec membra consimilia
quia non sunt omnino ultima sed sunt resolubilia
in elementa. Verum igitur dictum est quod aer est elementum
mixtorum corporum et spirituum nam spiritus sunt
valde aerei. Secundum sciendum consequenter primo
sive in thorace spiritus magis ad aerem generantur
et calorem adiungent et aer est elementum mixtorum
corporum et spirituum quod aut aer sit
minimum adiumentum compositorum et quod prima
motio eius in mixtis est patet in tractatu
de aqua capitulo ii ibidem etiam patet quomodo aer
dicitur ab aliis elementis et quibus est locus aeris

et quod aer non est spiritus dico ergo quod aer
non est causa meliorativa et conservativa spiritus
in corde et caloris innati. Aer enim attractus
a pulmone ad ipsum cor et attractus ergo ad
arterias per poros cutis. Attractus quidem propter
hoc conservationem spiritus et caloris et cordis et
arteriarum ad igneitatem quare cum igitur aer sit
attractus et frigidus revivit spiritum cordis et caloris
innati, nam cor est vehementis caliditatis et vehementis
flamme. Secundum quod narrat Galienus 2o tegni quod in eo
misit digitum in animali nominis dextrolato (?)
et invenit cor vehementis flamme. Et ideo propter hoc
attractum aeris infrigidatur et combustio ipsius
ad igneitatem prohibetur. Et quanto calor est
intensior tanto magis est necessaria aeris attractio
et diastoles id est cordis dilatatio per quam
attrahitur aer est maior et quanto minor
est necessitas infrigidandi tanto diastoles
est minor. Cum autem sit attractio premittetur (?)
superfluitates fumose et per motum systoles id est
per motum constrictionis simul cum aere expelluntur
et circa confinia aeris inveniuntur. Cum igitur fumose
superfluitates sunt multe, et calor
innatus est debilis et pauca necessitas tunc
dilatatio est pauca, constrictio magna. In se igitur
in quibus est magnum periculum in sincalefactione (?)
quam in putrefactione attractio est maior quam
constrictio et econtrario in quibus est maius periculum
in putrefactione dilatatio est minor constrictione.

Capitulum 2m de diversitate terre habitabilis et aeris secundum latitudinem regionum

Vide secundum quod terra habitabilis est magis
meridiana et magis et minus distans
a polo secundum hoc est aer altius et altius
natura et eorum generationes et mores et
vita diversificantur non comparabiliter. Quanto enim terra
habitabilis est magis meridiana tanto est
calidior et humidior, et quanto est magis
aquilonalis tanto est frigidior et siccior. Unde terra
primi climatis que est intra tropicum cancri
et equinoctialem est caliditatis magis et quam apud
nos de 2o climate et 3o. In hiis quoque regionibus
sol non multum recedit a capitibus
habitantium. Ideo aliqui putant (?) sint
inhabitabiles propter nimiam caliditatem scilicet circa (?)
sub tropico cancri. Licet autem propinque
tropico cancri sint habitabiles tamen sunt
male habitationis in corporum moribus. Terra
autem que est sub polo est inhabitabilis

propter nimiam frigiditatem, nam sol secundum eius recessum
distat nimis ab eius terra et longo tempore
moratur antequam eius lumen ad eos valeat
pervenire. Terra autem septimi climatis et
septentrionali declinat nimis ad frigiditatem propter
solis distantiam ab illis. Terra autem 6ti et
7mi climatis sunt magis temperate in corporum
quantitate (?). Homines habitantes in primo climate
et in 2o sunt brevioris vite pusillanimes ma-
lorum morum et magne colere. Calor autem
in hiis igitur terris humores dissolvit virtutes de-
bilitat digestionem prohibet appetitum minuit
coleram … cor debilitat
… inducit. Homines habitantes
in hiis regionibus calidis valde sunt crispa
… et capillos crispos. Et oppositum habi-
tatores contrariis regionibus sunt valde fortes et
maioris audacie et melius digerunt et
diutius vivunt propter retractionem caloris naturalis
ad intra et corporis ira et audacia fortiores
efficiuntur et est velox motus … cordis
et furor in eis durat. Pro communi autem
possumus intelligere quod de terris mediis est sententia
nam habitatores in medio terre inter primum clima
et septimum sunt longioris vite et meliorum
morum et sunt meliores secundum corpus et animam
et cum igitur sunt habitatores in medio 4ti climatis
usque ad medium quinti. Propter sicut igitur tenendum
quod sub tropico est maxima aeris caliditas et propter
nimiam aeris caliditatem … terre sunt inhabitabiles.
Sed terra distans a tropico cancri usque polum
per … vel usque … cognoscibile per totum (?)
quod est minoris caliditatis licet sit habitabiles
non sunt bone habitationis. Sed de terra que
est sub equinoctiali est striccior (?) an scilicet sit bone habita-
tionis vel totaliter inhabitabilis vel male
habitationis satis videtur dubium et precipue quia
nulli nostrorum pervenerunt ad eam terram qui
ad nos reverterentur quorum relatione possimus
habere certitudinem veritatis. Sed sapientes antiqui
eam terram mediam inter duos tropicos vo-
caverunt torridam seu adustam plagam. Nam
sol transit bis in anno super directum super
eam terram sicut polo … in capitibus duorum
equinoctialium. Sed super terram que est sub tropicis
non transit nisi semel in anno. Ergo si illa
terra que est sub tropicis est inhabitabilis propter
caliditatem nimiam multo magis terre que

sub equinoctiali est inhabitabilis propter calidi-
tatem. Et si terre propinque tropicis primum gradum usque
equinoctialem vel polum sint habitationis non
bone respectu morum corporum multo magis terra
sub equinoctiali est inhabitabilis seu male
habitationis quia terra prope tropicum usque polum
non secundum vicinitudinem sed terra sub equinoctiali
secundum vicinitudinem nam sol bis in anno super-
it perpendiculariter. Hiis autem rationibus non
obstantibus oppositum est sententia [?] quod sub equi-
noctiali dici terra est temperata et aer temperatus
respectu corporum nostrorum et quod ibi est habitatio
bona satis et melior quam in terris que
sunt iuxta tropicum cancri in primo et in secundo
climate. Et hec autem sententia apparet pertinenter [?]
in pluribus locis sui primi tamen nam caliditatem
magnam plus facit durabilitas vicinitatis quam
vicinitudo non obstante igitur quod sub equinoctiali sit
vicinitudo solis non tamen est durabilitas vicinitatis
nam sole existente in duobus nodis equinoctialibus [?]
punctorum statim declinat ab equinoctiali et ibidem
declinationes sunt maiores. Sed in 1a vicinitudo non
durat per diem sed sub tropico cancri totum contingit
quoniam declinationes sunt valde parve. Sed
diebus pluribus secundum vicinitatem et secundum durabilitatem
vicinitatis et vicinitatem sed sub equinoctiali est vicinitudo
et non durabilitas. Hec autem sit vera declinatio [?]
propter prosignum satis notabile nam post meridiem
est maior caliditas quam in meridie non obstante
quod in meridie sit maior vicinitudo et dura-
bilitas magis operatur ad caliditatem quam vicinitudo.
Sic magis proxima via quod sub equinoctiali est
habitatio bona non obstante vicinitate et quod sub
equinoctiali non est tanta caliditas sicut sub tropicis
et terris circa tropicos propinquis. Potest autem
hic oppositum confirmari sententia per aliud modum
valde subtilem nam sol per motum diurnum
describit circulum equinoctialem quando tunc sub equinoctiali
habet vicinitatem et hic circulus est circulus magnus
valde sed quando sol sub tropicis secundum vicinitatem de-
scribitur minor circulus et sol describens circulum
equinoctialem velocius movetur motu firmamenti
quam describens tropicum cancri vel capricorni
et quanto velocius movetur dum sequitur circulum
equinoctialem minus figit radios suos in
terra sub equinoctiali et minor fit refractio
radiorum solarium sub equinoctiali quam sub tropico
cancri motus solis motu diurno sub tropico

est lentus et morosus et sic fortior refractio
radiorum. Nunc autem refractio radiorum est a[?]
causa caliditatis quia radius incidens et reflexus
sicut patet in speculis concavis et sicut sciunt
perspectiviste 1o. Non obstante quod sub equinoctiali
sit directio radiorum sicut sub tropicis tamen
non est magis refractio radiorum propter velocitatem
motus firmamenti in parte 1a nam pars firmamenti
in qua circulus equinoctialis est velocius movetur
quam pars firmamenti in qua est tropicus circulus
sed motus firmamenti iuxta polum est valde lentus
et circa equinoctialem velocissimus. Ergo patet
quod cum sol describit equinoctialem celum motu
firmamenti velocissime movetur. Ergo radios in
terra figere non potest et per oppositum cum describit
circulum tropici motus est lentus. Ergo radios
figere potest. Nunc autem fixio et refractio
radiorum est magis causa caliditatis nam radius
non calefacit in loco incidentie sed reflexionis
sicut patet in specularibus concavis. Exemplo [?]
in terra sub equinoctiali dies sunt equales
noctibus sed sub tropico et prope dies sunt
maiores noctibus. Sic igitur propositio tenenda
potest quod non obstante vicinitate que est sub
equinoctiali terra illa non est in [?] caliditatis
respectu corporum humanorum sed est bone habitationis
et melioris quam terre que sunt prope tropicos
ultimam [?] oppositam que sola est integra
[?] sustinemus veritatem hoc dubium habet [?]
igitur est considerandum secundum latitudines terrarum
ita tamen quod in omnibus aliis dispositionibus similes
constant. Capitulum 3m de aeris diversitate
secundum terre et regionis latitudinem

Unde non solum secundum latitudinem que
attenditur a septentrione in austrum
provenit in aere et in moribus et vita
et hoc habitationes sed etiam secundum diversitatem
que attenditur secundum longitudinem que quidem
longitudo est ab oriente in occidentem. Hec autem multo
dicitur longitudo quia 180 gradus est. Sed latitudo non
est nisi 90 gradus nam a circulo equinoctiali ad polum
sunt 90 gradus sed ab oriente in occidentem sunt 180
gradus videlicet longitudo continet medietatem celi et latitudo
quartam partem solum continere dicitur nam terra
discooperta aquis que est tota non est
habitabilis est quarta pars. Sed ab oriente in
occidentem habitatur circa 180 gradus diversitas

aut que puet in ae vone longitudinis non
e tanta nec ita magna sed diuersitas que
puet vone latitudinis / Ratio autem est diuersitas
inter habitates in primo climate et vij in
forme moribus et vita quod sit inter habitates in
oriente et occidente / Aliorum enim e diuersitas
inter aere primi climatis et septimi supposita
ta eadem longitudine quam inter aere orientis et
occidentis supposita eadem latitudine et hoc manifeste
patet considerandi et quamuis non sit tanta
diuersitas vone longitudinis sicud vone latitudinis
sine dubio tamen adhuc puet diuersitas
satis magna / nam bene constat quod partes terre
supposite parti celi que e oriens perfectorem
recipiunt influenciam a celo quam partes terre
supposite parti celi que e occidentalis / nam sed
pars celi que e nobilior e minus nobilior
e quam pars celi sinistra que e occidentalis minus
Sed ex correspondens dextre parti celi e no
bilior et nobiliorem recipit influenciam
quam aer qui correspondet sinistre parti celi que
e occidentalis minus / Racionis enim tam barbari
quam greci attribuunt locum qui sursum
e dextro et maxime qui e in oriente et oriens
celi e nobilius occidente sed dextra aeque recipit
nobilius sinistro quia a dextro incipit
motus et pars dextra e fortior sinistra
Et sic in toto vniuerso dextrum vniuersi
e nobilius sinistro et pars vniuersi versus
orientem e nobilior quia dextra pars vniuersi
versus orientem nobilior quam sinistra / Sed ergo
aer e nobilior in oriente quam occidente et similiter
terra et omnia terre nascencia et lapides et
mineralia homines et omnia aliqua debent esse
perfectiora in parte orientis quam occidentis / Vnde videmus
sapientes orientales perfectiores occidentalibus / virtutes
eciam morales et intellectuales temporibus quibus
viguerunt in oriente apud caldeos fuerunt
perfectiores quam occidentales temporibus quibus viguerunt
et viget in occidente sed bene patet considerantibus
actus et opera illorum qui viguerunt in oriente
et illorum qui vigent in occidente Et haly
adhuc adiuces dicit in prima parte quadripar
titi quod quod philosophi in oriente et geometre
habitantium in occidente sunt meliores quam
geometre melioris / Et sic philosophi

hoc tempore in occidente sunt sicud meliores vel
famulus quorum in oriente / et philosophi in oriente
sunt sicut viri et sicut vir e perfectior
muliere ita fuerunt perfectiores illi / Et perfecta
terra quod habitatores in oriente sunt meliores
quam aliis habitantibus in occidente et secundum animam
et secundum corpus et quod aer ibi dispositus e perfectior
et sic terra e melioris habitatoris et quod terre
nascencia et mineralia sunt perfectiora Et
quod naturales homines climatores sunt meliores
licet quibus temporibus philosophia et milicia apud
eos defecerit in effectu hominibus autem tamen ad
primus dictus non intendo / Iterum ergo de oriente
clarior et subtilior ad celitatem et similitudinem
declinans e / In occidente autem eius prioribus
minoris calitatis e et humiditatis maioris et e
grossior et magis turbatus / Sed venti orientales
ponuntur subtiliores et clariores et sanioresque
ventis occidentalibus / nam venti occidentales regulariter
flant a principio diei sole incalescente sed
regionem et equalator que e ventus valet
subtiliorem et puriorem et minus vaporibus
grossis admixtum venti autem occidentales regulariter
flant in fine diei et sole recedente ab emi
sperio et aer e magis turbatus et minus
calidus et siccus et ille ventus e minus bonus
et minus purificat aerem / Et si forte ventus
orientalis flaret in fine diei non esset
ita purus et bonus nec aerem sic purificaret
Et ventus occidentalis flaret in principio diei non
esset ita malus quia obuiaret motui solis
qui ipsum purificaret et eius maliciam
remoueret / Tamen in parte occidentali habitabili sunt
maria valde multa aerem ingrossancia et alterancia
et ideo aer grossior et purior et cum sol
puet ad partem illam statim recedit ab emisperio
et ideo aerem purificare non potest / In parte autem
orientis habitabili sunt pauciora maria ideo
aer e subtilior et purior et sol per orientem
non cito recedit ab emisperio et potest melius
aerem purificare et sufficienter patet quod predictis
diuersitas in ae et terra habitabili et in
terre nascentibus et in moribus et animalibus et
hominibus que puerit propter longitudinem terre
et sic propter latitudinem Capitulum xm de diuersitate
Rerum diuersitas in ae terre habitabilis
puet propter celesti sunt enim

coniunctiones planetarum in celo que sunt et esse possunt causa caliditatis aeris et frigiditatis. Verbi gratia cum coniunguntur sol et mars contingit caliditas in aere satis magna et precipue si huiusmodi coniunctio sit in signo calido aut saltem cum sole contingit in aere frigiditas vel caliditas diminuta. Huiusmodi autem effectus magis apparebit in aere supposito signo in quo est huiusmodi coniunctio et specialiter si idem signum sit oppositum supposite regioni. Verbi gratia si huiusmodi coniunctio sit in signis meridianis magis erit apparens effectus in meridie, et si sit in signis septentrionalibus magis apparebit in septentrione. Et si aliqua civitas esset edificata sub huiusmodi signis vel signo civitas in qua huiusmodi effectus magis apparet in civitate illa. Verbi gratia si sol et mars coniungantur in tauro qui multum appropinquat capitibus nostris erit calor magis calidus apud nos quam apud habitantes in meridie, et econverso si coniungantur in capricorno. Si autem coniungantur in ariete apud nos erit caliditas magis calida sicut quando huiusmodi coniunctio est in tauro. Et quia tamen fuit signum sub quo edificata fuit civitas meridionalis, si ita est huiusmodi effectus magis debet apparere in hac civitate meridionali.

Capitulum quartum de diversitate aeris ex altitudine et profunditate terre

Unde diversitas provenit in aere ex diversitate profunditatis et altitudinis. Est autem terra profunda in vallibus situata et terra alta est montuosa. Verum autem aer in profundis et vallibus inveniuntur duo ad talia loca radii solares valeant pervenire est magis calidus, et specialiter si huiusmodi locus sit munitus et circumdatus speculis politis et [illegible]. Huiusmodi enim conditionibus advenit frequentior sit radiorum reflexio seu refractio et per consequens maior caliditas generatur. Scimus enim quod radius reflexus magis calefacit quam incidens. Verum autem in terra profunda et in vallibus maior sit radiorum refractio et frequentior et per consequens maior caliditas quam in altis locis et montanis. Verum in pedibus montium est communiter maior caliditas quam in eorum summitatibus. Et quia ad huiusmodi loca profunda venti non sic possunt libere pervenire ideo talis aer est grossior et temperatior et in huius generis corporibus [illegible]. Inhabitantibus quod in talibus locis spiritus tuto adigneuntur conteruntur et multe sufflationes fuisse in eorum cordibus generantur et ad hec prius debiles sunt pati et apoplexia, et continue omnes quasi nimis sunt apoplectici, et multarum huiusmodi multi [illegible] et ad ydropisim sunt pati et ad omnem cachexiam, et vix magis sunt quam habitantes in montanis.

Capitulum quintum de diversitate aeris ex montium vicinitate et vicinitate

Nam diversitas que provenit in aere ex montium vicinitate vel solis radios reflectendo vel transitum radiorum solarium prohibendo vel ventos prohibendo vel non prohibendo. Verbi gratia si terra sit septentrionalis et montes sint ex parte septentrionis reflectentes radios solares ad regionem illam huiusmodi aer efficitur calidus, et propter hunc modum narrat [illegible] in libro de proprietatibus quod in parte septentrionis est quedam terra in qua sunt montes quasi politi super quos radii solares a meridie venientes refringuntur et reflectuntur et regio illa efficitur calida valde non obstante quod sol multum distat ab huiusmodi terra. Verbi gratia si ex parte orientis esset mons politus versus et concavus ad quem ab oriente radii solares valerent pervenire prohibens radiorum transitum et eos reflectens et refringens ad regionem, huiusmodi regio esset calida valde. Verbi gratia ex parte orientis vero sit terra orientalis et sit ab montis in oriente ad quem radii solares venientes in occidente refringi et reflecti possunt, talis esset caliditas maior in predicta terra orientali quam non ita perfecta sed dubia [illegible] in occidente eo quod sol in oriente existens proicit radios in occidentem et econtra ad occidentem. Quando sol est in occidente dato quod proicit radios ad orientem huiusmodi econtra recedit et elongatur ab oriente, ideo refractio solis in occidente ad orientem est imperfectior refractione que fit a sole orientali ad occidentem, et hec bene materia est parum considerandi. Verbi gratia possumus ponere quod in una regione que est versus meridiem sole existente usque septentrionem in cancro et mons sit in meridie [illegible] et ponamus etiam secundum dictum quod montes possent impedire transitum radiorum

solarium ad regionem. Verbi gratia ponimus quod civitas
sit septentrionalis et mons sit medius inter illam
civitatem et meridiem, iste mons impedit reflexionem
radiorum solarium ad regionem. Et sic ista regio
seu civitas frigida efficitur. Sic possumus de-
clarare de occidentalibus: semper enim mons impediens
reflexionem radiorum solarium est causa frigiditatis
vel diminutor caloris. Item montes impediunt
ventos venire ad regionem et possunt esse
causa caliditatis aeris vel frigiditatis. Nam si montes
impediunt accessionem ventorum calidorum sunt
sunt causa infrigidationis aeris. Et si impediunt
adventum ventorum frigidorum sunt causa calefactionis.
Si ergo terra meridionalis sit cooperta a
meridie et discooperta a septentrione efficitur
frigida et septentrionalis. Et si septentrionalis sit
cooperta a septentrione et discooperta a meridie
indubitanter calida et meridionalis. Et sic simili
modo potest dici de orientalibus et occidentalibus. Si enim ci-
vitas orientalis sit cooperta ab oriente et
discooperta ab occidente indubitanter occidentalis
quo ad hoc et e converso. Item contingere potest quod ci-
vitas est situata inter duos montes propter
quos et est discooperta a meridie et tunc
ventus meridionalis propterea quia eius effectum
nam reflexiones ad regionem iam reflexit magis
unitus et ultra unitus perfectior est semper
dispersa. Unde videmus aquam reflexionem
perfectum locum magis attractum moveri et
perfectius. Et est simile in proposito. Aliquis autem
est ptor sam et propter aeris bonitatem quod
civitas sit cooperta a meridie et occidente
et discooperta ab oriente et septentrione
licet sit maior diversitas inter ventum
aquilonalem et meridionalem quam inter orientalem
et occidentalem. Unde ventus orientalis et occidentalis
ponuntur contrarii licet partes orientalis partes
partes declinant ad calidum et siccum et est
melior et occidentalis declinat ad frigidum et
humidum et deterior. Septentrionalis est multum frigidus
et siccus. Meridionalis multum calidus et humidus.
Et secundum hoc huiusmodi venti disponunt aerem
et corpora hominum et infirmos [...] apparebit.

Capitulum [...] de diversitate aeris quod maxime
[V]nde de vicinitate vel elongatione
[D]iversitas que est in aere nos studuate
provenit quod maris vicinitate vel elongatione.
Unde terra enim terra propinqua mari est magis
humida propter humiditatem. Nam licet aqua maris
virtualiter sit sicca est tamen effectu humida. Et
terra propinqua mari est humidior quam terra lon-
ginqua mari. Si autem sit septentrionalis maritima
tunc terra ista non solum est humidior sed etiam
frigidior ratione venti septentrionalis qui movetur super
faciem aque et ipsos vapores inflat. Et
vicinitas maris non solum est causa humiditatis
sed etiam frigiditatis flante vento boreali super
faciem aque maris forsitan congelate.
Quoniam aqua licet virtualiter calida et po-
tentia tamen frigida in actu est frigida et sic flante
vento super faciem aque maris terra
ista et aer circumstantes terram istam frigidiora
sentiunt. Si autem maritima sit flante
vento meridionali super faciem terre maris efficitur
grossior et propterea cum non sit via liberi transi-
tus impedientibus aquis montibus licet
forsan non efficiatur calidior ventus iste septentrionalis
frigidior efficitur in effectu. Sed ventus meridionalis
quod eius motu super faciem terre maris grossior
indubitanter in effectu. Nam iste ventus meridionalis
vaporibus maris quibus admiscetur calor
calidior est et eius caliditas remittitur non
augetur. Ventus autem septentrionalis forte sic quia
est frigidus quod vapores maris elevati quibus
admiscetur vel quia aqua congelata super
quam movetur et eius frigiditas augetur. Propter quod
tenendum est quod venti septentrionales super
faciem maris septentrionalis transeuntes sunt frigidiores
sed venti meridionales super faciem maris meridionalis
transeuntes non sunt calidiores sed sunt grossiores.
Nam vapores huiusmodi maris quibus ventus
admiscetur in meridie sunt minus calidi quam
ventus meridianus. Sed vapores septentrionalis
maris quibus ventus septentrionalis admiscetur
sunt vento huiusmodi frigidiores. In oriente autem
propinquitas maris est causa humiditatis sed minoris
quam in occidente quia sol plus exsiccat
et resolvit in parte orientis quam in parte occidentis.
Et sic tenendum propterea quod ventus occidentalis frigidior
indicatur seu minus calidus sed ventus orientalis
quod eius motu super faciem aque maris non
calidior efficitur vero minus calidus indicatur
licet forsan quod huiusmodi minus subtilis efficiatur.
Si autem venti flaverint huiusmodi aer erit

magis putrefactione sentitur et si venti
boreales non flaverint aer et putrefactioni paratus
magis paratus in parte diei et occidentis et magis
in parte septentrionis et orientis. Intelligere autem
interea venti boreales sunt meliores prius
enim aerem purificant et magis putrefactioni
resistunt et post hos orientales, meridionales
autem deteriores existunt post orientales
occidentales non tamen sunt meridionales aerem purificant
et putrefactioni resistunt. Capitulum secundum de
diversitate aeris proveniente ex ventis

Nunc autem in aere propter ventorum diversitatem
provenit diversitas. Licet enim omnes venti
sint eiusdem terre quia natura cuiuslibet venti est
equaliter calida et sicca ut Galenus videtur in meteororum
tamen secundum venti diversi sunt diversitates naturales
et contrarie. Ventus enim meridianus calidus est et humi-
dus. Cum enim veniat ex plaga multum
calida, et similiter quia transit per maria
multitudo aquarum virtute solis et australis multi
vapores elevantur qui admiscentur ventis
inde est quod sit calidus et humidus. Iste laxat
membra corporis nostri interiora debilitat et
intus ... et poros aperit et humores
... et ab initio ... movet ad ...
et ... et motibus faciunt ..., et
corporibus que putrefactionem tamen in ulceribus et
eruptionibus. Et similiter venti sunt causa raucedinis
et pruritus tamen et podagra et spasmum
et commovet epilepsiam et tamen sunt putre-
das et afferunt somnum sed non comparan-
tur gutture et post sed leniunt non vetere
stringunt sed magis leniunt. Ventus borealis
contrarius est meridiano: est enim frigidus et siccus quod
quia transit per loca valde frigida et super
aquas congelatas et super montes multos
nimium et est siccus quia ei non admiscentur
multi vapores, quia in parte septentrionali fit
pauca resolutio virtute solis. Similiter etiam
ventus non transit per aquas solutas sed secundum
philosophum transit super aquas congelatas a quibus
non elevantur vapores et similiter ventus
est siccus et rarus flatus, et propter hoc maxime
purificat aerem et putrefactioni resistit et
propter hoc corpus induratur et conflunt ...
et poros claudit et digestionem efficit me-
liorem ventrem stringit et urinam provocat
et pestilentiam sanat et est causa descensus
catarri a cerebro ad pectus et pulmonem pro-
pter tussim ... compressionis. Et semper si
precedat ventus australis ... similiter vento
dolores conveniunt in omnibus membris
nervosis et in ... et in matrice et vesica
et partibus pectoralibus. Ex ipso igitur provenit
tussis costarum dolor et lateris et pectoris
et difficultas mingendi et horripilatio et
multa plura que ponuntur a Galeno 3o aphorismorum.
Venti orientales et occidentales horum comparatione
sunt temperati, occidentales tamen declinant ad frigidum et
humidum et orientales ad calidum et siccum. Occidentalis
ventus est humidus quia in occidente septentrionali sunt
multa maria a quibus vapores elevantur
qui vento admiscentur, sol etiam in occidente
non habet virtutem magnam calefaciendi materiam
venti eo quod sol movetur motu contrario ventus
nam ventus movetur usque orientem et sol movetur
usque occidentem. Et ideo ventus veniens ab occidente
declinat ad frigidum et humidum. Ventus autem veni-
ens ab oriente est calidus quia venit a parte
in qua sol melius et prius calefacit
nam sol prius calefacit partes orientales
quam occidentales nam ... est in oriente satis ...
... ab emisperio nostro sed ... est in oriente
non. Ventus enim orientalis et sol concurrunt
in motu et sol est causa maioris caliditatis
venti orientalis quam occidentalis. Siccus in oriente
septentrionali sunt pauca maria et non multi
vapores elevantur qui misceantur cum vento
et ventus remanet siccus. Isti autem duo
venti comparatione aliorum duorum sunt temperati
orientalis tamen fortior est occidentali et magis
purificat aerem et magis putrefactioni resistit
quam ventus occidentalis. Iste igitur ventus orientalis
si flaverit in principio diei post solis ortum
sicut regulariter contingit habet aerem depuratum
et desiccatum a sole et adequatum calefactum
et erit calidus et siccus. Si similiter ventus
flaverit in fine diei et in principio noctis
non est tamen ita bonus quia non habet tunc
aerem depuratum et temperatum a sole. Ventus
occidentalis si flaverit in fine diei est temperatior
et melior. Habet enim aerem puriorem
et meliorem, et si in principio diei venit
est grossior et peior. Hoc autem minus contingit
flantes igitur venti orientales de mane
sunt meliores quam flantes de sero

Et venti occidentales sunt meliores flantes de sero quam de mane et meliores quam occidentales. Et ventus orientalis flans de mane est melior quam occidentalis flans de sero et etiam multo melior est occidentali flante de mane. Utrum autem sit melior an orientalis flans de sero vel occidentalis flans de sero dubium est nam occidentalis flans de sero inducit aerem proportionatum et temperatum, sed orientalis flans de sero non inducit aerem ita proportionatum et videtur quod occidentalis flans de sero sit melior orientali flante de sero. Ingeniandum autem videtur nam semper orientalis venit a terra minus maribus impedita et a terra magis sicca et a loco in quo generatur est per fortiorem influentiam celi et semper ideo ventus orientalis est melior occidentali. Unde puto quod aeris dispositio in oriente est melior non solum de mane sed etiam de sero quam in occidente et non suppono simpliciter suppono enim quod aeris dispositio in occidente sit melior solum in occasu quam in oriente quod forte non est verum. Et est dicendum quod licet regulariter hec sint vera non tamen et quod ventorum que dicta sunt possunt apponi contingere multis rationibus propter motum vel contra huiusmodi proportionibus partium aeris. Unde licet ventus veniens a meridie sit calidus potest esse quod perveniat ad aliquam civitatem propter montem nivosum. Et cum huiusmodi ventus pervenit ad montem nivosum et nivibus plenum quam attingit et pertransit ad civitatem frigidus inducitur. Potest esse quod ventus borealis in diebus caniculariis perveniat ad aquilonem et calidus sentietur eo quod aer per que transit est valde calidus et huiusmodi ventus calefit. Et potest esse quod huiusmodi ventus borealis in diebus caniculariis per deserta adusta et valde calida perveniat et huiusmodi ventus erit calidior vento meridionali transeunte per nivosos montes et frigidos et per desita terra. Ex quibus que omnia dicta sunt de quatuor ventis principalibus patet satis quod quid sentiendum sit de aliis ventis intermediis nam inter orientem et boream possumus ymaginari tres ventos quorum unus est plus borealis quam orientalis et alius plus orientalis quam borealis. Et alius medius. Et sic inter orientem et meridiem erunt tres et inter meridiem et occidentem tres et inter occidentem et septentrionem tres et erunt quatuor venti principales et 12 collaterales quorum complexio satis patet ex predictis.

Capitulum quartum de diversitate aeris propter aque et terre

Complexionibus mutatis in aere proveniunt diversitates. Sum enim quod terra est altius natura et sit aqua supposita, sicut hic aer est altius et altius ignis formalis et ideo si terra sit cenosa et fetida aer erit malus et fetidus et corruptus, et si terra sit multum humida et aer humidus erit. Et si terra sit petrosa aer erit frigidus et siccus et si terra sit sicca et pulverulenta aer erit siccus et ubi sunt aliter aliam dispositionem terre mutabitur aeris dispositio. Si autem sit terra fetida malis arboribus et plantis et herbis aer erit malus. Unde non est bonum terram esse fetidatam fructibus sambucis et piceis vel herbis venenosis sed e contra et silvis venenosis sed melius est quod sit fetidata salicibus et vineis et bonis herbis odoriferis suavem odorem habentibus. Non bonum est quod in terra habitabili sit magna arborum multitudo, enim aer efficitur grossior et humidior et impurior. Exemplum si aque sint fetide stantes sordide et lacuales aer erit malus et si sint aque currentes ad septentrionem purior erit aer et gentior regimen in sanitate.

Capitulum quintum de aeris diversitate propter diversitatem quorundam temporum

Tempus autem convenit in aere diversitatis nam ver est temperatum in corporum humanorum temperando multum. Unde secunda est complexio quod ver est calidum et humidum in temperatum multum et in corporum amore. Nam dispositio aeris calida et humida multum est vituperanda eo quod dispositioni multum ad putrefactionem. Nam calidi est putrefactionis causa effectiva et humiditas est causa materialis putrefactionis et velud materia. Huiusmodi ergo dispositio corpora disponens ad putrefactionem esse corrupta taliter propter et nate in humidis calidis. Et calida et humida corpora putrefaciunt. Ideo videmus quod in huiusmodi temporibus res magis putrefiunt et hic scribit et habet epidimiarum et est tenendum quod aer sit temperatus in istis et si forte dicitur calidus et humidus hic est in temperatis ponderis et si forte sint complexio antiquorum ponentium calidis et humidis

vel forte intervenit quod aer est calidus et humidus
temperate. Et talis aeris dispositio non est causa
putrefactionis vel epidemie. Unde quantumcumque potest
ver temperatum tamen rursus corporis nostri declinat ad
ipsius caliditatem et humiditatem, nam impossibile est quod eius
temperatio sit omnino similis secundum tactum temperamento
nostri corporis neque secundum actum neque secundum potentiam.
Et est ratio quod parum declinat ad caliditatem
et humiditatem et plurimum modicum et dicimus quod
aliqua medicina est temperata non quando quod secundum
actum vel potentiam eius complexio sit omnino
similis complexioni nostri corporis sed quia non facit in corpore
alterationes notabiles et sensibiles secundum tamen ...
labitur et magis corpori assimilatur quam
cibus temperatus sed cibus temperatus convertitur et assimilatur
corpori nostro sed medicina temperata non assimilatur.
Sic igitur patet quod ver est temperatum et quod
est calidum et humidum. Et hac intentione scribit Ypocras
quod ver est sanissimum et minime mortiferum
et quod pueri et eis affines bene digerunt
in vere pueri vero et eis affines sunt temperati
optimam enim habent complexionem secundum puerorum etate
omnes autem alie etates sunt deteriores hac
ut autem dicit primo de regimine sanitatis. In vere
igitur aer est in sua puritate et magis propria-
tus convalescentiis completivus. In hoc enim tempore
homines non indigent multis coopertoriis propter
frigus neque cooperimentis neque exuunt pannos
propter calorem. Huius autem temporis initium secundum
astrologos est introitus solis in ariete et secundum
hoc apud omnes sit cum sol pervenit ad ultimum
geminorum et spatium est 90 dierum vel circa.
Secundum autem medicos huius temporis initium
est principium frondium vel frondenti arborum
et florendi et eius finis est initium fructuum
et casus florum. Et secundum etiam principium
veris est in festo cathedre sancti petri et
et in festo sancti urbani est eius finis.
Et licet multe regiones egritudines contingant
in vere quas bene innuit Ypocras 3o afforismorum
hoc non provenit ab eius malitia sed propter
temperamentum quia vero hoc tempore est fervor ...
si in corpore est plenitudo humorum hoc tempore commo-
vetur et sunt tunc multarum egritudines ...
qui purgatione indiget hoc tempore sunt purgandi.
Et qui minutione indiget hoc tempore mi-
nuatur. Unde secundum Ypocras 3o afforismorum hoc tempus
veris assimilatur morbo ex repletione.
Hoc igitur tempore cautius cum purgationibus

et minutionibus ieiuniis balneis et exer-
citiis sunt regendi. Post ver sequitur estas
que est calida et sicca ... temperamenti nostri
et incipit secundum astrologos sole ingrediente
initium cancri. Et secundum etiam incipit in
festo beati urbani. Et secundum duos medicos
incipit tempore maturitatis fructuum et fructuum ...
Et eius finis tempore principii casus foliorum et
secundum etiam finis est in festo simphoriani.
Hoc autem tempore nobis qui sumus septentrionales
sol multum appropinquat capitibus nostris seu zenith
capitum nostrorum et dies sunt longiores
noctibus et tunc aer multum calefit et desiccatur.
Et tunc aeris dispositio est calida et sicca et tunc colera
multiplicatur et pori aperiuntur et virtus
dissolvitur et virtus digestiva debilitatur.
Hoc autem tempore corpora nostra cautius sunt regenda
cum infrigidantibus et humectantibus et cum hiis
que coleram digerunt et evacuant et cum
cibis facilis digestionis et boni nutrimenti et
multi et minoris exercitii et corpulentie et
cum paucis exercitiis. Et est diligenter notandum
quod ista que dicta sunt de duobus temporibus
predictis scilicet de principiis et fine eorum sunt
apud nos qui sumus septentrionales et ultra
apud omnes qui habitant ... tamen
non habitatores in meridie scilicet sub equinoxiali
vel inter equinoxialem et tropicum cancri. Illi
habent contraria tempora principia et fines. Habitantes
enim sub equinoxiali habent unam estatem sole
intrante principium arietis et aliam
estatem sole intrante in principium libre et
habent duas estates et hiis duobus temporibus
sol transit per zenith capitum eorum et hiis
duobus temporibus est apud eos maior caliditas
et siccitas. Sed quando sol ingreditur principium cancri
habent unam hiemem et aliam cum sol ingreditur
principium capricorni. In hiis duobus punctis
sol magis recedit a capitibus eorum. Sole autem
perveniente ad ... tauri habent secundum autumpnum
et aliud habent sole perveniente ad ... scor-
pionis. Et habent unum ver sole perveniente
ad medium leonis et aliud sole perveniente
ad medium aquarii. Et post duas estates
sunt duo autumpni et post duos hiemes
sunt duo tempora veris. Hec autem ignorantibus
astrologiam non est bene facile intimari.
Sed habitantibus in primo climate inter equinoxiales

et tropici capricorni alii sed scilicet / nam ipsi
habent duas estates et duos autumpnos
et unam yemem et unum ver. Ver autem
eorum est unius mensis cum dimidio et incipit circa
medium marcii sole intrante primum arietis et
durat circa primum may sole perueniente ad
medium thauri et tunc incipit initium eorum estatis
prima et durat circa medium junii sole
ingrediente primum cancri / Et deinde incipit eorum
primus autumpnus et durat circa primum augusti
et durat circa medium sole perueniente ad medium
leonis / Et tunc incipit secunda eorum estas et
durat circa medium septembris. Haec autem est
longior prima et durat quousque ingrediatur
primum capricorni / Et deinde incipit eorum yemps
et durat usque ad medium marcii sole
ingrediente primum arietis / Sed apud eos a principio
[illegible] libre usque ad primum arietis secundum motum
solis non sunt nisi duo tempora scilicet unus
autumpnus et una yemps et a principio arietis
usque ad primum libre sunt quatuor tempora scilicet ver
due estates et unus autumpnus. et omnia
haec tempora scilicet a principio arietis usque ad primum
libre sunt equalia secundum astrologos secundum in
mota temporibus que sunt a principio libre usque
ad primum arietis id est autem duo tempora a principio
libre usque ad primum arietis inuicem comparata
sunt equalia / Apud autem habitantes sub equi
noctiali tempora anni sunt octo que inuicem
comparata sunt equalia quia cum [illegible] eorum temporum est
unius mensis cum dimidio / Sed apud habitantes
in primo climate sunt sex tempora quorum quatuor
ad inuicem comparata sunt equalia / Ver due estates
et unus autumpnus et alia duo inuicem
comparata sunt equalia scilicet secundus eorum autumpnus
et yemps et haec duo tempora continent circuli
solaris fere medietatem. et prima quatuor
tempora continent partem circuli solaris mediatam scilicet [illegible]
que est a principio arietis usque ad primum libre
Et hucusque quo distinguuntur tempora apud
habitantes ultra tropicum cancri / Primo autem
habitantes circa tropicum cancri uel citra habent
quatuor tempora que omnia sunt similia equalia secundum
astrologos sicut et quatuor quarte zodiaci
descendentes solem sunt equales / Et licet
hec quatuor tempora apud nos et etiam forsan
apud indianos scilicet sub equinoctiali sunt
equalia secundum astrologos tamen secundum medicos
non sunt equalia / Et est notandum quod apud habitantes
citra tropicum cancri in diuersis climatibus citius
uel tardius incipit ver secundum medicos
sed secundum astrologos in omnibus climatibus circa
tropicum eodem tempore incipit. Unde in secundo et tertio
climate ver citius incipit quam in sexto
climate uerbi gratia et hoc secundum medicos nam arbores
citius incipiunt frondere et florere in tertio
et quarto climate quam in septimo et in sexto et
[illegible] tardius incipit ver quam in sexto et tardius
durat et tardius incipit estas et citius durat
[illegible] in primo climate estas est breuior secundum medi
cos quam in sexto et in sexto breuior quam in septimo
et [illegible] autumpnus autem in climatibus citius
incipit quam in sexto et citius durat et yemps
in primo climate citius incipit quam in sexto et tar
dius durat / Unde yemps septimi climatis
est longior yeme sexti climatis et ver longius
/ estas autem et autumpnus sunt [illegible] breuiora primo
climate quam in sexto / Sed in quarto climate au
tumpnus et ver sunt [illegible] breuiora quam estas
et yemps licet [illegible] estas sit maior
yeme et [illegible] ver sit maius autumpno
et [illegible] / In primo climate et in sexto
estas minor yeme et autumpnus minor vere
In quinto autem et septimo climate estas et yemps
sunt equalia uel [illegible] minor est differentia inter
longitudinem estatis et yemis in climate sexto
quam in primo et similiter inter ver et autumpnum
In regionibus calidis circa tropicum estas est
maior yeme et autumpnus vere / Et in
regionibus versus [illegible] Haec ergo de vere
et estate nobis dicta sufficiant post estatem
sequitur autumpnus cuius principium secundum astro
logos est sole ingrediente libram et secundum
[illegible] in festo sancti [illegible] simphoriani et
secundum astrologos finit sole veniente ad
primum capricorni. et secundum [illegible] finit in
festo sancti clementis ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ / Dat clemens yemem
~~[illegible] petro~~ / Ver fugat
~~urbanus estatem simphorianus~~ [illegible]
[illegible] distinctio [illegible] anni secundum
[illegible] / Initium autem autumpni secundum medi
cos est initium casus foliorum et finis eius
est perfectus casus eorum / Autumpnus etiam in
septimo climate secundum medicos citius incipit
quam in sexto et quinto climate et citius durat

Autumpnus autem apud nos est frigidior quam apud eos. Yemps autem apud nos est longior quam apud eos. Et similiter ver est longius apud nos quam apud eos. Estas autem apud nos secundum medicos est minor yeme sed apud eos est econverso et hoc est secundum medicos. Secundum autem astrologos omnia tempora sunt equalia et apud homines habitantes ita sub tropico cancri et eciam vel sub tropico capricorni sub equinoctiali. Sed in primo climate omnia tempora invicem comparata non sunt equalia secundum astrologos, sed due estates et unus autumpnus et unum ver sibi invicem comparata sunt equalia. Similiter eciam autumpnus et yemps sibi adinvicem comparata sunt equalia et habet duo tempora ultra scilicet unus autumpnus et yemps sunt per mensem. Et alia quattuor tempora scilicet due estates ver et unus autumpnus continent duos menses et quodlibet illorum continet mensem cum medio. Sed apud nos de primo climate solet agere a principio arietis ad primum libre. Sunt quattuor tempora etiam quorum primum est ver et incipit sole ingrediente primum arietis et durat sole ingrediente 17 tauri et tunc incipit prima estas et durat sole veniente ad primum cancri. Et tunc incipit autumpnus primus et durat sole veniente ad 17 virginis et tunc incipit secunda estas sole veniente ad primum libre et tunc incipit secundus autumpnus sole veniente ad primum capricorni. Et tunc incipit corpus yemps et durat sole veniente ad primum arietis. Intelligendum vero dicendum est de quo autumpnus est enim propter temperamentum in qualitatibus activis in passivis declinat ad siccum. Et quamvis sit propter temperamentum in activis tamen ad frigiditatem declinat. Non enim potest esse temperatum in activis ita perfectum sicut ver. Nam caliditas veris frigiditati yemis est potentior in temperando vel in temperando aeris frigiditatem quam frigiditas veris caliditati estatis in temperando caliditatem estatis. Nam accessus solis ad nos potentior est in calefaciendo quam eius recessus in infrigidando. Et tunc sole intrante primum minutum arietis sol est potentior in calefaciendo quam in infrigidando ipso intrante primum libre et propter quia per accessum est tamquam potentia et recessio magis tamquam privatio. Ideo ver est magis temperatum in activis quam autumpnus

Tercius caliditas est fortior tamquam actio quam frigiditas. Ideo caliditas veris calefacit et frigiditatem remittit quam frigiditas inficit et caliditatem remittat. Sic ergo dicendum quod tempus calefaciendi et infrigidandi sit equale ad sensum et tamen non est mirandum quod similiter sit equale, sed quod minor sit durabilitas temporis calefaciendi et tempus infrigidandi quam humectandi et desiccandi. Secundo quod autumpnus non sit temperatus in activis sed declinat ad frigiditatem propter aeris subtilitate et siccitate. Nam per hoc caliditas et frigiditas imprimitur in aere frigiditas quia corpora nostra cum tussiunt de calido in frigidum cito et mollius percipiunt aeris autumpni frigiditatem quam caliditatem. Tercio autumpnus apud nos declinat ad frigiditatem respectu corporum nostrorum. Secundo quod primus in frigiditati ac sicco et subtili et perfecte caliditas imprimitur sed frigiditas tamen cetera assueta in estate calore non sic percipiunt caliditatem autumpni sicut frigiditatem. Tercio autumpnus magis dicitur frigidus respectu corporum nostrorum quia caloris non obstante quod caliditas veris sit fortior in remittendo frigiditatem autumpni yemis quam frigus autumpni in remittendo caliditatem estatis. Secundo quod in autumpno non potest esse temperantia in passivis ita perfecta sicud vere et ideo non potest esse in autumpno in activis temperancia ita perfecta sicut in vere. Nam temperancia in activis bene dependet a temperancia in passivis nam activi actiores sunt in passivo disposito et temperata in vere est perfectius temperantum in passivis non mirum si in eo est perfectius temperatum in activis. Sed autem hoc probatur quod in vere sit perfectius temperatum quam passive quam in autumpno. Secundo hoc dicendum est quod nam caliditas superveniens yemi adveniente vere fortior est in opposita(?) nam quodlibet caliditas resolvit et desiccat quam frigiditas prebuerit in humectando. Videmus enim humiditatem in aere calido cicius consumi quam sicud humido humectare. Tempus celi consumandi humiditatem est brevius quam tempus humectandi siccum. Tercio autumpnus vicinior nobilior siccitatis et declinans ad siccum in multis regionibus tamen non obstante quod forte secundum veritatem et in se autumpnus sit plus calidus quam frigidus tamen non sic a nobis sensibus indicatur

quia terra nra afflicta caloe estatis
quorum pori sunt apti plus indiget
aeris frigiditate quam caliditate et ab afflictis non
fit passio. Sed bene patet quare autumpnus
sit magis frigidus quam calidus et quare
parum declinat ad frigus et multum de
clinat ad siccitatem. Primus in autumpno est
diuersitas in horis diei maior quam in aliis
temporibus. Nam noctes autumpni sunt valde frigide
et maior est distantia inter diem et noctem
autumpni autumpni et estatis in hoc quam
in vere et yeme. Et propter hoc corruptiones
et humores in inflamatione et virtutum debilitatem
hoc tempus maxime est mortiferum ideo in eo
pessime egritudines sunt. Sed aliquis hic
quereret quod satis rationabilem. Nam est quod terra
afflicta in frigiditate yemis adueniente caliditate
veris non indigeat ver tantum plus quam
frigidum et ver secundum quosdam ad terram nostram
erit calidum propter dici quod caliditas est magis
amicum corporibus nris. ideo non facit dispositionem
ita mutationem in corporibus nris sicut facit
frigiditas autumpni. hoc etiam patet ex parte
dispositionis aeris. nam in autumpno fit
impressio fortior frigiditatis aduenientis quam in vere
caliditatis. hoc probatur etiam ex parte terre nre
nam terra nra in autumpno est rara et
eius pori sunt magis aperti et eius membra
sunt spoliata et frigido vnitur. alius
in autumpno quam a calido in vere. non obstante
quod secundum veritatem aer declinat plus ad calidum
quam ad siccum in ponderis tempus ver indiget
temperatio ad iusticiam quod non facit immutationem
notabilem in corporibus nris secundum quem modum
dicemus aliquas mentes esse temperatas.
non enim dicitur temperate quod nullam immutationem
faciunt in corpore humano sed quod non faciunt
notabilem immutationem. In hoc autem tempore au
tumpni terra cauti sunt regenda sed cum
herbis que confortant virtutem et corpus humectant
et cum herbis cum quibus tuetur corpus a nocumento
frigiditatis et siccitatis talibus. et cum his que
resistunt adustioni et inflamationi humorum
de reliquo aut corporum humanorum in his
quatuor temporibus iustus satis vnum
capitulum speciale post autumpni sequitur.

yemis. hoc enim tempore est frigidum et humidum et
pluuiosum propter noctium longitudinem et sol
a nris corporibus elongatur. In hoc tempore sol
multum elongatur a cenith capitis nri et
dies sunt breues et pauca fit reflexio
radiorum quia sol quasi obliquo respicit ca
pita nra et multum inualescit aque
frigiditas et vapores eleuantur et non consumuntur
et sic aer est spissior et humidior plus
aut hoc tempore etiam malitias errores sustinent
et arbores tollat largitatem et malitias et
spissitatem corporis et non tollat abstinentiam
et famem. Ventres enim hoc tempore sunt calidissimi
et plus indiget nutrimento data enim quod a
caloe continua in hoc tempore maior a corporibus nris
sit resolutio que fit a caloe naturali quia in
pluribus horis a corpore nra oculta hoc tempore est
magna et maior quam in aliis temporibus
Et propterea hoc tempore sanitatem confirmat
in eo veniunt egritudines nisi ex magna
causa. In hoc autem tempore propter arbores et potum
multitudinem et digestionem bonitatem et virtutem
naturalium fortitudinem et noctium longitudinem et
pororum clausionem et paucitatem a corporibus
nris resolutionem sanguis et etiam humores
multiplicantur in yeme et flegma est proprium
ne sanguinis fortitudinem propter multiplicatur
etiam multiplicatur flegma nam flegma yemis tempore
naturaliter conuertitur in sanguinem et huius conuersio fit
magis hoc tempore propter frigiditatem et humiditatem continentis
et flegma magis conuertitur in sanguinem hoc tempore est
magis multiplicatur hoc tempore quam in aliis.
Colera autem hoc tempore non multiplicatur quia
sanguis in eodem tempore in coleram non conuertitur
impedite frigiditate et humiditate aeris continentis
nam continens immutat contentum ad suam
trasim. Colera etiam ex opposito vtrumque sunt contraria
et multa quod non sunt apta ad generationem
colere. In estate autem multiplicatur colera hoc
enim tempore estiuo conuertitur sanguis in coleram
propter adustionem et membra in melancoliam
etiam in estate et autumpno multiplicatur
colera et melancolia. Sed in yeme et vere sanguis
et flegma multiplicatur. Et hec de quatuor
horum temporum sufficiant. Capitulum decimum de regimine
In quo ponitur modus quatuor temporum dum
quo in quatuor temporibus corpora sunt regenda
et specialiter in isto regimine sanitatis

In hoc enim consistit magis utilitas de hoc
enim mei me dixisse sermonem longum
in meo compendio de regimine sanitatis studii
per me composito et ordinato in studio pa-
risiensi In veris principio medio et fine cibus
humidus ratione temporis procedentis et omnis ra-
tione scilicet calefacientibus et humectantibus est dimit-
tenda [illegible] et potibus et nutrimentis
est subtiliandum et utendum est competenti temperato
quod sit magis competens estatis hoc etiam tempore
non repleatur quinque cibo sed ipsum precipitur
et a rebus abstineat amaris salsis et acutis
et pungitivis et vehementis dulcedinis
hoc etiam tempore minutionem purgationem provocandum
sunt tria aliquando talem materiam et magis
in consuetis In eo est vomitus provocatur
hic est doctrina Demnis et rasis in libro
[illegible] Et inde ergo valuit dicere ypo cra-
dixit semper hieme et vere calidissimi
sunt nam plurimo ergo indiget nutrimento
tunc aut dicitur quod cibus est minuendus secundum
est quod nulla est in dictis contradictio nam in
vere est cibus minuendus ratione eius qui in hieme
sumebatur sed in eo indigemus plurima nutrimento
ratione estatis et autumpni Vel secundum quod est
paucus cibus exhibendus quousque plenitudo
derelicta per hyemem precedentem fuerit ablata
Et ideo dicebat sapiens quod in principio veris
cibus est minuendus quousque plenitudo sit
ablata Unde si corpora non essent plena
in vere secure possit dari cibus in eius
et quia in vere communiter corpora sunt plena
bonum est quod cibus minuatur quousque facta
sit minutio vel purgatio Si ergo sit san-
guinis habundancia flobotomia fiat Si sit
habundancia alterius humoris fiat purgatio
In estate autem minuatur cibus et potibus
et competens et maneat quietus in umbra
et loco recepto et bibat competentem vere
caliditatem et calorem Et relinquat nutrimentum
tamen et grossa comedat sed sepius et
parum Utatur mane aut bibat sirupum
acetosum et rob de fructibus acetosis
Et abstineat a salsis acutis et pungitivis
et vehementer dulcibus vinum est forte
dimittatur debile utatur tamen est admi-
stratum aqua Cibus comedatur actuarie
frigidus in locis frigidis et horis frigidis assidue
et horis pinguias dormire et requiescere
possit In autumpno corpora sunt regenda co-
modo quo regebatur in estate usque ad
pluvias adventum nam pluviarum adventu
a multo malo nos securos reddit Recipe
hoc enim maliciam humorum refrenatur et
corporis humectatur et malicia corporis mitigatur
Si autem autumpnus sit longus et estivalis
maior custodia est adhibenda et to-
mento in malicie humorum repressione et in
corporis humectatione et virtutis confortatione
hoc enim tempore humores mali remanent et
adusti in corpore durant et corpora sunt
plurimum desiccata et virtutes sunt in sua
debilitate et humores corrupte indiget
et temperato et corpus indiget humectatione
et virtus debilis confortatione In autumno
autem per siccitatem et fermentationem non est tamen
insistendum nisi magis nos necessitas in-
ducat Et ad sciendum maior nutritio sit in
corporum humectatione et in virtutis confortatione
quam in estate nam hoc tempore corpora sunt in
ultimo siccitatis et debilitatis et magis quam
in estate hoc enim tempore propter suam maliciam
non sustinet maliciam regiminis nec
largius uti comestionibus dictamque debet
reprimere In meridie autem nullus se opponat
soli asfrigori quoque nocturno sibi caveat
quantum potest Et caveat a calore quae contraria
fortia hoc tempore sunt vitanda plusquam in
estate quia corpora sunt magis exinanita et
debilitata Minus autem corpus siccum et virtus
debilis excitatum sustinere non potest Et quia
bonum vinum est forte sine humectando et spar-
tum aliquali porcione aque fontis et magis
humectat quam aqua simplex et magis
sedat sitim secundum doctrinam sapientum Hoc
ergo tempore vinum limphatum ad sitim extinguendum
et corpus humectandum et virtutem debilem
confortandum est communius quam aqua Unde aqua
hoc tempore sine vino potus est evitanda In
estate autem vinum debet esse debilius et magis
limphatum quam in autumpno In hieme
autem magis competit vinum nam sanguinem
confortat et humores naturaliter egemus eo propter
corporis humectationem propter virtutis confortationem
In estate autem mors est mali et acrius

38

iuuati si flebotomia eius sit magis
laudanda. In yeme autem quibus est lauda-
bile minus flebotomia. Vinum autem tale
est flebotomandi ut earum delectationi fiat
et torpiditatem et grauedinem et ventositatem non
fiat conueniens. Vino ~~uero nimis flebotomia~~
~~congelat conspersum vinum~~. Hoc autem tempore au-
tumpnali corpora fiunt balneanda in aqua
dulci tepida non tamen quibus in balneo diu
morari possiat ne corpus nimis resolua-
tur et uirtutes debilitentur. Balneum enim
humectatiuum et non resolutiuum competit huic
tempori ut humores malitia et adustia re-
mittantur et totum corpus humectetur. Hoc
autem tempore famem non sitim quibus tollerare
possiat nisi se cibo repleat vinum bibere
potiatur ergo cibus ut perfectius digeratur.
Hoc autem tempore vigilie sunt vitande que
corpus exsiccant et uirtutes debilitant
et augmentande sompnus qui corpus
humectet et uirtutes confortet. Et si in
hoc tempore aqua consuetudo continuat corpora sint
caute regenda et status fluctuans cum
mentibus exspectat, nam consuetudines semper
corporis ut breues et mitiosiores propter humorum
acuitatem et malitiam, et propter uirtutis debilitatem
que uirtus debilis fortem motum sustinere
non potest sicut est uirtus debilis magnum
pondus sustinere non potest. Vel contingunt
minus consuetudines uel de loge propter humorum
grossitiem et adustionem nam humores grossi
et adusti tardius digeruntur et a corpore
expelluntur. In estate vero ut plurimum
sunt breues intutupletes non longe et
maxime que ad yemem contingunt. Hec
autem longitudo est propter humorum grossitiem
et aeris frigiditatem et porrorum oppilationem et
uirtutum debilitatem et pigritiem. Et quia
coitus corpora desiccat et debilitat multum
accipitur est abstinendum in hoc tempore et in
hoc tempore cantanda sunt in aetina tribulia
seu horribilia que uirtutes confirment
et que corpus calefaciant et excitant
et humores adurunt et inuiscant et
sicut ira timor pusillanimitas contentio
tristitia. Et insistandum est gaudio et letitie

que corpus humectant et uirtutes confortant
et meliorem efficiunt digestionem. Nam ira
timor et tristitia digestionem corrumpunt. Gau-
dium autem moderatum digestionem perficit et
confortat. Vel plurimi maiores asserunt saporem
de autumpno aut longum fieri sermonem
quoniam est tempus in quo corpus maiorem exhibendi
est custodia. Nam propter suam malignitatem et
uirtutis corporis humanam debilitatem regiminis
malitiam et maiorem assistentiam neglig...
sustinere non potest. In yeme uero uirtutis corpus
potest malitiam regiminis sustinere et largius
cibis uti et dieta non desperare et dominum
yemis sanitatem confirmat. Nam in ea quibus
egrotat nisi fortis occurrat causa. In hoc
est tempore autem cibus lapatus est cauendus quantum
est possibile nisi causa maxime necessitas occurrat.
Hoc enim tempore humores sunt immobiles et
quieti et calor in interioribus est habitans
et uirtus fortis. Non igitur sunt bene apti
ut per medicinam educantur nisi est de facili
mouentur ad consuetudines cauendas. Et quia
calor est fortis in visceribus in hoc tempore cibaria
multa et grossa perfectius digeruntur et
ciborum malitia perfectius corrigitur. In hoc
est tempore copiosius est comedendum et magis sunt
flaueri venti meridiali minus minus est
comedendum et minus laborandum. Panis autem
hoc tempore debet esse grossior et viscosior et minus
fermentatus quam aliis temporibus. Carnes etiam
debent esse grossiores et plus nutrientes et
cum carnibus meliores. Hoc est tempore grossiores
quam blete et atriplices. Homines autem frigi-
dis et regionis frigidas habitantes hoc tempore uti
possunt alleis cepis porro raphano et
pluribus propter malitie flatus remissionem et
pruinis multis exhibitionem et propter frigoris
et humiditatis temporis obuiationem, et propter humores
grosses viscosos subtiliationem et incisionem
et propter oppilationum apertionem. Sed homines in
habitantes frigidas regiones et precipue si
sint flegmatici et frigide complexionis et senes prohibiti
comedere allea cepe et similia ceciderint
per consuetudines vel de malas ut bene asserit
Mayr... de ege satis quappter alleum dicitur
rusticorum tyriaca. Homines uero italici
complexionis et insolentes regionis calidis semper
acrima comedere non presumant ...

adveniente vere vel estate generantur egritudines
nisi cum farmacia vel flobotomia eis succurratur.
Sumere autem piper et allea cum vino potenti
sic quod hiis vaporibus calidis et humidis reple-
atur. tueri corpus a nocumento veneni et similiter
a nocumento frigoris. Expedit hoc etiam corpus intrinsecus tueri
a frigore contingente. hoc igitur est valde conveniens
temporibus frigidis et per loca nivosa et ventos
glaciales volentibus itinerare. Corpus autem
ut calidus in hoc tempore sit tamdiu attrivatur non sit
tamdiu ut statim ab igne deponitur. Et
febres hoc tempore non contingunt que hoc tempore veris
non solent nisi ex causa valde forti propter
particularium densitatem. quia fortis est ignis
qui est in aqua non extinguitur. Et similiter
fe. ut plurimum ex magis causa contingunt et
plenitudine et opilatione. statim igitur succurrendum
est cum deopilativis et evacuativis nam si
primo fiat evacuatio deopilativa et pro-
vocativa urine vel sudorem augetur opilatio
et precipue si plenitudo sit magna. Similiter
evacuatio cum flobotomia farmacia et clisteri et
quod tempore yemis est magis conveniens flobotomie et
farmacie bonum est clisteribus insistere. hoc enim
tempore clisteria apud nos sunt magis dilata et
si forte non sufficiat potius ad alia transeatur.
In hoc enim tempore flobotomia est facienda cum maiori
consideratione et instante necessitate et similiter
farmacia. Clisteria autem sine periculo fieri
possunt que materiam evacuant et diminuunt
a nobilibus membris ad ignobilia trahunt.
Et possunt similiter clisteria fieri debilia
fortia que etiam si non proficiunt ad salutem
saluti non faciunt nobilem lesionem. Flobotomia
autem et farmacia que sunt fortes medicine
si non proficiunt multum afferunt nocumen-
tum. Illis autem quibus plus secure tamen
flobotomia possumus succurrere sunt illi qui
multa carne et multo vino et multis
cibis et vinuosis multo otio et multis
gaudiis et letitiis sunt usi. Talibus
enim cum flobotomia est succurrendum. qui autem cibis
grossis et malis usi sunt et non de parte ma-
gna cum farmacia sunt purgandi preparata
humori purgandi. Homines autem similiter
in temporibus in modicatis faciunt flobotomias
non simpliciter consilio medicorum in morte

et in suo repleti de ex qua ex contingit
festina senectus et omnium virtutum imbecillitas
et morbi malignitas. Nullus igitur presumat
se flobotomiam celebrare nisi cum bonorum et
peritorum medicorum consilio similiter nec farmacia
et precipue hoc tempore yemali. Primus in hoc tempore
conveniens igne uti propter aeris constrictionem
frigiditatem et humiditatem et propter pororum opilationem
et ad ignem utendum est de dorso ad ignem
namque posterior est frigidior anteriori. Ignis
etiam multum abest visui. Non est etiam igni
multum appropinquandum quia calorem nimium ad
exteriora trahit et virtutem debilitat et
prosternit et corpus dissolvit et nigredinem cutis
capitis inducit dolorem et precipue si sit ignis
ex carbone de malis lignis vel materie
suffocatis vel lignis corruptis vel carbo-
nibus venenosis. Melior enim est ignis de li-
gnis bonis siccis non viridibus. Hec igitur
dicta sufficiant ad dicta aliquorum contraria
de regimine corporis hiemali secundum quatuor tempora
anni. Capitulum secundum de aeris operibus propriis et communibus

Quoniam ex eis que superius
dicta sunt multum sunt inmixta de aeris
operibus et effectibus tamen nunc volo in uno
summi capitulo aliqua specialia et utilia aggregare
de proprietatibus et operibus aeris. operibus aeris
Et propterea quia aer est talem naturalem eventans
defluxiones vaporibus spiritum modificare et
ac mediate virtutes corporum celestium ad
nos deferunt. Et ideo quanto aer est purior
et perfectior tanto celum in nostris corporibus per-
fectiorem generat influentiam. Et quanto etiam aer
est purior et perfectior tanto sensus qui sunt ac-
mentis puta visus auditus odoratus sunt
et per consequens fantasia ymaginatio et intellectus
hiis in ac bono et perfecto homines omnes
corpores sunt perfectiores. Primus aer calidus
excessive corpus calefacit poros aperit
vapores dissolvit virtutem prosternit sitim
inducit appetitum inducit colorem corporis
citrinat et cutem mortificat. Et propter
habitantes regiones valde caliditatis ut
ethiopes habent capillos valde nigros
et sunt timidi et habent debilem digestionem
et cito adveniunt eis senium scilicet in 30 anno
et habent corpus corpora levia et cutem nigram

Iter aut friis poros claudit coloez
satisficat intus adimat digestionez efficit
meliorez coloez albificat capillorum
tat mollitiez et planitiez propter hui
tes in regionibus septentrionalibus ut in 1o
clīate et ult sūt fortiores et audaciores
et plus vivunt et magis ferotes et imq
abstinentes et in suis actibus et motibus
velociores. Et si regio sit humida erunt
carnosiores et albiores et teneriores. Habi
tantes aut in ae humido sunt pulcri
faciez et corpus tutes leves et mari de
biles et cu cōpitacione cito lassant et
illibus advenit fe. loge et fluxus ventris
et fluxus sanguinis et epila. Habitates
aut in ae sicco offuscantur et indurantur
corp tutes et fortes sunt minos et
no cito advenit lassitudo et magis senui
sunt abegtibus et ulcibus putrid. Hamis
habitates in ae alto sanioces et din
tius vivunt et sunt fortiores et admotiu
habiliores. Habitates aut in ae profundo
semp sunt in vomitu ydropisi et sunt
stomatici epatici et splenetici et maxime
si sint ibi aque stantes et ebide.
Loci aut profundi e calidiores propter radiorum
solarium reflexionem et altis locis propositum
indicatur. Iter aut infectus malis va
poribus e grossior et impurior et mag
quis sanitati nisi venti septentrionales et
orientales ipm purificent et subtilient.
In locis aut habitantibus petrosis et desertis
dispositis estas e valde calida et yems
frigida. na in lapidibus fortis sit dissipatio
caloris et frigoris racione duriciei et siccitatis
lapidum et terre habitancium fortia
et multorum capillorum et fortium et
tutes corp sunt disposite et fortes
et sunt malorum morum et ferocium
inobedientes et bellicosi et multum
vigilantes et in eis e terra et avi
tas in operibus petris et methamet.
Iter aut infectus mal vaporibus
obumbratus et mal herbis fetidatus
et malis virtutibus et celorum spectatibus

informatus attingens quod intus inficit primo
vitales et cor et calorem corrumpit naturalem
et humidum consumit radicale que sunt vite principia
etc e causa pessimarum egritudinum quod epidimiales
sunt et humores disponit aeris quod epidimiales
notant causa mediata e triplex immediata aerea
et media celestis. Triplex quidem quia aut
elevantur vapores venenosi et sic ab aqua
eciam infectores quam odore et att
tione cor inficitur et utique dissolvitur. Preterea
quidem quia aer distemperatur propter aquos infectos
ab imbibere deuoratione venientes quoniam aez
inficiunt. Nam sicut continens mediate distat
contentum sic est contentum inficit continens
Ten lepsius inficit aez et aer sic infectus
inficit eos adhuc habitantes. Tercio est
contingere pt quod res venenosa expansa
in ae proventus ad aliud locum defertur
etc etc causa morbi de loco ad quem defertur
semp causa mediata e celestis aez sic sine ca
lestibus vel infirmans vel malam virtutem
et aspectum corporum superiorum perturbationem
ae multiplicatas suo lumine mediante. Sicut enim
ita influentia mediata agunt aqui alterando
sicut ignis calefacit et ae infrigidat et
mediate aspectu sicut proxima tuat epylepsie
sic est terra celestia mediate agunt in
corporibus nostris alterando sz calefaciendo et
infrigidando. et mediate aspectu sz confortando
et vivificando et mediate corrumpendo vel
vitam desiccando sicut enim aque quando
spectant plurimas in celo ? quibus signis est
spectatus e vita hominis desiccare sicut
forte sunt coniunctio magna Iovis martis
et saturni que sunt anno domini 13 et ? que
sunt causa epidimie valde magne et separat
in quibus ptibus mediis quoniam hoc igitur coniunctio
sunt in agrio quod e signum mediaum
Fuit enim coniunctio saturni hominis domini in
valde magnum quod e plurima vita animi
tablis ter sunt epidimia valde magna
etc sunt causa celestis sicut id ee naturam
cuius ignorabatur eventus hoc igitur enim forte
celestis agunt aspectu. Illa igitur quanto
sunt aspectu humorum magna corruptio
et variatio que spectatur seu utique multiplicata
sunt separatim mediate lumine in ae nos circunda
te et mediate ae ad terram homines pervenit

et inficit corpora et cum inficit corda inficere principalia. Unde aeris dispositio eodem anno non apparebit corrupta et tamen homines periclitabantur quia epidimie sunt celestes et a proprietate. Unde sicut piscis propter stupefactionem manum mente rethi et non stupefacit rethe, et sicut adamas attrahit ferrum mente aeris et tamen non attrahit aerem, sic imaginem quam homines constellatam inficiebat corpora vera et sensibilia et non inficiebat aerem nisi propinquum. Hinc autem epidimie difficile est resistere magis terrestri et aeree et propinqua non est medicina maxima et preservatio dicitur. Nam quod homines tales sunt forte celi facientes esse illud cuius eventus ignoratur.

Capitulum 13m de boni aeris electione et mali

Eligendus est igitur in aeris euitatione inequalibus primis qualitatibus et licet omnis distemperantia sit vitanda et inrecuperabilis tamen distemperantia in caliditate et humiditate est vituperabilior et deterior secundum doctrinam superiorum et specialiter secundum primo canonis et ypocratis in libro epidimiarum. Homines enim aeris dispositio est maxime pestilentialis et maxime ad putrefactionem disposita. Unde videmus quod res maxime putrefiunt in aere calido et humido et minime putrefiunt in aere frigido et sicco et flante vento boreali. Exemplum huius accidit et similiter arctoi prohibet res ad putrefactionem quia sunt frigida et sicca. Et inter quatuor lapsus in aere hic lapsus est maxime vitandus. Deinde eius lapsus sunt evitandi scilicet in calido et sicco, frigido et humido, frigido et sicco. Et quia lapsus in frigido et sicco est aeris deterior dispositio videtur rationale quod lapsus aeris in frigido et sicco est minus malus et minus preparans corpora ad putrefactionem. Utrum autem lapsus in aere sit deterior vel in calido et sicco vel frigido et humido videtur dubium. Puto tamen quod lapsus in calido et sicco sit ad putrefactionem. Unde videmus in hyeme corpora saniora quam in estate. Quanto igitur aer est temperatior in activis et passivis tanto est melior et eligibilior, et quanto distemperatior in calido et humido tanto vituperabilior. Et quanto plura tempora anni declinat ad caliditatem et humiditatem tanto deterius. Deinde indiget enim aer secundum veritatem integritatis minus est obtineri corporis quam non diversificetur. Eligatur igitur aer temperatus vel temperato vicinus. Deinde oportet aer quod sit purus clarus subtilis cui res extranea non admisceatur ex qua alteretur sicut igniti ipsius ad igneitatem

gilantes et mixtis cum admiscetur vapores fetidi et corrupti et venenosi ipsum aerem inficientes et talis aer est vitandus. Eligatur igitur aer clarus subtilis qui cito calefit ex quo non provenit constrictio in anhelitu, cuius odor est suavis et bonus et in quo non est excellentia alicuius qualitatis quatuor primarum et non sit aer inclusus inter parietes cum quem radii solares et venti non possunt pervenire. Sit igitur talis aer in loco sufficienter elevatus et discoopertus celo et specialiter ab oriente et septentrione. Unde bonum est mansionibus quod fenestre sunt orientales et septentrionales et specialiter in estate. Deinde oportet aer eligendus esse in terra non cenosa nec fetida nec corrupta nec malis herbis et arboribus fetidis data. Et specialiter bonus aer debet esse inter bonas arbores ob umbrositatem et non multum specialiter inter malas, quia sicut nuces pinus sambucus cauleas et eruca. Deinde oportet aer habitationis non sit iuxta aquas stantes lacuales fetidas et corruptas sed prope aquas fontales et currentes. Et bonum est quod locus ille illius sit liberis non fetidus nec corruptus. Deinde aut sentiendus sit de aeris electione considerata ratione longitudinis et latitudinis et vicinitate maris et montium sufficienter est dictum. Et notandum est quod de aeris electione considerata tempore anni diversitate superius sunt dicta quod terre propinque mari sunt multum humide et quanto propinquiores tanto humidiores et etiam in septentrione sunt frigidiores et etiam venti septentrionales, et in meridie terre propinque mari sunt temperatiores in activis quam terre longinque a mari propinquitate aeris caliditas remittitur propter aque maris actualem frigiditatem. Sed in septentrione augetur frigus propter aque congelationem et maxima frigiditas, et forte in meridie terre propinque mari sunt magis temperate in qualitatibus activis et in septentrione contingit omnia terre propinque mari sunt minus temperate temporibus.

Capitulum 14m de cognitione boni aeris et mali aeris

Inde ponenda sunt signa per que potest cognosci quod aer sit malus corruptus et epidimialis. Cum enim flat ventus australis et sub solaribus irregularis et aer turbatur sine pluvia et nubes apparent et non pluit et ver sine pluvia est et per quot diebus aer manet turbatus

et pyca clarescit sicut pluvia et non est
calor in estate et multiplicantur auster et
fiunt sic noctes et aer propter scorpionem et contrarium
et medium cetas et est in hominibus dimissitas
si eadem die calor et frigus secundum contrarium dauctus
et quando in nocte apparuerit multe coru-
scationes tempestate et calor aeris apparet yrcinus
et radii in nocte radii videntur et splendor
et flaverint venti post quorum flatum multa
constant homines et cito moriuntur et
apparent multe rane et locuste et musce
et similia generata corrupta facere et albedinis
experiencia hominum sunt fetida et corrupta
homines magis patiuntur ardorem et
similiter vehemente et corde aspera sunt sicca
et multum angustiantur et cordis pulsus
est debilis et contrarius est maior dilatatione
et videmus animalia habitancia sub terra
fugere ad superficiem terre et videmus alia
male nature ut nocticoraces et bubo-
nes dimittere nidos suos hec omnia sunt signa
quod mane est pestilentia et corruptio contraria
lia enim ciconie carencia solo instinctu na-
ture percipiunt aeris corruptionem mortem
et proximam fugientes dimittunt nidos
suos et ova non veneositatem aeris melius
odoratus percipiunt quam homo quia homo
inter cetera animalia est peioris odoratus et ideo
per odoratum non percipit sic aeris maliciam
sicut et multa aliorum animalium tamen in hoc
non est mirandum quod ab aliis animalibus instantur
licet homo sit melioris et perfectioris tactus
aliis animalibus In aliis tamen sensibus deficit
a multorum animalium sensu dicitur nos aper
auditu precellit aranea tactu Vultur
odoratu et linx visu simia gustu Ego
tamen non dico quod aranea habeat tactum excellentiorem
ita quod perfectius senciat et cognoscat diversas
sensibilium quam homo nec eius quod organum tactus
sit magis excellens in aranea ymmo organum
tactus in homine est magis excellens et perfectius
percipit diversas tangibilium Sed tamen aranea
citius percipit motum tele quam homo possit
percipere Capitulum 17 de correctione et rectificatione
aeris de quibus aliquid sunt dicenda

Quoniam nos tam debiliter invenimus
propter maliciam complexionis et corruptionis
cibi et potus et aeris et aque et complexio
que virtute dissolvuntur quorum multa plurium

e fetore et similiter fetori aque et rerum veneno-
sarum in aere compressarum et complexionibus quod in terra
malicia aeris maximum inducit nocumentum
in nostris corporibus cum nocumentum in mente attin-
git principia vite Aer enim est corporibus quam citius
spirituum motor et cerebrum immanentem et nocumentum
et est ideo cum consideratio sit dignior an sit
generibus vel dispositionibus egris naturam disposicio celestis
est ideo celeste in mente providendo quam citius sit
sanctorum nota sunt providencia animabilis et alia
stupenda ut apparet Sed primo prenosticorum et 2°
de celi et mundi 3° patet quod consideratio de aere
et aeris dispositione est multum necessaria medico
competenti ut ipsius bonitas eligatur in sanis
et eius malicia egris corrigatur Unde dato
quod consideratio ciborum et potuum et aliorum vel
non valeat sit utilis et necessaria medico competenti
tamen puto quod aeris consideratio est magis necessaria
Unde sentit Sed 9° de ingenio et 3° regiminis quod si eger
sit calida et sicca et aer eius calidus et siccus
desperatur egritudinem quem corrigere non possumus
nisi ab eo recedere tunc omnibus aer eis non valeat
tamen debet ad frigidum et humidum declinare
sicut aer declinat ad calidum et siccum et
videtur intelligere quod solus aer multum operatur in
corpore nostro sicut aer eis non valens simul
Unde videmus quod consuetudines generate per aeris
corruptionem citius et velocius pre ceteris
citius eius et velocius generant mane maxime
dispositi pati ab aere pestilenti et corrupto
eorum sunt infirmitates et pueri et illi quorum
color est rubeus et quorum pori sunt lati
et balnearii et cetera et humidi et multum co-
euntia et multum comedentia et humida et mali
regiminis et quorum est debile et qui sunt malis humo-
ribus plena medicina enim et purgata corpora forte
non patiuntur ab aere pestilenti Et post omnem coi-
tum porosa secundum dicta non balnearia
non coeuntia non plena malis humoribus
non sunt apta pati ab aere pestilentem
Si ergo aer labatur et recedat a temperamento de
aqua eorum quantitatem per aeris infusionem et per gravem
Unde si fit calidus plus quam sit oportunum tunc
infrigidetur cum aqua frigida et rosis et foliis salicis
et vitis et nenufaris et similibus Et si aer
sit plus frigidus quam oportet calefiat cum igne
lignorum laudabilium Et si aer sit nimis
siccus humectetur cum aqua et violis et similibus
Et si sit humidior desiccetur cum igne

lignorum siccorum et generaliter aerem rectificat per contrarium. Si autem aer sit infectus malis vaporibus et venenosis spiritum inficientibus ex eo quod aer est putridus fetidus vel corruptus inficiens principium vite tunc oportet preparare contra dictam aeris preventos boreales et orientales purificantes aerem. Oportet autem aerem innovare cum hiis que putrefactioni resistunt sicut cum aceto fiat etiam suffumigatio cum aromatibus confortantibus spiritum et calorem cordis. Unde omnino quorum quedam sunt calida quedam frigida. Frigida ut rose camphora cortices citrulorum viole et similia. Hec enim ratione acuitatis confortant et ratione frigiditatis et siccitatis putrefactioni resistunt et ratione stipticitatis resolutionem prohibent. Suffumigationes ex hiis conferunt febricitantibus. Calida sunt calida ut thus mirra lignum aloes cortex citri iuniperus lapdanum ambra muscus et similia. In partibus ergo calidis et in febribus suffumigatur aer cum febres sunt acute. Sed temporibus frigidis et pluviosis et non febribus potest aer suffumigari cum hiis acutis calidis acutis siccis et stipticis. Hec enim ratione caliditatis et siccitatis rectificabunt mala aeris qualitatem et ratione acuitatis confortabunt cor et spiritum et innatum calorem et ratione siccitatis et acuitatis putrefactioni resistunt et ratione stipticitatis resolutionem prohibent.

Capitulum 16 de cura aeris pestilentialis [?]

[I]n vitio pestilentialis aeris si causa sit terrestris vel aquatica tunc fugiendum est ad loca alta et montosa ad que vapores terrestres [?] et aquei fetidi et corrupti non sic de facili valeant pervenire et similiter si sit ex rebus vicinalibus. Si autem causa sit celestis tunc fugiendum est ad cavernas terre et ad loca valde profunda ad que aer infectus a celo minus potest pervenire. Celum enim magis inficit aerem profundum et in cavernis quam aerem apertum et in montanis. Sed hoc est principium de infectione illa que fit ex causa occulta de qua superius facta sunt mentio. Nam si loquimur de aeris infectione celesti ex caloribus excessivis tunc in vallibus fiet forte maior impressio quam in montanis. Dico quia ad illa loca radii solis pertingere consueverunt. In tempore igitur aeris pestilentialis eligantur loca ad que venti boreales et orientales possunt pervenire. Isti enim venti aerem magis purificant, et minus occidentales meridionales. Immo ymmo huiusmodi venti forsan aerem ad putrefactionem preparant et disponunt et non solum aerem ymmo etiam humores corporis nostri ex huiusmodi ventis parantur putrefactioni et ebullitioni. Eligantur igitur loca cooperta a meridie et occidente discooperta a plagis oppositis et aperiantur fenestre septentrionales et orientales et claudantur meridionales et occidentales. Hoc autem tempore non sunt multum expedienda vel balneanda. Aer etiam est infrigidandus et non calefaciendus ut non sit multa attractio ad aerem ad corpus balneum et calor aeris sunt causa maioris attractionis quod est valde malum. Exemplum in huiusmodi aeris dispositione non est ieiunandum quia in huiusmodi corporibus consuetum laborem appetitus desideratus hominis tenari debet tibi recipe et sepe et qui sit sanus [?] absolvuntur et vivunt et aliis potest utendum est autem tempore pestilentiali aceto et acetosis. Hec enim putrefactioni resistunt ratione frigiditatis et siccitatis et ratione stipticitatis resolutionem impediunt et prohibent et ratione frigiditatis alterant calorem febrilem et removent. Hoc etiam tempore vitanda sunt dulcia ventosa et calida. Unde hoc tempore a carne et vino et confectionibus de melle et a dulcibus fructibus item hiis a balneis et coitu et forti exercitio et ab omni accidentibus est fugiendum et abstinendum. Et sic cavendum est a piscibus et si utantur piscibus assentur super carbones et hoc summe intelligendum est in hiis qui actu febricitant. Et si aliquis propter virtutis debilitatem tractus sit comedere carnes et bibere vinum tunc pulli gallinarum et capones iuvenes perdices edus et vitulus lactans cum succis acetosis carnes sunt comedende. Hiis etiam carnibus sani tempore pestilentiali uti possunt a piscibus abstinendo et a fructibus dulcibus vaporosis et ab omnibus crudis et a vinis potentibus et magnis nisi cum magna quantitate aque vel in quantitate pauca valde ad virtutis confortationem et non sitis extinctionem. Item hoc tempore abstinendum est a lacte et lacticiniis. Vinum etiam non sit dulce nigrum vel rubeum grossum sed sit subtile album debilitatum ad ponticitatem et odoriferum. Aqua sit bonis fontis currentis ad septentrionem vel orientem cuius conditiones bone superius dicte sunt in tractatu de aqua [?] de aque electione et male correctione. Summe autem hoc tempore potandum vinum rubei subtilis odoriferi non dulcis ad ponticitatem

declinatur propter virtutem confortativam et spirituum reparationem non est prohibitum tamen huiusmodi vinum est secundum variata magna ut vetatur propter in fine primo dietarum et de eo apparebit inferius tractatu de vino. Huiusmodi et aer pestilentialis in fine estatis sed in autumpno magis contingit constare. Si igitur in fine estatis sit calor magnus autumpnus sit siccus et pulverulentus et plus venie contendantur tunc masticandum sunt instrande et fluctuate et terra est irroranda aceto et aqua et et panni lintei madefacti in aceto et aqua super parietibus domus applicandi et fenestre septentrionales aperiende et aer est eventandus et domus sternenda cum foliis salicis et vitis rosis et nenufaris violis et similibus. In hoc etiam tempore cavendum est ne quis in sole sedeat neque est ieiunandum neque comestio tardanda sepius quam est comedendum et pars vite vina et si in die dormire contingat dormiat in loco frigido et ad meridiem vitetur. Que superius dicta sunt de regimine autumpni hec bene sufficiant de aeris mala correctione et quo corpora regi debeant in aere malo. Sed tamen in parte sequenti locutus in tractatu quem composui tempore virginis tertie de regimine corporum quadrupedum. Unde si quis affectet que hic dicta sunt ibi cum hiis que hic dicta sunt et opus magis perfectum laus deo et matri.

De aeris et dentis applicatione corporibus sanis

Secundum mentem scientis et aeris primo tamen aer est dignior consideratione cum sit huius extrinsecus magis et ita sit secundum Galenum 3o regimen est dignior consideratione in sanitatis regimine huiusmodi aeris disposita est ut celeste de quo dicit ipse in proposito est et ut celeste quod mediante oportet providere cum sit vita et hoc enim celeste est aeris dispositio ut auctor in Vo geo et 2o de sensu et sensato in 9o 19 capitulo. Sed tamen et ante tamen etiam corpora enim celestia non imprimunt in corpus nostrum nisi mediante aere. Simus enim nos contigui corporibus celestibus mediante aere totus enim hic mundus contiguus est lationibus celestibus et omnis eius virtus in gubernetur corpus enim nostrum gubernetur et regitur corporibus celestibus et non nisi mediante aere vultus enim huius stella fulgenti sunt ostibus celestibus et hoc quod consideratio

disponitur aeris et multum initia ad regimine corporum quadrupedum tamen sensorum quam extrinsecus ut eligamus dispositionem aeris confortativam et fugiamus destructivam in sanitatis conservatione et extrinsecus ut quando non in conservatione sanitatis non oportet esse tantum calorem in aere ut corpus inde dissolvatur in sudorem et debilitatem inducat nec etiam esse ita frigidus aer quod horripilationem inducat atque stuporem. Item et aer turbatus non debet multum molle esse nec humida nec multum siccus pulverulentus et fetida sed in orbibus talibus et similibus medium obtineat. Et si in aliquo horum sit lapsus procedatur et vitetur ad oppositum. Si aut corpus sunt lapsa lapsu nobili cor ut amicitur tunc eligatur aer cum generalis. Unde si laborat corpus in calido et sicco eligatur aer frigidus et humidus. Et si corpus sunt valde pingue et humidum eligatur aer siccus et si corpus sit siccum eligatur aeris dispositio humida et in talibus summa bona sit attenda ut dicitur 3o aphorismorum reddit enim talia similibus sive contrarium et iuvat agris moderato usu. In lapsibus enim naturalibus quam applicata quo ad aeris dispositionem et que ad alias res non naturales debet esse magis moderata quam in lapsibus extrinsecus. Sicut nempe est cavendum est quod in aere non sentiatur odor malus nec est quod ita virtutem dissolvat et debilitat sicut fetor aeris et aque ut prius dictum sunt ante. Semper sunt dico quod sublimitates emittunt in tabulis putatis atque in fetidis est valde curiosum morari enim in stuphis in quibus est aer reclusus atque radius solis nec venti boni valeat fovere est valde venenosum periculosum ne aer non eventatus nec a sole illuminatus inter parietes reclusus forme sive passibilitatis et fetiditatis tanto valde putrefactionem suscipit ut aut. Ut quod siccum. Si aut aer sit fetidus emendari debet cum suffumigationibus ut prius dicebatur. Est aut hic notandum diligenter quod non quilibet lapsus naturalis est tamen quod contraria illi lapsui sunt amistranda sed oportet quod ille lapsus faciat corpus esse multum perata et prima tandem inquietudinem ita quod si regatur similibus fiunt et inquietudinem cadat et expedit quod huiusmodi corpus vitetur et utatur contrariis hoc modo regiminis confortatur ab eisdem conservatur non igitur debetur huiusmodi contraria et distrahatur

asia nali cōplone sūt p̄ficiet ꝛ atasu i
egritudinē ad quā sunt valde ꝓna si solubs
vigerent ꝛ. Secundo tū lapsus nō reddit
toto ꝓna in egritudine vigra aīa aualia
ab hoc sit multū lapsa a tpa⁹ hōis
et tū sm̄ lapsū nō sunt ꝓna cadere
in egritudinē. Sit igit ꝛ lapsus tpi ē cōpte
sīci secūdū cōplexione adeptiri nō oz ut
vigatur ad gria et sic de lapsu ptis spēi
secūdū cōplexione adeptra nā in primo climate
egritudines sūt multū lapsi r⁹ signatiū
in primo climate et tū ic lapsus nō fecit
tota eqtatia ut egra gnatoe. Hmōi
nō indiget rōne ꝓgria. Sed nō esset
bonū qd indus tūsseret ad regione fraz et
sic qui vimis ꝑō tam sez ꝓa dortina
tria ūn sī indus tūsseret ad regionē frelaz
aut infirmabi ꝛ aut morie ꝛ ꝛc puto
qd indus tpatū sm̄ regionē indie si se tūs
fert ad qrtū ul ad 7ᵗᵘᵐ clia qd male
haret qꝛ nō ē rōne hmōi lapsus. Aput ꝛ
lapsus nāles cōpte sīci ul ptis sīci
secūdū cōplexione adeptam nō ē mīm rū ꝑ
gria ut cōpte aeris ut cōpte aliorū
lapsus aut sīci ptis secūdū cōplexione admit
si sit nobilis sat tota ꝓna cadere egritū
et talis lapsus indiget rōne ꝓgria vigra
in primo climate ē viuū individuū tpa
tissimū sz id clima et multa individua
sūt que sūt multū lapsa ul q multa
labūt ꝛ r⁹ 19 individui et id individuū
tpatū et sanatiū ꝛc id individuū indi
get rōne ꝓ silra. Sz alia individua
multū lapsa ab 19 indiget rōne reduc
tiō et oz qd vigat ꝛ ꝓ gria moderato
usu ut supius dicebat ꝛ. Et hmōi climate
sūt individua ꝓpaz lapsa r⁹ tpa ti
19 climatis licz clima sit multū lapsū
r⁹ climatis tpati sm̄ qd ꝓ qz debita
individus sm̄ qd tale individuū sit multū
totus egtatia sz nō sm̄ qz ptis sīci
sm̄ etc qz debitaz individuo secūdū cō
plexione admit nō dicet ꝛ totus egtatiū
ut apt hoc dz regi qd gria nā etates
gaudet in eo qd ē sile eis ut asserit
G 3° aph. Solū qd lapsus nō lib
sm̄ qz individui secūdū cōplexione admit
fit totus egtatiū et dz regi rōne re
ductiō et ꝓ gria moderate lapsus

igit egtul dz regi ꝓ gria in qu et sēi
nelly ꝛ bolus sanitēz suam cōservare
ul egritudinē ꝓpa tēz tuare ꝓsuat
sāte magnaz aeris mutacōz vitatur
aut magna q ē de climate ad clima
dimisum et qnto ī clia b⁹ ē maior dm̄
sitas tāto ē detior mutatio. Unde n̄ cōsueq
ꝓsius vivit et melius bz in ꝓpo climate
quā in aº. Hmōi em̄ mutatio de climate
ad clima ē magna aeris mutatio. Tales em̄
mutacōes sūt ta morbose ut wᵗ G
et ypo 3º aph̄ 2 aph̄ⁱˢ pº. Et qz mutacōes
de septētrione in austrū sm̄ tre latitudinē
sunt maiores quā mutacōes de oriēte
in occidētē sm̄ terre longitudinē ideo tales
mutacōes climatū sūt detiores in sanitatis
cōservatione et egritudinū curatione. Spetialiter
hmōi mutatio fiat ad clima tpatū. Unde
puto qd hōies primi climatis melius vivūt
et saniores sunt in ꝓº climate qd si se
tūsferret ad qrtū ul ad 7ᵗᵘᵐ clia et
adhuc peius est si se tūsferret ad 6ᵗᵘᵐ
ul ad 7ᵗᵘᵐ clima. Sz in eodē climate ꝓ
sanitatis cōservatione et egritudinū curatione licitū
ē aerē ꝑmutare et loca secūdū talia si-
cut solitus ꝑmutte ꝛ ad aerē frm et
humidū 19 regiōis et sic flatus ꝑ mutte ꝛ
ad loca secūdū talia calida et sicca et sic
egtantes egritudine calida et sicca
ꝑmittet se ad aerē frm et humidū et
paralitici frigidosi et epylētici ꝑmittet
se ad aerē calidū et siccū. Pacientes aut
vlcerā in pulone ꝑ mittet se ad aerē
frm et ingtosū. Pacientes ydropisim
ad aerē calidū et siccū se ꝑmittet. Paci
entes tussim et pectoralem morbū
dolorē ꝑ mittet se ad aerē calidū et humidū
et australez et vitet aerē borealem.
Pacientes aut fluxū ventris ecō mittet
se ad aerē frm et siccū et borealem. Sic
ꝓ hoc sit in ꝓpo climate et nō declinate
ad clia dimisū. Exemplius secūdū tates in aē
in quo sūt multe egritudines et ꝓpa cōta
giose debet aerē mutare. Morbi aut
cōtagiosi sunt lepra morbilli variole
scabies obtalmia lippa sz pestilencia
apata putrida et mala pestis et ethica
et sīa⁹ dīc quis sint dm̄ inflng in
aliquo loco ī aqua melior bonū ē regi

locati et maiorum pruritatem non enim potest esse quod aqua corrumpatur in aere sit intrducta forsan etiam apostemata et tenitis capitum in 10 loco non sit bona uti mutatione immo potest et hec de aere dicta sufficiant ad honorem altissimi dei et beate marie virginis totiusque curie superne amen

Tractatus 3us de vino et habet duas summas prima summa de vino naturalibus et habet 12 capitula primum de complexione vini

Pro quo sciendum quod vinum de genere mali et eltai prebemite quod dicendo elti in co pdnantur est sicce et humide complexionis tamen sit aliquid admodum male tiabile tio proprio bene quamvis tiable tio alieno et de 10 cum mene exposuisse tractatu de aqua ubi locutus fui de omni mixtorum complexione ibi enim demonstrative probatum est quod omne mixtum de genere mali et eltai est siccum et humidum admodum proximum igitur teneo quod vinum de genere mali et eltai data abeltis est siccum et humidum admodum omne enim terminabile male tiabile tio proprio et bene tiable termino alieno quod aque non superinatat est aliquid admodum (Sed olim dato quod sit terminabile male tiale tio proprio aque tamen supernatat et forsan est aliquid admodum sicut aque dato forsan quod sit aliquid sicut aer sed olim in aqua est leve et in aere est grave et patet de vini genere actuali et mali data abeltis (Sed vinum de genere potentiali et formali dati ab agente vinum est mixtum calide complexionis quod etiam singula sunt probatum in tractatu de aqua capitulo 2 et 3 quod etiam repetere non intendo (Sed aggregata complexionali et formali adhuc teneo primo quod est sicce et humide complexionis quamvis ad tactum appareat nec delectum appetit siccitas et humiditas manifeste sensus autem tactus est vere index caliditatis et frigiditatis vini de hiis autem que sibi pars curat artifex mente nam sunt hanc complexionem compositis operatur vinum in corporibus nostris primo has complexiones ponere in vino et in aliis que corpori nostro approximant complexionem unam que dicitur potentialis et complexionem aliam que dicitur potentialis in tractatu de aqua sufficienter dictum est (Talis enim complexio debetur hiis solum que habent quandam proportionem ad corpus nostrum in ratione cibi vel medicine sicut declaramus ad sensum quandam habent proportionem et similitudinem talis enim proportio et similitudo est inter vinum

et corpus nostrum quod postquam vinum patitur a calore nostro ipsum calefacit vel infrigidat desiccat vel humectat experientia autem docet quod vinum postquam potest passum est a calore nostro calefacit et desiccat per se et naturaliter et si infrigidat et humectat hoc est per accidens hec est sufficienter intentio loquendo de vini complexione utrum autem vinum calefaciat apparuit capitulo 3o quoniam vero asserit quod vinum calefacit via medicine et via cibi nam via nutrimenti sanguinem et spiritum multiplicat et per hoc calefacit et augmentat etiam ipsum in sanguinem et spiritum convertitur calefaciat videmus autem quod vinum desiccat ultra et consolidat vulnera et vinum est siccum sed si vinum non reducatur de potentia ad actum a calore nostro corpus tunc infrigidat et humectat et philosophus probat quod vinum superius nimis magis quod reduci non potest a calore nostro infrigidat et humectat nam tunc complexio actualis vincit potentialem et superat et tunc complexio frigiditatis et humiditatis ut spasmum paralisim tremorem epilepsiam et similia (Et propter hoc asserunt sapientes quod licet vinum sit calidum et siccum generat tamen complexiones valde frigidas quod tussiet ad ventos et ad febres tunc sua actuali et occulta siccitate et non potest reduci de potentia ad actum sicut videmus quod lignum suffocat ignem et extinguitur quod reduci de potentia ad actum sed si vinum non reducatur de potentia ad actum frigidas complexiones generat et si potest reduci et in humorem naturalem converti potest multitudinem caloris calorem et sanguinem et caliditatem et causam potent complexiones calidas dico igitur patet quod vinum est calidum via capitulo 3o quoniam sit autem quod vinum bibitum corpus calefacit. sciendum quod est medicina calida et etiam calefacit sicut quod est cibus quibus complexionem ponit de lignis combustibilibus que ignem augmentant et cibus augmentat calorem naturalem et propter hoc vinum quia proprium est ei cito a calore permutari vinum enim velociter et cito nutritivum est vinum ut dicitur capitulo 3o asserens sicut autem proprium est lignorum siccorum et pinguium cito ab igne recipi et inflammari et vinum calefacit corpora nostra primo quidem depositum in sanguinem et spiritum convertitur et tunc calefacit mixtum cibus medicinalis quam sanguinem et spiritum multiplicando 2a calefacit complexionem medicinalia et ita calefactio est qualitativa sed prima calefactio est complexionalis et substantifica

et primo calefacto omnia corpus interiora
calefiunt etc. si sint frigida. Sed lactuca quando
in corpus calefit, scilicet primo licet lactuca quoque
quantum intra corpus infrigidet. Omnibus enim cibis
in ratione cibi corpus calefit, sanguinem generando
et spiritum et calorem; sed non omnibus cibis in ratione
medicine calefit, immo quidam calefiunt ut
vinum, quidam infrigidant ut lactuca, et sic
de sicco et humido, nam omnibus cibus in ratione
cibi humectat humidum augmentando, ypostatice
et substantifice et quo ad corpulentiam; sed in
ratione medicine quidam desiccat, quidam humectat.
Sed puto quod ratione medicine vinum desiccat
propterea quod partes eius convertuntur de proximo ad acetum; sed
lactuca in ratione medicine humectat. Licet autem
vinum in ratione medicine desiccet, patet quia
ulcera desiccat et vulnera consolidat et
omnia talia sunt experta. Licet autem vinum
humectat humiditate corporis, scilicet spiritualis, asserunt sapi
entes qui de hoc experientiam habuerunt, quibus
in hoc fidem adhibeo. Et hec de vino quoad
sufficiat. Sciendum de compositione vini est dubium, sicut dicitur
secundum Galenum quarto simplicium et per aliorum doctorum
scilicet medicorum, in vino sunt quatuor substantie sicut
in massa sanguinaria quatuor; una plus est
mollis et est super; tertia est plus colerica et est
prima; tertia est plus flegmatica et est aquositas
contracta; est substantia vini pura, puta plus
sanguini, propter hoc vinum depuratur a fece per partem
inferiorem et a spuma per partem superiorem, et
ab aquositate non depuratur, nam sicut
flegma remanet in sanguine et ipsum temperat, vini
convertitur in bonum sanguinem, quare est sanguis secundum
tus sit et aquositas propterea quod ebulitionem
vini maturatur et convertitur in bonum vinum convertitur.
Et hoc est quod dicit Galenus quarto simplicium, menstruum
in vino novo remanet de caliditate solis
plene stelle igneus et perficiat caliditas ma
turatur post aqua parte que iam secundum medium
erat matura, et propter hoc vina ebulliunt
et quando maturatio est completa, resolvitur
caliditas, quod tamen causat tunc ebulitionem. Responsio ad
dubium: Sed patet quod vinum novum ante
ebulitionem et in ebulitionibus actu est cali
dius calido solari et celesti, quam vinum
antiquum secundum caliditatem propriam et naturalem, immo dicendum
minus calida, quia in musto et in vino
novo sunt plures partes aquee et minus
mature et digeste quam in vino antiquo.

Et propter hoc dicunt sententie vulgi quod vina nova
sunt calidiora vinis antiquis, asserunt omnibus
auctoribus; et licet videatur convenientius, non tamen est
concedendum secundum veritatem. Nam ut dicit magister
est auctoritate supradicta, et quod vinum per ebulitionem
purificatur per superius et inferius, ideo vinum
ita barratum est melius et melius est purum
magis et magis sapidum et magis conveniens
depuratum. Licet minus oleum contingit de melle et
oleo, nam mel spumam depuratur per superius
et oleum per inferius, ideo mel melius est
in superiori, in fundo et oleum in supremo, vinum
autem in medio. Sciendum autem vina iam in quibus
plus est de substantia aquea et de fece sunt debi
liora, e converso iam vina in quibus minus est
de aquositate et minus de fece et plus de partibus
vinosis, talia talia magis vina sunt potentiora,
et prima vina citius convertuntur in acetum
quam secunda vina. Dico ergo quod vina debilia
et aquosa citius acetosantur quam vina
potentiora, et hoc est quod dicit Galenus quarto simplicium ubi
sic ait: vina quorum implentur vue multa
aqua in vindemia acescunt expertum tamen
est alibi vinum debile quod positum ad solem vino
tam facile acescat, talia enim vina facile
acetosantur, cum ponuntur in loco meridiei et
super ea cadit solis radius. Causa autem propter
quam vina aquosa debilia convertuntur in acetum
citius convertuntur hec videtur esse posita. Nam
secundum Galenum quarto simplicium quando partes vinose
infrigidantur et partes aquee putrefiunt et propter
hoc acetum deponitur secundum propter frigiditatem caliditatis
vini et deponitur caliditate putredinali,
et propter hoc in aceto est duplex sapor, acetosus
acutus et acetosus. Nam acutus sapor
est in aceto ratione caliditatis putredinalis et
acetosus sapor est in eo ratione frigiditatis partium
vinositatis. Et propter hoc dubitaverunt antiqui
de complexione aceti, quidam enim posuerunt acetum
frigidum, alii calidum. Sed videmus quod acetum
interius infrigidat et exterius calefacit, et ratione
infrigidationis partium vinositatis infrigidat forte;
ergo acetum exterius plus calefacit quam infrigidat
et ideo in facto plus infrigidat. Secundum acetum esse
in facto esse passivus esse calefaciat forte,
sed per se infrigidat. Redeamus intentionem dicit
Galenus quarto simplicium acetum calefacit, licet non
sit calidum, aut quia habet duas substantias
aut quia aperit sua frigiditate et poros

claudit aut quia mordicat et dolorem
fac^t et dolor attrahit mag(is) calida ad locu(m)
s(ed) acetu(m) s(ecundu)m sua(m) na(tura)m et p(er) se e(st) f(rigidu)m valde
plus e(n)i(m) declinat ad f(rigidita)te(m) q(uam) mel ad
cal(idita)te(m) Mel aut(em) e(st) cal(idum) in 2o et acetu(m)
e(st) in 3o f(rigidu)m vel s(ecundu)m q(uos)da(m) simul vult
q(uod) p(ro)pria q(uan)titas aceti tu(m) multo melle (con)-
stituit t(em)p(er)atu(m) et (com)ment(ator) (con)cludit q(uod) acetu(m)
e(st) mag(is) ad f(rigidita)te(m) q(uam) mel ad cal(idita)te(m) et
quia in vino debili p(ar)tes vinose cito
infrigidant(ur) et eo(rum) calor cito expalat
et p(ar)tes aque cito ebulliunt et putredinem
suscipiunt ideo vina debilia et aquea
cito in acetu(m) (con)vertunt(ur) Et (com)ment(ator) seq(ui)-
t(ur) q(uod) acetu(m) ex vino debili cito p(er)venit
ad sua(m) p(er)fect(i)o(nem) q(uam) acetu(m) ex vino forti et
potenti (com)plexio sequit(ur) q(uod) acetu(m) ex vino
debili e(st) calidius ra(tione) putredinis q(uam) acetu(m)
ex vino potenti et frigidius e(st) f(rigidi)t(at)e o(mn)ia
cal(ore) na(tura)li et h(oc) e(st) v(er)um u(bi) forte n(on)
in f(act)o esse acetu(m) ex vino potenti est
frigidius q(uam) acetu(m) ex vino debili na(m)
in aceto ex vino potenti sunt plures p(ar)tes
f(rigi)de q(uam) in aceto ex vino debili na(m)
sicut in vino potenti erant plures p(ar)tes
vinose q(uam) in vino debili sic p(ost) (cor)ruptio(n)em
eius in acetu(m) similit(er) in aceto vini potentis
plures p(ar)tes f(rigi)de Et (con)cludit(ur) q(uod) acetu(m)
vini potentis infr(igidati)o e(st) e(st) frigidius aceto
vini debilis f(ac)to e(st) licet i(n) f(act)o ex(peri)m(en)to (con)trariat
h(abe)t b(e)n(e) dictu(m) vinea de q(uo) et q(uo) vini et aceti
suffic(i)at **Ca(pitulu)m se(cundu)m de vino(rum) diversit(ati)b(us)**

Circa qua(m) diversitate(m) vino(rum) scie(n)du(m)
q(uod) s(ecundu)m ys(aac) 3o regi(menti) acut(orum) vina
diversificant(ur) ex p(ar)te saporis ex p(ar)te odoris
ex p(ar)te s(ub)st(anti)e ex p(ar)te coloris ex p(ar)te etatis
dicamus q(ui)d(e)m de diversitate ex p(ar)te saporis
na(m) sapor e(st) s(im)pl(ex) (com)posit(us) et (com)ponens et
nutrit(ur) Sapor e(n)i(m) e(st) p(r)i(m)o s(ive) f(act)a in h(um)ido
a virtute ... sunt quedam vina
quo(rum) sapor e(st) acutus h(uius)mo(d)i aut(em) sapor
attestat(ur) maiori cal(idita)ti et attestatur
subtilitati s(ub)st(anti)e na(m) talis sapor fundat(ur)
in s(ub)st(anti)a subtiliori et p(ro)pter h(uius)mo(d)i vina
s(un)t subtiliora et calidiora et magis
ap(er)tiua et min(us) nutritiva et magis
tolle(rant) ventositate(m) et multiplicant urinam Sunt

aut(em) a(li)qua vina que ad amaritu(din)e(m) decli-
na(n)t que est ad caliditate(m) habitudi(ne)m et sunt
grossiora q(uam) vina acuta na(m) sapor amarus
fundat(ur) in s(ub)st(anti)a grossiori et h(uius)mo(d)i vina grossiore
sunt nutrabiliora q(uam) acuta s(ed) ratione p(ro)portio-
nabilis et q(uo)d min(us) nutr(it) q(ua)m dulce
nutrit q(uia) q(uo)d mag(is) distat a dulci min(us) nutrit
vina aut(em) ad dulcedine(m) declinat(ur) media
s(un)t int(er) vina p(re)dicta Sunt aut(em) vina dulcia
t(em)p(er)at(e) calida min(us) e(n)i(m) calida q(uam) acuta et
amara et h(uius)mo(d)i vina vina sunt grossiora
et multu(m) nutriunt et sunt venaru(m) epatis
opilativa licet h(uius)mo(d)i vina deopilat venas
pectoris et pulmonis h(uius)mo(d)i est multu(m) nutrit
et pingue(do) multiplicat Sunt et a(li)qua vina
acetosa acetositate i(m)b(ibit)a et h(uius)mo(d)i vina
sunt min(us) calida et subtiliora sunt q(uia) h(uius)mo(d)i
sapor fundat(ur) in s(ub)st(anti)a subtili et h(uius)mo(d)i vina parum
nutriunt et urina(m) p(ro)vocat et venas ap(er)iunt
ro(ati)one subtilitatis sue Sunt aut(em) a(li)qua vina
pontica et stiptica que est s(ecundu)m paru(m) calid(itatis)
et sunt grossiora q(uam) acetosa r(ati)one s(ub)st(anti)e
sunt nutribiliora et sunt mag(is) (con)fortativa
stomachi et intestino(rum) et ap(er)itiva et urine
multiplicativa Sunt et alia vina q(ue) in
sapida vicina nature aque de quib(us) d(icit)
ys(aac) 2o aff(orismo)r(um) q(uod) paru(m) nutriunt et urinam
no(n) p(ro)vocat et sunt paru(m) calida et paru(m)
nutrimenti Ys(aac) aut(em) in 4to 19 aff(orismo)r(um) corp(or)a que
nutriunt(ur) corpor(is) ... (con)t(ra)riu(m) eius q(uod) in mete(ora)
d(ict)u(m) e(st) v(ide)t(ur) asserere dicit e(n)i(m) q(uod) talia vina
sunt velotia ad p(ro)vocandu(m) urinam d(ice)ndu(m)
q(uod) ys(aac) no(n) h(ab)et h(uius)mo(d)i vina vias ap(er)iat
et urina(m) p(ro)ducet s(ed) d(icit) h(oc) q(uia) multu(m) (con)vertit(ur)
ex eis in urina(m) et multiplicat et h(uius)mo(d)i
vina sunt aptissima ad (con)vertend(um) in urina
et p(ate)t q(uod) sit d(icendu)m de diversitate vino(rum) ex
p(ar)te saporis et s(ub)st(anti)e vina est diversifica(n)t(ur)
ex p(ar)te odoris na(m) vina boni odoris sua-
vis et delectabilis sunt meliora nutri(men)ti
et mag(is) fortificat virtutes na(m) sicut mali
odor virtutes debilitat et p(ro)stirnit et calore(m)
et sp(iritu)m resolvunt ut sunt p(ro)p(ri)ce ...
d(icitu)r in tr(actatu) de aqua et ac(e)to s(ed) aut(em) te(stante)
Avic(enna) p(r)imo can(onis) fen 2a vit(am) e(n)i(m) debilita-
t(ur) (com)p(re)h(ens)io que sp(iritu)m resolvunt quo(rum) ultim-
ple e(st) fetor Set p(ro)p(ri)e odor bonus
e(st) de natura (con)fortandus virtute(m) Et vinu(m)
boni odoris mag(is) vite(m) (con)fortat et melius
nutrit Ys(aac) 3o de reg(imine) acutor(um) vinu(m)

boni odoris et melioris coloris. Item plus vina diversificantur propter substantiam sunt enim aliqua vina grossa et aliqua subtilia et aliqua mediocria. Vina autem grossa ceteris plus nutriunt et opilant et subtilia ceteris paribus minus. Mediocria medio modo. Et similiter vina grossa ceteris paribus digestibilia et subtilia magis. Mediocria medio modo. ¶ Item vina diversificantur propter colorem non quod dicunt quod color non est causa diversitatis sed signum nam vina alba ceteris paribus sunt minus calida nam albedo est signum frigiditatis. ¶ Unde rosa alba est frigidior rubeo. Vina igitur alba communiter sunt magis aquosa et habent plures partes aquas ideo sunt frigidiora et minus nutriunt et plus multiplicant urinam et minus sunt odorifera et virtutem minus confortant et plus sitim compescunt. Vina autem rubea subtilia et vina citrina sunt ceteris paribus calidiora et magis aperitiva et acutiora subtiliora et plus virtutem confortant et magis acuta et plus nutriunt et melius quam alba et magis urinam provocant licet minus urinam multiplicant. Similiter autem vina minus multiplicant urinam quia sunt minus superflua. Vina autem nigra media sunt. ¶ Unde ceteris paribus rigi. calidiora sunt albis sed frigidiora vinis citrinis et rubeis claris sed similiter vina ceteris sunt nutribiliora propter grossitiem sicut fore de rigur enim sunt grossiora. Sed autem multi concedit vinum sed assertum vina nigra esse nutribiliora et multi vinum concedunt quod rubea sunt nutribiliora secundum tertio de alimentis. Ergo igitur assert vina esse subtiliora et asserti multa esse nutribiliora propter contrarium corpus multum tardius dissolvuntur sed multi vinum rubeum citius dissolvunt et minus durat. Ergo ¶ Item asserit vina rubea esse nutribiliora intelligit quod plus de eis in sanguinem convertitur et minus sunt superflua. Et potest dici quod comparat vina nigra ad vina rubea subtilia plus nutriunt vina nigra quam vina rubea subtilia. ¶ Sed vina rubea grossa plus nutriunt quam vina nigra grossa sunt enim magis apta ut in sanguinem convertuntur. Et potest dici quod intelligebat per vina nigra vina rubea grossa rubedo enim in substantia grossa attingit nigredinem et per rubea intelligit rubea subtilia et vina nigra sunt magis nutribiliora quam rubea sed rubea grossa plus nutriunt

quam nigra grossa sunt. ¶ Igitur patet solutio ad questionem de vinis rubeis et nigris. De vinis autem rubeis et citrinis ceteris paribus citrina sunt calidiora et minus nutriunt et subtiliora sunt rubeis. Unde videmus quod vina successu temporis procedunt de rubeo ad citrinum et non econverso. ¶ Unde et hic patet bene de vinis de colorata que frequenter procedunt ad citrinum et non econverso. Unde citrinus attestatur maiori caliditati et subtilitati quam color rubeus et minori humiditati. ¶ Item minus diversificantur vina propter substantiam nam quedam sunt subtilia et clara valde. Talia sunt grossa alia mediocria. Vina autem subtilia minus habent de fece minus terrea sunt quam vina grossa nam dominium terre est causa grossitiei. Unde vina grossiora plus ponderant supra eandem quantitatem et ceteris paribus minus sunt clara et opilant frequentius quia sunt difficilioris digestionis et tarde penetrationis et minus urinam multiplicant et minus urinam provocant. Sed vina subtilia potius citius digeruntur et velocius descendunt et plus urinam provocant et multiplicant. Vina est subtilia ratione humiditatis immaturi urinam multiplicant sed non provocant. Sed vina subtilia ratione igneitatis et acuitatis urinam provocant vias aperiendo et velocius descendendo et minus operis gerunt in urina. ¶ Et puto quod vina subtilia ratione aquositatis dominantis minus nutriunt quam vina subtilia ratione partium vinosarum. ¶ Aliqua igitur vina sunt subtilia in substantia ratione dominii partium aquosarum superpartes vinosas et clares et similiter vina sunt subtilia in substantia sed non in actione et minus nutriunt ceteris vinis et magis urinam provocant. ¶ Alia sunt vina subtilia quae partes sunt de celestibus et partes de partibus aquis et multum de partibus vinosis. Et similiter vina sunt subtilia non solum in substantia sed etiam virtute et similiter vina plus nutriunt quam vina subtilia primo modo et magis urinam provocant et minus urinam multiplicant et plus virtutem confortant et similiter calorem et spiritum multiplicant. Vina autem mediocria in subtilitate et grossitie in virtute sunt nutribiliora habent enim proportionem et gradum perfectiorem inter vinos corporibus quam optima quoque cum oportet secundum veritatem intelligentes necesse est medium obtinere corpora quae non durite tenent licet vina mediocre optima mihi sunt eligibiliora

ius⁹ apparebit ¶ Amplius diversificantur
vina ex parte terre in qua sunt et huius origines
nam quanto terra est calidior tanto vina
potenciora et magis odorifera et minus aquosa
et debilia et propinqua nature aque Et ideo
sic sunt vina 4ti climatis vel vinorum quinti
et 3ti climatis ¶ Et sic vina orientalia
quantum ceteris paribus sunt meliora quam occidentalia
¶ Amplius vina crescentia in terra alta
motosa lapidea et arenosa disposita
a meridie et oriente a septentrione sunt
meliora et potenciora et meliores multum
vina autem crescentia in terra plana occupata
in meridie et oriente non sunt bona et
sunt grossiora vina in sapore et minus tam
et minus odorifera propterea dico et teneo
quod vinee meliores ad bona vinum quam
aliud sunt et in quibus blada minime se
maturant sed quantum terre bone ad blada
non sunt ita bone ad vinum ¶ Amplius
dico quod vina ex vineis et vitibus multum
elevatis a terra ut sunt in polgoc non
sunt ita bona sicut vina ex vitibus
minus elevatis a terra ¶ racio quia vinee ex vitibus
propinquius terre perfectius digerunt et ma
turant quia in loco propinquo terre perfectior
sit radiorum solarium reflexio ¶ Sunt autem
quedam loca ex elevatis in quibus locis
melius est quod vinee sint elevate multum
elevate a terra ¶ racio si essent propinque propter
magnam caliditatem putredinem ex inmensa ra
diorum solarium reflexione adurerentur vinee
et quasi comburerentur In talibus igitur locis
non est malum vites esse malas altas
et elevatas a terra ¶ Et sic in terra multum
pingwi et humida bonum est vites esse
elevatas a terra ut altitudo vicinis a terra
vinum ex quo vinum minori sit plus magis
purum et minus aquosum ¶ Si vites sint vero terra
sita et grossa non calida multe tunc
bonum est quod vites non sint multum elevate
a terra sed inferiate sepcio (?) quia ibi vina
sunt in terra grossa et lapidea sita non
multum pingwi in terra satis sicca vites
sint propinque terre ¶ In terris autem calidi
oribus partis ubi vinee sunt in terri humidi
ori et pinguiori vites magis elevande
a terra sicud in uno climate octo et
papie quando in terra vinea et bladum seratur

et supposito eciam quod in huiusmodi terra non sera
retur bladum dico terra illa esset multum
pinguibus et humida bonum esset vites esse
altiores a terra propter racionem dictam ¶ diversificantur
eciam vina ex parte modi reconditi non enim vinum
mere post vindemiam ponende sunt vine ad
torcular sed dimittende sunt aliquibus diebus
quousque ipsis humiditas aquosa mala et superflua
consumatur Vinum autem quod expressum est subtilius
et melioris odoris et facilioris digestionis
et tardioris descensus et minus urine provo
catiuum licet huiusmodi forsan huiusmodi vinum sit
magis multum ¶ Amplius vina diversificantur
ex parte etatis sunt enim vina nova que
non dum perfecte bullierunt per quam ebulicionem
vinum depuratur ut sepius dictum est et huiusmodi
vina vocantur vina nova vina autem antiqua
dicuntur que post ebulicionem et perfectam depuracionem
longo tempore permanserunt Vina autem medi
ocria sunt que perfectam depuracionem et maturacionem
sine ebulicionem pauco tempore permanserunt ¶ Sunt
eciam aliqua vina que cicius depurantur
et alia tardius sed et forsan aliquod vinum
quod non est novum nisi per quatuor menses non
infra tale tempus est perfecte depuratum et
defecatum et aliud vinum quod infra annum non
est perfecte depuratum sed quanto vina sunt
potenciora et grossiora tardius depurantur
et quanto sunt debiliora et magis aquosa cicius
depurantur ¶ Nunc autem dico quod vina nova
ceteris magis inflant et minus tamen sunt et minus
odorifera et minus confortativa quam aliqua
¶ Sed huiusmodi vina potius tamen in primo gradu
vinum autem antiquum est calidum in 3o vel usque
ad 4tum sed vinum antiquum magis competit via
mente quam via cibi vel potus huiusmodi autem
vinum minus inflat quam novum et magis
calorem et digestionem adiuvat et ventrem
lenit et urinam provocat vinum autem
mediocre est cicius est multo et melioris
et maioris nutrimenti quam vinum novum quia
in vino novo sunt partes aque secrete
que per ebulicionem sunt perfecte et maturate
et digeste et huiusmodi vinum depuratum
et defecatum per ebulicionem statim cum aloe
solus solo stillete declarate in musto et
erit melioris et maioris nutrimenti eciam quia
sorbeo (?) via cibi et potus competit via mente

e pole q via antiq i quibusdam casibus
ecint gaoua Et e nondum q kito r^v ad
calitez / sol delata in musto que e solis
scintille p qua calitez fa ebulicoez ipm
mustum calidius e de calite actuali et
centi quam antiquum et medium / bm etiam
mustum ad tactum calidius videtur quam
antiquum et mediocre / kito ex r^v ad ptes
vinositas et aquas ex quibus vinum cpoz
vinum antiquum e calidius nam d vino de
quadito ptes aque et cmatice p ebulicoez
sunt matuate et ptes vinose sunt
cmoces et asfluibus magis inde / Illa
igi calitas solis filis scintille post
ebulicoez exalat / lic3 igi mustum sit cali
dius kito r^v ad icoz calitez solis et quo
ad ebulicoez et ad calitez actuale et centez
tm de qoe potuali in kito r^v ad ptes
aquas et vinositas vinum depuatum me
diocre vel antiquum e calidius et bar puto
fuisse intecoz dni s 2° colli3 et / Si qto
simpliciter et ber de vinorum dsiitatibus

Capitulum 3m de vini electione 7c

Et quoniam dictis sat qate pt de vini
boni electione na vinum qd mediocre
opti3 int omnes extremitates e melius fir et
spat corpus sanib et qlatis nt parp lass.
et spanies primqus eligi i^2 vinum
mediocris saporis et ad pauca dulcedinez
declinas mediocris coloris et mediocris
sbe et mediocris potentie et virtutis quod
cum ocrit sm vetez integritatez no solum
in actalibus et platis vincis in omnibus
rebus inte e me^m obtinet omni eorum
que dco dicte cut ut asseit / lib 2° de
rege. sanitatis

Capitulum quartum de vinorum operibus et effectibus

Vinum enim stomachum
calefacit et cor mitigat cibum p misce
et ad membra defert sanguinez qvicoz at
tenue et caloez et spm auget naz
eius in suis operibus adiuvat eo q3 p ipm
fit digo et superfluitatum expulsio na
vinum lenit ventrem sudoez et urinaz
pvocat et eph sanitas / tussitado q
durat et semi^m retardat / Paca vinum
aiam letificat et gaudere facit et inge
nium subtiliat / Et ceptum q ab no bibes
vinum poca bibe cstrictus melior e
effectus et sm aiaz et sm corpus vinum

ex ebidinez sanguinis clarificat etiam
ad intus coris et maxime venarum ex quibus opilac
apiit multa aufert siccositatez epatic guna
tiaz tarig3 coris membra corroborat
n^ro solum eius bonitas in core s3 etiam
in aia ondi^2 facit enim aiam gaudere
et oblivisci tristicias / confert ad investigandum
subtilia et difficilia contemplandum tribuit
q3 audaciam et largitatez / congit at vinum
qfert omnibus etatibus senibus quod est
mena pro eo quod eorum e cibus obvinat sanit.
/ Iuvenibus aut e cibus quia eorum ... as
plat / pueris aut e cibus et mena de
eorum sanguinez et caloez augmentat et ext
tibus et mena qz sifrimtates delatas
ad vte^o matris desiccat / Sapientes aut
assilaverit tyriace magne q e opacon
griorum nam instat calefactos et frigos cale
fac desiccatos humectat et humectatos
desiccat / Ipsum enim vinum ipse calefac
et desiccat s3 p accns infrat et humectat
/ Remanet ipsum vinum confortat caloez naturalez
innatum / calor aut naturalis innatus confortatus
expellit nocumentum veneorum calidorum et
frigorum et p^m modum tyriaca dicitur q3
quia omne venenum tam calidum q frigidum
vinum maxime confortat caloez innatum rac
sue acuitatis et rone bone et velotis
inticionis et rone multiplicationis spiritus
et caloris / bn i^2 antiqui assilaverit vinum
tyriace magne / Item ipsum vinum pice coagulata
dissolvit et pice coagulata ab venis ...
et ... dissolvit ... dolores
... illud ipso meri poto ... dolores
dissolvit / Vinum ex ... caloez naturalez
... et totum corpus calefacit et membra
... et humores ... et ... confortat
et ... solvit ... et alia ...
... ... et alia vinum mo
... solvit / Stomachus confortat
... vinum no ... nam vinum
mixtum stomachum debilitat et ventositatem
facit ut bn asserit / lib p^o de ... atu...
/ Vinum album e parum calidum ... no
... caput / citrinum aut q3 calidius
e caput ... / lib 3° de ... atu...
vinum dulce evacuat intestina ...
quam alia vina / vinum quoque dulce
adiuvat screatum / vinum ex dulce et

et aquosum est melius adhuc ut siccare faciat quoniam confortat virtutem debilem debile et curat dolores ventris et inducit eos. Vinum potentem et album confert stomacho in duobus: primo quia quando descendit ad ipsum de cibis rebus plenis, secundo quia quando abeo plus descendit quam debet sicut dicit Galenus 3° de ingenio acutorum. Convenientius autem ex vinis omnibus ei qui habet febrem acutam est vinum album aquosum et subtile non potentem non stipticum non dulce non acutum non amarum, hoc vult Galenus 3° de ingenio acutorum et de ingenio sanitatis. Si autem bibatur superflue vinum et inordinate capiti cerebro et nervis impedimentum prestat tremorem spasmum paralisim epilensiam ebrietatem et mortem generat subitaneam. Item, si autem bibatur cum multis bonis conditionibus et in senibus incipere vinum cum paucis parva commixtione aque confert his qui generant ventositatem pati consueverunt et frigidis stomachum et corpus frigidum. Vinum autem cum multa commixtione aque confert frigidis debile caput et his qui ex potu vini capitis gravedinem et dolorem interius consueverunt licet generat ventositatem in stomacho. Vinum enim novum ventositates quia capitis gravedo vel dolor vinum autem novum et dulce in pinguibus bolectibus est generativum, et est vehiculum opilationis et lateribus gressibus generans. Item, dicendum cum tamen quod maius nocumentum est vini in cerebro sive dato quod vinum sit calidum et siccum tamen generat egritudines frigidas ut paralisim tremorem epilensiam et spasmum. Vinum ipsum vinum facit penetrans ad cerebrum et nervos ratione sue subtilitatis immoderato stiptica facit cibum indigestum penetrare ad nervos et vinum postmodum ana deleta in actum consumitur et causat egritudines valde frigidas. Item, est et quod datur vinum quod vocatur ab quibusdam ablutorium quod propterea tale fit mixtum et vina aque et fit ebulitio moderata quousque tertia pars consumatur, et hoc vinum comeditur.

Capitulum 7tum de usu vini in corporibus sanis

De quo volumus loqui restat quod dicit quod ad usum in corporibus sanis demum quod convenit corporibus egris. Item, est autem vina communis medicina in sanis et egris secundum virtutis confortato et conservato sicut apparet ex

in pluribus locis, et quia vinum est confortativum virtutem ratione sue caloris et bone et facilis digestionis conversionis in sanguinem spiritum et calorem, ideo hoc solo respectu competit sanis et egris. Omne enim quod virtutem confortat et sanguinem et spiritum multiplicat et caloris et vini innatum sanis et egris competere videtur. Item, sed preterea sunt multe alie cause propter quas vinum quodlibet in corporibus sanis propria est ciborum prandio nam potu vini cibaria grossa et viscosa que sepius comeduntur in stomacho melius permiscentur et melius et citius digeruntur. Item, licet aqua adhuc sit convenientius tamen vinum adhuc videtur gravius ad ciborum commixtionem quam aqua potus autem talis qui est ad ciborum commixtionem debet esse paucus quantitate ne cibum penetrare faciat et descendere de stomacho antequam digeratur perfecte et sit causa opilationum et omnium egritudinum quarum materia est indigestio et opilatio. Vinum autem quod bibitur propter ciborum commixtionem non debet esse acerbum et acutum et amarum et citrinum, debet autem vinum esse album debile in substantia satis subtile et aquosum. Item, autem vinum pro ciborum commixtione melius est quam aqua simpliciter in corporibus temperatis sanis. Item, secundum temperato propinquius. Item, et quanto magis sunt calidiores vel ratione complexionis naturalis vel etatis vel regionis tanto magis vinum assumitur propter ciborum commixtionem debet esse calidius sicut in colericis vel sanguineis quorum maxilla nominatur sophistratus tunc propter etatem tunc propter complexionem naturalem pro ciborum commixtione aqua lipida pura esset eis satis conveniens. Item, vel si eis detur vinum propter satis ciborum et ciborum commixtionem bonum est quod sit vinum valde debile album et aquosum et ut sic dicendum quod quanto homines sunt calidiores tanto vinum quod sumitur ad ciborum commixtionem debet esse debilius. Item, et si fuerint tamen alicubi potum prohibebant simul cibo ut dicebatur superius tractatu de aqua non loquebantur de prandio sed de ientaculo non loquebantur etiam de potu ultra pauca sed de potu multo non loquebantur etiam de potu virtutis confortativo et malitie ciborum correctivo quia talis potus simul cum cibo et quanto cibaria sunt grossiora et viscosiora tanto potus prandii debet esse maior. Item, dicendum quod vinum

noviter de potu prandii (?)

indigestio et opilatio etc.

pueris vinum non competit / stomacho [illegible] prohibetur

potus sitis sedativus competit corporibus ad sitis sedationem et ad membrorum
humectationem et ad habentem interiorem. vinum est sitis
contrarium nam vinum bonum corpus actualiter calefacit
inflammat et humectat et sitim sedat. Unde
Ut primo simplicium dicit quod vinum lymphatum plus
sedat sitim quam aqua simplex et sic est
fortius humectativum quam aqua simplex ut dicit
Gentilis super tertio canonis fen 1. Vina autem que sunt ad
sitis sedationem et ad corporis humectationem
sunt vina alba subtilia et debilia. Huiusmodi
enim vina sunt ad sedandum sitim et ad corporis
humectationem quasi media inter aquam et vinum. Amplius
potus delativus vinum est utile corporibus sanis propter delationem
ad membra 3e digestionis et licet aqua huiusmodi
delationem sit utilis tamen vinum est utilius
et melius propter utilitatem sue substantie et actionis
et propter sui motus velocitatem. est enim velocis
motus et magis subtile et apertivum et cum
hoc stomachum confortat et appetitum excitat
ventrem lenit et urinam provocat. Huiusmodi
quis talis potus debet sumi potus delativus non debet esse simul cum cibo sed
post digestionem stomachi quasi completam. Tunc assumptus
aliquantum cibi post unam horam vel circa et talis
vinum pro potu delativo potest esse potentius
et minus aquatum et debet esse subtile in substantia
et acre et debet esse stomachi roborativum. Unde non
debet esse nigrum grossum sed debet esse rubeum subtile
citrinum subtile et de isto potu delativo prohi-
bent Quidam quod non recipiatur cum cibo. Sunt
potum delativum prohibent Quidam cum cibis
malis et etiam post cibaria mala et specialiter
cum melonibus vel post melones. Sed quando
cum cibis malis et corruptibilibus et melonibus
bibatur vinum digestionem confortat et malitie cor-
rectivum. Nec Quidam prohibent vinum cum
fructibus et post fructus vinum digestionem confor-
tativum et malitie fructuum correctivum.
Sed homines habentes cerebrum debile et nervos
debiles non debent uti vinis potentibus
[illegible] sed debilibus. Maxime autem nocivum vinum est
in cerebro. Habentes autem stomachum frigidum ventosum
et aptum incurrere repletionem et caliditatem partium
ventositatem non debent uti vinis debilibus
nec commixtis cum aqua multa. Habentes autem
ventrem strictum utantur vinis declinantibus
ad aquam dulcedinem. Habentes autem spiritualia
multis humoribus occupata utantur vinis
dulcibus inviscantibus ad screandum. Habentibus

aut ventrem nimis fluxibilem competunt
vina potentia et stiptica. Senibus vina
alba debilia sunt contraria. Senibus autem
vina potentiora et rubea vel citrina sunt
meliora. Vinum autem pueris dare nocivum est pro eo
quod est ignem addere igni. Tales enim plenius
sunt colere complexionati et habent nervos debiles
et cerebrum debile. et ideo vinum talibus
non est utile nisi sit valde debile et cum
multa aqua consulit prima annorum septimana
sit transacta. Sed enim prohibebat talibus
parvis aquam limpidam propter ad sitis
sedationem competentem et corporis humectationem
et ad ciborum permixtionem. Sed apud nos harum
temporibus magis competit vinum debile bene
permixtum transacta prima septimana annorum
minus apponatur de vino quam primo nam virtus
digestiva est debilior vel non est fortior et
cibaria quibus nutriuntur sunt difficilioris
digestionis et habent nervos fortiores et cerebrum
fortius et ideo fortius vinum potest competere
quia primo fillius aut puer in anno possiat
bibere vinum immoderate nobili natura facit tamen
in spasmum et mentis alienationem et paralisim
timore ebrietatem et subitaneam mortem
nullus ergo familiarium fame nobili possiat
bibere vinum immoderate notabiliter. Item post
vestimentum calidum et balneum nullus possiat
bibere vinum immoderate nobili competenter. Senectus enim potest
est abstinentiam et membrorum consumptionem pueri
ledit etiam nervos et cerebrum. Vina debilia sunt
contraria ad ciborum permixtionem et sitis sedationem
sed potentiora sunt meliora ad ci-
borum delationem et ad virtutem confortandum.
vinum quod sunt propter ciborum permixtionem capiantur
paulatim et simul cum cibo. Sed vinum
quod sunt ad sitis sedationem et sitis extinctionem
que tantum ex adustione cibi adusti non
debet sumi nisi in fine comestionis. Hoc autem
observandum quod bibatur cum cibo quanto minus
possibile est dummodo sufficiat ad cibi permixtionem
et sitis sedationem nam multus potus est causa
indigestionis et oppilationis. et quanto cibaria sunt
grossiora et fortiora tanto potus permixtus
debet esse maior et equalis et quanto sitis inductiva
cibaria comestionis est maior tanto potus
debet esse amplior et equalis. Hec enim capitulis

quibus [illegible] non pt denotari ut dicit 3° [illegible]

tollerari pt [illegible] inanicio [illegible]

no pt tlis lris denotari ut assit G
3° de ingº sanitatis Et semp dico q si tollat
gat aque sitte pp digo e inchoata
ul quasi mediata sicud sepe otingit
tplosis et ebrosis q est otinge pt optiboris
psriptoris magna calidite et siccitas ul
opebuli tale in sto ul q multa locutione
ul q pigintis [illegible] q regulari tlis
e inedosa no e bibend s quiescendum
et dormiend et tlios vinum e bibendi
na tunc vinum sic bibitu addet in
sitim et eos auget tam sitis bnd dato
q in pnti aqua mitige in futuro
tn maior effici In hys go siti no e
bibendum nec vinum ut aqua Et si ora
quib bibe cogi ppt sitis angustiam
que dormire no pmit melius e aqua
paulatim suge et siti mitigare aqua
na dato q q tunc potu digo aqua
tarde no tn addit in tam sitis nec digo
corrupt vinum aut potatu digo cor
rupt et in tam sitis addit et cibus de
sto aute digo desinat sit et est
tu pessimum est qnd ingrat mat e indigo
et opilo Et adstar inde durbat
ipos in suis apptis q siccitatib de nocte
e bonum sedormire et forte melius
q bibe Si aut angustia sitis nos
cogat et dormire no pmittat tc tolle
re sitim e pena sine inanicie ut
et G vij de ingº et multi tamen bonum e
bibe aqua paulatim sugendo et garga
rizando cu vase stricti orificij et forte
homibus et [illegible] bibe aqua cu multum
ledut oppotu aque melius e vinum al
debile lymphatum bn sugedo paulatim assu
me q aqua sim 3 In hijs go et ostu
bus osideranda e multum homina et 9
et osuedo et ppetas Eciam cum sit qui
multu gnat oppotu aq pure et alij
p otio gnat oppotu vini et ipm ab
horret tlis tn pibus poty aq ilta
tau e gnat potu vini et h adp
teneo osima Exemplum ita vinorum qpi
buri diliget e osidrand q vina ingra

grossa in sba p aqualem aque admixtus
tunc debat tunica op h cebro cunctis effluant
et ad nervos tussent In vinum q to sotilius
et penetrabilius ctio pibus tunc inebat
dato q enim ebrietas tunc insolua In ebriad
at q vino gsso e tardior et eius insolo
e difficilior vina go grossa et debilia
sit valde longius ad h ut inebrient Et
vina sotilia et potentia sunt apta ad cau
inebratum longius et diffit insolubilem tunc
aut inebrato tunc vini no sit velox
vina aut sotilia et debilia sunt longius
ad h ut inebrient sit tn aptiora ad cita
inebrand q grossa debilia Et grossa debilia
sunt aptiora ad fortius debendum seu ad causa
inebratorum difficilis insolubilem Eciam
aut [illegible] sapientes asserunt q inebriari
semel ul bis in mense opetit in vene sanitate
na q tunc ebrietate inducitur somp longus
et virtutes aiales qestunt et resolillat
et in vtes nales qfortat et superflau
euacuat ul p sudorem ul vomitum ul
p urinam ul secessum et corpus remanet
inde tunc fit ebrietas no d e mag
et iordinata q qua cebr debilitet debi
litatione notabili na tlis ebrietas adopi
la q et palisim generat no go d esse
ebrietas leonina ul canina s gaudiosa
no enim d esse ebrietas que mores besti
ales induat et leoninas porcinas s
esse d ebrietas que gaudium et leticia
inducat et deinde somp ul vomitu ul
sudorem ul secessum Et hec bina inue suffi
ciat de vini amistatione in sanis corpus
Et tunc q pstores intelligitur videat tam
de usu vini in libro meo de regimine sanitatis
ia dudum a nobis ordinato in studio
psiensi Anno dni 1331 Nam s m de usu

vini corporibus egrotis
Unde sm G 3°
Primitus vini datum p medicinam
sitim insufficientem et venenosam aduc me
tiat curat et sanat max si sit alique
magnitudine magna et laudabilis tunc no
enim d e vinum al vicinum natue aq
nec d e nigrum potiuu et stipticum s d
e vinum rubeum clarum ul citrinum acutum
et odoriferum d enim esse aliquantum taliter
depuratum tle enim vinum e magis medi
nale q cibale ul potabile Exemplius

pt vnum [illegible] rebat

pt i mense rebriari [illegible]

dicto quod licet vinum sit datum debet esse quantitatis
magne ut virtutem veneni frangere valeat sua
virtute destruere. Sed si vinum exhibeatur in parva
quantitate forte plus noceret defendendo virtutem
veneni ad cor et interiora quam posset destruere possit
magna ergo quantitas vini venenum destruit
confortabit calorem innatum nam ratione sue
caliditatis virtutem et complexionem veneni frigidi
puta iusquiami vel opii et ratione proprietatis
confortabit cor et spiritum et calorem innatum
multiplicabit. Calor enim innatus appellatur
contrarius caliditatem et frigiditatem venenorum. Vinum
ergo ratione sue proprietatis et appropriationis cum corde medio
vinum videlicet contra omnia venena tam calida quam frigida
sicut tyriaca. Unde antiqui assimilaverunt vinum
tyriace magne ut superius dictum est. Sed ratione
sue complexionis potius videlicet contra venena frigida solum.
Sic ergo patet quomodo vinum videlicet contra venenosas
medicinas et mortiferas et proprie frigidas
et similiter intelligendum de morsibus venenosorum frigidorum
hoc est asserit. Similiter in aggravationibus hominis
consumpti et desiccati indigentes refectione et
humectatione membrorum et restauratione caloris
sicut forte sunt illi qui patiuntur ethicam
senectutis indigent vino plus quam quocumque
cibali vel potabili. Iuxta illud facile est
repleri potu quam cibo. Per potum enim ipso
vinum intelligere convenit ut asserit G. 2°
aphorismorum et adhanc intentionem dicit G. 1°
megategni nullus potus est ita conveniens quibus
refectio est necessaria febre tamen absente sicut
vinum. Omnium enim velocius et fortius nutrientium
est vinum. Vinum enim velociter nutrit et multum
et bene nutrit sicut vitella ovorum et
aqua carnium et ratione sue aromaticitatis cor
confortat et calorem innatum. Unde puto quod
in tanta ethica senectutis ubi est refectio
necessaria et membrorum humectatio et caloris
innati et spiritus multiplicatio ipsum vinum
est convenientissimum nec quicquam aliquando. Licet enim
nimis exsiccat vel nocivum tamen non minus
nimis calorem confortat. Sed vinum mediocre
quod est tale debet in hoc vel esse licet vinum
debet esse amarum aromaticum citrinum et purum
vel debet esse aquosum multum vel aque vicinum
primum enim nimis exsiccat et comparatum nutrit
sed debet ad aliqualem dulcedinem tendere
tale enim vinum est magis nutritivum. De
vino in febribus dando nota quod est dandum

vinum videlicet contra omnia venena tam calida quam frigida sicut tyriaca

in ethica senectutis vinum competit

potus velociter nutriens

de vino in febribus dando nota 22 precepti

cum magna consideratione. Nam datum febricitantibus
non in sua hora generat multa aliena vel terrores
et horrores vel aliquando subitam suffocationem
ut asserit G. in regimine acutorum. Tempore
vinum est calidum et siccum et febris est mala
dispositio calida et sicca ergo vinum ratione sue
sue febrem auget. Una sed est calida et humida
directe omnibus febribus confert. Vina ergo acu-
ta que calida sunt et sicca non competunt
febribus sicut nec vina dulcia. Licet enim
febrem vinum dulce non competit et maxime
in quibus calida et sicca. Nam licet vinum
amarisitat humores. Vel breviter ergo vina
febribus sunt vina alba aquosa. Quamvis
enim corpus vinis omnibus febribus sit acutatum
est vinum aquosum cuius color est albus et substantia
subtilis non potenter nec stipticum nec acutum
nec dulce nec amarum sicut asserit G. 3°
de regimine acutorum. Hic licet enim vino loquebatur
G. unum de legitimo quod dicit ipse non solum
exhibuit vinum deficientem sed etiam in acutis
licet enim vinum exhiberi possit ad sitis
extinctionem et ad cor et ad venarum apertionem
et ad sudores et urine provocationem. Licet
enim vinum cum aqua mixtum in febre non
humidali ut affirmata et ethica omni tempore
competit tale vinum mixtum sit privatum est
malitia aque sive similiter privatum est
est malitia puri vini. Aqua enim simplex
sitim et calorem debilitat et non sic membra
humectat sicut vinum mixtum. Vinum autem
purum distemperatum augmentat et non sic
sitim sedat et ideo vinum mixtum est potus
generaliter in effimera et ethica et in tempore magis
distemperate exhibeatur vinum magis mixtum
tempore minoris distemperantie vinum minus mixtum.
Tempore dico quod in febre qualibet interpolata
et continua licet vinum est congruus et quanto febris
est magis grossa et magis quieta tanto vinum
debet esse minus mixtum et minus debile et
econverso. Terminus in parte ante me digerat vinum
debet habere maiorem mixtionem aque et post digerat
minorem et ad hanc intentionem dicit Rasis
primo almansoris de febre pestilentiali et da in febre
vinum album cum 2bus aque etc. Patet quod
in febre pestilentiali competit vinum bene mixtum
et hoc causa potus. Sed propter cordis confor-
tationem da vinum pauce confortationis

commixtionis et in pauca quantitate ad confortationem
cordis virtutis debilis perditum non est ita quando vinum
sumitur forte. Secundo habet intelligi tyriaca potest
competere ratione plurium dictum est quod vinum potest competere
tyriace magne. Et adhuc intelligendum
est. Tercio notandum est quod cum in tertiana et quartana et ne ti-
cas potationes cum vino plurimum mixto vinum
enim sit permixtum consistit in ipso dispositio id cuius
natura est ipso solo et sufficit aquam penetrando
tamen fortitudine sua et parum calefaciendo quod
est in eo et perfectum instat et humectat
et sicut in quartana ita ymaginandum est in aliis
febribus et est melius febricitantibus bibere vinum
cum aqua permixtum ut vinum regulare
tamen vinum ante digestionem detur maioris
commixtionis nam vinum parve commixtionis magis
urinam provocat et sudorem quam vinum multe
commixtionis. Secundum enim digestionem vinum si exhibeatur
vinum parve commixtionis magis agitabitur
et commovebitur ante digestionem et digestio impedietur
et ebullitio et putrefactio augebitur et fe-
bris dyscrasia augetur et ante digestionem vinum
plurime commixtionis propter caloris commixtionem et
et cordis infrigidationem et humectationem et sitis
sedationem. Secundum dari. Secundum vero post digestionem detur vinum
minoris commixtionis propter maiorem digestionem facilem
eius expulsionem. Intelligendum est propter virtutis
debilitatem et dissolutionem cogimur dare
vinum etiam in principio morborum et paroxismorum
et ante digestionem nam accidentibus virtute
dissolventibus illico dandum est cibus ut
scribit G. primo afforismorum et quia vinum est confortans
quod citissime et perfectissime virtutem re-
staurat in tali casu si negligatur exhibere
est bonum vinum subtile et odoriferum. Intelligendum
est ante digestionem et post digestionem
dandum aquam frigidam et non vinum propter febris
magis acutum et sitis angustiam. Tunc
enim relinquimus vinum balneum et epithimam et
ad aquam frigidam confugitur secundum doctrinam
G. 9 de ingenio et secundum doctrinam Rasis quia enim
magnum iuvamentum prestat. Et quia superius memini
me dixisse capitulo de aqua quod autem vinum
intelligendum in accessione sit dandum non solum
ante accessionem patet per historiam quam recitat
G. decimo de ingenio de iuvene macro

tinus cordis lacertos et vinosum calidum et sitim
et erat vigiliis continuis amaras tamen propter sinco-
pim in accessione vinum exhibuimus. Hic vero
iuvenis propter abstinentiam longam et propter fe-
brem amisit et motum et loquelam. Dedi in
ore aperto et vino intincto recepit virtus
et sanatus est. Sincopis autem intelligendum potest contingere
propter colericam amaritudinem nocentem orificium stomachi et
per compassionem ledentem cor et tunc competit
vinum mixtum cum aqua frigida ad colere repres-
sionem. Intelligendum est tamen quod competit sirupus
granatorum. Si autem sincopis sit quia materia grossa
et frigida et humorosa. In qua sincopi competit
vinum magis vinosum subtile et penetrativum
quia in poris sincopi talis ergo vinum sit
vetus citrinum vel aureum non tamen amarum
quia amarum non generat bonum sanguinem
et nocet stomacho. Hic est intentio G. 2o de ingenio
capitulo 3o et Avicenne in quarto. In sincopi febrili
propter colericam effusionem ad stomachum etiam debet ex-
hiberi modicum panis cum sirupo granatorum. Secundo
ergo aggravatur sincopis et si fuerit sincopis
ante digestionem tunc et si indiget paucum
vinum detur cum aqua permixtum. Hic aliquis
querit utrum autem sincopi patiuntur propter
humores crudos sumant vinum quia fortius
generat melius et cito penetrat et di-
gestionem adiuvat utrum autem sincopi pa-
tiuntur propter humores multitudinem caveant
vina grossa dulcia que multum nutriunt
vina etiam aquosa et debilia valde non
sunt bona. Eligantur ergo media. Vide G.
12 de ingenio. In omni enim sincopi competit
vinum. In sincopi enim facta ex humore
colerico amaro competit vinum album po-
titum mixtum aqua frigida. In sincopi autem
ex humorum cruditate et indigestione competunt
vina vinosa subtilia et penetrativa. In
sincopi autem ex humorum multitudine competunt
vina mediocria non multum nutrientia
et hec sufficiant de vini exhibitione
in febre et sincopi. Nunc de vino in dolore
capitis in quo non competit vinum vinosum
nam secundum Avicennam manus nocumentum vini est
in cerebro. Unde ... vina nec dandum fermentis
sed est in fermentis consueverunt inducere egritu-
dinem et dolorem in capite. Et adhuc

vel ante propter dolorem capitis

In egritudinibus pectoralibus scilicet tussi asmate et similibus et sine apostemate

scribit G. 3° de ingenio curationis quod vinum paucum
mitem nisi propter suam caliditatem et velocitatem
efficacius ad caput et elevationem humorum cu-
co. Sed vinum est vaporosum et capitis re-
pletivum et secundum humores ducit ad cerebrum
quod vinum in capitis dolore et gravedine
est vitandum et precipue vina potentia in copia nobili.
Sed in copia pauca et vina media propter virtutis
confortationem potest vinum exhiberi. Et dictum est
de capitis dolore et gravedine. Similiter in egritudine
propter catarrum et reuma vina vinum
facit evaporare ... ad caput et caput
implet et catarrum multiplicat. Sed vina
media et modice pauca mediocriter catarrum
maturat et cerebrum calefacit et desiccat.
In principio ergo vinum est caput implens non competit
sed in ... est calefaciens confortativum calefactivum et
exsiccativum competere potest in copia pauca. Et
non competit vina potentia sed vina media compe-
tere potest. In doloribus oculorum ipso dicto ex-
hiberi vinum materia digesta. Tunc enim iuvat
ad materie resolutionem et expulsionem et ad virtutis
confortationem. Similiter dico quod in egritudinibus febrilibus
et ... et ... sine ... sine ...
non competit vinum vina potentia nisi forte
in declinatione. In epilepsia ergo spasmo paralisi
tremore podagra cyragra et sciatica non
competit nisi in declinatione et specialiter vina
potentia in nobili copia. Sed in pauca copia
vina media propter virtutis confortationem et spiritus
et caloris innati multiplicationem potest competere
vinum in egritudinibus febrilibus et ... non
modice nobilis vina potentia stipticum relaxare
ad ... et ... et secundum trahit
humores crudos et indigestos et ibidem ...
in ... nobilis ...
aut ... stipticum virtutem confortat et
calorem naturalem et spiritum multiplicat et
... a multis ... aque ... est
res nobilior ut scribit Avicenna in 3° de
... passionum ... In paralisi melior
... quam in paralisi et tremore in principio
potest competere vinum modice pauca et vina
media sed non vina potentia. Tunc enim vinum
debet esse bonum et odoriferum et non nimis sub-
tile et non debet esse album et aquosum sed
declinatione ... vinum modice maiori

et vina potentia potest secundum exhiberi. In egritudinibus
pectoralibus scilicet tussi et asmate et diffi-
cultate anhelitus et similibus egritudinibus sine
febre et sine apostemate vinum competit declinans.
Vina ergo grossa et potentia vel stiptica vel
acuta vel amara vel acetosa in talibus
casibus sunt mala et totaliter evitanda. In
apostemate autem cum febre sed in pleuresi et peripleumonia
in principio ante materie digestionem non competit vinum
nisi valde permixtum sicut vinum album nec
aque vicinum declinans ad aliqualem
dulcedinem. Sed materia digesta potest vinum secundum
exhiberi scilicet album subtile ad aliqualem dul-
cedinem declinans. Nam tunc vinum iuvat
ad sputum ut bene asserit G. 2° de ingenio
curationis. In passionibus autem stomachi frigidis et
ventosis et in malicia digestionis propter malam
complexionem frigidam et humidam vinum est conveniens. Nam
vinum digestionem confortat stomachum calefacit et de-
siccat humores grossos et viscosos incidit
et subtiliat et sua aromaticitate cor et spiritum
confortat. Tunc autem vinum debet esse subtile
in substantia et aromaticum et odoriferum declinans ad acuitatem
participans cum pauca dulcedine. Vinum enim
grossum dulce nigrum dulce potentum et stipticum
vel album vicinum aque et huiusmodi non
est conveniens. In ... appetitus ... appetit
bonum vinum vetus et subtile quia tunc
appetitus provocatur ex ... ut bene
asserit G. in 9° ... potest indige-
stiam ... In fluxu ventris lienterico vinum
debet esse rubeum vel nigrum potentum vel stipticum
cum pauca dulcedine et propter hoc si tunc
lienteria procreatur ex debilitate virtutis retentive
stomachi et si cum hoc est debilitas digestive propter
malam complexionem frigidam tunc vinum sit potentius
tunc in vinosis. Et si debilitas digestive pro-
veniat ex mala complexione calida tunc vinum
sit album debile vel stipticum vel ponticum
dulcedine et acuitate privatum. Et si fluxus
sit colericus cum debilitate ... illud
vinum album ... vel stipticum debile
est ... Et si forte fluxus sit ex oppilatione
venarum que sunt inter stomachum et epar tunc
competunt vina subtilia in substantia et aromatica
aperitiva venarum precipue declinantia ad acuitatem

vel stipticum. In tempore fluxuum vina alba
sunt magis ydonea quam nigra vel rubea
vina etiam dulcia in ventris fluxibus
sunt vitanda, nam stringere vina vetera
solent et vias opilationem in ventris stip
ticitate vina alba subtilia ad dulcedinem
declinantia sunt valde bona. In duritie
plenis et corporibus vina subtilia citrina pa
tiu vinosa non dulcia sed acuta. Unde
alba vina ut aque sunt [illegible] sed
vina rubea et nigra grossa stiptica sunt
evitanda. In corporibus calefactis sine opilatione
competit vina alba vitrea ut aque, sed si
sit opilatio expedit quod vinum sit subtile
urine provocativum et viarum aperitivum et ali
quantulum magis vinosum quam vinum al
bum ut aque vicinum. In caliditate corporis cum
siccitate non competit vinum in principio cum frigore
matice sed post frigorem competere potest ut supra
dictum est de pletoricis sed vinum id non debet esse
dulce sed debet esse album subtile aperitivum de
clinans ad equalitatem acuitatem et acredinem.
In ydropisi cum corporis frigiditate competit vinum
bonum subtile ad equalitatem acuitatis declinans
mediocriter pauca. Si autem sit ydropisis cum
corporis caliditate competit vinum debilius quam
in ydropisi de frigiditate. In ydropisi enim
de frigiditate competit vinum et ratione contrarie
morbi et ratione cause [illegible] et ratione
frigoris. Sed in ydropisi cum corporis caliditate
et cum siccitate non competit vinum nec ratione contrarie
morbi nec ratione siccitatis nec ratione caliditatis corporis.
In omni autem ydropisi competit vinum ratione
confortationis corporis nam [illegible] confortat
corporis digestionem [illegible] corporis digestio
omnis ydropisis peccat et deficit ut G.
asserit in [illegible] omnis ydropisis
[illegible] melius [illegible] propter
exhiberi vinum non tamen mediocriter magna.
In [illegible] difficultatem mingendi propter
opilationem et viscosos et grossos humores
competit vinum subtile aperitivum subtiliativum
incisivum et urine provocativum. In ulceribus
renum et vesice competit vinum album
et subtile declinans ad aliqualem dulcedinem

in quo sit vis mundificativa consolidativa
et sit cum dulcedine participans pauca stipticitate
non esset malum nam ratione stipticitatis aliqualiter
prohibere ulceris augmentum et ratione dulcedinis
et subtilitatis mundificat consolidat. Et propter
illam rationem dico quod in omnibus ulceribus mem
brorum interiorum competit vinum sine stipticitate
et [illegible] interiorum. In dia
betate aut urine ut in dyabetica non — In dyabetica
competit vinum et specialiter subtile aperitivum et urine
multiplicativum. Tunc sunt vina alba subtilia
urine provocativa et multiplicativa. Unde magis
tamen magis competit vina rubea grossa vel
nigra vel nigra grossa potius vel stiptica
que plus nutriunt et minus multiplicant urinam.
In [illegible] membrorum interiorum et [illegible]
non competit vinum in principio nisi debile aqui
tum et album ut aque vicinum ut supra
dictum est sed in declinatione sequenti potest exhiberi
tunc enim iuvat ad materie expulsionem nec facit
ad materie agitationem nec [illegible]. In suffocatione — In suffocatione matricis
autem matricis videtur mihi non multum competit
quia vinum facit evaporare magis et ledit
cerebrum et nervos ut dictum est [illegible]
[illegible] et suffocationem matricis [illegible]
et [illegible] et ideo ratione [illegible] non
competit [illegible] in magis [illegible]
mediocriter pauca propter cordis confortationem competere
potest. Et specialiter quando in suffocatione matricis [illegible]
multum patitur [illegible] sincopis [illegible]
sicut debilis [illegible] ut asserit
[illegible] tertio capitulo de [illegible] non [illegible]
ad hoc competere potest et vinum [illegible]
[illegible] pauca. In ulceribus autem membrorum [illegible] — In ulceribus membrorum et solutione continuitatis
et solutione continuitatis [illegible] competit vinum [illegible]
[illegible] et consolidativo ut dictum est de ulceribus
interiorum [illegible] vinum in lactis coagulatione
et [illegible] cum pauco oleo vinum — In lactis coagulatione
autem [illegible] coagulatas dissolvit et propter
[illegible] eius motum [illegible] et propter
hoc dissolvit dolorem [illegible] ut asserit G.
in aforismis. In [illegible] lactis coagulatione
competit vinum cum pauco oleo et ad [illegible]
[illegible] et [illegible] applicatum et stringere
vinum debet esse subtile vinosum acutum non
dulce potius stipticum non rubeum nec nigrum
sed citrinum vel aureum. Nota utrum sit vinum — de [illegible] vini adusta et non adusta
adusta et non adusta [illegible] vini adusta

calefacit et desiccat mixtum abstergit ulcera
et aufert ab eis tam carnem malam et
tunc est stipticum sic prohibet ulceris augmentum. Sto-
matici cuius pro adustione cito resolvuntur et id
cum mistratum pro quod nominatur adusta et comburitur
in vase fictili ori eius bene obturato. Effectus a-
utem adusta est stipticum et prohibet fluxum
humorum ad locum et ideo si fiat emplastrum de fece
vini cum oleo mirto et mastice super ventrem
stringit ventrem et super matrice stringit me-
nstrua. Aut adusta ponitur in medicinis oculorum
sicut thucia est enim stiptica et exsiccativa
et resolutiva et valet in ulceribus oculorum et
in lacrimis et in visibus debilitate. Effectus at-
tamen adusta mixta cum oleo aufert albedinem
unguium illinita et hec de vino sufficiant
Capitulum primum de natura et complexione aceti
Hec est secundum hic dicendum de aceti na-
tura complexione operatione applicatione et usu
Dicitur enim aliquis superius dictum est quod prima causa de
generatione vini. Acetum enim generatur ex vino ut dicit
Galienus primo simplicium quia cum partes aquee que
sunt in vino ebuliunt et putrefactione cor-
rumpunt et partes vinose inflantur tunc ace-
scit et tunc generatur acetum sit enim vinum
convertitur in acetum. Vinum acetum est calidum caliditate
putredinali et frigidum frigiditate complexionali naturali
vini et est oppositum in complexionis ultima generatione
vini etc. In aceto sunt sapores contrarii nam
in aceto est sapor acutus qui attestatur
caliditati et acetosus qui atestatur frigiditati et ad
hos isti sapores fundantur in substantia secundum Galienum
Galieno simplicium acetum est frigidum in caliditate vini
et calidum caliditate putredinali sed frigiditas in
aceto vincit caliditatem et hic dicit oppi-
nio. Galienus quarto simplicium dicit quod acetum
paucum cum melle mixtum fit temperatum vel
temperatum quia aceti declinatio ad frigiditatem
est plus quam mellis ad caliditatem. Cum ergo mel
sit in secundo calidum acetum erit frigidum plus quam
in secundo etc. Unde patet quod acetum est frigidum et est
eciam siccum sicut et vinum erat siccum
Et licet acetum a medicis ponatur frigidum
et siccum de complexione potentiali tamen de actuali est
frigidum et humidum et est eciam actuali cum sit
aquosum actuale sicut eciam vinum est aquosum
actuale sicut est supra dictum in medi-
cinis etc. Unde patet de complexione et
generatione aceti. Capitulum secundum de operationibus
Unde acetum multas habet operationes aceti
unde in corpore ideo nota hic operationes agens
pacitur nam ipsum acetum penetrativus calefacit
scilicet mordicando et dolorem causando et ad
locum doloris concurrunt humores et spiritus et
mixtum calefacit. Sic calorem intus adunando
et inspissando cutim et vaporem prohibendo
etc. Patet quod acetum penetrativus calefacit et hoc
est quod dicit Galienus primo simplicium acetum enim cale-
facit licet non sit calidum aut quia mordicat
et dolorem facit aut quia calorem intus retinet
etc. aut quia hic inflat partes calidas acetum
aut per se inflat et hic est quod dicit Galienus tercio
simplicium acetum enim inflat et cuius inflatio
est vehemens acetum penetrat venas et nervos
ut dicit Galienus assimilat per ignem acumen acetum
et vinum penetrant venas et nervos
Galienus decimo acetum penetrissimum est in venas et
cordarum et ligamentorum acetum incidit humo-
res grossos et viscosos et hoc debetur ei
racione sue acuitatis et subtilitatis et non
racione frigiditatis. Avicenna secundo igitur acuitas aceti
incidit acetum comprehendendo humores
grossos et viscosos acetum non incidit humo-
res grossos quia est contrarius grossos atte-
nuatum ut asserit Galienus 12 de ingenio acetum
in diuro aqua coquitur et lactorum sed
est commune cuius Galienus ibidem acetum est commune digestivum
in omnibus materiis calidis et frigidis. In frigidis
quidem quia confundat materias digerendo et
incidit et subtiliat et cuius inflatio fit
stringit. In calidis erit non eligitur quod
super ipsum hic scribit Rasis 3o continentis in
tractatu de dolore capitis acetum et alia que
participant stipticitate et acetositate si recipiatur
in isto modo sit stiptica et ventre stringit
sic erit stiptica et potiora vetera stiptitat
Sed si sapor acetosus invenit sicut humo-
ribus anticipatum laxabit ventrem restringit humores
preparando ad expulsionem et racione sue acuitatis
materiam incidendo et hoc est mens Rasis Alma-
nsoris et Serapionis in aggregationibus. Capitulum
nonum de usu aceti in rebus laxativis
Et quia acetum mixtum laxativis agere
cortius quam et cortius sani et con-
vacuo fit ppilia et acetum non est sole

ymo magis meliore nonnullum competit i
sanis corporibus repletis et cibatis grossis propter
illam conservatur sanitas non debet uti aquo melior
Si ergo competit in sanis corporibus sicut est recepte
paucitatem et ad preservandum et ad cibaria grossa
et viscosa corrigendum et ad putrefactionem prohi
bendum. Homines ergo sani colerici tam et multum
lapsi in calido vel etiam in humido vel in calido
et sicco et temporibus et regionibus calidis. Et
quando dubitatur de aeris putrefactione et epidimia
et humorum corruptione in omnibus hiis casibus
uti aceto est sanius comedentibus in saporibus et in
condimentis cibariorum et odoribus et irroratio
nibus domorum et specialiter si cibaria sint
grossa et viscosa et calida et humida putre
factionem parata. In temporibus ergo maioris
estus homines iuvenes et valde calidi
et sitibundi possunt bibere aquam permixtam
cum pauco aceti huiusmodi enim potus magis
infrigidat et humectat et sitim extinguit
quam aqua simplex et forte quam mixtio aque
cum vino de quo sunt facta sermones in tractatu
unde multi homines sani consueverunt bibere
talem potum propter sui temperamentum et ciborum
commixtionem et delatationem. Ex hoc ergo patet quod
acetum competit in regimine sanitatis et quod
non. Generaliter acetum est bonum colericis et
est malum melancolicis et est nocivum mulieribus
ledit enim earum matrices propter acetum
ipsam desiccat exsiccando et subtiliando
debilitat etiam visum acetum est bonum
stomacho et provocat appetitum. Sani autem habentes
nervos debiles et cerebrum debile et oculos
debiles non debent uti aceto et rebus
acetosis. Et tempore hiemis viscera debilia
apta ad fluxum propter [illegible] et
digestionem debilitatem vitalem. Sed acetum nam
acetum est pungitivum et ledit intestina et
mutat opilationem et debilitat [illegible]

Capitulum 10m de usu aceti in corporibus egris

Tamen in dolore capitis propter causam ca
liditatis sive sit causa primitiva et exteriori
et forsan calore solis sive sit causa
antecedens et corporalis scilicet colera vel
sanguinis vel vapores calidi elevati
sic mala distemperancia calida sit tunc ibi fit
materia acetum aliquando applicatum ad contra cum pauco
oleo est valde conveniens distemperanciam alterando et
membra confortando ne materiam et fumum recipiat
et si distemperancia vel sit calida tunc acetum ad
ministratum ad nares est conveniens. Et si huiusmodi distemperancia
sit cum materia grossa et viscosa tunc acetum
competit ratione distemperancie alterando et ratione
materie subtiliando et incidendo. Et si materia sit
colerica adhuc ratione materie acetum est conveniens
nam acetum ratione frigiditatis adconstringit et digerit
humorem colericum. Exemplum ratione frigiditatis humorem
colericum subtilem inspissat. Et patet quod
acetum competit in digestione humoris colerici sub
tilis et grossi et quod etiam competit in digestione
humoris flegmatici. In digestione autem humoris melanco
lici non multum competit quia melancolia est frigida et sicca
et sic acetum. Sed quia acetum est subtiliativum et
melancolia grossa ratione huiusmodi potest aliquando competere
et precipue si frigiditas aceti frangatur et re
mittatur cum zuccaro et melle vel simul acetum
cum aqua. Potest digerere melancoliam et forte
potest competere in quartana et cottidiana. In febre
autem tertiana nullus dubitat quin non sit conveniens
digestivum. In estatibus autem nervorum cerebri
inceptionis et nervus est acetum inconveniens nam
acetum irritatur cerebro nervis lecturis et ma
xime. Sed in apoplexia epilentia paralisi podagra
tremore et spasmo et suffocatione matricis
et in estatibus dolorum acetum est vitandum.
In tinnitu aurium et surditate fumus aceti re
ceptus in aure per modum suffumigii est valde
bonus adiuvans et precipue si sit acetum in
fusionis ruthe. Similiter in ictero calidi in aure
imissum vincit aures. Exemplum loco cerebro
comparato calido in [illegible] dolorem dentium nam
si dolor calidus sit materia calida tunc valet quod
ratione alterando distemperantiam et humorem calidum
corrigendo et digerendo. Si autem calida sit quod
materia frigida grossa et viscosa tunc valet materiam
incidendo et subtiliando et incidendo et
gingivas confortando et aliquando inspissando
et stipticando ne materiam recipiat et pro
hunc modum in omni dolore dentium acetum
est conveniens. Exemplum amplius acetum gargarizatum
valet in squinancia et in causa simile et si san
guisuga adhereat palate vel gutturi

Item prodest tussi et asmati et tunc bonum
est quod eius siccitas frangatur et eius acuitas
et acetum cum melle tunc enim competit magis
subtiliando et incidendo et ad expulsionem preparan-
do unde tussis et asmata que fiunt ex
flegmate. Item si implicatur acetum epithimatum ab-
stringit fluxum sanguinis undecumque veniat
et competit in sputo sanguinis et in fluxu
eius et in fluxu sanguinis narium et in
fluxu emorroydarum et in fluxu sanguinis ex
gingivis. Item epithimatum videlicet in exitu
matricis et in exitu longaonis et separatur si
eis insideatur res stiptice sicut mirra, nux
cipressi, cortices granatorum, mastix et similia.
Item vaporatio et effusio facta in aceto
in principiis apostematum est conveniens et precipue
si in ipso aceto infundantur virtute stiptica
repercussiva et constrictiva sicut sulphur-
ineum, an[illegible] tavilla et similia et generaliter
valde competit epithima cum aceto in
principio apostematum et precipue si in ipso aceto
infundatur aliqua stiptica et confortativa
ut rose, plantaginis et similia. Et si locus
vulneratus epithimetur cum aceto prohibebit
apostema. Item si implicatur acetum epithimatum confert
in herisipila et in formica et in serpigine
et in impetigine et in ulceribus malis et fra-
dulentis et in magnis pruritibus. Et cogni-
tum tibiis et confert [illegible] sufflatum ad vetus.
Item prodest acetum confert morsibus venenosorum
[illegible] et feris cum radio pomum si locus
[illegible] tamen videlicet confert venenum frigidum et agere
et forte [illegible] videlicet contra morsum [illegible]
Item [illegible] aut desuper morsum faciunt
[illegible] et non de [illegible]. Dicitur acetum bibitum
videlicet contra [illegible] mortificas quod ut puto
est [illegible] plus quam agere. Item acetum
[illegible] bibitum videlicet confert coagulationem lactis
et sanguinis et videlicet contra nocumentum fungorum
si bibatur [illegible] cum pauco sale et hoc
de eius exhibitione in sanis et egris.

Capitulum [illegible] de agresta [illegible]

Unde in aceto est acuitas et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] scribit [illegible] sicut
et alibi scribit [illegible] quod acetum est frigidius
et subtilius succo agreste in succo enim
agreste non est aliud tali [illegible] sapor

[illegible] agreste est acetosus tendens ad ponticitatem
vel stipticitatem nam una acerba primo habet
saporem stipticum deinde ponticum deinde ad
plus subtiliatur [illegible] efficitur sapor acetosus
et tunc fit agresta. Et item per [illegible] digestionem
et calidi solaris [illegible] efficitur sapor [illegible]
dulcis et [illegible] via procedit a stiptico sapore ad pon-
ticum a pontico ad acetosum et ab acetoso
ad dulcem in multis fructibus et in uvis
et pomis a quibusdam. Sunt multa sicut poma
in quibus [illegible] stipticum sapor deinde
ponticus post acetosus et post dulcis. Et sunt
aliqui fructus quibus de stiptico et pontico
[illegible] ad dulcem et non perveniunt ad saporem
acetosum sicut patet in mespulis, sorbis et [illegible]
In [illegible] non pervenit sapor acetosus cuius
forte est causa [illegible] et multa [illegible]
et pauca humiditas. Respondetur ergo patet quod agresta
est frigida et sicca [illegible] et [illegible] eventuali et
actuali et [illegible] potuit. Sed salvo
meliori iudicio puto quod agresta est frigida
et sicca [illegible] in una
acerba est multa humiditas indigesta que per
viam maturationis et digestionis a calore
solis acquirit quandam similitudinem [illegible]
[illegible] et [illegible] et maturationem
eius succus [illegible] et humidus [illegible]
[illegible] aut agresta [illegible] multum frigida non
competit multum in [illegible] temperati vel pro-
[illegible] tibi [illegible] potest. In nonnullis
aut multum lapsis in calido et sicco et in
regionibus et temporibus calidis tunc tibiis valde
[illegible] est uti agresta. Sed homines
valde calidi in temporibus et regionibus calidis
valde loco potus possunt bibere aquam bonam
cum agresta ad sitis extinctionem et ardoris
caloris [illegible] et [illegible] licet acetum
et vinum debile in hoc [illegible] sint magis quam
agresta [illegible] est [illegible] alterativum et [illegible]
ardoris caloris. Item prodest in regionibus in
quibus dubitamus de [illegible] et pestilentia
est conveniens uti agresta in tibiis et potibus
[illegible] enim agresta est multum conveniens et sic
[illegible] de [illegible] calido et sicco [illegible] competit
in sincopi ex humori colerico mordicante
[illegible] et in [illegible] agresta est [illegible]
quam acetum. Item agresta est [illegible] multum
[illegible] [illegible] confortat [illegible] et

multum resistit corruptioni appetitus cordis et
prohibet vomitum et sincopim et ad defectiones
que pigritantibus venire consueverunt et contra angustia
ut in fluxu ventris colerico et in vomitu
colerico et multum confert stomacho relaxato et est
chimi grossus qui evomunt. **Capitulum 12m de cervisia et quibusdam aliis potibus**

Unde dicendum est nunc de quibusdam potibus
quibus homines utuntur loco vini et ad
sitis sedationem et ad caloris permixtionem et ad
cordis membra dilatationem. Et primo de cervisia
que multum est in usu apud anglicos scotos
hibernicos frisones et holandrinos et
apud quosdam gallicos. Non est autem cervisia
potus ita conveniens in tempore sanitatis et in egritudine
cura sicut vinum, nam vinum sua caliditate
plus virtutem confortat et spiritum et calorem
naturalem multiplicat et sua proportione naturaliter
admixtam corpus plus nutrit et citius quam
cervisia. Preparatur autem cervisia ex frumento rizo
ordeo et avena. Inde enim in civitatibus
in compositione ponitur mixta apud feniculus
et secundum hoc cervisia est altius et altius
preparatur et corporis. Generaliter autem cervisia
ex frumento et ordeo facta vel accepta ma-
los fumos generans constipat et opilat
epar et splenem et in renibus lapides
generat. Cervisia generat malos humores
et nocet reclamationi cerebri et nervis valde.
Sed cervisia facta ex ordeo magis est urine
provocativa tamen nocet renibus et vesice.
Cervisia autem que fit de rizo est minus in-
flativa. Cervisia autem que fit de pane si-
liginis assimilatur medicine et apud omnibus
aliis melior iudicatur sed in dispositionibus et
temporibus calidis non est bona. Cervisia de ordeo
facta nervos impedit et capitis dolorem
facit et inflat urinam tamen provocat et
urinam expellitate reprimit. Cervisia autem que fit
de ordeo et de avena minus opilat et
minus nutrit et minus generat ventositates etc.
que fit ex frumento magis nutrit et magis
opilat. Et quanto cervisia est grossior et
turbulentior tanto deterior et quanto subtilior
et clarior tanto melior. Omnis autem
cervisia de quocumque grano facta grossior
est quam vinum et multum difficilius ad
digerendum et opilationes in visceribus facit et
maxime si est nova ventositatem generat et do-
lorem capitis inducit et appetitum cibi de-
struit. Generaliter mala cervisia mala est in se
quia grossa et viscosa et ex generatorum viscositate
in aqua facta. Etiam est mala in artificio
quia fit per motum et putrefactionem et mittuntur in
sui compositione res malas assimiles quare propter
si vinum haberi posset cervisia est evitanda precipue
in sui recentia et nondum purgata et clarificata
et secundum vis potest bibi. Ydromel sit potus de aqua
et melle qui dicitur aqua mellis sive melli- De ydromel...
craton et est potus calidus et siccus et opilativus
et generat multas ventositates et maxime
cum mel non sit bene coctum. Inconveniens est
et iuvenibus et temporibus calidis et habitantibus ve-
nas strictas et loca opilata non competit
talis potus. Senibus non flacet et temporibus
et regionibus frigidis. Generaliter potus iste est competens
[illegible] Generaliter potus abstergit et mundificat
et secundum grossum incidit et digerit et ventrem
lenit. Generaliter enim potus est conveniens habitis qui
patiuntur frigidas egritudines et est conveniens ubi
est necessaria senici mundificatio sive sit in stomacho
senices sive in renibus sive in pectore
sive costis. De vino et de uvis passis
talis enim potus est sicut vinum grossum et magis
in virtute et operatione sed est minoris caliditatis.
Vina autem que fiunt de uvis passis de
melle et zuccaro si loco vini [illegible] bibi-
at et sedant bibentium inflationem et
stomacho generant fastidium et fluxum ventris
faciunt et senibus et colericis nocebunt
sed non de melle fit cum tamen aceto fiunt
minus inflat. Oximel autem quod fit de
aceto et melle et aqua est secundum naturam
calidi et colericum rubeum reprimit et
infrigidat et stomacho aufert cum non multa [illegible]
[illegible] dulcedine facta quia incidit et subtili-
at aperit venas et urinam provocat.
Gutturi tamen et pectori exasperat cum multa
acredine. Nervos autem [illegible] debiles
[illegible] [illegible] [illegible] constat
[illegible] et ledit qui habent stomachum frigidum et
corpus calidum. Inter species [illegible] attinet
gutturi lenit stomachum inflat confert se-
dationem sitis reprimit ydromel

super calidi et levium est et confert frigi-
dis complexionibus si in eo appareat super calide
cordi et capiti tamen nocet sed stomacho confert propter
afflatum indiscretum et propterea in vinis colorem
inducit et colorem amovet. Item vina ex ceresis
et pomis sunt potus quibus homines propter
eorum clarificationem utuntur loco vini ad sedationem
sitis et caloris primi eorum quam ad membra
delatorum licet huiusmodi potus minus sunt conve-
nientes cordibus sanis et infirmis regulariter quam vinum
nam eorum nutrimentum est minus bonum et tardius
quam nutrimentum vini sed vinum est magis acutum
et confortativum virtutis quam praedicti potus consi-
derata tamen sua colore sapore et odore huiusmodi
potus sunt placentes vino quam aliqui potus
facti ex melle. Et zucaro et granis tales
cum potus sunt minoris valoris quam vinum
minoris bonitatis licet vinum immoderate sumptum
plus laedat nervos et cerebrum et periculosas
inducat egritudines et magis subito quam praedicti
potus facti ex ceresis et pomis. Si ergo possi-
bilis copia vini ab huiusmodi potibus abstinere
consulo. Abstinere autem consulo ab omnibus ca-
thocimis cibis que licet sint digestibi-
lia ab his tamen prius humor qui modica
occasione putrefactionem suscipiunt se generat
mali humoris. Huiusmodi autem potus sunt facti
ex fructibus qui sunt cathocimi et mali
nutrimenti et ebuliunt et cito putrefactionem
[illegible] et disponunt etc. Huiusmodi potus sunt
evitandi nobis ergo et ditibus nostris
vinis adherere consulimus et huiusmodi potus
for. dimittere. Potus factus ex succo pro-
larum recentium qui sapa violacea potest
vocari. Post eius clarificationem et ebulitionem
est frigidus et humidus sicut viola et
infrigidat et humectat et lenit pectus et
ventrem laxat stomachum debilitat et appetitum
destruit. Item potus ex succo rosarum potest fieri
potus qui sapa rosata potest nominari cuius
proprietas est infrigidare et ventrem et quid
dicunt quod huiusmodi potus fastidium facit. Item
fit potus ex succo citoniorum qui rectificatus
ebulit et deinde clarificatur et huiusmodi potus
frigidus et siccus ventrem stringit stomachum
confortat et sitim aufert. Item plures
potus fit ex succo granatorum acetosorum

qui etiam vomitum retinet et ventrem stringit
crapulatis quoque et dolori capitis ex replecione
vaporum confert. Vinum malorum granatorum
simpliciter confert tremori cordis ardori stomachi et
fastidio remedium affert. Vinum autem vine
acerbe est agresta de qua superius dictum est
reprimit enim colorem rubeum debilitatem et ardorem
sanguinis stomachi et sitim quae eciam specialiter precedit
sedat ventrem quoque et vomitum stringit.
Vinum autem citri pomi citrini cuius praedicta
sed fortius praedicta calorem reprimit et cuius
glutinat. Item huius praedicte species vinum acerbe
ex pomis acetosis maliis granatorum pectoris
nocet vinum autem factum ex succo prunorum
sanguinem et colorem rubeum et calorem extinguit
et ventrem laxat et guttur non nocet
multum. **Summa secunda de vinis artificialibus**

Quibus continet prima talia et est prima causa
quo sint vina artificialia que
valent prout in causa multarum egritudinum huiusmodi
autem vina artificialia componuntur ex herbis
et speciebus radicibus herbarum vel floribus
unde tempore vindemiarum fit vinum salma-
tum et cumulatum. Unde huiusmodi herbe vel
flores vel radices ponuntur in musto antequam
bulliat et post ebulitionem et clarificationem
huiusmodi vinum habet mirabiles operationes primas
sedans et tertias operationes in eo ante
ebulitionem. Et si in parte aut ebulitione
bulliat praedicta ad ignem in parte musti
deinde ponantur in vase cum alio musto non
et diffundit totum hoc enim modo fit vinum
salmatum ad cerebri nervorum et membrorum
nervosorum confortationem. Unde huiusmodi vinum sal-
matum valet in paralisi tremore spasmo
epilepsia et suffocatione matricis. Hoc autem modo
fit vinum cumulatum ad pectoris indigestionem
et renis clarificationem. Item amplius vinum cumu-
latum et salmatum valet in dolore dentium
et remollitione gingivarum. Huiusmodi vina
ab corpore et ab intra valet in egritudinibus
nervorum et membrorum nervosorum in paralitici
ergo vinum salmatum competit debilitatum
et epilepticorum. **Capitulum 2m de vino quod competit**
de cordiacis et **cardiacis et tristibus**
timidis et febribus de colera adusta
laborantibus et pro ... et splenetici

fit vinum cordiale et facit corpus bonum sanguinem
possidere et facit hominem potentem sive robustum
et omnes humores intoxicatos rectificat.
Fit autem similiter vinum cum buglossa cum ra-
dicibus et foliis sene et rosis et floribus
utriusque buglosse et accipiatur de buglossa
plus quam de sene et rosis et floribus et aliqui
sunt qui de omnibus sumunt equales partes et
pro libra vini albi accipiatur 3 j pulverizatorum et ho-
ratur eo post clarificationem et ebullitionem. Si autem
hoc vinum fit pro famulis non apponatur sene

Capitulum 3m de vino boraginis et buglosse

Vinum de boragine et buglossa fit vinum
cordiale secundum eundem modum et valet
in tremore cordis melancolia lepra scabie et
pluribus passionibus et similiter vinum confortat
virtutem cordis et vigiliam et sanguinem clari-
ficat et gaudium causat. Vinum buglosse
humores adustos educit per urinam et ce-
rebrum infectum humore melancolico rectificat. De-
mentes et fatuos sanat et expertum est in quo-
dam domina que infatuabatur ex modica
tamen sanata fuit. Capitulum 4m de vino lapatio

Item vinum potest fieri lapatium in hunc
modum. Radix enim fini datur per longum
medietas extracta et intus ponatur
coloquintida vel scamonea et optime ligetur
et una efficietur lapatia cum qua tamen est
quia multum vomitus adveniunt per virtutem
ipsius debet lapatium ptratem. Et per hunc
modum possunt fieri rose diversorum colorum
eo quod in rosarum stipitibus ponuntur diversi
colores. Exemplum per hunc modum fiunt
olea viridia olea ex sero capparis vel
camelli Capitulum 5m de vino citoniorum

Quod fit ex citoniis maturatis in aqua
coctis vel in aqua et vino et ex
eo contracto succo. Habet enim vinum post eius
ebullitionem et clarificationem in multis casibus e-
fficaciam valde. Est enim stipticum et dissolvit
membra et sudores diaforetici prohibitum
et omnia membra principalia confortat facit
dum et ad stomachatum remotum et omnem
fluxum ventris removet et valet epidimiale
febrem sitim sedat et bonum facit colorem
et multum valet in debilitate renum valet etiam
in epidimia. Sed eius usus superfluus oppilationem

inducit. Capitulum 6m de vino rorismarini

Amplius potest fieri vinum modo supra-
dicto cuius virtutes et operationes in multis
casibus sunt notabiles et specialiter in egri-
tudinibus cerebri et nervorum frigidis. Quia ergo aromatice
virtutem animalem confortat et fortificat et
sua caliditate et siccitate distemperantiam frigidam et
humidam removet et sua subtilitate in substantia
et actione humores grossos subtiliat. Sic ergo
animum et ab hoc cerebrum et nervos confortat
et si ex eo lavetur caput capillos retinet
et multiplicat et valet eius usus corpus a putre-
dine preservat et non solum ante mortem. Eius
usus confortat cor et iuventutem prolongat
et senectutem retardat. Et si ex eo lavetur
os dentes confortat et gingivas. Et si
similiter vino laventur fistule et cancer et
vulnera omnia ulcerata multum valet. Exemplum
tale vinum valet in quartana et cotidiana et car-
diaca passione et rectificat menstrua mulierum
humida et frigida et prodest ad conceptum et
in paralisi tremore et pluribus passionibus.
Balneum autem ex aqua rorismarini est
senibus convenientissimum et facit homines
renovari ut aquila. Exemplum si ex vino
remollitur vel infusio rorismarini fiat
aqua vite ex qua aqua curabitur fleuma salsum
et fistula scabies et cancer que alter
curari non possunt. Similiter enim aqua multum
valet in paralisi si ex ea membra laventur
et confricentur. Et valet etiam in maculis et
telis et lacrimis oculorum. Et non est quod ex
floribus rorismarini potest fieri res que supplet
balsamum. Impleatur vas aliquod strictum orificio
ex floribus rorismarini et ponatur in materia
ad solem et sepelliatur usque ad mensem in fimo
40 dies. Flores convertuntur in aquam et in
aqua reponatur et ponatur in ampulla vitrea
bene obturata per dies 40 et inspissabitur
et redigetur ad modum balsami et multum
valet ad supradicta et specialiter ad maculas
oculorum et palisim et etiam contra pestilentiam.
Capitulum 7m de vino contra oppilationem splenis et

Quod fit etiam contra vetustatem ex epate.
Scolopendria eudria ceterach absinthium
remolliatur ergo et ponatur in vino albo
decem clarificetur cum zucaro et coletur per
colatorium accetum claretum et si similiter refrigeretur

in vase tamarisci vel fraxini erit melius
ad multa rez9

Cam 8m de vino aurite

Quod fit ad plagas pe plagas
punctuaras curandas solo potu Simili
aut vinum fit ex radicibus rubee maioris
tanaco caulibus rub et brutis h' enim
omnia quassata in sacco posita bulliant
in vino et illud vinum in potu det
bis in die et fit vulnus solum caulis
pona et curabit si absolute de ligni ac
in hoc potu ponit gariofilata pipinella
lanceola ubena plantago

Cam 9m de vino alkikengi

Quod fit inal:

Ex granis rub solatri motti mo
sup dicto et vocat vinum alkikengi e
hoc vinum inale in retentione urine
na provocat urinam retentam per quatuor
dies et e reb expertis h' aut vinum
mundificat renes et vesicam a m arenosa

Cam 10m de vino eufrasie et tilie et

Quod fit provisis claristo celidonie
et bibendo et extra colando et
lavando et ad opilos renum et cor in
distendo ab arenosa ma et ad dolores
virtutes mitigando dimitando vitiis
ad vias urine procando viam fit vinum
de genne et gumatum Item fit vinum de
ysopo quod valet senibus flamma mundificando
a pectoribus spiritualibus et valet in tussi asmatica
ydropisi et epilia Exemplum fit vinum ex
tinctionibus auri Ita quod vinum in quo
extinguitur aurum ignitum multum confert de
hac satis sunt dictum in tractatu de aqua
multum enim confortat cor et stom et omnia
viscera plus quam aqua in qua extinguitur
fit et simili vinum valet in cardiaca pas
sione et fluxum ventris et lep et
multa Item fit vinum artificiale de absin
thio et simili vinum e subtile ad multa
valde primo enim valet contra lubricos valet etiam in
opilationibus lateris et in ictericia et valet in de
sedatione et destructione appetitus valet in
epilia tamissione loquele et in tuore
vinile et lingwe Exemplum valet in spiritu
ex flate falso Et si ex eo lavetur vulnus
non fistulabitur nec crescit mala caro
Exemplum simili vinum provocat et valet
etiam contra venenum fugando impiam rectitute
et oppi simili vinum clarificat visum et
etiam valet tempore epidimie et in aeris mutatione
et corruptione et infirmitates vivificando
valet in podagra et ad unit et ab extra
Exemplum fit vinum contra tussim et asma
ex liquiritia et ari et feni et liquiritia fit aliud
etiam Item fit vinum quod stringit ventrem
ex vino citriorum depurato cum vino rub
stip et aqua ros Item fit vinum quod
mulieribus pregnantibus consumit ventositates
prohibet ex aborsu et conservat fetum in
matre usque ad tempus partus Recipe apii mete
stre anisos ana dr 3v mastic gariof
mac corda moi ros rub 3i cinnamomi
3i s zedoare yreos cipi ana 3ij zucari
albi quantum sufficit fiat electuarium ex predictis
vel fiat elletum vita mulier pregnans
h' elletuo et 1o electo et fetus conservabitur
in matre et non abortiet Exemplum amplius
fit vinum ad filios procreandos et cape in
mulieribus pigrioribus et fiet non invenc
tul et flatus Recipe cinnamomi 3i s gariof
3z albi seu ana 3i selemstiti sprice
piperis longi ana 3s galange cipi ana
tarum ana 3y fiat electuarium cum zucaro bo
et melle h' electum e satis ca 10 in
tepibus ca et in regione cada et hoc
cada calidus e et bonum e ex simili
electum lumphe cum aqua passul et
liquiritia ut eius calitas et acuitas re
mittatur Exemplum fit vinum de aniso et h'
vinum ventositates consumit et opilationes
aperit et digestionem confortat et arcto sitz
eructuas tollit e c multum q'ns mulieribus
lactantibus na apponendo stillicidio sanguinis
tale do et digestionem provocando et ventositates
consumendo lac multiplicat et rectificat et
e expertissimum remedium in dolore ventoso
et arcosa et in dolore colice et adid
amisum conditum Exemplum fit nectar perfectum
in bus flatus et mulieris quod ve incos et
totum corpus calefacit e morbos tuditem
tollit cibum digerit bonum colorem facit
canos retardat visum acuit metez
confortat opilos aperit ut Recipe cinnamomi
3i s sprice pilobal carsobal mastic
mac ana 3i liquiritia passularum ana 3ij

zuccare vel melle quod sufficit fiat nectar possi-
bile hoc vinum fieri tempore vindemiarum cum musto
sto vinis bono de mero lipchadi vinum
stich quod quibus modis miscendi vinum cum
aqua est quod aqua sit frigida et bullita et
quod in hoc aqua ponatur vinum ad libitum
et quod dimittatur misceri. Una preterea modus
sit huius mixtio vini cum aqua perfectior hic
sicut est in artificiale quod in nocte bibatur mixe
sita una mixtio non est perfecta nisi per magnum
tempus bene bonum esset quod huiusmodi per mixtio
fieret per unam horam ante comestionem. Una na-
tura minus laborabit digerendo id vinum
et malitia aque preterea et contrario per
vinum et ergo hoc ergo est venale valde
infamibus et infirmis. Et licet hic vinis
artificialibus multa alia dicere possem ista
tamen ad presens volo sufficere quia prolixitas
multa non decet clerici propter sanctitatem naturas
et proprietates et operationes simul cum tractatus de
vino cum dei laude et gloriose matris
eius quibus sit laus et honor et gloria
per seculorum secula amen. Tractatus est
et generibus panificiorum et leguminibus divina
pars de pane et generibus panificiis Et est
tamen primum de diversitate panis quo parte generis

Post igitur tractatum de aere aqua et
vino et eorum adiacentibus nunc restat
loqui quidem de pane sed et de eius natura
et generibus et de panis diversitate et proprietate et
operationibus. Deinde de ipsius panis usu sanis
et infirmis. Panis autem natura et qualiter sit
et proprietas et operatio diversificatur secundum materiam
panis originale et secundum artificium et secundum
vetustatem et novitatem et secundum quantitatem
ut puta magnitudinem et parvitatem. Dicitur
autem materia panis originalis est granum et id
secundum quod granum est altius et altius nature et proprietatis
et operationis secundum hoc etiam panis est altius generis
et operationis. Huius autem generis diversitas
attenditur in diversis secundum species. Triticum autem est
eadem species vigiliarum quam frumentum ordeum et avena
una sit paniscum et siligo quam milio et bene constat
quod sicut grana sunt diversa in natura proprietate
operatione et generis sit etiam panis ex huiusmodi gra-
nis factus est altius et altius generis proprietatis

et operationis. Dicitur autem hec diversitas attenditur
in eadem specie sicut in diversis frumentis ut loqui
licet secundum eum quod frumentum est natura a-
et alia terra secundum longitudinem et latitudinem et secundum
depressionem et secundum pinguedinem et macredinem
secundum hoc frumentum est altius nature et operationis
natura secundum hoc frumentum sed plus de medulla
et minus de furfure et ergo. Item secundum quod
frumentum est antiquius vel magis novum secundum
hoc est altius nature et operationis. Item amplius secundum
quod frumentum est quod meliori messe collectum
vel quod minus bona secundum hoc diversificatur eius
natura et operatio. Item minus secundum quod farina nomen
est facta vel propria molitio vel longe
quia vel ergo secundum hoc diversificatur panis
natura proprietas et operatio. Item secundum diversitatem
aquarum cum quibus sit panis diversificatur
natura panis et eodem modo secundum diversitatem nature fru-
et nature salis diversificatur panis. Hec
sunt ergo diversitates panis quo diversitate materie
panis. Panis ergo est quoddam artificium in
qua materia non totaliter corrumpitur. Tamen materia
et forma artificialis est materia ut scribitur secundo physicorum
Unde si lectulus ex ligno factus germinaret
non lectulum sed lignum utique oriretur unde patet quod
forma vero artificialis est materia sit ergo patet quod
diversitas ex parte panis et nature est parte
ex parte nature scilicet ex parte grani farine fru-
sal et aque et hic inferius declarabitur. Cum
loquimur de natura panis perfectissime. Item amplius
dico quod diversitas est in pane secundum arti-
ficium est enim panis in quo nichil est fermenti
et sal et est azimus et est panis in quo
multum est fermenti et salis et est in quo
parum est fermenti et sal. Item in quo multum est
fermenti et sal est parum nutrit et constipativus
valde et iste est in quo parum est fermenti et
salis multum nutrit et tarde digeritur.
panis autem in quo est mediocriter fermenti
vel sal est bonum nutrimenti facilis digestionis et
descensus. Panis autem azimus nulli etati
nulli complexioni conveniens est nisi multum forte labo-
rantibus aratoribus messoribus peregrinis
et iuvenibus. Item amplius natura panis diversi-
ficatur secundum quantitatem maiorem et minorem
nam panis magnus est nutribilior et
plus habet de medulla et magis separatus

et panis etc. mediocris aut medio modo
[S]ecundo panis diversificatur secundum vetustatem
et novitatem nam panis novus tortus et
multo tempore tortus non est eiusdem conditionis et operationis
ceteris autem paribus ut ex inferius apparebit
[T]ercio attenditur diversitas in pane propter
farinam nam si farina sit depurata a fur-
fure tunc panis est nutribilior et melioris
nutrimenti et tardioris descensus et econverso si fa-
rina ex qua fit panis non sit depurata
a furfure panis est minoris nutrimenti et
minus boni et citius descendit [Q]uarto
si panis compositione sit multa quantitas aque
panis est minoris nutrimenti ceteris paribus et
facilioris descensus et econverso. Capitulum 2m in
quo ostenditur que sunt investiganda

[H]is ergo probatis videndum est quis est
bonus panis et ceteris melior considerantes
his que dicta sunt ex quo fiet manifestum
quis panis sit minus bonus quia verum est
indoctorum sermo obliquum deinde dicetur quis
est panis bonus non enim sufficit scire quia est
res vel si est nisi sciatur quid est vel non enim
sufficit scire quia homo est nisi sciamus quid
est homo 3o dicemus que est compositio boni
panis et que est conditio defectus defectivi
panis a bono pane 4to dicemus que
est proprietas et operatio boni panis et quando
apparebit de proprietatibus et operationibus aliorum
panum defectivorum ab optimo pane 5to
et ultimo dicemus de pane sanorum et
egrorum. Capitulum 3m quis est bonus panis

[N]otandum ergo primum sciendum quod panis
bonus optimus fit ex optimo grano
optimum autem granum est frumentum seu frumenti
granum ponderosum frangibile intus album
et cortice habens subtilem colorem subrubeum
bene maturum non vetustate corruptum neque
valde novum ex bona messe collectum
tale autem frumentum non crescit in sicca et ma-
cra terra sed in terra satis pingui neque crescit
in terra valde umbrosa neque valde profunda
sed in terra alta soli et bonis ventis
discooperta bonum autem frumentum melius secundum
terre latitudinem in terra septentrionali quam
meridionali plus enim habet medulle et
minus corticis et est ponderosius ceteris paribus
secundum autem terre longitudinem frumentum orientale
est melius occidentali et est nutribilius et melioris

nutrimenti [Q]uinto farina ex qua fit panis
non debet esse nova neque nimis sicca neque nimis
antiqua et debet esse uniformis in suis partibus
[A]qua etiam debet esse laudabilis et bona
ex qua fit panis [S]exto aque quantitas debet
esse moderata sal et fermentum debet esse bona
in quantitate proportionata [S]eptimo panis debet esse me-
diocris quantitatis non excedens neque minus parve
quantitatis [O]ctavo farina ex qua fit panis debet
esse a furfure separata [N]ono ignis debet
esse bene proportionatus ita quod panis non
nimis exsiccetur vel male coquatur [D]ecimo
optimus panis debet esse mediocriter fermentatus
et non debet esse induratus propter antiquitatem neque
debet esse tardius in quo virtus ignis adhuc
permansit hec ergo sunt conditiones boni panis
et optimi [V]erum panis qui fit ex aliis
granis quam ex frumento non est optimus panis
sicut panis ex ordeo siligine faba rizo
et milio [C]eteris autem paribus panis ex frumento
nutribilior est et melior [S]ed hic occurrit
dubium nam Ysaac dicit et Serapion auctores quod
ordeum ceteris granis est nutribilius hunc autem
oppositum ... dicit enim quod frumentum
est nutribilius ordeo [R]espondeo hic videndum quod frumentum
dicitur nutribilius quia eius nutrimentum tardius
dissolvitur et tardius assimilatur sed ordeum
dicitur nutribilius quia paucas habet superfluitates
quam frumentum et citius convertitur in membra sed
nulla est contradictio quia sic ordeum est nutri-
bilius per se et frumentum per accidens [V]el forte
potest dici melius quod frumentum est nutribilius
per se quia ordeum ceteris enim paribus frumentum
est ponderosius et plus habet medulle quam
ordeum et est nutribilius per se [E]t si ordeum
dicatur nutribilius hoc est per accidens quia citius
nutrit quam frumentum [S]ed veritas est quod panis
de ordeo peius pane de frumento est melior
sanorum et nutribilior et forsan in acutis
morbis est panis est melior simpliciter
[I]nter ceteros autem panes panis de frumento
est melior simpliciter melior deinde panis
ex siligine est minus bonus deinde panis
ex avena et spelta et milio hunc
enim multum deficiunt in bonitate ab optimo
pane panis autem mediocris vel ceteris
ceteris paribus aliis non est optimus et sic

panis compositus quod sunt in terra macra
sita sive compositus in mala messe collecto
non est optimus Et si secundum ignem proportionatum
et aqua et sal et fermentum et si non sit
de furfure depuratus talis utique panis non
est optimus sic ergo sufficienter patet conditiones
que requiruntur ad bonum panem et quibus est
bonus panis et quibus non Capitulum eorum quibus
Nunc ergo restat est optimus panis
dicere quid est optimus panis et ex
hoc apparebit diffinitio panis non tamen secundum
defectus et cetera sive mali Est ergo panis
optimus cibus purus sitibus in bonum et
optimum sanguinem conversus et deinde deperditi
naturalis per assimilationem ad membra perfecte restau
ratus Dico ergo quod est cibus ad differentiam medicine
et veneni nam omne quod corpus nostrum ingreditur
vel est cibus vel medicina vel venenum
vel cibus medicinalis vel cibalis medicina
vel medicina simplex vel medicina venenosa
vel venenum medicinale est ergo cibus purus
non cibus medicinalis nec medicina cibalis nec
medicina absolute nec medicina venenosa nec
venenum medicinale nec venenum absolute
Dico ergo sitibus quia duplex est cibus secundum Galenum
3o commento scilicet cibus sitibus ut panis in
mensa et cibus in via ut panis in stomacho
et cibus actu cibans et actu nutriens secundum
similitudinem que actu in membris convertitur et eis
assimilatur Redditur in bonum sanguinem conversus
et in hoc differt bonus panis a malo
et ab aliis cibis malis qui numquam sit
in bonum sanguinem convertuntur Et patet quid est
bonus panis et quid optimus et quid
malus Est enim malus panis cibus sitibus
in malum sanguinem conversus deperditi
non perfecte restauratus Capitulum tertium de
proprietatibus boni panis et de natura boni et optimi
Videtur enim intendendum medicis panis
quod panis optimus ex optimo frumento
sit calidus et siccus circa ii gradum nam ipse potest
quod frumentum est in primo gradu calidum panis autem
est calidior quia acquirit caliditatem ab igne fer
mento et sale farina quidem caliditatem propter
molitionem et vere intelligitur quod panis
est calidus et siccus in ii gradu hic autem est satis
rationabile quia Ruffus in colliget ponit panem
cibum temperatum unde oppinio dicens quod panis
optimus sanum patitur a corpore nostro et non
agit in corpus nostrum a corpore nostro secundum eam que
sunt calida in ii gradu faciunt actionem nostram in
corporibus nostris Semper quod est calidum et siccum in ii
non potest generare optimum sanguinem et temperatum
nam quod generat sanguinem optimum et temperatum
non est enim multum lapsum Dicunt autem optimus
panis sanguinem generatur ex optimo pane ut
asserit Galenus primo de alimentis tertio panis est
optimus cibus temperatus Semper si panis est
calidus et siccus in ii non appeteretur a corpore
nostro temperato nam corpus temperatum appetit sibi
similia panis autem non esset sibi similis Et
melius est dicere quod panis de complexione actuali
virtuali et per se est frigide et sicce complexionis quia
tres ad unum et omnia talia sunt frigida et sicca
de complexione actuali et virtuali data ab ele
mentis de complexione formali data ab agente forsan
sit calide complexionis sicut anima mixti Et de illo
memini me dixisse superius in tractatu de aqua
et in tractatu de vino Sed panis de complexione poli
inquantum cibus est temperatus Dictum autem Ysaac
opponitur de complexione actuali data ab agente
que est proprio sequitur formam et satis cito
corrumpitur Sed in pane est quedam proportio
procedens formam ratione cuius habet ratione cibi et
nutrimenti et secundum illam proportionem missilium (?) propter quam
panis patitur a calore nostro corporis cum efficitur
similis similitudine valde propinqua Et deinde efficitur
perfecte similis quod nutrimentum est perfecta assimilatio Co
plexio autem panis ordei declinat ad frigiditatem
et autem de milio et panico secundum quosdam avene
et spelte et rizi declinat ad caliditatem Similiter
ergo panis de frumento est temperatus cibus Sic ergo
patet quod bonus panis optimus et aliorum ab
eo declinatio Panis de frumento in quo
est multum sal et fermenti declinat ad frigiditatem
et sic panis azimus panis autem in quo
est multum furfuris declinat ad siccitatem
panis autem azimus sine furfure ad humi
ditatem declinat propter Similiter panis
habuerit parum ignem Cibaria autem facta
ex medulla frumenti in aqua decocta ad
humiditatem declinat et forte ad equalem
frigiditatem sicut sunt pultes sorbiles facte
ex farina frumenti Et sic frumentum factum
ex amido et aqua simul et sic intelligitur

de laganis factis ex farina et aqua de
coctis in aqua forte enim humidi ciba et de
lliat ad frixum et humidum ut optimi panis
et ut coctis operari sed humidi cibaria de pasta
si frigentur in oleo forte declinabunt ad
siccitatem et siccitatem habet ergo sunt que in appa
ret de panis quod probabilia. Item quod humidi
dicta sit aquatica insufflata si in eis sit
aliquid erroneum quod non credo vel in quo peritio
ribus corrigendum de quo sufficit humus gemini sicu
me dicta ponitur calidus in primo operatio inter
siccum et humidum. Item furfur ponitur calidus
et siccus medulla ponitur calida et humida
infuncto est calidus et siccitas ratione salis
sedius et in frigitus et aliquid est frigidus ratione
acetositatis et cuius genus est cum amido licet
forte plus declinat ad calidum. Hordeum frigi
dum et siccum sed aqua ordei est frigida et humi
da operatio inter siccum et humidum. Avena
calida est et sicca. Spelta est frigida et humida
far est similis cum ordeo differt tamen ab ordeo
quia granum faris est magis longum et minus
grossum, ordeum habet spicam quadratam quam
ordinem far duorum et far est multo durius
ordeo et recedit ab ordei bonitate. Amylum
est frigidum et siccum sit et panicium frigidus calidus
et siccus habet sufficiat de quo generum
et panificium. Capitulum 6m de operationibus panis

Visa quod panis et generorum panificium
variu est dicendum de eorum operationibus et primo
de operationibus panis optimi tamen quod conductus
dicte sunt. Propter quod sciendum quod omne quod
operatur in corporibus nostris aliquo trium modorum operatur
vel a materia vel a qualitate vel a tota specie et
hoc modo ondit. Communis primo tamen sequuntur secunda
et primo de hiis que ponuntur ex hiis
que comeduntur et bibuntur. Illud dicitur
operari a materia quod primum patitur et convertitur. Illud
aut quod operatur a qualitate et tota specie agit et
non patitur nisi quod de potentia ad actum reduci
tur et postquam reductum agit plus quam patiatur
ymo non patitur passione de qua sit mentio
hic. Illud aut quod operatur a materia reducitur
de potentia ad actum sed postquam reductum non agit
actione nobili sed convertitur patitur et deinde de
perditum restaurando in substantiam membri
convertitur. Hoc etiam operari quod tanto dicitur a materia
quia forma corrumpitur et materia remanet

que deperditum restaurando recipit formam me
bri sic enim de carne cibo non convertitur forma
sed materia. Nam partes carnis resoluta sunt
partes materiales sine qua potest esse forma
membri et non sunt partes formales sine qua
forma mixti esse non potest. In resolutione at
forti articulo non resolvuntur forma membri sed
partes materiales membri resolvuntur. Et per in reso
lutione naturali non generatur forma membri
sed partes materiales membri restaurantur que prius
fuit resoluta. Operatio at optimi panis
est deperditum restaurare seu corporis nutrire et
famem sedare sicut enim per potum sedatur sitis
sic per cibum sedatur fames. Nam per ardorem caloris
innati in humidum radicale membrorum est digestio
duo mouent nocumentum nam consumpsit aliquid humi
do radicali resolvitur et partes materiales membri
gradatim aut i amittere et consequenter sequitur
quedam attractio a venis que attrahunt ab
venis magnis et magne attrahunt ab epate
et a mesaraicis. Mesaraice a stomacho cum primo
membra sugentur a venis venis et attrahunt
que prius a magnis attrahunt et magne
attrahunt ut dictum est. Et ex hoc in amittendo
et corrugando in stomacho causa et quia stomachus est
membrum nervosum et valde sensibile sentit et per
cipit suam amittere seu corrugationem. Et hoc
prius est dolorosum et stomachi generatus est fames
dicitur. Humidi ergo appetitus est a membris consumptis
digestis et completis et forte in stomacho complius
per humidi ardorem caloris innati in humidum
radicale membra calefiunt et desiccantur
et prima humidi vitali que membra in siccitate
et heceticat. Humidi aut in corpore modo cum
proveniunt ad stomachum est causa sitis. Sed prius quoniam
in stomacho vocatur sitis et cum humidi sitientes
appetunt frigida et humida in vitalia membrorum
humidi aut famelici perpetuo dura et
sicca in substantia que possunt durum restaurare
et tenere locum deperditi locum aut deperditi
fuit potius factus per ardorem caloris et humidi
in naturalis aut corporis sit non potius
quod ergo deperditum restaurat in corpore
recipitur et ibi in membrum convertitur. Et quia
humidi deperditum fuit durum et non complete
ut humidum male naturale ideo ipso de
dici quare quod famis est appetitus sicci
per ... humidi que est obiectum sitis

et ets appetitus cadi per pinatorem sicud vrcorat
membra quod est obstinatum sitis quia illud quod desi
deratur per famem est magis cadi et sitis pro
cius quod appetitur per sitim Quia sicientes appe-
tunt frigida et humida est licet male temto
opposita talia sed famescentes appetunt sicca
quia talia tempore opposita que prius stare loco
deperditi et talia sunt cadi et sicca Et
quia membrum quod fuit deperditum vel acquo
fuit aliquid resolutum cadi est ad minus et est
siccum ad minus de quo et ideo generaliter dicitur quod fames
est appetitus cadi et sicci hoc enim quod per fa
mem appetitur est aliquod mixtum quod est
cadi in potencia et siccum in actu et eciam
siccum in potencia quia est in potentia ut fiat
membrum quod est ad minus siccum de mali
hoc tamen aut sicut in et humidi appetatur
per ad sitim dictum fuit supra tertio tractatu de vino
Et licet humigi operatio dicatur a minus quia
panis nutritur racione nec tamen ad hoc requiritur
una tota species passiva sed una tota proprietas
passiva propter passivum et alia propter activum
propter membrum Et ex hoc patet quod omne
huius materia et proprietas per modum passivum quod
attrahatur ad membrum continua proprietas per se
omni modo passivus et melius nutritur quam
passiva tenendum est quod membrum attrahit aliquid
sicud adamas attrahit ferrum et per hoc patet quod
cibus non potest nutrire a minus immo eciam
proprietate que potest tota species variari Sed
aut proprietate omnia cibalia conveniant et
forte quia humigi proprietas est una secundum
speciem in omnibus cibis licet sit ponitur in no
in uno quam in alio cibo Omnibus cibis cum
cibus est eiusdem speciei cum alio cibo panis
ergo cibo licet differant specie tamen in quantum cibi
sunt eiusdem speciei sicut humores corporis
generati sunt eiusdem speciei secundum idem speciem
naturam sanguinis est idem specie ac corpore generatus
ex sanguine generato ex carne Et sic intelligitur
de spiritu generato ex pane et carne Et
sic de humoribus 2us et 3us et ets de membris
dicitur non ergo humigi operatio est minus tamen sed
ets a tota specie forte ets quod tota illa
species seu proprietas passiva que est in cibo
non corrumpitur cum cibus convertitur in membrum

sed perficiatur et sic non fiet resolutio usque ad
materiam primam in actu nutricionis cuius oppositum
multi credunt hoc enim ad presens sub dubio
relinquitur non enim potest omnia ut deberet
in omnibus declarari humigi ets proprietas in
optimo pane est perfectissima et in panibus
deficientibus minus perfecte humigi autem proprietas post
panem frumenti in pane ordei deinde in
pane de siligine deinde in pane de avena
deinde in pane de spelta et ultimo in pane
de milio et ut sic ad unum dicatur secundum quod
panis sit panis vel minus bonus secundum
hoc participat cum aliqua proprietate perfectiori modo
panis autem in quo est magna quantitas fur-
furis veterem lenit et mundificat et abstergit
et parum nutrit et male digeritur et cito
descendit Crummi panis in quo est multum
salis et frumenti et multum de medulla que
simila vocatur et parum de furfure multum
nutrit tarde digeritur venas opilat
et lapidem in renibus generat Crimmus autem
panis in quo multum est frumenti vel salis
et est ex farina grossa que simulat vocatur
generat humores grossos et viscosos male
digeritur venas opilat lapidem generat
in renibus et vesica nullis hominibus competit
nisi fortibus valde et iuvenibus sanis Cutibus
venas latissimas messoribus laboratoribus
et pugillibus et fortissimis corporis in
sudantibus panis autem ex sublimiori parte
farine factus scilicet furfure cum frumento competit
est facile digeritur et competit qualescumque
nec cito digeritur et bene nutrit panis
autem ex farina grossa et subtili sine furfure
mediocriter fermentatus et salitus modo quo
tortus est panis optimus et competit fortibus
et sanis panis autem parum novatus non
competit sanis et fortibus nam ipsi indigent
fortibus alimentis sicud dictum est de pane
frumenti sic ets potest dici de pane ordei et
de pane de avena et de spelta Isti tamen
panes sunt minus bene nutrientes et tercius
minus magis constipat panis autem de
milio humiditates ex siccat stomachum confortat
ventrem stringit Et hec sufficiant de operationibus
panis optimi et deficientis ab eo

Capitulum iiii^m de operationibus humorum panis et
de fermento

De quib' b'uit' e tractandu' et p'o
de capa'bus. Fr'u'ti. Furfur tritici. Est
e'i lauatiu' abst'siuu' et mundificatiuu' le
nitiu' et resolutiu' maturatiu'. Furfur e'i
tritici e abst'siuu' et mundificatiuu' na'
furfur abstergit mundificat et lauat.
s' furfur medulle e lenitiu' resolutiu' et
maturatiu'. Semp' fr'u'tu' e omnib' g'n'ib'
magis mitiu' et nutrit'i melioris et tpam
tioez g'nat sanguinez et e tard' et humidu'
tpatu' mt's siccu' et humidu'. Fr'umtu'
vetus m'g nutrit et tardius digerit'. Fru
mentu' nouu' e viscosu' dur'u' inflatiu'
ventris ventositatez faciens. Fr'u'tu' coctu'
valde pinguis e putbilis grossus et nut'
bilis coctu' maiora eq'o' medius g'o
melius e. Est s'r s'm t'ras et r'giones
calidas et humidas siccas et s'm aeris
dispositiones. Fr'u'tu' integr' elixatum
tarde digerit' et e inflatiu' opilatiu'
et g'nat lapide' in renib' et vesica s' si
bn' digera' dat multu' de nutr'to et spe
si coquat' cu' aqua cornu' laudabiliu'
vl' cu' lacte amigdalaru'. Fr'u'tu' coctu'
cu' lacte plus valz omnib' aliis et e
cibus tardior' inueniu' laborantiu' In hiis
aut' replet venas et ad febres et tuta
podagra et ad flemaces et ad lapide'
p'iat et disponit et magna interiorib'
g'nat capta et h'et de capab' fr'u'ti. Suffrat
Semndu' e s'm et humid' viscos' lenit
pectus abscidit semez que venit a pectore
et e stipticu' bn' vz in om' solute g'ti
cepte simitionib' e em aquis ino ggluti
natiu' etc' vz in sputo sang'is et in
mittu sang'is et c' fluxu ventris fa
g'oc pectoris et pulmonis lenit aspi
ratem dissal e digos s' bn' digestu'
bonu' sang'z g'nat et multu' nut'
Semp' et inspissat catarru' descendente'
subtile a capite ad pectus et pulmonez
et spa'r si coquat' cu' lacte amigdalar'
Item multu' repellit humores ad oculos
fluentes consolidat. Licia oculos vulnera
oculor' sana letitia e multi nutr'ti
si sit depurata a furfure et bn' nut'
et lenit tussit ad venas et ad totu'
corp' farina e maturatiu' cpatiu' et
semici g'natiu' si ppona' cu' aqua et
oleo e remollitiu' duriciez s' ppona'
cu' aqua vita farina aut pectus et
pulmonez mundificat et aspitatez lenit
et tussim sedat Semp' tringi farina cu'
aceto mixta posita sup' postulas sauci
cas delet. Furfur' parz nut' et male
nut' et tarde digerit' et an digez a
sto descendit. Sed via nutr'i no' competit
e aut furfur lenit abst'siu' mundificatiu'
pectus lenit et ventre' laxat et e bona
sorbitio capeius colatiua zucco et oleo
amigdalar' ad leniend' pectus et mundificand'
et abstergend' vias que s' in spiritualib'
mixtiu' cu' aceto vz ad pustulas scabiei
et vlcerib'. Cathaplasma cu' et aqua
mixtis auffert duriciez mamillar'.
Infusio e tabidas humiditas et siccitas s'm
multi'nez mensis et salsedis est em salsu'
et mit'su' et e in eo vis inflatiua ppt'
aeriositatez et e subtiliatiu' resolutiu' et
apitiu' et h'z virtutez subtilem att trahendi
ab interiorib' a exteriora et si cu' eo et
sale semitt' apponat' maturat et aperit
furunculos et apostem' fluctu' in medio p
morsu' venenosor' ad interiora tussic no'
sunt et precipue si amplectat' cu' cerebis ru
sta et micib'. Est simitu' e grossu' viscosu'
humidu' ad digendiu' opilatiu' splenis
et epatis lapides g'natiu' in renib'. Crystal
nut' si bn' digera'. Factu' e em de pasta
azima no' cocta no' bene simitu' nec
sal pectus lenitat et ad tussim vz et
ad dolorez pulmonis et pectoris qui natus
e capitalite et siccite s' in sputo sang'is
coquat' cu' aqua cornu' vl' cu' lacte
amigdalar' multu' nut' s' g'nat humores
grossos et viscosos et venas opilat
et ventre' constipat. Semib' nouitu' euitat'
passus pul' mete vl' calamenti vl' boni
vini vl' mellacti cdita cu' zuc' et aro
matibus. Cam' 8m de ordeo aius g'nis
Ordeu' e abst'siu' mundificatiu' et la
uatiu' s'r ut fr'u'tu' s' no' e sic
grossu' n'r viscosu' et opilatiu' sicud fr'u'tu'
vnde cu' ordeo fit sp'tu' melius et di
gestibilius et minus opilatiu' et lapides
g'natiu' q' cu' fr'umento. Sed ypo ptissana
uco ordeacea vnito inc indice sup'
oms dextru tibariu'. Sed simila et

potus factus ex ordeo melior sit quam ex fru-
mento sanis et infirmis. Sed panis de frumento
melior sit simpliciter pane de ordeo ut superius
dictum est. Quamvis enim ordei est optimum ad sim
quia quamvis frumenti farina aut frumenti poss-
e esse convenientius ad ferculum faciendum sicut
farina ordei. Unde ptisana non colata est
convenientius ferculum sanis et infirmis et si huiusmodi
ferculum fiet ex frumento sicut non esset ferculum
infirmis conveniens nec forte sanis. Esset enim fer-
culum opilativum et digestionis difficilis. Tempore quo
ex ordeo fit ptisana colata et est optimus
potus in suis operationibus et in laboribus primo
et delicate ad membra sanis et infirmis
et si huiusmodi potus fiet ex frumento non esset
ita conveniens. Et ideo sapientes huiusmodi potum facere
non docuerunt facere ptisanam colatam et non
colatam. Huiusmodi autem ptisana colata sitim
extinguit venas aperit pectus lenit urinam
provocat ventrem solvit corpus infrat
et humectat stomachum tamen corpus debilitat. Si quis
autem nutrimentum ex ea est bonum est et laudabile
licet sit paucum. Ptisana autem non colata
mediocriter nutrit et bene et facilis est digestionis.
Unde non est dieta grossa nec subtilis sed medi-
ocris quae virtutem custodit. Nam dieta grossa
virtutem augmentat sicut panis et caro
porcina et castrata. Subtilis virtutem mi-
nuit ut aqua ordei colata. Subtilibus mo-
derata virtutem custodit et ptisana non cola-
ta et mica panis boni pluries lota.
Si quis autem aquam ordei facere velit la-
xativam addat malagranatorum zuccarum mol
Si etiam facere volumus venarum aperitivam
addamus radices feniculi brusci sparagi. Si
autem volumus facere pectoris lenitivam addamus
liquiricie et passulas. Si etiam volumus eam facere
ventris constipativam addamus rizum vel mir-
tillum et parum masticis. Si autem volumus
eam facere ventositatis consumptivam addamus
anisum et ameos. Unde ordeum et fabe
frumenti temperamenti sunt et esse possunt in armenie
dietamus sicut oleum et terra. Rasis: nisi fiat
ptisana ex una parte ordei et 10 aque
et aliquando ex una parte ordei et 20 aque
et quanto plus decoquitur est grossior et mi-
nus subtilior et quanto minus decoquitur est subtilior

et minus nutrit. Rasis: et dictum de ordeo et de
farris a bea. De avena licet ea multi utantur
via tibi et nutrimenti componendo ex ea panem
et ferculum ex ea sicut fit ex ordeo
tamen non credo quod eius nutrimentum sit bonum nec
sanis nec infirmis. Unde et ipso de aliis est
est cibus conveniens et est sufficienter ... sed
sapores et remittit male locutus de eius nutrimento
Ysaac etiam in libro dietarum illam penitus
de avena fecit mentionem et hoc est signum quod
non est conveniens via tibi. Est autem calida
et sicca et resolutiva et curat capita
quae inceperunt indurari. De rizo quod est calidus
in primo siccus in secundo ventrem stringit solus
precipue colatus nocet et multum nutrit si capiatur
cum lacte amigdalarum vel cum aqua carnium
vel cum oleo amigdalarum est minus stipticum et
magis nutrit et temperatum generat sanguinem et
spermata multiplicat. Et si integrum decoquatur
in aqua est magis stipticum et eius nutrimentum
non est ita bonum. Multum oportet studere eius
siccitatem temperando aqua decoctionis eius
cutem mundificat lentigines curat. Item polenta
quae multum fit de furfure digestionis est difficilis
et pauci nutrimenti et non boni sed competit
viscositatibus pulmonis et in tussi et provocat
urinam renes mundificat et vesicam. De
milio quod est frigidum in primo siccum in secundo cuius
nutrimentum est conveniens ventrem stringit malum
sanguinem generat non utatur milio qui vult
corpus suum impinguare et in suo corpore
sanguinem laudabilem generari. Et multum corrigit
ventositatem dissolvit et valet in doloribus ventris.
Competit autem in quibus convenit stomachum refrigerando
et confortando et humiditatem exsiccando et
ventris constipando. De panico quod est simile
milio sed minus nutrit et minus bonum sanguinem
generat et milium vero nutrit melius est
panico sed panicum est magis stipticum et
magis constipativum et magis resolutivum sed
panicum vero medicine est melius milio et
Rasis remittit in ii quod plus convenit panicum quam
milium sed Ysaac in dietis plus commendat mi-
lium et interpretatur. Sed via tibi et remittit via
medicine quare non est contradictio. Panicum autem
cum temperatum si coquatur cum aqua carnium
pinguium vel cum oleo sive bono et pingui
melius nutrit nam eius siccitas et stipticitas

perficitur modo prestius coquitur. Coctum autem
cum lacte non ita grauis et adheret minus coctum
cum aqua simpliciter. Hoc autem panicum siue
tortitatum potest coqui cum aqua duobus modis
vnus quod in stamina ponatur et deinde quod ad
mensuram vnam farine .x. aque apponantur
et post aliquantulum coletur et iam colatum iterum
coquatur quousque ad spissitudinem perueniat et
hic modus est bonus valde et hoc modo
facilius digeritur et est minus stipticum. Si autem
ad integrum decoquatur tunc possit ad vnam
mensuram apponere .xv. aque et decoquitur
quousque ad panis spissitudinem veniat hoc modo
facilius digeritur sed male nutrit et desiccatio cito
ciuit(?). Et conclusit aqui ymam(?) quod panis
de milio est laxatiuus cum tamen granum sit stipticum.
Sed si fricta depurata a furfure decoquatur
per modum supradictum in aqua sicut milium
sit preparatum est stipticum et hoc multi non consi-
derant. Et de operationibus et operibus gra-
norum panum sufficiat que dicta sunt.

Capitulum nonum de vsu panis in corporibus sanis

e quo aqui(nus?) doctrina dicit quod nam
panis est alimentum statis(?) grauis cum opera-
ne apto optimus generatur sanguis ut
asserit G(alenus). Ideo autem generat optimum sanguinem
humanis corporibus et consimilibus. Et quod omnes
homines appetunt vel conuenit humanis corporibus
homines autem naturaliter appetunt panem nam
fames est naturalis appetitus et alius mo-
stat(?) quod febricitantes plus appetunt panem
vnum sicut famelici afferatur panis et
caro cuius comedat et delectabilius quam
carnes. Et per hoc quod panis est consimilis alimentum
corporis humanorum. Corporibus autem temperatis
et temperato propinquis et parum lassis panis
optimus de quo supra fecimus mentionem est
proficuus et consimilis. Si autem aliqui sint ca(?)
fortes valde et multum laborantes et
exercitiis fortissimis insudantes tales vtique
indiget pane fortioris nutrimenti et fortioris
elaborationis et tardioris digestionis et
resolutionis. Vnde corpus panis debet habere minus
fermenti et salis et aque quam panis
que supra optimum diximus. Quia semper
passum debet esse proportionatum agenti
cum fortes fortioribus indiget alimentis
et propter contra debiles et pueri sani et
qualescunque et decidentes indiget subti-
liori pane et magis digestibili et velocius
resolubili ut passum sit proportionatum agenti
debiliores enim debilioribus indiget alimentis
et minus nutrientibus panis. Vnde talium debet
esse subtilior et de subtiliori farina et debet
habere plus fermenti salis et aque quam panis
optimus. Item homines pinguiores multum
et repleti sunt corporibus macredinem et extenua-
tionem et habentes debilem digestionem indiget
pane subtili et sicco et ... et parum nutri-
ente et huiusmodi est panis ex subtiliori farina
cum furfure bene fermentatus et salitus cum
multa aqua bene coctus. Homines autem graciles
sunt corpore impinguari ergo indiget pane
multi nutrimenti. Vnde corpus panis debet esse ex
farina grossiori et pauco fermento et sale
et sine furfure. In corporibus autem sanis
bene potest fieri f'ula ex unita panis et
commixtione ... panis secundum quod homines sunt
diuersarum naturarum et complexionum ut predictum sit ad
vnum dictum homines fortiores indigent
fortioribus panibus et ergo et mediocres
mediocribus. Item homines ventrem stipticum
habentes indiget pane minus stiptico et ergo
... autem panis sit magis stipticus
et ergo et de f'ulis que possunt fieri in corporibus
sanis ex granis panificis panifica sunt
per ea que supra dicta sunt de generatione
et operatione granorum panificum. Nam ex grano
de frumento non fit f'ula bona nisi forte
messoribus talibus valde fortibus et magnis
exercitiis et magnis insudantibus nam
sicut F'ula est oppilatiua humorum grossi
et viscosi generatiua et collica generat et
lapidem in renibus. Ex grano ordei et eius
farina potest fieri f'ula grossus et cum aqua
coctum et cum lacte amigdalarum. Et sic
ex rizi et amido. Et sic ex panico et
milio ex tortitate possunt fieri f'ula satis
bona cum aqua coctum impinguatiuum et
cum oleo laudabili et multo hec sufficiat
de vsu panis et granorum panificum in
corporibus sanis.

Capitulum 10 de vsu panis et granorum panificum in egris corporibus

t licet de granis panificis in corporibus
egris multa supra dicta sint hic

ty dicitis aqd quissime tussicamque sa-
go quod panis corporum egrorum quam panis cor-
porum sanorum debet esse subtilis levis et fra-
gibilis, nam subtile leve et frangibile est
magis digestibile et levius masticabile
vnde nebule quia sunt subtiles leves et
frangibiles viscositate carentes bene et leviter
masticabiles et fiunt ex farina subtili cum
multa aqua et eius viscositas per ignem
in posse in ferro multum compressa propter quod infirmis
conveniunt. Et si eis apponeretur aliquid
fermenti aut certe decoctum non esset malum
In omni ergo pane quo infirmi utuntur studium
apponatur quod sit subtilis levis et frangibilis
bene masticabilis viscositate privatus et quod sit pa-
uci nutrimenti et boni et facilis digestionis
panis enim qui multum nutrit est dieta sa-
norum est enim panis multi nutrimenti facilis
digestionis et boni chimi et est panis optimus
de quo superius facta est mentio Et hic panis
non est conveniens infirmis set sanis Et alius
est panis facilis digestionis et pauci nutrimenti
et boni chimi et est levis subtilis frangibilis
leviter masticabilis ex medulla subtiliori
boni nutrimenti cum multa aqua sufficienter fer-
mentatus Et alius est panis multi nutrimenti
difficilis digestionis et mali chimi ut panis
azimus qui nec competit egris nec sanis
Et alius est panis difficilis digestionis multi
nutrimenti et boni et iste est conveniens iuvenibus
sanis fortibus calidis insudantibus forti-
bus operariis cum infirmis nullo modo competit
panis autem difficilis digestionis et boni nutri-
menti et pauci et boni chimi non est
reperibilis in rerum natura panis autem facilis
digestionis et multi nutrimenti et mali chimi
non est reperibilis in rerum natura panis autem
facilis digestionis et pauci nutrimenti et mali
chimi forsan est reperibilis et est panis
de spelta sine furfure nam cito digeritur
et parum et male nutrit et iste panis non
competit viatori nec sanis nec infirmis
Et est panis difficilis digestionis pauci nutrimenti
et mali chimi et iste panis difficilis
digestionis est in quo est multum furfuris parum
medulle subtilis nec fermentatus talis est
panis difficiliter digeritur et parum et male

nutrit et iste panis nullis competit nec sanis
nec infirmis Ex predictis sufficienter apparet quod panis
infirmorum non debet esse de milio panico
spelta et avena non enim tamen sunt nutrimenti
acceptabilis simpliciter naturaliter Et similiter panis azimus
non competit infirmis Similiter tortella composita gros-
sa et viscosa sunt enim digestionis difficilis In-
firmi autem indigent alimento facilis elaborationis
Et similiter panis cum furfure est mali nutrimenti et
difficilis digestionis et ideo egris non est congruus Similiter
est panis qui fit ex pluri medulle grosse frumenti
vel ordei et parum fermenti et salis et parum
aque non competit egris quia egri indigent
cibis pauci nutrimenti et subtilis Talis autem
panis est dieta grossa et multum nutrit ideo non
competit egris panis ergo egris conveniens est ex fa-
rina frumenti vel ordei subtiliori et volatili
cum multa aqua et parum fermento et sit
levis subtilis frangibilis leviter masticabilis
qui faciliter digeritur et bene nutrit et parum
nutrit Sunt autem aliquae egritudines consumptive
sicut mania sicut ethica febris et ethica senec-
tutis In istis autem egritudinibus indigemus pane
facilis digestionis et nutrimenti boni et esset subtilibus
quia virtus est debilis et esset debilior quam
in sanis ideo tamen panis debet esse subtilior
et digestibilior quam panis sanorum et debet
competenter minori administrari quam sanis
In egritudinibus autem malis panis debet esse pauci
nutrimenti quam panis sanorum tamen certe non
propter quod quanto magis nutritur tanto magis leditur
Si autem egritudo sit mala quo tardatur et sanatur
tunc panis ex farina ordei subtili cum multa
aqua et parum fermento et sale est convenientior quam
panis frumenti et similiter quam panis de spelta
nam tamen panes declinat ad humidum et
frigidum quam frumenti Item autem panis infusa
in aqua est infrigidat et humectat et febribus
appetitum inducit seu reducit panis est
frumenti loco pluribus locorum quod est febribus
declinat ad siccitatem et humiditatem tamen autem
caveatur sit ut utrumque fermenti et salis remittatur
in pane In mala dyscrasia frigida et humida
panis triticei bene fermentatus et salitus non
viscosus nec grossus nec humidus Similiter panes
de avena sunt convenientiores quam panes ex
ordeo vel spelta milio vel panico et
si panis conficiatur ex aqua pluviali vel
ex aqua ex fontibus fit vel calibro

igniti color sit melius Et si in pane i(n)c(ur)ra(n)t
apponatur aut vel fen(iculum) vel cyminum tunc melior
erit panis Et si alicuius paratur
ventris fluxum ex debilitate contentiue secundum bonum
est quod panis fiat cum aqua pluuiali vel ferrata
et bonum est quod in panis apponatur aliquid mastic(is)
apponatur Si aut(em) in interioribus fiat constipatio soluendo
contra panis ex farina frumenti et amidi est
conuenientior cum pauco fermento et sale Si vero quis
timuerit ventris lenitiuum bonum est in principio comedere
partem panis cum furfure Si vero contrarium vene-
naret aptiorem panis ex ordeo et auena
et spelta sunt conuenientiores panis aut(em) defectiuus
est opilatiuus et eius generat obseruandum quod non
comedatur panis die qua fuit coctus nisi
prius caliditas ignea a pane recesserit nam
huiusmodi caliditas corrumpit calorem et contingit
propter quod impeditur digestio panis etiam vltra
tres dies decoctus non est bonus nam alteratur
recepit et ab eo recessit quicquid caliditas seu
recessum a secundo die Et hec est intentio Rasis Guarin
in tertia sua de rene scripsit panis ablutus
est nutriens paucum et est grossus calefaciens
et generat opilationes et febribus redditur ap-
petitus ex comestione panis infusi in aqua
frigida ubi prius fuerit vinum et deste (?) modificatus
et urine prouocatiuus panis de spelta est
grossior huiusmodi aut(em) panis est grossus forti tussi
et ventosis pectoris et pulmonis Si quis
ventris constrictionem panis de farina miliei
cum furfure est grossus etc Capitulum vicesimum de
regulis obseruandis in gestione ciborum

Habent igitur generaliter volo ponere regulas ob-
seruandas in panis comestione et aliorum
que comeduntur que multum sunt vtiles
in sanitate conseruanda et recuperanda Primum
ergo obseruandum est quod non comedatur panis
et alia que similiter comeduntur cum pane
nisi cibus prius assumptus sit complete di-
gestus et stomachus sit vacuus nichil enim ma-
gis euitandum est quod indigestum super indige-
stum apponere nam cibus secundo digestus impedit
digestionem primi et sic primus sumptus impedit
digestionem secundo sumpti Signum enim post digestionem
est vrina tincta et coloris leuitate et
saporis cibi in ructatibus priuatio et pulsus
debilitate et ex fame vrgente petere Ergo ex
pulsione superfluitatis prime sit et post p(er)
egestionem et vrina colebitur est operatiuus vt

calor digestiuus membris conuertetur et tertie digestionis superflua
liberius expellatur et tunc natura sequitur famem
et statim est comedendum et non tardandum nam
famem tollerare stomachum replet malis humoribus
et corruptis quos humores stomachus inanitus
trahit a membris propinquis que retinet quod
bonum est et quod malum est abire permittit
stomacho aut(em) sic repleto malis humoribus non
est comedendum sed humores illi mali sunt euacuan-
di per vomitum vel per secessum ex conditione
sui acetosi vel melli rosi vel trifere
Tempus si alicuius sit valde famelicus comedere
cibum subtilem ut oua sorbilia et carnes
volatilium est valde malum nam talis huiusmodi
cibaria in stomacho corrumpuntur et faciunt quodam
repletionem fantasticam et falsam In tali quo
tamen cibus grossior est conuenientior in principio comestionis
quia cibus subtilis comprimit in gula cibaria subti-
lia et facile digestibilia prius sunt comedenda
et incipienda Et sic subtilia prius sunt sume-
nda quod grossa Exposuit verba tertio de regimine acutorum
in commento illius ptisana si post aquam mell(is)
bibatur etc sic enim vt sumatur id prius cuius
digestio est facilior et descensus velocior De
in prius id quod est secundum quamuis ius Et subdit quod
ptisana tardius descendit Idem subdit
Et commento regimine acutorum contra 13 ubi dicit quod hora sumendi
ptisanam et aquam cum vino vna
sed dicta est in re vna et est quod aqua prius
sumenda est post ea ptisana modo constat quod aqua
est subtilior ptisana Tempus hec est intentio Galieni
primo de regimine ubi dicit quod nutrimentum retineret
superfluitatibus ad malum ordinem sumptorum quia
grossum sumitur ante subtile Tempus hec est intentio
Tertius dicit cum fey (?) secundo et Rasis contra almansorem
et Haly Abbas primo pantegni si enim
cibus subtilis recipiatur post magnus error
potest contingere subtile namque digeritur quod grossum
et non habebit exitum et remanebit in stomacho
post digestionem eius et corrumpetur et corrumpet
residuum Si aut(em) subtile recipiatur ante grossum
calor petitum non contingit nam cibus subtilis tamquam
digestus descendit et grossus in stomacho remanebit
quousque digeratur perfecte nam via que patet
subtiliori non prohibetur per grossiorem Tempus si sub-
tile recipiatur ante grossum ex eius per viam
ebullationis per ferrum fiet vinum corpus ad
modum pessime nam per ebullitionem hic ascendit

et miscebitur cum grosso et grossum quod ponderosum
descendit et subtile in fundo per viam ebulitionis
et digestionis facit enim cum grosso non facilius
est subtile ascendere usque grossum ebuliendo quam
grossum descendere et si subtilia premittuntur pistor
tibus in stomacho generabitur per viam digestionis et ebuli
tionis. Et est diligenter notandum quod si tamen sub
tilia sint lubrica et ventris lenitiva sicut
prima vue ficus cassie fistule et similia est
cuius in actu consumuntur in eadem mensa cum
aliis cibis nec ante nec post nam tamen si supra
essent calida tamen descenderent cibi cum perfectam
digestionem et tamen generarentur mali humores.
Et ergo talia lubrica propter aliquam causam recipi
debeat sicut sunt predicta cum super aliorum
ciborum. Et hec est intentio Rasis ne simul cum
cibis permisceantur et alium cibum corrumpat.
Item in pannis supradictis et aliorum que
comeduntur cum pane multum considerandum quod
diversa cibaria in subtilitate et grossitie et
sic in complexione et operatione non fiant in eadem
mensa nam complexionibus difficile est quod fiat unus
humor quod enim ex diversis etiam et complexione potius
sicut vinum non est bene vendibile et saltem
communis est possibile sed est difficile nam cum plus
laborat indigendo difformia et etherogenea
quam uniformia et homogenea. Unde antiqui
comedebant panem in mane et in cena car-
nes et ergo et fuerunt diversa in substantia
complexione et operatione in mensa eadem
inconveniens et sicut dicitur de cibis dictum est ita
intelligitur de potibus. Item considerandum quod
mensa non prolongetur nam ex tali prolongatione
et in digestione fit quedam difformitas quod
non est bonum quanto enim digestio est uniformior
tanto melior. Et sciendum quod potibus magis
nocivus stomacho est repleto nauseativa et propter
hoc non augetur coitus gulosi quod cibus
non digeritur. Hoc scribit Rasis 3o canone non
enim ex hiis que transglutiuntur nutritur
homo sed ex hiis que digeruntur ut assit
Rasis stomacho ergo recipiantur cibi in quantitate non aggrava-
te stomachum nec potus in tanta quantitate ut Rasis
dicit in alkemi 2ij. Et si forsan aliquod
horum contigerit sequenti die corrigatur per longum
sompnum et ieiunium ut assit Rasis
primo cum. In tercio ergo circa summam mensam

est abstinentia ut assit ypocras 3o viatici
tractatu ij. Ex mixtis quia volunt custodire
sanitatem. Item diversa cibaria simul
comedere est nocivum nam ex hoc provenit
quod plus comedat quam requirat natura
appetitus alius in diversis plus delectatur
et plus ex cibis appetit sumere. Et sciendum
quod nichil est securius secundum tempus subtilitatis
sed aliquando est deterius deterior enim est repletio tercie
subtilitatis que sequitur fame tercie subtilitatis
ex primo enim provenit mors subita per viam
suffocationis ex secundo provenit mors paulatim per
viam consumptionis. Et est diligenter notandum quod quibusdam
hominibus sit quibus aliquod nutrimentum bonorum
et laudabilium est nocivum ratione alicuius pro-
prietatis occulte vel complexionis. Et forte cibus magis
bonus quod laudabiliter recipiatur ab eis cibus nocere
et vitantur deteriori nisi forte cibus deterior
esset pessimus et hoc bene sentit Rasis 4o
Almansoris. Item generaliter homines inquam in pueritia
debet vitare cibaria mala in substantia qualitate
complexione et operatione. Item sicut non enim integre digestio
pura et bona fiet omnia que ad usum
preparantur cibaria communis enim nocumento quod fit
diebus singulis non sentiatur fit maius et
aliter abstinere consulo ab omnibus ratione
timis edulibus communis facile digestibilia sint
latet enim in corpore malus humor qui mo-
dica occasione putrefactionem suscipiet generat
se mali humores. Et ideo non decipiatur ille
in quo mala digeruntur cibaria quia in
quo licet in presenti non noceat tamen in posterum
ad pessimas debemus egritudines. Item aut
cibus in se malus sit bonus homini et ipse
bonus sit malus homini ratione sui non potest
sed sola complexionis nam tale tamen effectum sunt
operationes occulte et forme celestes facien-
tes et nimium ad cuius cuicumque ignorantiam
fatetur. Rasis quod cibus pro quo melius sapit
melius nutrit. Et hoc etiam sentit Avicenna corpus
enim que ex quibus sentia sit quod est delectabilius
et saporosius est melius. Et si forte quibus contrario
sit comedere mala cibaria parum comedat
ex cibis et cum hoc permisceat cibus aliquis malis
correctivus sicut cum sunt sicca sint cauda et
grossis in maturatis subtilia cauda ut ypocras
petrosilium et similia acetum emendat
nutrimentum molliens stomachum et desiccans

appetitum et nutrimentum attenuat et subtiliat
grossitiem emendat nutrimenta grossa et sicca (?)
loquitur de hoc in celliam 2a (?). Cibaria subtilia
magis conservant sanitatem et minus virtutem
augent aut econtra grossa faciunt grossa enim cibus
virtutem augmentat subtilis minuit moderatus
custodit ut asserit Galenus primo afforismorum tempore (?)
corporibus grossa producuntur ad egritudines [illegible]
opilationes lateris lapides in renibus et vesica
et ex eis multe et similes generantur. Ex subtili-
bus autem provenit febris acute si tamen ciba-
ria sint calida. Subtilia cibaria competunt
hiis quorum stomachus et epar sunt sicci et debi-
lis digestionis. Iusti (?) autem et exercitati calidis et
fortibus cibaria subtilia aduruntur et in
coleram convertuntur grossa ergo talibus sunt
convenientia hec ergo mixta. Cibi communes (?) hec sunt
corporum subtilis nutrimenti et multi et boni
et facilis digestionis est panis bonus ex medul-
la frumenti bene sine furfure levis fran-
gibilis bene fermentatus non grossus nec ponderosus
et bene masticabilis et de frumento sint [illegible]
Et similiter ova sorbilia et aqua carnium
laudabilium et similiter vinum album gallicum
iuvenum novum [illegible]. Tamen enim
cibaria competunt debilibus senibus et conva-
lescentibus et macilentis indigentibus
regimine resumptivo et nutritivo. Corporum spissi
et pauci nutrimenti et difficilis digestionis et mali
chimi est caro salita caseus salitus
pisces saliti et panis furfureus cum
modica medulla et nullo fermento et
tamen cibaria nullis sunt convenientia nec sanis
nec egris. Corporum subtilis pravi nutrimenti et
facilis digestionis et boni humoris olera bo-
ne preparata ut borago lactuca mala ma-
tiana et granata et panis de subtiliori
farina ordei bene fermentatus et bene coctus
tamen enim panis parum nutrit cito nutrit
et bene nutrit tamen autem cibaria competunt
pigrioribus in quibus est calor debilis
vel digestiva defectiva. Corporum subtilis pauci
nutrimenti facilis digestionis et mali chimi pul-
mo et carnes [illegible] et panis
de subtili farina milei sine fermentatus
bene coctus nam tamen parum nutrit
male nutrit et cito digeritur et quia
cibaria nullis conveniunt una nutrimenti
quod enim male nutrit nullis competit una

nutrimenti. Corporum spissi multi nutrimenti et boni
et difficilis digestionis ova elixa dura et caro
agni animalis et caro porcina non vetus
nec nimis nata et panis ex farina similiter
grossiori que simila vocatur sine fermentatus
sine furfure. Tamen enim panis multum nutrit
et digeritur tarde. Ista cibaria competunt for-
tibus et laboriosis. Corporum spissi nutrimenti et
mali chimi caro vaccina anatis anseris
et avium degentium in ripis et panis azimus
hec enim multum nutriunt et male nutriunt
et tarde nutriunt et de corpore sua est albumi-
norum elixatum durum hoc est melius
competit quod enim est mali chimi nullis competit
ad esum. Colericus indiget nutrimento multum hume-
ctante et calefaciente moderate. Colericus indiget
eo quod infrigidat et humectat. Sanguineus indiget
nutrimento [illegible] et pauci nutrimenti in quibus sit
caliditas subtilis. Flegmaticus indiget calido
et sicco in quibus est subtiliatio et calefactio.
Parum indiget nutrimento grossiori. Solidus autem
et spissus econtra senes facile ferunt ieiunium
2° abstinentes consistentes 3° iuvenes 4to pueri
ultimo infantes. Et quicumque sunt [illegible]
et calidiores minus ferunt ieiunium de quibus
infantes debiles convalescentes famem susti-
nere non possunt. Nam tamen corpus cito famis
[illegible]. Decrepiti paucis indiget
nutrimento a multo enim calor corporis suffocatur
sicut parvus ignis a multis lignis et vi-
ridibus extinguitur ergo isti parum debent co-
medere et parum bibere. Sunt enim velud lucerna
prope extinctioni. Pueri noviter nati et
nutriti primo debent nutriri subtilibus
et facilis digestionis non obstante quod calor corporis
sit fortis nam cibaria humida et liquida et
subtilia sunt eis magis similia et corpori eorum
proportionata nam corpora eorum adhuc sunt
humida. Tamen autem cibaria sunt lacti magis
similia a quo lacte sunt noviter sequestrati
talia esse cibaria sunt nutrimento magis convenientia
et augmento quo pueri indigent corporis enim ca-
lor non est acutus sed [illegible] et suavis
et cibaria grossa ad digerendum difficilia non
sunt tamen calori proportionata. Quo autem
vinum competit senibus et pueris sicut dictum
est in tractatu de vino. Remitto pluribus vi...

dare pueris usque ad annos ubi loquitur
de regimine infantis. Senibus autem debetur
vinum bonum competens natura eorum roborare potest
Sed iuvenibus temperate paucis autem dare prius
est addere ignem igni maxime cum nocivum vinum
est in cerebro et nervis. Nutrit autem pueri quia
cerebra debilia et nervos ut dicit Galenus 3o pronosticorum
in commento 19 spasmus convenit pueris. Nutrimenta
dura et sicca comedere assidue vitare debent
et calorem corrumpit et naturam desiccat. Corpora
ventosa et viscosa provocant accessiones et augmentantur
desideria. Item considerandum est quod repletio pa
nis nauseativa deterior est repletione carnium
et huius est causa quia ceteris paribus est indigestibilior
carne vene sive duriciei et siccitatis. Maior
enim est proportio inter carnem et corpus nostrum
quam inter carnem panem et corpus nostrum et ideo
facilius non corrigitur repletio carnis quam
panis comparamus quo impeditur cum non digeritur
est multum carnibus autem nocivum est magis quam
simplicius. Aqua sunt cibaria quae similiter non sunt
comedenda simul, ex hoc enim ad egritudines provenit
proprietates vigorem lac cum rebus acetosis et
lac et pisces simul ex hoc provenit ad lepram
et similiter lac acetosum non est comedendum cum
raphanis nec cum carnibus volatilium vel
etiam nec cum fructibus cum aqua mixta post
rizum hoc enim prohibitum est ab experimentis in die
Item vas pulmentorum non apponatur olim nec vas
ventuosa quod in eneo vel plumbeo steterit
vase nec comedatur assatura facta super
carbones maximos nec etiam super suffocatos
carbones factos ex lignis vel super
carbones malorum lignorum et corruptorum
vel venenosorum sicut forte essent carbones
petadarii. Item sciendum quod cibo assata licet
sint digestu difficilia est tamen boni nutrimenti et
multi dicunt assata ceteris paribus plus nutriunt
quam elixata licet enim elixata sint humidiora
actualiter et participatione tamen humiditatem substantiali
sunt humidiora dicunt licet assata et cruda
sint siccioria elixatis in profundo tamen sunt
humidiora et precipue si carnes sunt naturaliter
humide sicud sunt carnes porcorum et castra
torum hoc autem non de carnibus multorum sicut
et masculorum ut carnes arietum moltanarum
assate sunt sicciores quam elixate natura carnis
pauca humiditas per ignem assantem
consumitur et per aquam melius consumitur. Unde
puto quod carnes naturaliter multum sicce elixate
plus nutriunt quam non elixate. Sed carnes
humide grosse et viscose ex quo elixate minus
nutriunt et assate plus nutriunt et patet con
cordia inter medicos et philosophos. Nam philosophi
dicunt quod assata sunt humidiora et medici
contrarium. Item comedere unas post assaturas
est contrarium quia una facilius digeritur et
tarde descendunt et ideo post assaturas comedere
unas est contrarium valde secundum quantitatem sunt aristotiles
comedi possunt. Nam hoc quod hoc aviditas assa
ture remittit et sitis extinguitur et ascensus
vaporum ad caput prohibetur. Item post assaturas
non competunt potus facti ex datilis et ficubus
Item pulli galliarum temperant plus humores
quam galline secundum galline plus nutriunt.
Item gallus assatus melior est quando assatur
in ventre agni vel edi. Nam sic humiditas
perfectius consumitur quia ignis non immediate attingit
gallinam secundum mediate ut agno. Item edus sive
est melior quia eius comestio vapor silvestris
et melius id est quod medio est silvestris non participat
quia iam malus odor resolvitur et quod vero
est saporosum et delectabile participat. Item agnus autem
melior est calidus quam primus malus odor
resolvitur nam odor et sapor agni calidi
bonus est et delectabilis secundum odor et sapor edi
calidi non est bonus et agnus calidus est melior
et edus frigidus melior. Non quod edus habet contra
humiditatem intrinsecam et silvestrem quia retinet
ipso existente calido et deponentur ad actum reducitur
et est peioris odoris et saporis et minus est
acceptabilis. Sed agnus communiter habet enim
contra humiditatem saporosam et odoriferam quae
deponitur ad actum reduci et melius percipitur
ipso existente calido quam ipso existente frigido. In edo
enim iam mala qualitas est resoluta et est me
lioris odoris et saporis efficitur. Item in agno
autem calido est humiditas bona reducta deponitur
ad actum saporosa. Item in agno quod calido bonus
odor resolvitur id enim quod resolvitur non est
bonum et quod remanet est saporosum deponitur
ad actum reductum secundum in edo calido reducitur
deponitur ad actum quia humiditas mali saporis
et non boni odoris secundum per hoc frigidus est humi
ditas est sopita et propterea bona humiditas
et saporosa assature suffocate et coopte
sunt pessime et venenose sic elixate

conservata in loco frigido pessima sit et ess-
sparsa piperis et sic memini me dixisse in tractatu
que de veneris apposui. Si repletio sit nova
bibendum est clarum confortantibus digestionem ut dia-
triontiton cum speciebus diacyminon et diagalanga
et consimilibus. Et si repletio sit antiqua utendum
est medicina laxativa vel vomitu. Item utentes
laboribus magnis et fortibus corporis sunt
fortiores super digestionem grossorum et viscosorum
ciborum. Quia per forte laborem fortificatur
calor in membris et digestio et cito membra
attrahunt a stomacho et tunc digestio in stomacho perfecte
celebratur. Et propter hoc rustici laboratores raro
in senectute incurrunt et pessimas egritudines et ad
senium raro perveniunt ut asserit Rasis. Nichil
enim melius est laborantibus quam sompnus per-
fectus. Sopor enim corporis cibi inmanitio ma-
gna ad digerendum [illegible] si pluribus diebus protrahatur
sompno [illegible] cadit in egritudines. Si cibus
manet super stomachum corrumpitur et non est
alia via nisi quod evacuetur per vomitum
vel per secessum et purgetur sua pauci cibus
facit digestionem et bonum. Item considerandum est
quod cibus bene masticetur nam cibus male masticatus
multum inpedit [illegible] possunt constantes una digestio
fiat in [illegible]. Videmus enim quod per masticationem cibus
equaliter [illegible] saporem suum proprium et odorem
et colorem. Unde infantes etiam melius
digerunt cibum masticatum per bonam matrem
[illegible] quam cibum alter preparatum. Similiter
enim masticatum perfectius maturatur a parte
quam [illegible] in aqua [illegible]
[illegible] masticatus dimittitur ad [illegible] divisio
enim ad [illegible] facile [illegible]
enim [illegible] et subtile [illegible] alteratur a calido
quam grossum durum ut asserit [illegible]
et [illegible] alium non [illegible]
cibus ad [illegible] per masticationem dimittitur [illegible]
digeritur et subtiliatur [illegible]
[illegible] lingua [illegible] et [illegible] sunt
contigua et colligata una pellicula [illegible]
[illegible]. Cibus ergo est optime masticandus. Un-
de videmus alia [illegible] dentibus [illegible]
[illegible] alia [illegible] per malam
masticationem debilem digestionem seu digestivam
debilitatem. Item ita [illegible] considerare
debemus appetitus intensionem et remissionem
et digestive debilitatem et fortitudinem nam [illegible]
intensio appetitus cum debilitate digestive [illegible]

est appetitum suo satis facere non ergo comedat
ad satietatem sed est [illegible] reliquias conservare.
[illegible] autem intenso et digestio bene et
fortiter calor et cum appetitus est [illegible]
digestio talis [illegible] appetitui suo satis facere
[illegible] tales enim [illegible] bona et [illegible]
et optimam que [illegible] appetitus [illegible] digerere
potest. Si autem appetitus sit intensior et fortior
digestione non est tunc satis faciendum appetitui. Si
autem quis habeat digestionem fortem et appetitum
prostratum et defectuosum tunc plus est de cibo
sumendum quam appetatur [illegible] et [illegible]
[illegible] appetitus sit intensior [illegible]
stomachus bonus est appetere digerere vero melius
est. Non est appetitui satis faciendum [illegible]
medatur quam appetitus [illegible] autem et [illegible] et
stomachum [illegible] et appetitum debilem prostratum
plus comedat quam appetitus corporis postulat
nam tales melius digerunt quam appetunt.
Optima enim nam tantum appetit quam digerere
potest. Item [illegible] temperata et temperato [illegible]
et [illegible] lapsa talia comedat qualia appe-
tunt. Appetunt enim similia et propter hoc sunt
regenda. Corpora autem multum lapsa lapsu
naturali non talia comedat qualia appetunt
sibi similia [illegible] si regatur [illegible]
bonum est quod utatur contrariis moderato usu.
Tales enim leduntur a similibus [illegible] et iuvantur
a contrariis moderato usu et de hoc memini
me dixisse in [illegible] partis. Item [illegible]
[illegible] multum considerandum est quod cum cibo bibatur
quanto minus est possibile. [illegible] cum cibo [illegible] ut non
bibat [illegible] post [illegible] que cibo suffi-
ciat et sic asserit [illegible] intelligit ergo [illegible]
quod cum cibo non est bibendum potus multo et
[illegible] sed non intelligit de potu puro et
permixto. Non autem intelligit de potu suf-
[illegible] tali [illegible] cibi [illegible]
tales enim potus cum cibis et [illegible] cibi potest
[illegible] potus autem [illegible] appetit [illegible]
digestione completa et de hoc superius memini me
dixisse in tractatu de vinis de hoc ibidem [illegible].
Item de fructibus et oleribus potest dari in a
generali [illegible] quod non multum competunt corporibus
sanis [illegible] Unde [illegible] caveat
conservator sanitatis quod non utatur [illegible] medicina

comedi tunc sunt fructus et olera Et si g
petit corporibus hoc est propter contrarias utilitates
vel in tercio magis nocivis et non vera inesti
destructibus aut infectis dicetur sicut et de legu
minibus piscibus et carnibus et carnium superflui
tatibus tunc apparebit de eorum usu in corporibus
sanis et egris Sed pueris sicut sufficiat quod
fructus non effugiunt cathotimiam unde
desiccatis et vinis quia meliora sunt ceteris fruc
tibus scribit G quod cathotimiam non effugiunt
et sicut inuenta de oleribus licet inter olera lac
tuca et borago sunt meliora Tempus in
una comestione in die naturali multitudo
considerandum pinguibus enim et corpulentis
bona habentibus digestionem sufficit semel come
dere in die naturali Sed habens corpus macilentum
comedat bis semel in prandio et secundario
in cena partiatur ergo cibus in 3 partes et
unam partem comedat in prandio et duas
in cena Comestio enim semel facta in
die corpus exsiccat et ventrem stipat Sed
bis in die contrarium operatur Inter cenam et pran
dium secundum sint 16 hore vel circiter Inter
prandium et cenam magnum spacium 8 hore
vel circiter hoc enim regimine utebantur antiqui
sapientes inter eos G Item et sapientes nam propter
sompnum noctis et quietem et temporis lon
ginquitatem melius digeritur cena quam prandium
nam digestio fit in sompnis et quiete et
quando loco horum est motus et vigilie non perficitur
digestio ut asserit Semel post ergo comestio
[illegible] et non ad satietatem Sed G non
comedebat nisi semel [illegible] pane et quicquid
nichil bibebat et hoc recitat G in libro
de regimine sanitatis Temporibus autem satietatis
comestiones non est comedere bis in die sed
in duobus diebus ter scilicet bis in una die
et in alia die semel sic quod inter unam
comestionem et aliam interponatur spacium
sex horarum nam loquendo de comestione sati
etatis appetitum naturalem satis satietate [illegible]
inspecto ita 30 horis ut [illegible] asserit 3o
can fen 13 Et alibi dicit quod equalitas
more cibi in stomacho est id quod est inter 11 et 22
horas inter aut inter 11 et 22 est 16
hore et inter unam comestionem et aliam
est spacium interuenire octo horarum

sit comestiones sint saciantes [illegible] in hac
et similibus consuetudo est multum consideranda consue
tudo enim est res fortis valde et eorum tunc subiti
notat nocumentum magnum Si quis ergo bis comme
dere consueuit ad se transferat ad unam comestionem
multum grauabitur et leuabitur utique eius et
econtra si semel comedere consuetus et transferat
ad satietatem secundam comestionem attingit corporis
pigricies et lassitudines acuositas et debilitas
habentes aut debilem digestionem comedant bis
in die nam si semel comederent quod necessarium est
sufficeret non possent digerere habentes autem
digestionem bonam et fortem et corpus pinguem
semel comedat ut superius dicebatur et est
mens Semel in 3o can fen 13 Illi percutia
tum attingit calor post comestionem per multa co
medat interualla et paulatim ne ei acci
dat dispositio mala ut timor quia per ea sequitur
febris cum cibus calefit et est diligenter ratione
quod quibus horis contingit ut multum esuriant
et multum comedat ne adueniat satietas fasti
diosa nec cum egone et [illegible] egreditur res
plurima nec corporis corpora impinguantur [illegible]
aut cum bonitas apparuerit et digestio et attri
tio cum caloris fortitudine aquosa fit plurima dis
solutio et insensibilis resolutio sicut enim in [illegible]
potestatibus valde ut est virtus de ablutione in corporibus
pressus non apparet sed quia calor vini fecit
consumit et insensibiliter resoluit Et similiter de talibus
corporibus non sunt facies nobiles nec primo sunt
corpus assumptarum Et propter causam tam cor
non impinguantur nec carnosa fiunt Et dicitur
[illegible] apparet quod in talibus regionibus per [illegible]
et quibus propter multiplices horum varietates et
diuersas dispositiones et abluciones et alteraciones
efficiat ergo intrigationem ab horis ut dictum est
Sed [illegible] propter etate regionum eorum et plura
sunt multa propria in rebus quae non possunt sciri
nisi experimento non per rationem In talibus experimento
vincitur rationem Sed G post de talibus sic aut [illegible]
ergo causidicus et omnis volens [illegible] rationem
non eorum attendere magis aut eorum credere hiis
que longa experientia deprehensa sunt Sed
recitat aliquis de quadam puella quae omnes
araneas comedebat sine lesione quod est
aliquibus visum est patefieri talium enim rerum proprietates
occulte penitus ignorantur per rationem licet experientia
videatur Tempus bene considerandum est quod appetitus

qm fames ditat no sit medosus sicud
ebriorum epulatorum fastidiosorum Na quantitas
sumpti appetitus e melius dare qm cibum vel
potum recipe Et licz sanorum comestio ma
tutina maior debz ee qm serotina tn i infirmis
totum e contrario Na comestio serotina debz ee
minor et precipue si sit morbus malus na
natura magis laborat na indigendo materiam
morbi de nocte et eo usque nocte na est
minus cibus portanda Quo infirmus cibos in
tres ptes partiatur et due ptes exhibeantur
in prandio 3a in cena et hoc assit semper
in 3o in cena precipue Et e notandum diligenter
circa hoc qd si egritudo sit paroxismalis et sit
paroxismus de mane et declinato paroxismo sit
usque noctem tunc comestio serotina debz ee
maior et matutina minor qz i paroxismo cibum
vz abstinere Semp licz in sanis sufficiat
comedere in die bis vel in duobus diebus
ter non tn e observandum i infirmis Unde
consuetudo Galieni fuit cibare sanos i diebus
infirmos aut ter In infirmis enim virtus
e debilis occupata circa materiam morbi et
eo pciendo e cibus in plures ptes ut
minus nature gravetur et morbus digeratur et
minus impediatur apugna g morbum Est
enim notandum diligenter qd cibando sanos et
infirmos e contrario inter se virtutis observatio
et custodia In sanis aut contrarium virtutis
augmentatio In infirmis at pcibum non contrarium
virtutis augmentatio In eis virtus e conservanda
vel pars infecunda confirmanda quod in
virtutis pars infecunda ut acutis grossa at
dieta virtutem augmentat et sanus competit et
non egris non enim debz ee eadem dieta sanorum
et egrorum Si enim grossa dieta exhiberetur
infirmis non digeretur qz virtus e debilis
et morbus augmentabitur et natura distrahetur
apugna g morbum et dieta grossa nullus
egris competens e sed solum sanis dieta aut me
diocris que virtutem conservat in egritudinibus longis
e competens valde na subtilis dieta eis non
sufficeret usque ad statum egritudinis Subtilis aut
dieta competit in acutis na qd morbus e
brevis subtilis dieta sufficit usque ad morbi
statum Et si virtus posset durare sine cibo
melius esset non dare et eo dato qd virtutem con
servat morbum tn augmentat si morbus
sit intus impressus id non ponunt ceteri quanto magis
intercis unde nam cibi frequentes non ponunt

ceteris in malas qualitates mutantur Indicatio
ergo sumpta a morbo et a materia morbi nullus
cibus ratione qua cibus e exhibendus sed indicatio
sumpta a virtute cibus debz dari Sic ergo dieta tum
infirmi non ut morbus augeatur sed ut virtus
custodiatur Vn indicatio subtilior consideratio
sint aut Est aut diligenter notandum qd exhibi
do cibum sanis duplices sunt indicationes una
quidem e sumpta a rebus naturalibus secunda sumpta
a rebus non naturalibus et sunt velabus indicatio
a rebus contra naturam sumpta a morbo ca morbi et ab
accidentibus Dico qd i sanis sunt indicationes a rebus
naturalibus ut ab aetate etate competentes puericia et iuventute
et pluribus viget humiditas cum consumptio e calor
virtus digestiva bona et calor fortis consumit
cibum et multum secum assumere potest et per
contrarium antiquus debilis et sicce consumit cibum grossum
et multum digerere non potest Semp i qui est
humidus naturaliter indiget dieta humida siccus
dieta sicca Vn indicationes sumpta a rebus
naturalibus similia sunt exhibenda et ratione tibi respicim
de specie tibi solum e pati et non egrere agere
sed si loquimur de cibus qui non solum sunt tibi
sed sunt tibi medicamentes tunc dico qd indicatio
sumpta a rebus naturalibus forsan contraria poterit
exhiberi in sanis viget colericus multum lapsus
cibandus e frigidis et humidis ut eius contrario
reducatur tn non et inquantum cibus sed inquantum
medicina Semp dico qd in cibando sanos
indicatio sunt a rebus non naturalibus na i hyeme
grossior cibus e exhibendus et in maiori quantitate
et debz ee calidior Et in estate totum contrario
Sicut pt in tempori de regione calida et frigida ha
bitantes enim in regione frigida calor fortior
et cibariis egent fortioribus Indicatio
ergo sumpta a rebus non naturalibus interdum i sanis
exhibentur similia interdum contraria na si tempus
sit temperatum exhibetur similia et si tempus
sit multum lapsum exhibetur contraria Sed in
dicatio sumpta a regione semper similia sunt
exhibenda si ergo sit natus et nutritus i regione
na lapsus regionis dispat ad egritudinem et
de 1o memini me dixisse supra i tractatu
de aere Et i e ceterum intelligendum occurrit i cibatione
infirmorum na secundum qd infirmi sunt alterius
complexionis etatis et consuetudinis secundum hoc sit
aliter cibandi et plus et minus et grossius
et subtilius et secundum hoc tempus e ad et ad

et rigro alia et ca colus et flat' rarus
et densus fortis et debilis in esse estate et
yeme Et hec sunt maxime considerandis etiam in
dieta quia in sanitate infirmorum sunt indicatio a
morbo et acci morbi et ab accidentibus morbi
non enim similis est dietatio in morbo acuto et
in longo et benivolo mali et dimali et
accidentibus dissolventibus et non dissolventibus
nam exigentia dissimilia et non dissimilia in principio
augmento statu et declinatione et patet quia in mor
bo cum morbi et accidentibus morbi sentitur in
dietatione in sanitate infirmorum In morbo a
cuto indiget dieta subtili et eius in stato ca
lida prima et epilepsie eget subtilissima inci
et aperiente In morbo longo dieta grossiori
In morbo benivolo eget tertie corporibus In morbo
mali eget minori cibo In minali ego
In principio morbi indiget grossiori dieta quam
in augmento deinde in statu subtilissima adhuc
eget quam in augmento In accidentibus aut virtutem
dissolventibus illico dandus est cibus Et si
accidentia sint remissa virtutem non prosternentia
non oportet dare cibum Ego autem oppono dei
gratia pertinens operis complementum de dieta
infirmorum tractatum specialem facere et de univ
ersitate et sanitate tractatibus de tali eg
magis ostendit quod quamvis per alios sit tractatum
finem igitur invenit hic tractatus de pane
et genere panificii ad laudem salvatoris
cui laus sit et gloria in sempiterna secula

Summa secunda tractatus est de leguminibus
Capitulum primum de natura leguminum in generali et
primo quidem de de quibus similibus

P [initial] Ostium leguminum et seminum natura et
diversitate et generatione secundo de eorum operatione
et proprietate 3o de eorum usu et applicatione in
sanis et egris corporibus propter horum cognitionem
sciendum quod legumina que sunt in usu sunt hec
faba cicer cicercula faseoli robelie pisa
lentes Grana autem sunt hec lupini orobus
semen lini fenugreci agnus castus ser ...
zizania Primo ergo dicamus de eorum generatione
et natura et de eorum proprietate et operatione
et deinde de eorum applicatione in corporibus sanis
et egris Sciendum autem quod nam omnium
horum est terrestris et inflativa hec enim dicit
ysaac in aggregationibus primus cum de robeliis

generali facit enim de omnibus leguminibus quod eorum
substantia est terrestris et inflativa Secundo colligitur
de omnibus ... idem affirmat quanto enim
aliquid est propinquius nature terre et magis quam
alia et pistes et genera et panifica et
eorum natura est magis terrestris et inflativa ...
prestat autem notitiam generatio omnium predictorum
sciendum quod si loquamur de generatione actuali seculi
et mali data ab celis omnia legumina
et semina producta sunt frigida et sicca et a
... frigida et hec est una in omnibus in
... qua movetur motu terre
et motu celi perdurant hec enim de prima
parte huius operis memini me dixisse et de
... probasse Si si loquamur de generatione
actuali data ab agente huiusmodi legumina
et genera sunt calida ad minus et etiam sicut dixi
Sed de generatione aggregata huiusmodi semina et legumina
sunt frigida et sicca ad minus Nam in huiusmodi leguminibus
malis ... vincit et superat ... est
... est frigida et sicca de huiusmodi generibus
medicus non considerat sed solum considerat de potentiali
generatione quid autem per generationem potentialem intelligere
debemus supra diximus quod enim aliquid reductum
de potentia ad actum a calore in corpore et tale
fuit ... calidum in potentia ... reductum
per ... reductum est potest dici calidum actu
Sciendum autem quod legumina ... reducta sunt
de potentia ad actum inflativa et quia calefaciunt
... et desiccant hec generatio de qua
... medicus et declarat ... sic volumus
et debemus ... in ... Tertia quod est
... quod huiusmodi legumina ... sit cibus
... de ... augmentat calorem in
natura ... enim patitur et non
agit ... sit non calefaciunt nec inflant
... lactuca sit frigida que ...
... et nutrit et occupat locum de predicti
et fit corporeo non ... inflat et ...
... patitur non inflat Sed quando huiusmodi
legumina sint cibus in via et ... cibans
tunc utique reducta de potentia ad actum calefaciunt
... inflat et hec est generatio qua de leguminibus
sic volumus et sic de aliis generibus de quibus
supra ... Capitulum secundum de generatione
et natura leguminum in particulari
Sed primo de fabis etc.

De quibus fabis attestantur sapientes
quod faba est propinqua equalitati licet
parum declinet ad frigidum et siccum. Cortex autem
eius est frigidior et siccior medulla. Et faba viridis
est frigidior et sicca et similiter humidior. Sicut est
tarde et humide quod non multum distabit a temperato.
Cortex autem est siccior et minus humidus
quam medulla. Quidam ponunt ipsam tantum calidam et
humidam, alii ponunt calidam et siccam. Albedo autem
est minus calida et minus sicca nigra ergo
quamvis plure est calidior domestica quamvis
sicca est calidior et minus humida. Viridi fa-
seoli calidi sunt et humidi ita secundum quosdam.
Rubei faseoli calidiores sunt albis et
minus humidi. Albi ergo. Virides autem calidiores
sunt viridibus et sicciores. Cortex eorum est
frigidior et siccior medulla. Similiter interioribus
inter cetera legumina faseoli minus putrescunt quod
[illegible] eorum sicca est magis corruptibilis et
putrescit. Robelia ponuntur frigida in primo
quam parum declinat ad siccum et est equaliter
quasi ut faba. Veramum quod pisa nominant
multum est simile robelie in figura sed differt
in colore nam robelie ad viriditatem decli-
nat et pisa sunt alba. Et pisa habent
corticem optiorem subtiliorem quam robelie et
pinguiorem et rotundiorem. Unde puto quod pisa
robelys sunt meliora. Lens ponitur frigida
et sicca plus frigida quam sicca. Unde est frigida in
primo sicca in secundo. Alii dicunt quod lens decli-
nat ad caliditatem et siccitatem. Et videtur quod
legumina que sunt in usu sunt satis propinqua
temperato et hoc in respectu ceterorum satis grana
corporibus humanis vera nutrimenti sed quia tibi anima
nutrit, vera enim legumina non est ita propor-
tionata [illegible] corporibus sicut [illegible] meliorum animalium
que sunt minus temperato propinqua. Ceterorum nutrimentum
non est ita conveniens corporibus nostris sicut nutrimentum
animalium meliorum bonorum carnium bonorum
pistum. Ordeum vel viaia calidum est in primo
et siccum in secundo. Zizanium calidum est in primo
humidum in secundo. Excorticatum est humidius
et virtuosius propter [illegible] secundum est
et siccum valde. Albedo enim minus calidum
[illegible] calidus et siccus in tertio. Semen
lini calidum est in primo ad humiditatem declinans.

De quarto [illegible] Capitulum tertium de operibus fabarum
complexionibus et operibus quarum de aliis
leguminibus est dicendum nunc autem

fabarum licet varia operatio que ei per modum pas-
sim et ratione sue materie seu ratione sue proportio-
nis eorum conveniunt in ea ratione cuius attingitur
et appetitur et corpus nutrit. Ita enim quod
corpus nutrimentum ingreditur et patitur a corpore est
et corpus postmodum nutritur dicitur operari solum
anima. Licet autem proprietas et operatio debetur
fabis nam fabe nutriunt corpus nostrum non
ipso testificatur est nutrimenti fabarum bonitatem
ad conservationem sanitatis ab eis ut vitetur [illegible]
sed et autem operatio magis manifeste fabarum ratione
medulle quam ratione levium vel corticis nam
communis levia vel cortex est mali nutrimenti et
pauci et difficilis digestionis. Cuius tamen medul-
la est melioris nutrimenti et propter hoc si per-
fectissime decoquatur. Fabe autem sicce vera
nutrimenti meliores sunt quam virides et ipso
intexit de fabis siccis et de earum medulla
sine cortice optioris. De aliis ergo fabis
siccis testatur Ysaac filius regis ad optimos
quam sanguinem generat laudabilem et quod ordeo
magis nutrit licet ordeum magis nutriat
[illegible] plus enim de ordeo [illegible] nutrimenti
[illegible] et pauciores licet superfluitates quam
faba sed eius nutrimentum resolvitur citius
quam fabe nutrimentum. Nutrimentum autem fabarum
tardius dissolvitur et nutrimentum fabarum operatur
in membro quod firmum operatur in pasta et
ratione sue ventositatis [illegible] dilatat.
Et est diligenter notandum quod communis fabe multum
nutriunt et multum bonum generant sed bonum
humorem sunt tamen inflative et dure digestionis
et sine dubio cum cortice sunt duriores digestionis
et maioris inflationis quam sine cortice.
Unde ergo dicitur fabe sunt dure digestionis valde
intexit de faba cum cortice vel fabe cum
suo cortice [illegible] conservant vel multum
bene nutriunt. Fabe enim sunt inflative
quod predicto rationem inflationem non amittunt ut
ut ait 2o [illegible] quod forte verum
est de faba non excorticata. Fabe excorticate
sunt faciliores digestionis et minoris inflationis.
Si remedietur cum [illegible] vel aliis [illegible]
vel crudis earum inflatio vel ventositas
minuitur et hoc asserit [illegible]. Et
ad idem [illegible] pulegii calamenti
saline [illegible] et cinamomi. Soliti ergo pati
ventositatem quam colica vel [illegible] na-

fabas multo comedat quia forte non poterit cor
rigi quod totaliter ventositates careant et proprie
si recipiatur in corporibus ad hoc patet cingi
sunt pati ad coliam et spati. Homines
aut alii bene sani facere poterit nutrimentum
fabarum vel faciliter carnes sine cortice decoc
tarum et preparatarum. Certum nutrimentum fabarum
tangit unum dubium scilicet pulterum. Si quod nutrimentum
est melius vel nutrimentum fabarum detentum propri
tatis vel nutrimentum boni panis et boni
vini vel bonarum carnium nam prima facie
videtur quod nutrimentum fabarum sit melius nam
fabe sunt propinquiores temperato quam bonus pa
nis et bonum vinum et bone carnes. Quia
aut est temperato propinquius videtur hic maiorem
proportionem cum corpore nostro et per consequens melius
nutrit. In alio enim est proprietas per modum pas
sivi et in membro est proprietas per modum activi
sicut in ferro et adamante in eo quod quod est
magis temperatum de cibis videtur esse perfectior proprie
tas et corpori nostro proportionabilior et per
consequens melius nutrit. Hoc non videmus in
faba nam faba est valde propinqua temperato
quam bonus panis et bonum vinum et bone
carnes et melius nutriret. Et si quis dicat
quod enim error in opinabilis vulgo puta
bitur nam optimus sanguis generatur ex carnibus
volatilium maiorum piscium quam pelagia
les sunt ut apparet ex pro de alimentis. Sed hoc
dicimus quod faba non nutrit ratione qualitatis generatur
formam sed ratione tantum proportionis alterius qui
se tenet compte me que est forma. Et
propter hoc quod dicitur quod cibus agit et compatitur
a natura nutrit aut licet faba de qualitate talis sit
perfectior tamen corpori minus quam vinum et bonus
panis. Tamen quo ad rationem proportionis qui perdit
forma ratione cuius nutrit et deperditum
restaurat faba multum deficit a bono
pane et bono vino et bonis carnibus
et bonis piscibus. Cum aut in aquo sit
temperatior quo et non sit ita bona proportio non
est impossibile sicut in membris temperatis ponitur
temperatum quo et tamen in cibis non est una proportio
ratione cuius aliquid nutriat sit ergo possibile
in compositione et generatione et proportione que
est tam in materia et perfectio qua cibus
bene nutrit. Dicitur ergo patet de proprietate passiva
fabarum propter quam fiunt ratione cibi aptus
quia se patitur et non agit patitur quomodo

est ad membra attrahitur / patitur etiam quia
a membro convertitur deperditum restaurando.
Et illa proportio et proprietas quibus proportionem que
est in faba in via et numquam cibus factus non
corrumpitur quando membrum nutritur et deperditum
restauratur et magis perficitur. Est aut in
materia fabe aut actio nutritiva modo imperfecti
et post nutritionem et in actu nutritivo modo perfecti.
Si enim proportio corrumperetur sequeretur quod motus
alimenti ad membra esset contra naturam et violentus
vel enim natura et per se movetur ad locum sue cor
ruptionis sicut grave movetur deorsum ut ibi sal
vetur locus aut conservat locatum. Si igitur
ista proportio corrumpatur in membro iste motus est
violentus illi proportioni et nichil est contrario
per quod naturaliter moventur ad membra quod debet
nutriri et motus ad membra est violentus
quia violentum est cuius principium est ad contra non
non consentiente vim passo. Huius aut contrarium omnibus
dicitur nam cibus movetur ad membra sicut ferrum
ad magnetem. Motus aut ferri non est violentus
sed naturalis ut apparet ex contra Averroem primo physi
corum contento 10o motus enim ferri ad magnetem
et aliti ad membra quod consistat patet similiter
et sic ex in fine primi actuum et in 2o de vitu
naturalibus. Et idem innuit ex 2o simpliciter. Sile
go est de motu ferri ad magnetem et de motu
aliti ad membra motus aut ferri ad magnetem
est naturalis nam Aristoteles ponit motum ferri ad
magnetem similem motui gravium et levium
nunc aut motus gravium est naturalis. Sicut
igitur proprietas passiva cum ferrum movetur ad ma
gnetem non corrumpitur apud magnetem sic
ymaginandum quod proprietas passiva qua cibus
movetur ad membra convertitur in membra etiam
non corrumpitur sed perficitur proprietas tamen passiva
qua ferrum attrahitur a magnete est proprietas
consequens formam substantialem ferri. Sed proprietas passiva
qua cibus movetur ad membra est precedens formam
aliti que corrumpitur in actu nutritionis et
formam materia aliti cum illa proportione sub forma
membri que non est prius formalis cum sine
ipsa possit esse forma membri sed est prius
materialis. Proprietas aut per modum activi que
est in membro sequitur formam membri et
consequens proprietas proprie loquendo non est in membro
propter materiali nam prius materialis nullam habet
operationem nisi ratione partis formalis. Unde
id convertitur est prius formalis non materialis
prius tamen formalis nutritur propagationem nove

partes mali corrupte essent sicut fit resolutio per
solutionem partis mali et complexionis in nutritione non
generatur forma membri nisi esset per resolutionem
corrumpitur forma membri secundum formam partis mali
resolvitur et generatur proprietas autem passiva
quibus declarata proportio miscibilium per quam
erat cibus factus remanet in cibo actu cibante
seu in cibo actu nutriente secundum modum consimilem
erit in cibo actu cibante et actu nutriente
et post nutritionem quod in facto cibo cibo et in
cibo qui est conversus cibus seu cibus factus non
post actualem nutritionem huiusmodi proportio et
proprietas quibus proportionem miscibilium sicut forte
nobilitatis scilicet secundum formam rei nutrite. Nulla
autem parte mali generata per nutritionem est proprietas
quibus formam membri recipit prima pars mali
est aliquid partis formalis et naturalis et insuper
proprietas per modum activi scilicet virtus activa et
consimilia. Verumtamen huiusmodi autem parte est proprietas
per modum passivi precedens formam membri
que erat in cibo ante actualem conversionem
et in eodem est proprietas activa quibus formam membri
et passivi precisum formam vel virtutem dimensionis
non per modum activi est in tali parte vel cibi
ex quo huiusmodi pars potest nutriri. Et proprietas
passiva est in eodem vel eius quod ab eo potest
nutriri sicut in carne porcina depinguata
per comestionem fabarum est proprietas per modum
activi factus ad nutritionem vel cibi ex quo item
potest nutriri et impinguari. Inde autem est
proprietas passiva precedens vel ... quod potest
impinguari et nutriri ex huiusmodi carnibus
et non reputo per impossibile quod in eodem sint
diverse proprietates diverse vel dimensiones de
hac materia memini me dixisse supra in
tertio ubi loquitur de virtute attractiva. Et ita
dicta sunt dubia valde fortia. Nam in
nutritione corrumpitur cibus vigor corrumpitur
faba et generatur caro secundum sententiam generationis et
corruptionis est materia prima ut licet videri
primo de generatione. Unde in tali generatione
fit resolutio usque ad materiam primam nam
generatio est transmutatio huiusmodi totius in totum
tota ulla speciei remanente et vi quod huiusmodi proportio
eadem non remanet nisi esset proprietas. Item
dicitur in principio quod corruptis primis qualitatibus
impossibile est aliquid aliorum remanere et
non remanebit nec proprietas nisi esset proportio.
Item in quo est proprietas activa non potest
esse proprietatem passivam secundum quod cibus est genus
secundum proprietatem activam et non remanebit proprietas
passiva. Ad has dubitationes dicitur ad
primam quod in nutritione fit resolutio usque ad materiam
primam sic quod nulla forma substantialis dicitur esse
distinctivum speciem specie et esse supportale
remanet in materia. Unde licet huiusmodi forme cor-
rumpuntur in actu generationis et nutritionis et
quod aliqua proportio in materia conveniens non re-
maneat in materia ante generationem et nutritionem
et post non intelligit aristoteles et hoc modo intendit
est quod generatio est transmutatio huiusmodi totius in totum
totum i. quod materia prima est subiectum generationis et
nutritionis. Huiusmodi proportio est in materiis elementorum
et remanet materia elementorum et autem nutritionis
et post et patet eadem proportio remanet licet
sit per ... non in generato quod incorrupto
vel esse possit. Nam carnes generate ex fabis
sunt huiusmodi proprietatem passivam per ... non quod
habet fabe licet eadem sit in fabis et in carne.
Et quod dicitur quod corruptis primis qualitatibus est
verum est aliquid aliorum consequentium formas
secundum desceptibus materiam et impossibile. Unde opinor
quod in materia vini est una proportio precedens
formam vini que separat et disponit materiam ad
hoc ut introducatur forma aceti quia proportio
non corrumpitur secundum perfectum. Et tamen in eodem
possit esse proprietas per modum perfecti quibus materiam
et diversis respectibus non est impossibile ut supra
sunt dictum. Sic ergo patet de proprietate passiva fa-
barum qua corpus nutrit et deperditum re-
staurat. Cortex fabarum est vehementer stiptica
causa forte est abstersiva et indificativa.
Item proprietas fabe est quod sit inflativa
et magis cortex quam medulla. Item plus
tamen forma fabarum sine cortice est aliquid
resolutiva et mollificativa. Item fabe faciunt
videre somnia mala et turbata. Item
si galline nutriuntur ex fabis non faciunt
ova. Item comedentes fabas incurrunt
prurigo in corpore. In cortice non est abstersio
sed stipticitas. Item faba abstinet fluxum
sanguinis a vulnere. Item faba competit
pectori et pulmoni. Et dicitur autem fabis
potest esse maxime quod fabe competunt domesticis
sanis. Si enim excoriantur et decorticantur
et coquantur et plurimum sine motu levissimo
igne et post pistam decoctionem quod plurimum
moveantur quousque albissime fiat pingues

et lenissime et talis fiat cum vino pauco
et bono. deinde superfundatur oleum olivarum
in quo tempore album sit frixum et fortasse
simul bonum et gravis. et forte non est possibile
ex leguminibus fieri melius ferculum fercula supra
dicto. Salvo meliori iudicio meliorem puto quod
medulla fabarum nutritiva tibi convenientior est medul-
la ciceris leguminum. licet faba cum cortice suo
sit forsitan deterior multis aliis leguminibus.
faba enim est plus de cortice et cortice
est duriorem et peioris nutrimenti et magis
inflativum et difficilioris et magis stipti-
cum. faba est maior et grossities nutrimenti medul-
le et cortice quam in aliis leguminibus. Sed ideo
faba convenientior est nutritiva tibi et aliis pluribus
leguminibus. omnino autem mutatis faciale est sine
fabas cum cortice in sanitatis vivere et quod non
solum verum est de fabis sed etiam de aliis leguminibus
quia omnium leguminum cortex est stipticus et
medulla lenitiva et abstersiva. et cortex
non quia natura laborat indigendo id quod
est extraneum non est bonum sine medullam
cum cortice. Cortex autem mali nutrimenti est
et multo peioris quam medulla. et medulla
leguminum melior est cortice melior et sanior
sine cortice quam cum cortice. Et quia faba
declinat ad frigiditatem et siccitatem ideo
bonum est quod earum coctio decocto fiat cum bonis
carnibus pinguibus ut earum frigiditas
temperetur et siccitas vel comedantur cum bono
oleo olivarum. In apostematibus mamillarum et
testiculorum facitur emplastrum ex farina fabarum
cum vino. Confert etiam ex farina fabarum cum
oxymelle forte super podagram et mitigat
dolores. Item farina fabarum cum melle
mundificat ulcera sicut farina … enim
suum spatio … … medicamentis sicut
… et … Item in sputo sanguinis
et tussi ferculum ex fabis est conveniens. Item contra
apostemata mamillarum et contra lacte coagulato
in mamillis competit emplastrum ex farina
fabarum. Et etiam in apostematibus gutturis et
… et … quod addatur mel et
fenugrecum. Item … quod … fabe
integre decocte in aceto cum aqua multum
competunt fluxui ventris antique et
dissinterie. Capitulum quartum de ciceribus
primo via nutrimenti etc.

Habent enim proprietatem per quam nutriunt
et deperditum restaurant sicut supra
dictum fuit de fabis. Est autem omnino in-
utile sumere medullam simul cum cortice
propter causam supra dictam de fabis. Circa sicca
meliora sunt nutrimenti quam viridia sicut enim earum
substantia sine cortice. Cortex enim earum est
stipticus duri digestione et mali nutrimenti et
omnino est evitandus. Forte tamen in cuius cortice
est mutabilitas ratione cuius est brodium laxat
ventrem licet cortex quo ad substantiam suam sit
stipticus. Item in cicere est quedam substantia dulcis
ratione cuius brodium eius et urinam provocat.
Item propter dicto quod eius substantia et corpulentia
sperma auget. In ipso etiam est ventositas
ratione cuius inflat et membra generationis
extendit ratione quod sunt calida magis et coitum
stimulat ratione sue substantie et nutrimenti sperma
multiplicat. ratione ventositatis extendit. Inter
omnia legumina cicer est quod convenientior … et
puto quod cicer nigrum est convenientius quam album
nutrimento. autem ciceris comparatum nutrimento fabarum
est solidius et fortius et membro magis adherens
et tardius resolubile. Sed puto quod medulla
ciceris est difficilioris digestionis quam medulla
fabarum. Et salvo meliori iudicio puto
quod in prima digestione medulla fabarum est
maioris ventositatis et inflationis sed forte
in secunda digestione est contrarium. nam cicer est magis
inflativum et ideo est causa melioris extensionis
membri virilis. Item dico quod medulla ciceris
est difficilioris digestionis quam medulla fabarum
sed faba cum cortice suo est difficilioris digestionis
quam cicer cum cortice suo. Unde faba habet plus
de cortice et cortice grossiorem quam cicer. Cicer-
cula est satis propinqua ciceri in nutrimento. puto
tamen quod nutrimentum ciceris est solidius et fortius
et tardius digeritur. Inter omnia legumina
nutrimentum ciceris est convenientius pulmoni … in
… sicca et consumpta et qui sunt
parati ad ptisim et in quo non est ptisis
… similiter … ex corticibus ferculum est valde
conveniens plus quam ferculum aliorum leguminum non ob-
stante quod similiter medulle fabarum et
robeliarum et forte lenticularum et faseolorum
et pisorum satis est conveniens. Circa autem recta
licet cum corticibus sint magis digestibilia
quam sicca circa cum corticibus sunt tamen plus
superfluitatum abstersiva et mundificativa sicut

et farina fabarum id est morphea et
lentigines et colorem corporis efficit bonum
unde cicer intus et extra bonum colorem effi-
cit. Et rump medulla ciceris confert apostematibus
duarum amigdalarum ut dicebatur de farina
fabarum et precipue si apostemata sint dura
et cruda. Farina autem ciceris confert ulceribus
mundificando sicut farina fabarum confert
tamen et pruritui. Et rump comestio ciceris
vocem clarificat. Decoctio ciceris sive rubei
sive nigri aperit opilationes lateris
et confert ydropisi et yctericie et frangit lapi-
dem et spargit brodium ciceris nigri
multum enim est abstersivum in renibus quod non
comedantur in fine ciborum nec in principio sed in
medio. Sic enim comesta melius digeruntur et
profundius et aliis cibis melius commiscentur et hec
in libro meo de urine satis memini me dixisse
si reb. stimulat aut ab odio ciceris generat
ulcera vesice. Cicera autem infusa vel cocta
et comesta lubricitates inflant ipsos et
quod in cicere sunt due substantie que separantur in
decoctione quarum una est viscosa et salsa
et lenit ventrem et hec prima madefacta aqua
et prima aqua lenit ventrem. Secunda est
dulcis et provocat urinam. Substantia autem ciceris
terrealis multiplicat maxime spermatis et nutrit
et cuius nutrimentum est forte et solidum et
in ipso est inflatio et incitat ad coytum

Capitulum 7 de lentibus et pa. via tibi

Propter quod sciendum quod lens inter legumina
sunt minus boni nutrimenti. Generant enim
opilationes dure digestionis valde inflative
et generant humorem multum et generant
egritudines melancolicas scilicet splenetica passiones
morpheas cancros impetigines et serpigines
et miliciam et faciunt videre sompnia ma-
la et cum cortice peiores et magis in-
flative et difficilioris digestionis et declioris
nutrimenti et minus nutriunt. Unde ipso cortice
est magis stipticus quia medulla licet et
medulla sit stiptica. In cortice tamen est
quedam mitigatas et acuitas propterea quod passa
eius aqua est ventris lenitiva sicut caulis
in ciceribus. Et quia lens est multum sicca
decoquatur cum ticla vel cum ordeo mundo
fracto et cum aqua carnium pinguium
pingui recentium et sine corticitate tunc
sunt nutrimenti satis laudabilis. Ideo enim non
earum siccitatis temperantur et earum grossities minuun-
tur et acceptabiles efficiuntur nature sapore
et bene digestibiles et forte sic parte bonum

dant nutrimentum. Et rump si excorticetur et prima
aqua abiciatur et postea decoquatur in aqua
alia cum oleo amigdalarum dulcium vel zizamino
et addatur aliquantulum aceti ad subtiliandum earum
et aliquantulum piperis longi et cinamomi ad
confortationem digestionis. Et quod lentes debilitant
stomachum et nervos et cerebrum et membra spiritualia
bonum est quod in earum decoctione apponatur salvia
menta et cuminum. Ex hiis enim appositis earum
siccitas temperatur et grossities subtiliatur et melius
digeruntur earum ventositas et inflatio imminuitur
et nocumentum quod inferunt stomacho et cerebro et oculis
et nervis et membris spiritualibus removetur. Ea
autem si decoquantur cum carnibus salsis pessime
sunt nam cum ipse sunt male quod carnes sal-
se malitia duplicatur. Nam carnes salse
parum nutriunt et male nutriunt et tardissime
digeruntur et ... calefaciunt et inte-
rius sanguinem et in melancolicos humores convertuntur
et egritudines generant melancolicas et precipue si cum
cortice coquantur omnino enim inartificialiter lentes
cum carnibus comeduntur. Nam substantia corticis est
stiptica et eius multiplicitas est laxativa et
motus agitatus in corpore generabit. Unde
romale est columbis accipe via tibi quod prima
earum decoctio abiciatur ut earum multiplicitas
separetur. Deinde in alia aqua postea decoquantur
et nutrimentum eius magis et homogeneum et
precipue si excorticetur et quod sic corticitate
sunt in pluribus aquis decoquantur et facilius
digeruntur et earum substantia efficitur magis stiptica
et resolutiva matierum prohibetur et precipue
si in aquis stipticis ultimo decoquantur
scilicet cum aqua plantaginis vel mille ... vel
tapsi. Si enim volunt ventris solutionem impetus
ex corticitate decoquuntur cum ticla vel cum
bleta vel cum turbyta vel malva vel
violis vel cum mercuriali et cetera ventris leni-
tiva. Nam medulla ventris lentis quasi se-
ne est tale stiptica quod decoctio aquis
lenitivis potest efficere ventris lenitiva.
Supposito igitur quod aquis patiatur fluxum
ventris colicam ex corticitate decoquuntur
in dura aqua ut magis stiptice efficiatur
et addatur parum aceti in decoctione secunda cum
rebus stipticis superdictis. Si autem queramus
somnum sicci calefactis et virtutis retentive
confortatione non ponatur acetum sed bonum vinum

rubum stip^tic cu pauco cinad et mate
sic em ex eis stom calefit et uty ostetid
melior effit^r. Uno e em bo^m lentes co
mede cu rebq dulcibq q exp^r prie ut
opilaos in epe debet go lentes ppari
cu qmid^s et vinetuosi ut lenitu stricta^s
tpret^r et cu apitis ut cars opila^o remo
uea^r et cu sbtiliatis ut cars gssies remo
uea^r et cu rpolucibq ventositez ut cars
ventositas gsuat^r cu stom calefabq et
digoz gsortatibq ut melius et facilius
digerat^r et cu hijs q gsortat stom sp^ualia
rebors ut nos et ortos ut cars notitu
for austera^r et eius imt^tu sit bo^m et
laudable em ex gunx^oe et aggitatone
tlm lentiu imt^tu effiti valde bonu
ut assit Damiel 2° can decoctio lenti^m
decoctat cu aceto dissolvit sc^ophulas
et apata diuta farina lentiu e vlcerib
mdificatiua et expitatiua. na lens e multu
sicca et aliq^r abstersiua et mdificatiua
Expsertina em pt fieri emplm sup poda
gra sicud de faba supius dctm e sic
ex ea emplm cu aqua salsa sup ma
millas mlierz in qmbq e lac coagu
latu ul sang^is coagulatq Et q lens
e belsin^r sicut q^t yd^o piris et pripue
sine cortice na cu cortice e nimis in
flatiua lens decocta cu cortice bina ul
tina vice ul decoctoe abiecta p^a aqua
adequa vad^t infstas et salsedo est
magis restr^iua et gstipatiua q lens ex
corticata Bibitio decocta mliacs hntes
et no expprient lentibq s cab comedendo
hntes ets destin vrine ul stranguria no
no comedat lentes Sapientes vtut^r de
coc^oe lentiu excorticatarz i variolis et
morbillis et in tlo infirmite dubitat^r
q hmoi mia venenosa moueat^r ad inte
stina et faciat excoriatoz pessima in
intestinis et io ut intestina gstrictur
hmoi decoc^o lentiu exhibe^r. na hmoi
decoc^o lentiu stom et vistea gsortat
tome mtaz malaz
abtersis excoria addurit et mouet et
pectq lenit. feu aut pom^r q^r stom
et vistea gsortat et mltu vz g mag
venenosas. Vis duo dat marcz stom

gsortat acutu. Clarificat visus febres fugat
atz venenu. Crata pom^r ppt tors gsortat
et pectoris indisticatom Cam 6m d robellijs
Est e granu robelie sicud orobus
in magnit et h^s colorz vidm et est
oclm in me^o sicud fasoli et eius h^ba e
sicud h^ba fasoli et e in bagia sicud
fasoli Et ap^d Sap et Damiel et Rasim
voca^r mes Rasis em de fasolis et mes fa^t
dmisa cala. pisa aut sut mltu silia
robelijs nisi q pisa sut albiora et rotu=
diora et hnt cortitez sbtilioz Isaac de
pisis nllm fa^t capitulu nisi sb h^r noie
robelia Sap aut et Damiel no faciut
metoz de pisa nisi sb h^r no^e q e mes
Rasis at distincta fa^t cala de robelijs et
mes Sz p mes Rasis forte intexit pisa
et p robeliaz intex^t id qd voca^r robelia
gmter Sz qcqst sit robelia et pisa vide^r
satis ppinq in na et ppetatibq et operationibq
sicud ets sut ppinqua in figura et sapore
Et forte p mes Rasis intexit vnu gnum
sile fasolo q e mag mgite et meliore
imt^ti Robelie at assilant^r fabis in
tota sua na q mag inftut et tardius dest
dut et mag inflant. Et si simnaz tam
cortice sut meliore imt^ti q fabe et minore
inflatomis et quietatoes sut i regioe
calida et in estate et quietatoes st sine
cortice q cu cortice via cibi h^r em in
omnibq leguminibq que e Credo q pisa
sut robelijs meliora via imt^ti Robelie
aut decernu^r ppate gnant humoes lauda
bles satis no abstante q robeliarz sba
e mlita et terestris Sunt aut robeliarz
et pisorz gsert hntibq tussim et catarru
Rasis loqnis de robelijs d^t q malu san=
gnez gnant et nocet renis et alij dut
sb h^r no^e mes q robelie gnant humoes
laudables Et tunc ad concordand exppedict
q Isaac p robelia intexit pisa et Sap
et Damiel p mes intellexerut pisa et sic
Rasis 3° almasoris Et sm hunc modu
ddm q Damiel et Sap nllaz metione
fecerut de robelijs et diminuti fuissent
etiam de scp^o de mes ponta apz d robelijs
et no de pisis et tuc fuerut diminuti
quia de pisis nullaz pcemtq fecerut metoz
quia i eorz regionibq no oriebat pisa

propinqua aut sunt propinqua robeliis et forte
robelie in regione illa fuerunt mali
nutrimenti Et alii tamen oppositum asserunt omnes
enim sunt locuti de robeliis secundum quod sunt corrupti
in propriis regionibus. In medicinis autem stricte
et conquassate seu grosse emplastrum ex robe
liis et sapa est bonum ad dolores mitigandos
brodium robeliarum cum lactucis febricitantibus
ex sanguine et colera prodest / similiter et brodium
decoctum bina de cortice vel porcellanis virtutis
vel plantaginis vel contra diarriam colericam
Et de robeliis etc. Capitulum septimum de fasiolis

De quibus aqua bina sunt dicenda fa-
sioli declinant ad caliditatem et humiditatem
et sunt quasi medii inter fabas et robe
lias. Sunt enim velocioris digestionis quam robelie
vel ciceres et non minus nutriunt vel forte plus
et magis inflant quam robelie et minus
quam fabe. Eorum nutrimentum cum cortice est
melius nutrimento fabarum cum cortice sed nutrimentum
fabarum sine cortice est melius ut puto
nutrimento fasiolorum eorum humor est humidus
et flatuosus et faciunt videre sompnia mala
Sunt tamen bona pectori et pulmoni. Sunt
aut fasioli secundum quod propter quod aliqua legumina
tardius desiccantur et citius corrumpuntur
quam est aliquorum eorum maiorem humiditatem humores
generant grossos et inflationem vetositatem
fumum quod replent caput et pectorem sompnia
nia terribilia et pessima faciunt Celebriores
eorum sunt rubei generant enim albi
humores grossiores et tardius digeruntur
et magis inflant si elixantur cum oleo
bono et pipere et cimino et comedantur
cum oximellite et cum sapore salso et
vino eorum ventositas et indigestibilitas
et malicia remittitur. Nutrimentum rubeorum
est minus cadum et minus inflativum Ius autem
seu brodium fasiolorum rubeorum cum oleo
nardino et galbano parum prepara(tum)
in potu multum iuvat in provocando
menstrua et urinam. Si autem fasioli recentes
comedantur fiant cum pipere et origano
et bono vino et non tradantur obliviani
qui preparentur sine cortice nam frequenter
corticum leguminum non est bona etc. Capitulum
octavum de lupinis

Nam appetitum multum
Luna cibi propter eorum amaritudinem nam
primum est quando similium solum dulce nutrimentum
amara enim non comeduntur nisi nutriunt

ut in pluribus locis 19 et sicut apparet. Sed si co
medantur sunt difficilis digestionis et mali
nutrimenti. Si autem dulcificentur cum bonis cibis
comedantur et sine cortice multum nutriunt
et bonos humores generant. In eo autem sic
preparato et dulcorato est stipticitas et visco
sitas ut quo eius amaritudo removeatur
infundatur in aqua et decoquitur propterea et
quando amaritudo est ablata comedatur Secundum
tamen nausea et corrumpunt appetitum a
tibus qui destruunt appetitum / lupinus amarus
limitum et comestum vel contra ascarides et lumbricos
Eius decoctio provocat menstrua et urinam aperit
opilationes splenis et epatis et abstergit viscera
et mundificat Eius farina vel contra lenti
gines et morpheas et multum mundificat
cutem et abstergit cum aqua pluviali et
confert scabiei ulceribus et specialiter aqua
decoctionis eius tineas fugat si postule
tur caput lavetur auferunt / lupini
dulcorati non habent virtutem stipticam ventris
nisi ex comestione Si cum farina lupinorum et
mirra et melle fiat pessaria dicatis
menstrua provocat lupinus dulcoratus non est
virtutis abstersive non dulcoratus Et cum cor
tice propter sine cortice est virtutis abstersiva
Et cum cortice non dulcoratus est virtutis
stipticitatis lupinus dulcoratus est grossior et
aqua dulcia stipticus et conglutinativus. Capitulum
10 de zizanio etc.

Quod est granum radi
cum humidum et paris appetit via cibi
Et cortitatum est valde vinctuosum stomacum
debilitat et villos eius remollit sed
causa vinctuositatis primo zizanium ex corti
catum inter omnia grana magis debilitat
stomacum et bonum odorem oris in malum
convertit. Si enim aliquid eius inter dentes remanet
putrefit et corrumpitur et facit fetorem oris
et si cum melle sumatur eius remittitur nocu
mentum zizanium cum cortice quod ad predicta
est minoris malicie. Tempus zizanium propter
corticitatem sitim generat et fastidium
aqua decoctionis zizanii capillos mundifi
cat mollificat et furfures mundificat et
menstrua provocat et contra venena vel urina vias
opilando preterea tussitum veneni ad cor
confert etc. morsui canis rabidi zizanium
num corticatum minus malum est quam minus
vinctuosum cum cortice est velocioris descensus
quam sine cortice Eius comestio multi
plicat sperma vel in digestione inter multa

et est forte in eructando cuius contrarium eructatio.
Et tunc sine lectionibus et unctuositate confert
stiticae albedinis et asinati comestum et
vinctum etc. **Capitulum undecimum de orobo**
Orobus est calidus et humidus siccus in quo est
virtus expectorativa [illegible] et aperitiva
et propter hoc provocat urinam et [illegible] et spar-
si [illegible] aspersio corticis et propter hoc eius de-
coctio valet [illegible] in [illegible] et [illegible] quae
oppilationem provocat. Frequens autem usus eius
facit mingere sanguinem et producit ad fluxum
sanguinis narium et mixtum cum melle len-
tigines mundificat et morpheam. Et mixtum
cum vino valet contra morsum canis rabidi valet
etiam contra ulceribus mundificando et in corporibus [illegible]
[illegible]. Si boves inflantur cum orobo [illegible]
pinguescunt. Si homo multum macilentus
comedat orobum terrestrem et postea mixtum
cum melle confert loco pectoris cum aqua
decoctionis eius confert fissuris [illegible]
et hoc de orobo etc. **Capitulum duodecimum de papavere**
Unde papaver album est magis frigidum et
siccum quam nigrum et domesticum et or-
tulanum quam campestre et silvestre. et
[illegible] album et ortulanum est magis stupefactivum
quam nigrum et campestre. Unde album pan-
[illegible] et siccum in [illegible] nigrum in quarto papa-
ver autem marinum seu corniculatum ad calidita-
tem declinat. Unde opium fit ex papavere nigro
scilicet ex succo eius vel ex [illegible] eius vel ex
eius lacte. Opium autem ex silvestri et
campestri est fortius quam ex domestico papa-
vere aut nigro non [illegible] petat [illegible]
[illegible] in potatione et in via [illegible] virtus
ergo nigri secundum medicinam maior et fortior
est virtute albi in somni provocatione
et ventris [illegible] et doloris mitigatione
et in herisipilatis alteratione. usus autem
papaveris nigri contrarium papaveri albo [illegible]
tibi licet sit pauci [illegible]. Eius etiam
oleo multi [illegible] oleo [illegible]
et [illegible]. papaver autem album [illegible] est ad
digerendum [illegible] at comedentibus
oblivionem et somnum inducit et calorem
debilitat naturalem. Ex eius autem decoctione
fit embrocatio capitis et loco faciei et [illegible]
[illegible] ad somni provocationem [illegible]
Ex eo fit sirupus et electuarium ad tussim ex
calidis et subtilibus humoribus valet etiam
ad fluxum colicum et diuturnum. Opium

aut fit ex nigro papavere vel eius succo
vel [illegible]. **Capitulum tredecimum de agnocasto etc.**
Unde agnus castus apud graecos est herba
quae pentafilon nominatur et est calida
et sicca in secundo ventositatem consumit et sperma
desiccat et castitatem inducit et [illegible]
et propter hoc dicitur agnus castus. Et propter hoc
athenienses sternebant lecta ludorum ex hac
herba credentes ex hoc hominibus luxuriam
effugare et mulieribus. Et quanto ergo magis si
comedatur et bibatur castitatem inducit scilicet [illegible]
[illegible] consumendo et sperma desiccando et est
ex [illegible] quae [illegible] lac [illegible] sperma.
Si ergo ex agnocasto sternatur locus fugat alia
reptilia et eius emplastrum confert morsui
canis et lupi. Si ex eo bibatur confert mor-
sui [illegible] aperit oppilationes splenis et epatis
[illegible] comestus et bibitus contra ydropisim.
Et si sternatur locus decubitus prohibet pollutionem
et [illegible]. Et balneum ex eius aqua
valet in dolore [illegible] et capitibus eius. Et mulie-
res multum affectantes coitum suffumigentur
ex eius [illegible] vel ex aqua decoctionis eius.
Et forte sedabit eorum desiderium. Et saepe
balnearentur in aqua agnicasti et fugabitur
desiderium coeundi si deus voluerit [illegible]
si emplastretur cum butiro valet in duritie testi-
culorum et mamillarum. **Capitulum [illegible] de semine lini**
Quod est calidum in primo medium inter
siccum et humidum sed est multum parum
[illegible] digestionis est et inflativum [illegible]
[illegible] non multum [illegible]. Est semen nocivum
[illegible] sine unctuositate sed assatum et melle
comestum est magis nocivum [illegible] eius unctuo-
sitas consumitur et cum melle melius digeritur.
Et valet ad tussim siccam et pectoris et pulmonis
mundificat ab humoribus grossis et viscosis
et flatus. Cum melle et pipere manducatum
desiderium auget coeundi. Emplastrum eius
cum oleo [illegible] clisterizatum valet tenasmon et
ad mortificationem intestinorum. Emplastrum eius
si mulier in eo [illegible] sedeat apostema dissolvit.
Semen lini est mollitivum resolutivum et ma-
turativum. decoctio seminis lini cum oleo valet in
ulceribus intestinorum. Eius fumus receptus
[illegible] confert [illegible] et suffocationem ma-
tricis etc. Et est finis tractatus quarti deo gratias
Tractatus quintus de olei[illegible] et fructibus
Ostenso ergo **Capitulum primum de fructibus in generali**
de fructibus secundum [illegible] [illegible] de [illegible]

lac; enim ficus et uva cum fructibus sunt me-
liores ad nutriendum non tamen effugiunt nocumen-
tum. Unde Avicenna primo canonis fen 3ª. Caveat
conservator sanitatis quod non utatur fructibus ut
cibis. Nam fructibus sunt convenientes
corporibus iuvenum una ad extrahendum et persuadendum
quam ad nutriendum et deperditum restaurandum.
Unde quidam sapiens sic ait sanitatis causa
merui quod a fructibus abstinui et fructus
non comedi. Non ergo competunt fructibus corporibus
[illegible] una nutrimenti et restaurationis deperditi.
Unde vult Avicenna fructuum non est bonum
nutrimentum propinquum bonitati [illegible] bonorum [illegible]
et bonorum [illegible] licitum tamen est quibusdam
hominibus uti fructibus propter quasdam utilita-
tes et plus ad preservandum vel curandum quam
ad conservandum. Sunt enim aliqui fructus multum
infrigidantes et dissolventes calide multum remoti
et pruna et melones et granata et aliqui
sunt calefacientes et dissolventes sicut curati ut
pinee fistici amigdale nucleogia passule
avellane. Et sunt aliqui fructus lenientes
ventris ut ficus et uva perfecta matura
pruna ceresa et similia. Alii sunt fructus
stiptici ut cotana poma pira et ace-
tosa et stiptica ut castanee. Et aliqui sunt fructus
pectoris lenientes et mundificativi ut ficus sicce
amigdale pinee passule. Et sunt aliqui
fructus sitis extinctivi ut sunt granata et
ficus recentes pruna mora celsi non perfecte
matura melones pepones et cucumeres. Sunt
etiam aliqui urine provocativi ut ficus sicce
amigdale melones. Videbitis ergo inter omnes
meliores sunt fructus non in magna quantitate ut
una tibi sed in parva quantitate et una mene
forsitan non est malum. Ille ergo qui fructus
non comedit una tibi et in quantitate magna
sed parum comedit una mene ad aliquem
[illegible] superius nominatorum melius sanitatem
homines ergo [illegible] et quibus
[illegible] conveniat fructus frigidos ut poma
granata pruna matura non perfecte matura
melones [illegible] et mora celsi non
perfecte matura in aqua frigida positos infrigida
[illegible] aut fructibus non est [illegible] quantitas
magna ne noceat sua nocumentia sed sua
qualitate [illegible] ita quod [illegible] respondet
nocumentis. Forte tamen dicunt aliqui secundum
est male dispositionem [illegible] paludinosorum
et cum aliquibus medicinalibus que [illegible]
[illegible] non possunt. Solo et si [illegible]
in quantitate parva eorum malicia [illegible]

per bona digestionem et eorum mala superfluitates
lenitus oppellitur et remanebit magna
pars humorum [illegible] et auferetur nocumentum. Et
propter hoc humidi fructus sunt convenientes in
alteratione humidi dispositione calide quod aliquis alia
medicinalia non [illegible] multum delectatur
in humidis fructibus et eos amplectitur et
postea [illegible] ad actum alterationis reducit.
Fructus aut calidi sunt convenientes in
alteratione dispositione frigide ut ficus sicce pinee pi-
stacii passule amigdale et dactili. Quibus
autem ventre stiptico in principio cibi sumant
cibos lenitivos et potius [illegible] ante
stiptica aliorum ciborum ut ceresa ficus uva
perfecta matura melones et similia. Quibus
aut destitutio urine comedant in principio aliquos
fructus urine provocativos ut ficus siccas
amigdalas melones et similia que provocant
urinam. Quibus autem fetorem oris provenientem
[illegible] post cibum comedat cotana [illegible]
[illegible] non multum mollia sed aliquantulum
dura. Quibus autem [illegible]
[illegible] et opilata comedat ficus
siccas amigdalas dactilos et similia et
post cibum et ante. Capitulum 2m de fructibus
in speciali et primo de ficubus [illegible]

Ficus enim cum fructibus una mundificati
sunt laudabiliores et minus mali
mundificati [illegible] aliqui quod ficus bene matura
[illegible] est ad hoc ut non noceat [illegible]
[illegible]. Si sumatur una tibi in quantitate magna
male sunt sed si sumantur quantitate parva et
una mene eorum malicia corrigitur. Et
licet [illegible] non careant inflatione [illegible]
tamen minus sunt inflativa quam uve et multi
aliorum fructuum. Ficus immatura non est
[illegible] una tibi et est minoris caliditatis quam ficus
matura. Sed [illegible] lacticinium [illegible]
[illegible] acuitatem. Est igitur immatura
minoris caliditatis et maioris acuitatis et
duritiei et terrestritatis et nullo modo come-
denda est [illegible] si comedatur est difficilis
digestionis et male mundificati. Et [illegible]
[illegible] possunt inducere ulcera in
intestinis. Ficus igitur immatura nullo modo est co-
medenda [illegible] ficus in multis casibus
una mene et [illegible]
in aggravationibus [illegible] est [illegible]
[illegible] et glandularum et [illegible]
delet verrucas et porros [illegible]
in capite permixta cum [illegible] et aceto

ppa aut sola cu vino cocta cataplasmata
scrophulas curat · ffic9 ect pste maturat
vide9 iung e cada qua sicca est em cada
in pmo g° et locata int° humid et siccum
et eius cortex durior e et mali nutri
et pauci et no comedat° gna interiora
Sunt em ut arena et no nutrit pulpa
eius nutrit et ventrem lenit et sicco contingit
et calitez remittit et sudorez puocat ·/·
Quites aut lacca opilata vl apata
illos° comedat ficus siccas solas sunt
em opilatic rone dulcedis et cortex stiftiue
sunt que i ficubus sicc e 9sumpta · ffic9
aut sicca calidior e et siccior viridi et re
centi pom° em cada n 2° g° et sicca
in pmo · ts rone dulcet° no ide 9uenit
9utit° in colericis et precipue si exhibeat
colicis et iuuenibus sicud vna tibi talibus
sicc no sit 9uenies ffla° aut et senib9
sicc 9ueniencioes et vua tibi et vua mixta
ffic9 em sicca ex sui na° sicc gnat et co
lericos nutrit° huorez Colicis go et
iuuenibus et sitibundis in tpibus et rgionib9
calidis humigi fic9 sicca no e multu9 9uenies
est tn ceteris fructib9 nutibliaz et minoris
inflatoris Vpig aut vsq e 9uenior in
corpib9 declinatib9 ad frigm et humid et
in etate senili et in tpibus frig et in
regioe frig et in hijs qui sut lapsi
actui in frigo et humido et satis 9sideranti
manifestu e · Quitib9 aut stom cu indiu
et mal huorib9 occupatu ficus comede
no psuant na no digeri° sz corrupuntur
et in malos et corruptos huores 9
vertuntur · Inflaco9 gnant et ventu et deinde
in malu sangez 9uttitur° qui e causa
pediculoz circa sudoree puocat et malos
et corruptos huores mouet ad corporis
superficie et fic9 pediculos causant Vnde
scriptu e ex quida ex sicuu comestioe
meruit apam cta collu plenu pediculis
Si go ficus stom inbeniat mundu bene
digeriut et bom sangez gnant et
laudabilez si d pauca 9ptie sumantur
no e em tanta ppfco° 9ppte me n°
9 pros n° affect° qu ad benignum poss 9uti
si 9utitas pauca sua° et utig fortis
sunt si aut 9utitas mag sunt et vtq

debilis ad benignum no 9utere et ppt h° cor9
indisitat amal huorib9 p vias cutis et
vrinaz puocat pt9 et pulmoz mundificat
sudoez etiā puocat et renes et vesicam
ab huorib9 grossis purgat · Sunt aliqs alios
ppt quod nocet renib9 et vesice vlcerib9
inflatoib9 tn et ventosi° inde stom opptes
sed tr° aut ut carb inflato minima p9
cas vl cu cis pip vl zz vl calamtu vl
anisos vl amisio comeda° Et si quis
calidis et colicis in tpe cadi humigi ficus
comederit p9 cas bibat sirupm acetosum
vl oxizacaz Et si ali cui libuit cas sumere
g plurs vl meliorf nutri° comedat cas
cu nucib9 et zucc Et si ali cui libuit ficus
comede ppt venenu pestiu cuitandu co
medat cas cu nucib9 et rutha Ficus
aut cu ysopo stat decoco laudabl et tussi
diutina et in mundificacoe pctoris et pulmois
Impalisi cplia spasmo timoe ficus sunt
multu 9petentes In apatib9 duras auing et
et pulc gutturis et pulmois gargarismo
decoci ficuu in aqua pluui e multu
9uenies ad apatu solez 9durtez · ficuu
decoco cu vio clisterizata multu valet
in doloe ventris comma grossa et vistosa
flata et ficu et spar si cet ffla mitencu
semp ex feugito et ordeo et ficub9 sit
cmplm apatu resolutum si solm possint
semi 9 ex ficub9 et spuma synaps fit
apozima ad tinnitu aurium pmo dco

Capitulum de vinis et c.

De quib9 vinis est
dicendum ficus em et vue ceteris fructib9 plus
nutriut et sangez meliorez gnant ficus
em ceteris pibus plus nutriut q vue et
mi9 inflant Vue em habentes corticem
grossioez multez dulcez multu nutriut
et digeri° tardi9 et magis opilat Et
p ott9 vua huis pauca carnositate et
cortice sbtilez et multu huorez citi9 digeritur
et meliorez sangez gnat et mi9 opilat
et mi9 qz nutrit et citi9 descedit et magis
apit Et q na vua ceteris pib9 hz corticem
sbtilioez minorez carnositez et humitez
ampliorez et minoez dulcez eo minus
nutrit et citi9 descedit et mi9 opilat
paucioes et subtilio° facili9 digeritur
et meliorez sangez gnat q vua nigra
Et no° dico ceteris pib9 · na pole e reperi
vinaz albam cortic grossioris et maioris
carnositatis et minoris humitatis a qua nigra

sed quod non est regulatur et separatur si uve sunt eiusdem
climatis et territorii. Hoc enim supposito uva
alba est minoris nutrimenti melioris et facilioris
destructionis et digestionis et magis ventris lenitiva
et magis aperitiva et minus opilativa quam
uva nigra. Uva autem citrina et rubea
medie sunt inter nigram et albam et sicut
sunt medii coloris ita sunt medie virtutis
et proprietatis medium enim sapit naturam extremorum.
Uva autem que statim comeditur post eius
collectionem magis lenit ventrem et eius nutrimentum
non est ita bonum nec ita purum sicut nutrimentum
uve que remansit appensa per aliquot dies
sic quod eius aquositas superflua sit consumpta
et talis uva sanior est et melior. Unde
tibi dato quod non sit ventris lenitiva.
Uva autem conservata in musto vel sapa
tetis est peior est enim difficilis digestionis et
peioris nutrimenti et grossiorum humorum et magis
opilativa. Caveant autem stomachum in medio vel
cibis plenum nullo modo comedant uvas
non enim digeruntur sed in malos vapores
faciliter convertuntur et in stomacho corrumpuntur et
cibum corrumpunt. Si autem uve bone et
mature recipiantur in stomacho medio et cibis
vacuo bene et non tarde digeruntur et laudabilem
sanguinem generant et corpus impinguant
et cum desistit ab earum comestione cito
marcescit. Unde caro generata a fructibus
et uvis est inflata spongiosa subtilis et
velociter resolvitur et ideo per comestionem earum
cito corpus impinguatur et per earum dimissionem
cito marcescit. Vinum autem ex uvis albis
habentibus paucam carnositatem et multam
aquositatem et subtilem et paucam dulcedinem
minus et citius inebriat et eius ebrietas
citius dissolvitur. Certo enim vinum est subtilioris
partibus citius inebriat et eius ebrietas
citius dissolvitur. Vinum autem rubeum et nigrum
ex uvis nigris tardius inebriat et fortius
et eius ebrietas tardius dissolvitur. Caveant
autem repleti venarum capitis et pectoris
non comedant uvas grosse carnositatis grossi
corticis et multe dulcedinis sed sumere possunt
uvas pauce carnositatis pauce dulcedinis
et subtilis aquositatis et precipue si sint
passe. Nam humidi uve passe venas
aperiunt renes et vesicam mundificant et
separant si pauca dulcedine participant cum
quadam acetositate et precipue si suaves sine

acinis interioribus. Si autem humidi passule
sine sapore stiptici cum pauca dulcedine
et suaves cum granis interioribus. Si autem
humidi passule suaves per pectoralium et
pulmonis mundificationem bonum est quod sint dulces
valde et suaves sine granis. Sicut uva
perfecte matura est calida et humida ita uva
acerba est frigida et sicca. Unde cortex grana et
medulla omnia sunt frigida et sicca et compressa
quanto adhuc est in virginitate non est nutritio
sicut enim recipitur integra sic emittitur
et corpus non nutrit. Unde granorum inventio
multis omnino impedit loqui. Si autem prima
grana pulverizentur et in farinam et pulverem
subtilissimum convertantur et exhibeantur via
mensis bene constat quod ventrem constringat et
contentiam stomachi confortat et egestionem coliticam
reprimit. Unde in fluxu ventris colice multum
competit sicut diximus de pulvere granorum
granatorum. Succus etiam uve acerbe qui agresta
dicitur in diebus canicularibus exsiccatus per
unam mediocrem ebullitionem in sole et ad
modum mellis aliquantulum inspissatus vel melius
humoribus ad guttur et ad gulam descendentibus
per modum gargarismi administratus. Sic etiam
ventrem constringit et omnibus modis coleram
reprimit et ut sit ad unum dicere virtutem
contentivam confortat coleram reprimit et reprimit
ne membra materias fluentes recipiant etiam
multum competit hic succus sicut succus gargarisatus
in principio apostematum gule sicut etiam succus
malorum et maiorum. Et sic etiam multum
competit in fluxu ventris colico et sic
in fluxu colico eorum. Si quis vult
ad esse comedere uvas maturas eas comedat
sine cortice et acinis et earum carnositatem
et solum humorem subtilem sugat et erit
facilis digestionis boni nutrimenti et minus opilationis
et subtilioris chimi. Sic etiam sumpte generant
subtiliores humores et melius nutriunt
et facilius digeruntur. Refert autem post quod
uva acerba non multum competit vivi tibi
sed solum vina mense et corporibus calidis iuve-
nibus et colericis. Patet etiam quod uva matura
bona de qua superius mentionem fecimus dicitur apte non
magna sive parvis acinis in latine partis
apte eius utilitates notas et maiores
et quod cum bene digeritur generat humores
laudabiles et talis uva bene matura

ipse non noceat sicut etc. sicut semper sudata
est, scilicet ieiuno et malis et corruptis humo-
ribus non occupata etc. Dubitatio etc.
Dubitatur circa fructus qui quidem a
sapientibus cathocii nominantur. Unum
occurrit dubium satis pulcrum, sed non modicam
sed multam perscrutationem indigens, an scilicet ex
fructibus qui cathocii nominantur et ex
similibus, puta fungis carnibus salsis possit
corpus nostrum suscipere nutrimentum bonum. Prima
namque facie videtur quod non, nam quod ex malo
cibo possit bonus humor generari nullus
enim ambigit, ex malo cibo malum humorem
generari. Dato autem quod humor ex eo generatus
sit bonus, cibus non fuit malus; cibus
enim non dicitur malus nisi quia malum humorem
generat. Humor enim est corpus fluidum liquidum
in quod primum convertitur nutrimentum. Si igitur
convertitur in humorem bonum, utique et cibus
bonus. Et sic propter hoc indubitanter quod malus
cibus non potest bonum exhibere nutrimentum. Et
hoc videtur in quarto illius. Ubi cibus
potest naturam mutare facit consuetudinem, quod enim consuetudinem
facit non bene nutrit. Malus autem cibus
consuetudinem facit, quod ergo potius nutrire et
fructus et similia cathocia non poterunt
bonum exhibere nutrimentum. Et ideo hac intentione
dicebat Rasis Almansoris tertio capitulo
non decipiatur, id est in quo mala digerunt
cibaria, quia si in principio non noceat in posterum
ducet in pessimas consuetudines. Ad hanc
intentionem dimittere fructus et olera.
Non enim conservator sanitatis uti fructibus
nec oleribus, ut asserit Rasis Almansoris
tertio. Item ad hanc intentionem scribit Galenus
de alimentis: Abstineas consulo ab omnibus catho-
ticis edulis quibus delectatio sint aliqua;
licet enim in corpore prius humorem qui modicam
tamen putrefactionem inducit recipit et febricitare
generat mali humoris. Et alibi Galenus ad
hanc intentionem sic ait: non enim negligen-
dum puta quae ad esum praeparantur cibaria,
quibus enim nocumentum quod fit per singulos
dies nunc sentitur, in multo tamen tempore
fit manifestum. Et ad hanc intentionem dicebat
idem sapiens Salomon meum quia
fructus non comedi. Ex omnibus ergo
hiis videtur quod ex fructibus et aliis cibis
cathociis non possit corpus nostrum bonum

suscipere nutrimentum. In contrarium arguitur: virtus est
perfecta assimilativa nutrimenti. Sed malus
cibus potest nutrire corpus, ergo potest perfecte assimilari;
quod enim assimilatur perfecte bene et perfecte nutrit
etc. Ostenditur quod in bonum et perfectum nutrimentum convertitur
semper quando aliqua plena sunt secundum speciem
et formam omnes proprietates quae de perfecto
debentur uni debentur alteri. Non autem omnes
cibi ... cibi sunt eiusdem speciei et formae.
Si ergo unus cibus bene nutrit et alius, ergo
proprietas autem panis qua carnes pullorum
nutriunt et restaurant deperditum, proprietas
panis qua sicut restaurat deperditum et
nutrit est eadem secundum speciem. Si ergo carnes
pullorum bene nutriunt, sequitur quod sicut bene
nutriunt. Item quamvis in se
sit malus, tamen eius malitia per digestionem corrigi
potest. Sicut enim bonus in se per virtutem indigestionis
efficitur malus, sic malus per virtutem digestionis
efficitur bonus. Videmus enim quod ciborum
optimorum malitia corrigitur et remouetur per virtutem
decoctionis et artificialem praeparationem, sic et multo
fortius ciborum malitia per virtutem digestivam a
calore naturali perfectissime corrigitur. Huius
dubii est duplex modus solutionis. Unus quidem
modus est quod nullus cibus actu cibus est malus
simpliciter, cibus actu cibans operatione animae et
instar membri convertitur et membro perfectissime
assimilatur. Si quidem nutrimentum est perfectissima
assimilatio et humor reductus ad actum ultimum nutrimenti, ex
quo est unio et assimilatio nullus cibus est malus.
Cum ergo aliquis dicitur cibus malus non est
de cibo actu cibante sed de cibo cibus dicitur
malus quia est ... et malarum superfluitatum
et inobedientis digestioni vel ratione complexionis vel
ratione substantiae vel ratione alicuius proprietatis. Sed
si perfecte non digeratur in via necnon in termino
generationis male potest corpus nutrire. Et si
huiusmodi cibus recipiatur in pauca quantitate et
virtus digestiva sit fortis, talis cibus perfecte
digeritur digestione innata et nocivum illud;
ergo pars quae est innatum in bonum sanguinem
et laudabilem convertitur. Et id quod est nocivum
digeritur, id est ad expulsionem praeparatur, et demum
quod est superfluum expelletur. Et quod bonum est
et innatum convertetur et corpori coaptabitur
etc. Sic patet quod si natura perfecte dominabitur ciborum
innatum perfecte digerendo et eorum superflua
a corpore expellendo, quod bene nutrire potest

et laudabilem sanguinem generare. Cum autem na
ture ex talibus fructibus est satis difficile et est
rarum. Ideo communiter dici consuevit quod ex huiusmodi cibis
non potest bonus sanguis generari et quod corpus
ex eis non potest nutriri. Ideo bonum est ab huiusmodi
abstinere. Caterva edulijs communis autem apud
antiquos in terris frialiter digeruntur sicut ea
assuete recipiantur et ipsa competentia nobili na
non potest huiusmodi cibaria digerere perfecte et tunc
cibus potest in eis innatare et ea venenum facit. Consu
tudines igitur fugi sunt mali. Tunc eius est par
aliquid quod potest in bonum sanguinem converti et bonum
nutrimentum exhibere corpori nutriendo si digeratur
perfecte. Et quia rarum est et difficile quod huiusmodi ci
baria possunt perfecte digeri, ideo melius est et securius
a talibus edulijs caterva abstinere. Et ad
hanc intentionem dicit Commentator. Ideo non decipiat
te in qua mala digeruntur cibaria etc. Et
sic omnes auctoritates. Sed levissime potest ex
parum dicendo quod omnis cibus actu cibans
de necessitate est bonus et bonum complexionis nutrimentum.
Et secundum hanc viam cibus actu cibans non
alterat membrum nec dat membro nocumentum et per
compositionem secundum magisterium cibus in via lactuca quod tunc
actu convertitur in substantiam membri non mutat
membri complexionem nec infrat secundum solum deperditum
restaurat et calorem auget. Contra vero (?) Tunc
ergo potest dici quod cibus malus et caterva est
duplex vel ratione materie vel ratione proprietatis malicie
vel proportionis vel ratione qualitatis et forme. Dicitur
autem si cibus sit malus ratione materie et proprietatis
et proportionis tunc dico quod non potest bonum nutrimentum
generare nec quandoque bonum dare. Nec bona
proprietas quantumvis nec materie bonitatis et similiter
proportio bona per viam digestionis acquiri non potest
malicia quae competit materie se tenens per viam
digestionis removeri non potest nisi forte contingo
et in talibus salutis animi degenerantium
in aquis non est aliquid quod possit bonum san
guinem generare. Licet forsan in fructibus aliquid
sit quod possit converti in bonum sanguinem. Et sic
in napello non est aliquid quod possit bonum
sanguinem generare nec bene nutrire quia malicia
nutrimenti non solum est ratione forme secundum etiam est ratione
materie nec proprietas qua napellus nutrit
est defectuosa et in perfecta ratione proprietatis quam est
contra vitellum. Et certo quod mutat eius nutrimento
deficit a nutrimento bonarum carnium. Si autem
cibus sit malus solum ratione proprietatis quantitatis
forma tunc ita malicia possit auferri
per viam digestionis tunc ex malo cibo corpus potest
bonum fieri. Nulli est dubium quod arbor plata
transplantata de qua loquitur Galenus ferebat fructus
mortiferos Persis mittebat quod ab ferebat
fructus salutiferos. Et secundum hanc viam cibus
malus actu cibans non perfecte cibato assimila
tur huiusmodi nutrimenta non est perfecta assimilatio et
proprietas quasi passiva in malo cibo quae competit materie
est imperfecta et defectuosa. Tunc nutrimentum est imperfectum
et defectuosum. Capitulum quintum de maulcelsis (?)

De quibus primum est idem cyora de mittua (?)
spanis non competit et est frigida et sicca
quod testatur eorum sapor acetosa sunt cum
quandoque stipticitate. Bene si desiccetur et usum
confortat appetitum in pluribus vero colico co
lorem altitudo et constrictionem stomachi confortando.
Decoctio etiam fructus ad scepa et succus confectus
gargarizatus multum valet pro dolore scinancie et
apostematis uvule et gutturis et faucium
et doloribus illarum partium. Confectum autem et
dulcia deterunt asperitatem et humiditatem et
ventrem leniunt et lubricant et cito digeruntur
et parum nutriunt et corporum nutrimentum est bonum
nec aliorum fructuum. Et si [illegible] recepta in
strata in aqua frigidissima calorem
restringit et colorem remittunt sine receptione
nimis hic autem fructus bene maturatus non
multum competit febricitantibus nisi non sint
perfecte matura et primo sint infrata in
aqua. Et si stomachus sit plenus cibo illo
comedantur nam sit supra cibum corrumpitur
ipsa et aliud cibum corrumpit. Si stomachus
sit contra modus et malis humoribus occupatus
mellonum sunt comedenda nam citissime in putrefactionem
convertuntur. Decoctio radicis mori potata
lumbricos necat et ventrem lenit. Vinum
decoctionis radicis mori gargarizatum valet
humoribus ad dolorem dentibus. Si radix
mori ponetur in aceto forti pluribus diebus
et deinde in pulverem redigatur huiusmodi pul
vis valet dentibus corrosis et putrefactis
eos sic expellendo. Capitulum septimum de prunis

Prunina agrestia non matura viridia
non multum competunt sanis nec egris
sed matura et precipue magna carnosa
cortice subtilis possunt exhiberi sanis et
egris nam huiusmodi prunina inflant et
humectant ventrem leniunt et colorem alterant

In stomacho pleno vel inani quibus occupato
illo poterunt sunt. Rasis tamen vsus frequens
stomachum debilitat licet prima sicca minus tamen
debilitat stomachum quam viridia et nigra quam alba
et matura quam immatura et domestica
quam agrestia prius tamen competenter in disparata colica
et dissinteria genus autem eius cum vino
sumptum frangit lapides et dissolutum cum
aceto tollit impetiginem serpiginem et mor-
pheam et plures cutis defedationes. Illud
autem quod de prunis dictum est dictum est de cerasis
quamquam eius fructus plus competit viam merere
ad alterandum malam complexionem et ad leniendum
ventrem quam viam tibi natura corporis nutrimentum
et malum. Bonum bonum est et conuenibile quod huiusmodi
fructus sumantur ante cibum per horam et
super bibatur aqua quod ventrem lenitum et solutum
ut aqua currat vel prodium tamen
laudabilium ut melius ventrem leniant
et tamen aliquando destabant Capitulum sextum de a-
Que in genere persicorum sunt moniacis
Ut ait Galienus in de persicis sunt enim multi
nutrimenti licet inter alios multos multum
mitant ut quidam asserunt sapientum hec
corpus ad frigus et humidum declinat ad
putredinem multum apparata sunt. Rasis enim
fructus et humor est putrefactus cito ac fetet
unde febribus sunt multum nigra generant
et humorem grossum et flauum. Sed matura
ventrem leniunt et immatura stringunt me-
liora persica sunt pura bene matura ad
citrinitatem et rubedinem declinantia tunc
odorifera stomachum confortat appetitum red-
dit et suscitat. Ffetorem oris assidue posita
immobiliter obuiat. Crisomila seu amor-
ta sunt in genere persicorum similia tamen Galienus et Rasis
sunt persicis meliora et sunt magis constricta
Et huiusmodi autem asserit ysaac filius Regis
adoptiuus in suo libro particularium dietarum.
Et forte in regione Galieni et Rasis sunt
amorata persicis meliora nam apud
eos sunt crisomila armenica quam quidem
persicis sunt meliora. Unde huiusmodi crisomila
armenica Rasis multum laudat et co-
medat de hiis ante potum. Galienus et Rasis
quod sunt meliora persicis. Sed ysaac voluit
quod persica sunt meliora crisomilis quia in regione
ysaac non sunt bona crisomila armenica
sed persica in regione ysaac sunt valde bona.
Sed apud autem nos puto quod optima persica
sunt meliora optimis crisomilis nam apud sunt
meliora persica quam crisomila sunt enim magis
odorifera oleum nucleorum persicorum vel lubricosum
et sunt succus foliorum eius potatus et emplastratus
et in vmbilico et epithimatus. Oleum
nucleorum persicorum abstergit sicut dictum est
et vero contra difficultatem vrine bibitum et in-
unctum. Et quidam plus conuenit persica
quam amorata et sicut ysaac. Sed Galienus et Rasis
omnia post huiusmodi persica et crisomila anisum
et mastix sunt comedenda et bonum vinum
odoriferum et vetus est bibendum ut eorum malicia
corrigatur et melius digeratur. Huiusmodi potus
non debet esse dilatus ut superius dicebatur in tractatu
de vino sed debet esse malicie correctiuus digestiuus
et confortatiuus. Et est notandum quod sapientes post
persica magis precipiunt potum vini quam post
cerasa et pruna et sicut et mora celsi nam
persica sunt frigida et grossiora et magis digestioni
inobedientia et ideo vinum est quamuis persica
nullo comedatur nisi stomacho ieiuno et sparsa
matura et mollia Capitulum 17 de pomis piris
Debent de pomis piris et et tortanis
Tortanis Galienus dictum est idem In matura cruda
et agrestia semper sunt euitanda in sanis
et egris difficilis digestionis et mali nutrimenti
et sic generant malos humores quod sunt competenter. Sed
huiusmodi fructus cum ad maturitatem peruenerint
possunt comedi a sanis et egris et recipiunt
viam cibi et nutrimenti et viam medicine. In pomorum
autem fructuum quod huiusmodi considerandum est
substantia utrum sit subtilis grossa vel mediocris
Considerandum est etiam quantitas seu corporis consideratur
et sapor vel proprietas. Huiusmodi enim poma
seu pira seu tortana quanto sunt grossiora
in substantia et magis dulcia tanto magis competit
viam cibi. Et quia poma sapore pontica et
stiptica sunt et insipida quanto grossiora in substantia
inobedientia digestioni et multum sunt longin-
quiora medicine magis sunt apta. Unde viam cibi
non sunt comedenda nisi eorum substantia subtilietur
et eorum corpus tepet et eorum sapor cor-
rigatur et hoc fit per decoctionem. Quidam medicorum
scindatur grossum pomorum et remoueatur quod
est in eorum medio et impleatur zucharo vel
melle dein inuoluatur in pasta

et decoquitur in furno h(ec) enim modo coctura sua
remollitur et subtiliatur et boni saporis effici
untur et eorum ponderositas et siccitas remittitur
et melius digeruntur et nutriunt. Sed si recipi
antur in via cibi sine coquere vel sale composita
stomachum generant ventositates generant et male
nutriunt et ad se disponunt. Signum ergo poma
pontica vel stiptica sint et insipida non sint
secunda via cibi nec sto ieiuno nec sto reple
to nisi primitus decocta fuerint. Poma ergo
acetosa sunt subtiliora in substantia: nam sapor
acetosus fundatur in substantia subtili. Unde quando
pomo et pira facilius digeruntur quam pontica
et stiptica tamen debilitat stomachum iniuriat et
omnia membra nervosa unde non est tutitus ca
suum via cibi. Sed poma dulcia sunt
convenientiora via cibi quam pontica non enim
sunt ita indigestibilia nec ita frigida sunt enim
magis proprinqua nutrimento ratione dulcedinis.
Poma ergo dulcia oblonga coloris citrini
rubea secundum quod possunt sumi et ante cibum et
post cibum. Quando enim poma dulcia parum
acetositatis participant citius digeruntur et melius
nutriunt et hoc observatur in omnibus pomis
et piris et eorum succus sudorem fugat et quod
est consuetum ciciat. Observandum est etiam quod dicitur
fructibus fructuarum pura temperatis quorum corporis nutrimento
est longinquum ante meles. Unde si eorum
magis temperatis fuerit non potest digeri nec
eorum malicia corrigi sed si sumantur in pau
ca quantitate eorum malicia corrigitur et bonum
dabunt corpori nutrimentum. Si autem quando
poma pira coctana recipiantur via
cibi bonum est postea fuerit bonum vel ut
supra dictum est de sicis. Pontica ergo et
stiptica competunt via medicine ante cibum
in dyarria colica et dissinteria et spar
corporis succus confortat enim virtutem contentivam
et alterat coleram et distemperata calidam.
Item etiam post cibum competunt prohibendo
ascensum fumorum ad caput et prohibendo
vomitum et ebrietatem et inundationem de stomacho
cibi. Unde sicut ante cibum stringunt ita
post cibum leniunt ventrem. Poma autem
acetosa ante cibum si invenerint medium
stomachum ventrem leniunt et virtutem contentivam
confortant et sunt appetitiva. Si autem invene
rint stomachum plenum et malis humoribus
constipatum ventrem leniunt hoc enim est
saporis acetosi proprietas. Item quando acetosa
sitim extinguunt. Item quando virtutem contentivam cardiacam
et sincopem colicam. Succus autem pomorum dulcium
est cordialis. Unde quando poma dulcia cor
confortant virtutem et contra venenum. Poma assata
prout supra dictum competunt in dissinteria. Et
quando dicunt quod virtutem contentivam lubricos poma insipida
sunt deteriora ceteris pomis. Non enim competunt via
cibi nec etiam via medicine. Ideo quando poma
sunt evitanda. Succus foliorum pomorum competit
in principio apostematum impetuosorum folia etiam sunt
stiptica et consolidativa. Poma autem acetosa
assata in pasta valent contra vomitum et contra
dissinteriam colicam. Rob succi citoniorum fit
cordiale quod stomachum confortat et ventrem stringit
urinam provocat et excitat appetitum. Et de succo
pomorum dulcium fit sirupus qui virtutem contentivam cardi
acam et nutrit.

Capitulum octavum de granatis

Quorum triplicia sunt scilicet dulcia unisa et
acetosa et ista competunt sanis et egris
via medicine et cibi sine nutrimenti. Eorum tamen
nutrimentum est parvum et bonum. Et dulcia sunt
nutritiva conveniencia quam acetosa. Et unisa sunt
minus frigida et sicca. Et dulcia granata plus
leniunt ventrem. Acetosa autem magis stringunt.
Media autem dulcium et acetosorum sunt unisa.
Insipida autem(?) sunt post cibum et melius
acetosa alterant coleram et sitim extinguunt
et fumum salientem ad caput reprimunt
et ebrietatem prohibent et cardiacam calidam.
Competunt unde bonum est quod eorum succus sumatur
post alios cibos. Sed quando granata acetosa
debilitat stomachum et alia membra nervosa.
Granata autem dulcia non sunt ita frigida set
citatius lenit sed sunt magis calida. Sed unisa
in operibus media sunt inter dulcia et acetosa.
Succus omnium granatorum urinam provocat ventre
et pectus lenit. Sed acetosa ventrem
stringunt et pectus exasperant et stringunt
arteria(?) ac media sunt in operibus sicud
in sapore. Cortex granatorum frigidus est et siccus
stipticus super eius granata quoque valet
in fluxu ventris colico in dissinteria et
in fluxu vomitu(?). Et in sputo sanguinis. In
succo granatorum est abstersio et stipticitas et
spar in acetosis et unisis. Succus acetosi
plus provocat urinam quam succus dulcis

qma fundat in stomacha magis subtili et sunt
acetosi competit multum in febribus acutis. Et sunt
quinarum dulcium multum nocent febribus. Et sunt
quinarum clausitatum cum zucaro tardi visum cla
rificant et oculorum aciem mundificant. Et posita
cortices potatum expellit lumbricos ventre
stringit et spar si apozima fiat cum aqua
pluvii vel ferrata. Et ex quinis et cortice in
aqua pluvii fiunt apozima valet in sputo san-
guinis. Et ex quinis quinarum sit plus mirabilis
in ventris fluxu colico. Capitulum 9m de mespilis
et castaneis

Que sunt fru et sicca
et stiptica et parum competunt via cibi
et parum nutriunt et corum nutrimentum est grossum
Coctanum stomacum confortat et valet in fluxu
et vomitu colico et provocat urinam et
quia orificium stomaci est inmosum non est bonum
cum siciant post alios cibos ledunt enim
orificium stomaci et cetera descensum cibi cito
ante perfectam digestionem. Si aut sumantur sto
ieiuno stomachum confortant et inmos stomaci nullum
inferunt nocumentum. In castanea est sapor
dulcis cum quadam stipticitate sunt ponticitate
et sicce conplexionis et plus nutriunt quam glandes.
Castaneis utimur via cibi et via medicine
verum sunt ventose et capitis faciunt dolorem
Et si assentur malicia corrigitur nam melius
digeruntur quam crude. Et si decoquuntur in aqua
magis sunt urine provocative et pectoris
lenitive. In castanea est abstersio et mundifi
catio et inflatio et stipticitas. Et licet castanea
tarde digeratur tamen bene nutrit et est nutri
bilior ceteris fructibus et granis et eius
nutrimentum est proximum nutrimento grani panis. Et
tamen castanea nutribilior est glande propter id
quod in ea est de dulcedine. Nutrimentum tamen casta
nearum et glandium non est ita laudabile
bonum sed fortasse earum nutrimentum preparat glan
dium potest laudari. Castanea confert veneno
et sputo sanguinis dissinterie ulceri inte
stinorum et humiditati stomaci et confert fluxui
sanguinis et multiplicat urinam et exsiccat
ulcera et consolidat vulnera. Capitulum decimum
de olivis

Olive immature declinant
ad ponticum et stipticitatem et sunt frigide et
quoniam non comeduntur nisi comedantur
cum sale et aqua vel cum aceto et sunt
pauci nutrimenti et non boni et difficilis

digestionis et non multum competunt via nutrimenti
sed condite cum aceto melius digeruntur et sunt magis
sicce. Condite aut sale stringunt et urinam
et inmos stomaci pungunt. Et bone salis virtutem
expulsivam intestinorum excitant. Si igitur aut
olive sint preparate bene stipticitatem stomachum confortant
et irritant appetitum. Si igitur aut olive
immature plus stomachum confortant et minus nutriunt
quia carent unctuositate et dulcedine. Bone aut
ponticitatis stomachum confortant et ventrem stringunt
et difficilius digeruntur propter compressionem et duriciem
sue substantie preparate aut cum aceto clarius cole
rubee attingunt quia ceteris sunt sicce et appe
titum irritant desiderativum et ventrem stipticant.
Ex igitur aut olivis immaturis fit oleum quod
quidam dicitur omfancinum quod ad frigiditatem declinat
siccum et ad ponticitatem. Et hoc oleum est conveniens
stomaco et forsan in regione sanitatis. Sunt alie
olive que absinthe agrestes vocantur. Sunt
enim absque unctuositate et dulcedine et ideo plus
plus nutriunt et facilius digeruntur et tamen desce
dunt non tamen stomachum et intestina confortant.
Nigre aut olive perfecte mature calide sunt
et humide et ceteris plus nutriunt et stomachum remol
liunt et debilitant tarde digeruntur et cito de
scendunt et forsan minus digeruntur nam propter
earum unctuositatem est causa lubricitatis intestinorum.
Sunt ergo detriores propter comparationem quoniam et ab
hominabilem generant chimum et si sint condite
cum sale et rubeam coleram generant. Olive aut
aquatice que sunt colorem varium magis sunt
notive sunt enim aliquid unctuositatis et po
ticitatis ex quibus temperatum quiddam resultat
non enim sunt tantum ponticitatis sicud in
mature et virides et tantum unctuositatis
sicud nigre et perfecte mature. Si igitur aut
olive stomachum confortant et ventrem constipant
et oleum ex igitur olivis est sanius quam oleum
ex olivis maturis perfecte et nigris. Olive
aut perfecte mature cito mutantur in quodam
corruptionem stomachum mollificant et ventrem
lubricitat. Si aut igitur olive conterantur
et ponantur super locum igne combusta vel
aqua fluenti excalefacta vesicas ibi
venturas reprimunt. Ex igitur aut olivis
maturis fit oleum quod est satis temperatum quod est
in medio et precipue primum et nominatur quasi
proprium bonum oleum est conveniens pro cibariis condiendis quia
alio conveniendi et unctuosi vero sunt temperati

hoc aut oleum cum antiquatur non competit via
tibi nec pectoribus conditio sed solum est cum via
meliore est enim in virtute olei de balsamo
bonum aut oleum est et in sapore dulce et
virtuosum et participans aliquali stipticitate
tantus omni acuitate et omni malo odore
hoc aut oleum fit ex olivis domaturis
declinans ad caliditatem et humiditatem et tanto
virtute in coleram rubeam et stomachum remollit
et ventrem convertat Capitulum xiiii de iuiubis

De quibus assit et fructus et etiam
dysarae ex non conferunt in conservando corporis
sanitatem Sunt aut difficilis digestionis et
pauci nutrimenti stomachum debilitant acuitatem
sanguinis reprimunt et propterea videtur ad
aliquem potentiam sint declinantes et frigiditatem
ingrossant raro natura et dulces pectori
leniunt et pulmoni valet etiam in doloribus
renum et vesice operantur potentialiter et d
matura pro tibus sunt quod sed mature et
dulces pro tibus similiter sunt Capitulum xv de mirtillis

In quibus est ponticitas
et acuitas cum pauca dulcedine ex
aut in eis dominatur est sapor ponticitatis
et ideo attinet frigiditati et siccitati Est aut fructus
tus non multum competit via tibi bene non
consuevit comedi a sanis nec egris sicud alii
fructus consueverunt comedi Quod plus competit
via meliore quia via tibi licet aliquando
utamur eis in exercitio tiborum confortat cognitionem
ex suo et cordis et visceris et confortat
et conservat restrictione vias rone ponticitatis
ex virtute stomachi et intestinorum confortat et
rone frigiditatis coleram reprimit et propter hoc
valet in fluxu sanguinis et in fluxu colerico
et in fluxu cum Liborum etiam decoctio confirmat
et prolongat et capitis furfures curat
Et idem valet oleum mirtillorum Item embrocatio
cum aqua decoctionis mirtilli et foliorum valet
in herisipila et in radicibus apostematum et spar
in principio reprimendo et materiam alterando
ad dissipationem in modo Item puto quod administratur
epithimando et embrocando et emplastrando
Et in mirto et in foliis est aqua ex
siccativa etiam valet in ulceribus capitis et aurium
et confert etiam tremori cordis et sputo sanguinis
Et rone dulcedinis quia participat
spiritus eius confert tussi et propterea si
tussis sit ex causa calida Item decoctio mir
tillorum urinam provocat et valet contra dolorem

Lavine dicitur bibitum cum vino confert morsui
scorpionis Capitulum xvi de citro

In citro est cortex caro succus et semen
et omnia sunt ibi diversarum naturarum et
operationum Cortex aut est difficilis
digestionis et pauci nutrimenti et tardi descensus
nec est boni nutrimenti quod non competit via meliore
sed via meliore comparatur ex eo sumptus stomachum con
fortat et virtute adiuvat digestionem
et bonum etiam odorem dat sumptus cum vino
valet contra venenum mortiferum Item etiam eius
odor contra pestem aeris et corruptionem Et valet
contra appetitum corruptum mulierum pregnantium
Eius etiam cortex cum pannis in sacculo
positus vestes defendit a tineis et est calide
et sicce complexionis ex quo huiusmodi cortice fit confectio
satis bona pro stomacho et capitis confortatione
et melioratione Caro vero plus competit via
tibi quam cortex vel acetositas vel semen
Eius enim sapor magis est quod nec nutrimento
magis appropinquat dulcedini et in eadem
dicitur quod est calida et humida et alii dicunt quod
est temperata frigida et humida Est aut difficilis digestionis
et descensus et generat ventositatem et colicam
Et ullo modo comedatur cum aliis cibis nec post
nec ante sed loco suo cum aliis cibis et
sumatur cum zucaro vel melle Acetositas citri
fit bona comestio estivalis quia est naturalis
albus disponit magis quam rosa Acetositas citri
est calida frigida et sicca et non nutrit est
sitis extinctiva in sincopa vomitus colerica sedativa
et talibus epidemie alterativa Et valet in pectibus
cardiaca colerica tolia abstergit et mundi
ficat cutem Et valet impetigini lentigini et
morphee Et torlorum pectibus Semen citri
est calidum et siccum et non competit via tibi
et conferunt sunt actualiter confortant cor et aduc
valet contra venenum et morsus venenosos
bibitum et applicatum Item eo est
virtus dissolutiva prepatio fructus Capitulum xvii

De dactillis Isti calidi sunt fructus
multum nutriunt et declinant ad caliditatem
et humiditatem et sunt difficilis digestionis et
generant humores grossos et sunt opilativi
Sed dactilli dulces plus nutriunt et citius
de stomacho descendunt et minus stomachum confortant
et magis opilant Sed pontici sunt magis
confortativi stomachi et difficilius digeruntur et
minus nutriunt Et dactili nocent dentibus
et gingivis et generant humores grossos et

crudos et precipue dactili viridis et potius
qui sunt de frigidis regionibus. Unde usus eorum
dactillorum generat scrofulas longas. Capitulum 15m de zuccara etc.

Unde zuccarum album calidum est
et humidum accedens ad temperamentum in qua est
virtus lenitiva abstersiva et mundificativa oculorum
sine violentia et precipue zuccarum candidum
ex quo fit pulvis nabati. Unde zuccarum lenit
pectoris asperitatem et mundificat sed in stomacho
calido et colerico convertitur in coleram ratione sue
dulcedinis sicud enim acetosa coleram reprimunt
ita dulcia corroborant coleram et multiplicant
et inde fit sitis et ventrem lenit.
Secundo ipso fiunt confectiones ut sapor malorum
medicinarum occultetur angustia et delectabilius recipiantur.

Capitulum 16m de manna granata

Que multum est similis zuccare sed est minoris
dulcedinis et equalis dulcedinis declinans
ad caliditatem et est bona stomacho et epati et non facit
sitim sicud zuccara abstergit et ventrem lenit
et confert pulmoni et multum valet in ydropisi
si detur cum sero caprino vel tempore vomitus
facto. Capitulum 17m de melle etc.

Quod est calidum et siccum corporibus colericis
et innuenibus non competit in colera
generatur. In senibus autem et flegmaticis bonum
sanguinem generat et eorum corrigit complexionem.
Mel autem est abstersivum et mundificativum
aperitivum et pectoris lenitivum et separat si sit
coctum et despumatum. Unde mel crudum
et ventosum nocet pectori et pulmoni et stomacho.
Mel vernale est melius. Deinde autumpnale.
Mel autem yemale non est bonum. Mel autem
ex apibus pascentibus florem amigdali et similium
est melius et temperatius quam pascentibus autem origanum
et calamentum est calidius et magis competit
in paraliticis spasmo et tremore et in aliis
passionibus nervorum frigidis. Mel autem ex apibus
pascentibus absintheum et eupatorium est magis
abstersivum et mundificativum. Unde multum competit
in mundificatione ulcerum interiorum et exteriorum.
Item mel competit in ulceribus pectoris
et intestinorum et renum et vesice et
aurium. Cum melle conficiuntur medicine subtiles
ut melius conserventur et ut earum sapor
horribilis occultetur. Si fricetur corpus ex eo
prohibet lendes et pediculos. Item impinguat mel
abstergit pannum et morpheam. Si permisceatur
cum costo et cum aceto sanat impetigines et serpigines cum sale gemma mundificat
ulcera aurium confortat auditum.
Mel autem est res ventosa si sit antiquum
et corruptum inficit odoratum et memoriam.
Item aqua mellis stomacum confortat et appetitum
suscitat et rectificat. Item aqua mellis ablata
spuma non lenit ventrem sed non despumata est
ventosa et plus ventrem lenit. Mel autem
valet contra venenum et contra morsum venenosorum
animalium. Capitulum 18m de amigdalis etc.

Unde amigdale dulces competunt magis
cibis sed parum nutriunt et earum substantia est
difficilis digestionis et sunt corrosive ungulositatis
et pectoris lenitive et separant earum oleum confert
ad sitim ex eo cum amido valet tussiculosis
et sanguinem spuentibus et earum lac ratione dulcedinis
convertitur in coleram sunt calide et humide temperate
sunt propinque. Item ex earum lacte cum ordeo mundo
vel cum mica panis vel amido fit ferculum
sanis quibus febricitantibus. Similiter ex earum lacte cum
aqua temperamentum laudabile et vitellis ovorum
et mica panis et parum fit ferculum
sanis. Item amigdale cum cortice optioni
mense prohibent hebetudinem et hoc est verum in
dulcibus et amaris. Item amigdale amare
declinant plus ad caliditatem et siccitatem non
competit ita cibis sed magis ita medicine sunt
enim abstersive mundificative aperitive et urine
provocative et in eductione. Et earum oleum
multum competit in dolore et tinnitu et surditate
aurium. Et quia abstergunt et mundificant
competunt in lentiginibus et morphea et similia
sunt aperitive et urine provocative et abstersive
et mundificative ideo competunt hiis qui
patiuntur lapidem et renum et separant
amare. Similiter amigdale est oleum gummi arabicum
confert conglutinat consolidat et constringit et
lenit tussim calidam competunt nocumentum
ulcerum pulmonis voce clarificat et stomacum
confortat. Capitulum 19m de nucibus etc.

Unde nuces sunt magis calide et sicce et
meliores nutrimenti et magis nocent stomacho
pectori et cerebro quam antique et facilius
digeruntur et plus nutriunt et meliorem
humorem generant et constrictiores sunt hiis
stomachi fit quod calide et recentes sunt magis
nutritive quam antique et sunt faciliores digestionis
quam amigdale et velociores descensus. Item nuces
autem antique non multum competunt via

cibi et nocet stomacho et pectori et cerebro et in
colera convertitur nec expellitur nisi tardius stom[aco]
fri[gid]o valde et inducit gravedinem lingue
et facit dolorem capitis et vertiginem et nocet
tussi et specialiter calida. Si autem decoq-
uitur et de aqua calida per noctem infundatur
eorum malicia corrigitur et fiunt in dolore effi-
citur et erunt convenientes tibi. Si i[n] prin[cipi]o
comestionis comedatur cum ficubus et rutha
valet contra venenum. Si cum cepe et rutha
cataplasmentur valet contra morsum canis rabidi.
Et si cum rutha et melle emplastrentur valet
in apostematibus frigidis et inflationes curat.
Aut nux iuvenis quam avellane et facilius
digeritur et tunc virtuosior magis invenitur
stomacho quam avellane et est magis vorte et
minus stomachum confortative. In sicco autem frigido bene
digeritur et satis bonum dat nutrimentum in
senibus aut stomachum calidis nocet quorum stomachum
et in coleram convertitur et fumositatem capiti et
dolorem capitis facit et vertiginem causant
oculorum. Et hec sunt specialiter vera de recentibus
maturis et siccis nisi primitus excorticetur
et infundatur in aqua calida per diem quod hac
enim caliditas et siccitas separantur et oleagi-
nositas reparatur consumitur et removetur et digere
stibiliores efficiuntur et meliorem nutrimentum forte
tamen quod vera mense antique et sicce viridibus
et recentibus sunt meliores. Cortice viridis arboris
et foliis vitium vera meme potabo cum
vino albo in stringit. Et si iuglans cum carne
repugnant sensibus vigore senibus nuces an-
te maturitatem cum suo cortice exteriori con-
fiantur eas primitus dulcorando ex longa
aqua dulcis infusione et confitetur cum speciebus
laudabilibus. Et confecto satis quibus in stomacho fri-
go confortatione et multum confortat venes sibus
et stringit nux quibus est in aqua recentioribus
facta. Cinis olim confert et persithestione
no et fistul in partibus oculorum. Succus
florum foliorum eius et olim eius confert
tamici aurium. Cap. 20 De avellanis
Avellana declinat ad caliditatem et siccitatem
sed propinquior est temperantie quam nux. Nux
autem calidior et siccior et avellana
est difficilioris digestionis quam nux et est
magis stiptica et pontica et minus virtuo-
sa et vorta et magis stomachi confortativa
ratione sue ponticitatis et virtuositatis.
Avellana autem multum est quibus competit et ad-
dit in substantiam cerebri recentes autem sunt que re-
centes vera tibi quam antique et sunt digesti-
biliores quam antique et melioris nutrimenti.
Et si recipiatur cum cortice interiori diffi-
cilioris digestionis et magis ventose non comedatur
cum levate a cum cortice. Et si sint antique
eorum malicia corrigatur ad infusionem tamen
aqua dulci facta sicut superius de nucibus
dicebatur. Confecte cum sale vsque inducunt dolorem
capitis sunt enim difficilis digestionis aliquantum
et fumose et ideo dolorem capitis inducunt.
Avellane condite cum melle et zuccaro et
pipere maturant corizam et catarrum
et pectus mundificant et valet contra antiquam
tussim et adiuvat ad expuendum materias
grossas in pectore contentas. Si autem avella
assetur cum cortice exteriori et in pulverem
redigatur et cum adipe mixta valet contra
allopiciam et locum depilatum pilis fecundat.
Avellana confert morsibus venenosis et
precipue cum ficubus et rutha. Semper avellane
comeste stomacho ieiunio valet contra venenum
et precipue cum ficubus et ruta. Cap. 21
Qui sunt calidi et sicci De fisticis etc.
Quoniam pluries avellane et parum nutriunt
et nutrimentum eorum est satis laudabile confortat
stomachum nauseam et subversionem stomachi prohibendo
et specialiter si assentur per vinum et specialiter si sit
virtuosi emplastris epatis aperiunt et epar
confortat sua aromaticitate et ponticitate et ipsum
mundificat abstergunt non leniunt ventrem
nec stringunt sed pectus et pulmonem mundificant
et abstergunt. Virtutem de corticis eius eorum valet
contra morsum venenosorum animalium. Cap. 22
Persice calide sunt et sicce De persicis
masculi sunt minores et calidiores
et femine sunt maiores et temperates
et sunt meliores vera tibi. Et si prius
infundantur in aqua calida satis laudabiles
sunt et boni nutrimenti pectus et pulmonem mun-
dificant et abstergunt ab leprionibus grossis.
Sed mundificant renes et vesicam ab arena
et sanie lapidem frangunt et lapidem com-
minuunt multum enim valet contra vomitum
stomacho ieiunio. Sed persice et pruna que corpori magis
nocivis stomacho sunt contra primum et specialiter
si sint calida. Si vero infundantur in aqua
calida eorum malicia remittitur. Cap.
23 De melonibus citrulis et cucumeribus

Dato quod via tibi et in magis competente et
simul cum aliis cibis non competitur. Et
enim mali nutrimenti difficilis digestionis et in
venenosos humores corrumpitur et convertitur
cum vitiis digestiva stomachi eius durum necessario
ventositatem generant et intestinis punctiones generant
colicam passionem et nutrimento abhominationem et
vomitum. Et abhominari edulio abstinere consu-
lit G. quoniam apud aliquos fiat digestio mel-
lis tamen in tempore primo humor qui modica
occasione putrefactionem sustinens se generat
mali moris meloces aut unus malus
humorem generant quam cucumeres et citrulli
humor enim generatus a cucumeribus est grossior
et viscosior. Sed flegma generatum a cucumeribus
est quasi flegma vitreum. Flegma autem generatum a me-
lonibus est quasi subtile et aquosum meloces
autem et separatim dulces febres inducunt
et in coleram convertuntur tamen quam citrulli et
cucumeres melon etiam tamen convertitur in humorem
qui in stomacho invenitur quod tamen licet facilius
convertatur in flegma quam in coleram quod est frigidum et
humidum quod est contra sanguinem. Et quia melones
et alii fructus voti pretium abhominationem in-
ducere consueverunt bonum est quod post eos sumatur
aliquod bonorum eduliorum nisi enim post eo-
rum aliquod bonorum eduliorum sumatur abhominatio
generatur et vomitum meloces enim et citrulli
villos stomachi mollificant et orificium stomachi
quod nervosum est debilitat. Hoc autem nocumentum
corrigitur si aliquod bonum edulium post ipsos sumatur.
Semper in corporibus colericis et hepate multum
in calido meloces in coleram convertuntur et
se cavet bonum est ergo quod humigi meloces
ut nocumentum eorum corrigatur sumere oxi-
zaccarum cum aqua decoctionis masticis
feniculi et coriandri ut stomachus confortetur
et in coleram conversio prohibeatur. In corporibus autem
flegmaticis senibus et frigidis malefactores post
humigi meloces sumatur bonum vinum in pa-
rva quantitate ut meloces mala corrigatur
et ad membra principalia deferatur et hoc
est supra memini me dixisse ubi tractavi
de vino a dicitur est ut 33 capitulo post humigi
meloces assumptum ex hoc est facilius
digestum et stomachus confortatur ventositas
consumitur et abhominatio vincitur. Semper
via medicine competitur humigi fructus borraci

malis dissenteriam calida alterando et sicca
et similiter sanguinem flegmaticum generando scilicet in corporibus
in sanguineis colericis generatur. Semper abstergen-
do et mundificando interius et exterius ve-
trem etiam leniando et urinam provocando la-
pidem et maxime arenosum educendo provocat
urine et menstruorum vomitum incitando et
fetorem oris prohibendo. Cortex cardiaca et co-
lica curando. Odor enim cucumeris et melo-
nis confortat ut in cardiaca colica. Decoctio corticis
melonis in bono vino fetorem oris remedium praestat
radix melonis provocat urinam et aperit vias
urinales aperit et renes mundificat a lapide
[illegible] melonis comesta ventrem lenit
et urinam producit secundum corporis dispositionem maiorem
vel minorem ad urine provocationem vel secessum
medulla seminis melonis cum farina melonis
et farina ciceris et fabarum et oleo de fru-
ctu mundificat clarificat et subtiliat faciem
ergo [illegible] et desiccatur et corpus cum aqua
fabarum tritis fricatur et videbis effectum bonum
in mundificando et abstergendo et subtiliando et
illuminando. Melon sarracenicus seu palestinus
istis speciebus melonum est melior via cibi
et via medicine nam sua substantia est magis putre-
factibilis et est frigidior et stomachum magis confortat
et numquam emollit eius villos ratione ponticitatis
qua participat. Capitulum 72 de cucurbita

[illegible] est calida et humida que est via cibi
[illegible] colericis calidis et siccis iuvenibus
[illegible] bona digestionis si ex ea fiat ferculum
cum oleo amigdalino vel amigdalarum dulcium vel cum
aqua carnium laudabilium et agresta et
succo citoniorum confiatur autem et frigidis et senibus
non competit nisi preparetur cum meta cinamo-
mi et piper ex hiis eius frigiditas temperabitur
et humor calidus generabitur. Aqua cucurbite
alterando est mala dissenteria calida et sicca
et separatim in ethica si sirupus fiat cum zucaro
bona et cum madua (?) granata et cassiafistula
et succo violarum purgat coleram et cum melle
et sale inter purgat flegma. Aqua eius cum
oleo rosarum ut in dolore capitis calida
et similiter capite calido [illegible] [illegible]
apud me sumitur non est bonum. Bene plus competit
via medicine quam via cibi humidis autem
stomachum et intestina debilia non competit
cucurbita nam colicam dolorem inducere
consuevit. Semper ergo uti est eius brodio quam
substantia. Aqua autem ipsius decoctionis multum
ut in febre ardentibus et sitim mitigat.
Cucurbita autem sicca in cinerem convertatur

vz vlcerib9 vrge mdificat eim et carnez
gnat **Summa scda tractatus eius de oleribus sive de herbis Cam primum de lactuca etc**

Q ronia lactuca e buglossa omnib9
olerib9 meliora sut via nutriti ideo
dcis e brut ddm Summa em olera
declinat ad sbaz mlitaz ppter lactuca
et buglossa ut assit dnos a° tollz sunt
go olera lactuca et buglossa sut mez
liora via tibi licz cu rgta sanitatis no st
mltu gria lz cum qsuatoz sanitatis tame
ne vta aquo medicalu trugi sunt
fructg et olea De quorz uno e lactuca
et bugloss lactuca go e fra et humida
no mltu et e laudabil et boni nutriti
int olea licz eius nutritu sit mltu et
capiosu dud aut digerit infrat et huer
tat et cu actu in sbaz mebri qutit caloz
augmtat Et hoc assit B 3° de gorbg
Est igr etib herbis melior ad boni sa
gez gnatudu in cpte et qlitate melior
em e via nutriti no lota quia loti et
cocta q fra quia lotoz effici frior et
humidior et p decoctoni effici digoni
obedientior magis em e qstior colice
et sag?s et tpib9 magis estiuis et hys
qui dormie no put et humgi lactuca
mltitat lac et spma et spar in qpiae
colica Sed assuefcti comede lactucaz
visg debilitez inducit Eius seme bibitu
vz q pollucoz nocturnaz lactuca em e
gacioz esui inuenis in qua no e lac
Antiqua aut mlto lacte pticipas e
in q'uo via tibi lactuca go tu carct
lacte e sto queoz et melig nutrit
et lac et spma magis mltiplicat lactuca
atiqua pessim gnat sangnez et corrup
tu Succus aut lactuce e epithima qtus
pro herisipla no e ventus lecitia ut
sap lactuca domestica qbeidz e via tibi
quia silvestris Et sic endiua domestica q
scariola dicitur q silvestris Sz endiua est
magis apitia q lactuca et magis epr
qfortat lactuca atiqua rone dcy lactis
in eq magis visu obscurat et peiorie
sangnez gnat et mig lac et spma mlti
plicat Et forte magis sompnu odnct
lactuca silvestris magis apitia et mig
nutiua et magis spnguia opro roe
sue lactis e quia domestica etc
Capitulum scdm de endiua etc

N Am endiua e amara io mig calida
fra q lactuca ad equalez siccitatez
declinat et mig e qtus via tibi qua
lactuca sz e magis stoi et cpris qfortatiua
et apitia z mdificatia et mig sompni
pvocatia et lactis et spmatis mltiva
Et poto et epithima vz q morsu scor
pions Et eius radix bibita valet qt
venenu et masticu puot si suppo q
collo cu mirra mitrs Epithima ex aqua
eius vz in cardiaca cada et cpris sup
calefacte **Capitulum 3m de borragib9**

Q ue cada e et humida tpate et quid
post eaz stamj qbemctoz qa mlie
quid colice Eius nutritu int olera
satis e laudabile licz simplr no sit boni
plg em qpetit via meue q via tibi
na borrago pmificat et mdifica sagez
abhuore colerico et mlico et letificat
coz et qfortat et qfert appitati cac
pulomis folia eius desiccata ad igne
et ipulvez qrisu qft in fluxu dentiu
et gingivaz **Cam qrm de portulaca**

Q ue e behemtis fri et hmis io no
e qtus via tibi sz magis mete alt
ando malaz dysstiaz intg sluptaet
eptig applicata et qfert doloni stoi et
intestinoz mitris et renu Et qfert fluxum
ventris colico et sangneo et sputo sagis
et aufert stuporem dentiu causatu ex
comestione fructuu arboz si ps coz ro
instioez mastice Eius spetus e libidinez
aufere et visu debilitare et qfert i
apa b9 cadis et humidis eciat epithimata
uel emplastra qut quid q appetite vz
i splenetica passioe et spar eius seme
quae qsd valetes vios exptos in hac
arte cogni qui vtebatur semie portu
late ad cura splenetice passiois Sz imp eius
succg expellit lubricos ab intestis et hr
e apapieb9 pbatu et sic virtutis et
q de na succi portul **Cam 7m de acplice**

Q ue e fra et humida parui nutri
et mali et plus qpetit q nutri
et ptg qpetit cadis et colicis q frie
semib9 et flac Cataplas ex atriplicab9
vz in apab9 et sic in herisipla Eius
seme apitiu et mdificatiu apilo icpis
qr vz in ycticia Sz imp seme atplicis
e vomitiu satis leue vidi in homie

qui bibit cum semine atriplicis et assel
lanit ictus ad blitum **Capitulum 6m de spinargia**
Que est frigida et humida in primo melior
[...]sto est et via nutrimenti quam atriplex Et est
ventris lenitiva in dolore gule calido ab hu-
moribus calidis unde et illud assila atriplicibus
licet sit eis melior **Capitulum 7m de bletis**
Vnde quidam dicunt quod blitum seu bleta
seu ticla est frigida et humida Alii dicunt
quod est calida et sicca Est enim nitrositatis ratione
cuius est calida et sicca sed eius corpulentia
et substantia est frigida et humida Est enim nutrimentum oleagineum
satis boni nutrimenti licet parum nutriat Et si
recipi debeat via cibi bonum est quod eius
nitrositas per primam decoctionem removeatur deinde
postea decoquatur cum oleo bono vel cum bonis
carnibus vel cum lacte amigdalarum Quamvis bleta
ventrem conveniat sicut compositum alvit et ca-
na magis quam Aqua decoctionis blete est
magis lenitiva quam in primo substantia et separatim si
decoquatur in duplici aqua Licet enim cum dicti nitro-
sitatis ratione cuius laxat et hec nitrositas remo-
da prima [...] bletarum et ideo [...] ag
fiunt clisteria ventris laxativa Et similiter ex
aqua bletarum Item in bletis est virtus
resolutiva et aperitiva fortior quam in atriplice
et spinargiis quod est ut puto ratione sue
nitrositatis Dicit [...] quod tamen eius elixatura
est parvi nutrimenti et mali chimi sicud
alia olera loto cum aqua decoctionis perunctis
fissuras causatas a frigore Confert ad
alopiciem et pano et furfuribus capitis
et eius succus abstergit pruritum et
interficit pediculos Item bleta elixata
et emplastrata resolvit apostemata et maturat
et folia eius elixata conferunt combustioni
ignis Catapucia cum aqua decoctionis
maturat coriziam et vix abluitur naribus
Et cum substantia eius generat inflationem et rugitum
et dolorem ventris purgatum nisi condiatur
cum calidis speciebus **Capitulum 8m de malua**
Que est frigida in primo et humida in 2o et
satis propinqua est temperato in actibus quia
apostemata resolvit et saniem in eis digerit
Est aut quidam speciei [...] Eius
decoctio [...] fluxum sanguinis emorroidarum
et ventris et [...] decoctionis
eius renes mundificat et lapidem frangit
et hoc est [...] separat de semine et radice

Si aut [...] cum adipe anseris fiat unguentum
vel emplastrum vz apostemati vulve et matricis
dissolvendo et maturando Malva mala
[...] mollit ventrem et in lacte facit
augmentum et cetera in spermate cum oleo rosarum
et incorporata valet in ignis combustione
et mollit omnes duricies Unde Galienus
decoctio eius mollificat duriciam apostematis
Et sit clistere cum decoctione [...] morsicatus
in stomacho Et bibitur decoctio radicis eius foliorum
et seminis contra menstrua mortificata sicut ca-
vomitu provocatur vel secessu Semen eius
bonum est asperitati pectoris et pulmonis unde in
confectionibus pectoris lenitivis semen malve
est valde conveniens Licet malva non sit multum
conveniens via cibi quia stomachum debilitat et eius
nervos mollificat et malum humorem gene-
rat et parum nutrit sicut alia olera
domestica **Capitulum nonum de caulibus**
Vnde caulis est frigidus et siccus in primo
generat humorem melancolicum et est parvi
nutrimenti eius tamen malicia removetur si cum [...]
[...] et bona carne decoquatur cum [...]
et pipere condiatur Si plus decoquatur et aqua
prime decoctionis [...] et sapo in alia
aqua perfectissime decoquatur ventrem
stringit Sed si parum decoquatur ventrem
lenit et separatim si [...] cum eius elixatura
Est enim caulis quedam nitrositas ratione cuius
laxat ventrem Et licet caulis secundum eius
partes centrales sit stipticus et ventrem strin-
git prima eius elixatura tamen ad quam ma-
datur eius nitrositas laxativa sed secunda elixa-
tura que est dulcior est provocativa Caulium
aut substantia et corpulentia est stiptica unde non
est [...] corpulentia eius cum brodio
fiunt caules via cibi bonum est quod primo
despumetur ab eorum nitrositate per qua laxat
deinde ad perfectionem decoquatur cum pinguissima
carne et eorum malicia corrigatur Caules
[...] sit [...] via cibi sunt satis boni et
confortant nervos et [...] Unde melius
[...] cibabat pueros caulibus
ut melius et cicius ambularent Caules
aut voces clarificant et spinas mundificant
Unde compositio caulium fit loosch sanat
[...] in pulmonis et pectoris mundificatione
[...] caulium mundificat et abstergit
Unde vz in morphea et serpigine et impetigine

panis. Item si ex succo cauliu fiat gargarismus indisseat tectum. Eius semen inficit lumbricos. Caules comesti valent contra ebrietatem. Caules obtenebrant visum domestici et yemales. Verum tamen sibi sunt meliores silvestribus et estiuis. Silvestres enim et estiui sunt amariores et minus bonum nutrimentum licet secundum mesue in multis casibus sunt meliores

Capitulum decimum de rapa etc.

Rapa est calida et humida et inter radices est maior et melior nutrimenti et quamvis sit dure digestionis bonum est ut decoquatur bina decoctione vel trina et ultima sit cum carnibus pinguissimis vel cum multo oleo olivarum et preparata est que est sterilis. Et quamvis rapa est ventosa bonum est quod cum ea decoquatur semen feniculi ut eius ventositas remittatur. Et quamvis rapa sit inhabilem appetitum in illuminando oculos ut asserit ruffus ex auditione seu experimento bona confortat et auget. Et quamvis rapa est calida et humida et multum nutrit et est grossa idcirco sperma multiplicat et ad venerem incitat. Decoctio rapparum mitigat dolorem articulorum si ex ea inungantur decoctione fiat locio. Et amplius in semine est abstersio et indissolutio et cutis sublicatio et elluminatio si misceatur cum farina ciceris orobi et lupinorum. Semen rape valet morsibus venenosorum et passionibus venenosis quando bibitur cum ydromelle et vino

Capitulum undecimum de raphano

Radix seu raphanus calefacit et desiccat velociter et soluit et abstergit et indissolvit et minus nutrit et peius quam rapa et est difficilis digestionis stomacum ledit et generat ventositatem in stomacho et intestinis et non multum appetitum verum tamen cito enim corrumpitur et est causa ructus fetidi et ledit oculos et dentes et gingiuas et dissolvit et partes gule et ipsius usum multiplicat pediculos. Et eius est utilitas verum tamen et competenter nolo ex eo lesionem sumi. Sed verum tamen in multis casibus est utilis valde. Si autem sumatur stomacho ieiuno et in mensa sequuntur alii cibus est causa indigestionis et vomitus fetidi. Ructus enim est causa elevationis cibi adherentem stomacho et capitis stomacho inficit sunt corrupta digestione et causa eructatio fetida et abhorrida.

Et si paucum post cibum comedatur sumatur post cibum facit cibum descendere ad fundum et stomacum calefacit et digestionem adiuvat non solum propria sed etiam et etiam. Sed de raphano dicitur consuetudo quod digerit et digestionem adiuvat et non digeritur id est cum difficultate digeritur. Potest ergo medicina post cibum est sumenda. Est enim raphanus venarum apertivus abstersivus colativus et subtiliativus urine et menstruorum provocativus. Semen renes indissicat ab arena et lapide et ulloo est permiscendum cum alio cibo si longe ante cibum et cibos sumatur quod indissicat et pectus ab humoribus grossis et viscosis et ideo valet tussi antique et asmati et eadem de causa valet potus in repletione passio emplastra et intestinorum sudor. Et si bibatur cum siro acetoso provocat vomitum. Item plus valet contra ydropisim radix eius sumptus expellit aquam ydropisis valet etiam in principio a pleuresie et epilempsie. Et quamvis raphani lapidem frangit renum et vesice et evacuat aquam citrinam. Confert etiam dolori capitis et oculorum eius valet contra morsus scorpionis et aliorum capitis applicando et intestinorum assumendo. Etiam si succus raphani ponatur super scorpionem statim moritur et comparat asserit autem rasis hoc audivisse ab amico fide digno valet in cutis indissicatione et capillos multiplicat ut asserunt sapientes auget etiam in desiderio coytus ut quidam dicunt

Capitulum 12 de sparago etc.

Est autem sparagus pinguis spatio veteris et paratus declinat ad siccum id inter oleam est multum nutrit et satis bonum et stomacum confortat et urinam provocat et ventrem lubricat et spermam multiplicat. Et secundum quosdam venerem incitat renum indissicat. Et valet contra dolorem renum et intestinorum provenientem a flatibus et ventositatem. Et quidam dicunt quod corporis decoctio inficit cancros corporis clipatiam. Et si ex eo lavetur os mitigat dolorem dentium. Et si quis comedat multum vitatur facit maniacum.

Capitulum 13 de pastinaca

Que est calida et humida in ii° dure digestionis et mali chimi et minus nutrit quam raphanus rapa. Sed autem eius malitia corrigatur oportet bis ea elixari et aqua 3° decoqui cum lactuca et coriandro preparato et pauco et rapa et comedatur cum bono oleo confectio ciamo et pipere et ...

acceto fit enim subtilia eius ventositas
et humor et facilius digerit et meliorem
generat sanguinem. Est autem contra urine pro
vocatiua et opilationum aperitiua et libidinis
incitatiua. Est enim calida et ventosa et inter
olera multum nutrit et humiditate libidinem
incitat. Capitulum 15um de melongijs

Melongia calida et sicca difficilis digestionis
mali chimi generat enim colera nigra
adustam et ideo generat lepram scabie impeti
gines morphea cancrum et similia et ideo melo
gia via cibi non competit nisi eius malitia
corrigatur efficitur delectabilis cibus sufficienter bonus
Scindatur ergo per medium et sale impleatur et
diu in aqua calida dimittatur et bis aut
ter lauetur quousque aqua in qua lauatur
omnis careat nigredine. Idem eliperetur
et aqua proiecta cum piperibus cretinis
decoquatur uel in decoctione olio olivarum. Si
enim hoc modo paretur erit cibus sapidus
et delectabilis. Capitulum 17um de semine apio petrosilinum

Unde apium semen et petrosilinum
sunt satis communia in naturis
speciebus et operibus utimur autem radicibus
folijs et semine. Sunt enim calida et sicca
multum nutrit sed apium est calidius siccius
amarius horum nutrimentum non est laudabile
et sunt difficilis digestionis non est ergo cibus vitandum
via cibi nisi forsan in quantitate parua scilicet
ut sapor et odor aliorum cibis conuertatur.
Sunt enim boni saporis et delectabilis odoris
si cum alijs mistea cibus. Plus ergo eis
utimur via medicine quam via nutrimenti. Calefaciunt
enim et desiccant apiunt et ventositates
consumunt urinam et menstrua prouocant lapides
frangunt pectus et pulmonem a superfluitatibus humoribus
mundificant contra morsum scorpionis et rabidi
canis valet et contra potationes venenosas
valet. Horum autem aperitiua uel inflatiua et
ydropisis et febribus diuturnis. Semen
multiplicat lac in mamillis mulierum quod
est utrum de domestico et hortensi et non siluestri
horum radices magis competunt via medicine
quam folia et folia sunt conuenientiora cibo
quam radices. Semina valet opilationes
purgationes remouet ab apio sed alio
initio commouet enim malas materias ad
stomachum cerebrum et matricem. Semen mirabilem
habet effectum in clarificando visum commouendo

et oculos collirizando et lauando. Unde alia
ratione carnes instinctu nec semen comedunt
et ad ipsum oculos fricando ut melius videat
et hoc scriptum inuenitur in libro de morte me
dici. Et dicit quod talpa ut videat fricat
oculos ad semen et similiter scorpiones et
serpentes cum assumunt aranearum. Decoctio seu
si bibatur cum aqua sedat nauseam. Capitulum
16um de menta etc.

Que est calida et sicca in j. ij. Sed menta ortulana que aqua
sepius irroratur habet competentem humiditatem ratione
ratione cuius est ventosa et inflatiua et inde
conuenit colericis. Unde non est bonum mentam
crudam et recentem comedere. Est autem potiua
stomachi calidi et ideo stomachum confortat et appe
titum incitat et abhominationem de putridis humo
ribus amputat. Succus eius cum vino granati
sumptus et potui datus singultum et vomitum
colericum sedat. Et si puluis succus clarificatur
cum melle sedat vomitum flauum. Experto emplast
rum cataplasmatum super maxillas tumidas. Experto lactis
coagulatum tumorem dissoluit. Menta
usui assuefacta coitum incitat uel comesta
mesta contra lumbricos. Eius succus cum aqua
mellis uel dolorem aurium decocta. Fricatio
cum menta lenit lingua aspera remouet
eius asperitas. Si ponatur in lacte prohibet
eius coagulationem. Dicit aliquis quod naturale quo
cum prohibet et puluerizatum uel impugnator
quod inimice sit scilicet coagulato et menta prohibet
coagulationem. Capitulum 11um de eruca etc.

Eruca calida et humida inflatiua et va
porosa et fumosa dolorem capitis in
ducit. Herba eruce decocte parata si parata
sperma multiplicat ratione superfluitatis quam habet cum
spumate et fortiter quod multum nutrit cerebrum
et vile exigit ratione ventositatis. Sic in
eruca sunt tres cause ad coitum incitantes
scilicet materia exuberans ventositas extendens
et caliditas incitans stimulans et mouens.
Eruca est magis colericis sanguineis et iuuenibus
quibus sed competentior est flacidis et senibus et
mulieribus. Et si sanguineis et colericis comedere
vellet comedat cum lactuca portulaca
et endiuia. Nam si sola sumatur coleram generat
et digestionem corrumpit et sperma desiccat.
In senibus autem et frigidis digestionem adiuuat
et sperma multiplicat et coitum incitat.
Semen eruce non multiplicat materiam

g coytu incitat rone calid et ventosit
Capparis illumi et Cap^m cappare
Omali e mlt gnat em humorez mgl
et adustu et io via tibi et vna mlt ti
no ccetit g via me ne Est em calida
et sicca in ij et hoc testa eius ama
ritudo potitas et acuitie io incidit
et dissoluit et mundificat stom amal
humoribus grossis et viscosis et flat opila
epis et splenis apit duritie splenis
rmouet vrina^m gnotat atz Cappar
assuefacto cibo stom nivos led rone
sui acuitas oz go ipm elixae et ag
ciecta cu cu olo et pauco aceto mi
ficae Sic em suptu appetitu incitat
et stom gfortat Et si cu carnibus ul
alijs cibis decoqua et comeda no
sine coriandro decet preparata comeda
Coriandrz em pstat pparatio cui cortex
eius expcius decoctio gfert dolori dentiu
pulues ex eo factus gfert vlceribus mal
Decoctio decorc eius abstergit morphea
pannu et rsolnit strophulas et apata
dura Ems decoc et pulnis laxat
ventre et purgat humores fla vtim
radice folys et fructu Ca^m 19 de fugis
Jn quibus no e inna^tio via me ne
guiat em int medicinas mortificas
venenosas Dio inlg au moz quos
videro laudat fungos in aquo cossa
sem menaz g sem tibiu quaz fungos
lauda Est em vna maneias fungos
qui vocant boleti nascentes in ptis
bone tre no em obvmbrate mal
arboribus no fetide ut corrupte in qua
no habitant reptilia venenosa et fungi
fugi si p medie dimidio no cito pu
trescut et corrupuit Deijs aut fugi
spiritu e ep bom expcis sut no nocini
et si sut no nocini vi ep sut innati
vnde si fungi fugi decet pparet et
bne digera satis bom et laudabile
et multu dat mitu g quia fri s
et ventosi et gssi no facilit digerut
io male nutiut vnd ep fugi fugis
nocat boleti fate G e quos nocu^tio
no modicu incrisse abaijs go secud
e abstinc Et si aqmb gtt bom cz
ul alioz cibiz paupes fungi fugos
boletos cocta comedere bom est
ep decent pparet et in pua qte sua
et no sepe ul assete sicut sine co
medant elixat go po no pori
et carnibus et ia aqua eiecta secud
gdiat cu pipe zz cymi cumo colato
pulegio et satinrgia et silibus ul pg
coqua cu bono olo et deim pulsu
ppdictos appga Sic em pati facilius
digenit et coez mala cpat et bom
mlt forsan efficiud Sic em pati sut
esui multu deltables et multu iuvole
videt ep tibus ta saporis in quo fungos
ta gnut delecta olm cauat bom te
sut aut alie spes fugoz que st moz
tifere ul rone loci Dy sua cotraxerit
originez qz loco e fetidi et corruptis
malis arboribus obumbratis ul aiceptibus
venenos inhitatis aut forte in sua
spe sut male mortifere Diqs fungu
igi quia p medio dissi cito corrupu
et fetet et sup hos malos fugos
humitas gssa et viscosa admodu lamis
ipi Corporibus em millo e comedendu
hec em fugi sit spe meas morti
ferasu homines aut capietes fungi
patiut anxietatez toztatoz aholitu
et singultum et sudorez ftm et deme
nisi inicit mortez Hoz aut morte
tua e r bl bibe decoc ez pulegij cu
spo acetoso et sale int et vomitu
puocet Hec bonus igi fungis qndo
no obedimt digoi intis accidit colica
et suffocatio In quo ect expcis pveni
fungis decoc pulegij satinegre et origa
ni cu sale mt e cua hus bom e
pg fugos bibe bom vinu no potu
delatio g potu mali correctiuo est
Capitulum vicesimum de coriandro
De quo diversi fmoes invenitur
Quidu em dut ep coriandz esse
sim et sicca ut Dyascorides g aute
assit opp Ponit em coriandz int
menas calidas G em motu sunt ad sua
poz ex eo ep coriandz rsolnit et dissol
apata et strophulas qd ac e fr in no
rsolnit Siquid rsoluto e fa apato
cadi ut supius memi me dixisse i
tractu de aqua Dyascorides sunt motu

ad suam ponens. Ex eo quod coriandrum vero in
herisipila et apostematibus calidis cum sit infrigidando
et alterando est narcoticum stupefactivum
somniferum et humiditas sue operationis sit. Quod non autem
verum est tales et tantas habeat virtutes
dixerunt. Cum operatur dicitur clarius manifeste
quod coriandrum est compositum ex diversis naturis
licet enim in se aquas partes subtiles acutas
per quas calefacit et resolvit et licet in
se aquas partes frigidas per quas infrigidat
et stupefacit et diversis operationibus licet ponit
calidum et frigidum. Tamen licet in se aquas partes
propinquas forsan ad venenosum et morti
feram et licet in se aquas partes propinquas
ad cordiale et acutum. Ideo si misceatur cum
frigidis et fortius frigidum et si cum calidis erit
calidum et cum venenosis venenosum et cum cor
dialibus cordiale et acutum. Ex hoc autem
dicunt quod resolvunt apostemata non bene dicunt
non dato quod operatur [illegible] sint apostemata operatur
tamen hec quartam unam est resolutio [illegible] predicti
coriandri utimur succo et herba et semine
[illegible] assuetudo [illegible] vel raro utor succo
nec herba ex eo quod in eo est virtus mortifera.
Succo autem et herba [illegible] applicando [illegible]
uti possumus et precipue in herisipila et apostemati
bus resolvendo. Si autem misceatur cum mollitivis
et resolutivis et resolutivum et cum stupefac
tivis et infrigidat et stupefactivum et infrigidativum.
Quod enim michi et quod [illegible] est compositum.
Semine autem viridi et non preparato nullo
modo est utendum cum non est [illegible] et
venenosum si non preparatum minus [illegible]
[illegible] dicitur quod in hoc semine coriandri
[illegible] utimur [illegible] sunt [illegible] dicunt
in non [illegible] et [illegible] cum in eo est una
pars [illegible] venenosa et fetida et
corrupta ratione cuius plus licet vim veneni
quam medicine vel cibi et hec pars multum
est apparens in semine viridi non desiccato.
Si autem humiditas semine aliquantulum ma
nibus fricetur ex eo odor horribilis et
fetidus sentietur. Et propterea semine viride
coriandri non est comedendum. Est enim [illegible]
mortiferum et venenosum. Hec enim est mala
humiditas que est intrinseca cuius ex
[illegible] ad [illegible] et [illegible]

apostemata minus supplet est cordibus preemptiva
[illegible] pars est calida subtilis acuta et sicca reso
lutiva et cordis confortativa. Et ad hanc
partem desiderantes antiqui uti posuerunt
coriandrum medicinales medicinam cordialem
calidam et resolutivam et hec pars remanet
in coriandro preparato et desiccato. Cum si
plures preparatum et desiccatum manibus confricetur
percipitur ex eo odor suavis et bonus et sic
intelligo de sapore eius. Eius autem preparato in
sudando spiritus in aceto subtili vel in vino
bono citrino. Ex hoc enim pars intrinseca
fetida et corrupta consumitur et remanet acuta
subtilis et calida. Et sic contraria que fuit
est et grossa et superflua in illo [illegible] introducta est
minus coriandro [illegible] deberet preparato.
Non humiditas coriandrum sit preparatum [illegible] multas
utilitates [illegible] cibum supplet [illegible] stomachum confortat
et claudit [illegible] fumos ascendere prohibens
[illegible] prohibens [illegible] et oculos a caligine
et palatum acuit. [illegible] apud [illegible]
[illegible] et [illegible] ab apostemate appe
titum [illegible] ad [illegible]
digestum cibum in stomacho retinet et ultra [illegible]
[illegible] non permittit prohibens [illegible]
venenis resistit a [illegible] venenoso [illegible]
protegit humoribus fluctibus ad [illegible] ab
[illegible] cor [illegible] non permittit
ventrem constringit et cor confortat. Tot ergo
et tantas utilitates [illegible] non est negli
genda. Possumus autem uti coriandro sic preparato
per modum confectionis et pulveris et sirupi et apo
zimatis. Coriandrum autem sic preparatum [illegible]
et [illegible] quod [illegible] et [illegible] enim
quod de sua [illegible] est preparatum plus
[illegible] ad [illegible] ratione partis subtilis et acute
ratione cuius confortat cor et resolvit [illegible]
[illegible]. Et quod humiditas pars nobilior in
coriandro et utilior ideo ei posuit coriandrum
[illegible] et non [illegible] autem posuerunt [illegible]
considerata [illegible] totaliter et considerat aliis partibus
nobilibus et utilibus. Capitulum [illegible] de [illegible]

S[illegible] enim [illegible] [illegible] a pluribus [illegible]
[illegible] quod bene declarat acuitas
sui saporis. Est enim acuta et pungitiva.
Sepe autem multa [illegible] participat [illegible]
autem et [illegible] ad multam [illegible]
humiditas autem [illegible] cordibus [illegible] non
[illegible] via [illegible] sunt enim difficilis digestionis
et generant humores calidos et adustos
et [illegible] [illegible] non [illegible]

sanguineis corporibus nec colericis et sparsim iuvenibus
et temporibus calidis et inhabitantibus regiones
calidas nec per usum acetum corpora ad supra-
dictas complexiones [illegible]. Flegmaticis ergo acetosis
via tibi et in complexione nostra abstinere corporibus
melancolicis est utendum nisi forsan modicum
ad correctionem ciborum in malis corrigendam. Et
aliqua cibaria grossa viscosa et fortia digeri
de beneficio quorum malicia per admisceri acetum
paratur digestibilia efficiuntur et ad hanc
intentionem cum carnibus porcinis que grosse et
forte et viscose sunt comedimus cepe et allium
et ventositates earum minuuntur et ad hanc
intentionem cum cibariis insipidis admisceri acetum
permiscemus ut sapidiora efficiantur et de-
lectabilius assumantur. Homines ergo sicce com-
plexionis vel actuati et senes et inhabitantes
regiones frigidas temporibus frigidis comedere possunt
acetosa via tibi de parte tali quod utique digestiva
eis valeat conveniens. Et hoc eorum distrasia
[illegible] et humorum calidus in eis generabitur
qui temperetur per humoribus grossis et viscosis
et frigidis eorum corporibus predictorum humorum hu-
miditatibus ut eorum naturalis complexio vel acciden-
talis acquisita ad melius permutabitur. Cum autem
volunt admisceri acetosa sicce via tibi melius
est quam cocta suavitur. Via enim multi cruda
non sunt comedenda licet via mentis cruda
sint meliora quam cocta. Et ad hanc intentionem
dicitur de [illegible] similis quod inhabitantes re-
giones frigidas plerumque comedere allium tenderunt
in malas complexiones. Et sic intelligi de
temporibus et regionibus et etatibus frigidis et sic
de aliis actionibus que admisceri acetosa sunt via
tibi et id bonum est quod cum aliis cibis suavitur
quod eius maior sit quantitas aliorum ciborum quam
acetum quando assumuntur. Via mentis non
est bonum quod permisceantur cum aliis cibis
bonum est autem quod eorum quantitas sit maior
quam aliorum ciborum cum quibus permiscetur
multa enim ciborum cum eis permixto [illegible]
eorum malorum [illegible]. Non enim est conveniens
medicinalia cum cibis permiscere quod pati
et agere sunt contraria cibi autem est pati medicine
autem est agere ac medicinale non est permiscendum
cum cibali nisi forsan cum pauco cibali
liquido ad saporis medicinalis occultationem et
ad eius operis accelerationem et possunt modi
cum aliquo brodio cibali et cum brodio

carnium vel aliud laudabilium virtutem
ex [illegible] permisceri et veniunt et sol sene
polipodii et cassiefistule et manna et similia.
Cepe autem et porrus sunt [illegible] quicunque
quia alterum [illegible] et porrus sunt
similia satis bona quam allium aut non sic.
In cepe est virtus aperitiva subtiliativa et
abstersiva et incisiva et attractiva rubi-
ficativa ulcerativa si corporibus applicetur et
venarum aperitiva et ventris consumptiva si
aut recipiatur cepe via tibi in parte nostra
ipsa est ventosa ratione sue superfluitatis humidi-
tatis et indigestionis et ratione sue caliditatis est ventositatis
dissolutiva et consumptiva. Cepe est emme-
pudiva et [illegible]. Cepe sitim facit
ratione sue caliditatis et ventrem mollit ratione
sue humiditatis. Cepe cum ruta et melle
valet contra morsum canis rabidi. Cepe infusum
in aceto valet contra morpheam si eius infuso
fiat unctio. Cepe in gargarismis expurgat
caput a ... abluitionibus grossis et viscosis.
Cepe est de inducentibus appetitum prostratum
et incitant ad libidinem coitus frequens
usus eius inducit sub... et ad litargiam
preparat est enim nimium fumosum et capitis
repletivum et propter hoc inducat capitis
dolorem subito. Cepe unctio in tinnitu
aurium et surditate et dolore quod materia grossa
et viscosa. Porrum ledit oculos et dentes
renum et vesice ulcera et intestinorum
abstineat ab actionibus et porrus porri
mundificat pectus et pulmonem a materia grossa
id bonum sunt in asmate et tussi. Succus
eius cum olibano et thure valet contra fluxum
sanguinis narium. Semen eius cum [illegible] [illegible]
valet in sputo sanguinis. Suffumigacio eius
valet in fistula ani. Porrum est inflativum
generat humorem non bonum et causat sompnia
mala et provocat urinam et menstrua. Succus
cum aceto et olibano et lacte confert in
tinnitu aurium et dolori porrum confert
morsibus venenosis emplastratum. Comestum
crudum quam cepe melius est sed quia porrum
sed crudum [illegible] melius est pro membris
spiritualibus et matrice. Succus porri coctus
confortat matricem quedam [illegible] in mulieribus
pregnantibus non competit porrum facit
enim lubricitatem fetus et potest esse causa aborsus

nisi forte appropinquante hora partus tunc
eum accelerabit et facilitabit partum. Allium
autem est calidum et siccum usque ad 3m gradum
in ipso est resolutio abstersio mundificatio et
consolidatio et incarnatio. Et calefacit interiora
membra et mundificat et aperit et provocat
urinam et menstrua et ideo valet in dolore renum
ex opilatione. Et consolidat plagas magnas
quando recens ponitur super eas et specialiter
eius folium et eius cortex mediana
qui [illegible] ipsius seu radicis et plus
resolvit ventositatem quam alia res. Et ideo bonum
est dolori intestinorum et specialiter ventoso et
inflato grosso et vitreo. Et ypocras asserit quod
[illegible] enim quod qui comederit allium
non timebit omnem dolorem qui sibi accidit.
Allium autem viride assumptum et [illegible]
[illegible] sic quod [illegible] digitus [illegible] non
possit dolorem [illegible] secundum [illegible]
sumptum et in pauca quantitate et quod obediat
digestioni sed dicto dolores frigidos et ventosos
mitigat [illegible] concordia [illegible]. Et ypo-
cras asserit quod dolorem mitigat et ypo-
cras [illegible] asserit. Allium autem expellit
sanguisugas a loco in quo adherent. Allium
autem comestum expellit ascarides empla-
strum et comestum valet contra morsum canis
rabidi et venenosorum animalium et aliud.
Allium comestum crudum coctum assumptum
et elixum vocem clarificat tussim sedat
et sputa ab humore grosso mundificat.
Decoctio foliorum allei menstrua provocat et urinam
expellit si potetur vel quod [illegible] fiat cum
carissima et in hoc plus valet allium silvestre
quod scordeon nominatur. Allium autem [illegible]
[illegible] plus ledit oculos quia
est magis acuta [illegible] et ponticum quare
[illegible] magis ledit [illegible] oculorum. Dicit
[illegible] non noceret
[illegible] ulcera in renibus et vesica ab
[illegible] ab alleis. Dicitur quod alleum est
tiriaca [illegible] venenum et specialiter
[illegible] dicitur tiriaca rusticorum.

Capitulum 22m de rutha

Rue est calida et
sicca. Ruta silvestris est calidior
et siccior quam domestica et [illegible]
[illegible] plus [illegible] silvestris corporibus
venenat. Et tempore quo flores producit
si tangat corpus ipsum ulcerat ut quidam
dicunt. Cum ipsam ipsam colligere volentes
manus et faciem ungunt oleo. Post domesticam
autem [illegible] est calida et sicca et [illegible]
est [illegible] cibi [illegible] quod ea non sit [illegible]
magna [illegible] magis competit [illegible] quod
[illegible] cibi est cum [illegible] et subtiliativa humorum
grossorum et ventositatis [illegible] plus omni
alia re. Est ventris lenitiva ut quidam dicunt
[illegible] eius [illegible] bibitum valet [illegible]
[illegible] et [illegible] ventositatibus ex humoribus
grossis et [illegible]. Semper si [illegible] in principio cibi
[illegible] et [illegible] venenosa et
[illegible] venenosis et specialiter [illegible] quia eius
et succus [illegible] est in collirijs [illegible] ad cla-
rificandum aciem oculorum et proprie [illegible]
plurimum [illegible] et ex humoribus [illegible]
[illegible] ruthe valet [illegible] aurium et surditate
et dolore ex materia grossa ventosa. [illegible]
[illegible] decoctio ruthe bibitum valet in ydropisi
sive sit yposarcha sive ascites sive
tympanites. [illegible] frequens usus rute spermata
desiccat et aufert coeundi libidinem
[illegible] qui eligit castitatem utatur rutha.
[illegible] oleo rute grossam vento-
sitatem [illegible] intestinis adherentem attenuat
et dissolvit. Emplastrum [illegible] et
[illegible] et melle valet contra morsum canis
rabidi.

Capitulum 23m de cimino

Ciminum quod est calidum et siccum utimur eius herba
et semine. Semen est calidum et siccum
et plus competit [illegible] quam [illegible] cibi
ventositatem [illegible] et dissolvit et ideo bonum
est quod [illegible] ventosis. Et [illegible]
[illegible] valet in dolore renum et stomachi ventoso
sive [illegible] sive bibendo
clisterizando sive applicetur [illegible]
[illegible] et emplastrando [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel [illegible]. Et
que dicta sunt de cimino [illegible] de nigella
[illegible] et [illegible]
[illegible]. Valet autem in [illegible] catarrali odo-
rando [illegible] et [illegible]
nigella cum [illegible] in pessarijs mulierum
ad mundificandam matricem et ad provocandum
eius superfluitates humores et disponentium
ad conceptum.

Capitulum 24m de aneto

Quod est calidum et siccum utimur eius herba
et semine et semine calidius est et siccius
et est ventositatis dissolutivum et urine

provocativum et lactis augmentativum et eius
frondes comesti sompnum provocant et
sunt vim diuris et quidam aprasti ad saniem
provocant fructus bibitus et comestus ventrem
mollificat absque morbus put. Oleum eius
inuncta tumorem dissolvit et ventris constrictionem
et dolores mitigat fructus eius impositus
singultus deplenit et inunctus suppositus et
potus applicatus pulvis seminis cuius partes
assi valet multum in ulceribus putridis nates
in membro viri. Capitulum 27um de ameos

Quod est calidum et siccum multum sed acutius
virtus eius est calidus stomachi calidum et virtutem
digestivam confortat ventositatem dissolvit in-
flationem removet urinam et menstrua provocat
lumbricos expellit opilationes aperit nau-
seam sedat et multum confert calidum stomachi
et pectoris mollificat renes et vesicam
et extrahit lapidem abstergit morpheam
et confert morsibus venenosis suffu-
migium ex eo cum pice et resina fluxum ma-
tricis mollificat. Semen eius confert febribus
antiquis melius quod est in eo est semen
Capitulum 26um de pipere etc.

Quod est calidum et siccum in 4° stomachi desiccat
et digestionem adiuvat urinam provocat
collirium ex eo factum quod dicitur diaciminpi-
peron et valet in tussi diuturna et pectus
mollificat asperitatem et viscosos humoribus et ipsum
mollificat a flatu grosso et viscoso ventris
inflationem aufert. Si piper masticetur cum pas-
sulis et stafisagria extrahit flegma capitis
piper longum minus acutum est et minus
siccum albo et nigro. Nigrum autem etiam acu-
tius est. Album piper est piper immaturum et dicit
quod est acutius nigro dyascorides minus convenit
assit. piper enim nigrum acutius albo et
album est melius stomacho. piper expellit fetum
quod non est contrariis repugnantibus nisi cum instat
hora partus valet etiam piper morsibus venenosis
sed piper longum est calidius etiam. Unde
cum elongatur tempore super ipsum perforatur non
sit album neque nigrum perforatur. piper depe-
culta et multum cum provocat urinam
et coitum provocat secessus. Stramocea quae est
in quantum pipi radice piperis rectius. Ideo ca-
non utimur licet quidam false dicunt zinziber esse
radicem piperis. Capitulum 2um de zinzibere
Quod est calidum multum et leviter humidum tem-
perate quod bene condiatur quia patitur putre-
factionem. Zinziber valet est frigidis stomachis frigidis et
humidis et ventrem adiuvat digestionem et
ventris et stomachi frigiditatem humiditatem desiccat.
Zinziber confert stomacho et oculis et memorie et
auget desiderium coitus et multum confert
post digestionem comestionem fructuum frigidorum
ut potest post melones et cucumeres etc.
Capitulum 28um de cinamomo etc.

Quod est calidum et siccum non acutum et
virtus eius est stomacho valde quia aromaticum
et aperit opilationes epatis et confortat omnia
membra interiora et ideo valet stomacho et matrici
provocat urinam et menstrua. Et multum valet in
egritudinibus interiorum ut in paralisi suppositum cum tem-
pore spasmo et tremore. Unde est quod tiri-
aca interiorum egritudinibus quando sunt
interiorum oleum de cinamomo est valens unus
eius abintra et abextra valet in obstru-
ctione visus. Et multum confortat quod sunt in
capite et stomacho. Ponitur autem in linimentis
ad removendum pannum et lentigines faciei
et cinamomum multum valet in tussi catarro
et ydropisi dolore renum et stranguria de
causa frigida. Capitulum 29um de croco

Crocus calidus est in 2° siccus in primo stomachum
confortat opilationes aperit urinam et menstrua
provocat pectus et pulmonem mollificat cor
confortat. Magna quantitas ex eo sumpta fa-
ciet hominem mori ridendo ut quidam dicunt
In croco est maturatio et stipticitas. Cirotum
dolores corporis mitigat ebrietatem vitat
dat et curat. Et crocum confert in collirio
ad oculos et humectat. Et confert dolori
matricis et ad alios dolores intrinsecos.
Crocus incitat libidinem coitus. tres
aurei ex eo sumpti cum aqua ut quidam
dicunt. Capitulum 30um de mastice etc.

Quod mastix est calidum et siccum in 2°
stomachum confortat digestionem adiuvat urinam
provocat mollificat fortificat et dissolvit.
Et valet in fluxu ventris et tussi et sputo
sanguinis. Si masticetur attrahit flegma a ce-
rebro confortat gingivas et dentes
corrosos confirmat. Mastix valet in ulceribus
malis desiccando et carnem augmentando profi-
ciendo. nam mastix ossa restaurat
et carnem in ulceribus generat et membra
laxa constringit et prohibet ulcera corro-
siva ne dilatentur. Item mastix est

utile confortando dentes confirmando et de al-
bando. Capitulum 31m de sinapi etc.

Sinapis enim consumit humores frigidos et reubri
et multum calidum et siccum et mundificat stoma-
chum ab humoribus grossis et viscosis adherentibus
villis stomachi et sperat si comedatur cum blitis
vel cetera. In hoc calida in tempore calido et etate
et regione et in mala dyscrasia calida sive
sit naturalis sive accidentalis non competit usus sinapis
et cum piscibus grossis frigidis et viscosis humores
enim frigidos et senes et habitantes in regiones
frigidas utile potest sinapi decet comparato plus
vera mente quia natura cibi et ad alterandum ma-
lam dyscrasiam frigidam et ad subtiliandum humores
grossos et ad incidendum viscosos et ad calefa-
ciendum frigidos et ut humores calidi generantur
temperando humores frigidos. Utitur sinapi
in gargarismis ducatur annis. Etiam
sinapi in capitpurgiis mundificantibus cerebrum
ab humoribus viscosis flatibus et frigidis. Et
utitur etiam eo naribus insufflando in
epilepticis et in suffocatione matricis et contra subeth
et in litargia et in emplastris que fiunt pro
resolvendo scrophulas et nodos que fiunt in
ulcerosa scabie in duritie splenis et que
fiunt in ulcerosa scabie et in impetigine et
tunc sinapi utitur cum aceto. Capitulum 33m de

Quod est calidum et siccum. Est autem sale
quadruplex sal metallinum quod extrahitur
minerali et marinum quod fit ex aqua maris
quorum primum est maioris salsedinis magis
participans amaritudini tamen maioris siccitatis
est. Hingi sal est minus calidum et magis sic-
tile et magis stipticum. Sal autem marinum
est subtilius et resolutum magis et minus
stipticum et magis aquam et citius dissolvitur
in aqua. Hingi autem sal est pauci vel
nulli nutrimenti quia nulla dulcedine partici-
pat sicut sentit G. et Constantinus et Aristoteles
in libro de sensu. Et Albertus exposuit vel
ex quo id quod est magis dulce magis nutrit
quia causa requiritur ad nutrimentum quod dulcedo
licet enim mel sit dulcius omni re tamen causa
multa sunt minus dulcia que tamen plus
nutriunt, nichil tamen nutritur nisi dulce vel
simile vel per commixtionem. Sal autem nulla dul-
cedine participat et non competit natura cibi
et nutrimenti. Homines autem sani utuntur sale

pro ciborum condimentis scilicet ut cibaria insipida
sapida efficiantur et delectabilius assumantur
et ut superflua nutrimenti conserventur et corpus
grossiores subtilietur et viscositas incida-
tur et frigiditas remittatur et cetera melius dige-
rantur. Et ideo quanto cibaria sunt grossiora et
viscosiora et minus digestibilia tanto maior
quantitas salis in eorum decoctionibus est apponenda
Unde carnibus enim porcinis plus est apponendum
salis quam cum pullis et piscibus grossis et veteris
quam cum carnibus laudabilibus et cum piscibus
dure carnis quam cum piscibus parvis mollis
carnis. Et quia pisces marini sunt grossi-
ores generaliter et viscosiores et difficilis digestionis
et decoctionis et ideo in eorum decoctionibus est plus
de sale apponendum quam in decoctione piscium aque
dulcis. Sal autem est putrefactionis prohibitivum
natura sal consumit humiditatem superfluam et attenuat
per quam res disponitur ad putrefactionem. Sal etiam
poros oppilat et humiditatem coadunat et in-
spissat et ideo cum administratur condimento
induratur et fortificatur. Et ex hoc res efficitur
inobediens calori continenti humidi separati
a sicco per modum cuiusdam ebullitionis. Et per istum
modum sal prohibet rei putrefactionem et ebullitionem
videmus enim quod sal putrefit nisi ex eius pu-
trefactione administretur et ideo communiter sal utitur
et secunda administretur a putrefactione prohibet.
Et licet amara prius putrefactioni resistunt
tamen non sunt apta putrefactionem prohibere conve-
stibilium. Natura hingi sapor est conveniens rebus
que debent nutrire. Utitur etiam rei amaritudo
non sit potentia ad omnes partes eius cum admi-
nistretur attingere sicut sal. Natura amaritudo
fundatur in sicca terrestri sine aqueitate, sapor
autem salsus qui est in sale fundatur in sicca
aqua plus in potentia quam sapor amarus
et ideo liquescit ipsum sal grossum et durum
magis aquam et magis. Et minus aqueitate par-
ticipat non sit est aptum ad eorum salsa-
turis que volumus conservare. Pisces autem
que sunt aptissime salsature sunt
et humide grosse viscose. Unde carnes por-
cine sunt apte salsature sunt enim humide
grosse et viscose. Carnes autem volatilium
que sunt sicce et subtiles salsature non
sunt apte. Pisces enim grossi et dure

tenuis et liquide et viscose sunt aptissime
ad salsaturas sicud tenca et anguille
contrarie ergo complexiones viscositas et humiditas
faciunt res aptas salsaturis. Et est diligenter
notandum quod salsature antique male sunt
quia sunt desiccate digestionis et tarde et pa-
uci nutrimenti et mali. Sed salsature recentes
carnium que sunt dura grossa et viscosa
et humida sanis corporibus et fortibus satis
sunt laudabiles. Est ergo sal subtiliativum
abstersivum corrosivum stipticum ventositatis
consumptivum et putrefactionis prohibitivum et
ventris primo quidem lenitivum et postea stipticum
quia aqua salsa primo laxat postea
stiptificat. Oximel cum aqua salsa valet
contra venenum opii et fungorum malorum
Ex sale et semine lini fit emplastrum ad mor-
sum scorpionum. Sal confert in dolore stomachi
frigido et ventoso. Sal etiam facilitat descen-
sum superfluitatum que est in stomacho et facilitat
descensum cibi et purgat viscera et
flegma. Sal cum butiro et fimo valet in capitibus
flegmaticis. Sal cum melle et mastice confert
ulceribus oris. Sal cum aceto et oleo valet
in scabie ulcerosa. Ex sale cum melle et
passulis fit emplastrum in carbunculis etc. Et est
finis tractatus quinti.

Tractatus sextus de saporibus odoribus et coloribus. Capitulum

Nunc ergo queritur primum quid est sapor
aqua benedicta de saporibus sunt dicenda
secundum que ad hunc in hoc meo ope-
re illa sequimur auctores. Et aqua benedicta
satis utilia sunt dicenda. Primo ergo dicamus
quid est sapor. Secundo dabitur modus generationis
saporis. Tertio ponetur distinctio sufficiens sive
saporis diversitas. Quarto ponentur operationes diversorum
saporum sanis et egris quod a medicis
finaliter est intentum. Diffinitio saporis elicitur
ex dictis aristotelis secundo de anima et in libro de
sensu et sensato. Et in libro quarto metheororum de mixtis
et mixtibilibus. Sapor est passio seu qualitas
secunda in humido sicco permixto facta a
sicco vincente calido elementari celesti co-
operante. Est enim sapor qualitas secunda que
ex mixtione sequitur permixtio ex quatuor elementis
Unde saporem invenimus in simplici elemento esse
impossibile. Unde sicud color qui est consimilis
de qualitatibus primis in simplici elemento non in-
venitur sic nec sapor. Unde sicut quarto sicut

sapor enim non est de aqua ac terra igne vel aere
propter hoc elementa miscentur. Sapor enim est passio
mixtionis propter hoc saporem recipit in eo quod mixtio
potest. Solum autem mixtum ex quatuor elementis
misceri potest secundum quod corporis sumus et mixtum
ut autem aristotiles secundo de anima. Corpus autem
mixtum compositum ex quatuor elementis ut hic
probat ipse in libro de generatione nam quod hic
supponit in libro de celis. Et quia multa
mixta sunt que ex corpore misceri non
possunt ut lapides ligna et multa mineralia
nam hujusmodi mixta saporem non habent
multa ergo mixta in tactu sicut terra vel aqua
quod omnino misceri non possunt et hec sunt
sapore privata. Unde ergo dictum est quod sapor
est qualitas secunda. Et additur facta in humido
quia autem humidum non est humidum sive elementale
tale autem ut dictum est non potest esse mixta
et sic nec saporis. Est ergo humidum mixtum
unde dato quod mixta et sic saporis sit mixtum
ex sicco et humido calido et frigido dicit quod est
passio facta in humido. Unde tale mixtum
magis recipit saporem ratione humiditatis quam
siccitatis. Unde videmus res siccas non habere
saporem nisi primitus humectentur. Et propter
hoc natura ordinavit humiditatem salivalem in lin-
gua ut res saporales efficiuntur et earum
sapor perfectius sentitur. Unde enim videmus
quod habentes linguam siccam male possunt saporem
percipere. Dato ergo quod siccum et humidum requi-
rantur ad mixtionem et sic saporis tamen humidum
perfectius et principalius et specialiter quia humidum
est qualitas magis passiva quam siccum. Unde
videmus de potionibus cum siccum colatur per
humidum quod sapor perfectius est in humido quam
in sicco ut hic patet in lixivio quod fit ex
cineribus colatis per aquam. Sapor ergo est
in aqua. Unde ergo dicitur facta in humido est
autem hec passio a sicco permixto cooperan-
te calido. Nam est calidum elementare non simpliciter
permixtum regulatum a calore celesti quod
permiscet siccum cum humido et coaptatum
diapasono et deinde sequitur sapor et calor
qui sunt qualitates secunde. Quarum prima in
mutat gustum et secunda visum. Res per mixtionem
autem hujusmodi humidi cum sicco sequitur quod
immutat odoratum. Ex duorum autem corporum
collisione aut confractione causatur sonus
qui immutat auditum ex dictis autem

patet modus generationis saporis nam sicut
mixtio generatur per viam ciniditatis digestionis
et commixtionis quae prius fit calidi sic sa
por consequens mixtio generatur per viam cinditas
commixtionis et digestionis. Et tunc hinc patet quod sicut
calidum celeste similiter cum elementari est causa
generationis omnis mixti pluribusque simul. Similiter
enim non generaret nisi temperando calidum et reprimendo ad
quandam temperiem reducendo, siccum autem et humidum
disponunt materiam ad suscipiendum naturam saporis
sed diafanum et opacum ad suscipiendum formam
coloris. Et sicut diafanum prius ingeritur
ad colores quam opacum sit etiam humidum prius
requiritur ad sapores sive ad materiam saporis
quam siccum licet utrumque sit necessarium et ideo omne
mixtio saporoso estimatur sapor de forti
generatione data ab agente calido admixto. Et per
hanc viam omnis sapor est calidus a dicto
de generatione data ab agente licet aliud sit
sentiendum de generatione elementari et hoc superius
memini me dixisse in primo tractatu huius
libri. Capitulum secundum de diversis saporibus

Capitulum secundum de diversis saporibus

Quas dixit oportet ponere et catera sufficiens
diversitas contingit quod siccum et humidum
virtutem bene proportionata et temperamento in
sitivali bene propinquus sunt etiam bene propor
tionabilia calido et digerenti et humido cum
sicco conmisceri et tunc fit sapor bonus
et temperatus vel temperamento propinquus et huius
sapor est dulcis deinde unctuosus tertio insi
pidus. In hiis enim tribus siccum cum humido
et amborum cum calido est temperamentum perfectius
et propter hoc sunt propinquiores bono mixto.
Inter hos tres dulcis dicitur esse perfectior humi
dum est quasi mixto. Videtur enim mellis
dulci simpliciter vel mixto ut apparet
autem in libro de sensu et sensato et de secundo
similiter. Unctuosus autem est humidior quam
omne humidum aereum. Et insipidus est humidior
quam omne humidum aqua. Isti tamen tres sapores
aliis saporibus comparati temperamento sunt propin
quiores. In amaro autem acuto et salso
siccum nimis excedit calidum humidum et ca
lidum nimis excedit et consumit humidum.
Et isti tres sapores arguunt malitiam
mixti et multum lapsum a temperamento insipidi.
In amaro est amarior siccitas et excessus
in humidi quam in acuto. Et in acuto
quam in salso sed in acuto forte est maior et
excessus caliditatis quam in amaro et in amaro
quam in salso. Inter hos ergo tres sapores salsus
est propinquior temperamento. In pontico autem stiptico
et acetoso siccum est male proportionatum humido
et ambo male proportionata calido. Nam
in talibus saporibus calor est multum defectivus
in pontico tamen est plus de sicco terreo quam in
stiptico et in stiptico quam in acetoso. Calor
autem est debilior in pontico quam in stiptico et
in stiptico quam in acetoso. Et ideo magis in pontico
humidum est magis indigestum quam in stiptico
et in stiptico quam in acetoso. Unde in fructibus
successive fieri videmus de pontico ad stipticum
et de stiptico ad acetosum. Et acetosum deinde
ad dulce etc. Patet quod acetosus est propinquior dulci
quam stipticus et stipticus licet interdum contingat
in quibusdam fructibus successive fieri de pontico
ad dulce necessario sine acetoso et hoc provenit
propter pravitatem humiditatis illorum. Et quia humiditas
est temperatior digestioni. Productis ergo satis patet saporum
distinctio secundum hoc quod comparantur ad suas
causas et reperiuntur ad causas a quibus
immediate dependent. Cetera in saporibus
est distinctio comparate subtilitatis et grossiei quod
enim funduntur in substantia subtili et alii in substantia
grossa et alii in mediocri. In substantia quidem
subtili ut acutus acetosus unctuosus. Acutus
autem sapor funditur in subtili substantia ignea
unctuosus in subtili substantia aerea. Acetosus
in subtili substantia aqua. Sed inter hos sapores
acutus funditur in substantia subtiliori deinde unctuo
sus et post acetosus. In substantia grossa funduntur
amarus ponticus et dulcis et puto quod substantia
pontici est grossior et deinde amari et ultimo
dulcis. In substantia mediocri insipidus salsus
et stipticus substantia stiptici est grossior quam
salsi et substantia salsi est grossior quam insipidi.
Sed hic occurrit unum dubium quod non est
obmittendum videtur quod sapor salsus fundatur
in substantia grossiori quam amarus. Nam hic
dicitur expresse simpliciter quod sapor salsus propinquus
est amaro et non differt nisi in re una
et est quod rerum amari saporis subtiliatur cali
ditas plus propter ventum et salsi est frigidum et
grossum etc. Videtur quod sapor salsus est in
materia grossiori. Et confirmatur nam quod salsus

fit amarus. Pulcriores quam in calido secundum acu-
tum subtiliando procedit et fit amarus
cum subtilis salsus cuius oppositum est quod compressum
ab omnibus hoc enim est intentio Serapionis in 20
capitulo et Constantini et Iohannis Mesue et ysaac
Contradicunt dicentes quod tota corpulentia acuti
grossior et terrestrior tota corpulentia salsi.
In salso enim est multum de humido aqueo sub-
tiliato sicut terrestre quod est in salso est intentio
Et quod rem amari saporis subtiliat caliditas
plus. quando enim ex salso fit amarus hec
sunt que cadunt in salso subtilia caliditatis
plus quando enim ex salso fit amarus sub-
tiliat caliditas. plurimum autem salsi est terre
grossum nam terreum quod est in salso est grossius
quam terreum quod est in amaro. Contra tota corpu-
lentia amari est grossior quam tum in eo
non sunt partes aque vel aeree subtiliatas
terras quam bene cadunt in salso et una est
contra dicto. Restat unum dubium videlicet de pontico nam
si ponticus fundatur in substantia grossiori quam stipticus
quo igitur eius oppositum potest magis ad profunditatem
membrorum pervenire quam oppositum stiptici. quod
enim est subtilius in substantia est minus firmum
magis est ad profunditatem membrorum pertingere ad
profunditatem venie inveniantur humores subtiles et
indigeste que magis in pontico dominantur
quam in stiptico quod igitur stipticus non sit penetrat
ad profundum membrorum non est quia sit
grossius pontico vel frigidius quia ponticum est grossius
et frigidius sed causa est quia humidum in stiptico est
magis digestum a calido et magis grossum
et propter hoc minus leptomeron et penetrativum
Ex dictis autem patet sufficientia saporum. Nam
sapor fundatur in substantia grossa subtili vel
mediocri si in grossa vel calida vel frigida
vel temperata. In grossa grossa frigida fit ponticus
In grossa calida amarus. In grossa temperata
dulcis. Si in subtili vel calida frigida vel temperata
In subtili calida acutus. In subtili frigida ace-
tosus. In subtili temperata unctuosus. Si in
temperata substantia vel in calida frigida vel temperata.
si in temperata substantia calida est salsus si in frigida
stipticus si in temperata substantia et in calido et
frigido insipidus. Contra ista est sufficientia per acci-
pi per aliud modum vel est temperatus in actibus
vel calidus vel frigidus. Si temperatus in actibus
vel est in substantia grossa subtili vel mediocri
primus est dulcis secundus unctuosus tertius

insipidus. Si calidus vel est in substantia grossa ut
amarus vel subtili ut acutus vel mediocri
ut salsus. Si sapor est frigidus vel est in substantia
grossa ut ponticus vel in substantia subtili ut aceto-
sus vel mediocri ut stipticus. Contra ista ali-
ter accipi humiditas sufficientia nam humiditas humidus
saporosus vel est bene digestum vel indi-
gestum vel excessive digestum primo sunt
tres sapores scilicet dulcis insipidus et unc-
tuosus qui sapores quo inbibitur diminut
satis patet ex dictis. In dulci est perfecta
digestio deinde in unctuoso ultimo in insipido
Si autem humidum est indigestum sunt tres
sapores ponticus stipticus et acetosus. In pon-
tico est maior indigestio quam in stiptico et
in stiptico maior quam in acetoso. Si autem
humidum est excessive digestum sic sunt tres
sapores scilicet amarus acutus et salsus. In
salso autem est minor excessus digestionis deinde
in acuto ultimo in amaro. Sed forte
in amaro est maior digestionis excessus
quam in acuto et forte in amaro est maior
digestionis excessus quia acutum est calidius
amaro licet amarus longinquum sit
a re nutrimenti et propter hoc dicitur quod recedit
ad nutrimentum similiter igitur in acutum nutriens
In amaro est maior excessus a nutrimento
et ideo eius acto in gustu est horribilior
quam acuti dicto quod sapor acutus sit sensui
magis lesivus quam sapor amarus. Sic
igitur bene patet saporum omnium distinctio et
sufficientia et qui sapores magis conveniunt
et qui magis distant. nam secundum simplicem
meditationem hanc ergo dicetur quod sapor ponticus
est maxime frigidus maxime grossus minus a calido
passus. Sapor acutus maxime calidus
maxime subtilis et maxime passus a calido
digerente. Sed ab opposito pervenitur ad
stipticum et deinde ad acetosum et post
ad dulce et ex dulci potest perveniri ad
amarum et deinde ad acutum. Sic igitur
bene patet quod ponticus et acutus sunt duo
extrema. Cuius autem oppositum videtur. Ubi scito
de ceteris nam videtur quod dulce et amarum
maxime distant et maxime sunt contraria. Calor
enim in nutritione et actiones in corporibus
vivis maxime sunt distantes nam sapor
dulcis maxime est conveniens nutrimento et amarus

cione et humiditate amari magis est disgregativus

Sed aut quod in uno quam in alio corpore fiat

impressio saporis siue expressionis que fit

in gustu. Et hoc tunc ostenditur in quarto

similiter hoc autem considerato dulce et

amarum magis dicuntur. Forte autem sapo-

ris gratia et dicitur quod penes impressionem quam

facit in corporibus nostris et in gustu magis

attendenda quam penes talia corpora etc.

nulla est contradictio inter philosophos et medicos

Et licet amaritudo regulariter fiat a calido et

in eo quod est calidum adeo modo quando est prud-

sumptum et similiter tamen quando est calidus sapor

puta in potentia uel stiptico potest esse uel quo

quod est frigidum sicut apparet in quibusdam fructibus

in principio in eis enim est amaritudo et stip-

ticitas amaritudo quando ... sicut excel-

lentis et potentia ... fit et indigestio

In talibus ergo fructibus non est amaritudo

nisi ... et singulari. Sed quando dicit

inter de opio in quo est amaritudo et tamen

opium est frigidum ualde potest dici quod quamuis o-

pium sit frigidum in ipso tamen sunt aliquae partes

calide et sicce ratione quarum est amarum

Vel secundum Galenum quinto simplicium non est aliquid

frigidum saporem quod fit puri saporis

sentitur tamen sapor amarus de opio quod inter

omnes magis imprimit in gustu uidetur

uidemus quod ualde modicum de amaro

permixtum cum melle sine cum aqua mel-

lita totum reddit amarum. Sic possumus

imaginari in proposito et ex hoc conuenit quod

aliqua sunt dulcia in gustu et tamen sunt

mortifera sicut forte elleborus et radix

titute et napellus. Hec ergo ad presens sufficiant

de saporis diffinitione distinctione generatione

et sufficientia operationibus et quarto. Capitulum 3m

de operibus saporum dictorum de corporibus nostris

De quibus dicitur restat prosequi ut ere

nullus aut sapor est ita quod nos

nutriat nisi dulcis unctuosus et insipi-

dus inter quos dulcis est principalior. Omnia

enim que nutriunt nutriunt dulci sapore

uel commixto ut ostendit aristoteles de libro

de sensu et sensato. Et Galenus quarto simplicium

Et quando sapor magis distat a

dulci minus est nutritiuus et longius

ab amaro deinde acutus deinde salsus

postea ponticus postea stipticus postea acetosus

Sapor enim ponticus acetosus stipticus

magis appropinquat dulci quam amarus

acutus et salsus nam ex pontico et stiptico

peruenitur ad maturationem digestionis ad dulce. Sed ex

amaro et acuto mixtim numquam peruenitur

ad dulce. Si ergo pontici comedantur per uiam

digestionis peruenitur ad dulcem et si amara

numquam in amara non sic faciliter ad dulcedinem

conuertuntur. Sed non ergo dicitur quod omne nutrimentum

dulci uel similiter uel commixto uerum dulci

secundum actum uel secundum potentiam. Unde si fructus est

ponticus secundum actum licet tamen dulcedinem potentia

pugnant uel potest dici quod quamuis ponticus et

stipticus licet insunt aliquando partes dulces licet

non proprie ad sensum. Quamuis enim fructus

nutriens possit esse non dulce immo forsan

amarum tamen nutriens in uia et actu nutritus

dementitur est dulce. Vnde salus indicio

saniori puto quod tales sapores possunt stare

re nutrientis non enim est eadem proportio mixti

illud que admittitur uere et saporem possent

ergo est quod magis sit proportio qualitatis que

est causa saporis et amari et alia proportio

mixti illud que est causa nutritionis corrumpetur

ergo proportio qualitatis que est causa amari saporis

per uiam digestionis et remanebit proportio

mixti illud que est causa nutritionis sicut proportio

per quam napellus est uenenum et corpus

peremptiuus corrumpi potest remanente proportione

per quam est nutritiuus et per hunc modum amarum

efficitur dulce. Et hinc patet quod secundum nutritiuum

potest esse amarum quod proportio per quam est

aliquid amarum frangitur forte per uiam

digestionis corrumpetur. Et proportio prima

fortis et magis se tenens ex parte materie

remanebit per quam nutritio fieri potest. Possibile

ergo est per quam uia saporem amarum esse

in re nutriente. Impossibile est etiam quod sit in

re non nutriente. Unde fuligo amara est

et nutrire non potest non enim licet leuiorem et

humidiorem sufficientiorem ut in sanguinem conuertatur

Sed possibile est saporem amarum esse in re habente

sufficientiorem humiditatem admixtam sicut patet

in amigdalis amaris et in multis fructibus

qui in principio sunt amari et si comedantur

hnt hmtez suffitatez ut v sanguez gustatur
et sic intelligitur in aliis saporibus. Sapor
enim amarus magis est ineptus nutrimenti
sed ergo sapor amarus pt fac tunc re nut
ente multo magis et alii sapores poterunt
in rebus nutrientibus et nutrire potentibus
inveniri. Sapor autem tamen sit quedam qualitas
non facit ad nutritionem per se sed per accidens magis
quia nutrimentum fit adveniente corporeo capa
enim sapor ad nutritionem quia enim melius sapit
tanto maiori delectatione suscipitur et retinetur
et melius et citius digeritur. cor enim que
corpus sana quod melius sapit melius nutrit
ut apparet in primo alimentorum. Et idem dicit ipse
2o afforismorum afforismo illo parum deterior etc.
Sapor etsi licet non nutriat tamen arguit nutri
menta nam per sapores arguimus sicut rei complexionem
nam sapor est sequela complexionis. Et quando sapo
res sunt significationes temperantie et alii sunt
significationes distemperantie in tantum vel in
sic et hinc patet quod ex sapore arguitur malicia
et bonitas nutrimenti. Sapor amarus ex
necessitate arguit nutrimentum non esse bonum et inter
de aliis saporibus multum lapsus. Sapor autem
dulcis et unctuosus ex necessitate arguunt tempera
mentum et pinguis bonitatem nutrimenti contra
est excepte sunt. licet possibile sit saporem dul
cem reperiri in re pessimi nutrimenti. Sapor
enim dulcis reperitur in napello ut dicunt quidam
reperitur etiam in radice titute et mespilam quidem
tamen sunt mali nutrimenti. Gustus autem tamen sint
secundum sanitatem non eligunt super dulcem. Homines
ergo gustum sanum melius digerunt dul
cia cibos. sed homines stomachum non sanum et
appetitum prostratum in dulcibus et unctuosis
melius digerunt acuta salsa et acetosa
quam dulcia et unctuosa. Et talibus hominibus
non est bonum uti dulcibus et unctuosis
Et ergo sufficiat de operationibus saporis generali
et via nutrimenti Capitulum secundum de insipido in speciali

Nunc restat dicere de operationibus singulis
saporis in speciali et primo de insipido
dicitur autem sapor insipidus abusive et
improprie. Non enim dicitur insipidus quia sit
sine sapore quia non potest esse sapor sine
sapore. non ergo dicit insipidum privationem
saporis sed per insipidum intelligimus
saporem ac ultimum et in maiori sicut

patet in cucurbitis et melonibus et fucis et
quibusdam pomis. Hic autem sapor multum
est propinquus sapori dulci. Omnia quoque insipido
iuncta perveniunt ad dulcem sicut patet hinc in
grano ordei et frumenti et faba ciceris et similibus
que in eorum origine sunt insipida deinde
pulciorem actionem calidi ad dulcedinem
conducuntur. videmus enim in eadem arbore quod
fructus sufficiens est dulcis. Fructus vero minores
inferiores arboris est insipidus. Et tamen isti
fructus sunt valde propinqui in natura complete
et operationes. Hinc ergo patet quod sapor
insipidus propinquus est sapori dulci. In sa
pore tamen insipido est plus de humido et
minus de calido et eius humidum est minus gressum
et minus digestum quam in dulci. Res ergo
insipide communiter sunt magis aquee quam dulces
et minus digeste. Et minus calide et tantum partibus
nutrimento minus conveniunt. Et hic sapor post
unctuosum et dulcem est magis conveniens
nutrimento. Hic sapor insipidus possit inveniri
in rebus mali nutrimenti sicut patet de fungis
et de melonibus et multis fructibus insipidis
non est ergo bona consequentia sapor bonus et temperatus
est in re ergo res est boni nutrimenti. multe
enim sunt boni saporis et delectabiles que tamen
sunt mali nutrimenti. nam sapor et nutrimentum
non dependent ab eodem ut superius dictum
sunt. Omnes ergo fungi sunt boni saporis
et delectabiles tamen communiter sunt mali nutrimenti
plus enim requiritur ad bonum nutrimentum quam
bonus sapor. Sapor autem malus in re
sanitatis et uniformiter in singulis partibus ex
necessitate arguit maliciam nutrimenti et mali
tiam sanguinis ex qua debet generari et difficul
tatem digestionis et conversionis in membris
et superfluitates multitudines omnis non sit talibus
ita malus quia si nulla preter ducetur propter
secundum aliquid sui dare possit bonum nutrimentum
et de primo superius meminit me dixisse. Res
autem insipide non multum expetunt via me
dicine eo quod sunt temperata propinqua et parum
habent virtutis. Sed propter paucitatem medicaminis insipidas
reperimus. In herbis autem quibus utimur via
cibi multa reperiuntur insipida quia
dulcedinem propter temperatam humiditatem. insipida
que sunt humida habent quamdam non

bus digesta sunt humectatiua et leniitiua
et venarum apertiua. Et si ventrem debent
patientis fluxum sunt ventris constrictiua
et si venas inveniunt apertas apertionem sunt
apertiua et urine provocatiua. Et si ventrem
inveniunt patientis stipticitati et venas aptas
opilationi tunc ventrem non constringunt nec ve-
nas aperiunt sed inflationem et ventositatem et
rugitum generant in stomacho et intestinis. Et si
forte administratur cum aliquo apertiuo venas
aperiunt et cum aliquo constrictiuo ventrem con-
stringunt. In quibusdam ergo corporibus et naturis me-
liores urinam provocant et in quibusdam ventrem
constringunt. In aliis rugitum et inflationem
causant secundum quod alter et alter corporum inveniuntur
preparata et sic eadem res significatur appetibilis
et leniitiua non quidem propter diversitatem rei que
administratur sed propter corporis diversitatem cui res
administratur. Et ex hoc contingit quod si aliqua
res sit stiptica quod diversis corporibus quandoque una
est stiptica et alia leniitiua si administretur
corpori naturaliter stiptico. Contingit res administrata
stiptica effici et stipticitati indicabitur et ergo
si administretur corpori naturaliter labili fluxui
ventris preparato efficitur ventris stipticissima
duabus enim causis obviantibus una [illegible]
est duabus [illegible] contrariam una vero prostratas
[illegible] si corpus sit naturaliter stipticum caules exhi-
biti stipticitabunt naturam causa cuius est quod decoctio
sua sit lubrica et stiptica. Et sicut dictum
est de caule ita de multis aliis. Et quia
stipticitatem et ventrem lenire sit oportet gene-
re in corpore fiat motus agitationis et corrumpi-
natus bonum est quod corpus corpulentum et brodium
non simul exhibeantur. Sed vel corpus decoctum
vel brodium, et brodium prius sine substantia si
volumus laxare vel corpus corpulentum sine
brodio si volumus ventrem restringere debet
exhiberi. Capitulum tertium de unctuosis rebus.

In quo plus dominatur humiditas aerea
quam in insipido et in eo minus dominatur
humiditas aquea. Unde videmus quod unctuosa
prius supernatant in aqua. Substantia saporis
unctuosi in qua ipse fundatur est subtilior
quam substantia in qua fundatur insipidus et dulcis.
Et ideo puto quod sit medius inter quam
substantia in qua fundatur dulcedo et insipi-
ditas ceteris corporibus. Et nota [illegible] ceteris
ribus quam sit eorum bone quod est aliquid unctuosum
quod est maioris nutrimenti aliquo dulci. Unde re-
sunt unctuosa est lenificatiua humectatiua et lu-
brificatiua et prout dulcis diminuta digestio. Dulce
ergo est magis dignum et magis calidum et magis
grossum et magis nutritiuum ceteris rebus. Unctuosum
ergo villos stomachi mollificat et fluxum ventris
facit et appetitum prosternit. In calidis ergo
appetitum bonum competit unctuosis. In calidis
autem appetitum sed defectuosum illorum sunt
exhibenda et quia sunt inflamabilia et precipue
in febribus et in calidis stomachum et epar calida
In talibus ergo corporibus unctuosa non sunt
adhibenda nisi vita tibi vel vita michi. Hec
Unctuosum ergo corporibus siccum humectat et ventrem
lenit et fleuma auget et cogitationem ebetatam
reddit et auget sompnum etc. Patet de quibus
casibus debemus uti unctuosis. Capitulum quintum de
dulci rebus.

Dulcis sapor inter omnes sapores dulci etc.
[illegible] est gratior autem totius. Septimum est enim quod
omnia nutriuntur dulci simpliciter vel commixto.
Sicut enim dulcedo est maxime gustui proportionalis
quod gustus cum fuit secundum sanitatem non exigit
sapores super dulcem. Dulce enim mundificat
et quod lavat nocumentum gustus. Et ipsum
dulce maxime conueniens est nature subtilis et expers
saporis in gustu seu in lingua et in aliis
membris ut hoc exprimit [illegible] secundum. Et
ideo res dulcis est maxime vicina sanguini qui
est nutrimentum membrorum. Dulce ergo mundificat
et lavat nocumentum gustus et ventrem parte
humectat. Dulce ergo stomacho et
in digestione [illegible] et intestinis veloci [illegible]
vadit nam dulcia cito satis digeruntur et a stomacho
et intestinis velociter expelluntur. Et quod dulce
ad venas penetret et ventrem non constringat
est causa quod sic membra dulce appetunt
naturaliter et ideo velociter ad se trahunt et dulce
venas aperit et ventrem non constringit. Si enim
membra alia non concupiscerent dulcia nec
ipsa attraherent [illegible] ventris ad [illegible]
per [illegible] propter eius virtute collatam et
lubricatam. Cum ergo membra alterat quod eius
[illegible] et dulce est maxime [illegible] quod
quod omnium saporum dulce est magis et melius
nutritiuum maxime attrahitur quod est dulce et
comparatio est superfluitatum et pars eorum
relinquitur in visceribus et per hanc viam ventrem

no lubricat ut liquefaciat Quando autem cu
hmgi re dulci e grossities sbe tur imtio
e fortis et magis adherens et dissolvitur
tardius et tardius digeritur Si aut hoc
dulcia sint viscosa tunc velocius asto de
scendunt nam in talibus est lubricitas
quedam et humgi dulce tunc advenas
penetret tarde digeritur et opilacionem cat
et impinguedinem generatur et se gnat diu
nas et hoc maxime contingit corpus compositis
dulcibus compassatur et melle et oleo ungi
sunt zuple et silua et de uino talium dul
tum sunt dactili et forte ficus mel aut
quod est dulcius omni re licet colatam et mdi
ficatam a res grosse et viscose humidis licet
si opto et intestino eadem evadendo percessio
subducit licet est mel apud aliquos cauus
uene cum venas aperit et id mel si vires
corporis inveniunt preparatas ad ventris sub
ductionem et levatores et vires debiles ad me
brorum nutricionem erit tam subductor ventris
et eius potius esse tam constrictor ventris
sequitur mel inveniunt vires corporis fortes
adiuvando et debiles ad expellendum non
e ergo mirum si mel in quibusdam corporibus
e ventris subductivum et in quibusdam ventris
constrictivum et in quibusdam e sanum et in
quibusdam confusum Frequens aut usus rei
dulcis non e quibus sanguineis et colericis
et febricitantibus nam contingit frequenti usu
multiplicari colera in et sanguinis corporibus
generantur contingunt colice et sangwinee
et feces contingit opilaciones epatis et splenis
et cordis apam et sparsi si membra sint
ad hoc disposita et parata Interdum ducit
ventrem ad fluxum et mollificat et
debilitat stomachum corporis tamen impinguat et
pinia augmentat Capitulum 7m de acetoso

De quo dicitur e idem in omni ac ace
tosa infrigdato non e vehemens nam
vehemens infra in rebus mixtis non stat
cum subtilitate sbe Sapor aut acetosus
fundatur in sba subtili propter que acetosa
ttis ptibus fuit minus fria quam stiptica
et pontica Sunt est magis digeri et
sapori dulci propinqua nam prima digestiones
ex pontico sit acetosum et ex acetoso dulce
nam fructus multi sunt pontici per viam

digestionis efficiuntur acetosi et demum efficiuntur
dulces Sapor ergo acetosus e minoris friis
et minoris subtilitatis pontico et stipticus Et
quia acetosa sunt fria reprimunt colera
et sanguinem Ideo colericis et sanguineis ace
tosa sunt convenientia et magis quam melius
et flaca Item acetosa est facilius digeruntur
quam pontica tum quia subtilioris in sba tum
quia minus fria tum quia corpus humidus e magis
digestum nutrimentum ergo ponticorum et stipticorum
e fortis et tardius dissolvitur Et licet
pontica sunt fricora acetosis tamen frigiditates
acetosi adpenetrant in interiores et longius se
extendunt propter sbe subtilitatem et vitem aperitivam
que reperitur in rebus acetosis acetosa igitur
sunt aperitiva incisiva tum infrigidativa Grecia
aut salsa et amara sunt aperitiva incisiva
tum calefactiva In ma ergo grossa viscosa
et fria non competunt acetosa pure sed magis
acuta amara Sed in ma calida subtili
et grossa competunt acetosa si invenerint
stomachum occupatum humoribus grossis et viscosis
ut est subtilibus et colericis ventrem leniunt
et subducunt Et si stomachum inveniat vacuum
et purum humoribus non infertum ventrem
constringunt et intestina feces desiccant
Acetosa aut nocent nervis et membris
nervosis quia sunt frigida Et hoc debilitat
digestionem appetitum confortat colera reprimunt
putrefactioni resistunt et hoc epidimiis et
aeris pestilencie coplimunt Capitulum 8m de
Ponticus aut e pontico et stiptico
magis tercius quam acetosum et magis
frm et grossioris sbe et difficilis digestionis
Et sic nutrit de stiptico Isti enim duo sapo
res multum propinqui sunt tamen dicitur quia
ponticum e magis indigestum et minus terreum
et minus humidum et ideo e minus digestum
Quando aut ponticum pati a calido ulla
humiditate addita tunc tunc ex pontico fit
dulce sicut patet in glandibus vel castaneis
que decoquuntur in igne Sed quando ex pontico
additur humiditas sine calido tunc ex pontico
fit stipticum sicut patet in glandibus et ca
staneis quando remolliuntur in aqua
Si aut humiditas que additur fit aquea
subtilis ex pontica tabit acetosum Si aut

potiua circa do paciantur digeret et addi-
tamen aque bene digestum tunc ex potiuo
efficitur dulce sed si id liquidum sit acu tunc
ex potiuo efficacior virtuosius. Et si ex appo-
sitiuo fit stipticum per additionem liquidi sic etiam
non est remotum quod ex stiptico possit fieri
potiuum per diminutionem liquidi. Et licet sic per
accidens fieri possit tamen hoc non est secundum nature
cursum quia natura semper procedit de imperfecto ad perfectum
unit autem sapor potiuus est imperfectior
et natura incipit a potiuo et tendit ad
stipticum non econverso natura liquidi stiptico est magis
digestum quam in potiuo. Et sicud dictum est
de potiuo et stiptico sic intelligendum est de illis sa-
poribus qui ex potiuo trahunt originem
natura secundum cursum nec ponticum non generatur
ex saporibus aliis licet econverso possit evenire.
In corporibus autem vivis ex omnibus generatur
dulce et non econverso bene in corpore vivo
natura regulante operante ex dulci non
generantur sapores alii licet natura preter regulam
operante ex dulci possit colera generari
que amara est et in talibus est natura conditi-
onis pulcra. Sed non oportet tractandi
utrum huiusmodi materie huiusmodi autem potiua
et stiptica sunt corporum desiccativa et constrip-
tiva et partium retentiva et difficilis
digestionis et sunt venarum opilativa. Huiusmodi
autem potiua et stiptica sunt ventris re-
strictiva si sumantur in principio cibi et precipue
si venter sit stiptice passus. Nam si huiusmodi
stiptica sumantur post alios cibos non stipti-
cabunt ventrem sed ipsum conducent et precipue si
stomachus sit lubrice passus. Et de isto nobis
potest exemplum de rethore qui comedebat
stiptica in principio et eius venter causa stipticitatis
et tunc in fine comederet eius venter for-
tissime laxabatur. Quidam autem existens
stomachi debilis et expertus patiens ad vomitum
et debilem continentiam stomachi comedat in
principio cibi stiptica confortativa virtutis
contentive stomachi in parte non magna et in
fine cibi stiptica nullo modo comedat nam
stiptica in fine stomachum corrugat sicud
telo corrugat [illegible] propria [illegible]
compressionis et expressionis. Et etiam velocius

de stomacho et precipue cum continua sit et multum
debilis et in tali casu stiptica post alios cibos
nullo modo sunt sumenda. Si igitur aliquis sumpserit
medicinam laxativam cuius mora in stomacho sit
maior et longior ut appetat et tor-
siones et dolores inducat et tarde eius
effectus tunc sumere huiusmodi potiua et stiptica
est valde conveniens quia hec virtus expulsiva
confortabitur et malicia medicine minuitur et opus
medicine accelerabitur et medicina ad inferiora
intestinorum deponitur et hoc expertus sum ego
in quodam iuvene qui sumpserat medicinam cuius
operatio tardabatur et dolor plurimum augebatur
cui tunc iubet [illegible] quod huiusmodi potiua
stiptica sequente magna ventris solutione et
bene [illegible] quod huiusmodi pontica exhibita post
huiusmodi medicinam accelerabunt opus medicine et
hoc non fuit nisi propter virtutem [illegible] constrictionis
compressionis bene cum stomachus quod aliquid medi-
cine quod comprimendo evacuat et huiusmodi
pontica possunt accelerare de stomacho ciborum

Capitulum 9m de sapore acuto amaro et salso

De istis tribus saporibus tractandum est [illegible]
hii enim sapores magis distant a nutrimento
meliori omnibus aliis saporibus [illegible]
cius est minus de huiusmodi quam in aliis saporibus
plus autem distat a sapore dulci quam alii.
Ex potiuo enim et stiptico et acetoso fit sa-
por dulcis propter virtutem digestivam in fructibus et
[illegible] virtute solis et caloris [illegible]
non fit autem ex salso amaro aut acuto
sapor dulcis sapor dulcis. Isti enim tres
sapores plus distant ceteris aliis a ratione nutrimenti.
Si autem hos tres sapores inbuere comparemus
sapor amarus magis distat a nutrimento ceteris
quibus est enim ceteris [illegible] magis privatus
et in quo magis gustus contristatur et magis
opponitur dulci ut superius dicebatur. Gustus enim
in rebus amaris non delectatur sicud in salsis
et acutis. Hoc autem non obstante aliqua amara
sunt melius et plus nutriunt aliquibus salsis
et acutis sed hoc est propter aliam causam et non
ratione saporis. Possibile enim est quod sapor amarus
sit in materia magis apta nutritioni quam sapor
salsus quam acutus licet hoc non sit regulariter.
Ceteris enim paribus sapor amarus minus habet
de nutrimento. Unde ubi videmus plura salsa
et acuta nutrire corpus magis quam amara
acutus enim sapor maioris est caliditatis

quia salsus et amarus et maioris subtilitatis. Sapor enim salsus est minoris caliditatis quam amarus et maioris humiditatis partibus. In puritate et substantia est minus terrestris licet terrestre quod est de salso sit grossius terrestri quod est in amaro ut superius dictum est. In acuto autem sapore minus est terreo quam in amaro et salso et plus de igneo. Acutus autem amaritudine salsus et acutus putrefactive dictum est superius. Operatio autem salsi est abstergere lavare corrugare et prohibere putrefactionem. Lenibus etiam operatio est dictis lenire virtutem conpulsivam incitando. Et licet finaliter sic superius dictum et porus claudere ut superius dictum est, tamen prima eius operatio est abstergere subtiliare et virtutem compulsivam incitare et propter hoc etiam huiusmodi salsa non obstante quod sint contraria aliquando stipticitatis ventrem laxant et de fecibus mundificant. Tempore alia causa est quia huiusmodi salsa partis [illegible] et natura abhorret quia partis cibus attrahitur ad venas et sunt sic multitudo superfluitatis et pauci nutrimenti et multum de cibis remanet in visceribus quod contraria natura citissime eiicitur. Huiusmodi autem contrarium evenit de dulcibus et unctuosis quia sunt lubrica et humida et lenitiva et huiusmodi ratione ventrem leniunt sed quia natura in eis delectatur et ea diligit contraria retinet et attractiva attrahit et paucitas sunt superfluitatis et sic non leniunt ventrem et hoc memini me dixisse superius de sapore dulci. Hic autem sapor salsus propinquior est sapori amaro et non differunt nisi in re una et est quod ratione amari saporis subtiliat plus caliditas, propter autem salsi est terreum, hoc grossius habet autem auctoritates superius oppositi. Sapor enim amarus fundatur in substantia magis terrestri et huiusmodi minus humida sed eius terrestre est subtilius et magis incineratum. Operatio amari est abstersio et consumptio aqualis incisio et magna caloris factio et desiccatio. Amari autem vermes et [illegible] et famem mundificat. Acuta autem istis partibus sunt minoris caliditatis et maioris incisionis quam amara. Operatio enim acuti est incisio resolutio putrefactio et corrosio. Nam acutus est grossior substantia est corrosivus adustivus et putrefactivus et est subtilior substantia est resolutivus aperitivus

et comedentibus est incisivus. Amarus autem et acutus simpliciter nocent stomacho licet acutus plus noceat quam amarus. Sed quod isti sapores opponuntur eis stipticus sapor non ledit stomachum. Quod autem sapor amarus coniungitur stiptico tunc multum est contra ulceribus consolidandis et membris confortandis. Quando autem sapor ponticus et stipticus coniunguntur cum dulci insipido vel unctuoso conveniens est generationi carnis. Quando autem paucus sapor coniungitur cum acetoso iuvat ad mastica[illegible] et cum sapor stipticus iungitur acetoso prohibet menstruatorum. Unde agresta quod est acetosum potius minus instat quam acetum, contrarium enim agresta fortior sit quam acetum. Tamen inspectio aceti est profundior et ad maiorem distantiam se extendit propter sue substantie subtilitatem et propter acuitatem subtilius penetrat propter quod acetum est penetrativum et aperitivum. In instantione ergo propter remotiorem acetum est quam quod agresta, sed in [illegible] propter principium agresta est fortior et de hac materia memini me dixisse cum agresta et aceto supra loquebar. Et est notandum quod in eadem re potest esse diversi sapores duobus modis. Uno modo ratione diversitatis partium in quibus fundantur sapores diversi quia huiusmodi res non est totaliter homogenea sed diversitatem in partibus quae sufficit ad saporis diversitatem sic ut in [illegible] cuius est sapor insipidus in partibus extralibus et ideo cum dicitur cruda amaritudo indicatur, tamen autem elixatur amaritudo decoctione mutatur et sic etiam in coriandro secundum eius diversas partes sunt diversi sapores et sic in cucurbita et multis aliis ut caules lentes in quibus sapor [illegible] seu salsus et stipticus reperitur secundum eas diversas partes. Intendo huiusmodi partes separat decoctio et separatio ut de coriandro cum dicitur caules et lentes. Intendo etiam decoctio et separatio quibus separari non potest sicut forte in cucurbita et agresta sunt sapores diversi scilicet amarus dulcis et stipticus cum non potest ab invicem separari. Secundo potest in eadem re esse diversi sapores non propter diversitatem sed propter digestionem et corruptionem et alterationem vel antiquitatem sicut mel dulce per temporis antiquitatem recipit quandam acuitatem et in eo causatur sapor mixtus

compositi et acutus et tunc isti sapores sunt
in eadem parte. Sicut contingit per alterationem a calido
ignea et plures modos quam sit constrictus deposito
ito in dulcem per viam digestionis similiter est
dulce et ponticum et secundum eandem partem sed non
in primo esse sed esse infractus sicut colores
commixti reperiuntur in mediis scilicet in vitro et in
esse infracto et ligato etc. Et per eandem viam
sapor ponticus et acetosus poterunt inbibere
seu sapor medius inter ponticum et acetosum
inter hos autem sapores nulla doctor seu parato
distinguere potest ut considerati mihi est. Et hoc
tamen duobus modis in eadem re possunt esse
diversi sapores sicut patet ad litteram. Et quarto
et haec brevia de saporibus dicta sufficiant.

Capitulum decimum de odoribus etc.

Quando enim sapor est passio facta humido
in meatu sicco calido celesti et elementali co-
operante gustum immutativa secundum ipsum sic odor
est passio seu qualitas secunda causata a sicco
ab humido calido cooperante secundum potentiam in-
immutativam odoratus. Unde sicut sapor fundatur
in re saporali magis in ratione humidi sic
odor in re odorali magis ratione sicci. Unde
tenuis quod sicut sapor est humidi sic odor
sicci. Unde res humide magis sunt saporabiles
et res sicce magis sunt odorabiles. Eadem
ergo res ratione humiditatis est saporabilis et apta ad
organum odoratus ratione siccitatis. Non est intelligendum
quod odor fundetur in puro sicco elementari sed
in sicco bene proportionato ipsi humido sed odor
sequitur id in mixto magis ratione siccitatis quam
humiditatis vel sicci quam humidi sicut sapor magis
sequitur id in mixto ratione humidi quam sicci
et propter hoc provenit quod aqua mea est magis
disposita susceptioni odoris et aer magis
apta susceptioni saporis et forte non est
inconveniens quod in eadem re sit una pars magis
disposita sapori et secundum unam sit res bene
saporosa et secundum aliam sit res bene odorifera.
Sicut enim in eadem re possunt esse diverse partes
quarum una aptior est ad odorandum et
alia ad saporandum et secundum unam illarum im-
mutabitur sensus gustus et secundum aliam
odoratus. Et quia sapor magis immutatur
rem in corpore intrans quam odor ideo sapor
magis fundatur in humido quam odor. Forte
tamen quod fundamentum odoris est plus humidum

quam siccum licet sit minus humidum etiam per hoc
quod fundamentum et materia saporis. Unde ergo
Aristoteles dixit quod odor est sicci intelligitur quod
minus humidi quam sapor. Et sicut calidum
celeste et elementare sunt causa saporis per modum
et per viam cuiusdam digestionis et permixtionis per
miscendo siccum cum humido sic etiam sunt causa
odoris permiscendo humidum cum sicco. Homo autem
odoratum habet etiam speciebus imperfectiorem propter cerebri
magnitudinem. Habet enim homo cerebrum valde magnum
quod est frigidum et humidum. Organum autem odoratus
est sicut natum prope cerebrum scilicet prope partem ante-
riorem cerebri et quia odor est sicci sicut
sapor humidi ideo non perfecte possunt cognosci
odores vel odorabilia sicut sapores. Cuius hoc
quod homo etiam animalibus habet caput magis et humidius
et frigidius. Tigrides seu vultures habent cere-
brum valde siccum et parvum ideo habent odoratum
valde bonum et intensum et propter hoc concluditur
ultimo quod de odoribus imperfectiorem habemus notitiam
quam de aliis sensibus. Non sensu de facto de sensi-
bilia eius sensus. Sicut ergo habemus imperfectiorem odo-
ratum sic etiam habemus de odoribus imperfectiorem
notitiam ideo de diversitate odorum et de eorum
effectibus et operationibus in corporibus nostris declarant
ducentes in comparatione et ordine ad saporem
et adhuc intendit quod sed quarto ponit odores
comprehendere cum sicut sapores vel sicut saporis
impressio ut acutum movet compositum gustus
et odoratus secundum unam consuetudinem. Sicut intelligitur
de rebus acutis et mordicativis bene acutum
per odorem potest cognosci. Licet melius et perfectius
secundum saporem quia acutum mutando gustum et
tactum inficit sicut etiam mutando odoratum.
Et sicut sunt quidam sapores calidi quod sunt fri-
gida etiam et odores sunt tamen plus comparat-
tales ad odoris perceptionem quam ad saporis perceptionem
unde plura odorabilia melius odorantur
in calefactis et in corporibus et locis calidis
quam frigidis. Illud ergo quod advenit complexionati ad
sensum odoratus est simile ei quod advenit gustui
ex eadem re. Sed hoc apparet bene sed quarto ponitur
causa. Illa res enim male et fetide et corrup-
tibiles percipiuntur per odoratum antequam tangat
eas gustus ut ibidem asserit. Odores ergo
in quibus percipitur acetositas sunt fortes et in
quibus percipitur dulcedo et unctuositas sunt
temperati et calidi et in quibus percipitur salsedo

amaritudo et acuitas declinat ad multum
calidum secundum ergo quod dictum est superius de saporibus
secundum hoc possumus loqui de odoribus | Unde redo-
lentia ut plurimum sunt calida sicut muscus
ambra amomum crocus cinamomum et similia | Et pa-
uca sunt frigida sicut rosa cafora sandali
possibile est ergo boni odoris rem esse calidam
et frigidam tamen communiter sapor odoriferus et cordialis
sudatur in se to proportionato tam cerebro et
tam proportionato cordi sicut enim odor fetidus
est de maxime resolventibus spiritum vitalem et
animalem sic econtrario bonus odor est de maxime re-
parantibus et confortativis spiritum utrumque enim
multum subito conforta(n)tur bonis odoribus
et citius quam bonis saporibus | Et sic citius
debilitantur ex odoribus fetidis quam ex saporibus
| Et quia communiter odorabilia ut plurimum sunt
calida et capitis dolorem inducentia et hoc
breve sentit ipse in libro afforismorum cuilibet
eduat ex odoribus calefactivis et ad multa
utilis foret nisi capitis dolorem induceret
communiter autem alterata magis dolorem inducunt
cum multiplicatur tamen de vapore resoluto ab
eis qui vapor permiscetur cum aere et ad
cerebrum attingit et cerebrum alterat et replet
et talia mala quo et contrariis solo que sunt
cause doloris | Cum autem odor sit multiplicatur
cum speciali evaporatione aeri permixta cognosse
scribit G(alienus) 4o sermonis | Sola vero odoriferatis
non est nisi ex vapore qui generatur vapor
enim resolvitur et cum aere permiscetur et attingit
ipsum cerebrum cum aere communiter igitur odorifera
si in suo magis quantitate magis inducunt dolorem
capitis tamen primo modo pervenit ad cerebrum rea-
liter non solum intentionaliter et cerebrum magis
ledunt sed cum communiter odorabilia non perve-
niunt ad cerebrum nisi spiritualiter et intentionaliter
non sic capitis dolorem inducunt | Cum ergo
multiplicatur realiter tunc plus nocet et
plus conferunt | Cum autem multiplicatur odor
gaudium solum intentionaliter tunc minus nocet
et minus confert | Supradictum autem videmus
in dictis dicta | Si videtur quod odor multi-
plicetur in medio modo reali et sic
quod pervenit ad organum modo reali | Unde
allegat se de anima velle in mari
simile quod odor non sit in re odorabili
sed in aqua vel in aere sapor autem in re
saporabili | Et hanc dictam potest mit-

dorem et saporem contra odor quod intentionaliter perve-
nit ad cerebrum et ad medium modo reali
quare ante corporem non crederemus esse verum
et eam probat se de anima contra nam
tigrides agrigentinis miliaribus venerunt
ad cadavera illius enim vapor resolutus
potuisset ad tantam distantiam pervenisse
et perspicue quare non videmus communiter odorabili
diminutionem | Ad hoc autem dicit Gilbertus non est verum vin-
cere mutuo sit | Tamen possibile quod aliquid odorabile
in fumum et vaporem generatur et ad cerebrum
realiter attingitur possibile est autem quod multiplicetur
intentionaliter in medio sed aer realiter tunc
per intentionali ad cerebrum attingit Et ideo
tanto dicebat allegat quod odor non est
in re odorabili tamen aer cum ipse diminuitur odo-
ratum et in medio et non vero odorabilis
sed non sit de saporem contrarius enim non fit per
medium separatum sed odoratio quod intentionaliter fit
per medium separatum | Odor ergo est in re odorabili
solum in potentia sed in aere attracto secundum actum
nam aer attractus in medio secundum actum causat
operationem contra intentionem allegati et aliud quod
odor est in medio et non in re odorabili
et quod ipsius et rei intentio sunt veritatem rei a
qua deciditur et vero aqua deciditur est capitis
repletiva et dolorem capitis inductiva ipsius
autem simul cum aere dolorem capitis causant
alterando et replendo ipsius enim et intentio rei
restabilis inducunt restrictionem et ipsius rei calide
inducit caliditatem et rei doloris factive
facit dolorem sic non obstante quod odor solum
intentionaliter attingat cerebrum facit tamen
et facit potius realem diminutionem et non
solum spiritualem sed ex realem sic suo modo
ymaginorum inpressio | Odor autem fetidus
sive spiritualiter sive intentionaliter multiplicetur
ad cerebrum et ad cor sive realiter pessima
facit accidentia in corpore et in cerebro nam
communiter fetidus odor attestatur putrefactioni
sicut vult G(alienus) primo de crisi | Et communiter odor
attestatur corruptionem caloris naturalis et communiter conti-
nuus et augmentum caloris non naturalis ideo talis
odor maxime resolvit spiritum et vite contrariatur

Capitulum undecimum de coloribus etc.

Unde sicut sapor et odor sunt qualitates
secunde generate ex actione qualitatum primarum
vel corporis celesti calido et elementi cooperante
ut superius dictum est sic et color est

vna qualitas secunda de 3a specie qualitatis tanta ex determinata proportione dyaphoneitatis et opacitatis et luminis celestis et elementaris sicud ergo ex certa mixtione quatuor primarum qualitatum causatur sapor et odor sic ex commixtione dyaphoneitatis elementaris et opacitatis elementaris et luminis causatur color et quia tamen commixtio dyaphani et opaci luminis non est sine commixtione primarum qualitatum ideo color merito potest dici secunda qualitas licet sapor et odor magis consequantur mixtum ex quatuor elementis ratione primarum qualitatum quam color nam color magis consequitur mixtum ratione dyaphoneitatis et opacitatis et luminis quam ratione primarum qualitatum etc. Ex hoc patet quod color non est nisi in mixto vel composito ex quatuor elementis In corporibus enim simplicibus non est dyaphanum et opacum nam terra sola videtur esse opaca et alia tria elementa sunt dyaphana quamvis tamen opaca et nisi lumen interveniat quod est actus et perfectio dyaphani non causaretur. Ex hoc ergo accipientibus secundum dicta sic diffinitur color est extremitas perspicui terminati per opacum et intelligatur diffinitio. Color est extremitas .i. qualitas secunda generata ex opaco dyaphano opaci et luminis non ergo per extremitatem intelligi superficies que est de genere quantitatis nam tamen superficies non dicitur decolorata sicut colorata dicitur hoc est hic et coloratur enim licet ergo per extremitatem intelligo qualitatem secundam que est in superficie nam primum est superficiei primo loco colorari et hic est verum de superficie corporis mixti. Superficies enim corporum simplicium non sunt colorate. Et si alicubi sit dictum quod omne corpus est coloratum hoc est accipiendo colorem valde large scilicet pro lumine recepto in ipso corpore. Omnia enim corpora possunt informari lumine nam videmus terre superficiem illuminari aqua eciam et ignis et aer lumine informantur et sic corpora corpora celestia si ergo per colorem volumus dyaphanum vel opacum illuminatum vel lumine informatum in illo corpore intelligere sic omne corpus est coloratum et prout modo non est verum differens a lumine et dyaphano et opaco quibus causatur ex certa determinata proportione. Et hoc patet quod color est extremitas. Et additur in diffinitione perspicui Et perspicuum intelligo dyaphanum illuminatum Et additur determinati per opacum et per vesitum et non dyaphanum. In corpore enim

mixto ex quatuor elementis de genere sibi opposito ymaginandum est primo oppositum ex quatuor elementis secundo corpus de genere quantitatis quod est tamen corporum seu profunditatis luminis et opacitatis. Primum est oppositio dyaphaneitatis luminis et opacitatis terre tercium quod quartum est secunda que secundum tamen oppositorum et eciam extremitas perspicui sit tamen. Et sicut corpus de genere sibi est prius natura de genere quantitatis sic oppositio perspicui determinati est prius qualitate secunda que est color. Et dicitur perspicuo terminato tamen autem opposito ex perspicuitate et opacitate disponitur ad hoc quod totum recipiat in superficie. Et licet in tota profunditate corporis sit oppositio perspicui cum opaco tamen non est ibi color quia ibi non est extremitas perspicui nec est superficies que terminat visibile corpus. Unde secundum similitudinem extremitas perspicui que est in potentia ad actum reducitur et sic superficies que est extremum et terminus profunditatis in ipso est in potentia reducitur ad actum et sic color in actu sic ergo patet quid est color per se et eciam quomodo differt a lumine et quomodo color est qualitas secunda. Ex dictis eciam sufficienter patet quomodo colores albi differunt et qui sunt colores extremi et qui medii sunt enim alia et alia proportiones dyaphani et opaci et luminis est alius et alius color. In quibusdam enim coloribus est multum de opaco et in quibusdam medium invenitur in quibusdam multum de dyaphano In nigro enim colore est multum de opaco et parum de dyaphano et lumine. In albo autem colore est econverso multum de dyaphano et parum de opaco et plus de lumine quam in nigro. Et color rubeus est quasi medius. Et similiter alii medii inter nigrum et rubeum et alii sunt inter album et rubeum quanto igitur color est propinquior albo tanto plus de dyaphano et lumine et quanto longinquior tanto minus habet de dyaphano et lumine et plus de opaco. Et ex hoc patet quod color albus et niger sunt colores extremi quorum causa sunt dicte. Et est notandum quod licet lumen opacum et dyaphanum concurrant ad generationem coloris tamen lumen formalius et principalius et nobilius non concurrit quam dyaphanum et opacum. Nichil enim concurrit ad generationem quod sit per se visibile nisi lumen. Dyaphanum vero autem opacum non est per se visibile. Cum ergo color sit per se

visibilibus id principaliter convenit ad colorem quod est
per se visibile. Item dicit aliquis quod color
non est visibilis nisi ratione lucis. Dicendum quod color
inquantum visibilis dependet a lumine. Nunc Thor-
temite non credimus esse verum, nam in lumine non
est contrarietas neque differentia secundum speciem, sed in colore qui
est visibilis est contrarietas et differentia secundum speciem,
et color secundum suam naturam est visibilis et est
una qualitas distincta a lumine, nam lumen
est actus dyafani absolute, sed color non est
actus dyafani sed perspicui terminati per partes
lumen autem non est actus perspicui nisi dyafani
et perspicuum terminatum et sequitur quod lumen
est actus lucis quod est diffusio. Tempus lumen
est actus dyafani quod ad eius profundita-
tem, sed color est actus perspicui terminati quod
ad superficiem terminantem. Unde color est solum
in superficie, sed lumen est in profunditate. Dicendum unde
patet quod lumen dicitur ad colorem licet lumen principaliter
et perfectius immutet visum quam color, licet
esse quod per sui obiectum visus proximitate committatur
ut ambitus aliquid quod confusius lumine et
colore est per sui obiectum visus proximitate committatur
et visibile nova. Color enim est visibile
valde imperfectum quia in eo est lumen commisse
ligatum et oppressum et ideo colores non possunt videri
nisi super eos cadat lumen. Color enim in obscuro
videri non potest et ideo color est visibile imperfectum.
Lumen autem disponit ad colores ad hoc ut
videatur et disponit medium ad hoc ut recipiat
speciem coloris licet dyafanum non illuminatum possit
speciem coloris recipere aliquo modo, color autem non
illuminatus speciem suam multiplicare non potest et
non potest videri. Videmus autem quod in obscuro
existens videt in claro et non e converso medium ex
illuminatum ad hoc ut speciem coloris ad organum
multiplicet dyafanum quod non illuminatum potest
recipere speciem, sed color non illuminatus non potest ibi
videri et per consequens neque speciem suam potest causare.
Dicendum patet quod color est visibilis imperfecte et lumen
perfecte. Unde lumen proprius et perfectius dicitur
de lumine quam de colore. Colores enim communi magis
sunt visui delectabiles quam medii. Album
autem nocet visui spiritum disgregando. Et nigrum
nocet visui nimis congregando. Nocumentum autem
albedinis est velocius nocumento nigredinis.
Unum quod autem nocumentum est propinquius resolutionis
ad propinquitatem extinctionis et suffocationis. In urina
autem corporibus color albus attestatur frigiditati

propter dominium aque dyafani sequitur quia enim est frigida
primo niger autem color attestatur adustioni
in nobis propter dominium caloris siccitati in illa per viam
digestionis generati. Color autem lividus attestatur
frigiditati non per viam adustionis attestatur enim
mortificationem naturali. Sed color citrinus attestatur colori
citrine adustionis. Color autem rubeus clarus
attestatur dominio sanguinis coloris colerici naturalis.
Color autem rubeus attestatur dominio sanguinis
Sed color medius attestatur temperato. Color enim
corporum exteriorum sive dominium ante exteriora nisi
in profunditate corporis accidebant. Et hoc bene
asserit B primo afforismorum. Et ibi elucidatur quod dicitur
Sed 1a quomodo in mente dicta sit. Cognitio autem
colorum et medicinarum est valde debilis et
imperfecta ut asserit G. Quanto similia et similis in
aut frigidiores quanto frigidiores tanto albiores, rosa
enim alba frigidior est rubea. Communiter et
tamen rubee quanto rubicundiores tanto cali-
diores et acriores tanto calidiores et e converso
quanto magis rubee tanto magis calide. Albedo
in materia humida et congelata quanto perfectior
maiorem ut in nive. Unde quanto nix est
albior tanto frigidior. Albedo autem in materia
decincata et adusta arguit caliditatem et quanto
est maior calor est maior albedo ut
patet in cineribus quanto enim cineres sunt albiores
tanto sunt calidiores. Et sic etiam calx quanto
albiores tanto calidiores. Dicendum patet quod aliquibus
albedo est causa caloris et aliquibus frigoris. Patet
frigiditas in humida materia dealbat et calor
in sicca materia dealbat et eius caliditas
denigrat materiam humidam sicut patet de carbo-
ne generato ex ligno ab igne. Et frigiditas
denigrat materiam siccam. Unde videmus cineres
denigrari in aere frigido, carbones siccos
videmus dealbari a calido et in cinerem
converti. Albedo quod in re humida et congela-
ta arguit maiorem frigiditatem et albedo in re
deincata et sicca arguit perfectiorem caliditatem.
Nigredo autem in re humida arguit maiorem
caliditatem ut carbo nigrior est calidior et in
re sicca maior nigredo arguit maiorem frigiditatem.
Multi enim sunt lapides sicut nigri qui
sunt frigidi et quanto nigriores tanto frigidiores.
Per illud autem quod dictum est de albo et nigro
satis intelligere possumus quod de coloribus
sit iudicandum. Ex dictis quod satis patet quod co-
lores non sunt generantur ex commixtione perspicui

ad oppositum sed esset quando calido sicco et
humido et sicco siquidem calidum denigrat humidum
et dealbat siccum et frigidum dealbat humidum
et denigrat siccum secundum Galienum. Patet quod albedo est
intensius signum caliditatis et perfectior albedo perfectioris
frigiditatis. Et nigredo intensius est signum frigiditatis et
perfectior nigredo perfectioris frigiditatis. Et intensius est
signum caliditatis et perfectior nigredo perfectioris calo-
ris. Et sicut dictum est de coloribus extremis sic
suo modo dictum est de coloribus mediis. Unde
colores albedo propinqui in materia humida ar-
guunt frigiditatem et in materia intricata et sicca
arguunt caliditatem. Et potius est de coloribus propin-
quis nigro. Est autem diligenter notandum quod aliquando
contingit quod res sicca est nigra et non frigida
sed calida. Et esset intensius contingit quod res humida
est alba et non frigida sed calida quod potest sufficienter
declarari. Nam si cum libra lactis permisceatur
duo aurei euforbii nullus dubitat quin totum
compositum erit album et tamen calidum adminus
et possibile est quod sit aliquod compositum naturale quod sit
album adminus et satis humidum et tamen erit
calidum valde sed si materia sit humida et congela-
ta sicut patet in grandine tunc albedo attestatur
frigiditati et hoc de communi. Tamen autem compositum ex
lacte et euforbio sit album non est nisi ratione
lactis et quod calidum est ratione euforbii. Tamen in
quo ad visum vincit albedo lactis et quo ad
calefacere vincit euforbium. Sic esset possibile
esse in compositis naturalibus que non sunt perfecte homo-
genea sed composita ex diversis partibus quarum una
mediante colore album et alia mediante colore
nigrum et possibile est quod in primo composito vincat
albedo quo ad immutationem visus et tamen vincit
caliditas in illo composito ratione partis que non
mediante colore album obstante forte quod
compositum sit humidum. In talibus ergo compositis
naturalibus et artificialibus non oportet arguere
ex colore albo frigiditatem neque ex maiori albe-
dine maiorem caliditatem vel frigiditatem sine humiditate
albedo sit in materia humida sive densa.
Et sicut dictum est de albo sic intelligatur
de nigro. Et hoc contingit in huiusmodi compositis
naturalibus et artificialibus propter proprium [illegible]
propter quas unum potest esse album et albius
et aliud calidum et calidius. Et per similem modum
possunt contingere quod piper esset calidum et album
et sit nigrum et calidum. Et tamen quod aliquid est
amarum et frigidum et quod acutum est frigidum

et acutum. Tamen autem aliquod naturale compositum sit
calidum plus et in eo sapor frigidus dominetur non
sit est tamen inconveniens sicut quod aliquod frigidum
et in eo sapor velocioris et maioris sit
impressionis quod frigidi non est ergo impossibile quod aliquid
sit frigidum et in eo sapor calidus percipiatur.
Et quod aliquid sit calidum et in eo percipiatur
sapor frigidus antiqua caliditas sit apparentius est
impossibile propter causam dictam. Et sicut dictum
est de saporibus ita esset de odoribus. Et hoc
enim odor amarus qui attestatur caliditati potest
in rebus calidis frigidis inveniri. Si enim essent
totaliter homogenea et mixta non esset compositio
sed sic forte non esset possibile sed propter heterogeneitatem
partium per quarum una est odorifera et per
aliam frigidum et forsan odore privatum hoc
bene est possibile. Et quia res saporosa oportet
gustum secundum omnes eius partes perfectius quam
odor odoratum et color visum propterea ar-
gumentum competens ex sapore perfectius et minus
fallax est argumento ex colore et odore. Ergo
est propinquius. Et esset argumentum ex odore quia
est propinquius et similibus argumentum saporis quia
argumentum ex colore perfectius indicat. Et quia
immutationes facte circa gustum sunt simpliciter immuta-
tionibus quas res administrate faciunt in
reliquis ut apparet. Sed quanto [illegible] argumentum ex
sapore est propinquius et similibus valde argumento
sumpto ab operationibus. Sed autem argumentum est perfec-
tissimum scilicet ab operationibus et effectu et hec
est via experientie. Hec autem experientia sem-
per fienda in corpore humano. Napellus enim est
venenum homini et tamen turdo. Sed esset medicina
quam volumus experiri esse spoliata omni qualitate
extranea et actuali. Item debet esse intemerata
neque corrupta. Item debet esse experimentum fieri in
quibuscumque corpore humano sed in corpore temperato
in ordine ad ipsum simpliciter est possibile. Est enim
sicut canon et regula eorum que in medicina
dicuntur. Sic esset experimentum ubi est contrarietas in
morbum et causa non debet fieri forte enim proderit
ratione cause et nocebit ratione morbi vel econverso.
Tempus non fiat sed experimentum ubi est contrarietas
inter morbum et morbum forte enim nocebit
ratione unius et proderit ratione alterius. Secundum
est quod hanc experientiam fieri in morbo simplici
et uniformi. Tempus in hac experientia con-
siderandum est quod actio sit continua quod in primo
faciat unam actionem et sine alia et non

dicendo tyriaca vz quod venenum ab intra et ab extra

et non faciat operationem unam per se et aliam per accidens. Nam aqua frigida primo infrigidat per se et ultimo per accidens calefacit ratione caliditatis accidentalis et per se et per accidens infrigidat calorem resoluendo et ultimo etiam infrigidat ratione frigiditatis accidentalis. Et finitur sextus liber tractatus ad dei laudem et matris virginis gloriose. Tractatus septimus libri quinti de animalibus cuius quarta summe sunt divisa prima de aliis gradientibus volatilibus in generali cuius sunt tractatus. Capitulum primum de reptilibus etc.

Consequenter dicamus de terrenis et aquaticis animalibus in generalia. Sunt enim animalium quedam reptilia ut serpentes vermes et lacerte et alia super terram affixa non valentia pedibus et alis incedere ut limace et omnia domestica terrestria sicut et aquatica et huius similia. Sed dum enim terrestria et marina carent enim alis et pedibus licet certe speciem locum pedum obtineant. Sunt et alia animalium que sunt quadrupedia et ambulativa sicut boves et oves et capre. Et alia sunt bipedia ambulativa sicut homo. Et alia sunt bipedia alas habentia et volatilia et ambulativa ut aves domestice et silvestres ut gallina anas pavo fasianus turnices et similia. Sunt autem reptilia ut serpentes lacerta et vermes et similia non competunt via ... huius ultimi carne tyri in terrenis maxime ultimi via mentionem specialiter in morsibus venenosis. Est enim eius tamen medium inter venenum et corpus et venenum proximum attrahit si admisceretur super locum morsum. Utrumque enim mens bezoar est medium inter venenum et mena seu medium inter venenum et ... corpus. Unde si exhibeatur debita dosi est contra veneni et si indebita est venenum. Et patet quod venenum tyri etc non ... tyriaca vz quod venenum et patet quod venenum tyri declaratum est et patet in tractatu nostro de venenis. Tyriaca ad propositum prestat vz quod omne venenum confortando calorem naturalem vincit. Nam calor vincit expellit omne venenum vz autem patet quod omne venenum tyri ipsum attrahendo ratione similitudinis et proportionis etc. venenum tyri vincit a corde. Bonum est ergo super locum morsum a vipera sine tyro emplastrare tyriacam. Et bonum est quod tyriaca sit noua in qua adhuc sit virtus carnium tyri et adhuc in tertio puto quod caro tyri emplastrata super locum

est valde conveniens. Sicut et scorpio emplastratus super morsum scorpionis attrahit proprium venenum ratione similitudinis competentis occulte. Si autem velimus exhibere tyriacam ab intra melius est quod sit fermentata. Sic enim melius et fortius confortabit calorem naturalem et fugabit omne venenum. Et patet quod vz caro tyri et similiter integra de aliis serpentibus vz contra venenum si administretur ab intra et si applicetur ab extra vz attrahendo venenum proprium a centro ad circumferentiam ratione similitudinis et proportionis que fortior est dum attrahente quam in attracto sicut superius in tractatu primo memini me dixisse ubi de virtute attractiva feci mentionem. Sed ab intra suppeditur vz quod venenum proprium sed expellendo ad circumferentiam et basim sit naturalem calorem confortando. Non enim est imaginandum quod in carne tyri sit virtus expulsiva veneni tyri quod enim in eodem sit virtus attractiva et expulsiva rei eiusdem non est. Unde quamvis licet Albertus dicat quod ibi est adamas qui secundum unam partem sui attrahebat ferrum sibi et secundum aliam partem sui expellebat non tamen pono in carne tyri virtutem expulsivam veneni nisi solum per accidens sed calorem naturalem confortando et cor defendendo. Nam primus auctor venenorum est auctor ut ait Johannes Heben Mesue in libro suo de consolatione medicinarum et quod tyriaca confortat cor et calorem naturalem ideo expellit omne venenum si administretur ab intra. Si autem ab extra per modum emplastri attrahit ad se venenum tyri ratione similitudinis proprietatis et similitudinis mixtionis que est in carne tyri et per modum actionis passionis et mouetur et veneno effuso per modum passiui et ... passiui et mobilis et saluo meliori iudicio non puto quod sit certissimum administrare carnem tyri ab intra propter venenum tyri et similiter integram de tyriaca noua. Plus enim noceret proprium venenum attrahendo ad centrum quam prodesse posset calorem naturalem confortando. Sed antiqua tyriaca intus administrata plus prodesse potest calorem naturalem confortando et basim sive cor defendendo quam nocere possit venenum tyri attrahendo. Cum igitur autem caro tyri et similiter aliorum serpentum est calida et sicca gradu et similiter omne venenum est calidum et siccum licet quidam quamvis contrarium opinantur. Sciunt quidam quod venenum tyri et aliorum serpentum

est frigidum stupefactivum et mortificativum et congelativum
et non inflammativum et adurens. Et cum igitur serpen-
tes accidunt in hieme tamquam mortui in caver-
nis quod indubitanter arguit virtutem corporis eorum
esse in illud frigidam. Ad primum istorum potest dici quod
cum igitur venenum mortificat et congelat
non quia frigidum sed quia calori naturali contrarium corrumpit
et ipsius caloris debilitatem et ipsum suis
operationibus privat et corpus remanet congelatum et frigidum
non tamen eorum sed proprietate occulta. Ad secundum quod in
hieme serpentes occultabant sicud mortui
non est causa sicut forte eorum sicut vipera
que est calide eorum in hieme occultabit velud
mortua propter suam eorum parvitatem. Si alia ergo
maiora corpora calidiora sunt in hieme
quam in estate quia frigus circumstat et non ad
profundum penetrat. Ideo frigiditas continentis hec
alia in interioribus calefacit. In serpentibus
autem et de aliis parvi corporis non solum circumstat
sed etiam penetrat intus et ideo non obstante
quod sint calide eorum nature tamen corporis caliditas
non potest resistere frigiditati continentis. Ideo in hieme
accidunt in cavernis velud mortua non
quia frigida natura sed quia caliditas non potest resistere
frigiditati aeris ~~propter corporis~~ continentis propter corporis cor-
poris parvitatem et hec est doctrina [illegible]
celi. Caro autem tyri et aliorum serpentum ca-
lefacit et desiccat et resolvit desiccatione
et resolutione forti. Est enim ut puto maioris
desiccationis quam calefactionis et maxime quando
comeditur cum oleo et sale et aneto. Contra
lepra competit nota. Carnes autem serpentum
sic condite et preparate mirabiles habent proprietates
si comedantur inducendo superfluitates malas
adustas et corruptas ad cutem ut ex-
pellantur. Inde male superfluitates que sunt
de venis et propter hoc in corporibus [illegible]
carnes comedentium generantur in cute aliquid
simile squamis quibus cadentibus corpora remanent
pura et sana. Et propter eandem causam ex comme-
stione carnium serpentum sic preparatarum debito modo
dempta pediculorum accidit multitudo. Et
ita visum est quod ex igitur comestione carnium
accidit cuidam [illegible] quod postea [illegible]
inventum plenum pediculis quia carnes
serpentum sunt generative pediculorum natura
sed quia corporis expectans est movere materiam pedi-
culorum ad cutem. Igitur ergo carnes adherent
humoribus et superfluitatibus malis et igitur

humores malos ducunt ad cutem. Cum autem
igitur carnes comeduntur ut moveantur ad cutem
et quod mali sunt adusti pediculorum generativi
et malarum cutis infectionum scilicet lepre mor-
phee et similium dimittet et adherent. Et
propterea modica comestio igitur carnium curat
lepram et preservat a lepra vitam etiam prolongat
et virtutem confortat sensus et etiam motum dimi-
nute conservat ut dicunt sapientes. Et propterea
modica comestio igitur carnium serpentum
potest competere quibusdam corporibus in latitudine sanitatis
non prestante conservando sed preservando. Serpentes
autem qui debent sumi via cibi debent esse
[illegible] et quod non ad perfectam etatem pervenerint
non sint etiam de locis et regionibus valde ca-
lidis nec in temporibus valde calidis et non sint ve-
hementes nec [illegible] enim serpentes minus sunt
venenosi et securius via cibi puto capi.
Serpentes qui ad perfectam etatem pervenerunt et
qui sunt de calida regione et vehementes nec
et de locis calidis convenientes sunt via medicine.
Serpentes [illegible] et non sunt
convenientes ad tyriacam componendam. Serpentes [illegible]
est si tyrus ponatur in vino et in eo [illegible]
[illegible] et moriatur et de eo bibat leprosus
ingrossatur cutis corporis et deinde cadit sicud
teste cadunt aliquorum astracorum et remanet
corporis caro mollis et sana sicud in astracis
postquam [illegible] testarum eorum. Et ad idem valet tyri
[illegible] et emplastrata. Qui autem
volunt uti carne tyri et aliorum serpentum
abscindatur caput et cauda in quibus est
venenum perfectius et deinde residuum debet
decoqui preparando cum oleo sale et aneto
[illegible] quod igitur carnibus [illegible]
[illegible] sapientes qui apportantur apud
nos ex calidis regionibus in quibus debent in-
[illegible] tyri. Et aliter dicunt qui utuntur igitur
comedendo et eorum brodium sorbendo augetur
corporis via et confortatur corporis virtus et conservatur
potentes spiritus et motus. Forte est verum in
corporibus [illegible] et impuris et quod sumantur
in pauca quantitate et via medicine non via
cibi. Et ad idem valet sal carnium tyri et aliorum
serpentum. Postquam ergo igitur serpentes [illegible]
et postea corporum [illegible] sal conficitur
adustum et [illegible] cum pauca specie
et pauco [illegible]. Et aliter ponatur [illegible] tyrum
et ponatur in vase [illegible] et ponatur

sal tritum et sulphur cum libra i et mellis ʒ xiiii
deinde obtinetur et ponatur in furno donec
sal inflametur et postea trahatur et reponatur
et aridizetur tunc spiritus et tinea vini de
corticibus spolii serpentis curat dolores dentium
et vz in dolore auris et surditate. Unde
oleum in quo vel vinum decoctionis eius tepidum
auribus mitigat dolores auris. Et ablutio
oris cum vino decoctionis eius spolii serpentis
curat dolores dentium. Et adhuc vz accentum
infusiones eius. Lumbrici terrestres similes sunt
in figura serpentibus longi autem vero tibi nullo
sunt similes. Quando autem terrentur super incisionem
nervorum et membrorum incisorum conglutinat
et consolidat. Oleum enim infusionis eorum decoctum
tepidum mane appositum denti dolenti
curat dolores eius. Si autem longi lumbrici
terantur et pulverizentur et cum potu sumantur
cum aqua appositum valente curat ictericiam
et provocat urinam et frangit lapidem.
Si autem vermiculi aquatici parvi coloris viridis
qui reperiuntur super vasa aquarum et cisternis
qui cum pungunt se contrahunt et flectuntur
et sunt rotundi et vocantur apud nos porcel
liones et apud ytalicos camorce et
conferunt stranguirie et ictericie quando cum eis
aquam sumuntur in potu. Oleum etiam infusionis
eorum confert dolori auris et etiam quando
miscetur cum oleo rosarum et coquitur in cortice
granati et confert scrofule et [illegible] vi
mle.

Capitulum secundum de carnium distinctione

Sciendum ergo quod carnes in generali
distinguuntur multis modis. Primo quidem
ex eo quod quedam sumuntur ex aquaticis reptilibus
aliquibus optime affixis, alie ex ambulatilibus
et alie ex mediis inter reptilia et am
bulatilia, alie ex volatilibus. Exemplum primarum
sicut carnes serpentum vermium et similium.
Exemplum secundarum ut carnes limacarum. Exemplum
tertiarum ut carnes arietum porcorum et bovum
et similium. Exemplum quartarum ut carnes ericiorum
[illegible]. Exemplum quintarum carnes volatilium
gallinarum anatum perdicum et similium. Item
distinguuntur aves ex parte locorum conversationum
quedam enim sunt domestice quedam silvestres.
Item quedam nutriuntur in campis alie
in domibus et non in campis. Item distingui
tantur ex etate quedam enim sunt ex aborti
vis alie ex lactantibus partim victimis alie

ex etate media alie ex antiquis et de
crepitis. Item alie sumuntur ex animalibus bone
habitationis pinguibus et carnosis et alie
ex animalibus macilentis. Item alie sumuntur ex
animalibus bone pasture et alie econtrario. Item contingit
alie sunt elixate alie frixe alie pistilla
te alie pastellate. Item alie sunt castrate
alie econtrario. Item alie sunt ex animalibus nigris
quedam ex albis quedam sumuntur ab interio
ribus quedam ab exterioribus alie a dextris
alie a sinistris alie superius alie deorsum et
diversitas propter situm membra.

Capitulum tertium de complexione et operatione carnium

Non est mee intentionis loqui in generali
de complexione carnium actuali et formali
nec de earum proprietate sed hoc enim spectat ad
naturalem et phisicam de animalibus. Sed intendo
loqui de natura et proprietate quales sunt vel corporis
humani. Carnes autem quibus utuntur homines
sunt ille que corpus calefaciunt et humectant
carnem et sanguinem multiplicant et sunt
calide complexionis. Unde videmus quod homines
comedentes multas carnes et bibentes
vinum frequenti indiget minutione 3o
almansoris. Unde dicit Rasis ut omnis caro
corpus nostrum calefacit. Immo volatilia
et magis volatilia sunt pedestribus cali
diora. Pedestria reptilibus et terre affixis.
Et sic etiam pedibus volatilia sunt pedestri
bus magis humida sicut silvestria etiam pedibus
sunt magis humida domesticis et magis temperato
propinqua. Et sic multa in campis sunt
calidiora et magis humida nutritis in domibus
et campis simul. Sic abortiva et parum
victima sunt humora et magis calida. Ideo
que sunt etatis medie. Antiqua autem
sunt magis calida et magis humida et magis
declinant ad siccum et frigidum. Exemplum
carnes supradicte ex animalibus bone pasture
sunt calidiores et humidiores et etiam pedibus
separatores. Item elixate sunt humidiores
et magis calide assatis et frixis. Quando est
bone artificii quoniam multa melius inde
miatur humidiora. Sunt tamen scarificata elixatis
propter etiam plus nutriunt et hoc est doctrina pro
pter metiorum considerato autem artificio
et separationis immo elixata sunt magis calida
et magis humida. Item castrata sunt
quoniam magis calida et magis humida non
castratis et forte temperato propinquiora. Unde
carnes arietum castratorum [illegible]

chaurorum magis temperate et minus calide sunt
et minus humide. Item masculina ceteris paribus
magis sunt calida feminis et minus humida. Item
amplius carnes que nigri animalibus calidi
ores sunt et minus humide. Item carnes
superiores a dextro sunt calidiores superioribus a sinistra.
Item carnes sunt exterioris cordi propinquis
sunt calidiores. Item membra et principa
lia plurimi carnis sunt calidiora membris sper
maticis et exsanguinibus. Unde humiditas membra
exsanguina ponuntur frigida ut cerebrum minus car
tilago. Et licet carnes in principio et relicte
complexione non sunt humide, generaliter tamen caro sallita
omnibus carnibus est siccior et calidior na
sal ratione sue caliditatis excellentis consumit
superfluitates carnis humiditates pro magna parte et
ratione siccitatis sue desiccat et indurat et
ratione sue stipticitatis poros claudit et re
siduas humiditates exalare non permittit et
putrefactioni resistit. Et humiditas caro est
pauci nutrimenti et difficilis digestionis et male
nutrit et humores adurit. Ex hoc patet
quod carnes magis convenientes salitione sunt
grosse pingwes et viscose et multum humide
que ratione humiditatis et pingwedinis parate sunt
putrefieri. Et per oppositum carnes subtiles ma
cilente parum pingwedinis participantes
sunt minus salitione congruentes sicut carnes anim
alium montanorum et specialiter volatilium. Item carnes ad
porcine et precipue domestice sunt salitione
magis congrue eo quod sunt grosse viscose pin
gwes et humide. Sal autem subtiliat et
incidit et cum hoc poros claudit et stipticat.
Unde est in carnibus talibus plus salsitudinem
terminat plus humiditatis substantiam et incidit
quod in carnibus siccis et subtilibus et macilentis
et plus salsitudinis minus mali sunt nutrimenti quia
alie carnes salite et conditae exhibentur plus
in via cibi. Et quanto sunt carnes propinqui
ores carnibus porcinis in natura complexione
humore et substantia tanto sunt salitione magis
congrue. **Capitulum 2m de limaciis in speciali**

Nunc ergo ista de natura humore complexione et
carnium convenientia ad medicinam spectant specialis
pertractare. Sciendum quod corpori nostro administratur
in via cibi vel in via medicine solum non
ad hoc opus quod solum tractat de rebus nutrimentibus
quibus utuntur sani et infirmi nisi de
complexionibus et operationibus animalium in via medicine
solum tractatur a Rasi in libro quod composuit de
animalibus et in libro Cathamodorum et diversis
loris in aggregationibus Serapionis et in 2o canonis
Avicenne. Et in libris veterum de simplicibus
medicinis et similiter a Dyascoride. Solum ergo intendimus
de natura et complexione carnium animalium et aliorum
membrorum secundum quod sunt res non naturales quibus
utuntur sani et infirmi via cibi tamen vel via
medicine et cibi. Incipiamus ergo primo a limaciis
que calidi et sanitati corporis contingunt ut
videtur de aliis carnibus minus calide et ad
siccitatem declinant. Limacie tamen principaliter quando
in testudine ratione cuius sunt ventris lenitive preci
pue cocte laxative. Sunt resolutive constipationis (?)
tatis et consumptive malarum superfluitatum et
malorum humiditatum. Emplastrum confert paralisi ad ydropisim
intus applicate et extra humectant carnem
humidam et aquam viscosam. Est satis facilis
digestionis et desiccatur paucitatis superfluitatum
et multi nutrimenti et ex hoc sunt multum resumptive
et multum conferunt via cibi ethicis et consumptis
ratione sue substantie humiditates bonas et naturales
conservant et augmentant, et ratione multiplicitatis
malas humiditates et superfluas desiccant
resolvunt et consumunt, et ratione sue humiditatis
aquosa frigiditatis caliditatem et siccitatem alterant.
Eligantur limacie arboree et precipue
vinee et salite cum testis suis et evitentur
terrestres sine testis. Unde manifestum quod sunt frigide
in humore quia sunt pravi sanguinis. **Capitulum**

quintum de ericiis et
Ericius autem terrenus
est plus ad humiditatem declinat pluris
et quamvis ericius est sanguinis pravitatis rerum
aliorum animalium putabilium est quod ad siccitatem de
clinat et precipue quia cutis usque valet
in paralisi ad lepram ut est in paralisi ad ydro
pisim quia in eo est vis consumptiva resolutiva
malarum superfluitatum et humiditatum sicut iam
de limacia est dictum. Caro enim in hoc contrariata
sunt eius in testudine quia principaliter qua
in testudine terrenus ericius carnis non est pravitatis
Ratione huius intestinis ventrem lenit et ba
eius qui lepra et morbo elephantino sunt
pati. Ericius autem montanus et silvestris
de natura et complexione sunt porci silvestris. Unde
porcus spinosus vocatur. Dicitur enim de ericio
quod confert eius qui urinam retinere non possunt.
Et confert senectutis et morsibus venenosis
et malicie generaliter. Et consolidantur ductus scrupulosus (?)
ericius satis declinat ad siccitatem et humiditatem

Ericius in natura [illegible]

Cam 7tio de porco domestico etc

Carnes aut porcorum domesticorum fre et
hu· iudicant(ur) rex^r oiu carnium dome
sticarum qr bne car(nes) qr multa pinguedine
qua participat et hr ceteris bn car(nes) colo-
ris carnium et albedine / via carnes al-
bores ceteris porbus qntu sunt frigide / Et licz
sit pperietas omn carnium qr aliis nutr(iunt)
plus nutrit / carnes porcine corpus
impinguant et virtutem augent et corroborant
A in 2° Rasis in 3° / Caro aut porcorum
ceteris e imbecilior licz sit difficil digest(ionis)
et grossos et viscosos hu· generat bonum
est sanguinem generat et ventrem lubricat
licz A et alii dicant qr sit facil digest(ionis)
hr vim e de porco silvestri / Sed hoc pz
qr simili carnis proprietatis e opilatiue venas
qr grossa e et viscosa / porci aut adop-
tivi et pr(o)prii vitium sunt frigide et humide
dioce et non sunt boni nutrimenti licz sint
ventres lenti multum Cam 8m de ariete
Arietes sunt caldi et humidi nam carnes
carnes ad maiores declinant rubedi-
nem et minori pinguedine participat non sunt
calidiores porcinis et minus humidi licz
castrati sunt minus cadi et castrati sunt qua-
liores non castratis et hr de castratis
non coeuntibus sed forte carnes talis
agni non coeuntes sunt aptiores et meliores
super aetatibus castratis Unde carnes
talis agni non coeuntis ab A laudantur
Simigi aut carnes pus carnes porcorum
plus nutriunt et bonum sanguinem generant
et facilius digeruntur quam porcine /
Agni aut lactantes et pr(o)prii vitium non
sunt laudabiles nutrimenti / sunt enim humide
partis tade ingrillagiose / licz eas qdam
laudant qr vim e in regionibus calidis
In regione aut mea vituperabiles sunt
omnino licz minus sunt nocive hominibus
calide 9os et iuvenibus et laboratoribus
Abortini sunt mali sunt simigi abortini
partus nutriunt et male licz sint facil
descensus et digestionis Cam 9m de car-
Que declinat ad nibus bovinis etc
frigidum et siccum Antique sunt frigide
et sicciores Et iuvenes sunt calidiores
lactantibus et multum ad siccitatem declinant
lactantes aut lacte bono et laudabili gi-
nati sunt temperatiores et melius nutriunt et
meliorem sanguinem generant / Boves aut
antiqui sicut et iuvenes non castrati
sanguinem generant melancolicum et corpus in in
pparant ad egritudines melancolicas / Simigi aut
vituli in primo lactantes qui non diutius
lactaverunt sunt minus boni nutrimenti / Et abor-
tivorum sicut sunt evitande / Rerum dicunt
qr carnes vitulorum diu lactatorum sunt
meliores via nutrimenti ut dicit / G(alenus) Orly dicit
qr carnes porcorum ut A / Orly dicit qr
castratorum qr quantitas assit mediocris
Capitulum nonum de capris etc
Caro capina frigida e arietina et e
minus sicca bovina et minus nutrit
arietina et paucas superfluitates / Ca(usa) eius
ergo sanguinibus qui et quibus accidit egritudines
cadere qr repletione plus caro capina gfert
qr A et Rasis qui dicit qr caro capina non
e bona et eius humor non e fortasse
malus / Hircina aut caro e mala ab
solute Intellexit aut Rasis de carne
capina et hircina a lacte diutius seque-
stratis sed Rasis intellexit de capina et hircina
pauco tempore et bene a lacte sequestratis vel
intellexit de capina et hircina que diu-
lactaverunt et adhuc non sunt a lacte total-
sequestrate / Et simigi carnes vocantur
eduline / Et de hac carne sic dicit Rasis
et hec caro e temperata nullam habens malic-
ia ad imponi que sanguinem generat temperatum hor
enim e regulare qr carnes silvestres quorum
sunt hirci boni et capre sunt siue gos
non lactantes sunt meliores nutrimenti / Et
que diu lactaverunt quae enim pauco tempore
lactaverunt propinque sunt abortivis que
sunt pauci et mali nutrimenti / Sed iste diu
lactantes sunt meliores nutrimenti et facil
digestionis deinde que sequestrate a lacte et
adhuc non incitantur ad coitum deinde
incitantur ad coitum et modicum coeunt
Coeuntes aut iam diu sunt vituperabiles
et plus masculi quam femelle / Carnes
aut hircorum castratorum minus sunt male
et melius nutriunt plus aut gferunt car-
nes edorum ad sanitatem qr ad robur virtutis
Castratorum carnes et vitulorum lactantium
sicut et porcorum plus gferunt ad robur
fortes ergo et robusti cadi et multum
exercitates et iuvenes non debent uti car-
nibus edulis / Egent enim fortioribus

nutrimenti sed convalescentibus et debilibus qualescumque
sint et senibus non eligatur alia caro. Sed de
carnibus vitulorum lactantium sepius est quod compe-
tit omni carni et generaliter sed non convalescentibus
sunt enim duriores grossiores et difficilioris
elaborationis carnibus edulis. Secundo etiam
caro grossior est edulina sed plus vices augetur
et plures habet superfluitates et hec in bonitate
sequitur edulina. Sed caro integrum de anima-
lium segregato a lacte et non diu tenute
sunt inter que de arietina et castrina. Carnes
autem asinorum camelorum equorum et ursorum
pessimum dant nutrimentum. Caro leonina cunctis
est calidior et grossior conveniens ad digerendum
dolores et torsiones in ventre generat.
Sed tamen carnibus non est licitum uti via
cibi sed medicine licet uti via medicine. Quod de
de carnibus totalibus capitulis et premissis nunc
in quarto opere premittamus sed in libris de curis
egritudinum et in libris simplicium medicinarum et
de istis in inveniuntur pollicita in libro
Rasis de animalibus et in libro catamiderum
Capitulum decimum de porco silvestri
Secundis patet ex hiis que dicta sunt de porco
domestico convenit enim in natura complete et
caro eius nisi quod porcus domesticus est melioris
nutrimenti et plus nutrit sed porcus silvestris
est levioris digestionis et paucarum superfluitatum
et est melior cunctis silvestribus et est melior
quando possit esse in yeme. Est siquidem facilioris
digestionis nutrimenti propter caliditatem et siccitatem aeris
que excitat. Sed eius nutrimentum declinat
ad meliorem sed hec est que omnibus silvestribus
predictatibus et de mitioribus. Dicunt autem quidam
quod in carnibus omnes silvestria sunt meliora domesticis
tamen contrarium dicit Ysaac competenter de capra
nam capra silvestris est melior domestica
quod verum est de capra perfecta et non de capra
lactante que edulis nominatur. Sed puto quod
edulis domesticus melior est silvestri sed
puto quod domestica quantitativa sunt silvestribus
cunctis paribus et melius et copiosius nutriunt
sed silvestria pauciores habent superfluitates
et levius digeruntur. Et silvestria vero me-
liora sunt domesticis aliquo peiora et
non est contradictio inter sapientes. Capitulum xi
Caro gazel meli[or] de capriolo silvestri
or est cunctis silvestribus et est similis in
hoc carni domestice nisi quod caro gazel
est facilis digestionis et paucarum superfluitatum.

Caro autem yrcorum nondum incitatorum ad
coitum est melioris nutrimenti et plus nutrit
et propter quod ad coitum incitantur et tenent caro
domestici est peioris nutrimenti quia silvestris
nam silvestres sunt minus coitum et hinc
superfluitatis magis in eis consumuntur propter eorum
caliditatem et siccitatem. Et ideo puto esse verum in
porco sed tamen porcus domesticus convenit
ad tempus tenendi et uti coitu minus bene nutrit
quam porcus silvestris. Sed in hinc carnibus
adolescentibus et segregatis a lacte et
nondum tenentibus domestice sunt melioris
nutrimenti quam silvestres licet aliqui asserunt
quod porcus domesticus utens coitu sit me-
lior silvestri. Hinc tamen oppositum credo esse
verum porcus etiam domesticus antiquus est peior
porco antiquo silvestri. Quia in porco
domestico sunt superfluitates valde multe et est
valde indigestibilis sed in antiquo silvestri
non sunt superfluitates et caro eius est multo
subtilior et digestibilior. Et similiter intelligitur
de capra domestica antiqua et silvestri
antiqua. Experientia docet quod capriolus silvestris
antiquus est boni saporis et odoris sed carnes
hircorum domesticorum sunt saporis horribilis
et odoris mali. Caro autem gazel est talior
carne porcorum silvestrium et subtilior et fa-
cilioris digestionis et melioris nutrimenti carne
porcina et precipue cum non pervenit ad
augmentum perfectum et sic verum est quod caro gazel
est melior omnibus silvestribus sed cum utraque
pervenit ad perfectum augmentum porcina silve-
stris est melior. Et sic intelligitur auctoritas
prima partem etiam dicit nam caro gazel cum
pervenit perfectum augmentum est magis sicca
et melior quam caro porci silvestris vel
potest dici quando dicitur quod caro gazel est
melior omnibus silvestribus inter que de
silvestribus quibus a porco silvestri Capitulum
xii est tacendum et xiim de lepore et vulpe
Lepus siccior est et est calidior omnibus
silvestribus et minus nutrit quam porcus
silvestris et capriolus et magis malicolicum
multiplicat et ad consumptiones multas parat lepus
autem iuvenis perfectus et qui ad quem
non pervenit ad augmentum perfectum est temperatus
et velocioris nutrimenti et quanto iuvenior tanto
melior. Lepus autem antiquus non est boni
nutrimenti. Vulpes autem iuvenior est leporibus
in proprietatibus et nam et non est boni nutrimenti.

et proprie circa ad augmentum competunt prestum
et sit antiquus. Si autem adhuc contineris in tempore
venacionis impinguatum ab aliquibus venatoribus
inveniuntur et comeduntur et est superior. Cadaver
autem leporis et eius cerebrum gratia posterius cadit
in paralisim et in alias infirmitates consimiles de
totum eius cimbrata nervos confortat et iun-
turas secundum sapientes similiter et de vulpe etc.
Capitulum 13m de cuniculo etc.
De quo pauca a sapientibus invenio
nisi 3° de alimentis ipsum vocat lepusculum
sed videtur velle quod eiusdem speciei et nature
est cum lepore. Considerata tamen suavitate carnium
albedine et carum pinguedine quia plus
participat corporibus leporinis et suavitate
carnium leporositate et odore boni et
suavi puto quod sint magis temperate et suave
et per consequens magis convenientes et magis in-
fante generatione et sunt carnibus leporis
similiter meliores licet auctores mentionem grossiorem non
dicant, tamen non sunt neganda. Experiencia enim
docet quod sunt melioris digestionis et saporis et
suavioris odoris lepus et cuniculus convenien-
tes parvi sunt meliores, et quanto magis distant
a partu sunt magis boni. Diuturnius autem lactantes
sunt meliores quia qui pauco tempore lacta-
verunt post hos adolescentes, deinde iuvenes
et deinde senes et de castrati qui sunt deteriores
ceteris. Capitulum 14m de porcis etc.
Veruecum carnes ad caliditatem et siccitatem
declinant licet castrati minoris sint
caliditatis et siccitatis non castratis etc. Lactantes
adolescentibus et adolescentes iuvenibus, senes
autem minoris sunt caliditatis et maioris siccitatis.
Iuvenes autem sunt calidiores qualitatibus licet
quantitative adolescentes et lactantes sint
magis calidi. Et hoc est contra verum in bobus
et capris nam lactantes quantitative sunt calidiores
quam iuvenes qualitative quam in porcis et arietibus
lactantes non sunt calidiores quantitative nam eorum
iuvenes sunt calidiores qualitative et plus
nutriunt et ex qualitate et magis temperate
convenit carnes multum nutritivas et sunt
sanas et alias consimiles multas. Et
appetitum confortat et separat ossa que inveniuntur
in corde eius. Capitulum 15m de volatilibus in
Unde volatilia generaliter respectu peditativorum
respectu peditativorum communiter sunt subtiliora
et leviora et minus nutrientia. Sunt
etiam digestibiliora paucioris superfluitatis
et minus virtutis confortativa et augmentativa
plus quam conferunt bona volatilia ad
sanitatem conservandam, et quod ad robur virtutis competit
exercitantes et laborantes iuvenes et
fortes in quibus queritur robur et virtutis
augmentum plus uti debent peditativis
quam volatilibus. Item volatilium nutrimentum
a membris citius dissolvitur quam nutrimentum peditati-
vorum. Dicamus ergo de volatilibus primo de
domesticis, secundo de silvestribus; primo de gallina
et gallo. Gallinarum et gallorum inter
volatilia satis est temperato convenientius et sunt
paucioris superfluitatis et convenienter ad gene-
rationem sanguinis quantitatem et bonum et purum
dant nutrimentum et inter volatilia multum
nutriunt de ipsis, cum nutrimentum eorum cito
dissolvitur etc. Pauci minus nutriunt multum
peditativis. Illud enim parum nutrit paucius
de quo multum convertitur in substantiam membris
et tarde a membris dissolvitur. Illud autem
parum nutrit de ipso et de paucius de quo
parum convertitur in substantiam membrorum et illud
quod sit conversum tamen cito dissolvitur et resolvitur.
Carnes ergo gallinarum et gallorum per se
plus nutriunt carnibus vitulorum sed tamen per accidens
minus nutriunt. Unde non est absurdum concedere
quod carnes gallinarum et gallorum per se
plus nutriunt quam carnes vitulorum. Sed tamen
per accidens minus nutriunt, quia nutrimentum eorum
a membris cicius dissolvitur et minori tempore
post pastum calorem innatum in corpore est
mala considerandi subtilis et licet hec opo-
nibus non sint dicta non reprobantur sed cum
magna diligencia inquirantur, non est
enim eiusdem incipere et finire. Item medici dicunt
quod nutrimentum gallinarum est melius nutrimento caponum
et quod sint convenienciores conversioni in
sanguinem et paucioris superfluitatis et melioris
nutrimenti quam sint galli. Tamen meliores
sunt eiusdem. Item Haly capitulo dicit quod gallus
castratus melior est gallina et etiam ambo
et temperati optimi sunt propter similitudinem ignis
ad optimis. Item et temperamentum et Rasis dicit sic
quod in eodem specie masculus melior est femina.
Item tempus autem 2° capitulo dicit quod caro dura
melior est carne pullorum et per carne
dura. Item autem integrum carne fasiani
etiam unde quod caro fasiani melior sit gal-
lina. Item magis Rasis dicit quod coturnices
generant meliorem sanguinem quam gallinae
carne ergo dicit etiam quod caro gallinarum

iuvenum mediocriter pinguedinem habentium
nutrimento. Et etiam avium ceterarum nutrimento collige melior
est caro gallinae iuvenis satis pinguis
et est mirabilis proprietatis in generando humores
et eorum brodium id est optima medicina leprosorum
secundum auctores. Si bene considerentur dicta auctorum
nulla est repugnantia. Est enim verum quod gallus
castratus melior est gallina anate; sed gallina
quae nondum peperit melior est gallo castra-
to. Similiter verum est quod in pullis adolescentibus
galli masculi meliores sunt gallinis; sed non
in iuvenibus et senibus. Similiter verum est quod
fasianus melior est pullo quia paucarum
superfluitatum et subtilioris digestionis; sed non est
temperatioris nutrimenti et melioris et pluris
quam modo intelligit. Similiter in 2o canonis et
secundo intelligit Mesue secundo Rasis dicit
quod coturnices generant meliorem sanguinem
quam gallina, intelligit meliorem id est paucioris
superfluitatis; sed non est melior ad nutrimentum.
Nutrimentum autem pullorum non est ita bonum
sicut gallinae iuvenis nondum ovantis et
gallorum nondum cantantium, non tamen sunt
pulli plures habent superfluitates et minus
nutriunt et minus bene licet facilius digerantur
quia sunt subtiliores et humidiores. Nutrimentum
autem gallorum cantantium est minus bonum
nutrimento gallinarum parientium et ovantium.
Gallina ovans sine gallo est melioris
nutrimenti gallina ovante cum gallo ut
puta antiqui galli et antiquae gal-
linae sunt deteriores iuvenibus et ado-
lescentibus. Antiqui galli deteriores
sunt antiquis gallinis. Capones et
iuvenes mediocriter pingues nutriti in
campis et non in domibus antiquis pin-
guibus nutritis in domibus sunt meliores.
Adolescentes autem galli et gallinae sunt
et capones iuvenes si coquantur in aqua
cum aceto pauco et modico cimini con-
diantur humoribus stomachi calidis mitigandis
conferunt. Et si senum in aqua coquantur
tunc ventrem leniunt et subducunt et separant
eorum brodium. Et si condiantur cum agresta
et vino granatorum et coriandro fleumati-
ci ventris colico [illegible] praestant. Galli
autem iuvenes gallinis iuvenibus sunt
duriores et sicciores et ad digerendum

tardiores et minus nutrimento conferunt. Galli autem
decrepiti iuvenibus sunt teneriores carnes
sunt tamen tardi ad digerendum. Iure autem gall-
ino utimur via cibi et utimur eorum brodio
via medicinae. Ius si decoquatur in aqua
perfectissime cum sale et [illegible] decocto pri-
metur pacienti colericam multum videlicet post autem
addi in praedicta decoctione polipodii et anisi
et melius operabitur. Ius galli nutritivitatis
quod mandatur decoctioni ratione eius vetustatis
solvit et ventrem lenit et subtiliat et
incidit. Si tempore decoctionis cum polipodio et aniso
et cartamo fiat confert contra quartanam et praeter valet
in colica passione ex flatu confert et confert
ventositatem consumit et arteticam curat
videlicet et ad dolorem producit se plurime et
dolorem stomachi mitigat. Capitulum 16m de ansere
Anseres et anates sed et anate
domestici nutrimento etiam volatilia in aquis
degentia sunt minus mali. Omnibus enim avi-
bus aquosa inhabitantibus anates sunt
utiliores. Anseres autem et anates ad
multam humiditatem declinant et ratione suae proprie-
tatis et ratione [illegible] aquarum quas
inhabitant. Est ergo anas calidior quam gallina
et plus nutrit ut dicit Rasis. Est autem nutrimentum
non ita bonum sicut gallinae 2o canonis. Et
humigi carnem impinguat et sperma multiplicat
et ad coitum incitat tardatur tamen in stomacho
et est grossus et propter anseres. Caro autem
[illegible] avium est nutribilior omnium avium
2o canonis 2r plus nutrit quam gallina
tamen gallina iuvenis post plus nutrit. Licet
eius nutrimentum citius dissolvatur. Inhabitantes
aquas paludales fetidas et corruptas
peiores sunt ceteris et sunt plurimum superfluitatum
et fetidi odoris et peioris nutrimenti. Locus [illegible]
autem avibus ubi est comedendum post alas
et collum. Meliores autem sunt adolescentes
et iuvenes quam eorum pulli quia eorum humiditas
est minor et pauciores habent superfluitates
et plus nutriunt. Volatilia silvestria ratione
domesticorum nutriunt minus et sunt pauciores
superfluitatum et sunt subtiliora leviora et
saniora calidiora qualitate et minus
nutriunt ceteris paribus domesticis et sunt minus
boni nutrimenti Capitulum 17m de fasiano
Caro fasiani dura est et multum similis
carnibus gallinarum et gallorum dome-
sticorum. In agnoscendo dicitur gallina silvestris

Illa ergo que dicta sunt de gallo et gal
lina que dicta sunt prius de fasiano et fasia-
na. Et autem dicitur quod caro dura melior
est carne pullorum quod quo interficitur dictum
est superius capitulo de gallina quare etiam dici quod fa
sianus et fasiana tunc pertingunt ad augmentum
perfectum et ad coitum stimulantur meliores
sunt gallis et gallinis quia gallus et gallina
magis sunt coitiva quam fasianus et fasiana
tamen quia autem coitus facit rem .detioris
nutrimenti domestica enim magis stimulantur
ad coitum quia magis vivunt in otio et
magis multiplicatur sperma in eis. Sed
adolescentes fasiani nondum coeuntes
meliores sunt gallis et similiter fasiane meliores
sunt gallinis. Similiter fasianus antiquus melior
est gallo antiquo. Quia fasiani antiqui
comeduntur et satis bene nutriunt et sunt
meliores saporis et odoris gallis antiquis.
Similiter intelligitur de fasiana antiqua et gallina
antiqua. Fasiana tamen iuvenis et antiqua
melior est fasiano sicut gallina iuvenis
et antiqua melior est gallo iuvene
et antiquo. Sed fasianus adolescens est melior
fasiana sicut gallus adolescens est melior
pulla gallina. Fasianus autem antiquus
paucores habet superfluitates et carnes subtili-
ores et leniores quam gallus antiquus racione
caliditatis et siccitatis aeris que inhabitat et
racione sui nutrimenti subtilioris et racione sui
exercicii maioris. Et fasianus antiquus melior
est gallo antiquo. Et eadem racio ponitur de
fasiana antiqua et gallina antiqua. Fasi
anus autem iuvenis et antiquus est multum sanior
fasiana iuvene et antiqua. Et hec eadem
est racio de gallis et gallinis. Sed adolescens
fasiana est maioris caliditatis et humiditatis et
plenius superfluitatum quam masculus fasianus
et fasianus adolescens et pertinens propinquius
melior est fasiana supra de gallis et
gallinis. De fasianis castratis ponitur
eadem racio sicut de gallis castratis licet
castracio sit magis usitata in gallis quam
in fasianis quia galli non castrati iuve-
nes et senes peiores sunt fasianis non
castratis. Unde forsan gallus non castratus
melior est fasiano castrato quia maiorem
bonitatem acquirit gallus per castracionem quam
fasianus. Capitulum 18^m de perdice etc.

Perdix ponitur similiter fasiano et minus
ca^da multis volatilibus silvestribus scilicet
cuturnice alauda et pluribus passeribus et
columbis. Et eius caro inter silvestres est
subtilis et lenis et boni nutrimenti sed minus
boni quam fasianus et gallina domestica
cuius comprehendebat 2° canonis de turlegi et
spiritualia abstergit et indigestat stomacho
confortat venas ad ydropisim et paralisi ad ydropisim
et ad coitum stimulat carne vetere stringit
ossa et clipea. Est autem una maneries
perdicum que est montana et non inhabitat
loca plana et est lenior et subtilior
et vocatur starna. Et est alia que inhabitat
loca plana et est prima cuius caro non
est alba sed ad quandam nigredinem declinat
et est minoris volatus quam montana
et vocatur coturnix ut puto. Et est alia
species que inhabitat loca plana et est
minor et habet pedes rubeos et carne
albiores aliis et hec perdix vocatur. Nota
starna et coturnix et perdix sunt propinqua
in natura et complexione. Starna autem lenior et
subtilior est coturnice et coturnix calidior
perdice. Starna calidior coturnice. Starna et
est paucioris superfluitatum et facilioris digestionis
coturnice et perdice. Et perdix est melioris
nutrimenti et plus nutrit aliis duobus. Plus
enim appropinquat gallinis et fasiano. Unde
quidam perdicem vocaverunt gallinam desti-
lato collis. Perdices autem adolescentes meliores
sunt iuvenibus et femina adolescens minus
bona masculis adolescentibus et eque in
senibus decrepitis. Coturnices autem sunt separate
consimilium declinantes ad calorem et sunt
subtiles sicut graviores bonos humores
et conferunt adolescentibus 7to colliget 2° canonis
ubi dicitur quod ex comestione coturnicis timetur
spasmus et tetanus non solum quia nutriunt
ello sed quia in sua corpore est ... Estimo
enim quod nutrimentum est ab ello apte ...
gonsores. Et hec eius carnem deperdit sub hoc
titulo culegi et de coturnice et alibi
de starna bene puto quod coturnix et starna
pro ... et eadem caro comprehendi ... autem
... vel si coturnix habet complectens quas
Rasis ysaac attribuit quod ex eius
comestione timetur spasmus. Unde
forsan coturnix apud Rasim aut Rasis

e nome eq̄d contrarij enim 6ᵘ et̄ ponit quod
tardi nutriuntᶻ napello et in 3° dicit cotrnices
nutriuntᶻ napello. et in 2° dicit quod ꝯpello,
sed forsan cotrnices intelligit vnam manieriem
turdorum ul' perdicum 2ᵉ propter gerardum ꝯtinet
tū rasis ꝯtrario et ysaac Ꝺ vtineꝫ in
hijs diuersum vi̇tetꝫ quia hic multum dubito
dicitur ergo rasis et ysaac ponunt starnam
ctis volatilibus leuioreꝫ et subtilioreꝫ non
tamen propter hoc sequitur quod sit melioris nutrimenti
ctis volatilibus, causa e enim esse leuioris nutrimenti
et melioris nutrimenti, vnde aqua sunt leuia
et subtilia et tamen non bene nutriunt vnde licet
aues quedam sint leuiores et digestibiliores
et subtiliores alijs auibus non tamen sunt
melioris nutrimenti Quod autem ysaac et rasis
dicunt quod starna e leuior et subtilior
non fit comparacio ad aues minutas sed ad
alias quas i mente exnat scilicet cotrnices
pullos gallinacios perdices gallinaꝫ
et fasianum Cam 19 in de columbis et

De quibus e dicendum sciendum quod cadi sunt multum
et humidi valde Signum autem humiditatis
superflue e difficultas motus corum et signum
fortitudinis caloris e quod margarite in corum
stercoribus albificantur Et si aliqua diu
consistunt in corum stercoribus diminuunt Et si multum
declinauerint ad senectudinem humiditas superflua
humiditas diminuitur cum volare incipiunt Et
si corpus fuerit et fuerit in etate sua et
in tempore suo sunt meliores via nutrimenti Et
si homines eadem quos comedat condiatur
cum agresta et vino granatorum Juuenes
et antiqui tota via cibi sunt infirmi multum
tamen corum e copiosum Cad antiqui columbi
inhabiles ꝯpetentes i paraliticis et epilepticis
Et puto quod columbi adolescentes sunt boni
hijs qui pati sunt eadem in [illegible]
et cebri egritudines Et masculi in cauo
sunt femellis meliores masculi ergo adole
scentes via cibi quia in eis superfluitas
humida magis e temperata quam in femellis
Nunc autem humidi columbi adolescentes magis
vituperantur ratione superflue humiditatis excellentis
quam ergo ratione excellentis caliditatis 2ᵉ masculi
adolescentes sunt meliores femellis Cam

Que eadem sunt et ad 20 de turture et
ꝯditionem declinat et debet e vnicum
am et plus Et debet occidi antequam comedatur

per vnum diem et generant sanguinem mediocrem
inter grossum et subtilem Et ꝯferunt in fluxu
lienterico diarrico ꝯstrictiua sed in dissin
teria non competunt et hoc e contra multos qui
indicant in omni fluxu [illegible] turtures
et alias plures aues que cadem sunt et
sicce et stiptice quemadmodum turtures Alauda
est e cadi et sicca et stiptica et quod in
fluxu ventris stiptit de turture et alijs
pluribus auibus dictum e ꝯ licet alauda que
paleata dicitur ventrem stringit eius tamen brodium
e ventris productiuum Sunt enim quidam inspicientes
ratione eius corum brodium leuit quod forte
est e vnum de turture et alijs pluribus auibus
Si ergo intendatis ventris constipacionem corum bro
dium non sumatur ul' non elixentur sed assentur
ul' corum prima decoctio abiciatur Cam 21
De volatilibus in aquis et fluminibus degentibus

Vnde volatilium cadi in fluminibus lacubus
ul' paludibus commoratiuum multiplicatus per
fluminum est, effectiua quod si forsan malum
habeat odorem deterior indicatur Et humidi cete
res sunt humidissime et stomachum grauat et
fastidium faciunt et cibum in stomacho putrefaciunt
et precipue si in lacubus ul' paludibus
commorentur Caro anatis siluestris e maioris
caliditatis et plus nutrit quam caro galline
sed in bonitate nutrimenti multum distat a gallina
Ea autem que dicta sunt de anate domestica
possunt esse intelligi de siluestri satis enim ꝯstat
inter siluestria aquatica anas e melior
Caro autem humidi auium aquaticarum et precipue
anatum e inutilior carne omnium auium
tamen quod difficile digeritur ideo congelat et flegma
multiplicat. licet tarde in stomacho et ideo multum
fastidium facit et cibum in stomacho corrumpit
Insuper sunt et quedam aues qui assilant
et vocantur turiones siue dudones et
multum declinat ad caliditatem et siccitatem et
carnis sua e grossa et dura cum autem anti
quantur incipiunt volare propter corum caro
tenescit et pingues efficiuntur et caro
albescit caro et primo erat nigra et ali
qualiter ꝯ duritatem Sturnelli cadem sunt
et sicce ꝯᵒ difficilis digestionis et dure car
nis ꝯpresse sunt nec et corum nutrimentum non e
multum bonum Turdi etiam sunt cadi et sicci
et difficilis digestionis dure carnis et min
quam sturnelli, dreste quod eiusdem nature sunt
cum turdis sed sunt teneriores carnis et faciliores
digestionis et melioris nutrimenti Grues habent
rostra magna et collum longum etiam sunt

dectiores ut grues ciconie et sunt mali
nutrimenti et difficilis digestionis et generant melancoliam
et sunt contra naturam. Unde Ysaac avium et plurium non
approbo usum via tibi non pateat nisi in egris

Capitulum 22m De pavone etc.

Carnes autem pavonum cibis in metro dicitur
sunt magis male sunt enim meliores sapore
et suaviores odore et secundum operis via
tibi sunt pro licet enim aliquando ardeatur sed sunt
sicce et grosse ideo sunt difficilis dectoris et
digestionis difficilis. Et quare oportet quod in hieme
occidantur ante per duos dies vel per unum
longi autem carnes omnibus aliis sunt magis
putrefactibiles. Ubi eius pulpa sunt conservata
per unum annum absque corruptione et
fetore licet esset exsiccata et contracta. Causa
autem huius est quod sic sunt densitas et siccitas
et durities et cum pauca caliditas
longi autem carnes sunt melius et stipticae
et earum usus generat melancoliam et sunt contra naturam
Ubi competunt in fluxu ventris et dissinteria
ut dicetur in additionibus meis in capitulo de
dissinteria. De qualibus autem primum invenio
a sapientibus non quod hic continuat in quod locum cibis
cum carnibus boni nutrimenti. Sic loquitur qualitas
eius voluntate etc. De fasianis patrum invenio
a sapientibus non quod hic continuat cibus cum volatilibus
boni nutrimenti sic loquitur fasiani et qualie
autem satis proprie sunt perdicibus in natura et
complexione sunt tamen calidiores humidiores pinguiores
et maiores nutrimenti sed perdicum nutrimentum
est melius et paucioris superfluitatis. De starno
est quedam avis maxima que vocatur
starnus que filius est anseri et anati sed est
magis grossis nutrimenti et difficilioris digestionis
anate et forsan ansere. Summa secundi
tractatus scilicet de naturis complexionibus et operationibus
partium alimentorum peditalium et volatilium et
primo in generali. Capitulum primum in generali.

Membrorum quedam enim quidam sunt humida
valde quedam sicca quedam media
humida quidem ut pinguedo cerebrum medulla
medulla et similia sicca ut nervus carti-
lago cutis intestina renes et vulna
mediocria ut caro munda pinguedine que
videntur in cute et costis membra autem
que sunt frigida et sicca nervosa sunt nutrimenti
et tardius digeruntur et precipue si sit ex
maioribus animalibus. Interdum autem nervus et
cutis et precipue alimentorum peditalium et lactantium
sunt magis mala membra autem humida ut
cerebrum et pinguedo et similia sunt viscosa
et lubrica villos stomachi debilitantia ab
operationibus inducentia humores flatuosos et
viscosum generantia et sunt in malos humores
convertibilia. Mediocria ut caro pinguedine
munda sunt melioris digestionis et temperatiora
et melius competunt nutrimento. Tempore competunt
membra cum multa pinguedine pauca et medi-
ocri. Sunt enim quedam pinguissima vel
membris per quam fit superfluitatum expulsio proxima
que et longi sunt indigestibilia lubrica
cito de stomacho descendentia abhominabilia appetitum
defendentia velociter in corruptionem mutabilia flatum
viscosum multiplicativa et maxime si longi membrorum
sunt ex animalibus humidis ut sunt porci. Sed
pauca pinguedine longinqua et longinqua
a membris expulsioris superfluitatum facilis sunt
digestionis et amica sunt stomacho et bonorum sapores
generans et precipue si sunt ex animalibus
bonis ut vitulus porcus agnus animal
de mediis non nutrit sed mediocriter est sicut

Sicut quod inter carnes et pinguedines
sunt multa media scilicet costarum extremitas
mamille testiculi fundamenta et guleet
lingue et cutis tenuitas quod bene testatur
eorum color qui est medius inter carnium
ruborem et pinguedinis albedinem. Hec etiam
attestatur eorum substantia que est media inter car-
nem et pinguedinem. Media sunt carne cor-
ne subtiliora et pinguedine grossiora et sunt
media in calore et complexione et ideo sunt boni saporis
et si bene digerantur eorum nutrimentum et sicut
carnes pingues et si non bene digerantur
generant flegma humidum et viscosum secundum plus
et minus secundum quantitatem sue substantie et animalium
a quibus sumuntur. Si enim longi membrorum sumpta
sunt ab animalibus humidioribus generabunt flegma
humidius et viscosius. Similiter etiam quod in simina
viscosa erunt et humidiora generabunt flegma
humidius et viscosius. Et si longi membra
sumantur a porco et non bene digerantur
generabunt flegma viscosius et humidius quam si
sumantur a vitulo. Sic mamilla si non
bene digeratur generabit flegma viscosius quam
cutis tenuitas et costarum extremitas longi
autem membra media dicuntur non secundum comparationem
quam componuntur ab extremis. Hoc enim modo
caro pinguis est media inter carnem et
pinguedinem sed dicuntur secundum similitudinem quam assimilantur

utique et sunt membra simplicia homogenea
bene quod corpus non est grossa / Mamilla est cum
simplex nec pinguedo simplex nec composita ex
eis sed est similiter cum utique / Et similiter intestina
in aliis superius enumeratis / Quod autem corpus grossum
mamilla est cum glandulosa compositorum ad
membrorum que similitudinem carnis sunt / sunt
simpliciter meliora nutrimenti quam similia sunt compo-
sita pinguedinem sunt magis boni nutrimenti cum
sine pinguedine et duriciei / cum quedam
est inguinosa quedam lactosa alia est que
excepta venarum repleta paruitatem / alia
est caro iugulorum que omnibus dicitur / nam
cum inguinosa est lactosa melior et
temperatior licet enim carnem pinguedine sed iuvenum
sicut compositorum et corporis adipem reducimus
cum autem iuvenum non est bona sicut etiam
et caro que est excepta venarum corpus
habet autem forte melior est carne iuvenum
Simpliciter dico quod membra dura sicut nam
quedam sunt vicina ossibus et cuti / Alia
autem sunt longe ab ossibus sicut venter
vulva matricis et similia / Alia sunt media
inter cor et cerebrum calori naturali vicina
Que autem cuti et ossibus vicinantur sunt
teneriores carnis et minoris pinguedinis et
paucarum superfluitatum et sunt melius nutrientia
sunt que non vicinantur cuti et ossibus
quia talia grossiorem habent carnem et maiorem
pinguedinem igitur sunt indigestibilia et sa-
poris insipidi in aliorum Membra que sunt
vicina cuti ex quibus humores superfluitates
expelluntur et distat acute corpus cutis
poros membrorum superfluitates resolvuntur et sunt
longe ab ossibus ex quia collisione membra
mortificantur ut venter et intestina grossa sunt
et indigestibilia multarum superfluitatum et non
sunt laudabilis nutrimenti Membra autem que
prope cor et inter epar et cor et cerebrum
et sunt meliores nutrimenti et puriores ex lon-
ginqua a corde nutriuntur enim sanguine
puriori Et sicut iecur et cor superfluitates
quia calor naturalis prestius resoluuntur Membra
autem inferiora que sunt prope caudam propter cau-
ditates sunt magis boni nutrimenti Membra autem
media sicut sunt intestina secundum positionem sunt
media secundum naturam et propter ceteris partibus
Simpliciter membra dextra meliora sunt sinistris

ac anteriora posterioribus propter corporis pro-
quinquitatem Simpliciter membra mobilia aliis partibus
sunt meliora et digestibiliora et paucarum
superfluitatum sicut lacti sunt paucarum superfluitatum
et bene digestibiles / Unde cum lactosa
inventa inter ossa et prope cutem et inter cor
et epar vel cerebrum et cor in dextra parte est
optima via nutrimenti et precipue si sit scripta
specialibus bonis Capitulum 2m de pedibus et

Omnibus extremitatibus extremitatibus animalium
animalium que sunt pedes aures naris
que est ex grossitie et viscositate generant nutrimentum
sunt enim de specie iuvenum et cutis et super hoc
est unum de extremitatibus que sunt immobiles
et sunt inquiete sicut nares aures que
magis mouentur quam pedes vel labia Extremitates
enim optima sunt mobiliora tamen carnis nutrimentum
est melius puris et digestibilius nutrimento non
laborosorum / Membra enim otiosa vel laborata
nec motum continua viscositatem dant nutrimento
et indigestibile et cito descendens / Nervi
est ergo ut extremitates simile generant nutrimentum
licet membra iuvenosa et immobilia viscositatem
dent nutrimento quam extremitates dicte pedes
ergo quia sunt in continuo motu in aliquibus ex-
tremitatibus via tibi sunt meliores et mem-
bra labia / Nares autem et aures magis
sunt in motu et caro sua est magis dura
et cartilaginosa ac indigestibilis et
tardius grossius et viscosius dat nutrimentum
non solum via tibi sed et nutrimenti pedes aliis
extremitatibus sunt meliores et via medicine
leviter et asperitates pectoris et pulmonis
et valet in tussi sicca et ulceribus
vesice et intestinorum ac pactus stringit
ventrem ratione viscositatis / Licet ac pedes
viscosum et equaliter grossum generant nutrimentum
tamen carnis nutrimentum est satis bonum et cum
eis utens digestiva prestius dura Capitulum
3m de capite et

Caput est grossum
durum multum nutrit et calefacit
et generat temporibus frigidis nec extra comestione eius
extimantes cum cucumis et colite / multum
tamen confortat et sanguinem augmentat Et ca-
pita edorum sunt meliora et puriora qualescumque
exhiberi et indigestibus igitur consumptio
Et aliorum quadrupedum capita sunt qualeslibet
tibi magis sunt enim grossiora et duriora
quod corpus digestiva requirunt / Licet capita
vitulorum lactantium prius et capita edorum
sunt meliora temperata digestibiliora tamen

sunt qualescumque in genere sicut et cerebra cate-
norum Experientia patet quod capita leporum valent
multum in epilepsia et paralisi et sic intel-
ligitur de aliis nervorum passionibus sicut
ut de membris sensus et generationis sensus et
motus Capitulum quartum de cerebro et aliis medullis
Quod tamen sit frigidum et humidum fastidium
facit et nocet stomacho sicut alie medul-
le et confert habentibus complexionem calidam quibus
autem sic existentes solet evenire ex eo
appetitus Si quis autem cerebra comedere
velit ante alios cibos sumatur quia postea sumptum
vomitum provocat Unde si sumatur in principio
prandii cum oleo de facili provocat vomitum
Ysaac ponit cerebra secundum partes calidum et
humidum propter rationem sue complexionis humidi
bonum est quod assetur et condiatur cum zinzibere et
pipere et ozimo agresto vel salso sapore et
similibus incidentibus et confortantibus Cerebrum
porcorum ventrem lenit Cerebella autem volati-
lium notiniora sunt cerebris aliorum quadru-
pedum sunt enim minus humida et viscosa
et abhominabilia Ex cerebris quadrupedum
melius cerebrum arietis deinde vituli Et
tamen laudabiliora sunt cerebra gallinarum
gallorum sturnorum perdicum fasianorum et
adhuc cerebella volatilium montanorum
silvestrium sunt meliora et preparatio via
tibi et mentem Cerebrum galli aliquando addit
in meo natura et intellectum et confortat cerebrum
et acuit ingenium Confortatio cerebri leporum
confert tremori membrorum Cum infantium
gingive eorum fricantur dentes velocius
et sine dolore emittuntur et cerebrum cervi
autem humidis stomachum purum et non nocivum sed
non occupatum si sumitur debite preparatum
dat multum nutrimentum sed flegma generat et humores
grossos Cerebrum cervi confert sanguinis fluxui
narium ex velamine cerebri Cerebrum cameli
ex siccitate confert epilensie Cerebella tamen
comeduntur in haustibus et morsibus
venenosorum Oculi de aliis piscibus secundum quosdam
sunt sicci et humidi ratione enim unctuositatis
in eis dominantis a caliditate declinat
Et oculi et alimenta sicca sunt et sitim pro-
vocant et humores ex quibus componuntur
nutrimentum corporis est viscosum et abhominabile
et aliquando laudandum ratione unctuositatis
igitur aliquid indigestibilis et viscositatis
et humiditatis et si comedentur preparentur ut

super dictum est Medulla spondilium que
nucha vocatur frigidior est medulla ossium
sicut et frigidior sicut et cerebro atque ori-
dura tamen est et licet minus humida et si bene
digeratur grossius et plus cerebro dat nutri-
mentum Medulla ossium est saporosior
et facit fastidium et si bene digeratur
multum dat nutrimentum Unde prima multiplicat
humidi medulla nutrimentum calidi et sicca
combusta ponitur preparata licet magis attenuat
talis tamen ratione unctuositatis sue et humiditatis
stomachum mollificat et debilitat et in stomacho
supernatat Medulla que est calefactiva
lenificativa et multum nutritiva stomachum comburat
et destruit appetitum et ideo ut cum zinzibere et
pipere comedatur ut melius malicia eius
corrigatur Medulla cervi fugat omnes
venenosos Medulla est melior vitulorum
suorum tamen caprarum postea caprarum postea agnum
Et medulla ipsorum est magis sicca et
ponitur in pessariis ut induret matricem
Pinguedo autem est mixta cum carne
et alia separata que sepum vel adeps vel
auxungia vocatur Pinguedo fastidium
infert et villos stomachi mollificat et
appetitum destruit et defedat et falsam
sive fantasticam saturitatem inducit Unde
pinguedo sorbentur parum appetitum carnium
humidi autem et sepum porci mittunt sicut
et pinguissima caro porcorum dat nutrimentum
nulla autem liquorum via tibi competit sive sit
pinguedo mixta carni sive separata gros-
sos humores generat et flegma humidum Flegma tamen
pinguedinis carnose est subtilius flegmate adipis
sepi vel auxungie et opilatione nocivum sepum
Adeps est grossior et fastidior pinguedine cum
carne mixta et totaliter minus nutrimento
non pinguedo est pinguior carni quod adeps
quia non competit nisi corporibus que continentur
naribus et auribus que sunt composita ex
cartilagine et cute et sunt inmobiles
et caro earum lacte sunt frigide et grosse et sicce
et difficilis digestionis parum et multum
laudabilis nutrimenti Sed que sunt ex
animalibus lactantibus facilius digeruntur bonum
est quod esui dentur cum sinapi carni pipere
et zinzibere et melius digeruntur et caro grossi
siccis subtilietur Lingua est media nutrimenti

lactos et carne mollem et eius gustus et
nutrimentum est si comedatur cum lacte sibi convenienti
melius nutrit et meliorem generat sanguinem
et pauciorem superfluitatem et si comedatur cum
eo quod est in fundamento lingwe quod salivam
generat sicut mamilla lac et est plena carni
molli et peioris nutrimenti et difficilioris digestionis
nutrimentum lingwe non tamen sicut nutrimentum aliarum
carnium | Collum est laudabilis nutrimenti propter
suum motum quia cavum est propter cutem et super
ossa et propter cor | Unde eius nutrimentum est
bonum et laudabile | Colla anserum et
gallinarum sunt etiam meliora | Et guttur est
cartilaginosum frigidum et siccum et tarde digeritur
et parum dat nutrimentum comedatur igitur cum cibis
et melius digeratur et plus nutriat | Uber
sine mamilla est frigidum humidum grossum multum
nutrit sed tarde digeritur | Cutibus sterilium
et eparis satis cavata confert | nutrimentum eius
est satis bonum | Distat autem a nutrimento car
nium in bonitate eius enim nutrimentum est medium
inter nutrimentum carnium et pinguedinum | Cum
autem in uberibus est lac nutrimentum est grossum
et satis et satis est esui delectabile et lacta
toribus similiter | Cor est calidum et durum et
tarde digeritur et si bene digeritur secundum aliquos
parum nutrit et secundum alios multum nutrit
| Et hoc videtur rationabilius quia cor est generativum
et nutritivum conpurissimo sanguine et est car
nosum igitur multum nutrit et bene digeritur
dicentes autem quod parum nutrit voluerunt respectu
aliarum carnium sed non simpliciter | Pulmo
frigidus est et parum nutrit et eius nutrimentum
attrahit flatum et stringit ventrem | Reliqui dicunt
quod pulmo est facilis digestionis propter eius ra
ritatem et parum nutrit | Pulmo arietis
generat calcati excoriationem cum positus calidus
super ipsam | Epar est grossum et durum calidum
et humidum difficilis digestionis sanguinem generat lau
dabilem et multum nutrit et plus quam alia
tamen ratione sue humiditatis naturalis | Sed epar
alium lactantium ut edorum vitulorum etiam
est melius | Epata autem anatum et gallinarum
saginata sunt et boni saporis et humores
generant laudabiles et bene nutriunt | Epar
lupi dolori epatis confert | Epar canis
rabidi datur in potu morso et prohibet
motum aque | Splen est membrum mali
nutrimenti et male digeritur et sanguinem
generat melancolicum Est autem splen membrum frigidum
et siccum sed melancolie est receptaculum eo
licet aliquam ponticitatem propter quam si assetur
confert gengivis et appetitum irritat | Splen
autem porci etiam est laudabilior propter sue
substantie raritatem | Stomachus sine ventre est frigidus
et tarde digeritur et parum nutrit et saniem
generat flaticum | Sed ventres anatum anserum
et gallinarum sunt etiam meliores | Ventres autem
anatum etiam est laudabilior propter sue humiditatis copiam
et post eum venter gallinarum | Hii enim duo etiam
sunt meliores et laudabiliores | Renes tamen
venter est plures nutrimenti quam pulmo Renes
sunt grossi et duri substantie et ad similitudinem declinant
et nutriuntur ex ventuositate urine | Earum
igitur nutrimentum est malum et sunt difficilis
digestionis et horridi saporis et pessimum
generant nutrimentum | Laudabiliores sunt renes
lactantium et precipue edi lactantis | Ale avium
magnarum et anatum anserum et sturnorum
sunt etiam membris melioris nutrimenti et priores
et sic in aliis avibus et hoc est propter suum motum
et laborem continuum | Sunt enim ale in motu
continuo igitur caro sua est tenerior et subtilior
et minus superfluitatum | Testiculi gallorum pinguium
nondum cantantium sunt boni nutrimenti et multi
et facilis digestionis post bonarum carnium nutrimentum
| Testiculi autem quadrupedum iuvenum coeun
tium non sunt laudabilis nutrimenti et sunt difficilis
digestionis | Sed ex adolescentibus animalibus nondum
coeuntibus sunt laudabiliores | Dicunt quidam
quod comestio eorum incitat ad coytum contrarium
in nutrimento et quia est plus sicco valde parum
nutrit et tarde digeritur et sanguinem generat
malum et propter quia plurimum superfluitatem generat
quod stomachus | Dicunt quidam comestio matricis facit
ad conceptum mulierem Capitulum de diversitate

carnium ex artificio

Quia ex diversitate modi preparationis et artificio variatur et proprietas
et opus rerum corporum humanorum ideo de diversis
artificiis et preparationibus est dicendum Si enim
vellemus diversas carnium maneries et species
dicere comparatione supponendo est idem artificium
et eandem preparationem aliarum enim non esset iusta
comparatio Sed licet carnes porcine sint
meliores caprinis si utrique sint assate vel
frixe tamen si caprina sit elixata et porcina
sit elixata forsan caprina erit melior
et comparatio inter carnes diversas variatur
ex artificio | Si autem caprina sit elixata
et porcina assata forte erit eiusdem bonitatis

et si ergo caprina sit assata et porcina
elixata erunt equalis malicie. Et si porci-
na sit elixata et caprina elixata erunt
equalis bonitatis. Exemplum dicta sunt vera
in eadem specie carnium nam caro porcina
assata melior est alia elixata et in caprinis
totum oppositum nam elixata melior est assata
sed eodem artificio suppositis sunt equalis boni-
tatis vel malicie nam due carnes caprine assate
vel frixe sunt equalis malicie et assate
equalis bonitatis. Exemplum cum sit comparatio
inter diversa artificia supposita est in quan-
ries sine speciebus carnium nam assatura carnium
porcorum porcinarum melior est earum elixa-
tura et assatura carnis porcine non est
melior elixatura carnis caprine. Sicut
etiam quedam carnes quarum assature et
frixure magis sunt contrarie. Et alie sunt magis
proprie elixature nam carnes humide et
pinguedines valde sunt convenientes assature
et frixure nam huiusmodi artificio earum humidi-
tas temperatur et ventositatibus et consumuntur et
erunt melioris nutrimenti et facilius digerentur.
Carnes autem naturaliter sicce et pauce pinguedinis
meliores sunt elixate in aqua. Propter hoc
enim earum siccitas temperatur et digestibiliores
sunt earum humiditas substantifica destruetur
et efficientur pauci et mali nutrimenti. De
mediis autem inter humidas siccitates pinguedines
et macrities sententia mediocriter. Possunt enim
assari et elixari sed earum assatura non debet
esse fortis nec longa nec cum igne forti
nec penetrans ad partes centrales ne earum
humiditas nutrimentalis consumatur. Unde vero ratione
est ut corpus vinciatur calore alimentale ut virtus
ignis minus penetret ad profundum et conservabi-
tur humiditas nutrimentalis. Imo forte sit assata
in profundo et centro sunt elixatis humidiora
et propter hoc etiam assa prefixa modo plus
nutriunt elixatis et virtute roborant et
conferunt hiis qui fluxum sanguinis passi sunt.
Huiusmodi autem carnes ventrem stringunt et
multum nutriunt sed tamen difficulter digeruntur et
non competunt nisi fortibus stomachi calidi et robu-
stis. Et assata que cooperiuntur statim cum ab
igne deponuntur antequam expiret earum malus
vapor et propterea comeduntur mortalia
sunt et venenosa. Illa vero assata sunt coopi-
enda vel elixata sunt conservanda in loco humido.
Infastulis autem cocta sine aqua sicut
in lardaces fit media sunt inter assata et
elixata et propter sunt pastillata. Illa

pastillata magis appropinquat assatis et ergo
nam vastulata sive pastillata in quibus
ponuntur cocta et sicca conservantur humiditas sunt
sicciora et calidiora. Illa autem in quorum
vastulis fit porri et humida humiditas conservata
sunt humidiora et minus cocta. In bastulis autem
fiant carnium pinguedinum humiditas et grossas
et viscosas apponenda sunt cocta subtiliata
incisiva diminutiva et confortativa et potius
in carnibus calidis sicut subtilibus maturales
quam porcorum sunt apponenda. De mediis autem
inter hec mediocriter est sententia. Et ideo semper
carnes sunt diverse et diversarum naturarum diversitas
sunt proinde sic quod maturarum mala carnium
corrigatur et earum bonitas conservetur. Communiter
enim assata ceteris paribus plus nutriunt et difficilius
digeruntur et ventrem stringunt et elixata e contrario.
Exemplum inbastulata et acetosa aceto et
vinis temperatorum ventrem stringunt et valent
contra colicam e contra. Sed inbastulata cum aquis
speciebus et aceto humores grossos subtiliat et
viscosos incidunt. Exemplum inbastulata cum
vino lacte amigdalarum passulis et similibus
pectoralia leniunt et sputum facilitant. Exemplum
gallus autem assatus melior est quam in ventre
coctus vel agni assati quia eius humiditas consumatur.
Exemplum agnus assatus caprinus melior est frixo sed edus
assatus melior est frixo et saporosior caprino
nam in eodem est quedam infestatio mali saporis
et odoris que naturaliter deperdita
ad aerem reducitur et efficitur peioris saporis
et odoris. In frixo enim huiusmodi mala humiditas
est resoluta et est delectabilioris odoris
suavioris et saporis. In agno est quedam
ingrallago que naturaliter sopitur et non apparet
gustui sed in frixo est apparens et frixus agnus
est peioris saporis. Sic dicit quidam frixus
agnus est melior quia quievit eius vapor.
Et agnus caprinus est melior propter eam dictam
sit propterea expeditius quod ceteris paribus domestica
sunt convenientiora assature quam silvestria
cum sint plurium superfluitatum et pinguiora et
humidiora. Et peditalia quam volatilia. Et
de ambulatibus porcine. Et de porcinis
lactantes et adolescentes et caprina est minus
[illegible] De mediis medio modo est sententia
De volatilibus autem convenientes assature
sunt anseres anates gallice capones
pingues. De silvestribus peditalibus

carnes porcine adolescentes. Deinde capriolorum
pinguium carnes. De volatilibus silvestribus
carnes quecumque animalis silvestris pin-
gues fasiani pingues perdices et sturni
pingues et eius assatione. Capitulum 6um de electione
[D]icunt ergo domini que car carnium et
nes sunt eligibiliores scilicet an silvestres
vel domestice. Deinde que eligentes simpli-
citer peditantium vel volatilium. 3o de peditan-
tibus domesticis que eligibiliores. 4to de
silvestribus peditantibus. 5to de domesticis
volatilibus. 6to et ultimo de volatilibus
silvestribus. Propter primum sciendum quod considerata
nutrimenti quantitate et bonitate domestica
generaliter ut plurimum sunt silvestribus meliora. Eorum
enim nutrimentum est copiosius et magis ergo eligibilius.
Communia enim silvestria ad equalem mediocritatem
declinant propter aeris continuas siccitates et velocitates
motuum eorum et vehementias. Si autem consideremus
digestionis facilitatem et superfluitatum paucitatem
silvestria sunt eligibiliora domesticis quia domesti-
ca difficilius digeruntur et sunt plurium superfluita-
tum. Silvestria subtiliora et teneriora carnis
sunt et paucorum superfluitatum. Sic ergo considerato
sunt eligibiliora. Si autem loquamur de nutrimento
in via conversionis actuali quantitate silvestria sunt
meliora. Nam sanguis generatus ab eis est
purior et paucarum superfluitatum. Sed si loquamur
de nutrimento actu nutriente sic domestica sunt
meliora. Nam perfectior est solido nutriens do-
mesticorum nutrimento quam silvestrium. Verum non est
dubium quod domestica peiora sunt nec nutre (?)
quam silvestria. Et ego teneo propterea quod
domestica sunt eligibiliora simpliciter quam silvestria.
Item ad hoc de volatilibus et peditantibus potest dici
quasi per eundem modum. Peditantia enim plus
nutriunt et eorum nutrimentum actu nutriens solidius
et melius et quemcumque. Sed volatilia sunt
magis delectabilia et principaliora ut perdices
generant et sanguis ex eis generatus purior
est et paucarum superfluitatum. Et ad hoc intendit
dicit G. quod optimus panis optimum generat
sanguinem et carnes volatilium. Considerato
ergo robore carnes peditantium sunt eligibiliores
magis enim faciunt ad robur virtutis licet
volatilia magis ad custodiam sanitatis conferunt.
Propter 3um sciendum quod carnes porcine sunt
eligibiliores considerato robore corporis et augmento
virtutis et nutrimenti et bonitate et perfecta as-
similatione nutrientis. Nam carnes porcine

faciunt magis ad robur corporis et augmentum virtutis
plus enim nutriunt ceteris carnibus et eorum nutrimentum
actu nutriens videtur plurimum humano corpori. Nam
ut communiter peditantium porci homini similiores
tamen quod quidam comedunt carnes hominum
loco carnium porcorum porcinarum. Et huiusmodi
carnes sunt eligibiliores suppositis forti digestione
et robore corporis augmento virtutis. Sed considerata digestionis
facilitate et superfluitatum paucitate et sanitatis
custodia carnes edorum sunt eligibiliores de lacta-
tibus vitulis et agnis annalibus mediis
est assumendis. Cum ergo considerantes sanitatis
custodiam secundum diversitatem carnes esse me-
liores post has vitulorum lactantium et agni
annalis. Considerantes autem robur corporis et
augmentum virtutis carnes porcinas ceteris prius
in bonitate aliis preponunt. Considerantes autem
utrumque simul preponunt carnes agni annalis
vel castratorum iuvenum vel vitulorum lacta-
tium. In fortissimis autem et multum calidis
exercitantibus carnes porcine propter iuventutem
sunt meliores non lactantes nec antique. In senibus
autem frigidis et debilibus eligantur carnes edorum.
In mediis autem carnes annalis agni vel vi-
tulorum lactantium vel castratorum iuvenum. Hec
enim carnes cum hoc quod virtutem augmentant et sanitatem
conservant licet magis eius porcine contineant
augmentum et sanitatem conservant magis quam edulie
carnes et aliarum consilio. Nunc autem in senibus
non competit corporis robur vel augmentum virtutis
sed secundum conservatio sanitatis. In athletis et fortibus
insudantibus exercitiis competit robur corporis et
augmentum virtutis. In mediis medio modo. De
silvestribus melior est caro gazel licet ad
melancoliam declinat et hoc est verum considerata
digestionis facilitate et superfluitatum paucitate. Sed
considerata nutrimenti multitudine et bonitate caro
porci silvestris est eligibilior. Fortibus ergo et
fortibus insudantibus exercitiis in quibus
competit robur corporis et augmentum virtutis et non
secundum conservatio sanitatis huiusmodi carnes sunt
meliores quam carnes capriolorum. Sed illis
in quibus plus competit conservatio sanitatis quam
robur corporis aut augmentum virtutis et qui levibus
exercitiis fortibus non intendunt carnes gazel
sunt meliores et eligibiliores. Eligantur
ergo caprioli lactantes et adolescentes et
iuvenes antiqui autem sunt spernandi. In porcis
autem silvestribus lactantes et iuvenes sunt
spernendi. Adolescentes autem et iuvenes

sunt electi. In cunctis autem et leporibus et cuniculi
adolescentes et lactantes sunt meliores. Cuni(culi)
autem castrati iuvenes non castratis sunt
meliores et similiter arietes iuvenes et aliqui
castrati sunt meliores non castratis. De volatilibus
autem domesticis gallina adolescens iuventuti
propinqua que nondum peperit est melior
deinde gallus qui numquam cantavit deinde capo
nes iuvenes. Unde capo iuvenis melior
est gallina ovante. Sed gallina que numquam peperit
melior est gallo castrato et deinde comparat
non contradicit dicto avicenne. In pullis autem
galliaceis masculi sunt meliores femellis
et non competunt ad robur corporis nec augmentum
virtutis sed solum ad conservationem sanitatis et custodiam
virtutis ut sunt mediocres diete. De silvestribus
autem volatilibus carnes fasianorum iuvenum
et perdicum inter omnes silvestres plus nutriunt
et melius et plus virtutem confortant et corpus
roborant, licet sturnus sit subtilior et levior
et paucarum superfluitatum et facilioris digestionis.
Pulli autem fasianorum et perdicum plus
faciunt ad conservationem sanitatis et custodiam
virtutis et non ad robur corporis nec ad augmentum
virtutis. Sed sanis et fortibus non competunt
sed in hiberno quia sturnus sit plures et
melioris nutrimenti. Sed tamen in hiberno quia est subtilior
levior et digestibilior et paucarum superfluitatum.
Coturnices autem electe sunt pinguiores ut
communiter. Columbi electi sunt volare incipi
entes. Turtures autem sunt adolescentes tusien
tes iuvenes competenter valentes et ad senec
tutem accedentes sic carum est magne utilitatis.

Capitulum 1m de usu carnium

Sciendum quod homo
sanus debet uti carnibus boni nutri
menti id est in quo digeruntur mala cibaria quia eo
non decipiatur quia licet in principio non noceant
in posterum tamen ad pessimas egritudines perducunt.
Sed negligi non oportet pro una vice omnia que
ad usum pertinent cibaria. Licet enim nocumentum quod
per singulos dies fit non sentiatur quia multo tempore
fit manifestum. Restringe ergo consilio ab omnibus
carnibus mali nutrimenti non licet ab aliquibus
facilius digeruntur malis tamen humorem latent in
corpore qui in posterum causant egritudines putridas.
Licet ergo male carnes sint aliquorum gustui
delectabiles et suaves tamen non sunt comedende.
Neophytandum enim est aliquid nocivum propter de
lectationem assimiliter sicud enim urgemus est aliud
innocumentum propter gustum dimittere. Et quod sunt

interdum sapientum inter omnia que corpus robo
rant et virtutem augmentant et sanitatem conservant
et virtutem custodiunt sunt carnes laudabiles
et bone de quibus supra. Carnes etiam optimum
sanguinem generant quare sanus debet uti car
nibus propter robur corporis et augmentum virtutis
et custodiam sanitatis et etiam generationem optimi
sanguinis. Nam sanguis optimus optimum est
nutrimentum. Ergo exercentes robur corporis et virtutis
augmentum utantur carnibus grossis boni nutrimenti
ut porcinis vitulinis agninis animalibus
castratis et caponibus grossis et perdicibus similiter fasi
anis et similibus. Crescentes autem solum custodiam
sanitatis debent uti carnibus subtilibus et facilis
digestionis et boni nutrimenti ut edis lactantibus
et pullis gallinarum et perdicum et fasianorum
et similibus. Fortes ergo et iuvenes et exercitantes
se fortibus exercitiis ut athlete et similes vires
valentes fortissimas utantur carnibus porci
nis que sunt maximi nutrimenti et difficilis
resolutionis et multe adhesionis. Tales
enim carnes magis faciunt ad robur corporis
et augmentum virtutis. Sed integra de aliis
carnibus difficilis digestionis et boni nutrimenti
et multi sicud sunt castratorum iuvenum
et vitulorum adolescentium. Debiles autem
et senes et quiescentes et ociosi et convale
scentes utantur carnibus subtilibus propinquis
ut in sanguinem convertantur boni nutrimenti facilis
digestionis et paucarum superfluitatum ut carnibus
edorum galliarum adolescentium nondum ovantium
et pullorum gallinarum galliarum perdicum fasianorum
et fasianarum iuvenum et sturnorum coturnicum
caprolorum lactantium. De mediis autem inter hec
extrema mediocriter est sentiendum. Exemplum
dico quod temperatus debet uti carnibus temperatis
sic debet uti carnibus calidis et calidi
frigidis et humidi siccis et sicci humidis. In corporibus
ergo temperatis tamen domestica sunt meliora
silvestribus et inter domestica gallina
iuvenis et capo iuvenis et lactantes
vituli et castrati fasiani et perdices iuvenes.
Hec enim inter carnes alias sunt magis
temperate. Frigidis autem et humidis silvestres sunt
domesticis meliores. Inter domesticas caro
animalis agni. Carnes autem porcorum
eis non competunt. Calidis autem et siccis et
colericis carnes porcorum adolescentium et vi
tulorum lactantium sunt magis congrue. Exemplum

pinguedo et carnosi valde vtantur similis
pars iuuenibus. Unde in hiis domestica silua-
nestribus sunt meliora. Et inter siluestria
eligantur minus antiqua et magis sicca
ut sunt capreoli cuniculi starna perdices turtures
et aues parue. Inter domestica caprina et
vitulina magis conueniunt quia ad siccitatem decli-
nant. Hiis etiam conueniunt piscibus volatilia magis
competunt quam peditalia. Et per contrarium macri-
lenti et sicci indigent pro eorum nutrimento car-
nibus humidis et maxime iuuenibus. Unde
sunt porci et annuales agni et galline
iuuenes et fortes et pulli uti agnis
lactantibus maxime in regionibus calidis et con-
ditionibus calide et sicce competunt satis sunt lauda-
biles. Tempore siccitatis ergo quidam homines sunt
habentes debilem digestionem et tardam in eorum
stomacho et hii indigent cibis facilis digestionis
de quibus supra. Et per oppositum habentes stomachum
calidum et fortem ad digerendum indigent
cibis grossioribus difficilis digestionis maxime sub-
tiles in hiis stomachis aduruntur. Tempore
sunt quorum cerebrum est debile qui etiam habent
memoriam debilem et ratione eorum. Carnes
autem hiis conueniunt sunt gallorum adolescentium
gallinarum turturum et fasianorum et eorum
cerebra. Cerebrum galli antiqui in hoc est
mirabilem competentem. Tempore quidam sunt homines
quorum ... nerui sunt debiles propter timorem
et spasmus et metus ... ut epilentici paralitici.
Carnes hiis conueniunt sunt columbarum volare
incipientium et similiter in antiquis columbis ...
... in hoc cum mirabilis competentis et similiter
carnes cum eorum capitibus cocte. Sunt
autem quidam quorum spiritualia sunt debilia
grossis humoribus occupata hiis conueniunt carnes
perdicum sunt conuenientes ... que cor con-
fortant et spiritualia mundificant et similiter car-
nes starne et gallinarum antiquarum carnes
hiis sunt magis conuenientes nec ... (?)
Sunt quidam quorum spiritualia sunt aspera et
sicca et hiis conueniunt carnes que spiritualia
leniunt et humectant. Unde sunt carnes porcorum
decocte cum ordeo ... est contra tussim siccam
et contra asperitatem gutturis et pulmonis. Sunt
quidam quorum stomachus cum patitur ab ydropisi et hiis
... conueniunt etiam hiis
qui habent spleneticam passionem et etiam hiis
qui vrinam retinere non possunt et contra similia

stomachum confortat et ventrem constringit et vri-
nas aperit et disponit ad ydropisim. Conueniunt
perdicum carnes. Epar autem ... mirabilem
est competentem in epatis confortatione et omne epar
confortat epar ... ratione similitudinis et proprietatis.
Sunt homines quorum venter cum stipticus carnes
eis conueniunt sunt porcorum elixatorum gallinarum
iuuenum animalis agni iuuenum castratorum
et brodium alaudarum et paruarum auium eorum.
autem venter cum lubricus vtantur carnibus perdicum
starnorum et turturum assatorum et elixatorum
et carnibus pauonum et similiter carnibus
vitulorum acetosatorum similiter preparatorum et proprie
si humiditas lubricitatis est propter coleram pungentem
stomachum et intestina. Si autem est ex frigiditate
et stomachi contrarie debilitate tunc carnes in
medietate superius dicte ... meliores. Sunt
quidam inepti debiles et tardi ad coitum
hiis conueniunt carnes perdicum anatum gallinarum
et eorum testiculi porcorum sunt conuenientes et similiter
carnes passerum dicitur quod in libidinis anatum
cum mirabilis competentis. Carnes subtiles et
paucarum superfluitatum competunt in suspectis
ad calculum et vlcera in suspectis ... ad
opilationes viarum vrine et hii vtantur
carnibus perdicum conualliatarum starnarum auium
paruarum. Sunt quidam dispositi ad vlcera re-
num vesice et intestinorum et isti vtantur
carnibus habentibus virtutem mundificatiuam et
consolidatiuam et tunc comedantur pedes por-
corum et vitulorum quia ratione viscositatis consolidant
et habent aliquid lubricitatis ratione cuius mundi-
ficant et lauant. Sunt quidam febricitantes cum
repletione venarum et hii abstineant a car-
nibus. Sunt quidam dispositi ad istas febres
repletionales plus aliis sanius et illi
a carnibus debent abstinere et specialiter a carnibus
calidis multi nutrimenti et multarum superfluitatum.
Omnis enim caro calefacit et replet. Que
febribus carnes non sunt conuenientes et specialiter
ex repletione. In febribus malis longis siue
ubi magna repletio possumus exhibere
carnes subtiles et facilis digestionis et paucarum
superfluitatum et ad frigiditatem declinantes ut vbi
custodiatur vel macer vel acetificatur ut sunt
carnes pullorum iuuenum gallinarum perdicum
fasianorum edorum et paruarum auium alteratarum
cum agresta et vino granatorum et similibus.
Dico non sit malis febris ethica et consumptiua

indigentes carnibus humectantibus et bene
nutrientibus et facile generabilibus et digestibilibus
alteratiuis. Unde in hiis omnia inuenti carnes
limaciarum arborearum decenter preparatarum
multum comedantur. Nam bene nutriunt et sunt
pauce superfluitatis et digestibilitate alterant
et habent quandam viscositatem tunc cum
membris adherent et non cito resoluuntur
eorum nutrimentum. Et adolescentum extremitates
decocte perfecte sunt conuenientes propter causas dictas
sicut pedes vitulorum lactantium et edorum
valent ad id. Capitulum 8m de saporibus

Sciendum quod secundum Galienum 2o alimentorum
huiusmodi sapores et salsarum delectamenta
minus plus inferunt nocumenti quam prestant
ad salutem. Unde dicitur quod in quibus sunt
usu delectatio magna prestat confert ad digestionem
tunc sunt habet melius igitur delectari melius
est. Cocorum enim delectatio finis proximus
et multum utitur consuete ut digestionem
magis bona conficiatur. Nam propter huiusmodi
saporis delicaciores homines plus comedunt
quam debent. Ciuos cibaria mala comedunt
que ipsi sine saporibus non comederent comedunt
etc. Et huiusmodi saporibus plus
quam expediat cum sint medicinales magis
quam cibales consequenter indigestio fit. Nihilominus
huiusmodi sapores sunt utiles in corporibus
sanis propter aliquales malicias cibariorum
corrigendam ut si carnes sint grosse et
viscose salsa sit incisiua et digestiua etc.
Secunda utilitas quod in infirmis habentibus appetitum
debilem et prostratum ut cum tali sapore melius
possint cibum capere quod postmodum digeratur
quod cum appetibilia sunt perfectius digeruntur
et propter hoc sunt sapores confortatiui
virtutis digestiue. Quo huiusmodi salse parate
est sciendum eo quod saporum naturam medicinalem
medicamentibus autem sani uti non debent
nisi in pauca quantitate et parumper et quanto
sapor plus distat a natura cibi tanto
minus de eo sumatur. Nota in estate tempore
et quoque frigidis debemus uti salsis calidis
et econtrario. Chatia aut saporis frigidorum est
agresta vinum granatorum acetum succus limonum
panis assus infusus in aceto amigdale
dulces cum pauco cinamomo et petrosillo.
Chatia aut saporum calidorum piperata sinapis
piper menta ruta saluia serpillum aqua
carnium acetum passatum. Cibaria grata
minus indigent salsis et saporibus

separatim in sanis et sapores sint temperati
propinqui quanto magis potest. Si autem cibaria
sint lapsa saporis sint ad oppositum decli-
nantes. Unde si cibaria grossa sunt et viscosa
et frigida et humida sapor debet esse calidus
et siccus cum subtiliatiuis et incisiuis. Et
si cibaria sint calida et sicca acuta et
pungitiua sapor debet esse ad frigidum et humidum
declinans et ad dulcedinem et ad insipidi-
tatem vel acetositatem. Nunc dicendum de salsis
pro singulis carnibus in speciali. Pro carnibus
castratis edulis et vitulis elixatis
salsa conueniens est sapor viridis ex petrosillo
et pauca saluia maiori et menta pane
asso infuso in aceto et pauco zinziber al.
et pauco gariofilis. Et fiat cum aceto et
agresta de estate et de yeme ponantur plus
de speciebus quam de estate et acetum sit pas-
sulatum et aquatulum vinum addatur. In
yeme etc. Post sufficit sinapis dulce vel
eruca composita ex amigdalis et aceto pas-
sulatum. Pro carnes vituline et leporine
potest cinnamomum preparari hoc autem cinnamomum fit
ex pane asso et pipere nigro puluerizato
et lardo liquefacto in quo fricantur car-
nes et cepis albis decoctis et fiat
cinnamomum cum aqua carnium predictarum et
post addi si placet agresta vel aquatulum
acetum. Panis ergo et cepe quassentur in
mortario et addatur puluis specierum et
totum dissipetur cum aqua carnium et in
eo ponatur frustratim et bulliat uno
feruore et erit cibus valde sapidus.
Carnes edorum et galliarum et agni
animalis potest preparari cum brodio quod fit ex
amigdalis et zinziber al. et aqua carnium
et pauca agresta et postea totum bulliat
simul postea carnium decoctarum et est sapor multum
delectabilis. Salsa carnium bouinarum
seu maiorum et piperata circum ex pipere
et cepis et pane intesta infuso in agresta
vel aceto et aqua carnium et bulliat
totum simul et post sufficit sinapis vel eruca.
Eruca huiusmodi carnes comedi potest cum allita
alba composita ex allis et nucibus et zinziber
al. et aqua carnium simul bulliatur et
post addi in estate modicum aceti. Car-
nium porcinarum elixatarum conueniens sapor
est sinapis vel eruca. Si autem dicte carnes

supius nominate pastillentur apponantur agresta
et species dulces et fortes et lardum porcinum
bene pastum et agni ponitur cum assum
continuosum et tostum et est valde delectabile
ori. Hec enim modo dicte carnes consueverunt poni
pastillari. In pastillis carnium silvestrium et
volatilium ponitur lac amigdalarum et pulvis
dulcium specierum et agresta in qua quassatum
est vitellum ovi in fine. Fiunt etiam pastilli
communiter cum avibus cum caseo butiroso et
medulla bovis et speciebus dulcibus. Fiunt
etiam pastilli de carnibus bovinis pinguibus
intus sit cum medulla bovis et pulvere specierum
fortium in yeme et in estate cum pulvere
dulcium specierum. Assature carnium porcorum
sapor qui est licet desiderabilis cum tepidis
albis decoctis et potest sufficere sinapis vel eruca
in yeme. In estate salsa viridis super dicta.
Cuniculorum et porcorum pullorum assatarum
edorum et capreolorum silvestrium salsa congruus
est salsa camelina que est composita panis in
fusa in agresta et cinamomo et aceto in
estate. In yeme cum vino et pauco aceto.
Assature perdicum sturnorum turturum columborum
porcorum [illegible] nullo alio sapore in
digent succo orangiorum vel vino granatorum.
Fasianorum autem elixatorum caponum et gal
linarum elixatarum sapor congruus est species
aqua cum pulvere dulcium specierum potest etiam
fieri salsa alba cum amigdalis de qua supra.
Si autem dicti capones et fasiani pastil
lentur apponantur in estate agresta et pulvis
dulcium specierum et in yeme addatur aliquantulum
boni vini. Et si pastice compastillentur
intus potest addi lardum et salvia ysopus
cum pulvere dulcium specierum. Assature autem
dictorum caponum fasianorum congruus salsa
est alliata alba non bulita que fit
cum albo amigdalarum et zinziber album cum agresta et
aceto vel vinum bonum conquassatum cum
eis et zinziber pulverum addatur et piper longum
sed si in estate conquassetur cum agresta et
pauco pulvere specierum. Assature anatum
anserum et pavonum et gruum et similium sapor
congruus est piperata nigra composita ex pane
asso nigro infuso in aceto et pipere et
ceteris speciebus assatis pastatis simul distemperatis
cum liquore destemperate et agresta. Hec omnia

simul bulliat. Summa 3a tractatus 4i de
malorum [illegible] super superfluitatibus. Capitulum primum de lacte.
Lac est superfluitas corporis complexione [illegible]
bene digesta ex sanguine menstruo
ad mamillas attracto et expulso
in corpore generato ut ex eo fetus post partum
nutriatur. Materia lactis est sanguis menstruus et
agens est mamilla virtute caloris et finis
est fetus nutrimentum post partum. Unde in sanguine menstruo
sunt 3es partes quarum una est inepta nutrimento
aquosa manans indigesta et hec generatur
usque ad tempus partus et tunc expellitur post
parturitionem. Alia pars est pura et digesta bene
qua fetus non indiget in utero manens nunc
post generationem non post nutrimentum et hec expellitur
ad ubera et ubera ipsam attrahunt et ibidem
digeritur et dealbatur et dulcedinem et sapo
rositatem et habilitatem acquirit ut fetus post
partum ex huiusmodi lacte nutriatur et augeatur.
Huiusmodi igitur humiditas veniens ad mamillas
que est mollis et alba lac efficitur. Lac
autem componitur ex tribus corporibus diversis scilicet butiro caseo
et sero. Hec enim tria sunt diversa in complexione
et proprietate. Nam partium harum quedam humide
quedam sicce aliae calide aliae frigide. Butirum est
calidum et humidum et caseus frigidus et siccus.
Serum scilicet partes aquose acutum tamen
calidum ponitur et forte siccum. Caseus autem
declinat ad frigiditatem et siccitatem. Considerantes
partes ex quibus componitur lac est satis temperati.
Unde dicunt lac calidum et humidum alii
frigidum et humidum nam dicunt quod in lacte frigiditas
vincit caliditatem et quod eius caliditas est infra
caliditatem corporis temperati et quod ipse non convertitur
in amaritudinem quia frigidum. Quod Galienus dicit de supra
nam dicit quod sugentibus lac postquam comestum est
et digestum invenimus dulcius melle
et bene verum quod sit frigidum calidum. Propter autem
concordiam harum auctoritatum sciendum quod si loquamur
de complexione actuali et formali iterum autem in
corpore humano sic dico quod declinat lac ad
frigidum [illegible] caliditatis et integri quod in lacte
frigiditas vincit caliditatem. Si autem loquamur
de complexione potentiali frigidum quod nostra natura tibi
corpori nostro te dico quod est calidum et humidum
et [illegible] comparatur temporibus ab agente dico
quod est frigidum agente data ab agente et for
mali et est taliter diminute vel de complexione
naturali potentiali est taliter addite. Secundum
sanationem igitur corpori nostro est frigidum calidum

et humidum indurandum sicud est eius materia ex qua fuit generatum / Item lac generatur ex sanguine per viam ulterioris digestionis igitur est calidius secundum actum sanguine quia digestio est perfectio caloris et ex hoc tandem quod quanto est magis digestum erit tardius quamvis sanguis est calidior chilo quia magis digestus et similiter sanguis arterialis est calidior venali quia magis digestus et calor innatus est calidior sanguine quia magis digestus et pulcrioris digestionis generatus ex quo arguitur quod expectando digestione quod est magis digestum est magis calidum secundum comparatione facta in diversis digestionibus / Unde digestum tertia digestione non est calidius digesto in secunda nam sanguis est calidior humiditatibus membrorum et hoc est verum de calitate fluente data ab agente et formali licet humiditas sit calidior sanguine calitate innata et vitali et similiter corpus est calidius calitate innata et vitali in qua simul cum humido radicali vita consistit quam sanguis quanto enim aliquid magis distat a membro tanto est minus calidum calitate vitali et humiditas est sanguine calidior est enim propinquior ut generatur in eadem innatum et digestio que ordinatur in membrorum interiorem illius in quo digestio celebratur semper in calitate innata potentiali augendo perdit licet in calitate actuali et fluente dimittendo perdit et quod est magis digestum est magis calidum sed ita non est de lacte nam lactis digestio non ordinatur in interiorem digestionis sine ea in quo celebratur digestio et non oportet quod quamvis lac generetur per ulteriorem digestionem a sanguine quod propter hoc sit calidius sanguine nec de calore actuali nec potentiali nec lactis digestio est digestio perfectiva sed sanguis digestio est digestio innati et ideo non est eadem ratione contra in quibus utrumque digeritur non debet fieri comparatio

Si autem inter ea fiat comparatio ratione eius a quo utrumque factum est digestum scilicet ratione fetus post nativitatem qui ex hoc lacte debet nutriri tunc sine dubio lac est magis calidum calitate vitali et innata quam sanguis quod enim dubitat quin hoc contributio in cibo est melioris nutrimenti et velocioris et propinquius ad hoc ut generatur in membris quam sanguinis et quod secundum quod utrumque factum est digestum / et quod tertia digestione lac est magis digestum et magis calidum in potentia quam sanguis tamen sanguis secundum quod est nutrimentum in via alia est calidior et secundum potentiam quod lac secundum quod factum nutrimentum / nam sanguis est propinquior ut in membris generetur illius in quo est nutrimentum omnino ut generetur in membris illius cuius est factum nutrimentum / Sanguis est propinquior est ut generetur in fetu in utero matris quam lac ut nutriat puerum post partum / Si igitur fit comparatio inter digesta eadem digestione sic quod id quod digeritur sit idem et digerens sit idem sic magis digestum est magis calidum / Unde unus chilus quanto est calidior sic est magis digestus et unus sanguis magis digestus est calidior sic unus digestus sit una humiditas magis / digesta est sic minus digesta Si autem diversa sint hoc non est necessarium de calitate fluente et formali licet de calitate innata ut vitali innata in diversis digestionibus quod forte habent virtutem / patet ergo quod omne membrum de calitate innata et vitali est calidius sanguine licet de calitate actuali et fluente sanguis sit calidior ossibus nervo cerebro

Capitulum secundum de lactis diversitate

Diversificatur enim lac propter animalia a quibus digeritur et a quibus editur et propter temporum diversitatem et passionum et longinquitatem et propinquitatem partus / Est enim lac mulieris camelinum asininum caprinum ovinum pecorinum et vaccinum de lacte aliorum animalium non est dicendum quia eo non utimur secundum quod animalia sunt diversa sic lac est diversum in substantia corporis et aptior unde lac muliebre minus habet casearitatis et butirositatis et est subtilius et minus in se caseatur / post hoc est lac camelinum et est subtilius deinde asininum deinde caprinum deinde pecorinum ultimo vaccinum quia id est butirosius et grossius et minus aquosum / unde pecorinum est eo subtilius quia plus aquositatis et quare est ratione humiditatis corporis eius nam vacca est siccioris corporis et ideo lac vaccinum est minus aquosum et magis grossum quare magis de se caseatur / Item diversificatur lac mulieris secundum dispositionem mulieris quo ad corporis regionem etatem / Unde quanto mulier est melioris corporis et temperatioris etatis melioris quam reliqui omnis tanto melius est lac eius / Calidiorum mulierum calidius est lac et frigidiorum frigidius lac quod est eo albius clarius boni saporis et non extranei et delectabilis odoris sit deinit

de lacte aliorum animalium quia oves sunt
calidiores et humidiores vaccis lac ovinum
est calidius et humidius vaccino. lac etiam
ovinum est calidius et humidius caprino. lac
autem mulierum cum magis appropinquet temperato
quam mulier cum sit temperatior et de genere actu-
ali et formali et generi potentiali prope corporis
nostri unde lac mulieris melius nutrit
quam aliud lacte. Et sicut lac mulierum melius
nutrit homines sic lac ovis melius nutrit
oves et arietes. Tempore lac diversificatur secundum
tempora anni, nam lac vernale circa finem melius
deinde lac estivum circa medium lac autem
hyemale et autumpnale pessimum. In tempore
enim veris alia sunt contraria satis propinqua
de estate longinqua quam expediat et in
autumpno adhuc plus. lac enim ante
quadraginta dies aptum non laudatur quia est non
purum et nimis aquosum. Tempore diversi-
ficatur lac ex diversitate pascuorum. quanto enim
pascua sunt meliora et fertiliora tanto
lac est melius et quanto pascua sunt duriora
et sicciora tanto est grossius. Et in vere pascua
sunt fertiliora et humidiora et ergo in tempore
lac magis caseatur in sero. In autumpno autem
et yeme econtrario est. In estate autem medio
modo et ideo lac animalium pascentium me-
liores herbas est melius quam animalium quod minus plus
comedat lac capinum lac autem animalium
malas herbas pascentium est malum. Unde lac
mulierum comedentium mala cibaria est malum
nam ex malis nutrimentis generatur malus
sanguis ex malo autem sanguine non generatur
bonum lac. Tempore lac propinquum emulsi-
oni sine quod in mente post emulsionem comeditur
est melius quia lac est de rebus cito muta-
bilibus et ideo citissime corrumpitur et alteratur
et acetosatur et efficitur difficilis digestionis
et generans sitim et mali nutrimenti licet lac
acetosum utile mente in quibusdam casibus
est conveniens. Capitulum 3m de lactis electione

Lac mulierum est melius post lac came-
li et asine deinde caprinum licet ~~[illegible]~~
sit melioris nutrimenti quam cameli et asine
lac autem ovis et vaccarum est grossius ca-
seatum et butirosum pre aliorum et magis
bonum nutrimenti plus enim durat in eis
caseus et butirum quam fieri quod deberet
et propter caseatur et tardius
nutritur. lac autem vaccarum est grossius omnino
est enim magis aquosum et magis butirosum
unde puto quod in lacte vaccarum magis
durat butirum et plus [illegible] fieri quod in lacte
ovino licet forte supposita eadem quantitate
lac ovino sit plus casei quam in vaccino
Aqua enim lactis ovini in maiori proportione
se habet ad butirum et caseum quam in vaccino
In lacte enim mulierum sunt tamen sunt magis
proportionalia scilicet aqua caseus et butirum et
similiter in lacte caprino et ideo sunt eligentiora vi-
nutrimenti. lac autem mulierum eligibilius est
ex muliere sana temperata in genere mediocris
quantitatis inter finem adolescentie boni
regiminis bonorum morum cuius color de-
clinat ad nigrum et cuius mamille sunt
moderate quantitatis in magnitudine non laxe
neque pendentes que peperit masculum et
abortive non consuevit et ideo est elongata
per duos menses aptum et quod lac positum
super ungues non fluit nimis nec
descendit. Tempore cadit electio in lacte
ratione temporum lac enim vernale circa principium est
valde humidum et subtile et in autumpno et
in yeme est valde siccum [illegible] sit aptum
valde longinquum et pascua sunt magis
bona lac ergo eligibilius est circa finem
veris et initium estatis. Et quidam dicunt quod
circa medium estatis scilicet a medio maii usque
ad medium Junii et id secundum veritatem est finis
veris hoc enim tempore pascua sunt media
inter humidum et siccum grossum subtile durum
molle. In principio autem veris sunt nimis humi-
da et subtilia et mollia. et transacto
medio Junii sunt duriora quam expediat
et in temporibus mediis medio modo. lac animalis
melioris pasture est melius quam animalia
pascentia meliores herbas generant lac
melioris nutrimenti generant ex meliori sanguine
quia lac non est nisi sanguis bis decoctus et
quia capre pascuntur communiter meliora pascua
ideo eorum lac aliis eligibilius. lac quod est
longe ab eius emulsione est valde malum
quia cito alteratur et corrumpitur et acetosatur
et sit difficilis digestionis et mali nutrimenti
generans sitim et generat colicam passionem
et facit eructuationem acetosam. Eligatur
ergo lac propinquum emulsioni et si sugatur
a mamillis melius est lac debet esse

coloris albi subtile tendens ad mediocritatem
privatum non sapore dulci non pura dulcedine
privatum est omni malo odore. Pro supposita
eadem quantitate lactis illud lac quod est ponderosius
est minus aquosum et magis butirosum et
caseatum. Et id in quo est plus est pinguius
si igitur in eo sit plus butiri et aquositatis
erit subtilius ratione aquositatis et pinguius
ratione unctuositatis. Illud est in quo est
plus caseitatis et aquositatis et minus butiro-
sitatis erit macrius et subtilius. Et id in
quo est plus caseitatis et minus aquositatis est
grossius et pinguius est ponderosius. Verbi gratia
supposita eadem mensura lactis ovini et
vaccini lac vaccinum est ponderosius et ideo
est plus butiri et caseitatis quam in ovino
igitur tale lac est magis grossum et magis
pingue. In lacte enim ovino est plus aque
quam in vaccino et plus casei et minus
butiri igitur id lac remanet subtilius et minus
pinguius. Et id separata aquositate a butiro
quod lacte remanet de vaccino lacte est
pinguius eo quod remanet de lacte ovino licet
in grossitie et subtilitate pauca sit diversitas.
Et sicud dictum de lacte vaccino et ovino
quorum ad certam grossitiem subtilitatem pin-
guedinem et macredinem sic dic de lacte aliorum
animalium. Id enim lac quod habet plus aquositatis
et minus casei et butiri est subtilius et econtra.
Sic lac quod habet plus aque et butiri quam [illegible]
est subtilius et pinguius, et id quod habet plus
aque et casei et minus butiri qpd° est
subtilius et macrius id est [illegible]. Illud autem lac
in quo illa sunt proportionata sunt magis
proportionis ... est eligibilius in via boni
nutrimenti, licet lac pinguius et grossius sit
maioris nutrimenti, eius tamen nutrimentum non est
ita laudabile et est difficilis digestionis lac
per diu malum quia in eo est plus caseitatis
quam debet et minus butirositatis. Unde
in lacte vaccino est minus aquositatis quam
debet. In ovino plus caseitatis camelinum
plus aquositatis. In lacte mulieris omnia
sunt bene proportionata similiter autem proportionata
in se et in respectu ad corpus nostrum soli deo
et nature conditori sunt cognite. Capitulum

De lactis proprietatibus et operationibus

Lac bonum est facilis digestionis et
multi nutrimenti et boni et paucarum
superfluitatum. Lac quod declinat
ad frigiditatem et humiditatem humores temperat sanguinem
multum et boni nutrimenti et corpus confortat
et sordes abluit. Habet enim bonas proprietates
in ventre non corpus nutrit quedam non similiter
comprehenduntur. Unde corpus macrum impinguat
quia contrahit malum humorem multum nutrit
spermata multiplicat et ad coitum incitat. Lac
in stomacho frigido et flatuoso convertitur in acetositatem.
In stomacho autem tradi et colerico convertitur in fumositatem
proprium lac nutrit dulcia [illegible] propter quod
acetosatur non convertitur in amaritudinem tamen
sicut est de melle quia lac non est perfecte dul-
cedinis et declinat ad frigiditatem et humiditatem
secundum suam actualem et formalem complexionem
tamen inter amaritatem et medium
acetosatur. Lac nocet quibus nervos debiles
et frigidos ratione frigiditatis et humiditatis, et quibus
sunt debilia capita et quibus tenebro-
sitatem et caliginem oculorum quia est fumosum.
Item nocet quibus qui pati sunt iliace passioni
quia lac est inflativum et rugitum facit
sub dyafragmate. Et nimium facit capitis
dolorem. Lac etiam est ventris lenitivum et quibus
in colera id nocet quibus fluxum ventris
colericum et est convertibile in acetositatem et nocet
quibus fluxum flatuum. In lacte est abstersio
et mundificatio ratione seri et digestio et
maturatio ratione butiri et consolidatio
et constrictio ratione casei et bona nutritio
et virtutis confortatio ratione totius. Alteratio
ratione tradi et siti diffusio ratione complexionis
et pluribus lesionibus medetur ab hoc. Autem
et pruritus ratione sue substantie et proportionis
naturalis ratione sue substantie viscose et adherentis
inter ponit se inter membra et humores
ledentes et prohibet membri lesionem
ab humore mordicante et corrodente.
Lac autem aquosum butirum est contractum de
vale (?) cum pulmonis et fluxum ventris colericum
et sic lac acetosum est tinnitum stomacho et dif-
ficilis digestionis et mali nutrimenti. Quibus
autem stomachum tradi colericum prohibere via
meant. Lac in quo extinguitur ferrum ut
eius aquositas consumatur in fluxu dicitur
convenire et lenit asperitatem pectoris et pulmonis
et competit et in tussi sicca et mundificat
materias contentas in pectore et pulmone aquositatis
et eas maturat ratione butirositatis. Quare
et cr fractos gargarizatur et bibitur lac

nos sto tmg9 vtus e debilis et spat di-
gna nedum tarda in sto et fugitiu facit
et in acetositatez gustu vel in fumositatez Et
infirma lac e g'ib pulor et stori plus
qm sto et capiti Simpl9 lac grossu ut vac-
ce vel ouiu e opilatiu et gnat lapide
in renibg. lac aut subtile et multu serosu
ut lac camelarum nouit fetarum et asinarum
e venarum aptiu 2e valz d ydropisi et
splenetica passione Simpl9 vz d. vlceribg
pectoris et pulmonis et intestinorum et renu
et vesice abstergendo mudificando et consolida-
do et lenitiu equando digerendo na
rone aquositatis mudificat digit rone
caseitatis consolidat et constringit et rone sue
gois altat malam dyscrasiam et rone
sue sbe adequitat pectibz membrorum lesione
et humoribg putridis et acutis In oibg
igr membris in quibg e qu mala carda
et sicca et ma morditiua. lactis applicato
e conus sicud etia applicatio albumis oui
et in membris in quibg e fetures et
indigentia abstersionis et equalis digestionis
et alterationis In vlceribg aut calidis
sicis mg competit qm in ca d nedum humigi
vlcera sicca et antiqua indiget abstersio
fortioribg et calidioribg In talibg go
vlceribg sic no laudo lac nisi primi
scera cu melle fortius mudificat et ab
stergit quam sine melle altat lenit
et humectat et nutrit quam cu melle

Ca[m] 7tio de usu lactis et cautionibus

In comestione cuius in tres nota
lactis multe consideraciones sut Quedam
prima qd no sit sumatur cu aliis cibis
qd no comedatur post alios cibos sed ante
2o qd habentes stomi inmundu et plenu mal
humoribg nullo modo comedat quia talibus co
uti in acetositatez et fumositatez vel corrumpi
et d malos humores conuertitur 3o qd post lactis
sumptionem no dormiat 4o qd post sumptionem lactis
no moueat sed quiescat se dormiendo 6o
qd cito copiatur et primat respirat paucam
quantitatez si nocuit et nugitu faciat sed dyra
strictio qd si faciat omnino dimittatur Sin
aut 2o maior quantitas capiatur qd si bene
digerat vel rugitu vel inflatoz faciat
addatur 3o in quantitate ipius 2e procedendo p
apprimacionem per capi de lacte usqz ad

lib. e vel plus vel minus sm discretionem
medici Ite lac vaccinum et ouinum plus
facit ad robur corporis et augmentu virtutis
Et lac asinarum plus quod ad conservatiorz sanitatis
Et lac caprarum medio modo habentes aut
stom debile frigidum et debilem nullo modo comedat
lac nam in corpore stomi statim casseatur
lac aut subtilis talibg mig e nocium
Et qz lac grossum et aptu ut in sto ca
seatur bonum e qd sumatur cu zucaro albo vel
vel melle et pauco sale Ite cum prohibet
lactis casseatoz lac e quecientissimum nouit
natis nam tr mape simile nutrimento fetus
in utero matris nam in utero nutriebatur
ex sanguine menstruo digesto et in uberibus dealbato
et gustui dulci effectus Simpl9 membra
nouit natorum sut humida io corpus nutrimento
dz ee humidus etiam cum debet esse resta-
uratia qualia sunt deperdita Simplis
nouit nati grossa cibaria mandu[care] no
pnt 2e oz eos lacte fouere fore grectos
et mel liqda et humida maiore humidi-
tate carnibg infantium proportionaz Nam cito
nouit nato oblata fuit diversa nutrimenta
et nat omnia elegit lac ut conuenientius nutrimento
Et postea perfecti quorum membra sut dura
et sut sicca in quibg intendit robur corporis
et augmento virtutis lac no e ita conueniens nutrimento
sicud cibaria grossa vel fortiora perfecti grossi-
oribg et fortioribg alimentis indiget Et
quanto etas e propinquior infantie tanto via nutriti
lac e congruus et quanto consideratio via tibi lac
senibg e magis contrariu eo qd eorum membra
sut duriora et sicciora lac via mente qz
sit quibus qz lac prima remouet et humectat
Senes aut sut sicci et sunt primo sepissime
propter fla salsa de iuuenibg aut quibg
sola dua dubitatur qd no competat de talibus
ming statutibg puo at scerius exhibeo ut
mudificetur hui salsi et adusti qui consue-
uerut multiplicari in constantibg In exhibitione
lactis infantibg considera qd lac no sit
nimis calidum et acutu qz lac quando est contra
acuitas propter quas infantium ora sepius
vlcerantur io bonum e qd nutrientes no
vim forte ne comedat acria ut species
acutas et no comedat sa nisi in parva
quantitate et no comedat assata ut frixa
et similia obmittat omnia que pnt

esse cum humiditate acuitur. Tempore vero inliciti lactis post coitum nullo modo lactare debet, nam post coitum efficitur acutum mali saporis et odoris. Tempore considerata corpus in estate nec lac est conveniens sicut et maris quam pinguibus carnosis et humidis. Tempore considerata hyeme lac est conveniens tamen et sicut in frigidis et humidis nec est nocivum illis temporibus frigidis et humidis estu vero solet evenire sed tamen nec, vel corporibus colericis lac non convenit in colericis. Tempore dispositi ad estuationes febres crebri et universales vel utantur lacte scilicet ad epilepsiam apoplexiam litargiam stuporem subetum palisim tremorem spasmum de repletione. Lac autem est conveniens ut puto in spasmo de evacuatione et singultu. Tempore in lentibus visus caliginem et auditus debilem non competit lac. In lentibus etiam corporis debilitatem exsiccantibus sed si dispositi ad sincopim humorosam ex colera sicut fleubotomia vel sanguinis non competit lac et specialiter grossum ut vaccinum pecorinum. In febribus autem longis et putridis competit lac quantum ad consilium; plus enim prodest corporis nutriendo humectando et mollificando quam possit nocere in putrefactionem augendo. In febre autem longa sine putredine ut ethica lac est conveniens et specialiter lac asine nam corporis et desiccationem humectat altius et ulterius confortat. In lentibus autem ulcera pulmonis lac est conveniens valde nam mundificat et mundificat consolidat et digerit et corporis restituit. Et vero in ulceribus intestinorum clisterizatum et bibitum. Et vero in ulceribus renum et vesice lac conveniens in ulceribus renum est lac ovinum quia propter acetositatem sufficientem quam mundificat et propter caseositatem quam consolidat et propter unctuositatem quam maturat. In lacte vaccino nec est sufficiens caseositas vel etiam butirositas aut in hoc casu lac ovium commendatur. Tempore camellarum namque fetarum competit in ydropisi et splenetica passione et precipue si sumatur cum urina eiusdem cameli. Lac autem pecorinum et vaccinum similiter in hoc casu est vitandum. In fluxu colico vero lac contracto butiro sit lac acetosum, lac autem in quo ferrum est plures extinctum in omni fluxu ventris dicitur convenire. In lentibus autem stomachi calidis et inflammatis lac acetosum est conveniens non enim ipsius acetositatem contrariatur et maleciam alterat

dissipat. Lac acetosum solutivum consolidat. In obtalmia competit cum lacte acetoso. Lac est conveniens sicut album ovi. In illis autem qui sustinuerunt catarrheas et similia corrosiva lac est congruum medicina. In lepra serpigine impetigine et scabie lactis usus est conveniens valde quia reprimit humorem acutiem, eorum corporis humectat et materiam ad ustam compellit et mundificat. Et est videlicet in ... partes corporis calefaciendo et humectando per eius qualitatem in sanguinem et mitigando autem eius qualitatem in sanguine ... tota autem in talia malis et maxime est corporis humectatio. Lac autem est corporis maxime humectativum et per valentiam sue acuitatis materiam educendo. In dolore autem seri et in dolore colico et yliaco et in dolore capitis lac est similiter evitandum. In febre autem lac est semper evitandum et specialiter si sint breves et acute, patientibus calculum lac est evitandum et precipue grossum ut vaccinum et pecorinum.

Et primo de Capitulum Tertium de caseo
Casei genere et proprietate. Dicendum primo de caseo diversitate et complexione, 2o de casei electione, 3o de eius usu et applicatione. De primo sciendum quod substantia casei per se et sine sale et coagulo est frigida et humida generis. Sed in tertio namque retinens caseus ab acetositate et butirositate que fuerunt admixte substantie case- ate et in humido caseo si remaneat substantia butirosa erit utrique similiter sed non unquam tamen. Caseus autem in quo est sal ultra et coaguli est calidus et siccus sed medius mediocriter. Et si caseus est butirosus est minus siccus. Salis et coaguli gradus competit quantum lac coagulum et sal. Caseus autem diversificatur secundum lactis complexionem et secundum tempora anni et secundum vetustatem et novitatem et secundum maiorem quantitatem salis et coaguli et minorem et secundum butiri admixtionem et separationem. Caseus vero igitur melior est qui est ex meliori lacte et quod sit tempore veris et qui non est separatus a substantia butirosa et in quo est sal moderatum similiter et coagulum et eius substantia non est frangibilis nec nimis viscosa et grossa et cuius sapor est declinans ad dulcedinem et quandam in sipiditatem cum pauca dulcedine cuius substantia non est alba nec occulta et non

videt pollici cum tangitur citoque descendit
acsi humiditas aut caseus est eligendus et cibis
preponendus. Caseus autem recens et sale preparatus
multum nutrit et carnem augmentat corpus
impinguat et adustionem stomachi reprimit sed
si fuerit butirosus plus reprimit et magis
impinguat. Si tamen caseus fuerit natura non
conveniunt humiditas et est difficilis digestionis
et stomachum gravat et inde coliticam generat
et lapidem in renibus generat et venas
opilat et humiditas caseus recens facta multiplicat. Caseus vetus et salitus calidus et
siccus et mali nutrimenti et difficilis digestionis
et est natura valde apta ad lapidem generandum
et gravat et est stomacho gravatus. Paucissima
igitur quantitas talis casei est sumenda post
comestionem quia stomachum corroborat satietatem
quoque et fastidium et abhominationem que a
rebus dulcibus veniunt consueverunt tollit aufert
et deponit ab orificio stomachi usque ad fundum
et est causa bone digestionis. Si tamen caseus
via nutrimenti tollit est cuiuscumque. Caseus
autem medius inter novum et veterem est
melior quia novus est grossior et viscosior et humidior et frigidior quam expediat
et antiquus est calidior et siccior et digestioni
inobedientior. Medius autem est minus
grossus viscosus et minus siccus et humidus
quia sal subtiliat grossitiem et incidit viscositatem et separat siccitatem et humiditatem. Unde
si tamen caseus parum salis habens ad aliquid
tendens albedinem est melior quia
tibi licet mali temporis tamen non sit preparatus
sic intelligitur id omnis caseus est valde malus
tamen quantumcumque sit butirosus inter novum et
vetus et salsus et sale preparatus si quis eo
sumatur in via tibi in quantitate notabili erit
nocivus et malus et gravans stomachum difficilis digestionis opilans venas epatis et
splenis generans coliticam et preparata et
in renibus lapidem et arenas. Et si quis
si tamen caseo prima quantitas sumatur quasi
aliis cibis sapor tribuatur et delectabilius
assumatur et per consequens melius digeritur
quia enim delectabilius assumitur talis cibus melius
digeritur. Sic utique talis caseus non erit
nocivus sed utilis et bonus non enim est talis
quantitas que stomachum gravet et digestioni
impare non possit. Et quod venas opilet
et quod lapidem in renibus faciat sed cum sapor
bonus cibis tribuat et aliis cum quibus
assumitur eius malicia corrigatur. Et per istum
modum cum bono pane comedetur caseus
medius in parva quantitate ut bonus sapor
pani tribuatur et ab hominibus delectabilius
assumatur et melius panis digeritur quia si sine
pulmento assumetur. Per istum etiam modum faciunt
quod mica panis cum parvo caseo bono
delectabilius assumitur et digeritur et ipsius malicia
corrigitur. Et sic intelligitur de scrutulo complagantis
fructuum. Et sic quod vero facta cum aliis carnium
tamen usque casei per istum modum in parva quantitate
non vituperatur ut aliis cibis sapor tribuatur
tempus quod si tamen caseo bono potest recipi post
alios cibos et separat dulces et virtuosos
fastidium inducentes potest sumi parum quod si
caseo bono habente aliquid salis et ob stomachi
roboretur et cibus descendat ab orificio
stomachi usque fundum et ascensus vaporum impediatur
et ob stomachi claudatur et fastidium ciborum
dulcium et virtuosorum totaliter auferatur
immo adheant intestinis post cibum si tamen
caseus salsus antiquus in parva quantitate a sanis
pectoribus comedatur. Sed in principio comestionis
si tamen caseus nullo modo sumatur nisi forte vellemus
ventrem nimis fluxibilem constipare quia sine
dubio forma casei est stiptica aquitate immo
ta et separatur si a caseo aliquo sal immo
ducatur ipsum pluries bulliendo in aqua dulci
et deinde in pulverem redigatur et cum semine
coriandri et parvo mastice pulverisetur si misceatur
in ventris fluxibus competitur. Et est quod nos
medicinam. Caseus autem recens in quo virtus
seri remanet nunc est stipticus tamen caseus recens
ex pinguis lacte coagulato ardorem
stomachi mitigat et stomachum infrigidat et humectat
et quia difficilis digestionis stomachum gravat
ob eo ergo parva quantitas assumatur. Et si forte
aliquis si tamen caseum sumere vellet ut eius
corpus impinguaretur et eius caro augmentaretur recipi potest sed in maiori quantitate et
tunc post ipsum mel bonum assumendo ut
stomachum non gravet. Sed melius et perfectius
digeratur. Unde colis est consuetudo dare cum
lacte coagulato tyrea cum zinzibere et aniso
et similibus calidis subtiliativis et corrumpentibus
perficientibus et digestionem adiuvantibus

et stomachi confortatibus et ventositatem consumentibus

Capitulum octavum de aqua lactis que serum vocatur

Et primo de sero eius et de butiro etc.

Aqua est calida ratione nitrositatis et qualitatis
acute que reperitur in tali aqua et habet
forte quantitatem acutam que in lacte reperitur
per quam lac ulcerat carnem ut instinctum nominis
naturalis apparet quam est dicitur quod laxat ventrem
et viam inveniet tamen est potius. Sed serum de
genere totali et formali datum ab agente quod
in eius calidite reperitur est et calidum sicut
enim omnia mixta tamen indicantur. Sed de genere
materiali quod est ex elementis compositionibus tamen serum
sit aquam adiunctum est frigidum et humidum. Quod puto
esse quod de genere potentiali aliquantum quantitatis salsedinis
declinat ad frigidum et humidum respectu corporis
temperati licet post eius actualem compositionem
ad calidum et humidum se declinat. Diversificatur
esse sicut et lac ut dictum est et frigidum
hoc serum est magis vel minus calidum vel frigidum.
Serum autem minus nutrit quam caseus
aut butirum. Serum autem coleram purgat
et mollificat et humores adustos. Unde valet
scabiei et lepre et pustulis capitis et
impetigini et aliis de feda ... cutis et est cum
potus forte vini notam ampullam probatur.
Butirum dicitur de butiro quod ponitur calidum et
humidum et eius ... in humido est alteratum
quam in calido hic unum est de eius genere potentiali
nam de eius genere actuali et materiali datum
ab elementis est frigidum sicut alia mixta.
Sed per quam potius ...
facit et ... Butirum autem per se est
magis nutritivum virtuosiorum et magis
... augmentat et cum ex eo ipsius fuerit
frequentatus nocivum est ... fastidium enim facit
et ad os stomachi ascendit et stomachum debilitat
et flegma multiplicat ratione sue virtuositatis
et humiditatis et parum caliditatis assuefactum
... notum et villos stomachi lenit et
mollificat. Item ergo omnia unctuosa
butirum maxime destruit appetitum sed
multum confert tussi sicce et asperitati pectoris
et pulmonis. Et si recipiatur cum amigdalis
et zucaro est magis conveniens tussi sicce ut est
villos stomachi mollificat. In hiis autem
operationibus butirum recens est fortius
quam non recens. In butiro est ratione caliditatis
humiditatis et virtuositatis est maturativum et di-
gestivum ... pauca ... et forte in eo est

... quam ... saniei generatur acalidius
hepate humidius et vistosus et cetera. Capitulum nonum

De sanguine

Licet quod sanguis corporis
nostri inveniatur secundum quod sanguis est
nutrimentum in via sua stomachum completam digestionem
que celebratur in membris tertia digestione
tamen sanguis secundum quod est finitum intelleximus sufficiens
per tres digestiones non est bonum nec laudabilis
nutrimenti est enim difficilis digestionis et multarum
superfluitatum secundum quemcumque modum quibus enim parat
et ideo in corporibus nostris non competit via cibi.
Sanguis autem grossior est ad digerendum difficilior
et peioris nutrimenti. Sanguis autem est tenuis delicatior
melior et est in consuetudine multum comedere
cum hepate. Secundum autem est utilior sanguis por-
corum iuvenum et magnorum porcorum ca-
stratorum sed sanguis porcorum magnorum non
castratorum est malus et inde talia indelecta-
bilis in esu et multum difficilis digestionis.
Sanguis autem capriolorum iuvenum et edorum
secundum aliquos est facilis nutrimenti et esui delecta-
bilis. Secundum autem dicitur quod sanguis gallinarum
et columbarum iuvenum et pingwium non
est deterior sanguine porcorum. Sed sanguis leporum
est melior. Capitulum nonum de ovorum genere et

Sicut enim sanguis est quo diversitate
ad aquam suam propter priorem et melius
digestam et sperma viri masculi post superfluitates
... in qua ... corporibus fetus animalium quarum
spetiem ... forma nutritur et formatur
sic in volatilibus ovum est superfluitas ex qua
pullus generatur et nutritur. Unde in albumine
est virtus activa et formativa sicut in spermate
viri et vitello est virtus coagulativa susce-
ptiva et passiva sicut in sanguine menstruo. Ex
hoc igitur vitello pullus generatur passive
et nutritur sed vis passiva activa et formativa
est in albumine ovi et hic est vis si ovum fu-
erit ... generatum. In omnibus autem veteribus
... virtus activa non reperitur ... humiditate
ova sua ... ad pullos generandos et
tenendos est ... quod loquendo de calide actu-
ali formali et vitali albumine ovi est
calidius vitello sed de genere materiali et potentiali
vitellum est calidius. Et ideo est forte unum
de spermate masculi ... mulieris ...
... quod sperma est spirituosius quam ...
enim ... qui in spermate reperitur est
calidior sanguine ... et spiritu naturali ...
in eo primo videndum est de ovorum genere et
complexione 2o de eorum diversitate 3o de ...

et complete quantum de corporis elatione et corporis quieti
cum comparatione. Tertio de corporis usu in caloribus
intrinsecis et applicatione. De primo sciendum quod albumen
ovi ponitur frigidum et humidum loquendo de eius
gradu potentiali ut scilicet corpori nostro applicatum
in via cibi vel medicine. Vitellum autem ponitur
calidum et humidum. Dicitur totum ovum ponitur prope
equalitatem et est satis temperate quia declinat
ad calidum et humidum et plus ad humidum quam
ad calidum quia ex coniunctione ambobus declinat
ad humidum sed unum componentium declinat ad
calidum aliud ad frigidum. Secundo in activis remanet
temperatius quam in passivis et quia vitellum
est maius albumine et plus tendit ad calidum
quam ad frigidum. Secundo autem diversitas attendi
potest et avium diversitatem specificatam. Sunt enim
quod aves sunt altius speciei et altius nec licet
in omnibus non sit tanta diversitas sicut in
avibus. Non enim pono quod ova diversarum avium
differant specie. Ova autem gallinarum anserum
anatum fasianorum pavonum sturnorum
columbarum et perdicum avium multum differunt
in gradu et complexione et malitia et bonitate
et diversitate. Et hoc est verum in eadem specie. Nam
ova gallinarum pinguium iuvenum sunt
diversa ab ovis gallinarum antiquarum non
pinguium. Sic ova gallinarum differunt ab ovis
vetulis. Ova ex gallinis nutritis in domo
sunt diversa ab ovis que nutriuntur in campis.
Ova ex gallinis nigris sunt diversa ab hiis
que ex albis. Ova parva sunt diversa a
magnis. Et aliqua ova a novis. Et
dura a mollibus et elixata ab assatis
et frixatis et instellata a non instellatis
sicut quia fuerit cocta et tumula diversa
a sorbilibus sicut albumen a vitello. Capitulum

Consideratis autem de ovorum electione
dicitur in ipse dico quod ova avium dome-
sticarum sunt meliora quam silvestria inter
domestica. Ova gallinarum iuvenum calcatarum
a gallo iuvene non antiquo nutritarum
in terris et non in domibus que sunt parva
et novissime nata sunt etiam meliora. Et
inter elixata sunt meliora quam assata vel fri-
xa nam humidi frixa sunt combustibilia in sic-
citate et corruptione et sicut assata elixa-
ta non dura sunt maioris nutrimenti et tum
quarumdam specierum pulverum sunt eligibilia. Sic
enim parata plus nutriunt et sperma multiplicant
et ad coitum stimulant. Inter aves silve-
stres ova perdicum fasianorum et sturnorum
sunt meliora et quod sit pro iuvenibus

et que de gallina dicta sunt. Ova anatum
et anserum non sunt bona sed si bene digerantur
plus ova gallinae multum nutriunt corpus tamen nutri-
mentum in bonitate multum differt a nutrimento avium
predictarum. Ova struthionum et pavonum sunt
sunt dimittenda. Ova parvarum avium et colum-
barum non competunt via cibi quoniam enim sunt
ardentissima et sicut passerum et multum irritant
ad coitum. Vitellum melius est via cibi quam
albumen sed albumen non est nimis multum malum.
Balliata sunt meliora non balliatis et
digestibiliora. Vetusta sunt pessima quia
denudata a proprio calore naturali et iam sunt mali
saporis et corruptibilia in pessimos humores
convertibilia et quando putrescunt pessima et inimica.

Capitulum undecimum de ovorum operationibus

Unde ova sunt multas et innumerabiles
proprietates et operationes in corporibus nostris
nam dant multum nutrimentum et bonum et cito
in sanguinem convertuntur et sunt paucarum superfluitatum.
Et ova dura plus nutriunt quam mollia
Et sunt difficilioris digestionis et tardioris
nutrimenti non tamen plus nutriunt simpliciter et per se
sed quod exceduntur plus in corpore medicina convertuntur.
Sed plus nutriunt accidentaliter scilicet quia corporis
nutrimentum tardius a membris dissolvitur et
ideo cum talibus durant omnibus sine cibo diutius
stare et humidi ovi complexione faciunt ad robur
corporis et augmentum virtutis quam mollia licet
mollia plus operentur ad sanitatis custodiam.
Et corporis nutrimentum obtinet vicem nutrimenti tem-
porum. Ovorum proprietas est sanguinem generare et
maxime cordi proportionalem et cor confortant
et sua proprietate mirabili. Item a bonis omnis
est multas virium. Ova mollia sorbilia
conferunt asperitati gutturis pulmonis et pectoris
et sputo sanguinis et ulceribus pectoris
conferunt etiam tussi sicce ptisi et ethice
pleuresi et raucedini vocis et pulmonis con-
ferunt etiam cum agresta vel aceto fluxum colicum
et separant aquam durum. Ova cruda conferunt
contra ignis et aque combustionem fiat epithima
cum oleo rosaceo. Albumen ovi est tarde digestionis
et epilabis et flegma generat. Albumen ovorum
est in operationibus oculorum quoniam mordicat
plus quam lac quia albumen est frigidum et humidum
et corrosive [illegible] malitia corrigit et dissolvit
generatque alterationem etiam sue viscositatis
diutius adheret. Etiam epithima frigidum ex albumine
ovi defendit membra a corruptione
caloris inducta a sole et calore in morbo vitellus
assus epithimatus debet parum et nigrum

In vitello ovi crudo e abstersio et mundificatio
et dolorum mitigatio et ulcerum et solutionis
continuitatis presertim et ideo bonum est vitellus ovorum
crudus in clisteri febricitantium in quibus durus
dolor intestinorum et excoriatio Capitulum 12

De usu ovorum

Ova cum sint de rebus
cito mutabilibus ut lac et sperma ideo
ova non competunt in corporibus immundis et proprie
humorum stomachi sunt malis humoribus occupati
nam citissime corrumpuntur et in putredinem
vel fumositatem vel acetositatem corrumpuntur
convertuntur. Ova non debent accipi stomacho pleno
quia sunt subtilis digestionis et cicius digeruntur
et permanent in stomacho ultra debitum et corrum-
puntur et alium cibum corrumpunt non igitur
bonum est quod ova sint cum aliis cibis sumantur.
Si autem sic fiat comedantur ante alios cibos
et hoc verum de ovo sorbili et molli secus
de duro quia dura sunt difficilis digestionis
quare secundum quod possunt accipi post alios cibos
immo et unum durum scriptum non sunt sumenda
cum alios cibos nisi forsan propter constringere.
Post sorbilia non est ambulandum nec dormi-
endum sicud nec post lac nam ambo sunt facilis
digestionis si igitur post eorum sumptionem dormiatur
forte adiuvatur et si post comestionem eorum
moveatur et non quiescatur cicius descendunt antequam
aliquid digerantur et fiunt debilitates ventris
et lienterie. Ova tunc sunt passibilia et
propter suum calorem et humiditatem subtilitatem ad quam de-
clinat apta sunt in corruptionem et putredinem
putredinem permutari et precipue cum recipi-
untur in corporibus debilibus distemperatis et immundis
cum corporis ambitum ut sunt corpora qualescen-
tium. In eis enim est virtus debilitata et mala
complexio derelicta et forte aliqui humores
sunt derelicti. Sed puto quod ova tenere quasi
recentibus in febribus non sunt contraria nam dura
in talibus digeri non valent et mollia et
sorbilia in putredinem faciliter convertuntur
propter maliciam caloris et virtutis debilitatem et corporis
immundiciam. Et si ova ponis ova quasi
recentibus exhibere volueris alterentur cum
agresta et vino granatorum et aceto et
similibus eorum corruptionem prohibentibus
et propter eadem ratione puto ova in illis fe-
bre nisi sint alterata modo dicto parcius
dande in se cum humorum replecione non compe-
tunt ova quia corpus replent et calefaciunt
pinguioribus et carnosis ova non sunt conferenda

sed macilentis sunt magis contraria. Ova quando
sunt frixa quam cocta sunt calidiora quia humidus elementibus
vertuntur quia frixa et sicca sunt. Et opposito contrario
decocte frigidiora sunt sed in medio de duris quia
in sensibus intus digerita est debilis. In corporibus
tenui humorum cordis stomachi et capitis sunt
magis contraria quam in calidis corporibus ut in
paralisi epilepsia apoplexia spasmo tremore
et sincopi flata et ydropisi et mala complexione
stomachi et capitis frigida. Ova sorbilia sunt convenientia
in ptisi autem et vocis raucedine tussi
sicca et sputo sanguinis ova mollia sor-
bilia sunt contraria et separatim in catarro et coriza
valent. In cordis autem debilitate ova sunt
optima quia cordialia cordis confortativa
generant enim sanguinem proporcionaliter cordi. Ova
decocta cum aceto aliquantulum dura sunt profi-
ciencia fluxui humorum ad stomachum et lienteria
ova competunt in fluxu colico et dissin-
teria. Ova autem cruda in clisteribus posita
valent in ulceribus intestinorum in pessariis
valent in ulceribus matricis. Et vitella pessi-
dum valent in ulceribus vesice. Et
in ovo crudo est abstersio et mundificatio
ratione vitelli et equalis digestio et do-
loris mitigatio ratione autem albumin est
conglutinatio et alteracio. Ova tenere et sorbi-
lia cruda si sorbeantur valent in ulceribus
renum et vesica sanguinis. In apostematibus
calidis oculorum cum mica calida mordificatur
collirium ex albumine ovorum est quoniam valde
et melius quam lac ratione sue viscositatis
et frigiditatis et dulcedine aliquam. Ex vitello ovi
cum oleo rosarum fit emplastrum in pustulis oculi
et febribus cum simili sine vitello via cibi
non competit quia est oppilativum dure digestionis
et generat humorem flatum. Item ovum
emplastrum cum oleo rosarum vel vinum et
aque fluentis combustione quia malum
altat et dolorem mitigat et ulcerorum
ventris et consolidat. Sunt autem multe
animalium similitudines ut sunt sudor urina
sperma quibus non utimur nisi ut medicina
et medicis de eis dicto. Summa 4ta
tractatus 1i de piscibus Capitulum primum de piscium

Primo dicendum de piscium complexione et
2o de eorum diversitate 3o de eorum elec-
tione 4to de piscium perfectione 5to de
piscium usu et appellatione in corporibus

modus propter primum scilicet quod pisces sunt frigidi et humi-
di quamvis sint frigidiores aliis ut aque dulcis
marini quia aqua maris ratione aque quam
inhabitant que est salsa sunt minus frigidi. Pisces
salsi assale attrahunt taliter et similiter
pisces et aliter dicitur sunt minus frigidi aliis
piscibus sicut pisces maris aque dulcis. Item alii
maris littorales, alii pelagales. Item alii
ex locis petrosis, alii ex arenosis, alii ex luto
corrupto, alii ex lutosis luto non corrupto
nec fetido alii contrario. Alii ex mari plurimum
fluctuante, alii ex mari magis quieto alii
ex mari meridionali, alii ex septentrionali alii
ex occidentali alii ex orientali alii ex aquis
dulcibus scilicet fontalibus aut fluvialibus
magnis distantibus a civitatibus et earum sor-
dibus alii ex fluviis propinquis civitatibus
et earum sordibus. Item alii ex lacubus distantibus
a mari et fluviis, alii ex aquis ad quas
venti septentrionales et orientales libere flant
et non meridionales vel occidentales. Item alii sunt
ad aquas venti occidentales et meridionales
flando perveniunt. Item alii sunt qui nutriuntur
bonis herbis et radicibus alii contrario nutriuntur.
Sunt pisces habentes spinas grossas et spinas
alii carent spinis sed habent pro lampreda
quidam habent spinas paucas et subtiles
spinas quidam sunt valde magne quantitatis
et habent squamas alii non. Item alii parvi alii
mediocres, alii habent carnem duram alii
mollem, alii fragibilem scilicet terream, alii visco-
sam et humidam. Item alii albam alii non perfecte
albam. Item alii velocis motus alii tardi. Alii
vadunt a mari ad aquas dulces alii
semper sunt in mari. Item alii vadunt de fluviis
ad mare. Item alii sunt solum in fluviis sed
vadunt raptim pisces dulcis in mari et contra.
Item in pisce sit natus in mari quantitatum
ex spinarum grossitie et paucitate. Item in sit
ex aqua dulci quantitatis ex spinarum multitudine
et subtilitate. Item diversificantur ex sapore
et colore quidam enim sunt boni saporis
suavis odoris albi coloris. Alii contrario. Diver-
sificantur ex preparatione eorum quidam enim sunt frixi
alii assati alii elixati vel instellati
alii pastillati etc. Capitulum 2m de piscium electione

Marini pisces sunt magis eligibiles
piscibus aque dulcis quia calidiores
et minus humidi et minus viscosi et sunt
sapidiores et in cibis meliores et saporosi-
ores quam fluviales. Eorum carnes enim molliuntur
et tenerantur et pinguedo et viscositas
minuitur et ideo a corporibus sunt innocentiores et
saporosiores existunt. Et propter eandem causam pella-
gales sunt meliores littoralibus et in locis
petrosis meliores sunt quam in arenosis vel lutosis
in petrosis fortior et maior est collisio propter
lapides et pisces sunt puriores carnis et
propter eandem causam littorales ex locis petrosis sunt
meliores quam in locis arenosis vel lutosis.
Et eadem ratione patet quod pisces ex mari
magis fluctuoso sunt meliores. Ex mari
septentrionali sunt meliores quam ex meridionali
et forte ex ~~orientali quam~~ orientali occidentali
quam ex orientali nam mare occidentale est nobilius
et tempestuosius. Et ex eadem ratione est quod pisces
ex fluviis magis distantibus a sordibus civitatis
sunt meliores quia motus longi fluminis facit
esse fortior et aqua est purior et pisces
in eo habent perfectius alimentum. Pisces autem lacuum
et stagnorum pessimi sunt et propter lacuum
distantium a mari et fluviis magnis sunt
propinqui in bonitate piscibus fluviorum purorum.
Item pisces habentes spinas et squamas
meliores sunt non habentibus. Item pisces
velocioris motus meliores sunt piscibus
tardi motus. Item pisces qui moventur
a mari dulcem sunt meliores eis qui moventur
in mari ceteris paribus. Item pisces mediocris
quantitatis meliores sunt piscibus magnis et
valde parvis. Item magis cuius caro est alba fria-
bilis non viscosa boni saporis et suavis
odoris ut qui perpetuo separatus est ab aquis
diucius vivit talis est electior. Item quanta
diversitate membrorum membra nobiliora sunt
eligenda sicut caude alie dorsum. Item magis
membra magis spinosa sunt minus eligibiliora
sicut ventres et umbilicus minus sunt sana.
Item intiora membra piscium sunt evitanda
licet quorundam piscium magnorum et propter maiorum
ut sunt epata [illegible] que sunt saporosa
propterquam cum elixata sunt mediantur super
pane et assentur super carbone et est
cibus satis bonus. Item alia intiora piscium sunt
evitanda semper. Item magis de cocti pisces et
elixati quidem sunt meliores frixis et assatis
et precipue si coquantur cum aqua et
aqua porcione vini et cum aliquibus speciebus

s3 forte piscis valde parvus et grossus qui appellatur
porco sed porcus marinus est melior assatus
quam elixatus etc. de salsis Lampus pisces
duri grossi et viscosi meliores sunt salsi
mediocriter quam omnino recentes Unde tenchia
est melior semisalsa quam recens Ideo quia
per eius viscositas incidit in grossicies
subtiliatur et melior efficitur nutrimento et facilius
digeritur et forte idem est verum de anguilla
que est multum cruda et viscosa Et sunt
multe de multis piscibus marinis quorum est
grossa viscosa et pinguior Lampus de piscibus
duri corporis mediocres sunt eligendi sed de pi-
scibus grossi corporis usque ad equalitatem quantitatem
sunt meliores Ex dictis autem sufficienter patet
per quos pisces marini sunt boni et qui
meliores et qui minus boni et sic de piscibus
aque dulcis predictis per conditionibus obser-
vatis pisces marini bestiales magnorum
corporum ut porcus marinus et canis marinus
et piscis delphinus et generaliter tales pisces
sunt difficilis digestionis et illaudabiles nutri-
mentum eorum non est subtilis nec media nutr-
grossum et subtile ut alba nec frangibiles
nec suavis odoris nec gustui multum delecta-
bilis etc. non multum nutrit corpus Nutrimentum
est superfluum et illaudabile et propter hoc
huiusmodi pisces sunt inbestiati et huiusmodi
pisces minus mali sunt si a quibus dictis
per oppositorum comedatur Nam per huiusmodi di-
stora carnes eorum mollescunt et tenescunt
et melius decoquuntur et facilius digeruntur et
huiusmodi pisces sunt meliores salsi mediocriter
quam recentes Pisces autem parte saliti non
competunt corporibus sanis via tibi nam parum
et male nutriunt et tarde digeruntur De
quibus autem piscibus marinis quorum notitia
pervenit ad nos temporibus quibus fuimus et studuimus
in studio parisiensi considerantur conditionibus
supradictis Pogerus est melior ceteris Caro
enim eius est alba frangibilis non viscosa
subtilis non grossa boni saporis suavis
odoris et est piscis mediocris quantitatis et
satis velocis motus et post ipsum in bonitate
est quidam piscis ei similis sed minor qui
vocatur gaumandus platia et sola satis
participant conditionibus supradictis Sic et
mellarius trubotus autem et marquallus
a bonitate predictorum deficiunt et salmo-
nes plus deficiunt sic imma adhuc
plus deficiat a predictorum bonitate adhuc
plus sepeque et rugia Est autem quidam
piscis marinus qui vocatur munsarus et
transit a mari ad aquam dulcem qui piscis
consideratis conditionibus predictis est valde bonus et pre
dictis eligendus De piscibus aque dulcis
predictis dicuntur quod consideratis conditionibus supra
enumeratis scilicet coloris albedine et subtilitate et
frangibilitate et saporis amicabilitate et odoris
suavitate et mediocri quantitate et competenti
pinguositate et aque bonitate dico quod mihi
videtur quod perca lucius tenarus primum gradum
obtinet perca enim est in francia obtinet
primum gradum et tenarus in terra lombardia
primum gradum Undecias autem et pugras sunt
boni pisces laudabiles Carpa autem et
barbellus barbellus deficiunt a bonitate predictorum
et adhuc plus torchia pisces autem minuti
capti in bonis aquis currentibus satis sunt
laudabiles sed non laudo conditiones ratione parvorum
predictorum in primo Anguilla autem dato quod
sit gustui delectabilis multum deficit a
bonitate predictorum caro enim pinguis et quia
non capitur in bonis aquis currentibus mediocriter
anguilla lampede enim magis sunt valde
periculose approximant enim nec spectant nisi
sint capti in aquis currentibus et petrosis
sunt evitande ipsius vel illorum comedentium
sunt enim ventose venenose et per eorum co-
mestione periculitati sunt multi et propter hoc
de murena quod multum similis est lampede
Caput vero et cauda et eorum spina non
sunt comedenda et in ea plus cavitate
vero huiusmodi veneni bonum est ergo quod propter eorum
grossicies et venenositatem et viscositatem huiusmodi
pisces tales primus submergantur in vino
quousque ibidem moriantur et deinde decoquantur
in aqua lasset et tunc salsa condita
comedantur Nam ego vidi tempore quo fui
cum rege francorum Pipino de viris multos
periculitari per comestionem murene quod eius
ne est eadem lampreda vere est quod prima murena
capta fuit in aqua lutosa et corrupta
Sunt autem quidam pisces marini de genere
ostradomorum ut mole et aste quorum
brodium est laxativum caro autem eorum non
multum nutritiva et venter ipsa vera et sunt
satis grossi et inter alios pisces minus

fri et humidi. Caro vero est cruda et flaccida
aliorum piscium. Item vituli autem caro
bonitatem quia quibusdam in usu est ostreas
illas comedere crudas et sunt boni saporis
et delectabiles satis. Item esca aliis pisces
eorum nutrimentum est satis laudabile de carnibus
autem est quod eadem ratio scilicet de moluscis et ostreis
nisi quod difficilius digeruntur et plus nutriunt
et non facile in stomacho corrumpuntur et cene cibaria
nitrosi quia principaliter villos stomachi ledunt
et pulverem lenire mediocriter ventrem et multum
nutriunt pisces nutriunt et eorum nutrimentum est
satis laudabile et restaurativum et precipue
grossi valde et precipue si decoquuntur non lacte

Capitulum 3m de proprietatibus et operationibus piscium

Consequenter est dicendum de proprietatibus et
operationibus piscium. Nutrimentum piscium
vituperatur a quibusdam fundatoribus. Item dicit autem
Philosophus [illegible] corum nutrimentum omnino sit malum
Galenus autem dicit nisi sane integratur non est
mihi quod alibi scriptum est quod optimus salsus
est qui generatur ex optimo pane et carnibus
volatilium et piscium qui pelagiales dicuntur.
Item hinc patet quod piscium nutrimentum non est omnino
malum sed eius nutrimentum [illegible] carnium subtilium de
sunt malum reputatum [illegible] scriptum de quadam
piste [illegible] qui tuelia nominatur quod eius
nutrimentum est bonum a [illegible] equalibus consistendo.
Tenendum igitur pro nunc quod piscium bonorum est
bonum nutrimentum satis post nutrimentum carnium.
Item omnes pisces sunt difficiles ad di-
gerendum et in stomacho longam faciunt moram
et sitim faciunt quod eciam [illegible] non est simili-
ter nisi scilicet [illegible] carnium et eciam propria supposita.
Item sani [illegible] ex piscibus flatus
et [illegible]. Item pisces [illegible] et precipue cadi
propria [illegible] et ad coitum incitant et
specialiter piscis [illegible] qui sepia
nominatur. Est enim [illegible] et augmentum efficit
in coitu. Et puto quod ad idem valeant cam-
mari fluviales et marini et similiter ostree marine.
Pisces saliti non sunt comedendi nisi [illegible] tamen
[illegible]. Dicit autem quidam pisces salsi [illegible]
qui [illegible] comedi in principio cibi ventrem enim
leniunt et virtutem corroborant et appetitum
et stomachum mundificant et [illegible] humiditates de-
siccant. Item pisces recentes in stomacho
longam facientes moram [illegible] sue visco-
sitatis [illegible] et viscositatis sitim

generant malas cum in carne adveniant
viscositates ex quibus male proveniunt egritudines.
Item [illegible] piscium salitorum utrum in ulceribus inte-
stinorum et est [illegible] de [illegible] et mundificando
et demum constringendo. Ita proprietas salis est
primo mundificare et laxare et demum susti-
pere et stringere et [illegible] sunt nocive in
ulceribus. Dicitur eciam quod aqua piscium salitorum
valet contra morsum canis rabidi et contra morsum
scorpionis et aliorum venenosorum et similiter [illegible]
piscium capita. Item pinguedo piscium et precipue
recentes [illegible] et iuncturas mollificant
et in [illegible] sunt stomacho et matrici et aliis membris
[illegible] nisi forte sit vehementer calidus. Item
piscis salitus [illegible] ea que sunt corrupti-
bilia. Item glutinum piscium prohibet sputum
sanguinis. Item omnia iura piscium leniunt
ventrem. Omnis piscis recens comestus cum
est calidus auget in coitu. Item iura piscium
[illegible] veneris bibitur et [illegible]. Capitulum

Consequenter est 4m de usu piscium
videndum de usu piscium. Non enim sunt co-
medendi post forte exercitium ut post motum labo-
riosum ut post coitum ut post balneum ne in
stomacho corrumpantur. Item habentes stomachum humidum
et malis humoribus [illegible] illa non come-
dant pisces nam cito corrumpuntur. Similiter habentes
stomachum frigidum et humidum non comedant pisces
in [illegible] frigida et etate frigida et in tempore frigido
non sunt convenientes. In colericis autem et iuvenibus
et in estate pisces sunt convenientes. In [illegible] autem
quibus [illegible] et [illegible] fit [illegible] conve-
nientur illorum est utendum. Item homines
intendentes robur corporis et augmentum [illegible]
comedant pisces marinos et non aque
dulcis nam plus virtutem augmentant et plus
nutriunt et eorum nutrimentum tardius dissolvitur.
Pisces autem aque dulcis [illegible] pinguibus magis
nutriunt et facilius digeruntur et magis faciunt
ad volumen [illegible] et ad [illegible] augmentum et
fortassis in debilibus et infirmis et febricitantibus
pisces laudabiles aque dulcis ut perca
tenca et [illegible] lucius sunt convenientiores.
Item simpliciter piscis mollis carnis [illegible] conveni-
entiores sunt. Fortibus autem robustis pisces
dure carnis sunt meliores. Ideo enim
indiget fortioribus alimentis quam sit alimentum
[illegible] piscium mollis carnis. Item pisces
marini meliores sunt [illegible] quam [illegible] et
pisces aque dulcis [illegible] nam pisces

maiorane et quedam odores silvestres cum de pos acaritio(?) induntur cum sint calidi secundum sicut unius boni saporis sicut superius dicebatur de eo calido et sicco. Piscis autem aque dulcis est quedam humiditatem ingrossativam que non permittit ut sentiatur ipsius exterius calidum sed ipsis cibis sicut offert se in manifesto gustui sicut est de aqua calido et sicco dicebatur. Item pisces illorum sunt comedendi in loco cuius rosa sit enim devenenosa(?). Conficitur autem in loco sicco cum foliis salvie mente et petrosilini porri et inter porros cum pulvere specierum. Item assatile piscium suffocatum illorum sit comedende sicut ut carnium et ultra unius eiusdem piscis sunt carnibus unius boni. Item illorum comedantur carnes et pisces simul ut pisces et lacticinia quoniam enim proveniunt ad lepram. Item considerandum est quod piscibus dicitur marinis et magnus non comedatur umbilicus oculi auricule sunt enim difficilis digestionis et sunt corruptibilia propter unctuositatem et humiditatem eorum villos stomachi inmolliunt et lubricitatem stomachi et intestinorum faciunt et cito cieunt et lienteriam causant. Item piscis sunt quidam qui vocantur alatie apud arabes et apud nos forte sunt allecia et agones qui indificant pectus et pulmonem. Item in eorum passionibus sunt exhibendi.

Capitulum 7um de salsamentis piscium

Nunc pro tractatu piscium tractandum est de salsamentis et saporibus piscibus tam marinis quam aquarum dulcium convenientibus propter quod est sciendum quod quanto sunt grossiores carnis et difficilioris digestionis et pauciores superfluitatis humidioris et frigidioris tanto indiget melioribus saporibus et fortioribus et magis acutis et hoc est verum non solum in piscibus sed etiam in carnibus. Et quoniam generaliter pisces bestiales et specialiter porcus marinus assatus et elixatus indiget salsamento calidiori et acutiori et sic intelligatur quanto magis vel minus appropinquat ad porcum marinum. Nam porcus marinus inter alios marinos est grossior et difficilior digestionis et frigidior et humidior et plurium superfluitatum. Sapor porci marini et similium est piperata nigra fortis cuius compositio est ex pipere nigro et gariofilis et pane asso infuso in aceto et aqua decoctionis predicti piscium et omnia simul bulliat. Valet enim salsa est intensiva viscositatis et subtiliativa constrictivi et superfluitatis consumptiva et digestionis confortativa et sitis et humoris alterativa. Et si quis vellet longi pisces conservare pluribus diebus fiat gelatina cuius compositio ex cinamomo in quantitate maiori et galanga et gariofilis et nucis muscate in quantitate minori et pane pro asso infuso in aceto et fiat gelatina cum aqua et vino decoctionis secundum quod pisces conservabitur per dies plures. Item sapor salsa camelina cuius compositio est ex cinamomo zinzibere albo gariofilis et granis paradisi et pane asso infuso in aceto forti et fiat salsa cum vino pauco et agresta. Vel potest fieri sapor albus cuius compositio est ex zinzibere albo et amigdalis mundatis et pane albo et distemperetur cum aqua piscis et pauca agresta et coletur optime deinde bulliat. Lampredarum sapor cuius est ex zinzibere albo gariofilis et galanga et granis paradisi et pane parum asso infuso in aceto et distemperetur cum agresta et parum piscis et deinde bulliat. Vel potest fieri gelatina supra nominata preter porco(?) … et sicut dictum est de lampreda ita intelligitur de murena. Item anguillarum et grossarum elixatarum et pastillatarum sapor cuius est albus similiter supra notatus sed loco amigdalarum panatur … vel fiat salsa viridis superius notata. Item castratorum(?) et descripta et specialiter coquantur in assatura. Salmonum autem et tructarum elixatarum sapor cuius est piperatum … cuius compositio est ex pipere et zinzibere et … et pane pro asso infuso in aceto distemperetur cum aqua piscis et coletur et bulliat. Item assatorum autem salsa cuius est agresta cum pulvere dulcium specierum et eodem modo si pastillentur. … autem elixatorum sapor cuius est sapor albus ex zinzibere albo et parum allei et piperis infuso in agresta. Sed assatorum salsa viridis est. Cuius sapor … et … salsa est cuius camelina superius descripta. Item assatorum salsa cuius est vinum cum succo distemperatum zinzibere albo deinde calidum ponatur super pisces. Tenerarum(?) autem salsa cuius est aqua decoctionis piscis cum pulvere dulcium specierum. Cavatorum(?) lucciorum et tincarum salsa cuius est salsa viridis vel crema(?) piperata. Sed tenera si assentur impleantur petrosilino

et mela et pulue(r) spec(ier)u(m) et agresta int(ri)us
et potius et adda(tu)r aliquantulo alleri in
agresta que apponit(ur) ibi post. Et similit(er)
intelligat(ur) de piper. Carpolorum sapor q(ui)b(us)
e(st) ca(m)melina id (est) sapor citrangulorum de sapore
camelline supi(us) e(st) narrata. p(er)tinorum p(re)ssum
salsa viridis e(st) sapor q(ui)b(us) et sirup(us) dulce.
Sanorum sapor q(ui)b(us) e(st) acetu(m) cu(m) sale. O
stro(rum) elixatorum piperatum ceteru(m) e(st) sapor
q(ui)b(us) et agresta cu(m) pulue(r)e specier(um) dulcium
e(st) sapor q(ui)b(us) frixaz frixatorum et t(er)minat(ur)
tractatus septim(us) cu(m) dei auxilio. Tractatus
8 et ultimus de exercitio et aliis rebus no(n) natu(ra)libus
cui(us) qua(tuor) sunt summe. Summa p(rim)a e(st) de q(ui)b(us)

Primo g(ra)o videndu(m) e(st) quid ratio (e)t
e(st) exercitiu(m) 2o de divisione et diuersitate
exercitiorum 3o de hiis que operat(ur) exercitiu(m)
in corp(or)ibus nostris 4to de utilitate et nocumento
exercitij 6to de hiis que facienda s(un)t antequam
exercitiu(m) inchoet(ur) 7o de hiis que facienda
sunt in actu exercitij 8o de hiis que facienda
sunt in mete post exercitiu(m) 9o que corp(or)a s(un)t
magis apta exercitijs et que min(us) cu(m) mo
defectionibus que e(st) quedam species exercitij
q(ua)nt(um) ad p(r)imum sciendum q(uod) differentia e(st) int(er) laborem et
exercitiu(m) na(m) omne exercitiu(m) e(st) motus et no(n)
e(con)uerso. Intelligo aut(em) p(er) laborem sicud ypo(cras) fati-
gatione(m) sicud in 1o aph(orismorum) consueti assueto(rum)
s(un)t laborum a fatigatores. Et i(n) illo aph(orismo)
ubi indigentia no(n) oz laborare intelligitur
aut(em) aliqui labor p(ro) dolore sicud in illo
aph(orism)o labores spontanei. Et intelligit(ur) aliq(ua)n(do)
labor p(ro)uocatiu(us) sicud ibi in quo morbo
corp(or)is labore(m) p(re)stat. Et intelligit(ur) accipit(ur)
i(n) morbo de lecto a labore ut (con)febribus
laborio(sis) s(ed) in p(ro)posito p(er) laborem intelligo
fatigatione(m) g(ra)o omne exercitiu(m) e(st) labor in
omni exercitio e(st) fatigatio membrorum s(ed) non
q(ui)nt(um) na(m) laboratores vinearum et messores
et fossores in corpore artificialis laboratores
continue fatigant(ur) s(ed) p(ro)pter hoc no(n) exercitant(ur)
q(uonia)m e(nim) membrorum fatigatio no(n) e(st) p(ro)pter
regime(n) et custodia(m) sanitatis s(ed) ca(usa) victus
et vestitus necessariorum. Exercitiu(m) e(nim) e(st) ca(usa)
sanit(ati)s et no(n) victus et vestitus necessariorum
et p(er) h(oc) differentia int(er) laborem et exercitiu(m). Item
exercitiu(m) e(st) motus fortis et velox s(ed) non
omnis motus velox et fortis v(e)l g(ra)ua
dolores mouet(ur) in mete post cibum

motu p(ar)uo et lento ut cibus ad inferiora
stom(achi) descendat aut(em) homo se dormitori
opponat. Si e(nim) in mete post cibu(m) homo
se opponat dormitioni sopno et laborioso
cu(m) p(ro)uolutione de late(re) in latus n(on) potit
potit bona digestio celebrari ut asserunt
sapientes. Similit(er) aut(em) motus no(n) e(st) exercitiu(m)
na(m) exercitiu(m) e(st) motus fortis et laboriosus
qui post cibu(m) e(st) maxime nocivus et p(er) h(oc)
differentia int(er) motu(m) et exercitiu(m). Est g(ra)o exercitiu(m)
motus voluntarius in quo sequit(ur) anhelitus
frequens et velox ad q(uo)d cu(m) quis q(ui)escens
fuerit s(ecundu)m mensura(m) qua(m) oz no(n) indigebit
aliquo medicamento que necessaria s(un)t i(n) egritudinibus
naturalibus. In h(oc) q(uod) dicit(ur) motus voluntarius
differt a motibus naturalibus et violentis qui
no(n) sunt exercitiu(m). Unde si quis violenter
ferat(ur) et moueat(ur) de loco ad locu(m) ille
motus no(n) exercitiu(m). Motus e(st) rerum (con)natarum
no(n) e(st) exercitiu(m). In h(oc) aut(em) q(uod) dicit(ur) in quo
sequit(ur) anhelitus frequens (e)t d(iffe)r(t) a motu
lento et debili qui no(n) e(st) exercitiu(m). In h(oc)
aut(em) q(uod) dicit(ur) si quis q(ui)escens fuerit s(ecundu)m mensura(m)
s(ecundu)m q(uod) oz d(iffe)r(t) a labore seu motibus
laboriosis qui no(n) sunt ca(usa) conseruande sanit(ati)s
i(m)mo inferunt p(re)ter labores sanitas
destruit(ur) et corrupit(ur) sicud (con)motibus
laboriosis tornamentorum s(un)t et pugilla
torum et viatorum to(t)o die itinerantiu(m).
q(ua)nt(um) ad s(e)c(und)m p(ro)positu(m) e(st) sciendu(m) q(uod) exercitiu(m) q(uo)dda(m)
forte q(uo)dda(m) debile q(uo)dda(m) mediocre. Int(er)
aut(em) exercitiu(m) int(er) forte plus calefacit
et resolvit plus qua(m) expediat. debile
minus expediret q(ua)m oz. Q(ui)a e(nim) et s(ecundu)m
veritatem int(er) g(ra)dus mediu(m) e(st) mediu(m) obtine(n)s
et sic e(st) exercitiu(m) velox tardu(m) et mediocre.
Et sic e(st) exercitiu(m) p(ar)uum et magnu(m) et
mediocre. Item exercitiorum q(uo)dda(m) e(st) vle
(con) quo o(mn)ia membra laborant fatigant(ur)
et mouet(ur). Aliud e(st) p(ar)ticulare (con) quo
aliquod speciale membru(m) fatigat(ur) et mouet(ur)
sicud textores plus cu(m) manibus q(uam) cu(m)
aliis p(ar)tibus. Et cantatores plus laborant
cu(m) p(ar)te pectoris et pulmonis. In exercitio
et ludo p(ar)ue pile o(mn)ia membra p(ar)it(er)
fatigant(ur). Exercitiu(m) aut(em) magne pile
a(d)iuc e(st) fortius p(ar)ue exercitio. Illud at
exercitiu(m) magne pile solu(m) competit for-
tibus valde et robustis et iuuenibus

nervos inertuales lacertos et cordas valde for-
tes et quorum virtus motiva est valde fortis
immo fortissima. Propter 3m proportio patet secundum
est quod exercitium virtutes laxat alteras et
virtutes membrorum interiorum ut stomachi epatis
debilitat corporis calefactionem et calorem con-
tingit naturam movet attractivam ad exercitium
titum virtutes naturales in membris 3e digestive
roborat digestivam et expulsivam naturalem humo-
res commovet in corpore et humores pravos fluere
ad aliquem locum fluere facit. virtutem ex-
pulsivam stomachi et intestinorum adiuvat
iuxta illud Si vis ducere alvum move
corpus. Tercium exercitium mediocriter prava resolucione
infrat et desiccat. Exercitium sufficit patet in
iuvamento exercitii temperati nam per exercitium cutis
remollitur pori dilatantur et calor naturalis
in membris fortificatur et superfluitates aliter
et separantur 3e digestionis liberius et melius
resolvuntur et nutrimentum membro prius apponitur
et unitur et demum assimilatur. Exercitium enim
temperatum proportionatur consumit et resolvit et ob
hoc substantiam membrorum augmentat et corpus
impinguat. Et propter hoc dicitur exercitium
nutrit corpus consumptorum quia est ... noci-
va membra nutriri non possunt nisi superfluitates
expellantur et calor naturalis in membris confortetur.
Si enim humores superfluitates membrorum per exercitium
resolvantur et consumuntur non est necessaria flebo-
tomia vel farmacia vel utraque si fienda non
sunt nisi magna cogente necessitate. nam corpus
debilitat. Tunc in ea laxativa purgat
et excoriat. Sunt enim humores in mente
vero [illegible] multum sitim constringit intelligibilis
est evacuantibus evacuantur magna propter calorem
naturalis et spiritus et ideo humores evacuantibus
adnexus est eius virtus. Exercitium frequenti etiam
sanguinis minucione omitti consuetudine generatur
malignitas ydropisis et festina senectus. Si aliquis
quis utatur exercitio non indigebit humoris
medicamento. Unde nec sicud nec ver est
utile valde corporibus inter ad conservacionem sanitatis
corporum mundificatorum sicut est exercitium moderatum
est utile causa conservande sanitatis et hoc sit
de exercitio moderato. Exercitium enim immo-
deratum est infrigidat in corporibus nervos quia plurima
nocumenta nam omnes virtutes constringit persistit
et se calefacit et exercitium producit debilitatem et
senectutis humores exercitium corpus nimis evacuat
et debilitatem inducit. Exercitium autem debile
quod evacuandum est non evacuat nec prorsus
dissolvitur quod erat dissolvendum. Exercitium ac
temperatum potest inducere in corpus nimium nocumenta
si enim corpus sit plena malis humoribus
quibus cum exercitio naturalis evacuari non possit erit
causa epilencie apoplexie rupture venarum febrium
et spasmum. Et ideo fiat vero in corporibus
repletis. et hunc modum potest esse causa scabiei
lepre et pustularum in membris exterioribus
ex eo quod per exercitium movetur humores ad ex-
teriora. Et est superfluitates quae nam cum exercitio
forte est eis evacuari non potuit. humores enim
exercitium formatam digestionem impedit et sedatam
corrumpit si esset aliquod membrum pravum
aptari vel superfluitates aliunde recipere exercitium
esset multum nocivum. Tempus vero debilibus
et famelicis humoribus exercitium est nocivum. non
enim famelicis constitutis fortis est exercitium
celebrare sed debet prius comedere antequam
exerceat. Exercitium consuetum comedat ergo pars
quo digestionem celebret exercitium. Et hoc
est quod dicit ipse cum dicit ubi indigentia non
est laborare. Cibus enim famelicis propter
antequam cum famelicis exercitandus est antequam
comedat et precipue exercitio labororio.
debiles est ut convalescentes et senes exerci-
tio moderato sustinere non possunt cum forte
corporum virtus cum cibus confortetur. Cibus
igitur in humoribus debilibus potius exercitium
...; et aliquando patet interius 19 dicti obscuri
Cibus exercitium porrigerit. Tercium et quartum pro-
sita in primo humores causa patet. Propter sextum
proportio quod antequam exercitium inchoetur debet esse
celebrata digestio prima et secunda nam humores de hiis
digestiones fiunt et quiete et sompno quia
loco horum est motus et vigilia non perficitur
digestio immo non sompni forte prima digestio et
secunda finita sed est tercia nam tercia digestio etiam
melius fit in sompno et quiete. Unde est
quod in sompno melior fit digestio non
sompni in stomacho et epate sed est in toto corpore.
Superfluitates est prime digestionis sic debet
esse circa sepate ut non restat nisi ex-
pellere superfluitates 3e digestionis et demum
alimentum si digestum fuerit appone unire
et solidare. Propter autem expulsionem humorum
superfluitatum exercitium est necessarium deinde fiat

fiat membris melior nutritio. Corpus autem
hoc tempus exercitii leniter et vrinare conuenit
tinctura non superflua cum autem vrine sint
vehementer tincte et in stomacho sentitur mordicatio
et spasmus famis dolorosus et grauitudo quasi
suspensa iam tunc sunt tempus exercitii celebrandi
et ultimo est exercitandum si prius pars come-
stionis et cum id sint digestio per eam exercitationem
et hoc intelligit ypocras cum dicit ubi indigestio
non oportet laborare. Est enim tempus famis cum
facta est assimilatio appetitus et vinio tunc enim
membra attrahunt ab venis prius venae a ma-
gnis et magne ab epate et epar a stomacho
quod fiat in stomacho spasmus quidam qui famen vocatur
et hoc debet esse complementum exercitii ut postquam exercitium
est inchoandum ... alimentum assumptum conuer-
sum in membrorum substantiam et ... superfluitates
illius sint a corpore separate et post completionem
digestionis et expulsionem aliarum superfluitatum.
Semper autem exercitium corpus est ... frica-
tionibus ad exercitium disponendum et preparandum
debet autem asse fricatio que cutem emolliat
et cutim dilatet et apiat ut superfluitates
3e digestionis liberius resoluantur et opilationes
et earum obstructiones et vaporum rupture
perfectis euitentur nisi enim sic fiat periculum
est aliquorum vaporum rumpi. Semper quinque di-
fricationi pars olei est superfundenda et per
exercitium membra non nimis desiccantur et
debilitentur. In principio exercitium debet esse debilius
et demum ad fortius peruenire. Et quantum
possibile est omnia membra debent equaliter
fatigari quod optime fit per pile ludum
Si autem aliquis se exercitet ... dies
bonum est interdum se inclinare ad lapides
retro ... et interdum saltare et interdum
anhelitum retinere et interdum sua brachia
mouere ad dextram et sinistram et interdum
... et interdum aliquod pondus
leuare et omnia membra exercitantur
Cum autem anhelitus frequentatur et pulsus
velocitatur et fatigatio in membris sentitur
et sudor roridus cum rubore incipit
apparere exercitium dimittatur et in loco quie-
to abstergatur et demum corpus fricetur et
residuum delictum per exercitium resoluatur
et membra aliquantulum indurentur et in

passilia reddantur. Demum cibus ut lac
ut piscis oua mollia que faciles sunt
corruptionis recipiantur. Sed recipiantur
alia bona cibaria que sunt nutritiua et
faciunt ad robur corporis et augmentum ...
Semper post hunc exercitium vinum non
est bibendum vinum purum. Exercitium enim posset
ad ethicam peruenire. Ut est bibenda aqua
frigida nam exercitium posset ydropisim causare.
Quantitas autem exercitii sicud et aliorum
per ... denotari. Sanus enim optima
natura tantum appetit quantum digerere potest
et sic tantum appetit exercitari quantum ei
expedit et sine certa regulatione supporta-
bilitate morali et quod homo non teneatur
ad otium per quodam altum quod non ... ratione
sed natura sed appetitum spiritum. Cetera autem lapsa
non sic natura appetit quod cibus est congruus et
quietes ymmo in ... quod appetitus autem
natura et quod id sit ei quibus est res diuis et
appareret valde. Cum certa lapsa appetitus
lapsa appetitu naturali eodem lapsu quo lapsa
sunt tunc cibus cum nociua. Certa autem ...
... appetitus exercitium quod solita et tunc exercitium
est eis ... conuenientius. Intellibus enim ...
cum ratione et experientia considerato quo aliquid
se habeat in exercitio potest dici et secundum hoc
in 2o die addendo ... secundum quod
conuenientia virtuti propinquam. Nunc autem
restat ... videre que certa sunt
magis ad exercitium gratia et que minus. Dicendum
igitur quod homines iuuenes ... grossioribus
et multum comedentes et habentes ...
et ... fortes et habentes membra
3e digestionis calorem aliquantulum ...
et qui sunt pingues et carnosi et non
macilenti qui etiam non insudant artibus
ex quibus fit corporis ... resolutio sicud
... in balneo qui etiam non insudant
artibus laboriosis tales homines indigent
exercitatione fortiori et velociori aliis hominibus.
Et potius ubi desiunt plures conditiones
predicte minori exercitio est opus. Considerata
ergo complexione flegmatici et sanguinei indigent
maiori exercitio quam colerici et melancolici. Con-
siderata habitudine carnosi maiori quam
macilentati macilenti. Considerata virtute
motorum quorum ... et ... sunt fortiores

fortiori indigent exercitio quam senes ymo
in iuuenibus sunt quedam res que sibi
sufficiunt sine exercitio / Senex autem nulla
omnino quiete indiget et hoc bene apparet
sed licet propter virtutis debilitatem fortibus exercitiis
vacare non possunt / Consideranda comestione
plus comedentes et cibaria grossiora magis
indigent exercitio / Habentes autem poros strictos
et carnes duras maiori indigent exercitio
Considerate repletos et pisatores (?) minori
indigent exercitio et etiam sumentes in balneis

Capitulum secundum de fricatione

Nunc est dicendum de fricatione que est quedam
species exercitii et medium vicem obtinet
exercitii ut illis qui exercitari non possunt
vel propter infirmitatem vel impotentiam corporalem
nam fricatio calorem naturalem excitat et
intensificat et motum attractivo adtrahit (?)
cutim remollit et poros aperit et deinde
superfluitates 3e digestionis evacuat sicut
exercitium / licet non ita perfecte / 1o de fricatione
sermonem inchoatum in tractatu precedenti complere
ponentes / primo igitur ponemus fricationum diffe-
rentias et conditiones / 2o causas qualitates compa-
rationes et proprietates / 3o ponemus postea
fricationum utilitates et nocumenta in sanis
corporibus et infirmis et quando competebit modo
usus temporis et applicationibus / 4to videbi-
mus que corpora sunt magis apta fricationibus
et que minus propter horum primum sciendum quod fri-
cationum alia parva / alia magna / alia
mediocris vel potest dici alia diuturna et
longa alia brevis et pauci temporis alia
mediocris / Secundo fricationum alia aspera
alia levis alia mediocris et potest dici
alia fortis alia debilis alia mediocris /
Nunc autem fricatio multa / multum resolvit
et dematurat / fricatio pauca parum resolvit
sed aliquantulum calefacit et poros aperit
sed fricatio media attrahit nutrimentum adue-
niens (?) et corpus impinguat / ex quo patet quod
fricatio propinqua ad exercitium non debet esse
multa nec mediocris sed pauca ut corpus
calefiat et pori aperiantur / fricatio aspera
indurat corpus et poros constringit sed le-
vis corpus remollit et poros aperit me-
diocris media. quod dictum est de simplicibus
sunt componentes / est enim multa et aspera
multa et levis multa et mediocris / sic
posset dici quod est aspera multa / aspera et
pauca / aspera et mediocris / sicut dictum est de
operationibus quibus satis patet ex hiis que
de simplicibus dicta sunt / nam multa et aspera
multum calefacit et resolvit et indurat
et poros claudit sed multa et levis multum
resolvit et corpus non sic indurat sed remanet
magis mollis / Multa et mediocris multum
resolvit sed corpus remanet medium inter durum
et molle sed pauca mediocris parum cale-
facit et poros aperit et membra remollit
sed pauca mediocris parum calefacit et
et non indurat et non remollit / et me-
diocris aspera corpus impinguat et membra
mollificat / Mediocris et mediocris corpus
impinguat et membra non mollificat
nec indurat / et patet quales comparationes
fricationum in corporibus veris / Secundo quae habet
fricationum quibus corporibus sunt conue est
maius quod corporibus pinguibus et carnosis
non competit fricatio mediocris nec forte
ad minuendam pinguedinem debemus uti
sed multa fricatio est eis conueniens / Corporibus autem
macris fricatio multa est contrariabilis sed
eis competit mediocris / pauca fricatio
conueniens est mihi uero temporis in quibus
non sunt pinguia nec de maturatum
sit dico quod in corporibus valde duris et
macrilentis (?) competit aspera fricatio mediocriter
mediocris Et quod fricatio dura corpora re-
mollit et mollia indurat et pinguia
dematurat et macra impinguat aspera
constringit et constricta aperit Secundo est quedam
fricatio suauis et equalis et alia est
inequalis et insuauis / fricatio autem
cum oleo est equalior et suauior et fricatio
cum panno est inequalior et insuauior
Et fricatio cum mollibus manibus est mediocris
inter has et asperioribus fricatio cum oleo
dulci et manibus suauibus magis quam
dare et propter si non competit membrorum
induratio et pororum constrictio / nam enim
fricatio cum oleo est grossior / sed si queramus
membrorum indurationem et constrictionem tunc
fricatio sine oleo est paucis et asperis grossior
ut puto / Et quia post exercitium quod
constrictio et membrorum induratio et confortatio

et aliquorum porrorum constrictio cum igitur fricatio
fiat sine oleo, fricatio autem que precedit
exercitium fiat cum oleo quia per eam qui tactus
mundificatur et pororum aperitionem, unde quidam
ponendo sub fricationum operationes magis
in speciali nam per fricationem corpus calefit,
nam fricatio calorem naturalem excitat et vivi
ficat et movet attrahendo ad exteriora et
poros aperit et superfluitates 3o digerit
subtiliat et resolvit et in 4o virtutem ob
tinet exercitii in hijs qui exercitari non possunt
Semper fricatio interdum attrahit interdum
divertit Unde interdum fricatio fit ut attraha-
tur materia ad membrum et ut illud membrum
nutriatur et impinguetur interdum fit ad di
vertendum Unde quando dolor est in superioribus
ut materiam divertamus fricamus partes inferiores
et econverso Et quando est in dextra fricamus
sinistram et cum igitur fricatio diversiva fit
semper ad [illegible] ponitur scilicet ad illam
ad quam divertere volumus et sic que fiat
ad attrahendum fiat ad [illegible] partem ad quam
volumus attrahere Et si diversio sit ad lon
ginquum fiat fricatio fortior et quando ad
propinqua fiat minus fortis Semper interdum
fit fricatio in materia grossa que corporis
ambitu subtiliet et resolvat et corpus
mundificet et sompnum provocet et per
hunc modum fit fricatio in istis in quibus
sunt humores grossi et viscosi, nam
per fricationem materia subtiliatur et corpus mundificatur
et sompnus provocatur et hec fricatio fri
catio incipiet a superioribus et tendit ad
inferiora ut cum igitur materia [illegible] prin
cipalibus [illegible] et hunc per hunc modum
in febribus cottidianis que sunt a materia
grossa flegmatica fricatio est valde utilis [illegible]
dictas autem tempus in fricatione consistat
et alia [illegible] in cibo et sompno ut
hunc asserunt sapientes exercitio aut conside
randum est quod magna non sit in corpore
plectoria, nam cum igitur plectoriam evacuare
per fricationem seu balneum seu exercitium
possumus, immo in plectoria magna [illegible]
noceret sicud supra de exercitio dictum est
Sed si non sit magna plectoria sufficit

fricatio balneum et exercitium sub flebotomia et
farmacia Semper interdum fit fricatio ut
fluxus humorum prohibeatur ad aliquem delicatum
locum et per hunc modum totius corporis fricatio
fortis sit propter [illegible] et [illegible] dicunt
hunc sapientes Semper fricatio fit ad provo
candum sompnum Unde scriptum est quod fricatio
corpus mundificat et sompnum provocat Unde
fricatio precipue in initio [illegible] sompnum
provocat aliquos suos [illegible] resol
vendo et quedam delectatione in corpore cau
sando et separare membra aliqualiter fatigando
Semper interdum fit fricatio ad dolorem mi
tigandum divertendo materiam et longiora
et membra dolorosa ad quedam colligandum
confortando et calefaciendo Secundo fricatur
extrema corporis in colica et yliaca pas[sio]ne
sunt prescripta certe Et per hunc modum fricatio
extremorum calefacit stomachum de propinquo Et
certe assentiunt sapientes Unde fricando stomachum
extremis infrigidatis condolet sic certe congaudet
extremis calefactis In stomacho fricatio bonum est
extrema fricare et calefacere Secundo cum igitur dolores
interiorum colicorum et yliacorum et stomachi
et fricatis corporis est [illegible] mitigatum cum igitur autem
fricatio debet esse magna et fortis ut perfectior
sit diversio et eius effectus ad longiora
membra se extendat Infricatione ergo stomachi
yliaca et colica passionibus fiat fortes
et [illegible] dolorose et fricationes extremorum,
Semper interdum fiunt fricationes circa locum
dolorosum propter dolorem mitigandum Unde
scriptum est quod organa que dolent suavissimo
tactu per fricationem delectantur cum igitur ergo fri
cationes debent esse suaves ut membri do
lentis calor confortetur et materia resolvatur et
materia doloris ad locum non trahatur Semper plurimum
igitur utimur fricationibus propter lassitudines
vel ex [illegible] vel ulcerantes vel apostemosas
ex [illegible] aut est ex plenitudine vel ab [illegible]
quarte exposita aut provenit in [illegible] et
[illegible], unde autem in cura cum igitur lassitu
dinis fricatio est utilis nam calorem in
naturalem vivificat, materiam resolvit et poros
aperit et hec est doctrina omnium sapientum
licet in cura cum igitur lassitudinis convenit
plectoria magna [illegible] permittere

purgationes vlcerum et digestiua que fiunt circa
anum corporis sunt magis apta fricationibus
et que inmediate sequuntur patet ex capitulo precedenti
in quo ad hoc satis videtur de exercitio
et fricatione. Corpus autem temperatum quod exercitatum
non potest non indiget fricatione nisi preparante
vel disponente disposite ad exercitium. Sed
corpus debilia que exercitatum non potest indiget
fricatione que vicem obtineat exercitii.
De hora incipiendi huiusmodi fricationes et
de hora dimittendi patet ex hiis que de exercitio
dicta sunt. Huiusmodi fricatio que vicem
obtinet exercitii non est inchoanda ante
completam digestionem in stomacho et epate et venis
et expulsiones superfluitatum prime et secunde
digestionis ita quod non restant nisi superfluitates
tertie digestionis expellende et alimentum
corporis apponendum membris et assimilandum.
Fricationes que fiunt ad corporis extenuationem
fiende sunt in ieiunio. Et fricationes que
fiunt ad corporis impinguationem fiende sunt
completa prima digestione vel est exspectandum
tempus famis. Fricationes que fiende
sunt ad dormiendum et ad dolorem mitigandum
melius fiunt ieiuno stomacho. Sed frica-
tiones que fiunt ad dolorem mitigandum
quandocumque tactu cum tempore fieri potest. Fricationes
autem que fiunt ad lassitudinem curandam
fiunt stomacho ieiuno. Fricationes que fiunt
ad corpus mundificandum et humores grossos
subtiliandum et ad sompnum provocandum
potest fieri satis cito post cibum in introitu
lecti. Fricationes fortiores que fiunt
ne materia ad iuncturas fluat fiat de
mane ieiuno stomacho. Item in syncopi
que desistit calor naturalis cordis propter viam
resolutionis vel quia humor male qualitatis
petit cor conveniunt fricationes. Nam
fricatio calorem naturalem excitat et vivi-
ficat et virtutem confortat. Et si syncopis
sit humorosa debet esse fortior. Et si sit
syncopis inanita ex humore colerico fricatio
sit subtilior et suavior. Item huius-
modi fricationes valent in syncopi materiam ma-
lam et venenosam divertendo a corde
Si autem syncopis fiat cordi propinquam

resolutionis propter subtilitatem humoris vitis fricatio
non est multum congrua in tali casu nisi forte
esset rationale ad extra administrare que
infrigidant et poros constipant et resolutionem
prohibent. Summa 2a tractatus vltimi. Et erit
de quo est decimatum capitulum primum de balneo

Et licet multa sunt supra dicta de balneo
in primo tractatu huius summe sufficienter et comple-
mentum volo tractare de balneo post exercitium
et fricationem nam balneum supplet in medium
vicem fricationis et exercitii membra calefaciendo
et poros aperiendo et superflua resolvendo.
Item balneum calefacit et humectat corpora
membra que forsan desiccata sunt per exercitia.
Item lavat sordes a membris derelictas
post exercitium et fricationem. Item aqua delecta-
tivi ... post fricationem et exercitium bal-
neum resolvit. Unde ergo rationale est post fricationem
et exercitium determinare de balneo. Sunt
autem quedam balnea aque dulcis quibus
homines sani et infirmi uti consueverunt.
Et alia sunt balnea aliarum aquarum
non dulcium sicut sulphurea et aluminosa
et similia que sunt calida naturaliter vel artifi-
cialiter que nullis competunt nisi infirmis
de quibus est in primo tractatu huius operis
aliqua fecimus mentionem. In hoc autem capitulo
solum loquimur de balneis aque dulcis calide
vel frigide et in corporibus sanis et infirmis.
Primo ergo ponemus nocumenta et iuvamenta
aque dulcis. Primo ponemus usum ipsius
in corporibus sanis et infirmis. Loquimur etiam
de balneo aque frigide in corporibus sanis
et infirmis. Dicunt autem ipsius iuvamenta
plurima scilicet corpus humectare et rarefacere poros
aperire. Bonum colorem facere. Humores et
materias subcutaneas resolvere. Ventositatem
consumere. Sompnum provocare. Item dolores
mitigat ventrem stringit lassitudines
removet. Vnde sepius est quod est de hiis que
maxime confert lassitudini. Item sepius
est de aqua calida omnes dolores mitigat
appetitum incitat. Ipsius autem nocumenta sunt
quod virtutes debilitat et interdum syncopi-
zat et nauseam inducit et humores
materiales ad loca debilia fluere facit. Unde
qui passus est percussionem sive plagam
vel ... non est ... balneandus

vel saltem diu morandum in balneo Item mulieres debiles corde et stomacho debiles non sunt balneandi Item mulieres debilitatem (?) invent[ur] et cerebri non sunt balneandi Item qui patiuntur catarrum et coryzam non sunt balneandi nisi forsan in declinatione Item cum venter est plenus cibo non est balneandum et cum intestina sunt plena fecibus non est balneandum Et qui multum sunt cacochimi et malis humoribus repleti et sic quorum vene sunt plene Nunc quia dicebamus de usu balnei in corporibus sanis primo de usu in sanis utimur balneo solum ad sordium mundificationem et aliqualem corporis recreationem et humectationem et tunc balneum debet esse temperate calidum et in ipso parva est morandum et tale balneum quod sit siccissimus Item dico sit post exercitium et fricationes ut suppleat vicem exercitii et in hiis qui exercitari non possunt et tunc debet esse magis resolutivum et pororum apertivum et superfluitatum subtiliativum et cutis remollitivum et debet esse calidius et maior mora in ipso protrahenda quousque digitorum pulpe aliqualiter contracte videantur et quod sudor rorindus per totum corpus appareat Item impinguare volentes in prandio (?) non debent exspectare complementum digestionis sed cum stomachus est alleviatus intrandum est balneum et diu non morandum nam tempus balneandi post impinguationem est bene in tempore balnei propter dematricationem ut bene asserunt sapientes volentes ergo impinguari statim cum membra rubere incipiunt exeant balneum et totum corpus eorum respergatur aqua frigida et ungantur eorum membra cum aliquo oleo opilante poros et humiditatem recipiente ut timent sudare post balneum ut cibum tardent et comedant cibum facilis digestionis et multi nutrimenti et bone adhesionis Item dico fit balneum propter corporis dematricationem et tunc balneum siccum quod stupha vocatur cum pauca aqua est conveniens et balneum debet esse satis calidius et in eo protrahenda maior mora quousque pulpe digitorum contracte videantur ut debent postea uti aqua frigida ut oleo ut prohibeant sudare post balneum Dicimus esse fine

cibo permaneat et cibaria sint sicca pauci nutrimenti ut post balneum aquosam actu frigidam ut aqua frigida est bibenda Et hoc enim possent ad ethicam pervenire sicut dictum est exercitio frigido dicebamus Videamus autem qui non debent balneari in aqua frigida nisi sint calide valde complexionis et iuvenes habentes fortes nervos et meatus valde et quod in huiusmodi aqua non trahant longam moram Dico ergo quod hec iuvenis calide complexionis et robustus carnosus bonis virtutibus non habens ut vomitum in hoc in quo corpus est lenius et motus leniores tempore estivo et hora diei calida post medium diem balneari potest in aqua moderate frigida et separate tali balneo potest uti plus balneum aque calide ut eius membra fortiora fiant et calor ab interioribus admittatur non est in huiusmodi balneo longa mora protrahenda tantum scilicet quod corpus horripilet et quod cito revertatur ad statum suum pristinum Dico enim tempore resolutionis sunt bene tunc maxime non sunt sistenda Sed si forte sint longa mora resolutiones tunc tempore balneationes sint nisi plures Puto tamen quod securius sit huiusmodi balneum evitare Sed post balneum aque calide super infusio aque frigide semel vel bis solitum iuvenibus et fortibus et robustis maxime forte in debilibus non est malum ut inferius apparebit Item dico utimur balneo aque dulcis ad lassitudinem generibus nam humectat membra exsiccata per laborem et evacuat humores calidas et acutas mordicantes que labore sunt dissolute Dissolutio enim in proposito est membrorum nutrimentorum exsiccatio et dissolutio humiditatum acutarum predicta membra mordicantium Non solum balneum competit in lassitudine habet sed etiam in cotidiana et apostemata supposito quod non sit magna corporis plethora ut enim evacuat esse corpus florida vel firmaria Item balneo aque dulcis utimur in cura ethice corporis sed solum balneum sit solum adhuc tantum Dico debet esse moderate calidum ut in eo est protrahenda mora in prima ut post ipsum balneum est expectandus sudor et post ipsum fiat infusio totius corporis cum aqua moderate frigida nisi huiusmodi superinfusio sit sequetur huiusmodi balneum in ethicis

vel constipatis nullum vel paucum fiat iuvamentum
ut asserunt sapientes. Balneum est etiam
ethicorum non est fiendum post complendam omnem
digestionem. sufficit enim quod prima digestio sit
completa. Multum enim cavere debet ethicus ne
balneum umquam intret post laborem ne
virtus eorum deficiat. Tempore vero balneo
in effimera generata ex frigore et pororum consti-
pacione presertim nisi sit in venis plenitudo. quoniam
febris tamen fit in putrida et constipativa
nam balneum humores commovet et ebul-
lire facit. Sed forsan febris est solum
in ethica. Unde scriptum est qui indigent
ut sanentur a suis corporibus dissolvantur iuvan-
tando balneo et ideo confert in effimeris ex fri-
gore et pororum strictura et opilacione et fatigacione
aperiendo. Sed si effimera est ex crapula et cibi
corrupcione vel mala digestione non confert
apertio. Sed tamen se declinante. Balneum
enim confert in se poros aperiendo fumos
capnosos dissolvendo corpus humectando
infrigidando et humectando sed nocet ebul-
licionem et commocionem in humoribus faciendo et
virtutem debilitando. Et balneum fiendum
est cum magna consideracione et precipue in fe-
bribus putridis et est in quartanis. In ethicis autem et
interpolatis securius fieri potest. In se autem
humoralibus ubi est humorum multitudo crudi-
tas et grossities cum strictura pororum nullo
balneum est celebrandum sive sit febris continua sive
interpolata. Unde in omni die febre expectanda
est declinacio febris. Nam si balneum fiat
cum tali plenitudine et pororum strictura
cadit rigor et frigus et materia magis
ebulliet et putrescet et non dissolvetur.
In declinacione autem postquam materia est subtiliata
et pori sunt apti securius potest balneum
celebrari. Sic in corporibus sit plenitudo
et occupatis humoribus grossis nullo modo balneum
est celebrandum ante purgacionem. Quod balneo
enim in talibus rigor frigus et horripila-
cio fiunt secundum mentem sapientum et decimo propter
balneum in se cadunt putridas interpolatas
vel quartanas. Sed si in corporibus non sit multitudo
magna vel grossities tunc per balneum
pori aperiuntur et materia resolvitur et
humores absque periculo preservantur. Scriptum est enim
quod adveniat umquam primum plectorum

vel plenitudinem sufficit balneum et fricatio
In se autem de materia grossa et multa differatur
balneum usque ad declinacionem febris. In se
autem de materia pauca et satis subtili potest fieri
balneum in augmento apparentibus signis di-
gestionis forte enim plus prodest materiam resolvendo
poros aperiendo fumos capnosos expellendo
et corpus humectando quam nocere possit ebul-
licionem in humoribus faciendo et virtutem aliquantulum
prosternendo. In quartanis autem de omni die materia
balneum est fiendum cum maiori timore forte
enim securius est usque ad declinacionem expectare
sed interpolatis ubi non est multa materia vel
grossa apparentibus signis coctionis in die quietis
balneum securius potest celebrari semper considerando
constantiam virtutis. Item in quartana et cottidiana
nullo modo balneum est fiendum nisi in declinacione
In tertiana autem si potest apparentibus aliquibus
signis apparentibus decoctionis satis in die
quietis. In quartanis autem de materia grossa et
cruda solum in declinacione. In quibus autem
de pauca materia subtili balneum forte
possit fieri signis apparentibus digestionis et
est ante declinacionem licet cum magno
timore. Scriptum est enim quod balneum in quartanis
quando humores sunt intus contenti illis
humoribus liquefactis faciunt rigorem et frigus
quia humores ad exteriora moventur
et facti subtiles penetrant et rigorem
pariunt. Sed si humores sunt pauci tunc
cum balneo resolvuntur. Tempore vero scriptum est quod
balneum est una de curis pthisicorum nam
balneum in eis spiritum facilitat et corpus
infrigidat et humectat. nam communis aqua
sit actu calida est tamen in se frigida. Multum
autem videtur quod pthisici non sunt catarrales
nam balneum nocet catarro et carrize
nisi in declinacione. De balneo aque frigide
scriptum est. nam dato quod balneum aque frigide
aliquibus febricitantibus sit conveniens scilicet si iuvenes
carnosi quorum viscera sana non apostemata
et opilata vel debilia assueti balneari
in aqua frigida in estivo tempore febricitantes
sunt et augmentata febre aquam frigidam intrent
ita quod eo intrante et corpus sudare et
febris decrescere incipiet. Interdum
est locus sudoris si venit paucum colicus
vel secessus. fiat autem est tamen in quibus

se assuefecerit et apparentibus signis contrariis
ut puto. Iuvat autem ubi est multitudo humorum
vel capitis vel membrorum debilitas. Balneum
aque tarde calide vel frigide est faciendum cum
aut in corpore vel in aliquo membrorum defectus sit
non multi humores non superflui. Balneum est
multum nocivum apparentibus signis digestionis
quia humores qui sunt intra se expellit et
calorem febris minuit et resolvit et hoc
scriptum est a senioribus. Item quarta actoris 2r bene
patet quod in se magis balneum est confusius. Item
balneum est contrarium in fluxu ventris nisi
diuturnando acciderit cum stringit ventrem.
Item scriptum est quod balneum provocat sputum
sanguinis narium. Item post balneum minuatur
minucio magna ad expellendum humores
qui sunt in pectore et pulmone et propter hoc
quod replentur et complorantur. Item post
balneum aque dulcis quod est sordibus et
pruriginosis competentissimum. Denatatio post balneum
aque dulcis quod est calidius quia inflat
et humectat. Et sic competit etate quod
iuvenibus quia inflat eos et humectat
et competit etiam senibus quia eos humectat
et sompnum provocat et pruritum tollit
ab eis et morionem. Item post quod naturaliter necessarium
propter resolutionem malorum humorum dilatare
a natura ut sordes ab eis auferant et
ut pristina membra augeantur et ut gaudium et delectationem inducat. Est enim
balneum quibus tristibus et melancolicis nam
balneum leticiam et gaudium inducit
unde multi balneum incitant ad coitum sicut
sapientes nostri mirantur mulieres et amorem
dulcem commendant balneum aque dulcis.
Considerata quantitate balnea humectativa
et impinguativa competunt maxime et de
siccativa balnea et resolutiva. Considerantur
autem temporibus in hyeme et vere balnea
sunt consueta nam plura superflua aggregantur
in inverno et frigiditate quam in estate
et autumpno minor est sit a corporibus
resolutio calido continetur in hyeme
quam in estate. Item vires que in vere et
hyeme amplioribus cibis indiget
et grossioribus 2o temporibus competitum

situato et balneum sit magis quam de
balneis aut aliorum sulphureis et
aliis balneis fusos qua de hiis est
dictum in primo tractatu. Item opus vini est
post hoc balneum exsiccativa et reso-
lutiva in ydropisi sicut convenit. Item amplius
lociones ex vino sunt sanitatis et
utiles et ad sordium ablutionem et ad
fluxus depone et ad cerebri visus et auditus
confortationem et ad meliorem sanguinis digestionem
nam confortat calefacit stomachum calefacit
ut asserunt sapientes. Bonum est autem
hominibus ex vino loco fiat ex aqua salsa
hoc enim incitativas confortat et adolescentes sanat
nam in sale est exsiccativa resolutiva et sapo-
ritas. Item post lavacrum capitis non est negligendum et
propter sordium ablutionem et propter pororum aperi-
tionem et malorum fumorum et vaporum
exclusionem et omnium superfluum clarificationem

Summa 3a tractatus octavi que est de sompno
et vigilia quibus competentes est opus sanis
corporibus et infirmis. Capitulum de modo generationis

Primo igitur dicamus sompni et
modum generationis sompni et ex hoc
apparebit sompni diffinitio. 2o ponemus
iuvamentum sompni et eius nocumenta
similiter et vigilie. 3o ponemus regulas
observandas in usu sompni in corporibus
sanis et egris. Propter primum hoc sciendum quod
sompnus causatur humectatione capitis ut asserit
Aristoteles de sompno. In sompno enim vincitur
calor et sic ingreditur amplatum et multum
humidum sicut bene apparet in hiis qui utuntur
multa balneatione et multo potu vini.
In hiis qui utuntur soporiferis que sunt
frigida et humida ut lactuca et mandragora
et similibus. Unde videmus quod post cibum
sompnus gravis facile provocatur et precipue si
cibus sit humidus. Causa enim spiritus et motus
in vigilia contingit facit calorem sed in sompno
quiescit in cibo aut non sompnus in stomacho sed
etiam in toto corpore. Sic enim scriptum est quod melius
anime bibunt aut lavantur in aqua
calida cito dormiunt quia sic virtutes cito
cerebrum replent. Ex predictis autem elicitur diffinitio
sompni. Est quod sompnus quies virtutum
animalium cum intensione naturalium. In sompno

em quiescunt animales virtutes nam quanqui
virtutes sint fatigabiles et ideo quiete
indiget et non est perfecta quies in vigilia
nam organa exteriora sunt continue in actu 2o
et ideo fortius excitantes et plus laborantes
perfectius dormiunt et longiori tempore secundum dicta
sapientum et propter opposita hoc est verum Sed
sompnus est quies virtutum aliarum tamen fortius
naturalium Sompnus enim capat virtutes animales
et confortat naturales quia calor et spiritus
diminuitur organa exteriora et ad locum digesti
onis mittuntur et moventur 2o melius digeritur
cibus in sompno quam in vigilia Unde
scriptum est quod digestio non perficitur nisi in sompno
et quiete quando locus eius est motus vel
vigilia non perficitur digestio Secundo de causa finali autem
sompni est ut digerat et evacuet loca interiora
corporis et prohibeat spiritum amotum Sed igitur
dictum est quod melius digeritur in stomacho in sompno
et in toto corpore Et propter hoc scriptum est
quod sompnus calidus sanitatem conservat Sed
ergo patet quid est sompnus et modus generationis
patet etiam quid est vigilia et quomodo vigilia
causetur Ut autem perfectiori modo cognoscamus
quid est sompnus et cuius membri passio
est potest esse alia diffinicio cum eius declaratione
dico ergo quod sompnus est perfundatio spiritus
quod cerebro ad cor et propterea ligantur omnes
sensus particulares et stringuntur in corpore in
strumentis quia non est necesse quod moveatur
ad corpus organa sensitiva Et vigilia est
contrarium huius ascensus spiritus animalis ad primum
esse utrumque in locum suum loca autem sunt
est pars anterior cerebri et ideo portatum
spiritus animalis quare ad primum fiant inmutationes
omni sensu particulari unde visus ab
eo nichil videt nisi inmutatio visibilis
ad sensum que perveniat sensu igitur communi
existente perfundato ad cor sensus particulares
nichil percipere possunt vel sentire et est
perfecta una et certa et diffinicio sompni
2o patet unde quod primum et adequatum subiectum
sompni est sensus communis quo perfundato omnes
sensus particulares sunt ligati Et ad hoc est sompnus
quo motu ad esse utrumque ad suum locum
omnes sensus particulares omnes sensus particulares
sunt dispositi in actu 2o nam inmutationes
exterioris sensus ad primum quos pervenit sed cum
perfundatur ad cor aliqua exteriora membris organis
exterioribus ad sensum quem pervenire non possunt
2o exteriores sunt ligati Nec est mirum
quod sensus communis qui est una de virtutibus anime
moveatur de cerebro ad cor nec ergo sed habet
mutari de spiritu qui est delator virtutis
non quia in eo sit virtus formaliter nec sic
habet sed quia est instrumentum virtutis 2o sensus
communis perfundatur ad cor in sompno ex
spiritu qui eius virtutis instrumentum existit
2o patet quod sompnus est passio sensus communis et
non sensuum particularium Unius enim passionis
debet esse unum subiectum primum sompnus autem
est passio et eius subiectum primum est sensus communis
Et est diligenter notandum quod sensus communis habet duas
facies unam ad sensus exteriores et secundum hanc
est ligatus in sompno perfecte Et habet aliam
faciem et virtutes interiores scilicet ymaginativam
et memorativam et secundum hanc non
est ligatus Et propter hoc homines dormi
entes sompniant se videre audire et
gustare Et quamquam operatio est operatio sensus communis
esse potest sine inmutatione quo ad sensus
et virtutes exteriores per mentem tamen et
prius 2o si in sompniantibus sensus communis esset
perfecte ligatus homo nichil sompniaret
nec aliqua opera vigilantium facere posset
Sed homo dormiens facit opera vigilantium
non est nisi quod sensus communis non est perfecte ligatus
nec etiam virtus motiva est perfecte ligata
nec homo sompniaret se videre vel odorare
vel audire vel tangere vel gustare nec
homo moveretur de loco ad locum in
sompno sed quando ad utramque faciem esset
ligatus sensus communis et virtus motiva Unde
procul dubio omnes qui sic moventur sompn
iant que operantur vel est sensus communis vel esse
non potest sine operatione sensus communis Ut igitur
materia sit perfectius elucidata primo volumus
declarare cuius virtutis sompnus est passio
2o volumus declarare cuius membri sompnus
est passio propter primum sciendum quod licet in sompno
et vigilia virtus naturalis et vitalis aliter et
aliter se habeat tamen sompnus non est passio
virtutis naturalis vel vitalis nam virtus
vitalis et naturalis semper sunt in actu

Nullius autem quod semper est in suo actu sed sompnus et vigilia esse passiones est impossibile. Secundo est quia sompnus et vigilia opponuntur privative aut autem per sompnum et vigiliam non fit diminutio et virtute naturali secundum operationem et actionem sed solum secundum magis perfectum et minus perfectum nam in sompno virtutes naturales digestive perfectius operantur quam in vigilia licet forte in vigilia virtutes expulsive perfectius operantur. Unde videmus quod virtus naturalis est in multis in quibus non est sompnus et vigilia et patet quod sompnus non est passio virtutis naturalis vel vitalis sed magis virtutis animalis non est autem passio virtutis animalis motive nam singuli virtutis animalis passio est motus et quies unde constat quod motus localis differt a sompno et differt a vigilia. Et licet in sompno virtus motiva sit ligata hoc non est nisi secundum ordinem et respectum ad virtutem cognitivam et appetitivam unde si virtus cognitiva cognosceret et appetitiva appeteret virtus sensitiva motum imperaret et motus fieret unde videmus in multis dormientibus in quibus organa sensitiva sunt ligata moveri de loco ad locum imperio sensitive virtutis et sompnus non est passio virtutis motive. Remanet ergo quod sompnus non est passio sensus interioris nam quia unius est passio unius et eadem ratione alterius aut nullius aut omnium non est ergo dicendum quod omnium quia sompnus est una passio et eius subiectum debet esse unum adequatum. Remanet sompnus sit sinertis organis sensuum sed sinertato cerebro ut asserunt medici et phisici et non est passio sensuum interiorum vel secundum quod tenent ad sensum communem non autem potest dici quod sompnus sit imaginative et cogitative nam singuli virtutes in sompno possunt esse in actu suo sicut patet in sompniantibus multa imaginantibus cogitant et ratiocinantur et si sunt ligate vel solute hoc est solum secundum ordinem quem habent ad sensum communem. Unde si sensus communis sit ligatus perfecte in sompno singuli virtutes non essent in actu suo et sequitur quod sompnus est passio sensus communis. Et quando sensus communis est ligatus ad utraque similiter adeo et admittitur est sompnus perfecte. Unde sed quando est ligatus ad sensus exteriores solum tunc est sompnus minus perfectus nam talis sompniant et moventur in eodem et aliis tal. Reddendo ad sensum ut magis appareat talia de sompno et vigilia aliqua obmissa volumus magis declarare. Circa ergo primo volumus ponere immaterialitatem sompni et eius notitiam sive et vigilie. Secundo volumus ponere regulas observandas in usu sompni in corporibus sive et vigilie. Tertio specialiter loquimur de sompno et vigilia in corporibus egris. Circa primum sciendum quod bonum est et competens corpori naturali sompnus innuere quod sompnum enim melior fit digestio nam sompnus intus et extra sed est in toto corpore. Sompnus sequitur est quod sompnus equalis conservat sanitatem. Sompnus sequitur est quod calor in vigiliis extra facit actum sed in sompno quiescit et ideo qui operantur fortibus operibus dormiant sompno profundo ut deperdita restituantur. Sompnus sequitur quod digestio fit in sompno et quiete et quando loco horum est motus et vigilia non perficitur digestio sompnus ergo omnes operationes naturales efficit meliores et virtutes animales lassas facit quiescere et magis corda confortare et aufert lassitudinem inductam per motum et vigiliam et inmoderatus sompnus aut tunc sinertos invenit qualitates tales facit et sinertat et est res magis perfectiores senibus quam deus sinertitates conservat. Si enim sompnus sint moderatus tunc digeruntur corpus mittitur et impinguatur et dolor et lassitudo removentur cum conservatur calor naturalis augetur humores ad temperiem reducuntur in genere imbecillitate ferculum acuitur. Et quod sompnus talis facit et sinertat magis competit senibus. Unde Galenus in senectute sua provocabat sibi sompnum cum comestione lactucarum et quod lactuce sue sicce erant comedebat cum aromatibus. Et sciens quod sompnus est quod plus magis nimis et quam patitur fluxum ventris. Et sequitur sompnus omnes fortes fluxus evacuationes que fiunt per vomitum secessum sputum et urinam quod omnes sunt adimplicatis virtute naturali et aliis evacuationes aut que fit

per sudorem sompnus non retinet ymmo magis
augmentat. Sudor autem qui est secundum
naturam expulsionem tamen dicta natura magis
fit et multiplicatur in sompno licet sudor
qui fit per viam resolutionis subtilis
magis multiplicatur vigilia. Vigilia que sompno
opponitur est licet in corpore innata naturale
desiderium et appetitum auget famem
et sitim efficit et potentias expulsivas confortat
et spiritus ad exteriora movet sine quo
virtutes alie suas operationes exercere
non possunt. Et sicut sompnus fortes retentivas
evacuationes sic et vigilia humidi eva-
cuationes adiuvat. Et sicut sompnus
moderatus sanitatem conservat sic immo-
deratus sanitatem destruit et corrumpit
tat apoplexiam epilepsiam spasmum tremorem
paralisim et similia et ulterius ad vinum
ducit generat egritudines et reuma et
nervos laxat et pigritiam efficit deside-
rium cibi facit et apostemata frequenter generat
et paroxismos prolongat et apostemata in interi-
oribus augmentat et interdum spasmum
et alienationem et despicientiam facit et
ad sincopim preparat. Vigilie autem immodera-
te cerebrum quod corrumpunt a quo sensus
motus et humorem adurunt et faciunt acu-
tas. Vigilia ergo est immoderata corpus
desiccat virtutes animales naturales debilitat
et digestionem impedit et ad egritudines preparat
consumptivas. Et hec sufficiant de iuvamentis
et nocumentis sompni et quantum sit de rebus non naturalibus
quibus contingit uti recte et non recte
de sompno autem innaturali qui est res contra
naturam. Verum non intendimus in hoc tractatu facere
mentionem sed de hoc tractabitur in libro de cura
egritudinum. Sicut per dei gratiam vita et sanitate
comitibus intendimus compilare post huius
operis complementum. Consequenter sunt preponende
regule observande de sompno in corporibus
sanis et infirmis scilicet ut post cibum tam
diu abstineatur a sompno quousque
cibus descendit ad profundum stomachi et
gravitudo et ad inferiora vigilie sentiatur
quod si tardet, non est inconveniens ut parva
levi deambulatione moveatur

sit lenta donec cibus ad inferiora descendat
nec post cibum cum sompnus est expectandum operatio
laboriosa nec est legendum nec disputandum
nec studendum in rebus difficilibus et subti-
libus ad investigandum quia enim omnia digestionem
retardant et impediunt. Sed quiescendum
musicalia et hystorialia audiendo in
quibus intellectus circa non laborat. Et
quia digestionem vigilia inficit stomachi qui est
nervosus et precipue corporis et appetitum vigilia
in diffinito quod est universaliter bonum est
quod cibus ante sompnum ad inferiora descen-
dat. Et si aliquis circa se opponat sompno
sompnus est laboriosus et cum involutione
de latere in latus non proficit. Amplius
quod aliquis se involvat in sompno de latere
ad latus est impeditivum digestionem et causat
rugitum ventositatem et inflationem. Sompnus
bonum est quod membrorum situs dormientium
ad inferiora declinet. Multum enim corpo-
ralis caput elevatum et quod situs me-
brorum ad inferiora declinet sunt corporis
que digestioni adiutorium prebent. Indiget
enim sompno maioribus coopertoriis
quam in vigilia. Et propter racionem causam quia
in sompno membra sunt infrata et de-
nudata calor et spiritus circa virtus corporis
regitiva intrat et renovat calorem ad intra
ut alie virtutes quiescant et cibus perfectius
digeratur. Sompnus dormiendi servatum et
famis est malum et virtutes debilitans.
Dormire est in mane sumpto cibo in stomacho
pleno antequam cibus descendat ad stomachi in-
feriora est malum ut superius dicebatur.
Dormire super dextrum iuvat ad descensum
et parum ad digestionem. Sed virtutes digestivam
valde debilem iuste possunt dormire super
ventre. Dormire enim super ventrem iuvat
ad digestionem licet supini decubitus vergit
non sit bonus propter colli torsionem et
stomachi compressionem. Dormire enim a supine
est valde malum et ad malas preparat egritudines
ut ad incubum litargiam frenesim et similia
nam supini decubitus facit superfluitates
descendere et declinare ad posteriora et
non mundare per suas canales que sunt
in anterioribus ut nares aures et

palatu / Hanc aut si eg sunt dormiendi
sunt mortui et debiles vide quia vnu
latus aliud sustine no pt / Bonu e go
in pnº sompni pauco tpe decubare
sup dextru et dein multo tpe sup sinistru
et deinde in fine sompni iuolue sup
dextru / In pnº quid sup dextru ut cibus
descendat ad fundu et in pessimu sup
sinistru ut melior fiat digon / na gostri
decubitu epar amplecti stom sicud gal
lina ouu / In fine aut vtendu e supra
dextru ut cibus digestus melius et sotilius
valeat attrahi ad epar p venenas mese
raicas et supfluites pine digonis facilius
ad intestina descendat / Sz supus dormie
pedibus calciatis digonz impedit et visu
et auditu debilitat et mentez et tone
ebetat fumos enim ad capt iflectit et
totius corps tat inquietudinez / Sz multo
dormiedo e pedibus calceatis et spat in
estate / Simus multo dormiedo e in sole
ephs enim timet capitis nocumto / nec
etiam in lumie lune eps enim pbem ad spu
glomis creatu / Sz supus multo i camera
in qua sit fumus carbonu suffocatores
e dormiendo / Simus sompnus diei no
e bonus nec nalis / Sz bonus sompnus
et nalis e qui diez no expedit nottez
no effugit / nox enim e deputata ad dormie
tu quia e tenebrosa tu quia quieta
et sine strepitu tu quia fria et humida
etiam sunt cautus cuppata gsluetudo vi
gilare de die et dormie de nocte Qu
enim sps vigat in splem sili rein lumi
celestis in die luosa gaudes sua
sua sili mone ad exteriora et ego
na ina ad interiora abhorres tene
bras noctis que oppoint lum puatie
Et sompnus nocturnus e nalis et diurnus
e no nalis / nec conal ymo sompnus
diurnus e malus et et malas gnat
egritudes humiditates enim et reumitates
gnat egritudines et corps calorez corrupit
et tat splenez / et nervos laxat
et pmg tez efficit et debilitat appetitu
et frequt gnat fe et apata et mltu
gnat et digonem impedit et retardat
Sz si gtingit aliquem dormie in die no
e bonu qm longi sompnus intrupat
s gtie usqz ad pfectaz digone abi assump
ti sit etiam in nocte no e bonu intrupe
sompnu / eius enim na stupida fit et
digon inchoata intrupi et impedi
et digon forsan corrupi / In die aute
plures cause intrupior gtingunt qua
in nocte / Sz igr dictu e q ex causis
noctis eius e q citius intrupi quia
longius sompnus sepius intrupi q noctins
Sz sompni aut nocturni bonitas e q e
gtius et pfundus et potius denoctus sompni
diurni e q no e gtius s intrus nec etiam
pfundus quia dies luosa e et clara
et in strepitu et calida et sicca q impe
diut pfudtez et pmoppo nox e obscura
sine motu et strepitu fria et humida q
iuuat ad sompnu longitudinez gtinuitatez
et pfunditatez / Sz Sz pz q sompnus
diurnus corpa infirmat et humectat / Sz no
e mirz q sompnus diurnus gnet egrines
humiditates superius nocuas / Sz in at in
die dormire gsweuit gsuetunez subito
no dimittat s paulatim ab ea descedat
si sit inucius / In iuuenibus enim pt gsuetudo
mala paulatim pmutari / Senibus aut
melius e gsuetuez no mutare licz sit
mediocrit mala no enim habebut tpus
quo vtant melioribus vt labor esset
in annis ac si homo centu annorum tona
artez adiscere inciperet vel enim ad artem
no debeuiret vel si artem adiscat no
habebit tpus in quo vtat arte pdiuta
vt vtilit laborat / In iuuenibus aut
temptandu malas egritudines pmutare
Si etiam gtingat dormire de die longius di
sompnus no e intrupendus violenter
Sz si posse intrupat gsuetudinez pauci
tpus no e amplius dormiendu / Sz nt at
diuersitez hominu et regionu sompnus
dz ee maior vel minor / Homines gd
debilem digestionem hntes etiam pibus
plus dormire debent / homines multu
dormientes etiam pibus plus dormiant
homines sanis gos etiam pibus plus

dormiat. Homines enim sicce et forte complexionis
et robusti etiam pueris minus dormiant. Juvenibus
fortis etiam pueris somni sint longiores.
Securius autem somnum satis fuisse sufficientem
experientia cognoscitur per palpebrarum et oculorum levitatem
et ex saporis cibi assumpti et eructuationis
et digestionis digestae remissione. Bonum
est ergo quod somnus contineatur quousque pars
de cibo sit in stomacho. Nunc autem si quis come
dat ad appetitum satisfaciendum aliquid immanet
de cibo in stomacho circiter horas 17 ut quidam
asseruit sapientum. Et nunc somnus debet
esse circa 12 horas quia non est inconveniens post
huiusmodi cibum assumptum homo debet se componere
dormitioni ut superius dicebatur. Et hunc
modum comestio est ex viribus satietatis
comestionis propter quod non est sine medio nisi
transactis 16 horis et huiusmodi comestio est
serotina. Et de huiusmodi comestionibus
sufficit comedere in duobus diebus
ter. Si autem quis velit bis in die naturali
comedere tunc comestio matutina sit
valde parva et in temperata et serotina comestio
non erit spatium nisi 8 horarum vel septem
vel post huiusmodi comestionem somnus erit
minimus. Hunc modum comedendi servabat
antiquis tempore Rasis et Avicenna. Hunc etiam modum
servabam tempore meo in studio physicae.
Puto ergo salus in dicta saniori quod
spatium temporis dormitionis in corporibus
[illegible] et temperatis pinguis et repletis
[illegible] temperatum hora est spatium horarum 12
vel circa horas [illegible] non [illegible] debet esse post
parvam comestionem matutinam sed post
magnam serotinam. Et si homo come
dat in duobus diebus naturalibus ter [illegible] et
tunc enim post completam comestionem dormiunt 12
horis post somnum completum deambu
landum est [illegible] et tussiendum
et [illegible] et alias superfluitates
expellendum et deinde [illegible] et hoc
est semper observandum quod superfluitates a no
bilibus ad ignobilia demandentur.
Pertinacia enim frequenter in ieiunio
facit fumos capnosos evaporare et
cerebrum invadit et visum et auditum
confortat. Caput loco barbae rasio

pertinacia etiam hoc fecit sicut ieiunio stomacho est.
Semper bonum est quod in introitu lecti fiat
corporis fricatio moderata quae corpus
mundificat et somnum provocat sic ars
enim scribit quidam. Unde huiusmodi fricatio fumos
capnosos exhalare facit et dilatationem
quandam inducit et labor sedatur
et somnus. Et haec de somno sufficiant
secundum quod pertinet ad usum corporis in latinis sanis.
Consequenter aliqua brevia restat dicere de
somno secundum quod pertinet ad usum corporum
aegrorum propter quod sciendum quod aliquae aegritudines
sunt in quibus somnus non multum competit
et huiusmodi sunt aegritudines [illegible] de
quibus superius loquebatur quas somnus
diurnus inducere consuevit. In talibus enim
aegritudinibus non competit somnus nisi somnus
quietus est apud propter cibi digestionem et
virtutem animalem quietandam. Somnus ergo
in tota termino aegritudinum non est conveniens. Unde
in catarrho et reumate et nervorum debilitate
et tremore et spasmo et paralysi epilepsia
apoplexia litargia subeth non competit somnus
nimius multum nocet. In talibus ergo aegritudinibus
prohibeatur somnus nisi quantum est apud
ciborum digestionem et virtutem animalem [illegible]
et naturalem fortificandam. Vigilia autem quae
corpus desiccat in talibus casibus est [illegible].
In aegritudinibus consumptivis in quibus est mala
distemperantia calida et sicca ut est ethica
febrilis vel [illegible] et sicca ut est ethica
senectutis somnus est valde [illegible]
homo cogitur a se expellere somnum propter
syncopin. Unde in syncopi et tremore cordis
sunt [illegible] fortes et dolorosae somnum
prohibentes et incitantes calorem et spiritum
et emittentes malam materiam a corde. Unde
in se syncopalibus prohibetur somnus [illegible]
qua syncopis dubitatur. Et de [illegible] memini
me dixisse in tractatu febrium cum loquebar
de febre syncopali. Semper in [illegible] ex
vigiliis et crapula et indigestione et
mora in sole et ex ira et [illegible] in
omnibus talibus competit somnus. In [illegible]
aut ex balneo aquae fortis vel [illegible]
vel ex ieiunio non competit somnus et
hoc etiam in tractatu febrium memini me dixisse

Item in principio paroxismi et accessionum febrium putridarum sompnus sumitur nocet et prohibitus. Et sit in augmento longe a statu et in augmento propinquo statui et statu sompnus potest concedi et immo potest concedi ut nocere possit. Set si noceat in declinatione eius nocumentum est malum valde et est signum mortis. Set nocumentum in principio exacerbationum non est mortale licet sit valde nocivum. Sic dico quod si sompnus noceat vel morbi non est signum certum mortis. Set in statu illius morbi et in paroxismo est signum mortis satis certum si sompnus noceat et sit in declinatione. Item dico quod non dormire neque de die neque de nocte in statu et declinatione paroxismi est pessimum set hoc non est malum in principio paroxismi immo non dormire bonum est. In principio enim vel morbi non dormire neque de die neque de nocte est valde malum sit in augmento statu et declinatione set hoc est multo peius in statu quam in principio. In principio enim sit et non noceat nocumento nobili set in statu contingit non dormire semper nocet. In principio autem paroxismi et exacerbationum multorum quod dormit et tamen contingit sompnus non nocet nocumento nobili neque mortali immo quo adeunt [illegible] videtur immo natura quia calor innatus fortificatur in locis digestionis et vigorosior et fortior efficitur et melius operatur [illegible] contingit sompnus continuetur neque [illegible] prolongetur sed nocumentum sompni in statu et declinatione semper est magnum malum et nobile et via signi et via cause. Set nocumentum quod sit in principio paroxismi non est ita magnum neque ita nobile neque via signi neque via cause. Item dico quod in asmate et difficultate anhelitus prohibendus est sompnus si in [illegible] ex [illegible] de materia venenosa ne materia per sompnum moveatur ad cor et ad membra. Item in fluxu ventris et vomitu sompnus est bonus et fortiter retinet evacuationes. Item in mania et melancolia competit sompnus et cerebrum quietat et vigilia in illis causis est prohibita. Item in omni debilitate digestive competit sompnus quia digestionem fortificat

et in debilitate appetitus et desiderii vigilia est magis competens. Et in debilitate retentive sompnus est magis competens et sic finitur de sompno.

Summa quarta de usu coitus etc.

Quamvis [illegible] in libro nostro de regimine sanitatis et de causis nature et utilitatibus et de corpore innatis et nocumentis de modo usus ipsius et ibidem materia est sufficienter pertractata quantum spectat ad medicum [illegible] tamen intendo [illegible]. Coitus autem est magna delectatio et superfluitatis etc digestionis ultime scilicet alimenti expulsio nisi enim natura ordinasset in coitu delectationem magnam forsan animal abhorreret et periret species. Et licet delectatio generat ad actum coitus et est causa actum movet alia ad coitum movent. Et tamen ipse est expulsio superfluitatis ultime alimenti et generatio speciei [illegible] et quod viri venerabiles non [illegible] propter delectationem set propter superfluorum expulsionem et adhuc intentio [illegible] quod naturalissimum est [illegible] et [illegible] generare sibi simile. Causa ergo [illegible] et [illegible] coitus est superfluitatis evacuatio et individui conservatio et sibi similis generatio. Sed actus causa est delectatio nisi enim esset delectatio et superfluitatis expulsio et sibi similis generatio et speciei conservatio alia et precipue viri venerabiles hunc actum [illegible] abhorrerent propter ipsius fetorem et horrorem. Unde hoc enim actu coeundi impeditur omnis operatio virtuosa moralis et intellectualis. Coitus enim non est tante virtutis [illegible] conservatione sanitatis sicut cibus et potus et motus et repletio sompnus et vigilia. Et hoc enim omnia genus sunt omni etati coitus autem soli adolescentie. Pueri enim et senes sine coitu vivere possunt licet non ita bene sicut coitu moderato etc. non est ita et utilitatis in regimine sanitatis neque tantum aliarum [illegible] sicut aliorum rerum non [illegible] ut superfluitas [illegible] ad [illegible] expellantur et hoc [illegible] et [illegible]. Et sunt ipsius coitus [illegible] prima [illegible] nocumenta que ex dispositione

cordis contingere possunt. Hic mirum est et bonum scire regulas observandas in coitu et modum usus eius et quibus competit et quibus non et in quo tempore et qua hora et quae est figura coeundi. Quae omnia in meo libro de regimine sanitatis sunt et perfectius sunt enarrata et pertractata. Sequitur

Summa quinta de accidentibus animae

Quia accidentibus animi contingit uti recte et non recte in corporibus egris et sanis in huiusmodi actibus et moribus et passionibus ad medicum spectat ut in sanis conservet et in egris curet. Correctio autem huiusmodi actuum in quantum excedens correctionem etiam perfectionem spectat ad moralem philosophum et divinum. Hic medicina et philosophia sunt sorores, nam philosophia est animae medicina et medicina est corporum philosophia. Studens enim mala quae sunt causa malorum morum sic mali mores sunt causa malae complexionis, et ad medicum aliquando spectat corrigere malitias complexionum determinate pertinet de huiusmodi animae accidentibus. Ira est quod maxime corpus nostrum alterat et permutat. Contingit tot sunt peccatorum genera. Et quia animae accidentia alterant corpus nostrum unum genus peccatorum et contrarium ab eis assumitur. Sicut enim animae nostrae perfectio in passionum mediocritate consistit sic etiam et huiusmodi passionum mediocritate continetur sanitas conservatur corporum. Et per excessum et immoderantiam animae vitiatur et corpus infirmatur. Huiusmodi enim passiones corpus diversimode alterant spiritus et calor diversis motibus movetur. Huiusmodi accidentia sunt ira timor verecundia tristitia tedium verecundia gaudium. Haec enim pervertunt animae iudicium et corporis temperamentum et armoniam qua vita consistit destruunt et corrumpunt. In ira enim corpus calefit inordinate et excessive in corde primo et deinde in toto corpore et spiritus inordinate movetur in corde et deinde a corde ad singulas partes corporis quo motu inordinato potest fieri effimera vel putrida causam et similiter apoplexia et ethica. Ira ergo non competit in regimine sanitatis. Nam corpus calefacit et propter furorem et ebullitionem in corde omnes actus corrumpit. Caveat ergo sibi omnis cum occasiones nisi quando servandus ad usus clericatus. Hic [illegible] est irascentem et volentem punire. In licitis enim et honestis irasci est secundum modos bonos licet forte non sit quo in meo regimine sanitatis. Et est notandum quod sunt aliqui frigidi et maleficiati naturaliter vel accidentaliter quibus in modo irasci competit. Sunt etiam aliqui complexiones in quibus cura est ira quemadmodum sicut recitatur de duce militum quem quidam medicus insistit provocari ad iram et curatus fuit a quodam stupore quem patiebatur. Timor autem de re futura vel presenti corpus infrigidat et spiritus et partes exteriores infrigidantur quia calor retrahitur ad fontem caloris subito et propter nimiam eius subfocationem calor debilitatur in corde et timor instat et per timorem aliquis potest mori subito propter nimiam suffocationem caloris vel spiritus in corde et hoc propter inordinatum vel subitum motum spiritus et caloris ad interiora et huiusmodi timor nullo modo competit in regimine sanitatis. In tristitia autem de re presenti vel futura calor movetur paulatim et tarde ad interiora et propter nimiam constrictionem vel desiccationem est causa mortis non subito sed paulatim. Ex timore autem moritur subito. Hic et tristitia non competit in regimine sanitatis. Sunt etiam quidam quorum spiritus sunt subtiles et mobiles quorum etiam sunt pigriores in otio et deliciis et gaudiis viventes quibus interdum timere irasci et tristari est bonum ut ad quoddam medium reducantur quia malum reducentes animos ad medium venientes ut tortuosa lingula rectificantes animos ducunt in contrarium et ita opposito. Ex ira autem impossibile est hominem mori nisi per nimiam suffocationem vel per nimiam partis vel desiccationem vel resolutionem. Ex gaudio autem inordinato possibile est aliquem debilem corde subito mori propter nimiam resolutionem quia calor totus delinquit fontem caloris et huiusmodi gaudium est causa mortis infrigidando corpus et spiritus resolvendo. In gaudio spiritus subito moventur inordinate a centro ad circumferentiam unde in gaudio aliquis subito moritur et spiritus

illi in quibus est calor debilis in fonte
caloris tunc hec sunt indigentes et hoc
est generale quod illi quorum virtus spiritualis
desertata est et actiua anime sarcia sunt
[illegible] est [illegible] et spiritus si sunt
[illegible] Gaudium autem confortat digestionem et
virtutem confortat naturalem virtus confortatur
[illegible] et gaudio et ad hanc [illegible]
[illegible] est quod [illegible] etiam gaudens [illegible]
[illegible] vigorem multum [illegible] et naturam
adiuuat in suis operationibus et omnibus
sanis confert quod enim tristicia facit omnibus
sanis nocet exceptis hiis qui ca-
loris indigent minuitur spiritus autem
gaudentis etiam floridam facit. Et spiritus
tristis desiccat ossa. Et causa enim cor-
ruptionis digestionis est tristicia sicut causa
bone digestionis est gaudium et sicut [illegible]
quod videmus quod illi qui non cogitant
nec tedium patiuntur bene digerunt totum
illud quod comedunt. Qui autem cogitant
et tedium patiuntur non digerunt etiam si
cibaria sint pauca et facilis digestionis.
Confabulacio cum socijs et visitacio
dilectorum et memoracio preteriti delectabilis
et spes futuri et victoria in magnis
et evasio a periculo et adipisci quod
desiderat et rerum [illegible] et [illegible]
que placent hec omnia etiam letificant et
digestionem confortant. Ex hijs enim spiritus [illegible]
et eius multiplicacio [illegible] et subti-
lia et [illegible] motus [illegible]
[illegible] in diuersas partes / sollicitudo timor
et tristicia sicut ira et odium et gustatio
[illegible] sicut enim mali
mores malicie [illegible] spem sequentes
ita etiam tunc [illegible] accidunt sequuntur
ea [illegible] malicia. Et ideo multum sollicitandum
quod mores puerorum sint boni et non
corrupti. Iam autem mores puerorum
corrumpuntur malis in [illegible] et
auditionibus et mala musica. Horum
[illegible] bonorum [illegible] bonitas
morum que inter duas passiones [illegible]
mas mediat multum [illegible] ad [illegible]
sanitatem. Et propter oppositum mali mores [illegible]

oppositum operantur. Et hec breuia sufficiant
de accidentibus anime concupiscibilibus et irascibilibus.
Cogitacio etiam et ymaginari in rebus
subtilibus et difficilibus et difficilis
speculacionis multum impedit digestionem
quia calor et spiritus fugiunt a loco di-
gestionis et mouentur ad cerebrum. Ymagi-
naciones etiam plerumque imprimunt in [illegible]
naturales sicut ymaginacio sitis et fa-
mis multum sitim et famem auget.
Et ymaginacio assellacionis et mingendi
mouet et naturam incitat ad hoc. Et sic
coitus et delectacionis que est [illegible] coitu
est causa pollucionis. Et ymaginacio et visio rerum
rubearum est causa fluxus sanguinis narium
vel sputi sanguinis et patet quod [illegible] ymagi-
naciones potest conferre vel nocere in multis
rebus. Et quod in talibus medium est obser-
uandum sicut in accidentibus concupiscibilibus et
irascibilibus predictis. Ideo est bonum post cibum
horam quandam celebrare digestionis ymaginari
aliquid subtile valde speculatiue vel agibile
in quo anima multum laborat [illegible]
sed audienda sunt aqua plana pla-
cencia non alta nec subtilia nec sophisti-
cacia que calorem et spiritum distrahant
et digestionem impediant etc.

Hic ergo terminatus est liber medicinalis
seu tractatum de rebus non naturalibus
theorice et practice in sanis et infir-
mis editus per magistrum Magninum physicum
[illegible] Mediolanensem de cuius termino
laudetur ille qui viuit et regnat
sine fine Amen

Quoniam sacro tubante eloquio
deus optimus creator omnium. Et pari
modo super amene cantica prophe
tiali capitulo largiens vitam
spacium, etatem et sanitatem corporum
... morbos magnos per gratiam
quam enim terram tollit hominem de limo ter
re sicud testatur figuli de luto creavit. Et iure
contextu dignitatis ore de sursum infusse
sibi ceteris creaturis ac complexionis nobilissime
composita eadem comparte ceteris creaturis sic prefe
cerim qua dum sanus fuat verbo veritatis
teste ewangelio curatio sed medico non
egebat. Cuius fragilitati satisfacere contra
sanitatis timens labili ac destrue ad
singula miseri volens altissimus ut scribitur
Ecclesiastici xxxviii° medicinam de terra creavit
et vir prudens utique non abhorrebit eam
administrata conveniet ac debite lapsis
sanitatem non concedens nimium facile cor
rigi corporis quod sanitas ab extra susceptis
occurrentibus visis adiuvit naturale cum nim
consnatur. Ipsum est medicum utique nature
ministrum tamquam ipsius salutis ministrum desti
navit. Et iure tamdo prudens Ecclesiasticus de
honorando prescripsit sic dicens: Honora
medicum propter necessitatem et enim illum creavit
altissimus. Et infra: Da locum medico et
non discedat a te opera enim eius sunt necessaria
et est tempus quando in manus eorum incurras. Verum
ptolomeo teste in prohemio almagesti
non differas nisi tamen eo qui vitatem credit
et non videas nisi a te quenti consilium
atque avide cupienti. Ad laudem itaque
intemerate puerpere filio atque ad mandatum
Reverendissimi in Christo patris ac domini mei
Domini Pretzlay dignissimi Wratislaviensis Episcopi
debita obediencia me citante et rogatus
a quibusdam rogatus amicis meis melioribus
ut videtur et sociis exhortatus aliqua de
febribus in genere et specie de custodia seu
regimine sanitatis. Et in dei misericordis
nomine annuens meticulosus et insufficiens
aggrediar extendens proprii corporis imbecillita
tem pluribus resolutis spiritibus ac quasi
senium prostratus viribus ceteris fatigatus
laboribus. Causa me movente triplici. Qua
rum medicorum princeps motus vii° de
ingeniis sanitatis ut scilicet amicis largiens

et incipiam dictaturus in hoc oblivionis senec
tutem que revera mater oblivionis consistit.
Et quia quamplurimi medici preceptores gloriosissi
mi et insignes de sanitatis regimine exqui
sitissime scripserunt, ad instar mellis continui acinos
colligentis post vindemiantes in ytalia et
plantantis vinea in Ylecia de labruscis
ad plurimum et Ruth agens non nunc continue
ipsius spicas in agro Boos colligentis post
tergum metentium colligam res non novas
sed veteres veterum auctoritatibus approbatas.
Gentilis est Perusini de fuliginos in agris
quamplurimis subtilitatis mee ac profunditatis
in messe metentis manipulos. De cuius sacra
urula haustu licet in ipsius modico nimis ob
imbecillitati proprii parvitate ingenii quamquam aloge
aspiciens usque ad senectutis vesperam vesti
gia assequar imitando. Et sed si absque
rubore colligere nequivi in hoc opusculo
me livoris stimulo impugnet colligentem.
Iudicio teste Galieno de Crisi 2° propter auctoritate
platonis abiicientis vituperio viros libere
aliquos absolute quamvis odire vituperareque
alios secundum ordine. Sed sententia de minoribus
3°. Odire ac invidere solum melancolicis
malivolis ascribatur. Deprecor igitur hic lege
tes opusculum ut si quid viciosum in eo
scriptum fuit prudenter corrigat non corrupat
reformet non deformet illuminet non ob
nubilet plenius dirigat non putantes
respondentes superfluum et supplentes opus dimi
nutum cum nimis res sciens prudentis in
tortive intellectu meo obtendo adeas
nequeunt medullitus penetrare eo quod sed
signis significatio lateat sed causis effectus
lateque cause sed effectibus videantur. Dei
igitur invocato auxilio procedam nec huiusmodi per
scolares tedium in metibus audientis acumulet
amicorum. Erit itaque presentis opusculi triplex
decisio in quarum prima per auctores magis
auctenticos quid sit medicina quid sanitas quo
rum predicta quidam. In secunda quid sit et quo
rum per exemplorum dicta conplexio. Et quarta in quo
et specie sit quelibet per signa quamvis et ipsa
contra possibile sunt ostendenda. In tercia vero
et ultima quare et quo et quibus corpus co
servatur artem sanitatis. Modo contra quod compositus

exigentiam in humano corpore consuetam

Inquit h9 in regimine medicine est scientia sanorum
egrorum et neutrorum ‖ Princeps medicorum et
nobilis Avicenna medicina in suo canone
sic diffinit Medicina est scientia qua humani corporis
dispositiones noscuntur ex parte qua sanatur et ab ea
sanitas removetur ut habita sanitas con
servetur et amissa recuperetur ysaac autem
in libro suo de febribus commento ipsam hor
mo describit Medicina est scientia regendi complexio
nalem in eo quod est et intendendi eam quod est exor
uatum ad naturalem secundum complexionem ex quibus
maxime colligitur ipsam sanitatem firmam consiste
quod [illegible] (per G. itaque de regimine sanitatis
et de morbis libris primus et secundus auctoris
colligitur 2o ‖ Sanitas est bona dispositio sine
res secundum naturam actam virtute consistens
et per quam membrum sua agit actionem quam
agere habet et sua qua pati debet per naturam
patitur passionem ‖ Unde G. in primo de morbo
[illegible] sanitatem notificans sic inquit [illegible]
dicit se sanum dum [illegible] per ullum impe
dimentum per operationes ‖ Avicenna autem secundum primam
distinctionem sei primi libri sic notificat sa
nitatem ‖ Sanitas est dispositio propter quam corpus
hominis in sua complexione et compositione tale
consistit ut ex eo des operationes procedant
[illegible] ‖ Ex quibus patet sanitatem in
[illegible] causa seu instrumentale principium consiste
operationis bone seu actionis minime impedite
‖ Gentilem vero de fulgineo ‖ Sanitas nichil
aliud videtur quam [illegible] finis [illegible]
intrinsecis terminata seu terminate quibus
valeat ipsi anime per operationibus debite
deservire ‖ Sed aut per omnes operationes in
corpore humano tres sit necessaria videlicet complexio
compositio et unitas [illegible] seu continui
tatis unio ‖ Constat triplicem esse sanitatem
in corpore complexionalem et compositionalem
[illegible] continuitatis sive unitatis sanitatem
‖ Est autem complexionalis sanitas nichil aliud
quam [illegible] complexio sue [illegible] terminata ‖ Et
dicitur complexio quia contrariorum est complexio
‖ Dicitur vero sanitas quia instrumentale opus
est principium de qua decisione sua dicitur
‖ Sed compositionalis secundum Avicenna et alios
in qua corpus consistit quibus implasmate

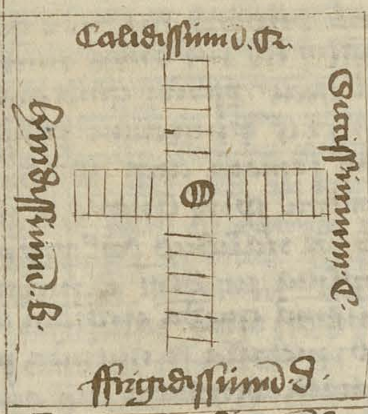
videlicet seu [illegible] inequalitate vero et insitu
plasmationis seu [illegible] quia corpus esse dur
que sunt figura via receptaculum atque superfi
cies corporis itaque omne quod et membrum consi
in corpore in sua manes naturali dispositione quo
ad omnes dictas in genere et specie naturas
suis tamen [illegible] perfectis operationibus
terminatas ‖ Iste vero unitatem seu continuitatem
debitam perfectam denotat sanitatem ut puta
membrorum in magnitudine et paruitate certa
proportionaliter non excedens excessiva ‖ Caput
manus et [illegible] ut quinque digitos
nec plures nec pauciores consiste in manu
‖ Consistit ut membrum in loco sibi debito aut
[illegible] sua inferiore et fixum maneat ubi
[illegible] sibi debito anatia ‖ In figura
ut ipsum in sua naturali plasmatione a
deo creatum permaneat ut [illegible] Caput
in capite ut sit rotundum non perfecte sed
quadratum latitudine in [illegible] late et eminentia
mediata ab anteriori parte puta a capite
fronte maiori vero in occipite seu parte
posteriori ‖ Et sic de figurationibus ceteris et aliis
membris sicut orbicularitate rotunditate
rectitudine tortuositate [illegible] quadra
[illegible] aut alia naturali sibi figura qua
sine impedimento membrum sibi operationes compleat
actiones ‖ In via sanitas esse videtur tunc
membrum per quod aliquid [illegible] debite dispositum
per dilatationem constrictionem minima aut
opilationem non sunt impedita ‖ Exemplum in meri
[illegible] canna sine via per quam cibus et potus
stomacum ingreditur ‖ Item in receptaculis sive
ventriculis sanitas intelligitur quando membrum na
[illegible] et natura rei [illegible] receptum
alterius non nimis dilatatum nec constrictum
nec opilatum ‖ Exemplum de cerebri ventriculis tunc
spiritibus [illegible] de corde ascendentibus
ad membra non sunt evacuatum [illegible]
[illegible] de re quam ipse ex natura re
quirit ut cor tunc suis spiritibus quos
includit ‖ In superficie sanitas habet membra
quod membrum bene creatum ut aspidum per opera
tione sibi debita in lenitate aut aspe
ritate seu rugositate tene ‖ Quemadmodum
[illegible] pulmonis quod natura leue tamen
et per oppositum in stomaco qui propter tibi retentionem
ipsum ad eius propriam digestionem est tum rugositate

et affinitate creatus. Similiter est in membris
rectis complexionatis contemplatio. Ex predictis igitur
et dicendis apparet ipsam sanitatem multipli-
citer nominari. Dicitur enim quedam sanitas
naturalis sive corporis naturalis que dicitur in-
genita. Et iterum quedam ut visum est in complexione
quedam in proportione et alia in unitate
ut dictum est. Inter quas in complexione seu
sanitas complexionalis principalior et di-
gnior existit cum complexio tamquam proportionis
existat per Galienum in libro de complexionibus
et de iuvamentis membrorum. Verbi gratia quibus. Et
in ipsa debite mixtio permanente formis
proportionibus ac virtutibus salvantur in corpore
quia cum debite stat complexio tunc virtus
nutritiva et augmentativa restaurat et
addit iuxta figurationes et membrorum or-
ganicorum dispositiones ex quibus fieri potest
per sanitatem quedam est particularis puta
complexionis solius aut quantitatis solius vel alterius
particularis nature. Secunda est totalis omnium
scilicet naturarum in omnibus suis statum ut supra
dictum est in simul et coniunctim. Secundo dicitur sani-
tas modaliter sive corporis naturalis que
duplex est scilicet punctualis vix durans per in-
stans temporis quia medicus parum non admittit
cum ipsius operatio tempore lato et non instanti
temporis insistit. Alia est sanitas latitudi-
nalis seu lato tempore durans et hec duplex
est. Una quedam optima dicta sanitas simpliciter
seu sanitas temperata ad iusticiam temperamenti
de difficili permutabili in complexione et
et compositione pluribus comitabilis corpori
humano de se in natura semper inherens quia
utrumque redimitur in sanitate ut semper
et in sanitatem ut in illud que ab optima
delinquitur sive labitur, hec non in illud. Alia
est sanitas ab optima deficiens que dicitur
sanitas ut nunc sicut est sanitas sal
generi colerici flegmatici et melancolici. Et
advertendum circa dicta quod membrorum quedam
sunt quibus ipsa corporis cura principaliter
suas perficit actiones. Et hec sunt
complexionales. Quemadmodum Galienus vult primo
de iuvamentis membrorum et de virtutibus
naturalibus primo et 3 membris. Secundo colligitur 2o

Quedam sunt quibus cura sanitaria non principaliter
agit immo sive nimio bene agit ut est compositio et
nature alie supradicte que potius modificant
actiones. Nature itaque omnes scilicet complexio compo-
sito et unitas cum predictis prout in suis stat-
ibus seu mixtis debitis ipsis virtutibus
proportionatis totalis sanitas nominatur. Exclusive
aut singulis. Una in tanta mensura ad virtutem
proportionata ut dictum est dicitur sanitas particu-
laris. Non vero sanitatem [illegible] scilicet totalem
particularem quam connotat ipsa proportio consequenter.
Complexio et enim nequaquam dicitur sanitas nisi
in tali mensura et formis esset quedam proportio
in latitudine ad virtutem.

De sanitate tamquam de subiecto medicine
obvenit dico atque superficialiter que prin-
cipalis scilicet sanitas cum sit ut dictum est complexio
consequens videtur ut quid sit et qualiter causa-
tur et consimiliter dicta complexio et superficia-
liter consideratur. Et quomodo quelibet prout pote-
rit per signa communia et ipsa cognoscatur
itaque secundum primam primi libri. Et iuxta Galienum
sententiam de complexionibus primo et 2o. Complexio
est qualitas ex actione et passione qualitatum
contrariarum elementorum ad invicem scilicet in mixto
provenientis. Mixtorum aut mixtorum mundi
quedam videntur eciam de impressa ut nix gla-
cies grando ignes cadentes quos [illegible]
a sub. appellat et huius consimilia quam impressio-
nes in meteorologicis nominantur. Quedam sunt
mixta perfecta et sunt que generantur per
modum digestionis et vere commixtionis ut animalia
plante et mineralia plura. Et in omnibus
talibus mixtis perfectis dicitur calidum vincendo
frigidum et humidum vincendo siccum quod patet
per Avicennam colligitur 1o ca. de generatione ciborum
et medicinarum ubi dicit In rerum nascentibus
omnibus calor dominatur. Et commento de causis
longitudinis brevitatis vite [illegible] proportio quod
haec alia et vegetabilia ut calor fit
maior frigiditate et humiditas maior siccitate.
Componuntur itaque de mixtis ac perfectis
et maxime corpus humanum circa quod prius
consideratur inter [illegible] calido naturali et humido
radicali quod duo ut quidem ea optati sunt

in eis libet mixto existunt considerandum ante
quod calidum vitale seu naturale fundatur in humido
radicali non consumpto. Et in virtuoso et proporti
onaliter consumante adimbibite partes ipsius sicci in
mixto per eius humidi tardam consumptionem
aliter vel quod consequitur vite longitudinem
cum vita in ipso permaneat calido et humido
mediante. Exemplum huius patet in oleo non super
fluo nec diminuto atque ardente lichinco
in lucerna. Unde hoc in quanto amplior
etatibus adsimul cum humido superfluo
calor naturalis extinguitur ut patet inde
in lapide quia cum oleum non redundat igitur
et quodam suo pabulo recreatur. quod si modo
excessit vite est ipsum extinguere. Et nunc apparet
quod huius humidum radicale aquosum de natura
eius vite esse videtur. Et autem agmonibus
adprobatam sciamus cum omne mixtum perfectum
ut dictum est animal et planta complexionem habeat
in qua calidum est firmans atque vires. Com
plexio ergo sine complexionis modo latitudine
est magna quia diversitates plurimas
ut supra ostendit et ratio approbat. Nam calidum
mensura graduali multiplici frigido potest
commisceri. Unde complexionis varie latitudinis
multe consurgunt propter multiplicius calido vin
cente frigidum et humido siccum. Et non dimoveat
colligitur 2o. ipsorum mixtorum diversitatem
posuit in infinitum elementorum varieta
tem scilicet calidi frigidi humidi et sicci semper diminuendo
ipsi calido in ponendo. Habent quidem com
plexionalem diversitatem vite est habere duas
extremitates finitas cum mixtorum latitudo
sit finita secundum formam. In hac autem
sparsa latitudine duplex intelligitur extremitas.
In terminata videlicet per quam omne mixtum in
cluditur. Et extrinseca per quam mixtum omne
includitur. In extremitate autem itaque ex
trinseca latitudinalis complexionis mixtorum
ab uno fine reperitur complexio mixti in qua
plus est de calido quam esse possit ita quod
si calidum modicum intenderetur ipsum
mixtum corrumperetur atque extra totam mixto
rum latitudinem poneretur. In extremita
te altera scilicet opposita. Et alia complexio

inveniretur in mixto
in qua minus est
de calido quam esse
possit. Sic quod
si ulterius calidum
remitteretur gra
dualiter tale
mixtum cessaret
esse et in contrarie
extremitate ab vo
latere reperibilis
est caliditas forte
non complexionalis eiusdem secundum vincentis
et corrumpendo extremitas mixtum secundum patiens
frigidum et in alto latere alterius extremitatis
extrinsece est mixtum forte reperibile minimum calidi
tatis quod in mixto esse possit. Itaque duae
secundum illos a calido virtute propter calidi pau
citatem. Patet ergo quod si .A. calidissimo ad
frigidissimum et econverso procedat in mixto
et ulterius integraliter de humido et de sicco ut patet
exempli gratia in hac scala cum suis gradibus
per mixtorum perfectorum complexionibus in margine
transformiter ordinata hoc nil per eius ex
tremitates quarum omne aliud mixtum ex
cludo. In supremo itaque gradum huius .A. ponitur
est integraliter mixtum calidissimum seu ultimo
calidum et descendendo per scalam eadem gra
dualiter semper minus et minus intelligatur
calidum usque ad gradum infimum scale
eiusdem versus .C. Similiter in termini alterius
scale transverse in gradu supremo .B. mixtum
integraliter humidissimum et procedendo ad
finem eiusdem scale versus .C. semper minus
et minus et ultimo humidum minimum capiatur.
Contra igitur gradum supremum gradum .A. et
infimum .C. Item contra gradum .B. et in
fimum .C. omnia intelligantur mixta seu
entia imperfecta. Omnia vero alia abeisdem
recedentia videlicet in scale gradibus posita utriusque
perfecta integraliter in mixtionis forma. In
tota utriusque parte scale spacio est dare medium
quod vocatur .M. quod minus habeat de calido quam
.A. et plus quam .M. cum ipsius extremitates
habeat ad invicem visibiles qualitates
ut mixtum calidum cum humido frido minimo
et econverso. Similiter de humido .B. et sicco .D.

intelligatur. Hominum mixtorum medium est homo
Propterea mixtum perfectissimum cum inter omnia mundi
mixta formam habeat perfectiorem quia animam
rationis nobiliorem. Et hec per mixtionem perfectissimam
magis a contrarietate semota atque ab extremi-
tatibus separatam. Unde propter hoc humanus de natura
dicitur esse lucis de naturalibus vero primis.
Cum autem in simplicitate ut dictum est mixta
dicantur perfecta. Quoniam quedam inanimata ut
forsan lapides metalla et in minuta plan-
tarum. Secunda animata vegetativa anima autem
insensitiva tamen ut herbe arbores atque plan-
te. Tertia animata sensitiva et intellectiva ratione
intellectus carentia ut animalia bruta. Et
quedam magis perfecta puta rationabilia ut
homines. Ut itaque sciatur quo in medio
mixtorum homo ponatur cui magis gratia tamquam
propter finem omnia alia ordinantur. Item
quadruplicem coordinate fantasiatam
gradus quod se pingere seu imaginari potest
cum exemplis. Prima erit in inanimatis
Secunda vegetabilium. Tertia irrationabilium
Quarta hominum. De medio vero complexionum
hominum prout possibile fuit exempla ponantur
infimus in scala gemina uniformi in
quatuor videlicet terminis graduum aptato
lapsas et in eius medio graduum spatiatum
et spatio propinqua exemplariter situ-
atos. Propter autem dicta dictum nomen ut
Gentilis Parisius de Fulgineo in
nature ordine declaravit. Et forma
humana quia multum ab elementorum simplicitate
remota non acquiritur in materia corpo-
ra elementorum contrariorum ab excellentiis et
recessu. Cum natura per saltum non agat. Sed
acquirit prima forma non multum di-
stans ab elementorum formis forma
scilicet mixtorum inanimatorum. Quod celerius generare
videtur plurimum alia mixta animati primo
animatorum excludit penitus et iterum perfectio-
nem contrariorum elementorum agitatam ex-
cessibus materia perfectiori dispositione preparata iam
induit formam seu vegetativam animam
complexione debita mediante propinqua non du-
ma magis nobiliorem meretur formam
demum cum propter aduliorem contrariorum
mixta perveniunt qualitates ille

ab elementari natura magis distantes statim
separatim materiam ad perfectiorem formam disponunt
qua plantarum scilicet forma et ad animam sensitivam.
Tandem ultimum mixtis ipsis primo qualitatibus
stantibus anima antea formam animam sensitivam induta
iam valde nobilissimam formam humanam
induit ac meretur cum complexione plenam sibi
debitam et perfectam. Et quoniam quis ima-
ginari potest hominem infimo tamen ut
puta colericum humorem melancolicus minus lati-
tudinem gradum seu mansionem in superiori
crucis termino exempli gratia. In tamen to-
lerabilitatis latitudine complebit iterum secundum
quod magis vel minus et medium gradus distinguere
seu potius mansiones maximum scilicet terminum
minimum et medium in simplicia posse sicut ex-
cum sicco calida aut cum sicco videlicet
opposita qualitate quibus. Simpliciorem nor-
ma formalis opposita. Secundo ex toto
termini coliti spatium imaginari hominem
colericum scilicet temperatum minus calidum. Tertius vero
temperati et flegmatici magis calidum aut cum
humiditate pauca sanguineum. Tunc et
cum sua latitudine et gradibus eius termino dextro
situari colericum collocamus. Duos hominum
tertium utrumque ut tertium temperati et sanguineum minus
tertium vero temperati et flegmatici melancolici magis
calidum scilicet flegmaticum in termino sinistro.
Quarto vero hominem minus de calido humidum
quod in specie humana possit esse puta me-
lancolicum cum suo sicco latitudinaliter cum
suis gradibus vel scilicet mansionibus supremo
medio et infimo in termino inferiori similiter
describamus. Hiis quatuor qualitatibus simplicibus
aut oppositis complexis seu denotatis com-
plexionibus. Ad ultimum homo temperatus et tertius
predictorum medius situari paradigma quedam
et regula in medio complexionum omnium scilicet in
eius medio non in merito potest situari
in quo elementa equalitate ad medium penitus
sunt confracta. Sed temperato seu equali-
tate colericus sanguineus atque acquisitis dispositus sup-
stantibus per intensionem et remissionem taliter
complexionalis secundum magis et minus recedit et
labitur ut infra in uniformi figura

probat. Unde sicut de morbo fit interdum sanitas
que vocatur temperamentum ipsa eadem etiam equalitas
secundum quam exit temperamentum. Et quia per vniores
elementorum atque qualitatum elementarium frac-
tiones natura ad perfectiorem formam venire
non valuit. Ideo quia forma humana invecta
seu inducta est statim contenta. Et dicere
voluit dominus Albertus super 2° de anima questione xxxiii°
tamen interdum complementum animalium et finis eorum
est modus animalium humanam spectantiam virtutem
quam natura tamen pertingere potuit statim uniuer-
saliter. Unde quia omnia mundi inferiora ordi-
nata comparantur ad hominem sicut elementa et
hoc tamen in elementorum fiat commixtionibus scilicet exe-
plantur atque secundum quandam similitudinem declaratur
Et quemadmodum ut dicitur sermone famoso
homo fit seu generatur ex elementis quia ex natura
rei humana forma presupponit elementares
formas atque fractas eorum qualitates sic
humana forma formas et qualitates animalium
fractas et temperatas. Similiter presupponit ut
verisimile sit dicere quia natura non invenisset
formam hominis nisi forte invenisset formas
aliorum animalium per viam et modum generationis
unde ysaac in primo elementorum. Sic autem
ita materialiter est quia corpus humanum est postremum
in generatione animalium et finis eorum et propter
hoc nomine compositus dicitur et eius mictor
secundum veritatem. Unde quidam igitur intulit Remigius
prima primi de complexionibus capitulo 2° cum dixit
dicto quia deus cuique animali cuique membro
donavit complexionem quam magis meretur et
infra parum dixit. Donavit autem homini
complexionem temperatiorem quam in hoc mundo esse
scilicet posse cum suarum virtutum convenientia quibus
agit et patitur. Complexio itaque hominis
accepta prout ab elementorum contrarietate
magis semota et ut elementa sibi ipsis
plus concordantur ac admixtioni magis asso-
ciata sunt scilicet magis una quam alicuius alterius
mixti complexio et hoc propter multiplicitatem
fractionis iterationem elementarium ut dictum
est formarum. In quantum vero in virtute omnia
mixta continet ipsa magis lata et multiplex
invenitur. Tertium patet quia sicut mixta in-
animata in se elementa continet et ipse plante

inanimata et animalia plantas continet. Sic
homo continet omnia animalia in virtute
Tertium autem inanimata elementa contineat ad sensum
liquet. Et non sepe mixtum aliquid invenitur
quod elementi alterius ut puta terre et quedam vero
aquei aut alterius in dispositione maxime appropin-
quat. Item in plantis apparet inanimata
continentibus in virtute quia plante quedam
aliquotiens inveniuntur quarum fructus similes
mineralibus ymmo similes lapidibus in arbo-
ribus iam creverunt etc. et de ceteris patet Similiter
e contrario planta quedam puta quod ad radi-
cem mandragora alrune homini multum
similis invenitur. Similiter alia quoque plantis
multum similia sunt inventa ut terre aut
petris affixa et cetera ut fertur similiter vero scilicet de
quibusdam fructibus in arboribus nascentibus
qui quibusdam avibus dicuntur maxime similari
Modo vero homo in virtute omnia continet
ut non solum ea sic contineat vero et multis
dispositionibus et speciebus atque moribus appropinquat
ubi tamen Pedekenig aglices et ut serpentinos
bestiales homines alia bruta non tantum in moribus
vero et in dispositione valde appropinquante
itaque ut inter illos homines et alia bruta
satis modica differentia videatur. Ex alia parte
homo spiritus varius quam angelicus reputatur
quam ab angelo quam modica differentia separatur
et distinguerit. De quo forte probatur Animi-
sti cum pauloninus ab anglis refert dominus
colligit 7° et 9° de sompno et vigilia reci-
tamen. Et eadem forsan consideratione Arist.
Aristoteles ad Alexandrum et in libro de animalibus
hominum multorum naturas ac mores animalium
comparavit leoni quo ad iustitiam lepori quo
ad timiditatem vulpi quo ad astutiam. Cani
ad avaritiam. Gallo in prodigalitate sive lar-
gitate. Turturi in pietate. Columbe in dome-
sticitate. Capreolo in velocitate. Ursa in
pigritate et tarditate. Elephanti in paciosita-
te. Asino in stoliditate et vilitate etc. de ce-
teris virtutibus et viciis in homine seniat
Conveniens igitur microcosmus id est minor mundus
homo est auctoribus nominatus quam tenens me-
dium quoddammodo inter intelligentias et bestias
atque bruta. Unde igitur Seneca interdum Optimum
in homine est ratio hec non deos id est intelligentias

qualiter homo com-
paratur vel be-
stiis

sequitur et animalia id est bestias antecedit. Ipse quoque quantitative ad temperiem ac complexionis equalitatem homo inter mixtorum corporum ponatur in medio tamquam ab extremorum excellentijs in quibus animalium maxime est semotus. Nec autem in equitate laborare contingat proprie ad intentionem quod complexionis equalitas temperantia seu medium duplex ab auctoribus est receptum. Unum medium quod equale ad pondus dicitur quod veritas ymaginabile ac fanthasiabile est et quod ponatur in rerum natura existere ut supra patuit. Aliud equale temperantia seu medium dicitur et est ad iusticiam nominatum. Et est illud quod speciei convenit pro operatione et dicitur ad iusticiam videlicet distributivam et divinam quod deus et natura dant ut dictum est mixta mensura materie expostulatione qualitatum pro debita operatione latitudinem habens magnam secundum tempus perdurationis et secundum regionis expellendens aliam contrarietatem complexionem. In quo sunt sepe calidum id est equalis ponderis plus etiam equalibus dicuntur et in quo quoque calidum super frigidum aliquando similiter super calidum humidum super siccum siccum super humidum dicuntur. Habito quid sit complexio et unde causetur complexio est equali ad pondus in parte excludo.

Dicamus videlicet quotuplex humana dicatur complexio est dictum. Est itaque hominis proprie duplex complexio ut supra capitulo de sanitate dictum est. Una que debetur sibi consequitur naturam et formam speciei in qua plures conveniunt homines et dicitur et hec est humana complexio pro modos plurimum variata. Que iterum duplex est. Quedam temperata de qua dictum est et infra dicetur. Quedam vero lapsa seu distemperata distemperantia [illegible]nali. Et hec complexio modo sine complexio quadruplex ut dictum est. Nam quedam colerica quedam sanguinea etc. et illarum qualibet tam simpliciter quam composita dicuntur. Et adhuc [illegible] qualibet aut cum materia aut sine materia per Galienum in primo suo de complexionibus capitulo. Quorum dicto in hoc [illegible] concordat. Alia est complexio individualis in qua unus alteri convenit de qua sit mentio. Unum quod individuum habet complexionem sibi solum modo propriam in qua alteri assimilari est impossibile. Secundo gratia complexio petri et quam est complexio sanguinis quod sibi debetur complexio calida et humida huiusmodi sanguini aliorum modis et natura individualis et propria debetur. Quod sanguini absolute et hoc ex principijs individualibus atque individuantibus de quibus hic scribere superfluum videtur.

Est insuper ab antiquis auctoritatibus complexionum famata divisio. Quoniam quedam potentialis naturalis sine intrinseca actualis per influentem excellentem mixtione consurgens quod partes membris sunt consimilibus et per quem membra satis admirabiliter distinguuntur ita quod quedam excellenter calida ut cor spiritus. Quedam frigida puta cerebrum nervi et ossa. Quedam equalia et media inter illa ut cutis exempli gratia. Sicut in supra de sanitate dictum fuerat. Alia est complexio dicta influens et fortis sine complexio actualis membris ipsius a sanguine et spiritus a corde procedentium actuali caliditate impressa Complexionem potentialem seu naturalem actuans perficiens et informans. Et eundem modum gratia exempli solis caliditas mixtorum omnium caliditates perficit actuando. Et per hanc complexionem membra admirabiliter plus conveniunt videntur. Et non consimilia omnia membra et per quos organica per ut ex consimilibus composita per propriam adequatam caliditatem gradum actuans formaliter producuntur. Nam omnes membri corporis partes excoctum caloris actualis caloris primus cordis modum et gradum debitum capiunt et insuper. Sic habet itaque complexio iam dicta duplici seu caloris omnia membra consimilia suas complent ac debite faciunt actiones. Ex hijs igitur duobus vel tribus caloribus seu complexionibus per excellentem in corpore toto quedam resultat temperata complexio precipuum quam membra principalia puta cor cerebrum epar et testes super totum corpus proprie musculos atque cutem influentes in sua specie ut dicebatur et dicetur inferius fuerint temperata. Cutis autem in corpore tamquam presidium existit ac velum inter aliorum membrorum proportionem ordinata. Et non per ipsam situm tactus totius corporis equalitatem seu temperiem ac et distemperiem indicamus. Et hec quidem compositis tribus resultans complexio principalis et

Duplex est medium

Duplex est complexio hominis

nota

complexionum dicitur ad iustitiam temperata que est paradigma
Canon et regula certitudinis quam Galenus in Tegni ap-
pellavit statuam i. ymaginem Policleti quia
ad summam perfecte mediocritatis seu equalitatis
venisse putavit Et addunt quidam complexionem
in summo perfectam potest Christi et antiquorum consi-
deratorum dictam temperatissimam ad iustitiam forsi-
tan si prophetas est dici vel sibi et non ponere
hos intellexisse potuit i. flos floris de
radice Iesse florida qui precessit vel descendit
qui fuit legislator et mundi egritudinari-
bus lapsis inestimabilis reparator mortem nostram
moriendo in terris medio qui destruxit
Cuius complexionis nobilitatem explicare lingwa
deficeret angelica et humana Cum non primis
visus est prius neque videbit in futuro
Tunc respicite deum et hominem credimus
atque omnium salvatorem Et non regnante floreret
omnia et marcescunt et deficiunt universa
Et hec perfecta complexio communis de se latitudi-
nalis esse potuit propter eam inestimabilis
ac miras super naturam temporis complexio-
nati operationes nulli alteri communicabiles dici
valuit primo soli homini soli et tamen perfecte
forsitan competebat Est et alia complexio
totius quod non sit complexio temperata dicitur etiam equalis
que est ex membris contrariis super dictis non
sua complexione temperatis sed disproportionatis consurgens
et in se composita formali et materiali ad iu-
stitiam distemperatis sine disproportionate et
hec dici potest et fieri per ipsorum membrorum resi-
stentiam seu per coequationem ut Galenus in Tegni
primo caverit altera simplicium membrorum prout illud
adiuvantem super totum Exempli gratia Si enim calor
cordis superfluus propter suum temperamentum est
dicte et ex frigore epatis et compotentie
temperiem excedente contra consurgat una complexio
hec et equalitas et temperiem super totum Similiter
ex coequalitatibus membrorum prout illud dictorum
et aliorum consimilis in toto corpore potest progredi
complexio ad iustitiam temperata In qua tamen non
ponitur membrorum resistentia ut quidam
estimant ad invicem correptam ut infra
forte dicetur primo omnium membrorum complexio
sit supposita absque eo quod membra que ad equa-
litatem se frangant ad invicem Dicitur

complexio coequalitativa temperata que toti datur
corpori in principio generationis et unicuique corporis
parti Galenus et cum primo cerebro dedit
suam formam cordi et epati et suam formam
cordi et epati et suam formam cum quibus
in esse quieto sana permanet in hac vita
Considerandum autem aliis ut obmissis quia
corpore humano quadrupliciter medium equalitatis
seu temperies invenitur Prima temperies est prius dicta
equalitas perfecte sine complexio iustitialis sive
complexio ad iustitiam nominata Secunda est humorum
distemperatorum saltem distemperantia naturali puta co-
lericorum sanguineorum fleumaticorum et melancoli-
corum in suis naturalibus distemperantiis permane-
cium quod eam unus complexio temperies nominatur De qua
quia est sermo de morbo quod est naturale nam cuius
temperatum consistit Et ab hac temperie sine equali-
talibus et qualibet consilii distemperatis recedere
potest per intensionem et remissionem qualitatis
complexionalis ut supra dictum est et infra in
triformi patebit figura Tertia est temperies
atque medium temporis membri temperati et her-
e dux una est membri temperati secundum unumquodque
genus membrorum consimilium et organicorum consimilium
ut nervi temperati ob ligandi cordas aliarum
quod consimilium organicorum ut cordis temperati cerebri
epatis manus et pedes ceterorumque officialium
Quarta temperies est cuiusque sani membri in suo
genere suum ut equalitas ossis quod sit siccum
et non humidum carnis quod sit humida et non
sicca et sic de membris ceteris sentiendum Ha-
bito itaque de complexione temperata tamquam aliarum
regula deinde est de distemperatis complexionibus a
temperamento predicto lapsis saltem distemperantia
naturali Dictum autem est supra ut membra
omnia in quodam calore continentur
in spiritu fundato et sanguine qui calor inde
terminatus est a corde per membra omnia vo-
litans usque ad cutem quos corpus disponit
temporis propter ipsum adhuc membra propria
dictas sortiantur Si igitur cordis caliditas
propter suum temperamentum partem per egreditur existi
causa in uno gradu caloris Epatis et
humiditas propter humiditatis temperiem secundum gradum
supra dictam in eodem et cetera primo gradu
excedens consurgit in complexio sanguinis a
predominio sanguinea nominata Si vero cordis

talitas addicitur vel aliquid adiectum aliud ita ex-
sic augeatur humiditate corporis in sua permanente
corpore tunc complexio colerica generatur. Frigiditate
autem et corpore frigidioribus et humidioribus
parte propter ipsius corporis consurgit complexio flegmatica
super totum. Ad ultimum autem cum frigidiora ac
sicciora ipsius corporis temperatis fuerint complexionem
melancolicam generabunt et hec secundum magis
et minus secundum mansiones in figura infra
patebit. Cum ergo complexio vel naturalis
ex coalternatione membrorum principue principaliter
ad membra generatur. Nunc quando membra
cum diuersa fuerint diuersos eciam vapores
super cutem corporis toti porrigunt vel gignunt.
Omnibus itaque complexionibus in gradibus
positis rei hominis temperati ordinemque commo
ymaginatum ut supra premissi in uniformis
figura medio hominem ad iusticiam
temperatum ad temperata propinquum. Deinde in sinistro
latere sed cordis dextro. Sanguineum corpus gratia
a temperato primum gradum in calido et humido
distinctum qui tres metas seu mansiones
sanguineitatis secundum magis et minus dilati-
tudine secundum quas aliquis maxime dicatur
sanguineus aliquis minime et aliter medie.
Tercio scilicet in tribus circum supremo colericum
in gradu secundo sive in duobus gradibus
calidi et sicci a temperato distinctum etiam
triplici ut sanguineum mansione. Deinde
quarto in latere sinistro flegmaticum primo
gradu frigiditatis et humiditatis a temperato cetere
diminutum. Ultimo situemus in tribus septentrionalis
inferius terram tangente quod ad devotum
melancolicum per gradus duos frigidi et
sicci a temperato scilicet hominem. In hiis eciam complexio-
nibus duabus iam dictis sicut in supra
dictis mansionibus non neglectis. Ex
dictis itaque patet omnes complexiones dispositas
per addicionem aut diminucionem qualitatis
vel qualitatum fore a complexione temperata di-
stantes. Omnia iam de simplicibus est id
sermo tenendus. Quamquam in complexionum
latitudine mansiones posui et non gradus
generi igitur confusionis materie sine fantha-
siatoris seu ymaginatoris super perceptas
complexiones in hunc uniformem reduxi
caractere inter quas qualibet diligens

suam vel altius vel infra signa posita
completis potius invenire. Et vide
hic spacium debent esse figure que est in carta 2t
Quatuor autem de complexionibus compositis inter char-
signatum est id ipsum de complexionibus simplicibus
cum iam tamen correctibus signatur seu
uniformiter semita. Iam de simplicibus est
idem sermo tenendus et complexio simplicium non
formabilis composita. In scala ita sunt posita
complexionis ymaginari posuit mixta posita a sum-
mo usque deorsum omnia secundum alphabeti
ordinem graduatur conuenienter. Hoc modo quod complexio
extra scala scilicet a et z sunt ambo prorsus
penitus sit exclusum sic quod ipsi in elementis
aut ipsis propinqua consistat in natura
ut supra est narratum. Et quemadmodum inter
a et z m medium occupat in alphabeti
ordine. Sic mixtum complessimum puta hominem
in scale medio situetur et in hac scala
per ymaginacionem cetera puta de predictis supra
si placuerit cum suis complexionibus rediga-
tur gradibus qualitatum. Habito de complexionibus
quare de complexionum signis dicendum est naturis
singulis quantum possibile fuit noticiam habeatur.
Signorum itaque quedam significant sanitatem
seu complexionem suam sanam de quibus quod sit
ad propositum iam dicetur. Quedam egritudinem
ac neutralitatem que ut iam occurrebat in
tractatu de signis egritudinum a capite
usque ad pedes sufficienter conscripsi. Quamvis noma-
vero secundum G. finem de complexionibus primo
Si quis vero complexiones cognoscere optet ut
incipiet cum composito complexionis medie in
unoquoque genere et equalis. Et nota G. ibidem
Non solum hominis et plantarum et animalium
complexionum meliores ponit signa complexionum
cum inquit Bonitas ficulnee est ut ferat
de ficubus meliores et plures. Similiter
bonitas vitis ut ferat de uvis meliores
et plures. Bonitas equi est ut sua ve-
locitate exhibeat prestanciam. Canis ut sit cum
eo ultima potencia vere in venatione et custo-
dia et sic eximie mansuetudinis hominibus
et pacifice inter se et dominum suum. De quo
eciam custodiis adsimiliatos cessat ira.
Canes hic demonstrant non mordentes
eos qui resident super terram. Item G. infra

idem complexiones que ostendunt equalem
complexionem in speciebus animalium nostrum compa-
rationibus quod unumquodque secundum ut quod homini
est debitus scilicet ut sit sapientissimus prudentissimus
tissimus. Cameli autem ut humillimus et fero-
cissimus leoni ut sit fortissimus cervi ut
tamen sit mitissima et dixit ad demonstrat
in libro de iuvamentis membrorum suo quod
operationes corporis aptet esse convenientes
anime motibus. Et hoc est quod dixit Galenus de interio-
ribus 3°. Complexio corporis et natura imitat
actiones anime quoniam virtutes anime scilicet in operatione
complexionem corporis imitantur. Prius vero
quod de complexionis equalis temperate vel lapse
ex coaltivatione ad mediocritatem membrorum complexione
inclinis in toto deviatur non inconveniens
videtur ut deinceps nobis complexionis
signis antea videantur. Quantum complexio-
nis habitudinis proprius habeat. Circa
quod advertendum est iterum. Membrorum quedam
principalia constituit que super toto corpus
influunt ut dictum est supra sicut cerebrum
scilicet sensus et motus principium. Cor principium
vite et epar virtutis nutritive principium
et tria ad individui conservationem constituit
Est quartum scilicet generativum testiculi sive testiculi
vel testes quintum ad speciei permanentiam
iuxta divine legis constitutionem generationis se-
minis vel conservationis principium existentes
Quedam vero sunt membra principalibus membris
ministrantia seu deservientia ac natura dis-
ponente in ministerium deputata quod dicuntur
membra principalibus membris ministrantia seu
servientia quorum iterum quedam ministrant
seu serviunt preparatoria et quedam delatoria
servitute. Verbi gratia materie doctrine membrorum
ipsi cerebro preparando serviens est epar et
membra tota spiritualia mediante membris
sibi cerebro descendo serviunt et nervus et
alia spiritu in defensis sensibilem et motum.
Cordi autem pulmo principue aerem prepa-
rando et arterie sibi ministrant scilicet spiritum
vitalem membris ceteris infundendo seu appor-
tando. Stomachus vero velud servorum servus
universalis totius est sicut cella cibi atque
ministrator visterum epi preparat kylum de
quo epar sanguificat seu sanguinem

generat quod veniens sibi servientes ad omnes
corporis partes defert mittendas. Quam dicitur
voluit Galenus de virtutibus naturalibus 3° cum ait
In animalibus tanquam multi per membra dis-
seminati adducunt sanguinem sicut moris
et hoc fit mirabiliter anima. Testibus membra
preparando servientia sunt illa quod semen prepar-
antque testes ipsum generent vel de albem
servitute autem delatoria testibus ministrantia
sunt membra occulta in sexu utriusque ho-
minum. Remitto ipsa membra in primo suo ca-
none subtiliter ordinavit Galenus autem de interio-
ribus primo. Et de iuvamentis membrorum 7°
membra quoniam corporis sic distinxit. Quorum mem-
brorum quedam sunt que operationem tantum per-
ficiunt sicut cor que iuvamentum tamen effi-
ciunt ut pulmo. Et quedam sunt quod utrumque
efficiunt sicut epar. Habito membrorum
ordine secundum de signis complexionis cerebri
a capite principium capiendo ut Galenus tegni
processit

Cerebri itaque hominis temperati atque equalis
ad iustitiam complexionis consistit. Cuius
caput totum etiam membra in proprietate et
magnitudine proportionabiliter non excedit
Et si collum mediocris plurimum collis amabilis
est seu placabilis cum colore vivido et
spatium exteriorum persone. Atque si totius figura
capitis debita contineat figura ac debita
capitis. Ut Galenus voluit debet esse talis sphera
teres ex utraque parte leviter compressa quo ad
latus utrumque ex qua compressione utriusque
lateris quedam eminentia gibbosa ante
et retro sive non superflua videtur ut dictum est
convenientis generari. Est separationis virtutum
interiorum et moralium potesto puta prompte
fantasiari ymaginari cogitare ratioci-
nari ac reminisci atque subtiliter intelligere
moraliterque vivere natura sive absque doctrina
super complexione temperatum ac bona compositio
cerebri attestantur. Unde Galenus facilis intellectus
subtilis substantie cerebri est signum et cogitatio
Tarditas vero intellectus pigritiorum ac
cerebri grossioris est signum. Quare propter dixit
prima iii fortitudo meditationis significat
fortitudinem cerebri complexionis. Universaliter
igitur qualitatem quam adequate ad temperiem

quo ad actum. Et superfluitates per palatum
nares oculos et aures egredientes ad mo
deramine et mensura vz in quantitate et quali
tate sensibili quibus purgatur cerebrum. Insuper
caput ab operationibus non faciliter ledi qua
litatibus que intelliguntur z et decoris intrin
secis. Item sompna secundum auicennam de temperantia
et specie bona faciens. Item inter sompnum
et vigilias temperantia. Preterea capillorum inter
velocitatem et tarditatem nascendi inter
densitatem et raritatem inter grossitudinem
et subtilitatem inter crispitudinem et planitiem
inter albedinem et nigredinem inter rubedinem
et glaucedinem mediocritas secundum tamen auicennam.
Capilli in pueritia glauci et in adolescentia
rubei et ad nigredinem declinantes canitie
et calvitie non festinantibus nec cum canitie
nimia tarditas semperque caput in dispositione
sana manens et certa que dicentur
de quantitate totius complexionis equalis
cerebri et non ledi faciliter per communitatem
seu compassionem membrorum quibus per col
ligantiam sociatur.

Signa autem complexionis in uno gradu
calide. Scilicet cum complexionem cerebri complexio de
ter sunt caput totum ad tactum calidius
cerebro temperato sentitur. Vultus rubicundior
vene in albedine oculorum ad sensum apparent ca
pilli cito nascuntur qui tempore infantie
subrubei vel glauci quod secundum videntur
iuventutis autem tempore ad quandam tendunt
nigredinem et in senio usque ad calvitiem
euelluntur superfluitates per oculos nares
ac palatum pauce sunt nisi flemate cum sa
nitatis ter complexionis gnatur. Et cum calidi sit humidum
attrahere. Caput ex cibis potibusque calidis
ac calidis odoribus omnibus et aliis
extrinsecis calefacientibus repletur faciliter et
et gravatur ad operationesque facit mobilitas.
Et si cum calido et ita uno gradu humiditas
complexionem ut infra dicetur maior
capitis repletio generatur sine humido autem
sompnus breuis et non profundus. Signa
vero complexionis cerebri adhuc calidioris cuius
gra temperatum in gradu duplici extiterit
sunt ista calor fortior ad extremitatem

declinans. Caput totum ad tactum manife
calidum capilli fortes nigri et crispi calui
tium advenientes citissime vigilie multe. Sop
nus breuis superfluitas plus sompno
diminute. Et advertendum quod ad intensionem
sione et remissionem calidi frigidi humidi
et sicci graduatur vel in proportionaliter antiqua
omnia dicta et dicenda augentur et dimi
nuuntur. Et in hoc sermo semper signa intensa
et remissa optet de complexione capitis et
membri cuiuscumque ac totius corporis estimatione
indicio iudicari mediata seu in proportione
temperati gradus cuiuslibet in mente atque memoria
sedulo conservante. Exemplum in mente ingit
revoluendo. Sed secundum Galienum omnis complexio a
temperamento sui membri dilapsa sine simplex
sit sive composita consimilis vel innata
aequalitate sibi quo gradu ut plurimum gratia
esse moderato atque qualitate sibi simile
in forma licet forte non gradu ledit
et nocet. Et z cum ipso membro vel corpore
nimium non repleto. Complexionis
cerebri frigidi ea extra in gradu uno re
cerebri temperati signa sunt ista. Caput totum
ad tactum apparent frigidum superfluitates plurime
capilli ad albedinem tendentes tarde
nascentes non crispi ymmo recti subtiles
non grossi primo satis extiles et debiles
minime usque ad calvitiem defluentes
seu decidentes. Caput accaturris atque
ac tusses quibus ab omnibus frigidis
modum excedentibus faciliter impeditur
atque oculorum vene in albedine rubee
non apparent. Sompnus quidam longus
sine cum humido superfluo non profundus
frigiditate vero usque ad gradum secundum ad aucta
ad eundem gradum accidentia omnia ut in
ceteris augmentantur. Signa cerebri complexionis
in siccitate solum a temperamento que uno gradu
excesserit sunt ista scilicet profectio superfluitatum
magna diminuta que ab ipsius profecta
in diversitate vigilie multe. Capilli
citius quam in capite oriuntur fortes forte
valde ad crispitudinem magis quam
ad planitiem seu rectitudinem tendentes

Siccitate vero ad gradum intensam. Cerebri
complexionis tamen humide sit habitus. Sensuum
hebetatio superfluitatis signa gradualiter inter-
dum hec et stati et infra de humido sen-
tiendum. Cerebri complexionis tamen humide
sit habitus. Sensuum hebetatio superfluitatum
multo capillorum aliquam calvicium plan[e]
habitus de signis quantum simpliciam itaque
Simpliciam nomen signicus [illegible]. Sangui-
nea cerebri complexionem designat quo
ad calidi et humidi gradu declarationis
apte ad inceta continua egressum equale
Caliditas ad tactum sensibilis. Color faciei
bonus ex rubeo vel et albo commixtus. [illegible]
vene magis multe caliditas [illegible] ca-di
[illegible] digeste. Capilli plani [illegible] mixto
colore [illegible] rubei sive flavi neque facilis
ad calviciam. [illegible] capillorum. Et iuxta
hic regulam super positam. Caput hec
ab omnibus calefacientibus leditur facilius
et gravatur. Si autem humiditas que ad meta
[illegible] proveniunt superfluitates minus [illegible]
digeste augentur. Cerebrum vero calidum et
humidum ut gratia exempli loquar ad meta
[illegible] equaliter accesserit. Caput eius
facilius incurrit et superfluitatibus que [illegible]
et repletum atque a calefacientibus et humec-
tantibus facilius maxime aut a vento meri-
die veniente atque a vento boreali iuvatur.
Sensuum nobilis defectio seu impeditio.
Sompnus multus cum excitatione diffici-
li et multo gravamine ac fantasmatum
apparencia multa. Itaque hec caput humidum
in sompno quam vigilans opera et continua
[illegible] non [illegible] mirabilia [illegible]
Quedam ad modum [illegible] civitatem pu-
elle [illegible] ut fide-
digni retulerunt que in sompno veste
induta gladio super femur ligato pilleo
[illegible] capiti supposito lancea ad ma-
num accepta clandestine nocturno tempore
[illegible] ianuis reseratis per portam

est egressa in platea longe ab hospitio
distante [illegible] a civitatis vigilibus
inventa ac ad proprium comodum est reducta
consimilia huius et mirabiliora seu rariora
iam sepius sunt reperta de quibus hic scribe-
re tedium oriretur. Si vero humidum vel ca-di
[illegible] sunt. Signa calidi plus quam
humidi et e contrario tunc existunt vel apparent.
Colerica plus cerebri et hec signa complexio-
nem designant. Caput totum ad tactum sanguineo
calidius indicatur. Sensuum [illegible] impeditio
Superfluitatum diminutio longa vigilia
brevis dormitatio. Capillorum [illegible] nascentia
in copia generata statim a principio ad nigre-
dinem et asperitudinem tendentium et facies
subrubicunda atque usque ad senilem etatem
incipit declinare et utrisque qualitatibus
[illegible] mansiones seu metas intensis sig-
metas huius complexionibus interdum quam semp-
er in omnibus deinde consentiunt cerebri
complexionis frigidum et humidum [illegible] super-
gredientes sunt hec. Sensuum debilitas
sine impeditio. Sompnolentia nobilis et
sompnium cum gravamine profundatio.
Et quia sicut ut dictum est distrasiam
augmentat in [illegible] frigido et humido fa-
cilius fit cerebri lesio et repletio capitis
cum catarris et corizis et ideo capite
rarissime vel numquam primo neque in meta
[illegible] nedum malis calvicium naturali-
gnatur. Melancolici cerebri complexionis
[illegible] dedit signa faciei discolorata
sive male colorata nisi forte humor
sanguineus aut colericus in corpore [illegible]
[illegible] quod forte possit faciem colorari. Vene
in oculis non apparent. Facilius lesio super
a frigidis quamquam raro talis cerebri
sanitas stabilis atque permanens reperitur
numquam ut forte in vere et estate nam
sua [illegible] caput huius sine superfluitatibus
levitate percipit et temporibus aliis ut
puta autumpno et hyeme facilius catar-
rum et coriza incurrens aut etiam usque

ad initium ut in mota tota destruunt vel
cum multimodis catarrosis superfluitatibus
ut mota sua magna propter gravita-
tem. Sensuum in invectute et primaria per
fectio qui ut plus eveniunt in senectute tempore
ut senectute vel antiquus debilitantur
Et in tali capite multo aliis rugata
facie ac festina canicie apparet via seu
vestigium senectutis. Capillorum tarditas
ad nascendum corporis magna subti
litas quadam qui glaucedine licet modica
in colore. Si autem frigiditas labente tempore
siccitatem superavit cito sequitur calvicium
unquam vero autem citissime calvicium sequitur
et cetera. Cum capillorum materia sit vapor
fumosus archimis seu ab humoribus cerebri
vel corporis resolutus quod quidem ergo dicuntur sunt
de capillis quo ad ipsorum colorem radi
cationem seu planitiem atque crispitudinem
semper visitari non potest ut G. dicit
in 2o Tegni. Si non regio et humorum
dispositio vel complexio cerebri corrumpat. Et hoc
et voluit idem G. in 9o aforismorum
2o ubi dixit dinantes (?) humani corpore
equalitate corporis primum intelligi humani
juniores alii ab exterioribus fuerint complexio
et constat calvicium fieri propter sublationem vaporum
fumosorum qui autem a tali complexione tollitur
generatione vel siccitate nimium de senectute.
Ratio super de signis cerebri sepe hec ita
est. Medio de oculis non videtur. In utile
de oculorum complexionibus superficialiter aliquid
dici cum super significationem complexionis cerebri
magnam constat immanentiam. Oculus igitur
equalis seu temperate complexionis dicitur qui
inter calidum frigidum siccum et humidum durum ac
mollitiem inter motus velocitatem et tar
ditatem lenitatem et gravitatem venarum
amplitudinem grossitiem et subtilitatem et stricti
tudinem inter colorem rubeum citrinum plum
beum et fuscum cum signa debita et inter
magnitudinem et parvitatem cum visionis perfecte
ut puta videns subtile visibile et prope
quo et a longe absque ipsius sensibili lesione

et spatium quantum ab superficie indicatur
Cuius autem dispositio complexionalitatibus
simplicibus et compositis atque superfluitatibus
et sicut de toto capite inducenda atque
discernenda. Calvities in complexione sensibilis
motus lenitas et facilitas cum eius strepitu
et latitudo venarum complexionem calidam oculi signi
ficat. Horum contraria significat frigidam complexionem.
Vene vero plene et grosse humiditatem sub
tiles et stricte significat siccitatem complexionis color
dominantis humoris complexionis oculi indicatur.
Oculi et sine lippitudine siccitatem et caliditatem.
Cum lippitudine autem humiditatem et frigiditatem
significat. Porro lesio oculi a superflua et inna
ne visu modicato et extra sicut dictis
est pensenda. Ratio mea secundum auctorem de pulsibus
calidum tum acquisitum antiquitus ergo fuit
primum doctrina et. Cor fatuum est unde
membrorum et non recipiens ipsum et
cum est omnium prima radix vitalium et
omnibus aliis membris sunt similiter que
quibus nutriuntur et vivunt. Et hoc quod
Ruffus (?) cantuorum primo libro 9o. Cor
clibano seu furno voluit comparare cum
dixit. Cor consistit in corpore sicut cli
banus et calor naturalis velut medium
sine ignis in clibano. Alia vero et virtus
regitiva dicitur cum calore ut clibanus
sine pistor. Cum itaque cor vite principium
omnis plus aliis super totam complexionem in
fluat cum suo spiritu vehementer sit calidum
ad superfluitatem declinans vel 3o medii
temperati ut supra de complexionibus. Demum (?) Ingenium (?)
methodus cordium equale atque temperatum
consistit. Cuius hec signa dicuntur. Pulsus
fortis equalis cum ordine temporis quamquam certus
fortitudine medius inter velocem et tardum
inter magnum et parvum inter frequentem et
rarum inter mollem et durum anhelitus
medius inter magnum et parvum inter velo
cem et tardum frequentem et rarum calidum
et frigidum pectus medium inter amplum
et strictum inter pilositatem et nuditatem
inter pilorum eorum de crispitudinem et planitiem

tu toti9 tpamto corpis n̄ cpar tu qua
litate cpessima aliq ut cplibȝ rpugarȝ
de quoz mbroz repugnan̄ sup scripsi
Ite moz natiud tpan̄ int audacia
& tiorez iram & masuetudine inter
misericordia & impietate seu tirannidez
int ecā gaudiū & tristicia tu mediocrte
toti9 corpis motiud precipue si q̄ oia
homo ꝯ lege & moralit̄ no ꝯtpit
Cordis in taloe cplid tpanitū relictis
sunt signa toti9 ꝯtoris amplitudo n̄
cerebrū in sua creatoe seu gnatoe puū
cpistat · pulsus n̄alis & anhelitus
magnitudo tu velocitate & frequentie ·
piloz precipue in pte sinist̄ ꝯtoris multi^{tudo}
n̄ forte capitis excedens humiditas ant
regionis vł aeris dispo ꝯduant ad
motiū ꝯplz agilitas cali^{tas} toti9 nisi
alia mbra resistant ira vehemens
& audacia sine rubore & verecūdia et
hec fm mag & mi9 ut sup dcm ē
gradualit & mansionalit sicut d ctis
sunt noīda q̄z fm ꝯnali^{tem} augmentū
signa & actia augmentant̄ unde G9
inquit Si cordis caliditas adultim̄ de
venit fit furia & mamaca ꝯsideñ
de corde fro Cor frm̄ n̄ale signat ꝯtors ꝯstrictio
que no ē ppt cebri pmitatez puls9
puus & debilis ad raritez declinans
& tarditate ad motū ꝯplibz pigicia
& paciencia Cū ꝯpotoe que alta est
nā sine altaūs nāz seu altā natnā
vł sicut ipa nā no sunt acqsita
& ꝯplege precipue katholica q̄ super
omes ꝯtutes pmissimas ē fundata
& moes meliores mliebres tu tiore
verecūdia diffideñ & oblimo cura
in singlis ꝯtus imundū apilis toti9
corpis frigiditas n̄ cpar cali^{te} ꝯtral
lente resistat vn totū corp9 debile
indicandū ¶ Cordis humidi signa
pulsus lenis & mollis velocitas ire
a re facili ꝯstante & ire & facilis
remoto tutis corpis humiditas n̄ cpis
quāqȝ siccitas ꝯtduat ¶ Cordis sicci signa
pulsus duri9 tarditas et difficultas ad
irascendū & difficultas maxima adpla
candū tu moibus lupinis fm Rm̄is
et toci9 corpis siccitas n̄ cesꝯ Sanguinee
ꝯplonis vł tpati cordis sunt signa puls9
magn9 tu lenitate quada & mollitie
atqȝ veloci^{te} & frequentia tpanitū cord̄
modicā ꝯcedente ꝯtoris latitudo tu
pilositate modica ira velox no tn̄ vehe
mens cor9 to^{m} ꝯ hoc calidū & humidū
n̄ cpar sua fri^{te} & sicci^{te} resistat & si
cali^{tas} tu humidi^{te} q̄ ad mediā tinam
vł quartā ꝯnibȝ intensio premit
totū corp9 facili ad egritudines put^{re}
dinis erit aptū vł ꝯparatū omnibȝ
intensis ¶ Cebri calidi puls9 magn9
minio tu sanguineo velox precipue co
stringendo & frequens anhelit9 magn9
& frequens acm ꝯ ꝯpirado & moz ꝯ
sidia sine rubore & verecūdia lenitas
in motibȝ & absqȝ q̄ pietate & bla
dicijs velocitas ad irā tu tarditate
dimittendi ipaz ꝯpili in ꝯtoe multi densi
& spsi cali^{tas} tu sicci^{te} ad tactū ¶ fflem
tici cordis pulsus ad pmitate decliuis
tardus & rarus & lenis q̄ mollis · pi
gricia in motibȝ tarditas tiors quasi
assiduitas ꝯtors apilis nuditas ad
irā sine ꝯ retentoe tarditas totius
corpis frigiditas et humiditas nisi
cpar sua cali^{te} multa & siccitate ꝯrnis
modica resistat ¶ Melancolici cordis
pulsus mi9 tardus ꝯlentioꝝ ire et
rixe tarditas tu difficultia caz dimi
sione ꝯtus lenis sine pilis totū cor9
fri & siccū n̄ cpar cali^{te} plurima
& humi^{te} ꝯrnis modica ꝯtduat ꝯtrū
ꝯ sup dcm sit stomachū ut mbrū
ꝯparatoium ipo cpati ee ī mnsterio de
putatū Cū nichilo9 ctis mbriȝ
atȝ corpi toti veluđ totius ꝯ mensal
desiniat no videt̄ superfluum ppt
ꝯmitats rez impostez ut de ipius

conditionibus ac complexionibus aliquis dicatur.
Et quia secundum G. de virtutibus naturalibus 3°
unum quodque membrum primo sibi ipsum attrahit
reparationem et modo. Et anus colliget
7° particula 2° quod toti simul se ipsum obli-
vioni non tradit. Stomachus utique ut
inquit G. de prenosticis 2° continuatur
cum omnibus membris mediante capite eo plus
superfluitatem cum membrorum recipit mediante
medietate ipso. Cuius quidem secundum partem
duplicem duplex est operatio per Avicennam et ut
vult G. regule acutorum primo quod per proprium
os seu orificium fit cibi et potus deside-
rium sive appetitus. ¶ Per fundum vero eius
bilificatio et digestio causatur. cum cibi ap-
petitus superius per melancoliam scilicet orificium
stimulante. Et ideo dicitur voluit Avicenna
prima primi doctrina quarta sic inquiens
¶ Quemadmodum colera posterius inferius virtutem
appetitivam evigilat superius. Unde sic dico
omnibus melioribus laus. ¶ Ad intentum
aut quod cum spiritus scilicet taliter mirabilis
recipitur talitas complexionis corporis taliter com-
binans non tamen hominis ymmo fortius
animalium ceterorum. Unde Avicenna colliget 7°
parte 2ª quod multas res de igne ponimus
non tam cito consumuntur ut a naturali calore
ubi inducit exemplum ut cum strutioni datur
aurum et cito consumitur recipitur diminutum
Et hoc ego enim esse inspexi recepi et vidi
Bononie et Urgene. Item inducit
exemplum de pluribus inspirationibus cum itaque
secundum Avicennam similiter prima primi de complexio-
ne 2° omnis membri naturalis complexio
similis sit ei a quo nutritur et secundum complexionem
accidentale assimiletur ei quod ab superflui-
tate aut stomachus libro 3° fen 13°
capitulo primo. Primo scilicet colera addita
complexione in ipso 2° mittitur sibi per ve-
nas scilicet miseraicas sicut membris aliis
ab epate sibi datis et tunc eo nutritur
quod ad ipsum sedet ab epate tempore famis
in apice et cum sanguinibus purus cibos
Unde G. de accidenti 3° capitulo sexto colera

evacuata abiciunt talique continuatio 2°
cum ad eos quemadmodum organiste in orga-
nis faciunt decantatores. Unde et ut ipse
G. vult capitulo 7° continuit. Stomachus sit
medius cristarum et venarum. Quoque cibos
naturaliter se habens scilicet non desiderat nisi quibus
illorum postulat et expectat necessitas. Igitur
stomachus complexionis temperate et equalis dia-
metralitatem continens mediocriter qui cibum
appetit et qui toti corpori congruit temperat
et magis ad dulcedinem quam ad saporem
aliud declinare semper quoque sine eructatione
inflatione dolore ac rugitu permanens
et singultu. Et ita qui tamen appetit quantum
absque lesione cum bona tolleranti ac
apprehensione debita quod sine gravedine
digerere potest. Unde G. optima natura complexio
tamen appetit quantum digerere bene potest et
cum superfluitatum expulsione debita
quo ad fluxum quantitatem qualitatem
atque virtutis expulsive actione forti sine
passione tempore optimo. Item bonus oris
sapor absque sputo superfluus absque quod
sapore corrupto et lingue color congruus
sine spumis asperitate et similiter totiusque
color temperate complexionis infra designando
congruens super complexione temperata scilicet ante
sta. Unde Avicenna primi tertii de signis
scilicet. Color corporis vehemens est significatio
dispositionis stomachi et corporis quod complexio
faciei et corporis faciliter stomachum
ac spatium consequitur. Stomachus
in taliter temperamentum excedens bene digerit
cibaria grossa et dura ut puta car-
nes bovinas seu vaccinas carinas
anserinas porcinas pluries. Cibaria
vero levia et subtilia pauca ova mollia
lac pulli pisces per in quantum succosa atque
fetida corrumpuntur. Eructuatio fetiis
filia in ipso tali stomacho faciliter
corrumpuntur. Item in cibariis talibus plus
ceteris delectatur et in ipso digestio ut plurimum
superat appetitum sitique cibus et potus

frigidi molestat non inferunt nocumentum
Stomachus autem complexione frigidus tibium
bene appetit male tamen vero digerit nisi
tibum leve et subtilem et secundum hoc plus
in parte sua delectatur cum cibis asperis
usu suspectivo maxime offendatur Et est
hoc et secundum Avicennam regula generalis Et omnis
naturalis complexio sibi similia concupiscit humidus
stomachus ut plurimum sed siti licet potum
in quantitate plurimum sine lesione potest tollerare
rare ac in tibis humidis ut pluribus
delectatur cum cibis asperis nausea
molestetur Et sciendum quod reperitur corpus
corpore cum toto frigido stomachus calidus
dus ac alii corpore cum toto calido frigidus
sicut ut plurimum reperitur Itaque vero
stomachus quod Avicenna et in consuetudine
statum plurima potest pati licet post modicum
facilius contentetur quod post vero plurimo nausea
seam incurrit cum aquarum sensibilem
patitur super natantem fluctuacionem proprie
paruitudinem In sitis quam ebriis delectatur
Signa autem competentia complexionum stomachi
diligenter considerandi subito composignis sum
plurimum offerunt Igitur simpliciter nota
signorum competencia

Epar hoc membrum nobile ut dictum est
fuit tertium in ordine principale
tamen dispositio sanguinis congelati ut coagulati
gulati secundum Avicennam prima primi de
membris et prima tertii de anathomia eius
et est sub ypocondrio seu dextro latere situatum
atum magis quam in sinistro quod est de
quantitate in aliquo alio aliis Et quemadmodum
cor caliditatis totius consistit origo Sic et
epar humidi hoc fontale principium aqua
velut a fonte totalis humiditatis in
totius totum per venas rivuli derivantur
corporis igitur in quo epatis corporis prospiciencia
tia designat Est et non tarde multo
magis calido et multum humido In
quantitate non deficiens nec excedens et
eam quantitatem corporis per digitos quantitatem

seu et primi et sexta primi tertii significare
volunt Avicenna ubique tamen dixit longitudo
gitudo digitorum corporis magnitudinem et
ipsorum grossitas totius significat primitate
Ut quantitatum ad tactum corporis non solum
qualitas ad primas venas et eius asperitas
compositionis qualibus quantitas putata
dureitas nec dulcitur et mollities levitatem
et asperitatem in corporis ac totius corporis
regione nisi forte cordis qualitatum
aliqua aliqua repugnet de qua videlicet
resistencia seu repugnancia quod potest apposito
situm statim dicitur Color faciei et corporis
epatis ad rubedinem nec inpropria albe
dine declinans si non aliud contradicat
laudabilis et bene depurati sanguinis
generato in quantitate media cum venarum
ut infra patebit debita quantitate Et urina
bona in substancia scilicet medior nec spissitudo
et tenuis et in colore clarea et rubea cum
ypostasi cum illa nec modica tam sicubi
sine capillis granulis atque spuma
absque fetore et cum arena immoderate sed
Avicenna fen primi urina fen designans
ab urina suspectus sit inquit Ideo quod quod prius
significato quod urina licet hoc de epatis dis
positione et malis quam situ ac super
venarum dispositione quibus mediantibus
super alia significat et de monstrat firmior
mior tamen significato hoc est que de epate
consistit et per de primis gibbositatis
dispositione et reliqua infra signa probabit
quia bene attrahens retinens digerens
et expellens Epatis sub temperamento
calidioris signa sunt ista maioris caliditas
ad tactum epatis et totius corporis non cordis
similitas rursus caliditas et dicitur venarum
amplitudo maioritas in iuventute Colera
scilicet rubea multa multa inmittitur tempore
in senectute vero melancolia plurima
quanta carnositas cum pilis plurimis
circa ventre inferius precipue ypocondrio
drio dextro sanguinis calidas in toto

calido corde. Nam secundum Avicennam virilitas
in ... Haly simul. Tegni 2o. Cordis ca-
liditas corporis caliditatem vincit magis fere
ut opus tuum. Unde complexio naturaliter
calidissima corde naturaliter frigidissimis
frigidius constat. Complexionis frigidi signa
calidi iam dictis contraria sunt scilicet recepta
quia venarum strictitudo cum occultatione
earum sanguinis subtilis aquosus cum
virtute debilitate minima corde non resi-
stente. Humidi complexionis signa sunt
haec sanguinis multus tenuis cum venarum
plenitudine totius corporis humiditas nisi cordis
siccitas oppressima repugnet. Complexionis sicci
signa dictis iam signis opposita appa-
rent. Et in sanguinis paucitas cum
eius spissitudine venarum quoque vacuitas
et totius corporis siccitas quod non bene valet
et cordis humiditas reparare pilorum cum
asperitudine sub ypocondriis spissitudo.
Sanguinei complexionis calidi scilicet et humidi sunt
sanguinis boni caliditas venarum nobilis
amplitudo cum ipsarum lenitate. Color
faciei et corporis absque citrinitate rubeus
pilorum aliqualis sub ypocondriis multitudo
sine spissitudine videlicet et asperitudine totius
corporis mollicies. Et sciendum quod si amor
consistit in quo calidum dominatur humido
quia ergo secundum Avicennam et Haly simul
ut infra de totius habitudine apparebit.
Colerici vero sanguinis spissitudo multitudo
pilorum nigrorum praecipue sub ypocondrio
dextro colera multa in iuventute me-
lancolia in senectute venarum dominaciones
ipsarum quoque siccitas et totius corporis si non
cor sua humiditate repugnet. Flegmatice
complexionis sequuntur haec signa sanguis fleu-
maticus et aquosus pilorum paucitas in
lateribus et sub costis strictura venarum
absque earum repletione notabili. Sed ipsarum
mollicies multa cum pauca colere et
melancolie generatione praecipue in principio
senectutis et tempore succedenti humiditas
in toto corpore nisi cordis contrariissima

siccitas naturalis in ultro contradicat.
Melancolici complexionis signa haec sunt san-
guinis et caliditatis diminucio in corpore
toto venarum constrictio et ipsarum in cute
submersio cum diminutione praecipue pilositas in
ypocondriis pauca totius corporis sicci-
tas cum frigiditate si non cor sua caliditate
et humiditate repugnet vel resistat. Corporis
quemadmodum cerebri cordis et aliorum complexio
secundum magis et minus et mansione templa
denotetur vel consideretur in dictis.

Quoniam cum duos testes pro generatione
speciei competunt in humano corpore
sicut in animalibus ceteris teneat principatum
quemadmodum ipse conscripsit in primo Avicenne
cum magis debilibus creavit duos
testiculos qui sunt principalia membra quorum cum
corpus totum alterent ut sentit Gal-
leni super 2o Tegni capitulo de signis ipsorum
cum submittit virtutes anime secundum ipsam mutationem
complexionis earum quod per signum ostendit. Et in
castrati et privati testibus a moribus et
naturalibus mulierum sicut vere castrata
animalia convertuntur. Causa quia sperma generationis
secundum Ypocratem et Haly generatur vel saltem
secundum Aristotelem completur in ipsis unde Avicenna
secundum particularis capitulo de desiderio superfluo.
Sciatis quod spermatis seu seminis generatio
confortat cor et corpus et privatio generationis
eius colorem corrumpit et mediocriter
debilitat intellectum. Dignum utique videtur
ut de ipsorum complexionibus ... Haly regula
sine doctrina sedeatur. Et natura totius habitu-
dinis complexio cum testiculorum testimonio plenius
habeatur vel compleatur. Per complexiones utique
[illegible] complexio ipsorum complexio
sub dicto congestur. Calidam et humidam
complexionem testium haec signa declinant. Exterior
pilositas in pectine et maior multitudo
seminis ad concupiscentiam multa [illegible] et [illegible]
plenna cum sola caliditas absque humiditate
fuit [illegible] et cum velocitate et quadam
pubertate quoque [illegible] et magis
masculorum quam femellarum generatio ut

volunt / B. Calida aut et sicca complexio circa
intrinsica habet signa quedam calida sola
quia pilositas multa et cito nascens
ab umbilico circa qui incipiens et fere usque
ad genua se extendens / Et adeo malivola
est complexio quod in ipsa non desiderato coitu
genitus statim expulso raro flamina libi
dinis delitescit. Iterum complexione humida
inque tumiosum actum multiplicat venereum
absque virium et totius corporis lesione
ymo fumositate accedente nimia succedit
tum magna essentia sicut canis dicto
quando ac copiose cum bachis vocatur
Frigida sola complexio id dicte generi calide
penitus in omnibus contradicit / Frigida et humida
complexio testium dat signa supra dictis contraria
quia sine pilis insistunt cum tarda
lascivia ad venerem / Semen aquosum humidum
et tenue raro valens pro generatione quod
si volunt ut plurimum femella non ma-
sculum generabit / Si humiditas siccitati
aliis qualibus temperatis coniunctis aut
sola sint et maior seminis aquei et
humidi seu tenuis liquidi multitudo / Si
vero siccitas sola vel cum frigiditate assint
et seminis paucitas ac corporis mediocris
ut plurimum spissitudo / Signis complexionum
membrorum principalium et aliorum quorundam dictis
iam habitis ad designis complexionum pluri-
totius habitudinis quod dictum ad complexione cali-
temperata et media utrorumque intelligendo.
Tenandus autem ut dictum est complexio in
fluat super totum / Unde philosophus habitudo
totius principalibus non difformis ymo
consimiliter assimilatur / Et ideo corpus totum
magis et secundum virtutem similiter virtuti satis
conpugna in suis dispositionibus ut et vult
Galenus / Cordi assimilatur et epati / Cerebro
vero et testibus magis participat ac lon-
ginquius seu remote appropinquat epi ita
ut plures amplitudo alii proportionatur
cerebro et nuche id est medulla spine
colli et dorsi propter spondiales dorsi
/ Et homo spinatus per suis fratribus

secundum testiculis assimilatur quodammodo mulieribus
seu moribus mulierum et constitutus ac
complexione totius habitudinis ut in pluribus
mutantur / Horum itaque in complexione tempera-
tum signis dictis signa talia consistunt
/ Sanitas semper super dicta que satis complexio-
nis virtutum omnium scilicet animalium vitalium et natu-
ralium operationum sufficientibus complementum / Tertia
unusquisque sanum se tamen ostendit atque dicit
/ Quod invictus potest impedimento quibus potest
actiones / In qualitatibus complexionis scilicet calido
frigido humido et sicco atque in hiis complexionis
consurgentibus videlicet mollicie duricie lenitate
et asperitate temperies precipue musculorum
pollicis et indicis mediocritas ad
aliquales in philosophia declinans carnositate
/ Color medius videlicet ex albo et rubeo mix-
tus cerebrorum debita signatus et corporis
in quantitate convenientes ad invicem proportio
statue mediocritas venarum mediocrium
sensitivas ut puta non in carne submisse
neque nimis supra carne egresse / Capillorum
ac pilorum mediocritas inter pilositatem
et lenitatem seu nuditatem crispitudinem
et planiciem in puericia ad aliquam rubedi-
nem et in iuventute ad nigredinem vel casta-
neitatem aliquantulum declinantes nisi forsan
predicta cum in corpore temperata per regionis
dicte consuetudinis artis vel aeris dispositiones
seu dispensancias fuerit impedita / Et ideo
capillorum crispitudo non semper caliditate
ymo quandoque propter pororum tortuositate
esse potest in corpore temperato / Cum capillus
sit vapor calidus et humidus per poros
capitis exiens ab ac desiccatus.
Regiones et quedam consuetudines et
artes aliud mutant. Iterum precipue
musculorum et capillorum dispositiones ut
caliditas et siccitas indicatur ut regio
Ethiopie et conplexe calide et ars fabri-
lis atque consuetudo iuxta ignem a complexione
quasi immoderata / Econverso autem regiones
artes et consuetudines mutant signa
complexionis corporum maxime musculorum quasi

adstr^tez et humiditatez Quemadmodum
forsan regio quondam saxonum ac
aliorum ita aquas prope lacunales
et paludosas manentium et aeris pestiladi
atque consiles Similiter consuetudo quasi coti
die balneandi Unde est itaque omnia
adducere comparare Sic vigilandi dormi
endi temporis equalitas semper via delecta
bilia spem de futuro bono inducentia ut
puta sempiterna de odoribus aromatibus et
sonis bonis musicalibus atque destruc
tivis novis et pallacius delectabilibus
vultus quoque avoluntate dictus hilaris iocun
dus et amabilis Unde ~~vera vultus hono~~
~~liber est et vera cordis Nuntiique interpres~~
~~animi veritique signa~~ Comedendi et
bibendi desiderium temperatum stomachi et
corporis digerendi bonitas et venerem
bene in omnibus de predictu restaurando
superfluitates corporis quorum a natura
deputatas mediocriter expellendo In
omnibus corporis motibus equalitas quo
ad caput oculos linguam sive ori gladium
manus et pedes ingressu In ymagina
do cogitando estimando ratiocinando
intelligendo et recordando · Solatio et for
titudo Unde inter quos modum et medio
critas videlicet quo ad superhabundantia et defectum
inter audaciam et timorem iram et pacem
inter impietatem et misericordiam inter
arrogantiam et humilitatem inter permanen
tiam et instabilitatem In temperando igitur
modum suum dimittet etiam suum Custodia
consistit corporis et anime sanitatis Erga
igitur talis homo veluti canon et regula
sed dici potest paradigma Et hanc compre
hendens Tegni comparavit statue seu ymagini
polycleti qua ad ultimum compositionis iste
pictor polictus depinxit equalitas
compositione corporis ymagines comparavit
et nusquam posse reduxit

De autem in communi signis ex moribus
omnia decepto adutendum quod morum
diversi manieries reperit Sunt quidam
mores innati qui naturale complexione corporis
sunt sequentes de quibus ad dicitur est super
Et de hiis aristoteles in suo libello de phi
sognomia et alibi copiose tractant Alii
vero sunt mores per lege ac divinitus inspi
ratam sive per philosophiam moralem alii per regiones
quibus aut parentes vel consuetudines acqui
siti ex quibus ut super dixi non oportet
semper complexiones indicare Unde aliquos et eius
mores habent plani et alios indei consuedi
ceteri Alios habuerunt quondam dum parvos
eorum persecutores et alios dum fiunt dul
cissimi illi novimus amatores Alios
habent similiter vinctos · alios brutaliter
degentes seu bestialibus inherentes Alios
habent in polonia alios in aliis partibus
polonie terre Sic alii sunt principum et
alii militum ac nobilium · Alii sceptorum
alii rusticorum et de singulis semper ducentium
Unde aut inter mores innatos propter
naturam et mores propter predicta acquisitos exp^te
altam sit habetur Et · ii homo per mores
acquisitos est contra temperatus corporis et
motus vel simulatus ad universitate aliqua
seu contra votus vel contrarii naturali contraria mores
sibi innatos atque propter illud maius tantum
ex quibus morum certus tum signis super complexione
corporis naturale quam potius indicare Sub
pelle sed agnina latitat mens sepe
lupina Igitur ludus mensa via potius
probat tamen Unde contra Haly commentator medicus
dicit se vidisse quendam naturale colericum
in quo mores lupinus latebat quos super
sibi sumetros et super quos habebat dominum
tyrannice fulminabat qui toto invictus
tempore videlicet usque ad annos forsan xxx
vel xl^a aut ex lege vel doctrina aut
ex consuetudine sine ex aliis superdictis contulit
religiosus castus largus iustus et ritus
mansuetus pacificus pius et prudens
atque omnes operes virtuosas continue
exercebat Unde vero tempore accidente senili
causa stimulante naturam lupinositate ma
nente oppositum predictorum continuo perhibuit pudor

faciebat eos compelle secundum agrimina et Iin
etate autem prima scilicet infantia mores
fnnis imprimuntur Unde bene dicitur voluit
nobilis Themistius seu tria primi tractatus et cetera
Cum igitur oportet ut tota et prima inten-
tio sit in meliorando mores conuenit ipsos
vel moriendo videlicet nona testa capit
inveterata sapit Et panlopius subiungit
dicens Crenomia sicut mali mores
malitie corporis speciem sunt sapientes itaque
ex consuetudine acciderit sequuntur eos corporis
malitia Et addit una namque vehemens
calefacit et tristitia multum exsiccat et
pigritia virtutes lassat seu debilitat
animales et complexione adsilentatis nos inclinat
Intrepando igitur morum custodia
sanitatis consistit corporis et animae Non
tedeat legentem hic bene scriptum et for-
sitan secundum de moribus et ut una-
mentum constat secundum complexionem quibus ad-
quorum hominis et non parum confert ut
forte videbitur in regimine sanitatis
Sed ut apporta inquit se porta elucescat
clarius homo temperando pro to in complexione
atque membrorum compositione in ultimo contrarius
desperat ut semper quod complexione sibi data contra
atque compositione debita suo tempori sicut nos
et non ipsum nos gratias actiones referat
creatori Homo itaque prius membra semper
modo in complexione et compositione repugnans
seu contraria neque in modo convenientia Sed
cum praedictorum principalium atque aliorum
membrorum materia dispositione corpori contra
ut est que describat Themistius cum paruo
capite pleno rotundo facie et fronte
carnosa rotunda statura corporis magna
ventre et stomacho magno digitis
ceteris vel capite paruo collo grosso pectore
carnoso cum facie plena medie speciei ma-
dibulis magnis et cum oculorum motu tar-
ditate Unde Aristoteles et Themistius dicunt ex
ina morum malorum cum malo ingenio
et intellectu remotam omnibus hominibus
in compositionis corporis bonitate rumpitur
secundum magis et minus et in quibus et ceteris indicans

Homo autem temperato in calido et humido
lapsus vel sanguineus habet per signa talia
cognoscendus Est et ut mollior calidior atque
multum carnosior temperato caliditate sed et humiditate
temperiem equaliter excedentibus et iste in
mansione media locari potest principue
si ipse habet duo principia scilicet calidum et humidum
excessus mansio constituit et tunc habet sua com-
plexionem naturalis ac laudabilis inquit similiter
haly super tegni Si vero eo complexione in
ordinata seu re alia atque inconveniente
regimine et dieta suerit sicut est cuius deci-
vemus et tunc accidentalis et vituperabilis
complexio haec nominatur Et si in calido et
humido multum excessit egritudines putredina-
les sive putredine totius omnibus ceteris
complexionibus vehementius incurrit Et hoc voluit
Galienus in tegni et terapeutice. et complexionem lapsus
unius cum dixit Natura calida et humida egritudinibus
putredinis omnium districtarum i. complexionem
lapsorum maxime occupatur quae sana putredine
putredinem habet ut ex sudoribus liquidis quam ce-
teris ut corporibus respirationibus velud
hyrcorum corporis Si autem caliditas proportiona-
biliter multum ipsam humiditatem excesserit
tunc corporis mollities remittitur cum
aequali carnositate pro causa more et
tempore maior Sed cum pilositate et caliditate
maiore et nigredine capillorum atque carne
cum magna pinguedine permanente
Si autem econtra humidum multum et pinguedo
ipsum calidum excedens temperiem superant
tunc signa iam dictis contraria apparebunt
ut puta cum multa carne ~~et iam dic~~
~~remissio vel et sine notamine tunc cuius~~
secundum Galienum molliaces et pinguedo Color
ex albo compositus et rubeo cum calore
re vero iam dicto remissio non est sine notamine
tunc secundum Galienum Unde in hac et quolibet
complexione alia atque temperando dilapsa semper
inquit dominantis qualitatis excessum super
alia signa comprobat semper in corpore
potius dominatur Et sic dico quod corporis grossi-
tudo sine pinguedine est super una natura-
lis secundum Aristotelem in libro animalium ex primis

oppon(ens) grata ex sanguine virtuoso et sanu(m) (et)c. in 9o canonis 2o absoluta complexione sine naturalem modum non excedente et laudabilem in laborantibus ut in aratoribus commendavit. Alia (est) artificiat(a) q(uam) s(ecundu)m Auic(ennam) s(ecundu)m primi can(onis) ex sanguine virtuoso multo et materia et paucitate calidi dicto tamen efficiente ipsum humidum sanguineum congelante quam circulos [illegible] carnalem vocavit. Et hanc multum vituperavit (et) in 9o predicto quod in hac athlete ut pugiles et palestrici i(d est) iuvenes in palestra luctantes et alii consiles dies suos finiant cum p(er) debitum t(em)p(u)s (et) adeo et na(tura) s(ecundu)m complexionis expugnacionem deputatam. Colericus in calidite et siccite lapsus in toto cum in suo calido signis datis signa (est) ut quia calidior in toto sanguineo et pilosior atque durior cum corporis gracilitate pinguedine minori ac nigredine notabili capillorum et cutis et (est) complexio satis complexio alia in mixto qualitatum et signorum datur u(idelice)t s(ecundu)m magis et minus in mansione tus supius triplici collocet. Flegmaticus cum talibus signis (est) inventus quod frigidus et humidus equaliter insp(er) dictibus t(ame)n ut plurimum mollis sicut et humidus ad tactum in corpore sine pilis compositus albus p(ro)g(ra)vis capillos h(abe)ns ad albedinem declinantes et talis p(atet) in suo circulo carnem mansione media possidet. Si autem frigidi et humidi plus in augmento (quam) excesserit tunc etc. non p(er)fecte albus p(ri)mo lividus in colore. Et mixtio unius qualitatis sup(er) alteram datur s(ecundu)m magis et minus ex signis datis supius indicatur. Melancolicus talibus signis e(st) inventus quod u(idelice)t frig(idus) et siccus p(ro)pri(e)tatem excedit equaliter corpus toto (est) gracile et frig(idum) et siccum ad tactum et durum ut plurimum sine pilis color lividus aut fuscus et (est) ut plurimum cum aliquali pinguedine (quod) ut sup(ra) dicebatur causatur (com)posite in corpore toto. Et mixtio unius s(upe)r sup(er)sicium ut ex co(mplexio)

victoriam signi(fi)cat in hac complexione satis et in ceteris complexionibus inter dicendi capitulis. Signa aut(em) qualitatum simplicium puta solius calidi fri(gidi) humidi et sicci tunc est complexiones totius corporis similiter qui (com)positas precedentes h(ab)ent me d(e)sc(ri)b(i) non est tum satis ex sup(er)dictis simplicibus et (com)positis sciantur. Et nondum ut dictum fuit supra ex signa complexionum membrorum et corpus maxime sumitur ex velocitate et tarditate passionum. Unde dicit Auic(enna) citius q(uod) tale sit sine difficultate e(st) complexionis calide. Et intelligendo (est) de toto corpore et nominatim (com)posito in genere (com)plexionali facilior est (com)positione ad geni(tu)m et h(ec) de ceteris qualitatibus sentiat. Q(ua)n(do) tum corpus in(de) (multum) sit et(iam) ex velocius igitur multum desiccatus p(ro) ceteris q(ualitat)is aliq(uo) t(em)p(or)is complexio indicatur. Unde dicitur de sanguineis largius cum corporea ex sup(er)ius ut sup(ra) dictum e(st) (con)sistit. Complexio Unde d(icit) Auic(enna) virgo quorum h(ab)ent humorem dominante in corpore u(idelice)t et illud in primis ex suis p(er)tinet humori. Signa complexionum ex etatum seu per etatem sapientes ex mutacione sine successiones t(em)p(or)is c(on)stituuntur. Prima s(ecundu)m (et)c. Colerica complexio in iuventute (est) p(rim)o etate (com)mutatur admelancolicam velocius in senis ex non de colerica solum s(ecundu)m Haly. Unde et de aliis complexionibus t(em)p(or)is quibusdam tardius e(st) omnibus sentiendum. Unde (et)c. 2o de complexionibus ex qua (com)p(lexio) fecit circulos ex senectute sanitati plenarie apparuit. Dictum igitur fuit supius ex in unoquoque 9or etatis gradus duo talibus s(ecundu)m successionem t(em)p(or)is h(ec) (est) mixtio etatem iuventutis u(idelice)t et senum s(ecundu)m materiam dicta potuit repiri t(em)p(or)is in pueri et iuvene idem forte gradus caloris d(e)strictus maneat in radice. Signa complexionis principia individualia sceptis ex effectibus mirabilibus occulta (pro)prietate sceptibus capiuntur. Unde quecumque vilia et extra p(er)se quedo (com)p(lexio) (con)sistit. Et dicit autem vilia

sine delectabilia certis apponat^r fugiendo
nisi forsan propter mores et consuetudinem retrahat^r
Omnium ergo conservandi et virtutum eorum signis
omnibus diligunt^r perspectis et conspectis
ex ipsorum pluralitate vel paucitate secundum
hoc in prenostic. 2° indicat. Unde prenosti-
corum 3° Ypocras et sic quer signa de
spatio te perficet. Complectens ut qui existi-
mes si bene in vigiles tibi signorum
scies arridebit. Vobis itaque sanitatem
regere querentibus in corpore optimum ut
conservandum signa supra posita et reliqua
crebrius in mente revolvat et vim cuiuslibet
signi virtute consideret adhibite omnia
quamvis ex ipsis unum capitulum contineret
Et hec et de virtutum signis hoc dixi in 9°
amisorum (?). In omni ergo cura ... Sic in sensus
considerent^r omnium virtutum significationes et
ad se imbibere operent. Sic itaque omnibus
moderatis tamquam ordinatis ad finem animo
ad sanitatis custodiam proposito faciente in
hac parte ultima de qua principalis est
intentio tractandum. Unde Avicenna fen prima
tertii Oportet ut primo cognoscat^r conpro-
dem apponat^r cum cura.

Quoniam autem ut hoc dixit Ysaac in libro
suo de febribus primo medicina
est scientia regendi corporis naturalem in eo
quod est et quaerendi eam que est extra naturam
ad naturalem. Dignitate ergo et tempore priores
sunt cause sanitatis conservantes quam cause
ipsam scilicet sanitatem de novo facientes ut
hoc voluit 3° tegni. Unde per hominem ...
Ypocras prenosticorum primo dilatatione antiqua
videt^r michi de melioribus rebus esse
ut medicus utat^r provisione. Et in
primo hoc tegni 3°. Si inpassibile et in-
mutabile esset corpus humanum et semper
maneret in propria dispositione quam habuit
a principio non indigeret arte ipsum curante
Sed quia quantum in mutat^r tam scilicet ab eo extra
quam ab intus atque quantum alterat^r ideo curatione
indiget. Unde etas aut qualitates pendens

quam ibidem medicatio cum cibis et potibus
melior est quam cum reliquis medicis. Idem
voluit Damascenus aphorismo. Si medicus cum dieta
curare potest semper propter inveniet. Unde
Avicenna fen primi tertii primo Scias quod non
omnis repletio nec conservandis malitia sine
medicinis ... quantitate et altitudine
primo sufficit quamquam regiminis bonitas
quoniam autem scientia et ars medicinalis sa-
nitatem custodiendi ac regendi non sit scientia
que a morte hominem securum faciat neque
corpus humanum ab intrinsecis nocumentis
muniat neque hominem quemlibet adultum in
fine longissimum terminum vite humane speciei
debitum perducat ipsa methodus exercenda
modo Avicenna fen tertia primi voluit
tamen sollicitari de rebus duabus hominis
vite maxime repugnantibus securitatem
largit^r. Et in quibus humorum in corpore
putrefactionem atque cordis citam seu velo-
cem resolutionem per quos hoc conservatos
vita salvat^r. Et si per quamvis ipsa corpus
humanum perducere de ad terminum sibi
saltem debitum a natura cum corpora humana
non sicut omnia equalia in fortitudine humidi
radicalis ac caloris innati ut idem
Avicenna ibidem. Recollegendo itaque ex predictis
de sanitatis regimine auctorum dictis suffra-
gantibus primo videndum est quod sit ...
... in homine seu quid sit conservatio
sanitatis. Secundo quibus in homine sa-
nitas teneat^r. Tertio quibus et quantum
in genere et specie singulis hominis complexio
conservet^r. In quibus quibuslibet indu-
striosus procurandorum nimis sine predi-
cta consideratione scilicet secundum quantitatem
qualitatem ... ut habetur inde intelli-
git si voluit considerare potest expressum
Unde primo advertendum quod scientia sanitatis
conservativa cum humana corpora sana
servat^r. Sanitas vero principalis que
ut supra patuit naturalis est et proportio lati-
tudinis habitus in homine conservat^r non
videt^r quod aliud esse sanitatis conservatio

ut et Gentilis voluit quod unicuique homini
permanentia in sua complexione innata per
influentiam actuata in toto corpore ac in quolibet
membro et ex consequenti in sanitate simpliciter etc.
vel saltem ante sibi a natura ...
prima conditia modaliter debita in statu
qualibus individualibus et non remittentibus
quantitatibus usque ad naturalem terminum sue
vite secundum ante investigator inve-
stigandum priori oportet quod sanitas predicta
in duobus consistit principaliter in membro videlicet
susceptivo atque influente spiritu effectivo seu
tactivo quod quo ad partem iam in membro
recepta per dictum spiritum complexionatus actuans
nichilominus ut supra visum est spiritum innatum
agnante statu tenetur cuius nimis corporum
sine mistionem debitam conformaliter existit
quod aut ad partem aliam est fluctuans nichi-
lominus seu vacillans eiectus aut spiritum
ipsum tamquam fortem suscipiens novum agnatio-
nis exordio consequenter ab interiori calore
atque aere exteriori resolvuntur. Cuius causa
non virtus materialis restaurativa existens
reponens partem debitam statum membri sa-
nitas perderet. Propter aut alteram ipse
spiritus atque de corrumpens seu fluens notum
duobus fortiter videlicet resolutioni consequenter atque
intendio seu inflamatam. Ita quoque
notum est et amitteretur sanitas si non
esset virtus vitalis sive spiritualis spiritum
regnans atque ipsum per ipsum aerem sub
debito temperando conservans. Et hec notata
nobis intelligunt imminentia Gentilis
complete tetigit sen 3 primi capitulo
singulari scilicet de intentione mortis cum dixit
Corpora nostra duobus notum est principaliter
sunt exposita videlicet naturalis humiditatis
ex qua sumus creati resolutioni et ex
siccatione nobis sit ordinate ac in
possibilitate onerati que resolutio sine ex
siccatio numquam cessat agnationis primo
usque ad ultimum terminum qui est defectus
humiditatis ...

est notum. Secundum humiditatis eiusdem
sanorum potius corrupto sine putrefactio
atque in quibus alterato. Utrisque autem
noti inplures sunt cause precedentes Gentilis
ibidem assignate. Cause exteriores sunt
puta aer dissolvens et putrefaciens nos
Cause vero interiores sunt sicut calor in-
natus nobis in corpore malus consequenter humiditatis
resolvens qui semper acquiriturus existebit
materiam suam corporalem consuendo sicut in
lapade est videre. Et calores alii exteriores
in nobis ex malis intentibus generatis
et reliqua infra dicenda putrefaciens
humiditates malas. Tamen hec cause
iuvat se adinvicem nos consequenter exsiccando.
Et hoc est dixit. Corporis duabus de causis
dissolvuntur scilicet exteriori aere et interiori calore.
Sed itaque malum non evitetur nisi precognitum
non patet vi mobile in cognitione regis
has causas quibus ignorare. Patet
igitur ex dictis duas principales fore virtutes
sanitatem in humano corpore gubernantes
quibus utique oportet utrisque nature ministrum
videlicet ipsum fidelem medicum nimis posse si-
delitas ministrare. Quarum una est naturalis
dicta membrorum deperditorum restaurativa
que magis maxime existit siccitati quo-
dammodo activas. Alia vero vitalis sive
spiritualis spirituum regimentis atque ipsum
consequenter per aeris inspirationem et exspirationem
temperans cum ipse sit spiritus ignee nature
existat ut Gentilis voluit sen tertia
primi. Et hoc primo de regime sanitatis
Gentilis habeus aut virtutibus videlicet naturali
membra restaurativi et vitali spiritus re-
gnanti pertinet tibus cum post diffiniunt
cum cetis rebus etiam non naturalibus
Spirituali vero sive vitali quantum ad ipsius
spiritum propter aer suando ministrat. Con-
stat igitur duo esse principales cibus scilicet cum
potu et aerem quibus velut instrumentis
primitus sanitas in humano corpore conservatur
vigilia aut et sompnus hec non conservat
sanitatem. Medicus cum dicus bidditus homo

sanitatem propter operationes quas exercent non solum
naturales sicut ceteris animalibus immo voluntarias propter
proprias operationes praeter alias a virtutibus
animalibus procedentes de quibus dicendum
superius quae locum formae respectu naturalium tenere
videntur ut patet per divisionem secundam collige
In quibus operationibus vigilia necessario pro sa-
nitate requiritur tamen nichil aliud videatur
esse vigilia quam virtutum motivarum immo potius
spiritualium exercitium actuale et quia multo
exercitio virtutes in suis organis fati-
gantur et spiritus in longis motibus resol-
vuntur quiddam medium scilicet sompnus videtur esse ne-
cessario requisitus qui non aliud est quam
ab operationibus vigiliarum cessatio sine va-
cante ut resoluta in vigilia restaurentur
Unde liquet quod vigilia semper est necessaria
secundum naturalem dispositionem hominis sic tamen quod
operatio ac finis et cum ampliori tempore
vigilare natura hominis quam dormire debent
ut tempore solutione cuiusdam problematis vo-
luit aristoteles 30 parte problematum Etiam
cum finis sit causa causarum quia sit ad finem
sicut ad ipsum quodque ordinata et vigi-
liae sit finis [illegible] quia ut operatio
finis eius existit Ideo quod dixit aristoteles
parte [illegible] problematum quod anima secundum naturam
nostra vigilat et non dormit et cum secundum
naturam vivit Sompnus autem non sit minus
sanitatis ingreditur custodia Sed quia propter
actionis [illegible] [illegible] ut puta
ratione defectus in vigilia contingentis sicut
Averroes [illegible] 2° primi de signis communibus
lucide declaravit Unde G. in libro [illegible]
dormientem mortuo comparavit [illegible] quo
prius sompnus cibis et potibus Motus
et quies ordine tali ad sanitatem re-
quiruntur Et in homine in sanitate sua
ut [illegible] operationibus [illegible] a
quo intuitu ipsius utatur ita operationes
virtutis concupiscibilis quae consequitur amatum
seu desideratum delectabile Et irascibilis
virtutis quia refugit spretum et contristabile

iuxta hoc quidam motus voluntarius localis
utique necessarius ut existit quod quidem motu
proprie superfluum sequitur membrorum lassatio
seu fatigatio ad quam recondendam ipsa
quies ad sanitatem requiritur Et ut propter
secundum Averroes Sompnus quieti vehementer
similis existit Et homo intuitu ita ipsius
intellectus operatio utatur Et quia talis
operatio sine actu in quiete perficitur
aristoteles teste philosopho [illegible] Unde autem anima
quiescendo sit prudens patet quod in hac natura
sit quies et motus non adhuc ut superflua
per quiete aggregata ut probabit a corpore
expellantur Propter quo maxime est homines
non parum esse diversificatos ab invicem
ad prosequendum et fugiendum per virtutem
concupiscibilem et irascibilem Et ad propositum
[illegible] Unde aristoteles [illegible] problemate
remotiores indices et ad votos [illegible]
sitis et philosophis [illegible] tamen [illegible]
[illegible] secundum intellectum ut quod [illegible] iustitia
Illorum autem est quaerere plus habere unde qui
semper plus habere desiderat quilibet est
avarus ut [illegible] problemate et [illegible]
problemate Replecio et inanitio seu eva-
cuatio sanitatem custodiunt respectu ciborum
et potuum ut adequate [illegible] superflua re-
plendum in ipso corpore diminuta ut
inferius in suo loco probabit deo concedente
Tertie autem actiones in tali considerata parte
regimine sanitatis ingredi Homo namque
vivens secundum concupiscentiam suam ut pluries
questibus et lucris deditus invenitur in
mundo de necessitate incurrit animae passiones
ut puta gaudium seu desideratum atque
concupitum prosequitur Et contra actione
tamen quod contristabile refugit irascibilis et
[illegible] passionibus sine anima [illegible]
[illegible] homo [illegible] [illegible] spectantes
[illegible] rei [illegible] [illegible] ga-
udendo ut pluribus delectatur Ut si
[illegible] primo dubitando an quidam
[illegible] [illegible] vel [illegible] per putrefactionem

aut seminale tm capsatoz gnē. Dum m̄
rei veritatez inbestigant quātuss & res
spectabiles vilis cōstat gaudz pu
& letat. Et forte hor dnōs voluit
2° met̄e cometo lxxxxo°. Et cuiusq;
vilis ānalis sua delectat. lat; n aq
mirabile & dimid ut arples & septibus
alium pmo. Si aut ipe spectates
hos ita spectatoz suiz impedito a q
sensit q̄ ipse irascit & testat sicut
pt colligi ab arist. 3° ꝑblematu vij°.
Omnes res aut sex innate seu dicte
res nō n̄ales dicunt eo q̄ sunt hoiez
nccio ymo mltu ācitatu q̄libz
pmittitur. ¶ Alio aut res p̄t has
sex hoiez nō nccio ymo mltu acci
dētalit cōferunt & si que sunt alie
sanitatez ꝯsnates addetas sex q̄ge
reducunt. Et ne cu hūano corpi in
rebus sanitas oriunt ꝯsnat corpis
sanitatez. Sunt aut intra hec sex
res ordine ipm ꝑmutado integnas
aer forsan mgl pncipalis ut dicm
ē sup intrius ē receptus. Unde Avic
sen tria p̄mi doctrine sc̄e ca° xij°. In
p̄mis optet te maiore hre sollitu
dinez de re que maiore tiore indu
tit ingrediendo. Et cu aer̄ dispo corꝯ
hūanu intꝰ & extra circūs ꝯplus d
imitet & mḡ alijs possibile sit hoiez
ingrediendi toto cors̄ sue vite. Sez ut vo
luit tria p̄te Avicsenco. Cu dixit
intra omna corpis disposue aeris
posint descendi sc̄ illateiꝰ cōpmst
intis spualibus ēe pt. Et n p os
nares & aures necnō mgꝰ ꝑtotius
corpis porositates seu p venas pul
satiles q̄ capillares corpꝰ ingredit
cerebri & cordis flama seu spm ꝯparis
atq; arteriis spiritibus se commisces
Ut solū aer clarus queint corpi
qm & ꝯfert aīe virtutibꝰ atq; medi
ꝯqlibz in seipso cōppiri patit qm
qmis in aē clariori meliꝰ videt
& ꝑmptius rem quā difficile appreḧd

ac meditando iocundius speculari.
De hiꝰ igit̄ electōe p̄uis qua de qnq;
reliquis & dem cu abiectōe disposis
ꝯtrie. Est utiq; aer querēs ad hoc
ꝑsanitatis regime vniūsalit & pti
cular seu artificialit ꝑ ꝯsonc q̄nalibz
eligendus aer vz in sba clarꝰ & purꝰ
in qlitatibꝰ sm latitudinez tpatus ut
Avic voluit sen 2a p̄mi ca° 7°
& qto libro tractatu q° aer bonꝰ
sbe z cui nō admisstet cōpnapoibꝰ
& fumis res cōtinca neq; ē i loco
obscuro ꝯstructus. De aē aut ꝑcipue
in qlitatibus tpato loqm̄ sen eade
ca° 3° sic dr. Aer aut ē tpatus et
clarus neq; in sba cōtinca ꝯxim̄
ss ꝯtria ei admisstet z sanitate
efficies & ꝯsuas & cu mutat sue
opoīs ꝯtriu opat. Et z de simplicibꝰ
aeris qlitatibꝰ p̄mo idē Aer qui
nos circudat valde z sitis ꝯparatōe
ꝯxime spus dnati. Deinde aut septio
Aer pars calidus colore rubificat
sudorez mltiplicat & minuit vriaz
Aer vo mltu in calite ꝯcedens
corpꝰ cu vtilibꝰ lassat & spus re
solvit atq; vtutes dcicit & pstimt
Digestioz qz ꝯplexz s dnatu calidum
resoluendo colore attenuat sitiz gnat
atq; humores adputfactoz in corpe
ꝑpat. Tale utiq; aez nat aut p
igne artificialit calefactu fugiat
ꝑcipue sanguineꝰ & colicus lz &
alijs ꝯxinbꝰ ꝯtriꝰ cōpistat. ¶ Fri
gidus aut aer ut Avic ibide
dicit facit admitiora redire calore
dnatu si nō sint mortificats s m
mis frigidus et ꝯgelans & rigoz
ꝑficit atq; vriaz mltiplicat ege
stione minuit et sudore et omes
ꝯpoēs occultas efficit fortiores
Insup comededi opatans appetitu
et vniūsalit aer talis hoībus
sanis ꝑcipue carnosis aliqlit nō

nimis maioris et magis conveniens
quam in talibus excedens quoque super diame
dixerat de complexionibus quod omnis equalitas
et sanitas consistit talibus quod sic pertineat
Et hunc consilium dixit B. similiter 19
amforismorum Ventos hyeme et vere qui
loquens de frigiditate aeris sic inquit
Calor sed naturalis in hyeme interiora
corporis ingreditur et ibi adunatur In
estate autem sue plenitudini congaudens
exteriora petens dissolvitur atque in corpore
minoratur Et postea quia additur calor
naturalis sit fortior dissolvendo superfluitates
digerens tunc ipsum sic ostiliator Et secundum
ypocratem corpora efficiat fortiora Vel vero
aer in frigore modum excessit tantum
efficiat superfluitates in corpore retinet po-
ros corporis constringendo inimicos debilitat
pulmonem eiusque tamen infert non modicum
nocumentum Caveant igitur a tali maxime fleu-
matici et melancolici qui se in tali aere
exponant Pupuris pellicijs atque cotis
induimentis aerem sibi artificiale de quo
infra dicetur per igne artificialiter cali-
gedus Aer certo humidus secundum avicennam
predictis capitulis sed sexto et 10 pluribus
complexionibus et bonum Et enim calore bonum
efficiat in corpore cutem mollificat et aper-
tat poros aperit Sed corporum pauperum pro-
pinqua ad putrefactionem preparat et disponit
et hoc dixit avicenna capitulo 2 de iudicijs
temporum Complexio aeris calida et humida ad pu-
trefactionem propinque contingit Siccus igitur
aer humidus totum contrarium operatur
sicut quis intelligere potest ex supradictis
signis supius enarratis Sed aer ventus
tenuificat aerem et commiscet humores calidos
vel frigidos Et quia calor 3 aer in omnibus re-
solvit dispositionibus propter illud quod in
eo et de virtute solis et stellarum Semper
igitur ex predictis qualibet aer prior ut
dictum est et dicet convenior eligatur

Variat vero aer secundum quatuor anni tempora
variatur motus solis declinacionem duplicem
ab equinoctialis linea videlicet versus nos vel
vernali tempore et estivo a nobis vero hyemale
et autupnale De hijs igitur vidunt et diem
tamen aer hijs temporibus naturaliter se habentibus
se transformet Unde avicenna libro certam
1° cyclica sunt tempora que naturam suam
servant ut veris quo vel tempata secundum eius
avicenna fen 2a primi et non in calido
et humido excedunt temperiem ut quidam
opinati sunt Estas similiter calida et sicca
yemis frigida et humida autupnus vero
frigidus et siccus de quo autupno
B amforismorum 3° secundum horas sepe mutat
autupnus non etati nature vel complexioni
et regioni et nocivus Sed minus calidis
et humidis Idem dixit avicenna Similiter
et si adhuc in eis declinant Tempus itaque
temperati Tempus igitur itaque temperati quo puta
vernali convenit homini temperato et pro parte
melancolico quodammodo Sanguineo for-
sitan autupnale Colerico yemale
fleumatico vero contrario estimale Et hoc
voluit similiter B in glose tali dixit
temperate veris quod quidem secundum naturam
vel temperiem indiget similibus quod autem propter
naturam vel alteracionem lapsum indiget contrarijs
Tempus ipse inest specificavit 3a parte
amforismorum et avicenna de tempore fen 2a
primi capitulo 2° Idem inquit Tempore comporcio-
nabile vel temperatum conveniens et complexioni sibi
simili similiter temperate et incovenientes complexioni
vel lapse Sed secundum ypocratem 3° amforismorum
mutationes temporum maxime generant mor-
bos vel ibi naturam vel complexionem hec
convenit ad estate hec vero ad hyeme
hec autem male nate sunt Tamen B vi-
sitatis ibi in amforismorum In hijs stilis
dicit tempora anni non sunt causa morbi Sed
mutationes complexionis sue Et nato autem
maior totius anni aut temporis consimilis

pdia a sua nali dispone fuit imitato
tanta et in i° tpe intusior aeris cor=
rupto Ex nac' icte et ut artificiali
et localit corriga' ets homi etates
regiones & loca videntur i mutare
seu alterare 9xones q ypocras dixit
Et etates quedem regiones & horas
etc Et G h' declans dicit q sola
tpata 9plexio in etate nali 9plime
vz tpe ac & regione melioret &
in sua p maneat sanitate Cete at
aut 9pones lapse atque in his 9tijs
melius vale videt Vn G i eod
9to Etas calida sanior e in regioe
fria ut vz inuenis adolescetes colicos
in ria regioe & 9tra De tpibus
regionibs & etatibus in h' & alijs
capitulis dicam 9tulant ut occurret
Aer & aria loci muta Vnd sanior
e & melior in loco vl ciuitate tre
arenose ut in plibus Ylarie ptibs
Exp' ria sicud vi in Ylogonia &
in alijs 9plibus Malus at e loco
vl ciuite lutosa limosa seu palu=
dosa stenosa papue vbi tra 9fiund
& ftigmilima fuit artificialit eleua=
ta Eiu9 cottidiana quedem ciuitates
aliae effudunt exempla Vn talis
moyses Respectus aeris ciuitatu
ad aerem locorum campestrium & capeorum
est sicut respectus aque fluide ad aquam
clara Its vbi minicalia quedam
effudunt corrupta caninositatibs p
fuude manetibs et locis alijs 9structis
vbi aer pmfit no camoby vnd
melior ac quam sanior ri aer i
tra ira locis plibus Ylarie tu
q in planitie bn oignatq cuncta
illis q aer in motosis ptibus
quis & petrosis petrosis et vallibs
inclusus Vnd in locis lapidosis
nimis infrigidatur in yeme atque ca=
lefit nimium in estate Its in psundis
vallibs sep e calidior q i estate
9eius esset in yeme i motibs vero
e9trio frigidior qui quendo esset
in estate ri porosum varitas obstacle
Sunt item homines quidam testue
& 9ponis in cor' rare de quibus
sup qui facile s a calore leduntur
et frigore quibs no est 9eius marad
in ac 9uito in motibs ri fuerit
vestibus sotilibus cooperti puta supp
de scerico aut bobacimis & ets 9plibs
pellibs q no multipliatis vestibs re
pons corpus magis aptius spus re
solnat Cet & intelligendu e de nimia
capitis coptura Et idipm intelligendu
de certis calefactibs ut de igne vn
tuilibz in sanu e quis tpatis san=
guineis & colicis max' cibo suptd
9tra igne vfa facere dincig & cin
tellus et oculos offendit Origonez
q in stomacho bn fiet 9plexibz saysne
acuit & inflamat totu corpus debilitat
spus nimium resolue do Dorsu vo
vsus igne tu vtr' 9brem salte
tpe iugom videt 9fre Ipica est
9poni ptulant nociuus e aer in
clusus in loco 9stricto ro bn cue
tabli in quo hores dormie 9tigit
pspue in domo in camera seu
caminata maxe testudinata lapidibs
atque in camoda sta tra & iuxta
cloaca tlis cum aer est 9plus caput
aggrauat soporolentia & pigritia
9nat obtuositate gigit in pctore
reuma inducit & impediendo anche=
litu cor 9stringit atque morbu 9ta=
giosu inducit q auicen sen 2 pmi
vbi 9pegitu'bs quedam de vno 9 aliu

tusit sicud lepra scabies febris pesti-
lencialis et apostemata putrida maxime
in loco arto s. et constricto natura est ergo
si evitari non potest talis aer et consilio
ut saltem ventis atque flabellacionibus
seu flabellacionibus sufficientibus ventilando
ac artificialiter corrigatur. Cum ergo ipse
constabit et rarificetur rarificando cum
igne facto de vitibus siccis si haberi pote-
rit vel de aliis lignis siccis sine fumis
carbonibus neque fumum neque fetorem
facientibus. Item rarificetur cum subfumiga-
cionibus precipue in hyeme vel tempore
frigido et humido factis cum ligno aloes
bono storace calamita thure mir-
ra ligno cipressi atque aliis odoribus
calidis et maxime iuniperis pomis
super prunas que satis crescunt frondes
et iunos multum confortare videntur herbe
et odorifere sicce et calide ut calamen-
tum et origanum .i. tost abrotanum
.i. garthagen ruta sticados consiles que
ponantur ad eundem modum. Subfumigaciones
autem fiant in estate et tempore calido
cum camfora sandal et rosis siccis
et aliis quibus et saculus admodum
cusini impleatur qui supra capite et
collo ponatur. Camini videntur de vitibus
meti et salices mirtus .i. pors rose
que ex opposito quoniam et res consiles in
frigiditate aliquantulum tollerentur cum
appositione aceti. Item quedam omnes
res infrigidantes et precipue et maliciam
aeris pestilencialis referant. Est autem
aer pestilencialis corruptissimus atque
pessimus inter omnes qui duobus modis
corrumpitur uno in corruptissimis constellati-
bus in tempore scilicet consili vel contrario de quo
et regie id deum est super proprie alto
deo mo[do] mixto cum ... auctorum et lucidus
Cremius similiter cum in sua corrumpitur

atque putrescit sicut aqua et huius-
modi ut dicitur fen 2 primi et fen prima
quarti tractatu quarto. quoque eciam
propter vapores malos sibi admixtos
qui aliquotiens exire exalat visceribus
et cavernis de quibus ad putrescit ipsum
putrefacere facientes deum et ut plurimum
vapores corrupti ipsum aerem inficiant
cum aloris aliis deferuntur a ventis et
aeri commiscentur ut ubi iacent cadavera
et a cimiteriis ubi corpora intra pa-
rata non sunt profunde sepulta. Item
aloris profundis et fetidis paludibus
piscinis stagnis et lacubus et in quibus
linum vel canapus sunt in ipsa terra
aloris in quibus olera mala ut cau-
les cruta ... putrescunt. Et ubi ar-
bores fetide et ut nascuntur virtose
ut nuces ficus et consiles unde pessimum
est manere vel dormire sub arbore
nucum iuxta non solum super ipsa umbra
et super ipsius umbra que corpus
aerem in hore dispositio desiccate
commovet epilepsia et consiles passiones
Credo ultimo quod fetor aquarum putrefactarum
aerem valde corrumpit qui virtutes corporis
mirifice et magnifice debilitat constringendo
unde Avicenna 2o primi capitulo xxxix. Spe-
cies que spiritum evacuant et s. virtutem
debilitat nulla res est plus fetori
aquarum putridarum et venenosarum rerum ex-
pansio in aere et corde scilicet separato quia
secundum eundem Avicennam agentibus solum cum
convenit s. aer talis pestilencialis et
pacienti scilicet corporis non est preparato tunc
non accidit accione quod passio. Item fen 2
primi dicit non omnis causa que corpori
advenit mox in ipsum operatur effectum
preter hec tria sunt necessaria scilicet agentis
fortitudo pacientis preparacio atque temporis
sufficientia et forte quartum s. ipsius rei

qua sit infectio sufficies magnitudo
Unde G(alienus) de simplici medicina 3° Omnis res
efficacis aliquam operationem et si sit in fine
virtutis indiget quantitate que pro illa operatione
sufficiat ¶ Pestilencia et aeris putrefactio
secundum Avicennam secundum plurimum eveniunt in au-
tumpno quia ipse est sicut mittens reliquias
egritudinalium estatis ca° vj° Unde ca°
vij° Pestilencia corrumpit arbores et
vegetabilia Unde animalia corrumpuntur
corporibus Vapores qui eis vestiuntur
corrumpuntur. Ut magis igitur pravitati aeris
repugnetur tempore ad hoc disposito nisi
corpori medici consilio prius purgato seu
per medicinam vel flebotomiam de parte
superiori vel inferiori ut necesse est. Parte
corporis regatur cum rebus parte infrigi-
dantibus et acetosis atque ceteris sup-
rascriptis. Et quia mencio iam facta est
de ventis aerem deferentibus non videtur
inutile ut modicum de ipsis hic dicatur
cum de terre exalacionibus secundum Aristotilem in
metheororum generentur corpora alterationibus
quantum corpora alterent venti autem
in corpore quantum tales inducunt secundum
Avicennam effectus orientales sunt ut plu-
rimum accidentalibus sanioribus precipue si in
principio diei flaverint quia veniunt iam
a sole temperata Si autem in principio noctis
venerint tunc ut plurimum contrarium indi-
cium erit dandum Occidentales sunt
contrarii meridionales conturbant humores
corporis ab intus adhuc extra mandantes
poros aperiunt fortiter lassando in-
ducunt et corpus acrius aggravant per-
turbando epilensiam commovent in paciens
et febres maxime in sanguineis putridas
efficiunt in podagra et debilibus diuturnis
Sompnum provocant hoc est Et de ipsis
loquitur Ypocras in parte 3 amforismorum
Austrini flatus auditum gravant auditum
caligant Tales igitur qui magis pluvie fuerint
exciteant Septentrionales vero contrarias
istis indicant Et enim corpus corrobo-
rat et induunt lenitatem superfluitates aperire
fluere prohibeat quia poros claudendo
constringit digestionem confortat ventre
stipticant et urinam provocant atque aerem
putrefactum et pestilenciale rectificant corri-
gendo. Visis super in generali consiliis vigilia
et sompnus in custodia sanitatis
necessitatem habeant nunc in speciali de
ipsis aliquid dicam quia pro ipsa re-
gimini corporis sit removendo Concedat
modo igitur sompnus ut dictum est plus conti-
nerit Sic vigilia natura operatur
vigilet quo sompnus moderate non superflue
nimis sic comprimit cognoscendas ne animales
atque naturales virtutes in sompnis debilitet
organis et ne spiritus resolvat Unde
Ypocras amforismorum 2° sompnus et vigilia
ultra utraque ultra modum mala vigi-
lia non superflua quod deum est que efficiat
et secundum Avicennam conpone cerebri aliquid
ceritatis corrumpit ipsum debilitando vero
perturbat mentem alienando humores
adurit ad febres acutas et effimeras
maxime calidas et colericas preparando vel
disponendo Vigilia autem modica debet
colericis in mansione prima seu primo
minor mediocri minima vero maximo
Unde G(alienus) 2° regiminis acutarum vigilie multe
faciunt contra cibi potusque digestionem augent
melancolias desideria desiderium concedenti
secundum Avicennam secundum primum Sompnus econtra ergo
quia vigilia multa sompnus maior me-
minor aut maximo Unde insistit secundum
secundum 3 primum ad enitatis sintrepidum i. scribit
ras sed virtutis ablacionibus minimis dum
dis sompnus preterius remanent plures
in iam inventas et extra quantitate sed
indigenti qui proprium presidium multo
solitarie claritatis suffragio sunt
privati Igitur econtrario plus vigila

semp(er) ne sompno dedit(us) esto Ita dumta-
xat quies tr(es) / Et h(oc) voluit Avic(enna) cu(m) dixit
horas sani de regie sompni cogitent
ut ipsis t(em)p(er)ate et no(n) sup(er)flue adhibea(n)-
t(ur) et ut hora sua debita (con)suet(ur) Et n(on)
sup(er) id(em) ostendens qualis debeat esse
sompnus et quos h(ab)eat eff(e)c(t)us lauda-
biles inducere sic inq(ui)t / Sompnus nat(ur)alis
v(ir)tute (con)tinue efficit suas p(er)ficiendi opa-
tiones s(ed) p(ro)p(ter) augmentu(m) caloris i(n)nati
ab extra ad int(er)iora retracti / vnde fen p(r)im(a)
t(er)tij alez v(ir)tute quiescere fa(ci)t lic(et) q(ua)ndo
debilitans p(r)imo atq(ue) (con)tinu(us) s(e)c(un)da aug-
mentu(m) (com)p(ro)bans et quia h(ab)uerit sp(iritu)m
p(ro)fundis i(n)solutos et fortificat om(n)es dig(es)t(io)nes
Et id(e)o dixit G(alenus) de h(e)rcticis / In sompno
dig(er)it(ur) cibus meli(us) no(n) solu(m) i(n) stomacho
s(ed) corpe toto / Et id(e)o sup(er) dixerat Avic(enna)
fen 2a addens q(uod) om(n)ib(us) mat(er)iis lassitu-
dinu(m) ex q(ui)buslib(et) motibus debilibus
vigili(a) attritib(us) occurrit (et) plene h(ab)eat
remone(re) atq(ue) res evacuabiles v(idelicet) i(n)
ventris fluxibus retine(re) / It(em) fen 2a
tertiu(m) sopnus mat(er)ia(m) apta(m) ad digerenda(m)
et maturandu(m) a(c)cedunt ipsa ad sang(ui)nis
nat(ur)a (con)u(er)tit eam calefaciendo et tunc
calor p(er) totu(m) corp(us) vacillans se in-
nato applicat calori / Sopnus aut(em)
plixus s(ed) sompnus h(umo)res colericos
s(ed) nimios et nimis acutos i(n) nat(ur)ales
(con)u(er)t(it) v(idelicet) met(us) (?) inducit corp(us) totu(m)
inflamat calore t(ame)n extinco et debili
Si v(er)o h(umo)res frig(id)os et natu(r)e i(n)obedi-
entes ac (con)tinuitate inducit corpus
totu(m) infrigidat et virtute deiciat
Et ite(rum) h(oc) int(er) p(r)imo dixit G(alenus) Amfor(ismorum)
2o / Si calor nat(ur)alis in sompnus est
nimis i(n) h(umo)rib(us) fortior fit ipsos
dig(er)it / Si aut(em) debilior fuit et h(umo)-
res ip(s)m vic(er)it tu(n)c plus p(ro)p(ter) sop-
nu(m) mali in corpe d(ur)ant(ur) h(umo)res
forsan p(ro)p(a)gatio(n)e in sopno fieri

egestu(m)es faciens / Cui(us) signu(m) (est) q(uod) si
dormies g(ra)v(is) (?) co(m)p(re)gestus a sopno
t(ame)n in(m)bris (con)fractis faciendo aliq(ua)s
i(n) brachior(um) (con)pausationes frequentes
se in toto corp(or)e sens(er)it agg(ra)vatu(m) sine
tu(m) alleviat(ur) alio t(em)p(or)e (con)sueta s(ed)
G(alenus) Si in vere solentia tu(n)c no(n) invat
tu(n)c invac(er)e soleat mala p(ro)cul dubio
e(st) corp(or)is significatio ad medicos ig(itu)r
p(er) curendu(m) / Sompnus sup(er) repletio(n)e
cibi et potus (con) mediate s(e)c(un)d(u)m p(er) malo
maio(re) in meridie q(ua)m nocte meorie (?)
Et h(oc) Avic(enna) voluit fen p(r)ima t(er)tij
tu(m) dixit Dormitatio multa i(n) meridie
n(on) forte est (ex) magna (con)suetudine
et vniu(er)salit(er) et sopnus mult(us) (post) (cibum) sup(er)
repletio(n)e no(n) meorie / Vnd(e) G(alenus) v(idelicet) (?) to
Amfor(ismorum) / Dicit (enim) ei p(o)st cibu(m) illico
dormiunt g(ra)vitate in capite patiu(n)t(ur)
(et) oportet ig(itur) dormituru(m) do(ne)c cibus
de stomachi orificio s(ed) desederit
adfundu(m) vbi dig(esti)o meli(us) celebret(ur)
Et (con)t(ra)rio s(e)c(un)d(u)m Avic(enna) t(er)tia p(r)imi ca(pitulo) 9o
Sup(er) vacuitate v(idelicet) t(em)p(or)e ieiunij instead
dormire e(st) malu(m) q(uia) v(ir)tute deiciens
p(ro)p(ter) resolutio(n)e(m) nimia(m) v(idelicet) sp(irit)u(u)m et
h(umo)r(um) / Dormiat et c(eter)a quilib(et) san(us)
(com)positus capite s(ed) elevato atq(ue) pl(us)
quia d(ic)tu(m) (est) cooperto et c(eter)a manib(us)
et pedibus s(ed) tectis ne calore
(con)tracto mt(i) (?) ab aere sup(er)veniente fri(g)o(re)
molestent(ur) / Et p(r)imo in dext(r)o iaceat
late(re) sopnu(m) (com)pleat ut calor ep(at)is
stomacho sicud ign(is) olle cu(m) esca
s(u)bveniat et dig(esti)o melius (com)pleatur
deni(que) sup(er) latus sinist(ru)m se voluat
vnd(e) Avic(enna) fen p(r)ima iacere s(u)b latus sini-
stru(m) e(st) p(ro)ximi innuandi / Et sup(er)
dexter(um) (est) causa velocis descensio(n)is
cibi / Et cu(m) s(e)c(un)d(u)m Avic(enna) similit(er) fen 3a
p(r)imi ca(pitulo) 9o / Sompnus t(em)p(er)atus
h(umo)res in antiq(ui)tate (con)tinuitate

et qualitate equales inveniuntur in decens
sit calefactiones et humectationes colericis ut
dictum est et forte melancolicis et parum
senibus plusquam aliis conferre videtur. Et non
humiditatem superfluam in corpore efficacia conservare
Avenzoar de seipso testatur lactucam cum
aromaticis speciebus conditam magis ad se
humectandum quam ad sompnum inducendum
in senectute et semper vespere vel qualibet
comedebat / Sompnus preterea in die quantum
possibile sit dimittatur / Et non ut vult
Avicenna generat egritudines humectationes
catarrum ad recidere corrumpendo colorem
egritudines inducendo splenetica molli-
ficando nervos tardando pigritiam generando
apostemata appetitum comedendi debili-
tans calores optimos efficit atque
febres. Vide ~~Avicenna de sompno / Et motus~~
~~et vigilie et sompnus~~ quieti ut dictum
est vehementer simpliciter opposita quoniam videtur
ut decipiens contradictio sibi probatur / Et
enim per motum debitum et operationem conveniens
secundum Avicenne sententiam fen 3 primi libri maxime
conservatur sanitas dum ut debite se
operatur / Deinde corpus quievit refi-
ciens non multis indigeat medicinis
ut patet in rusticitate sanitate et certis
videlicet motibus corporalis laborantibus
quorum vita ut plurimum prolon-
gatur quam aliorum contradicta quiescentium
manentium in otio et quiete tamen
inter illos hic Dinus convenit conceptio
quod per operationem motumque membrorum
et totius corporis calor naturalis augetur
et ad totum et ad membra diffunditur
instrumentum autem oppositum ut dictum est
sine quo compleri potest operatio vita corporis
in humido et hic voluit Avicenna fen
2a de pulsibus summa prima capitulo dixit
Si bene consideramus non invenimus rem
aliquam que calorem vehementius in-
tendat et augeat quam labor et motus
quam Avicenna fen tertia primi capitulo de
motu corporum reliquens exercitia et
mansione seu corporis paulatim etiam
corporum frequenter intrat quoniam per
quietem continuam membrorum debilitantur
virtutes / Et non spiritus continentes vite
primum obfuscantur vel suffocantur / Et
sic reperitur dupliciter fen prima primi doctri-
na quarta capitulo 2o contractus et rebus ca-
sanguinem movet et coleram rubeam
quietis vero flegma facit fortius et aquas
melancolie species ibidem de quiete sit
inquit fen 2a primi capitulo xi contrarietates
est semper infrigidans propter privationem
vivificationis caloris et propter constrictionem
que est sufficiens. Et non fortuna inquit certum
ut omnibus contraria sit virtutibus ut
dicit fen prima doctrina sexta ideoque
quiendus est motus et quies quantum
possibile sint evitanda contraria ut fen
3a primi doctrina 2a / Cum nullum mutans
corpus denique sensibile ac laudabile totaliter
vincitur in alium ymo in eius dispositione
semper opere superfluitas aliqua remanet
ad quam complendam natura laborat
desiccans qua desistente mali humores
de reliquiis relicti aggregant vel contra-
rias egritudines generantes et non cura-
tur nisi per medicinas et motum sint
generaliter preservantes / Preterea quantitas
et sanitas est semper prolongatio continuan-
torosum / Itaque pro sanitatis regimine per motum
procedendum est. Unde dictum / Tegni tractatu
/ Corpus non motu indiget sanum est
gymnasium id est exercitium / Contrarietates aut
egra / Corpus vero quiete indiget quotiens
est sanum egrum aut gymnasium / Sunt
autem multe motus species quarum quedam
toti conveniunt corpori ut ambulare qui-
escere in curru navique vel equo aut
moveri in consimilibus instrumentis ut
ascendendo et descendendo per gradus

Talie sunt exercitij et motus specierum membris
specialibus quiescentibus ut manibus
debetur quidem motus corporis pedibus
et est vastare quoque ingentibus aliis
in acutis pectoris partes per anhelitum
exercent etc. Et hec in toto capitulo eiusdem
capitulo voluit Avicenna cum dixit Unde
corporis membrum exercitium habet sibi proprium ut
oculo proprium est tueri aliquid subtile obitum sub-
tile ut grammaticales aliique legentes litteras
per hoc non oculus exercetur etc. de singulis
Volens itaque sanitatem custodire
per motum moveri studeat scilicet digestione completa
in corpore per solutione que nature etiam leniter
que omnibus expulsis superfluitatibus
... sicut sibi competit moveat dum
non humores mali repletiones non
fuerint qui per motum agitati et per
corpus diffusi possent inducere
egritudines putrefacientes continue per egritudines
... artificialiter atque sanguinem
accidentaliter de quibus supra dictum est quod
scilicet in hac egritudine athlete ut
pugiles finiunt dies suos et pa-
lestrici a motu penitus est superfluo ca-
veat quod nimium prius Item secundum ypocratem
In exercitationibus ad summum ... bone
habitudines .i. corporum repletiones in
ultimo sunt fallaces etc. Unde secundum
Avicennam salubris est hominem plenum
... quia vacuum et famis calidum
et humidum quia frigidum et siccum hominibus
aut multum ieiunantibus famescentibus non
inanitis et vacuis est motus causa
... cum ... sicut calor
satis et spiritus in soluti Unde ypocrates
... Ubi indigentia .i. fames non
oportet laborare .i. movere Item Galienus in commento
eiusdem ... dicit ... in die
manducare non ... ut laboret
... tibus ... semper exercitium
Pretermittere .i. ... Et addit sanis

no sed indigentiam laborare et ieiunare
Ieiunium aut quietes ac corpori debitum
corpori et anime confert maxime inanitum
Et non Galienus ibidem Neque enim medicina purgativa
neque flebothomia sed ieiunantibus inanitis
Cibo aut sumpto semper sufficit parvus
motus ut cibus ad fundum de orificio
stomachi reponatur Item est aut malum
ut aliqualis capitis pertinatis et totius
corporis fricatio cum asperso panno exercitium
ante cenam et prandium antecedat ... ut
poris apertis vapores inutiles resolvantur
Immo et secundum Avicennam confert fricatio de sero
scilicet in non repleto corpore ante lectum quod
corpus allevietur et humiditates superfluas prohibiz
ad interiora Coytus et potentia congregatis
sequitur secundum legem ... concedit gra-
dum ... plurimis ... secundum Avicennam
fen ... tertia ... et sanior scilicet
... et non continuus ut faciunt porcus
quando sit post superfluitatum recessum ut
dictum est de motu Malus aut sed quando
exercetur repletionis tempore ac immediate post
cibum assumptum ac tempore vacuitatis nimie
Sed corporibus colericis atque malis
... hominibus et artheticis et podagricis
capitis dolores stomachi seu debilitate
parietibus nichil est melius atque utilius
quam dimissio coytus Unde Avicenna ibidem
Coytus evacuat de superfluitatibus cibi post com-
plecionem debilitate afficiunt tamen simile nulle
evacuationes ... afferunt non importat
quia secundum eundem ibidem evacuat de
superfluitate spiritus ... ... delectatio
Et non ... in libro de ...
Sunt homines multi coytus sicut etiam
passeres non ... ut Avicenna super ...
... quanto frigidiores sed ... coytus velut
... aeris et corporis ... Item
aut ... exercitio competit et moti-
... non ... sicut non fricatio ...
utile videatur ut hic aliqui de balneo

inferat quia de corpore superflua exigat
utile videtur quoddam evacuat sicut
motus Unde superat regie auctor(itate)
regie 3° Balneum non notat abulatib(us)
et consuetis per balnea que cuti vicinat(ur)
superflua consumuntur ut voluit G in
q(uar)to 3° amfor(ismorum) Consitutores quidus
de interioribus membris solidis non re-
solvat Item xi° sectione Balneum fe-
briles oppilatis humores et grossos atte-
nuat De balnei autem usu Avicenna
loquens libro quarto de febribus effi-
meris dixit plures homines non balne-
andi consuetudine dimittunt facilius
febres incurrunt Balneum aliud est
universale totum corpus respiciens aliud
vero particulare caput manus et pedes
abluens vel humectans calefaciens
et exsiccans Balneo insuper duo
inest quia una altacio una essentialis
id est dicta superius quia sua caliditate cale-
facit Avicenna Alia est altacio seu impressio
accidentalis quia primo apposita quod Avicenna
tetigit fen 2a primi cum dixit Balneo
accidit ut ac suo vel calido infrigidet
quia multum calorem innatum resolvit
membrorum et sanguinem exsiccat Et in humo-
res naturales vehementer consumit licet opor-
tet angustiat humores in membris
Et aqua eius extollet calida si corpori
subito advenit sicut multum calida
frigida poros cutis vehementer constringit
calorem propellendo ad intra atque non
debitum faciendo Avicenna Et in balneo
calefacere sicut sua sicut resolucione
ut Avicenna ibidem Alio inveniunt multum
quod non est digestum aut inveniunt humo-
rem frigidum non maturum tunc n-
tibus ad digerendum operatur atque humorem
crudum maturat Habet itaque bal-
neum conveniens calorem comparare humorem
subtiliare corpus provocare poros

aperire sordes cutis abstergere humores
intercutaneos resolvere digestionem bonam
efficere atque ipsum nutrimentum facit ad mem-
bra ac usque ad superficiem pervenire
Balneum vero ingressus periculum in quo quibus
mora tempore cordis debilitatem efficit
sincopin et quandoque subitam mortem inducit
Sicut accidit domino Iohanni Pollot domino et
Bankone canonicis qui in stuba balnei
morte subitanea sunt confecti Stoma-
chum debilitat nausea provocat humores
corruptos agitat ipsosque ad putrefactionem
preparat facilius ad membra debilia declinare
Unde existimatis plurime poterit generari
Unde ergo Avicenna fen 2a primi clausit omnia
sit ingressus Balneum est calefaciens et
infrigidans humectans et exsiccans
est impediens atque iuvans Balneum
itaque precaveto comparato homini secundum Avicennam
3a primi non videtur nutrimentum cum resol-
vendis superfluitatibus non laudat Volens
ergo sanitatem conservare ingrediatur Balneum
paulatim calefaciendo non subito iam
digestione in stomacho completa et corpore
ut si accepit non obstitit cum cena igitur
purum sanguinis et adhuc maiorem
colericus trahat moram et aer ibi
inclusus calidus statim in primo per
effusionem aque tepide aequaliterque in-
fudo et corpus humectet Nemo autem
post forte exercicium aut laboriosum motum
vehementer nisi modicum quiescat Balnee-
tur ne per motum et balneum nimium re-
solvatur Item secundum G amfor(ismorum) sexto
et vi° Corpus plenum non patitur
balneum neque vinum Item autem secundum
Avicennam similiter impinguari desiderat
seper comestionem in mense quieverit
Balneum Unde in ne opilationes accidat
sit secus et post postmodum vero macfieri

nervos ac continuari in corpore et sepius
fumelitus per maria nobilem ieiuno
stomacho balneando | Exilibus balneum
confidenti post exitum vir utile statim facie
suam cum aqua frigida modicum irro-
rare neque calefactus per balneum aliquem
potum mox bibat maxime frigidum neque
calidum excellenter ne inbrorum debilitatem
aut ydropisim seu consimilem passionem incurrat
totumque corpus non ledatur post balneum
specialiter in hyeme vestibus a frigiditate
aeris tueatur cum cibum moderate sum-
mendo aliquantulum quiescentibus ¶ De
universali dicto balneo potest benedictum per-
tinendum | Caput itaque magis consuetu-
dine in balneo si tempus sufficiat vel
oportet lavetur cum longe vel post balneum
providendum ad minus semel per quindenam
in hyeme lixivio decoctionis rerum virtu-
talitatis ut sunt salvia camomilla
vel ceteris similibus secundum arbitrium et citum et
similia herbis sicut lauri folia | aut semel
per ebdomadam in estate lixivio debili
non acuto in quo sint rose et camo-
milla et herbis similia sola ebulitione non
multum decocta | Item capilli hyeme
ac frigido tempore precipue mox optime pec-
tinis consistent calidis capite post-
modum cooperto | Pedes aut crurinus
semel aut bis in septimana lavetur
cum aqua in qua camomilla cocta
sed in reuma non obstet crebrius fo-
mentet ipsa hec munda clarificat visus
corroborat auditus · fit alleviato
capitis atque incoriatur consuetum
fit aut ut plurimum sub cena in sec-
ris loco pedum sine fomentatione cum
lectum mane aut aqua tepida sepe
lavetur in die | Cibo aut assumpto cum
mediocriter frigida quam calore expellat ad
intus spiritus non reinfrict | Pro lotis
manibus manducare | Unde G terapeutice

virus curatarum aquarum equalissima
equalitas delectabilissima est facit enim
naturam expandi atque adiuvandum com-
tendi | Cibi et potus super ignem maxime
consperta cum qualiter potest corpus custodia
sanitatis in homine quantum aut singil-
latim patet scribet primo cum de cibo
2° de potu specialiter est dicendum quamvis super
premisso gratia augendum sequele ordine
non servato | Unde ypocras in libro de
farmaciis | Cibi vane et neglienter
traditi perturbant homines et ipsos faciunt
egrotare | Item aut super sueat gratia ma-
terie doctrine auctoritate presertim antiquorum
qualiter plante excelentius · animalia
explantis tamen homines ex animalibus
nutriantur | Cum itaque eisdem simus quibus
maxime puta transmarinis quantum ad
usum nostre regionis animalibus atque plantis
non videtur inutile de herbis et cibis ancipitis
specialiter quantum ad usum nostre regionis
perstringi licet non totaliter patet tamen possunt
sunt hic in amagis famosis auctoribus
licet non omnibus prolixitate vitando
ut fama est attentius | Colligendo cibos
aut quidem sunt in sui naturali dispositione
sine singulis rei alterius additione
Et isto sunt secundum particula quarta | Rem-
forciorum adelleboros sueciat na-
tura substantialia corporis membra et de hoc
aut dicetur Sunt vero alterius non sit
ipse | Sed cum alicuius additamento saporis
gratia augenda delectationis ymo potius
appetitum artificialiter provocando | Pro
de saporibus et ciborum condimentis postea
est dicendum | Utrum aut pro ebariis extre
nascentibus granis leguminibus herbis
et foliis quinque cum floribus et radici-
bus et fructibus de quibus omnibus ypo-
cras in suo dictario | G · in libro de
alimentis | Avicenna in 2° | Rasis et ysaac

de dictis universalibus et particularibus
sunt loquti. De hiis itaque per ordinem
grana quibus videamus
Utrum autem pista aut impastata
ut in pane sunt granum dulce et vi-
scosum tritici quod est calidum et humidum in
naturali sua complexione habens in se quendam
dulcedinem et viscosum humorem tamquam prin-
cipalem continens ordeo quoque et siligine magis
digestabile et densius. Per aristotilem xxi
parte vi et xxvii problematum indicatur.
Et G. 7o de simplicium medicina farina que
comeditur est calida et humida unde aptus
ibidem problematum primo. Cibus ex tritico
magis hominibus convenit et magis nutritivus
existit quam de ordeo et siligine propter
modicam eius viscositatem quam ad
membra conglutinanda habere ac alenda
volens aut regere corporis sanitatem tritico
frumento parare tritico non sepe utatur
neque pultibus pulmentis de farina
factis nec eciam pasta cocta vel in pa-
tella frixa nisi cum rebus convenientibus
condiantur in nostra precipue regione.
Et enim frequens talium usus venarum
oppilationes efficit lubricos generat
calculum inducit ad calculum in renibus
preparat et vesica. Simpliciter norma
signetur composita panis qui ex tritico
et bene mittitur sed ex de tritico mundo
nec fetido nec corrupto bene pastus
parum sale conditus non calidus neque
longo tempore conservatus et non nimium
fermentatus. Unde Avicenna colliget 7o parte
2a fermento utimur in pane ne vis-
cosum faciat et spongiosum et infra
addit panis nimium fermentatus pu-
tredini est proximus propter taliter corrupta
in ipso introducta. De pane autem
duro et nimium conservato loquitur Avenzo-
ar dicit panis conservatus nimium
suam amittit et vires nutriendi amisit
humidum cum confert stomacho paup-

eris bursariis cum pistor non fecit ad
commodum pane siccum et durum in repo-
sitione ingeniamus in ore ita ut ea
que sicca sunt nimium humectentur ut con-
suo stomacho eciam superflua humiditas
consumetur. Panis secundum Avicennam in 2o cum
furfure parte pistus aqua est innoxius
et debilioris nutrimenti pane mundo scilicet absque
furfure. Sed penetrationis velocioris et cum
cito ad infra descendit. Convenit igitur
panis furfuraceus pinguibus et corpu-
lentis hominibus precipue constipatis sicut pa-
nis similaceus confert viris macris rarioris
corporis et melancolicis atque eciam ex-
tenuatis. Caveat autem quis ne de
pane nimis una vice comedat. Nam
in magno consistit labore qui non
digestus magnum facit humorem nocivum
unde Avicenna fen 3 primi. Panis nocivum
cum non digeritur est magnum. Carnis
vero nocumentum cum non digeritur est minus grave.
Ordeum secundum Avicennam in 2o est frigidum
naturaliter et siccum. Et siligo que nobis
utrumque est ordei species quia est sicut ordeum
sine cortice depuratum absersima et pane
tritico minus nutrit. De granis autem
et farina utriusque scilicet siliginis et ordei
et eciam avene secundum quod de tritico compul-
ata potest fieri. Et quemadmodum dimisi-
mode cum brodiis convenientibus ac
lacte de amigdalis sicut confert cotti-
scepius aliqui utriusque. Panis itaque
factus ex dictis naturam et complexionem suorum
simplicium imitatur. Bonum ergo videtur
in pane facto de siligine plus de fermento
et minus de sale quam in tritico pane
ponatur nam aliquis forsan propter sal
appetet sui stomachi sitim. Panis
ergo siliginis sanguineis plus eciam
ut puta bursariis studio non obstante
conficere videtur. Et Avenzoar dicit ex commu-

xxvij° libro qui pannis scilicet tractus sit sanguis et omni homini temperatus · licet enim ad hominum sanguinis quodammodo conpistat nichilominus secundum rei veritatem alio vestiri debet sanguineus bursarius et alio colericus / Sed quia pistorem habere non potest propter bursarii consilibus singularem
Risum et granum secundum Avicennam calidum et siccum Cuius siccitas caliditatem excedit multum dans corpori nutrimentum precipue si cum lacte amigdalino et oleo ut in quadragesima · Vel lacte alio ut alio tempore alio decoquatur quoniam cum aqua decoctum ventrem constringit nimium si in primo messe et comestionis fiat facit autem appetitum quia forte lapacit si plus in aqua decoctionis furfuris tritici per noctem infuderit Idem in eadem coquendo vel pulli brodio cum rebus bonis aliis conderet et per quos sit eius superhabundans siccitatis tolleret / De leguminibus nunc breviter perorat / Leguma in regione nostra magis in usu sunt pisa aut nigra quam cum sinapi milium lenticule fabe cicera et reliqua
Pisa communis sicut recta ut plurimum melancolica generant precipue in medullari substantia unde cum aliis rebus nichilominus non conveniunt temperatis et siccis / Si autem cum oleo bono et cimino ut in quadragesima precipue in aqua fluente decocta fuerit et colata vel cum butiro bono et cimino licito tempore aut carnibus bonis aliquantulum sine lardo oleo semper salubris in omnibus addita si haberi poterit torpa [illegible] propter pisa precipue in Polonia forsan in Bohemia terra nostra vehementer Hanc cottidianam in religiosis conparet corpus / Emittet cum calculosi et cetera quoniam poterit calculosi / Si autem pisa per noctem in aqua fluente in aliquo vase immissa et tempore vel hora prandii cum petrosilio tunc ebullitione cocta et colata fuerit conpetit quandam intensitate

de vino petrosi addito et cum pulvere species nardi [illegible] modico ipsum tamen bradium cum cibo quem supra dictum calculosis prodesse videtur / Idem est de ciceribus maxime rubeis sentiendum
Aliud est frigidum et siccum melancolicum et multum inflativum pauci nutrimenti non video ipsum sanitati conferre assumptum pro cibo nisi forte stomachum de caliditati dus quo indebita superfluit compesceret ipsum tamen cum panico atque sibi pluribus dimittamus
Lenticula propter quam esau fratri suo Jacob vendidit primogenita quia enim esurienti licet et amara omnia dulcia esse videntur / duplex communis nigra alba que communis secundum Galenum et Avicennam calida sit et sicca caliditate siccitate vincente forte in nigra et cum melancolica et comesta infrigidativum tarde descendens a stomacho multum inflativa generans sanguinis atque humorum melancolicorum generativa partes abstergendo et multum constipando urinam minuit atque horribilia sompnia et visiones inducit / Cuius usum non video ad sanitatem prodesse nisi forte in magno ventris fluxu in aqua pluviali et forti aceto posita et multum cocta fluxum restringit sit comesta / Cum non igitur nobis sanitatem aliquam inducat cum alias ipsi esau tam concupiscibiles sterabiles et pestifera per benedictionem maledictionis contulerit intelligens fugiat ergo spiritus
Lequens de sanitate ipsa
Vitis conservator Avicennam fen 3 primi capitulo vij° precipit olera pluribus cum fructibus herbarum et arborum . Precipit ut sanitatis conservator studeat ne cibi ipsius substantia sit aliquorum [illegible] intentum medicinalium sicut olera et fructus et reliqua quia sanguinem nimis aquosum faciunt et subtiliat et per consequens putrida putrefactorum adurunt / Haec autem ipsum minus ingrossat et ad fleumatis generans propter digerem

ncam incitant corpus et que grossi nimis
agravando. Ex natura igitur sunt possibile
loco poni ubi fructus et oleo sunt vnd=
da. Sed nomina vero quorumdam abus me=
dicinalis qui non gerit imitatorem inn ap=
petitur. Cum vero alicuius alteratis sive
alterius rei de causa ut lactuca ref=
ficit et medicina quedam ab aliis vide=
ret. Sunt aut herbe et olera quibus ut
plurimum in nostra regione hic utimur po=
tenles qui ut dicit ysaac indirectis par=
ticularibus et dicimus 2o ratione calidi sunt
et sicci in gradu primo. Et duplices sunt
quedam estivalis scilicet albe qui apud nos
coctus in autumpno baptizatus in dolea
quantum nominatur et alio caule magis
acutus ut in sua aque aqua super=
fusa que quod utitur in aceto vi ad
visione generat sanguinem colore nigro
visto. Ubi virtutem caulis alter hye=
malis dicitur scilicet rubeus vel crispus
forte calidior primo et siccior nasio=
nalis omnibus gradualiter secundum siccitatem
non excedat. Cuius ius sine brodium
ventrem plenum laxat et Quectant
aliquis urinam provocat. Cuius aut ser
multum cocta ergo ventrem constringat et
constipat. Sed secundum quosdam dicitur nisi
nos confortare utique aut bis forte
plus principaliter sanguinem turbide turbido
et melancolicam horribilem odore ventre
generat grossum inmundum at pondus imponit
eructuationes malas efficit atque
de ventre et stomachis ventositates
pro facit dolorosas utique tu pro potum
vaporosum comestum ebrietatem prohibet
in quibusdam vapores a stomachis asce=
dentes ad cerebrum impouendo. Ut aut
propter usum comedendi malitia eius precipue
hyemalis tollatur cum prima aqua
coctus fuit bene hora abiciatur. De
in alia aqua infusa aliis herbis
bonis admixtis cum carnibus castinis
aut porcinis vel pinguibus decoquatur
sive cum butiro recenti et cyminus coria=
dro et pipere condiatur. Si vero alter caulis
quesibiles inveniatur ut forte cum me=
dius neque dicitur et alter longa
habens folia dicitur corpus cum predictis
coquendo butiro et carnibus corrigatur.
Est aut cum decoctione cauli lac a=
migdalinum quibus scilicet tempore ieiunii magis
vel raro lac animalium ad ingredium ne
corporum gravitas de capite oriatur.
Est alia herba scilicet spinacia secundum ysaac
sicca et humida in fine primi gradus
ventre Quectans colerum rubeam corpo=
gineres sanior seu melior amplius
digestione corpus habilius cum herba secundum
ysaac calida sicca et humida in gradu
3o virtutis maioris spinacia quia
fuerit bonum generat ventre Quectat
sicut corpus quod flat tussim sicca lenit et
Quectat confert sanguinis et coleris
fugere sanguinis quod frigiditate.
Lactuca precipue domestica duo dicta
est a nobis habetur in usu que secundum
de simplici medicina 3o videtur ultimo
frigida cum vero dicitur de lactuca scilicet magnitudine
multa in conmestione alia precedat infri=
gidando hores interficit et non precedat
et infrigidans sic cibus homines ubi fit
de iusquiamo forsitan et napello vel de
re alia venenosa. Neque si homo
parvam sumpserit non interficit. Et secundum Ga.
de quo et exemplis ad allopales vox
muliere atheniensi que veneno multa
reges debuit quod consuetudo occidisse
quod secundum et deinde super omnibus rebus aliquid
operatione efficiens ut sufficiat ita et
debita indiget quantitate. Est quod in
ultimo gradu virtutis consistat transit al=
ius ysaac dicitur lactucam nostra scilicet or=
tulanam propter nostrum frigidam gradu
et humidam in 2o gradu dicitur ne quod
meliorem enim oleribus generare ad frigus

aliquo deciccantem. Et cum sit nutibilior et
cocta et pinguis et non oblonga et digestionis
velocioris ysaac bonum sanguinem in qua-
litate et quantitate facit si non lavetur
vires pro noxa colera rubea refrigerat
et sitim extinguit sanguinem refrenat
sopitum facit dolorem de colera rubea
amputatum convenit ergo sanguineis et
colericis

Portulaca secundum Serapionem frigida est in 3º.
humida est in fine 2i. parum nutrimenti
laudabilis colere satis resistens
vaporum insipientem et plures egritudines de
quibus hic sicut de ceteris herbis non intendo
Cetroflex secundum ysaac frigida est in primo
et humida in gradu 2º. parum nutrit
ventrem solvit. Ffeniculum domesticum
quod utimur secundum ysaac est calidum in medio
gradus et siccum in medio primi. Sale digo-

Apium ortulanum existens
domesticum calidum in primo siccum
in medio primi coctum aut comestum
opilationes aperit urinam provocat velut
constipat de ipso tu caveat mulieres pregnan-
tes atque ceteri epileptici sive ad ipsam
aligantur pati. Petrosilium calidum
et siccum in fine tertii gradus est diureticum
maxime menstrua provocans et urinam
ventositatem et inflationem dissolvens eius
tamen usus et recens confitum nimius non
est bonum. Unde Serapion colligit 2º. Oleribus
herbe consilia multa ad humorem melancolicum
declinant preter borraginem et buglossam

Borrago etiam apud nos in usu esse
incipit comedendi que est calida et
humida in gradu primo secundum ysaac co-
mesta vel bibita cum appetitum letitiam
generandi atque cor et pectoralia confortant
Si Sunt adhuc due herbe licet non
multum hic ad comedendum consuete scilicet
nasturtium et urtica. Nasturtium secundum Serapionem
calidum est et siccum usque ad gradum 3m
et est resolutivum grossorum humorum maxi-
mum subtiliativum et expulsivum ventris
evacuans caput bene confert pectori

et pulmoni calefaciat corpus et stoma-
chum splenis durities resolutio propter
tamen inordinatum inest stomacho nocu-
mentum Ffugiat ergo ipsum stomachum
habentes debilem et complexionaliter calidi
quia sanguinem acuit vehementer

Urtica calida est et sicca in 2º secundum
Serapionem. Urticella in vere cum ceteris
convenientibus herbis et precipue cum oleo
ordeo primo cum aqua ordei cocta et
comesta humores grossos educit aptatur
Radices herbarum comestibiles sicut herbe
quarum plures populariter sunt precipue a temperatis hominibus
sunt vitande. Sunt interea apud
nos magis in usu rapparum radices

Est autem rapa secundum ysaac in 2º.
gradu calida et humida in primo
plus ceteris radicibus nutrit et herbis
et cum ipsius herba et pinguinitate usu
carnis nobilium non sit in usu dure
digestionis rapa consistit carne molli-
ficat et multum inflat cum bonum
et malum sanguinem efficit inmixtum non
bene cocta difficulter digeritur ventris
ventositatem generat et in venis et poris
corporis opilationem efficit. Si ergo in
aqua fuerit dupliciter cocta quod precoqua-
tur cum pinguioribus carnibus bene de-
coquatur valebit licet non religiosis.

Radix raphani utriusque calida
est in 3º secundum ysaac minus quam
rapa nutrit cruda vel cocta co-
mesta grossum et durum efficit nutrimentum
nocet oculis capiti dentibus gule
atque in omnibus matricis doloribus
Citra tamen medicinaliter longe ante cibum co-
mesta quosque grossos efficit humores
subtiliat et lapidem expellit de renibus
et vesica provocando urinam torsiones
et inflationem facit in ventre et stomacho
impedit propter eructum maiorem qui autem
magis in medicinalibus sunt ante cibum
quemadmodum multi faciunt non parum
a regie deviantes. Sic etenim co-
mesta super ventrem cibum sursum

elevat nec ad locum digestionis, sed ad fundum
stomachi descendat impeditur propter cibum
contrarium talem igitur eructuationem fetidam
quam plures scientia errantes estimant
digestionis maxime impeditur propter cibum supra
non sepe minorem ventositatem efficit
salse superius descendentem et gratia sue
contractionis cibum deprimunt inferius
quod digestiva confortatur virtute non solum
in stomacho verum in venis et epate di-
gestionis perficit complementum

Bancia pastinaca domestica et sil-
vestris secundum ysaac calida in medio
gradus secundi et humida in medio primi. Et
Galienus viij° de simplici medicina idem et
maxime dicit radix et aliorum in secundo
pastinace silvestris diuretici et grossi nutrimenti
et minoris quam rapa. Semen cocta ut
rapa et cum cepis cum zinzibere crudo et
cinamomo condita et in principio comesta uri-
nam provocare dicitur et urinam vento-
sitates insuper multas set in pluribus
generare ab omnibus igitur hiis temperati ab-
stineant quam possunt. Petrosilium secundum Galienum
viij° de simplici medicina cum herba radice
semine et radice est calidum et siccum
tercio gradu tantum secundum platearium calidum
et siccum in 2° gradu humores grossos
incidit lapidem eicit et menstrua urinam
provocat copiose ventositatem destruit.
De quo Bernhardus puta loquens ad capi-
tulum de apiis remittit. tamen cum aliis rebus
comestionis usus nimius est incautus.
Porri duos 7° rebus provocare licet pro-
actus sed septem nimium sunt nimios
sanguinem ingrossantes. Item igitur usu
continuo est abstinendum

Porrum secundum ysaac calidum est in medio
tercii gradus et siccum in fine eiusdem
de quo fit cibus illaudabilis stoma-
cho nocens inflationem faciens ventositatemque
suis acumine renes mordicans fumum
melancolicum nigrum ascendentem efficit
visui tenebrositatem addicit sompnia
quam horrenda ac terribilia inducit ab ipso

igitur optimum est colericos melancolicos et
maniacos precipue tempore calido abstinere.
Porrum cum cibo comestum canna pulmonis
asperitates abstergit humoribus oppilationem
epatis removendo et quia secundum quosdam
stomachum abluentibus set indigestione
superfluis quod cibus salse medicinalis
ex eo fit insuper modum ut si accipiatur
quod eius alba tamen inferior et diminuit
superfluitates incidatur. Deinde in aquis la-
vetur pluribus et tunc decoctione levi facta
aqua abiciatur tollitur et iterum pluries
ut prius lavetur. Deinde cum lactuca
vel endivia addito lacte amigdalino
tempore ieiunii vel bonis carnibus tempore
aliorum et melle modico optime de-
coquatur

Cepe secundum Bernhardum calida est in 3° et sic-
ca. humidum secundum vero ysaac calidum
in quarto humidum in 3°. Est autem cepe
album rotundum rubeum acutius longum
verum quod Bernhardus bulbum appellat acutissimum
indicatur. Crudum et acutius humido et
crudum cocto videtur. quod autem comestum
est fortificatum magis minimum abstersivum. Set
humorum malorum generativum et cum hoc
inflativum usus eius nimius sepius
malum ob nocumentum et subest scilicet morbum
apoplexie similem generat oculos mordi-
cat mentem obtenebrat atque salivam
multiplicat. Tamen tamen caliditatis
sue tantum sed bis vel ter coctum aut
crudum prius preparatum in aceto forte
potius cum mo adiunctum stomachum
debilem corroborat appetitum provocat
appetitivus facientibus nutrimentum convenit
et cum piscibus atque cum porcinis
decoctum carnibus ad viscositatem corporis
et complexionibus abstergenda quod quando consumitur
precipue domesticum

Allium secundum ysaac calidum est et siccum
in 4° crudum comestum nocet omnibus
multum quod calidis iuvenibus et colericis
precipue tempore calido prius facit nutrimentum

frigid aut 7 humidis ofire vi. Et n
vrinaz gnorat vetositates termiat
cord. G. xi° libro sextarii ipm rusticas
tyriaca appllat ventre qms pacius
fructando. Cuni in sicitis 7 calidis ut
plurim opportu inbenit. De ipo aut
optie cocto dem aceto admixto cu
rebus gueniectibz bonu si potit odi-
mtu. Ceta 3 mediacale remedu
q morsu canis rabidi mox comestu
De vvabe et galanga infra dicet.

Fungi osius sm Ysaac fri 7 hu-
m in 3° gdu 7 quid ad gdu 4to
pbenit precipue venenosi. Sunt n duplices
s venenosi mortiferi. Et quid comesti-
bles vsitati no mortiferi lic inbtiles
fugi sive boleti venenosi mortiferi omi-
dus horez ipis vestitie aut fri et
humidi superflua gnitu vel dimisu aut
vistositate sua nimia opilatoz ivenis
7 poris causante aut mortificant
hnore malo abipis gnato dissolution
striati. Cothut 7 quez venenositate
inducete morte a loco in quo nascitur
infecto ppt corrupco3 aliq ramq plate
vl arboris vistose aut putredinem
aut foramina alicuq reptilis pestifer
vicinitate. Ideo ffugi boleti sut mox
occasio leti. Tute osulis si sepis vte
fugis ut itaqz penitq euitant. p
signa fungi osgsati pmo oploto ori-
ginis ut sup. Dico amolliae multa qssiac
et humidi 7 ventositate nimium abhiido-
dante. Cura si dimisi qfrusta in acz
potu stat aut bni que usqz adputre-
corrupnt anathema sit ipis quos
si quis ignorant gmederit mox cu
lesioz sensit si potit euomat. Sym
aut pira in mete fiat 7 comedat
Item acetu forte cu sale in misse et
stius gallie pluerizatu cu aceto et
melle bibat. Sunt aut in nris hu-
ptibus plures ipos fugos ut vidi
auide comedentes eligat go bonos
signis alioz pmatos puta cuboleteuffugi. Boletow. i. rizkyn phyfferlinge
buchswme et morchula. i. markan-
la i. morchin et osiles qui sut in
vsu quos aqua in da deqna faciat
Item aprima aqua bn opssos i aqua
alia bn mida cu pir et calamito
repetes elixent. 7 tuc cu pipe zzibe
calamito 7 cermi odictos in dei nove
comedat modicate fugi aut super
pnas bn assi ia dictis spebz silitr
odiant. omnis p Rmif ut sup in sa-
nitatis custodia fructus roe cibi sunt
phibiti. Quibz da mehilog vti quez
bn passimus modeca no siffice neqz
cu cone alimti rmi precipue gra
medi. Et n sut quid calidos 7 pe
calidos infrigidantes

Sunt aut quibz vtimr ficus 7
quez dactili lic hic i ptibus
nris no nascitur. Oz vue cetiqz quibz
possiq vti moderate gra medie. Vn
R. sey 3 pm fructus magis nutrites
sut ficus 7 vue valde mature et
dactili i regionibz in quibz ee osuer-
udt qui ti ps dactili sm Renof collig-
7° lic pulmoz abstergant mehilog
epar opilant. Est ig abipis sanis
abstine. Sut aut quid infrigidates
calidos 7 pe calido ut sut pma
cerusa psica et quid gtiu fructes
Sunt aly laxatos ut vue 7c et sut
aly fortit ostipates ut cytonia pira
aliqui somp ino pnocates et sitim
extinguantes ut curbita 7 vue. Sut
aly otiu inducetes ut videbit in pcessu

Ficus put ad nos tnsfertur s. ficca
sm G de simplici medna viij° et
alimetoz 2° capitlo vij° 7 ecl anitr
2° Serapio 7 dyascorides 3 calida
in pri° gdus sicc aut in gdu pmo
opleto et 3 melior qua reces que
sicco noz 7 quto maturior pin-
guior sit 7 albior tanto vtilior
adais acctoibz inducat. Vetre laxat
vl opopilando splene 7 epar multu
impinguat. Oz nimis comesta ipm

opilat pulmonem pectus renes et vesicam mundificat abstergendo et secundum ceteris fructibus nutribilior generare. ideo cum nucibus et amigdalis comedatur.

Uva matura dulcis secundum G 2o alimentorum 10o capitulo et Avicennam 2o quo ad eius interiorem humorem est calida et humida corpus sit frigida et sicca quod adipiscimus cortice atque acino seu granulo. Melior est alba bene maturata in vite et post collectionem per dies reservata et aliqualiter consiccata. Est multi corporis nutrimenti quam ficus nutrimenti et crudi. Et duorum colligitur 7o et ysaac multum impinguat ut patet in custodientibus vineas. Et vetositatem morum digone induit. Et ficus secundum digone prima ventrem laxat mane comesta sine cortice et acino et statim a vite recenter collecta.

Uva passa pinguis et dulcis cum cortice tenui secundum Avicennam amica est epati et stomacho conveniens nutrimentum pectoris electis acinis seu nucleis confert renibus et vesice pectori atque intestinorum diminuit dolorem. Passa secundum Avicennam 2o et ysaac sunt humida in primo et sicca in fine secundi naturaliter stomacho conveniunt et sunt humida mane ante cibum sumpta ventrem leniunt appetitum faciunt. Et citissime putrefactionis resistunt ... postquam alia comesta ciborum eadem deserunt penitus et corrumpit. Unde Rasis 3o alimentorum post passa febres generant difficiles ad sanandum. Passa autem marasca et constricta stiptica indicantur.

Mora duplicia sunt quedam quibus magis utimur scilicet mora celsi que secundum Avicennam et ysaac dulcia calida et humida sunt atque acetosa. Et in corpus est stipticitas et infrigidata sicca et immaturis vel aliquantulum constrictis stomacho nocent quando in ipso subito corrumpuntur. Unde G alimentorum 2o precipit cibum abluere antequam comedatur quod sunt ... cibus ut patet secundum ysaac ventrem humectat et urinam provocat et que immatura constricta sumuntur constringunt ventrem. Sunt alia mora rubi id est bromber que secundum G multa comesta magis primis caput gravat et valde ventrem stipticat. Et secundum platearium mora utraque virtutem habent dissoluendi consumandi mundificandi uvulam relaxatam secundum ysaac sunt nutrimenti modici capiti et stomacho inferunt nocumentum.

Pruna sunt duplicia domestica et silvestria domesticorum quedam alba que penitus sunt vitanda. Et quedam nigra rursus nigrorum quedam sunt dura compacta natura magna et alia parva que sunt minus albis frigida humida in primo gradus primi secundum ysaac et humida in fine eiusdem et haec longe ante cibum sive prandium sumpta stomachum humectant ventrem laxant coleram rubeam reprimunt corporum cum usus nimius stomacho nocet. Et quedam sunt nigra mediocria bene carnosa subtilem corticem habentia cum sapore aliquantulum pontico et acido que longe ante prandium sumpta minus stomacho sunt nociva et sunt aliis meliora quibus ... propter nigra sunt ... Et quedam autem prima silvestris ut acatia que propter ... ventris fluxum nimium.

Pira duplicia conveniunt sunt domestica et silvestria matura utraque aut immatura ... secundum Avicennam et ysaac frigida sunt in primo et sicca in gradu secundo ... quedam sunt ut dulcia ... et sunt humore plurimo et laudabiliore quam poma et citonia generantia propter ... et omnes pomorum species secundum Avicennam cum abstersione prima sunt ... corpora stipticantes stomachum ... tussim sedat et ... semina seu nucleum ... stomachum confortant coleram propter rubeam comprimendo. Ventrem stringunt et propter constrictam. Pira autem ante cibum sumpta vel propter multa sunt comesta ... quadam

faciunt sepius passionem colicam evenire
Iussit ergo Almansor post ea ydromel cum
cymino cynamomo et consimilibus bibere
abstergendo Pirum secundum ysaac ponticum
piris ceteris nutrit magis vero intestina
et stomachum confortando licet asperitate
sua dulcia et grossitudine humiditatis stomachi
nocumentum inferat aliquale quod tamen per coctionem eius
decoctione tolli potest
Poma secundum almansorem frigida sunt et humida
secundum magis et minus racione aquositatis
complexionis in ipsis et sunt quedam pontica
et stiptica ut in matura et silvestria
primo et quamvis non licet matura quedam
sunt frigida et mirabilia stomacho calido
et humido forte consentia. quedam aceto-
sa et quedam dulcia aromatica et
matura que licet sint aquosa tamen plus
ceteris scilicet caliditatem declinantia et hec
tam dulcia quam acetosa precipue aromatica
confortat caliditatem superflua in corde
cordare et stomacho optime mitigando
stomachi caliditatem innuendo ante et post
cibum comesta secundum ysaac indicatis predi-
claribus / Cruda et inmatura secundum eundem
male mittunt stomacho nocent inferendo
dolorem / Crudorum usus frequens febres
generat diuturnas difficiles ad curandum
et idem de ceteris fructibus inmaturis
Poma sine sentiendum
Coctana secundum ysaac frigida sunt in
fine gradus primi et sicca in medio
secundi complus pontica et stiptica quam poma
Docet minus ipsis in stomacho comprimuntur
in stomachis infirmis quanto magis
infirmis auctoritate Ergo ruffus tamen sint
multiplicia inter omnia tamen meliora
sunt parva rotunda bene redolencia
et matura que stomacho humido et
varus humoribus et ieiunio bene cocta
ipsum scilicet stomachum confortant ventrem
stipticant atque urinam provocant / post
cibum ante vel inceptione nimia accepta
iam dictorum opposita operant / Et enim
stomachum evacuat ventrem laxat
consulta aut stiptica magis post cibum
ventosum et grossum magis racione gule quam
medicine. si morsum fecerit in stomacho
ipsum aggravant fastidium generant passionem
coliacam inducendo / Vinum eius Almansor
2° et mesue / primo eius ut quamvis cito
minus nimis utatur quia facit fortius
cibi descensum ante digestionem eius et
nimius comestorum usus coliacam generat
debilitatem nervorum inducit
Nux gallica apud nos dicta est
calida in 2° et sicca in primo sed
in qua grossa primo recipitur humiditatis
que cum perditur cum succedenti tempore anti-
quatur Nocet stomacho antiquis precipue
difficilis digestionis est atque in humoribus
colicos facilius tussim inmittatur / Ipsa autem
depurata acortice in aqua calidam
per nocte posita / Et et recens suam
humiditatem retinens melior est stomacho
precipue secundum almansorem cum melle comesta
secundum Rasis colligitur / Nuces vero recentes
laxat ventrem et provocat urinam / Et
quam nimium comestis utitur palisi ligwe
incurrit / Sed cum ficubus et rutha comeste
aeri pestifero atque veneno repugnant
Avellana ad caliditatem quidem minore
et siccitate quam nux gallica de-
clinat / Sed cum tercitatis soliditatis
maioris quam ipsa tempus digestionis tardiorem
compescat / Est tamen nutrimenti maioris quam
ipsa illa licet inflatione cum ventositate
in stomacho et ventre magnam faciat
evenire / Et quanto et magis fit stiptica
comprobatate tamen secundum almansorem licet colera
ac dolorem capitis generare ipsa tamen cum
parum comesta pipere maturat coriza
et reumatis per nasum / Et secundum ypocratem
in dictario suo dicit cerebrum augmentat
et cum aqua mellis accepta mitigat
tussim antiquam secundum Rasis et conpi
potesse videtur secundum primum tercium / Et cum
ficubus et rutha confert morsibus ve-
nenosis precipue scorpionis / Et dicit ysaac
quod si cortex interior sed ternuis auferatur

erit utilior et digestibilior maior [?] contra
tussim antiquam si cum melle pistata
sumatur. Secundum almi[?] 2o. de auellane
melius digeruntur si cum siccis ficubus
comedantur melius quam nuces faciunt
nutrimentum

Glandes quercue secundum ysaac frigide et
sicce in primo et sicce in gradu secundo
digestionis difficilis ventrem constipant
et urinam provocant tarde de stoma-
cho descendunt capitis dolorem in-
ducunt propter ventositatem quam stomacho
faciunt. Castanee calide in medio primi
et sicce in gradu 2o melius quam glandes
nutriunt et sunt ipsis facilius digeruntur
quamvis non magnam retineant virtutem ad
cibum. Et grana mentis assa et ieiune
comeste ventum ducunt restringunt atque
stipticitatis causa intestina ieiunum
precipue confortare

Amigdala secundum [?] de simplici medicina
alia dulcis et amara 2o ca. obmissis
ad presens amaris dulcia quibus vescimur
loco cibi quamvis dulcia fuerint habent
tamen aliqualem amaritudinem occultam
licet modicam et sunt mediocriter calida
quasi temperata et secundum quosdam ad humiditatem
declinantia aliqualem aperiunt mundifi-
cant et abstergunt omnibus hiis faciunt
plus amara et sunt nutrimenti modica
tamen boni et impinguant et iuvant humo-
res grossos exspuere a pectore et pulmo-
ne opilationes aperiunt renum ... cum ma-
turitate cum corticibus sunt supra stomachum
mundificant ab humiditate superflua
licet difficilis digestionis consistit. Igitur cum
melle aut cum zuccaro comedantur. Secundum ysaac
si per noctem excorticata in aqua ponantur
in operatione erunt recentibus propinque
et panos cerebri augmentant spermatis in-
generationem acuunt atque in renibus suo generant
laudabili nutrimento

Herbis de ... quibus
ut plurimum in ... utimur ...
de quibus animalia et suum nutrimentum
capiunt secundum damascenum de animalibus et de ipsorum
quodam ... superfluitatibus ut potest omnibus lacte
et caseis que tamen omnia in unum tuserunt
alimentum. Et quod alimentum capitur
duplici ratione scilicet vel causa nutritionis sive
restaurationis deperditi tamen de quo loquimur
hic capitulo presente dimissis ... ad elleboros [?]
Solus cibus sine quibus cuiuslibet rei
addita[?] ... substantialia
corporis membra. De quo ipse damascenus est
et inter dicitur ut plurimum aut sunt
ratione condimenti et saporis quos postius de
de saporibus hic dicendum. Caro autem
secundum ... hic cibus confortans corporis
magis appropinquans sanguini. Cum autem aliud
quorundam carnibus pro alimento fruimur quedam
gradientia quedam volantia alia natantia
de gressibilibus et de aliis hic intendo prosequi.
Sunt autem eadem domestica et silvestria.
Et secundum auctores animalia silvestria
calidiora et sicciora sunt domesticis
et digestibiliora illaudabile vero nutrimentum
generantia propter continuum motum atque solem
et aerem desiccantem. Excepta capra
silvestri scilicet femella capreoli que forsan
melioris nutrimenti existit in qua reperitur
caliditas et quasi humiditas temperata. Item
animalium domesticorum quedam sunt masculina quedam
feminina alia castrata. Masculina vero
femininis sunt calidiora et sicciora me-
liora atque faciliorem digestionis feminina
eque. Castrata autem mediocria iudicantur
non est autem in consideratione regis quem-
modum neque horum etas alium negli-
genda. Cum sint quedam lac sugentia quedam
decrepita alia adolescentia et alia
in iuventute perfecte complecta inter que
omnia lactantia humidiora existunt
exemplum animalium quedam in genere suo
humidiora dicuntur ut porci et pecudes
que complexione et etate inbeciunt
humidiores et propter quos ad digerendum diffi-
ciles humore seu fleuma generantes visco-
sum valde. Quod cum fortiter descendens
a stomacho a membris ac dissolutur

difficultius alia carnibus in conparacione existat
sicut ut bovina caprina cum ipsorum intellig[itur] con-
stitutis humiditatis conparalis siccitas temperata
sunt leviora et digestioni convenienciora vi-
dentur ut puta caro edi lac sugentis
que multis corporibus sanis et lapsis
convenire videtur et vituli licet minus de-
center aut omnia in suo genere sunt
sanciora et ad digerendum et per quem divora
propter essenciam caloris innati. Cuius causa est
in ipsis humiditas quod fluida seu
aquea attentaliter acquisita. Hoc enim chi-
mum malum seu viciosum humorem secundum
magis et minus generat generare. Unde ipsa
comesta egreditur a stomacho priusquam
fuerint complete digesta. Et adolescencia
aut et in iuventute manencia re-
commendata utique licet secundum magis et minus
in medio latitudinis cum sanis existentibus corresponder[e]
carnibus in ipsis plus existentibus forsitan
caliditas ducetur. Caro itaque melior
est edina et bona vitulina. Unde Avicenna
colligitur vero. Carnes edulie sunt meli-
ores humore vitulis odore atque anni-
cularis seu unius anni adolescentis.
Et Avicenna vitulie frigidiores sunt
quam arietie melior autem cum est
caro multonis seu castrati in sua
iuventute manentis et non sic bene dige-
ratur bonum multumque sanguinem generat.
Caro decrepiti mala est carnibus et castri
Carnes enim decrepiti in calore naturali
sunt defectum. Et secundum Avicennam dicitur magis
caro melior est atque ad digerendum levior
Similiter partibus dextre musculorum sic pura
et ossi propinqua caro sanior propter
opportunitas

Ceterum porci pinguis castrati et
domestici iuvenis bene pasti et
exercitati per motum quadrupedis secundum Ysaac
ceterorum animalium carne frigidior sit
et humidior multum cum nutrit bonum
chimum et sanguinem generat. Si bene digera-
tur ventre quietat licet debilem habitibus
incipientibus videatur. Unde in iuvenibus

maxime coleris digestione forte habentibus
et laborantibus ut plurimum convenit in
estate maxime quo ad carnes communia videlicet
rostrum aures pedes. Et hoc quod voluit
Rasis vii de ingeniis sanitatis cum dixit
nutribilissimum omnium cibariorum est sanguis est
caro porcina. Sed viscosos generat humo-
res. Ideo sale modico superaspersa
super per diem aut nocte vel salsa per
diem medium. Idem bene cocta cum herbis
et speciebus condita convenientibus a principio
comedatur. Si autem in sale diu per-
manserit sicut in partibus nostris ut
plurimum fieri consuevit tunc semper modicum
comedi poterit vel in principio aut in fine
Omnis autem caro super prunas assa ut
plurimum in fine fiat. Porcina assa-
tura et edina excepta que a principio sumantur
semper quia cutis assatur cum pinguedine
emittent. Similiter porcellus fugiat nisi
optime cum speciebus et herbis album condita
ac assus ponatur pinguis tempore estivali
Caro autem hircina caprina atque bovina
seu vaccina secundum posse sunt evitetur
Et non secundum Galenum Avicennam et Ysaac carnibus
bene digesta multum nutrimentum faciunt
sanguinem melancolicum grossum frigidum et
melancolicum generat ventrem constipando
conservando febrem quartanam in sanis
similis corporibus pinguis atque splene-
ticas passiones ac ceteras melancolicas
puta lepram et consimiles inducendo. Caro
autem vaccina secundum Avicennam malacianam
aliam ad stomachum prohibet provenire
Cuius tempus conveniens comedi potius ver ac principium
temporis estivalis. Animalium sil-
vestrium caro melior est capre sil-
vestris vel capriole hinnule atque dame
propter humiditatem per motum quadrupedum temperata.
Bona etenim caro est capoli iuvenis
licet calidi atque sicci

Ceterumque iuvenis porci silvestris
per Avicennam approbatorum auctoritate
melior est quam porci domestici. Et
ut velocius digerit in hieme per se

magnum dampnum inundat. Vnde G. i
9to de ingenio sanitatis. Cocas que inueniunt
copiose. Caro porcina et alia grossos
humores et viscosos generantia non
faciliter atque resoluuntur. Et terapnitie
terapnitie viii ut supra. Idem G.
laudabilissimam quos sermo iam caro porcina

Carnium iuuenum caro generat atque
eos per ysaac ut plurimum repleatur
cum sit melancolica dure digestionis.
Per cerdnit febre quartanam et per alias
melancolicas faciens passiones.
Leporis caro per A. calida et sicca
precipue antiquorum que secundum ysaac grossum
generat sanguinem fleumaticis forte conferens
ac per cerdnit assata intestinis vlcera-
tis est bona stomachum et humidum con-
fortando. Unum secundum G. de ingenijs
[illegible] melancolicum generat caro leporina
porcina siluestris est antiqua yrcorum
et vaccarum. Preterea antiquorum et magis
omnibus assatarum et carnes salsate
cha[illegible] [illegible]
Capreoli aut in unis partibus forte
magis ad declaracionis vsum quam
ad vite commodum creduntur. Lupi
caro secundum G. multis auctoritate quemadmodum
stomachum firmum confortat atque humidum
exsiccando. Vrsina caro per ysaac
est viscosissima digestioni inobediens
et grossa pessimum faciens nutrimentum
Cerebrum quadrupedum animalium cum
medulla ossium eorundem pinguis
corporis penitus existent. Et non secundum
G. xij° libro sectarum. Cerebrum non opte
assatum vel coquatur magnum facit
precipue stomacho nocumentum. Cerebrum ergo
grossa cibi bonum assium creditur et secundum G.
arietis et vituli. Alterius vero nauseam
efficit appetitum. Medulla ergo secundum ypo-
cratem melior est vituli et ceruini thauri
et ergo si cum pipere condiatur et comedatur.
Leporis cerebrum assum et rane potius
medicine quam dicatur. Vale in paralisi
corporis et tamen nimis descendentes a cerebro
confortando et omnis carnes cordis pin-
gues sunt pinguiores. Cor cum grossa cibi

non competit stomacho digerenti debiliter cum
dure digestionis existat grossum generando
sanguinem. Hepar ex animalis quadrupedis
existit minus assum precipue atque
tactum superflue. Ergo gratum cum coclear
quod assum moderate fiat. quoniam sed non
nisi raro stomachus recuperet cum splene
atque pulmone ergo pulmone excepta
quibus pole fuit dimittant. Lingua
plus ceteris ad esum creditur. vituli atque
Volatilium quedam ceterum
domestica sunt alia siluestria quedam
vero paludestra sine aquatica omnia
metholog secundum ysaac volatilia animalibus
sunt ambulatilibus leuiora maxime cum
precipue siluestribus illis et domesticis
sunt nutrientia sanguinem laudabilem
licet fortiter resolubilem generantia
Pulli columbini seu columbarum secundum
cerdnit et ysaac calidi sunt et humidi
copiose inuenies. Vilac inerpretes
meliores dicuntur licet non secundum rasim minus
confortare. Si forte cum salvia et gingibere
inuripi impleti assentur licet in hoc
siluestres maiores virtutis efficacie
magis humiditatis et fleumaticis videantur
quos celici et nati seu animaliter
calidi fugiat quo ad esum
Anseres inuenies et anates seu
anatarii et anetas masculi seu
mariti speciebus quiescentibus conditi allio
vel cepis sine herbis odoriferis magis
anseres impleti et assi. Sed non nisi
raro sumantur. Item ma secundum dinis 2°
anas natura calidior omnibus dome-
sticis auibus multi boni nutrimenti cum
ipse precipue siluestris existat. Vnde
in calida seu calida faciliter febrem
inducit. Insfleutiua vero et frigido
vetustatem dissoluit. Et eius stomachus
est plurimi nutrimenti voce clarificat
caro comesta stomachum aggrauat
et hec plus aucseris. Utrumque aut
ale cum collis plus valent ceteris
comedantur.
Auium siluestrium secundum ysaac et
meliores sunt perdices cum motanie

quia campestres maxime iuvenes que
secundum Rasim experientiam est de stomacho
humore putridum removet. Deinde turtures
secundum ysaac omnibus avibus sicciores que
frequenter comeste dure ingenium acuere
atque memoriam confirmare. Et secundum iuvenes
et aves agrestes grana in principio
comedentes. Preterea omnes avicule silvestres
sive campestres sunt bone
exceptis passeribus qui secundum ysaac sunt
siptici et omnibus aliis calidiores avicule
omnes plerumque ipse ventre constringunt
quamvis forte propter hoc plus faciat
et alauda coturnices quas nobiscum multum
appetunt homines non sunt sane quoniam
secundum Demir experientiam et non operes quod
non elleborum comedunt in hominibus
ipsis frequenter existentibus tetanum et
spasmum inducunt. Dicitur et pro auctoribus
expletur. Omnes et aves seu volucres
magna colla longa habentes
secundum A. et aquatice sunt male. Alemethilos
magnarum et grossarum avium
comeste sicuti superdictarum boni sunt
chimi atque carnes faciunt nutrimentum
dicto de animalibus tam gressibilibus quam
volatilibus nobiscum magis consuetis in
de corporum infirmitatibus et cetera.

In domestica pulli iuvenes cum
stomacho et epate et testiculis sunt
meliores et precipue masculi. Carne imi-
pletes. Gallina mediores propter eorum
humiditatem incipiens. Et capo vim-
am et insta cornis maxime si pasti fuerint
libere in villis et curiis non impullorum
carceribus educti quod de supradictis et dictis
et animalibus sentiendum quorum scilicet pullorum
non solum carnes vim secundum auctores cerebrum
quod intellectum acuere videtur. In super
epar et brodium comedatur quoniam ab
ipsorum medullis sit generandum. Et secundum
Rasim in sua virginali experientia
habeant coitum generare. Galli decrepiti
scilicet vulgares astrologia mea tibi non
suant. Sed pronunciare curam sine
horarum distinctionem permittant.

Et secundum ysaac et demir experimentum con-
positum et substanciis videlicet aque-
itate, butirositate et caseitate aquitas
nitrosa scilicet calida et butirositas temperata
versus caliditatem declinans. Caseitas
aut terrestris frigida est et sicca. Lac
ergo secundum se totum videtur quodammodo temperatum
licet versus primum gradum frigiditatis de-
clinet. Et hoc dicit volens G. x° de
simplici medicina ubi inquit caliditas
lactis est infra caliditatem corporis temperati.
Et si possibile esset ipsum gustare dum dige-
stum est in stomacho esset dulcius quam
melle. Et coagulatur infra lac in stomacho
frigido acescit et in calido fumigatur. Unde
Demir lac acetosum est frigidum et siccum.
Lac caprarum propter vicinatem melius
est et nobis famis ad usum et magis
temperatum lacte mulieris excepto quod
adhuc melius videtur. Deinde vaccarum
quod magis est grossum propter comitum quod
vehementer grossius indicat. Et secundum A. et B.
lac valde est nutrimentum quoniam equat
thimos confortat corporis sorditiem
abstergendo. Unde de sanis que sunt boni
pastus animalibus mulgeatur maxime
si cum mellis favo modico vel sale
aut zuccaro comedatur. Non G. 7° amfo-
rismorum lac dare caput dolentibus
malum. Lac si secundum quod convenit digeratur
facit optimum nutrimentum. Ipsum et cum sale
coctum et melle ventrem laxat. Lactis
aut usus fumositates generat in capite
debili et stomacho calido generare precipue.
Et dixit ypocras particula 7a amforismorum
lac dare tisicis et Demir prima tercia lac
bibere qui debilitatem virtutis cum capitis
dolore haberent quia ut G. in quarto amforismorum
predictum in 7° de sanitatis ingenio vo-
luit. Lac est unum de rebus cito corrup-
tibilibus. Et in calido fumigatur. Unde
utique dixit Demir scilicet tria primum
pisces et lac et que eis similantur
post motum laboriosum non comedantur.
Et in scripto corrumpitur et idem libro 2°.

lac in sint lac p9 ipm quiescere oportet
no dormiendo de sup. Et nisi prius
de stomacho descenderit sup ipm cibu
aliud no assumat et plus valet gestu-
tibus f. senibus qm adolescentibus
colicis. Et in senes eructat remo-
vendo putridum a corporibus in iuvenibus
aut colicis in tolerans facile per-
mutat. Itf idem ome lac facit possibile
opilationes ppter pt lac camelorum et
plus ppter caseitatis paucitate. Lac
ebutiratum est frigidum et siccum et i estate
multum refrigerat colericos. Et id ipm
de lacte congelato ac et de simili composito
sentiatur. Ibidem plurimus lactis usus sim
quosdam pediculos generat. Itf lac malum
est in vris et dentibus egritudines frigidas
et flebilitas. Et lac capinum consert
catarris quia ipos restringit et lac
est cura oblivionis ex stultate siccitate
puenientis et estatre atque alienationis
mentis et dentibus nocet quia ipos corrodit
et gingiva mollificat. post ipm go ob
e lavandum et lapides generat occulorum
tenebrositate inducit. Lac cocta cum
piscibus et vino i ipsa sil mixt scotho
coniugant ne lepsitas vel egritudo
tibi similis generet.

Butirum q sim de. ca. et hu. virtuosum
vel ut dicun e aliquantulum apatum via
comiti sicud pinguedine qualibet alia
e moderate utendum cum cibo. Et in pr-
cedendo qualibet sumpta superflue licet
butirum proprie ventre lapat et cib
stom inrisplos mollificat cibi appetitum
debilitat nisi forte homo butiro ab
infan fuit assuetus. Vnde Galienus
3°. In regione sua homines loco olei
utuntur loco butiro. In tussi sicca et siccam
cum amigdalis quiescendum et zuccaro
inst notabile iuvamentum quia reddit
sputum facile expuendo ipm et
limitum sup morsum canis vel scorpionis

Caseus sim veneno resistit
Ca. ex lacte factus recens frigidus
et humidus in gradu 3° et salsus antiquus
est calidus et siccus in 3°. Et melior
caseus capitur que laudabilibus herbis
pascuntur. Butirosus ille qui medius
est inter illud qui extendit ut butiru
vnc et inter nimis frangibilem quia
ambo expm sunt mali declinans ad
dulcedine quandam suave cum medio-
critate salsedinis. Recens valde imutans
duri et abstersivus precipue si mel p9 ipm
subito comedatur. Leniter ventrem
soluendo atque colera educendo. Caseus
aut salsus et vetus comestus co-
leram generat. scotho plus nocet et
vtriusque. Immo qualibet caseus lapide
generat in vesica et renibus maxime
in corpibus ad calculum paticis nunquam
igitur pessilum vel aliqua res dure
retiua comedatur cum caseo ne ipm
ad vias strictas faciat opilatio subito
penetrare. Caseus vero bonus in aqua
bnd decoctus atque coctus cum aliis
cibariis possibile sim. Itf no coctus nisi
assus in fine gra delatationis ac
expressionis ciborum comedi pt cum pira
ul sine pira cum modica quantitate

Ova p. d. et ysaac proprie gallina-
rum ceteris partibus ad temperamentum declinant-
vnde quantum ad vitellum ad caliditatem
in quo ad albumine ad frigiditatem
Sz quantum ad vtrumque ad humiditatem pue-
nirent omnes ova anetarum et aucarum
consimiliterque turpis sunt ora exsistant chimos
malos generantia et fumosos. Ova
aut omnibus gallinarum maxime quo
ad vitellum recentia sunt ceteris meliora
et optimi humane vicina precipue mollia
fracta in aqua feruente in parapsida
aut in xo igne et no fumicibus
assa ut humiditas superflua p teste
poros valeat libere exalare calidi
cum comesta ante penetrationis sunt
et maximi nutrimenti. Vnde Avicenna sex
secunda capitulo xv°. Optimum aqua tor-
me et ouorum vitella f. mollia

sorbilia sive sanguis sint vicina
ova aut dura cocta vel assa aut
in patella cum aliqua re frixa gravia
tibi tum tarde & penetrationis existant
et dure digestionis nisi in stomacho
forti sint quantum possibile sunt evitanda
Comedenda sunt ova mollia secundum ad
vitellum in yeme et quo ad albumine
et vitellum sicut sorbenda sunt precipue in
estate valent insuper ova sorbilia
non solum via tibi confirmant et gravia movere
et .v. asperitate tollunt gutturis pectoris
et pulmonis

Pisces p. d. recentes omnes fri sunt
et humidi aquosi et viscosi fleumatis
generativi nimis mollitie inducentes
unus tamen forsan lucei et pisces squamosi
puta perce consiles et adhuc forte
magis quod mares marini / Salliti aut
omnes calidi sunt et sicci et magis
diuturnis et tempore longo in sale mane-
tes / Piscium aut secundum ysaac in dietis
distinctionibus pluribus quod gravi diversitatis
obmissis pisces itaque per antiquos prius
ls. et ysaac tertius saniores sunt marini
et ab omni corruptione remoti / In
sanguine generant ad temperantiam alimentis
declinante / Idem pisces dicunt fluviales
in flumine magno claro currentibus
a civitatibus remote manentes aliis
fluminibus laudabiliores existunt aquibus
aque claritas cum ipso tollit gravitatem
odoris in primis aut manentes fluminibus
tarde fluctibus et in immundis civitatibus
quod propinquis consides in carne pinguiori-
ores ac viscosiores graviorisque odoris
existunt Deinde ad digerendum duriores et
multum fleumatum quod immundum ut plurimum
generantes quos sepe comedentes multorum
febres consilesque morbos incurrunt / Et
in de aquis extracti putrescentes sicuti
corrumpuntur / Pisces vero de lacubus stagnis
atque paludibus locis et lacunis in quibus
piscatores suos captos retineant
sunt omnibus viscosiores pinguiores
fetidiores odoris peioris saporis duri

digestionis multum cito corruptibilem
generantes cum sint de aquis que tantum
putredinibus confirmant multum / Sunt et
per omnibus pessimi generis de fluctibus
lacubus meliores huius modi reputantur
/ Item ysaac pisces multiplices considerantes
in eis diversitates varias sortiuntur de
quibus hic scribere esset tediosum / Pisces
itaque planius meliores seu saniores
existunt mediocres non valde magni
neque carne dura neque siccam habentes
nec nimis pinguedinis vel viscosi de
aquis recentibus currentibus petrosis et
arenosis ut tructe et consiles quod aquis
operariis et immundis aquis dispatiis
a ventorum flatibus agitatis atque de
mari boni odoris atque saporis suavis
squamosi gurgite et stromvische
ut sunt lucei perce et alii qui de
aquis extracti non subito corrumpuntur
Inter pisces aut duram carnem habentes
semper eligendus est minor / Sed inter molles
est maior ad minimum aliqui eligendus
quod sunt durus habens carnem melior est
/ Sallitus recente / Recens stomacho frigido
ac calido quidem existit / Stomacho vero fleu-
matico et frigido illatenus convenire videtur
cum habere ut durum sed fleumaticum et
viscosum habeat nimium generare / Cum
quidem stomacho fleumatico sallitus cum
sit siccus et calidus amplius competere videtur
/ Cavendum vero ne pisces duram pellem
habentes et magni ut sturiones esoces
et consiles sepe comedantur statim capti
recentes / Sed aliquibus diebus sale cum corpore
sale respuentur / Recentes aut aliquantulum
magis assi et vino in quo sal dissolutum
sed assi quam cocti generantur et precipue
tempore yemali / Estate vero ut plurimum
habens oppositum teneatur / Cocti vero pisces
in vino speciebus quam convenientibus conditi
cum sunt tempore convenire / In patella
frixi cum oleo olive aut butiro congrue
fiunt / Sed non nisi raro semper cute
cum pinguedine removendo / Pisces aut
paludosi seu lacunales viscosi et consiles

si emitam non potent salso cum cepis
vel aceto coquatur atque sale sinapi
et pipere speciebus que consilibus optime condiantur
lardosi vero ut balene turine .i. hu-
sen et huius similes multum salsi ut optime
possunt cocti in quantitate parva et modica
propter ventris laxatorem in principio ante
alia cibaria comedantur / Sed cetti pingwes
papue semi salsi et aceti seme post
possunt die uno seu pauloplus vel minus
sic servati et cocti ut dictum est et conditi
securius possunt sumi

Cancer duplex est s. marinus et fluvial[is]
quo utimur qui secundum Serapionem est plurimi
nutrimenti difficilis cum digestionis et gravis
odoris quod vastat preterea decoctio atque
ipsius preterea separato que est ut aqua de-
coctorum cum lixivio aut cum aqua et
tunc bene lavetur ut eius odor gravis
tollatur / Deinde bene coquatur tandem cum aceto
et sale modico comedatur / Sic rursus supra
est cibus bonus et restauratio colitis
et ceteris maculentis frequens eius usus
arenes canis rabidi dicitur preservare
Caro etiam ipsius secundum Avicennam cum lacte
asine sive capre comesta prodest
ptisicis ethicis et consumptis

De castore qui .i. alio nomine ap-
pellat ad primus quo ad esum via
tibi nichil reperio in regule super dicto
cum sit aliud in sua dispositione mirabile
et in natura videtur aquatile et
terrestre velud ermofroditus applaudens
quadrupedibus in terris suum vero cum
piscibus domicilium possidet delectatur
in aquis / Cuius cauda cum piscibus
diebus ieiunii licite vescimur / Ceteras
autem membra eius corporis abesu quasi
anathemate prohibemur Racione igitur
grossitudinis et viscositatis in mense
cauda sicuti viscosi et grossi supra
dicti pisces cetti preparantur / Testimonium
eius quod castoreum dicitur calidum et sicce
gradus 3 iuxta quantum sicut vero gradu 2o.

via tibi non sunt / Sed solum in quibusdam
casibus gratia medicine de quo ad primus
postponendo sermonem

Habito de cibis qui in sua dispositione
naturali assumitur sine preter assumuntur absque
alterius conditi a mo ut supra premissi
de condimentis artificialibus / Sequitur de cibis
et specierum saporibus est condiendum que
ut plurimum condimenti appetitum provocant
et delectant . ac et ciborum quorundam
maliciam quoque corrigere Et insuper distra
sia sine lapsum quorundam membrorum et
corporum alterare Cibus itaque dulcis
est que natura diligit et citius ipsum
attrahit / unde bene digeritur et multi-
plicat nutrimentum opilationes nichilominus
sepissime inducendo Unde dicere voluit
Rasis tercio primi capitulo viio sic inquit
Res dulces ad saciendum opilationes
sunt velociores quoniam natura eas trahit
ante quam digerantur

Dulcius igitur aut inter cetera primo mel
videtur esse apud quod secundum Serapionem calidum
et siccum in 2o. Et mel canne de quo
fit zuccarum quod dicitur calidum et humidum
in primo / De melle apud dicit G. 4o de
simplici medicina capitulo 7o. Mel est
dulcius omni re et generatur et generat humorem
in corpore maiorem scilicet calido omnibus
humoribus amaciorem dimisitate qua in
ysaac tetigit in dictis sic dicens mel
est in hominibus actiones dinsitas quia
in quibusdam est salubre et sanitatis custo-
ditivum in quibusdam autem sceptrum sive
et morborum generativum de quo inferius
forte dicetur / Unde Rasis de quibus
res quibusque est fortia preparatio corporis per
et calida preparatio pauli Et secundum eundem
dicit Mel est acre et viscosum Et nil
melius est quod dulcedinis est boni
odoris ad citrinedinem quidem et rubedinem
declinans non subtile neque viscosum
Et melius est vernale / Deinde estivum
malum vero dicitur hyemale / Virtus pre-
cedens mellis est multiplex quia abstergit

aperit orificia venarum resolvit humiditatem
et ipsam confusam expellit putrefactorum et
carnis corruptorum corporibus G. in libro de
cucchimia arcel in calidis complexionibus in colera
flegmaticis et senibus est optimum intinctum
aqua mellis confortat stomachum et facit.

Cibus amarus appetere cibum
Cibus non nutrit unde G. de simplici
medicina 4° res non nutrit amara
sed dulcis ymo pedaliter tamen exasperat et
abstergit Propter quod sollicitudinem tollit 7° amara
interficiunt infantes cum multum eis utuntur.
r. Res acuta secundum Avicennam abstergit et resolvit
fortius quam amara ut piper et sinape etc.
et linguam vehementius mordicat quia
acutum est quia acuta cum calefactione acutum aut
cum infrigidatione etc.

Sapor salsus a sale dicitur communis est
quo utimur condimentum quod secundum ysaac
calidum est in 2° et siccum in gradu 3°
Virtus igitur eius est calefactiva et multum ex
siccativa incisiva expedonativa et constrictiva
stomacho quo in se non modicum nocivum.
Acetosum dicitur ab aceto quod secundum auctores
sapor est siccum cum subtilitate magna
...c et tc ... temperate ... frigidum frigide
... est acetum licet in quandam
sibi caliditatem admixtam Unde G. 9
de simplici medicina 4° acetum est res composita
ex partibus contrariis ultra contrarietatem quam
quedam earum sunt frigide et quedam
calide Item G. de simplici medicina p°
acetum infrat vehementer et penetrat
et pervenit ad omnia membra facile
et velociter Unde vis nocendo ypocras
et volens nocumentum aceti onde de regimine
acutorum 3° dicebat feminis plus quam
masculis inimicatur quia matrici nocet
Et idem super dixit accedo aceti adiuvat
eos qui coleram habent amaram
non aut qui coleram habent nigram id est
melancoliam quia ipsam multiplicat Porro
Avicenna in fen 3a primi i medicate dictans
de saporibus nocumenta tangebat cum
dixit Ex acetoso fit senium Similiter ex
acuto et ex salso fit stomacho nocumentum
saporis igitur nimius usus fugiatur secundum

ysaac aut si acetum cum cibis coquatur
vel ad re aliqua commedatur stomachum
corroborat atque appetitum provocat sitiz
mitigando Et super de saporibus dixerat
Si ciborum acetositas in stomacho et intestinis
humiditates quo quam ipsam invenit ipsam magis
et deponit Si vero ventre humiditatem invenit
privatum exsiccat superflue dissolvendo.

Cibus unctus et constipat
Cibus secundum Avicennam lubricatis est et leni
ficatis cum digestione prava ut amigdala
de quibus super et secundum ysaac semper super
alia natat cibaria sicut oleum et butirum
stomachum mollificat atque comedendi desiderium.

Cibus ponticus appetitum
Secundum Avicennam si est ponticitatis debilis
confert ut pira immatura Si aut fortis
fuerit comprimit vehementer ut ex gratia
mirabolani propter citrini licet non sicut
cibus etc et secundum ysaac exsiccat et humi
ditates ingrossat Et secundum eundem ysaac
omnis cibus ponticus naturaliter est stipticus
humiditates ingrossans et desiccans

Cibus stipticus secundum Avicennam constipat
indurat confert et inspissat Et
utique in primo in se assumptus ut dictum est
super ut plurimum constringit et acceptus in fine
relaxat omnis hic plus potitus expetitur
Cum aut omnis cibus vere sapidus in
lingua saporem suum imprimat et in gustu
hic res insipida est privata Est aut
secundum Avicennam duplex insipidum Unum penitus
sapore privatum secundum rei veritatem ut
forte sapor privatum aque ad quos ad
gustum privatur sapore omnis secundum veritatem
sapore non careat ut forte sapor aeris
forsan ex gratia ferrum pollitum Est quod
tale insipidum quod in seipso habet saporem
propter cum spissitudinem suam magnam nichil
ex eo resolvitur quod lingue et gustui
privatur vel iniscatur in ad partes forsitan
minimas dividatur et tunc sapor fortis
in gustum potius apparere Ex dictis itaque
patet potius quosdam sapores in sua
perfectione non esse inseparatos multum acceptabiles
in alienatum per admixtionem forte
ad dulcem iniscantur ut secundum ysaac

si cibus insipidus et aquosus cum aceto
et sale optime condiatur. Si acetosus solum
sal sufficiat condimento. Si salsus acetum
hec mutuo se restringunt cum aqua
vel ex toto. Si cibus est ponticus cum aqua
dulci optime insidatur qua effusa. De
in aqua reliqua decoquatur. Si cibus
amarus sint primo coquatur in aqua
deinde extractis abicta cum aceto et sale
speciebus convenientibus condiatur. Si vinctuosus
per ysaac sale tamen secundum .a. vero sen 3a
ponticis ut castanea et similibus emendetur.
Cibus acutus simpliciter acuminis ut sepe
sinape cum sale aqua et aceto modico
de cibo de ciborum corrigatur
[h]erbarum de ciborum saporibus ut de condimen-
torum materialibus et dicendum sufficiunt
nunc que piper in usum modo et preciis
dicatur. Est autem piper triplex longum
album et nigrum. secundum auctores calidum
et siccum in 2o gradu nigrum proprie dicitur
longum aliis dicatur. Hendius piper ingis
mordicans et corrodens album aut
minoris caliditatis et humiditatis consistit
piper quod per .a. attrahit resolvit et
abstergit. Et quod cum una passa ma-
sticatur flegma grossum eradicat et viscosum
nervos calefacit et corroborat confortando
cum digerit provocans appetitum. album
magis stomacho convenit ipsum vehementius
confortando longum aut cibum stomacho
descendere facit subito. Piper nigrum
proprius supra in complexione modica urinam
provocat. minimum vero acceptum ventrem
stimulat ad secessum. Et secundum ysaac quod
est horum stomachum frigidum et humidum com-
petit viscosis mundans humoribus
et pulmone ventositates terminat
et dissolvit flegmaticis utitur plus conferre
cinamomum quod videtur

Cinamomum duplex est grossum vero et subtile per damnos
et ysaac calidum est et siccum in 3o gradu
Eligendum est illud quod est boni odoris et
acuti saporis aliquo mordicative est
attractivum et valde subtiliativum aperitivum
putrefactionem prohibens atque humorum corrigens
corruptionem. Ipsum sepe comestum oculos

tenebrosos clarificat tussim sedat. pectus
a grossis humoribus mundificat abstergendo
confortat stomachum humidum et desiccat. Epatis
opilationem aperit ipsum et confortando
menstrua provocat et urina et vero contra
venenum a morsu venenosi

Zinziber per .a. satis est piperi similis
in natura licet in subtilitate cum eo
non conveniat. calidum est in fine tertii siccum
in 2o cum humiditate superflua que in
eo diminuitur cum in melle mittitur. memo-
riam corroborat humiditatem capitis
et gutture abstergendo ipsum comestum
sepe vel bibitum oculos clarificat tene-
brosos humiditatem desiccat et digerit
frigiditatem epatis et capitis corrigendo
Coctum post fructus humiditates ipsorum
corrigit desiccando. Et contra sicut cina-
momum contra morsum venenosorum venenosorum

Crocus secundum .a. calidus est in 2o siccus
in primo. Vinum cum aliis colligit vires. Crocus
calidus est in 2o vituatur. Et vinum calidum
in 2o actuatur. Eligi debet ille qui est boni
odoris cum pauca superius albedine ipsius
ipse est digestivus stipticus resolutus cum
caliditate sua aperitivus. Eius usus colorem
bonum efficit. Capitis cum dolore generat
sibi notes et cum vino bibitum vehementer
inebriat ita ut sine causa risum
inducat. Sensus obtenebrat. Sompnum
provocat. cor confortat. pectus lenificat
anhelitum facilitat. instrumenta pectoris
et spiritus anhelitus confortando ipse
provocat stomachum cum facit nauseam
atque prestinit et deiciat appetitum urinam
provocat coitum excitat. Item in magno
status pondere cum sit auctorum dicatur
per dominus letificando interficere ut venenum

Cinamomum per .a. et ysaac ceterorumque
calidum est in 3o et siccum in 2o ven-
tositates resolvendo terminat et expellit
incidit et consiccat cum stipticitate aliqua
usus est minimus facie citrinat cum aqua
infusionibus eius ipsam clarificet quod cum
aliqua bibitur et aceto anhelitum tollit
difficultatem. Item cordis timore abscindit
urinam provocat. Omnem contra morsum

virium [con]venescere maior est virum sfluens quod siler est semen liui secundum diascoridem licium ad aceto bibitum curat singultum .i. gyjsschyn cum aqua inflationibus atque torsionibus ventris medetur. Licium vino aut bibitum confert stomachi humoribus et veneris et per plateari[um] digestionem confortat bibitum et comestum

Cardamomum duplex est magnum quod tu frangit granum album intus invenitur mordicans quod apud nos rarissime vidi et de russia solidum transportari. Aliud autem parvum est et aromaticum et granum nobilium habetur in usu communis hominibus ipso granum non utantur nausea tollit vomitum compescendo valet contra sincopi et passionem cardiacam de frigidis causata humoribus flegmatica confert

Cedrum secundum pla[tearium] candido Cedrum calidum est et siccum in 3o diuretic[um] est stranguiriam curat digestionem bonam efficit et cibis bonum prestat saporem prestat stomacho frigido et humido est confert et plus quam anisum ventositates expellens urinam provocat inflationem dissolvit propter quod usus preservat a febribus eo quod grossos humores subtiliat et incidit. Cedrum tamen tamen non sit

Cariofilis dicti febre fiunt Cariofili sunt nuces quas utimur. Sunt calidus et siccus est in 3o. Aliud maior antofilus dictus .i. cum natus procedens in arbore maiore sicut ficus maior precedit minorem et est calidus in 3o est magis humidus in aliis sicut dicitur super de pipere longo. Cuius per alios magis humidum dicitur cum nigro quod calidum in 3o ad quartum tendens et siccum in 2o. Est autem utrumque visum abstergere cor epar et stomachum confortare atque nauseam reconciliant cum vomitu et dolore matricis consumit

Galanga secundum humores Serapionem est calida et sicca in 3o confert flegmaticis stomacho frigido et humido mirabiliter confortando bene digerit ventositatem dissolvit passionem colicam removendo. Eligatur ... rufa nodosa

Nux muscata secundum Serapionem et plat[earium] calida est et sicca in 2o et stiptica ventrem stringit aromatizans stomachum et confortans digestionem provocans fumositates a stomacho auferens ventositatem expellit. Confert epati opilationem splenis urinam provocat visum confortat et os stomachi quia stiptica est

Macis p[er] B. vij° simplici medicina in calido frigido temperata vel stiptica et sicca in 3o secundum Serapionem et paulum est cortex arboris nucis muscate eiusdem virtutis vel cum nuce muscata propter aromaticitatem odorem efficit bonum stomachi et ventris inflationem resolvit capitis dolorem ex ventositatibus frigidis tollit

Cubeba quoque utimur in cibis et non nisi raro que secundum platearium est sicca et calida qualitate contra sincopim valet et distemperantiam de frigidis humoribus generata stomachum frigidum confortat et humidum secundum Serapionem cum vino sumpta provocat urinam et menstrua frangendo lapidem in vesica

Coriandro etiam aliquando utimur si non in aliis saltem in sinapi in composito tamen sit hiemali quod per d. aliorum auctoritate frigidum est in fine primi gradus usque ad secundum et siccum in 2o secundum ante[dictum]. Contra aliorum auctoritatem ad caliditatem declinans licet non remanente eius succus multum assumptus cum infrigidatione interficit homines in ipsis cum stipticitate cum stupore et ... ad caput vapores ascendere prohibet ascendentes et ... quoque ipso utimur in cibis est non nisi raro visus tenebrositate inducit seu efficit usus eius nimius confert timori cordis calido ex caliditate causato stomachum confortando. Calidum tamen sedat vomitum ventrem stringendo et multus eius usus cum quantitate multa efficit sincopim et tristiciam generando

Sinape quoque utimur cum ceteris condimentis quod per B. viij° de simplici medicina est per d. calidum est ad gradum quartum maturat et incidit flegmaticos

humores et frigidos dissolvit ventosita-
tem et sedans dolorem splenis ante-
niat duritie et sciatice mitigat dolo-
rem et humiditates que in capite opposi[tio]ne
sua aut generat vehementer secundum ysaac
stomachi et epatis humiditate desiccat
Allexan[der] de quo super in capitulo de radicibus
cum cibo sumitur quod quidem rustici tyriacam
appellant unde in libro xii° sectarum sic
inquit si in frigida regione hyemalibus
presibeatur magnum infert nocumentum
Aniso est unum et aneto seminibus
Aptis anisum per omnia vi° simplicia
nectio et saporione calidum est et siccum
in 3° urinam provocat ventositatem
dissolvit sedat dolorem inducit sudorem
sitim abscidit causatam a febre falso
epatis et splenis opilationes aperit
renes et matricem mundificat et per constan-
tiam si modicum torrefiunt et de panno
raro olfactum fuerit capiti dolorem
de ventositate tollit atque reuma re-
Anetum per omnia consimdit
Simplicia medicina vi° calidum est et
siccum in 2° humores crudos digerit
sompnum inducit sedando dolorem
secundum ysaac semen eius lac augmentat
urinam provocat ventrem aliquorum putredine
mundificat Species dictarum simplicium
corporum per salsamentis condimentis pluribusque
praborum saporibus coquorum seu coquinarum
quinto ingenio qui per artificium in
ciborum nam noverit singula apparare
unde per omnia super primo legimus actum
non est possibile homini si addiscit aliquam
scientiam ut addiscat et comprehendat omnia
particularia illius scientie in sanitatis custo-
dia nequaquam negligenda est in considerare
tibi substantiam Et nam cibus corporis grossus
videlicet ut super patuit parum nutrienti
ut caro salsata et caseus vetus vel
multi nutriendi ut caro vaccina ova
dura etc. Alter est cibus mediocris
substantie et cibus subtilis de quibus
auctores locuti sunt secundum 2am primi ubi
dixit Nutrimentum alia sunt quorum
natura vicinior substantie sanguinis
sicut vinum et ovorum vitelli et agna
carnes s. pulli multi nutrienti vel subtilis
lis sunt parum nutrienti ut olera quedam
puta atriplices etc. Alia sunt para-
plongiginora ut panis et caro ad
sanitatis vero est autem secundum tria eorum re-
dixit dicens Nutrimenta subtilia videlicet
moderata magis sunt sanitati conservativa
virtute autem minus iuvant et fortitudinem
grossa vero sunt hiis contraria plenius
autem hoc dixerat omnia prima afforismorum
quarto ubi super tenues diete sunt in quibus
Cibus grossus augmentabit mediocris
seu moderatus custodiet subtilis vero
minuit virtutem in sanis
In hoc autem considerandum est etas ordo
ars tempus regio consuetudo complexio
atque cum ceteris stomachi fortitudo secundum
ysaac in dictis universalibus nullus
ambigit esse alium cibum iuvenum et
alium senum et in vere alterum et estate
in regione septentionali aliud quam
australi aliud se exercitantium et aliud
inquiete manentium Iuvenes et exer-
citi laboratores fortius et rustici cibum
appetunt grossiorem ad digerendum durior
atque ad dissolvendum tardiorem unde
de accidenti vi° et fine Iuvenes quod ducit
est melius digerunt Senibus autem
et delicatis ceteris cibus dandus est contra
subtilior ad digerendum velociter atque a
membris ad dissolvendum facilior propter quod
in quarto amforismorum particula prime Senes
facile ferunt ieiunium Decrepitorum
non est sicut lucerna ad extinguendum
parata que cum fere extinguitur parum
querit olei ut administret Et si
modicum expresserit nutriris extinguitur
Et in quarto amforismorum ibidem Item sicut
ubi calor paucus ibi cibus paucus
petit Si nam paucis carbonibus ligna
plurima aggerentur ignis nutriturus suffocatur
unde de accidenti v° Senibus occasione
pura timor accidit et hiis propter amittere
3a primi ab omni nutrimento sibi caveat
ex quo melancolia generatur a flegmi
et ab omni calido acuto et opositivo

sitate aut capitis quibus convenit uti put
eum p avicē bn inferat et humectat

Dec tibis sm aui tpa capiendis ypo
tras scribit amphorisorz 20 qui estate
t autupno gravissime ferunt cibos s
homines hyeme vero facilie Et sup idē
dixat ventres i. stomachi hyeme et
vere calidissimi sunt na et sopni lo
gissimi hys go tpibs plures oblaciones
dande sunt 7 eni innatus calor magnus
e Unde G in 9to vissitamus dixit Calor
in hyeme interiora cor ingredit et
ibidē adunat In estate aut sue
plitudini gaudes et exteriora petes
dissolvit atqz in corē innotat In
estate nutrimta frigida et hyeme artu
calida sunt sumenda Tpus aut vernale
q p avice ut sup patuit tpatu z
et parum expistit sm G. ptilie 3e dini
sorporz fere signum Si corpus hois
equalit tpatu humoribs inuenit tpm
in sanitate custodit neqz sui tpe aq
mali inst Et n idem efficiat in ho
q et motus et forte exercitiu exigat
Si eni moueat quis fortit plenius
flente nigrdiez labit facilie sm
Avicē 2a pmi de opacione aeris
nulla res e que ita tuea abegitur
sicut flebotomia 7 vomitus t p mensuraz
evacuato et diminuto comedendi et
augmentu bibendi Est itaqz tur dimit
tenda Omnis res nimis calefaciens
et humectans et cibus sotiliandus absqz
eius cunque repletione Autupnus vero
p avice fen 2a de pulsibs et de naturis
tpm Itr p G. ptikla 5a Amforporz
Ordni horas e omn natue cplexioni
etati regioni et vite humane contrariu
quis mag calidis 7 humidis ut dictu
e sup Est 7 sicut mutter reliquorz
egritudinu estatis p Avicē Quod aeris
putrefactio 7 pestilencia p avice de
mutacionibus aeris evenit ut plurimu
in dicta 7 in autupno
no e regio negligenda Convenit
p avice tria pmi regiones

nas hs ppas et usus sut res exti
racioz Et hc quod observandu e et ez
ut in hc experientia rotoz vincat
Cibus n aliquis in una et expto
suetudine regione comedit cu tolle
rencia bona q mis in se nocitiv exist
qui forsitan in regione alia absqz
consuetudine hoies pnaciaz exempla
patet. pone n q mus frigidu apd
nos estimo q apd latinos in mea
regione quus sita magna quqz
utim copia loco cibi 7 sugis sibi
appolis hiz calidis dispibus usqz q fors
tan d regione vl alia inficet no
modicu homibs eydē vescentibus
nocitu Extrio de s'bis quibusda
tatulis ramis 7 gattis quibus
hoies cu ~~declinatione~~ delectatione et
absqz lesione in suis utut climatibs
seu regionibs semiendu Unde dama
scenus masforplo sius ex diversitate
regionu et mutacoe stellarz conpones
via natue 7 cibaria variant ita
7 eet sm gradus sensibilt immutet Et
hc Avicē voluit colligz vto pte pa
cu dixit Invasdaz res i quibusda
ptibus ee salutiferas e in alys ve
nenosas Sup hc indutes testio in
Si de am̄ti vi de arbore psarz vene
nosa seu mortifera que fructu tns
plantata salitiferz ptulit p modu
in egipto Unde Avicē colligit 7o pte
sita quedaz calida in regionibus
nasti frigidis i. pyncas i. kynepfil
et cōtrio sita ut tamariscos d regioe
calida ut puta in tra arabie gnati
7 Avicē fen 3a pmi loquens de habitibus
habitantibus in regione sita quta
intra dt q in eis digestie bonitas
et vite longitudo ref et cōo de nigris
i. ethiopibus quorz vita sm Avicē
vix ad xxx anos se extendit

Cibaria 7 mo cplexionu diversitatē
exigunt hoies in mutac quia p
Avicē fen. pma pmi de complexionibs ut sup
patuit una res quoqz res conveniens

pr̄ calida et rc̄ꝰ ꝯ̄ꝑmīs pauli frigida
indiat vbi dicitur de ꝯpōne loq̄bat̄
formali dequa dicit in 3º tegni cali
diora scȝ corpa calidioribꝫ indigent
adiutoriis .s. in caliditate ꝑmanē
fructibus

De ciborum ac diete ꝯsuetudīe inq̄t
Ypocras de regie acutorum 2º ꝯsue-
tudines in dieta dū sanitas adest
semꝑ s̄m innata ꝑcedat ꝯmūs ista
ibidē disput. Mala dieta cibi et potꝰ
s̄m ꝯsuetudīem cum tpe seruāt ꝫ
magis tueri sanitatē ꝙ ea melior
maꝑ. Si quis abrūpmꝰ ꝯsuetudine
subito retrahat̄. Vn̄ p. G. tegni 3º
na mutatōes subitaneas nō valeat
sustine. Et qu̅ia vsus ꝫ sicut natuā
et res ꝯsuetudinaria ꝫ natue seq̄la
ꝑdunt̄ igr̄ ꝫ ꝑmi dico ꝫ qūs ab-
stine n̄ a mltū malis et ꝯ̄r paulatū
et pcā ordinate cū nichil repte sine
lesione inꝯ̄ria cusat qualitatem
Et qu̅ia ꝯsuetudo ut sup cāt sicut
na dicit ypocras dicit semel in die
aut bis in die ꝯmedē ꝯsueuit si a-
solito vsū mutent̄ in aliū d magnū
incidunt nocumētū ꝙ nō solū d cibis
et potibus vm etiā in cetis ꝫ credendū
vl estimandū vn̄ ibidē i molli iacē
lecto seu culcit pr̄ solitū corpus hoīs
fatigat sup durū aut et ꝯ̄rio sine
m ac distortio corpus indurat. Hom
in vnū dictatō bursens ħeat̄ vnde
arstes in ꝑblematibꝫ xxxi Consuetudo
in nobis aliunꝯ rei h̄itū efficit re-
ceptiu. Et ꝙpp̄ visitata et asueta
ꝯtiꝰ mīꝯ delectabilia esse viden̄. Et
idē teriꝑnate 2º quādam vim ħebat
ħeat ꝙ ꝯsuetū ē leges ondunt. Scdm
igr̄ damascenum ꝯmutac ꝯsuetudinē
maꝑ vetem ꝫ molestū apter mechilos
et ypocrate ꝑtīcla 2ª Consuetorum quoqꝫ
ad in ꝯsueta cuspide ꝯ̄mūs ꝙ mlto tpe
ꝯsueta et inꝯsuetis detiora mīꝯ nāꝫ
ꝯsueuit molestac desweste itaqꝫ
vtutibus et vtuose viuē facit ꝓpo
et sanctis inq̄t ꝯ regnare. Tertia p
tullius dnata sūt nobis vtutū q̄ue
si ꝓpa creuent nos advita etnāꝫ
ꝑducant. Vn̄ vinē s̄b meta lex ꝑcipit
atqꝫ ꝓpha. Consilies ꝙ modū desit
omne bonum

Est fortitudo et stomachi atqꝫ ipius
debilitas ꝑpendenda nec in ipo cibꝫ
sicalitꝰ corrūpat̄. Tertia p G. pꝰ scdꝫ
ꝙ digestiōs corrūptoe in stomacho nāc
ē ut digō in epe corrūpat̄ vn̄ dicit
colligꝫ 7º Cibus lenis cito coquit̄
seu digerit̄ in stomacho vꝫ debilis
hoīs delicati. In stomacho vº r. usaā
sine forti pt in fumū ꝯūti et non
digi ꝙ yº in ipo aptie digerat̄
Ex quo error nō modicus pꝫ illorum
in sanitatis custodia Tertii forte m
ħntes stomachū ꝯtiꝰ et oi ꝯm tpe
vti volut cibariis subtilibus delicatis
ꝙ ꝑ oppom de cibo ꝯ̄sso et stomacho
debili sentiendū vn̄ dicit xvij 3ª
stomachi debilitas forte ꝫ causa oim
egritudinū corpis

Perfecta et ciborum masticatio ad sa-
nitate s̄nanda vtilia inbenit̄
cū ad digōꝫ ꝑma plena ħeat ꝑfic
vn̄ dicit mitens masticatōe aꝙ
ꝯꝫ digōꝫ ad quā cā iuuat oris
et stomachi supficies .s. pellicula que
ꝯtigua ymaginato qi vna d cathora
videt̄. Et in hor auxiliat̄ salma
ad mixta in qua reꝑit calor dnatꝫ
que mirabilis ꝑfectōis ꝯsistit dicit G.
xij ter. Odor bonꝯ ciborum vehement
ꝯcienꝰ ꝫ stomacho. Et ideo sup disput
damascenꝯ. Tpe in sup sanis nālis
necessaria cibus ꝑut possibile sint ne-
gligat̄. Tertia nōiaꝫ p G. tria ꝑmi tolle-
rare famē .s. vltra debitū stomachū
ꝑuēdis replet ħuaribꝫ neqꝫ aliqꝰ
comedat n̄ nālēꝫ ħeat appetitum
Cū aut cibus et potus p G. ꝓpāꝫ
stomacho dent nāꝫ ꝑmꝰ igr̄ ꝯ pro
ut sup patuit semꝑ in meoria ē
tenenda. Et n. s̄m ysaac in dictis

ꝯsuetudo

vinusilibus stomachus quippe solus i
venit frigidus corpore toto calido rema-
nente et eius vir ut 3o tegni ut supra
dicitur 3. Calidiora calidioribus indiget
adiutoriis Idem ut in 9o amfor.
quibuscumque membris d. Omne corpus
sine stomacho comparatum frigide nature est
...re defectus ...

Ordo insuper unus et mensura in cibis
et potibus pro sanitatis custodia
sunt servanda cum ordine uno et mensura
creavit deus omnia Cibus itaque fortis
et grossus in mensa numquam premittatur sed
cibus subtilis et cito digestibilis
in medio sequatur Quoniam ipso digesto
subtilo et grosso crudo manente cursum
subtile prohibet quia putrescit et utriusque digestionem
corrumpit Econverso vero per avicennam ut plurimum
faciendum hic excepto ne cibus valde
labilis ut malue atriplices aut ...
aut consiles ... grossum et forte in medio
precedat Et ne ... lubricitate sua grossum
secum trahere indigestum Multum itaque
in regimine errant qui sani existentes
sine necessitate rem solutiam aut fortem
et multum lupulatam ... seu ...
tem cum cibis permisceant Estimant enim
in se consulte agere corporis petere ciborum
digestionem cum maxime incidunt in errorem
In stomacho debili per avicennam ... ...
cibum subtile permitte ... cibo stip-
... ... secundum B. de regimine
acutorum primo Cibus stipticus cum hoc
quod confortat os stomachi ipsum stomachum
congregat et constringit Stomachum autem
habens lubricum humidum et debilem cum
ventris fluxu cibum accipiens premittat
stipticum ut digestionem plenam cibus stomachus
teneat et ne propter humiditatem indigestum
ablabatur Cibum autem habens stomachum ...
... demittet ... per avicennam fen 3a
primi Cibum ... commedere assidue
fortitudinem facit cadere Colorem corporis
ventre nimium desiccando Item idem
ibidem ... horribiles et motus
corporis fortes digestionem ... prohibent et
omne cibum in stomacho supernatare.

Mensuram tibi ... facies
per avicennam 3a primi esse debet secundum commedentis
et secundum virtutem stomachi digerentis ut
stomachus ex superfluo non gravetur
et ne ex diminuto virtus humani prosternatur
Unde per ipsum ibidem commestio decior
que stomacho facit gravedinem Et
potus decior qui temperamentum egreditur
et in stomacho natat

In modo cibationis et ciborum per ypocratem
amforismorum 2o consideranda sunt hora
seu tempus etas regio et consuetudo pueri
et senes ceterique stomachum debilem
habentes aut cito resolubiles rare quoniam
propter pororum latitudinem existentes cibum
subtilem digestionis facilis bis adminus aut
ter vel quater in quantitate modica in die
sumere potius priores in estate semper cum
hora commedendi et calidum locum fugi-
endo Advertendum tamen per avicennam Item malum
est mittens super cibum mitte indigestum
Iuvenes autem et alii robusti ut bursa-
rii stomachum calidum habentes seu forte
semel in die cum maxime in hyeme
cibariis grossis dure digestionis et si in usu
habuerit in quantitate magna quemcumque sufficie
poterit ... ... per avicennam bis in
die commedere consuevit si semel commedit
in statu debilitatur et minuitur eius
virtus Et qui semel consuevit et modo
bis vel pluries commedit ...
et corporis debilitatem incurrit

De cibariorum seu ferculorum modo usu sani-
tatis custodia loquitur B. regimine acutorum
primo d. Homines qui dentibus ...
... quod cibi diversi et ex virtutibus
contrariis compositi sint valde nocivi quia
adigestionem stomachum prohibentes Et ide-
... rem magis impedientes digestionem
cibariorum quam pluralitas ipsorum in genere
et avicenna hoc ... fen 3a dixit
Nichil est deterius quam diversa ... ...
... et in mensa commedendo
tempus prolongare Et cum plurimi apud nos
ex longo usu facere consueverunt quorum
vitam cum credam per hoc contra naturam
prolongari Summe ... in sanitatis

regie regimis p9 fama intusaz vel
inanitoz nimia aut ieiuniu debilitas
cibo nimio repleat q9t / Cu ig tam
possint / S. amfor[illegible] In cupitantibus
d. refectio magna fallit inimic i amari
succedes vin anni z° pmi [illegible] q
nichil z deterius saturitate tpe sterilitatis
qua fames sequitur tpe sterilitatis et
dictis ergo / Ideo volens inter cibarijs
sciat ipa paulatim s. absq festinacione
magna / Et n p [illegible] in 9 [illegible] amfor[illegible]
In ingestis membris desiderium [illegible]
defecit eos festinacione saciari [illegible] in
meta sup pigritia bibe cibaria p [illegible]
nimitudi desistit appetitu

H[...] de cibarijs cu depotibus
z dcm z pstu de hijs qui in
ptibus sunt in usu ut puta aqua
potus pampi et egstancium calidorz
/ Cervisia vinu z medo / De quibz ordine
p ordinem gra bibendi sermone gsilatz
De aqua z cum na plures auctores
scripserunt S. pmo simplici incipiam In
cipiam opiri aqua quia ipa vitur
gnit homines sani et egri ypocras
regie acutorz 3° S. cuius visitate
sit iniqt / Aque nullum innane seu
aliud operaz vz innatiaz inde sit
stilz in potibus aliys cetis n q vacuis
bibit egritudinibus / Epar em opilat
et splene magnificat aut alia i tolerata
infirmitat / Aqua cu p ipm et anif
2° pmi que cito calefacit et infrigi
dat bibitur cole clara optime p S.
ide et p anif ut sup n nullu gsit
neu thus sapore sup lucidu liberz cis
melior e alijs aquis / Postea p A.
fen 2° pmi de aquarz dispositionibus Aq
vinu clendarz opisitit cu soli gspetas
in z ut ingrediat cu cibo no inutat
Sz ut mutandu penetre faciat / Vnd
capitulo de hijs que opbalnes pueriut
dt aqua na vei i virtus opisitit fria
lig acutali calore calefaciat qui no
pmanet p rotollit et remutiz eg9
opacio nalis In predenti cu dispocat

capitulo et sey qui tey / Aqua qua
sit sanis e melior aquis omnibus
gnibus ruios impediat et nubra sz
alia intima offendat / Ipa n appetitu
optitat et stomachu efficit fortem
si cu cibu sz ut p9 in meta qntitate
modecata bibat / Idr p ipm de regie
aque malicia cu aceto corrigit vz
si cu ipa aceti modicu misceat et
ibide aqua tepida nausea facit Et
calida ieiune et raro bibita stom
ablinit et ventre soluit cu ad pns

De cervisia dca aqua

Oteteris vis seu vitus in aqua
ypocras regie acutorz 3° se dictz p
misit et forte dimisit ob misis aut
b'nitatis gra no dixeb vasi z aliquos
de cervisia quo ad usu inre tre ipa z
cpler quia ttica ordeacea aut cp vtijs
grano vel cu avena z ttico gnati
de coctat / Cu aut cpom suorz norz
simpliciu sapiat agranorz natius
et cetis radiuttis effectus unglabet
cuisie gnemet poterit invenire
/ Ceruigipi sursu ad granorz capitulu
vetrat / Sed ysar tam de cu qua
decoctio fca si vtiq no sint artificia
recte coporta et bn cocta eit ingens
et indigestibilis liquores malos sudosq
gnans Epar et splene opilans la
pidem in renibus faciens et vesica bu
aut cocta ordinateqz coporta et
usq ad qus debitu gsinata e multu
sana atq salutifera quin ipa vectibus
et gsuetis / Cu itaq ut dcm z potus
quid sit medicalis quid cibalis
/ Estiandu no i inmito opgranorz na
tur cuisiam ttica clara et pura
bn cocta quid avene nobilis guti
tas et gnes no addant mag nuiras
ce ordeacea z cibale atq gsuetis
saniore quis rone lapaconis at
dim vatitatibus forsitan tupli seu gu
inuli gra in magna qntitate ad
uetu qui vitutez tz salutiaz p A.
et diureticam ac z gpt ordei cundi tez

ordeacea medicinalis magis dici posset
ut de natura grauiores super patuit triplex
et omnia parte plebeium populum plebeia
declarauerit. Cum dixit ordeum non solum
tercio humidius. Et satis et multum esse frigidius
atque racionem tercii generis et modici moment(i)
De adiuncto simili declaratur
Oct enim in decoctione ordeacee plus
decuplo seu quintuplo addi consueuit
qui licet per amicos suos prima tertiam igitur ponere
sic equalitati vicinius quia absque cale
factione aut infrigidatione multum temperatus
et diureticus i. urine prouocatiuus consistit
Cuius tamen usus moderatus prohibet calculum
Sed superfluus eius usus sicut alterius me
dicine diureticus sed ipsum potius generare
ut in partibus istis in pluribus declaratur
Unde Ozimus primum tertii tractatus diureticorum
usus superfluus plurimorum vaporum et malorum
quorum generatorem inducit lupulus et
quia amarus et stipticus omnis apparit
tione et restrictione prohibet ceruisia non
tamen nutrit. ymmo nutriuit potius in pluribus
Item vasa multum picata ceruisie plurima
faciunt vel inserunt nociua. Ex natura
enim pice picis et eius caliditate sua ad
caput vapores nociuos diriguntur cerebri
lesionem hebrietatem inducunt. Visum obfu
scare mentem hebetare propterea rationem stup
iditatis restringere in non in pluribus ex
inmoderato usu potandi picatam ceruisiam
consueuerunt. Quemadmodum in completis
precipue artibus manualibus propter corporis
et receptum qui artonis deuitantes veri
tudine adhuc peruenit ex vitate atque
fidem katholicam ex permixta temere ab
negauerunt. Ceruisia et tritica nimis multum
dementia et tiniciibus addit. Similiter est
vitanda. Habet enim auena que arabice
dechim dicitur cerebrum perturbat atque inducit
scothomiam. Ciues aut guttur compassum
aut linguam ultra debitum exsiccant
atque sitim ex quibus inducentes mechani i
tures igitur sicut forte in Bohemia ~~tent~~
Ex Gm Tegim tencatur

Per 3o potus aptus est vinum ex quod
per auctores multifariam est diuersis

Diuersificatur in etate quia nouum vetus
et mediocre. Item in colore et odore
in sapore et virtute scilicet fortitudine et de
bilitate in substantia et lucositate unde her
amna diuersos inducit effectus. Et nota
propter dulcem colligit vinum consuetum omnis
calidius ~~est~~ bullies ~~esse~~ calidius
sit vino ipsum cum infrigidat vinum
aut calefacit quia per aquam exalatur
Dictus aut vinum et purum per G. de mi
oribus 2o vigilia multa sunt caliditate
generat competenti vt in vigiliis de vini
calore in summa et pluribus loquitur
G. cum inquit vinum aut est calidum non
aut frigidum et tamen quosdam efficit fortes
scilicet calefaciendo et quosdam debilitat
vt infrigidando non enim certum in vite
Sunt et multi vini colores ut vult
ysaac in dictis scilicet albus et niger
simpliciter et optimi. quod consistit
composita aut aureos et rubeos et sunt
alij inter medij glaucus et roseus scilicet
albidus et citrinus. Vinum itaque secundum
ysaac album et nigrum magis ceteris cat
consistit. Sed album nigro est plus humidum
et aquosum ex parte propter albi insipiditate
sicut aque et nigri ponticitate. Unde
G 3o Tegni auctoris non inuenit inter
vinum grossum et paruum in nigredine
sit vicinum. Similiter non inueniuntur vinum
subtile et aquosum in album vel albedini
in propinquum. Est igitur album subtilius
ad penetrandum facile ad digerendum magis
in commixtione aque recipiens urina
tamen prouocans hebrietatemque cito disso
lubilem et debilitatem inducendo quorum
enim nigrum oppositum operatur. Rubeum
aut in qualitatibus qualibus sibi vicinum
magis calidum et nutritiuum consistit ut
citrinum et glaucum est et vinum in
sapore diuersum est ex quodam est dulce aliud
ponticum aliud stipticum insipidum quoddam
fortissimum in sapore et de caius

Dulce vinum per ypocratem et G. regie
auctores 3o omnis grossum sit in substantia
et fuscum magis in colore nigrum tamen

caput agravat minus et urinam provocat
quam corpus calefacit . ventrem solvit
et quamvis ut ysaac in consilio stomachi
in colericam permutatur sitim fortiter generando
ad ventositatem inflativa lapidem in
renibus procreat propter generatis opila-
tiones efficit in epate et splene et per consequens
ydropisim pulmonem nichilominus abster-
gendo Et hoc avicenna voluit secundum primi
tertii cum dixit vinum dulce facit accidere
in epate opilationem illam que in eo est in
pectore abstergendo unde secundum tertia primi
dicitur quod res dulces ad faciendum opi-
lationes sunt velotes

Vinum ponticum vel stipticum ut asserit
in sapore non bonum sanguinem generat
stomachum et intestina confortat Unde ysaac
vinum ponticum et subtile et clarum cum aqua
mixtum capiti non nocet et pectori et
stomachi constringit calorem urinam
aliquomodo provocando Vinum dumtaxat in
stipticum si album et aquosum temperatum et
melius pontico estimatur Unde stomacho
calido convenit parum cum nutrit et
evacuatur subito per urinam

Vinum autem in sapore et virtute for-
tissimum ceteris consistit calidius atque
fortius aliis in agendo quia subito
ascendit ad caput atque bullientes corporis
commiscet humores mente pervertit magnum
cerebro inferens nocumentum Et ingerendum cum
aqua laudabili longe a qua bibitur
convenit restringatur Et non correctum et
temperatum generat nimis de quo dicit in particula
vii^a amforismorum Aliter vinum temperatum
corpus calefacit intra porositates humores
temperans caloremque concitans naturalem propterea
igitur dicitur maxime sumptum non super-
flue antiquis et senibus convenit Et
non bibitum ultra modum accidit quod dixit
in quarto amforismorum quod multa potatione
ubi naturalis calor naturalis congelatur et
constringitur multo vino suppositus sicut
flamma ignis multis lignis et lucerna
multo oleo si apposito Unde avicenna secundum
quarta primi vinum temperate bibe in quantitate
est forte Et in quarto amforismorum dolores
oculorum vinum coagulata dissolvit Vinum
itaque magis eligibile est illud de quo
regie auctorum tertio Et recompensate vii^o
Et sic magis potus magis aptus est
vinum cuius etas est media forma pura
et lucida album vel citrinum aut subrubeum
seu aureum in colore admirabile atque
delectabile in sapore et tale minimum
non estimo Avicenna secundum 2^a de pulsibus
generaliter vinum sua essentia fortes efficit
sanos propterea quod velocius prebet augu-
mentum in spiritu corporibus Et est vinum de
quo ysaac in dietis universalibus
quod si permixtum fuerit secundum naturam vel oportet
ut convenienti etati regioni temporibus convenit
consuetudini Et ut insumendo seu accipi-
endo quantitate non excedat laudabiliter
est quoniam grossos solvit humores venarum
viarum aperit Hic mundificat sanguinem
clarificat depurando substantiam cordis con-
fortat eciam letificat angustias ex-
pellendo mutans vicium anime et virtutem
in pravitatem convertit avariciam in largitatem
superbiam in humilitatem timorem in audaciam
taciturnitatem in ingenium ac facundiam
commutando Si autem ad ebrietatem
sumptum fuerit supradictorum contraria generaliter
ebrietas enim non anime racionalis anime humane
contingunt irracionabile vita seu
beluinam bestialiter insumendo unde permanet
manet corpus humanum veluti navis
in fluctibus gubernatoribus destitutum
Quocumque modo duplices tertia parte
consilii in pluribus declamavit Superabun-
mali chimi bibe vinum dum comedit
aut cum aut post quam digeritur est
malum quod facit malum chimum ad
extrema corporis penetrare Item est
particula vi^a amforismorum dolores oculorum
vinum coagulata dissolvit parte autem
vii^a oculorum dolores Corpus plenum
non tollerabit balneum neque vinum
Item avicenna Et omnis sapiens sibi caveat
ne ieiunus vinum seu multum multum
ac post motum fortem bibat quoniam
generat duos cerebro et nervis magnum
facit nocumentum et ad spasmum perducunt

atque amentia. Item G. de accidenti 7°. Item
bibendo purum vinum modum excede-
dit similiter membrorum tremore incurrit
maxime neglectis corporibus et de senibus
[illegible] membrorum tremor contingit.
Idem 4° de accidenti. Si vinum multum
sumatur. Idem quis aqua calida lavatur
per omnia tempora multa humiditate re-
plet. Item Haly 3° theorice. Vinum [illegible]
et cerebro nocet.

Medo apud nos dicitur quod fiat
ex mixtio de melle [illegible] de-
bilibus et aquosis factis nocet coleram
rubeam generantibus in stomacho et amaram
atque oppilationem splenis et epatis praestat.
Debilibus autem et aquosis sitim plus quam
vinum dulce extinguit virtutem lava-
tivam [illegible] viscosum humorem [illegible]
mundificans et abstergens atque multum
provocans urinam nisi aliquid [illegible]
[illegible]. Vinum Avicenna 2° aqua
mellis confortat stomachum et facit
appetere cibum [illegible] in dietis
vinum de melle inflativum et ventositatis
generativum oppilativum epatis atque splenis.
Ypocras regie acutorum 13°. Ydro-
mel scilicet aquosum virtutem et debilitat
[illegible] super quo G. ydromel purum
si non bene coctum et plus ad ventrem
solvendum [illegible] decoquitur
et plurimi [illegible] videtur autem non
inutile ut cum medone lupulus
salvia ysopus et consimilia in quantitate
debita decoquatur. Item de mellis na-
tura supra videatur.

De repletione et inanitione ut
supra promissum dicatur [illegible]
quae moderata [illegible] non
superflue valet ad custodiam sanitatis
[illegible] Ypocrates amforismorum 2°
non plenitudo non indigentia i. eva-
cuatio neque [illegible] magis natura
[illegible] malum. Vinum [illegible]
[illegible] vel equitate [illegible]
dubio incidit in egritudine. Et regis
acutorum primo fames que est in
ultio et repletio que [illegible] egi-
bilitatem [illegible]

indirectos. Et infra super amforismorum
[illegible] dixit. Vinum [illegible]
[illegible] qui non de natura corpus esse
[illegible] in potu est ut ea mutat
et potus in putredine [illegible]. Vinum
Avicenna 3° primi [illegible] ita re-
plendus ut inducat reliquis locus
vacuus. Et infra idem. Comestio deterior
est que stomacho [illegible] facit. Et
potus deterior est qui quantitatem excedit
et in stomacho. Et Ypocrates et alios
facilius est repleri potu quam cibo.
Vinum Avicenna repleri potu melius est
quam cibo. Et infra. Qui non repleri
voluit cibo non repleatur [illegible]
[illegible] et [illegible]
infrigidationis confert et [illegible]. Et
febricitantibus confert et colericis nocet.
Et idem [illegible] 2° [illegible] repletio ut supra
[illegible] facta nocet valde. Item ut
supra [illegible] Ypocras 2° amforismorum. Non
pura corpora quanto [illegible] plus
ledes. Vinum G. super amforismorum ubi
[illegible] dicitur quod corpore non
mundificato et [illegible] magna fit lesio
[illegible] ut patuit super super amforismorum
[illegible] dicatur G. Repletio
magna fallit [illegible]
[illegible] autem [illegible] regionis [illegible] plus
[illegible] consuetudine [illegible]
repleantur quam [illegible]
in aliquali evacuatione seu abstinentia
velint moderate vivere. Evacuatio
est magis [illegible] corrigitur. Repletio
[illegible] etas figura tempus aeris
et regionis dispositio [illegible]
[illegible] et consuetudo. Nisi [illegible]
et natura [illegible] evacuationem
[illegible] errorem. Repletio
in [illegible] et [illegible] humoribus
si frigidis et humidis et [illegible]
si calidis et [illegible] evacuationis magis
[illegible]. Corpus nimia [illegible]
[illegible] resolutum ut eius pinguedo
superflua [illegible] frigoris [illegible]
[illegible] debilitas. Vinum G.
9° terapeutice [illegible]
dignitas est [illegible]

nobis operatorum consistit custodia. Et idem
regimine acutarum primo sublimior omni
interiorum sed supposita mento a virtute pri-
maria et senium tempus ingruens regionis
et aeris frigiditas aut superflua ca-
liditas etc. Prima hec evacuacione prius
per sanguinis extractionem fieri prohibent sine
fleubothomiam. que fleubothomia per A.
fen 4a primi est evacuacio uni-
versalis humorum multitudinem inquinato-
rum et inequali a corpore evacuans et
a venis. Convenit igitur complexioni calide
et humide per fleubothomiam evacuacio
aliis autem complexionibus per farmaciam i. so-
lutionem medicinarum propter opportunitatem precipue tempore
vernali. Unde consuetum fleubothomiari
et farmacomari et hoc intelligit fleu-
bothomari tempore vernali etc. Cum. et
etc. in ingruencia omnium prohibent eva-
cuacionem. Unde A. solue ventrem super-
venientem solutionem sed timorosam. Item
preparatio ad spasmum fleubothomari
periculosum est. De senibus inquit damascenus
de amforismis. Senes A. 4o. annis cepha-
licam venam et 60 annis medianam
post 70 vero basilicam incidere desinat.
De iuvenibus autem dixit ibidem. Iuvenes
in iuventute frequenter et multum sanguinem
minuere consueverunt post annos 60. Calor
enim in frigidum convertitur et in statum
B. super amforismorum. Ubi indigentia
neque fleubothomia neque farmacia
ieiunantibus et laborantibus et contraria
propter ipsum tum Regimen 3o. immoderata indiget
evacuacione moderata aut replecio eva-
cuacione indiget non superflua primo potius
diminuta. Unde A. Cum super facto quod
residuum materie in corpore dimittere quam
necesse sunt evacuare minus nocumentum efficit
quam ex quinsitione evacuare. Unde B. in...
sectarum cum minucio sanguinis certis minu-
cionibus virtuti defectione maiore impedit.
Et A. fen 4 primi Fleubothomia cum
non sed contraria colerica rubeam ...
facit. Item idem Sanguis melancolicus
in homine facit ut frequens minutio
sit contraria que in principio affirmat

Sed in senis ad malas egritudines per-
ducit. Est et pendenz A. primus fleubo-
thomie hora duplex s. electa et necessaria
electa sed in die mane circa medias
tercias post digestionis singulis complementum
et evacuacionem superfluitatum necessaria
aut hora sed illa qua fieri oportet
et que tardari non potest ut in replecione
nimia sanguinis. Circa tum humoribus
certis sibi consimilibus aut in ... post
percussionem vel casum et per A. in fine eam
multum sedat causa universalis replecionis
fleubothomia indiget nisi procurre corpus se
et sponte laxet. In regione et tempore
hora et complexione frigidis sicut et in hiis
oppositis fleubothomia et evacuacio
quecumque sibi consimilis prohibetur ut in
rabioso yemis frigore atque diebus
canicularibus in estate. Unde yppocras
sub cane et ante canem ... canicularum
canicularum dierum opposito tempore moleste
sunt purgationes. Et oppositum hyemis
tempus s. gelicidium yemis et caveatur
sanguis itaque prothezauro recondendus
est in yuano tempore. Artifices precipua
multum laborantes semper moventes con-
sueverunt ab evacuacionibus retrahendi precia
signa per quibus luna movetur ad fleu-
bothomandum convenientius per hunc versiculum
in memoria teneatur. Aries leo libra
aqua sanguine gaudet.

Consuetudo in super negligatur.
Unde A. prava fleubothomandi con-
suetudo. Ab ea prohibet. Et fen eadem
capitulo 7o dixit Cum ab medicinis so-
lutive s. violente assuetus non sed ci-
melius sed ut dimittat. Et idem nature
non sed non faciendi consuetudo medicinarum
solutivarum bibendi ne fiat consuetudinaria
et ad impedimentum mali finis perducat.
Decima B. de interioribus primo natura
medicaminum non indiget amplius nisi
cum morbo nimis magnificato ampliis
nequiunt durari. Ideo A. in fine 4 fen 4
capitulo ix medicinarum quippe aliquibus
proportionales complexionibus consistunt aliis
aut minime conveniunt. Unde B. in 9.

Cana habentes corpora medias uti quod difficile
contingit porro lavatia cum sibi simplicia sint
certa et humorem non inveniat aliquem
quem appetit sanguine et carne cum magis
et periculosa trahit angustia. Et ideo
nimie solutio stomachi sunt nocive pa-
tientibus.

Tiriacam et similia eius ori
Unsi tempore pestilentie aut alia de
causa periculosum quod homini sano maxime
in confecto secundum Avicennam colliget vero. Eciam
comedit sang tiriacales medicinas
sunt sicut venenum et evacuatione sup-
flui et subtilis sanguinis maxime substantie
cutis corrumpitur et homines in sanitatis
custodia sitiis et ventosi quibus ut
plurimum in plerisque quod vendunt. Et
cautela in ex locatione precipue quod humida
temporem per Avicennam capitulo proprio. Ventoseque
collo super ponuntur oblivionem inducunt
et inter spatulas contra orificium stomachi
super locate stomacho et ipsius orificio inferunt
nocumentum per custodia sanitatis

Quoniam vero anime passiones sine
causa nos permutant per amicos et
alios. De ipsis itaque breviter ultimo est
dicendum ut quo ad sex res non naturales
supra premissas sanitatis custodia finaliter
compleatur. Sunt anime anime accidentia contraria
ut gaudium spes audacia tristitia timor
verecundia et alia et eius ductus passi-
onibus anime accidentibus homines hor-
um variis aliquando permutantur. Cum
enim ut supra dictum fuerat homines habent
concupiscibilem sive concupiscentia vita
ut sunt homines questui dediti inferuntur
quam plures immo veniunt ad inimicos
de virtute irascibili anime passiones ut puta
spem et gaudium quod concupiscibile prosequitur
Cum vero fugiunt tristitiam et timorem in-
currunt et de ceteris anime passionibus ad
quas per Avicennam fen 2a capitulo 10o. Spiritus
movetur motibus contrariis ad extra vel et
ad intra paulatim aut subito consequendo
ad motorem quidem spiritus superfluam
et subito ad extra sequitur spiritum re-
solutio atque frigiditas intus et
contra et per consequens sincopis atque mors
ut impetuoso gaudio multotiens est repertum
ad motum vero spirituum subito sequitur frigi-
ditas exterius intus aut caliditas et
propter ipsarum spirituum congelationem nimiam ita
cor sequitur similiter resolutio spirituum deinde
sincopis in optata cum morte et timore
superfluo et tristitia nimia impetuose sta-
tim accidit in nonnullis in quadam
mulieri que filium suum videns subito
inter gladiorum angustias maxime sincopim
incidit et continuo in pluribus accidi-
tibus robusto corpore expiravit. Et
hoc quidem contrarie tribus gaudio magis
subito fit hoc quod propter resolutionem caloris
spiritus In gaudio quidem spiritus egreditur
et sanguis similiter subito ad exteriora exterius
propter extinguitur cito subito caliditas in-
nata sicut extinguitur ex vehementia eva-
cuationis. In timore autem reddit spiritus
et sanguis ad intra. Similiter que extinguitur
innata caliditas subito quemadmodum
ignis extinguitur cum aliqua re oppila-
tione eius prohibente cooperitur. Sicut
Bononie accidit tempore legati scilicet cardinalis
hostiensis de quodam stolido insensato
et fatuo. Cum in dicta gratia solacii ad suppli-
cium esset ducetur pre timore subitaneo esti-
mans se decollandum passione sta-
tim collum pre timore nimio quod extinctus.
Et hoc quod ex G. dixit libro de sanitate
servanda 4o. Omnis magnus timor vel
letitia sine delectatione nimia si ultimum
modum excesserit et cum sincopi mortem
inferunt aut aliquam virtute extinguunt.
Et idem de accidente et morbo 3o. Cum
inquit timor sanguinem calorem et
spiritum ad interiora scilicet ad cor ad suam
reportat originem atque corporis ad ex-
teriora refrigerentur. Ira autem calorem
sanguine dilatat et spiritum ad exteriora
corporis augmentat et quibus subita autem
causa superflua tristitia subito moriuntur
pusillanimes sepe solent enim et vix
ipsorum anima quod debilis et defecta. De ira
nullus moritur ut estimatur. Ex magno
aut gaudio et timore plures ut
puta timidi pusillanimitas moriuntur

De quibus ypocras de aeribus et aquis Timor
et pusillanimitas si multo tempore fuerint
melancolicam constituunt seu perficiunt Unde
Avicenna de animalibus in septimo finem dixit non
est mirandum si timorem et tristiciam
melancolici patiuntur qui rei unde timor
et tristicia nascitur intrinsecus secum portant
In ipsa vero ira motus motus contrari
tatur sanguinis spiritus et caloris primo
non sit ad intra constrictio ut in tristicia et
timore Deinde virtus estimativa indicans
seu distinctius non esse periculum quod subito
initio consilio dilatat et expandit ad
extra sanguinem et spiritum per constrictum
faciesque proprie rubificat et colorat
Et advertendum per Avicennam sexti primi de animalibus
esse quod Ratione propter fortes ymaginationes
sepius et naturales res reales imprimentes
homo mirabiles passiones incurrit
Unde vis naturalis virtus ymaginativa
continuata ita rem realem imprimit effectum
Sicut aliquociens accidit in generatione viri
et mulieris puerum conceptum legitime vel
adulterum assimilari in colore sui aut dispo-
sitione alteri cuius forma vir vel
mulier coeuntes per ymaginationes fortis-
simas impresserit propter quod sepe mulier
probissima suspitionem inopinatam incurrit
cuius contrarium contingere potuit in adultera
muliere nephanda Et hoc dixit Aristoteles
de problematibus in particula propter aliis anima-
libus magis secundum naturam assimilantur
quam hominibus Ad quod ridendo dicens
Quia homines in coitu secundum animam multi-
fariam disponuntur Sicut ergo pater et mater
dispositi fuerint et genita sine super. preci
disponuntur Unde Avicenna cibi super iste
sunt res quas homines credere abhorrant
quia difficilis dispositio esse certitudines
non noverunt Tercium et modum per Avicennam color
rubeus visus sanguinem movet multis
et ymaginatio rei accidisse stuporem den-
tibus inducunt Et Galienus libro de motibus
liquidis sic dicebat Ratione videlicet
paciente obtalmia id est oculorum dolorem
apostemosum oculi eius primo humiditate

replentur Et si diucius ipsum impresserit
obtalmia sine oculorum dolore incurrit
Hoc autem est per compassionem et obedien-
tiam virtutis unius ad alteram in anima
quod Avicenna sexti prima tertii capitulo de
vlisti puloe declarat ondenis quod licet
aliquando homo per ptysim captus sine
inmaceratus ita re sine amasia
sua amara et desiderata affectus
nimium vel contrario sive non potius
ad totius corporis extenuationem singu-
lariter dies preveniunt ut quod omnino de
etheticus videatur qui postmodum desiderata
re habita vel dimissa sine quibus
in mea partibus modo cessante adire
superiorem corporis est recursus Unde Avicenna
idem sic inquit Iam vidimus hominem
cui reddita est salus seu sanitas et
rediit ad carnem suam et complexionem
Hoc esse mirabile et significativum in
genere obedientiam virtutum et nature Unde
timor casus casum multociens operatur
Ex quibus omnibus manifeste videtur quod
summa cure accidentia nobis congrue occurrunt
non modicum in sanitate conservandam
Ingerunt vero nobis adhibitam corporis
sanitatis latitudine inestimabiliter res
consumitat Ad quorum fugam atque
convenientium adeptionem congruam necessa-
riam iubemur salubrior quam ira
timore tristiciam sollicitudinem quod dimitte
atque per mores bonos consuetudines quod
laudabiles gaudio moderato quiescentes
letitia virtuosis honestatique
sine dubio moderatis hominibus sedulo uno
amicabiliter conversari Ratione Avicenna consulit
sexti quarti primi capitulo primo cum magis quod
meditationibus congruis quod conservent
in anima quod sit opus quod virtutes animales
et vitales confortat sicut leticia ob
viare et quod placeat et assidue sedes
tadque ab gratulatur Pro sanitatis itaque
custodia cooperante deo non sine
labore notabili recollegi aliqua
auctoribus cum suis auctoritatibus
atque causa evitandi legentium tedii

plurima communis minima obmittendo. Veromiam sicut dicit Ambrosius secundo regis civitatis non est possibile homini si addiscit artem aliquam ut aptet ut eadem omnia preclaria resplendeat. Unde damascenus in suis amforismis ubi plurimi sanctorum auctores concordant. Et ratio hoc testatur comprimendum quod compleat illud cum oculos pone sine cum minus tue oculos ingiter prospectu teneat. Et si quis id quod velit pro toto opusculum non potest saltem quod potest id velit. Primum est utique ab huius expositi principio de hominis creatione per mundi salvatorem atque ipsius generatione per scole et hominem. Centrum sanitatis gratia medicina deo volente finaliter est inventa. Centrum generationis hominis finis per Algazelem est applicato ipsius cum cum sancto altore. Deus igitur omnipotens gloriose fideles tuos propitius respice ut te largiente regam in corpore et te conservante custodiam in anima et mente plurimum finem per mansuri ingiter cum sancto alacre. Et memento colligente supplicium deprecor ipse deus mi fideliter exoretur cum nulla quasi dignior in hoc mundo retributio habeatur.

Explicit nova vinea seu custodia sanitatis. Anno domini m° ccc° lv° a diversis auctoribus fideliter communis laboriosissime congregata etc.

Incipit tractatus brevis et utilis supra materiam de crisi et de diebus creticis compilatus in preclaro studio montispessulani a magistro Bernardo de gordonio etc.

Senectus dura oblivionis est. Nunc autem est scientia predicendi sit ardua et difficilis ut non multum utilis ideo signa pronosticata et dies creticos iterato sub quodam epilogo pertractare ut michi sit solatium senectuti nisi confidens in aliquo de meis viribus sed de ubertate gratie salvatoris. Si autem in michi opere aliquid dictum fuit retractabile id totum me fateor esse. Si vero aliquid boni fuit illud a me non fuit sed ab illo fuit sive vos qui super firmam rupem fidei innisit agens. Scientia autem predicendi est utilis ad multa quia audita pronosticatione vera patiens redditur obediens et ymaginatur quod medicus potest eum ipsum curare servient et futurus periculis et preservat medicus ab infamia et dehonestate et per quam pergnare cognoscit sit dietare cibare et sui et indicium applicare et particularia remedia etc exhibere sicut videbitur suo loco. Clavis autem totius pronosticationis consistit in comparatione virtutis et morbi quia si virtus superet morbum evadet procul dubio quia ex quo non fit sanitas in toto completo dicendum nec morietur quia nihil aliud est mori quam completum dominium morbi super naturam. Fortitudo autem virtutis cognoscitur ex operationibus virtutis fortitudo cum operatio arguat virtutem. Si igitur racio sit salva ymaginatio et memoria et sic de aliis. Sensus et motus et sompnus et vigilia et operationes vero sensuum sint perfecte decubitus et motus totius corporis tunc prima basis est salva et per consequens quod des natura virtute salva reliqua remanent in dispositione sua. Si autem anhelitus est laudabilis et pulsus equalis et ordinatus tunc virtus est salva cordis et per consequens totum corpus quia uni virtute multotiens lesa reliquae nisi possunt esse penitus salve. Si autem ego appetitus et urina fuerit laudabiles secundum virtus naturalis est salva et per consequens

totu corpus quia si vna vtus multu
patiat' et omes patiet' aut rōe viti-
nitatis aut colligatie / Ex hijs omibꝫ
ig' forti⁹ sigt' totis 7 fm magis
et mi⁹ recedut ab hijs fm h' vtutes
erut debiles · fm plus et mi⁹ cforti⁹
aut morbi ig' potissie ex quatitate pst-
tione et ex nimio dolore et calore
multu intēso 7 ex inquietudine et pote-
cia tollerandi alicuius siti intollerabili
et ppnietate et ex applicatio medicamī
no cōfortat ex magnitudine apatu
et nobilitate mbri et multitudo ni⁹ et
furia eius et reliquis accidentibus
pncrabilez ex hijs omibꝫ vehemēs morbi
malicia sigāt' et fm ꝙ ista sinthomata
remittut' plꝰ mi⁹ s ꝙ morbi ma-
licia ē minor · s plus et mi⁹ pote-
tissime ē cū dolore mediocus aut nullo
quia dolores pstrnut ꝫ vtutes / Cu
dolor ē lenus quies⁹ no pungitiu⁹
n tamē in tactu 7 et cu tollat egtu-
dinez ē passienā et lenitate potissie
cu no fuit delicatiꝰ ꝑ nr · ex hijs oibꝫ
morbi malicia minor t minor sigt'
/ Ex igr' in hijs basibus se appodiamt
et pste sine intis caligie int ista co-
pami ī pnosticatōe mi⁹ decipiet'
ni⁹ et in opatōe ex sua pducendi
et opamidi sut amicissa ḡdmbirem
ḡ g' ꝯsiderans sepitualit sium ex i
deble nom · hoc ig' opus ī v · di-
ptes quaz ꝯtinet naz morboꝝ
pa naz tepoꝝu ēa ueꝫ paroxismoꝝ
4ᵃ naz accidetiu quita naz dieꝝ
creticoꝝ / Incipit pma ptla que
doꝫ pdice naz morboꝝ et ꝯtinet vj
capitula / Capitlm pm pme ptīcle doc
pnosticare in tciana intpolata simplici
singlari et colcātia ei⁹ / Capitlm s pᵉ
p · depnosticatōe in febre cottidiana int-
paulata · simplici et singlari et correlatā
eius / Capm tm pe ptis depnosticatōe
in febre qrtana intpaulata simplici
et singlari correlatā ei⁹ / Capitlm iiij
pme ptis depnosticatōe in morbis ꝯ
positis sic⁹ in apacibus emittēcoꝝ et in aliis
ꝯpositis / Capitlm q pme ptis ī pnosticatōe
d apatibus / Capitlm vj pme p de febriu
dieꝝ et pnosticatōe in eiusdem / Begint
depnosticatōe q debet pcede in febribus
In morbis em pnosticare no possu⁹
nisi morbu ꝯgnoscam⁹ · vō morbi
ꝯg⁹tō pcedere ꝫ · fe · in pucda sola
simplex singlaris no ē nisi triplex
fe · em fe · cō fit melic / Sangis aut
si putrefiat ī fieri ꝑpm tn simd cpa tu
putrfcōe psta · s durate · fb forma
ppa manet in · ne no ꝑt qm alta
ptes ꝯtutit' vrō⁹ꝫ et alta ī melacolia
no io facit febre · nalez singlarez
sp ei cū ꝯposita · no febres simplices
no sut · nisi tres ī quibꝫ ī primis
amin⁹ incitandus ꝫ · ut meli⁹ ꝯponte
ꝯgstat' febres a' tciana · cōgstitur
p tres nales l no nales · et ꝯt naz
intelli⁹ ē ꝙ ē nā putefit intra
venas feb · ꝯtinuaz ꝯnat / Si aut ext
venas fe · intpolata / Ponam⁹ ig'
ꝙ qui⁹ patiat' fe · intpaulata · tu
potim⁹ scire utrū sit tciana · s · no
/ Si fuit colitꝰ macilosꝰ capilosus venas
hus latas audax animosꝰ ppnies se
vide igne et volare de monte in
motez 7 vide bellā et aer sit calidꝰ
et tpus calidu et regio calida et
quia ꝯsuevit laborare sollicitꝰ esse
et comede calida 7 pm 7 fe⁹ icapit
cu rigore qui rigor ꝫ ca ꝙ si ī aculeꝫ
puget' et durātur accessio pri hēis
t mi⁹ ul vna erit tn · fcis et plꝰ
cpuᵒ tardus pꝯea veloxꝰ · vehet po-
sita frequēs ꝑ cū eqli et tmatus
ē pxism⁹ pnorātu cō aut pcessū
aut sudore tm vaporosū ite cū
omīa ista pticlaria ꝯinf tūt est
tciana vēa sola simpx singlaris
/ Et tūt hijs cuctis expsite medicꝰ
in actu pnosticādi ꝯsurge ꝫ et p qns
opandi pnosti⁹ ig' ꝫ tlis ē egtudo
hoc tminabit' d vij pꝯodis ul infra
tm pma accāsio ē debilis s⁹ fortior
tcia magis fortis iiij fortissima 7 ibi
et statꝰ · quita aut debilitabit' et vj
magis debilis · vij debilissima aut

nulla pnosticis et q infra dies xiiij tia
bit et q cu aliqua euacuatoe mani
ta vomitu vel plurima cu secessu aut
sudore aut fluxu sanguinis narium
pnosticis aut dolor capitis vigilias
fortis sita intollerabilem et ista omnia
contigit qr m est cu pauca quadam est
de se subtilis cu mobil furiosa et co
ista arguunt velocem motum et fortem
q qr cu subtilis penetrat aut purg
mediate vel induxit vigilias et sita
potentissima et alia particula que prognosti
sit igr medicus q status est in die vij
et terminatio in xiiij vel infra ¶ Et quia
sua pdiceri non est finis mene ¶ hoc hys
siuentis adhuc animus non gestat ¶ po
in cogita elongatione status et in affligendi
medicus sciat dictare qr qr status est
in die vij subtilissima dieta ii competit
et qr inpaulata et ptranscibit paroxismus
et potissime quibus te qr in die accessio
si virtus possit tollerare non det aliquis
cibus nec potus donec in declaratione paroxismi
et si non possit tollerare cophr q tarde
incipit paroxismus et sibilibus det au
paroxismum lac amigdalarum in horas aut
mica panis et lota in aqua frigida
dulci in toto aut paroxismo potissime
non accipiat cibum nec potum nec dormiat
in declaratione aut post ciba cu lactu
aut cu brodio pulle al torte et seibs
fris aut cu ordeato vel avenato poto
sit aqua ordei ¶ In die at impollationis
post vti pura pulla cocta cu lactu
sine sale et pt vti vino debilissimo
cu magna mixtura aque et qr in dieta
non est finis co oz medicamina pone
cophibe ¶ Rx sucti cuc sucti per an lb
s lectigis aque fontis ℥ iij in se fit
inuidatoris an ℥ ij pane zucc alb ij
fiat sirupus purge sic ¶ Rx viol cp iij flores
ml ℥ ij fiat decoctio et in decoctione re
soluat cassiefistule mund ℥ ij et det in
aurora et fomentatio fiat talis aut
foli vitis albe folia salicis folia aut
in fasticulum a ro et gl lb j decoquat
in aqua et sepe fiunt fomentet pedes

et genua et brachia et collum et facies
et domus sit subtrauca tota aspersa aceto
et aq ro et neniphare et sandal et caph
sic curabit si deus voluit ¶ Lieu sufficientes
sunt reductus sunt consuabi sit sanus
et i e finis qr sanitas e finis ¶ Tertiana
aut non appellatur t vo est alia t s in
co non est pa s est ibi aliqua generatio
flecias admixta et qr non gut ptaula
ut pote quia senecio et in hyeme et in
de alijs et sim q plus vel minus particula
querunt pnostica sit de elogatione status
plus in tertiana vera et ita de accidentibus
et in de dicta consilioz et medicamina magis
subtiliata et alijs omnibus sim nat pti
clarum adiuctorii ¶ Et si vellem particularia
ptractare hic minus prolongaret opus
et eet dehonestatum q non euadat ll
amitupatoe vituparemus ¶ Sua aut core
latia s continua tertiana impollata n
q mat decade in cu est tertiana impolla
ta n q in tertiane continua est in venis
cu sanguine ¶ Est igr tertiana continua
de m co infra vasa vel venas conclusa
p totum corpus opposita i impollata aut
in est contra venas et loco vno coher
tama ¶ Tertiana vero continua non separat
n cu pfita separatoe que non reuitur
tal aut est martu i resus purgatio
mana ledens tertium q non est in
tertiana impolata ¶ In hoc aut pnostica
erit alia et alia et opatio particularis
et elongatio status alia et alia s particula
que plus vel minus ¶ Sapiens igr me
dicus qui nouit pnosticare et opari
in simplici impaulata sic age in sua
relatiua operatoe continua non audeo tamen
nimis ptractare timens plixitate
¶ Primum aut est intelligendum q in eade
m diuersas faciat egritudines s q in diuersis
locis e situata co aut qr putrefio
aut non si putrefia aut est intra ve
nas aut extra si infra aut est in venis
propinquis cordi et tc vocatur causon aut
in venis remotis et tc vocatur tertiana
continua ¶ Si aut prima operatis aut non
¶ Si non et putrefiat vel in vno loco

aut in diuersis in diuersis locis corporis venas
non per viam collectionis putrefacto tunc causabitur
duas cancrenas que faciunt duos porros
mos. Si autem in vno aut est multa aut
est parua si multa tunc generatur duplicem
cancrenam si pauca cancrenam inpostulatam.
Si autem materia colligitur in loco et coaduna
ad apostema et aut est adusta aut non. Si
adusta generat herisipila que inpetratur
sacigis. Si non est adusta tunc generatur
apostema i. colericum cum duricie et rubore et
acumine. Si autem materia non est putrefacta tunc
est aut in toto corpore aut in parte corporis.
Si in toto. Aut est in carne aut in
cute. Si in carne generat lepram. Si in
cute aut vniuersaliter aut non. Si vniuer-
saliter tunc generat vitiaginem (?) eciam si non
morpheam vel quia morphea est defedatio
cutis maculosa. Si autem fit in parte corporis
tunc diuersa generantur sicut scabies ut pru-
rigo aut pustule parue aut inpetigo aut
aliquid infecto aut vlceratio aut vomitus aut
egestio aut sudor et similia. Capitulum

secundum post predictas de pronosticis in febre cottidiana
inpostulata simplici singulari et correlatiua cum

Sed ut pronosticus antecedit operacionem i
ni volui ipse febrem pronosticare pro
cum circumstantiis febrium. Cognoscitur autem si
ponamus aliquem febricitare inpostulate
et statuimus cum veniis strictis plenus
pigri tumidis humiditatibus plenus et
sompniat se natare in aquis et submergi
in eis et quod sit in hyeme in tempore frigido
et ciuitas sit situata inter valles iuxta
aquas et quod vixerit de ossis et cum multitudine
cibi et quod se incipiat cum modica frigiditate
in extremitatibus et calor non sit multum
nec intensus nec inflamatus nec sitiat et quod
vrina sit remissa et pulsus paruus tardus
inordinatus non accedens et in inuene
admultam velocitatem et frequentiam et quod
paroxismus extendat se ita per viii horas
et quod per sudorem terminetur per aliquid alia
euacuationem materia. Tunc dico quod omnia
ista declarant hoc quod hec febris cottidiana inpostula-
ta simplex singularis cum continua (?) pro-
nosticum tunc longa egritudine poterit

pronosticare quod egritudo erit longa valde
et quod status erit remotus a principio et
symptomata non erunt maliciosa et quod in-
polatus erit modica vel accessio longa
et quod sine magno impetu et de longo
tempore terminabitur paulatim et quod erit
magis sitis propinquus prefundus (?) pigritia multa
et similia et quod non sunt hic eo nodum (?)
est cuius sanatus dicta generatur accedat ad
complexionem sicut est brodium citrinum carnes
eduline. Vinum lymphatum mediocriter
pectore breue et similia. Hoc generat digeritur igitur
cum oximelle diureticum et purgabitur cum
yerapigra et fomentabis cum aqua decoctionis
camomille et meliloti vbi intelligas
quod cottidiana non dicitur per equalem coadunacionem
et quia non conueniunt particularia ideo
diuersificatur pronosticatio et operatio
secundum particularia plus vel minus. Dubitat
relatiua secundum continua consistit de materia intra
venas conclusa vel non est inpostulata
materia pronosticatio aut operatio correspondenter
generatur de quantitate huius sic relatiue et co-
tinua medicis industrie relinquitur
Sunt autem intelligendum est quod materia fla
aut putrefit aut non. Si putrefit aut
est intus aut extra. Si intus tunc generat
febrem continuam de febre putrefacto inter venas.
Si extra aut per viam collectionis aut non.
Si non tunc generat febrem inpostulatam de febre
putrefacto extra vasa. Si putrefit per modum
collectionis aut in aduritur aut non. Si autem
aduritur generat fistulam. Si non communiter
in apostema molle sine dolore. Si autem non
putrefiat aut spargitur ad totum aut ad partem.
Si ad totum aut ad carnem aut ad cutem.
Si ad carnem generat lepram. Si ad cutem
aut ad totum aut ad partem. Si ad totum et
per totum corpus tunc generat ydropisim ana-
sarcam. Si ad partem cutis tunc generat
morpheam albam. Si ad partem inuitatur
tunc diuersa generat secundum diuersitatem loci et
partis status et adustionis et compositionis
status sicut sunt serpigule carmities (?)
et inales (?) defectiones maculose pruritus
tussis pustule apostema parua de sudaciones
verrucae achormides botium gule polipus

caligines timidus vertius sudor fluxus
sternitacio et congelacio subet. apoplexia
epilia palisis timor colica vomces spas
tes. et sancti abei carpia strat lobiardos
archetica pori nausea mollificacio inbecilli
dormitacio grapa. asturaciones alienaciones
et multa alia similia que generantur ex flate
vel ex aliqua porcione humida aquosa ad
univitatem. Capitulum iiijtum prime partis de pronosticacione
in se quartana impolata simplici singlari
et correlativa eius etc.

Cognito ergo quid in cognitione esse exposcit
Si igitur de quartana aliquid perdicere volumus
causas et signa cognoscere debemus ergo si in
cognitionem status venire volumus et
naturam egritudinum venire debemus. Signa
certa et determinata habere debemus quoniam egritudinem
cognoscamus nisi per mutacionem paroxismorum paroxisi
enim non indicat compositione egritudinem ut per genus
elongacionem status quoniam due terciane affligunt
cottidie ergo cottidiana simplex est. Et due quartane
affligunt de tercio in tercium diem ergo terciana
falsa est decipitur ergo qui vult cognoscere
egritudinem per paroxismum. Si igitur quartana
volumus cognoscere quod volumus ut sciamus
pronosticare tunc oportet nos ad aliqua signa
consurgere. Ponamus igitur aliquem febricitare
se. impolata et sint extenuati corporis
et venis vacuus et strictis et sit niger
pilis niger et tempus applus et timidus
et melancolicus invidiosus et sine omni
caritate et sompniat se videre dyabolos
et monachos nigros et transire per loca
deserta et angusta et videre tribulia
et tempus sit autumpnosum et vixit longo
tempore in soliciatudine et comedit longo
tempore cibaria melancolica et leguminia et similia
et habet splenem durum et oppilatum et paroxismus
incipit in fortitudine cata quod videbatur conterendi
medulle ossium paroxismorum sunt longius
impollacio rigoris cum vix sunt remissa
et postea quoque tardissimus in principio paroxismi
sicut plus hominis decrepiti inordinatus
et se. tessamit cum sudore et similibus hoc
non oportet exspectare secundum artes. qui dicatur
in prima visitacione et hec particularia conveniunt
quia in bonus ergo patitur se. quartana im-
pollata sola simplice singlare. Iste
igitur status eius consurgat et notata tota
vicinia pronosticacionem per hunc modum iste
patitur quartanam ymaginem eius status erit re-
motissimus et egritudo longissima ex op-
tabit enim tota se. revolucionem solis in
signifero. Cuius per ex proposi erunt
multi incipientes in eodem tempore et non diminuit-
scabitur. et infinite et veniat omnes
cum extimabili frigore et dentium stridore
et gravitate capitis et ponderositate totius
corporis et cessit cum sudore plurimo et
per multas horas urina revertitur post et per
aliquam plurimum postea habebat pars aliquando subtus
aliqua remanet corrupcionem. Quartana
autem non est parad unus paroxismorum aliquis tempori
ut quia eo advmatur in falsum flegmaticus aut
sanguis aut quia particularia non conveniunt et pro-
stratus et operacio secundum magis et minus elo-
gatur autem quartana aut continua est de in-
melancolie putrefacta intra vasa pronosticacio
et operacio erit secundum quod particularia conveniunt
plus et minus quia non possunt tangere
propter brevitate. In vero aut quartana operacio
talis est esse. Cibus sit per dietes gallime
fasiani vinum et brodium cum et bor-
ragines et consimilia et hec in die impollacio
in die autem paroxismi aut modicum cum mel-
si utrique collectare generat secundum dignitatem sit oxi-
mel simpliciter. Secundo oximel diureticum
tamen oximel squillitium. Electuarie aut paulatine
a principio cum dyasene et dyaboragis et
mirabolanis indias et lapide armenico
et consimilibus et cum fectionibus pira sic yce-
rarum et consimilibus. In principio autem antipilla-
rum secundum fuligo cum veritatis in arteriis ma-
nus et totius item de aqua ca. repona et
fiat hec consimilia. hic autem de hiis breviter
pertransimus et quia interdum cum auxilio
dei alibi intendimus pertractare. Interdum in
est quod in urine in est putrefacta aut non
Si putrefacta intra tunc erit quartana continua.
Si extra tunc si quod in est multa vel parva in
uno loco aut indivisus generat quartanam
impollatam simplicem aut duas quarta-
nas aut quintanam aut septanam. Si aut
in collectionem faciat aut adurit aut non
Si adurit generat cancrum. Si non apta
quod soliciasio applatur cum duricie et sine
dolore. Si aut in non putrefiat. tunc

a' mitti' ad totum aut ad ptez Si ad totum
aut ad cute aut ad carnez Si ad car-
no tur gnat lepra Si ad cute a'
ad totam aut ad ptez Si ad totam gnat
ycteriaz nigram Si ad ptem gnat
morpheaz Si at in mebra ad ptez
cor'is inuta' tur dinsi gnabit s'
dinsitate mbroz' 7 in sicut e' nie
i petigines nigras cutis i deffetoe
pustule pue ne 7 silia Caly guid
pue p depuustracoe in morbis gposit
sicut de febribus emittendiz 7 in aliis cu
gposibus

Conpones se sic multiplices et
diuse Copo au aliquid mig gius
aliqd dinsoz Si ing sic sic sunt
due tracine due qrtane et tres et
i de aliis mltis Cu eo tn sit dinsi
et dinsoz gponiu to quilibz ex gpid
motu et gpid regime Cez ig' regime
et motus et tpanda ming z ad
atpando alig io mig pt putsceri
pt h' q alt' pussiat gna g' rone
iste humor pt tn putsceri et destitui
a regre vel asta si i a' pte corpis acci-
dant eidem tac 7 accidat putsio pole
g' e' to putsi intu vasa et i faciat
de gtz 7 pole e' q alta porco
tatz putsi gotra venas sii fiat co
cit venas 7 q putsiat i formib
mbroz qa in tu putsit gp gnat
depollatam po silis erit possibile
q patiat' se tertiaz tu grta 7 im-
pollatam et ista gpo cit gnus vnig
St e' passibile qp venas i dinsis
locis in vno tpe et in dins tpibus
in eo putsiat Scdm g' q in i dins
locis putsit s' h dinsa erit se et
mltitudo erit se s' dinsitate putsonu
Scdm g' q in i dins totus putsit
s' h dinsa se et altitudo erit se s'
dinsitatate putsionu Scdm hic
ig' eit pole simul ee duas tercianas
au tres a' plures s' sic dico de q'
ita passiming pari rone intelligere
in q'libz aliis humore Si aut gpo
sit dinsoz gnum tt h' accidit mbro
sicut aliqn gporto febris ethice

putredi et putrida cu essa 7 essa i
ethica febris cu 7 pse sbiectiue ca-
lefiat de nouacione hui gposito si ppes
pri et pse sbiectiue calefiat essa
cit lz hu et mebra sint sup calefca
Si hu'es au p'mo calefiat Si aute
humiditas au mebra et corrupiunt'
putrida cit lz alia sint sup calefca
Si aut humiditas an mbra sup cale-
fiat p'mo erit ethica lz alia sint
sup calefca tc igi' pole z hu putsi
et se gnari et q pancat ad salem
aut fortit irascat' 7 q sic calefiat
spt vitalis 7 aialis et nalis et ita
erut putrida et essa sil et intelligas
de essa 7 ethica et putrida Copo
g' dinsoz gnoz aut erit p'uiam
vicinitate aut p'uiaz gnnptome
Si p'uiaz gnnptome sit sic se gnate
de sle salso a' de co adusta et ita de
omnib aliis gnatis optimo hu i
nali adusto Si aut p'uia vicinitat
aut erit quo ad maz tm a' quo ad
maz 7 se Si quo ad maz tm sic
cit epiala 7 liburia n alta pb sitas
int' i putsiat i gpionib et alta
gpt gfficiez putsi no pt s' gpo putsa
talis i durit raro corpe et alta pb
dissolut' et infrigidat i q i dispoe
in simul sectit' talis 7 frig in tanto
corpe Sil' accidet i alta spe quia
intig putsit alta pb et altam dissol-
uit 7 sectit' talis 7 frig sil' i toto
corpe Sic alta cu calor e' magis
mag' tg eptig 7 sritas intig et in
alta calor itig sritas eptig mag
h' spes facilie gnuoscat' Si aut
sit gpo q' ad maz et formam mltip
erit et dinsa vlt s' q dinsa dinsi
mode put putsici i dins locis 7 s'
q vng i q'libz 7 qlibz cu q'lz ad
iungi put p'uia vicinitatis 7 tc n
oz n distine et gplz cu qlz gnugere
lz recipiamg a sang' cu de simplici
singlare nisi fare possit tanto
quia e' tpatg 7 cu putsit amittit

formica et altera eius pars continuatur intolerabilis
et altera vero melancolia incisionis tamen quantum ad
fieri putrefactionis sive febre putrefactionis patet et similiter
in flegmate autem esse non. Sanguis igitur aut
putrefit aut non. Si non tunc generatur
febris sanguinis dicta synocha sanguinea non putrida
propter solam calliditatem et sanguinis intra
venas quod quidem febris efficitur opportune. Si
autem putrefiat tunc si plus dissolvitur
de vapore sanguinis quam consumatur tunc
erit febris augmentativa; si vero plus non
consumitur quam dissolvatur generabitur febris epacma-
stica. Si equaliter vapor consumitur et
dissolvitur generatur homotheneus. Sanguis
autem opportet cito supplici et si plus est
de eo appellabitur causonides. Si plus
de sanguine synochides si equaliter alio
nomine appellabitur. Videtur autem si aliquid
contemptum sanguinis et aliquid flatus putridi
patet unum sine alio quod igitur ratione separari
et coniungi et in patet ut in febre composita per viam
vicinitatis cum sanguine et flegmate aliquid plus
de isto aliquid plus de illo aliquid equaliter
et ita intelligo de melancolia et in de humoribus
innaturalibus ut flegma salsum et in de omnibus
aliis. Tunc igitur non videtur sanguis patet
eum coniungi cum quolibet et quibuslibet speciebus eius et cum
flegmate et qualibet specie eius. Tunc loquitur
de quo colera generatur cum flegmate quadruplex
coniungitur scilicet patet coniungi cum quolibet patet putre-
fieri intra venas et tunc erit febris composita
ex tertiana continua et cottidiana continua. Si utraque
per vicinitatem putrefiat extra tunc erit febris
composita ex tertiana interpolata et cottidiana
interpolata. Si autem colera putrefiat intra
et flegma extra tunc erit febris composita ex
tertiana continua et cottidiana interpolata. Si autem
flegma in putrefiat intus et colera extra tunc erit
febris composita ex cottidiana continua et tertiana
interpolata et hec vocatur quatuor species
emitriteorum quarum medietas est tertiana id est tertiane.
Et sit colera naturalis et flegma naturale patet
putrefieri per viam vicinitatis unum species
eo innaturalis et flegmatis innaturalis aliud plus
de isto autem plus de alio aliud equaliter
aliud intus aliquid extra et tunc non oportet

non combinatur et quolibet per quodlibet distincte unum
sicut eo modo patet coniungi cum flegmate ut dictum
est sic patet coniungi cum melancolia naturali et
innaturali et naturale cum naturali et innaturale cum
innaturali. Tunc igitur patet putrefieri eo includitur
intus et utraque extra et aliud intus et aliud
extra et ceterus ut est exemplificatum in eo et
flegmate. Tunc vadamus ad flegma cum melancolia flegma
naturale patet coniungi cum innaturali per viam vici-
nitatis et utraque putrefieri intra venas
et erit febris composita ex cottidiana interpolata
et ~~quartana interpolata et si autem continua~~
et quartana continua. Si utraque extra erit febris
composita ex cottidiana interpolata et quartana
interpolata et si autem flegma intus et melancolia
extra erit febris composita ex cottidiana continua
et quartana interpolata. Si aliquae species flatus
innaturalis coniungatur cum speciebus unius innaturalis
tunc diversitas erit magna valde secundum
quod unus humor excedat plus vel minus
intus vel extra et non oportet nunc describere
quia tamen quilibet comparare secundum exempla predicta.
Signa autem omnium istorum compositarum simplicia
sunt. Cum igitur composite consistunt ex sim-
plicibus simplicibus singularibus consistunt compositas
et in prima die simpliciter debet cognosci
et compositas aut non nisi tunc cum motus
eorum omnium quia in compositione intrant transeunt
et tunc per modum affligendi maiorem minorem
et diversitate subiectum et pulsum et urinam
et alia accidentia diligenter cautando ad res
naturales et non naturales et contra naturam et quantum
virtus minus minuat compositione alicuius
considerando opilationes raritate debilitatem
consuetudinem et alia omnia dicta de compositione
simplicium cognoscitur quedam etc et tunc
quedam cum difficultate potuisset cum dubie
morte sit equaliter putrefiunt intra vasa sic
est febris composita ex tertiana continua et cottidiana
continua et ita de aliis pluribus vel aliquibus
tamen possumus exemplificare ut idem
in pluribus inde autem ponamus aliquem
febricitare et incipit cum rigore quia continuos
acutum et vomit eo et est cum pulsu occulto
in principio acces et velocitatis et frequenti
in augmento et sic in v. hora diei et tunc

in vi hora incipit consilis paroxismus
et viii in ix hora diei alter similis
similis et tunc non est dubitare quod hec
febris est composita ex duabus tercianis interpolati
de in simplici loco putrefacto | Si autem
in prima hora diei incipit cum frigiditate
modica et inordinatione pulsus et caloris
in statu non multum acuto et vomitu
flauo in hora xi incipiat paroxismus
alter consilis et in viii noctis alter consilis
non est dubitare quod hec est febris composita
ex pluribus cottidianis | Si autem paroxismus
incipit in quarta die cum frigiditate co-
mitante medullas ossium in vltimo
ordine et tardius in principio paroxismi et
consilibus incipiat in xii hora non
est dubitare quod hec est febris composita ex duabus
quartanis et intelligamus de multis
consilibus | Si autem paroxismus incipit
cum frigore intenso et pulsu inordinato
et tardo et occulto in principio paroxismi datur
in longo tempore et cessat cum sudore
et consilibus et postea insurgat paroxismus
cum frigore tamen cum pulsus acuitate et
velocitate pulsus cum augmento et
frequencia et talis incensio aut vomitus
continuetur tunc hec febris est composita ex quartana
interpolata et terciana interpolata etc.
Intelligamus de flate et aliis compositionibus
nibus seu ex seu intus et quod cum fit
talis incensio et acutum valde et pulsu
veloce et frequentem et vrina intensa
et paroxismum breuem et afflictione in morte
de tercio in tercium die flegma autem facit
calorem lentum vaporosum pulsum inordi-
nat vrinam remissam et affligit
plus de nocte postea et accessio est longa
et interpolata est modica | Melancolia autem
facit in principio pulsum occultum in vltimo et
tardum et vrinam remissam et interpolatione
magna et frigus intensissimum et affli-
gat in diebus pluribus magis | Ex hiis
igitur medicus solercius potest omnes composi-
tiones cognoscere simplicibus bene cognitis
et non possum omnia signa particularia
tangere quia ad nondum non possum sufficiet
partibus dies prenosticabilis erit medicus
esse febris composita maliciosa et de difficili
terminabilis cum horrore et terribilitate
accidencium nulla possibilis propter diuersitatem
simptomatum et veritatem corporis habet
aut malicia in ducabilis sed plus et minus
secundum diuersitatem materie vel multitudinem eius et
secundum operaciones et partes diuersitatum
que cum in simplicibus dicebantur et secundum
omnia diuersitatem inducere medium reli-
quamus | Capitulum v. quod est de prenosticatione
Apostema est morbus in operacionibus
corporis in quo sunt omnia genera
morborum sunt est morbus consilibus similis
et quibus qualibet autem istorum sit morbus
per se vt omnes simul alibi autem habent
locum aptum cum ante generant de flegmate
sanguinis et appellatur flegmon quedam
sunt de colera erisipila quedam de flate appel-
latur zimia quedam de melia et appellatur
pleurisis Modus autem operacionis generacionis
est iste cum vene magne sunt replete
deinde pue tapillares tunc quia sanguis
in venis contineri non potest exprimitur vero
lentus orificia venarum et tunc sanguis
oportet vt resudat ad porositates membrorum
et loca debilia et tunc si sanguis temperatus
de qualitate et quantitas eius est pauca et
virtus membri est fortis tunc potest rectificari
in aut planto aut vaporando sic
quod non generabit apostema | Si in sit
minime quantitatis aut male qualitatis
tunc non potest corrigi et tunc congregabitur
in in loco debili et causat apostema | Si autem
sit in intrincibus et quantitas magna
ita quod fumus resolutus operacioni possit
quantitate competere cor aut quanti possit partem
calefacere et partem donec veniat ad
cor sit febris quanta generabitur | Si autem sit
in operacionibus et membris remotis
et parua quantitate non mittit dubium de febre Si
autem sint in dispositione media ita quod
calefacto aliud venire potest ad cor et
aliquid non tunc potest esse vt materia quod
febris interpolata possit ex apostemate sanguinea
generari licet sit quandoque de terciano congenitalis

Si aut sangis aduratur tussit in mag
ventosa et corrodit et vlcerat et generat
carbunculum. cognoscitur aut apa sanguinea
cum est in exterioribus per calorem et mollitiem
et ruborem et tol et pulsationem si sit
in exterioribus tunc cognoscitur quedam inuitia
approxima vitati et vaci [illegible] et spissa
propter plenus virtuosus spiritus et quia
invenimus lz venas latas et plenas
et tempus vernale et consilibus modus aute
generationis apatis cum vide est in sanguine
et ita de aliis. in interioribus cognoscitur aut
apa cum in exterioribus quia calor est et cetera
et locus e durus et calidus et dolorosus
Si aut sit interioribus cognoscitur per vrinam
ru et tenuem et pulsus velocitate sputum
rubeum et quia coleris et tempus est estas et consilibus
Si aut inflametur cum generat pessima
scandala quia sentit membra ut gladio-
lus et tunc vocatur sanguis materia aut
flacca cognoscitur per albedinem et molli-
tiem et modicum calorem et cum si aduratur
generat fistula. Si aut sit interioribus
cognoscitur per vrinam remissam et spissam
et pulsus moliae vel ordinatoe sputum
album globosum et quia flematicus et
tempus yemale et plibus [illegible] membra
cognoscitur ponderositatem et liuorem et puni et
dol. et cal. Si aut sit interioribus cognoscitur
per vrinam remissam et tenuem
et pulsum parvum et strictum et sputum
liuidum et quia melancolicum et tempus
autumpnale apatum aut quedam sunt
signa aut et ista sunt melioris tra-
tionis quia significatur virtus fortis et
membra obedientia et membra disposita
Si aut sit signa obtusa est malum
quia significat materia grossa et virtus debilis
que non potuit expellere et membrum
solidum quod non poterat fieri tusito apatum
aut quedam rumpitur extra quedam intus
et quedam vtroque modo. Illud aut quod
rumpitur extra timinum melius est parato
quod virtus significatur fortis potens expellere
extra et non corrumpitur [illegible] aliqua
membra quia de legato est ab extra

Si aut rupta sit ad intus est malum
quia non corrumpi potest membra nobilia
Si aut rumpitur extra et intus tunc est
de intus quia significat quod est tunc non inuenit
locum solidum vbi se apodiat [illegible] generatoe
[illegible] sit videmus [illegible] generatoe placatus
nisi est generato causa [illegible] consume [illegible]
in solido [illegible] [illegible] aliquis que
non apodiat radice in terra quia non
non inuenit rectus ut solidum quod eo
causa mala timinato apatum venenosa
sit est herisipila antrax carbunculus
et consilia apa venenosa cum aparet
extra si subito procedet se intus et locus
aparuit extra et dolor sunt humido
et medius aut niger tunc significat morte
quia malitia materie et venenositate
cuius subtilitate [illegible] mittitur ad interiora
et quia vadit ad membra nobilia
inficiat et in morte significat apata aut
intra exponit et signa expositarum
simplicia destendit. Si aut sanguis
facit apa et non aduratur generat fleg-
mon. Si aut grossior pars cuius generat
carbunculum. Si aut sanguis adustus
misca cum generat impetigine et serpiginem
antrax et carbunculum. Si aut colera
inflametur generat herisipila in sanguine
Si aut aduratur generat herpestiomene
lupus. Si aut flegma aduratur generat
fistula et si melia generat cancrum apata
aut partis dextre sunt peiora quia virtus
est fortior et causa minor apata
a sinistre partis minore sunt malitia
quia virtus debilior et causa minor po-
tissime [illegible]
quod est in parte dextra malitia maior
Splen aut est in parte sinistra et causa
melia malitia minor et quia ulcia
sufficientia sunt in doctrina ad particularia
expedatur. Post particulam de apatibus est
loquendum et quia quidam particule pasto
maior post curationibus est de his
est determinandum secundum mag. particule pacientes
sunt aut seciocis cat [illegible]

depnti sunt tres ut regio aiatorum et
regio spiritualium et regio nutritiuorum
et io primo agendum est de apatibus
magis periculosis in regione aiatorum apparentibus
aut magis periculosa in parte aiata
primum est depnti sunt tria primum aut apa
est de co in parte anteriori cerebri que etiam
appellatur frenesis et fit continua et alie-
natione et saltu et clamore et tribulibus
accidentibus quia frenesis pernotabilis est
in omni regimine suo / Cum ergo si vrina sit
alba et tenuis aut al. et spissa et sic
perseuerauerit mortem procul dubio significat
quia mortificationem virtutis naturalis significat
imminere / Secundum apa est in parte posteriori
de flatura in ipsis quod appellatur litargia
que obliuio interpretatur cuius signa mor-
talia sunt tumor capitis liuor faciei
et quod sanguisuga apposita non adheret
/ Tertium est apa et apa acutum cum dolore
acutissimo et iuuenes propter acutum
statim cuius moriuntur / Et intelligendum
est quod de apa in capite cum dolore
acutissimo intensissimo et fit continua mortem
significat / Senes tamen tardius moriuntur
cum non habeant tantum spiritum / Tunc
veniamus ad apa spiritualium et sunt
v. ut apa iuc. et squinantia et peripleu-
monia et pleuresis et apa diafragmatis
apa vic periculosum est propter fit et tu-
morem et dolorem quia impedit
duas operationes nobiles ut vias
anhelitus et vias cibi cuius in ysofa-
gum est timorosa ita et insanitate
terrissime accidit quia cadat in ptisim
quoniam sibi inciderit et non tunc purgato
si vsus radice quod scilicet in arte dictum est
Secundum apa est squinantia et eius iiii^or
species una que omnino apparet extra
in collo aliud que omnino intus in via
anhelitus et non apparet exterius / Tertia
que partim est intus et partim extra
quarta que apparet in gutture ore bene
aperto quod igitur apparet quod unus malum

opus est quia erumpi potest ad exteriora et non
corrumpit membra nobilia nec impedit
nobiles operationes / Secunda est in maiori
malicia scilicet apa quod apparet intus in gut-
ture quia non potest ita bene mundificare
et ad exteriora erumpi / Tertium est in maiori
periculo quia totum est intus et non exterius
apparet quia medicamina non possunt
applicari et si rumpatur fluunt ad interiora
/ Quartum est in maiori malicia apa quod
apparet intus et extra et quia pulmonem
alterat prius et quia in medio perforatum et ideo
non inuenit viam nisi exonerat se quia
via est multa valde propinqua est extrinsecus
et intrinsecus unde quod dicit ad vocem catulinam
et difficultatem anhelitus mortem
procul dubio significat nisi ei succurratur cum ori-
gine secubus et euaporatione / Tertium
apa est peripleumonia quod est apa ut plu-
rimum fluxus in panniculo pulmonis vel
in spiritibus eius quod cognoscitur ex dolore spatu-
larum et rubore maxillarum et fit continua
et cum maliciosis sinthomatibus / Quintum
et ultimum apa est quod est in panniculis costarum
interiorum vel diafragmate quod plurimum exco-
gitatur penetrati ad panniculos et habet
iiii^or sinthomata inseparabilia primum
accidens est dolor admirabilis intolle-
rabilis pungitiuus maliciosus propter quod
ibi est corruptio ita dolor intus in
venis est mala quia diuisa dolores
inducens et multiplicando quo ad interferentia
ad centrum descendendo / Solutionem continu-
itatis inducens partia in foramine membri
est dolor propter mala qualitate diuersam
in materia influxa continue et cum dolor propter
illa et eadem materia solucionem continuitatis
inducens mouendo acutum ad interfera-
tia in est in dolor inextimabilis propter duas
ca. dolor duplicatas sunt accidens in-
separabile est fit continua fortissima cum
calore fortissimo propter quod est ad obdu-
litatem vincere sit ipse cor in sinus
cauitate fornacis continue vadit ad cor

et quia ebulitio gtis et attesio fiuni
gtis io fortissia se valida Tertiu
accidens inseparable e difficultas anhe-
litus Sexto e tussis cum tu aliqs
resudat ad caput raue sentit nociuu
virtus naturalis sensibil cpistat virtute
nalez expulsiuam 7 nitet expellere
illud nociuu et talis motus appellat
tussis Nunc aut si i capatibus spiualiu
apparuit itra tres dies appareat sputu
ab digestu et exeat tu veloate 7 tu
tussi modica causabit ptuldus dbin
Si aut tarde appareat tarde curabit
Si aut i pncipio appareat mala sigt
ut sput vi a citrinu a nigrum a liuidu
aut viride mortez pxima sigt et si
tarde appareat tarde morietur et sigt
mediocriter appet mediocris erit dispositio
mbri Ista tu ipseis magis ptulanit
ptractabitur In regioe aut innitutoz
quo tu ꝫ despnti vi attidit apata
ut capa meri stoi epis et ypocondriaz
et splenis et renum et vesice 7 pectinis
qr nos in loqm n de apatibus magis
et periculosis et si sint aliqua alia vel
ligidem in hiis dictis qui sertanomibus
gnalibus aut dictis In meri gdru
apa pt gnari a cno intg aut cno
extra aut pt intus 7 extra aut
i capite nim qr videt ore apto ista
apata aut sunt periculosa ppter nobiles
operatoes qs ipedit qr itg spodilia
dorsi gthit aliqn ppter spasmu et pp
cia alia que dicta sunt tusignatia
Capa stoi 7 potissime orificii periculosu
ꝫ ppter pp dolore stomachales qr ibi dedi-
dadit pp nimiu sfm 7 ad pxima-
tionem ad cor et ꝫ tu nausea et vomitu
et ablatoe cibi Capa aut epis gg
ex dolore i pte dextra sbus costas
et quia figura e naviclaris et qo
admodu lotes carnis et e periculosu
qr in libris nobiles circa dictus opatoe
sit dol frequens sicut dissolutio suppurata
no apponam uit ptus mbri gforte
7 quia sequm se fortissia pp nobilitatem
mebri et aliqn hydropis ppter

ppter corruptionem digestionis 7 hic ydro
pis lz signa apatis ventris et
tussim Capa aut ypocondrioz seu
icimi intestini seu venarum mesa
raicaz e periculosu pp approximatione
ad mbra nobile et qr alio pt pene-
trare ad epar qr sequm se ydropis
tunc signum e fluxus ventris Capa
aut splenis et renum sunt periculosa
qr hic corpis et assiduitas no pnt bn
mundificari sunt ut periculosa pote
tissie pp me mictiones et mbri debi
litate Item dictu de apate coxa vbilicati
et pectinis apa aut vesice e periculo-
su magis ppter maiorem sfm Enim
malicia ggr in fortitudine se et
retentione vrine 7 attidit plus pnis
cu nlli corporibus intendat n soli co
mestioi Capatu aut ventris qdam
sit ca qdo fra Si al in hiis apatibus
pulsatio sit fortis 7 magni appuit
augustiam tu alienatoe sigt et si
tu hoc orli sit tremuli maniaz sigt
Ista aut apata dura dolorosa tu
terribilibus attidetibus apparentia mortez
pncipio insigt et si no sint nimis
et dol sint i fforte 7 appeat capa
tu fluxu sangwinis infra diez vii
significat Si aut no sit 7 cs ptendit
usqz ad diez xx timabit psa-
miam Capata aut fra i pdictis
locis tardius pfluxus sanitatem
et psime cong qr diem xl ꝫ
exptare i omnibus apatibus quato
plus descendit ipseis tanto min9 de
sang generatur i superioribus ante
plus ppter calore fortitudinez et virtus
Sanies aut laudabilius gesat quia
al 7 eqlis pretoru et nō ꝫ odoris
tetru al cognoscit pcturu pgea
intelligendu ꝫ de apatibus spualiu
duobus modis tiant aut cum tiatio
fit psamiem al gnatur aut diem
vii aut pl Si ante die vii l an
morte ptuldus sigt tu sanies et
putredo ꝫ tolica quia i tam bn
tpe n no debz saniez gnare 7 io

quinto via non inveniunt morietur in xiiij
die tamen tot bona signa possent apparere
quia mors retardaretur si naturaliter tamen
evadere non potest Si autem timaretur fre-
quenter ad exitum quod est in superioribus aut
in inferioribus Si autem in superioribus cognoscitur
per difficultatem anhelitus et ypocondria
non dolorosa nec tensa Si autem dolor
est ypocondriis magis significat infirmus dele-
gare sit autem ista delegatio aut
est post digestionem medicine aut non Si post
salutem significat et totius membri Si autem
sint indigesta periculum est de membro licet
totum salvetur Unde si liceret materia que in
digestione delegata sint ad extrema item
mutatur ad vincendum mortem significat Apostema
autem plus generatur in hyeme et plus
durat et tardius accidit residuum
apostema quod praeterea timatur quedam sunt
calida quedam frigida quedam mediocria in hoc et
non debemus computare a principio morbi
tempus sed a principio generationis quod cognoscitur per
puturam et dolorem et maiori inflammatione
et caliditate et tunc rupturam apostemata quod apostema
autem quandoque generatur ex ventositate quandoque
ex aquositate ¶ Capitulum viii quod est de

Triplex est cura scilicet pronosticon ut
scilicet in genere ut effimera tunc secundum
est species et putrida tunc secundum est humorem et
ethica tunc secundum est membra solida
et licet in quolibet fiat inductio in altero
tamen altero prius ut gratia amphora potest
esse calida et si quod vinum calidum frigidum
intus reponatur mediante tamen calefiat
vinum calefactione amphore et hoc assimila-
tur ethice ubi membra solida sunt primo
et prius calefacta et per consequens alia aliud
est et vinum calidum et amphora calida
fiat calefit tamen amphora per calefactionem
vini et hoc assimilatur putride Unde humores
primo calefiunt et per ea totum corpus
aliquod et aer calidus multum frequentatur
domum frigidam ut patet de estate in flatu
venti meridionalis et per calefactionem
aeris calefit tota domus et hoc assimilatur
effimere in calefiunt spiritus et per consequens
tota domus humani corporis Effimera autem

appellatur scilicet spiritualis prius radicatur et dicitur
effimera ab effimero pisce qui eadem
die qua oritur eadem moritur generatur
autem hec scilicet per causas inclarativas tam per cibos
quam minoribus per rebus vj non
naturalibus indebite applicatis Sicut est
aer nimis calidus et frigidus et pestilentialis
et exercitium nimium et coytus et balneum
et cibus et potus calidus et venenum per
cibum in medicamina nimis calida vigi-
lie nimie in animi nimia com-
pulsio et retentio superfluitatum et acci-
dentia anime sicut in ira tristitia et
consimilia pervenit in apatibus pervenit
de emunctoriis membrorum nobilium sicut
sunt bubones et similibus Causas autem omnino idee
longum esset et signis distinctiva humorum
in dicto parietis reliquatur distinguitur
autem hec scilicet ab omni alia quia calor
est equalis in principio et in statu et non pungitivus
irritans et numquam advenit nisi per causam
manifestam et urina est naturalis et media
distat plus et equalis accedens ad velo-
citatem et frequentiam mediam distat
a naturali et terminatur tamen sudore vaporoso
et non est naturalis nisi per unam diem Sed si
corpus est oppilatum et similia extendit
se ad longius usque ad quartam diem et si
vadit ultimius tamen non est effimera pronosticon
quod erit talis scilicet hec est bone terminationis
et brevis et calor lentus sine malicia
sinthoma et immundificabit corpus dicta
est tenuis et cita ne fiat causa in putrida
et non nimis tenuis ne fiat causa in
ethicam Si quod diligens cautela in regi-
mine in aliam ruat scilicet Febris autem putrida
in humore situatur putrefiunt autem humores
destituuntur a regimine nec destituuntur tamen
caret evaporatione et cumulatur cum
magnificatur tamen quod pori clauduntur ...
fit tamen humores augmentantur cumulatur tamen
constringitur propter frigiditatem et consimilia et fit
quedam ebullitio et fumi caprinosi ...
per ... febrilis tamen ... quia putrefactio
est in corporibus calida et humida ... dyssolutione
... erunt et quod putrefacta liquidorum
humorum Cum igitur materia cumulatur

resolvitur fumus sic apparet in sudoribus
putridis in carnis quod resolvitur fumus
faciet et purgies sic fumus resolutus
communica acutus carnosos putridus
petit cor et super inflamatur calor et
spiritus cordis et ipsum cor et per ipsum toti
totum corpus et hoc est febris fortis distinguitur
aut febris putrida ab alijs universaliter
calor in tactu est pungitivus et urina vincit
tactu in febribus notum et venit plurimum
sine causa manifesta et urina est apertus
digesta et pulsus apertus est prius et
velox et in statu magnus et velox
de prius calor debilis et ista fortis et
si in est intra venas ut plurimum
sine rigore et si extra ut plurimum cum
rigore et constrictio maior [illegible]
[illegible] compulsione [illegible] cum
talis omnibus putrida [illegible] et cum
malitiosis et pestilentibus accidentibus
et calore forti et inquietudine et mala
tollerantia patientis regimen autem
et medicamina propriatoris et cautela
mirabilis solertia et diligens sollici-
tudo oportet autem medicamina applicare
in regimine quod debeat apertio adaqui-
latur et poros clausione adquanti[tatem]
putredinis et elevatione dyspnee et
ad naturam medicine et adaptitatem patientis
et sicut quod competunt plus illi quam isti
[illegible] componere medicamine et ius
eminentissima medici [illegible] apperi-
tur et arthetica in membris solidis ra-
dicatur et causatur duobus modis unus
est evidens et manifestus videlicet generatio-
ne et febris valida precedente generatur
febris et quod magis occulte et magis
paulatim fit scilicet a causa et tristicia
et labore et similibus agonijs [illegible]
ethica eius subiectum est membra solida omnes
partes corporis sicut radix naturam alterata
[illegible] equaliter in toto corpore quod naturalis
est viciata et febris est similis tusinutati
et non est [illegible] febrilis resistere alterati
et ideo quia [illegible] quod equalis ideo non est
dolor quia contrarium non sentitur cum simi-
lem in [illegible] que distinguitur ab omni

febris quia pulsus est durus quod non est directe
in aliqua alia febre nisi per accidens quia
cum corpus est infirmatum [illegible] ullo
aliqua sicut ut [illegible] ut [illegible]
urina est indigesta ventosa. Et si ethica
sit directa propter febres validas precedentes
quod generatur [illegible] et [illegible]
et nobilissima corporis consumptione quod humidum
radicale exhauste est et desiccata con-
sumptum et febris adpulverizaret venit et
frangit et adultiatur minutatim eius [illegible]
penitus est in [illegible] sicut videmus in lichno
non aliud tamen [illegible] totus inflamatur in [illegible]
[illegible] et subito extinguitur cum [illegible]
subita inflamatione et venit humidum lichni
ad totam [illegible] quod et si apponitur oleum
non saluabitur flamma quia in [illegible] est
est subito cum quod [illegible] inflamato impetu ex-
tinguitur sic est in corpore [illegible] humidum ra-
dicale primum [illegible] febrili exhaustum
est et consumptum quod aliquod humidum [illegible]
tali advenienti talis naturalis saluari
non potest et [illegible] corpus et [illegible]
sicut in decrepitis humido naturali consumpta
sine pena et fatigatione et efficitur
mors dulcis. Cum autem provenit pau-
latim scilicet cum ex alijs provenit causis [illegible]
ex diversa [illegible] quia [illegible] magis
affligitur quod patet quia si [illegible] hominis [illegible]
[illegible] modo plus ut magis affligetur et
[illegible] in [illegible] est [illegible] et [illegible]
provenit. Ethica quia que provenit per
causone et febres precedentes faciles
[illegible] [illegible] ypocondria et venter
videtur [illegible] dorsum et totum corpus
est aridum et siccum et pulvis in toto
corpore videtur [illegible] ossibus subito cum
[illegible] et humidis ita venire non
potest [illegible] et eis qui vixerunt in
labore [illegible] quia [illegible] tactu calor
videtur debilis et si [illegible] erit
debilis acutus pungitivus pulsus autem omnium
ethicorum est parvus debilis et spissus
et durus. Si autem provenit ethica sine
febre precedentibus [illegible] est difficilis cognitionis
in principio [illegible] appareat manifesta
consumptio [illegible] [illegible] [illegible]

et febris sanguinis et aliis febribus putridis et si ethica fuerit similiter tamen putrida de difficili consumitur. Si autem presumitur quod sit ethica quod est quia calor equalis non variatur in prima die secunda et tertia et non sentitur aliqua intensio in eis neque caloris inequalitas. Et si fuerit quadam corporis ariditate et siccitate et cum quadam consumptione tunc praecipue in ethica est ventris qui et si humiditas corporis et meliorum radicalium non dum sit consumpta tamen aggressa super calefactione et ebullitione. Si autem dubitetur de sinocha propter equalem afflictionem tunc distinguitur quia in sinocha est calor fortis inflamatus ledens manum et pulsus magnus et velox et frequens in ethica autem omnia ista minorantur secundum minoritatem caloris ethice comparando ad sinocham febrem non inflammantem febrem putridam. Hic sunt quod distinguitur quod omnes putride inequaliter affligunt aut per partes dierum aut per paroxismos aut quia secundum processum morbi in paroxismis vel inmaiores vel minores afflictiones vertuntur. In ethica autem quantum sit de se sunt uniformis et equalis afflictio nisi sit propter cibum inflamari et magnificatur pulsus et propterea venit ad primam dispositionem quod cum calor sit situatus in solido humido intrinsecali adveniente inflamatur et intenditur calor sicut videmus lapides ignitos fumare et calcem vivam si aqua frigida super apponatur. Hic sunt enim communia omni ethice quod calor est fortior in arteriis quam in partibus vicinis.

Pronosticatio. Ergo erit talis si fuerit in situ et in primo tamen nondum humido cordis est consumptum tamen est facilis curationis. Si autem sit humidum consumptum et corpus desiccatur et aridum factum et tamen impossibile est curatio sicut fuit ostensum in tisicis. Si autem fuerit dispositiones medie inter consumptionem humidi et non consumptionem tamen curatio erit media inter curabile omnino et incurabile. Curatio igitur erit in humido et corpore calido et ita supra animam videlicet laborat quia de facili per membra dissimilatur et nutritur et

assillatur et primo videlicet laborat mulieres in veneris bene complexionate deinde asine deinde capre deinde vacce. Laborat autem mulieres cum temperata asine subtile vacce consumptum caprarum mediocre. Elige ergo motem excelsum cum quo in hybernia ibi elige de lacte quod indiget et curabitur multi quando nullo evadet. Incipit 2a particula que docet spondere per tempora anni et continet 10 capitula. Capitulum primum 2e particule sunt de pronosticatione de egritudinibus estivalibus. Capitulum 3m sunt de pronosticatione in egritudinibus autumpnalibus. Capitulum 4 sunt de pronosticatione in egritudinibus yemalibus. Capitulum 5 in parte de pronosticatione secundum naturam consuetudinis. Capitulum 6 in parte secundum estatis naturam de pronosticatione. Capitulum 7 in parte de pronosticatione secundum naturam regionum. Capitulum 8 in parte de pronosticatione secundum naturam ventorum. Capitulum 9 in parte in quo docet pronosticare secundum 9. Capitulum primum 2e partis est de pronosticatione in complexionis egritudinibus vernalibus etc.

Tempus autem vernale secundum intentionem astronomorum incipit a principio arietis et durat usque ad finem geminorum et continet tria signa et tres menses sicut est aries sit est aries Thaurus gemini et incipit fere a medio martii et durat consequenter ad medium maii Julii secundum tamen intentionem medicorum illud totum tempus est vernale in quo arbores incipiunt pullare pullulare et flores et terra germinare et ita secundum strictam et latitudinem secundum diversitate climatum. Hic autem tempus temperatum est quia sole ascendente ad nos equalis est appertus videlicet in minus est calor propter directionem appropinquationem et approximationem solis ad nos quam in yeme aut apertus est mediocris et ideo non est tunc tantus calor sicut in estate nec tanta humiditas sicut in yeme et ideo tempus vernale temperatum est in se et temperatum per comparationem ad tempora extrema et temperamentum per comparationem ad effectum ad temperamentum quod introducit in corpore humano quod si temperamentum invenit conservabit eum. Si distemperatum diversitatis curabit egritudines secundum diversas diversitatis dispositiones. Hoc tamen non est ex sui malitia sed est ex fortitudine corporis in mundificationibus

sunt enim contrarietates secundum latitudines quia
in principio similatur hyemi in fine assimilatur estati
in medio quod est magis contrarium. Sed si non sua
natura non conservant diversas egritudines
tabiles secundum quod distemperantia secundum diversa veniunt
aut in sua distemperantia vel secundum inequalitatibus
aut secundum substantia. Si in qualitatibus vel activis
vel passivis aut in utrisque aut in simplicibus
aut in compositis et secundum hec egritudines
generabuntur. Quod quando in elevatione assimilatur
aut secundum alterationem facta in substantia non quod aeris
substantia consistit simpliciter corrumpitur sed propter
vapores admixtos qui effectum corruptionis
compositionibus similiter procedunt inter corrupte-
rationibus in aere et causat epidimiam
corpora autem que non leduntur nisi fuerint
disposita preparata propterea generantur egri-
tudines alie et alie secundum quod contrarium temporis
precedentium unius vel multorum prefuit
eadem aut diversa in quibus sufficit sola
complexio. ¶ Hiis autem omnibus consideratis
et in se consideratis pronosticatio est talis: cum
videbit medicus ver temperatum et perfecta
corpora fuerint contraria egritudines huius temporis
erunt bone et bone determinationis et
sanguinee salubres, cum est de proprietate
temporis de egritudinibus vel generatis perturbatione
in quam de materia in hyeme aggregata generabitur
apoplexia et epilepsia et consimiles morbi
frigidi et humidi. Quod si est de materia generata in
autumpno generabitur melancolia lepra
inflationes et similia generata de materia melancolica.
¶ Contrarium autem generata de materia in estate
generabitur mania tertiane causon et
egritudines que generantur de colera adusta.
De egritudinibus autem generatis in vere dispositio
dico quod sunt alie et alie secundum distemperantias
et corruptiones diversas quod est longum
enarrare. Sed videtur quod erunt simplices
dispositione quia omne agens simplicem effectum
introducit in passo. Medicatio autem
erit talis in principio veris mundificentur
corpora a superfluitatibus et lenibus in fine
fiant flebotomia et balnea et fricationes

et contraria temperata dicta sit mediocris
per totum et nichil nocivum potest provenire.
¶ Capitulum 2m secundum quod debet pronosticare in estivalibus
Estas est totum illud tempus in estivalibus
quod est a principio cancri usque ad finem
virginis et continet tria signa sicut est
cancer leo virgo et incipit secundum a medio
junii et terminabit quasi in medio septembris
vel estas est illud totum tempus in quo
fructus venerunt ad perfectam maturitatem
maturitate et hec diversitas est magna
valde et diversitate climatum. Estas ca-
lida et sicca quoniam in eo excedit caliditas
magna valde tum propter appropinquationem solis
ad nos et propter aspectum directum et quia
radius fere secundum perpendicularis. Non magis
et fortius reflexio est tum propter continuitatem
tum et propter caniculam que est in ore leonis
cuius ortus est s. canicule in XV die
Julii et durat fere per L diebus et hec for-
tissima virtute inmutando aerem et in-
fluentiat corpora ad caliditatem et ad siccitatem
hic tamen sunt contrarium tum ad sui
alicuius planete et frigidi et ventus
borealis incipit flare in principio dierum
canicularium quare tunc aer sanguis et homines
sanati. Disponitur estas quandoque quia
recedit in eisdem qualitatibus vel quia nimis
calida et sicca et tunc causat minorem
epidimiam vel influentiat in oppositis
ut quia estas est frigida et humida et tunc
causabitur media epidimia aut corrumpi-
tur in se propter vapores resolutos corruptos
mixtos cum aere et causat maiorem epidi-
miam. Certo modo alterat naturam estatis propter
complexionem temporum precedentes cum sua natura non
servat et tunc generantur egritudines alie
et alie quia licet tamen effectum complexum
introducit. Medicus autem cum ista cognoverit
pronosticare incipiat per hunc modum.
Si estas servat naturam servant egritudines
erunt bone et bone determinationis salubres
preter inseparabilibus accidentibus. Non egritudines
generate per viam proprietatis erunt tertiane
et causon et frenesis et consilia. ¶ Ille
autem qui sunt ... ... secundum quem

c. de uere sinochus et consimiles morbi de
sanguine. Si vero hyeme apoplexia arthe-
tica et consimilia. Si ex autumpno quartane
erratice multe et consimilia ex mala
tamen regione omnes morbi putridi generan-
tur et quo adfieri et quo adsunt esse. De egritu-
dinibus vicatis in estate disparata pro-
nosticabilis primas et malam deter-
minatam et visum suspectam super innate
residuum h' tamen erunt alia et alia
secundum naturam dispositionum et naturam corporum suscipi-
pientium. Medicatio est talis quod habitatio
sit marmorea distoopta aperte flatui
borealis et pavimentum sit infratum
ad aqua rosarum et aceto al. et sandal.
et camphora et multitudine necessarie
et consimilibus vtatur rob. malorum granatorum
et uino melle de cassiofistula in septimana
semel vtatur cibis facilis digestionis
et diminuat coitum et exercitium et
solicitudinis et omnia alia que sunt
de opposito visus ca. et saluabitur si deus
voluerit. Cap. iii de pronosticatione egritu-
dinibus autumpnalibus.

Autumpnus est illud totum tempus quod a principio
libre usque ad finem sagittarii et continet
tria signa scilicet libra scorpion sagit-
tarius et continet tres menses et incipit
in medio fere septembris vel autumpnus est
totum illud tempus in quo folia incipiunt
cadere ab arboribus donec penitus ceciderint
et in renascentia marcescunt. Verum ac-
cidit sua est sicca et siccata iuuentus ac ...
quod sicut ex ascensu solis per zodiacum ubi
reddit ... ita ex equali descensu au-
tumpnus erit disparatus sed aliquid est
quod facit autumpnum disparatum aer au-
tumpnalis est subtilissimus tunc quia aer sit
subtilissimus et summe desiccatus propter estatem
precedentem cum in autumpno veniente non
sit quod humectat ideo remanet in siccitas
et frigiditas et quia aer incipit infrigidari
propter elongationem solis ideo aer autumpnalis
alteratur et transmutatur a qualibet alterante
siue sint venti siue vapores siue
ex influentia orbium siue exaltatione

ca. sicut frigida et cum in subtili sit desiccati in
processu et aer sit subtilis. Unde in autumpno
... ca. ... sicca consumptus quod omnia alterata
transmutatur. Quia non est ibi tanta cali-
ditas sicut in estate nec tanta humiditas
sicut in yeme tota quod non declinabit
eius ad frigidum et siccum. Ex quo quo corporis
... sequatur aeris ideo multiplicat corporis
humorum in autumpno transmutatur et humores
varii generantur et diuersi modo calidi
... frigidi et ibi virtus debilitatur propter subtilitates
transmutationes alterationes diuersas et
subtilitas aeris tempus malignitatis et ideo
varii morbi et diuersi quasi pestilentiales
generantur in autumpno tamen propter naturam natu-
ralem eius malignam consumat cum propter maliciam
estatis tamen propter fructus comestos in estate.
Ista autem omnia accidunt in autumpno cum
sua natura seruant. Verum autem tempus au-
tumpnale contrarium variatur cum sua permutatione
naturam ... in eisdem qualibus
et tunc cadit minorem epidimiam et tunc
multiplicatur morbi frigidi et sicci sicut est
melancholia desipientia et consimiles morbi. Si
autem transmittatur ad oppositas qualitates
tunc cadit minorem epidimiam vel multi-
plicatur morbi calidi et humidi sicut
... variolae scabies et rubigines
et egritudines corruptionis ... et
similia. Si autem corrumpatur in substantia propter
vapores admixtos tunc cadit maiorem
epidimiam et generantur febres pestifere
corruptionis in quibus est ista pronosticatio
propter veritatem signorum particularium. Si ac-
transmutatur autumpnus propter tempora precedentia
ut quia de eisdem qualitatibus vel oppositis
sunt transmutata tunc diuersi morbi fiunt
secundum diuersitatem illarum transmutationum que
enumerare esset longum et non est nisi
quod intelligentius quod quilibet ca. effectum sibi
consimilem introducit. Et memoriter omnia ista
cognitionis ... et pronosticatur per hunc
modum. Si autumpnus sua natura seruauerit
generabuntur egritudines longe et male
declinationis erratice et multe quartane
et incurabiles desipientie in fine et lepre

et infectiones varie et diverse consimiles
morbi causari per viam putrefactionis. Si autem
partes generantur propter viam albuginis tunc
quando est de natura generata in estate et con-
servata et retenta in autumpno propter frigiditatem
eius generabuntur terciane causon et fluxus
ventris etc. et mania et similes morbi.
Si autem non generentur in vere et forte iterum
durat in autumpno tunc erunt fluxus
sanguinis et apostemata calidis et consimilia. Si
autem non generetur in yeme et sint conservata
usque ad autumpnum tunc calescunt apostemata
et consimiles morbi generati de natura sicca et
calida. Si autem secundum naturam suam conservantur
generabuntur consimiles morbi secundum naturam dispositiones
quod esset longum enarrare sed studioso
medico remittatur. Medicatio est eius
summe cavere repletionem et coytum et com-
estionem immoderatam et sollicitudinem et abacia-
tionem et frigida et sicca et fructus pomorum et uti sane
tassiaff et modificationibus et solaciis et
gaudiis et rob de pomis macianis
et dampni et leticia et quod inter omnia
confortat mutationem aeris etc. et secundum plus
nos non alleviet vestes ut corpus
careat confortata caliditas sicitas non
conveniret et tamen hic non potare vinum novum
quia malum generet in corpore intromittit. Sed
vinum altius anni citrinum in colore quod
vocatur in vulgari provinciali tristim me-
diocre in substantia odoriferum tamen cum si temperate
sumatur cyriaca est tante nobilitatis
quod nichil malignum corpus potest aguae.

Capitulum x de pronosticatione in egritudinibus

Yemis est totum illud (in yemalibus te-)
tempus quod est a principio capricorni usque
ad finem piscium et continet tria signa
scilicet sunt capricornus aquarius et pisces
et continet 3 menses et incipit fere in
medio decembris et durat quasi usque ad me-
dium marcii et dico notabiliter fere quia
fiet computatio non est quo ad unum motum
quia alius licet plus de mense alius minus
et in computando medii mensis est conversa
computatio quia ad medium motum quantum
sufficiat medico vel yemis est totum illud
tempus est casu foliorum usque ad pullulationem
et ad tempus generationis et productionis

foliorum et est tempus frigidum et humidum latitu-
dine tamen licet secundum quod sunt ut prius assignatur
et tamen diversificatur secundum climatum diversitatem
et sol in predictis signis consistens appro-
pinquet ad polum antarticum et elongatur
ab arcto in aspectus oblicus et reflexos
modi tamen dicitur quod et apud nos frigiditur
magis et quanto clima magis approximatur
ad polum arcticum tanto frigiditas maior
et quia secundum aquam humidum et aspectus et
signa et orbes generant. Non est humidum est
siccum et humidum sicut tamen siccum et humidum nisi
in illa operabat suum temperamentum intelli-
gendo tamen est quod corpori humano melius
esset longe. Si totus annus esset temperatus
plus veri quam quod sequitur in oppositis
et contrariis qualitatibus tamen tempora disparata
alterant et corrumpat corpus humanum tamen
immutatibus et consuetis in clismatibus disparatis
tale distemperamentum est eis temperamentum propter
duo unum est consuetudo que est altera
natura secundum est quod consequens quod est disparatio
et ita unum quod non disparat malicia
alterius unde propter quod ita est quod secundum diversitatem
clismatum tempora sunt disparata melius tamen
est quod distemperentur propter in oppositis qualitatibus
quam si remaneret in eadem disparati-
one. Non melius est mundo quod autumpnus
siccus sequatur estati calide quam si totus
autumpnus esset estas et melius est quod hiems
humida sequatur autumpno sicco quam si
totus annus esset autumpnus et estati generaliter
temperamento contingit inter elongari quod autem
procedit in eisdem qualitatibus ut quod
yemis nimis frigida autem cum transmutatur
ad oppositas ut calida et sicca ad naturam propter
temperando non ad naturam estatis quod ad
calorem et estas venire non possunt autem
quia propter disparationem egritudines alie et
alie terminabuntur. Dicemus igitur ista quomodo
cuilibet pronosticabuntur. Si igitur yemis
et alia temperamentum servavit quam est quod
propriis proprietate secundum quod tempus multiplices
egritudines periculose generabuntur egritudines
frigide et humide ut apoplexia epilepsia
litargia et similia erunt egritudines longe
et apostemata plurima tarde determinatoris
et similia quoniam est autem de egritudinibus

generatis per viam arbitrationis generabuntur
quoniam est experimento melius quam ratione et
consilia quoniam est experientia maxime certiane
et consilia quoniam est quod ne egritudines san.
Si autem yemes fuerint distemperata et alia
tempora temperata tunc egritudines diverse
causabuntur secundum distemperancias que omnia
medici in dictis reliquerunt. Meditatio
erit talis sumatque prandium circuite
atque secundum opera digestione epatis san et
quis cum multiplicatur in qualibus fortibus
quorum corpus non est nimis rarum aut
debile cum sua generatione humorum in renis
propter frigiditatem aeris et desiccatione cutis
... frigidi multiplicatur ideo competit opera
balnea fricationes vinum forte et cibaria
calida et fortis digestionis cooperimenta
pluma et ignes et ablutio capitis
et fortis fricatio eius semel in multum ca-
liente et non sepe quia caput inde nocitum
competitur flores suffumigationes frie de-
laudani et mirra storace cala quoniam
est de nocumento pectoris propter ieiunia competunt
ysopus et passum et liquiritia et ita de aliis
sicut perpendebis si deus voluerit. Capitulum
iii 2e partis de prognosticatione secundum naturam consuetudinis

Consuetudo altera natura id est res consueta
naturam alterat et transmutat quod autem
consuetudo alteret et transmutat hoc
verum non solum in corpore ymmo etiam
ligat quod autem res consueta ligat animam
hic patet in dentibus secundum diversitatem sectarum
et ideo fortis consuetudo incarcerat et
ligat animam ad consuetum et ideo qui vult
acquirere bonos mores assuescat ipsum
... hoc enim est totum quia mores puerorum
commutantur propter audita et inspecta ad
malas inimicicias quia puelle assuescere
sunt in bonis moribus potissime ad tempus
pubescentie consuetudo igitur animam sibi
assimilatur et naturam continet veritatem
et sicut consuetudo alterat animam ita et
corpus ut videmus breviter in toto
corpore et parte corporis in toto appetitu
Si quis consuevit esse in estate in sole
melius tolerat nocumenta caloris quam
insuetus qui consuevit esse in tempore fri-

cum paucis indumentis melius tolleat
quam ille qui non consuevit et plures
dicit quod non secundum vestes deus dat frigora
Similiter qui consuevit comedere mala cibaria
et corrupta et grossa cum et ventosa
melius digerit quam ille qui non consuevit
quoniam cibus an venenum cum aptitudine pau-
latine accipiuntur alterat corpus et sibi
assimilantur et quia sic ingenitum humorum
non alterat nec transmutat in quantum et corpus
factum est sibi simile malo cibo. Ideo quod
malo cibo tamquam sibi non ledit bonus
autem sibi contrariatur et propter hoc ledit as-
suetum ideo non transmutat et ideo in curatione
morborum qui longo tempore usus est uno
medicamine non alteratur quia cum mutatur
medicamine aut maioris particularitatis
quia ille qui consuevit audire de prope
vocem tympani aut tube aut campane
aut molendini aut tonitrui magni minus
ab eo leditur quam ille qui non consuevit
audire et ita de aliis sensibus. Hoc
et patet in sensu et motu nonne videmus
in motibus manuum quod est mirabile in illis
qui tangunt instrumenta quando aliud ex con-
suetudine digitos movet in melodia
ad cordam potest hoc quod non intelligat
ideo quod patet quia aliquid recte melodizabit
et cum aliquo loquitur igitur quomodo digitos
ex consuetudine movet ex se ad locum tamquam
si haberet intellectum. Item duo de pedibus
in corporalibus rebus igitur consueta alterat corpus
et transmutat et facit consuetudo minus
pati sive fuerit calor sive frigus vel labores
sive motus aut quies et ita de aliis
omnibus qui igitur naturam consuetudinis sciunt
prognosticare poterit per hunc modum egritu-
dines que generantur cum non consuetudinis
sibi egritudines bone declarationis quia
prima videtur causa cum unum corpus distemperatum
levatur a suis sibi et si in fine tunc cum
hiis que sunt contra consuetudinem tunc
est declarius quia causa videtur fortis Eodem
velocius patet sed quoniam in estate hic egri-
tudines calide et frigide et piscator egri-
tudines frigide quod causa res igitur consuete
sunt moleste ideo cum innovabitur a se-

assuetus fecerit quia non assuetus conediti et
talis res igitur consuetudinis consuadet et si
fuit ex consuetudines reducere sunt ad
consuetudines et ideo qualescumque ad consuetu-
dines reducenti. Si tamen consuetudo mala
fuit ut illo qui diu est mala cibaria
super mare aut incarceratus qui multos
venenos in prima die debet modicum
de bono cibo sumere et multum de malo
et 2 die sequenti plus de bono et minuere
malum postea plus postea paulatim addere
bonum et dimittere malum donec ad
bonum fuit totaliter assuetus et ita dico
de motu et quiete sompno et vigilia et
omnibus vi rebus non naturalibus semper
enim ad melius reducendi paulatim viii
quod quod tamen est consuetudo. Capitulum
sextum de prenosticatione secundum naturam etatis

Etates sunt multiplices sicut etas
nominis genitoris usque ad vii menses
in qua corpus est in vlao humiditatis est
et ossa secundum genus suum quod patet ex figure
sibi rectificabiles propter molliciem ossium
in quo multa accidunt puerula cum secito
tussimitatur ad acrem sicut et propter vblici
tisionem et propter lactis qualitatem labia
vlceratur et multa consimilia. Secunda etas
est dentium plantativa et durat fere usque
ad vii annos in qua humores incipi-
unt aliquantulum desiccari et ideo incipiunt loqui
et aptius ambulare et propter dentes in-
currunt egritudines diversas et multas
sicut est febris fluxus ventris et vi-
gilie et dolores intollerabiles et consimilia.
Tercia etas est grossionis et durat usque
ad xiiii annos in qua plus humidum
desiccatur et ideo motus forciores in prin-
cipio eius etatis cum membra incipiant con-
solidari et sunt puta ad repletionem
figandes debet poni ad officium quod intendunt
vel ad quod magis determinat vel ad literas
vel ad miliciam et consimilia sicut diximus
in libro de regimine sanitatis regia
principium pertractabimus et quia in hac
etate incipiunt currere saltare et ad sed
vice pariter ideo non incidunt in multas
egritudines sicut est lapis apata et
cetera et similia. Quarta est pullulationis
seu pubescentie et incipit in anno xiiii
et terminatur in xx seu xxv videlicet sicut
humidum consumptivum equalis tamen est tale
in hac etate et frequenter quod in ad
radicem ad lapides est tamen humidum quod sufficit
salvare calorem et licet in hac etate ca-
lor sit magis intensus et in precedentibus
magis intensus quod tamen est de secundo hic sed
tamen hic primi quod cum aliquo tempore eadem
flamma salvetur in humido diversificato
sed plus et minus sicut hic patet in licthino
candele et ideo propter coytum et similia incurrunt
in hac etate arthreticis podagris et
alias egritudines inequales. Quinta etas
est adolescentie seu iuventus fortis seu
pulcritudinis et durat ab anno xx
usque xxx vel xxxv in qua augmentatur
corpus et vires diversificate tamen secundum diver-
sitatem grandum in complexionatum et similia volun-
tas in pueritia sunt magis augmentum
naturaliter tamen appetitus et violentia in iuventute
magis propter coytum et motum et quia in hac
etate homines concidunt de nitibus et sunt
mali regiminis ideo multas passiones in-
currunt sicut sunt febres acute frenesis causon
et consimilia. Sexta etas senectus seu consistentie
et durat a xxxv anno fere usque ad
lx. In hac autem etate calor diminuitur
et corpus infrigidatur propter humidi radicalis
consumptionem in primo tamen non multum hinc
si secundum apparet licet in radice sit dimi-
nutum. In hac enim etate virtus satis
tollerat et calor et humiditas et ossa sibi
solida et non est multum resolutio et ideo
potest pati famem calorem et frigus vigi-
lias et sit pati adventus agonias
et ideo in hac etate sunt meliores mi-
lites ibi enim sunt meliores quam labores
plurimos poterunt tollerare et quia
concidunt de ...ibus sicut in etate predicti
ideo propter malum regimine multas passiones
incurrunt sicut sunt fere longe fluxus sanguinis
et consimilia. Septima etas est decrepitorum
in qua terminat vita et est fere senectus
gravis naturaliter et humidum accidentale propter
indigestionem sic generatur humidum est enim

in hac etate calor sicut lucerna parata
extinctioni | Nona vero etas est senectus que
quasi semita ad mortem. In hac enim
etate multas passiones incurrit ut
est epilepsia, stupor et similia. In hac
enim etate humidum siccum et aquosum
et non potest saluari calor et aduenit
mors que cuilibet destinata est per naturam
cum corpus naturale iterum mensuratur. Qui
igitur ista cognouit ille potest pronosticare
| Egritudines igitur que generantur secundum proprietatem
etatis erunt similes etati et que parti-
bus erunt omnes | Vnde sicut in
estate multiplicantur tertiane et in autumpno
non quartane et in consuetis abauis ca-
generantur egritudines calide sic in etatibus
generantur secundum multitudinem etatis in puericia
egritudines, egritudines sanguinee genera-
buntur et in iuuentute colerice et in senec-
tute melancolice et in senio flegmatice
ex malo aere regionis omnes | Ydropisis et
ethica nimis longa alibi protractabis
per dominum generaliter et consistit totum regimen
in hoc quod complexio est sanatiua bona tamen
boni regiminis sit. Hoc enim continet totum

Capitulum vii. de prima pronosticatione secundum naturam regionum

Regionum quedam est orientalis que
attingit ad caliditatem et siccitatem versus tempus
prenotatum quia sol mundificatur aere et
consumit vapores unde isti sunt satis homines
boni in morbis quorum facies sunt uitalia
et arbores sunt longe multorum fructuum
et herbe multe quorum equi et dicta alia
secundum situm modum signis hominum assimilantur
aque sunt ibi munde venti subtiles
et homines sanatiui de facili inclinantur
ad pietatem | Secunda occidentalis que
attingit ad frigiditatem et humiditatem sicut ori-
entalis ad caliditatem et siccitatem constanter quia
sol modico tempore ibi moratur et non
potuit ibi aerem clarificare et ibi multi
vapores sunt ibi homines non bene sanati
| Et in autumpno et aliis temporibus multipli-
cantur ydropisis et apostemata aquosa et egri-
tudines humide | In parte enim occidentali que
declinat versus meridiem versus affricam
homines sunt ut plurimum colerici mobiles
velores in motu cum faciebus oblongis
sicut vnella sicut orientales habent ob-
tusa sicut vituli et equi corpus assimilan-
tur quia sunt maculati velocissimi impetuosi
et facies equorum est maculata sicut patet
ad sensum in gente yspanie que approximatur
ex uno latere versus meridiem mari me-
diterraneo et ex altera occeano et patet
de gente arabum dicta vulgariter genet
| Tertia vero sunt meridionales et sunt ca-
lide et sicce propter approximationem ad torridam zonam
humidi propter vicinitatem ad maria quibus
de septentrione elementa generantur multipli-
cantur et sic hic in sit aquarum generato tamen
elementa levi multiplicatur de meridie
et generata diminuuntur et ideo propter depressionem
elementorum generantur aque trahuntur versus meridiem
et multiplicantur maria propterea tamen
aque salse currentes de terra ex rarissime
accidit in aliis regionibus homines
bonorum morum pacifici et quieti obedien-
tes sue legi propter debilitatem caloris in
corde eorum et in terra de facili nocumenta
et fluxus ventris et egritudines que generantur
de fleumate salso | In nubia autem vltra nigros
homines sunt senes de xxx° anno vltra
alii regiones non colligitur propter accidunt
multa monstra et peccata sicut sunt
pigmei qui non sunt nisi ad longitudinem
vnius palmi cum dimidio sicut ego vidi
duos et multa monstra que non debeo
hic ponere nisi pertinet ad nos quare generan-
tur generaliter nisi de multis aliis que propter
experientiam non ponere | Egritudines qui eis
accidunt sunt longe epilepsia et paralisis
fluxus emoroydarum fluxus menstruorum
et multa consimilia | Quarta vero sunt septentrionales
et frigide et sicce homines habent bonam
digestionem et magnum appetitum et
habundant in sanguine et calore sunt autem
boni de naturalibus mali autem de moribus
quia bellicosi irrationabiles et indomabiles
furiosi parati sunt ad bella inobedientes
legi et regi et ex digestiua venenorum
propter frigiditatem aeris corrumpunt ideo pigmeos
albi et cum hic natura fecit equos similes
signis eorum pigmeos et rotundos ut patet

in equis alamanorum et per malum re-
gimen quod constituitur de digestiua . et quia aer
frigidus in eis constringit fumos et retinet, pectus
sunt difficiles et preciosi et tremuli. Regiones
autem temperate consistunt compressione temperamenti
unde illa regio est ualde temperata in qua
conueniunt homines temperati ingenii eleuate fortune
magne prudencie et equi sunt natura eorum
in eis perfecti et est ibi copia multa borraginis
et buglosse et oliuarum et gallinarum
et fasianorum et perdicum et consimilium. Regiones
alio modo diuersificantur quia quedam
sunt petrose et sunt multum calide in estate
et multum frigide in hieme et habitantes habent
corpora solida et sunt vigilantes et
homines armosi et solertiam magnam
in artibus acuitate. Regiones quedam
sunt petrose quedam lutose quedam arenose
quedam pingues et secundum hoc diuersificantur
homines quia media iusticia (?) relinquamus
Regiones quedam sunt fluctuantes et
sunt homines pulcre forme sed incurrunt
fluxum uentris et consimiles morbos humidos
Regionum quedam sunt eleuate in montibus
et tales frigide et incurrunt tusses et catar-
ros et consimilia sunt autem sani et fortes
et viuunt diu. Regiones que sunt
in vallibus habent malum aerem et homines
non sunt sani et incurrunt humiditates mul-
tas. Cum igitur vult construere ciuitatem
eligat locum non nimis altum non
nimis depressum et sicut montes et
regio recta et apte meridiei propter
aduentum austri sit detecta ex parte ori-
entis ut sol possit eam mundificare
et detecta ex parte septentrionis ut ventus
borealis possit perflare et quod sit
in regione illa copia buglosse et
multitudo animalium et non sit arbor
nimis nec auellane nec ficus nec sinapi
nec lactuca sed approximatur mari mundo
et non sit in decursu multarum fluminum
tantum quod in regione sit sanati et tauerne
sint late et altitudo et fabrica murorum
et domorum non sit nimis eleuata
et in domo sint quatuor fenestre

versus quatuor partes mundi et claudantur
et aperiantur sicut indiguerit secundum diuersitatem
ventorum. Aque sint munde clare dul-
ces currentes super terram mundam fons sit
taliter dispositus quod currat versus orientem
et sol de mane perfundat (?) ostium fontis
et currit per loca munda et hauriatur
longe ab ostio fontis ut sit depurata
[illegible] stellarum et orbium firmamenti
quo viuunt homines ciuitatis sit collectum
de terra leui non de terra pingui uel
argillosa. Carnes quibus viuunt sint
multe in montibus excelsis ligna sint
de iunipero. vinum sit natum in collibus
montium quod sol tangat cotidie. qui igitur
cognoscunt ista in regionibus [illegible]
potius et curare egritudines que in [illegible]
quedam sunt regionales quedam pestilenciales
et quedam diuerse. Egritudines regionales
sunt secundum naturam climatum montium et uallium
ut dictum est unde in montibus generantur tusses
ptisis bocium gule et consimilia. In vallibus
ydropsis et consimilia. Et intelligamus de
diuersitate regionum ut dictum est egritudines
pestilenciales sunt que ex corruptione per-
ueniunt que omnes sunt pestifere et
mortales de quibus supra est facta mencio
Egritudines diuerse sunt que ex mala
regione proueniunt et sunt infinite. Curatio
generalis est nimis longa propter multiplicitatem
[illegible] sit consueto fit possibile ita
curatio potius mutatur generaliter qualitatem adiui-
sificatam regionis et omnibus rebus non valens
eleuet in gradu opposito donec fiat oppo-
sitio diuersitatis regionis et ita fiat reductio
ad temperamentum. Septentrionales viuant
generaliter tamen meridionales frigide occidentales
sicut orientales humidis temperate. Capitulum
viii de prognosticatione secundum ventorum.
Ventus est generaliter est desiccans vapor frigidus
et siccus compressionibus resolutus. Cum
enim [illegible] sint duo vapores
unus calidus ascendit cum calore et acquirit
naturam leuis et ascendit ad frigidiorem partem
Quod autem venit ad mediam regionem
aeris ubi est regio septentrionum frigida separatur
sit abiunctio et pars sit que vltra

medium elevatur tamen venti tamen infla
matur stelle cernate candele rotunde
candentis stelle et ad sup. et aliorum
impressionum multorum inflamatorum apparentium
de qua causa. Et sic tamen fontes et flumina de
siccantur et tunc pronosticant gentes guer-
ras et mortem regum quod possibile per multi-
plicatos tale anno illo que movet
adiraz et impetum vapor aut fumus
qui remansit in media regione est
in multarum impressionum sicut est pluviarum
magnarum aut parvarum guttarum aut
nix aut grando et lapides et consilia
... plus et minus condensantur et forte
aliquid propter apperitionem ardium solliditatem
ymbris et reflexionem radiorum generatur
aurum tatue nitulus et consilia Alia
aut per vaporem sicca qui remansit composita
propter finem est materia ventorum et moventur
visibus nobis sic pellis extensa sicut
aliquid prevalet motus tali ... faciens
ascendere mox prevalet motus sui comprimens
et iste motus ventorum vel ille qui opposite
movetur secundum rationes propter ea affixum po-
tissime per rotundine aeris secundum gibbositatem
terre ventus generatur de natura sua est vapor
frigidus et siccus ... diversis tunc
mutatores secundum diversitatem locorum per quod
tussit venti igitur sunt quatuor principales
unus est qui venit ab oriente et vocatur
subsolanus et habet vultum opposite septentrionis
et ... opposite meridiei et ... ad ca...
sicca venti sunt subtiles et non inmutat
corpus nobile de quo multum sit curandum
Secundus ventus principalis ... est auster
et habet notum opposite orientis et africum opposite
occidentis et declinat ad calidum et humidum id est
cum ventus tussit per torridam zonam et
loca combusta adusta et putrefactiones marium
et ... et humidum ... corrumpit corpus
generant ... vigines surditatem
debilitatem ... et corpus et breviter
omnia mala in corpore adducit et nullum
bonum facit nisi quod ... lavat Tertius
ventus principalis est favonius et continet

opposite meridiei zephirum et opposite septen-
tronali corum adscitem et humidum declinat
et non inmutat de quo sit cavendum
Quartus ventus principalis est boreas
et habet aquilone opposite orientalis circium
opposite occidentalis quorum natura est fri(gida)
et sicca quod tussit ... multa mo-
tosa in multa et ... gelata et
facit multa bona et multa mala
Bona quod corroborat virtute animale
vitalem et naturalem mala que inducit
tussim et catarrum et consilia Item igitur
ista cognitionem pronosticare potest in statu
ventus borealis ... ventus ...
et consilia ... enim ... est ... facere
pronamus quod aliquis febricitat et quod migrat
ventus australis et quod patiatur aliquis
et surditatem tunc dicit medicus quod
talia accidentia frenetica mortem
significat et non est mirum quoniam ista eve-
niunt propter naturam ventorum et quod veniunt
propter naturam morborum Sed ditato erit
talis ... ventus meridionalis
claudatur fenestre et apperiatur ille que
sunt opposite septentrionalis et si flamat
ventus borealis claudatur sibi et
apperiantur ille que sunt opposite meridiei
Tamen ... per quod ... pronosticare per naturam ventorum
Cum elementa contracta sint in mixto et
...nimum virtute tangit nimium
altius tunc elementa non sunt actu fortitudis
sue substantialibus ... adinvicem
eas et tunc ... actione tali ...
fris resultat quedam qualitas que ...
sit tamen humidum resultat alia proportio qualitas
tas generatur media que resultat ex proportione
activarum et passivarum nominatur complexio
et quod habet ... est multiplex ideo complexio
est multiplex Nove complexiones erunt
Prima temperata et sola et alie omnes
distemperate sunt Complexio autem temperata
appellatur non quo ad pondus quan-
titatis nam hoc enim penitus est impossibile
tamen ignis maxime sit activus si essent
in tanta quantitate quo ad mixtam omnia

ad se quitetat et pars aut mechil dna-
ret mixtum Si aut nos loqui de
quantitate virtutis tunc est pole unde
in aliquo mixto pole quod quanti virtute possit
resiste porcio sra et sicca age ita
intellige de sicco et humido intelliges
ergo corpus quod est lesum in virtute una pote-
ciarum integrarum ca et aliarum fri et vna
siccarum et aliarum humidarum et tale corpus
apte quod temperatum Tercio dicitur corpus temperatum
ad iusticiam quod est melius pot in
comparacione que debetur speci et ita in
una quaque specie quod datur unum corpus
temperatum unde ille homo est temperatus
qui est in ultimo elegantie et bonitatis
nature et est perfectissimus et sapientissimus
et ideo tamen est temperatissimus in genere tamen
qui melius veniat et cognoscat deum
suum et ille catulus est melius temperatus
qui sat melius fugere et se abscondere
et ita de quolibet secundum comparacionem que debetur
speci. Nunc aut temperamentum corporis humani
vicinatur temperamento ad pondus et est
contrarie dicti de super. Corpus enim humanum
temperatis situm est in universa ferra ita quod
nichil quod potest ipsam quod habet temperamentum
atingere possit Si enim inveniatur eadem
forma moritur de coronam habetur aut penitus
est in pole. Componens aut dispermantie
iiiior simplices ut ca. hu. fri. sic. cum
contrediunt et iiiior composite ut ca. et sic.
et hu. et sic hemus viii et ad hoc viii
in temperata conprobatur ex effectibus et opera-
cionibus ut dictum quod quedam ca. et sic.
quod cognoscatur quia vene late et quasi
vacue pulsus velox et durus pilosi
incitudius velocissimus quedam ca. et hu.
quod cognoscitur quia vene late et plene multe
carnis color mixtus et albus et
rubeo et ita de aliis quedam fri. et sic.
et cognoscitur vene stricte et plene et
albus et mollis et pigritudo cum pau-
citate pilorum quod ergo ista cognoscit con-
nosticare potest cum enim unusquisque ut
per etas et consilia generet egritudinem
proporcionalem Si invenimus aliquem
colericum febricitare dicimus quod est colerica
est quod quod excessum et sicca et humida quod egritudo
quod de sicca et si fri et hum de flegmate et si fri
et siccus de melancolia egritudines ergo de ca.
et sanguine erunt breves ad tribulibus
accidentibus egritudines de flegmate et melancolia
erunt longe et male deviacionis
sine tumorositate accidencium et sicut
dictum de genere quod est complexio idem possimus
intellige de tempore etate regione et consue-
tudine et ita de omnibus aliis meditatio
erit talis omnis mala complexio cum suo
contrario reducenda quod ad temperamentum non inte-
nciva impedit et vite nativa impedivit
Unde melius quod fabro quod sit frigidus quod
temperate si esset colericus temperat vero opus
quod non potest effugere propter vite maiora et
melius est piscatori quod sit colericus quam
si habeat corpus temperatum Si igitur volumus
conservare per similia conservetur in specie et natura
si aut reducere per contraria paulative
Incipit tercia particula que docet pronosticare secundum naturam
paroxismorum et continet viii capitula Primum capitulum
tercie particule secundum naturam terminacionis primi paroxismi
et duracionis eiusdem Capitulum 2m 3e p. docet
pronosticare secundum naturam anticipacionis paroxismi Capitulum
quartum 3e p. docet pronosticare secundum naturam fortitudinis
paroxismi Capitulum 7 3e p. docet pronosticare secundum naturam i
columnitatis et maliciae paroxismi Capitulum 6 3e p.
de pronosticacione secundum naturam paroxismi porcionis paroxismi Capitulum
7 3e p. de pronosticacione ... duracione
paroxismi Capitulum 8 3e p. de pronosticacione secundum afflictionis
... paroxismi Capitulum primum 3e p. de pronosticacione
secundum naturam terminacionis principii paroxismi et duracionis eiusdem
Febrium quedam sunt continue quedam interpolate
quedam affligunt plus per dies pares
ut egritudines quarum motus est tardus ut flec-
matice quedam affligunt plus per dies impares
ut egritudines colerice quorum motus est velox
et quedam equaliter per pares et impares ut egritudines
sanguinee quedam sunt interpolate et sunt
temporales et sunt quibus sunt communiter tempore
cum rigore in terciana et frigore in cottidiana
et oripilacio in quartana Pronostica igitur et
talis quod quando fuerit operacio penitus incipit
in hora iniqua prima egritudo est in principio
et si multum continuaverit erit longa et raro
decidit quod cum prope operacio penitus
non anticipat nec perturbat videtur multa
et grossa ita quod natura non potest movere materiam
nec in earum prevalere nec potest calor consumere

valde ꝯ ptanto pars venit de m̄ ad mi-
nerā et m̄ aut̄ multa et ꝯ̄ssa longꝰ
facit morbū cū m̄ medico tpe digeri
nō possit q̄r q̄ cū paroxismꝰ p̄ꝰ in eadē
hora incipiat sicut p̄mꝰ longum
morbū longū sigt̄ et significat quia
ī morbibꝰ ꝫ ī p̄n̄o quia adhuc nā
digit̄ nichil digestū de q̄o sit curādū
et h̄r suo motu pt̄ visitari ꝯgt̄a sicut
inp̄olata qm̄ cū ītiana gt̄a sit ꝯpacta ꝛ
cō nō incipit ī dicta nisi fuit sicut
ī p̄ma v̄tutis debilitas et m̄alie multi
tudo sigtur Idem ꝫ intelligendū de hac
que monet p̄ dies pares et q̄ dicit
ā dicit de inp̄olatis intelligendū de gt̄ib
suo m̄ | Mediatio ē talis det mlt̄ cibꝰ
ī tali casu cū statꝰ multū distat a p̄n̄o
et medicina det subtiliatiā apriēd opi ꝛ
lationū euacuā replonū ꝯ ꝑficit modū
longꝰ morbꝰ abtemari pt̄ Capm̄
ꝛ m̄ ꝫe p̄ q̄ doc p̄nosticare ꝑ nāꝫ anticipatione ꝛ
Anticipatio paroxismorū pv̄ctū parox
ꝯcitans multis uale et io nār n̄
ad impediat ꝑ n̄ arteō de anticipare
ptanto quia mbrū n̄ ꝫ minca de ꝛ
bilitat ꝫ et io māꝫ advenientē cicius
recipiat cū tm̄ resiste nō possit ꝑ talē ꝛ
ftū plꝰ ꝫ q̄ pꝰ ꝯ io plus attrit ueue
et foramina sūt magis dilatata nō sit
cicius tuꝑtus m̄ magis magis ē mota
et calefta et io erit velocius Pnostiō
igr̄ erit talis oīs egritudo cuiꝰ paroxiꝰ
anticipat erit b̄uis qm̄ egritudo vide ꝛ
tur ī tali augmto et io ē qua anticipatio
signat fortitudinē v̄tutis potentis mouē
māꝫ quō igr̄ m̄ obedientior et v̄tus
forcior tanto egritudo b̄uior h̄ aut̄
significat ꝯ anticipatione tpe anticipꝰ
erit signū b̄uitatis sicut ꝑseuerētia
longitudinis et ita signm̄ augmti ē et
sit augmtū ē nā māꝫ ī digit̄ maxime
et vbicūqꝫ et quāqꝫ hoc anticipatio ī
repit signū ꝫ b̄uitatis egritudis re ꝛ
lative | Mediatio erit talis parū det
decibꝰ q̄r statꝰ nō distat a p̄n̄o et
medicamina sint debilia q̄r nā sat
est ꝑse potens ꝯ io cū modico auxilio
pualebit Capm̄ ꝫm̄ ꝫe p̄ q̄ doc p̄nosticare
ꝑ m̄ nāꝫ longitudinis paroxismi
Sicut cū in ꝑfecto ꝑ si parox eadē sicut
p̄mi sigt̄ morbi longitudinē
ꝑ ꝯ̄ssiciē et multitudinē ꝯ viscositatē
m̄e ꝯ q̄r v̄tus p̄ualē nō pt̄ sit sequens
paroxꝰ equalit̄ durat ī p̄ol suo precedēti
ꝯ̄ssiciēs et viscositas m̄e significat et
q̄r nā ꝯplete māꝫ mouē nō pt̄ sic
ꝯ q̄ paroxꝰ durꝫ longiꝰ quā ꝯsueuit
fortitudo v̄tutis potentis mouē māꝫ
et mitte ad minctā significat et de aliis
ꝑticularibꝰ cū igr̄ vidit medicꝰ aliquā
egritudinē cuiꝰ duratio totiꝰ parox ē
equalis p̄o p̄nosticabit egritudinē
longā cuiꝰ statꝰ ē remotꝰ et ita
plus ꝫ dandū decibꝰ q̄r m̄ ē ꝯ̄ssi
indiget medicamine subtiliatiō et quia
multa euacuatiō | Si aut̄ vidit egritudinē
cuiꝰ sequentes paroxismi sūt longiores
quā p̄mi p̄nosticabis egritudinē b̄ui
ore statꝰ ē ꝓpinquꝰ cū sit ī augmto
q̄ sigt̄ ꝯforti actione nē ꝑ m̄ꝫ cū nā
māꝫ moueat vndiqꝫ et ꝑ tangit
ꝓfundū eius cibus igr̄ dabit pꝰuꝰ
et medicamina debilia et ī pua q̄ntitate
Capm̄ iiii ꝫe p̄ q̄ doc p̄nosticare nāꝫ fortitudis
Fortitudo et debilitas parox accidit
ꝑ m̄ nāꝫ maioris ul' minoris inflationis
inflāmatio igr̄ maior ul' minor accidit
ꝑ q̄ nā plus ul' minꝰ mouet māꝫ
ꝯmouet aut̄ māꝫ plꝰ ul' minꝰ ea
digit̄ qm̄ quō plus agit in eam et
quō se plꝰ ꝓfundat et quō plus eā
ꝯtingit vndiqꝫ tanto magis ꝯflamat
et io bn̄ se ꝯpaciunt q̄ paroxꝰ ē forcior
et m̄ erit magis digesta Pnostiō igr̄
erit talis cū videbis sequentē parox m̄
eqlē et ꝯ maliciā cū precedēti pt̄ h'
q̄ egritudo nō ē in statu q̄ igr̄ q̄r paroxꝰ
nōdū anticipauit tūc egritudo erit
longa cū debilis actio et potestas
nē ꝑ māꝫ significet nō plus ꝯpetit
decibꝰ et medicamina forciora | Sic
aut̄ paroxꝰ ē forcior et plus affligit
et maior nocūtꝰ induat egritudo
erit b̄uior et ita minꝰ decibꝰ et

et medicamina lenia debent ee. Cam
v. 3e p. de pnosticatione scdm naturam volunitatis et
malicie paroxismorum.
Aliquando paroxism9 est ita maliciosus quia
inducit quasi stuporem et facit sincopim
et intollerantiam et inquietudinem et affert
malignitatem magnam et alia similia
et quanto ista sunt peiora et fortiora
tanto egritudo est brevior et tunc minus
decendum est de cibo et medicina si signa
petunt cordialia debet ee. quanto aut sunt salu-
briora et tanto minori malicia tanto
egritudo est longior et ideo patet precepta que
supius sunt dicta plus quam de cibis et medi-
camina fortiora. Cam 6. 3e p. de pnosticatione
Si enim anticipatio paroxismorum pax
parox. sigt augmentum sit post pontum
post declinationem proportionem aut paroxism9 quia
natura negligit materiam et pmi pendit quia
mineralt est in temporibus precedentibus et
digesta et ideo minus affligit quia prius ciuat
et ideo anticipat cum natura gerit materiam tarde
moveat et ideo consumpto et terminato egritudinis
significat et in regimine sit inqualescentibus
vel quasi debet ee. quasi sit inqualescentia
Cam vii. 3e p. de pnostico scdm naturam minoris durationis
paroxismi
Quando enim longior afflictio paroxismi
est sigt augmentum sit brevior afflictio
sigt declinationem quia materia est pauca
et ideo in brevi spacio est consumpta brevitas
igitur parox. plurima consueverunt egritudinem
brevem et facit consumpta sigt quod diversificabitur
medicatio et dieta. Cam viii 3e p. de pno.
scdm naturam minoris afflictionis minoris parox.
Quanto enim fortius et magis afflictio sigt
augmentum sit debilius et prava sigt
declinationem tum enim maior pars materie sit
consumpta et minora et digesta et quasi
cessat actio naturae scdm materiam ideo inflamatio
non potest ee. magis anxior igitur afflictio
sigt declinationem quia tunc est agendum
sicut impedit declinationem. Intelligendum
tamen est quod hoc verum ut tota particularis
comprehendamus quod tempora morborum consistunt
per naturam paroxismorum. Incipitque igitur morbo
sequentes paroxism9 aut semper multum parum aut
plus incipit in eadem hora in qua

prius equaliter durant et volunitatis vel
volunitatis eadem tunc iterato illo tempore
egritudo est in principio quando aut paroxism9 anticipat
et longius durat et plus affligit et
magis turbatur tunc est augmentatio paroxismorum
aut omnia ista acceperunt terminandi et
fortificari et si tunc in eodem modo moveat
tunc est status alius cum sunt facti finis aug-
menti et status in uno paroxismo et tunc
paroxismus fortior est status quando ante
paroxism9 anticipat et minus durat et
minus affligit tunc est declinatio et est intel-
ligendum aliquando in mixtorum tamen non omnia generat q'
maior pars non significaret compositione naturam
morborum et ideo ad omnia ista attendendum
est. Unde quod quidam scriptura egritudines quorum una
est composita et tunc a principio usque ad finem
procedunt anticipando medicina9 igitur in talibus
esset deceptus non ista consideraret cautela
igitur in qua tertiana continua composita ex subtili
et grossa ita quod contingit quod grosso alio pro-
cessit et parva subtile. Aliquando quando
pro puter fit subtile et parva grosso. Si enim
pars grossa primo putrefiat quod subtilis pro-
cedet anticipando cum subtilis velocius
moveat. Si aut subtilis pars primo putre-
fiat et parva grossa pars precedit anticipando
cum materia grossa sit tardi motus primi igitur
naturam paroxismorum pars consequitur nuncque
decipiet et transcendo morbum brevem
vel longum in quo tempore morbi sit cum
egritudo a qua quis qualescat
et quantitas tempora et sciat eius dietare
et curare quod ista scire multum confert
in sua predicendi
Incipit iiii pars que docet predicere scdm naturam
accidentium. Cam primum 4ta p. de signis sumptis
ex dispositione virtutis et animalis vegi-
tive sicut ymaginativa et memoria. Cam
2m 4te partis de pnosticatione sumpta a facie
et v. sensibus. Cam 3m de signis sumptis a
situ et motu et decubitu sompno et vigilia
Cam 4m 4te p. de signis sumptis a sputo
Cam 5 4te p. de fluxu sanguinis narium
Cam 6 4e p. de vomitu. Cam nonum quod docet
pnosticare per signa sumpta ab urina egestione
Cam x. quod docet pnosticare per signa sumpta
ab urina. Cam xi 4e p. docet pnosticare
per naturam sudoris et menstruorum. Cam xii 4e p.
de pnosticatione sumpta ex signis et significationibus

Cam̄ xiiij c° p° q doz pnosticare diez 7 horā mortis Cam̄ xiiij c° p° q doz pnosticare ptez p quāt risus fi. Cam̄ xiiij c° p°
de signis sup' adisposicōe virtutis anīalis regitiue sit 3 ymaginatīa et memoria etc

Intelligendum est q in cerebro sunt tres
cellule p̄ma in que est in pte anteriori
2a que est in medio 3a que ē i postremo
In alia p̄ma pte p̄me cellule iacz
sensus cōis cuius opationē apphendere for-
mas omnes receptas in sensibus ptcularibus
7 iudicare de eis sicud recipit colores
odores et ita de aliis omnibus Item
postrema aut pte p̄e cellule iacz fan
tasia cuius opatio est conseruare species recep-
tas a sensu cōi unde fantasia est thesaurus
sensus cōis In pri° aut 2e cellule iacet
ymaginatiua q̄ in tota vita nō cessat
nec i tpe sompni nec i tpe vigiliarum vna
enim instanti sine ymaginatione aliq
ee nō possumus cuius opatio est conpone
precedentes ei virtutes nō posuit sed
receperunt et conseruauerunt precedentes
enim virtutes nesciunt fabricare et cōponere
vnum certum ex diuersis floribus et odoribus
et plibus Sed ymaginatiua est que cōpo'
chimeram tragelaphum yrcum vnde
ymaginatur homīez volare et montē
et smaragdus et pecia cōponit et dicit
homo volat sine mons smaragdinus
sunt sicut dicit virtus licz non Si enim virtus
sensibilis sit obediens rōi 7 ymagina-
tiua sit ita sensibz conuenientia tur appellat-
cogitatiua ~~et cum ymaginatiua~~ Si at
nō q̄ant sensibus et sit obediens
estimatiue tunc vocatur ipse yma
ginatiua et cum ymaginatiua sunt
falsa de ipossibz i postremo a' medie
cellule iacz estimatiua cuius opatio
ē iudicare de formis sensu nō perceptis
sicut ē amicitia et inimicitia et hac
ei agnus iudicat lupum quem nunquam
magis vidit inimicum et pastorem
amicum Unde sicut estimatiua est
i brutis ipse per quem reguntur sic enim
homines reguntur p rōnem Unde qui re-
gunt se p estimationem cōtingit eos

pectare in opationibus et tales hoīes
sunt bestiales quod aut reguntur p rōnem
nō desistunt In postrema cellula est
memoria iuxta aut accipientes cogi
tatiuam p rōne dicimus q tres
sunt vires ymaginatio cogitatio et
memoria omnes iste virtutes sunt
naturales et corruptibiles et sunt virtutes
in organo Sup aut has virtutes
ē alia virtus i corruptibilis que nō
est virtus in organo licz nō opetur
sine organo sicud virtutes predicte demō-
strant sicut lapides et lig
demonstrant Hec aut virtus incorruptibilis
ē felix intellectus qui duplex ē de primi
ē duplex s. agens 7 possibilis agens ē semp in
actu pos aut cōpit formas et denudat
a conditionibus materialibus que sunt hic 7 nunc
illuminatis tamq' a forma luminis intellectus
agentis et facit de hoc q erat i potentia
et intelligibile facit actu intelligibile
Unde sicut lux est forma coloris sic
agens intellectus possibilis Nunc aut contingit
istas virtutes deficere et errare pp̄
defectum istum unum aliud deficit ymagina
tiua et alie sunt salue aliquando egro
ymaginatiua ē salua et sunt alie lese
q patz qz maniacus quidam peruadebat
puerum suum de die qualiter dixit ei et
dz ne pr pauci a filio et ipse aureus
flexis genibus et flendo petebat
veniam In isto ymaginatiua erat
lesa 7 puerum ignorabat rō tn nō
fuit lesa qz dolore indicabat puerum
nō ee percutiendum Et accidit q ipse
aliquando sicut arte sanatiuam i fmatiq
fuit egritudine forti valde et ymagina-
batur iniustas et tulites ee i lecto
et carpebat eas medici iudicauerunt
eum ee moriturum quia venerat
ad signa pnosticatorum et i° hec audiens
rogauit eos dicens O nos amici in-
uenio me et tota nocte corrumpe-
uerunt caput eius 7 ad tui sopno
et tribulibus accidentibus curatus fuit
ea que accidit fuit toti mundo magna
cōsolatio hunc ymaginatiuam lesam

sed vero sunt salva et propter hoc evasit alius
qui accidit quod ratio est lesa et ymaginatio est
salva sicut accidit de quodam iuvene
qui stabat in fenestra et tenebat vasa
vitrea cum manu et venerunt quidam
et dixerunt ei iuvenis multis vende
nobis ista vasa sicut dicebat tunc se-
ntes et ipse proiectis vasis fracta sunt
vasa ipse non habuit ymaginationem lesam
quia bene cogitabat tunc sentes et nomina-
bat nominibus suis et cogitabat vasa
et quodlibet nomine suo appellabat | Sed tamen
fuit lesa credebat enim vasa infrangibilia
esse et per contrarium accidit de eodem quod ipse tenebat
vinum primum et dixit multis vultis istud
et dixerunt ei et proiecit et confractus fuit
primum ymaginatio nisi fuit lesa quia bene
cogitabat primum sed ratio fuit lesa quia
credebat ipsum impassibilem aliquando utraque
corrumpitur ut in frenesi et consimilibus morbis
aliquando ymaginatio leditur et memoria re-
manet salva unde postea in sanitate re-
cordatur | aliquando memoria remanet salva
unde postea de sanitate recordatur
salva sicut accidit in tempore pestilentiali et
egritudinibus corruptis ut de forti litargia
et consimilibus nisi sit tanta corruptio
quod post sanitatem nichil fuit eorum qui
fuerunt primo propria ignorabat sicut usque
nocumenta sub diversa sicut indicabis nocumentum
et lesionem in diversis cellulis et pro-
nosticabit de morte et de vita et nocumento
et medicatio diversificabitur secundum diversitatem
nocumentorum unde remedia ~~applicata~~ applica-
buntur aliquando ante aliquando post hoc nocumentum
cellularum pulverizando oppilando et
conservando et ita de aliis | Capitulum 1 huius quinte
partis de pronosticatione sumpta a facie et v sensibus

Signorum apparentium in facie et in oculis
sunt quedam que apparent circa principium po-
tius post tres dies et quedam sunt que apparent
post illos aut que apparent in primis
diebus sunt hec oculi concavi tempora
plana frons arida et tensa nares
acute aures frigide et contracte et
color lividus aut viridis aut niger et
consimilia | Sunt autem omnia ista aliquando
conveniunt ratione morbi aut aliorum

| Si ratione morbi mortem significant propterea quod
virtus significatur debilis que non potuit re-
sistere morbo et febre valida et consumens
et aliquando faciens corpus et consumens et hau-
riens finales corporis humiditates et ideo
sunt aures inflexe quia spasmate propter humidi
radicalis consumptionem et oculi concavi et cutis
arida propter liquefactionem carnis et humiditatis
faciei unde ingens debilitas virtutis continue
significatur mors ista autem sunt vigilie
et fluxus ventris famines et consilia et
si corporibus acciderunt non est tamen malum quia
operationes non agunt sicut in radicalibus interioribus
sicut morbus unde ei est sic quod fluxus nimius
sanguinis narium et menstruorum et quorum
possent interficere tamen nos non loquimur
quod operationes agunt sicut in vultu sed et in tamen
quod oculi sit concavi et ita de aliis | Dico
quod ista non significant mortem quia adhuc
stat virtus in corde et membris principalibus
| Si autem talia conveniunt propter morbum non
solum agunt in exterioribus sed primo principaliter
diminuitur calor et febre sit in corde tamquam
in fonte | Intelligendum est tamen quod ista in principio
morbi significant mortem et non sic apparuerit
post propterea quod postquam in principio ita cito
consumitur corpus unde quod morbus est in malicioso
quod natura penitus sibi non potest resistere et
propterea significatur mors | Intelligendo tamen
quod talis consumptio non potest a principio evenire
nisi ista particularia generant quod sit iuvenis
colericus qui diu laboravit et est in estate
et est humor subtilis et creatura debilis et
corpus rarum et febre valida certe tamen istud
particularia generant infra tres dies primos
apparent talis consumptio et facies ita omnibus
mortem compositio significant potissima si ego est
liquida et urina unctuosa non sufficiat
ei ad horas que virtutem confortat tunc
enim competunt specifica ut tamen sandalis
rosa camphora et medicine cordiales
ut est aurum iacinti et os de corde cervi
et consimilia qui enim tale non invenerit ipsum
interficiat | Et si omnia propter morbum ultra
tres dies apparuerint aut in processu
morbi longe iterum non significat malum
quia si in longo tempore est talibus particula-
ribus talia apparuerint non est mirabile

quia raro nobla z qd corpus gsumatur
ymo eet malum signu si no gsumetur
Sz de prio z mirabile et io vehemens
debilitas virtutis sigatur quare e mortalis
ad ista apparet in prio et si postea
appareat no tn debemus intelligere qd
illa post principium apparentia cum debilitate
virtutis possent signare morte licz no
tanta efficacia sicut si apparet i prio
Concludendo g e si propter causas primitiuas
no ita malum ut quare fe longa et pa-
roxismus aut quare fluxus et ita de aliis. 6
Solent medici in hoc canone inquirere
gsideant gsumptum signu morbum tamq
efficaces et gditiones eius et causas
primitiuas Ob propter quas pt hoc euenire
et de quomodo propter quas causas sigat
morte i prio et qd et quis pt principium
Intelligendum tn z qd signa supra assaie
sunt indicatiua d vltio et quare no solum
designat ymo atestatur sup dispositionez
membrorum principalium Quod si facies
assilet sano b sibi sano optimum z
si intelligendo subportam gsumptione aliqualem
quod si s nz fe et particularium hoc eni
suppositione subportam quanto plus assilatur
tanto melius quare virtus sigatur fortis
et sigatur priuato membrorum accidentium
quod in eam dispositione d quia erat sanus
no dz ee i infirmitate peius quam multo
g ssiaces visitositas significatur si g opatum
e ad sana seu sine sanis assilatur
sit pessimum e ad e in vltio elongatio
a facie sua nali quia significatur morbi
malicia et accidentium et debilitas virtutis
Ista igitur que dicta sunt si qd morbi ma-
licia puenerunt i prio paulo dubio
morte sigt et vi aut vii et ita de-
aliis virtute debili et aliis malis
signis apparentibus licz no gsistite sit
in prio Nunc aut intelligendum qd signorum
que apparet in facie quedam sunt
que apparet in facie quedam q apparet
post prium ut in quarta die aut post
prium et sunt ista que no pnt videre
lumine candele et qd emittit lacrimas
propter voluntatem et qd oculi apparuerint

tortuosi aut alter altero minor sunt et alba
oculorum fiunt r u sanguinea et vene apparent
nigre fuste a pallide et tenuitatem
liptitudines et fuerunt mutabiles
a tumuli aut gotta sunt nimis emi-
nentes aut intus nimis sub inferi et
qd tota facies sunt contraria tribus temporibus
appetitus Ista ig omnia sigt morte
si appareat post quam si ista appareant
in prio no significant mortez ut plu-
rimum quam anq apparent et si apparet
propter causas primitiuas peruenit eius co-
tra ista et accidentia ut dicta peyora
sunt quam primo dicta peius eni effugere
z lumine et ita de aliis qd si oculi eet
gtrauni et ita de aliis et io morbus
bene pt facere prima noticia tamq de-
bilia respectiue ista aut no quam no
fe q i repete et subito veniat sicut
fulgur et io accidentia ista terribilia
in morbi prio propter morbum venire
no pnt et credo quod deputi qd ista
sint vera ut plurimum et propter quod eae neue
inbenit fe maliciosa q incipit i
prima die quedam in 2a quedam in 3a
Hic eni no videmus negare et po-
namus quod alia pte virtutez debilez
maz mala et maliciosa nonne
iste qui moritur z in 3a pt ita
ee victus infra qd effugiat lumen qd
lacrime appareat i voluntarie postquam
nunquam appearant apparet propter debilitatez
et maliciam morbi et ista sunt possibilia
esse de gtitudine morbi mortali in
prio g o talia accidentia poterunt apparere
et ita mortale hoc tamen sunt de raro
gtingentibus et cum apparet prio propter morbi
maliciam sp signant morte propter alium g
ducam dicam z qd in prio no apparet
quando raro appareat et si apparet
apparet propter causas primitiuas plus Ista
igitur accidentia post apparentia post morbum
sunt pessima quare virtus d vltio sigatur
debilis et specialiter gtentia et morbus
maliciosus apud magnum quare qd quicquid
et cuiusque a prio aut post ista q dicta
ordia

sint apparent propter morbi furiam et
debilitatem virtutis mortem procul dubio
significant et tota virtus consistit in hoc quod
nos sciamus utrum ista accidentia provenerunt
propter morbum aut propter causas primitivas
concludatur igitur in morbis acutis non
significant mortem et conclusione in acutis morbis
sunt ista signa. Ista sunt signa morta-
lia: aures frigide et usque contracte et quod non
audiat, frons arida et tense tempora
plana, oculi nimis concavi aut nimis
eminentes et lacrime apparentes et palpebre
dure, alba oculorum vel sepe nimis apparentia
et quod non videat, et ita de aliis, et quod
de corporibus nichil sentiat et quod consuevit
sentire totaliter prohibeatur et quod nichil
odorem et appareant dentes sicci sicut
ligna. Ista et alia consimilia mortem procul
dubio significant et ita de tactu et aliis
sensibus non competit meditatio sed sufficit
quantum erit possibile. Capitulum 3m 3e partis de signis
sumptis a sensu et motu et decubitu et sompno
et vigilia.

Sensus vero tactus in qualibet parte
membri corporis potissime exteriorem sensum
tactu ut in omnibus patetur ignorantibus
ut autem motus et sensus procedunt
a cerebro ad totum corpus mediantibus
nervis per quorum diafanitatem transit
spiritus animalis prestans sensum et motum
in toto corpore. Fiunt autem nervi seu sicut
procedunt plures a parte anteriori aut
a parte posteriori ita quod sensus aliquid sit prius
nervum motus et aliud alium motus et
non sensus sed si utrumque fiat prius nervum
tunc si dimittitur sensus et motus quia
plures compositi fiunt necessarii ad motum quam
quam ad sensum. Et si admittatur motus
non propter hoc sensus quia amisso forti
non potest hic debilior sed e converso hinc por-
namus quod nervus cerebri facit motum et
unus sensum propter hoc tamen amittitur et non
erit motus et remanet alia et erit
sensus tactus. Et si aliquid patiatur fortem
causam doloris et non sentiat dolorem virtus tactiva
fortiter est lesa quod eum non sentiat et hoc
non est specialis nisi quod nervus est copilatus

aut congestatur ita quod species penetrare non potest
aut quia species mortificatus non aptus
ad sensum aut quod membrum mortificatum aut
ratio est amissa et consimilia virum que aut
istorum est malum igitur malum est quod morbus
sit tantus et quod pars non sentiat suum
nocumentum ut ita accidit in fortissimis febribus et
morbis pessimis cum approximatur ad
mortem et post in apoplexia et palisi et
litargia et consimilibus. Iterum dico de motu quod
non potest erigere caput aut pedes aut manus
aut genitalia in istis quod in melioribus rebus
significantibus debilitatem virtutis animalis.
Hoc autem congregatur cum quis tenere non potest
sicut ambulare non potest aut surgere et
non potest contra talis mutatur se a decubitu
ad decubitum et de situ ad situm in dentes
ex mutatione citius melioratur virtus enim
motiva corporis est ita debilis quod non
potest corpus regere nec et tollerare. Quidam generaliter
virtus motiva est fortis et bonus motus
et bonus decubitus. Decubitus generaliter naturalis
est qui est plus super partem dextram in 10 in
principio noctis et sanus in fine debet iacere
super dextram partem tunc cum melior sit
digestio supponitur ei epar sicut ignis
lebeti. Post primum autem sompnum debet
se vertere super sinistram partem ut dextra
melius nutriatur que fuerat compressa propter
decubitum suum in initio non poterat
penetrare propterquam in sinistra sufficienter
fuit. Iterum est se vertere ad dextram et in
iacere per totam noctem modus est et esse
quia non est tenere pedes minus detesabilis
ut nimis duplicatis. Similiter de manibus
et toto corpore. Est signum est ce mediocris
in eodem situm et extensum hic est si signa
aliquantulum duplicabilis et vide de
instinctu naturali ad vultum. Item boni pectoris
vel pugilatoris decubitum faciunt talem modum
vel genua faciunt quandam duplicationem
et prim iacet per hunc modum. Si in fine
generaliter aliquem alium decubitum fuerint
malus est nisi illud fuerit assuetum. De
cubitus generaliter innaturalis multiplex est et
diversus iacere resupinus est pessimus quod
virtutis summa debilitatis significatur.

et cum hoc fiunt extremitates ad interiora
decubitus super ventrem est malus et
dolor significatur nimius aut alteratio
et est timendum de suffocatione propter coarta-
tionem anhelitus et si notat brachiis
rigidis et pedibus quia spasmus significatur
et si post sompnum vel consuetum inordinate
et subito volvat se a capite lecti usque
ad pedes quia alienatio et virtutis debi-
litas significatur et si pedes sint discooperti
sine causa motu seu agitatione angustia
significatur et si iacuit ore aperto et pedibus
tortis quod spasmus significatur et si subito
rogatur surgere et stare malum quia suffo-
cationis propter strictitudinem viarum anhelitus
significatur. Omnia igitur ista non si fiunt
propter consuetudinem ut apparet talis motus
in principio scilicet quartane si igitur tunc fiat talis
motus in morbis acutis malum quia
spasmus significatur omnium lacertorum moventium
mandibulam inferiorem claudendo aperiendo
seu transversaliter pessimum est igitur mortale
si cum manibus festucas aut pilis aut
consimilia recipit de vestimentis aut parietes
movet potissime si raro fiunt lesa
sit quod non intellexerit quid agat quia
adulterationem adustio et mortificatio significatur
Cum fumi adusti corrupti ascendunt
usque ad cerebrum et ad oculos et humidita-
tes claras perturbat oculorum et est peius
quia alienari quam per alia. Contractio
labiorum vel mentum aut ungue aut foliorum
nilium quod significatur spasmus sit et color
niger aut viridis in unguibus cum aliis
malis signis et cum signa digestionis
mortem significat. Si autem post signa
digestionis apparuerint salutem significat
in quo est timendum de membro ubi est
ille calor. Fiet dictum de sompno quod
sompnus naturalis est qui de nocte et non
de die nisi aliter cum loquendo mancor
tibus de fumi desero ut cum longum
sompnum cibus melius ~~digeritur~~ digeratur
tamen hodie de consuetudine a multis fit contrarium
et ideo in talibus consuetudo est servanda tamen

minus sompnus quandoque non fiat est melius
est melius quia nimia siccitas aut
humiditas aut utrumque in cerebro significatur
Vigilie nimie sunt pessime quod nimis
ta aut sit aut significatur utrumque intelli-
gendum tamen quod humiditas mala corrup-
ta pungitiva inducit aliquid vigilias
et est signum distinctum quod dolor capitis
est tunc cum magna quantitate Discrasia
in sompno et vigilia est talis. Si in sompno
nos gravatur superfluus quod propter non est sompnus
sed stupor fiant primo fricationes extre-
mitatum et finaliter fricentur cum
sale et aceto tepido postea clisteriza-
et ponatur in loco luminoso et fricetur
occipitium et finaliter super occipitium
fiat emplastrum de euforbio et sinapi
et fiant consimilia. Contra vigilias si
fiant propter calorem fiat ista propter lactis
mulieris et aqua rosacea et simul de papavere
et nenufaris et intingatur bombace
et imponatur temporibus et naribus
Si autem vigilie fiunt propter humorem calidum
camphore et oleum sandali et aqua
rosacea et aceti et ponantur temporibus et naribus
et ita de aliis. Capitulum quintum de signis
Morbus quartus modus supra anhelitum
(M)orbus advenit quando est de parte primo
quarto et primus post advenit morbus propter
defectum humidi aeris virtuosi quod in qua
est pabulum calori convenit et quod patet in
ethicis et consumptis et marcescentibus de-
crepitis. Secundo accidit morbus propter
coopertionem humidi aquosi congregantis
et suffocantis calorem naturalem ut
est in pinguibus flaccidis et capulatis
et repletis in ultimo. Tertio accidit
morbus propter calorem extraneum quod est
de nimio excessu et consumens humidum
radicale et liquefaciens membra sit est
calor scilicet. Quarto modo accidit morbus
propter malam et modicam et inordinatam
evacuationem seu variationem fit per anhelitum
et pulsum conveniencia igitur inter anhelitum
et pulsum. In anhelitu sunt duo

motus expulsionis / Sic in pulsu est motus dilatationis qui assimilatur attractioni et motus constrictionis assimilatur expulsioni. Anhelitus gratia eius necessarius est propter euentationem caloris cordis et constrictio vero pulsus ut superfluitates fumose ejiciantur expellatur et ita in motu cordis et artheriarum quod cum cor et artherie sub propter eandem virtutem et ad eundem finem et in eo cor et artherie dilatantur attrahitur aer ut calor euentetur / Et constringitur fumose superfluitates et expellantur et ita motus cordis et artheriarum et pectoris sunt propter eundem finem sed differunt quia motus pectoris potest esse voluntarius et pectoris non et propter hoc anhelitus ad tempus et non semper retinere possumus / De motu autem cordis et artheriarum non est sic sine motu gratia esse non possumus licet sine motu quorundam artheriarum esse possumus ut patet in hoc quod inueniatur in aliquibus extremitatibus / Anhelitus vero bonus et laudabilis et in alio non diminutus in quantitate uel qualitate uel ordine etiam signum salutis est in eum secundum acutas tamen in xl diebus / In secundum acutas est etiam signum sed diminutus et in aliis morbis possit mori si pa. sit anhelitus esse bonus / Anhelitus gratia siue autem paruus aut magnus aut frequens aut cum sonitu in pectore malum signum est mortale / Si gratia patiatur aliquis difficultatem anhelitus in attrahendo aut in expellendo aut utroque modo pessimum est signum et inter omnia signa signum supremum ad anhelitum est certissimum signum febris sectionis primo quia attestatur supra virtutem animalem propter motum pectoris / Secundo quia attestatur super vitalem cum sit eius finis / Tertio super naturalem virtutem propter reparationem in membris ad vitam concurrunt gratia ad vnum membra cum si ledantur notum magnus ut stomachus epar et splen et matrix comparatur dyafragma et sic hic anhelitus mutatur

primo mutatur gratia anhelitus propter dispositiones animales vitales et naturales / Si gratia anhelitus sit laudabilis et alia videntur salubria uel saltem sine magno nocumento laudabile signum est / Tertia gratia secundum efficaciam anhelitus caloris cordis necessitates virtus mouens et instrumentum obediens / Si gratia calor cordis est vnicus dicitur anhelitus est magnus et velox et frequens secundum quod calor est maior uel minor et si calor cordis est calidus modicus anhelitus est paruus tardus et rarus et ita diminutus ita secundum dispositionem cordis necessitatem ad hoc uel ad illud / Secundo mutatur anhelitus propter virtutem qui si virtus est fortis potens mouere et dilatare pectus anhelitus erit magnus et attrahitur in vice quam in digestione / Si virtus est debilis et non potest extendere pectus et redditur anhelitus paruus et debilis et frequens / Tertio mutatur pulsus propter instrumentum quoniam si nimis et lacti pectoris et dyafragmatis et tunc plurimorum et pulmo ipse et totum corpus sit sine modo consilii officiali autem quod tunc omnia constructa sub obedientia virtuti mouenti et tunc est anhelitus laudabilis uel approximatur / Si autem fuerint in mala conditione uel comparatione et consilia tunc non est anhelitus in uel et tunc non debebit virtuti mouenti Et est intelligendum quod anhelitus diminutur secundum primam sabitam quod accepit a cerebro uel a corde et si cum considerabatur anhelitus tota mente quia non possum plus addere / Capitulum v^m

de demonstratione secundum pulsum / Capitulum

Pulsus est motus cordis et artheriarum qui secundum dyastolem fit ab euentatione innati et expulsionem fumosarum superfluitatum Bene dico quod pulsus est motio quia in pulsu est duplex motus motus dilatationis et motus constrictionis et cum hic due sunt quietes post constrictionem / Inter enim duos motus contrarios necessario cadit quies media et in duos motus et due quietes constituuntur pulsum sequitur motus cordis et quia cor est in negocio sedes ante aliud ab ipso ibi de motu aliud et motus virtus enim

aere non quia sentimus non quia negamus non quia
rationabile sed quia forma perfecta sui corporis
humani complet est motus primo et prius
in corde quod quidem primo vivit et generatur
et ultimus moritur et a corde procedit
virtus et omnes corporis artherias complendo
Sequitur motus qui pulsus appellatur et sequitur
motum artheriarum dicitur autem artheriarum
quoniam sicut in motu cordis sunt duo motus
et due quietes ita in motu artheriarum
ita virtus vitalis complet in corde complet
et hec in artheriis est autem virtus aere
sit anima ipsa et in corpore existente secundum
dispositionem motus cordis et artheriarum
simultaneus unde in eodem instanti in quo
dilatatur cor et omnes artherie similiter
dilatantur quod sensibiliter potest cognosci qui tangit
pectus et artherias simul et sequitur
sed diastole id est dilatatio quando dilata-
tur artherie ut aer frigidus ingrediatur
quod si non fieret distantia quia si fieret
mors sequeretur et secundum sistole id est constrictio
ut fumose superfluitates expellantur
cum enim ex virtute aeris et caloris cordis
sanguis digeratur in corde et ibi rarificatur
sic exalatur vapor ex fumore et ex va-
pore huius rarificationis generatur calor
et spiritus et quia generare artherie multum
oblonge non potest totum sed quod est resolutio
est purum ideo vapores immundi multa re-
manent separati a calore et spiritu quod si
vapores si remanerent in corde et arthe-
riis suffocarent calorem et spiritum et ideo
natura sunt constricta ut omnes isti vapo-
res superflui expellantur et secundum ad eventa-
tionem non indiget de frigiditate sed potis-
sime in eventatione seu mitione quia eventatio
seu mitio suo modo loquendi per aere
fit / videmus enim ad sensum quod si quis
comprimat sic quod omnino careat eventa-
tione quod statim extinguitur et ideo calor
nostri corporis eventatione indiget unde
aer attractus eventat et nutrit et
refocilat cor suo modo loquendi et calor
continue fluat sicut fumus et sequitur
caloris in naturali et est intellectus quod non

solum calor naturalis a primis parentibus
contractus eventatur / Sed et calor febrilis
generatus ex sanguine et virtute cordis
ab anima procedente sequitur expulsionem
fumosarum superfluitatum quoniam sicut dictum
est necessarium est ut fumose superfluitates ex-
pellantur quoniam si retinerentur scilicet huiusmodi fumose
superfluitates aut calor naturalis suffo-
caretur aut etiam generaret aliqua
incommoda Modus autem et sufficientia
pulsuum accipitur per hunc modum pulsus
aut sunt principales aut anexi si
principales tunc aut sumuntur a dispositione
virtutis aut instrumenti aut utilitatis / Si
a virtute sic eliguntur tria genera pulsuum
considerando tempus velocitatem et fortitudinem
et sunt ista genera quoniam magnum parvum
mediocre constituunt primum genus
velox tardus et mediocris constituunt
secundum genus fortis debilis mediocris
constituunt tertium genus et ita habemus tria
genera ex parte virtutis / Si autem sumatur
ex parte utilitatis sit habemus unum genus
tantum sicut est frequens tardus et medius
/ Si autem accipiatur ex parte organi tunc
aut accipiuntur a parte contenti aut continentis
/ Si contenti sit habemus quintum genus quod est
plenum vacuum mediocre / Si a parte
continentis tunc aut sunt considerationes
qualitatum passivarum aut figurationis / Si primarum
sit habemus sextum genus quod est calidum frigidum mediocre
/ Si figurationis sit habemus ~~octo~~ septimum genus
quod est molle durum medium et sic
habemus septem genera principalia / Si autem
sunt anexa tunc considerantur a parte quietis
aut motus si quietis sit habemus octavum
genus quod est [illegible] et [illegible] / Si a parte
motus aut consideratio tunc dicta superius
alia genera aut immediata / Si autem
mediata sic est pulsus equalis et inequalis
/ Si autem considerata sunt immediata
sic habemus decimum genus quod est pulsus
ordinatus et inordinatus / Si autem istam
materiam pertractaremus nimis prolonga-
remus opus nostrum quoniam auxilio

dinabili ptractabimus p modum tabularz
Si uint pauca ptractemus q ptinet
uro opi comunisale cum in omni crisi
q pulsus sit diuisus & iordinatus
crisi timorasi pulsus a altus et fortis
signum z 9c oibus omnibus ptcbz cua
cuacois pulsus ndosus sigt crisis
psudore pulsus aut magnus sigt
crisim pfluxu sanguis narium pulsus
aut durus sigt crisi pventris omitum
pulsus aut occultus sigt crisi pfluxum
ventris p9 cu corpus gsumat ppt
cas nltiplices ppt magnes fe aut
ppt vigilias aut ppt famem a ppter
fluxum ventris et sic dcalijs oz q me-
dicus lcat sigt distictiua Si aut
maacies fint ppt fe pone manu sup
pectus et si calor peuetrit manum
velud sintilla ignis tuc gsupto est
ppt Si aut palpebre monet cu
difficultate motus pulsus z durus sicut
corda arcus tesi s tuc dico q maacies
ppt uigilias Si pulsus e occultus
et z ppt fluxum ventris gsupto aut
ppt fame 9g cpuatoe aliorz et e
intelligendum q frequent e dubitatio
vtrum crisis venit asalutez ul ad
morte 9g pficit modum Si 9tic ul
sequat post csim pordinez pulsus
magnitudine fortitudine et ordinatoz
tunc crisis fuit adbonum et signat
crisim pfctaz Si aut pulsus addit
debilitatez occultatoz et in
ordinatoz gpulduo crisis fuit admalu
et sigt mortez depulsibus dico tn
q qui hebit artez et practica logie
mius depulsibus ingrabit cptussio
me uint aplixiori dctatoe quia
p dei gram largius temptatiung sum
tam arduaz maz agredi Cam
9e p. de pnostatione signis asputo

Sputum indicat egritudines et cpa
morborum sputum album viscosum
indicat maz flecaz Sputum limbi
aut nigrum idicat maz flecaz Sputum
citrinum indicat maz colz Sputum
ru indicat indicat maz sanguineaz

cpa morborum & idicat psputum totum
illud tps in quo nichil cpuit aut
q cpuit z e indigestum i z morbi
pricipium et totum illud tpe in quo icipit
cpue et tn idigestum et cpuit cu
velocitate i z status et adstatum
aut sequtur declinatio i saluacio cadit
g dra ut screatum et sputum qm screaty
ppe dici illud q natr cpstore expel-
lit cu tussi sputum aut dr quod ab
superior nablr z adimixtus cu co a
sta aut san aut alia dr aut intel-
ligendum e q istius sputi gsiderz z sigt
ablatonez digonis et quedam incoratoz
et quedam corruptoz ablato dr in sputo
qn sputum pemitus e indigestum a ita
modicus q no e cauacu Sputu totum
illud tpr in quo nichil cpspuitur
ablato digonis sigt a q cpspuitur
e sbtile acssum aut gssum uiscosum
totum hr sbablatone gtinet et ablato
gt uniusalr sigt logum morbum et si
vtus z fortis saluari pt Si debilis
moriet Cimoracio aut digonis
appellat qn sputum aliqr e digny
s no multu ut si aliqr e sit album
z cpspellit cu difficultate sed 4 mi-
noracio sigt logum morbum s no tn
sit albato et sigt q egritudo adhuc
z i pn Corrupcio aut appellat qnd
fere dalicz naz e mutat sit e sputu
spumosum minus citrinum aut rubeum
aut limidum aut vide aut nigrum a
grossum viscosum globosum ista aut omia
mortez sigficant s tn plus et minus
qnd nigrum e i vltio pmiaci no bona
signa sanitatis sputum a album i colore
mediocre i sba et cu cpit velocit
& cu modica tussi digoz pfctaz & sequtur
et salute pauldus signt Sed inter
e q cito sputum appeat a pn velocit
et digm tuc egritudinez bruc sigt
et salubre Si aut tarde appeat tarde
curabit signa aut digonis semp
bona et nq bona Si aut si ante
signa corrupte digonis tarde appeat

tarde curabitur signa aut digestionis semper
bona et urina bona. Si aut si cum signa
corrupte digestionis tarde appareant
tarde morietur et si cito cito expedietur.
Sputum aut secundum quod natura sua est non e nimis
decursum et est forte incorporatum cum saliva
bonum vniversaliter omne sputum sine digestione
si retineatur aut si expellatur cum summa
difficultate et tussi laboriosa pessimum
peius tamen quando indigestum est. quoniam et si digestione
alterare et suffocare potest cum consilia.
Signa igitur salutis in morbis spiritualibus
sunt quod sputum expellatur aperte cum
velocitate et facilitate et cum alleviatione
doloris pacientis et bonitate anhelitus
et moderata siti et egestione laudabili et
vrina. Sputum aut mortiferum est
quod tarde spuitur et cum difficultate et
agravatione magna et cum difficultate
anhelitus et siti nimia et vrina in
digesta regione mala. Capitulum vij^m
de defluxu sanguinis narium. et c.

Quando corpus est pletoricum aut
sanguis dominatur et tempus urget ad
incrementum et patiens iuvenis et virtus
fortis timendum ut plurimum est de fluxu
sanguinis narium. Huius signum est quod appa-
ret lampades et corpora rubea et dolor
est in fronte et temporibus et talia fluxum
narium significant. Et si igitur advenit fluxus
paulatim et cum alleviatione pacientis corporis
eadem non est morbus talis etiam fluxus
est bonus. Si aut venit corpore diminuta
et inordinate et impedit agravationem
pacientis malus est fluxus sanguinis aut
provenit ab exterioribus aut ab interioribus.
Si ab interioribus hoc est propter tria aut propter
virtute aut propter materiam malam aut membrum.
Si propter virtutem et sunt fortis valde tunc
expellit ad loca digestiua et ita
expellit per fluxum sanguinis narium. Si aut
est ita fortis expellit per inferiora ut
per emoroydas aut per os. Si fiat propter
mediacionem aut quia multa cum sobilis que
mouetur cum impetu potissime cum repletione.
Si propter membra aut quia raro porosum

debile capitum et ideo quando corpus raro et san-
guis notat sobilis apparent aliquando gutte
sudoris sanguinee. Si fluxus sanguinis adue-
nit propter causas sunt multe diuerse multe
valde quas pacientis indicio relinquitur.
Si aut sanguis advenit cum tussi
semper malum quia a spiritualibus provenit.
Si cum raspatione non ita malum quia
sanguis est a capite procedit. Si cum
vomitu affluit semper malum est ymmo pessimum
provenit aut a stomacho et intestinis. Si
aut fluat per inferiora potissime et
in laicis et cum alleviatione pacientis bonum.
Fluxus aut sanguinis cura non est inci-
pienda nisi excedat vel sit sinthomaticus
vbi corpus sunt inanificatum deinde
per tractus ad oppositum cum argilla
cum forti aceto temporibus apponatur et
testiculi fortiter stringantur in viris et mamille
in mulieribus. Capitulum viij^m de vomitu.

Nausea et vomitus et nausea sunt
passiones stomachi ita quod in nausea
non est ibibita in poris et tunicis stomachi
et ideo mouetur ad expellendum sed non potest.
In singultu est in texta in mellis magis
profunda et ideo virtus animalis excitat
naturalem et fortiter intendit expellere
et est motus qui appellatur singultus.
In vomitu et in in concavitate stomachi continetur
et ideo satis de facili ad exteriora expellitur
cum aut in in stomacho ad mittitur de se propter
malitiam suam aut cibi a quo mittitur
a toto corpore materie colerice et venis me-
saraicis et veniunt a splene et a fell
quod igitur in stomacho continetur aut est species co-
lerica aut est aut vitellina aut prassina
aut eruginosa et cognoscitur per ipsius colo-
ribus ut quia citrina aut plus vitellus ouorum
a plus prassino aut viridi cio aut cogno-
scitur quod inducunt sitim acritudinem
coloris et puncturam et inquietudines et alia
dolores acutissimos stomachales. Si sunt
species flebis cum sunt aut insipidum
salsum dulce gypseum et inicium et congregatur
dolores propter causas per effectus. Si aut
sunt species mixte cum est quoddam malis

que alii ex flegmate adusto alii ex colera alii
ex sanguine et cognoscuntur ex coloribus et sapo-
ribus et effectibus et consimilibus aliqui
aggregantur saniei et attestantur super
rupturam vene aut apostematis aut
corporis et stomachi et si sunt assiduis cum fe-
bre mortale est alii ventositates et acu-
itates que omnia cognoscuntur per salivam et
eructationes et sapores et dolores et
consimilibus quoniam quod emittitur aliud est fetidum fetidis-
simum aliud venenosum aliud salsum
ex omnibus male dispositiones stomachi
cognoscuntur quoniam igitur omnia ista contingunt provocationem
potius in crapulis et febribus acutis et mor-
bis periculosis quoniam cum apparet in principio
vomitus niger vel magis mortem predicit
significat vomitus viridis aut lividus pravitatem
significat omnis enim vomitus putridus significat
corruptionem dominium magis quam maturitatem significat
sine dominio alterius pessimus est quoniam
nimia eius conturbatio significat
calor igitur qui comportatur melior cum
membro nimium diu non significatur
omnis enim vomitus cuius sunt diu
cum venit post signum digestionis et cum
alteratione parva bonus et laudabilis
est et venit per materiam indigestionis Calor
appetens in vomitu aut nigrum est multum est
pravia acutis aut pravitatem nec diu tamen
provenit post signa digestionis et cum alte-
ratione bonum est mediocriter vero quod nullus
vomitus naturalis competit que sit alteratio
restringens nisi ... non expedit quod aliud
capit a bono et timetur de malo et
tamen ... ne provocari vel et vomitus similibus
... nisi cum cautela et paulatim non
igitur provocetur vomitus in corpore quibus ... colores
debiles aut cerebrum aut pectus strictum
cum igitur volumus provocare ligetur
oculi et provocatur cum aqua et oleo aut
cum oximelle vel se aptis et similibus
carnes carnes que nauseam inducunt
sunt carnes anseris si contingunt
restringi enim potest ex frictione extrema
et quod fiant clisteria aut unius salis
purgatio aut cum aqua rosacea et sandalis

et sinnat et similibus et timor subito
tollit singultum Capitulum xv. est et p. quod docet
pronosticationes per signa sumpta ab egestione

Egestiones sunt superfluitates prime digestionis
et sunt stomachi que virtutes consimiles
si ad stomachum Egestio igitur naturalis est que fit
in hora solita ad minus semel
tempore et quantitatis quantitas veniat proportionaliter
secundum materiam sibi assumptam ut si cibus sint multi
egestio sit multa et si pauca quod sua substan-
tia sit pauca et quod non sit dura sicut
lapis neque mollis sicut aqua vel liquida
sed sit continua mediocriter ingens aduna-
tione sine ventositate et spuma
et urinositas et colores multi ... et similibus
et quod sit sine dolore et aquositate ymo
cum quadam delectatione et sine fetore nimio
quamvis aliquem generet odorem debet habere Egestio
igitur naturalis non solum attestatur super sani-
tatem stomachi et intestinorum ymo corporis et
totius corporis Si autem sint innaturalis non
competit quod stomachus et intestina erunt praeter naturam
quando acceperit et toto corpore provenire potest
Egestio innaturalis multipliciter designatur et propter
colorem odorem et substantiam et compositionem compositus
et modo egerendi et corporibus que cum egestione
commixta sunt et similibus et propter colorem
et per modum color magis diu tamen non multum
operatur melior est quam multiplicitas signat
materiam multam et dimissio magis a una
spera facilius est nec digerere unam materiam
quam multam et dimissa quia magis color
melior quam multi vero tamen secundum se competit
nimium excessum malum potest significare
Color igitur naturalis debet habere adequalitatem
Si igitur albus privationem digestionis significat
Si nimis citrinus nimia combustione fit
Si lividus mortificationem Si viridis aut
niger adustionem aut mortificationem significat
Color igitur magis aut multiplex aut pravitatem
acutis aut nec diu tamen provenit post
signa digestionis apparuit et cum continuitate
pravitatem malum signat Propter autem substan-
tiam egestio quia egestio dura signat in-
imium calorem et desiccationem et humidi
consumptionem et hec est mala Egestio igitur

liquida significat quod virtus et membra penetrare
non possunt aut quia humores nimii ab epate
et toto corpore mittuntur ad intestina si emis-
sio fuerit post primam indigestionem bonum. Si
propria sinthomatis malum bonum est quia
quod sit in substantia mediocri et compacte odoris
significatur egestio cum tu nichil fetet
malum quia ablationem digestionis significat et
quod natura non segregavit impurum a puro
cum a nimis et fetida corruptionem digestionis
significat maliciam humorum. Compacte a ore sin-
cipitus significatur quod si anticipaverit
horam sanitatis malum est quia compulsa
sequitur digestionem nunc aut in tempore est
quod digestio sit fortior consuetudine quam in sanitate
quod magis sinthesis sinthomatis est compulsio
Si aut nimis tardaverit malum quia
tarda digestio significatur aut quia calor corporis
habet humiditatem chilosam et quia intestina
sunt opilata et similia aliquantulum post quam
horam solitam in sanitate venire debet
cum sui qualitate ergo significatur et quando est
in propria quantitate quantitate comparando
ad cibum sumptum significatur quia nimis de
humiditate chilosa non vadit ad epar
debet quoque esse mediocris comparando ad cibum in
egrediendo quoque quod non debet esse spumosa
quia nimius calor aut agitatio significatur
nec unctuosa quia liquefactio adipis significatur
nec viscosa quia membra eius dissolvi significantur
nec ventosa quia calor debilis significatur
qui potest ventum generare sed non consumere
et si fuerit cum sonitu multitudo vaporis
et strictura meatuum multitudo vel significat
et sine sonitu significatur contrarium. Cetera que
commixta sunt quoque cum urinis commiscentur
aliud si in principio apparuerit aut sunt
vivi aut mortui si vivi malum est
quia significatur quod tanta est corruptio quod virtutes
membrorum non possunt tollerare et fugiunt. Si
mortui bonum est quia videtur quod remanat
primam indigestionem. In principio morbi
propter maliciam esse mortui non possunt. Si
aut in fine apparuerit et mortui
malum quia malicia morbi videtur

esse mortificativa. Si vivi bonum quia
per mundificationem videtur prosilire. Cetera
quoque misceri cum egestione multa alia
ut sanies aut sanguis aut humores
sani atque extracta alia et consiccata de quibus
oportet determinare. Sanies quoque veniens per inferio-
ra aut venit ab epate aut ab extoriatione
aut ab apertione vene emoroydarum aut
per inutilatione membrorum. Si ab epate hoc
contigit maxime quando virtus corporis est debilis
aut propter epar et similia et quod sanguis
in epate non potest digeri complete et unde
apparet ergo si evacuatur tenuis et venit
sobrio et in multa quantitate aliud est sanguis
multus et bene digestus sed epar non in-
digeret et tunc mittitur ad stomachum aut ad
intestina et est multus in quantitate clarus
et attestatur super rupturam vene in epate
et dolore partis dextre versus ypocondria.
Aliud aut sanies multus et bene digestus
cum propter aliquid tamen infirmatur aliud adimitur
aliud non bene mundificatur sed remanet
aliqua porcio mellis et tunc sanguinis
vergit ad quandam nigredinem sic sunt
sanguisuge quia sanies cum infirmatur denigratur
et et cum aduritur cum non bene a melia
mundificatur et est multus non limidus
quasi coagulatus et cum virtus debilitatur
et quod decipiuntur qui anathomiam ignorant
credentes esse substantiam corporis propter coagulacionem
quod si esset non potuisset per vias penetrasse.
Aliud venit sanies propter extoriationem intestinorum
et tunc venit guttatim aliud cum pelliculis
et quasi rasure pergamenorum et si
rasure venerint in dissinteria propter intestina
gracilia quod quoque quia rasure sunt grosso quia
carnose aut non est ita malum. Aliud
et venit propter emorroydas et tunc nisi
precedat excedat bonum qui a multis passi-
onibus multis liberat et preservat et
constringi non debet nisi una vena relinquatur
dum tamen fiunt et preservat assuete aliud
aut venit in hiis qui membra ad
miserunt natura non indiget et tunc mittitur
ad exteriora. Intelligendum est quod ergo

magis quod melius tamen diversis pervenit potest unde ego magis non est nisi propter duo aut propter mortificationem aut propter utrumque meliorem admixtionem. Si propter mortificationem et infrigidationem ut cum sanguis infrigidatur in corpore et non potest penetrare ad membra et fluit ad intestina et est color sicut sanguisuge. Si propter admixtionem hoc est quia sanguis aduritur et quod modica latitudinem sit in [illegible] bitumine aut quia melia aduritur et tunc separatur super terram ebulit sicut aceto aut quia ipsa mittit pura melia et tunc est [illegible] aut quia aliqua portio melie mixta est cum stercoribus et dissolvitur tunc quia digestio coagulata est aliquid non est coagulata aliud et sanies apparet de egestionibus et si apparet aut albi agestio apparet in egestionibus intestino pervenit. Si post [illegible] procedit. Si si sanies fuerit mixta cum egestione [illegible] intestinis procedit. Intelligendum est sanies ergo est multa quantitati. Secundo quia delegatur ad intestina pungens et mordicans. Tertio ad vel laxius naturalis propter debilitatem contentive virtutis aut est strictus propter causas contrarias et ideo quia est laxus in iuventute est strictus in senectute et non desinit nisi in uno casu quo contentiva debilitatur in iuventute propter eam et qui in iuventute strictus in senectute erit laxus et non desinit nisi in uno casu cum venter est strictus in iuventute propter eam operationem quia tunc erit strictus in senectute et tunc magis de ea contrariatur. Capitulum x quod docet prosperitatem (?) propria signa sumpta ab urina [illegible]

Urina secundum veritatem non est nisi quod [illegible] que [illegible] non est ei est generato in [illegible] aliarum humorum segregatum cum cum humores [illegible] corporis recepit generationem et totum [illegible] fuit attracta et [illegible] adhuc remanet aquositas quia sanguis modum prosperitatem recepit formam quam recepit in gibbo et remansit aquositas ut ipsam per venas angustas corporis facilius penetret et tunc inter vena maior porro attrahit a renibus et alia porcio vadit per venas ad sanguinem ad totum corpus et iterum redit et postquam fecit nutrimentum attrahitur a renibus et colatur in vesica per foramen [illegible] quod est in collo vesice [illegible] matrice vesice quia dividitur in duas secundum oblongum est generatio corporis est secundum naturam cum habeat aquositatem aliquid de eo et hinc [illegible] et ideo urina naturalis in corpore optimo est citrina aut rufa aut subrufa cum colore mediocri et [illegible] cum modica ypostasi residente et talis prosperitatem [illegible] significat unus cum alia [illegible] ad corpus optimum naturalis est urina [illegible] sua super dispositionem [illegible] attestatur [illegible] aut [illegible] eius quod admixtum est aut [illegible] super dispositionem totius urina est in [illegible] bonitatis que vergit ad ruffo subtile seu rubeum clarum non invenitur nisi in corpore optimo et omnes alie urine dicuntur [illegible] in aliis corporibus [illegible] ad [illegible] urinas quod significat ablationem digestionis quod diminutionem quod corruptionem ablationem sicut [illegible] ablationem digestionis et si virtus est fortis salutem significat in longo tempore. Si debilis mortem. Diminutionem significat urina pal et tenuis quia initium digestionis [illegible] cum significat [illegible] color. Corruptionem digestionis significat urina lucida aut viridis aut nigra ypostasis nigra aut contentum [illegible] aut petolosidalis aut furfureum. Color lividus aut viridis aut niger mortificationem aut adustionem aut infrigidationem aut utrumque. Contentum est non [illegible] dissolutionem carnis et hinc adustionem significat contentum petolosidale [illegible] adustionem significat et corruptionem hinc contentum furfureum magis [illegible] in se attestatur super dissolutionem [illegible] solidarum sicut est ethetica et magis [illegible] contenta [illegible] oleaginosa fetida corruptionem digestionis significat et omnes urine que significant corruptionem sunt pestifere et mortales

nisi venit p indigestionis aut corpte
renum et vesice et plurimum urinas corrupte
alia sint quedam que significant digestionem
ablatam et occultam et quedam manifestam
et quedam completam secundum hanc divisionem
morborum tempora assignata et secundum quantitatem
quorundam lis tempora distinguntur corrupte pororum
meatuum et coagulatis et grosse corrupte di-
gestionis quando totum id tempus in quo nichil
digeritur principium morbi est cum autem
manifesta signa digestionis apparent tunc est
augmentum quando autem apparet signa digestionis
completa tunc est status | Ad statum sequitur
declinatio urine omnes iste in principio
morbi egritudines significant et sunt iste
alba et tenuis et spissa et palida et subpalida
tenuis et subcitrina et tenuis | Sed dissimiliter tamen
quedam plus quedam minus alba quidem et tenuis
est in ultimo cruditatis et si continuatur lon-
gissimum morbum significat tunc quando autem apparuerit
cum febre aut sine febre si cum febre aut acuta
aut cronica | Si acuta et in principio alie-
nationem et mortem significat | Si autem in febre cro-
nica apparuerit longum morbum significat
| Si sine febre aut propter crapulam copulam
aut dispositionem capitis et stomachi aut renum
aut vesice aut totius corporis aut etatis
aut lapidis provenit et si protractae
perseverant erit nimis longum morbum
non tamen propter hanc aut venit urina
que mingitur tenuis et postea inspissatur
unde modicam ebulitionem significat et longum
morbum non tamen tamen sicut prima postea
spissa venit urina que mingitur spissa
et remanet spissa que maiorem
significat ebulitionem in corpore | Postea venit
spissa que postea attenuatur ista tamen vici-
natur decoctioni in modico enim tempore
si plus stetisset ventositatis erit consumpta
| Postea venit urina que aliquantulum incipit
colorari et significat maiorem digestionem | Ista
autem per ordinem post clarificata urina quod fit
propter moderatam perfectionem caloris admixta
et quia sed non luminosa id quidam
dat aquositatem admixta cum luminositati

postea venit subpallida postea subcitrina
ita tamen quod in omnibus istis substantia sit tenuis
et subcitrina et tenuis magis approximatur
digestioni | Omnes autem iste urine
principium egritudinis significat principium
autem egritudinis determinat principium
digestionis omnes autem predicte urine ab-
latam coctionis significat aut principium
digestionis | Cum autem manifesta signa
digestionis apparuerit tunc incipit in mete
augmentum significant autem manifeste digestionis
sumuntur corrupte coloris et substantie | Si igitur
color sunt laudabilis et substantia mediocris
tunc est signum manifeste digestionis in mete
igitur cum apparuerit color citrinus aut sub
ruffus aut ruffus clarus cum substantia medio-
cri tunc vere est augmentum | Si autem color
prosit significat digestionem occultam in substantia
cum colore significat digestionem manifestam sine
qua substantia sine colore non significat digestionem
sed quandam ebulitionem et humorum perturbationem
et nature impotentiam | Cum autem signa
digestionis tunc apparuerit tunc est status significat
aut complete digestionis sumuntur extra colore
laudabilia et consilia mediocre et
ypostasis mediocris alba et levis residente cum
omnibus bonis suis conditionibus et tunc
vere status in egritudinibus aut aliquibus
accidit liberatio sequitur autem declinatio
patet igitur quod morbi universalia tempora per urina
cognoscuntur | Colores igitur urine sunt
xx ut albus subalbus lacteus glaucus
subpalidus palidus subcitrinus citrinus
subruffus ruffus subrubicundus ru-
bicundus in operis laudabiles viridis et niger
| Et substantia est quintuplex absolute tenuis
mediocris mediocriter spissa et spissa
absolute quam igitur pronosticare volunt
primo quod consideret urinam colorem et
secundum elongationem a naturali iudicabit de
lapsu maiori vel minori omnis
igitur urina veniens primus signa digestionis
et in die certa aut cum alleviatione
passionibus et quod contraria contrario | Capitulum xi
de eo quod docet pronosticare secundum hos colores
et humores

Sudor naturalis post 3a pervenit digestia
effective aut pervenit tertia digestia
quia est a virtute naturali expulsiva. Sudor
quidam est naturalis quidam preter naturam. Naturalis
in estu et in exercitio temperato et in balneo
et similibus. Sudor preter naturam multis
modis designatur. A membro quod sudat
tum in volute involato tur in egritudinis
quia quod sudat in uno membro tantum et similiter in
multis. In multis tamen est verificatur posse
sine tussi et sine sincopi quia in crisi licet
in una parte tantum sit ad in bona crisi
comparandum ad totum et in sincopi licet conti-
ngatur in uno tantum tamen apparet in capite
aut pectore propter debilitatem virtutis ex-
pulsive et frequentia designatur. Sudor
enim 1us est qui frequenter et continue et
sine interpolatione bonus quia uniformi-
tatis et virtutis equalitatis designatur.
Si autem interpolate et plus et minus
et inequaliter tunc talis sudor est malus et
quia diversitatem materie et inequalitatem et
debilitatem virtutis signat. Sudor
enim designatur ex sua qualitate quantitas
enim multa quedam pauca quantitas
multa est duplex quia sudor multus
aliquando pervenit ex consumptione substantialis humidi-
tatis propter calorem fortem corporis resolventem.
Aliud sudor multus est propter humiditates
multas multas et hoc accidit multis
aut propter humorum multitudinem tunc aut propter ma-
teriam corporis aliquid propter vires expulsive
et debilitatem contentio contenti pugnans aut
fit propter tales contrarias. Ex sua autem qualitate
distinguitur sudor et hoc in materia ex calore
et colore et odore et sapore. Ex calore
quidam calidus quidam frigidus. Unde ca-
lidus signat calorem humorum. Frigidus frigiditatem aut
signat debilem egritudinem frigidam aut si appare-
at in acuto morbo mortem signat et
frigidus longitudinem morbi signat. Ex suo colore
distinguitur quia quidam est albus viscosus
et attestatur super dominium fleumatis. Si citrinus
super dominium colere. Si rubeus super dominium
sanguinis. Si lividus aut niger super dominium
melancolie. Ex parte odoris quia fetidus
corruptionem et malitiam humorum signat.
Ex parte saporis distinguitur quia dulcis atte-
statur super sanguinem amarus super coleram insipidus
aut acetosus cum humiditate attestatur
super fleuma ponticus et stipticus attestatur
super dominium melancolie. Ex parte litoris distinguitur
quia quidam grossus viscosus et ille
attestatur super humores grossos et viscosos quidam
autem subtilis et ille attestatur super humores sub-
tiles et sic signum et signa habentur ex
sudore ita ex menstruis et similibus intel-
ligendum est in omnibus eo quod a corpore expellitur
aut retinetur sive sit menstrua aut emo-
roydas aut urina aut egestio aut sudor
aut vomitus aut sputum aut fluxus san-
narium mucus aut sordities aut unus
aut sanies aut aquositas aut ventositas
aut lacrime et similia. Quod omnia ista ex-
pelluntur aut retinentur aut propter exteriora
aut interiora. Si propter exteriora expellitur
et aperit propter corpus rasuras punctiones incisiones
et vulnera morsus reptilium et similium. Si
autem retinetur tunc quia aer frigidus claudens
poros aut balnea aluminis aut applicatio
medicaminum stipticorum et similia poros
claudentia et constringentia sic solvetur
et similia. Si autem ab interioribus expellitur
tunc est propter tria aut ex parte virtutis aut
membri aut materie. Si a virtute ut quia
contentiva est debilis et expulsiva est
fortis. Si ex membro quia rarum laxum
et molle cum virtute debili. Si ex materia
ut quia multa aut acuta aut mordicativa
aut subtilis et de aliis. Significationes
autem in hiis omnibus sumuntur ex colore
et odore et colore et punctura mordica-
tiva et similibus. Si autem omnia ista
retineantur propter tres intransitates hic est
propter ea vel propter virtutem aut propter materiam
aut propter membrum. Si propter humorem quia
grossus viscosus aut paucus et ita
de aliis et significationes in omnibus
hiis accipiuntur ex quantitatibus et qualitatibus
et similibus ut dictum est. Explicit xxi c p.

De pronosticacione sumpta a signis et significacionibus

Intelligendum est quod signa quedam sunt
que sunt signa crisis tantum ita quod indicant
sed non faciunt contrarium quod indicant et faciunt
et quedam sunt que non indicant nec faciunt
Sunt que indicant tantum sunt duobus modis
quia quedam sunt demonstrativa et quedam
pronostica Demonstrativa sunt multa scilicet
in parafrenesis passione dolore capitis
apostemata lapidum scotomia coruscationes
vertigo ypocondriacis multa alia consimilia
Ista enim omnia et consimilia signant crisim
et bellum quod est inter naturam et morbum esse
presencia Dum conflictum significant tamen utrum
iste conflictus tendet ad bonum vel ad
malum vel ex hiis signis nichil habetur
Sed si signa digestionis apparuerint ante
crisim et motus tunc tunc motus est ad bonum
et finit in die critica Si autem signa
digestionis non apparuerint et dies non
fuerit criticus tunc terminatio est ad malum
de se igitur nichil significat crisim quia est de indicis
mortis et vite ymo quando incipit est
motus et non completur et tunc est malum
signum quia tamen apparent signa demo
strativa crisis non est in presencia morte
vel terminacionis sunt inventa aliqua
igitur bona alia mala Signa digestionis
precesserunt non timeatur mediocriter si non
precesserunt fugiat Signa autem pronostica
future crisis sunt signa digestionis que in quarto
si apparuerint in die quarta crisim
significat in vii et si apparent in principio morbi
significat brevem morbum et si post tarde
appareant significant longum morbum
tempora enim morbi proporcionata sunt
adinvicem quoniam si principium est longum tota
egritudo erit longa et si principium breve
tota egritudo erit brevis et ideo auxilia
de quantitate ancidea non potuit videre
nisi in longo tempore quia signa digestionis
manifeste non apparuerunt nisi in die xviij
et ex hoc patet quoniam tamen a principio egritudinis
usque ad manifesta signa digestionis quoniam
est de manifestis signis digestionis usque

ad quartum crisis et quia in auxilio non
apparuerunt manifeste signa digestionis
nisi in die xvij ideo duplicatum fuit
tempus crisis et terminavit in xxxiiij die
differunt igitur signa digestionis ab omnibus
aliis signis quia signa digestionis
perfecte semper bona unde sicut semper bona
ita signa corruptionis sunt et non
falluntur et sicut signa digestionis propter
bona ita signa corrupcionis propter
mala Signorum autem crisis que sunt
signa et tamen sunt sicut sudor fluxus
sanguinis vomitus sputum multa ego vero
eius emorroides Ista enim omnia demo
strant crisim in presencia ratione tamen quia
materia egritudinis per ea evacuatur Ista
autem signa non significant de se neque
bonam crisim neque malam quia quoniam
de se equaliter se habent ad utrumlibet sed
specificatur quia si signa digestionis
precesserunt et sit in die critica et est
alleviacio tunc talis evacuatio est
ad bonum Si autem contraria adveniat
est ad malum Signorum autem quedam
que non proporcionantur ad crisim et ideo
non sunt nec signa nec causa Ista autem
sunt bonitas mentis et appetitus
anhelitus pulsus et semper et motus
et consimilium nichilominus sunt duorum gene
rum quia quedam sunt semper bona sunt
sicut bonitas mentis et sensus
et motus bonitas anhelitus est
pulsus et appetitus et consimilium Ista enim
propter bona et universaliter bona ad
crisim igitur non omnino approximatur
nec omnino elongatur Reflate sunt quedam
que propter malitia mentis et sensus
et motus et malicia anhelitus
et pulsus et appetitus et consimilium ista
sunt semper mala et ideo si tamen mala
crisis contraria tunc peius erit et contraria contrarium
tamen bona melius erit et ita non elon
gatur nec omnino approximatur Intelligendum
tamen est quod dicta inter significationem et significatum
quoniam signo dicitur de rebus tribus quoniam

demonstrative henturi. Signum aut de-
derebus vis ut plurimum. Secunda dicta est
quod signum dicitur de hiis que ratione investi-
gant. Signum aut dicitur de hiis que com-
primendo henturi. Tertia dicta
est quando signum consimulat se ad opportunitates
dictas sicut est clamor dolor capi-
tis ypocondriorum eruptio menstruorum
et consilia. Significatio est de rebus universaliter
per vis quia ad opportunitates dictas con-
simulari non potest sicut est pre digitus
et contra eius. Capitulum xiii quod docet per quod
diem et horam mortis pronosticare etc.

Ad perspiciendum diem et horam mortis
oportet prius cognoscere statum. Secundo oportet precognoscere
utrum terminatio sit ad bonum vel ad ma-
lum. Tertio utrum fiat terminatio cum crisi
aut sine crisi. Quarto et ultimo cognoscen-
dat dies et hora mortis. De primo
ergo sit primo ut de nobilioribus et
altioribus rebus que sunt attenta
sua perducendi est precognoscere statum ipso enim
cognito scitur ordinatio diete in toto
morbo ad precognoscendum statum igitur
sunt necessaria primo cognoscatur virtus
secundo in egritudinis tertio maneries calu-
minitas et modo affligendi quarto gratia
etatis vel disconveniencia complexionis
particularium. Virtus enim primo est considerandum
da utrum sit fortior vel debilis quod
possit morbum tollerare et est sicut
de portatore portante honus usque ad
terminum nullus potest scire utrum portator
portat honus usque ad terminum nisi sciat
adequalitatem virtutis portatoris et quantitatem
ponderis et longitudinem vie ad terminum
virtus est sicut pondus morbus sic
honus status est sicut terminus ergo oportet
primo virtutem considerare. Secundo oportet considera-
re egritudinem in materia egritudinis et particulare
paroxismum quod in materia terminatur et nulla
tardissime et flegma multum tarde et
sanguis cito. Si egritudo cum est in membro
nobili tarde velociter sive velox sit
terminatio. In membro aut similiter tarde

quare oportet egritudinem considerare. Tertio oportet considerare
motum materie quia quedam sunt egritudines
que moventur motu velocissimo impetuoso
et quedam motu tardo ubi non est infla-
matio et sunt nichilominus maligne et
male fraudulente et sunt quedam que
sunt cum vehementi inflammatione et interpre-
seu malis sinthomatibus nichilominus
salubres valde quare oportet materiam et motum
egritudinis considerare. Quarto convenientia particularium
ut si egritudo est de ca. quod sit iuvenis
et colericus et in regione ca. et tempore ca.
et consuevit laborare et ita intelligimus
de aliis particularibus. Ista ergo oportet considerare
post ergo propter exempla quod aliquis infirmetur
cuius virtus fortis sit et egritudo de
materia ca. et in membro nobili et quod egritudo
moveatur motu veloci et sit colericus
in estate cum aliis particularibus dico
quod in isto potius pronosticare quod status
erit propinquius dicto etc. quod aliquis errores
accidet potius aliquis cuius virtus
sit fortis et materia frigida multa et quod egritudo
motu tardo moveatur et omnia alia
particularia in frigido ut senex et tempus et consilia
dico quod status erit remotissimus dato
et quod prodi?ura adiuvet et si mediocria
se habeat status se habebit mediocriter
Solers ergo medicus consideret maiores
vel minorem convenientiam particularium secundum
hec indicat statum remotum vel propinquum
secundum plus et minus minus et secundum hunc
modum et omnia que dicta sunt sequuntur
cognitus status secundo oportet considerare cum istam
materiam utrum terminatio sit ad bonum vel
ad malum oportet igitur cognoscere ad sciendum
aut utrum terminatio sit ad bonum vel ad
malum oportet igitur cognoscere dignitatem alle-
viatam et virtutem. Si ergo virtus sit fortis
potens tollerare morbum usque ad crisim
evadet infirmus si mala signa digestionis
vel completa precesserit morbo terminabitur
ad bonum. Quid crisis aut sit inde citra
sit melior terminatio quia cum in motu
in motu materie et in motu orbis et quia

inveniatur postquam materia corrupta sit ad bonum impossibile
igitur est ut sinne (?) difficile si virtus est
fortis et materia digesta et sit in die
critica qui terminetur materia est venenosa
que occultatur et movetur interdum etiam
decipitur propter corpus infortunium cum quo
incipit infirmari et errore et propter consilia
prohibita appetibus in possibile est quod terminetur
ad bonum sed quia materia possumus decipi
Secundo oportet aliquid signum considerare scilicet utrum post
crisim alleviet vel arguet in hoc
enim conveniunt bona et mala crisis
quando calor remittitur et dispositio alleviatur
propter causas diversas tamen valde ponimus quod
crisim fuisse ad malum et calor febrile
esse mitigatum propter mortificationem caloris
naturalis tunc propter remissionem caloris
credit medicus quod evasit et si surgit
ad sellam cum sedet statim moritur et
ideo in hoc dubio oportet considerare pulsum
et si addit debilitatem et occultationem
et inordinationem quod ista contingunt tendentem
moritur paulo post. Si autem pulsus melio-
retur et fortius inordinata augmentetur
et ita contingit fortificari tunc crisis ad bonum
procul dubio quia ad cautelam licet omnia fuerint
preparata quia non possumus medicus decipi
ideo oportet considerare alleviationem vel aggravationem
post crisim hoc enim est de sublimioribus
signis septenaliter (?) ... et omni evacuatione
facta sine puritate sine parte et prolonga
agrio sensu egritudo mortalis quoniam
cum apparent signa corrupti digestionis aut
ablate cum virtute debili et cum fit crisis
in die non critica et tamen est cum aggravatione
et intollerantia paciens et consilibus Tertia
consideratio que cadit circa crisim istam
modo est quod nos sciamus utrum terminatio
sit cum crisi vel sine crisi et ad hoc sciendum
oportet tria considerare Primum est utrum aliquis
digestio apparuit (?) vel non Secundum est utrum
virtus sit fortis vel debilis Tertium est
utrum egritudo moveatur motu veloci
vel tardo Intelligendum tamen est quod semper non
est crisis nisi natura aliqualiter intendat
resistere morbo et ideo cum nichil appareat

de digestione non potest fieri crisis quia nullo
modo moveatur contra materiam digestam igitur
est consideranda hoc secundo oportet considerare virtutem
est virtus est debilis Numquam sit crisis
quia nullo modo resistere potest tertio oportet considerare
motum quia si egritudo moveatur motu
tardo numquam fiat crisis cum in crisi sit
motus fortis et velox quando igitur ista
conveniunt quod virtus fortis et egritudo
aliqualiter digesta et motus egritudinis
est velox tunc sit egritudinis terminatio cum motibus (?)
cum crisi Si autem fuerit virtus debilis
et urina est indigesta et egritudo movetur
motu tardo tunc sit terminatio sine crisi
Utrum autem hec terminatio sit ad bonum
vel ad malum hoc sciemus nos per predicta
triplex (?) quod sine crisi In principio ~~aut materia~~
est multa subito suffocans ~~tunc~~ paroxismi
et in statu paroxismi et in declinatione paroxismi
In principio autem materia est multa subito suffo-
cans et interficiens propterea (?) sine crisi
quia natura nullo modo invadit materiam ymmo
subito suffocatur propter multitudinem materie
egritudinis et ultra tamen inflammationem vel
acumina ad tantam ultimitatem devene-
runt quod interficiat sine omni resistentia
In declinatione paroxismi moritur et sine crisi
cum virtus est debilis que nullo modo morbo
resistere potest licet quandoque aliquis moriatur
in declinatione natura totius morbi non est
possibile nisi ex errore quia propter quam natura
potuit resistere quod est in pluribus et nunc potest
quod erit in minus et ideo in declinatione morbi
non est possibile mori propterea quia vera
tempora morbi totius distinguitur secundum digestionem
tempora autem paroxismi non et ideo licet natura tolle-
raverit robores (?) totius paroxismi vel ma-
licias sui molestias nichilominus moritur
in declinatione paroxismi quia materia non erat
digesta in declinatione tamen totius possibile non est
cum completis egritudinibus in quibus est declinatio
materia fuit digesta in statu Morbus igitur
sine crisi tribus accidit modis et
ex alia parte cum aliqualiter est digestio
et virtus est aliqualiter fortis et egritudo

moveri motu veloci et fit crisis
Virtus aut ad bonum vel ad malum quando
per parva tempora aut terminos cognitur vel
sit quartana dies et hora certitudinis
et sic contingit mori cum crisi ita sine
crisi consortatur medicus tua de morte
ut dictum est super quia signa digestionis
corrupte preesserunt ut urina nigra
cum ypostasi nigra et similia et sic
contingit mori sine crisi ita contingit eva-
dere sine crisi cum enim est urina
multa tamen residentia multa et eger
moveri motu tardo et alia bona
signa preesserunt tunc evadit sine crisi
per paulatinam materie evacuationem quando
quartana quod est propter presentis intentionis
scire cognoscere diem et horam mortis
cognoscitur per hunc modum sicut enim est
in morbi principio signa digestionis apparent
et cum hoc omnia alia signa bona
terminatio fit terminatio in quarta die aut
infra sitim in morbi principio signa corrup-
te digestionis apparent moritur in quarta
aut infra et si motus morbi est
velocissimus cum aliis particularibus que-
mentibus terminabitur in tertia et si motus
non est velox ita in quinta et si motus
est contrarie continuus terminabitur in quarta
non propter inferiorem sed subsequatur in tertia
aut anticipat a v. quia igitur diem mortis
vel evasionis scire voluerit vel cum
crisi vel sine crisi consideret dies quartanos
et si signa digestionis apparuerit in quarta
et motus morbi est velox cum aliis
particularibus quemcunque terminabitur ad bonum
in secunda quarta propter et cum crisi. Si aut motus
morbi est tardus cum aliis quemcunque
in secunda quarta sine crisi. Similiter si in prima
quarta aut contingit apparent signa cor-
rupte digestionis et morbi motus est
velox moritur in secunda quarta cum crisi
Si aut motus morbi est tardus
sine crisi in secunda quarta moritur et
dico hoc tamen de prima quarta et secunda
ita intelligendum est de equalibus subsequenti
nisi quod quarte non sunt ita certe sicut

precedentes sic determinabitur in sequenti particula
cuius et cum hoc intellectus est quod terminatio ad
malum non est ita certa sicut terminatio
ad bonum quia motus naturae ~~vim motus~~
~~aut morbi~~ sunt ordinati. Et adherentes
vie vim. Et ordini vim motus aut
morbi sunt inordinatissimi et ita non
est in terminus mortis sicut vite. Si igitur
signa mortis appareat et motus
morbi sit velox mors erit in proximo.
Si aut signa mortis appareant et motus
est tardus tarde morietur. Si igitur victo-
ria materia appareat morbi super naturam
mors erit velox. Si aut non ita materie
appareat mors erit tarda. Si igitur sit
dubitatio duobus diebus in quo illorum
morietur tunc considerandus morbi motus
et in illa in qua motus morbi erit fortior
in illa morietur. Si velimus scire horam
tunc debemus considerare horas precedentes
in quibus magis affligebatur et tunc in
illa hora morietur potentissime sicut
moritur cum crisi vel sine crisi considerimus
ea que dicta sunt quia si in mala
virtute tunc in paroxismo principio morietur. Si
calor est intensissimus in statu morietur
et ita considerada hora. Si virtus est
debilis in declinatione morietur et ita
considerando statum paroxismi scietur hora propterea
igitur que dicta sunt dies et hora
mortis potest prognosticari. Capitulum primum est de
quod docet pronosticare per tempus per quam crisis est fieri

Sicut superius dictum cum virtus est debil
et motus morbi tardus et non
apparent signa digestionis tunc fit terminatio
sine crisi et cum urina et multa et spissa
cum ypostasi bona residente fit terminatio
ad bonum sine crisi. Cum signa contraria apparent
terminatio fit cum crisi et igitur antecedunt
motus difficiles in nocte. Si crisis debet
esse in die ista aut contraria sunt sicut
difficultas anhelitus parafrenesis dolor
capitis et consimilia in proprietatibus crisis igitur
fit per potentiam ad quam declinat materia tunc
igitur aut crisis per potum aut per evacuationem
Si per evacuationem tunc si corpus est plectoricum

et tempore est innale et apparet corpora
rubea et dolor est in temporibus et testis ypo-
condriis sine dolore et ad CCC xxxv aut
et pulsus est fortis magnus tunc significat quod
terminabitur egritudo per fluxum sanguinis narium
Si autem apparet color citrina et titillatio
labiorum inferiorum et pulsus est durus et
ibi reiectio et dolor precordiarum
signum est vomitus futuri Si autem pulsus
est undosus et superficies corporis est humida
vaporosa et corpus est temperatum signum est
sudoris Si autem oculus est pulsus et
tortio et mordicatio sentitur circa intestina
est signum per fluxum ventris Si autem dolor
et mordicatio et inordinatio sentitur
circa vias urinales et alia sunt parata
est signum per mictum urine significat Vertitur autem
ad bonum vel ad malum secundum signa predicta
que dicta sunt et quia in egritudinibus eva-
cuatur ut si egritudo est de fleumate ut evacuatur
fleuma et non econtra et ita de aliis Si autem
fiat crisis per contrarium hoc designatur
quia apparent signa ablate digestionis
et quia prolongatur egritudo et quod saluti-
fera sit tunc quando materia autem minuitur inferius
aut superius Si superius versus maxillas
et radices aurium et carne molle congregatur
per difficultatem anhelitus et dolorem capitis
Si autem fit ad materia est ita sunt aliquid
subtilitatis eius quando conversa mittitur versus in-
feriora et congregatur cum dolore et tensione ypo-
condriorum Incipit quinta particula que docet
predicere quid sit crisis et quot sunt species eius
et numerum dierum et mesem medicinale et continet
x capitula Capitulum primum quinte particule quid est crisis
Capitulum secundum quinte particule per quod docet unde dicitur
crisis Capitulum 3 quinte particule quod docet species crisis Capitulum
quartum particule quod docet conditiones iustas ad naturam crisim
Capitulum quintum quinte particule quod docet investigare naturam
dierum creticorum principiorum egritudinum Capitulum 6 quinte particule
per quod docet quod docet vigilias dierum creticorum
Capitulum 7 quinte particule quod docet investigare modum dierum creticorum
principia recitans scripta aquarum lune Capitulum viii
quinte particule quod docet de natura et que sunt dierum quando primum
medicina Capitulum 9 quinte particule quod docet computare septimanam
medicinalem et mensem Capitulum x ultimum quinte
particule de compendiosa recapitulatione signorum pronosti-
corum Capitulum primum quid est crisis

Crisis est velox et vehemens motus
morbi ducens ad sanitatem vel ad
mortem est autem hec tum natura ab omnibus
diuidit notum ut ab oppositione dicimus faciat
apparata quod tunc sit natura est ut ipsimus patiatur
angustias et morbus durescit verba
apparenta in hac notificatione indicat tota
natura crisis quia secundum veritatem nichil aliud
est crisis quam subita mutatio actionis
morbis aut consumptione et ideo quicumque morbo
accidat mutatio subita et velox in illo
potest esse crisis et licet iste motus subitus
proprie accidat de acutis methodus attribuit
potest cronicis licet non cronica moventur
motu tardo cum aliud compagina tamen subita
tribulatio et angustia potest evenire et
quod in illo motu subito timetur morbus
et ideo erit crisis Crisis igitur erit mutatio
subita et velox actionis morbi et ideo
notificatione predicta quod ponitur crisis quia
nichil aliud est quam indicium sicut
declarabitur in secundo capitulo et particula
sequitur velox ad declarandum quod motus
paulatinus morbi aut paulatina morbi
terminatio proprie non est crisis nisi motus
sit velox et ideo nobiliter ponitur velox Sequitur
vehemens ad declarandum quod motus
velox non sufficiat ad causandum crisim ut
patet nisi sit motus velox vehemens
et subitus et pro tanto addebatur vehemens
et sequitur motus ad declarandum quod in
crisi scilicet est motus duplex localis et motus
alterationis est enim motus alterativus cum
materia alteratur assimilando digerendo vel
superando sit de aliis motibus alterativis
et est ibi motus localis quia motus est
mutatio proprie consistendum ut aut mutatur
et movetur in parte inferius parte superius parte
ad membra sensibilia et ad alia sic
motus localis et ideo est ibi proprie hunc
motum locale tanta est angustia et
tanta tribulatio scilicet in paciente et sequitur
morbi et est intelligendum quod iste motus aliud
est morbi active et aliud morbi passive
morbi est active cum prius et sinthomata
moveatur morbus contra naturam et subitur
natura et moritur tunc iste est morbi motus
active aliud passive est cum natura prevalet
morbo movendo morbum et subicit
morbus et ita est morbi motus passive
et ita hic accipitur sed magis proprie motus

morbi iam e passive qz crisis plus ptinz
sanitati quam morti nisi i morbis pe-
stilenciis ubi corrumpit principia vite
Non intelligas quod crisis finaliter fiat
ad malum tamen quam crisis nisi natura
aliquantulum intendat resistere morbo ut supra
dictum est. Et sequitur ducens ad sanitatem vel
ad mortem ex tanto crisis quia tamen non sit
in iudicium io determinat se ad utrumque
et quando virtus e fortior tamen est ad sanitatem
et quando morbus e fortior tamen e ad mor-
tem et io ut videtur quod aspectus erat
ad utrumque io possint utrumque aliud igitur
e ad sanitatem et aliquando ad mortem. Et sequitur
e aut et natura dimittit ab omnis nocitiva
ut si ad expellendum faciat apparatum quod
ista verba potissime notificatur nobis
crisis que sit ad bona bona enim et lau-
dabilis crisis non sit nisi et nocivum segre-
getur a innata. Si enim innatum expelleretur
tur fiet ad malum et aguatae. Si autem
solum nocivum tur ad bonum et alle-
viatae. Nota ergo quod sit digestio et
precedens dico non quod dico sit alta virtus s. v.
ut contineatur sordiga ymo coinetur
sub expulsiva expeca enim virtute qua
expellitur et separatur. In hac enim dispositione
spiritus ut plurimum ad membra sensibilia
et io est dolor mirabiliter et ptanto
sit negocium horarum et spatium ut ad exitus
expellatur. Si autem crisis fiat ad malum
aliquando et intendat resistere et separare et
expellere licet non possit explere. Et
sequitur quod ad sit nate e et i crisi predi-
cta in qua accidat velox et subita
mutatio nate ... statu esse negocium
horarum et io e magis influentia infla-
mato ad tota undique ambiat et
magnus dolor et angustia ad tuseat
per membra sensibilia. Nota ergo concluditur
crisis e vehemens et velox motus
morbi etc. Capitulum secundum v. p. quod docet vir dicitur crisis

Crisis siquidem non inmerito sicut
enim reus in iudicio sanguis suus
totus undique expavescit sic pa. in crisi
totus undique ... Crisis enim iudi-
cium importatur ... claritudinem
Nam ... et bono iudicio ...

materia .s. actor reus testes et iudex sed
bonus iudex licet de ea sit certificatus secundum se
tamen non debet aliquem condempnare vel ab-
solvere nisi secundum naturam testium .s. et examinatis
et depositis testium sic recte omnia accidunt
in proposito. Morbus enim e in loco actoris
et natura loco rei et accidentia rei loco testium
medicus autem e loco iudicis. Iste autem
medicus veluti debet bonus iudex undique
certificatus per naturam accidentium si indicat quod
pulsus et urina et sic de aliis testificantur
bonum pronosticare tamen debet naturam absolvere
et morbum condempnare et ita pronosticare
patientem evasurum. Si autem pulsus et alia
bene testificantur pro morbo medicus debet
absolvere morbum et condempnare naturam et
ita pronosticare patientem moriturum. Capitulum
3m v. p. quod docet pronosticare species crisis etc.

Species autem crisis sunt vi. prima est
in qua paciens subito movetur ad sa-
lutem. Secunda autem species e in qua paciens subito
movetur ad mortem. Tercia species e in qua
paulatine paciens deducitur ad salutem.
Quarta species e in qua paciens subito paulatim
ducitur ad mortem. Quinta species e in qua
paciens subito deducitur ad bonum ipsum tamen
paulatim ad perfectum. Sexta autem species est
ultima ultima in qua paciens ducitur subito
ad malum imperfectum tamen paulatim ad perfectum
licet crisis dicatur pluribus modis tamen non proprie
dicitur crisis nisi de primis duabus tantis
speciebus quando crisis e velox et subita
mutatio et ista mutatio non sit in primis
duabus speciebus et si proprie vellemus
loqui non dicitur crisis nisi de prima cum esse
magis pertineat sanitati quam morbi.
alie autem species non dicuntur crisis nisi
per quandam attributionem species igitur crisis non
sunt nisi sex. Capitulum 4m v. p. quod docet pronosticare
conditiones necessarias ad naturam crisis etc.

In vera autem et perfecta crisi necesse sunt
vi conditiones. Prima quod sit completa
secunda quod sit certa. Tercia quod sit salva. Quarta
quod sit manifesta. v. quod sit indicata. vi. quod
sit in die cretica. Bene dico quod prima
conditio sit completa in bona et perfecta crisi
requiritur materia per totum evacuetur et quod
toti evacuetur et quod ... evacuetur

totum et tota in pectore et ita totum in
planta et totum et ita de aliis. Si autem
in non pectore purgetur non evadet morbus
ideo non evacuetur sua causa, et sic requiritur
quod tota quantitas, aliter autem morbus non cessabit
aut faciet residuum. Prima igitur conditio
que requiritur in bona crisi est quod sit comple-
ta. Secunda conditio est quod sit certa, hec enim se-
cunda dependet ex prima. Certa id est quod nichil
remaneat de materia quod possit residuum
id est cum scilicet tota materia morbi est purgata et evacua-
tur crisis est certa et completa materia morbi
evacuatur. Tertia conditio que requiritur sit salubris
scilicet quod non sit sicut fiat in terribilibus
accidentibus et periculosis quod aliqui erunt
oculus aut amittitur manus vel remanet
alienatus et ita de aliis et talis crisis
sinthomatica cum materia est venenosa et
periculosis et non omnino salubris. Licet deter-
minetur morbus cum terribili crisi cum tamen
et ita requiritur tertia conditio quod sit salubris.
Quarta conditio que requiritur quod sit manifesta
id est proveniat cum evacuatione sensibili id est cum
sudore copioso non nimis tamen sicut sunt forte
quod sudando dormiat sopore insensibili
et suavi aut scilicet cum apostemate. Sed cum fuerit sine
istis conditionibus febris non cessat subito
tunc digestio aut enim febris est valida et
cessat per evacuationem sensibilem vel per
apostema, tunc enim digestio aut enim regitur
sicut qualescumque et sanguis aut sit in-
sanguis. Si sicut qualescumque initio recidi-
vat, sed non ita male sicut prius. Si
autem febris sunt lenta et cessant
per ista tunc digestio aut enim regitur sit
sanguis aut sit insanguis. Si sicut sanguis
initio recidivabit. Si regatur sicut
insanguis possibile quod non recidivet et in hoc
solo casu et raro sed possibile quod non reci-
divet scilicet febris continua lenta cum febris cessant
sine evacuatione manifesta aut sine apostemate
tunc vero regitur sit insanguis, eorum
sed quod possibile sed quod pauca sit causa et materia pauca
subtilis et quod reliqua particularia consumit
et quod evacuetur materia sensibiliter et ita
terminabitur morbus sine eva-
cuatione sensibili et sine apostemate. Hec

tamen est de raro contingentibus et ideo dicit medi-
cus semper talis timendo esse suspecta et ideo
igitur est possibile aliquem evadere morbo acu-
to sine evacuatione sensibili vel sine
apostemate. Evacuatio autem sensibilis est sicut
fluxus sanguinis narium sudor ventris et
ita de aliis. Tertia igitur conditio que in bona
et perfecta crisi requiritur quod sit manifesta.
Quarta conditio quod sit indicata et ista conditio
est de magis principalibus. Impossibile est enim
crisim fieri ad bonum nisi signa digestionis
precesserit. Quamquam enim manifesta et completa
signa digestionis apparuerit in die indica-
tiva et confirmata sit illa, signum impossibile
est mori ex illa egritudine nisi error inter-
cadet et ita ista conditio est summe necessaria
in bona et perfecta crisi quod sit indicata
id est quod signa digestionis precesserint VI et ultima
conditio quod crisis sit in die critica. Virtus enim
dici critice fortis est quoniam si in ea apparuerint
signa bona meliora erunt et si
mala peiora tanto erunt igitur inferius
distinguetur. Ista materia aliter consuevit per
tractari. Illa enim crisis melior est
que cum purgatione quam illa que cum apostemate.
Secunda conditio est quod illa crisis que purgat materiam
notitiam melior est sibi opposita.
Tertia conditio est quod illa crisis que sit perven-
toria debita quam sibi opposita. Quarta
conditio est quod illa crisis est melior que fit
cum alleviatione quam sibi opposita. V.
conditio quam illa crisis est melior que
venit post signa digestionis quam sibi opposita.
VI quod sit in die critica. Ista enim omnia
oportet esse in bona et perfecta crisi. Capitulum quintum
continens per quos decet prenosticare nostros dies creticos
et viam cognoscendi etc.

Quod tamen autem ut aliquis inveniat nostros
dies creticos per viam cognoscendi tria
scire oportet ex quibus dependent. Primo
ut sciatur principium egritudinis hoc quod er-
ror non intercadat. Tertio quod si crisis con-
venienter se pateat dies quod sciatur cum
illorum attribuitur de primo agendum. Intelligen-
dum est quod facilioribus rebus est cognoscere principium
morbi. Principium enim morbi non est compu-
tandum a principio decubitus. Aliquis enim

e fortis et magni cordis et febricitavit
per tres dies vel plus antequam velit iacere
et ita erit medicus deceptus deceptus
in decubitu ab eo quia debilis erit et vacuus
et nihilominus quod natura et supra iacere antequam febricitaret
per tres dies et ita medicus decipietur
Nunc igitur a primo decubitus morbi morbus
computabitur et ex quo igitur oportet computare ideo igitur
erit principium morbi tunc quando operationes naturales
manifeste leduntur tunc igitur aliquis non comedit
nec dormit nec vigilat nec sedet
nec ambulat et ita de aliis hoc enim morbi
principium computabitur scilicet manifeste cessare ab opera
tionibus manifestis consuetis et quod sensi
bilia sint maiora Non de subtilioribus rebus
est scire principium morbi principium igitur morbi
computabitur a manifesta lesione operationibus
manifestis consuetis Secundo oportet scire quod error
non intrat et ideo hic oportet maior considerare
primum quod medicus sit sapiens si enim er
rat et nesciat dietare et medicamina
applicare preteribunt dies creticorum secundum
ipse sit obediens si enim recusat flebotomiam
farmaciam et localia remedia prolongabitur
morbus aut veniet periculum sincopis
et ita preteribunt dies creticorum Tercium
est quod ministri sint diligentes licet raro inveniatur
pono unum contrarium exemplum
tamen nominatum paciens Iuxta preceptum medici
ut uti ordeato aut collirio sed tamen in morta
rio fuit tantum propter alia aliqua et consilia
et ministri non audivit et parat ibi cibaria
aut collirium et ut hic istud destruit
paciens et non est dubium igitur si ministri decepti
sunt que fecerunt in mirabilia sicut
scilicet ad velle infirmi vigilia pono
quod in die una de sicut crisis et nocte
antecedenti paciens debeat dormire et quiete
sed augmentatur propter lectum tamen aut
insultum lectum aut malos rumo
res et consilia de inimabilia et preteribunt usque
dies certe igitur ut dies curerit ad hor
tog sitatur per viam computari oportet maior
scire quod medicus sit sciens et paciens sit
obediens et ministri diligentes et omnia
que intrinsecus sunt sicut ad velle
infirmi et tercium principale quod oportet scire quod

si crisis est continuavit per tres dies quia
sunt tunc illorum attribuetur et cogitat con
siderare dependet tamen maior primum est ut
sciatur natura egritudinis secundum est ut sciatur
natura diei tercium est ut sciatur terminus quartum
quod sciatur tempus durationis De primo
est agendum ponatur quod crisis continuavit
se per tres dies vi et vii et medicus
ignorat cui illorum crisis debeat
attribui tunc oportet recurrere ad egritudinem et
quod sciatur utrum moveatur primum pare
vel impare si per pare tunc tunc crisis debeat
attribui vii diei tunc sit impar et ita oportet scire
naturam egritudinis Secundum quod oportet scire naturam diei
ponatur quod crisis continuet se per dies viii
et ix et medicus dubitet cui illorum de
beat attribui tunc oportet considerare naturam diei
Nunc autem viii nullus est cretica ix autem
est cretica quod intendes tunc hic ideo oportet
attribuere crisim ix et non viii quia non
est cretica Tercium quod oportet scire quod medicus
non ignoret terminus principium et ad hoc tamen
oportet scire principium terminus principium rei et con
sumptionis principium terminus applicatur tunc dolor
et inflammationes nigri hic incipiunt inmedi
principium rei applicatur tunc materia evacuatur
per sudorem et consilia consumptio applicatur
tunc in materie evacuata est Nunc autem
pono quod crisis continuavit per quartam
et quintam diem Ita quod principium terminus est
in quarta principium autem rei et consumptio est
in v non dubitat medicus cui illorum
debeat attribuere crisim tunc v quia habuit
duo principium rei et consumptionis et nihilominus
quod si quarta dies habuisset principium terminus
in parte et principium rei crisis quarte esset
attribuenda et ita illa dies erit cretica
que plura istorum habebit Quartum et ultimum
quod oportet scire est tempus durationis vigilia
pono quod crisis continuavit se per tres dies
ita quod principium terminus est in quarta die
et duravit per vi horas et principium rei
fuit in quinta et duravit per vi horas
et consumptio fuit in vi et duravit per
viii horas tunc medicus debet istud
considerare que dies habuit plus de
tempore scilicet que dies habuit plures horas

et illi q plus sunt horas crisis e att
buenda qrti g² no e cretica qnia no
sunt n sex horas u^t sex q² non
sunt nisi viij v g² quia sunt xij
horas et erit cretica crisis g² sibi
e attribuenda | Item g² quaz dierum creticorum
pnciaz expimenti volunt scire primo
oz considerare q error no intrat
et q sciat² pnm morbi et si crisis
continuatis pres dies q sciat² et
nlla illaz attribuit² adhora iiij^o scie
naz egtuis naz diei et pnm crinit
et tpe duracionis et in pnc cauit oz
scire pnm caus et pnm rei et co
suptas Lan vj v p quod dotz naz z iiiim
dies creticos
Numerus et sufficia
Ndiez creticorum sunt² plur modo
dicti qdam z cretica qdaz idicativa
qdaz intercidentes | prima z scda dies sunt
nisi cretice ipole z icsim vepnire ad
bonum cu crisis bona no fiat n post
signa digois et itam modico tpe in
no pt esse digra Tcia z intercides
pole em e csim fi ad bonum velocissie
et io ppt radices inferiore magis qnia
ppt motum sriorum sit crisis i tcia
die q i qrta ppe loquendo i dicativa qnia
media p^o septimane qqq z fi i vij
idicat² in e et io si signa morte
appeant in qrta csis fiat ad unum
in vij z si i qrta appeant signa
corrupte digonis morietur² in vij
et nllm istorum in e appeat nichil
inovabit² in vij | qrta aut dies no
e cretica qq e contradice isciori q
motus m^c aut e p motum pare aut
ipare | Si aute egtudo moueca² motu
i pari tuc no mouebi² p dies e q²
no sit dies pari | Si aut ma moueca²
motu pari tuc in tam modico tpe
cu no possit ee ma diga no
pt mouei ad bonum et ita q exo
radice inferiori no pt fi crisis i qrta
ad bonum verum e q largo m acci²
piendo csim i qnacuqz die egtuis
e pole mori z ita cuut omis crite
euade ant no n i tcijs diebus z ideo
no omis dies e cretica g² alud est
pole csim fi i qrta qq e contradice
supiori tu sit semiqdra et aspectus
orbis sit ibi a^o m . n cu morbi motus
e eqlis ut i teu tam ig² accidit
in ea csis | Dies ig² qrta ppe no e
cretica n^t no cretica n^t intercidentes sed
i dicativa g² qqq ei ppe ptinz qd e
indicativa z no q q m i diguta sz
fortissime et quia dnus e fortis ad²
sunt et quia influencia lune vadit ad
complementum z ydo ypostasis alba pcedens
in vii appares f i qrta sufficit ad
pdicendum csim in vij q no esse sit
in alijs qrtis indicatis sequentibus .
vi aut dies ppe z intercides qm ppt
velocem motum m^c alud anticipat a
vij aut sbocupat attia vj aut dies
ppe e no cretica no em fit i ea csis
cu omibus conditionibus suis bonis | Sz
e mala cu facit vca et sulia
ptatem quia ibi no e semiqdra nec
finis quadre et io no fit i crisis q
e opapptu orbis n^t z co motu m^c
quia si motus m^c z par i pem tuc
cu vj no sit impar na mis mouebi²
nisi sit coctite et ita ad malum | Si ma
moueat² p dies pares tc egtudo nat²
que mouet² p motum pare e cnica
q² e de ma grossa flata nl mlta que
mouet² motu tardo q egtudo no
pt esse diga itam modico tpe et io
no est csis ad bonum in vj et h^t e
vm n q² fz sit sancta cu moueat²
egltd p pare z ipare pt timari ad
bonum i vj aut die et hic e detracio
contingentibus h g² e n dici vij dies at
vij ppe no e cretica h^t em dies beata
sz pnilegia multa valde ibi em
generit radix isciorum et e motus m^c
ibi q² impar et generit ibi radix sprior
qnia ibi e finis quadre prime lune
qui sz divisio i hu^s scabo et ita i
fluencia magis co orbe g² in vij cris
fit ut plm ad bonum et fortior int
omes primo quia dnus fortis e cu
in tam modico tpe no possit esse

nilt(er) debilitata et quia mot(us) m(edi)c(in)e t(un)c
sit i(m)par. (et) quia finis p(ri)me lun(a)e q(ua)dre
xiiij e(st) (enim) co(m)bustio orbis (est) fortissima
t(un)c luna sit sit in opp(osi)to a(s)p(ec)tu ponamus
q(uod) luna sit in p(ri)n(cipi)o egritudinis in p(ri)n(cipi)o arietis
et in signo ca(n)c(ri) (et) tunc t(un)c luna erit
in vna die cit in p(ri)n(cipi)o tamen q(uod) t(ame)n in(-)
fluentia opposita q(uia) (est) finis et similiter
q(ui)a ig(itur) (con)fortat(ur) morbus co(m)plexi(one) (con)trar(ia)
co(n)traria et co(n)tenentur in q(ui)b(us)c(um)q(ue) signo fuit
luna (et) (est) xiiij et (est) in sig(n)o (con)trarie q(ua)litatis
aut q(uo) ad v(tr)asq(ue) q(ua)litates aut quo
ad alteram et ita i(n)fluit opposita influentia
q(uia) xiiij a p(ri)n(cipi)o in q(ui)b(us)cu(m)q(ue) sig(n)o fuit luna
erit fortissima t(un)c sit i(n) simil(i) tanto (con)tra
ad influenciam oppositam sit melius vel
i(n)ferius (est) g(ene)r(aliter) xiiij finis septimane p(ri)me
Octaua aut(em) dies (est) p(ri)n(cipiu)m s(ecund)e septi(man)e
(et) dies par (et) (est) dies no(n) cretica i(m)p(ro)p(ri)e
(est) (enim) ibi fi(n)i(s) minim(us) ad bonum aut non
p(er)tra(n)s(it) ibi aliquid de radice superiori
vel i(n)feriori Nona aut(em) dies (est) i(n)dicatiua
vnde (con)p(ro)ptr(er) aliquas causas i(n)tri(n)secas vel ex(-)
tri(n)secas (con)si(mi)lis (con)tinuat a vij a(ut) anti(-)
cipat a xj. decim(us) dies (est) no(n) cretic(us)
vndecim(us) aut(em) dies (est) indicatiua (est) (enim)
media s(ecund)e septimae vnde sit iiij in(-)
dicatiua xiiij(m)e ita xj i(n)dicat q(ua)rtadeci(-)
ma(m) t(ame)n (con)t(ra) q(uod) signa sit mag(is) ma(ni)f(es)ta
t(un)c v(ir)tus sit mag(is) debilitata | xij aut(em)
dies vllo (modo) (est) c(re)tica n(ec) c(re)tica appellat(ur)
Tercia decima dies q(ua)m (est) (con)ratione i(n)feriori
de ee cretica s(ed) q(ui)a v(ir)tus (est) debilis
(con)p(re)s(sio) no(n) p(otes)t mouere ma(teriam) et i(de)o (con)portat
(com)bustione(m) orbis vsq(ue) ad q(ua)rtadecimam
(et)c(etera) g(ene)r(aliter) decima i(n)dicatiua appellat(ur) Quarta
aut(em) decima (pro)p(ri)e c(re)tica i(n)dicatiua appellat(ur)
ibi (enim) v(er)e (est) iudiciu(m) tu(n)c s(cilicet) luna tota
plena (et) no(n) (con)uenit morbis cum
lunatoe salte (est) d(e) orbe signo(rum) cum
tota opp(ositi)o(n)e et opposita (con)fluentia sicut
aries (et) libra thaurus et scorpio q(ua)rta
g(ene)r(aliter) decima (est) (pro)p(ri)e c(re)tica i(n)dicatiua et
finis s(ecund)e septi(man)e et p(ri)n(cipiu)m t(er)tie | xv aut(em)
dies (est) i(n)dicatiua quando ibi (est) crisis (con)tinu(-)
ando (pro)pter aliquas causas (con)tri(n)secas vel
i(n)tri(n)secas a q(ua)rtadecima a(ut) anticipando

a decima septima | Sexta aut(em) decima
a(ut) anticipando a decima septima aut
septima (pro)p(ri)e (est) i(n)ducti(u)a vllo (modo) (est) c(re)tica
decima aut(em) septima (pro)p(ri)e (est) i(n)dicatiua
et medium t(er)tie septimane | vnde sit q(ua)rta
i(n)dicat septima(m) et xj q(ua)rtadecima ita
decima septima xx(m)a(m) Decima aut(em) octa(-)
ua dies s(ecundu)m omnes (est) no(n) cretica | Decima
aut(em) nona (est) i(n)dicatiua Vicesima aut(em)
(pro)p(ri)e (est) c(re)tica i(n)dicatiua (et) (est) finis t(er)tie
septimane et ita sex p(er)iodi p(ar)ticulares (com)p(re)-
ta(n)de de q(ua)rto in q(ua)rtum includu(n)t(ur) in
hoc p(er)iodo vniu(er)sali (et) sicut in his
p(ri)mis diebus i(n) xx. diebus tres septi(man)e
(com)putat(ur) ita p(er) ordine(m) in aliis xx diebus
alie tres septimae (com)putabu(n)t(ur) (et) ita
s(ecund)us p(er)iodus vniu(er)salis t(er)minat(ur) i(n) xl.
et t(er)tius i(n) xl. (et) ita de aliis s(ed) aduerte(n)d(um)
q(uod) p(os)t diem xx(m)um dies medij no(n) sunt
ita c(re)tici in medio sic i(n) p(er)iodo p(ost) vlt(imu)m
t(un)c v(ir)tus p(er)dit tota(liter) debilitatem dies
aut(em) c(re)tici p(os)t xx qui (com)p(ro)portionatur
p(ar)ticularis p(ri)mis diebus g(ene)r(aliter) no(n) c(re)tici s(un)t
p(os)t xx(m)um s(ed) xij sicut xij xiiij xx v
xx vj xx ix (et) xxx (et) xxx ij (et) xxx iiij
et xxx v (et) xxx vj (et) xxx viij et
xxx ix | Post die(m) aut(em) xl(m)um raro
accidit c(ri)sis n(isi) p(er) corrupt(i)o(n)em a(ut) p(er) paula(-)
tina(m) medic(in)e digestione(m) (et) i(de)o (com)putam(us)
p(er) septimanas et menses et annos
et etates | Lam vij v p q(uo)d debet i(n)vestigare
nat(urale)m dier(um) c(re)ticor(um) p(er) via(m) rat(i)o(n)is nat(ura)m dierum sup(er)a
Circa ista(m) mat(eriam) sc(ilicet) a q(ua)dris lune est
i(n)telli(gend)um (est) q(uod) na(tur)a dier(um) c(re)ticor(um) sum(itur)
a duplici radice q(ua)r(um) luna (est) inferior
sup(er)a au(tem) s(ecundu)m ma(teriam) morbi que q(ue)dam (est)
agitabilis et variabilis no(n) ad h(ab)ere(n)s
(con)ie vni vel ordini vni alia aut(em) (est)
sup(er)a a radice sup(er)iori q(uod) q(ue)da(m) no(n) est
agitabilis vel variabilis adh(er)e(n)s vie
vne et ordini vni vnde ee q(uod) est
p(ro)pter vn(um) honestu(m) desursu(m) (con)uenit eg(ri)(-)
tudines aut(em) duplices su(n)t quedam
acute et q(ue)dam c(ro)nice aut(em) mouentur
p(er) motu(m) solis t(un)c sol no(n) p(er)agret zodiacu(m)
zodiacu(m) n(isi) i(n) anno et i(de)o quia mouet(ur)
motu tardo i(de)o g(ene)r(aliter) c(ro)nice regulatur

per motum solis. Et tunc autem regitur per motum lune cum luna peragret totum zodiacum in mense uno. Quod luna huius inferioribus dominatur non propter suam virtutem maiorem sed quia magis approximat ad nos. Et quia est infima omnium planetarum ideo sic ea aggregantur virtutes omnium superiorum planetarum et recipit influentiam omnium planetarum superiorum secundum aristotelem in de iuventute et senectute. Quod maxime in humidis dominatur quod probant cerebella et fluxus et refluxus maris. Quod autem luna assimilatur consuli sol autem regi magno dicit quod significaciones lune in inferiori parte vel minus de virtute. Quod sol est in medio stellarum erraticarum sicut rex medio in regno suo qui nullo indiget omnes autem eo indigent quod patet sole ascendente nullo obstante facit yemem. Luna autem in ascendendo duas habet quadras et duas semiquadras et in descendendo duas quadras et duas semiquadras et ita habet quatuor aspectus in ascendendo licet equales et quatuor in descendendo. Primus autem aspectus lune sextilis vocatur eo quod sexta pars est lune illuminata et quia sexta pars signorum scilicet zodiaci est inter solem et lunam et sunt duo signa et est dies quarta et habet debilem influentiam cum parum sit illuminata ita et propter raro accidit esse in quarta die. Secundus aspectus vocatur quartus qui incipit sic glo post precedens quia quarta pars lune est illuminata et quia quarta pars signorum zodiaci est inter solem et lunam et sunt signa tria et hoc est in septima die et quia ista conveniunt quod est septima equalis et quatuor luminationibus virtus fortior est inter omnes septem de se fortis est cum sit in signo opposito quarto minus et satis sit illuminata et virtus sit fortis adhuc. Tertius aspectus vocatur trinus quia tercia pars lune est illuminata et tercia pars signorum zodiaci sunt inter solem et lunam et sunt quatuor signa et est dies xi et licet propterea fortior sit influentia virtus tamen est debilitata et est media sed

quadre sit quarta prime. Quartus autem aspectus vocatur oppositionis seu bene recti in plenilunium quia medietas signorum zodiaci sunt inter solem et lunam et est tota illuminata et est dies quintadecima et est quasi de se influentia in ultimo fortitudinis et est similis sicut quadre. Iste autem due quadre et due semiquadre que sunt in ascendendo et in ascendendo luna vadit ad complementum et cum in descendendo quando minuatur luna autem in descendendo habet alios quatuor aspectus. Primus vocatur trinus cum luna est in decima octava die. Secundus vocatur quartus cum luna est in xxii die. Tertius sextilis cum luna est in xxvi die. Quartus est coniunctionis cum luna est in xxviii die. Quod intelligendum quod alia est influentia in coniunctione et alia in oppositione quia in coniunctione moratur ut plurimum tribus diebus in oppositione autem uno instanti. Intelligendum tamen est quod super hanc influentiam est alia considerare scilicet infortunium quia secundum ista egritudines alterantur et alterantur. Ponamus duos quorum unus habet fortunam in ariete et alter fortunam in tauro. Tunc quicunque congregat secundum infirmari in arieta aut in signis oppositis quod quadratura in tauro et pluribus tunc terminatur ab egritudine sua et quicumque congregat secundum infirmari in tauro aut in signis oppositis per quadraturam ut in leone et pluribus tunc pessime erit ei in illa egritudine et ideo ponamus duos infirmari in eadem die quorum unus incipit infirmari cum fortunio et alter cum infortunio licet egritudo equalis nihilominus evadet unus in uno scilicet qui erat cum fortuniis et alter morietur scilicet qui erat in infortunio. Et ideo intelligendum quod secundum doctrinam egiptiorum quod sicut nativitas constellationis et influentie omnium orbium in hora cuius seminis dominatione accidit meliorum lineamentorum et figura et secundum nativitatem influentie hora nativitatis regulabitur in tota vita in moribus et a vultu cum vultum inferior sit subiectus vultui superiorum et ideo ad orbes non inflarant secundum naturam influunt

Uni pl'm aptit(udi)nez et dispositionez complexi
ita q(uod) si ad h(oc) aliquis sit dispositus
q(uod) e(st) exorbe mi(n)us erit i(n) q(ua)tuor ineptus
et de h(oc) s(a)pientes experti narraverunt
exempla multa p(ri)m(u)m p(otes)t esse istud filius
cuiusdam regis fuit aptus q(uod) co(n)fluentia
superior(um) q(uod) e(ss)et fab(er) et pater instabat
statim et tamen filius autem ibat ad fa(bri)
bros et fuit optimus fab(er) et nunq(uam) potuit
removeri i(n) q(ua)tuor officio fuit ineptissimus
Sic narrat(ur) q(uod) duo ph(ilosoph)i iacuerunt in
domo cuiusdam textoris et illa nocte natus
fuit filius eius et notaverunt ascendens
et ad equaverunt planetas et i(n)venerunt
q(uod) dispositus erat ad philo(sophi)am et conscripserunt
nomen textoris (et) p(ueri) et recesserunt et post
multa t(em)p(or)a c(um) pater vellet eum ponere
arti sue ipse respuebat i(n)tantum q(uod) finaliter
fugit et venit ad manus p(re)dictor(um)
astronomor(um) et factus fuit ph(ilosoph)us h(ec)
et alia multa q(ue) possemus apponere
(pro)ut reli(qu)o q(ue) ... ~~Cap(itulu)m xiiij^m de~~
~~...na et q(ui)d(e)m superior(um) q(uo)d ... medio~~ est

Mediens enim velit aut nolit aut
supponendo aut concedendo in . no(n) c(u)m
tenet ad minus scire na(turam) et g(e)n(er)a
signor(um) et na(turam) et g(e)n(er)a stellar(um) erra(n)
tium nunc aut intell(igendu)m e(st) q(uod) signa
sunt xij et stelle erratice sunt vij p(ri)m(u)m
signum zodiaci e(st) aries a(b) eo incipiunt
omnes operationes (et) est enim ca(lidum) (et) siccum
g(e)n(er)is et e(st) signum mobile masculinum cuius
oppositum e(st) libra et h(abe)t aspectum ad totum
caput (et) collum Et secundum signum e(st) thaurus
et frigidum et siccum g(e)n(er)is et e(st) signum stabile
femininum cuius oppositum e(st) scorpion et h(abe)t
aspectum ad collum et spatulas Tertium sig(num)
gemini et e(st) calide (et) humide g(e)n(er)is me(di)
diocriter stabile (et) mobile (et) e(st) masculinum
cuius oppositum e(st) sagittarius et h(abe)t aspectum
ad brachia Q(uar)tum signum e(st) cancer fri(gidum)
et humidum g(e)n(er)is et e(st) signum mobile fem(ininum)
cuius oppositum e(st) capricornus et h(abe)t aspectum
ad pectus Q(ui)ntum signum e(st) leo et e(st)
ca(lidum) (et) siccum g(e)n(er)is et e(st) sig(num) stabile ma(s)
culinum et h(abe)t aspectum ad cor (et) stomachum et inbra
vicina cordi cuius cuius oppositum e(st) capricornus

aquarius Sextum sig(num) e(st) virgo et e(st) fri(gidum)
et siccum et e(st) sig(num) mediocre i(n)t(er) stabile
(et) mobile et e(st) femininum cuius oppositum e(st)
pisces et h(abe)t aspectum ad umbilicum et
ventrem et partes vicinas Septimum sig(num)
e(st) libra (et) e(st) ca(lidum) (et) humidum g(e)n(er)is et est
signum mobile masculinum cuius oppositum
est aries et h(abe)t aspectum ad anchas et
renes et iamua u(ide)t Octavum signum e(st)
scorpio et e(st) frigidum (et) humidum g(e)n(er)is et est
signum stabile femininum cuius opp(osi)tum e(st) thaurus
et h(abe)t aspectum ad matricez et virgam et testes
(et) piccinon Nonum sig(num) e(st) sagittarius
et e(st) ca(lidum) et siccum g(e)n(er)is et e(st) sig(num) mediocre
inter stabile et mobile masculinum cuius opp(osi)tum
e(st) gemini et h(abe)t aspectum ad coxas (et) inguinas
eius Decimum signum e(st) capricornus et
e(st) sig(num) frigidum (et) siccum g(e)n(er)is mobile femininum
cuius opp(osi)tum e(st) cancer et h(abe)t aspectum ad genua
xj sig(num) e(st) aquarius et e(st) ca(lidum) (et) humidum g(e)n(er)is
et e(st) stabile et e(st) masculinum et h(abe)t aspectum
ad tibias cuius oppositum e(st) leo xij sig(num)
e(st) pisces et e(st) frigidum (et) humidum g(e)n(er)is et est
signum mediocre inter mobile et stabile
femininum et h(abe)t aspectum ad pedes cuius oppositum
e(st) virgo Et (est) intelligendum q(uod) q(uo)dlibet signum
h(abe)t xxx gradus et ita in toto zodiaco
sunt 300 (et) 60 gradus Planete errati
ce sunt septez Primus e(st) saturnus cuius
g(e)n(er)is malivolus fri(gidum) (et) siccum g(e)n(er)is tardi
motus qui h(abe)t aspectum ad viros nigros
melancolicos macilentos (et) tristes qui
libent(er) desparant vestes suas et ad viros
ponderosos maliciosos et h(abe)ntibus raram
barbam cuius prima domus e(st) capricornus
qui e(st) fri(gidum) (et) siccum g(e)n(er)is in qua gaudet
sicut cor in corde secunda domus e(st) aquarius
ca(lidum) (et) hu(midum) Et e(st) intelligendum q(uod) q(uo)libet planeta
h(abe)t duas domos pr(e)t(er) sol (et) luna et ita
q(uod) prima domus e(st) ip(s)e in qua sunt gaudi(um)
planeta sit rex in trono suo q(uia) ei plus
e(st) et in ea fuit cre(a)tus secunda domus
no(n) e(st) ita principal(is) et p(ro)tanto no(n) est
ita virtuosa Secundus planeta per ordine(m)
e(st) Jupiter qui planeta e(st) benivolus
ca(lidum) (et) hu(midum) g(e)n(er)is tardus in motu suo
et e(st) planeta virorum q(ui) s(un)t benigni graves

religiosi reverendi et habet barbam spissam et crispam vel est colericus cuius prima domus est sagittarius calida et sicca gaudens et secunda pisces frigida et sicca gaudens.

Tercius planeta est mars qui calidus et siccus gaudens malivolus mediocriter in motu suo mediat et est pluviarum splendidorum ostentacie et dominus gestibus et qui libenter cum magnis et nobilibus conversantur cuius domus unica est leo calida et sicca.

Quartus planeta est venus frigida et sicca gaudens temperate benivolus et motus eius fere sit motus solis et habet aspectum ad iuvenes et latinos comitos et luxuriosos et illis qui libenter agunt opera mulierum cuius prima domus est libra calida et humida secunda est thaurus frigida et sicca.

Sextus planeta est mercurius temperate gaudens benivolus et est comitans dispositionem suam secundum naturam earum cuius adiungitur sive in bono sive in malo et est fere motus eius sic motus solis et habet aspectum ad viros bene dotatos facundos sapientes et levis moris vel magni corporis flavi coloris cuius prima domus est virgo frigida et sicca secunda est gemini calida et humida.

Septimus et ultimus et de quo magis intendimus est luna et est planeta frigida et humida gaudens benivolus et regit omnes humores cuius est velocissimus motus quia fere in xxvii diebus et duodecim horis complet totum zodiacum aspectum habet ad viros flatos artheticos epilenticos cuius domus unica est cancer frigida et humida. Sed quia forte medicus adequationem omnium planetarum scire non potest saltem de aspectu lune per comparationem ad signa non potest se excusare et ideo medicus tenetur habere tabulam adequationis lune quo ad medium motum quia generaliter habetur et tenetur habere rectum et verum kalendarium bisextilis sine quibus autem non est medicus. Et est intelligendum quod fere luna est in quolibet signo per duos dies computando quo ad medium motum licet aliqua sit parva distinctio hic.

Si ab fuerit vulneratus in capite luna existente in ariete vix aut numquam curabitur cito vel eius sit medicus. Si quis fuerit vulneratus in collo luna existente in thauro periculosus erit morbus propterea nullus debet facere flebothomiam luna existente in geminis quia ad pedes vel [illegible] de sanguine aut bis peractus propterea medicus debet facere conditiones suas in istis influentiis. Exempligratia volo facere medicinam sursum et sic constitutum sit est dyacodion et est conterraneus quod in sua influentia et [illegible] radiis inferior et superior et ideo est fortissima influentia fiat igitur luna existente in thauro vel in virgine et sic de multis similibus intelligamus. Si igitur ordo et regimen est in medio et vultus inferior subiectus est vultui superiorum tunc medicus debet scire de naturis aliquam superiorum ista autem pauca posui non ad alia nisi quod quilibet tenetur suo posse scire naturas superiorum aliter autem non potuit esse perfectus in scientia procedendi vel in operandi. Iam vero videndum est quod docet nos computare septimanas medicinales et

Duplex est mensis solaris et mensis et lunaris. Mensis solaris continet spacium xxx dierum sicut quelibet signorum habet tres facies prima secunda et tercia et quelibet facies habet 30 gradus et ita in toto signo non sunt nisi 30 gradus. Sol autem moratur ad peragrandum unum gradum per unam diem et ita moratur per 30 dies. Habet autem sol aspectum in quolibet signo. Mensis igitur solaris erit xxx dies.

Habet autem sol aspectum ad cor et virtutem vitalem et quia nos loquimur de mense per comparationem ad crisim et quia crisis non fit per virtutem vitalem et ideo per consequens non per virtutem solis ideo de mense solari nichil curat medicus. Habet autem luna aspectum ad virtutem naturalem secundum ptolomeum et quia crisis fit per virtutem naturalem ideo medicus tenetur considerare mensem lunarem. Mensis igitur lunaris est triplex primus sive consecutionis secundus peragrationis tercius apparitionis. Mensis autem primus id est consecutionis appellatur totum illud tempus in quo luna moratur attingere solem seu consequi solem. Ponamus quod sol et luna sint in primo puncto arietis et utrique moveantur et luna velocius

moueatur tunc luna venit ad punctum punctum
arietis et tunc non inveniat ibi solem
tunc moratur insequendo per duos dies
et per quatuor horis et ita tota lunacio
dimittit xxix diebus et xij horis
et ita lunacio quod scribitur xxix dierum
et alia xxix et hec computacio est vulgaris
seu communis hec autem computacio est quo ad
medium motum et non est vera in puncto
nec perfecta et ideo medicus de isto mense
lunari non curat | Medius autem mensis qui
vocatur peragracionis scilicet mensis et durat
pro toto illud tempus in quo luna movetur
de puncto ad punctum ut tunc incipit moveri
ab uno puncto arietis et iterum cum est in
primo puncto arietis totum id spacium quod
vocatur mensis peragracionis et sunt xxvij
dies et viij hore et hic confluit cus-
tunium et infortunium | Tercius mensis me-
dicinalis vocatur apparicionis et est totum
id tempus in quo luna nobis tota illuminata
et sunt xxvij dies et xij hore et
ille mensis habet virtutem calefaciendi et
infrigidandi et ita de aliis | Sciunt autem
ad visum sunt duo menses cum fortunium
et infortunium et calefacio et ita de aliis
et ideo alter istorum mensium non potuit
esse mensis medicinalis | Constat autem
mensis medicinalis ex hiis duobus men-
sibus ex mixtione solus deus novit
modus autem conflandi mensem medicinalem
ex mense medio apparicionis ex mense qui
peragracionis est id est mensis gratia peragracionis
excedit mensem apparicionis in xx horis
dimidiatur ergo per medium tunc erunt x
hore dentur iste x hore mense apparicionis
tunc cum mensis apparicionis habet xxvij
dies et xij horas cum addit sibi x
erunt xxij hore et ita mensis habebit
xxvij dies minus duabus horis mensis
gratia medicinalis recte conflatus ex mense
apparicionis et mense qui peragracionis continet
xxvij dies minus duabus horis | Sciunt
autem apud vulgares computatores qui
non credunt quod sit vera computacio nisi
equalis et integra ideo hec alia computacio
licet sit utilis ex ea tamen non est

integer nec mensis nec septimana tunc gratia
si mensis medicinalis equaliter dimidiatur
quelibet septimana habebit vj dies et xvij
horas cum dimidia ad hoc gratia ut septimana
sit integra oportet addere prime septimane vj horas
cum dimidia prima gratia septimana mutuat
a secunda vj horas cum dimidia et tunc xiiij
hore cum dimidia et vj cum dimidia
sunt xxiiij hore ita completur dies unus
prima gratia septimana habebit vij dies integras
prima septimana medicinalis in die vij
terminatur secunda incipit in viij die hinc autem
secunde septimane deficiunt vj cum dimidia
quas accomodavit prime et sex cum
dimidia que deficiebat ei et ita sunt
xiij hore secunda autem septimana ad terciam
venit et dixit gratia accomodaret xiij
horas et accomodavit et completa est
secunda septimana et terminatur in xiiij tunc septima
venit tercia septimana cui et deficiunt sibi
xiij hore quas accomodavit de se sex
cum dimidia et ita sunt xix cum dimidia
tunc videns tercia septimana quod non potuit tam
mutuare tunc recusavit ad se et
fecerunt pactum quod haberet unam diem
mediam et tunc xiiij dies facta est media
secunde septimane et tunc xiiij gratia dies est
finis secunde septimane et prima tunc et tercia
septima terminatur in xx die tunc venit
septima quarta et deficiebant vj hore
cum dimidia et non invenit qui acco-
modaret ei sed invenit quod iiij hore
cum dimidia superaverat tercie septimane
et accepit eas tunc de se habebat sicut
alie vj dies et xvij horas cum dimidia
tunc addidit iiij cum dimidia et fuerunt
xxij tunc gratia quarta septima continet vj dies
minus duabus horis patet gratia quod mensis
medicinalis continet xxvij dies minus
duabus horis | Capitulum x et ultimum de generali
recapitulacione prenotatorum

Ut breviter tota ars procedendi com-
prehendatur iiij sunt necessaria scilicet considerare
primo signa celi et disposicionem hominis membrorum
operaciones tunc considerare ea que ad
corpus exsistunt quarta naturam membrorum

De corpo agit^r sic supposita ꝯsiderone
rationabili s'm nat' sem et particularem quanto
facies et signa corporis magis approximantur
faciei naturali aut sibi ipsi consueti sub
dispositione naturali tanto melius est quam forti
tudo virtutis regitiue bonum corporis signat
potentis regere corpus et resistere morbo
et quanto facies plus elongatur a dispositione
naturali tanto deterius est cum debilitas virtutis
significatur non potentis resistere morbo et
ideo quod oculi sunt concaui aut eminentes
et tempora plana et facies tota
orribilis et ita de omnibus aliis que ponuntur
in libro pronosticorum quamuis omnia alia
mala sint narrata in principio pronosticorum
apparentia in facie aut quando apparet
propter maliciam morbi et non propter causam
consuetudinis semper pessimum et mortale sine
in principio morbi mor sine post in morbo
acuto et cronico in quacumque etate et regione
quod facies ita orribiles sunt et post morbi
malitia prouenit spiritualiter pessimum
et mortale cum vltra a virtutis significatur
constrictio non potens descendere corpus a ma-
licia morbi et violencia eius et intelligo
semper quod veniat racione morbi quod si prouenit
propter causas consuetudinis non est ita malum cum
non ita ledatur virtus immineat vel concedet
vltro ut fluxus vlteratiuus et ita debemus
et considerare in modo figuras corporis et disponere
vtrum leticia venit aut septimam diem
quoniam commusalut est malum quia ma
leticia est grossa et potest venire ad bonum
nisi post digestionem Mut autem in grossa
non potest esse digesta in vij et ideo leticia
ante septimam diem est semper mala post
a vij^m si iam sint digesta et in die cruta
semper bonum potentissime cum alleuiatione
pacientis et cum hoc figuras considerandum
est vtrum calor sit equalis vniformis
in toto et sic est bonum Si autem calor
sint diuisus ita quod interiora sint multum
ta et exteriora frigida pessimum signum et mor
tale cum magis in operationibus inferioribus
significatur caloris quod inequalitas semper
mala et cum hoc circa corporis figuras et
dispositiones ypocondriorum attendendum Si
ypocondria fuerint mollia equalia tractabilia
vniformia sine cum calore equali non multum
excedente optimum signum est Si autem fuerit
dolorosa aspera inequalia cum intenso calore
pessimum signum est et hoc est primum quod circa corporis
figuras et dispositiones consideramus Si autem conside-
ratio cadit circa membrorum operationes que
sunt tres scilicet animalis vitalis et naturalis
Animalis sunt due regitiue scilicet sensitiue regi-
tiua ut ymaginatio cogitatio et memoria
sensitiua ut sensus et motus in morbis
acutis et febribus continuis et egritudinibus cerebri
Si virtutes regitiue sint salue bonum est
signum et quod virtus animalis est salua et
non est dubium de illo morbo Si autem
iste virtutes corrumpantur signum est mor-
tale quia corruptio virtutis significatur animalis
in radice Si autem in tali vero aliquis bene
audiat et videat et olfaciat et gustet
et moueatur et sentiat et bene iaceat
scilicet in decubitu et bene dormiat bonum
signum est quia in morbis predictis mori non
potest cum virtus animalis sit salua immineat
Si autem in morbis predictis propter maliciam
morbi aliquis amittat auditum et nullus
istorum venit propter crisim et oculi caligentur
et amittit sensum et motum et nichil
dormit aut multum dormit continue et grauatur
post sompnum et decubitus est malus
et naturalis cum spasmatione vnius partis
multarum signum est pessimum et mortale
et ista sunt virtutes in morbis predictis
quia influxu ventris et sensibus non sunt
Secunda operatio est virtutis vitalis vbi si
anhelitus est laudabilis in nullo autem modo
diuersificatus et plus fortis et ordinatus
in omni morbo acuto certum signum est
salutis Si anhelitus sint malus fortis
et ordinatus cum dificultate magna attractus
ut compulsus et pulsus debilis deficiens
sed reciprocus vermicularis formicans pessimum
est et mortale Tercia est operatio virtutis
naturalis vbi si appetitus bonus et digestio
approximatur ad horam solitam et reliqua
omnia bona signa apparent in operationibus
virtutis naturalis signum est certum in omni
morbo quod est signum salubris et euasionis

Si aut appetitus constret et diga toru(m) pat et continua aufferat et convulsiua siliter e sig(nu)m pestiferu(m) in om(n)i morbo tria consideratio tradit supra q(uod) corpore conpellat(ur) vel egredit(ur) Si aliq(ui)s patia(n)t apa in capite et fames aut acuitas compella et pannes et nares et palatu(m) et i die c(re)tica et q(uod) compellit(ur) videt(ur) esse dig(num) et cu(m) alleviatio(n)e signu(m) e(st) conpositive sanitatis Si aut aguet(ur) et e(st) i dign(um) e(st) c(ontra)riu(m) Si aut i(n) egritudinib(us) capitis aut ypocondriorum aut dextr(is) i(n) morbis de re pletio(n)e n(on) san(guinis) cu(m) arrie d(omi)nat(ur) si veniat fluxus san(guinis) in die c(re)tica et guttatim et ordinate et p(ro)cedens p(ar)te(m) q(ue) e(st) egritudo a(ut) p(ro) ambas Si ex ambab(us) fuit signu(m) e(st) c(re)ticu(m) salutis Si aut i(n)ordinate venit et ut fluxus et cu(m) agravatio(n)e et sincopi et debilitate v(ir)tutis e(st) signu(m) mortale Si aut sputu(m) in egritudinib(us) pectoris et pul(mo)nis apparet facile et cu(m) modica tussi et album commixtu(m) et cu(m) alleviatione sig(num) e(st) conpositu(m) salutis Si aut tarde a(ut) nichil venit et cu(m) laboriosa tussi et globosu(m) a(ut) aquosu(m) nigru(m) viride et lividu(m) fetidu(m) et cu(m) molestatio(n)e et agravatio(n)e sig(num) e(st) pessi(mu)m et mortale Si aut vomitus venit cu(m) dolore multi plici et in die c(re)tica et cu(m) alleviatio(n)e signu(m) e(st) salutis Si aut fuit nimis citrinus vel rubeus an(te) al(bum) a(ut) nig(rum) aut lividus et cu(m) agravatio(n)e sig(nu)m e(st) pessi(mu)m et mortale potissime si in morbi p(r)i(n)c(i)p(i)o apparuit Si aut egestio fuit optima et equalis no(n) dura no(n) aquosa et hora solita et q(uod) p(ro)portionet(ur) ut dictu(m) cibo assumpto et cu(m) alleviatio(n)e et i die c(re)tica v(er)mes fuit commixti bonu(m) sig(nu)m et laudabile Si aut fuit cu(m) aut aquosa aut frequens et i(n)ordinate manauit et cu(m) agravatio(n)e et fuit fetida et color(is) nig(ri) aut lividi no(n) p(re)cedente digestio(n)e sig(nu)m e(st) pessi(mu)m et mortale Si aut urina venit multa i(n) die c(re)tica et cu(m) signis conplete digestio(n)is et apte coloris et s(ub)st(anti)e et ypostasis e(st) sig(num) salutis Si aut retineat a(ut) nimis conpellatur et fuit nigra ypostasis nig(ra) a(ut) aquosa cu(m) v(ir)tute debili et cu(m) agravatio(n)e aut pussa remissa post diem c(re)ticu(m) signu(m) e(st) pessi(mu)m et mortale Et e(st) intelli(gen)d(um) q(uod) urina laudabilis debile signu(m) e(st) salutis nisi in egritudinib(us) ep(at)is et venar(um) Si aut fuit mala fortissi(mu)m signu(m) e(st) ad morte(m) si(n)e egritudo fuit intra venas vel contra cu(m) v(ir)tus dig(estiva) no(n) deficiat in radice Si sudor fuit uni u(er)salis et in die c(re)tica et post signu(m) dig(esti)o(n)is et cu(m) alleviatio(n)e signu(m) est salutis Si aut in alta p(ar)te tm venerit et fri(gidus) et minus et i(n)ordinate et cu(m) agravatio(n)e et sincopi signu(m) e(st) mortis Et e(st) intelli(gen)d(um) q(uod) om(n)e q(uod) egredit(ur) a(ut) co(n)tinet(ur) odoris a(ut) coloris a(ut) q(ua)ntitatis aut odoris d(um) tam(en) venit i die c(re)tica et post signu(m) dig(esti)o(n)is et cu(m) alleviatio(n)e patie(n)tis signu(m) e(st) conposite salutis Si aut q(uod) egrio n(on) venit pessi(mu)m est et mortale C(re)tica aut considerato tradit c(er)ta na(tura) morbor(um) in cau(sa) y(p)s capillor(um) et tinea et silib(us) capitis i(n) s(er)monibus Si narites i(n)flatur bonu(m) e(st) Si deficiant malu(m) In mania a(ut) in initia et consilibus speciebus de sp(eci)e(bus) si emoroydes appetitur bo(nu)m et si retineat(ur) malu(m) In apoplexia litargia palisi si veniat febris effimera bo(nu)m In spasmo de repletio(n)e fe(bris) bo(nu)m in epilep(s)ia et spasmo et q(ua)rtana lepra p(ro)venie(n)s bonu(m) In frenesi s(an)i(t)ato p(ro)veniens sine reu(m)te bo(nu)m In capitib(us) et dolorib(us) capitis sanies aurium a(ut) acuitas a(ut) nariu(m) a(ut) palati a(ut) fluxus sanguinis nariu(m) potissime bonu(m) cu(m) alle viatio(n)e pa(tientis) et si cu(m) agravatio(n)e malu(m) In optalmia et passionib(us) oculor(um) et passionib(us) aurium et p(ro)tinu(m) p(r)ior(um) fluxus ventris cu(m) alleviatio(n)e pa(tientis) bon(um) Si a(utem) vent(er) retineat(ur) et superiora agravat(ur) malu(m) In fe(bribus) c(on)tinuis et c(on)ti(nu)is et aliis s(ecundu)m statu(m) suu(m) fissura labror(um) et nariu(m) et lingue et postule p(ro)ue cu(m) apparuit signu(m) e(st) salutis potissime

in alleviacione et si contra contrarie. Si secundario apparuerit tumor rubor et diminuatur ad exteriora cum maturacione et alleviacione signum est salutis. Si autem vadat ad interiora semper est malum. In apostematibus autem pectoris et pulmonis si sputum appareat dignum et sanies indigitatur pro exteriora et in die rupture tussis sedatur et bonitas appetitus bonum signum. Si vero sputum et dignum et sedatur non tussis in die rupture et alia mala signa appareant signum est malum et tussis inmutacionis et sedatur ethica. Si autem egritudinibus exterioris oriatur apostema in radice aurium aut in pedibus et corporis et extremitatibus bonum. Si autem revertatur ad exteriora et tendat ad pulmonem pessimum est et mortale. Ymmo in si apostema exteriori in quantumcumque parte corporis sint potissime de materia venenosa revulso ad interiora pessimum est et mortale. In singultu sternutacio sternutacio superveniens bonum. In siti modica tussis superveniens bonum. Vomitus sanguineus cum sedatur quia pessimum signum et mortale. In egritudinibus epilepsie aut in ydropisi et pluribus fluxus ventris fluxus aut aquosus aut ventus operiens per inferiora bonum et ita de aliis secundum dispositionem suam. In egritudinibus splenis emoroydes supervenientes bonum. In fluxu ventris vomitus superveniens bonum. In litargia ? superveniens. In pustulis virge ericipeli sanies bonum. Breviter intellige quod omnis morbus qui de corpore inmutatur a membro nobili sensibili periculose interiori usque membra exteriora minus nobilia et minus sensibilia semper bonum signum. Quando autem fit inmutacio ad membra nobilia periculosa semper malum. Ulterius omnis inmutacio morbi in morbum minus periculosum bonum. Inmutacio autem morbi in morbum magis periculosum malum. Ulterius omnis egritudo in fortibus et pueris et iuvenibus tocius tardatur nisi sint in membro nimis sensibili. Egritudo autem veniens debilibus et senibus velociter tardius

curatur etc.

Explicit tractatus brevis et utilissimus pronosticationum editus a magistro B. de Gordonio in preclaro montispessulani studio etc.

Sciencia sanitatis custodie est ars non tamen ars que a morte securos faciat nostra corpora ab extrinsecis nocivis defendat set de duabus rebus sanitate perficit scilicet putrefactionis preempta conservacione et consumptionis humiditatis nature cito resolutionis ad siccitates ad complementum advenit calor innatus extinguit et morbus subsequitur malus propter regiminis errore corpora plurima sana langwore invadit. Iohanne Damasceni attestante. Neumaticus in estate tor desiccat colore attrahat multum prout nos non visu ad desertum perficiat. Corpus humanum ex quatuor humoribus constat. Ex sanguine. Colera rubea. colera rubea nigra et flecmate. Sanguis dominatur in iuventute. colera rubea in corde scilicet in epate et cisti fellis colera nigra in sinistro scilicet splene flecmatis una pars in capite alia in vesica alia in stomacho sanguinis est fructus dulcis et humidus et vestit tempore vernali. Colera rubea est amara viridis et ignea sicca dominatur in estate. Colera nigra acida frigida et sicca vestit in autumpno. Flecma est frigidum salsum acetosum vitreum humidum et humidat in yeme. Sanguis dominatur a nona hora noctis usque ad horam diei terciam. Colera rubea ab hora tercia usque ad horam diei nonam. Colera nigra ab hora diei nona usque ad horam noctis terciam. Flecma ab hora noctis tercia usque ad horam nonam noctis. Sanguis est respiracionis per nares colera rubea per aures colera nigra per oculos flecma per os cum igitur sanitas custodiatur potu cibo et aere ? motus sompno vigiliis gaudio

patebit de aere et loco habitationis dictis
qui pos nares cor et artarias i(n)grediendo
pvenit suis q(u)alitatib(us) et spiritibus qmisce(tur)
quib(us) actiones corporalis p(er)ficiunt qr p(ri)mo
aer e elongedus eius i(m)puritas et g(ro)ssi-
cies in genuit ebetat apprehensioz obnubit
Iudiciu(m) obstruat cogitacoes infatuat
et obliquat Honestate v(er)o p(ri)mo e qredo
declinas ad imodeata fri(gidita)tez et ca(lo)r(em) i yeme
aer p(ri)mo e v(er)o ver autup(n)o qpistunt
in q(u)alitatib(us) tpati et i locis ventosis desp(er)
vesabus ap(er)iri expedit Sed colericis sanguineis
ogit vestis optimo nt serico
intellusa babate illis vestis sangui(n)eme(n)-
tu(m) i(n)flammat n(ec) estuac(ionem) facit z a vetere
i(n)g(re)ssu ptes qtegit civitatias qr ypos
in 2a p(ar)ticula epidimie cu(m) co(rpor)a q(ui)ores
et calida sicca qpiorz cebri q(ue)da(m) tpe
calido subito incidit in liaz Locis de
putatus ad dormiendu(m) b aer no(n) sit co(n)-
clusus n(ec) locus reuticitus sed i solaris
vbi no(n) e pauimentu(m) ibi aer e nimis
g(ro)ss(us) z q(ua)n(do) dormiens q(ua)ntat(ur) capite
p(e)ctore sint obtusi cor q(o)nstrigi(tur) diffic(i)l(e)
respiratoz et vocez facit qr i yeme aer
subtiliet(ur) igne facto de vitibus rore
sicis rore marino in estate speracla
teneat(ur) apta et aquosa no(n) de sbiectu
semi ut inctus sz sandal foliis mirti
sicis effingat yeme ligno mm et cu(m)
pssi ecture 1o membra frie ggela si
repente foco approximat(ur) no(n) effigant
doloris acbitatu(m) et po stabie sedabit(ur)
du(m) at p(ro)p(ter) frigus vti(tur) busto ig(ni)s ca-
uendu(m) erit ne nimis sedat ad ignez
maxie supto cibo et vultu apposito
quia corpa rara depatu(r) spiritu(m) digatz
ipedit visu(m) ebetat sang(ui)nez acuit cams
vtigiez sz dorsu(m) ad igne qu(ibu)s q(ui)lt q(ui)us
bufi(m) et si sint cotra ocul(os) q(uia) ad iteri
restoez nal(ibu)s opatum pcede debet p(ri)mo
quia calore nalez opatat q(uo)d dig(esti)o acle
brat(ur) tu(m) s(uper)fl(ui)tate resoluit p(ro)pares
opp(u)lsionis quib(us) mouetib(us) na(tu)ra meb(ro)r(um)
nequit actoes suas p(er)ficere qr impedit
meatus p(er) quos alim(en)tu(m) de fusi(ur) z(?)
na(tura) ipedit(ur) donec s(uper)fluat p(re)iti cibi fuerit

cierta lis g(ro)ss(itudin)e s(uper)fluitates ut i(n)testinales
vesicales alu(us) egredit(ur) absq(ue) q(u)o(m)o(do) tm
subtiles in lacubus membroz
et int(er) cute et carne et opacio educit(ur)
tam comedetibus parz suffit op(er)aciu(m)
modicu(m) sz copiose refitientibus magis
e nec(essariu)m et illis qui parz opatat(ur) qq(ui)t
lenis exercio sz qui forti multo exercicio co(r)-
vtit(ur) copiosa debet(ur) et g(ro)ssa refecto tum
op(er)aciu(m) no(n) e q(ue)nie(n)s l(e)n(tibus) debilia
mebra caneat ut podagrici ut postulas
i pedibus h(ab)e(n)tibus Item cor rara et
poroz largoz et n(on) solez h(ab)e(n)tez
multa aboptac(i)o(n)is pfuet illis q(ui) q(ui)sideat(ur)
pratio tene op(er)aciu(m) p(er)mittat(ur) modcatu(m)
et vniforme modcatu(m) e q(u)o quo alacior
v(er)itas q(ui)es efficit(ur) et mebra leniora
tu(m) q(uo) fatigato incipit e cessadu(m) vni-
forme d(icitu)r qn superiora inferiora qpiorz
tol(e)r opatant(ur) sive peditando sive
equitando nam manibus collige debet
et pedum colu(m)pnas et brachioz moue(re)
vera z optie qu(an)t op(er)acio ad cibus i vemis
incipit digi et h(oc) qgnoscit(ur) qpime co-
lore si em allig no(n) du(m) in venit digos
signat si ignes mostrat cibu(m) dum fuisse
digestu(m) z tu pt ex tpr restomis sz tum
sint citius qu(an)t opacio et

Post op(er)acio(ne)m q(ui)sideato balnei subseq(ui)t(ur)
nec i regimine sanitatis solu(m) balneat(ur)
illi in quib(us) p(ro)p(ter) diminutoz op(er)acii et
copiosa refecto multi do s(uper)fluitatu(m) aggrega(ntur)
in lacertis et i regionib(us) intercutaneis
z p(ro)p(ter) multu(m) quiesce op(er)acii totto cor(por)is
e necessaria eo balneu(m) s(u)ub(er)e appetit
i p(r)i(m)o(?) ad p(ro)uocandu(m) sudorez sz aliis bal-
neu(m) aque ad abluendu(m) sz cor(por)e tpato
ul sang(ui)ne habundanti si modcate cibet(ur)
no(n) qq(ui)t sudare n(ec) ablui p(ro)p(ter) sudoris
vestigia e nec(essariu)m et si p(ro)p(ter) op(er)aciu(m) sudoris
seq(ui)t(ur) necitas abluedi cauedu(m) est
ne corpus ingat(ur) in aqua nobilit(er)
calida sz tepida veluti illa q(ue) solis
feruorib(us) calefacit estate z rose ieiu(no)
fuore bulate quiat(ur) i balneo qr
mior regle de balneo dant(ur) Plurimu(m)
et longe more cor debilitat sincopi

nauseam facit humores commouet ad
putrefactionem et apostemata oriuntur in cutis super-
ficie. Secunda humidi se conuertendum volunt ergo
balneum non congruit. Tertia qui vult in-
firmus balneandus est diu est famelicus ille
multum moretur. Sed si impinguari desiderat
balneum post comestionem ingrediatur de oppilatione
tamen caueat. Certa regula quod sani-
tatem tamen vult custodire sed balneum in-
gredi postquam digestum est quod est in stomacho
et epate qui vero ieiunus tenuerit se
ad balneatorem regimine sequentem de fe-
bre quam comedat voluptuose pedum ad
conseruationem sanitatis et visus auditus atque me-
morie sepe lauetur ac sonderetur cum ag-
moderate taliter et thus loco fiat discreto
tamen introitum lecti dibus illis quibus tenax
non contingit sed lotio capitis non tardetur
vel ultra 2o dies nisi in ebdomada plusquam
semel fiat et nunquam stomacho repleto sed ante
prandium et longe post et ante cenam si
proponatur cenare. Post balneum fessi
refectionis calefacto considerato duplici ratione
qui corporalem coris in carnis et corpori in-
animato debetur refectio / secundo quia corporalium
in ameno / appetitum cibi prouocat quod noua-
fames et fit cum natura induat nature ci-
bationis corpus sanum tunc cibo indiget qui
materie famescit in corpus spatium et
sanguinem humiditas non sumat nec esuriat
quia non amplectitur quod non appetit sed ipsum
respuunt in cibus qui sumunt absque appe-
titu nature velud granis stomacha fertur
a stomacho et corrumpitur cito quare vulgaris ob-
seruancia tepestiue cenae non est ratione
sed oppleni congeptu in potibus emanamit
sumendus est cibus natura appetere nec
diu post esurie sed stupore tardatur nisi quod
forte consuetudine cure vel honesta occupatio
aut religiosa deuotio quodque suggerit
esurie tollerare in cibatione duo cauetur
Imperfecta masticatio per que magna
fit nature iniuria ad hoc dentes a natura
sunt ordinati ut cibus perfecte comminuta
aliquam transmittatur ad locum digestionis
corpora quo leditur optimis imperfecte masti-

tatio primo quia plus inde sentitur
quam cum imperfecta voracitate secundo qui de
glutitus imperfecte digeritur tertio voraces
frequentius egrotant et nunquam ad naturalem per-
ueniunt senectutem. Item interiore mense
multitudo ferculorum sed vitari maxime si
fuerit delicata tamen eius lassatur et
deficit appetitus in sumptione unius cibi
quam diuersorum quorum blandimenta saporum
prouocat eum ad plus sumendum quam stomachus
possit digerere quod est differmitas ferculorum
unum facilis reliquum difficilis digestionis
tunc mixtio membrorum impedit unum
prius digeritur alio et indigestum cum digesto
illabetur veluti si carnes pulline et
vaccine simul coquerentur. Item per multa fercula
digestio impeditur comedens frequentius
ad potandum inducitur frequens potus
digestionem impedit sicut si infunde aquam
frigidam olle bullienti impedit eius feruorem
et hec in decedito consumptionem unius ferculi
aut duorum tollitur. Sed tamen interea non
cadat nobile intervallum io qui paucis
vescuntur ad optimam et mediam perueniunt
senectutem qui vero student ad ciborum
multitudinem vel ad senectutem ~~qui vero~~
student contingunt vel eorum senectus
erit tepestiua sicut contrit usus septe-
tionem ex quibus regule seruntur. Quanti-
tas refectionis tanta quod calor possit vincere
si minor fuerit virtus debilitatur si excedat
oppilatione putrefacto fit inde generatur. Secunda
regula nimis calida sanguinem adurunt
ut mcca piper alea nasturcium frigida
multum mortificat ut lactuca sed ventu-
osa generatur in digestione quare in principio mense
dare ventuosa cito facit repletionem
amara vero non nutriunt salsa sanguinem
corrumpunt pontica stiptica constringunt
acetosa celeriter senectutem inducunt
Tertia regula cibus carnes tali addita-
mento congruit in sanitate ut carnes eduline
vituli capones pulli de quibus statim
lacius dicetur. Quarta regula nocumentum
cibi corrigit suo contrario ut salsum ra-
ficetur cum aceto acetosum cum melle et

vino antiquo amara acuta vel frigida
vel dulcibus

Post quam dirigere potus qualitate
naturaliter aqua frigida tempore refectionis
non potest ipsa bibita in stomacho frigido
et cibum permanet eidem digeri non permittit
sed cibo existente in stomacho si fuerit nimio
potus sumatur stomacho ieiunio debili epati non
sic facit contigere dolorem artetica necnon
corpus capitum et multum excitatum in spacio
eius hore intercepto verum de stomacho calido
quando minus nocet potus aceti corporibus siccum
habentibus et replentibus debile non quam fames
corporibus convenit potus qui non requirit
ad hoc sed quando certa siti quis patitur
et tunc est vera sitis que more stomachi
corpus estuato quod raro contigit in fame
nisi sumpto cibo et caucendum est ne sit
vinum tenuius acutum vel igneum grossum
aut dulce sed in estate album vel roseum
in hyeme vero subrubeum et in ista claritas
subtile minus sapor sit simplex mirabilis
et odor suavis et vina sunt debiliora
que minus tollerantur propter aquae mixturam
corporibus temperatis et sanguineis colericis utilius
bibere vinum debile naturaliter cum dicto aqua
quod vinosum facta ad multa aqua expedit
pedit ergo vitare quidem vina que calide
conservantur vel que conservantur in vasis corpore
ratis vitis et medosa est in qua non
estuat orificium stomachi sed guttur arescit
vel os vel palatum propter pulverem aut
calorem aeris et motus etiam non expedit
bibere Sed gargarizando vinum lene
limphatum vel aqua et si placet fustos
fructus masticare abiecte vel modicum
sitim deglutire propter gutturis ariditatem
Subsequitur enim racione vinum si debile
sumatur calorem naturalem confortat colicos
humore sudore egestione expellit corpus
calorem aperit etiam letificat ... habentibus
epar debile multum calidum et nimis
debiles dolorem in capite patientibus
vinum calidum nocet sed album subtile minus
certe panis inpositus vino sancti ... remittit
... his temporibus assuetis
dolore capitis bibito vino meridiei
... Sed madidatis in estate salsa

acetosa vinum bibitum generat cibi dissolucionem
... qui pati sunt paralitico morbo
caveat adimi in ebrietate quia timorem
et sepe mortem subitaneam generat ...
... virtutibus frondium vitis ... albas
uvas ad acetum bibitus repingitur ebrietate
tamen de mense sicut inebriari auxilium
corpori prodest etc.

Post refectionem quam quiescere vel dormire
cibus digestus generatur in stomacho membrorum
calore convenit coadunari quare propter mo
deratis refectis non convenit cibo sumpto am
bulare vel laborare vel vigilare maxime
Si corpus corpus non humidum naturali calore
quod in motu et laborare distribuitur ad
membra calor quam motum generat ... in
angulatibus et dato quod non moveri volup
nas pedum et manuum nervos ad organa
meditationis vel operacio generatur calor naturalis
distribuitur quia physici antiqui recte dicentes
quod potior hora mortis refectionis ad semina
dam sanitatem est hora vespertina post quia
refectioni succedit nox nox corpus tam bonum
convenit Primo est frigiditas aeris
quare de aere frio est fortior digestio quam in
calido quare perfrigeratur aeris calor naturalis
coadunatur in clibano corporis quare in hyeme
homines plus comedunt Secundum est tum
quietas mentis et corporis quam de nocte
cessant ymaginaciones et occupaciones
diurne Tercium est sompnus quietus non
... silencio noctis nec strepitu nec cla
moribus interrumpitur nec lux oculos percutit
qui ergo moderate reficitur sumpto cibo
sedeat quiescat cum mente quia corpore
sedendoque audiat non amara nec abstrusa
sed placida que fiunt facilis intellectus
ut sunt historie modice melodie Cum
autem sompnus advenit primus dormiat
sed de die maxime de estate dormiat in loco
frigidiori et obscuriori et magis tranquille
Dum tamen non sit reumaticus pedes dis
calcientur et cooperiantur quia dormire
calcatis pedibus et tibiis maxime in
estate fumos reflectit corpus estuat
dormitando sit visus obscuratur mens
hebetatur cooperiendi sunt ne nimium in
frigidet Et caput in sompno plus quam
vigiliis est cooperiendum nam cum calor

calor naturalis circumdat circa media corporis
regiminis regiones. Extrema remanent
modico calore vacua et sic a frigore
possunt ledi. ideo cavendum est ne circa caput
spiracula sint aperta. Qui vero sunt sani
in primo sompno super dextrum latus debent
dormire ut epar quod circa cor plus humido
naturali calore fomentat stomachus tamquam ignis
suppositus. Cum autem primus sompnus com-
pletus sit istis qui moderate et ad quod
et que ad digerendum convenit fiat co-
natus ut superflua exeat in vrinando et
screatu extendens membra tendendo et sic
ad sompnum potest redire quod pro paratum
est capitis ponderositatem et convenienter palpe-
brarum et tunc convenit super latus sinistrum
iacere nec firmius concludi epar superius
calefiat sopinus autem numquam debet supinus
dormire ne superfluitates palati canalibus
et dentibus refluat ad cerebrum et
coniugat mentis memoriam. Sed contractatio
potest pandiculari supinus et partes consequentes
ad membrorum extremitates spiritualium mediantes
sic sanus stomachum humoribus calidum
non expedit super ventre dormire propter
ventris concursionem et stomachi complexionem. Quibus
humoribus stomachum sibi conveniat et ventre
super mollissima pulvinaria colloce
tam convenientibus brachia vero aut manus
desuper contendere vel mollissimum et in omnes
reflecto debet tenere caput plus ceteris
membris altiora ne conveniunt cibo
convenit oficium stomachi et spiritualia. Sompno
itaque completo studendum est evindare
corpus assellendo egerendo tussiendo
screando nares mundando caput pectinando
faciem manus aqua tepida lavando.

Quibus qui ad naturale commodum ordina-
tur potenti debet completo sompno circa corporis
spatio cavendum diligenter ne famelici
tocant vel dormientes post repletionem et maxime
nisi stimulus voluntarius exagitet ad
hoc tamen constandum ut natura sponte agitat
et coniunctibus mentis vallis ut natura possit
effundere absque cordis dissolucione et cor-
meto violentus coitus est circa humores
ad errorem vitandus quod vires corporis
amputat et in ordina preparat.

senectute coitu corrupta sicca ut ab immo
infracte sibi causa debet circa matri con-
valescentes et partes nervum sunt debiles omnino
debent evitare nam oculos reddit gra-
vos et visum corrumpit. Sed nocumenta
coitus minus accidunt corporibus grossis
robustis et venas amplas multos que
pilos habentibus coitu nemo uti debet
cum est vino repleto et cum a balneo
egreditur nec post vomitum neque ventris
fleubotomiam solo nec post fleubotomiam et laborem
et si aliquis usus fuerit multo coitu a
labore debet abstinere nec in balneo sudet
vinum grossum dulce bibere debet. Super dictis
observatis convenit scire quod ne accidentia
efficiant corpus alterant quod ira super
calefacit omnia membra et propter fuorem
cordis omnis actus deffectionis confundit.
Tristicia infrigidat et constat cor co-
stringit spiritum obtenebrat memoriam
obturbat in indicando quod non multos
animos distinxit et ideo pugnent gaudio
sepe vacare debet licitis et honestis solaciis
ut animus refloreat et spiritus recreentur.
Ex superfluitate sanguinis consueto est frequenti corporis
corruptionis malignitas ydropisis pessima
senectus destructio appetitus stomachi
ac epatis debilitas paralisis imbecillitas
virtutis naturalis evenire solent sepissime.
Sed eius negligentia cum aliquis indiguit
cavere extiture febris accidunt frenesis
pleuresis variole emorroyda passio-
nes morbus subitanea lepra qui vero habent magis
venas plus aliis calefacere possunt fleubotomiam
et iuvenes et senes fleubotomantur
infantes decrepiti non nisi inminente
magna necessitate. Hiis vero necesse est fleubotomia
qui multa carne vino aut dulcibus
consueverunt uti. Et propter passi morbum sunt
assidue ad stomachum debile et epar
habentes caveant cibis et potus tam
calidissimo ac frigidissimo nec contrariorum
sanguinis multa faciat. Cum quoniam tunc
fleubotomia vel fortis potio solo magna
sunt medicandi etc.

Post generali convenit loqui specialiter
de incidentibus et remediis contra

lapsus d. primo de cibis qui sumuntur
optirena malinitio primo autem
grana ut frumentum ordeum 2o legumina
ut pisa ciceria 3o fructus 4o folia
olerum 7o radices ut pomi cepe fru-
mentum coctum frequentatum non debet quia
lubricos multiplicat capillos opila-
tiones generat ad calculum disponit et
quod fit de pasta frixa vel elixa idem
est inductum et tempore ieiuniorum expedit ut
condiatur lacte amigdalorum similiter autem conrisi
fiat cum multo lacte amigdalorum et
tunc conveniet corporibus temperatis | Et ad vitandum
ventris constipationem expediret ut sexta
parte furfuris ultra et sume panicum
et esse mediocriter fermentatus parum
salsus et ad vitandum ventris constipationem
expediret ut septima partem furfuris contineret
| caveatur ne sumantur calidus panis
vel induratus | Si tamen necessitas urget
vesci indurato fiat mollificatio prius in
brodio carnium pinguium legumina
unquam congruunt temperatis et sanis sed tamen de
recedentibus si placuit sumere gratia novi-
tatis expedit ut coquantur cum pinguedine
troso et carnibus pinguibus et inter
cetera legumina pasa rotunda cicera minus
sunt nociva et quod est diuturnus usus
ciborum opilativus ut pisarum sunt utilia
tamen in principio refectionis ideo fortia sume
ciceria vel pisorum usus fructuum temperato
corpori non congruit via tibi sed potius
nocive quando in estate sagittis fervore aeris
inflammatur in autumpno siccitate acuitur
ideo ad temperandum sagittes expedit | Uti
fructibus humidis fructibus et tempore estivo
fervore magno membra corporis rari-
ficantur et faciliter calor naturalis et spiritus
exhalant ideo tunc congruit fructus stiptici
ad constringendum poros | Item congruit usus
acetosorum ad frangendum acumine caloris
tunc enim siccitatus ventre constipat nature
possunt ad appetitum provocandum et
ad sitim compescendam ad estuationes
cordis expellendas et orificii stomachi miti-
ganda ideo quicumque intendit ad regimine
sanitatis debet hanc regulam observare

quod numquam utatur fructibus tamen tertius quod
crudis donec in arbore fuerint considerati
perfectam maturitatem excepto moris celsis
utendum non est postquam perfecta maturitate
magis sicut qui sunt cibus arancearum
sanguinem inficiunt bubones antraces
multiplicant | Secunda regula est quod absti-
nendum est a fructibus quicumque in eis
multiplicantur omnes tales febres
continuas generant | Tercia regula precipit
ne fructus diversi sumantur simul vero si
debuerint prima prima sumi ad ventre
mollificandum non expedit tunc sume
cerusa | Quarta regula tamen sunt fructus ficus
vel uvas debet super bibere aquam frigidam
sed tenuibus hominibus congruit vinum bene lim-
phatum une que sumuntur propter mollificacionem
ventre debent longe ante prandium
capi maxime si fuerint recentes | Quinta
regula fructus acetosi qui sumuntur ad
colera abscondenda et appetitum ad
excitandum longe ante prandium debent
sumi ut mala granata | Item fructus comprimentes
quoniam comprimunt grossitiem et gravitatem sui
ut avellane crude et deliberate constringunt
et dicuntur stiptica ut pira et fortius
ut citonia et dicuntur pontica et de constrin-
gentibus dantur regule | Prima si ante
cibum sumantur constipant si vero post-
cibum laxant quia ea producunt cibum
constringunt partes inferiores quibus
obviant et ideo feces corporis per meatus
constrictos difficilius expelluntur quando sequuntur
cibum constringunt meatum superius feces
opprimunt eas per partes inferiores | Secunda
regula constringentia pontica numquam sunt
sumenda cruda nisi fuerint condita
vel amiserint ponticitatem quia pontica
ledunt immoderate pannicula pectoris
ideo pira citonia debent prius coqui
in brodio pinguium carnium ut in pastillis
et sub prunis | Tercia regula constringentia sucosa
ut pira magis congruunt sunt temporibus
ut in estate autumpno quam hyeme
| Sed dulcia sicca calefacientia hyeme et vere
plus congruunt ut castanee dactili sed

s[ed] si placuerit aliam sumere compunctia
sucosa in fine mense sicut pira
sumere cum caseo veteri vel assentur
et in vino mergantur caveat tamen
ab eis qui patiuntur torsiones et vertiginis
dolores | Certa regula persica sanguinem
colericum calidum infrigidat i[n] quassando
s[ed] qui cordis esu sunt visus flectuntur
febrium gravitatem inveret s[ed] glandes
prevalent in ventris fluxu quia fortiter
constringunt | Certa regula fructus oleaginosi
crudi offendunt stomachum et amigdale ama-
res magis quia calidis corporibus non
expedit hiis fructibus uti crudis quia
avellane epar confortant quantum ad se sed
stomacho capiti nocent unum nuces
tenere dure stomachum caput et visum
offendunt s[ed] plus avenositate presume-
ventur
De oleribus est sciendum quod magis expedit
corpori temperato quod cruda sumantur quod
ceptis lactuce cetulace quibus fer-
vidis ad compescendum sanguinis fervorem
et estuacionem in epate et stomacho
ita quod cum cibum cum modico liquato
aceto sumatur s[ed] in yeme certa tenca
petrosilium caules rubi crut radices
m[...] s[ed] ut allium cepe porrum rapha-
calida nus a[m]b[o]bus corp[or]is debent abstinere
maxime cum fuerit cruda ad tamen
in algoribus yemis interim potest fieri
fercula ex hiis ystis venit cepulatum
cepe cum cariophilis gingibere croco
cocte ventrem mollificat vias urina-
les mundificat et usui competunt | Volatilia
que sumuntur ex cicalibus sint tplaca
aut corporis sua aut ex membris ex
quantitatibus sicut explacate unde gallina
que incepit et capo septem mensium
pavo iuvenis anni et phasianus iuvenis
anni et anitis iuvenis anni | Cuniculi sex
mensium | Capolus 12 mensium dum modo
mediocriter sint pinguia potest sumi
quacumque parte anni | Et carnes
vitulini debent cum galline post
occisionem custodiri a mane ad sero

vel ex eo post quam coquantur s[ed] pedes
veteres et cuniculi adminus debent servari
post occisionem per diem naturalem primo sed
duobus diebus | Sed grues et phasiani
biduo in estate et hyeme triduo ite[m]
omnis assatura sumatur in fine mense
post assaturam porci et eduli porcellus
assus semper est evitandus licet in calido tempore
estivo aliud post sumi et oc quod est deassatus
insuper fiat tercium semper evitandum ideo
cutis et pinguedo assature porci debet
vitari membrorum et diversitas debet
attendi licet partes vicimores cordis sunt
vividiores viviores propter vicinitatem
corporis sui naturalis caloris ipsum tamen
cor non convenit via quam colericis et
sanitatibus debilem digestivam | Cum sit
dure digestionis et sanguinem grossum generant
| Epar quoque debet evitare maxime si sint
perfecte tertium quia constipat et tristem sanguinem
generat | Solum autem epar eduli et cerebrum
omnibus inter dum competit cum moderate sint
assa | Cor autem terni et cerebris leporis
aut cuniculi possunt propter virtutem in-
tyriacale | Sed tetorum quadrupedum cerebella
tuctorum cicalium debet in usu sumi
aliud apud eas sed ex porco et edulo vel
colericus potest usus ipsorum in frigido
tempore sicut fleutaris almosso | Lingua
vero ex vitulo vel tuo tamen accipiatur
et ubera semper vitet debere sumere
sumi et absque aliis fraulis | Pulmo vero
non convenit tarde digerit partes intice
quantitatibus cicalium que ad alimentum
sumuntur sint lac ova gallinarum pinguibus
h[oc] illis cicalis congruit alimento perspicue
corpori calido | Usus ovorum recentium
sorbilium in aqua semper mollium | Ex quibus
in medio autumpni usque ad medium
veris sufficit vitellum sumere reliquis
tempore albuginem potest accipi cum vitello
| Caveatur ne sumantur frixa | Si autem
sint assa semper sint mollia | Lactis
vero usus lac caprinum sumere pro quindena
et sumatur sicut erogatur ab uberibus
in ieiunio de parvis superfluus et

et pmisso aliquali spatio dd tamen
no sit tenebrositas oclor nr dolor
capitis mensura s quinces libra semis
vel vncias nouem Butirum est euitandum
si placet aliud in hyeme sume candidum
et ne sit rancidum aut salsum nimis
et si melius conditum fuit melius erit
ad sumendum crudum | Serum vetus caprinum
maxime bullitum et colatum vtile esset
frequentare a medio maij usque ad finem
iulij | Caseus vero si fuit vaccinus butirosus
dulcibus post frequentari assus vel elixus
et in tantum in fine restomus in modica quantitate potest
sumi tum multum non expedit quia casei
cum coagulo facti debet vitari a corporibus
calidis Pisces quamuis fuerint laudabiles
vitandi sunt nisi constat locus ex quo fundo
saxosum vel arenosum vel calculosum
et maxime quod continuitu magni fluminis
careret vel ex magna scaturitate fontium
aut ex frequenti refluctu maris quia
vitandi sunt qui ex continuis leuite
fluctibus et receperint nutrimentum ca-
nabilium vel limositates colorum attendendum
est quod habeat squamas puras in separatione non
limosam sed habeant pulpam candidam
ut argentum squamosi tertius sunt preferendi
Piscium assatura magis in hyeme est frequenta
quam estate sine in primis sine in furno
elixatura eius | Sed vero que fit vino albo
congruit omni tempore et in assando olo non
illumitat | Sed vino in quo fuit sal
dissolutum vniuersaliter titulus piscium de
vitanda augsuge pisces preter salsi et
arefactum salcedine non congruunt istis corporibus
sed brodium sinapis in tantum precipue de qua
dragesima pars cum speciebus quibus
frequentatur opilatiua et est vtile in primo
mense sed consueta vel pars sumatur et hec
cum restomis pisces in congelues consi
qui biduo vel triduo fuerint salse conditi
relaxetur sapidius et salubrius comeditur
sed pisces lardosi salsi vt tunnina potest
sumi in quadragesima pars cum aplicabus
et hec cum necessitas exercet comparatione
soluendi ex quibus re inserunt omnes
pisces ad digerendum sunt duri et

in stomacho longam moram faciunt corpus
humectat et flegma auget et colericos
complexione | Pisces isti sunt saniores
quam frigide complexionis licet ex nutrimento cas
corpori molestum est | Item de potibus
ea que bibuntur vel sumuntur tempore potus
vel solum tempore mense vel extra modo
| Inter potus bibitur aliquis liquor ad
mitigandum estuantes membrorum interiorum
iulep sirupus et aqua facta ex aqua rose
acetosa et pane insuccato et hominibus existentibus
calidum et sicco | Sed si stomachum sitiunt
et intestina competit sirupus violaceus quibus
vero liceat sunt humida sirupus rosaceus
quibus cerebrum est siccum et propter calorem
interiorum sirupus nenupharum competere
carnosis et hominibus repleta natura calida
et complexionis sufficit bibere aquam puram
frigidam sed pinguibus et opilatis hominibus
meatos strictos competit addere parum
aceti et idem tenent maxime in diebus cani
cularibus qui ergo ex vino generatur dolorem
capitis incurrit non bibunt vinum nisi
clarum quod aque multe habeat commixtionem
| Sed si quis inflammationem ventris vel dolorem
patiatur vinum parum bibat aut parum
admixtum et non comedat ad hoc
consuetae in tempore potus et mense sumitur
sicud in estate post sompnum diurnum
sicut et qui in prandio bene refecti fuerunt
talibus expedit vltra potus et mense
bibere aquam frigidam vel vinum bene lim-
phatum et sit in algoribus hyemis sint
claretum | In fine claretum restomus vt
os stomachi calefiat digestionem confortat
et sint cum nebulis in stomacho magis
sicco sed humides ipsum humidum cum pane
aliquantulum concassato | Ex quibus sequitur
quod melancolicus in estate indiget nutriente
parum calefaciente et vehementer humectante
| Colericus eo quod humectat et infrigidet
| Sed in quo sanguis habundat generat calidus
indiget calidis et parum nutrimenti preter
flegmaticos indiget nutrientibus in quo sunt
caliditas et subtilitas | Regule generales
preter de fructibus quod plures preter ...
quod siccata nutrimentia comedere assidue

fiat nuc tali quia ꝯsiccat calorem
corrumpendo quem intelus ꝯtinet cum
comedit et post malum corrumpit ipm
Secunda regula si est necesse aliam materiam
mala comedere paucis vicibus et non
frequentibus vtatur eis et diu ꝯmisceat
cibis cum quibus Tercia regula qui fructus
comederit oportet ut insedeat post ipsos
et comedat ut labent quia materiam
aquosam febrem et dolorem generant Postquam
olera cocta multum in yeme ꝯferunt
sicud infrigidancia insipida ꝯferunt in estate
Quarta regula non accipiatur hoc dulce nutrimentum
antequam sit digestum et maturum quia
sanguinem corrumpit ergo lac non est co
medendum cum rebus acetosis neque pisces
cum lacte quia sunt in consuetudinibus contra
quod lepra neque debet comedi masculum
carnibus volatilium ut inest Quinta
regula subtilia nutrimenta sunt sanitatis
ꝯseruatiua sed virtute minus inutilia et
fortitudinem ꝯgrossa sunt ꝯtraria istis et tunc
non multum aliquis ex eis comedat
ut digerat et Sexta regula minus nocumentum
infert corpori quando ex carnibus
ad non digeruntur quam ex replecione
panis quia non euadet qui materiam
mala diu digerit unde in ipso mali
humores generabunt facientes morbos
prucantes Plenum corpora formo
sa indigent et non supplencia quod cum corpus
est inflatum ad motum grauem rubeum tumens
colore et tactu calidum venas ꝯpanis
eleuatas et plenas et sanguinem minuere
festinamus ciborum mensuram maxime
carnium minorando ut non dulcia et
vinum et aquam fiat minucio etc
superfluitatum adhibeat quia retencio egre
stionis vetositatem tenasmo colicam
destructionem appetitiue et fastidium generat
ventres in solucione vti ꝯuenit oportet summa
cum medicina ad ꝯseruacionem sanitatis
magnum prodest innamenter ꝯtra vti pet
medicina ventris solucione sunt corpus
habentes magnum pinguedine gulosum come
dentes fructus et alios plurimos Sed
qui cito soluuntur ventris in erit et
dissenteria accidit precipue fortis ꝯpolucione
se abstineat quia sitim corporis sepe
farmacare debilitat ad etheticam
et thisim adducit et nos in die qua
soluunt sed saturari Sed mediocris et
est reficiendus si ne semel taliter se habuit
ut vna die leniant in die non in hijs
ꝯpausat salutem quia idiotis et
senibus fiat euacuacio absque minuere
qui ventres ipsorum tempore soluere
est eis prestant innamentum hec mites
secundum precedentem cum paulatim leuis aut cor
rumpendi sunt secundum naturam digestiue et
ab omni nutrimento sibi caueat ex quo
in laui aut fleum generat et qui ex
eis lac appetit et bene digerit absque
ebetis ꝯtensione et dolore ꝯpetit quia
lac nutrit et humectat et lac caprinum
et asininum est eis melius

Pregnatum regimine igitur quia
plures destruunt homines nobis mul
cibis amaris et acutis saporis pregnan
tum ꝯtrariatur omnia prouocatiua cum men
strua sed euitare maxime a ruta
a casu ꝯpressione saltu precipue in pro
creacionis principio Et acceleratur diurno
sed abstinencie quamuis sepe ca ꝯpositum ꝯmal
tibus diuersis in stomacho miscendo
caueat in die multociens cibum subtile
nutrimenti boni capiat neque cibo scilicet
in die sed replere fastidium nausee
reprimat cum bonis carnibus galline
et cum de fructibus acetosis in balneo
et in solis calore moram faciat sepius
augeat odoriferis caput fumigando.
et si infirmam ꝯtigerit sui fleum et ventris
solucionem fortem medicetur fiat diligencia
ut fetus remaneat et partus faciliter
paritura in balneo sed uncti ventrem
proximo dorsum cum oleo inungendo et
cum hora aduenit partus regatur cum
lapidibus corallis basse aligatis
sternitacio fiat subtilis fumigacio adiutorium

ut docet familiaria doctrina experientia
me sepe edocuit quod lac matris sicut ore
equo conjunctum ~~patim cito~~ potum cito
liberabit / Contra ulcera inflantis post potum
provenientia sunt fac aures non ingrediatur
palatum molle tangatur nares calida
aqua ac oleo mundificetur et non sit
in loca limosa et radiosa aqua inde
non perforando oculi in primis cooperiendi
sunt panno et cum umbilicus ceciderit
quod erit post tres dies ponatur super ipsa
cinis calcanei vituli cum vino et ita
Corpus eius salledum est non nasus
neque os etc. Haec de regimine generali sanitatis
Omnis dei misericordia sufficiat

Explicit tractatus Arnoldi de regimine sanitatis etc.

Procedendum est de diversis morbis particularibus
Sciendum est secundum Avicennam in 2o judicia morbi et
[illegible] indicant [illegible] mali
cum sint morbi particulares prima est contrario / 2a
[illegible] / 3a adjutorio / 4ta ablatio / quinta
[illegible] / 6a est [illegible] / particularis et morbi
per decoctiones. In decoctione morbi est [illegible]
[illegible] prima est [illegible] et vel de
[illegible] ut [illegible] indiferenter
[illegible] vel non contra [illegible]
[illegible] in parte [illegible] in parte
[illegible] ut indiferenter / 2a est [illegible]
[illegible] repudiare volens appellatur
[illegible] contraria volens ad
[illegible] de regimine ut [illegible]
[illegible] in fortuna [illegible]
ut habetur [illegible] 3o [illegible] morbi contra
[illegible] plus frigidi / 3a est
decoctio morbi ut [illegible] ut oleo in
quo sit [illegible] habetur [illegible] 3o
[illegible] morbi [illegible]
[illegible] aliarum [illegible]
[illegible] 3a decoctio [illegible]
[illegible] morbi decoctio [illegible] est sit
morbi [illegible] longo tempore [illegible] sit
ut radices et lapides et [illegible]
[illegible] ut oleo [illegible]
[illegible] decoctio sit diminuta
[illegible] morbi [illegible] et
[illegible] sit [illegible] diminuta ut
[illegible]
[illegible] alie sunt morbi [illegible]
est ad [illegible] ut [illegible]
sunt [illegible] ut [illegible] et [illegible]

[illegible] et omnes flores [illegible] est
[illegible] unum medium [illegible]
[illegible] si cum volueris ponere [illegible]
radices [illegible] flores [illegible] debes ponere
radices et decoctionem [illegible] debes
ponere [illegible] decoctione [illegible] completa
debes ponere flores / 2a [illegible] morbi
est [illegible] ita ac [illegible] et est [illegible]
et alia [illegible] sit duabus [illegible]
[illegible] ut [illegible] remaneat mala
morbi [illegible] faciet [illegible]
[illegible] collocatur [illegible] dicit
[illegible] remanet [illegible]
[illegible] ut [illegible] possit
[illegible] dicit Avicenna in 2o / 2
non sit [illegible] pul
[illegible]
[illegible] quod [illegible] volens [illegible]
[illegible] ut
[illegible] penetret [illegible]
[illegible] dicit Avicenna [illegible]
[illegible] in [illegible] et
[illegible] 3o [illegible] morbi [illegible]
[illegible] passiones [illegible] minuisse
[illegible] / [illegible] ut
[illegible] sit duabus de causis / una [illegible]
[illegible] ultra [illegible] morbi et [illegible]
[illegible] ut est [illegible] sit [illegible]
[illegible] vitis sine [illegible]
[illegible] sua [illegible]
quod ipsa [illegible] magnitudo [illegible]
[illegible] arguas [illegible] tali [illegible]
[illegible] tali [illegible]
[illegible] pertinere
[illegible] posita [illegible]
[illegible] corpore et
[illegible] est [illegible] possit [illegible] sed
[illegible] ablata
[illegible] ablata
[illegible]
[illegible] non [illegible] haberet
[illegible] plena [illegible]
[illegible] habens [illegible]
[illegible] ita ut [illegible]
morbi [illegible] ultra [illegible]
[illegible] morbi [illegible]
est [illegible] sua [illegible]
ita [illegible] alia non [illegible]
que ultimate [illegible] non [illegible] dicit

Secunda operacio rectorum et alia intenditur
sicut patet in exemplis quod in ventre lavantur
si non tercia ultimate mutatur illa
lavacio retro ad virtutem per viam per
[illegible] / 2a causa est quia non ulterius contra
resistit medicine sed contra remanet ut
multo tempore in se remaneat et innuit
dignum istud et sunt medicine et apposita
contra contraria secundum se et alia
medicina non minuit ista / 3a medicina
secundo est adustio que fit ex decoctione
prima est ut acuitas que continetur in medicina
removeatur per adustionem quia adustio
consumit partes subtiles in quibus est acuitas
et per hoc acuitas removetur et ita
apparet quod corrupta in adustione
ad calcitatem et ipsam adustionem cum secundo
ut ad comprehensionem medicine apparentibus dum quia
[illegible] corpore consumitur / 2a causa est ut
per adustionem acuitas destruitur et ita la
pides non habentes acuitatem ut fiat
calx adurunt quia acuitas in partibus
subtilibus fit desiccando et eo modo
[illegible] in dispositione medicine calx est ca
[illegible] / calx cum est in magna contra
[illegible] disponitur diu moratur in loco uno
quod convenit melius in quo moratur et
calx viva sed partes contrario quia non potest
cito penetrare quando moratur diu in
quia calx adurit per hoc — loco uno ut si illis sordidis forte
potest penetrare secundo quod convenit [illegible]
[illegible] sicut patet quia sua caliditas in [illegible]
[illegible] et ideo non adurit ut [illegible]
[illegible] quod sepe [illegible]
opposito ulcerat quia diu moratur in lo
co uno sed [illegible] non [illegible]
[illegible] / 3a causa quia aduritur medicina [illegible]
valde contra secundum quod ad partes remotas
non posset penetrare [illegible]
ita autem adustione [illegible]
[illegible] melius penetrare secundo quod
melius posset conterere / 4a causa est ut
[illegible] medicina ad facilem contritionem
[illegible]
[illegible] non [illegible] est [illegible]
non dissolvitur in — [illegible] adurat [illegible]
sua [illegible] contra corpora in ita adustione
[illegible] per hoc [illegible] ad [illegible]

alii dicunt ad corrodendum confortativa et [illegible]
non dicunt [illegible] medicine [illegible]
[illegible] corrodere confortativa [illegible]
[illegible] in [illegible] melius est
ut [illegible] in minutissimas partes [illegible]
[illegible] quia [illegible] est contra [illegible]
et [illegible] in medicinis ad [illegible] medicine et
[illegible] in [illegible] et [illegible] quia [illegible]
[illegible] [illegible] est de aloe quia
alii dicunt ad [illegible] et alii ad [illegible]
[illegible] ad confortandum [illegible] quia [illegible]
adustionem [illegible] sua [illegible] per quam
laxat et per hoc [illegible] ad [illegible] et [illegible]
quod est confortare et ideo [illegible] melius confortat / [illegible]
causa est ut [illegible] medicine removeatur et
[illegible] adurit ut [illegible] adustionem [illegible]
[illegible] removeatur per quam [illegible]
[illegible]
[illegible] possent [illegible]
[illegible] ad quod [illegible] est ut
[illegible] superflua [illegible] et omnis
[illegible] adurunt
ut removeatur [illegible] per [illegible]
[illegible] manebit [illegible]
[illegible] ut [illegible]
superflua [illegible]
[illegible] in [illegible]
// [illegible] medicine est ablucio per ablucionem [illegible]
alii [illegible] medicine [illegible] ablucio [illegible] fit
[illegible] est ut acuitas que
tenetur [illegible] aufertur et ablucio [illegible]
[illegible] eius acuitate [illegible]
[illegible] ne sua acuitate [illegible] medicina
et [illegible] alias medicinas quia [illegible] eius
acuitatem / 2a causa de ablucione medicina ut
ab ea sordes [illegible] et ablucione [illegible]
ut [illegible] ablucionem [illegible]
/ 3a causa est [illegible] melius posset conterere quia medicina
est ita dura quod non posset conteri nisi partes
[illegible] et [illegible] ablucione ut melius
posset conteri. [illegible] adurantur [illegible]
ut per adustionem [illegible] adurunt [illegible]
[illegible] et [illegible] partes [illegible]
ablucione [illegible] posset melius [illegible] et [illegible]
partes eius [illegible] / [illegible]
melius conteri / [illegible] adurat [illegible]
[illegible] / 3o [illegible] ablucione medicine
ut eius malicia auferatur et [illegible]
[illegible] ablucione / [illegible]
et alia [illegible] ut [illegible]
auferatur de ablucione ut [illegible]
remaneat [illegible] quia [illegible] est

[illegible]

[illegible]

14

Sequitur liber magistri Bernhardi de Gordonio de urinis

Dilexi veritatis scientiam investigare credens nullum posse melius munus in mundo et ideo indigens proximi sui. Ista propositio est scripta in principio medicorum Galieni septimo de ingenio sanitatis [illegible] fiat modum et viam propriam possumus in via disponere ad beatitudinem. Credens aut est studere in proposito iuxta illud [illegible] scientia propria virtutis et vita [illegible] omni qui studet [illegible] disponit. Item aut [illegible] de veritate quam [illegible] dat [illegible] sermone [illegible] quia [illegible] veritas manet [illegible] et invalescit et vivit et [illegible] participatio [illegible] omne [illegible] unde dixit Dilexi veritatis scientiam investigare. Sciendum aut [illegible] scientiam veritatis [illegible] est possibile investigare [illegible] possit [illegible] opus virtuosum procedens ex libero arbitrio cum gratia gratum faciente disponit ad beatitudinem [illegible] investigare veritatis scientiam est opus virtuosum procedens ex libero arbitrio cum gratia gratum faciente quare studium veritatis est summa dispositio ad acquirendum lumen beatitudinis gloriosum [illegible] propositio [illegible] sunt declaranda. Primum est de opere virtuoso quia [illegible] acquirit felicitatem [illegible] virtuosa [illegible] ex [illegible] libro ethicorum [illegible] liberum arbitrium [illegible] est [illegible] et ipsum [illegible] est preceptum [illegible] ex libero arbitrio [illegible] procedat et potissime cum obiectum voluntatis sit bonum [illegible] bonum [illegible] est completum [illegible] gratiam gratum faciens [illegible] apostolus Si linguis hominum loquar et angelorum caritatem aut non habeam nichil sum [illegible] opus virtuosum est procedens ex libero arbitrio cum gratia gratum faciente disponit ad beatitudinem. Restat aut declarare [illegible] studere in veritate sit opus virtuosum valde [illegible] veritate [illegible] veritate [illegible] investigare scientiam veritatis est opus virtuosum [illegible] ista opus procedat ex libero arbitrio [illegible] tanta libertas liberi arbitrii [illegible] voluntati [illegible] nec [illegible]

liber [illegible] secundum philosophum ethicorum omnia bonum appetunt quare [illegible] potissime [illegible] ex habitu virtutis procedit et ita ex libero arbitrio. Sed aut [illegible] opus sit cum gratia gratum faciente hoc [illegible] non posset [illegible] aliquis sit odio vel amore [illegible] possimus aliquo [illegible] aliquis studet in proposito gratia veritatis [illegible] et delectabiliter satis probabile [illegible] fiat sine gratia gratum faciente [illegible] ad beatitudinem [illegible] disponit [illegible] omnes [illegible] ad hoc ut fiat bona [illegible] corporis sit bona. Dispositio hec aut bona dispositio corporis est sanitas [illegible] bonus [illegible] de morbo [illegible] sanitas est [illegible] sanitas corporalis multum [illegible] veritas [illegible] sanitas [illegible] est neglienda cum [illegible] ad summum bonum [illegible] corpore [illegible] ut dicit Augustinus [illegible] declarat [illegible] bona [illegible] dispositio corporis [illegible] vita multum disponit ad felicitatem [illegible] bona dispositio corporis non posset cognosci sine [illegible] urinas ideo volo multum aliqua de urina [illegible] est defectus [illegible] sunt [illegible] de urina hic aliqua [illegible] urina [illegible] Primo [illegible] sit urina [illegible] Secundo [illegible] de coloribus urinarum cum color se [illegible] offert. Tertio de [illegible]. Quarto de regionibus [illegible] quibus [illegible] debent [illegible] observari in iudicio urine. Item de [illegible] multitudine et paucitate. Item de signis resultantibus [illegible] et [illegible] et [illegible] in libro [illegible] de [illegible] quibus [illegible] in hoc causa [illegible] Item dicam [illegible] aliqua dubitationem [illegible] modo [illegible] et auctor salutis [illegible] urina [illegible]

Capitulum primum. Que est vrina

Vrina est colamentum sanguinis et est colatura humorum et actionibus eius nomine natu-
ralis vrina distincta scripta est.
Ab ysaac visum primum et secundo de vrinis
certa istarum nomen est dicendum de vrinis
profundis quod nomine quod naturaliter
ipsa non est aliud quam quedam species aquae et
de vena sua depositionis vrina est albeda
transparens et pura sicud aqua et ideo
virtus actiua non ab radicibus per ea
colorem nec aliqua substantia passiua stare
nisi aliquam stabilitatem et vnde cum ea commiscetur
et istud fundatum valebit ad multa
licet nulli dicunt quam istud autem colo-
ris supra lacte quidem aut per que generatur istud
tangit epilepsia gilbertus in mediante
sumus de Iuuamentis membrorum vsque primum
¶ Vrina sine quod est vasis tallis ad id apta
est que sanguinis magna que cumsa
ab ore et corpore ventris ad orificium stomachi
et per ysophagum et pellam vesice descenderit
et per visum ad stomachum et necessaria
due virtutes actiua et expulsiua et
due regitiue et retentiua et digestiua tunc
apte per interiorem sine vllo impedimen-
to sunt ¶ Tertio de instrumentis vitalibus naturalibus
et tunc fuerit missa plena ad cerebrum et
dicendum intestinum et ad omnia dicendum
intestina et ad omnibus destinatis
vrine sub mesaraice aliquid per
ligationem et sunt tamen per venas mesa-
raicas trahitur totum sanguinem de stomacho
intestinorum ¶ Quarto de virtutibus naturalibus et
epatis et vene mesaraice habent virtute
epatis quidam naturam significatio vene ¶ Quinto
de virtutibus naturalibus vna ad via remanet
aerosa cum ergo tibi sit patet et dispertitur
venit chimus epatis et exeat in
¶ Sexto de iuuamentis membrorum vnde
prima sex aquositas et prima vtile
in humoribus. Humorosa quod separatur
et alique crudior sunt nuper cerebri sanguinis
vrine vt est flegma cepida simul etiam
respice quod est vtilia et sanguinis purus aquo-
sitas aut que de vrina non videtur quantum
nisi ex segregatione humorum aliorum
et est primo de cursu aliquid vocant cum quo
stilla aliquos aliquando aqua post aut
humorum generatorum superfluum colera trahitur
ad cistis fellis qua ratione sunt super sedem
epatis et superfluum melancolie deportatur ad
splene de parte sinistra et alia porro
flegmatis vadit ad pulmonem non propter ma-
licia sed propter iuuamentum sanguinis vsque
aquositatis aut tota perueniret nisi
vt iuuat pondus sanguinis et humo-
ris per venas angustias quod sunt in gibbo
epatis vbi sanguinis recipit forma

et nigre perfectionis cuius color tunc assimilatur limo
celesti secundum quod in iiii^to de innumeratis membrorum
et tunc vadunt omnia simul usque ad renes
hepar et tunc aliqua pars aquositatis
trahitur a renibus et alia pars vadit cum
sanguine ad cor et totum corpus in qua
aquositas compleuit iuuamentum in [illegible]
ad hepar venam [illegible] urina continetur
penitus digesta non [illegible] secundum doctrinam
[illegible] in regimine acutorum super illa parte
[illegible] accipite et capitibus [illegible] adprime
[illegible] deinde renes attrahunt [illegible]
[illegible] cum aliquali parte sanguinis [illegible]
in [illegible] deponit urina [illegible]
[illegible] siue meatus usque ad collum vesice
et licet vesica non habeat nisi unam tunicam
ubi tamen est dux que appellatur [illegible] [illegible] aliud
foramen [illegible] et quia urina est [illegible]
[illegible] [illegible] pellicula [illegible] sic appellatur
tunica dilatatur quasi [illegible] extendit [illegible]
[illegible] donec sit intus urina [illegible]
ascendit superius et impletur tota [illegible]
et tunc [illegible] et expellitur [illegible]
vesica non posset apparere aliud foramen
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Ex hiis [illegible]
bono regimine non posset apparere urina
talis [illegible] secundum naturam [illegible] [illegible] aliquam [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
aliquo colore colorat licet [illegible] color-
natus non sit color [illegible] [illegible] [illegible]
Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] secundum [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] est bonum regimen sed
[illegible] tunc urina apparet [illegible] [illegible]
et [illegible] et [illegible] [illegible] regimen [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] urina [illegible] [illegible] est
secundum naturam [illegible] et [illegible] est [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et virtute [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] urina non
[illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliud
est [illegible] urina [illegible] diximus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] et [illegible] [illegible] corporis per
urina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliquis [illegible] urine

[illegible] [illegible] non fallax secundum theophilum
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] urina erat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliorum et dicit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] sanguinis et non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dixit [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] non sit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et distinguit et aquositatibus que urina
est ab aliis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de urina
posset esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] urina non est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] urina alba et tenuis et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
urina [illegible] [illegible] [illegible] absolute
aut [illegible] Si [illegible] [illegible] [illegible] non est
[illegible] Si [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
Si [illegible] ad [illegible] [illegible] est duobus
[illegible] [illegible] urina [illegible] ad [illegible] [illegible]
trahit [illegible] [illegible] aut esse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Si autem urina [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] esse [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
Si autem [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
non est [illegible] Si autem ad [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] urina [illegible]
posset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible]
Si autem [illegible] ad [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Si [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de aliis [illegible] [illegible]
de urina est [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

questio

rum dicitur quod eadem res est sensibilis secundum sensum et
intelligibilis secundum intellectum et sic est scientia de
puris essentiis secundum intellectum [illegible] ideo
[illegible] secundum [illegible] et specificata
et distincta non est [illegible] nec [illegible]
mutabilis nec [illegible] sit [illegible] et
[illegible] quare [illegible] sufficiat hic
[illegible] de urinis [illegible] et
[illegible] et [illegible]
[illegible] manifesta [illegible]

Capitulum secundum de coloribus urine

Color urine quidam significat
temperantiam quidam distemperantiam. Color
qui sit temperantie absolute est color ruffus
vel aliud quod dicit Ysaac [illegible]
ruffus [illegible] purus color [illegible]
vel [illegible] colorem non [illegible]
[illegible] qui est [illegible] et [illegible] color
[illegible] ad rubedinem [illegible] ad [illegible]
[illegible] aut [illegible] unde
[illegible] et [illegible]
et [illegible] est [illegible] ruffus [illegible]
[illegible] et clarus et [illegible] rutilans vel
[illegible] aurum [illegible] non [illegible]
in [illegible] in aliquo [illegible]
[illegible] polito et terso et lucido et
talis color possit appellari ruffus [illegible]
aut ruffus [illegible] sit [illegible]
[illegible] colore [illegible] temperantie [illegible]
Ysaac in libro suo de urinis [illegible]
urine [illegible]
iste color [illegible] citrinus et igneus
[illegible] ad [illegible]
color [illegible] citrinus [illegible] est [illegible]
[illegible] hanc [illegible]
[illegible] citrinus et
clara [illegible] citrinus et
igneus [illegible] vocat ruffus Ysa-
ac vocat citrinus [illegible] igneus [illegible]
[illegible] appellatur [illegible]
[illegible] aliquis appellat citrinus
[illegible] appellat ruffus subtilis [illegible]
[illegible] colore [illegible]
[illegible] alii citrinus alii ruffus [illegible]
aliqui rubeus et [illegible]
[illegible] ad
[illegible] tincta [illegible]
[illegible] colorem urine [illegible] significat
[illegible] rubeus [illegible]
et [illegible]
[illegible] rubeus [illegible] ad
rubedinem [illegible]
et [illegible]
[illegible] ruffus subtilis [illegible]

[illegible] colore citrine [illegible] est [illegible]
[illegible] colore [illegible] colore [illegible]
[illegible] medium [illegible] hanc [illegible]
[illegible] tribus [illegible]
[illegible] medium appellat
urina [illegible] colore clara citrina aut ruf-
fus subtilis et ruffus tinctus aut rubeus
clarus color [illegible] temperantie [illegible]
[illegible] aut ruffus subtilis
sive ruffus tinctus. Iste [illegible] color qui [illegible]
ad puram rubedinem temperantie [illegible]
[illegible] urina [illegible]
[illegible] temperate [illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible] que est [illegible]
[illegible] sit [illegible]
et hec urina [illegible] citrina tincta
[illegible] est quod sit ad rubeum clarum [illegible]
urina [illegible]
est [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] hoc debemus [illegible]
[illegible] Urina autem que [illegible]
[illegible] etatis et regionis et
aliorum [illegible]
[illegible] plus distat
[illegible] et [illegible] color [illegible]
quod sit distemperantie [illegible]
[illegible] Ysaac [illegible] urine
urine [illegible] est color
albus [illegible] lactei [illegible] super
[illegible] est [illegible]
super [illegible] ruffus et clarus
et [illegible] super [illegible] rubeus
[illegible] super [illegible] color
aut [illegible]
[illegible] color aut [illegible]
aut [illegible] aut [illegible]
[illegible] est color [illegible]
qui sit [illegible]
[illegible] color [illegible] ruffus
[illegible] qui [illegible] et
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ysaac [illegible]
[illegible] color [illegible] color [illegible]
[illegible] sanguinis [illegible]
[illegible] incipit [illegible]
[illegible] Ysaac [illegible] colore [illegible]
[illegible] est color [illegible] que Ysaac
vocat [illegible] qui sit [illegible]
[illegible] aut alii colores

fit ex equali commixtione sicut vitellinus
qui assimilatur vitellis ovorum non quidem vitellis
quia vitellus magis habet colorem rubeum sed vitello
mixto cum albugine et ille color trahit
albedinem et ita vitellinus fit ex equali commix-
tione flegmatis et colere sed plus colere declinante et
ita accipiunt colorem vitellinum illud quod
appellant subcitrinum. Sed alii qui magis
proprie appellant colorem vitellinum intelligunt
colorem intensum et ita videtur Egidius intelligere super
illa parte nec primus rubet laudabilis est tamen
vel dicitur sic intelligendo per rufum colorem capelli
remissum rubescendo minus in rubea clara
rosa rosea et ita conveniunt quidam homines scilicet
vitellus ovorum et ita accipitur hic pro colore in-
tenso. Color autem equalis citrinitas fit sancte
sicut dicit Egidius exponens super illa parte subrufa
clara et rubea fit et dicit quod color vere
naturalis equalis citrinitas est et principaliter eius
est auctoritas appositivus qui dicitur pyropus ad miscen-
dum cum declinatione pura quantitas rosea. Si autem
plus fuit declinata quam debet fit tunc citrinus
intensus coloris aut qui fit ex equali commix-
tione sicut karopos karopus et inopos et lividus
et viridis. Colores autem qui fiunt ex multis ex
albo et nigro fiunt et sunt quasi infiniti sicut
in figuris et successionibus intellegibilis advertendum
sed non crocus radicis appendicis et non quod
loquitur nisi ad oculos. Albus autem est quasi sicut
albus clarus diaphanus sicut aqua est
sine est proprie color sed suscipit omnes colores.
Secundus color est lacteus deinde clarus
et quare ex mediocri commixtione cole cum
aquositate non quo causatur talis color ex raro
aliquo modo vel alteratione eius aliqua vel
mixtione sicut opinatus est Aegidius. Egidius
propter quod sicut medicus tale quod datur
administratur ad aquam fontis que est naturalis
causatur color glaucus in urina. Color autem
causatur ex commixtione cum medicina tali cum
aquositate ut dicit Egidius predicte dicit quod cum urina
est color glaucus non attestatur super multis
nisi valde parum nec in magis et alia parte
fit quia multa possunt operari et indigent
tamen non paruum possunt superabundare attestari.
Deinde venit color subalbidus. Deinde
citrinus et remissus est sicut indigent et fit est
impedita. Intus autem est Egidius. multis super dicit
quod totum illud operatur neque nichil digestum est
egritudo impedita et quod maiori digestione est
egritudo in augmento quod non completa
est status. Signum autem albitatis digestionis
sumpta ex parte urine sicut hoc pronunciat

et remissus citrinus aut sit glaucus et albus
pallidus pallidus subcitrinus et remissus subalbus
que fit non remisso colore. Si istam quod apparet
longo tempore longum morbum fore et si dicantur
breve quod tempus egritudinis est proporcionatum ad opera-
tionem. Sed cum sic per lo egritudinis est longum totius
egritudo est longa. Si breve tota egritudo est
brevis. Signum autem manifestum digestionis fiunt
augmento et hoc est non colore apparet laudabili
et subo laudabilis status aut signum comple-
pleto et hoc est in colore et subo laudabili
apparet ypostasis laudabilis et hoc apparet quando
non potest ordinate nisi prius fuerit colore
deinde status deinde ypostasis et quod ulla ypostasis
nec aliqua sed non colore remisso potest
significare augmentum et multo magis statum
deinde et non videtur inquirenda quare deinde
inde venit ex consequenter calide violenter
feruntur plus et magis sicut ex citrinus rufus
subrufus rubeus subrubeus. Deinde veniunt co-
lores qui fiunt adustione immixta sicut karopos
inopos lividus et viridis. Et karopos qui
dicitur est fit quod appropinquatur albo vel nigro.
Deinde venit color qui fit adustione comple-
ta et est niger et sicut dicitur est multitudo eius
scilicet trahit ex genere sed quod lividus
dicitur de medialiter diaphanum et aspera
Circa ista magis dubium fuit si de urina potest
esse scientia. Hic autem dubitatur supposito quod sit
scientia utrum sit medicalis et sed hoc probat scientia
possibilis. Deinde videtur quod non sit scientia
medicalis quia tunc aut esset naturalis vel
circa aut aliud aut esset non sed non aliud sicut
aer et elementum talium aut esset non propter
naturam sicut est morbus aut causa morbi
et non ullum aliorum est ergo videtur
quod de urina non est scientia medicalis. Oppo-
situm dicunt medici qui dicunt quod de urina tractant
tantum dicunt artifices et consimiles sicut
visum est. Sed de urina humana tractat
medicus inquantum est delata sanitatis
vel egritudinis aut utilitatis. De urina
aut quadrupedum non tractat medicus
sed deceptionis aliud apparet ut illi indicet
medicus. Sed hic omnis docet cautelam
ut non decipiatur humana cum urina apparet
magis spissa deinde quam debet et propter
magis elongatur distantia magis apparet clara
deinde aliorum aliunde non est ita. Vinum
deinde spissa parum habens materia videtur non
liquor aliter incisum tamen tale non deinde de
urina quo habens potest esse scientia medicalis
scilicet vel sed sanitatis consimilis et utilis.
Sed non fiat egritudinis consimilis et non
utilibus sanguini. Si autem

substancie non naturalibus quam sit sicut est ... solo de calore sicut ... et hoc licet non sit res naturalis aut non naturalis aut contra naturam ... [illegible] ... etiam naturalem ... naturam ... proximum est ... Si de urina ... spiritus ... et ... de aliis ... non est liber separatus ... de urina ... [illegible] ... de urina non separatum ... aliorum ... aut ... [illegible] ... urina ... capitulo ... et ... de urina ... [illegible]

Capitulum 3m de substancia

De substancia urine per-
tractatis coloribus ... dicendum est de substancia
urine ... ad ... est ... substancia
... absolute et mediocris
spissa aut mediocris tenuis aut ...
... [illegible]

[illegible] ... urina ... spissa ... et urina tenuis ... [illegible]

dubium pulsum

[illegible]

Capitulum quartum de regionibus urine

Regiones urine sunt quatuor. Prima regio vocatur circulus et attestatur super dispositionem animalis scilicet caput est. Secunda regio vocatur ... et est regio urine que immediate est sub circulo et quasi ... durat a circulo usque ... quasi per duos digitos et attestatur super dispositionem spiritualium scilicet ... sicut est pectus seu ... Tertia est regio perforata et incipit ... urine in ...

[illegible]

situata. Signum quod aliquod a membris praedictis
attestatur super sibi regionis et ideo ista circuli regio
sit obscurata. Non solum per membrorum [illegible]
per particula praedicta [illegible] sit magna [illegible]
[illegible] hic notitia partis praedictis [illegible]
illa [illegible] nihil [illegible] sunt [illegible]
et [illegible] fulminam cum [illegible] et [illegible]
[illegible] regionem [illegible] hic [illegible]
[illegible] regiones situari [illegible]
quod est [illegible] actu [illegible]
[illegible] et [illegible] cum [illegible]
[illegible] circuli [illegible]
[illegible] in [illegible]
et [illegible] magis [illegible]
[illegible] aut quae [illegible] et [illegible]
super ista vel saltem [illegible] plenum [illegible]
quod spuma vel [illegible] apparet in circulo super
coronam. Circulus grossus et niger dolorem
capitis significat [illegible] significat [illegible]
aut [illegible] dolorem. Ista apparentia [illegible]
sic spuma apparens in circulo aut spumosa
aut granulosa aut ampullosa aut [illegible]
aut alba spuma [illegible] vetustate
significat [illegible] aut grossitiem. Subtilis aut
[illegible] ampullosa significat dolorem [illegible]
[illegible] capitis alba [illegible]
[illegible] granulosa aut [illegible]
[illegible] ista non [illegible] motus et
agitationis. [illegible] circulus [illegible]
[illegible] aut [illegible] dolorem significat capitis et
[illegible] longa fuerit [illegible] circulus
[illegible] regio est
[illegible] specialiter quia [illegible]
[illegible] significat et si sub
circulo apparent granula multa aut [illegible]
multa [illegible] quasi esset [illegible]
in stella [illegible] stella [illegible]
[illegible] spumat [illegible]
[illegible] non [illegible] ascendentia vel descendentia
[illegible] ad [illegible] significat ex
[illegible] et [illegible]
[illegible] ad pectus [illegible] sunt et [illegible]
[illegible] esset et sic [illegible] quae [illegible]
granula [illegible] aliquando [illegible] ad
[illegible] et [illegible] sub circulo et [illegible]
[illegible] quia iste est regio spiritualium
[illegible] aut [illegible] specialis [illegible] apparens
et si apparens [illegible] et si [illegible] status [illegible]
[illegible]. [illegible] et [illegible] quia [illegible] et urina
sunt [illegible] qui vult [illegible] et [illegible] qui
vult [illegible] est [illegible]
quia magnus [illegible] est
regio [illegible] et [illegible] sunt [illegible] quae sunt

[illegible] sunt [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] sicut [illegible]
[illegible] in [illegible] super
et [illegible]. Aliud signum est [illegible]
[illegible] circuli [illegible]
[illegible] ad [illegible] est [illegible]
[illegible] motus [illegible] et [illegible]
[illegible] regio sunt
[illegible] et partibus [illegible] aut regionibus
[illegible] et [illegible] illis partibus [illegible]
[illegible] si [illegible] ista sit si [illegible] ista sit [illegible]
[illegible] quia [illegible] est quia [illegible] sunt [illegible]
[illegible] et [illegible] regionibus [illegible]
possit aliquando ad [illegible] circulus non [illegible]
[illegible] urina [illegible]
[illegible] et [illegible] circulo [illegible]
parte supereminente in lateribus [illegible] est
[illegible] quod [illegible] et
[illegible] et [illegible] si [illegible]
apparet in circulo [illegible]
ille aut regio [illegible] per [illegible] aliquando
[illegible] partes superiores
[illegible] parte [illegible] et
partes inferiores ex [illegible] et [illegible] medio [illegible]
et ideo partes [illegible] quae [illegible]
ascendunt [illegible] et quia [illegible] et quae
a partibus inferioribus [illegible] infimo [illegible]
et [illegible] super [illegible]
urina non est [illegible]. [illegible] sit [illegible]
ta. Ut calor et spiritus exalare non [illegible]
quod aliquando [illegible] partes et [illegible]
[illegible] exalant calor [illegible] non est bene
[illegible] et [illegible] urina est [illegible]
[illegible]. [illegible] spiritus [illegible]
[illegible] ex [illegible] quod [illegible] quia [illegible]
aliquando [illegible] et [illegible] est quia [illegible]
[illegible] capitis [illegible] et spiritus
[illegible] viri [illegible] pueros et [illegible]
et [illegible] infirmitas [illegible] et [illegible]
[illegible] non [illegible] calor
et spiritus et quae sunt [illegible] urina [illegible] albus [illegible]
[illegible] et [illegible] si [illegible]
[illegible] quod si non [illegible]
[illegible] quia [illegible] et [illegible]
[illegible] regionibus urinae super [illegible] attestantur.
[illegible] quod urina [illegible] est [illegible]
regio [illegible] et quod urina
[illegible] est spissa circa regionem illa est [illegible]
quod tamen est [illegible] et [illegible]
non [illegible] circa est [illegible]
[illegible]. [illegible] circuli [illegible]
[illegible] magis [illegible]

questio

esse tacendum sicut dicendum. ¶ Sed contra: urina sit nuncius
fallax et videtur quod sic quia in morituris apparet
quandoque urina ut sanorum tota urina eciam
urina sit salubris et laudabilis. ¶ Oppositum dicit
theophilus quia urina est nuncius non fallax
quare dicendum quod urina adhuc quod sit videnda
[illegible] iuxta condiciones [illegible] diligenter
practice [illegible] distincte partes naturales et
non naturales [illegible] et omnibus [illegible]
examinatis [illegible] error et si [illegible]
cionibus observandis fiat [illegible] singulare
[illegible] et tunc dico quod si [illegible] morbi apparet
urina sanorum pessima est [illegible] sit quod natura
penitus nichil agit in materiam morbi et sic
[illegible] mortale [illegible] adiuncta [illegible] sub eius
differentia [illegible] urina alba designat
[illegible] adiuncta [illegible] capitulo
laborare [illegible] ita de aliis et ita
signo [illegible] urina [illegible] ut ass-
[illegible] illud [illegible] superfluitas
[illegible] interrogari [illegible] ¶ Sed contra

questio

urina sit colamentum sanguinis et videtur
quod non quia sanguis [illegible] colat et non
non sit urina [illegible] ¶ Postea si esset colatu-
ra [illegible] aquositatis non [illegible]
¶ Oppositum dicit ysaac dicens quod urina est [illegible]
et licet sit colamentum [illegible] est [illegible] non
aquositate et est [illegible] ¶ Ad argumentum
urina [illegible] aqua [illegible]
[illegible] in [illegible] non [illegible]
[illegible] sanguinis et aliis [illegible]
¶ Postea non est colamentum [illegible]
[illegible] dissimilare [illegible] cola-
mentum [illegible] colamentum est [illegible] urina
[illegible] De condicionibus observandis in modo

Condiciones [illegible] debent observari urine

[illegible] urinam [illegible] error [illegible]
[illegible] xxx. Prima condicio est ut uri-
nale sit de vitro [illegible] et clarum [illegible]
[illegible] aut color [illegible] aut uri-
nale [illegible] et [illegible] iudicium
urine. Secunda condicio est quod accipiatur urina
noctis [illegible] dormiat et si [illegible]
[illegible] in vase suo [illegible]
[illegible] urina [illegible]
quod est [illegible] Tercia post aliquantula hora
[illegible] si fiat residencia
et [illegible] distinccionem [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] hora [illegible] possit
[illegible] est

medicus [illegible] et [illegible] urina apportata
ad domum medici non est bonum medicum
[illegible] ut [illegible] est
[illegible] certa condicio est quod non [illegible]
[illegible] in sole nec in loco luminoso nimis nec nimis
obscuro et si [illegible] in luce [illegible]
[illegible] non cadit super urinale sit
[illegible] et [illegible] medicus sit [illegible]
visionis [illegible] et [illegible]
[illegible] cadit [illegible]
[illegible]
[illegible] aqua [illegible] aut [illegible]
iudicium [illegible] omnibus [illegible] quod illa
[illegible] et si [illegible]
[illegible] urinam [illegible]
[illegible] ut [illegible] distat [illegible] et
[illegible] iudicare de lapsu. Sexta est
ut [illegible] illius [illegible] urina [illegible]
et sanguinis [illegible] urinam [illegible]
et [illegible] magis remissa. Septima condicio
urina appareat [illegible] possit [illegible]
est [illegible] distat
[illegible] aut [illegible] lapsu
[illegible] aut [illegible] et
urina sit remissa [illegible] morbus [illegible]
[illegible] signum [illegible] distat [illegible]
[illegible] potest bene iudicare de urina [illegible]
[illegible] distat [illegible] et
[illegible] in [illegible] aliis. Septima condicio
[illegible] ut [illegible] et
[illegible] et [illegible]
remissionem [illegible] dispensa-
[illegible] lactantibus [illegible]
non [illegible]
[illegible] aut [illegible]
sed urine colorate [illegible] colores [illegible]
[illegible] aut [illegible] valde remisse. Octava
[illegible] delapsu [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
aptibus [illegible] colorate [illegible]
hyeme remisse et in aliis temporibus [illegible]
mediocres [illegible] in hyeme
[illegible] in estate. Decima
[illegible] ubi magis urinas
[illegible] civitatibus in regionibus frigidis
[illegible] et [illegible] iudicari
de lapsu. XI [illegible] adiecta aliqua
[illegible] sed [illegible] et [illegible]
et [illegible] et aliqua [illegible] lactucis
et [illegible] et urina [illegible] Decima
[illegible] urinam [illegible]

sicut rubar et cassiosa et [illegible] conse-
et rub et ita decalyx / Sed urina alba
remittit que ab omnibus talibus [illegible]
ab[illegible] medicus debet si caveat ut non incidat
[illegible] quo sunt ab officio
et arte quia hec exeat pestilencie et sub [illegible]
huius urine remissa et sub et laborantes
[illegible] huius interfecit / [illegible] sunt ab [illegible]
aut qui ira [illegible] hoc remittat gaudium
[illegible] reddit et [illegible] desperatam [illegible]
[illegible] abstinentia illi cum quod multum abstinet
huius urinam colorata et qui [illegible] faciat
remissa / xv vigilijs vigilare cum debet
urinam semper remittit / [illegible] alaba-
[illegible] cum labor [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] reddit / Si plus [illegible] remittit re-
mitti [illegible] debilitate [illegible] / xvi
ab[illegible] balneum aque sit remittit saepe
/ Sed balneum aque sit [illegible] / Si
nimis [illegible] remittit / xvii sunt ablutio-
[illegible] extenuati huius urinam [illegible]
remissa et [illegible] quod sunt quod [illegible]
urina debet esse remissa et [illegible]
et quod sunt [illegible]
missa et ista fallit medicum [illegible]
[illegible] diligenter / [illegible] etiam cum
urina remissa [illegible] debet esse re-
missa [illegible] quia gilbus [illegible] sit
opilatum et [illegible] que sunt [illegible]
et renibus et ponatur quod [illegible] vadit ad
[illegible] sit [illegible] multum [illegible]
[illegible] ad vias urinales vadit tunc
ad intestina et adducat fluxum ventris aut
excoriationem [illegible] et ita urina rema-
net remissa aut vadit ista [illegible] ad stomachum
et adducit nauseam et vomitum aut vadit
ad totum corpus et adducat hictericia aut
[illegible] ad cerebrum et adducit
frenesim / [illegible] etiam sit et [illegible]
[illegible] dimittit vias urina-
les et vadit ad alias partes urina est re-
missa diligenter quia [illegible] est [illegible]
[illegible] fuit et morbo [illegible]
urina multum [illegible] debet esse remissa
[illegible] dolore [illegible]
[illegible] est debilis et humores [illegible]
sine / Distinctione [illegible] urinam [illegible]
[illegible] et [illegible] ydropisi
[illegible] et sine [illegible]
urina multum [illegible] ergo non est [illegible]
quod ydropis sit [illegible]
[illegible] opilatur [illegible]
[illegible] et [illegible] et forti
[illegible] urina [illegible] / [illegible]

[illegible] debet medicus [illegible] ne decipiatur
[illegible] urine [illegible] est diligens
[illegible] est si [illegible]
fallax [illegible] est diligens [illegible]
xix sunt [illegible] urine [illegible] sunt
clare [illegible] quidam [illegible]
[illegible] et desiderata
et [illegible] urina est [illegible] et sor-
[illegible] sicut [illegible] / xx [illegible] sunt
[illegible] et [illegible] et [illegible]
et [illegible] et [illegible] et [illegible]
urina [illegible] est spissa et si [illegible]
tunc urina [illegible] magis clara [illegible]
sicut est [illegible] quae [illegible]
[illegible] urina [illegible] et [illegible] q[uesti]o
[illegible] ultra gilbus
[illegible] urina [illegible] et [illegible] sunt
[illegible] humores [illegible]
[illegible] et aliis
humoribus et hec fit duobus modis [illegible]
[illegible] sicut [illegible] humores [illegible]
et [illegible] in [illegible] urina ut
ab omnibus [illegible] / Sed non [illegible] potuit se-
parari quia adhuc sunt [illegible] ut [illegible]
[illegible] per angustias venas [illegible]
[illegible] et [illegible] vadit ad
[illegible] sicut [illegible] sunt [illegible] / Sed [illegible]
[illegible] cum [illegible] cum [illegible]
[illegible] et descendit ad vesicam et tunc
[illegible] et [illegible] sunt urina [illegible]
massa [illegible] quia adhuc
erat [illegible] et [illegible] humores [illegible]
sunt [illegible] sicut [illegible]
quia [illegible] massa [illegible]
huius et [illegible] / [illegible]
sola [illegible] quod [illegible] non [illegible]
[illegible] quod digesta sit sicut [illegible] sunt
[illegible] / [illegible] regimento super illa parte
[illegible] aut [illegible] / [illegible]
quod urina [illegible] attestatur toti massae quod
est [illegible] et spissa [illegible] super [illegible]
humorum [illegible] attestatur [illegible]
[illegible] super [illegible] attestatur
[illegible] / [illegible] est lactea
super omnes humores attestatur / Sed [illegible] super
[illegible] quod [illegible] illa massa
/ Si aut color sunt igneus rubeus tenuis
[illegible] attestatur super [illegible]
tota massa / [illegible] aut [illegible] sunt valde
[illegible] / Si aut urina rubea spissa super
[illegible] attestatur nulla tota massa
et quod [illegible] sunt valde [illegible] / Si aut
color [illegible] spissa [illegible] sit
[illegible] et ita [illegible]

et mitte super totam massam attestatur. Et quo post et quo partus. Sequitur Capitulum VI

De multitudine et paucitate urine

Urina multiplicatur aliquando ex xiiii causis per excessum cibi et potus absque eo quod corpus [illegible] habet multa superflua que in multa quantitate fiunt. Illud autem superfluum aut quod aliquis expellatur aut consumatur. Propterea sunt alii qui aliquando [illegible] sumunt parum cibi [illegible] habent multa quod calor fortis [illegible] consumit et si non sit [illegible] per sudorem et si non fit quod vapor superfluus includatur et colligatur in spiritus et minuatur et ita causatur [illegible] non superfluum expellatur [illegible] De ydropisi. Secunda causa potest multitudo humorum [illegible] cum humores multi et aquositas est aggregata in venis et toto corpore [illegible] aut aliquo fortificatur et mittitur istud multum [illegible] aliquam ad vesicam et ita urina multa potest attestari super multitudine humorum in venis et toto corpore. Tertia causa posset esse [illegible] cum primo est expellit humores superfluos ad vesicam per motum velocem et subitum et ita multiplicatur urina. Quarta causa potest esse liquefactio [illegible] corporis quia cum [illegible] est fortis et urina est multa non [illegible] alleviatio sed magis aggravatur [illegible] corporis liquefactio [illegible] virtuosior aut fortior totaliter virtuosa. Quinta causa urina multa in dyabetica passione aliquando [illegible] ita [illegible] quod attrahit totam aquositatem [illegible] urina sit digesta et [illegible] clara et tenuis sicut in [illegible]. Sexta causa potest esse [illegible] sicut est [illegible] aut [illegible] aut [illegible] agrestis aut vinum album quod multiplicat urinam. Septima causa potest esse [illegible] expulsionis aliarum superfluitatum [illegible] que augmentantur [illegible] et diminuta [illegible] augmentantur sicut est sudor [illegible] et [illegible]. Urina autem [illegible] per aliquibus causis [illegible] per [illegible] cibi et potus. Secunda potest esse multitudo [illegible] sicut est [illegible] aut sudor et ita [illegible] et [illegible] urina pauca et [illegible] fluxus ventris [illegible] potest esse multus calor [illegible] ut [illegible] est signum mortale. Quarta posset [illegible] ut [illegible]. Quinta causa potest esse mortificatio virtutis expulsive ut in proximis morti. Sex-

ta potest esse [illegible] strangurie aliquam causam stranguriam [illegible] vesice et ita [illegible] urina [illegible] et [illegible] nichil [illegible] frustra [illegible] dubio quod urina expellitur [illegible] superfluum sicut ego et sudor et ita urina et [illegible] est superflua [illegible] superfluum expellitur [illegible] et urina [illegible] superfluum [illegible] forma [illegible] est [illegible] quandam [illegible] aliorum [illegible] et [illegible] superfluum [illegible] simplex et [illegible] quod [illegible] simplex [illegible] urina non [illegible] simplex [illegible] dyabetes [illegible] quod non [illegible] simplicia non [illegible] plurime [illegible] dico quod urina [illegible] et [illegible] et [illegible] quod [illegible] simplex sicut aqua [illegible] et [illegible] non valet in ydropisi [illegible] et [illegible] sicut [illegible] plurime [illegible] et non malum signum est [illegible] diebus quibus [illegible] urina [illegible] post [illegible] humorum et [illegible] urina [illegible] est [illegible] admixti et [illegible] est [illegible] commixtis [illegible] formam [illegible] et urina [illegible] illa que [illegible] humorum [illegible] mixta et ita urina potest esse mixta et [illegible] mixta [illegible] forme ex [illegible] urina aut [illegible] simplex aut [illegible] est mixta [illegible] et [illegible] urina potest [illegible] dicitur. Capitulum VII

De pronosticatione per urinam

Primus [illegible] et [illegible] pronosticare [illegible] et [illegible] talis causa posset resultare quamvis

questio

questio

vii [illegible]

ita est quod urina in se cz pauca grossa
globosa et post venit mediocris in substantia
bonum est et cuius si in principio morborum
urina multa et tenuis et post erit mediocris
in colore substantia et quantitate bonum erit et hoc dico
est, quia urina in principio [illegible] digestionem nature et
multitudinem materie et oppilationem et mediocritas virtutis
urina super materiam significat quod fit mutatio per substantiam
hoc est bonum quia victoria nature significat et accessus
nature ad equalem dispositionem sanitatis hoc est bonum et hec
generalis regula posset dici quod quandocumque mu
tatio fit ab extremis usque medium et a malo ad
bonum hoc est optimum. Secundo pessimum prognosticum
proba urina conturbata et spissa cum sua
Dolore capitis aut putridum aut [illegible] aut
[illegible] fit ut plurimum et hoc decimo quarto talis urina
significat digestionem perturbacionem et debullicionem
et ad ista sequitur fumi elevatio ad caput quam
dolorem capitis causat actu [illegible] est morte
quod ibi est dolor capitis quia ibi apparuit
talis urina quam dolor capitis [illegible]
extra [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et posset [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] quod apparuit talis urina [illegible]
Dolor capitis [illegible] quod [illegible] habet caput [illegible]
[illegible] Secundo [illegible] est quod in urina fit
[illegible] consumptus quia talis perturbacio [illegible]
[illegible] et [illegible] et ita
[illegible] dolor capitis [illegible]
[illegible] ut plurimum [illegible]
quod [illegible] signa manifeste digestionis
apparuit in iiij die vij [illegible] fiet secundum [illegible]
[illegible] aut [illegible] signa digestionis [illegible]
[illegible] et manifestum augmentum et [illegible]
[illegible] et [illegible] est [illegible] quod ipsa morbi [illegible]
[illegible] [illegible] et
[illegible] quod manifesta signa digestionis apparuit
in x [illegible] quod [illegible] et calor laudabilis
[illegible] si [illegible] completis [illegible]
nubes rubea ut alba [illegible] significat [illegible]
in viij [illegible] [illegible] in x diebus [illegible]
complete. [illegible] morbus [illegible] est [illegible]
[illegible] complete [illegible] et hoc erit [illegible]
est [illegible] [illegible] signa apparuit et
[illegible] in morbis acutis quia [illegible]
morbi signum [illegible] sufficit [illegible] est
mutatio coloris [illegible] et [illegible]
est quia [illegible] subtilis pauca [illegible]
[illegible] significat hoc [illegible]
[illegible] quia [illegible] signa digestionis quia solus calor
aut [illegible] signa [illegible] quod [illegible]
[illegible] signa manifesta. [illegible] [illegible] apparuit quod
signa completa digestionis appareant in x [illegible]

calor laudabilis substantia laudabilis [illegible] laudabilis
[illegible] usque ad vij [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] signa completa [illegible]
nubes rubea. [illegible] decimo [illegible]
[illegible] xi / xv [illegible]
[illegible] debilitatis [illegible]
[illegible] longe [illegible] fieri [illegible]
[illegible] die [illegible] signa [illegible] digestionis [illegible]
[illegible] et apparuit in vij et [illegible]
[illegible] et [illegible] in x ut xi [illegible]
[illegible] et [illegible] in xx [illegible] signa
apparuit in x [illegible]
[illegible] morbi [illegible] usque ad signa [illegible]
digestionis [illegible] est [illegible] apparuit signorum
[illegible] digestionis usque ad [illegible] et ad hoc [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible]
et [illegible] pronosticat [illegible] quod
[illegible] pronosticatus et [illegible] annexa
[illegible] [illegible] super illa parte urina
[illegible] et rubeta et [illegible] ista [illegible]
[illegible] urina [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] urina multa
[illegible] est quod [illegible]
[illegible] urinales
quod [illegible] et [illegible] morbo [illegible]
[illegible] urina multa [illegible] [illegible]
bonum quia bonitas et fortitudo virtutis ex
pulsive [illegible] sit urina multa et
spissa [illegible] [illegible] si appa
ruit in die [illegible] sit [illegible]
quod debet [illegible] longe [illegible]
fiet hoc quia [illegible] si fiet [illegible]
[illegible] [illegible] quod in se [illegible]
[illegible] quieta et est male [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] quid si [illegible] est
[illegible] urinales et si est [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] fit quod
in urina [illegible] est [illegible]
[illegible] quasi [illegible] [illegible]
[illegible] aut si [illegible] apparuit [illegible] et
[illegible] aut [illegible] aut [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible]
[illegible] quod est ubi dolor ubi [illegible]
[illegible] est valde planum [illegible] fit quod
[illegible] [illegible] apparuit
[illegible] et si [illegible]
[illegible] apparuit [illegible] et [illegible]
[illegible] habitudine sit [illegible] urina
[illegible] est [illegible] [illegible]

intentionem et ypo in summa / Sed sit quod
aliquis multum mingit et parum assellat et
econverso et illud vz qui multum mingit parum
assellat debet vitare multum diligenter secundum
sunt vinum album petrosum brodium et cetera
et ita de aliis et debet uti oleribus cum
borraginibus spinargiis mercurialis et malvis
et ita de aliis ficubus et pomis cum pisce
grossis confractis et crassis de pane
et pomis et simplicibus levativis et mollificativis
et contra qui multum assellat utatur lubrica
tiva et vitare asperis et duris / Item sit ypo
contra ad debitum docuit provocare urinam
prima capitula quando in fine apparuit
in tenta sicut ad medium trici grossus
confracti morte proxima aut longior egritudo
sit secundo est quod ypostasis est lata et
acuta et rubea acuta egritudo sit terminus
cum sit ... ypostasis et talis signum
magis sit cuticum / Item sit quod urine sunt di
stantes ita quod hec apparet secundum dispositio
nis alterius contra de motu huius turbidus
sit quod licet non est sanitas uniformiter
agit ... duodecima debet
in provocare ... ad duo sola
urina nigra non est indigesta tunc sit p
dictum urina que est alba quod ...
sua non est in se digesta tunc et secundo ... ad
... et tunc ... et similiter est ... in urina
urina urina tunc est plurima saniosa sit quod
sanies ... veniat ... que sunt
degenerare corpus quod est in ea digesta sit
debiliter ... que ... saniosa ...
urine ... tunc ... non est digestum
et sit debiliter plurima venarum et ...
... homogeneorum ... est hic quod
sit materia ... in illis
locis et tunc sit ... fortis
fortitudinis et sit ... urina ... sit digesta
... et ... que sunt degenerare corpus
et secundo sic videas quod in urina reperitur ...
... super dispositionem ... et ...
que sunt ... et nigra ad certificandum
iudicia urinarum. Dixit ypo ...
... est ... et ...
in duo ... sit ... dicitur
et sit dicitur quod melior est urina que est
plurima saniosa urina que non est ita sit
... non est ... aut sit ad hoc
predicatum et secundo ... ad urinam ... urina
... est ultra elongata ... est
deterior ... corpus et quod urina est ...

aque sic ... et ... ypostasis ...
... est et urina est que ex subtilitate
et albedine sua ... est ut secundum ...
est mala sanie ... et ...
... debilitate ...
... ad urinam ... tunc ...
... est ... que ... sangis
est ... et ... de ...
que ... dispositionis sanitatis et
... et laudatum ... est
urina que bene ... est et ... est
... alba ... aut ... in
fundo vasis aut separatis in ...
aut ... in medio ... et ...
ad ... quod ... est
... est ...
... aut ... aut ...
aut urina nigra ... et ...
et fetida et ... et ... deterior
... urine ... est nigra et
deterior ... est aque ... et illud ...
quod ... urine valet sit ... et ...
... et urine completorum ... est ...
... tunc ... urina ... sit ...
... / Item dicit ... aliquando
... ad ... aut ...
aut ... quod urina sit ... est quod
urina ... sit ... in ... morborum
in egritudinibus vz acutis et secundo ... in
urina aut mali coloris ... sit ...
plurima sunt ... materia ... secundum
... et ... urina ... dispositionem quod
... mingitur multa ... parva ... quod
retinetur est ... pugne et laboris ...
et ... multa ... in acutis ...
... est ...
... ex ... Et ... urina
vadit ad ... partes corporis et ...
... aut ... ut ... deportaret ad
penetrandum aut ut ... est
non est ... ut ... vadit ... penetr...
... facit ... quod ... non
... non sit corpus mixtum ...
urina ad singulas partes non penetraret
... de ... ad ...
sit aliud nisi urina ut superius fuit
declaratum / Ideo dico quod secundum superius fuit
declaratum ... quod ... et ...
... ad ... talis ... vadit
... attracti et
alia pars vadit ad ... et ...
... sunt ... de
... Hec ... aut

questio

iste quem membra attrahunt sanguis et humores ut nutriantur et quod virtus in illis est adeo fortis attrahit illud quod est in illo et hoc est a complexione sicut magnes attrahit rubiginem que est in ferro et platam. Et similiter per quod etiam possit attrahi [illegible] attrahitur per illud quod mittit si illud sine quo non potest fieri mixtio sicut patet dimidicare quod non attrahit nec alter et cetera. Est virtus attractiva operans [illegible] sine dubio facit quia potest quod operans non est operans intellectus et quia sanguis non potest ire ad membra nisi prius subtilietur a caliditate que reddit ipsum subtile et liquidum. Non similiter iste modo liquidum sunt attrahit sanguis potest ita a complexione sanguinis qui aliter cum [illegible] non fiet possibile esse dicere quod anima attrahit sicut humor potest esse dici quod aliquis impellitur quod quidem potest compellit potest que [illegible] sicut patet superfluum posset esse dici quod aliquis potest movere non motum quia [illegible] simili proprietate qua attrahit amicabilis [illegible] quod sit aquositatis in fluctua magnetis potest [illegible] ad magnetem et ita [illegible] in membris ad membra et ita virtus in corpore cum fuerat non posset esse sine ea.

Dicendum ergo quod urina aliquo vadit per modum attractionis et per motum compulsionis. Et cum arguitur dicendo quod colera adiuvat aperiendo et urinam subtiliando et [illegible] colera sit subtilis [illegible] colera. Ad 2am dico quod vadit ut nutriat si vadit ut penetrare faciat. Queritur ab aliquibus de vena urine que dicitur concava aut [illegible] aut [illegible] epatis hec est in parte sui superiori aut in [illegible] hec est in parte sui inferiori et dubitatur [illegible] de hoc Damascenus nec quem [illegible] et exteriorem dicendo quod cum ista [illegible] sine [illegible] invenitur [illegible] quod vena non [illegible] gradatim [illegible] non accipitur si sine [illegible] est aliquis [illegible] et ita largius non loquendo urina.

Dico quod sine gradatione [illegible] ex [illegible] cum attractione et [illegible] quod [illegible]. Nunc autem locus sine quo est ubi humores [illegible] aut [illegible] in [illegible] epatis que vena dicitur [illegible] ab aliquibus [illegible] posset esse dici quod [illegible] epatis [illegible] ibi ultimo fiet maior aliorum [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] vena [illegible] epatis [illegible] manifeste [illegible].

questio

Capitulum viii de coloribus remissis cum substancia vigente adspissitive et demonstrative [illegible]

Color vigens ad remissionem

cum substancia vigente adspissitive [illegible] flegma [illegible] sit sine fortis remissio que [illegible] fit remissio [illegible] et [illegible] remissio [illegible] et spissitudo remissio humoris [illegible] cum aquositate et [illegible] color [illegible] ad lacteum vel [illegible] vel sub pallidum pallidum et subcitrinum [illegible] admixtione [illegible] [illegible] et [illegible] spissitudine [illegible] non indicant de se cum [illegible]

Dicendum [illegible] possibile cum esset quod ibi esse [illegible] si cum hoc non cognosceretur [illegible] urina [illegible] aut que [illegible] [illegible] et habundancia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et paucitatis appetitus fastidium [illegible] [illegible] [illegible] et capitis [illegible] et pigricia et pulsus tardus et mollis [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sola [illegible] [illegible] [illegible] et humiditas [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abstinencia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et ita [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] vigilie [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] est [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] qualibus et cum hec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum humiditate superflua [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] subalbidum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remissas [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et laxat [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] remissione [illegible] laxat et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cum multum nocet et proprie quod ita fundit
corpora terrestri minime quibus est ea verum
amaritudinis et abhominabilis est ponamus
gradu .2. in 2o loco propter calamentum et est
ta est sicut in ... et non conformat
et est fortis virtutis in minimis proporcionem
ad basem et ponamus et dicimus quod per prima regula
... figura est sicut ...
et quando ... et subtilitat proporcionem ad
... que est ... minimam proporcionem
... reprimat ...
... consumat ...
... alia ...
... est ...
... ad ...
...
3 m [illegible]

[illegible]

3 pat [illegible]

[illegible]

calidus ... partes ... loco
venit ... unde sunt pondera ...
... sex partes caliditatis et ...
[illegible]

Tercio loco ...

[illegible]

... pondere simplici ...

[illegible]

et idco [illegible] est hic quod principalis dosis est minima
apud habitantes in iiij climate ubi addit apud
habitantes in vj vel in vij climate nec
dico quod iste sit prima dosis sed approximata
propinquo nec dico quod sit simpliciter gradualis
et volo perfectionis sed propinqua ejus propinquior
et est intellectus quod [illegible] effectus ejus velle
quod talis [illegible] ostendetur et est intellectus quod
secundum dosim ejus de graduatione aequalitatis qualitatis
earum ita gradualis passionis qualitatis et licet
duplex et pluries intellecta quod [illegible] receptibus in
intendo gradualem quod forte in esset [illegible]
amorosum et valde tediosum sed hoc quod dicitur est
secundum extremum puncti Doctrina tamen graduacionis
in se non deficit in ex tunc modo [illegible]
in libello primo tamen et facilior modus
graduandi est iste [illegible] Invenies contrarium
recepta sit longa [illegible] quanta
quarta secunda prima dosis et tunc videbimus
demonstrative in quo gradu sit Et si est
magna quantitate videlicet [illegible]
dosis [illegible] et si esset secunda dosis quod
videlicet si sint ibi [illegible] alie et in ista
recepta tunc sunt dosis prima et quintam
ista et erit locus unius dosis Et tunc re
solvens parvulum et primam omnes par
tes qualitatis in prima [illegible] et [illegible]
alia et secundum [illegible] et humiditatis et tunc [illegible]
et si [illegible] calitatis illius dubitate secundum [illegible]
et intensio et frigidas [illegible] tunc erit [illegible]
separata Si autem una qualitas excedit alia
videlicet si qualitas excedens excedit du
pla partem et tunc [illegible]
[illegible] in aliis et si qualitas excedens ex
cedit quadrupla partem erit tota
intensio hic in 2o gradu Si autem qualitas ex
cedens sit in media [illegible] duplex
et quadrupla tunc gradus tercius erit [illegible]
[illegible] quod est [illegible] integritate
secundi gradus deficiente [illegible]
[illegible] si esset [illegible] et talis graduatio
sufficit datis quod [illegible] gradus
Si autem sint in proportione octupla tunc
erit in 3o gradu Si autem sint inter [illegible] et
[illegible] erit tota integritate tercii gradus [illegible]
[illegible] Si autem sint in proportione [illegible]
[illegible] Si esset inter [illegible] et xvj
tunc erit tota integritate quarti gradus et hoc
sufficit [illegible] possit Quod autem
graduationes est valde utilis [illegible] quod
in [illegible] habeo medicinam [illegible]
gradu [illegible] alicui gradui et si [illegible]
[illegible] addo [illegible]
et [illegible] gradu [illegible] si esset [illegible] gradu et

erit [illegible] qualitatum non deviis
dosibus esset [illegible] temperantur et reducitur ad
[illegible] sibi [illegible] pungere [illegible]
3 in [illegible] 3 in [illegible] [illegible]
3 i sicut [illegible] et [illegible]
dormitum Intellectus quod iste due [illegible]
[illegible] sed [illegible] magis [illegible]
[illegible] et [illegible] magis [illegible] et
[illegible] est [illegible] sunt [illegible]
sed [illegible] magnum [illegible] habet [illegible]
non plus sunt ibi [illegible] 3 et [illegible]
[illegible] sunt faciles [illegible] pars [illegible]
sunt ibi [illegible] [illegible] erat
[illegible] et [illegible] sunt ibi [illegible]
[illegible] que sunt in antidotario [illegible]
[illegible] corpus non in [illegible] et [illegible]
[illegible] aperiri [illegible] habebe
[illegible] necessariis [illegible]
medicinarum pauca dicit quod [illegible]
[illegible] Tertium [illegible] videlicet
[illegible] Tertium [illegible] questio
[illegible] acutis et [illegible]
[illegible] secundum [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] dicit quod [illegible]
in [illegible] est vapor [illegible]
[illegible] est ibi [illegible] albi est
[illegible] plus est ibi [illegible]
et [illegible] et
[illegible]
[illegible] necessitatem [illegible]
est [illegible] et [illegible]
est [illegible] solo [illegible]
aut [illegible] partes [illegible]
[illegible] adhererit [illegible] paulatim
[illegible] aut [illegible]
[illegible] erit [illegible] [illegible] solo
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] sive [illegible] sive
[illegible] [illegible]

De coloribus remissis ab albo usque
ad citrinum cum substantia spissa [illegible]

Isti colores remissi cum substantia spissa
[illegible] est
quod [illegible] est [illegible]
est [illegible] incipit [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] quiete

et modica forte guttula est inspissata
[illegible] non subsit multe sicut est fleuma naturale
et isto agitur hic et est fleuma dulce
et est fleuma salsum et est fleuma vitreum et ita
de aliis et de istis aliquid dicemus in futuris
et secundum diversitatem specierum diversificantur signa
et cura alia et alia diversimode et cura
secundum diversitatem loci ubi putrefit in aliquo
in una febrem contra istam viscosam multum ad
[illegible] putrefit in isto vasis locorum vicina
cordis et est tanti periculi quod inficiat
[illegible] pox et est febris alia quedam que
vocatur diurna et que matutina et ista
valde est mala et est quedam que affligit
de v. diebus v. diebus et quedam que appellatur
longa que consistit quedam [illegible] et sequitur
et que [illegible] sicut [illegible] et aliis
[illegible] secundum diversitatem
[illegible] vero est alterata aliud plus
aliquid [illegible] et diversificatur cura secundum
diversitatem temporis morbi tunc [illegible]
aut [illegible] morbos secundum [illegible] xi. [illegible]
[illegible] sunt aliqua [illegible] et aliqua
[illegible] morbi et aliqua ab accidentibus
et aliqua cura sunt ab omnibus [illegible]
[illegible] distractione et [illegible]
et putredine [illegible] sunt
[illegible] viscosa [illegible] putredinis fortis est [illegible]
et [illegible] plus [illegible] in putredine et [illegible]
[illegible] ad [illegible]
sit multum [illegible] ut dicitur cum [illegible]
[illegible] longo multum [illegible]
[illegible] apponatur ergo in
principio cum que [illegible] p. i. [illegible]
[illegible] radices brusci sparagi [illegible] apii ana
ʒ ii. [illegible] marcio for
tissimo [illegible] albo [illegible] sunt
[illegible] deinde appona
[illegible] fortitudinem [illegible] ergo [illegible]
[illegible] palliditatem [illegible]
[illegible] ana ʒ iiii deinde apponatur cum
et [illegible] absinthii
foliorum [illegible] ana ʒ. i. deinde
appona [illegible]
[illegible] brusci
[illegible] sparagi ana [illegible] ʒ iiii deinde appona
aliquam confortativum [illegible] rosarum [illegible]
[illegible] florum borraginis florum buglosse [illegible]
[illegible] coriandri [illegible] in
aceto ana ʒ. iiii et fiat sirupus [illegible]
[illegible] aut [illegible] debilitatis in
// [illegible] ʒ iiii [illegible] ʒ iiii et fiat

[illegible] vacuitas impediret [illegible]
ʒ [illegible] et apponatur [illegible]
sirupus [illegible] sicut pupilla [illegible]
[illegible] additis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] deinde purgetur
[illegible] agarici aloes [illegible] ana ʒ. i.
[illegible] ʒ. i. [illegible] [illegible]
[illegible] mastici foliorum [illegible]
[illegible] foliorum et absinthii [illegible]
[illegible] ana ʒ [illegible]
[illegible] ad [illegible] et fiat massa [illegible]
[illegible] ut plus [illegible]
[illegible] sicut [illegible] et dantur
[illegible]
[illegible]
[illegible] et est [illegible]
[illegible]
[illegible] quod est [illegible]
et si [illegible] admixta [illegible]
[illegible]
[illegible] ʒ. ii. [illegible] ʒ [illegible]
mastici [illegible] ana ʒ. i. [illegible]
[illegible] et [illegible]
ut plus [illegible]
aut fuit [illegible]
[illegible] purgetur cum
[illegible] sambuci usque ad
[illegible] et si fuit delicatus
detur sibi de aqua distillata de floribus
sambuci et [illegible] cum [illegible] fuit [illegible]
[illegible] detur sibi [illegible] cum [illegible]
[illegible] et [illegible] fiat multis
vicibus [illegible] que fuit [illegible]
[illegible] ad venas [illegible]
[illegible] quod aliquando [illegible]
[illegible] est medium [illegible] venas [illegible]
et [illegible] ergo [illegible]
[illegible] ad [illegible] est [illegible]
[illegible] ad [illegible] mittere [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] aut [illegible]
est [illegible] et alia [illegible]
alba aut [illegible]
venit usque ad venam [illegible] que est
[illegible] et [illegible]
[illegible] qui [illegible] mittere
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ad venam [illegible] dubitationes
[illegible] circa [illegible]

De doloribus [illegible] cum fleuma [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

Urina lactea vel karopos vel

glauca vel subtilis [illegible] pallida cum substantie [illegible] tenui [illegible] est sine se sit aut [illegible] ad [illegible] est [illegible] est [illegible] vomitus [illegible] que [illegible] ibi [illegible] plus [illegible] est [illegible] et [illegible]

[illegible]

C. xi. de urinis remissis cum substantia tenui et residentia globosa et [illegible]

Urina alba vel glauca vel

pallida cum substantia tenui et residentia globosa [illegible]

[illegible]

splenis et epatis et renibus provocat urinam et
valde competit b[ene] valeriana est competit quia
est calida et sicca in secundo gradu et plurimum aromatica
vel digeratur [illegible] secundum dictum quod digerit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum dya-
[illegible] [illegible] et addatur [illegible] [illegible] [illegible]
aspectus [illegible] | [illegible] aliud [illegible]
[illegible] [illegible] et addatur dyacimine [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
modum [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] .3. euforbii mastices [illegible]
nardi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et fiant pillule euforbii [illegible] [illegible] quia
calidum et siccum est in iiij° gradu et evacuat
flegma grossum viscosum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] die ac nocte in [illegible] et
[illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] | Si autem [illegible]
[illegible] [illegible] eupiala vel lipparia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] calor et frigus
[illegible] [illegible] esse cum flegma [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] | Si calor et frigus [illegible]
simul esse in toto corpore [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] eupiala [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et ultra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
esse cum [illegible] morbus [illegible] et [illegible]
toto corpore [illegible] [illegible] [illegible]
altera [illegible] [illegible] que [illegible] et [illegible] ad
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] possibile
est duo contraria [illegible] [illegible] in ultra [illegible]
[illegible] in eodem [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible] quod
duo contraria [illegible] [illegible] [illegible]
simul dicit quod contraria [illegible] actu [illegible]
in eodem susceptibili esse non possunt [illegible]
[illegible] [illegible] vel quod unum sit actu et
aliud [illegible] vel quod unum sit [illegible]
[illegible] aliud [illegible] [illegible] unum sit
[illegible] [illegible] et aliud [illegible] [illegible]
| [illegible] est aliud non est [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] non est [illegible]
[illegible] [illegible] implicaret contradictionem | Si
autem implicaret [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] non [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] | [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est impossibile [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] contraria cum approximata agunt
ad invicem [illegible] agit cum unum [illegible]
[illegible] impossibile est quod actu in eodem susceptibili
[illegible] [illegible] cum unum [illegible]
alterum [illegible] [illegible] possumus [illegible]
[illegible] [illegible] dicens quod [illegible] [illegible] et
lipparia non sunt [illegible] [illegible] calor
est [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] dicens quod [illegible] non est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est quasi [illegible] et aliud quasi formale
[illegible] dato quod [illegible] essent [illegible]
[illegible] et [illegible] non cum approximarentur unum
agit in alterum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] esset in alio [illegible]
| [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
corpore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aqua [illegible] magis [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] venit subito | [illegible] [illegible]
esset [illegible] aqua [illegible] [illegible]
[illegible] aqua [illegible] magis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] esset [illegible] quod [illegible] [illegible]
mutacionem [illegible] et [illegible] magis
dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de mala [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ¶ [illegible] de urinis
tenuissimis cum substantia tenui absolute
et [illegible] [illegible] et [illegible].

Urina alba vel glauca vel
subpallida. Albe tenuis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
non sit [illegible] [illegible] [illegible] indigencie et
[illegible] [illegible] [illegible] causat [illegible] [illegible]
est calor remissus cum [illegible] sit
[illegible] [illegible] est tenuis cum [illegible]
sit quod [illegible] [illegible] [illegible] causat
[illegible] colore cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] causat colorem [illegible]
cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] viscosum [illegible]
corpula [illegible] et [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] non est quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] accidentibus quod [illegible] est
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et dolor [illegible] [illegible] [illegible]
in sinistra [illegible] in [illegible] corporis [illegible]

nocte sompnia flava turbida cum aliis
quartis vrina pt sicc. diuina nulla vitalis
sine se pulsus esset quod ex quotamanam
pellatam adesset aut quartana aut per
tisis si talis vrina esset apud eum quod p(er) yo(cra)
toleravit multum et potuisse medicis scripti
in mente accessionem secundum unctionem quod
in tali vrina nisi cum aliis signis (Studeas
vel est in curatione medicina multe sui set sic
cum se quod apud medicum dicitur medicina nis
forcia (Primo quod digeratur materia cum oximelle
dim(inuta) diuretis simplici purge(tur) cum de
coctione florum borraginis et foliorum sene et epi
thimi et consimilibus (Secundum dieta cum oximelle
et quod digeratur cum dya sene et dya borraginis
aut cum diaplagma (Secundum digeratur cum
oxillis scilliticis et purgetur cum yera ruffi
et cetera paulatim secundum ad consuetudinem
post digerere materia complicationem modum (Recipe radicis
petrosilini foeniculi brusci spargi quinque media
in corticis sambuci fraxini genestre
corticis thamarisci et capparis et yrapsha
in fistule ana ʒ ii et cetera si non sint
sicce recipe die nocte in albo pomo
et fiet sic recipe in aceto fortissimo
et si non sit sic recipe bothanice vite camme
dr(eos) camepitheos gencitane ana ʒ i in
istis cum sece super talia et spica in quo
quod (Si non esset sic ramina istorum
et addas ista scolopendria empatorum
lupuli custus citrone capillis
veneris pulli ana ʒ iii (Secundum passim
ista adde cum sic ut sine sic Recipe florum
borraginis florum buglosse antos florum
neuphar scariole ana ʒ iii et si est
sine ficcitate cum melle et si est tibi
fe(bris) conficiatur cum pane de zucker et
addatur iiii par. fe. fe. ana ʒ iii quod si
tamen quod diuisio sirupi melius est cum
sic ut sine sic (Secundum purget sic sine
fuit cum sic ut sine sic (Recipe florum borraginis
florum buglosse foliorum sene foliorum
malue epithimi cuscute sum tres fragis
cum rinus passerum mirobalanorum
ana ʒ i fiat decoctio cum sero caprino
et decoctum coletur cortices mirabol
emblici bellirici ana ʒ ii sive fiat
lento igni et coletur et collatur addatur
lapis armeni ras. albuti ʒ i et detur
cum aurea (Accipiatur post dubio
curatur cum sirupo acetoso si primum
catholice media reubarbari in modica

hoc cum facit friacios corporis indisposita sicut
tarde quod dicitur eius quod sit disponitur cum suc
cinctis et datur de mane et continuatur et
si est bonum regimine et corpus bene indispositum
ipsum curat post dubio alii quod illius
corporis (Iterum vtique vrina descendat causa ra
morbi et videtur quod sit quod materia morbi quod
sanatur per vrinam et hoc non esset nisi vrina
descenderet causa morbi (Respondeo videtur quod
tempore sanitatis videmus et habemus quod
tamen non est morbus quod videtur quod non desce
deret causa morbi sed alibi dicitur quod aliquando
descendit sed tempore sanitatis tamen aliquo
tempore aut quousque distinguo quod aliquis morbus
est possibile et aliquis est debilis et materia morbi
multa venenosa et talis causa non non aliquando
in vrina morbus sed quidem sit ad minus alibi
et sic propter vrinam apparet laudabilis in colore
secundum et hyppostasi et hic patiens moritur
secundum vidimus interrogationem descendit a corpore
propter et cum a morbo (Aliquando videtur
et fortitudo acutissima fortissima et tunc
quod non curat de corpore quod quasi non datur
et tunc totaliter non quasi tollitur sic super
materia morbi et tunc esset magna mali
cia talis dico quod non per corpus
digerere non est de quantum non ut propter
administrationem medicinam quod sicut propter
videmus prima digestionem et tunc non
et tunc distributa assimilat et expellit et dicitur
modicum valde de corpore et vrina in vrinali
melior apparebit (Sed aut morbus et cetera
habet se medio sed quod vtique quod agit et per vrinam
descendit a corpore et materia morbi (Tempore aut
sanitatis descendit et tempore morbi quando
cum virtute forti quod totaliter a morbo et
ita vrina disponitur super medicinis aliquando
et sic patet sed solo dicitur C. xiii de doloribus
renum cum sabulo tenui et contentis
arenosis et profundo residentibus et de cura
lapidis sequitur

Si contenta vrine appareant

multo tempore et subito defectione sine multi
disposita cum vrina alba tenui lapis de
renibus sit cum dolore partis pudendis (Si
vero sint alba contenta cum sedibus quod di
renibus lapidem directa sit et tunc
patitur dolorem de pectore et de ventre
lege vilis et permixtum de collo vesice
et quod appetit mingere appetit et assellare
(Recipe de uxoris seminibus coruptis
cum succo liquiritie corticis sambuci

et appetitus excitabitur et purgabitur. cum bdellio
ammoniaco et aceto et fiat sicut sequitur
Oz si urina est tincte rubea aut fiat
ursus rubeis deinde frangatur lapis. Presertim
te mane quae praestat et cum tritis
per aliquot dies. secundum sanguine saxifrage
pinelli milii solis petrosilii semen
an. ʒ. iij seminum urticae passule mundate
an. ʒ. ij pistentur cum aqua albo et fiat
decoctio aut apozima aut sirupus cum zuccaro
et est intelligendum quod semper minus
si urina est mediocriter dicto
debilis corpore purgato et bona dieta
supposita et zo urina digestionis et oximellis
alio et postea continuetur ad medicamina
et ita dimittens et fiant reliqua que
dicta sunt superius. Tertia cum contraria
sit urina et ruffa quod fit cum ypostasi que curatur
ydropisi et que in medio et desiccantur
aliquid. Prima ratio quod urina est aquosa
et talis sed sicut et dicit quod puerorum
se est subtilis et sic cum non sit ita quod
species aque sunt pallidus uirens quamvis est
calore ex frigiditate quando si quasi et
pauca et si sanguis erit plus et ita
caliditas, et sic medicina. Si autem ex pilis
digestionis est ea et sicut et si plus
desiccate erit flava Ruffa et similiter et plus
est cum argumento, debilitate quod in curatur ydro-
pisi si urina iuvenis et sanum qui urina
bene regimine et si urina spermatica
to et petrosi et tredecim etc. et iterum
cum spumis tunc illius urina esset melior
hoc in curatione ydropisi si sit actu
aut venter absconditur. Unde secundum dicta quod
egidius intelligit de urina vitalis in
homine regitur et tunc facile vivere valet
ad unus et illo non omnibus urina declaratur

Capitulum xiiij de coloribus remissis cum substantia
spissa obscura et de curatione ydropisis
ex causa frigida.

Prima remissa cum substantia spissa
et urgente ad spissitudinem cum colore obscu-
ro significat lentam flatuosam ydropisim ex defectu
hepatis sed et hoc corpus quod talis color
obscurus fit ex grossa longo tempore durante
et pauper colores et sanus fit curatio
summa abstinentia cibi et potus et
potissime potius curat et quod ultimo
coniunctio postquam fit potus pulchre et valet bro-
dia et mensura mediocri quia illud accipit
mollis laxativa urina et frigidis. Curatio

media cortices sambuci pertusa cum co-
quitur permixta et contrita et fiat trochiscus cum media
in corticis sambuci et florum et distilletur
palliolus et fiat aqua tunc et spica narda
seminis, talis aut cassie fistule cum maurelle
an. ʒ. ij. masticis an. ʒ. j. et fiat pul-
vis et vini quod decoquatur cum illa aqua mane
et sero accipiatur. deinde purgetur cum bdellio
Deinde stuphetur in stupha et stillicidiis cum
balneis et emplastri cum ebulis et sedeat for-
titer aut in furno aut in fimo aut ut
diximus igneis aut in arena calida aut
in balneis naturalibus. Confectio agrestis
unguentum album supra multum in balneis
aque marine valent et si non haberi valet
fiat artificiale cum sulphure. Tertia questio
istius aqua urina fit dualis et ut
quo illud cum illa est tum parva est
albinus quasi continuo dicit autem
hoc et dicit aut hoc et pz cum vanus
languidus corporis fit. Ratio quare de
inutilis duabus tamen aut quo adiungit
quandoque et sequitur actualis est quod apud doctores
si ad eo quod si quo adiungit tunc contrarie
actualis quod dualis. Si tunc intuitu fuit
singularis tunc est dualis si quo adiungit
et contra. Si autem res fuit propter unam sicut
calor actualis quod tunc de urina dualis patet
quod albinus singularis de quod cum adiungit
quod ea dualis generatur et per contra quod
unam propter unam fit et tunc cum argumento quod albinus
quandoque dicitur et est dualis quod adiungit
propter est dualis quod adstricta. Capitulum xv
de remissa cum substantia spissa et
de fe et de curatione litargie

Prima remissa in colore cum substantia
spissa et signum litargie fit et sapiendum
lingua parte capitis et cerebri sed sequitur
est quod oculi sunt multum grossi et semper dor-
mit ita quod cum magna difficultate
excitatur et iacet supinus. Curatio cum primo
rasatur caput et ungatur cum oleo sicut
pulveris ʒ. j. aceti albi ʒ. ss. olei
rosacei ʒ. ij cere quod sufficiat fiat unguentum
et de unguento recipiendo ut recipiatur cum
et hoc fiat qualibet ut impediatur angustia
egritudinis deinde fiat clistere et solvatur cum
benedicta ʒ. j. et si et si non fiat fiat
clistere multis vicibus deinde fiant fri-
cationes fortes et dolorose. Cum sale et
aceto et testa fiant sic cum intensissima
die ac nocte deinde post tres dies

[illegible]

Capitulum [illegible] urina alba de colore et substantia tenui cum se[illegible] et de curatione [illegible]

Talis urina significat [illegible] quod [illegible] prima causa

[illegible] urina apparet alba propter 3es causas aut [illegible] aut [illegible] est opilatum [illegible] et potissime [illegible]

[illegible]

et medicina [illegible]

[illegible]

Capitulum xviii
de colore subcitrino aut rufo aut subrufo et substantia mediocri tenui aut mediocri spissa et de coloribus consimilibus omnium

Postquam determinatum est de coloribus [illegible] colores [illegible] quum alia et alia [illegible] aliud et aliud sunt et [illegible] plus [illegible]

[illegible]

in mediocritate colorum mediocrem in subtilitate
sit et secundum mediocritatem color citrinus sit
et si vergit ad spissitudinem flegma salsum et si sit
spissa absolute flegma dulce sit obumbratio
et liquor sunt secundum remissio aut est ex compre-
ssionis interioris corporis calidi vel nihil dum
significatur et ista sunt dum statum temporis
morbi ista aut indicia sunt contraria
et pro ut plurimum | Ex istis quod vi cautione
eligitur urina subcitrina in calidi medio
et tenuis in flegma dum fluxus acetosi sit
propter quod est secundum se et sicut se et secundum se incipit
ad complexionem et febre [illegible] et
est ubi color lucidus [illegible] | Urina
digesta in ad [illegible] composita et sine
defectu sit et purgetur ad paroxismum et [illegible]
[illegible] acute [illegible] ad [illegible]
et lapidis [illegible] | Colores [illegible]
magis ad mediocritatem quod ad mediocritatem
tenuis calidus [illegible] sit [illegible] aut
ista colera [illegible] plus et colera in medio
[illegible] coloris [illegible] medio [illegible] secundum sine
flatus spissitudo [illegible] sit [illegible] quod est
secundum [illegible] sit [illegible] quod remissior urina ista
aut ad [illegible] in colera [illegible]
et [illegible] aut [illegible] aut
[illegible] iste due species [illegible]
[illegible] ad ex adusta [illegible] et [illegible]
adusta digeritur aut [illegible]
et sinthomata [illegible] et [illegible] acetosi et [illegible]
ad paroxismum et [illegible] urina
citrina ad flegma mediocre dum [illegible] sit
Ista [illegible] causatur ex complexione [illegible]
[illegible] et flatus et [illegible] est ad secundum
est magis intensa et obumbrata et
[illegible] acuta [illegible]
quod per remissionem [illegible] appellatur [illegible]
[illegible] digeritur in ad [illegible]
[illegible] composite et simpliciter | [illegible]
et curatur ad [illegible] et [illegible]
[illegible] et paroxismum et [illegible]
[illegible]
[illegible] flatus [illegible] urina
subcitrina aut citrina aut rubea aut
subrubea ad flegma vergente ad spissitudinem
flegma salsum sit ista urina causatur aut quod
sit flatus [illegible] aut quod flegma in [illegible]
[illegible] corpore remisso et
flegma [illegible] | Si aut [illegible] flegma [illegible]
venerit [illegible] intensa esset magis
[illegible] et [illegible] est [illegible] colores esset [illegible]

[illegible] magis [illegible] flegma magis spissa [illegible]
[illegible] adustionem et est
[illegible] et obumbrata sit acuta [illegible]
[illegible] et est [illegible] corpore | Digeritur
[illegible] ad [illegible]
[illegible] et pur-
getur ad [illegible] et paroxismum [illegible]
[illegible] et [illegible] | Iste aut [illegible]
[illegible] digestus [illegible]
[illegible] et [illegible]
et [illegible] que [illegible]
[illegible] urina rufa [illegible] ad flegma spissa
flegma dulce sit et si est sicut secundum est [illegible]
magis tenuis et si ad secundum est [illegible]
et obumbrata et [illegible] est fetidus
et [illegible] et [illegible] dolor capitis
et incipit affligere in [illegible]
vehementer [illegible] propter [illegible]
et propter [illegible] flatus et est [illegible] propter calorem
[illegible] est fetidus et [illegible]
et urina | [illegible] quod fiat flegma et
[illegible] et [illegible] digeritur [illegible]
[illegible] et [illegible] et pur-
getur ad paroxismum et [illegible]
et [illegible] digeritur urina ad [illegible]
[illegible] in [illegible] quod addatur [illegible]
[illegible] et [illegible] | Urina
rufa [illegible] spissa [illegible] medica
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] acuta secundum [illegible]
[illegible] magis
[illegible] dolor [illegible] magis
[illegible] | [illegible] fiat flegma
[illegible]
[illegible] urina [illegible]
[illegible] si [illegible]
[illegible]
[illegible] 3 1 [illegible]
[illegible] 3 [illegible]
1 [illegible] 3 [illegible] fiat [illegible]
[illegible] 1 3 [illegible] et
[illegible] pauca
[illegible] pectus [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible]
et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] pectus [illegible]
[illegible]

questio

aut colatio sursum in lacte cuiusque
aut si esset minus delicatus aut debilis
coagula in liquido pulli ubi sunt per
frigidum. Tertium. propter quod urina mixta terreis
possit postea inspissari. et unde quod non
propter inspissatio nec fit nisi propter tria
aut propter calorem consumentem partes subtiliores
aut propter frigiditatem constringentem aut propter
alterum vel commixtionem bullarum et istarum causa
est quod cum terreum non [illegible] inspissandum
per aut darum ut in [illegible]
[illegible] in constantia inspissate propter [illegible]. quod
istarum occupatum [illegible] et non
videmus propter [illegible] admixtione. Et quare illa
inspissatur. Septimum quod dicit quod
aliquid magis urina semper et post
inspissata et ita [illegible] digeris [illegible]
[illegible] aut esse aliqua fortis mix
ta cum aquositate esset [illegible] aliquibus
ventus est mixtus cum ista sed
et inde [illegible] [illegible] et per [illegible]
dicta est et ventus clarus non [illegible]
propter dispositionem [illegible] mota [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vadit ad locum [illegible]
ut magis grosse partes admixtis [illegible]
magis leves superius et ita videtur
nobis [illegible] quod [illegible] quod non apparebat
[illegible] [illegible] multum accepit [illegible]
[illegible] [illegible] digeris [illegible] incipiant [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] potuit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] minorem locum occupans [illegible]
[illegible] esset [illegible] [illegible] [illegible]
sicut in aqua bulliente [illegible]
[illegible] propter [illegible] // Capitulum
xviii de urinis significantibus
[illegible] et in [illegible] [illegible]

Urina subrussa aut rubea
mediocris spissa minor [illegible]
[illegible] ad maiorem spissitudinem et ruborem
et liuorem medium sit si [illegible]
[illegible] remissa [illegible] spissa [illegible]
maiorem [illegible] sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et 2o [illegible]
et [illegible] ponit isti [illegible]
alios [illegible] iiij species [illegible]
[illegible] est ex cotidiana que separatur a terciana

Secunda est ex cotidiana que non separatur a terciana
Tercia species est ex cotidiana que non separatur
et terciana que separatur Quarta species est ex
cotidiana que separatur et terciana que non
separatur. Quintus [illegible] [illegible] ponit tres
species prima species est ex cotidiana [illegible]
[illegible] separatur et terciana que separatur Secunda species
ex terciana que non separatur et cotidiana
que separatur Tercia species est ex quartana que
non separatur et terciana que separatur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et magna mutatione mutationes aut
magne [illegible] [illegible] est mutatio regiminis
sicut in aliquibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] calidis et multo [illegible]
[illegible] et allea et [illegible] [illegible]
[illegible] longo tempore multum [illegible]
[illegible] [illegible] multum calidis [illegible]
[illegible] actu [illegible] calidis statim [illegible]
[illegible] multum [illegible] aqua [illegible]
et [illegible] et ita de aliis [illegible]
[illegible] vite Secunda est mutatio [illegible]
[illegible] est [illegible] et [illegible] frigus et [illegible]
aut [illegible] mutatur [illegible] ad autumpnum et
[illegible] et ita de aliis Tertia mutatio etatis
[illegible] fit mutatio a pueritia ad iuventutem
et [illegible] ad senectutem et ita de aliis
[illegible] [illegible] febribus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] et aliis et aliis et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et varie
et in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
valde multe et varie et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] valde plura [illegible]
[illegible] et [illegible] multiplicatur [illegible]
regimine [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et varie [illegible] [illegible] valde [illegible]
omnia hic [illegible] non [illegible] Signa [illegible]
[illegible] non est ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] simplicium febrium aut
simplices [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
nisi [illegible] [illegible] [illegible] et multa [illegible]
[illegible] est [illegible] que [illegible] [illegible]
non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible]
et [illegible] [illegible] ad [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] aut [illegible]
incipit in [illegible] [illegible] et [illegible]
est [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]
et est [illegible] et [illegible] et [illegible]

et flegma [illegible] fit aut(em) interea venit ad maiorem
consolidacionem. Est enim causata frigiditas
v(e)l humor q(ui) medulle ossium [illegible]
xii. ad augmentum ad pulmonem [illegible] q(ua)m
ergo complicant(ur) humores et q(ua)litates affliget
in q(ua) hora aut(em) q(u)o die humor ferit [illegible]
talis paroxismos facile p(otes)t cognosci q(uia)
accessio quelibet tenet sue n(atur)e legem et
paroxismi analogia [illegible]
veniat in eadem hora duo paroxismi disparate
materie difficile est cognoscere [illegible]
in diebus fit q(uo)d non apparet nec [illegible]
ille. Et ideo est quidam paroxismus [illegible]
ubi tunc non est frigus neq(ue) rigor [illegible]
humor si [illegible] accipiam(us) [illegible]
q(uod) accipiam(us) primum [illegible] est flamma
[illegible] extra tunc [illegible] flegma est fit molli
lenta pulsus inordinat(us) agitacio
[illegible] et quidam [illegible] venit parox(ismus)
cole(rae) incipit [illegible] et [illegible]
inflamacio et vigilie et sitis [illegible]
[illegible] et vomitus et tunc [illegible]
fit lenta tunc [illegible] p(ro)p(ter) fit [illegible]
[illegible] non [illegible]. Et venit q(uod) ista
[illegible] putrefiat [illegible] ista signa sunt
valde confusa et putrefacta si non [illegible]
Si aut(em) [illegible] in [illegible] tunc [illegible]
signa [illegible] sive [illegible]
[illegible] debilitatem
et [illegible] fit lenta et [illegible]
et [illegible] putrefacte usq(ue) ad [illegible]
[illegible] sitis et p(ro)p(ter) [illegible] venit vigilie
calor et [illegible] tunc [illegible]
[illegible] p(ro)p(ter) [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] admixtione cole(rae) et flatus [illegible]
[illegible] putrefacte [illegible]. Si aut(em)
ambe putrefiunt [illegible] facile est
cognoscere [illegible] parox(ismus) [illegible] et tunc est
valde confusa. Et tunc veniat ad [illegible]
[illegible] dico q(uod) tunc cole(ra) est intra vasa
et flegma extra. Et tunc fit continua est [illegible]
[illegible] et calor et siti et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] venit
parox(ismus) fit [illegible] tunc [illegible] frigide
et [illegible] et [illegible]. Et tunc veniat ad
[illegible] difficile cognoscere valde [illegible]
[illegible] p(ro)p(ter) [illegible] et timor

et [illegible] et q(ua)ntitas in p(ar)te sinistra
et flegma [illegible] et tribulat et [illegible]
et vigilie et fantasie multe et [illegible] multa
[illegible] paroxismo. Et est [illegible]
et sitis et calor et vigi(lia) maior et [illegible]
[illegible] et sudor non est ita bona [illegible] nisi
[illegible] ad simplicia et si sint [illegible]
[illegible] et confusio et [illegible] tunc signa
[illegible] unius ad alterum et non potest
[illegible] sine studio et [illegible] et [illegible]
infirmi [illegible] visitacione. ¶ [illegible]
[illegible] possum dicere q(uod) [illegible]
in litargia nisi ei diligentissime [illegible]
de medio [illegible] dico q(uod) multi [illegible]
in frenesi [illegible] possum dicere q(uod)
[illegible] ad mortem [illegible] et
[illegible]
[illegible] est [illegible] in [illegible]
est q(uod) [illegible] fiat [illegible] et si plus [illegible]
[illegible] q(uod) plus de [illegible] et [illegible]
[illegible] et si de [illegible] est plus [illegible] et de
[illegible] et si [illegible] fiat [illegible]
que [illegible] fiat vomitus [illegible]
[illegible] et [illegible] et si
plus habundat flegma plus [illegible]
non et si plus de cole(ra) plus [illegible]
[illegible] fiat flegma est
est [illegible] desperatis [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] veniat ad [illegible] nec
[illegible] vasa et flegma ex [illegible]
p(otes)t [illegible] morbus [illegible] nisi [illegible]
medicinam et [illegible] p(ro)p(ter) fit
et [illegible] talis [illegible] non
[illegible] in ista et utilis [illegible]
[illegible]. Et [illegible] flegma et [illegible]
nobile [illegible] est fortis [illegible]
[illegible] et q(ui)a est debilis non p(otes)t [illegible] mors
[illegible] plus est [illegible] et [illegible]
[illegible] indiget. [illegible]
[illegible] an(a) ʒ i [illegible]
an(a) ℥ ii [illegible] an(a) ℥ i [illegible]
[illegible] an(a) ʒ v absinthii ℥ i et s(emis) [illegible]
[illegible] an(a)
℥ ii [illegible] ʒ i [illegible]
[illegible] ʒ s(emis) [illegible] ʒ ii
[illegible] ℥ i [illegible] lb i et s(emis)
[illegible]
[illegible] polipodii [illegible] in aqua

ana ʒ ß. fiat decoctio et de decoctione recipiatur cassiefistule mundate ʒ i. reubarbari ʒ i. spice nardi semen anisi ana ʒ ß. et detur in aurora. Item recipe rosarum violarum florum nenufaris violarum camomille aqua ʒ i. corticis citrulorum minuti incisorum ʒ iiii sandali citrini rubei sandali citrini ʒ ii pulverizanda pulverizentur et quassentur et de pannulis reponantur et pannulis aspergatur aqua rosacea optima et modica aceti et adde quod ita madefactum est quod pectoribus pro decoctione et pro refrigeratione affectorum et si indiget reparatibus. Item si fuerit filius alipinis? rosarum violarum camomille ana ʒ i. ponantur in pannulo et aspergatur aqua rosarum et aceto. et ponatur super stomachum deinde fomentetur spongia cum aqua decoctionis rosarum violarum nenufaris camomille et ista remedia magis sunt ponenda applicanda quanto calor est de plus quam frigus plus apponenda.

Deinde cum calor ibi non est de plus

Item recipe ana ʒ ß. cum seminis carui pulegii capilli veneris ana ʒ ii. semen fenuculi maioris et minoris seminis levistici seminis spica ana ʒ i. rosarum violarum florum nenufaris lilio ana ʒ i. et ß. liquiricie munde ʒ ß. sandali ʒ iii. camphore gumi vi sandali citrini ʒ ii. corticis citrulorum ʒ i. prunis ʒ ... lb ß. fiat sirupus.

Deinde purgetur semen florum borraginis violarum ana ʒ i. ebuli agarici ana ʒ iii ana ʒ i. semen carui semen sinapis semen melilotum ana lb ß. fiat decoctio et de decoctione recipiatur cassiefistule munde tamarindi mundati ana ʒ vi et detur in aurora. Alia autem remedia fiant quod dicta sunt in primo cum tamen aliquantulum plus calidis apponatur de maiori calore supponens studeamus florere? ... et tamen ... et ... qui nisi dolus adiuvet moritur est in ... Item succi borraginis succi buglosse succi fumiterre ana ... semen anisi seminis semen carui semen sinapis et cum semen ... seminis levistici semen spica ... viole ana ʒ i. florum borraginis florum ... semen ... fiat decoctio et de decoctione recipiatur cassiefistule ... ana ʒ i. ... ʒ i. et detur in aurora. Alia autem remedia

sit que dicta sunt in primo circa Circa rubrum?

questio

urina que mingitur tenuis et pyrica ingrossatur sit peius signum et dico quod non solum peius sed est quod tussit complevit urina immediate in sola sit complementum seu complementum digestionis Contra ad hoc non est tussis de dextris in ... primo et medio sit complementum digestionis si urina que mingitur tenuis et pyrica ingrossatur tussit ... non solum urina sit peius sed est complementum digestionis. Opponit quod in dictis dico quod urina que mingitur tenuis et pyrica ingrossatur sit peius signum pro quanto quod in tenuitate fuit ablatum digestionis ita quod urina incipit agere ... incipit ingrossari ... incipit ... et ... et agere aliquid ... sit peius ... quod ... semper augmentum sive ... quod accidit ad augmentandum ... non est ... non cum est intelligendum quod urina sit ... tenuis ... quod pyrica non est ... appellat propter ventositatem ... impellentem ... superius et ... depredicte ... subtilis superius si in corpore ventositas non ... propter ... digestionis ... tunc ... descendit et subtile quod resolvebat aliquantulum ascendit et tunc ab ... urina ... ex spissa ... seu aliquantulum ... spissatur sive ... propter ... supponit propter ... et ita talis inspissatio sit peius digestionis ... non est absolute spissa ... temperata subtile et ... dico quod ... tussis ... si ... et ita non fit ... Dato quod ita esset ... tunc non fit ... in illo ... si tussit ... urina tenuis ... ingrossata

et tussiret per medium et remanet in prima
tunc [illegible] substancia [illegible] [illegible] digestis
[illegible] [illegible] non est [illegible] non
sit digestum / **C. xix de urina citrina
in colore et tenui substantia et de curatione
tertiane. Sequitur ultimus**

Urina citrina in colore tenuis in substantia
[illegible] sit si est [illegible] [illegible]
intelligendo quod quedam citrina vera et quedam
non citrina vera tamen [illegible] vii puncta
digestionem [illegible] aliorum. si quod sit
[illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] citrina autem
[illegible] non vera appellatur [illegible] urina non quod
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vii puncta. et
[illegible] autem quod potissime [illegible] [illegible] non
vera est cum [illegible] citrina [illegible] intelligendum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] continua [illegible] tertiana [illegible]
[illegible] et si [illegible] duplex [illegible] [illegible]
[illegible] tertianas et in [illegible] [illegible]
et si in [illegible] [illegible] [illegible] multa [illegible]
[illegible] duplex tertiana [illegible] non est [illegible]
[illegible] [illegible] quod affligit cottidie
[illegible] [illegible] die / [illegible] autem [illegible] incipit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] purgatur [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] tertiane
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
accessiones [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible]
ad aliquam [illegible] [illegible] sit signa
[illegible] apparent et quod [illegible] sit [illegible]
/ [illegible] est quod [illegible] tertiane [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et vestigium [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] est quod [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tertiane [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
est quod [illegible] accessionis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] nec [illegible]
[illegible] aliquo modo nec in [illegible] nec
[illegible] nec [illegible] [illegible] vomitum
[illegible] [illegible] [illegible] accessionis [illegible]
vomitus [illegible] et in fine accessionis
[illegible] et [illegible] / [illegible] [illegible] est quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

aliud in tanto tempore quod exivit [illegible] [illegible]
[illegible] est quod si [illegible] [illegible] [illegible] quod
[illegible] fiat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
/ [illegible] [illegible] [illegible] ana [illegible] ii. [illegible]
[illegible] ℥ ii. fiat decoctio et colletur
et [illegible] cassiefistule [illegible] [illegible]
ana ℥ i. et fiat [illegible] et detur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] cassiefistule [illegible]
[illegible] ana ℥ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] digestum [illegible] / [illegible] cum
[illegible] [illegible] ℥ iiii [illegible] [illegible] ana ℥
i. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ana ℥ i [illegible] vii. ℥ [illegible] [illegible] [illegible]
℥ ii. [illegible] [illegible] [illegible] et fiat [illegible] [illegible]
digesta purgetur cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ℥ i. [illegible] [illegible] [illegible] ana
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad vomitum vel [illegible] [illegible] [illegible]
cum [illegible] [illegible] et ad intestina [illegible]
cum [illegible] vel [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] multa aqua calida plena [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] et
applicetur manibus et pedibus et [illegible]
fricetur [illegible] est digestum et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est multum [illegible] [illegible]
[illegible] magna [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et dormiat [illegible]
[illegible] cum [illegible] vel fiat [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] et si [illegible] magna [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
aqua [illegible] [illegible] et [illegible].
et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] valde
[illegible] valida et [illegible] digesta [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
aquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] an
[illegible] [illegible] fit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / Si autem timor [illegible] [illegible]
detur aqua [illegible] calida [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

et purgata sepius vomitu et sudore et est de illis
propter quod fuit dissipata in latitudine [illegible]
ipse solus [illegible] non est ita levis remedium
sicut illud / Et [illegible] invenit multum gaudet
in experimentis [illegible] aliquam ponere [illegible]
vertice trito cum sale posito super arterias
in brachiis curat omnem tertianam / Item
facit celidonia trita [illegible] posita [illegible]
calore attrahit et ulcerat [illegible] non fiat
in delicatis sicut plantaginis cum [illegible]
sumptum potatum tribus vicibus curat ter-
tianam [illegible] vel vitalis quod dicitur [illegible]
vel similibus [illegible] in delicatis [illegible] pomi-
li [illegible] curat conglutinando [illegible] et [illegible]
[illegible] curat [illegible] tertianam
[illegible] / Quoniam [illegible]
quod est [illegible] super [illegible] aut
esset tertiana notha aut [illegible] aut
pitellina aut [illegible] est [illegible] duabus
addendum [illegible] apud [illegible]
[illegible] aggravatur et [illegible]
Questio aut [illegible] ubi est [illegible]
[illegible] flatis [illegible]
[illegible] apud [illegible] propter
[illegible] narrat [illegible]
Dubitatur [illegible] vinum [illegible]
[illegible] ita quod vinum sit debile [illegible]
multum [illegible] Galenus [illegible]

questio

Tertio [illegible] dubitatur [illegible]
[illegible] sufficiat [illegible] quod [illegible]
[illegible] terminus [illegible] terminus aut
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] ad [illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] quod non est [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] in medio [illegible]
medium [illegible] ad [illegible] facit [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible]
non est intelligendum [illegible] ab [illegible]
[illegible] ante non [illegible]
tanto [illegible] quod [illegible] subtiliatur
non est intelligendum quod [illegible] absolute
in subtile [illegible]
[illegible] subtilis seu subtiliatur et
ita tale medium [illegible] vel [illegible]
[illegible] quod [illegible] decoctione in

[illegible] absolute non [illegible] per
medium [illegible] aliquid [illegible] non
[illegible] manifeste [illegible] aut [illegible]
[illegible] nisi quod est [illegible]
[illegible] illud aut medium non
est [illegible] quam [illegible] sufficiens autem
[illegible] / [illegible] de [illegible] rubea

Febris de sanguine habet

duas species [illegible] de [illegible] non
[illegible] / Alia de [illegible]
synocha / Secunda [illegible] illud [illegible]
[illegible] et
[illegible] in [illegible] species [illegible] augmastica
[illegible] augmentando / Secunda vocatur
epacmastica que procedit [illegible] [illegible]
[illegible] / Tertia vocatur
homotena [illegible] fecit [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] / Signa [illegible] vena rubea
et [illegible] pulsus plenus [illegible] doloris
capitis [illegible]
[illegible] ita quasi [illegible]
[illegible] calor non est acutus nec [illegible]
[illegible] est quasi calor [illegible]
[illegible] non est [illegible] est
[illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible] aut
[illegible] et vena [illegible]
[illegible] et [illegible]
et pulsus [illegible] et ita [illegible]
[illegible] augmastica [illegible]
[illegible] et [illegible] vena [illegible]
[illegible] et lingua est nigra [illegible]
[illegible] / Epacmastica [illegible]
[illegible] lingua
[illegible] nec nigra homotena
[illegible]
et [illegible] digitis
[illegible]

et ad tollendam morbi | Ergo intelligendum quod
synochus quae facile transit ad terciana
et potissime quando sic fuit. Cuius conditiones et
signa sunt: astimacio multa et sal [illegible]
et humido oculorum aliquid autem transit in
[illegible] quando ebullicio est multa, cuius
signum vehemens et acutus dolor capitis
et apicis [illegible] et [illegible]
| Aliquando autem transit ad paralisim et amenti-
am et apostema [illegible] cuius signum
est quod egritudo est [illegible] cum summa
inquietudine et cum summa difficultate
anhelitus [illegible] est timere malam
[illegible] est venenosa quod [illegible]
[illegible] quia parva et mobilibus [illegible]
[illegible] propterea obviet [illegible]
futuris periculis antequam adveniat
salubria remedia adhibenda. Unde
inprimis fiat flobotomia de vena basilica
in dextro parte et si aliquando fuit flobotomia
neglecta fiat in quocumque die et quacumque
hora medicus venit [illegible]
[illegible] die et [illegible] et [illegible] facielatur
[illegible] usque ad sincopi [illegible]
[illegible] sicud dicit quod [illegible] in corpore
[illegible] usque ad sincopim [illegible] fuit
et talis fiat paulatim donec [illegible] fuit sufficiens
evacuatio [illegible] est sciendum quod [illegible]
[illegible] in magno periculo erit valde
nisi [illegible] per fluxum sanguinis narium
et in tali casu ubi non possumus flobotomare
[illegible] vetule [illegible]
[illegible] non possimus agere [illegible] fiat [illegible]
[illegible] cum [illegible] ana
ʒ. iii [illegible]
ʒ. ii [illegible] uncie
[illegible] ʒ. iii [illegible] lb. [illegible] fiat [illegible]
lb. iii [illegible] lb. [illegible] ʒ. i [illegible]
fiat [illegible] lb. [illegible] cum aqua
[illegible] et medicinis aceti [illegible] lb.
[illegible] ʒ. ii aceti et [illegible]
[illegible] quod
[illegible] potest [illegible]
[illegible] aqua [illegible]
et [illegible] ana ʒ. [illegible] et det [illegible]
[illegible] et [illegible] sit valde [illegible]

replete sit quasi ulcerata et sic fortis valde
| [illegible] vel [illegible] quod et [illegible] quod dicit [illegible]
[illegible] quod sic [illegible] simpliciter [illegible] non [illegible]
est [illegible] inflativa [illegible] sanguinis aut
[illegible] non fuerit sola sic [illegible] si [illegible]
[illegible] quod sanguis est [illegible]
et talis fit [illegible] post [illegible] et [illegible]
[illegible] cum aut in [illegible]
[illegible] fuit multum scandalizatus [illegible]
[illegible] quod et dicit quod [illegible] sola sic
[illegible] | [illegible] deflata [illegible] quod
[illegible] sic [illegible] generaliter
vapore sanguinis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sola [illegible] adeo [illegible]
non [illegible] sanguis [illegible]
sic [illegible] ad [illegible] esse non [illegible]
quod [illegible] non [illegible]
[illegible] est [illegible] quod [illegible]

C. xxvi De eo cuius urina aut rubicunda aut rubea aut rubicunda cum [illegible] termini et [illegible] [illegible]

Talis urina in febre [illegible]
[illegible] estate vel [illegible] [illegible]
non vigilanti [illegible] [illegible]
sive causa [illegible] aut [illegible]
est aut [illegible] [illegible]
putrefacta in venis [illegible] cordis [illegible]
[illegible] | Cause [illegible] causonis est
[illegible] aut est [illegible] quod aut [illegible]
[illegible] in [illegible] antecedentes
sunt [illegible] que [illegible] | Signa
quando aut [illegible] urina multum colorata
et pulsus valde velox et frequens
[illegible] dolor [illegible] vigiliarum
et [illegible] et [illegible] et
[illegible] et [illegible]
[illegible] quod totus [illegible]
et totus sit in igne [illegible] et [illegible]
et si [illegible] sal [illegible] in
ore et sit [illegible] de
flatu salso | Si autem fuit [illegible]
[illegible] signum est mortis
et si anhelitus est fetidus et [illegible]
signum est mortis [illegible]
[illegible] si valde malum [illegible]
cum [illegible] mortale est [illegible]

et per ea[m] [illegible] vomitus et sudor et est [illegible]
[illegible] dissipata in latitudine [illegible]
[illegible] ut est ita [illegible] remedium
secundum aliud / est quod [illegible] multum gaudet
in experimentis in aliqua [illegible]
[illegible] cum sale posito super arterias
in brachiis curat omnem [illegible]
facit celidonia [illegible] potata [illegible]
calore attrahit et [illegible] non fiat
in [illegible] succus plantaginis cum [illegible]
sum potatus tribus [illegible] curat [illegible]
[illegible] vitalis [illegible] dicitur [illegible]
vel [illegible] nec [illegible] [illegible] nomi-
ne [illegible] curat [illegible] et [illegible]
[illegible] aut [illegible] curat [illegible]
[illegible] / Quomodo [illegible]
[illegible] est [illegible] super [illegible] aut
[illegible] aut [illegible] aut
[illegible] aut [illegible] est [illegible]
addantur [illegible]
[illegible] agunt et [illegible]
Questio aut [illegible] ubi est magis
[illegible] multum [illegible] cum
[illegible] cum [illegible]
[illegible] narrat [illegible]
Intra [illegible] multum [illegible]
[illegible] ita quod [illegible] debile [illegible]
[illegible] est [illegible]

questio

[illegible] qui dicitur de
[illegible] sufficit dicitur cum quod [illegible]
[illegible] terminus [illegible] terminus aut
[illegible] ad [illegible] aut
[illegible] aut [illegible] ad [illegible] et [illegible]
[illegible] esset
[illegible] quod non est [illegible]
non nisi [illegible] ad [illegible]
[illegible] in [illegible] quod [illegible]
[illegible] in medio [illegible]
medium [illegible] ad [illegible] facit [illegible]
[illegible] et [illegible] non dicitur dicitur quod [illegible]
non est intelligendum [illegible] ab re si aliquis
[illegible] qui ante non [illegible]
tantum dicitur [illegible] quod dicitur quod [illegible] subtiliatur
non est intelligendum quod [illegible] absolute
in subtili si aliquid [illegible] grossities et
grossities [illegible] subtilis seu subtilitas et
ita tale medium [illegible] vel [illegible]
dicere quod si fieret [illegible] in

extremum absolute non tamen sufficit per
medium [illegible] aliquid [illegible] non
[illegible] manifestum nichil aut [illegible]
[illegible] nisi quod est [illegible]
[illegible] illud aut medium non
[illegible] quare non fuit [illegible] autem
[illegible] / C. xx de calore rubeo
[illegible] [illegible]

Febris de sanguine habet
duas species per naturam scilicet [illegible] non
[illegible] / alia de sanguine [illegible]
[illegible] / [illegible] illud [illegible]
[illegible] si [illegible] et
[illegible] sunt iii species scilicet augmastica
que [illegible] augmentando / [illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et ix [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] / Si [illegible] urina rubea
et spissa pulsus plenus [illegible] sitis dolor
capitis rubedo oculorum [illegible]
[illegible] urina ita quasi si esset
[illegible] calor non est acutus nec [illegible]
[illegible] est quasi calor [illegible]
[illegible] non est [illegible] urina est
[illegible] et non [illegible]
[illegible] / [illegible] aut
[illegible] et urina [illegible] fetida [illegible]
[illegible] et vehementi [illegible]
et pulsu [illegible] et ita [illegible]
[illegible] augmastica [illegible]
[illegible] et [illegible] urina [illegible]
[illegible] et ligna est nigra [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] et [illegible] ligna
[illegible] nec nigra [illegible]
per [illegible] et urina
et [illegible] est [illegible]
[illegible]

in locis propriis cardi et sic magis tangit
priam. C. xxii. de dolore kardiaco
et de potentis [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Dolor kardiacus est dolor va-
rius mixtus cum albo [illegible] et
[illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible]
coloris est. Signum autem [illegible] est [illegible]
[illegible] dolor cum pectine et [illegible]
et dolor et [illegible] et angustia et
mordicatio cum [illegible]. Cura [illegible]
vomitus et [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fiat [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible]
cum [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
cum [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Queritur utrum [illegible] [illegible] questis
de colore vere et [illegible] quod [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
facere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible]. Oppositum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] color
est [illegible] corporis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] colorare [illegible]
[illegible] quod color est [illegible] corporis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] attractiva [illegible] attrahit
colorem aut [illegible] [illegible] [illegible] colorare
et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad
aliud [illegible] et [illegible] [illegible] in corpore esset
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Ad 2m dico quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] possit
colorare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]. C. xxiii. de dolore
[illegible] et de cura apostematis epatis

Dolor [illegible] cum [illegible] [illegible]
et cum [illegible] [illegible] apostema epatis
sit apostema[illegible] alia [illegible] gibbosa epatis
alia [illegible] [illegible]. Aliud [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] epatis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliud [illegible] aliud [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Cause [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] ut in apoplexia. Signa autem [illegible]
multiplicia [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sit [illegible] [illegible] apostema epatis. Si est apostema
epatis [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tussis [illegible] [illegible]
parte sinistra [illegible] [illegible] est [illegible]
Si autem est [illegible] gibbosa epatis [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] epatis. Si [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] appetitus
[illegible] et vomitus et dolor et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Si autem apostema fuerit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] difficultas [illegible]
[illegible] nec [illegible] nec est [illegible] dolor
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Si autem sit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] albe [illegible] [illegible] [illegible] appetitus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Si autem
apostema fuerit [illegible] [illegible] non est [illegible]
[illegible] [illegible] debilitatur appetitus et vomitus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
Si autem apostema [illegible] [illegible] [illegible]

tunc fortificatur sic et adest dolor et punctura
iuxta illud yppo. Ista quidem frenitici fiunt
dolores sicut quemadmodum frenitici. Si autem
fuerit ruptum tunc accidit tremor et anxie-
tas et si declinat versus vias urinales quod
fit quando apostema fit in gibbo tunc est dolor renum
et paries apparent in urina. Et quando adest yliaca
... tunc adest dolor stercoris et vomitus et uri-
na ... et si vadat ... superabit et in-
... et [illegible] ... et est
mala [illegible] quando [illegible] non per [illegible]
venter [illegible] est ydropisis et si vero
maneat corrodit et fistulatur [illegible]
[illegible] Ista apostema [illegible]
aut per [illegible] et est bona [illegible] aut per
[illegible] et est mala [illegible] aut per [illegible] et
[illegible] et est pessima. Et est notandum quod
apostema durum causatur in epate apud [illegible]
[illegible] et si [illegible] ydropisis [illegible] xv
et tunc non [illegible] vel [illegible] et tunc
ydropisis [illegible] est incurabilis. Intelligendum est
quod apostema quod est in gibbo ut plurimum [illegible]
[illegible] Cura per sudorem. 2a per vias
urinales apostema autem quod est in concavi-
tate ut plurimum per fluxum ventris. Si per
sudorem [illegible] in principio [illegible]
ta in [illegible] fiat flebotomia de basilica dex-
tra et [illegible] fiat de mediana
et si non [illegible] quando [illegible] medicus et
[illegible] flebotomia. Item caveat quod venter
non sit constipatus quia apostema augmentatur
nec sit nimis laxus quia virtus debilitatur.
Si autem fuerit constipatus fiat clistere Recipe
[illegible] passularum [illegible] ana ℥ i. [illegible]
[illegible] ana [illegible] an
℥ i [illegible] florum [illegible] ℥ ii fiat
decoctio et decoctione [illegible] cassie fistule
[illegible] ana ℥ [illegible] fiat
clistere. Item intelligendum quod [illegible] est [illegible]
[illegible] quod apostema non [illegible] in [illegible]
tunc [illegible] repercussiva
Recipe succi [illegible] portulace aque
rosacee aceti [illegible] ana
℥ [illegible] sandalorum ℥ ii [illegible]
et panni tepidi infusi super epar apponantur.
In augmento [illegible] dactilos
[illegible] et [illegible] et folia absinthii [illegible]
statim autem apponatur emplastrum [illegible]

et frigidum et semen lini in [illegible]
[illegible] spica nardi [illegible] et
calamo aromatico [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] applicant [illegible] et [illegible]
Item [illegible] neglectis [illegible] mor-
bo [illegible] Recipe [illegible]
[illegible] ana ℥ iiii [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ana ℥ i. [illegible]
℥ i. [illegible] sandalorum [illegible]
[illegible] ℥ ii [illegible] 3 i
[illegible] 3 i [illegible] lb i et [illegible]
albi [illegible] [illegible] [illegible]
passularum [illegible] ana ℥ [illegible] fiat sirupus
[illegible] digesta purgetur [illegible]
[illegible] absinthii
aut [illegible] et [illegible] Si autem
apostema fuerit durum et [illegible]
in principio apponatur emplastrum [illegible]
et fiat [illegible] emplastrum. Recipe radices
malve [illegible] [illegible]
[illegible] dactilorum [illegible]
[illegible] passularum [illegible]
[illegible] absinthii [illegible] ana ℥
i. [illegible] et [illegible] et fiat em-
plastrum [illegible] sirupus Recipe
[illegible] [illegible]
[illegible] ana ℥
ii. spica nardi [illegible]
[illegible] passularum [illegible] ana ℥
[illegible] ℥ i [illegible]
[illegible] i et fiat sirupus [illegible]
[illegible] dyalacca [illegible]
ta in libro [illegible] xxiiii [illegible]
[illegible] quod [illegible] quod
non purgetur [illegible] quod est [illegible]
quod non purgetur per vias urinales [illegible]
purgetur [illegible] Recipe [illegible] ana
3 i. aloe 3 i. spice nardi [illegible] foliorum
absinthii mastices [illegible] ana
3 [illegible] quod sufficit et
fiant pillule [illegible]
[illegible] ana 3 [illegible]
ma [illegible] et [illegible]

cedit et firmi cum pulla. pura et rime
multum [illegible] et si fuit appellatio
passio fiat fleuia et si fuit [illegible]
[illegible] apparet [illegible] sine significatione
et si fuit in [illegible] [illegible] sicut de
[illegible] et si fuit in [illegible]
sicut in spina. Clistrum [illegible] de apostolis
[illegible] de principiis unius et unius passio
et similiter [illegible] et [illegible]. ¶ Circa
Questio dicitur sicut in urina [illegible] quod [illegible] actus [illegible]
[illegible] et [illegible] est [illegible] colore
[illegible] sicut [illegible] active sunt [illegible]
[illegible] passive quatenus sicut [illegible] active sicut
dicitur [illegible] digestio et operatio. ¶ Et active
ista [illegible] sunt [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] quod active [illegible]
[illegible] et passive [illegible] quod urina [illegible]
[illegible] sicut [illegible] [illegible]
[illegible] passivum [illegible] quod [illegible] subsistit [illegible]
causa remota [illegible] [illegible]
[illegible] actuale et [illegible] facit [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] urina
[illegible] est [illegible] [illegible] de
[illegible] quod [illegible] [illegible] aut [illegible]
[illegible] aut [illegible] aut [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] urina
et [illegible] [illegible] est [illegible]
quia [illegible] [illegible] [illegible]
urina et [illegible] plus est [illegible]
quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
abactus fuit [illegible] causa proxima [illegible]
proxima vel passivum dicitur [illegible] passive
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible]
[illegible] que [illegible] [illegible] reddit [illegible]
[illegible] ad [illegible] dico quod [illegible] est [illegible]
remota. sed passive plus [illegible] causa
proxima. C. xxiij de colore livido
viridi et nigro et [illegible] [illegible]

Tales colores apparentes in urina
[illegible] colore in toto sunt corpore
et specialiter hictericia aut clara aut viridis
aut nigra [illegible] [illegible] [illegible] sunt
que [illegible] [illegible] mortificande et
color [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] color [illegible] in urina [illegible]

[illegible] capitis [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] ac [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] urina [illegible] sicut
est [illegible] ydropisi et sicut accidit [illegible]
[illegible] urina [illegible] sicut [illegible] [illegible]
et sicut accidit [illegible] urina vesice et
renum et [illegible] [illegible] accipit
[illegible] color sit mortificatum. Color
aut [illegible] sicut in hictericia [illegible]
[illegible]. ¶ Et [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] nimia [illegible]
sicut est [illegible] alia [illegible] et [illegible]. ¶ Et aut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
urina [illegible] cum [illegible] aut
[illegible] in colore [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sicut est
[illegible] aut [illegible] et [illegible]. ¶ Circa Questio
sicut [illegible] urina et color corporis ad
colorem viridem [illegible] colore viridi [illegible] sicut
[illegible] color [illegible] [illegible] [illegible]
nigra [illegible] color [illegible] [illegible]
[illegible] sicut est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sicut cum [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] color [illegible] est [illegible]
[illegible] color [illegible] [illegible] [illegible] aut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] colorem [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible]. Color [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] urina [illegible]
[illegible] sicut in [illegible] [illegible] passionibus
[illegible] [illegible] [illegible] et in colore
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] passionis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
urina [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est causa [illegible]
urina [illegible] est [illegible] est [illegible]
¶ [illegible] [illegible] ista [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] passio
[illegible] [illegible] [illegible]

sicud est apostema, duriciem epatis et splenis
tunc stercus [illegible] duricies nota previsa
morbi illius. Si passio est nova tempus
aut occulte destruitur. Si vero per
debilitatem epatis non potest expelli
nec mundificari tunc dicitur quia est ego
quasi sanguinolenta. Ita nec tunc est [illegible]
nec [illegible] [illegible] et corpus est in
facto quedam purgatio [illegible] aliud magis
aliquid rubeus [illegible] diu [illegible] et [illegible]
corporis regit ad [illegible] et [illegible]
superfluitates expellere cum quadam diffi-
cultate occulta. [illegible] est urina remissa
et cum digeritur [illegible] et [illegible] fit [illegible].
Si autem veniunt per talem tercius [illegible]
tunc dicitur [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] palesca [illegible] [illegible]
[illegible] et est calidus [illegible] corpore
et urina et ego sunt quasi [illegible] [illegible]
tate. Si autem veniunt per [illegible] [illegible]
est fellis tunc [illegible] [illegible] [illegible]
et tunc est [illegible] [illegible] et [illegible]
oris et ego non est [illegible] nec urina et [illegible]
[illegible] [illegible]. Si autem veniunt per
opilationem pori qui [illegible] vadit ad cistim
fellis et [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] epatis
[illegible] ubi est porus et [illegible] illi
pori opilatur tunc est signum quod urina est [illegible]
[illegible] et ego non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Si
autem iste porus per quem vadit [illegible] ad [illegible] fuit
opilatus tunc [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et post [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] et est [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible] se delegare et tunc [illegible]
fuit [illegible] [illegible] mitti [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ire ad [illegible] et se deleget ad intes-
tina [illegible] [illegible] et se ad [illegible] [illegible]
[illegible] et se [illegible] corpus [illegible] [illegible].
Si autem iste porus per quem mittitur ad in-
testina est [illegible] et tunc ego est alba
et talis sunt [illegible]. Si autem fuit per [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
gutte [illegible] [illegible]. Si autem veniunt per splenem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nigra aut
[illegible] [illegible] [illegible] non est pure nigra

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] digeritur [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] epar. Si autem fuit
[illegible] [illegible] regionem splenis [illegible]
et duricies et [illegible] et [illegible] appetitus
et ego est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] dies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] signum est mortale
[illegible] et inflatio [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] est signum mortale [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] non valde
[illegible] [illegible] omnis [illegible] sive [illegible]
[illegible] sive [illegible] sive [illegible] sive [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] valde mala.
[illegible] [illegible] [illegible] nulla [illegible] [illegible]
et [illegible] urina mala valde est. Ista
signa omnia sunt mala in [illegible] [illegible]
appetitus [illegible] difficultate in [illegible]
[illegible] bonum aut signa sunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vix [illegible]
[illegible] bonitas appetitus et bonitas [illegible]
et bonitas pulsus et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] veniunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sicud [illegible] [illegible] [illegible] aut
per vomitum fuit vomitus [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] autem alia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fiat [illegible] de [illegible]
dextri brachii et [illegible] [illegible] fiat [illegible]
de [illegible] sinistri brachii et [illegible]
[illegible] fiat [illegible] et [illegible] [illegible] fiat
de [illegible] et [illegible] [illegible] fiat [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
vomitus aut [illegible] [illegible] [illegible]
aut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible] et
[illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] aut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
Si autem [illegible] est [illegible] medicinam
[illegible] passionibus non sufficit [illegible]
medicinam [illegible] [illegible] aliqua [illegible]
per [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible]
[illegible] et aliqua ut [illegible] [illegible]

et id oz apparuit albugo a frigido et aliquando
calido et aliquando a [illegible] et aliquando
grossitie sive superfluitate fiet ergo de primis
illis sicut si venit propter caliditatem aut
siccitatem fellis aut totius corporis fiet primo
semper oculus et plures lavetur cum
lacte post purgationem cum [illegible] post [illegible]
capilli veneris [illegible] aceti vngule
caballine an. ℥ ii spodii [illegible]
lacte [illegible] an. ℥ ii [illegible]
si frigida [illegible] si calida si aceti si [illegible]
[illegible] si [illegible] si [illegible] an.
℥ i [illegible] ℥ [illegible]
[illegible] sandalorum [illegible] in puris
[illegible] [illegible] [illegible]
purget [illegible] aut [illegible]
aut [illegible] [illegible]. Si
autem calefactio capitis sit magna et [illegible]
modica ponatur super caput sicut est
succus [illegible] succus [illegible] succus
[illegible] aqua [illegible]
pulvis sandali [illegible] fiat flobotomia
[illegible]. Si autem [illegible] magna
sint [illegible] fiat flobotomia [illegible]
[illegible] dextre sinistre. Quando
cum [illegible] [illegible] fiat [illegible]
[illegible] capitis [illegible] [illegible]
[illegible] non sit [illegible] aut [illegible]
capitis non recipiet cura sicut [illegible] est
et si recipiet [illegible] [illegible]
[illegible] rubee [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] an. ℥ i [illegible] et [illegible]
cum aceto fortissimo [illegible] et [illegible]
[illegible] an. ℥ ii [illegible]
[illegible] [illegible] maior
[illegible] cum lacte an. ℥ [illegible]
spodii an. ℥ ii ℥ [illegible] ℥ ii
[illegible] [illegible] fiat [illegible]
[illegible] aut [illegible] purget [illegible]
[illegible] an. [illegible]
[illegible] ℥ ii [illegible] et fiant pillule

¶ [illegible] [illegible]
[illegible] fiat [illegible]
[illegible] an. ℥ [illegible]
et [illegible] cum vino albo optimo
[illegible] et [illegible] vel accipiat
℥ i [illegible] succus [illegible]
[illegible] ℥ iii [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] an. [illegible] et bulliant
in aqua [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vino [illegible]
[illegible] gutta oculis [illegible] [illegible]
¶ [illegible] dignitate [illegible] et [illegible]
[illegible] dicit quod [illegible] causatur [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] super
illa parte. Si [illegible] in corpore fuit autem
aut [illegible] quod [illegible]
[illegible] est aut [illegible]
aut [illegible] post [illegible]
quod est in corpore magnum facit [illegible]
est [illegible] est [illegible] color [illegible] et
quod est [illegible] facit [illegible] albitatem aut
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] color [illegible]
[illegible] causatur [illegible]
¶ [illegible] dicit quod in [illegible] super
illa parte [illegible] sicut [illegible] in
fine [illegible] [illegible] dicit quod [illegible]
[illegible] causatur [illegible] ad [illegible]
et intestina [illegible] color [illegible]
[illegible] dicit quod color
[illegible] causatur [illegible]
[illegible] dicit quod [illegible] causatur [illegible]
[illegible] et [illegible] mortificantur
[illegible] quod non [illegible]
sicut quod causatur [illegible] aut [illegible] color
possit causari [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] aut color [illegible] et [illegible]
[illegible] agens [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aut
[illegible] [illegible] fit [illegible]
[illegible] aut calor facit colorem [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
calor [illegible] [illegible] plancte
super [illegible] super [illegible]
[illegible] quod [illegible] quod est [illegible]
est magis [illegible] est magis [illegible]
est [illegible] quod [illegible]
[illegible] et [illegible] super [illegible]
in [illegible] non super [illegible]
[illegible] causatur [illegible]
[illegible] et [illegible] est
[illegible] quod color causatur [illegible]

albae dyaphanie et opaco et siccitate. Si
autem fuerit multitudo luminositatis cum dyaphe-
niei et paucitas opacitatis et paucitas
luminis et dyaphani tunc causatur color niger
Et si medio modo se habeant generatur medius
colorum et ita secundum diversitatem istorum diversi
colores generantur et ita colores sunt multi
usque in [illegible] quia sic sunt unus et figura
[illegible] Septimus est citrinus qui est
qui appellatur citrinus seu croceus / Secunda est
que vocatur viridis consimilis viridi agresti
que vocatur pigarra [illegible] / Tertia est nigra
que vocatur melancholia / Secundum intellectum
producit nigra [illegible] alia propter vehemen-
tem adustionem sicut dicitur acutus alia
propter vehementem mortificationem sicut est corpus
mortuum / Tertia apparet nigra propter salem
[illegible] sicut de se [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et passiones aliorum
Tertio intellectus quod [illegible] [illegible]
tertia aliquando propter vehementem adustionem
sicut in [illegible] acutis aliquando propter vehementem
mortificationem sicut est in [illegible] mortuis
Tertia apparet nigra propter [illegible] [illegible] Tertio
intelligendum quod [illegible] [illegible] propter tria [illegible]
indigestione [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] / Tertio
ex perturbatione [illegible] et est malum / [illegible] propter
[illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]
nec est bonum nec malum [illegible] [illegible] [illegible]
est quod color [illegible] [illegible] causatur [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] est congressa [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] quod [illegible] declaratur color
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
causatur [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] color [illegible]
et ita [illegible] [illegible] [illegible] completo et [illegible]
color [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] agit [illegible] [illegible]
[illegible] non permittit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ita
causatur color [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] quod color niger [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et ita [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] et ita causatur color niger [illegible]
[illegible] remissius [illegible] propria [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et ita causatur
color niger [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible]
Notandum [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]
et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
an color [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cum color non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] colore [illegible] color
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] manifesta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a
colore et [illegible] est [illegible] manifestum
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] colore
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / Tertio [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] color aut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] et [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] colore [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] color
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] / color aut [illegible]
[illegible] [illegible] color [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
esse totum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
an color [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] / Si in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] et ita
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] / Si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non agit [illegible] [illegible] [illegible]
aut [illegible] / Si [illegible] [illegible] [illegible]
color [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

est nimis aut modica portio colo-
ris et spiritus sicut quod substantia sicut, signum
et ita color procedit nec possumus
dicere quod vomitus sit color et substantia sumatur
nisi signum quoniam omnis egritudo in
excessu abundantie et ideo cum ipsa procedat
corpus secundum quod corpus fuerit Impium aut morbi-
dum sit per se manifestam egritudinem quod
si esset egritudo sine qua non fieret
prius sit unus et quo nichil dicitur
aut occulte dicitur. Signum autem occul-
tum fuerit ut caliditas tamen vel occul-
tum et apud plures morborum. Signum
manifestum apparet non per se et nisi
fuerit caliditas et substantia sit quod tamen
esset augmentum. In morbis autem calidis
non regulariter et ordinate sed hec ratio
dat colorem ut sit facilius propter quod
spiritum et levis color non fundatur nisi
in substantia et sic color non possit esse
sine substantia tamen est. substantia est medicina et
non sit signum propter suam occultationem
color autem manifestus. Si autem contingat
fiat de urina sicut tamen sicut dictum substantia
quod color. quia urina sic dat quod facilius
est nec ut probatur de colle et per
mixtionem quod vel sicut et formam corporis
introducit urina repugnet signum
per se. Illius autem per subtilitatem coniuncta
substantia urina et ideo plus est substantia et
sit signum occultum quod urina demonstrat
agere et probatur et coniunctum. Et sic dicitur
quod nonnumquam facit in urina talia dicimus
quod urina calida est magis obscura et ideo
sufficit medica probatio ad intro-
ductionem formarum. Ordinatio est secundum urina
coloratam secundum formam. Sunt colorata
levata non solida sed per dilatationem
consistit si quia urina cum mutatur formam habeat
ut dicitur tamen non laudabile signum
est color sine substantia quod substantia laudabilis
sine colore laudabili quoniam substantia perturbat
sed sine colore tamen. Et color
sic quanto plus egit et diminuitur dicitur
defectus in urina sicut dicimus

Capitulum xxxviii de urina fetida. Textus

Urina fetet propter duo et quia
tota simplex et causa corruptionis. Unde fetor est
passio corporis mixti et odor est passio cuius
sive nasus aut eius corpus pertinet urine defectus non
est fetor in urina quod autem hic dicitur urina habet
propter corruptiones vapores et humiditates in
urina sine aut contra et urina dicit hic odor
et quod nichil habet debilitatem virtutis sed
et si urina multum fetet et consistit per substantiam non
defectum bonorum. Si autem subtilis consistit et sine alli-
quo malo quod debilitas virtutis non
per hoc agere in mag. Ista vero origo
est intellectus quod impossibile est in ventre urine
colorem aut nullos et attestatur super sani-
tatem quod si nos lateremus dependente
absolute tunc color ruffus per supe-
riora attestatur. Si autem latentibus dependente
non latet sic per attestationem color subruffus
et ruffus secundum diversitatem complexionum istius co-
loris provenit et propter bonitatem digestionis
dependente et decem propter levitatem commixtionis
humorum non aquositate. Sed nota de
appellatione urine in sanis et egris et
non intelligendum quod aliquis infirmatur tunc
debet medicus considerare qualis debet esse urina
in sanitate sua et tunc dicitur corpus ut talis est
nunc et tunc talis prius quod contra appellatur urina
egritudinis urine sue naturalis tanto melius
quod propinquius accipitur sit et quanto plus distat
tanto deterius est quia magna magnitudo
distantie sit secundum quod deficit ipso in prosperis.
Si autem urina sanitatis et egritudinis omnino
sint similes tunc dicimus augmentum et statum
esset pessimus signum est mortale quoniam in
mutatio urine dicitur si ex morbo non fiat
sit prima quod consimilis sit sicut vetus sic talis sit esse
et quod non sic non audiuntur morbi
si agit tunc super calidum et non mortale unde
eliminatur aut pallida est quod diu assistitur in
eo et substantia et levis in sano sit vinosus fervor urine
non plus accipit de albo et digestione in nunc et
urina morbi ipse exhausta est tamen non est
per fecem plenitudinis et non sani sunt boni vinosi
in prosperis sicut in pace aut pusilla est aut

est infirmus aut deficit esse nulla [illegible]
[illegible] quod calidus [illegible] deficit sed sunt [illegible]
aut excellentes calor aut [illegible] alteri
[illegible] fit tunc primam in sua quantitate
urinam intendit et reddit albam tenuem
quando tunc venit ad primam digestionem aggregat
[illegible] et debilitat calorem naturalem et ita non
potest propter [illegible] ad formam [illegible] et ita non venit
ad quam debilitat [illegible] virtute corporis et tunc
propter [illegible] producta et tunc [illegible] [illegible]
et ideo propter [illegible] infirmitas [illegible] et tunc [illegible]
[illegible] et tunc permittit ad [illegible] et ita reddit
urinam et tenuem non ab calore [illegible] calor
vel calor [illegible] donec infirmus ita sunt [illegible]
[illegible] calor [illegible] corporis sicut
[illegible] complexionibus et ideo nullus admiretur si propter
et calorem et tenuem [illegible] infirmitate
et [illegible] passiones [illegible] et [illegible] sunt
[illegible] calida [illegible] et alia quae faciunt ad membra
penetrare certo modo quod [illegible] subtilibus
et calorem subtilibus sicut [illegible]
[illegible] et forte [illegible] quod grossiora [illegible]
[illegible] penetrat et alia penetrant faciunt
et tunc inducunt paralisim et alia. [illegible]
[illegible] in stomacho et [illegible] et tunc [illegible] longe
[illegible] digestione aut [illegible] et longi
[illegible] et ideo est [illegible]
[illegible] quod veniat ad membra et sic [illegible]
[illegible] doctores quod [illegible]
[illegible] est [illegible] quod [illegible] et
[illegible] digestio et tunc [illegible]
debet esse [illegible]
[illegible] et [illegible] urinam albam [illegible]
[illegible] quod [illegible] et [illegible]
forte calore in radice et ita [illegible] digestum
et ita [illegible] urinam tenuem et [illegible]
quod [illegible]
[illegible] quod [illegible] est valde debilis
et [illegible] valde. Sexto [illegible] quod
[illegible] calore radicali [illegible] in radice
calore [illegible] et sic probatur [illegible] complexionibus
[illegible] tactus est [illegible] in [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] indiget
[illegible] multo et [illegible] tunc [illegible]

indiget subtili quod penetrat tunc [illegible]
sunt stricte et [illegible] multo indigent
[illegible] ut faciat penetrare. Sed [illegible]
esse quod calor est fortis in radice et tunc
indiget [illegible] et augmento si
in [illegible] quod calor est
[illegible] et [illegible] et tunc [illegible]
[illegible]
[illegible] nec [illegible]
[illegible] inducit fluxum ventris. Sed fluxus
ventris accidit propter opilacionem [illegible]
[illegible]

Capitulum xxvi de contentis

De contentis urinae volo prosequi [illegible]
tunc quia ad [illegible]
[illegible] urine [illegible]
[illegible] satis bene tractavit [illegible]
aut urine [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] capitis est [illegible]
[illegible] et [illegible]
capitis et [illegible]
[illegible] et pallidus [illegible]
sinistra. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] est ampulla est [illegible]
[illegible] magnum [illegible]
[illegible] urine et [illegible]
[illegible]
[illegible] capitis et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
capitis [illegible] et [illegible] ampulla [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]

contenta super expirantia pectoris. Secundo viscosi
includente viscoso vapore si tamen non
est ita fortis et signa. Tertium autem sicut
aqua congelata in aere cum vadit totum
datur et transeat grossitudine ita in [illegible]
cum ascendit a capite in spiritu [illegible] et
contentum contenta minuta sicut atomi in
radiis sunt ut plurimum in [illegible] cepto-
rum et est sub circulo urine quia cum pectus
[illegible] acuit [illegible]. Quartum contentum est spuma
et fit [illegible] causa et sunt vel cruditatem
et viscositatem urine et est ut plurimum alba
et est aurea sed calefaciendo [illegible] et si videbis
adustionem et sunt lingue mortificationem et
sic [illegible]. Quintum contentum est obumbra-
to sed contentum debet appellari aliud [illegible]
rina media media et est propius obum-
brata obscura sicut nebula. que potest
sed in medio et plurimum et cadit multum
et tunc sunt perturbationem humorum et sunt [illegible]
[illegible] esse et varissime accidit in
[illegible] se assit [illegible] et varius [illegible]
quod sit [illegible] urina sunt obumbrata nisi
[illegible] cum [illegible] sunt cruda. Sextum
contentum quod appellatur nebula [illegible] et est
[illegible] et tenet [illegible]
umbella alba vel quasi alba et est [illegible]
[illegible] et ut plurimum [illegible] pectoris sunt.
Septimum contentum est [illegible]
tas [illegible] appetitus [illegible]
[illegible] preservata. que ut plurimum apparet
cum urina [illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible] nauseam aut
[illegible] aut grossitudine [illegible] aut replem
et [illegible] fallit. Octavum est [illegible]
[illegible] scintillancia et
in [illegible] preservata et sunt [illegible] replem
et [illegible] et est flegma.
Nonum contentum est sanies et virulentia
aliud apostematis et aliud abscessus propter rupturam
[illegible] et [illegible] aqua [illegible] provenit
a renibus aliud [illegible] et ut plurimum
venit propter ulceram vesice et [illegible] prima
[illegible] et [illegible] [illegible] pluribus
et [illegible] cum [illegible] et potissime [illegible]

[illegible] ulceratio sit in radice et [illegible]
sanguinea et de difficili aut [illegible]
[illegible] apud [illegible]. Si provenit a renibus est cum
dolore [illegible] et si apostema est
cum tussi et cum febre [illegible] et dolore [illegible]
sicut decimum contentum est pinguedo [illegible]
[illegible] cum [illegible] apparet in urina a renibus
provenit et si cum [illegible] a toto corpore provenit.
Si a renibus urina mixta statim apparet
supina et in magna quantitate et si
a toto corpore tarde apparet et in minori
quantitate et supina aut [illegible] et [illegible]
apparet sicut [illegible] gutta. et in [illegible] sicut
[illegible] et [illegible] sicut ipsum [illegible] et [illegible]
[illegible] super lapidem sonat sicut [illegible] esset
[illegible]. Undecimum contentum est [illegible]
[illegible] et [illegible] ypostasis et sanies
et [illegible] cum [illegible] granum [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] ad locum sicut
ypostasis est et sunt [illegible]
[illegible] est [illegible] sicut acuta nec
[illegible] sed propter [illegible]. Sanies autem
[illegible] quasi [illegible] et [illegible] et est propter
globosa et viscosa et cum magna difficul-
tate separatur et cum separatur facit quosdam
fila lata et est [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] loca et sic vadit [illegible]
[illegible] inducit [illegible] et sic [illegible]
[illegible] et [illegible] et
ita cognoscit per dolorem loci. Duodecimum contentum
est sanguis, sanies cum quibus provenit ab
[illegible] quibus [illegible] [illegible] et
[illegible] per dolorem et gravitate loci et [illegible]
est [illegible] clavus quibus [illegible] et
est [illegible] et [illegible] et cognoscitur
et per dolorem. Accidunt [illegible] fluit a renibus
[illegible] et [illegible] per dolorem
loci. Decimumtertium contentum arene [illegible]
[illegible] lapidis aut [illegible]
partibus corporis. Et potissime a renibus
vesica et si a vesica arene [illegible] albe
et [illegible] partibus [illegible] et si a renibus
[illegible] arene [illegible] rubee et dolor est [illegible]
[illegible] [illegible] apparet [illegible]

et subito desinunt sicut alleviatae
lapidis confirmati sunt/ Si autem accipit in
dificata et subito cessant eius allevi-
ationem fractionem lapidis significat/ Aliud sunt rubee
arene uidelicet que sunt lapis et intus de urina
colorant et contenta derelicta dispersa et si
sint mollia et tractabilia adustionem humorum
in renibus significat si autem aspera et dura super
renes sunt et attestantur et si arene sunt
nigre secundum sententiam [illegible] mortali-
ca significant/ xiiii contentum sunt pili crassi et
tati superhabundantes grossos et viscosos de viscosis
congregate renum et hec recepit quod dicit pili
ampli in urinis urina nigra [illegible]
ubi dicit quod arestica non possit dissolui
contentum ita longum cum ista sunt pilos
squamas aspere vesice dispositionem [illegible]
pili contenta sunt longa et rotunda nec
acutius nec [illegible] eius
totius esset dissolutum attestantur ergo super
[illegible] grossos viscosos/ Quarto testatur quod quandoque
quandoque fabas fractas et [illegible]
[illegible] [illegible] pili
[illegible]/ xv contentum sunt furfurea contenta
[illegible] a superficie membrorum et
[illegible] peiora sunt quod [illegible]
super illa parte et si eius ypostasis fur-
furea sunt [illegible] squamosa
squamosa [illegible] sive [illegible] et
contenta furfurea aut arestica
[illegible] corpore et si arestica urina
est [illegible] et si [illegible]
urina non est [illegible] dissolutio
membrorum solidorum radicalium sicut est
[illegible] et ita talia contenta in
se sunt pessima [illegible] arestica
non est ita malum [illegible] ypostasis in
[illegible] [illegible] urina
[illegible] furfurea [illegible]
[illegible] vesice [illegible] Si vero
[illegible] corpore [illegible] ypostasis
et dicit et si eius ypostasis sunt fur-
furea et [illegible] peior dicit [illegible]
[illegible] est furfurea / xvi contentum sunt

contenta squamosa seu petaloidalia
[illegible] contenta lata et [illegible] [illegible] sunt
[illegible] et sit quod sunt eius [illegible]
membrorum et [illegible] dispositiones in parte alle-
gata [illegible] est [illegible] [illegible] sit una
[illegible] est [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] dura [illegible]
aliud membra [illegible] membra
[illegible] in urina [illegible] [illegible] [illegible]
xvii sunt contenta [illegible] ista autem
contenta [illegible] sunt [illegible] [illegible]
[illegible] contenta attestantur super adustionem
humorum [illegible] carnis et [illegible] attestantur
supra membra solida [illegible] et [illegible]
[illegible] grossiora [illegible] sunt mala [illegible]
[illegible] est [illegible] radicalibus [illegible]
[illegible] adustionem [illegible] sit [illegible] dispositiones
super [illegible] parte et si eius ypostasis furfurea
[illegible] ypostasis [illegible] [illegible] pila
ampla [illegible] [illegible] [illegible] primus
[illegible] ypostasis sunt [illegible] nec
tenuis longas [illegible] [illegible]
talia contenta [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] longo tempore [illegible]
et [illegible] [illegible] sunt [illegible] et [illegible]
[illegible] dicit quod contenta [illegible]
descendunt a membris solidis [illegible]
non [illegible] attestantur super [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] / xviii
contentum sunt alba minuta [illegible] ad
modum [illegible] [illegible] [illegible]
super artetica et attestantur [illegible]
[illegible] contenta pilosa [illegible]
[illegible] et hoc [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] est [illegible] [illegible] cum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]/ xix contentum sunt contenta [illegible]
tica contenta [illegible] [illegible] [illegible]
aut propter [illegible] aut propter repletionem vaporis
aut propter [illegible] vaporis aut propter [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
xx contentum sunt contenta scintillosa
[illegible] que attestantur supra

mala dispositio splenis et intestinis et
ani. Contingit vero contenta putrescere descendere
a carne thoroydalia et vsc. quia non est ita
contentum sit grossum et tunc a carne
per x vergas quod sentiantur parva aut
subtiliata plate aut porfiria quod
ista per capillares quia non vi quod thoroyda
lia putrescere descendere a carne. Et ideo quod
contenta sunt peiora quam in maiori
dissolutione sunt et tempus [illegible]
[illegible] aut per thoroydalia [illegible]
[illegible] et tunc non potest [illegible] a [illegible]
[illegible] qui vult ypo [illegible]
furfurea sunt peiora. Unde contenta
thoroydalia putrescere [illegible] a carne [illegible]
[illegible] dissolvunt plus quod est
magis dissoluti et [illegible] plus resolvunt [illegible]
et [illegible] dissolvunt [illegible]
pinguedinis [illegible] carnem [illegible]
[illegible] coagulata. Unde antiquiores et
solidiores [illegible] membrorum solidorum
et tunc venit mors licet ad longe
possit evenire. Notandum [illegible] quod orificium
vene est dilatabile quia [illegible] vene
capillares oculorum quod replentur [illegible]
sunt visibiles [illegible] refugerunt [illegible]
[illegible] caro sit [illegible] et
tractabilis [illegible] mollis et illa caro que
est dissoluta [illegible] orificium vene capillaris
repletur a membro in quo dissoluta est
[illegible] superfluum et tunc orificium
dilatatur [illegible] contenta thoroy
dalie [illegible] fortitudinis [illegible]
attrahere et vomere vacuum [illegible] vacuum
attrahitur et sic [illegible] tenta est
possibile quod apparet quod [illegible] paulatim
[illegible] ad vesicam. Unde contenta [illegible]
quod si esset possibile quod ista tria contenta
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] mala [illegible]
[illegible] [illegible]
sunt si forte [illegible] est possibile quod calor
debilis agit [illegible] liquefacit
carnem [illegible] contenta furfu
rea a carne dissolvi [illegible] si autem
calor sit ita fortis quod adurere [illegible]
et propterea agit [illegible] resolvunt
[illegible] solida [illegible] thoroydalia
contenta putrescere dissolvi [illegible] que
[illegible] [illegible] dimissionem [illegible]

[illegible] non [illegible] putrescere descendi [illegible]
[illegible] sit solidum [illegible] [illegible] calor
possit dissolvi [illegible] contenta [illegible]
[illegible] mortem [illegible] contenta [illegible]
tantum [illegible] [illegible] [illegible]
mala [illegible] venit [illegible] [illegible]
[illegible] talia contenta [illegible]
acutis morte [illegible] possibile est [illegible] [illegible]
et [illegible] a longo tempore [illegible] est
[illegible] [illegible] contenta [illegible]
dalia [illegible] putrescere [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod si esset quasi completa [illegible]
te esset [illegible] calor. Et [illegible] [illegible]
[illegible] vesice [illegible] vesica
[illegible] [illegible] apparet forumen
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
foramen [illegible] et illud non est [illegible]
[illegible] est oblongum [illegible] [illegible]
duas partes et appellatur [illegible] foramen [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] vadit [illegible]
ad illud foramen et illud dilatatur et [illegible]
[illegible] [illegible] vesica est [illegible]
[illegible] [illegible] pellicule due [illegible]
[illegible] [illegible] aqua [illegible] [illegible]
exire [illegible] **Capitulum xxviii de**
ypostasi et [illegible]

Ypostasis debet habere v conditiones
[illegible] quod sit alba [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sit alba et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appellatur
[illegible] ypostasis. Significat [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] calor [illegible]
[illegible] [illegible] actio [illegible]
[illegible] calor [illegible] est [illegible] et [illegible]
longum morbum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] longiorem [illegible] calor [illegible]
et [illegible] et [illegible] mortificationem et [illegible]
et illa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ypostasis [illegible] continuata [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible] est completa
et non remansit aliqua [illegible] [illegible]
aut pellicule. [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] apparet [illegible] [illegible]

quod urina est una homogenea et uniformis
nis et quod urina agit uniformiter et sic
etiam quod parata est bono regimini quod
autem habere apparet et cuius contrarium
contrarium sit. Tertia conditio est forma et
figura ypostasis. Figura debet esse lata et
acuta superius, ad partes grossiores consti-
tuunt basis et partes leviores acumen pi-
ramidis ut flamma. Quare sua forma
debet esse admodum piramidis vel ut flamma
aut est rotunda aut pauxilla admodum
ypostasis [illegible] non infimus debet esse maior
quam [illegible] non est ita piramis [illegible]
[illegible] forte quod [illegible] est [illegible] [illegible]
et [illegible] fortis et [illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible] debet [illegible]
infundo et acumen superius debet [illegible]
et [illegible] quod [illegible] non sunt aliqui [illegible]
expellens [illegible] ut [illegible] ubi
[illegible] impellit ypostasis usque admodum
[illegible] ubi [illegible] expellit usque
ad supremum ypostasis vel ad [illegible]
[illegible] sic [illegible] dignoscitur ita quod [illegible]
non remansit aliqui impellens [illegible]
ypostasis [illegible] ypostasis [illegible] in fundo [illegible]
[illegible] est quam [illegible] quod [illegible]
mortificacionem sit et quod [illegible] sit
quod ibi est aliqualis calor resolvens [illegible]
evaporare. Ista [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sine [illegible] et [illegible] et
Queritur utrum [illegible] [illegible] digna et [illegible]
quod non quod [illegible] [illegible] [illegible] que [illegible]
et attestatur ex humoribus quod ibi [illegible] ypostasis
et ypostasis attestatur [illegible] que
[illegible] [illegible] digna descendit. Contra
[illegible] omnes quod ypostasis [illegible] descendat
[illegible] digna [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] attestatur [illegible] quod [illegible] est [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] pura [illegible] seu [illegible]
[illegible] quod aut [illegible] omnes [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] digestionis
[illegible] magis debet [illegible] [illegible]
[illegible] de sanie. Dicendum quod non est [illegible]
in sanie [illegible] [illegible] [illegible]
ypostasis. [illegible] [illegible] [illegible]
digestionis sive digne et [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] dicitur quod

[illegible] attestatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Queritur [illegible] an ypostasis de-
scendat a singulis membris. Videtur quod
non quia [illegible] esset [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non videtur [illegible] quod [illegible] [illegible]
videtur quia ypostasis est superfluum [illegible] [illegible]
sed [illegible] superfluum [illegible] esse [illegible] membro
[illegible] ypostasis [illegible] membro descendit.
Dicendum quod ypostasis descendit [illegible] [illegible]
[illegible] membro [illegible] [illegible]
duo superflua [illegible] [illegible] et est [illegible]
[illegible] et aliud [illegible] et est [illegible] ypostasis
et [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] debet [illegible]
[illegible] [illegible] esset [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible]. Queritur utrum urina
ypostasis descendat ante morbi [illegible]
et videtur quod [illegible] descendat ante morbi
quod ypostasis descendit [illegible] digna et
[illegible] morbi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
digna [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ante morbi descendit. [illegible] descendat
ante morbi [illegible] esset [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] ante mor-
bi non descendit. [illegible] videtur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] morbi et [illegible]
[illegible] [illegible] morte [illegible] [illegible]
[illegible] morbi descendit. Dicendum quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible]
quod ypostasis descendat ante morbi et
[illegible] [illegible] [illegible] aut sanitatis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible] ante morbi
et [illegible] [illegible] et [illegible] accidit quod in [illegible]
[illegible] ypostasis laudabilis et [illegible] [illegible]
quod ypostasis non fuit descensa ante morbi
[illegible] ante [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] morbo [illegible] [illegible] mors [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quam [illegible] mors [illegible]

dum unde morbi super naturam etiam sani-
tas sit complete dicimus ergo quod semper morbum
complendum dum non habet nisi digestionem
complete digeri non potest nisi pro tanto
3ª digestionis et per tanto quod [illegible]
communibus contundo aquam quod [illegible]
hoc [illegible] tempus [illegible] longius statum et declina-
tionem propter quod non est digesta nisi
in principio sit ypostasis quod nimio relinquitur
quod in morbis salubriter descenditur ante
morbi | Si autem descenditur in morbis
acutis tunc ante tibi mors significatur et non
acutis dicendum quod effectum tussit propter digestionem
quod prout quod alba nec est necesse quod albus
quod fiat de albedo quod tussit propter firmamentum
membrorum quorum pars naturalis incipit
dealbendo in renibus antequam tussiat ad
membra superiora quod compassionem et hoc ista in
non mutat non esset magis [illegible]
si totum mutatur [illegible] patuisse tunc
autem digestio quieta secundum non sit ista
quieta expellitur nec est ita quieta secundum
compassione quod quieta nisi expellitur aut consumi-
tur vel evaporatur et non aliter propter [illegible]
duorum colorum dicendum quod verum esset si fieret
actione 2ª digestione et digestionis sed | 3ª digestio agit
[illegible] in [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] quod ypostasis non descenditur circa digestio-
nem cum parte ac [illegible] que erant [illegible]
[illegible] usque adveniat huius dum expellitur
advenas et [illegible] quod membra [illegible]
[illegible] per [illegible] superflua albedinem ut
ibi remaneat sed quod membra forte ex-
pellat ulterius | Et [illegible] ut vero-
[illegible] sunt membra nobilia nichilominus
[illegible] remissa [illegible] expellitur [illegible]
ypostasis non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sed [illegible] venit [illegible] tempore

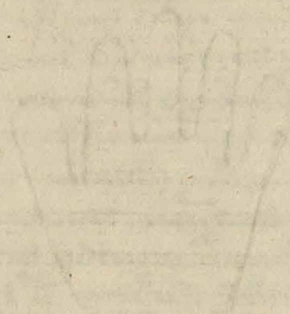
¶ Tunc ulterius queritur de [illegible] [illegible]
utrum ypostasis debet esse albi coloris et videtur
quod [illegible] attestatur [illegible] aqua descenditur
[illegible] [illegible] tota non est alba quia
ypostasis non est alba nec albi coloris ¶ Et
[illegible] quod utrum ypostasis debet esse confundo
et videtur quod non quia ypostasis [illegible] [illegible]
digestionis et [illegible] sunt laudabiliora propter
[illegible] [illegible] [illegible] super naturam

[illegible] ypostasis [illegible] non potest fundo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicendum quod ypostasis naturaliter est
albi coloris [illegible] descenditur [illegible]
[illegible] tota [illegible] digesta nichilominus non [illegible]
descenditur [illegible] digestiva [illegible] est alba et [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
forma [illegible] [illegible] digestione digestionis et ibi
[illegible] albedinem ad [illegible] [illegible] dicendum quod in
fundo [illegible] apparere et [illegible] quod ypostasis
[illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] bonitas digestionis que
non diminuit [illegible] [illegible] superius
ypostasis [illegible] [illegible] digesta esse [illegible]
[illegible] dicendum quod [illegible] est [illegible] [illegible]
et digestionem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] digestiva super naturam [illegible] [illegible]
[illegible] | [illegible] dicendum quod [illegible]
[illegible] [illegible] et per tanto quod non est
[illegible] [illegible] [illegible] sunt partes magis
[illegible] et [illegible] partes magis acute [illegible]
partem [illegible] magis petunt magis
inferiora [illegible] petunt magis supe-
riora | Et [illegible] est [illegible] dicendum quod [illegible]
[illegible] magis [illegible] magis [illegible]
superius et magis [illegible] inferius ¶ Utrum questio
que ypostasis peior an rubea et subru-
bea [illegible] quod rubea sit peior [illegible]
[illegible] de sputo et ypostasis [illegible] sputum rubeum
est melius [illegible] [illegible] ypostasis [illegible] ypostasis
[illegible] [illegible] [illegible] subrubeum magis
[illegible] albo [illegible] subrubeum [illegible]
melius [illegible] [illegible] [illegible] quod ypostasis
rubea sit melior quam subrubea dicendum
quod subrubea [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] rubeum [illegible] quod [illegible]
[illegible] rubeum [illegible] quod est [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] ad digestionem et [illegible]
subrubeum est melius [illegible] [illegible] quod
rubeum quod [illegible] rubeum et [illegible] est [illegible]
[illegible] digestionem et [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
rubeum magis [illegible] albo quod [illegible]
rubeum et ita [illegible] [illegible] ¶ [illegible] nota
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apparere
et [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
alba digestio | [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
3ª digestione [illegible] digestionis [illegible] non sit

viridis est nec ypostasis ¶ Opponitur volens
arguere dicens aut quod ypostasis est multum
humida calor aut adurens posset inducere
calore videtur quam agit in humido et eo
primum adurit et postremum non est ita leviter
calore sed si causat per se adurit vel
mortificet causat calore niger et
ypostasis calor aut viridis perdit niger
et nigra est dicendum ¶ Ad racionem dicendum quod non sit
ex parte sua sed ex parte forme adurentis
decapillis vel mortificantis ¶ Dicendum quod non
est simile ¶ Ad illud quod dicitur de capillis dicendum
quod non est simile quia capilli generantur ex multum
multum sicca sed urina est humida quia est

Nota ¶ Queritur utrum citrinissima nigredinem precedat
ex frigore et per consequens quod nigredo
causatur per adustionem et rigor causatur
ab frigore quia illa frigida non sit rigor Oppositum
vult textus dicendum quod citrinissima sed
niger in causa neque rigore sit quando
sit ex calore sit unde est ut si frigida
secundum est lucius ypostasis que est de medio et
non possibile est quod fiat ex frigore et pinguedine et
frigore et consequens ad argumentum quod illa est
sicut dicendum quod est factus quia in
pinguedine ledit humorem et ita voluntur calore
adurentis et ita est per causam frigus
in extremitatibus et sic est finis huius
operis de urinis Pro quo sit deus benedictus
per infinita secula seculorum Amen

Explicit liber egidii bith di de cor-
bolio de vrinis finitus ipso
die sancti ffrancisci [illegible] anno domini
M° cccc° xxvj°

Epla ihu filii hali medici respo
dendo in hoc qd quesiuit vnus
de discipulis suis de cognicione
infirmitatum oculorum et de curacione eorum.
puenit ad me cartha tua frater mi
custodiat te deus cum clemencia sua
et dirigat te in via veritatis per miam
suam. querendo de libris 6 infirmitatibus
oculorum et curacionibus eorundem exeis quos
alexandrinum memorati sunt numerum inf
irmitatum et non sunt memorati numerum cu
racionum. vnde videtur michi quod bificabit
te deus si compilero tibi librum memorando
in eo quod petisti breuiter. quia breuiacio
semper coniungit tria. primum est diligens
interrogacio veritatis. Secundum est perfectio
in sima. Tercium est breuiacio in
ordine tunc erit istius libri vtili
tas perfectior. et ponam eum in tres partes
et notabo eum memoria operantis
artem oculorum. quia ego affirmo in eo omne
quod est necesse de infirmitatibus oculorum. et
hoc est quia aliquis ignorat necessitates con
sideracionum in libris ad curacionem eorundem
egritudinum. propter hoc medicus solicitus
excutet se cum isto responsione in libris
maioribus quod etiam conueniet similiter adiuua
tum quia excusat portacionem multos libros
et memoracionem omnes libros medicinales
qui sunt necessarie in curacione infirmitatum
oculorum medicando signifficaciones et causas
et curas infirmitatum propter consilium
organicarum et solonis et continuitatis
propterea peto a deo adiutorium ut perfi
ciam quod sum memoratus. Diuidam ergo in
primo tractatu diffinicionem oculi et anatho
miam et numerum tunicarum et humores eius
et membra eius et musculos et vnde
pullulat oculus et principium eius et
vbi est finis eius et vbi est locus diffi
cionis eius in oculo et que est vtilitas eius et
vnde venit nutrimentum eius et ad quid
est preparatus. Et in secundo tractatu diuidam
infirmitates oculorum apparentes et causas et
curas eius ut leuius sit tibi. In tercio autem
tractatu numerabo numerum infirmitatum oculi
occultarum a sensu. et causas earum et signa et
tunc notabo curas earum et recepta me
dicinarum earum. et studiaui me ad com
plecionem istius libri de libris antiquorum
et non narro in eo aliquid de me ipso preter
aliquid quod vidi de senioribus meis temporibus
et temptaui ea in operibus illius artis
et hoc est postquam inspexi in multis libris pu
blicis et precipue de libris honorati [?] et
cognoiati iohannicii. similiter quia ipse car
psit flores eorum librorum quos composuerunt
illi qui erant in tempore [?] et plenum de sub
tilitatibus et elegi ex eis meliora que
inueni in eis et hoc non est mirum quia
honoratus [?] composuit in libris su
is de dictis [?] et filii serapionis et de
dictis pauli et ego possum ea reducere
et inserui meo isti libro et diuisi istum
librum per capitula ut leuius sit querere eum
in tempore necessitatis. Capitula primi tractatus
sunt xxi. Primum in diffinicione oculi. Secundum
in vtilitate oculi et operacione eius. Tercium de natura
oculi et complexione eius. Quartum ex quo causa
sit oculus niger. Quintum ex quo causa
sit oculus glaucus. Sextum quot sunt tunice
oculi. Septimum quot sunt humores oculi.
Octauum quid est causa humoris cristalli
et que est operacio eius. Nonum quid est causa humo
ris albuginei et quid est operacio eius.
Decimum que est causa tunice secunde et vnde est
pullulacio eius. Duodecimum que est causa dure
tunice [et] secundinis et que eius operacio.
Tredecimum que est causa tunice aranee
et que est operacio eius. Quartumdecimum que
est causa humoris albuginei et que operacio
eius. Quintumdecimum que est causa uuee et
operaciones eius. xvi^m que est causa tunice
quarti cornee et operaciones eius. xvii^m
que est causa tunice coniunctiue et operaciones eius.
xviii^m quot sunt numeri musculorum oculi et
vtilitates eorum et quot ligamenta et vbi
sunt loca eorum. xix^m quid est causa numeri longitudinis
et numeri motus. xx quomodo generatur spiritus ania
lis et quid sit cum eo visus. xxi^m
que est causa palpebrarum et pilorum et
vtilitas eorum

Primum tractatus primi capitulum ad-
iutorio dei est quod oportet illum qui vult
mederi oculum cum medicina recta quod
sit sciens diffinitionem oculi et naturam eius
et hoc est quia remotio infirmitatis a quolibet
membro per reductionem ad naturam suam a
qua exivit. et propter hoc scientia est intentio
medicine. conservatio sanitatis in esse suo
et reddere sanitatem privatam. et propter hoc
incepi capitulum in diffinitione oculi
Diffinitio autem eius est. Oculus est membrum
sensibile instrumentale visivum. et com-
positum de tunicis membranis et liquami-
tibus mirabilibus venis nervis musculis
et humoribus. et ista est perfectior diffinitio
eius. quia omnes res diffinire duabus
diffinitionibus indiget formali et accidentali et
hec est eius diffinitio formalis

Secundum capitulum est in utilitate oculi et
operatione eius. Utilitas autem oculi. con-
servare corpus ab occasionibus supervenien-
tibus ab extrinseco et ut dirigat viam vo-
lentis. Operatio autem eius est. ut scire
colores et figuras et corpora et quid est in eis
et quod est magis quod est membrum sensibile

Tertium capitulum
Tam natura oculi et eius complexione. natura
eius oculi temperata. Sed est calida complexio-
nata eius est naturaliter humida. et hoc quia origo
eius est a cerebro. et propter hoc est humida. ca-
liditas autem eius est propter multitudinem que co-
niunctis ei de venis et arteriis. et propter
hoc est levis motus. et aliud superat
complexionem eius frigiditas. tamen non est nata
temperata sibi et ex hoc probatur complexio oculi
quod sit calida propter velocitatem motus eius
et amplitudinem venarum eius et est
color eius rubedo et tactus eius calidi-
oris complexionis frigida probatur per tarditatem
motus et strictitudinem venarum et fortitudinem
tactus et probatur humiditas complexionis eius
plenitudine tactus et multitudine humiditatis
et scire complexionis siccitate eius est propter
duritiem tactus et est siccitas exsuga-
tiva. et probatur etiam complexio oculi per colorem
quod oculus glaucus est minoris caloris
et ad frigiditatem declinans et est minoris
humiditatis et maioris siccitatis. et
propter hoc videt de nocte melius. quia humi-
ditas oculi a frigiditate aeris. et ex hoc
probatur quod oculus glaucus est frigide complexionis
ut patet in oculis anglicorum. quia superat
in regionibus eorum et tactibus et complexionibus
eorum frigiditas. et oculi eorum sunt glauci. et
hoc probatur similiter quia oculus glaucus est frigidus
quod quia accidit senibus de glaucedine oculi
quoniam superat complexiones eorum frigus et sic-
citas Oculus autem niger est plus ca-
loris et plus humiditatis. et propter hoc plus ac-
cidit ei infirmitas vaporum et inf-
irmitas aque propter multitudinem humiditatis eius
et nigrum sunt nigri nigri erunt plus
caliditatis et humiditatis. probatio huius.
oculi ethiopum et nigredo corporum quia su-
perat complexiones eorum et regiones eorum
calor. Sed albidus et varius est complexio
temperata

Quartum capitulum quod nominabo in co-
lor quot causis est oculus niger. Oculus
erit niger ex vii causis aut diminu-
tione spiritus visibilis aut exterbatione
eius aut permixtione humoris cristallini ad
sphericitatem eius. aut plurima humiditate
albuginei aut turbatione eius aut ni-
gredine uvee tunice

Quintum capitulum est quod nominabo in co-
lor quot causis fit oculus glaucus Oculus
glaucus fit ex vii causis et sunt contrarie
prioribus. multitudo spiritus visibilis et
eius glaucitas vel claritas magnitudo
humoris cristallini et eminentia eius
et diminutio humoris albuginei et
glaucitas eius vel claritas et diminutio ni-
gredinis tunice uvee. Sed albidus et
varius. quando contingunt partes cause nigre-
dinis nigredinis cum parte cause glaucedinis
glaucedinis et fit complexio temperata sicut dixi
et color varius fugit spiritus visibilis
est plus et clarior. et si accepo amplitudinem
tudinem dei in pluribus istorum est longior
locutio et excederet librum qui est brevis

quo oportet ut incipiam loqui de tunicis oculi
Sextum autem est quod notabo . eo quod sunt
tunice oculi Secundum quod postea positum est constitutus
ex vij tunicis prima tunica dicitur scliros et est
consigna ossi Secunda dicitur secundina Tercia dicitur retina
quarta aranea tela Quinta uvea Sexta
cornea Septima coniunctiva Candida sunt dis-
cordes in isto capitulo sed et sic in vocabulo
non in summa quia quidam dicunt quod sunt vij
et hoc est quod vadit eis quod tunica retina non
nominetur tunica et dicunt ista ratione et dicunt
quod utilitas tunice est cooperire illud quod co-
operit et non est sic retina Item alia ratio
eius est quod ipsi dicunt quia pars est ut mutat
oculum tantum corporis quidam dixerunt quod sunt
v tunice et dixerunt quod membrana que est sub
humore cristallino non est tunica propter duas
causas Prima una causa quia pars cristallini humoris
non alia Secunda causa quia cooperit medietatem
cristalline et cooperit non est tunica Illi autem
qui dixerunt quod sunt iiij tunice non videtur
eis nominare tunicam coniunctivam propter duas causas
Prima quia est similis ligamento oculi Secunda quia
non cooperit eum Illi autem qui dixerunt quod
sunt tres tunice dixerunt quod uvea et secundina
sunt una et eadem tunica Illi autem qui dixerunt
quod oculi tunice sunt due dixerunt quod cornea
et scliros sunt eadem et [illegible] autem et sequentes eius
dicunt quod nos invenimus eas vij et ponemus
tociens cornee iiij tunice

Septimum autem notabile meum quod sunt humores
oculi et nervi et musculi eius humores
autem oculi sunt iiij vitreus albugineus et cris-
tallinus nervi eius sunt duo unus ad sensum
et alius ad motum musculi autem sunt viij
et narrabo eos in loco suo

Octavum vero notabile meum erit humoris
cristallini cum iam expedivi me de nominibus
tunicarum oculi et humoribus eius incipiam modo
in explanacione eorundem corporum et unde sit origo eorum
et eorum utilitas et unde veniet eis nutrimentum
Incipiam de humore cristallino eo quod sit nobilior
partibus oculi quia per eum fit visus et relique
partes oculi sunt partes ut serviat illi humori nobili

aut expellat ab eo occasiones aut prebeat ei uti-
litatem dico ergo quod iste albus clarus limosus
rotundus et non recte rotundus sed in eo modi-
ca latitudo locus autem eius est in medio oculi sed
punctus in medio speciei albedo autem eius
et limine eius ut recipiat alteracionem a coloribus
probacio huius quia res alba sit clara limosa sed
recipit clarum et cristallinus sustinet adeo re-
ceptio colorum Rotunditas autem eius ut non
sustineat adeo occasiones quia omnis figura
preter rotundam de facili leditur quia habet angulos
probacio huius propter integritatem forme quia non
accidunt ei occasiones quia caret angulis latitudo
autem eius ut inveniat ex sensibilibus pluribus parti-
cularibus quia si esset vere rotunditatis subtilis
non obviaret ei sensibile nisi modicum
quia res superficiales obviat ei quod plus
tangit eum quam res sperica probacio huius quod
locus est in medio oculi quia omne quod est
in medio tutum est aut ut expellat ab eo
occasiones aut ut prebeat ei utilitatem ro-
gantia humorum vitreus nutrit eum et tunica cornea
expellit ab eo occasiones ab extrinseco venien-
tes et propter hoc inundat eum partes ex omni latere
et positus est in medio probacio quia per eum
fit visus non per alia ex partibus oculi quia anima
quod dividit nervus et [illegible] destruit visus
natura autem eius frigida et sicca et est sicud glaci-
es nutrimentum autem advenit ei ex humore vi-
treo et propter hoc est positus super eum et noviter pro-
bacionem istius in suo loco si deus voluerit

Nonum notabile meum
Postquam humoris vitrei iam consummata est
omnino eius humore vitreo Et incipiam propter
quod post humorem cristallinum est humor vitreus
et est super eum et unde eius colori est declinans
aliquantulum et est sic in terminis fuscedinis et color
eius albus et est declinans ad fuscitatem et nigre-
dinem duabus de causis Una ut prebeat
humori cristallino nutrimentum causa cum eius
nutrimento est quod omne membrum nervosum intrat
indiget nutrimento ut restauretur quod dissol-
vitur per calorem naturalem nisi intrinsecus et
calore aeris extrinsecus quo indiget per vi-
dubus ut restaurentur quod est deperditum eius
restauratur quod dissolvitur ex eo nisi sunt sicud
illi eius resolvuntur et illud est sicud [illegible]

medium tertium alterius adtrium que declinat ad
eum qui fuit supra nigredinem eius et quia humor cristal-
linus indiget omni nutrimento et est ferum esse
naturam est de albedine et claritate non potest esse
nutrimentum eius de sanguine sine medio et
si veniret eius nutrimentum de sanguine sine medio
accideret humori esse valde inequalem contra in-
mutationem humor cristallinus cum sit species de colore
sanguineo. Aut ergo indiget medio esse alterius
sanguine ad naturam suam in qua est de cristalli-
na et illud medium est humor vitreus qui
est propinquior ad albedinem et media qua
certe tunce quod sit intus albar de ea apping-
tus est cristallino et situs est sicut a. et posi-
tus est in eo cristallinus usque ad medium sicut
medietas sphere situata est in aqua. Secundum ca-
nit dicat huius ad cristallinum nutrimentum eius et
humor intus advenit ei de tunica rethina
igitur cum quod hic ostendit de vitreo humore

Decimum capitulum nominabo mea cum tunice
rethine que est composita de duabus rebus
una de venis contextis et est de venis et de
cordiis et natura eius est separata et est maioris
caloris quam prima et est lenior. Origo autem eius
est de extremitate unius nervi in quo erit spiritus
animalis. Secundum descriptionem et hic quod est lenis quemp
puerit adhuc quod est post humorem vitreum illuc secundum
latitudinem. Finis eius est extra et congregatum est
de membrana subtili que est super eum et eorum venis
minutis et iste vene minute qua proveniunt ad
eum inferuntur in eo et dividuntur in eo per vias
minutas. Intus et constituuntur ille vene ad
eniciam unum deinde retinentur ad invicem et fit
ex eis tunica rethina quod continet humorem vitre-
um et eas illa in medio ex parte cristallini et se-
cundum ipsum et habet duas utilitates. Una earum que
nutrit humorem vitreum per se quod est de eo de car-
ditis. Alia utilitas quod portat virtutem visibilem
cristallino et per se quod est mea de venis me-
diante nervo per quod tangit eum nutrimentum
autem eius est de tunica prima

Undecimum capitulum nominabo mea causas
tunice prime et unde est. Origo eius secundum
quod supra cerebrum sunt duo panniculi nominant
eos greci methenice unus eorum est subtilis
lenis et utilitas eius est nutrire cerebrum per
se quod est mea de cordiis vene circumde-
dit cerebrum dum continuum cum occipitio et
utilitas eius est custodire cerebrum ab osse et hec
quod omnis unus exiet a cerebro est velatus utrisque
panniculis utrisque exiet de osse et est in nervum
unum totum donec secundum tunicam que est
exiens a cerebro coopertum duobus panniculis et
utilitas eorum est quod interior illorum nutrit ce-
rebrum unum sensibilem et exterior custodit eum
ab ossibus capitis et cum apparet unius de osse
in quo est dividitur et ad invicem et fit
de eorum unum tunica rethina secundum quod
probavi ante et fit ex illo panniculo subtili
tunica sumpta cum tunica que dicitur prima et nominata
est hoc nomine quia comprehendit et continet et intra-
tur in uno loco in quo intrat rethi-
na super medium cristallinum natura autem eius
ad calorem declinat et ad lenitatem magis et hec
per duas utilitates una est nutrire rethinam
secunda est quod custodit eam ab accidentibus que
veniunt ei retro et tertia est ad tertiam utili-
tatem quod scilicet sanguine mea et fit subtili
deinde expellit eum et rethina et subtilia-
tur deinde expellitur ad vitreum deinde sub-
tilia in minute et expellit eum ad cristallinum
nutrimentum autem eius est ex venis que sunt
in eo.

Duodecimum capitulum nominabo mea causas tunice
que dicitur dura tunica aut scliros. Origo est et
procedit ex panniculo duro qui secus ...
... et natura eius firma et sicca et color eius
albus et utilitas eius est quod custodit oculum
ab osse et quod non noceat ei duricia eius
et asperitas et est sicut ligamen ad oculum intus
sed est coniunctiva extrinsecus et nutrimentum eius
eius est ex panniculo de quo est origo eius.
Tertia expositio tunicarum et humorum que
sunt post humorem cristallinum secundum possibilitatem
mea quia ego potui breviare et incipio me-
dium adiutorio dei nunc tunicarum et humorum an-
teriorum secundum deus voluit

Tertiumdecimum capitulum de tunica aranea scilicet quod
ante humorem cristallinum est media tunica
que dicitur aranea quia est sicut tele aranearum
et origo eius de humore cristallino et aliqui
dicunt ex arethina et color eius albus

politus et lucidus minus et propter hoc accidit homo ad oculum videt formam individui hominis quod videt forme eius impositum non aut cum fortiter et sic et est minoris sensibilitatis quod subtilitas continentur eius de cristallino et habet tres utilitates. Prima quod dividit inter humorem cristallinum et albugineum ut non misceantur. Secunda custodit humorem cristallinum ab infirmitatibus que accidit albugineo. Tertia in superficie superfluitates continentes cristallinum expellit cum aranea et non est continentur eius.

[C]apitulum xiiii. Tertio nominabo in eo cum humorem albuginei. Humor autem albugineus quod est cum aranea et est liquefactus similis albugini ovi subtilis. Continentur eius est detinetur uvea et habet iiii utilitates. Prima est quod custodit cristallinum et humectat eum ut non desiccetur a calore naturali qui est intrinsecus et a calore aeris extrinsecus. Secunda quod humectat tunicam uveam ut non exsiccetur et indurescat per calorem naturalem et noceat cristallino quod obviat ei. Tertia quod in uvea aspicitur intrinsecus et per hoc aspectus eius non attingit humorem cristallinum et exsiccetur perspicuitate eius. Quarta quod recipit virtutem visivam intrinsecus et remittit eam extrinsecus et recipit species sensibiles et remittit ea extrinsecus. Et hoc notandum quod non est mixtus cum humoribus qui sunt sub modo vena non palpabilis nec non plus palpabilis et arteriis et tractatu vii libri sui dixit [illegible] prima residentia.

[C]apitulum xv. Tertio nominabo in eo tunicam uveam. Tunica autem uvea est cum humore albugineo et non eius ad calorem et ad humiditatem declinans et est levis ut non noceat cristallino perforatum autem et habet duas velamina sicut stomachus intrinsecus asperitate et propter hoc habet duas utilitates. Prima est quod congregat humorem albugineum cum subtilis fuit. Secunda ut suspendatur aqueus oculis per asperitatem interiorem oculi in stomacho tunica membranis et extrinsecus est levis ut non noceat cornee que tangit eam. Origo autem eius de tunica secundina. Et continentur abrupta et habet iiii utilitates. Prima quod mittit tunicam cor-

nea propter hoc est in ea mediis et venis et hoc est quod tunica cornea non habet meatus et non venas que compleat nutrimentum eius propter subtilitatem et spissitudinem eius. Secunda quod mittit humorem albugineum. Tertia ut dividat inter cristallinum et corneam ut non noceat ei cum duricia eius. Quarta ut congregat spiritum visibilem cum calore eius continetur ut non compleatur et probatum habendum est quoniam qui accidit in foramine uvee amplius aggregatur lumen destruitur visus et quia congregat humorem albugineum ut non defluat extrinsecus.

[C]apitulum xvi. Narrabo cum in eo tunicam corneam. Tunica autem cornea est cum uvea est alba clara dura et spissa et est posita alba ut penetrat in ea lumen et habet iiii cortices. Natura autem eius quod habet cortex habet iiii et compositione et cortex exterior fortius est. Et duricies ille qui est interior habet calorem modicum et asperitate ut habet cum asperitate eius continentur de uvea duo autem cortices qui sunt in medio sunt temperati. Origo autem eius est a tunica scliros. Continentur eius abrupta. Utilitas eius ut cooperiat cristallinum et custodiat ab nocumentis exterioribus.

[C]apitulum xvii. Nominabo in eo cum tunicam coniunctivam. Tunica coniunctiva est cor cartilaginosum grossa dura et non eius fortiter sic. Origo autem eius de pellicula dura que est supra in occipitio capitis. Propter hoc pericranium capitis est pellicula sub cute capitis et quando estimatur tunica est de ista pellicula que est sub cute. Continentur autem eius abrupta scliros que est inter oculum quia inter eas sunt vene. Et aliqui dixerunt quod continentur est eius de pellicula dure est origo eius et quidam dicunt alias opiniones. Utilitas autem istius tunice est claudere oculum et fortificare eum extrinsecus secundo claudit ad scliros intrinsecus et ipsa coniungitur cornee et propter hoc nominatur coniunctiva. Ista autem sima de oculo que est in oculo de tunicis et humoribus

Capitulum xviii notabile in eo numerum
musculorum oculi et ligamentum eius et
ubi sunt loca eius musculi aut inno-
sunt in non corpore separata et ipsi declinant ad fronta-
te declinans quod intitulant nervi. loca aut
corpus unum est in latere lacrimali inviarum
qui movet oculum ad partem naris et alius
ad partem lacrimalem minorem et movet oculum
ad latus temporis et alius sursum movet
oculum ad sursum et alius deorsum et duo
sunt musculi inter quos est tortuosa qui regit
oculum et superius et inferius dextrorsum et
sinistrorsum et verus motor grani illum qui
stringit os eius et plicat nec applicatur et de-
strictam virtus visiva et habet alia utilitate
hoc est quod constringit totum oculum et venit
ad istum inveniri motus deorsum illo principio quod
venit de cerebro ad oculum et ideo dividitur et
producitur ad eam virtutem motivam et probatur
quid est origo eius a cerebro per [illegible]

Capitulum xix notabile in eo tamen nervi
luminosi et quo erit origo eius et unde
nervi motivi et qualis erit origo eius nervus
autem luminosus origo a lateribus partium ventriculorum
cerebri anteriorum et qui arriunt non videtur recte
sed declinat ad opposita capitis deinde coniungitur
unum corpus et [illegible] istorum sit foramen corpus
foramen primum quod quidem convenit quod postea
terminationem sit spiritus ceffusus alias dicitur quod
proprium cerebri erit spiritus [illegible] deinde
quinisterii unus cum alio deinde dividitur
post terminationem corpus superiorum ipsorum
sunt per figuram modorum qui sunt in libris
generatione et est figura eius deinde vadit dis-
persus ad oculum eius oppositum fuit originis
eius a cerebro nervus dexter ad oculum dextrum
et sinister ad sinistrum talis quod non minuat
de virtute eius aliquid et est nervus lenis
magis non elongatur a cerebro fortificatur
extrinsecus autem modicum tamen intrinsecus firmamentum
et statim eius lene fluxus autem eius adhuc
te vitreum deinde subiungitur illis et
texitur et sit sicut vallime et ab hoc nominatur
locus iste tunica retina sicut quod nominatur
impedimentum et iste autem est maior et

nobilior quam unus qui sit interior propter
aut quod sit principium et quod est foramen cor-
porum hoc est quod si intenditur ad unum oculum
et clauditur alium et permisit alium apertum et
adiutisti sollicitudinem tuam ad oculum apertum
videbis foramen eius amplificatum et
ille oculus videt visione fortiori quam prius
et propter hoc videt qui tenet unum oculum visu
quam alium fortius et ergo qui voluit inspi-
cere aliquid subtile qui intendit ita de se ipso
ad claudendum unum oculorum et subtiliare palpe-
brae erit visus eius fortior quam prius utilitas
autem in terminatione et participatione est
quod nominatur de congregatione luminis quod carent uno
oculo vertitur ad aliud. Alia utilitas est inter
nervi a cerebro plurimum equale ut perficiat quod
videat homo rem unam tantum et non esset
hoc diriguntur unum corpus et inspiciet rem unam
duas intuitu autem eius nominatur in
timore propter intinctio non autem sunt et secunda
sunt nervi cerebri unum autem motivi origo
est post originem primi paris quod post spiritum
et visum dividitur quibus nervus in musculos
oculi et producit ad eam virtutem motivam sicut predictum
dictum est

Capitulum vicesimum notabile in eo quod est
principium animalis et qualiter ideo sit visus
et qualis sit generatio eo quod quod decoquitur in ventre
ascendit ex eo vapor et cadit non mitigare
illum vaporem et ponit eum spiritum ale cum
calidus quod deinde intendit hoc et recipit puri-
tatem istius vaporis qui est spiritus vilis et
mittit eum ad cor et fit ex eo spiritus animalis
et spiritus vitalis deinde mittit ad cor spiritus a puri-
tate istius spiritus vitalis commixtione aeris
provenientis ad cor et de pulmone ad cerebrum
in duabus venis ascendentibus ad cerebrum et
quod perveniunt ad summitatem cerebri dividuntur per divi-
siones diversas deinde coniunguntur iste partes et
iunguntur ad invicem sit ex eis membrana
subtilis firme et nominatur miringa grossa deinde
dividuntur iste vene quod per divisiones diversas
de illa membrana vene [illegible] quod
sunt in ea et quod magis declinat dividuntur

admirabilis. Deinde dividitur iste vene
secundum per divisiones duas. Deinde intrat
ad interius et fit ex eis membrana subtilis
rethi venationis et propter hoc nominatur ista
vena rethina et nominatur inviga
subtilis. Utilitas autem invige grosse
est custodire cerebrum ab osse et subtiliare
in eo illum spiritum. Inviga autem subtilis
nutrit cerebrum et subtiliat in eo illum spiritum
et hoc est quia spiritus vitalis circumvolvitur in re-
thina primo et subtiliatur in ea. Deinde
descendit ad membranam rethinam que est
influxus circumvolvitur secundum ipsius subtiliatur
illic. Deinde descendit ad ventriculum fan-
tasie cerebri que est in anteriori parte cerebri
anteriori dico ad quem exit humus et moratur
ibi aliquantulum et subtiliatur et mundatur ab eo
id quod commixtum est cum eo ex superfluitatibus
primariis et dicitur iste spiritus animalis et propter istam
causam dicitur comparatam scilicet completione cor-
Deinde penetrat in medio grano cristallino cum
tenui penetratione et inde exit ad visum
visiva et hoc est quia non quod vult diligenter
maturare nam querit sibi moram longi
spacii et morulas in quibus penetrat et
propter hoc postquam spiritus iste aliquid indiget
maturatione vehementioris diligentie
positi sunt ei meatus longi et penetrationes
stricte ut maturetur in eis cum diligentia
quod autem videtur per istum spiritum dictus est quod
exit de cerebro ad nervum concavum mediante
cristallino et per ipsum vitreum et albugine
communicatur tunc ad exterius recipit se visum
Deinde iteratur ... et sigillatur in humore cristallino
et propter hoc perficitur visus quo iam probavi quia
spiritus animalis est quo fit perfectio eius secundum
possibilitatem

Capitulum vicesimum primum narrabo in eo
curam palpebrarum. Palpebre autem superiores
sunt tres musculi per quos erigitur ea ut non
cadat propter ponderositatem eius super oculum
in dormitione et locus eius est supra os
superciliorum et duo musculi faciunt eam descendere
in hora dormitionis et secundum voluntatem
et facit eam descendere in die et utilitas
illius est ut non opponatur super oculum pa-

partes plus quam hec inter oculo et locus eius
de palpebra in lacrimalibus quae sequitur inducit
pilos palpebra inferior non habet musculos et
non movetur. Musculi genere movent eam. Uti-
litas eius est custodire oculum in tempore dor-
mitionis a pulvere et in tempore caloris vel ca-
nicularis aeris ut non liquefiat humidi-
tas eius. Pili autem earum habent duas uti-
litates prima quod expellit ab oculo quod sensibile
est de sordibus sicut pulveres et similia. Secunda
est conservare magnitudinem oculi et hec est perfectio
in monstrando anathomia oculi et nunc
incipiam curam oculi

Incipit tractatus secundus notandum quod infirmi-
tates oculorum apparentes sensui et corpo-
ralis et numerus capitulorum quae sunt lxxiii
Primum capitulum in quo sunt radices regule
per quas operatur in cura oculi. Secundum in quo
sunt regule quibus omnes conveniunt medicum uti
in omnium curatione. Tertium in quo est numerus in-
firmitatum palpebrarum. Quartum in quo est
species scabiei et cura eius. Quintum in quo
est materia grandinis et cura eius. Sextum
in quo est materia lapideitatis et cura eius.
Septimum in quo est materia tenia cura eius. Octavum
in quo est materia inflationis palpebrarum et cura
eius. Nonum in quo est materia ... et cura eius
cura. Decimum in quo est materia pilorum super-
fluorum et cura eius. Undecimum in quo est inversi-
onis pilorum et cura eorum. Duodecimum in quo est materia
casus pilorum et cura eius. xiii in quo est
materia albedinis pilorum et casus pilorum
superciliorum et cura eius. xiiii in quo est in
pediculorum in palpebris et cura eorum. xv in quo
est materia specierum clauditatis et cura eorum
xvi in quo est materia ... et cura eorum
xvii in quo est pruritus acutus palpebrarum
et cura eius. xviii in quo est materia el-
gnere et arcuitatis palpebrarum et cura eius
Decimumnonum in quo est materia grossitiei
palpebrarum et cura eius. Vicesimum in quo est materia
formicati vel duritiei quae accidunt palpebris et cura eius
xxi in quo est materia excoriationis et cura
eius. xxii in quo est materia mortis quae accidit
palpebris et cura eius. xxiii in quo est

in quo est medicina superiorum acuitatis palpebrarum et cura
eius. xxviii in quo est medicina uerrucarum et cura
eius. xxix in quo est medicina formice et
palpebrarum et cura eius. xxx in quo est medicina
caste acuitatis palpebrarum et cura eius. xxxi
in quo est medicina unitatis palpebrarum et cura eius.
xxxii in quo est medicina acuitatis inflammationis
acuitatis palpebrarum et cura eius. xxxiii in quo est
in corrosionis et ulceris palpebrarum et cura eius.
xxx in quo est tale acuitatis et palpebrarum et cura
eius. xxxi in quo est medicina relaxationis palpebrarum
et cura eius. xxxii in quo est medicina mortificationis
et humiditatis in palpebra et cura eius.
xxxiii in quo est medicina infirmitatis lacrimalis
et cura eius. xxxiiii in quo est medicina garab
et cura eius. xxxv in quo est in gasin
et cura eius. xxxvi in quo est in fluxus
et cura eius. xxxvii in quo est in nominibus infirmitatum
coniunctiue et cura eius. xxxviii in quo est medicina specierum obtalmie et
cura eius. xxxix in quo est medicina tarse
et cura eius. xl in quo est medicina illius
quod cadit in oculo et cura eius. xli in quo
est medicina ungule et cura eius. xlii in quo
est medicina inflationis acuitatis coniunctiue
et cura eius. xliii in quo est medicina eleuatione
acuitatis coniunctiue et cura eius. xliiii
in quo est in sebel et cura eius. xlv
in quo est medicina pruritus acuitatis coniun-
ctiue et cura eius. xlvi in quo est medicina
chimosis et cura eius. xlvii in quo est
medicina lacrime et cura eius. xlviii in quo
est in acuitatis coniunctiue et cura eius. l
in quo est in carnis superflue et cura
eius. li in quo est in solutionis continuitatis
et cura eius. lii in quo est in nominibus
infirmitatum cornee et cura eius. liii in quo
est in speciebus ulcerum cornee et cura eius.
liiii in quo est in abstersione medicine albuginis
et ulcerum acuitatum in cornea et cura eius. lv in quo
est in uestigiis et albedinibus et cura
eius. lvi in quo est in tincture uestigiorum
oculi et claritatis et cura eius. lvii in quo
est in excoriationis cornee acuitatis et cura eius.
lviii in quo est in aspritudine acuitatis
cornee et cura eius. lix in quo est in caliginis
cornee et cura eius. lx in quo est in contaminatione
acuitatis cornee et cura eius. lxi in quo
est in mutationis coloris cornee et cura eius.
lxii in quo est in humiditatis cornee et cura eius.
lxiii in quo est in siccitatis cornee et cura eius.
lxiiii in quo est in differentie eleuationis
uel ostensionis humoris accidentis et cura eius.
lxv in quo est in continuitatibus acuitatis cornee
et est obliquitatis et cura eius. lxvi in quo
est in nominibus infirmitatum uuee et cura eius.
lxvii in quo est in applicationis uuee acuitatis
et cura eius. lxviii in quo est in destructione
pupille et cura eius. lxix in quo est in
eleuationibus uuee et que est sinoco et cura eius.
lxx in quo est in diminutionis pupille et
est solutionis continuitatis acuitatis uuee et cura eius.
lxxi in quo est medicina dilatationis eleuationum uuee
et incisione acuitatis cornee et cura eius. lxxii
in quo est medicina amomoma et instrumentorum cum
quo curatur et cura eius

Oportet eum qui uult aliquid scire de infirmi-
tatibus oculi quod sit sciens genera infirmi-
tatum oculi et sunt tria aut infirmitas
simplex singularis aut instrumentalis composita
aut solutio continuitatis et dicitur generaliter aut de
complexione effectiui uisus aut instrumento per quod est
uisus aut instrumento et motus et species cuiuslibet
sunt duo aut est specialis aut accidentalis et species
cuiuslibet sunt plures. Oportet ergo quod sciat qualitatem
simplicis infirmitatis et species eius et reliquarum
infirmitatum compositarum et oportet quod infirmi-
tates per sua contraria curantur et sanitatis
diuturnitatem per similia aut et conuenientia tum dominatio
sanitatis oculi erit per hoc quod conseruat humiditates
et conseruat calorem, quia ipse oculus quod fuerit
fortior expellit egritudinem et perdurat sani-
tas eius et propter hoc dicit G. res similes in illis
recedenti modo nocent et res contrarie sibi
proficiunt et ideo oportet sciat cognitionem infirmitatis
que est et hec est quod diffinitio infirmitatis est
nocumentum operationis sue sine medio et sciat

signa per que sciuntur infirmitates simplices que
est calida frigida humida sicca et compositum ex hiis et
habent numerum et que notis et non est dicta
in partibus et signa in nostro ipsius
quod apostema infirmum est acutus et id cum ap-
medium est signum contrarius quo apprehenditur
in membro nisi hoc est per medicis aut
propter virtute membri expellentis aut propter debi-
litate recipientis aut propter multitudine ma-
teriae aut propter debilitate virtutis multitudine aut
propter ampliationem meatuum et est simpliciter quod
membrum infusum et sunt meatus stricti et
omne quod respiciat que est cum illius infirm-
itatis et faciat ad expellendum cum illa
et 6a quod inspiciat consuetudines et multitudi-
nem et paucitatem cibus et fortificationem mor-
dificationis cibus et rubedine oculi et multi-
tudine sanguinis venarum oculi et pauci-
tate cibus caloris accidit in eo et aspe-
ritatem palpebrarum et speciem doloris et omne
quod ad expellatur declaratur ut scies 6a
que sunt in tenuo cibus propter sanitate
cognoscendus ad sciendum numerum sanitatis et modum sani-
tatis est duobus modis unus causa per se
est sanitas et est oculus ut corporis radi-
catus Alius fit per quod fit sanitas et sunt
medicine et cetera instrumenta per que fit
sanitas quoque cognoscis ad cognoscendum me-
dicinas per quas curas infirmitates acu-
to modo et ad cognoscendum virtutis corporis et
in qualitate statu utatur qualiter corpus regula
et per species Secunda cause sunt vi opilationum
apertionum abscessionum putrefactionum restitutionum
mutationum stupefactionum Opilatio est duplex
est tristis siccus et est humidus viscosus
ergo medicine tristes et sicce sunt ad abstergendum
et fluxum accidit sublate et maxime quod fluit
cum ulcere per evacuationes corporis et stiptionem ne
et est sicut amidum camisa cadmia thutia
ablutum plumbum ustum et bolus vennus quod ista
exsiccat sine meditatione et omnis istis in
sicca quod si multum aut hoc phlebotomia et dissolutione
intendit dolor plus quod membrana oculi
[illegible] propter multa humiditate et forte
[illegible] et [illegible] nisi fiat in

ulceribus et corrosione cornee quod tunc cogitur
ad intendendum hiis quod sunt magne utilitatis
hoc et omnes alia medicinas humidas et viscosa
intrat in consuetudinibus oculi propter contrarias
prima exceditur quia non est mordax Secunda quod
glutinat viscositate sua quarta albaru-
tate et abluit Tertia quod remanet multo
plus quod remanent humiditatibus aquosa et non
est quod permaneat in oculo aut non cogatur ad claudendum
oculum propter siccitatem spatium oculi Quarta quod
oculis est membrum multi sensus et pluris medicamenti
propterea quibus curantur oculi sunt lapides quod voluntas
est remanendi in oculo et omne apostema quod
viat membro plus sensus nocet ideo hoc elegerunt
medici quod in stillant in medio oculi aliquid quod
lenificat apostema ut est subtile album ovi
et aqua fenugreci et lac et aqua gummi et dragag-
anti et alia vitalia admiscere quod album ovi lavat
humiditate sua mordicativa et conglutinat et
lenit apostemate oculi et non calefacit nec infrigidat
quod non resideat neque comprimat in puro aqua aut
fenugreci quod ... et calefactio temperata lac
aut quod ... est abstersio propter acuitatem et ...
medicine aut que sunt in hoc genere sicut capitis opium
dissolutivus sunt bothor et faciei eluscere per
corneam qui sunt cronica et non dissolvitur ea
medicine maturativa non sunt alia fere oppopanacis
euforbium cinamomum castorium et ungentum et sella
et quod ea que dissolvuntur sunt fella et fenuculi et
... quod calefacit calefactione forti et non
... modo apostemate Medicine autem tertii generis
scilicet abstersive earum sunt moderate abstersionis et
sunt vestigiis quod non sunt grossa et ulceribus sicut
cathamia thutia cornu cervi et aloe cathimi
a est temperata inter talia et ferrum et est mo-
derate abstersionis et propter hoc est quibus ad pollulationem
carnis ulceribus et earum que sunt fortis abstersionis
et sunt ungule et scabiei et vestigia grosse
et subtiliat et abstergit sicut ... eris viri-
dis et ... sal ... et ... ista
ista sunt mordicativa Medicine autem quarti generis
scilicet putrefactive sunt ad asperitates radicatam
et scabiei quod fit cronica et dura radicatam
ungule dure et sunt viride eris viriolum
Medicine autem quinti generis quae scilicet constrictive earum
que sunt temperate restrictionis sunt ad ...
fluxum in ophthalmia et bothor et ulceribus

sicut rose et semen/ciminum et succus caulis et spica
et folium etc. memita et succus ypoquistidos et
pulvis thuris acacia et cetera que sunt agreste
que sunt sanatores istis in restringendo tunc que sunt
sicut ista fluxus festinat decoctio eorum quando restrictio
est vehemens et non permittitur quod nocivum corpori
est magis utiliter eorum quod generat asperitatem cum albu
mine ovi cum aliquibus medicinis clarificant visum et confor
tant et ipse excedit asperitatem palpebrarum sicut balausti
et galle cipressi et cortices thuris / medicine autem
que sunt in secundo gradu sunt apte maturationi apostematum
oculi et utuntur de apostematibus oculi pluribus et doloribus eg
ritudinibus que sunt ... in ... et fame alique
sunt post curam in principio et fine tunc mirra
etc. castoreum thus aloe fenugrecum butirum
... sarcocolla bdellium mellilotum et
omnia ista sunt dissolutiva et mirra maioris
dissolutionis medicine que sunt ignee in tertio stupefactiva
utuntur cum excedit dolor usque timetur de ipsius
destructione et maxime cum fuerit corrosione et
acuitate et ulceribus et oportet cavere istas medicinas
quia debilitant visum et forte destruunt eum et
oportet cavere nisi in necessitate forte et non sit impor
tunus in re modica uti eis sicut opium et
succus mandragore iste sunt simile genus medicinarum
Species autem cuiuslibet mali et oportet quod sciatis tempora infir
mitatis et sunt quatuor principium augmentum status
declinatio primum est quando apparuerit illius accipiunt
nocumentum et ille quando incipit materia se
efficere egritudinis diffinitio augmenti est quod
egritudo augmentatur et fortificatur et virtus debi
litatur per augmentationem ipsius et illa incipiunt
operari in egritudine cum corpore eius non ...
ordine diffinitio status est quod infirmitas stet
et non crescit vel augmentatur et virtus eam audit
sicut que surgit contra ipsius medicine infirmitate
Diffinitio dissensionis vel declinationis est quod
infirmitas iam descendit et est dissoluta et non
fortificata expellitur infirmitas et dissolvitur nodus
eius Et oportet quod curetur istis istorum temporum suo
ipsum et hoc est ut utatur in principio quod non ex
pellit ... repercussionis et in dissolutione
quod calor est mitigativus hoc est medicina
... et subtile dissolutivum et ... de uno
... in augmento et statu hic quod laxat et
dissolvat de duobus temporibus que ... cum fiunt
in mediis temporibus ... quod restringit et dissolvit

... quod id quod restringit in augmento sit magis
et in statu minus et ... istorum temporum ... tres
ordines principium medium et finem et fiunt
medicine secundum ordinem ... quod fiunt egritudo
in principio sit cura tua in principio primo per
hoc quod refrigerat et restringit et stupefaciat
et in medio per hoc quod refrigerat minus quam primum
et in fine per hoc quod refrigerat minus quam sit
ad hoc quod stupefacit in augmentatione sicut
fieri ... et quando ... dolorem ...
quando fuerit dolor excedens in difficultate
medicinarum restrictivarum in principio ad
cogit ad procedendum medicinis mitigativis et quando
autem fuerit dolor non excedens non oportet uti eis
Et oportet te scire quod medicine quedam sunt ex plantis
quedam animalis / quedam ex animalibus et ex
plantis quedam sunt gumme sicut ala et
opoponacum et euforbium / quedam sunt succi sicut
memita acacia et quedam fructus sicut galle
et que sunt folia sicut folium et quedam sunt ligna sicut
xiloaloes et cassia lignea / Ex lapidibus autem sunt
... tuthia sal armoniacum sal ...
viride eris / et similia que autem de animalibus que
ex corporibus ... sicut fella lacte et albumen
ovi et quedam ex membris sicut ... et
... et istarum medicinarum et proprietate earum
et omnes medicinas que sunt ... libri
si deus voluerit / Oportet preterea te noscere
quomodo oportet uti ... istarum medicinarum et quomodo
curantur et in qua hora temporis colliguntur
et medicine et quomodo melius conficiuntur arti
ficiose / Dico ergo quod quicumque voluerit uti de
mineralibus sicut ... et tuthia et calcan
thum et marchasita et antimonio oportet
terere eas et cribrare bene cum panno serico
et imbibe cum aqua et mole in lapide donec
misceatur et quando fiunt lapides sicut ematites
... et cathimia et ... non utaris
eis nisi post combustionem in olla nova et
... et mollificationem et hoc est
melius ... autem sicut ... et lima
... et alia ... cum ... olla
et ... eam et mitte eam ... cum aqua et mole
eam in lapide donec ... aut ... et lava
cum aqua ut non sit ...
tura aut eris lavetur et est sana ...

marchasita aut teratur cum aqua conveniente
bona. et sic talcum et menos spica aut
stannum aut scorpionibus et combinatur in mor
tario aut fricetur inter manus fricatione
bona usque extrahitur tartarus eius nigrum
et fiat alba et ponatur in mortario et
fundatur desuper aqua et teratur sic usque
sit sicut medulla et sicietur et utatur contra
eius. Vide autem ergo non multi virtutis
quia destruit pelem oculi et corrodit et ipse
oculos ulcerat et palpebras et non faciet hoc
nisi prohibita commixtione ceruse. Ideo
oportet ergo quod pistetur vice una et postea cum laudabili
biliore fumo et teratur plures cum alcofolla
in fine veris usque fiat pulvis et tunc hoc sunt
erit potentius magis quam utilitas haec autem quod
mittitur cum aqua agreste vel cum aqua feniculi et
aliis. Oportet quod exprimatur cum aqua rosarum et dimit
tatur in sole pluribus diebus et colletur et mittatur
cum ista aqua media fiunt. Et ideo quod fiunt
de gummis sicut arabicum appropriatum medicinis
et malaxetur in mortario cum pistello usque
sit bene tritum et cribelletur. Gummi autem arabicum
et dragagantum est infrigidativum et conglutinativum et liniuntur
materie in aqua et collentur cum panno
et pistentur cum aliis medicinis cum sit utilitas
earum in medicinis conveniens propter causas non fiunt
in vice alba ut michi [illegible] et dragagantum
est infrigidativum et conglutinativum et liniunt asperi
tatem palpebre. Oportet ergo ut teras ea bene et cribres
et ponatur in mortario et mittatur super ea albu
men ovi subtilis mixtum quod possit impastari
cum ea medicine et usque dissolvantur. Aut
et lenimentur et ponantur super reliquas medicinas.
Oportet autem ut bulliat et hoc est ut accipiatur lamina erea et ignitetur et ponatur
super ea aqua sincera minima et non
sic super primas et cave ne comburantur
quia destruitur operatio eius. Et quod voluerint
miscere aliquam medicinam oportet quod sit cognoscere
utilitatem eius et cum confectionem et sic
fiunt de medicinis quarum utilitas est multa
et est nobilis sicut tutia indica et alia
oportet quod ponatur excepta magna quantitas
et si fiunt debilis virtutis sicut cerusa

ponatur ex ea multum et si fortis virtutis
sicut viride eris et sal armoniacum ponatur ex eo
multum. Medicine simplices ponuntur duabus
compositis propter diversas causas. Quedam ponuntur
propter iuvamentum ad quam fiunt compositiones medicinarum
sicut ponuntur opopanacum aliquando in vice chi
liconii quod non habent operationem forte in resolutione. Aliquando
sic fortificat medicinam sicut mittitur aqua
feniculi in vice glaucii. Quedam fiunt medi
cina pervenire ad medietatem oculi festi
nans sicut cum ponuntur iniectus in medicinis oculi.
Quedam ad firmandum medicinas in oculo sicut quando
ponuntur cassia fistula in medicinis oculorum. Et quedam ad
custodiendum medicinam ex oculo sicut quando
ponuntur opium in medicinis abstersivis. Et quedam
ad frangendum acuitatem medicine sicut cum ponuntur ceruse
cerusa et viride eris. Oportet eligere de medicinis
que fiunt bone et non vetere nec sophisticatum
et quod teratur qualitas earum, pulvis dein
ponderata de eis in opposito membro ap
pareat ut apponatur ut si fiunt curationes
apte diximus erit addere apte dicimus et ceteris.
Oportet quod sit membrum ad quod trahitur in pri
ncipio cum membro a quo trahitur sicut principium
matris cum mamillis et propter hoc quando
fluit sanguis a matre ponuntur ventose super
mamillas et oportet quod scias quod iste sint ra
dices per quas via operatur. Oportet quod regulas
hoc sit quod videbis quoniam alii exigit
veritatis ad naturam quoniam non semel sed
plures. **In capitulo in medio est palpebrarum et est xxix**

Et istarum egritudinum quedam sunt proprie
et quedam communes aliis membris. Proprie egri
tudines ipse palpebre sunt scabies
grando lapidatio in vesica emollitio
ardeola duplicatio pilorum elevatio
tulae generat fluxum pilorum albedo com
pediculi pruritus tumor in palpebris et
aliis pruritus aut ingrossatio et liuor
relaxatio et plagis mortis aliquid accidit
conveniens et palpebris et aliis flegmo
at et mora et vectar et tuphe et talia
alia accidit palpebris et tamen tunc forma
virtute talia propter multa ista non inferiora est
ut non sit defectus in libro meo sed dicitur

uoluit cura in suo corpore omnium capitulorum supra scriptorum. **Capitulum iiii de speciebus scabiei et cura eius sequitur**

Scabiei autem sunt iiii^or species. Prima est rubedo que fit in superficie aliorum palpebrarum. Signa quibus cognoscitur palpebre videbis i[n] ea quasi similia morbillorum et est minoris doloris et quantitatis quam relique tres species et habet lacrimam et pluriam (?) que accidit post optalmiam acutam et ultra tres alias species scabiei sunt humiditates sal[s]e cum pruritu salso pulueris et fumi. Cura: in hoc regiminis i cura optalmie. Cura est prius purgare corpus per flebotomiam cephalice si possibile est et post hoc si necessitas exigit adhibendum medicinam fiat cum molli et ouo vel unnabilis (?) cum et zucaro et fiat hoc secundum virtutem et etatem. Deinde consumatur scabies palpebrarum cum unguento rubeo acuto cum osse. **Rubeum acutum**

Rubeum acutum utile scabiei rebelli humori et cuilibet. Recipe seleg (?) abluti ℥ v, gummi arabici ℥ v, eris usti ℥ ii, calcatar usti ℥ ii, oppii egyptiaci ℥ ß, aloes ℥ ii et ß, mirre electe an[a] dentis ℥ ii et ß, mirre electe ana denerie, tribulentur et pistentur cum decoctione antiqua et fiet unguentum medicinale X. Et si profuit bene, sin autem non mitta[tu]r ad unguentum inde aut mixture et ramificetur hoc loco scabiei cum zucaro quia malum est et si fuerit reliquie obtalmie acute cuspa (?) palpebre et fiat ea cum unguento rubeo leni. Cuius labor est hoc unguentum leue est utile in fine optalmie scabiei leui et culicet et optalmie que est ex humore. **Unguentum rubeum leue**

Accipe osso (?) Recipe seleg abluti ℥ x, eris usti ℥ viii, coralli et margaritarum non perforatarum et folii indici ana ℥ iiii, gummi arabici draganti mirre electe ana ℥ ii, sanguinis draconis ana ℥ i, simul medicine x congregentur hec medicine conbellate et pistentur cum vino antiquo et fiet unguentum longum ut sit dura ut cum et rubeum acutum et utatur usque mitigetur scabies et exe febris et reliquie optal

mie et redeat ad reliquas medicinas et cum [con]cussimus palpebram nuisa (?) eam leniter et non permittas palpebram regere per se et frica eam diligenter et reduc eam ad statum suum paulatim et quando mitigatum fuerit acuta medicina pone medicinam algar. **Algar**

Quod est valde [utile] scabiei et ulceribus docto... tuthie carmini et zebeg cumbusti ana ℥ x, zucari albi et indi ℥ v, tere et utere et pone eum tene guttam suam coniuncta operuit (?) et post quasi fuit palpebra et sinapizatum fuit super ea gutta stapsi (?) pulueris permittatur palpebre ceusa (?) ... sal ligne ... diu destillet ea super scabiem et non recipit ... medicinam et est utile. Et dixit quod ... qui sinapizare sciunt superius dicta est utilitatis sufficiens. Secunda species scabiei est maioris asperitatis quam prima et habet dolorem et ... et ... quando ... et lacrima. Cura incipe primo purgare corpus. Deinde ... palpebram et frica cum medicinis acutis scilicet unguento viride et basilico et si sensit modicam febrem dimitte medicinas acutas et pone ... stelo ... abluto et quando mitigata fuerit febris ... adhibeatur leue et algar et ... ea acute et si accidit ... scabie optalmia cura optalmiam cura sua ... negligens scabiem ne fortificetur et quando mitigata fuit optalmia redeas ad curam scabiei et si fuerit ... scabie ... ulcus ... medicinis mitigatiuis ... uiridem et melius est curare optalmiam et ... cura ... deinde redeas ad curam scabiei et si nocuit asperitas palpebre ... et ... cum stelo et ... mitigatione acuitatis. Et vidi aliquos senes ... quod scabies ... ea et ... ea cum ... et ... asperitate palpebrarum et ... et ... quod faciunt scabiem et ... unguentum album et melior cura scabiei est quod ... palpebram et frices eam cum medicinis et expectabis usque mitigetur acuitas medicine. Pone ... stelos ... ut fortificetur oculi corpus et si ...

et si rasurauit palpebram. Interim dolor cum
erat abbat[?] ... in ea usque ad dimi-
nutionem rasuram palpebre sicut fecimus
et cum mitigatus fuit dolor mitte medicinam
pone in ea tres stilos de agbar ut for-
tificetur corpus oculi et si rasurauimus palpebram
et fricauimus cum planicie stili deinde ...
... cum medicina erit acuta ...

Confectio xeref viridis utilis | Xeref viride
scabiei et tebel albedinis. Recipe viride eris
... ℥ iij cathimie argenti armoni-
aci ... ceruse plumbi ana ℥ ij terantur
et cribellentur et pistentur cum aqua vitis
recentis et fiat xeref et reseruetur. Tertia autem
species scabiei est fortior et difficilior quam
secunda et asperitas est in ea maior. Signum eius
videmus in exteriori palpebre similes fissure
ficuum et propter hoc vocatur ficosa. | Cura eius est purgatio
corporis cum medicina ... flegmatica cephalica et cum
mundificatiuis capitis per flegmata lacrimabilium
vel frontis et propter hoc utere capipurgio arti-
ficiali. Capipurgium est utile scabiei et
cathene et ... et fistule oculorum et
polipis in naribus. Capipurgium

Recipe aloe citrini ... ana ℥ s. ar-
moniaci ... ana ℥ ij zuccare
albi ... sarcocolle ana ℥ s. ...
℥ v terantur et pistentur cum aqua maiorane
et fiant pillule sicut pisa. Summa in capite ...
et caue ne utaris eis nisi post flegmata et
mundificationem corporis. Est medicina ... et dieta
laudabilis ... utere ...
isto regimine ... speciebus scabiei. Si autem
indiguerit oculus medicinis acuitas et erit ...
mag... oportet rasuram palpebre et fricationem
cum basilicon et cum xeref viridi et ...
fuit ... est bona. Si autem oportet fricare
cum zuccaro ... summa manus vel ...
fricatione diligenti usque redeat palpebra
ad statum sanitatis ... distilla
in oculo aquam ciminum et sal et liga su-
per ... ablutione in capite et ... fuit ...
... nec ...
... tal... fuit oculis

non utaris nisi ... et si exegit ...
ad pulueres ... cum agbar ...
Confectio eius. Recipe sarcocolle ℥ ij xeref memite
℥ j ... et ... mitigata fuit
acuitas rasura palpebrarum et fricatio cum
xeref ... usque ... et subtilia regimine
diete. Confectio basilicon

Confectio basilicon que est utilis scabiei
... lacrime ... et ... Recipe
zuccare ... indorum remotis ossibus
ana ℥ v. aloe citrini ℥ j et s. spume maris
℥ ij ... ℥ v ... garioffilorum
ana ℥ iiij. sal armoniacum ℥ j summa medicinarum
... terantur et cribellentur et utere eis. | Quarta
autem species scabiei est fortior quam prime tres et
asperior et est maioris acuitatis et longioris
spacii et habet dolorem et duriciam vehementem
et ... non ... cum festinatione ...
grossicie ... non fuit antiquata et forte
... cum ea superhabundant pilos. Signum eius
... palpebra ... cum magna
et cum ... | Cura eius est ut incipias
primo purgare ... et mundare caput cum gar-
garismo et ... et pillulis de aloe ...
diebus deinde utere capipurgio predicto et subtilia
dieta et tunc rasura palpebrarum et fricatio
cum ... quod vocatur ... vel cum alio
medicamine ... diligenti ... in
fine ... zuccare ... et ...
... et ... speciebus sca-
biei est ut balneo ... ut ...
... post mundificationem corporis et
... quod si scabies fuit plagata ...
non ... in ea ... nisi fricatio
cum zuccare ... et si fuit subtilis
incipies cura cum medicinis acutis et
mediocribus post omnem medicinam acuitatem
agbar ... puluis fortificatiuus
... oculi sicut deus voluit. De grandine et
Grandinis autem est una species duricie oculis
... est ... grandini ...
... palpebre et ut plurimum generatur
in exteriori parte palpebre. Signum eius est ...
... simile grandini. | Cura eius est ut ...
fiat ... vel ... cum ...

ungatur et aliquantulum misceatur cum oleo
et cera et gummi ulmi vel mastice et pulverisatum
cum aceto et ungatur vel pungatur. Aliud unguentum
Pro fissura unguentum utile contra grandinem et cardiolos
℞ thuris mirre ana ʒ i. ladani, castorei
ʒ ss. cere ʒ v. Aliud castorei ʒ i. camphore ana
ʒ ii. castorei ʒ ii pisteretur cum ammonica olei de
liliis vel oleo antiquo et ungatur et sic re-
solvitur. Cura aliter quod si scinditur palpebra cum flebotomo
in latitudine deinde contrahatur grando cum
pala stili et si fuerit fissura in aqua
labia separata collige ea cum sutura duce
et sinapizza cum suo pulvere ... et si fuerit
grando in interiori palpebre oportet revolvere palpebram
et finde per latitudinem intus et contrahe grandinem
et fac ei ut abluat oculum cum aqua sali
callida.

Capitulum sextum de lapide et cura eius

Lapidicitatis est una species et accidit
ex superfluitate grossa melancolica
que infunditur in palpebra et congelatur
ibi et fit lapis. Signum eius est quod apparet durus per
pelle(m) ... et ... durities et lapi-
dositas et ... cum ... solvitur ... in
et remanet grossa et induratur ... accidit
in oculo et ... et ...
et ... et aliquid ... alta
superficie ... et accidit hoc duobus aut
... grossorum aut ...
infirmitatum et vaporum. Cura recipe ...
... colliria ... et distilla
super eam ... calida ... et sic resolvitur.
Cura a parte superiori emplastrum diaquilon
quod destruit eam et si non fuerit destructa
... emplastrum ... materia ... congregata
et que ... ... palpebra et ...
... cum flebotomo et flebotomo ...
... et ... capud
tamen ne ... palpebram et ... cum ...
... vel cum anulo ... a ... de
loco quasi esset ... et forte est
... et si timeas quod ... infirmi-
tas accipe ... cum capite
forpice ut ... et ...
... et ... post hoc ... cum
aqua callida et non oportet aperire istam
infirmitatem donec aggregatur et constringatur
et hoc proficit.

Capitulum viii de ... et cura eius

Ordeolus aut ... species
... est in ... aut
in ... oculi aut ... palpebre ...
... et accidit hoc a duobus ... ex ...
quod accidit ... et elongabitur clausio oculi
super eam et ... mediationem ... unge
et ... quod non regitur ... regimine quo
... et ista infirmitas ... oculum ... difficili
... Cura oportet mitte stilum super palpebram
... et extende palpebram cum hamo uno
vel cum duobus. Deinde excoria ... cum
... sicut fit ... ungula ... usque
appareant ... et sic ... cum ...
... cum ... et ...
posse tuo ut non ... membrana cor-
nee ... et accidit ... oculi
et distilla modicum aque ... et sal
et pone super fissuram ... medicinam ...
... et vitello ovi et liga super ... vitellum
ovi cum oleo ... et ... dicis
distilla modicum aqua ... et ...
super ... et vitellum ovi et ... 3a
die ... alia ... quod vides ... infirmitatem
et si fuerit ... in palpebris et ... cum
alia oportet ... est mitte stilum super palpebram.
Cura ... de lacrimali ... medicina
... et elevabis palpebram super
cum stilo et finde cum ... et si ...
... mitte in loco stili ... ad
... sicut ... fistule ...
cum eo et ... et lava eam cum aqua ...
et sal et pone ... medicinam
cum albo ovi et ... et emplastrum ...
... et ... ne si ... conglutinacio
ne fortificetur ... et ... cum
... cum ... et ...

Capitulum octavum in speciebus ... et cura

Emollationis ... sunt species. Prima est
... palpebre superioris ut ... non ...
... albedinem ... et accidit hoc a duobus
... est ... et hoc est de ...
... est ... et ... est ... et accidit

hec ex relaxatione aliquorum musculorum moven-
tium palpebram aut ex spasmo patitur aut ex vulnere
aut consutura palpebre secundum quod non oportet. Cura
si fuerit remollatio ex desiccatione non est curabilis
et si ex relaxatione vel spasmo vel utroque
oportet primo scire quo remollatio ex relaxatione
quo ex spasmo et hec est quod palpebre superioris
sunt tres musculi unus elevat eam et duo de-
primunt ergo musculus qui elevat eam si relaxa-
tus fuerit non erigitur palpebra et si fuerit spas-
mata non cooperit et ex hoc accidit remollatio
et si fuerit remollatio a spasmo musculi contrahit
eam quemlibet per contrarium hec contrahit palpebram
sicut videres cum oleo et basilicon et humecta-
tiones. Duo autem musculi qui deprimunt pal-
pebram si fuerint relaxati non cooperit palpebra et accidit
ex hoc remollatio et ut plurimum fit ista relax-
atio post apoplexiam et medicetur cum medicinis
quibus accidit relaxatio et oportet tunc uti medicinis
confortativis et restrictivis sicut acacia et
memite et mirra et aqua mirre et sandali
et si fuerit contrarium et remanserit aliquid de duobus
musculis qui deprimunt palpebram medietas
palpebre est cooperiens alia medietas ele-
vata et si fuerit egritudo ex relaxatione
utriusque tunc erit depressio palpebre ad locum
musculi secundum et si fuerit spasmatus et de-
clinatio medietas palpebre ad locum musculi
inferioris et si ambo fuerint inferiores unus re-
laxatus et alter spasmatus iudicium eius
est sicut iudicium quod fuit primi spasmatus
et aliqui secundum oportet ergo scire in primo con-
gnum et unge locum spasmationis cum hoc
quod relaxat et locum relaxationis cum hoc
quod restringit et confortat et si fuerit a sutura
aptetur aliquantulum et oportet scindere locum con-
solidationis et dividere inter labia cum con-
tinuatione et postea liquefacto et oleo aut unguento
albo aut basilicon et vulnera vero relaxantes
sicut distillationes cum aqua fenugreci et aliis
et uti contra restrictivis et siccativis sicut
medicina sicca et plures curavi. Spasmus species
remollationis accidit et curatio quam accidit
in palpebra et hec de duobus unum est ultra quod
non accidit sicut palpebre est medicina aliquid est
patientibus et hec erit ex spasmatione partis musculi
qui est in palpebra aut consutura quam superius com-
plevimus. Cura ergo eam cum hoc quod relaxat
et humectat. Alia autem species remollationis
est incisio palpebre et accidit hec a duobus
aut a vulnere acuto id est cibis et destruunt istos
aut accidit de ea quae addita est crescit ex
vulnere in palpebris et hec est remollatio et
hec ut plurimum accidit in palpebra inferiori superiori
vero non sic primum. Cura oportet si fuerit remollatio
a vulnere aut sutura quod fiat scindere locum secundum quod narra-
vimus in superiori specie remollationis et si fuerit
a carne superflua oportet mundare eam medicinis
acutis sicut eris viridis et sulphuris et si repe-
tita fuerit. Deinde aut non oportet suspendere eam duobus
uncis vel tribus et mitte subtus acum et elava
eam aut scinde aut cum quemadmodum autem ex fe-
pitibus et collige eam et palpebra reducitur
ad signa sua et declinatur admittitur et tunc
pone super eam medicinas acutas ut tunc
ne augmentetur caro et ita scito quod oportet operari
eam a cartilagine et custodi cartilaginem
mediam a cauterio narrabo tibi post
paululum si deus voluerit. // Capitulum xv. //

Ordeolum aut // de ordeolo et cura eius
est una species et signa eius quod
est apud longum sicut ordeum. Creatur in loco
ubi nascitur pilus et in palpebra id est scorsum
aliquantulum. Cura autem eius est quia
generatur de superfluitate grossa melancolica
que funditur ad illum locum et concluditur
ibi et fit durum et compactum. Cura oportet si
in ebrietate fuerit calidum unge eum cum stiref
memite et cum bolo armenico et aqua
endivie et si non fuerit calidum distilla super
eum aquam calidam et frica cum missatis
abstersivis et puteibus. Deinde liquefac ceram
albam et stringe in ea stilum et frica cum
ea ordeolum ut calefiat calefactione
forti et frice cum ea ut firmetur. Item
unum pes in besi ruduben unam pes misce
et eum ex rubeo et dissolvatur apopanacum
aceto et fiat emplastrum et ponatur quod sic
compositum est ut compleatur et ea deinde pascit

vitreolu(m) et fiat cocte cum vino et berb
nice et aloen macedonicum cum aceto et sic
dissolutis. Deinde aut exprime radice
cum ungula tua et scinde eam vel acue
radice eius cum misoriis et dimitte sang.
eius cadere. aliquando deinde pulveriza eum
cum pulvere atrimo. Capitulum de depilatione pilorum superfluorum

Pili aut superflui est una species et
alia signum eius vide impellit corpus in
partibus pilos superfluos generat pul
lulationem malam et hec erit de multitudine hu
miditatis putrescentis et non mordicat et
est acuta ex humoribus antiqua salsa et
que mordicat est 2a species et corrumpit
pullulatione non pilorum. Cura eorum
purgatio corporis secundum tempus etatem et virtutem.
Deinde mundificare caput cum gargarismo
loturis et postea cum vel cum masticatione
masticis et garg. vel ponat in ore
mirabolanos kebulos et mitte inde quod confortat
cerebrum et recipe ei aliquid aliud quod for
tificat similiter cerebrum. Deinde munde cum
cura eius per pro dicto. Medicina ad media
postilia Ad unge ad pilos illos aut quid
cauterio ignis aut punctionem ignitam
vel curando palpebras cum medicina aut cum medicinis
acutis sicut basilicon et nucem et succum
vide. et ipse cum sief. edrig. Sief edrig

Confectio sief edrig que est utilis
ad palath(?) et ad tumorem albedinem et pilis
superfluis scabiei antique et oculi equi
antiquis sic tabel et ... Recipe gummi et
arab. dragagantum aloe et es viride arse
nici rubei calcocar(?) cum gl... ana
℥ ii sarcocolle ℥ iii sanguinis draconis acacie
ana ℥ i et ss. thutie licii spice galle
combuste ana ℥ i dimidiam auri cruste(?)
plumbi mirre clare ana ℥ ii misce
medicinas ... bene et cum ipsis post
... ℥ iii ... et dimidiam ℥ i dissolvatur
in aqua vite ... et agitare ... vel
... et ... alia confectio
utilis ... scabiei ... palath et
... pilos superfluos Recipe es
viride ℥ vi gummi ana ... ℥ iii

dimidiam auri ℥ ii dimidiam ℥ i fiat succus
cum aqua vite et hec quod proficit est cauterizare
et ... cum armoniaco vel unge locum
cum sang. ranarum vel sang. que est ...
quod operatur ... vel purgat ... cum felle
hyrcine quod est sufficiens vel purgat. et
cauterizatis pili et pullulantibus cum lima
cum ... unge aut quando fuerint pili duo
vel tres vel plures sic ut unge cum mas
tice vel resina vel cum sarcocolla vel aloe
vel ... Deinde nota cauterizare aut subtili
quando fuerint duo pili et usque ad v. cauteri
zans eum cauterio quod sit ita subtile sicut
acus et caput sit ... in hunc modum tale
fiat igne donec sit rubeus sic sanguis et
tollige pilos et ponatur superiorem ...
gum pilibus et non cauterizentur plures quam
duo pili et dimitte velles et ponas super
palpebram post cauterizatione albumen aut
et oleum ... et ... cauterizatis ...
... palpebre et extende eam ... et ...
calefiat oculus et si valuisset imple oleum
pasta ... fac ... et ... et ...
quod est ... acie aut acum et pone
in foramen duo capita pili depilatis ...
et filum ... subtile et extende illa duo
capita ut fiat sic ansa. Deinde mitte alium
pilum mista ansa quod indigetur ea sic ansa
Deinde fac infirmum ... et elige
palpebre ... Deinde ... ad ... alibi
palpe adiunctis et ... donec
appareat tibi pilus superfluus ... cum
Deinde mitte pilos si fuerint duo ... ansa
... cum capite stili et extende ansa ...
... Deinde extende ea
... et si exierit extra ... ansa
cum pilo quod est in ea ... ad
... et mittitte pilum in ea ... et
... et ... usque exeat pilus
... et si fuerit ... unge cum pilo
alio depilatis palpebre ne fluxerit plus ...
... cum gumma vel aliquo ...
... fiat ei ligamen. Deinde applana

cu cu stilo aliquotiens ut no excat et
necem fuit illu pilu intromisisse i au
sa ut attrahes cu eo acu q no sunt
pili et via tua est sustine pilu ne
scindatur q indigebit iteru mitte acu
et si oportuerit te mitte acu stamo mitte
palm locu q si intromiseris stamo i
eode loco ampliaret et no scinderet pili
et eleuacio si fuint pili plures vno no
e a o nisi remaniebo oz te i fine facere dor
mire coram te et vidisti palpe et tene pilos
pal e cu police et modico et i dice manu
sinistre et pone stilu i medio palpe
vsqz videat. Deinde finde palpebram ab vno
lacrimali ad aliud in loco q vocat saniaue
dm de aglis q n sunt lacrimalibus sunt
q si fixeris meatu et fuit i duobus aglis
diuisio ut elige i medio et tuc estima
q titate qua indiges scinde de palpebra
et si fuint pili i aliq plus fac scissione
in hoc loco maiore. Deinde mitte acu
in palpebra cu filo et in tribus locis appositis
p linea equalem et suspende filu p manu
vsqz extrahes illud qd vis scinde et si
volueris in loco filorum pone tres hamos fac
et si volueris pone tenaculos i palpebris et
via tua est q scindes et cautela q oz
q sit incisio in palpebra superiori tm. Deinde
scinde id qd e p fila cu forpicibus et
spisse in fine claude oculos et apire
antequam scindas timore ne accidat d fine
vincellacio et sue ea in tribus locis et noda
filum p duos nodos vel tres et incipe
suere in medio et pone sr ea pulueres vt
nos et madefac panu in aqua frigida coloris
et pone sup oculum et q sit sutura p stud d
tipe pone acu in loco pilorum et duplica
p labiu q scis superius et quod in fac
puluerem cu vnguento rosaceo et ponit
sup oculum et oz ut scias loci in istius
qui est in palpebra n custodias eu i tempore
vel ex m tempore scissionis et sic fuit hoc

in tribus locis vnde qui elegit eam et ipe suspe
ctum et no medicabit. Alij aut sunt qui depre
munt superiore in filius sicut in partibus coniunctis
lacrimalium n sunt pili et quod scindis palpe
bram caue et pe si fuit scissio tua sufficiens
an scissura eb et forte vteris ista arte.
Deinde extende palpebram cu duobus digitis
vel cu vncis et pone sr mr eas paruas
parte et longitudo q sit s longitudo palpe
sic laqueus et liga vtrumqz capud ligature
forti q cutis q comprehendet int duas pa
leas q carnit infirmato moret in spacio
x dies et paulo plus vel minus et quod
ceciderit no apparebit vestigium consolidacio
nis et si fuit palpebra breuis vtere rebus
laxantibus et si fuit nimis desiccata vel
relaxata vtere desiccatis et restrictiuis me
dicinis. Et sunt infirmi qui abhorrent nouare
ferrum. Contra magis operari cu eo et tuc
oz curare istos cu medicina acuta et hec est
q accipias pinguedinem s sexum stili et vnge
palpebram u volueris remaiere de quantitate
folij mirti vsqz no comburat pter locu de
bitum in obscuritate prima terge mediam
et vnge sr et tercio vsqz denigretur cutis et
fiant cauteres cu laua mediam et vtere
ebriacis et terra et olo vsqz cadat cutis
combusta. Deinde vtere vnguento rosaceo ut conpli
detur et si fuit palpebra relaxata vtere de
siccatiuo et restrictiuo et si fuit spasma
to vtere laxatiis et plures medici abhorrent
medicinam acutam nisi pauci exceptis

Combustio medicine acute

Aque est vtilis volui ppe calce dul
cis ptes tale int ana pte i sal ar
i p aci saponis cu vrina pueri et
forte acat palpe cursatio pilos eius et
hoc oblo et remaneat ea d medietate q
na palpe inferioris est cursatio sr gt tauto

Reuersio pilorum

Est vna species et est pilus qui nascitur
in palpebra. Cuius signa reuersa adm
tus pungit oculum et defluit adeo in
tus signum est q pilos eius remouet abnea
equalitatis pilorum et reuersatur admutis

pauci

et accidit cum eo tobel. Cura istius est ut sup(er)
inungat(ur) palpebra. purg(etur) oculus et pili
recisati et curat solo ista accidentia mala
Cura autem scie q(uod) cura eius est sic cum pilor(um)
superfluentium a(d) pruritum a purificatione
et deppetatib(us) pinguedinib(us) vaporis et phlebot(omia)
erit pilor(um) in palpebris deperit. Sed q(uod) cohi-
lia minora secta si fiunt combusta et inunc-
ta cum albucia et pili fiunt remoti et virgis(?)
locus cum eo prohibet pullulationem. Et eo cons

Casus autem pilorum || Capitulum xiii de casu
palpebrarum est du- pilorum palpebrarum
abus modis. Aut est casus tantum sine grossi-
tie palpebre et accidit hoc duabus ex causis.
Aut ex humiditate acuta que excedente facie(?)
to cadere pilos, aut ex allopicie genere, aut
ex siccitate acuti in ibro(?). Secundus q(ui)d est casus
pilorum accidit cum grossicie palpebre et durici-
e et rubedine et vlcerib(us) et forte accidit cum eo
scabies invetarum(?) palpebrarum et ultra erit
cum tulac et est ex peiore malo qui contingit
ad palpebras. Cura autem primi p(ro)pter causam eorum
idem in medio capitis. Idem unge cum me-
dicinis acutis si fuit ex genere allopicie
et si fuit ex humoribus acutis medicabitur
primo cum mitigatis sicut scies in remitte(?)
et alia. Idem altofolla oculum cum lapide
armeno(?), quod gens est huic egritudini et ca-
dunt pili qui fiunt ex humore acuto et si
fuit ex siccitate et si fuit ex siccitate cum
armoniaco solo et est utile et si fuit
in grossicie in palpebris molliatur sceus(?)
muris cum melle et aceto et mitigetur cum
eo et tabis(?) cito et sumatur stercus muris
et stercus capre et cinis carnie ana et alto-
follet(ur) cum eo quia hoc prodest palpebris grossis
et facit crescere pilos vel sumantur ossa dacti-
lorum combustorum ʒ iii spice ʒ ii molla(n)tur
et altofolletur cum eis. Item Recipe piperis ʒ i
antimonii ʒ assi ʒ i plumbi usti et
loti ec ana ʒ iiii terantur et utatur

Et si fuit ex genere allopicie comburatur stercus
muris et pista cum melle et unge locum quia
cito curabitur. Et vide hac medicina quia hoc est
confectio que prodest allopicie et palpebris
barbe. Recipe vistpinn(?) stercus et gabade(?) stercus
muris ana ʒ ii pistentur cum oleo lilii
et ungatur cum eo vel fricetur cum pinguedine
auserus(?) vel urso quia utile est. Confectio me-
dicinis facientis nasci pilos palpebrarum et ho-
mificat eos et facit crescere et ipse in suanibus(?)
Recipe antimonii plumbi usti ana ʒ s. bati-
tue eris et rosarum mirre spice thuris ipso
lo ana ʒ. Terita comburat(ur) in vase fictili
et teratur bene et aggregentur cum modico balsa-
mo et utatur quia mirabile vel comburatur
et ponatur super palpebras vel ossa dactilorum
combusta spice azurum fiunt thure fiat
altofol. Spica solum est utile ad casum pilorum
et facit crescere et confortat azurum solum facit
eius et cum medicinis et qui fiunt minuti
et debiles quia reddit virtutem ad pilos propria
dei dante. Confectio altofol attributa reben
matac facit crescere pilos et stringit lacrima
et confortat oculum et custodit sanitatem eius
premadat(?) dei. Recipe carnis pistetur cum
melle et comburatur in vase fictili super car-
bones usque exeat fumus perforando coopertorium.
Deinde removeatur coopertorium et orietur super
illud primum. Deinde proiciatur in lapide co-
loris et molatur et cribretur et sumatur de eo
partem et calcucamenia(?) medietas partem altofolli
partem una azurum partem media molatur et ponatur
super palpebras quia utile est et confortatur et alia
prodest illi egritudini que fuit cum tulac et
grossicie manifesta utilitate scies coniunge

Constrictio bursarum accidit in isti Bursa
et benificat pilos leucos velares(?) et
elevat eos superius. Recipe spice ossium dact(ilorum)
combustorum azurum terantur cribellentur et utatur
et si voluisset intromittere hoc quod est consimila
ista deinde elongavit liber noster.
Capitulum xiiii in albedine pilorum et
casu supercilliorum ammmmm

Albedo aut pilor est ex fumo ex
humore flatuo mistoso quo oz
evacuare p(er) egestio cu medicina mei sunt
myrabal kebli et iera et turbich et
mustillago et recipe accipe eforbi cu
golangebi et abstineat a cibis malis
sicut caseo lacte carne vaccina et silibus
post hec sumat folij papaveris rubei et tas
cu oleo et fricet cu eo pili. Alia confectio
q denigrat pilos cerebrum limacis et mo
le eas cu pinguedine capre sil ulurfi
et frica cu illos pilos et talo folla ad
et sustenta radices pilor ... Simp
alia aut que hunt adiutorium i capi
qui ranificant corp pili et cadunt unge di
giti tui cu oleo vel pinguedine asinis
et frica cu eo plumbo fricatus forti don
unge supcilia et ... pili si deus
voluit. Cap xiiij i pediculi placell

Pediculi a quando // ardenui
primi multi impilis palpebrar ...
causa est multiplicatio malor ciborum et pau
cus labor et balnei raritas et aliud quando
a calore p(ro)pt(er) ... ad quo miscet humitas
grossa q expellit ... ad pilos palpe
brarum signum est videre in palpebris pedi
culos paruos simile lentibus placelle aut qui
sunt in grossior et fortior et vehementius
putrefunt. Signum eorum est q sunt maiores
q lendes et sunt fortiores fustiores q pe
diculi et sunt pedes paruos pediculi a non
apparet pedes p(ro)pter paruitate. Cardeni aut
qui in sunt fortior omnibus et vehementioris
putredinis. Cura eorum primo purgare corpus
... et exstate ... medicis est iera et aloe
et inunctione capitis cu gargarismo. Deinde ablue
pilos cu aqua et sale ... aqua i qua bul
lit mezubiros et piretrum et frequentare
balneum e utile post purgatione et ...
... dicte et ungatur pili cu hoc
unguento ... est confectio. R. alumus p(ars) i
mezudireo ... ... ana

p(ar)s s(emis) terantur et cribellentur et pistentur cu ace
to forti et utantur et si ungantur cu sulphure
croceo et oleo esset utilius p(er) ista et alcofol
la ... cu ... a cu mt et mezubi
zed si deus voluit. Cap xv eluerdinez et cura eius

Eluerdinez sunt due species una pa ... ex cura sagittica
fluente ... palpebra et ... eius
color est rubeus cu apparet ... vehementi
... et humiditate multa et ut plurimu ... hac
specie accidit ulcera et forte exeunt extra palpe
bras multi ... et forte ... palpebre
extremis ... hac specie ... vehementia apparet
et magis accidit pruritus et ... fit hec apparere
finditur et exit ex eo sanies subtilis. Cura
eorum p(ost) si possibile est purgare flemma et fiat
decephalica. Cum aut vetustentur ...
et attenua regimine et si fuerit lactes infans
flemmet ... et subtilia dieta eius et pone
sub oculo ... ... duabus vitellum
oui cu oleo ro(sato) ... et recipe ei ... lac
i oleo i utraque specie in prima die et ...
et in tertia die ... vitellum oui modicum
opij et ... ne ponas pulverem ...
... in ... et recipe ... ut ...
... maior ... est ut adderet pa
... aliqua ... die ponas
pulvis melquene et qui fuit ex ... ista
cu pone pulverem ... et hec est ut
accipies de pulvere ... minor ʒ. s(emis) et
de melquene ʒ. s(emis) et hec e qui ... fuit ...
et si fuit ... pone ... in
... et ... paululum et ...
... et ... cu ... et
et lentis et rosis ... in aqua et oleo
ros(ato) et qui fuit ... pone
in eo ... pulverem ...
minore et in fine ... maiore. Pulvis

Confectio pulveris ... maior
maioris que e utilis optalmie
antique et eluerdinez. R. ... cu
lacte asinas ... ʒ. viij ... me
... ʒ. ij aloe ... opij ... ro
ana ʒ. s(emis) ... ʒ. iij ...

Summa medicat tollit et ebullet et ptans

Confectio electuarii Ameleamine

Confectio electuarii. Recipe sarcocolle nutrite amidi
zuccari al gummi ar ana ptes equales terant
et ptans vel pta hac recepta ubi est spu
ma maris q spuma maris mundificat
nutritur et sic sarcocolla Sarcocolla

Confectio eius Recipe sarcocolle nutrite
cum lacte et asine ℥ x zuccar al ℥
iii spume maris ℥ ß terat et ptans

Confectio pulueris dei Crocus minor

Crocus minoris que est utilis elicerdiney
Recipe sarcocolle nutrite ℥ x succi menute
℥ ii et croci maioris ℥ iii amidi ℥ iiii
terant et ptans et si uis apiat oculos ne
sciat an sit in eo pleius an non oportet
eum cum claglar q est utile elicerdiney
ulceroso et ubi pcedit elicerdiney iste pul
uis eius confectio Recipe sarcocolle nutrite ℥ ii
germiney ℥ ß molas bid et ptas et si ptu
ris sarcocolla et menute utile e bid quod
ponit plurem modo pone supsticie oculi
que uestis quid est in eo Sed sppes elicer
diney accit expag ne colico et color eius
declinat ad uiriditate et sunt in eo pun apertus
et rubedinis scabies et albazia sup deo
mag Cura purgato capite si pyble et
aptare regime et dieta et pone in oculis pul
uerem croceum minore et pone sup ta et
sal et farina ordei psidam et lotos tres
et croceum usque desiccat infirmitas deinde
pone puluerem croceum meliore et si indigue
ris insine q mundes palpebra reusa ea
et frica ea cum ribes lauri q utile est. Cap

Obtalmia xvii in sulach et cura eius

Obtalmia est una spes cuius signum est pedes
in palpebra ii sub pilos grossitie et ru
bedine cum modica concretione et spe in
lacrimalibus Causa eius est humiditas salsa sbtil
et ista si fluxus aut est in lacrimali ma
iori aut minori aut in utroque et quod psecua
nit et antiqua fuit accit ei casus pilorum
phibe habite istud egritu abcaragon sagis
et subtilia regimi eius et si fuit egritudo
eius in pu et fuit tullas bi accipe

simac modice cum aqua ro et cola cum
pannu et exp modo distilla et epla ocliy
cum pulla malorum granatorum trita et quod alle
uiata fuit tamen pone modo succi rubeu
lore qui e utilis et si fuit tuiedis Summa aut
pone modo burit agreste Burit agreste

Confectio burit agreste q est utile cu
fac et humiditati et scabie et rebel
et lacrimis Recipe tuthie ℥ i pone croce ℥ i
mirab ci ℥ 3 ana ℥ v pp lon celido
nie an ℥ ii sal nitri ℥ i gumga ista
tra et ebullata et intinus cum agreste aq
et reducitur mollis ca Summa medicat
ppm alia confectio Recipe thuthie pone pp
lon celidonie salis gem ℥ 3 sicons
lacte mirab ci ana p i intauts
cum aqua agreste ppitos et si elongata
fuit egritudo exigit q cadunt pili flomia
in lacrimalibus et cura eius cum succi celidonie
aud dco quod sufficiens est. Cap xviii in

Pruritu Pruritu palpebrarum

Pruritus aut actuitas in palpebra est spes una
Signum eius q accit in oculis lacrima et pal
pebra est rubea et forte exvochimi pitu
accidunt ulcera palpebre Causa eius e humitas
salsa grossa que infudit in palpebra q
oz habite istud egritudine frequentat balnea
et ptas nitrorum calidis sp ea ps et subtili
et dieta et alcofollet cum thutia ibibita
aqua simac et agreste et cum burit agreste
et illes medic fugatiue q acceptum lacrimas
sunt utiles isti egritudini qui purgat humi
tate mala et laua oculis cum aqua in
bullient rase et lentes sunt aud utiles

Capitulum xviiii in geste palpebrarum et ce

Geste aut est una spes et est durum
accitus in palpebra et alii accit ista
egritudo in quinctiue ut dicam in loco suo
deo dante et qui accit coniunctiue forte
participacione cum palpebra et quod accit pal
pebris non participacione cum quinctiua Ca
eius est humor grossus sicud grando aut alti
nutrimenta sicud grossus sicud carnes
vaccine lentes et selia et lac et forte accit
insine oportebit Signum eius est dissus

motiones palpebrarum in excitatione a
sompno et exsiccatio eius et non aperitur
donec madefiant vel fricentur diu manu
aliquantulum usque aperiantur et non discooperitur
palpebra nisi cum labore propter duriciem eius
et forte cadit in lacrimali vitium sicut mo
dicum. Cura est primo incipe adaptationem
dicte et prohibe res frigidas grossas et
recipe cera in intrare balneum et lavat palpebras
et aqua calida et pone in oculo eius succum
rubeum leve et unge cum eo ei multa nocte
et colla oculum cum vitello cuius. **C. xix**

Grossitiee palpebrarum **in grossitie palpebrarum**
est similiter una species et est grossities que
cadit in palpebra superiori et saepius videt
ea extimare quod in palpebra est scabies qui
causat eam videt ea inmunda et videbis colore
palpebre exteriore rubeum grossum usque extimat
ars quod exeat in palpebra kokkor causa est eius
materies grossa et frigiditates tenent causa
in ista infirmitate et grossitie quod grossitie non
accidit inflatio et est duricies que accidit
palpebre et accidit hic in palpebris vel ambabus
causa est eius est frigiditas et siccitas et gros
sities et accidit inflatio ei et accidit ambabus
simul palpebris / Causa eius est sicut secunda causa
est subtiliare regimine et aptare dicta et unge
palpebras cum unguento et inunge et vitro
et calido foli oculum cum succo rubeo est n
utile ‖ **Cap. xx in duricie acutu palpebris**

Duricies est una species et
est apta duritia et accidit palpebris et
cum ipsa laris et fiant / Causa eius
multi de grossioribus cibaris et frigiditates
terra. Cura est primo purgare cum flemmate
si potest et pone ei aptare dicta et distilla
super eum aqua calida et unge cum unc
tione et alcofolla cum eo succo rubeo levi
et forte elongabitur res et antiquabitur
/ Et ergo accipe cum forcipibus et dimitte sanguis
exire / Deinde pulveriza cum eo pulveribus
narratis et cave ne medicare aliam infir
mitatem cum flo et ne scindas sanguinem
in instanti / Et dimitte eum aliquantulum et
exiet sanguinis. Deinde cum induratio in hoc qua
et stat hic **C. xxi de verruca et ficu**

Verruca autem est una species et est de
infirmitatibus communibus palpebris superio
ris et est corpus pingue viscosum sine
concavitatem ad modum et mediam et gandat
in exteriori palpebre superioris / Signum
eius grossities accidit in exteriori palpebre
superioris tamquam si esset apta per palpebram
quod non claudit ita perfecte quod primum accidit
pueris propter humiditate nec corpus et illi cum
valet in complexione humiditates et hic est
quod aggravat palpebram et ceciditque palpebre oculo
cum humorosi relaxate ne possit erigi
et quando imprimis latera in dicta et medio dicam
remoues digitos tuos inflatur hic quod
est indigitio et accidit eius cathamus
et lacrime assidue / Complicitas hic exce
tergit calor et non potest sustinere lumine sol
multum et festinat eius lacrima et stim
tado et accidit eius optalmia multa. Cura
est primo subtiliate regimen et si possibile est
minime cum de baltheo / Cura autem ve
toste. Deinde sedeat coram te et stat per gradum
ut teneat caput eius et si fuit quod quiescit
non potest da ei sopolisica vivente et vir
homo teneat caput eius et alia manu
et tu extendas palpebram ad infimus
usque inveniatur verruca / Et si fuit verruca
parva et tu dissolvas cum scalpello et precipe illi
qui tenet caput eius extende autem superius
a se usque evellat verruca et si fuit ver
ruca parva et tu dissolvas / Accipe pannum
et involve sicut lintium grossum et sit
durum et sit longitudo eius sicut longitudo
palpebre et pone eum super palpebram inter
pilos et pone indice manus sinistre super
oculum et imprime eum quousque extendendo
palpebram ad infimus et precipe ei extende
scalpello superius et cum apprehensum fuit
verruca findet locum nisi apprehensum
est verruca cum flemmo quousque capud
rotundum et latum et profunda usque fundas
cute palpebre et cutem verruca et sit

fissura sit sit inflammatio aliquantulum la-
tior et fiat suaviter quia ignorantia est
in quia forte scindet et confundet palpebre
et rumpet cartilaginem et forte rumpet
tunicam corneam et accidet in eo elevatio
et si apparuit vernac Sin autem ista fiat
usque appareat et quia nisi findatur cutis ver-
nac sub membrana nigra est non apparet et quod
apparuit accipe eam cum panno in nodo labii
de manu tua et extrahe eam pollice et indi-
ce dextrorsum et sinistrorsum et superius
suaviter usque exeat reliquum et si remansit
aliquid super oculum erit dolor quia vernac
Et si timebis quod remanserit aliquid ex eo impone
locum cum sale trito ut corrodat reliquum et dissol-
vat et forte si accidat vernac in uno de
musculis palpebre erit hoc malum et melius
est extrahere vernac paulatim et suaviter quia
eris securus ab omnibus Deinde pone super locum
pulverem [illegible] si fuit aliquid in eo vena
neque pone sal Deinde in crastino pone
pluries et si excludatur et palpebra aperia-
tur cum stricte memite et cum aqua [illegible]
et si remanserit dolor in oculo post istam curam
medere cum cura claudam quia tabescit et
accidit in oculo uno i. xxiii ii vernac et
abhorruerat eum curare cum ferro propter pauci-
tatem sue et ego sanavi eam cum unguento
[illegible] exalac et stricte memite et acacie
et [illegible] et modico [illegible] et [illegible] cum
cum pulvere fusco et cum medicamento dicta
tus est.

C. xxvi in mora et cura eius

Mora autem est una species et est apa-
rens Et signum est sicut figura
mori et est tamen relaxa pendens et
declinans ad nigredinem et ut plurimum
accidit palpebre inferiori Et quandoque accidit palpebre
superiori intrinsecus et extrinsecus et forte mittitur
extra sanguis et forte non [illegible] ergo
cum expugnatione combusto male cor-
rupto ut [illegible] corpus quia est
[illegible] et multum [illegible] et quod [illegible]
fuit totum eris securus et [illegible]

num deinde suspende eam cum hamo et
scinde eam cum gammedino forpicibus radi-
citus et si fluit securus quia id est [illegible]
distilla super locum aquam salis et comminue
post super oculum [illegible] ovi cum oleo rosarum
et si non poteris eradicare eam extende
palpebram et implete oculum cum pasta
vel cera molli ut medicina non noceat oculo
et abstrahe cum medicina acuta residuum more
et dimitte eam per duas horas usque deleatur
locus et abstrahe eam cum medicina acuta
si indigueris secundo fac et quod fluit nigrum
et abstrahe locum et purga eum et lava oculum
cum lacte pluries ne calefiat Et si fluis
[illegible] cum cum medicina sine ferro rege
ea hec forme et sit tamen quia ferrum est
meliore fine et medicare oculum post hec
et [illegible] ipsum locum cum stricte [illegible] et [illegible]
um et sit tua medicatio quia ferro [illegible]
locum infirmum cum stilo quia utile est si deus
voluit

C. xxvii in elegima et liuore palpebrarum

Elegima est vetustas et palpebrarum
status grossa accidens in palpebris et solis
cum extratiis acompnis sic dicitur vel ultra
nimia ex subtilitate regiminis et pape
ei initiat balneum et alcofalla oculum
cum stricte cura hamacthaue quod est utilis
elegime et scabiei vel est stricte de [illegible] quia
sunt utiles elegime Caraharmecthaue

Confectio vero caraharmecthaue quod
est utilis elegime scabiei et curat
et relaxationem oculi et [illegible] [illegible] [illegible]
alluti ʒ xii [illegible] cera ʒ x viridis [illegible]
clari ʒ v [illegible] combusti ʒ v [illegible]
ʒ iiii opii [illegible] ʒ i simul medica-
mina terantur et pistentur cum vino nigro vel
cum aqua feni et fiant vero malaxata
ta v vi ʒ [illegible] ʒ iiii [illegible]
[illegible] accidit sic est utilis egritudini isti
et [illegible] palpebra cum [illegible] vel cum [illegible]
nigro [illegible] in [illegible] inflationibus actuatio [illegible]

Cap. xxviii in [illegible] palpebre

[illegible] est una species [illegible] signum est
quod eger sentit aliquando accidit scabies

in palpebra sua et quando fricatur cum oportunitate aperitur locus et si quis videt credit quod est percussio vel punctura aliquid alius sicut musce et cinices vel aliorum et color eius est rubeus. Cura eius est quod semper accidit carna cum venis aut corrosive aut exhibitione accidit magis vel abluitur. Cura de capite primo cum flomnia cephalica et extrahe sanguinem secundum virtutem et etatem et si mitigetur infirmitas bonum est. Sin autem solve ventrem cum decoctione mirabolanorum et tamarindorum et postea mane et alcofolla oculum cum ... et sufflat alinizauaris (?) quod est hic ...

Capitulum vicesimum quintum in sorca (?)

Hordinal (?) autem est una species et ... est quod quasi ... citrine quod descendit ad palpebras. Signum est ... aliquorum pilorum et videbis palpebram usque pilos quasi fissam et declinat color eius ad rubedinem et forte accidit quod palpebra inter est separata a pilis. Cura illius quod apparet super palpebram sic est cura formice que apparet in toto corpore. Ungatur cum mumie et cum aqua endivie et cum aliis. Que autem sunt in palpebris cura est purgatio capitis si potest esse cum hoc quod facit descendere colam et alcofolla oculum cum hoc quod descendit et dissolvit hoc quod apposuisti est in palpebra. Deinde malo facit rubeum leve et lavandum agreste et unge palpebram cum mumie et cerusa aceto et minia

Capitulum xxvi in zapheth palpebre

Zaphech est una species. Signum eius est vapor in radicibus pilorum vel palpebre sursum et forte ulceratur locus et fit sanies. Deinde consideratur et forte cadunt aliqui pili et color eius est fuscus et causa quod accidit a duobus a putredine flegmatis. Et signum eius quod color declinat modicum ad albedinem aut putredine colere nigre. Et signum est quod color eius est fuscus et quasi ab his duobus humoribus qui fiunt putrefacti et ascendit vapor eorum ad coniunctivam oculi et expellit natura illum vaporem ad palpebram et moratur ibi ex hoc accidit zapheth. Cura eius est primo purgare corpus ab humore putrefacto. Deinde alcofolla oculum cum rubeo aceto vel cum ... et unge coniunctivam oculi cum ... ligni ladani combustis mixtis cum aloe ro. et papirus accipiatur combustus cum oleo ro. et si inveterata fuerit egritudo aut tangit pellem cum flomo et frica eum cum zucaro sicut fit in scabie et ... fricare locum egritudinis et quod meditatis ... cum media ... cum stilo usque in infinitate quasi ... et ... utile huius egritudini similibus.

Capitulum xxvii in verrucis / Verruce / acutibus in coniunctiva oculi

Acutitas in coniunctiva oculi est una species et sunt note quod quedam est dura ... et illas que accidunt de corpore. Causa quod accidit ab humore ... putrefacto. Cura eius ... cum ammirea olei ... forti quod dissolvitur et calefac ... et sal ... et unge et si fuerint dissoluta bonum est. Sin autem abscinde eas cum forpicibus si exigerit multus sanguis ... cum modico vitriolo et sanatur si deus voluit.

C xxviii in tumore palpebre

Humor accidit palpebre aliquando accidit ex ... causis aut ex debilitate ... aut ex humore fluxo qui calefit ... calor et dissolvitur ab eo ... accidit ex capite calidos de genere flegmatis. Cura si fuerit tumor ex debilitate ... intende ad curam ... quod tumor ... et si accidit ex humore ... subtiliare ... et ... et unge palpebram cum aloe dissoluto in aceto et ... cum aliis aque et ablue eum cum aceto commixto cum aqua tepida et si accidit ex capite calido purga corpus cum flomnia cephalica et unge eum cum mumie et sandal et aqua endivie et similibus.

C xxix in corrosionibus et ulceribus palpebre

Corrosio est una species ... fit a duobus aut ... sicut lupus vel ... aut ex capite calido ...

sagittis confisus acutis et ulcerantur locus
Cura si hoc accidit a causa primitiva procul
excisione solo continuitatis et si solo oportet quod fiat
ab uno ex duobus aut est solo continuitatis
i. fissura in cute tantum et indiget tribus
unum est quietatio labiorum secundum est conservatio
in quietatione cum sutura Tertium est conservatio ne
cadat inter labia aliquid sicut pulvis vel aliud
aliud quod si cadit dividitur in duas partes
Alia est cum solutione continuitatis vulneris quod accidit
decisione aliqua pars et oportet sic Secundum quod procul
ex eo vetera et forte est congregatum sub ea
humiditates et oportet tunc medicum plagam cum medicina
desiccativa reliquias humiditatum et consoli
dat et est quod alterat superfluae carnis apparentiam
et mundificat eam sicut faciunt ea sicut
sarcocolla et aloe et si elongatur et putrescit
utere medicinis unguentum viridis Secundum utere cum
medicinis consolidativis cum vehementi desiccatione
cuius et si utaris multo et consumit carnem et corro
dit eam aut cadit in cute pars carnis pulsat
et indiget ad consolidationem medicinis que faciunt
crescere carnem et restaurat quod diminutum
est de membris sicut unguentum carnis et quando crescit
caro tunc utere medicinis desiccativis sicut medicina
sumpta ex aloe et sarcocolla et corticibus
thuris et [illegible] et cum est consolidata
et iste medicine non [illegible] quod faciunt carnem
crescere et removent impedimentum quod prohibet primum ad
pullulationem carnis sicut humiditates que sunt in
vulnere vel in ulcere et si fuerit cum vulnere albedo
sanitas sicut est eger secundum dolorem capitis vel
fluunt ad eum superfluitates male et tunc oportet purgare
corpus et aptare dietam et pectore vulneris compositione
tatione forti usque non recipiat et mitiga
dolorem secundum possibilitatem tuam et tunc videas ad
curationem vulneris et cave ne crescat in vulnere
caro superflua et si ea accidit apostema et si fuerit
ex apostemate calido nigro congelatur sanies consilium
oportet evacuare corpus per flebotomiam et per medicinam et tunc
medicare ipsum ulcus cum medicinis que consumunt et
corrodunt quod est consolidatum in eo et cura huius con
suetudinis est cura cirurgicorum et sicut hoc

Capitulum xxxv in relaxatione accidenti palpebre

Collapsus autem est descensio cuius cum gravi super
palpebra doloris et humiditatis coniunctum cum

compellunt cuius membrana secundum nisi cutis de hac
quod dixi ii est in relaxatione oculi et est similiter in mem
brana propria si extendat ea et sunt plures species et forte
est in ea caro dura et forte est in ea ad similitudinem
pigmenti et nominatur pigmentale et forte est in ea
ad similitudinem mellis et nominatur favale et forte est
in eo ad similitudinem arenosi et nominatur lardea Pigmentum
autem sub cutis corpus est carnale et est in ea ca
ro dura vehementis duricie lucida sub
tactu et est de genere scrophularum pigmentale
autem non videtur tactui ad expulsionem
subcutanea et est radix eius strictior quam caput
lardea autem est levior quam pigmentalis
et radix eius amplior quam caput favale
autem sentitur sub tactu ac si esset res ventosa
et est similiter infusio eius morosa et redit velo
citer Cura cuius est de carne et de generationibus
malis grossis quando humores flegmatica grossa et qua
putrescit illud fleuma generatur ex eo relaxatio quoniam
tiori cuius est similis melli et si fleuma fuerit grossius
et siccius generatur ex eo relaxatio similis a lardeo et lig
et si fuerit grossius et siccius hoc accidit relaxatio
similis pigmento et si fuerit grossissimum parum siccum
tatis generatur ex eo carnalis Cura oportet primo pur
gare corpus secundum humoris qualitatem Deinde medicare cum
cum fortiter sicut medicantur scrofule et est ut
scindatur cutis que est super relaxationem tantum et trahatur
membrana et aliquando est fissura sit planum
Deinde attrahas labium fissure cum hamo et ex
trahas eam cum gaudio usque ad radicem et si
malitia fuerit in ea fac et attrahe eam et oportet cave
ne findatur membrana nequando infirmus
cum humiditas que est in membrana et plurimum
curationes et cave ne remaneat ex ea reliquie
quod si remanserit aliquid ex eis iterabitur infirmitas plus
quam erat Deinde iunge palpebram cum sutura
sicut quod dixi de carne et pro firmitate suavius
et si videris quod remanet aliquid oportet quod mundificetur
cum medicina putrefaciente sicut butirum et de
medicina consolidante que faciunt consolidationem vulneris
si deus voluerit Capitulum xxxvi in relaxatione palpebre

Relaxatio autem est elongatio palpebre superioris
usque non possit elevari et forte augetur
cum elongatione eius usque duplicatur pili et
intrant oculum et sicut hoc accidit ex humoribus
accidentibus que prevalent corpori membri
sicut prefatio humiditatis exuberantia sicut
tales quando sic exuberant humiditatem generat
relaxationem Cura oportet attenuare dietam et prohibe
infirmum ab humiditatibus sicut lacte piscibus
et lactucis et iunge palpebram cum quod

restringit et desiccat sed mercurius et attutia
et mumia et aqua mirti et si perfundit. Cum
aut parte regimine secundum quod dixi in libro psilosis
superfluorum. Confectio unguenti ad apostema et
relaxationem in palpebra. Recipe aloes ʒ j.
acatie ʒ ij. mercurius opii ana ʒ iiij
ce ʒ ij. et si membra fiunt calefactum pistacia
ca cum aqua coriandri et aqua mirti quod perfundit
est si deus voluerit. C xxxii in sanie mor
tuo et livide palpebre.
Et gravat sanies
aqua permixta et accidit sibi per quod vehe
mentem vomitu. Cum ergo primum sanguis imbibitur
fuit calefactum stricte minime et ungere locum cum
sandalo et plumbo usto et aqua rosarum usque
infrigidetur membrum. Et si sanies mota fuit cal
factio et remansit vestigium in palpebris ma
dificat totum cum aqua tepida et sale et fomen
ta locum pannis et calidis. Confectio stercoris turtu
lionum et sanguinem mortuum. Recipe cumpig
menti nisi lapidis per pulsus et indigen
tur. et conficiatur cum aqua coriandri quod expelle.

Capitulum xxxiii in nomine egritudinum

Capitulum xxxiii in nomine egritudinum lacrima
lium et sunt tres algarab bocium et
fluxus. c xxxiiii in garab et curacio.

Garab autem est apostema oriens prius quod
cum lacrimale maiore et nasum et in
tortes aperitur per se ipsius oculum et de difficilis
curationis in subtilitate carnositatis quod est
in eo. multotiens aperitur in loco lacrimali et
forte aperitur versus nasum deformatione
quod est inter eum et oculum et exit extra sa
nies fetida et forte aperitur subtus ventrem
palpebre vel ambarum et corrumpit carti
lagines carnis et qui aliter primus palpebra
affluit sanies de vulnera et si negligatur
fit fistula et corrumpit et curatio tenue
de praeparatione corruptionis eius ergo agge
curationem eius cum medicinis resolutivis quod
mordicat quod acuta nocet et addit in
apostate eius et propter hoc fit difficilis cura
huius egritudinis et propter hoc fit difficilis talis
egritudinis non propter medicinam cum medicinis fortibus
et forte est aliquid species aegilopis quod ulcera
h... apostema et quod comprimit non exit sanies
nec de lacrimali nec de naribus et eger sentit
dolorem et oculi cum fuit optalmici si ca

et apostema locum cum palpebris et diminuitur
et cessat in mitigatione acuitatis humoris
et ergo aggredi curationem eius plus quod dictum est. Et
capitulum erit quod quia cum acuta quod infunditur
adhuc loco et apostemat cum. Causa autem
causa est in grossa que maturatur. Et do
dices multum. Cura autem huius egritudinis
est tribus modis aut cum medicina et est
debilior quod ergo medici ista egritudine cum
maturationem eius. Cum autem fit scandere dixi
fistula et corrumpit os aut pertrahitur cau
terium aut perforationem in apostemate. Prima cum
medicinis simplicibus et compositis et secunda quod
ergo mederi hac egritudine cum medicinam
apostemati. B. purgare capud cum flegmatica cepha
lica et extrahe sanguinem secundum etatem et virtutem
et postea dentur aliquis medicine laxative. Deinde unge
locum egrum cum mercurio et ce et mumia
et celidonia gluscis et aloe et cuperi et sepi
et tunc quod perpetuate cum mulsum et quidam
masticantur. Et ponatur desuper cum unguento et pleatur
cum farina orobi et melle et pasta et
huius cum stercore columbino et plectur et huius
utriusque et emplectur cum eo oppoponacum
madefactum cum aceto. Iste res omnes cum
ministrentur ad apostema aperitis et quidam ponitur
atraperatur in matrix munda tractis et emplectur cum
ea quod sanat cum vel farina dulcis cum
oleo mixto et emplectur cum digitis vel cum mumia
vel cum minio quod curabit cum vel simul vic
ceis et tractis et fiat ex eo licinium et im
plectur cum eo quod curabit cum vel impleatur cum
pulvere collaquintide quod curabit apostema vel
non aperiet et accipiat folia vitis domes
tice et teratur cum eis et impleatur quod consoli
dat cum et est medicina mordicativa plus
Deinde mitigatur et non mordicat diu
paulus quod melius est in hac medicina
quod non accipit extra vestigium corruptionis.
Confectio que prodest ad garab cum apostema
et postea transmutaretur cum aloe et mumia
et teratur et ponatur super eum et melius
aggreditur curare cum ferro quod est verius
et non expectat maturationem ergo scire quod ex
algarab aliud quod non est declinans ad ex
teriora et non apostema cum apostemate aio et a est
quod declinans ad exteriora et videbis inflationem
eius et id quod non habent scilicet non corruptos

et profundo corrumpit os et corrumpit for
te totum os naris et quod eius declinat ad
exterius et faciliores talibus et tunc quidem
sunt cronicum et tunc oportet inspicere si non perve
nit ad os accipe id quod corruptum est et de
tarne totum et ferra os et cum solida re
quam tunc omples et ad perveniat ad os et
signum cuius est quod cum tentamus tincta
et si fuerit corruptum os et fuerit locus labi
tentata sic cum e sanum et si fuerit os cor
ruptum et volueris curare eum cum ferro cura eum
que est cauterium et cauteriza eum cum cau
teriis primis quorum capita sint rotunda et
superficies eius que cadunt super ipsum eg
tudine lenes et calefiat usque fiant ru
bea et pone super locum usque bulliat hoc
quod est in cauterium. Deinde abstinge cum panno
et ita cauterium plures panas et postea cum
pasta fiam et pannum sicut lineum et cau
teriza usque cadant cortices corrupti ab
osse et cura eum cum emplastro de termentilla et aliis
impleant eum et dentur quod desiccat sicut lentes
et cortices malorum granatorum et est si non volueris
loco cauterii medicinam acutam fac sicut cau
terium est prius. Si volueris curare eum
cum curatione tertia que est perforare perfora
cum cum certa vel cum instrumento ad prepato ad
hoc sicut subula grossa et habeas caput
rotundum acutum et foraris cum cum instrumento
versus parte nasi et preme eum cum fortitudine
quasi terebrando usque exeat sanguis a
nare et abore et caveas ne abscidatur per
forando ad superius et cadat instrumentum
ad foramen quod est inter oculum et narem et non
esset utilitas et pone manum tuam versus
narem non versus oculum ne offendas tunicas
oculi et quod exierit sanguis a nare cum
est penetratum, et tunc oportet accipe tentam subti
liore prius et divulne sic eam totum sicut et
involue eam cum emplastro predicto vel licinio
vel cum coto solo et si senserimus talem in
membro imple cum coto loco et smapiza
eum cum cattadie usque os sit minus et si ca
lefit in membro cum solo coto sicut dixi a pla
ga si volueris et ut processus fiat lici
nium super tentam quod extrahatur licinium

ambulare inspice si exit aliquid a corpore os cor
ruptum et cave ne consolidetur super corrup
tionem et si fuerit consolidatum ita cum tenta
hoc et non primitas volueris findendo to
findam et si locum fuerit talis fortis precipe
ei flemma et vige cum menute et ungedi
ma et si fuerit dubium de fistula non concludas
eum duobus vel tribus diebus usque congregetur
in et inflatur et appareat tibi et tunc fin
de eum cum flemone profunde usque perveniat
ad os et cura eum et hec egritudo quod facit fa
me vocatur fistula et si hec egritudo declina
verit ad palpebras et non profunde sicut hoc quod
exit versus lacrimale et accipe de carne quod
potes corrupta et cave carnositatem que
est in lacrimali. Deinde desicca eam cum medicinis
exsiccantibus que desiccant vehementer. Et vitri
olum tritum sicut pulvis et smapiza eum
supplendo sicut aloe cum pulvere thuris est utile

Cap. xxxv in gorde et cura eius

Gorde autem est excessus carnositatis naturalis
que est in lacrimali maioris super caput
foraminis quod est super oculum et narem et partium
et quantitate optimum et est de egritudinibus
propriis lacrimalis et sic cerule causa que tiuit ista
carnositas et prohibet superfluitatem oculi effundere
de nare et delicatur illuc et accidit corruptio
tinctio et dicitur gravatio. Cura eius per perfecte
torum secundum etate et virtute et tempus deinde me
de cum medicinis corrosivis et cum medicinis caliis
corrosivis et alia sicut sicut est viride sulphur in
re placeat et nos oportet quod consumatur tota carnosi
tas et non minimatur et accidit ex ea ceylen
si oportet dimittere eam secundum magnitudinem carno
sitatis naturalis. C. xxxvi in ceylen

Ceylen autem est diminutio carnosi
tatis naturalis que est in lacrimali maioris de quanti
tate naturali et non prohibet humiditates quan
tas de ceylen defluit aliquando et forte ea
cuis dicitur adquirenti et ipsa accidit ex
tribus causis aut ex excessu medicorum
magistratione in cura unguentis et aliis
aut quod utitur medicinis acutis in cura unguentis
et aliis et stabilie et corroditur illa carno
sitas et liquefit aliquis aut diminuitur
ista carnositas per variolas et hoc est
quod exit macula una variola et corrodit
eam penitus et accidit ex hoc ceylen. Cura

si fuerit ex carnositate que est in lacrimali corrupta totaliter non curabitur et si fuerit diminuta accipiat cum medicinis que consumunt carnem et restringunt et sugunt pus sicut aristologia memite et aloes vinum et pu alumis et similia sicut est utile et collirium quod facit [illegible] hanc carnositatem et fumiterre et [illegible] cum medicinis fumantibus sicut est utile. Recepcio medicine utilis ad diminucionem carnis: Rx memite ʒ i ce. ʒ ii aloe ʒ s alumis usti ʒ i fumiterre ʒ ii pulverizentur et fiat [illegible]

Capitulum xxxviii de coniunctiva

Capitulum xxxviii dicitur circa egritudinem coniunctive que sunt xiii: optalmia, ungula, [illegible], inflacio, [illegible], pruritus, sebel, almadach, lacrima, [illegible], [illegible], [illegible] ascere tunc si superflua [illegible].

Capitulum xxxviii de speciebus optalmie et cura

Optalmia est apostema calidum accidens coniunctive et sunt tres species. Prima est turbacio que accidit coniunctive ex causa extrinseca sicut fumo pulvere calore solis et similibus et hec species cum causa extrinseca est prohibita mitigabitur. Optalmia secunda autem species est difficilior quam prima et accidit [illegible] aut ex causa extrinseca sicut prima [illegible] efficientium sed species cum ipsa inveniunt superfluitatem que est intra corpus aut extra intrinseca sicut superfluitates defluunt ad membrana coniunctive et apparet cum sicut accidit ceteris membris et causa istius est [illegible] debilitas membri recipientis [illegible] et multitudo superfluitatis et fortitudo [illegible] virtutis [illegible] et sunt tunc et vene. Tercia [illegible] prima species et tercium est quia prima mitigatur cum remota. Tercia species est quod [illegible] extrinseca cum [illegible] optalmia [illegible] superfluitate [illegible] fluit. Tercia species est fortior [illegible] quam secunda et est ex multitudine superfluitatis [illegible] sine cum [illegible] que [illegible] coniunctiva et [illegible] species est in [illegible] species fortiores et si cum apostema pulsatiles [illegible] fere non cooperit albedinem oculi et sequitur

cum omnia accidentia quia apostema [illegible] inflacio dolor durities rubedo que apparent in ipso oculo. Replecio venarum valde et [illegible] et forte [illegible] palpebre [illegible] apostematis et albedo oculi in hac specie est alcior quam nigredo [illegible] aut [illegible] optalmia est ex iiii humoribus aut cum est ex sanguine. Est signum humoris est multitudo apostematis in oculo et vehemencia rubedinis et multitudo humiditatis et ramus et [illegible] et calor et inflamacio [illegible] in collirio et signum eius est vehemencia [illegible] pulsacionis [illegible] et dolor [illegible] inflamacio cum modica rubedine et apostema et [illegible] et forte [illegible]. Aut ex humore flegmatico et signum eius est humiditas oculi et [illegible] signis optalmie [illegible] sicut paucitas rubedinis et dolor et ramus. Aut ex colera [illegible] et accidia [illegible] accidentibus optalmie [illegible] et calor et ramus pauci [illegible] optalmie [illegible] et sic oculi adheret [illegible] colera et melancolica [illegible] est [illegible] valde [illegible]. Optalmie autem [illegible] istorum humorum. Signum [illegible] est quod [illegible] humore [illegible] optalmia aliquid sit [illegible] tamen et signum eius [illegible] oculi [illegible] adheret in nocte in dormicione [illegible] est [illegible] valde [illegible] et species optalmie [illegible] et [illegible] ad vii dies et [illegible] dolor [illegible] est [illegible] et curacio eius est velox et optalmia non est cum febre nisi raro et si febricitet paciens optalmia [illegible] cum febre [illegible] magna et dolor vehemens [illegible] optalmie aut cum humore [illegible] et forte [illegible] humor [illegible] oculi. Aut [illegible] multi humore [illegible] aut [illegible] [illegible] et difficilior est invenire [illegible] resolucionis [illegible]. Cura [illegible] quod [illegible] optalmie species apostema [illegible] apostema [illegible] quod [illegible] et [illegible]. Et postquam istud membrum est [illegible] [illegible] quod [illegible] medicis [illegible] et [illegible] aliquas humiditates

mitigatiuas sicut albumen oui et lac
et mustillaginem tactam et quia aliud est
in eo in multis sensus facilis doloris
non oportet laborare in eo in principio medicus
sed oportet cognoscere tam efficacie optal-
mie et si fuit prima species optalmie
non facias aliud nisi stringe tam gra-
tiam quia curabitur in tribus diebus et ad
plus in iiii et ablue oculum cum lacte puel-
le iuuenis etatis sane ex omnibus
infirmitatibus et subtilia regimine et si
ualidus infirme mitte duclos stillas uel duas
et fac reliquie aut due species [illegible] si quatuor
carpsit eo [illegible] sagittando ut talis
in ipse quod aperire cephalicam [illegible]
lacus [illegible] et [illegible] sagittam super
suam [illegible] et etatem et tempus et ego aliud
[illegible] acuta optalmia [illegible]
minuendus basilicam [illegible] et [illegible] ualde
utile et quod est quod attrahit [illegible] ad inferius
corporis et si exigit uirtutes ad cephalicam
[illegible] sic de cephalica quia minucio
cephalice est purgatiua capitis membri
non attamen sed si exigit uirtutes [illegible]
[illegible] die et [illegible] fac quia [illegible]
tamen est attractiua materie [illegible]
et illa que [illegible] est in eius ad inferius
corporis quod minucio [illegible] est [illegible]
et minucio [illegible] et sic [illegible]
uera attractio in [illegible] ad inferius
corporis cum sit [illegible] ad membrum
nobile et [illegible] attractio in [illegible]
[illegible] et hoc [illegible] est fricatio manuum
et pedum ligatura brachiorum et crurium
cum fricatione et si exigit uirtutes [illegible]
[illegible] cum [illegible] [illegible]
et [illegible] et [illegible] et [illegible]
prohibe ei [illegible] et [illegible] et uinum
et balneum et [illegible] et sufficiat ei [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] suam [illegible] [illegible]
ei [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et faciat [illegible]
infrigidant caput et corpus et prohibe
[illegible] in estate sicut [illegible] et

mala granata et alia que [illegible] de spiritis
[illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] lactucas et [illegible] et [illegible]
stomachum quia [illegible] [illegible]
et caueat [illegible] quia pessimum est [illegible] optal-
mia. Item [illegible] et acuta et salsa
et [illegible] quia nocet et [illegible] non sit
[illegible] repletus [illegible] caueat bibere multam
aquam et [illegible] lactucas et [illegible] et
non sit [illegible] et non dormiat
super faciem suam quia [illegible] et similia [illegible]
[illegible] et caueat [illegible]. Item quod sit
[illegible] in domo obscura [illegible] et
[illegible] non sit [illegible] albis [illegible] in
[illegible] nigrum quo [illegible] et
[illegible] in [illegible] sicut [illegible]
et similia. Item [illegible] ei quod dormiat supinus
et pulmentare [illegible] sit [illegible]
quasi [illegible] et non [illegible] in [illegible]
in albumine oui quia [illegible] et hoc est
quod mitigat dolorem et similiter [illegible] lac mulieris
[illegible] abstersio [illegible] quod [illegible]
sibi similiter [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et
abstersionem [illegible] quod in [illegible] super
[illegible] subtilem [illegible] et [illegible] cum eo et [illegible]
quod [illegible] cum [illegible] et [illegible]
minuta et subtilia est [illegible] quod [illegible]
magna quia significat [illegible] et [illegible]
maturitatis. Item [illegible] et [illegible]
[illegible] et uideas infirmitatem
in [illegible]. Item [illegible] est multiplicatio ca-
[illegible]. Item [illegible] est [illegible] fluxus
et [illegible] cum lacte et albumine oui aliquid
de medicis [illegible] que [illegible] mitigare dolorem
tamen non [illegible] quia [illegible] statum
et maturitatem infirmitatis. Dixi aliquid [illegible]
aliquos qui [illegible] [illegible]
medicinas [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible]
et mitigat dolorem et sunt aliqua sief similiter mi-
tigatiue sicut sief album. Sief album

Quod [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] et fiat sief cum albumine
oui subtili et [illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] optalmia

nc in pluribus qz mala sint valde / Et si
considis quod corpus et capud sint inde ergo
parat in lacrimali maiori perlubricancij
de thucia mista qz est media proba et
utilis ad stringendum materias. Pulvis confectio
est hec. Recipe thucie lotus bene et mitte in
aq dulci in mortario per x dies mutte
aquam de duobus in duobus diebus et melius
sepe qz est perfecta ad hec media quod dixi
et probata, et tamen ne utaris ea nisi post
purgationem / Item aut inducas infirmo
maxime infortunium et copie quod confert proculdubio
magnam ualitudinem et manifesta et
dormitat infirmum quod plures eum minor
eius confectio hec est Recipe corticem arboris gallarum
et abluantur cum aqua et sale sepe usque
non remaneat aliquid de cortice sordido
Item abluatur cum aqua dulci usque non
remaneat inde aliquid de salsedine et fiat
siccus et pista in mortario et cribretur sta
tim forti qz si remansit aliquid de cortice sordi
destruit opus Item siccetur in umbra et
teratur usque fiat pulvis et cum postquam pas
sunt siccus albus qz utile est valde et tamen
ne utaris nisi post et in aliis pluribus
in quibus est sarcocolla qz inducibus infirmo
nocumentum et prohibet ei dormitionem dici et ipse
post prandium qz includit vapores dedo et
addit apostema et facit patere dormire de nocte
et pacientem quod si ipse facit quod dormiat de nocte
qz est contra ea curationis qz non fortificetur
de nocte et addit dolorem et causa huius est quia
resolvuntur de corpore vapores fumosi propter calorem
aeris in die et quando sunt de nocte frigidius
... plurimum aeris et propter hoc constringit poros
cutis et prohibet resolutionem vaporis de corpore
et ascendit de ad oculum et debilitatur membrum
et addit in oculi obtalmie et propter hoc fortificatur
molestia infirmi. ergo ... parare infirmo
dormitionem noctis i. quod facias eum ...
res de rebus stupefactivis sicut mandragora
et opium et iusquiamum et ... et alia et
papaveris ... sandalos et aquam ro et
violas recentes et nenufar. qz ista et similia
sunt infrigidativa et stupefactiva et tamen
... tibi ne medicaris obtalmia calidam

nisi post aut purgationem corporis qz mala
est et tollit omnes dolores huius passionis medi
cinaliter ... infrigidantibus et mitigantibus post purgationem
et ... oculum cum vitello ovi quia
est de illis que plurimum iuvant et tamen ne
ponas inter palpebras licinium vel alia de ... li
cinium qz non claudent clausione naturali
Et de his que iuvant calorem cum ... oculi post
maturationem mc est sublimacio internum et
... ne et dimissio ... et ...
Et de his que iuvant sunt ligatio extremi
tatum fricatio et vaporatio cum aqua calida
et ligatio ... maxime in vehementi dolore
et ... palpebras tempora et frontem qz
prestat maxime / Et si non fluxit ad oculum
post purgationem emplastra oculum cum ...
et foliis nenufar et bulliant et ...
... et ... et lana ... cum
ana ro et plumiali et aqua ...
palpebras et emplastra cum frontem et tempora
cum sandalis et aqua rose et ...
et ... albis et ... et portulace
... omni quod infrigidat et ... resolvit
qz ista et similia sunt de his que plurimum iuvant
et prohibere ei ablue oculos in aqua frigida
qz concludit vapores et prohibet resolutionem
obtalmie ... sunt obtalmia de
ma ... aut contrario in / Et signa eius
sunt paucitas replecionis ponderis et ...
palpebrarum et punctione et paucitas lacrimarum
et mitimenti ...
statu signa eius sunt paucitas fluxus
et spissitudo qz ...
lacrime et ... qz non est ...
et quando abstersi fuerint iam iste in infirmi
tas est instituta / Signa eius sunt pau
citas fluxus et cum ... cetera causa
... et utile hoc quod dissolvit et restringit
sicut siccus albus in quo est sarcocolla
... cum aqua pluviali et distillet
modico / Et confectio eius est hec / Recipe ceruse 3
viij sarcocolle nutrite cum lacte asine
et dragaganto et opio ana 3 i gummi arabici
3 iiij / Summa ... v. ... cum
aqua pluviali et fiat siccus et pulverisata
post cum cum ... in
... et cum ...

non palpebras cum manu tua si sentit
et non permittas palpebras claudi post hec di-
mitte eas paulatim et post pone pulverem
lacrimalibus inter palpebras quia est contra
albugines rebus et doloribus que perficiunt in isto
loco est sief | Item confectio est ista que clime
eris combusti ana ʒ iii [illegible] in mente ʒ v
acacie opii ana ʒ terantur et conficiantur
cum aqua pluviali et fiet sief | Et si tendat
ad declinationem egritudinis post mundificationem
corporis et post pauca dieta et pacificantur
rubedo et fluxus licet sit tempus apponendi medici-
nas de rebus pone eos confortativa et de omnibus
que desiccant illas humiditates malas et
si fuit in eo apostema unge palpebras cum a-
cacia mirra et cetera et eris combusti et aloes
que prohibent materiam et dissolvunt licet quod est ex
clusum in eo | Et quando incipit declinatio cuius
signum est abstinentia fluxus et paucitas et
spissitudo et grossitudo palpebrarum calliditas
palpebrarum que est de maioribus signis
maturationis egritudinis | tunc utere sief
rubeo leni et balneum est utile in ista
hora | Deinde post cum rebus acutis | Deinde in
ipsa palpebra et mundificata eam cum vadit
et post sief pone in oculis stilos aglar
vel pulverem qui vocatur aglar et [illegible]
[illegible] hora tardatur optalmia [illegible]
[illegible] in palpebra [illegible] est stabiles
et dura eam et [illegible] parte pullulaverit
[illegible] et [illegible] eam cum sief
viridi et [illegible] curabitur | Et optalmia
autem generata a calore et auctum est [illegible]
apparet oculus [illegible] albedo
[illegible] nigredine cum non habet rube-
dinem vehementem nec fluxum | Contra confor-
tative dieta et ponatur talem [illegible]
[illegible] et lava oculum cum aqua
tepida | Et si quando egritudo stetit utere sief
leni et post aliquos stilos de aglar
et utile est | Et tunc ne [illegible] su-
perfluitas quia augmentat dolorem et quando
[illegible] sief [illegible] ex [illegible]
[illegible] deinde inspissa ea et optal-
mia acutis [illegible] quia medici
[illegible] dolorem [illegible] acute [illegible]

[illegible] | Item signum est [illegible] oculorum et
[illegible] corporis [illegible] et est parvitas et
paucitas [illegible] et si fuit in eis [illegible]
est primum et [illegible] faciei et rubedo
in eis est valde modica | Curatio eius balneum
et [illegible] sicut [illegible] agreste et
tunc [illegible] | Et optalmie [illegible] cura est
laboriosa quia oportet continuare post purgationem
corporis [illegible] et minuere humorem [illegible]
et [illegible] quod continuatio purgationis et clisteris est
utile optalmie quia forte purgabitur in fine
alia purgatione vel curatione et [illegible]
dicit ypocras quod [illegible] habuit optalmiam
et [illegible] illud laudabile est quod [illegible]
humorem ad [illegible] | Et oportet quod [illegible]
et non sis negligens et debilitabitur ad [illegible]
sionem egritudinis et que [illegible] obscuritatem
et tunc ne utaris [illegible] in optalmia
nisi in [illegible] quia [illegible] obscuritatem et [illegible]
[illegible] | Et oportet te scire quod optalmia
in [illegible] et [illegible] frigidis est longior
quod continua medicina quia [illegible] oculorum
[illegible] spissa et [illegible] fit optalmia
in yeme [illegible] aliud autem
[illegible] et [illegible] fit optalmia [illegible]
[illegible] cum [illegible] optalmia quia optalmia
[illegible] et lacrimas [illegible] | Et si non [illegible] ista
[illegible] ad [illegible] | Et oportet quod scias quod optal-
mia [illegible] multi fluxus cito venit ad sta-
tum in prima nocte declinat declinatione
[illegible] optalmia [illegible] modici fluxus
et [illegible] est difficilis sanationis quia
forte elongabitur tempus eius et [illegible]
[illegible] ad [illegible] optalmie [illegible]
[illegible] palpebras et [illegible]
[illegible] | Et [illegible] pulvis [illegible] et
optalmie et [illegible] sanda-
li [illegible] et [illegible]
et cum aqua [illegible] aliud
[illegible] | Recipe aloe [illegible] sief [illegible]
[illegible] opii acacie boli armeni
[illegible] vii [illegible] p [illegible] terantur et conficiantur
[illegible] et fiant sief magni et [illegible]
aliud utile optalmie acute et [illegible]
[illegible] | Recipe [illegible] sief [illegible]
[illegible] dulcis et lentes [illegible]
[illegible] et ponantur [illegible] super oculos

Et debes que proficiunt pueorum et spiritualitatis acuitatis. Item collirium blete folia
recentia et misce cum albumine ovi. Item alii dicunt
optalmia aspirando vinum et fricatis.
Cura autem est bullire coagulum leporis
et papaver quod utilius est et si innascitur
aliquid cum sticas rubeo lave et burdo agresto
te est utilis filii isti optalmie supra. Capitulum
tricesimum nonum in catarrha et cetera.

Catarrha autem est sanguis qui defluit
ad velamen coniunctive cum rupta duritie
et accidit hoc tribus ex causis. Una est
ex causis primus qui fluit ad oculum et rumpit
coniunctivam. Alia est sanguis qui fluit ad
coniunctivam ex vehementi percussione qui
accidit oculo propter rupturam vene. Item est qui accidit
subito sine causa de capite et hoc est
postquam acuto tempore defluit ad coniunctivam
et forte accidit super pugna vehementi vomitu
et vehementi tussim et rumpit coniunctivam.
Cura si fuerit sanguis de genibus
accipitis omni aqua ad aspiciendum et distilla
cum et distilla in oculo lac puelle et si fuerit
rubedo apud calidus custuditur. Distil-
la in oculo albumen ovi et pone emplastrum
cum facis. Et si apud habuit vestigium
omnibus distillate in oculo ipsius lac muliebris
invenias ut sanguinem pulli columbini et
in primo de radice ... minorem que
sub ala ut sanguis ... cum ...
... ad demarvinoc quod ... virtute
vidi et si dissolutus fuerit. Item a te ...
et misce cum lacte ... et distilla in oculo
et si dissolutus fuerit. Item aut distilla in oculo
aquam cineris ut aquam salis gen. ut
fomenta oculum cum aqua in qua est coctum
ordeum ... et ... et si fuerit dissolutus.
Item distilla in oculo aqua raphani
et empla oculum super cum foliis raphani
et vini ... et stercore columbino et si
... coniuncta ... ... et
... et distilla in oculo. Item collirium
... que proficiunt catharre ... accipe ... cin-
nam et cere et pice ... et illa aqua
que fluit ... pone in oculo et quia fluunt
super oculum cum ... et ... Item collirium
que proficiunt catarrhe est vicef. Recipe hec est
... abluti ʒ iii cerussa usta
ʒ ii coralli margarite ... ʒ s
... ana dragmam ʒ ii ʒ s ...
... ʒ s cerusse plum-
bi ʒ i arsenici ... ana ... cum ...
ana ʒ s ... medie ...
pullorum gallinarum et fiat vicef et ...
tempore necessitatis cum lacte puelle et ...
et si fuerit ... cura ...
vicef al. al. vicef ... Elebor

Confectio vicef utilis catarrhe et dolori
vehementi oculi et calori extendenti propter
... ʒ ii san-
dali, coralli ... ʒ iiii
dragmam ... et ... fiat
... arsenici ... albi zuccari ana
ʒ s ... et fiat
... et ... si deus voluerit. Capitulum xl.

Sebel ... tela in oculo
... in oculo de ... pulvis ... tab-
... distillando in eo lac mulieris ... ...
ut aquam ... cum ...
omne quod cadit in eo et si fuerit ... pulvis
ut harena et non apparet ... palpe-
bre ... et videbis eam adherentem et sic
... illud cum capite stili vel ... ...
... super digitum tuum et abstrahe eum
de palpebra ... ...
si fuerit in palpebra ut planitie ...
aliud pendens ... et ...
... ... distilla
in oculo lac puelle. Capitulum xli. Ungula et cetera.

Ungula autem est super fluitas nervosa
in membra coniunctive nascitur in lacrima-
li maiori extenditur paulatim ... ...
... et forte crescit in lacrimali mi-
nori et forte nascitur in ambobus simul et
est ... ... cohibet eum ...
et forte extenditur super coniunctivam ...
et cum fuerit subtilis albus est facilis
curationis et que est durus rubeus ...
curationis est. Cura si fuerit ... subtilis
cura eam cum medicinis acutis que ...
... ... et armoniacum et

et caladiis et salgen et sal. ponthi et cap
et dirit. B tp radijs lilij est utilis ei et
cobijs que non fiunt . . . non gule
et addite [illegible] vicef cesaris vicef cesaris

Unctio eius recipit vedengi abluti
abluti ℥ vij gomi arabici cerusse usti
an. ℈ vj et calamin. combusti eris usti
an. ℥ ij. terantur et conficiantur cum vino
vel cum aqua feni et basilicon maior est utile
et utilior

Sequitur de ranxenum

Nomine istius est ranxenum. Confectio
ranxenum utilis contra ungule
[illegible] et obscuritatis lacrime et carnositatis
accidenti. Recipe vedengi loti eris usti cathi-
mie argenti sal. indi [illegible] eris iuri
plon. an. ℥ iiij pp. al. [illegible] spume
[illegible] an. ℥ iiij. aloe. ci. [illegible] an.
℥ iiij et ℥ [illegible] ranxeloe an. ℥ ij. et sal
armoniaci an. ℥ j. prius [illegible] teran-
tur cribellantur [illegible] et [illegible]. Et dico hoc
quod dicitur quod est probatum et inventum utile. Est
ut summatur olim medulle seminis [illegible] et
accipiatur [illegible] et [illegible] et reliquum
teratur et misceatur cum oleo et fricetur cum
eo ungula [illegible] sepe quod [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] medicina post
introitum balnei ut sit lenius. Si autem [illegible]
et induretur et [illegible] tempus [illegible] cum
[illegible] et sepe in fine pinguedinis corporis
[illegible] Item fiat [illegible]
[illegible] et sepe ut elevat palpebras et [illegible]
[illegible] superius et si indiguerit adde
[illegible] et [illegible] et si non fuit [illegible]
[illegible] cum superius [illegible]
et non [illegible] in hora [illegible] eius
[illegible] mitte subtiliter lanceolam vel plumam et
[illegible] et si fuit [illegible]
scinde late cum capite forficis [illegible] ut sit
[illegible] cum quo [illegible] et
mitte subtiliter lanceolam [illegible]
[illegible] et [illegible] et non
ledit et fac suaviter ut custodias velam
[illegible] si fuit super eo [illegible] applicandum
in lacrimali et [illegible] fuit applicata in lacrima-
li maiori scinde eam cum forfice et non
dimittas de ungula aliquid quia si re-
manserit aliqua reliquia iterabit [illegible]
caue [illegible] ne [illegible] diligenter carnem
que est in lacrimali quia accidit [illegible]
[illegible] scinde unguem [illegible] et incipe scinde [illegible]
lacrimalis maioris ut ponas [illegible] supra
[illegible] et scinde [illegible] quod [illegible] lacrimale [illegible] [illegible]
[illegible] ungulam et carnem que est in lacrimali
quia ungula est alba [illegible] et caro est
rubea lenis carnosa. Item distilla [illegible]
sal. et cuminum masticatum et liga super eo vi-
tellum oui cum oleo [illegible] et [illegible] ponas [illegible]
quod [illegible] et sepe [illegible] multiplicatur [illegible]
[illegible] est ligatum ut non accidat [illegible]
solue eum et distilla [illegible] sal. et cumin [illegible] et
[illegible] [illegible] dies [illegible] cum eo [illegible]
[illegible] accutis sicut basilicon et ranxenum et
aliis et si accidet [illegible] ut mitigetur
eum et [illegible] quod [illegible] [illegible] membranam
[illegible] et si [illegible] membranam [illegible]
et si fuit [illegible] aut obliquitas. [illegible]
[illegible] si [illegible] est [illegible]
[illegible] quod non est [illegible]. Item [illegible]
cum medicinis acutis ut mundificetur eum et [illegible]
[illegible] quod velam [illegible] est corpus durum car-
tilaginosum ut suspendatur [illegible]
[illegible] est aliquis [illegible]
[illegible] non [illegible] et [illegible]

De inflammacione coniunctive

Inflammatio autem [illegible] species prima ca-
lida est [illegible] et accidit subito et ut plurimum accidit
[illegible] et [illegible] et ut plurimum accidit
in estate [illegible] et color eius [illegible] color [illegible]
[illegible] signum. Secunda eius [illegible] superfluitas
[illegible] et signum eius quod coloris [illegible]
et maioris [illegible] et [illegible]
et cum impresseris super eum digitum tuum [illegible]
et remanet vestigium [illegible]. Tercia species est
cuius superfluitas est [illegible] et signum eius
quod impresseris digitum super eam [illegible]
et non remanet vestigium eius [illegible]
[illegible] et non [illegible] dolorem [illegible]
[illegible] et color eius sicut color corporis. [illegible]
species est cuius causa est superfluitas grossa [illegible]
[illegible] et [illegible]
et plurimum [illegible] et palpebris
et [illegible]
et forte descendit ad maxillas. Signum
eius quod est [illegible] et [illegible] dolor et ut plurimum
color eius fuscus et ut plurimum accidit in op-
talmia [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] quod inflammatur [illegible]
et [illegible] palpebre et

coniunctive simul. Inflacio aut accidit co-
niunctive simul forte fluxu aut [illegible] et quia accidit
in palpebris non est fluxus et eam vocavi eam
in capitulo suo. Imprimis aut spe(cie) [illegible]
aliquid in illa die quia resolvitur et si continuasti
[illegible] ad lava oculum et fac cum aqua
calida et stillla dicta [illegible]. Cura aut ei-
us fiat cura sicut cura apatis [illegible]
[illegible] et resolvitur superfluitas [illegible]
[illegible] et [illegible] cum collyriis et [illegible]
sicut narravi in cura obtalmie [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible] in similibus [illegible]
[illegible] et [illegible] utitur in [illegible]
obtalmie si indiget quod [illegible] in
omnibus [illegible] purgatorium [illegible]
[illegible] cum albasfolla oculum
cum [illegible] valde utile est et
[illegible] est [illegible] que resolvunt
[illegible] et [illegible] oculum cum
floribus [illegible] et mel et [illegible] et
lava oculum cum aqua [illegible] et distilla in
oculo aqua aloes et unge palpebram
[illegible] cum aloe quod [illegible] est dis-
solve [illegible] et dissolve [illegible] quod est aqua
[illegible]. Cura aut [illegible]
[illegible]
[illegible] **Unguentum goloth goloth**

Confectio unguenti goloth est utilis [illegible]
et inflamacioni [illegible] in coniunctiva et palpebris
[illegible] 3 ii [illegible] 3 i [illegible]
[illegible] 3 i [illegible] et [illegible]
cum aqua pluvie et fiat [illegible]
sex. **Sequitur unguentum nigrum**

Confectio unguenti nigri est utilis [illegible]
que est [illegible] et palpebris albasfolle
[illegible] et [illegible] 3 i
[illegible] 3 [illegible] 3 i
[illegible] 3 i [illegible] 3 v [illegible]
3 [illegible] et fiat unguentum [illegible]
[illegible] in [illegible] cum quo unguentur
palpebre [illegible] 3 ii [illegible]
[illegible] 3 i [illegible] 3 ii et
[illegible] 3 [illegible]

Capitulum xliiii in [illegible] accidenti coniunctive

[illegible] aut accidit coniunctive est [illegible]
[illegible] et forte [illegible] pal-
pebris [illegible] accidit [illegible]
[illegible] est [illegible] est quod [illegible]

[illegible] oculum et accidit [illegible] et dolor
et rubor sine [illegible] et fit difficilis [illegible]
[illegible]
[illegible] que accidit [illegible] et [illegible]
[illegible] in lacrimali [illegible]
Cura [illegible] [illegible] [illegible]
oculum [illegible] cum spongia in
[illegible] et distilletur [illegible]
super oculum [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] in fine [illegible]
[illegible] super caput [illegible]
[illegible] et albasfolla oculum [illegible]
[illegible] que inducit lacrimas
sicut [illegible] et alia que [illegible] sunt

Capitulum xliiii in pruritu coniunctive

Pruritus aut accidit coniunctive [illegible] superflu-
itate salsa [illegible] que infunditur [illegible]
[illegible]. Signum eius [illegible] [illegible]
lacrima salsa [illegible] ac si pungeret coniunctivam
et maior illud quod est [illegible] lacrimale ma-
iore et rubor modicus in palpebris et for-
te [illegible] pruritu accidit ulcus in pal-
pebris. Cura [illegible] et [illegible]
in fine [illegible] et [illegible]
et albasfolla oculum cum [illegible]
[illegible] quod inducit lacrimas sicut
[illegible] et [illegible]. **C. xlvi [illegible]**

[illegible] aut est [illegible] oculorum
[illegible] et diffunditur super [illegible]
[illegible] et facit [illegible] et rube-
facit et ingrossat et ut plurimum est fluxus
et rubore et pruritu. [illegible] aut sunt due
species una generatur in [illegible] et
[illegible] que sunt in coniunctiva. Signum eius
[illegible] super [illegible] que sunt [illegible]
[illegible] sicut nebula [illegible]
et est [illegible] modicus rubor et accidit [illegible]
pruritus et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] cum [illegible] lacrimarum et pul-
[illegible] oculi. Cura [illegible]
[illegible] purgando corpus cum pillulis [illegible]
[illegible] et [illegible] de cephalica. Deinde
[illegible] caput [illegible] forti et precipe
ei gargarizare cum [illegible] que
pertinet. Deinde post hec [illegible]
cerebri sicut [illegible] et [illegible] et
de [illegible] precipe ei [illegible] que
replent caput vaporibus grossis sicut

fabas lentes pisas et caules pastinacas et
alia. Deinde fiat caputpurgium cum hoc. Confectio
caputpurgii que est utilis contra oppilationem
nervi et contra vetustatem infacie. Rx. coloquintide ʒ i.
mirre dr. ii. lini dr. et ʒ s. et succi aloe
ʒ iiii. dr. conterantur hec omnia et conficiantur
cum aqua maiorane recenti et
fiant pillule sicut lentes et fiat caputpur-
gium cum [illegible] et si dic cum pilla
una cum lacte puelle et oleo violato. Et si vetu-
stas fuerit fortis misce piper et aqua maio-
rane. Confectio alia ut fiat sternutatio
sufflatur in naribus et mundificat cerebrum
et mundificat cerebrum et prodest vetustati oculorum.
Rx. [illegible] cum una
parte et terantur et colantur et tribuantur et
sufflentur in naso et [illegible] maiorana
et altofalla [illegible] pulvis cum succo [illegible] et
[illegible] et basilicon et [illegible]
[illegible] oculorum et fluxum lacrimarum
est [illegible] lacrimalem vel vene [illegible]
et si fuerit succus [illegible]
Confectio contra [illegible] loco [illegible] ʒ iiii
[illegible] ʒ v. [illegible] ʒ i. et ʒ s. [illegible]
[illegible] cum aqua pluvie et [illegible] et fiat ad
[illegible] hec est [illegible] secundum [illegible]
[illegible] oculorum. Gutta autem [illegible] in
[illegible] que fit in [illegible] et [illegible]
[illegible] venas [illegible]
[illegible] et super [illegible]
et in [illegible] venas rubeas et rubedine [illegible]
et sentit patiens calorem superante [illegible]
[illegible] et dolorem [illegible] et [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] ad [illegible]
[illegible] oculorum ac si [illegible]
[illegible] autem est cum [illegible]
capitis et [illegible] ad [illegible]
[illegible] et hec est [illegible] magis
Fuit [illegible] post obtalmiam acutam [illegible]
[illegible] et hec est [illegible]
[illegible] et fit difficilis [illegible]
[illegible] Fuit [illegible] antiqua et [illegible]
[illegible] oculorum in [illegible] et
[illegible] et [illegible]
oculorum [illegible] est morbus [illegible]
[illegible] corpus [illegible]
[illegible] humor grossus et mundificat venas.
Deinde mundifica capud cum [illegible]
Deinde [illegible] confortationem cerebri
et confortationem eius et [illegible] diete

[illegible] et [illegible] in [illegible] et [illegible]
[illegible] in duabus venis que sunt in [illegible]
[illegible] et [illegible] de venis [illegible]
[illegible] sunt utilia et [illegible]
[illegible] est de [illegible]
[illegible] mundificat cerebrum et fortificat cerebrum
et [illegible] omnibus [illegible] et pone [illegible]
[illegible] que subtrahat grossiciem [illegible]
et [illegible] cum [illegible] et
[illegible] et [illegible] et basilicon et fiat [illegible]
[illegible] et [illegible] cum [illegible]
et [illegible] altofalla [illegible]
et [illegible] et [illegible]
[illegible] utile est oculorum [illegible]
[illegible] et [illegible]
et [illegible] cum [illegible] et ambra. Camedrei
Confectio camedrei que est utilis contra oculos
et lacrime. Rx. [illegible] ʒ ii. [illegible] ʒ iii.
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ʒ x. [illegible] et [illegible] et [illegible]
est utile oculorum. Confectio [illegible]
Confectio [illegible] utilis oculorum et lacrime
et [illegible] et [illegible] et vetustati que est in
[illegible] Rx. [illegible]
[illegible] ʒ iiii. [illegible] ʒ ii.
[illegible] ʒ i. [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et violarum et [illegible]
[illegible] et [illegible] Et si accidit cum oculorum ob-
talmia acuta [illegible]
[illegible] si [illegible] de [illegible]
[illegible] Deinde [illegible]
cum [illegible] lacrimalibus et liga
super oculum [illegible] et [illegible] obtalmia fuit
[illegible] et fortificat [illegible]
[illegible] albuginem [illegible]
[illegible] et [illegible] cum [illegible]
et [illegible] fuit dolor [illegible] ob-
talmia [illegible] et hec [illegible]
[illegible] in aqua et [illegible]
et [illegible] et fiat [illegible] et [illegible]
[illegible] est obtalmie et [illegible] oculorum
et si fuit [illegible] fortificatur [illegible] est [illegible]
[illegible] et est [illegible] Cura
est [illegible] corpus cum farina
et [illegible] Deinde [illegible] cum [illegible]
[illegible] et [illegible] aperire palpe-
bras [illegible] palpebre et [illegible]
[illegible] palpebra [illegible] superiori

ad superius et palpebram inferiorem cum tapi-
tibus pollicum et cave ne incidas palpe-
bram et studeas aliquid exire et accidit eversio-
nem et post hoc quod qui aperit oculum sit sapiens.
Deinde suspende debet tunc cum lacrimali ma-
iori et pone aliud in medio coniunctive
et cave ne appropinques tunice et sit extre-
mitas palpebre superioris et adde in qua teneri
unicum instrumentum quod est propter lacrimali mino-
ri et erige duos uncos suaviter cum manu
sinistra extra lacrimale minor pendentem
tunc rape forpice et incide cum eo elongata
ad infimum pena et extrahe cum sponde-
stona vigila. Deinde studeas cum tuo for-
pice usque pervenias ad lacrimale maiorem.
Deinde suspende prius et hoc quod continuat
palpebram inferiorem et facit ut fecisti
extra palpebram superioris et caveas ne
appropinques velamini tunice omnino et si
prodest quod remanserit super coniunctivam
debet saltem una vena vel tria
est attrahe eam. Digitum eius si attrahes
manu et videbis eum super coniunctivam et
si videas eam quod non suspendas in aliquo
loco remanserit debet et si suspensio fuit
in aliquo loco vena est debet attrahe
eam et quod videris coniunctivam eum indefinitam
et albam et non remansit debet et mastices
sal et cuminum et distilla aquam eorum in
oculo pone super eum vitellum ovi cum oleo
ro. cum cera et postea cura sufficientem et postea
ligatura et saepe pariter coniunctivam quia
sint ligati ut non accidat coniunctio et est
dividens ex superiori et solve cum deinde
et lava cum aqua ubi bullierit rose. Deinde
madefac filum cum oleo ro. et pone inter pal-
pebras ne non accidat coniunctio et si fuit
aliud coniunctum cum sinistra eius et distilla iterum
in oculo aquam salis et cumini masticatorum
et exprime cum panno et aquam salis et cumi-
num si fuerit coniuncte et non. Deinde mo-
ne eum et medicabis acuitas secundum ordinem
suum secundum nominavi cum abstersionem
pone et sit cura tua cum ideo quod proprius
est usque ad forte et medicet et aliquando
findes illos. Et hoc est ut aperias palpe-
bram et suspende unum unum et diminue
et quod diminuta fuit et abscinde ne

pone aliud unum et diminue et non cesses
erige unum unum et pone alium usque colli-
gas illud. Apparet et exsiccas eum et habeas acu-
s si accidit apostema calidum tunc illud est hoc
quod mitigat in. Deinde videbis actionem
si deus voluit. Capitulum xlvi in eliacatich

Sciatis quod eliacatich et cura eius
est apostema durum in coniunctiva et quando
coloris sit duris et solidum. Color eius est
albus forte apparet in lacrimali maiore
et forte est in eo quod secundum minori lacrimale
et forte eminet secundum palpebram. Et est aliquando
apparet secundum eliacatich multitudo in optal-
mis acutis in statim et forte extra ad eminen-
tiam tunice pone usque est inius ocus multis
usque videbis ac si esset grani margari-
te in filo missum et forte apparet eliaca-
tich et color est rubei coloris et forte
acutus non est rubeus cum eo. Cura eius
alternate dieta et pulvis aerem cum
medicinis et pulvis albus quod utile est
et si fuerit cum rubedine oculi procedat secundum
... vigo est sarcocolla et secundum ponderis
nardi stellarum ... cum asinorum galle
post ablutionem eorum et gumum sic nomen
in compositione elkin 3 x stercorum lapi 3 ii
terantur et pulverizentur oculi quod est utile
et si elongatum fuit tempus eius cum ovi me-
dicinis neque est propter flumen aquae
saud vicef vii et al. quod utile est. Capitulum
quadragesimum septimum in lacrima et cura

Cum lacrima fluit ab oculis continuis et
minus continuit eum extremis que sunt
causa aut ex debilitate nebularum oculi
sigmund aut lacrime quae fluit doctrinis
est superficie cutis oculi et capitis
extra palpebras et extra venas frontis
et temporis. Signum autem oculi que fluit
ex venis que sunt sub cute et sub palpebris
est quod superficiat fluxionis et strictis
sigmund autem lacrime que est ex debilitate
minus est ex eminentiam oculorum et aliquando
est humidum et non est aliud in eo de signis
eius propter et quod servit lacrima multo
corrumpit oculus propter eius et accidit
in eo multis infirmitates et hoc propter flux a capite

Cura eius primo debet esse et cum ex consequentibus
capitipurgiis et gargarismatibus et ventosa con-
plorum et colli et fortificetur cum pipere caudi
capitis et fricatione cum et ventosae attrahentium
quae ex capite attrahit et quod defluit ab oculis
et declinat in adeptionis et quod est malum
ne fluctus ab extrinseco trahit et lac
rie vertices ab extrinseco fit cura cum
ligatura capitis et cum benna et emplastris
simplicibus quae constrictiva sicut plantago
molle domestici fumus et deinde vinum
et spumae est valor omnibus constrictivis
lacrime aut quod fit fluxus ex lacrimarum
mussil fit cura cum confortativis constrictivis
et dissolutivis sicut bucco agreste basilico
et rapinum et utilia sunt hinc infirmitati
et aliis acuit lacrima a calibus cephalicis
oculi et siccitate eius | Signum autem lacrime
acutae a calore est amplitudo venarum
repletio et rubor oculorum et eminentia et
velocitas motus oculorum et quod fluit ab oculis
ad naribus super maxillas est talis quod scindit
vertit maxilla et fit lacrima illius que
plorat est calida propter liquefactionem humiditatis
praeteritae acuitur a calore forti cerebri
lacrima autem ridentis est talia propter
impressionem humiditatis per contractionem acuitur
a visu | Signum autem acuit a frigiditate signum eius
est quod fluit quod dixi et est visus ab frigiditate venarum
et quietis oculorum et paucitas rubedinis et
motus oculorum et forte non apparent venae
manifeste et punctio dolor coniunctae albedinis
et quod extra fluit est frigidum grossum et quod tangitur
oculi incrementum ipsum frigidum | Cura medic-
ine plus lacrimae a calore propter oculos loti et
moliti margaritae et tutiae lote et molite
ana 3 i · coralli margar. non perforati ana
3 s · succi memithe et aloe ana dragme
3 s · terantur et cribellentur et fiat alcofolla
| Alia ad lacrimam et humiditatem propter salis ind-
ici per loca ana 3 i · spume ana 3 s · an-
timonii et plumbi terantur et fiat alcofol et
est semper utile pro puncturis xxx(?)
et basilicon bucco agreste sunt utiles huic
infirmitati **Sequitur confectio bucco**

Confectio bucco ad lacrimam propter cessandum mirabilis
bucco confortatorum · i · pro salis gallie ana 3 s ·
te bu et vite et ponit in ea bu cum dies
plures dies et nutriantur tutia cum
miti et post et terantur alia confectio bucco pro
tuthie magis mundae 3 viii coralli 3 s ca-
thimie auri viii dragme ac dragme 3 i et terantur
et mittantur cum aqua mirabolanorum et aqua
agreste et aqua similiter et fiat aqua
agreste ii per aqua similiter una post ag-
mirabolanorum ii · p · utile est eis et si emplastrum
frontis cum farina fabarum cocturizatarum
cum subula et coriandrum est cum fimo thurio est
utile lacrime | Medicina ad lacrimam sumantur
mi. mirabolanorum et comprimantur cum pasta nube-
ae et accipiantur tuthia et terantur bene cum albumine
ovi et fiat alcofol utile est eis si corrigitur
per propter acetum sumat tuthia margarita
et terantur in mortario lavetur cum aqua
dulci frequenter et desiccetur tamen et sumantur coca
3 v · et de rimulo cardamoni maioris
3 s · terantur bene et ponantur capipurgium
confectum lacrime et stringit eam et mitigat pruri-
tum propter fel perdicis et fel vaginum et putei bulbarum
fiat collirium quod sanum est et probatum

C. xlviii in debilitate acuti visus

Debilitate autem est veniendo propter pluri-
ordinationem fluxus ab hoc humiditatis ad
oculum cura eius agrediatur cum evacuatione corporis
per flobotomiam et farmacia et plures modos succi
allii et nigri est optima confectio aut succi
eleborum est utilis **Confectio elebori**

Confectio est utilis ultimis aetatis in
debilitate acuti visus cum sanitate cornee propter
cathimie auri cerusse plumbi eius ysti
ana 3 viii mirre claris opii empici
ana 3 i · coniungantur omnia et conficiantur cum aqua
pluviali et fiat succus et si abstringatur
est tuthia mittatur per dies · dies prius praecipitans
talium est valde utilis et pulvis saccharum cum
sarcocolla per dies in capite elinardino est
utilis ei et si elongata fuerit praecucurria
samici | Cura eius cum eisdem succi | Confectio succi
utilis ultimis et samici confectio | Pro cerusse
3 viii sarcocolla mittatur dragme 3 i · gu-
mi arabici 3 viii thuris 3 s · miscentur et
cribellentur et quod conficiantur cum aqua pluviali
et fiat succus et utatur sicut in capite ii · et
emplastra oculi cum vitello ovi et albumine curatur
tandem plures quod operatur in cornea et in oculis
eam si deus voluerit · **C. xlix in mora acuti**

Mora autem est caro relaxata et rubea est
multum rubea et crescit in eo lacrima maior
est et extenditur usque ad ea venae lacrimales ad eam
sicud ungula. Causa autem sanguis corruptus
malus inclusus in isto loco. Cura ipsius
purgare phlebotomia cephalice et postea fiat
medicina sequens quia haec egritudo est de egri-
tudinibus que contraria sua multum indiget et
tunc suspende eam cum unco suaviter quia est
fluxa et forte incisa ut incisa carnis
et prohibe voluntatem tuam et suspende in ipsum
sub venis extensis et lacrimalis extirpare
sicut extirpare ungulam et rade ipsam cum
forpicibus et respice si remansit aliquid
suspende illud cum unco et incide illud et
distilla modo aquam salis et cimini
masticati frequenter et liga super oculum vitellum
ovi si ald. Deinde cura eam cum collirio rubeo
et ungula et curabitur si deus voluerit. Capitulum m
cura carnis superflue multum valet

Caro autem superflua est implibus de pgate
et ... et postulatus vel excausa purificata
vna inspice per curatione corpus. Deinde
suspende cum unco et scinde eam et tunc
cum cura ungule. Capitulum in solutione continui

Solutio continuitatis quandoque est extra punctura
sicud percussione vel sagitta vel lapide vel
taliter Cura incipe scinde ... et prohibe
eam ne fluat ... et si evenerit extra san-
guis pulveriza eum cum zedoaria cum ... capillorum
et liga oculum cum benda forti et si non cessat
sanguis pulverisa eum cum thure multum
et liga super eum vitellum ovi et flebotomia in-
mediate fiat quia scindit venam et eos ... qui ne-
gligens est et si neglexeris fluet humiditates
oculi et putrescet oculus. Secundum capitulum ...

In numero egritudinum pertinentium carnis
et sunt xiiii: Ungula, Bothor, Vesti-
gium, Corrosio, Ebullitio, Cancer,
Pannus, Apostema, Humectatio
eius, Siccitas eius, Sanguis mor-
tuus, Percussio, Obliquitas, Lami-
natio. Capitulum in speciebus ungule carnis

Ungula est que accidit in carnea. Et tunc eius
sunt viii species et incipiat ea primum no-
men quod est ungula ... corporibus accidunt

in superficie carnee et est tunc profunditate
oculis ... egilius et apertio est
eius signum quod est ungula comparatur in oculo
parte carnee et ... in colore et fumo et
occupat in grossitudine oculi magis latera. Secunda
species autem et vocatur chareolini rubea
similitudo eius est ... profundius et
est albus in colore et occupat minore latera.
Tertia autem species est ungula super carneam in
magnitudine occupat de albedine maiorem et
de albedine. Signum eius quod habet duos colores
adhuc quod est ... carneam super rubeus que
declinat ad velud citrinitatem et ungula citrine
omnino sicud rubea ... eius et ... quod
est minus carnee. Color eius est albus
quod est super corneam et ... ungula carnee et
operitur albedine et hoc est ... tempus eius
quarta species de ungula ... carnee
et vocatur ... vel ramosa et eius
signum est quod est in eo ramus ungula autem
acquirit in profunditate carnee de carnee
et signum eius quod est ungula profunda ...
minus clarus colore mediocre crusta
et appellatur ... Quinta species ... vel
... et est ungula minime altitudinis
quam prima et maioris profunditatis. Sexta autem
species est rupta et signum eius est ... sed
... et que prolongatur ... eius
defluit ... humiditas oculi ... agit
... in corrosione. Causa eius est ... superfluitates
humiditates mollificatae carnee et fluunt ad oculum.
Cura eius in prima communi ... cum egritu-
dinibus ... cephalica ... sanguinis
secundum virtutem et etatem et tempus. Fiet et ...
sanguisugis ... relaxat ...
... ... prius evacuandis
... mane ... et ...
... oculum et si videris quod eminentia
est in ipsa carnea nec vestigium albedinis
vel pediculos. Quarta quod est signum ...
... vel plagationis et ... prohibeat
... ... quod fit de ... et
... et ... cum ...
... et ... ligat ... et ...
... et super ... isti egritudini ...
super ... et ... cum ... regimine

q dixit intrinsecus optalmie acute et principue
spiritus visibilis quod dominatur superlatius inferiore
est visibilis usque non convertatur in tunicas
gelidi si fuerit in dextro dominatur superlatius
dextro et si fuerit in sinistro et si fuerit decli-
natio ad latus male majus pergiruo et prohibe
ei sin posse tunc q non clamat neque sternu-
tat neque evomet et si sanitatis fuerit vel
et fuerit in febre acuta vel narionibus et non
dimittas ea facere et si defluat in acuta
uta extractionem sanguinis quod ideo est uti-
litatis quibus in quibus oculi acutis
et propter quod sit complexionis laxa ergo non sto
evacuationem mirabilis usque hora qua fit
in laxa eo non ista medicina nocet quoniam
est ut per dragma p. 1. pulveri licii p. 1.
scammonee assate medica p. fiant
pillule accipe tres pondus unius. Et fistula
dicta supra. Et si vides in infirmitate
longitudinem non nisi subtilis tu sub
tilia dicta usque apparentia vehementis ab
optalmiam ingrossa dieta et sic fiat tu
fasciamus pill et colirutaris custodi ut
non debilitetur virtus et propter multiplicationem super-
fluitatis morbo quod quo viscera cadit desinit
ire plus superfluitatem et propter quod multiplicantur
in corpore et inde quod perficit in principio istius
egritudinis laxare quod non est non forte
resolutione. Et abstractio medicina et non quoque
utitur plus in eo inquantum est mordicatio
et hoc est quod pluribus invenitur dysentericis adolescentibus
per mundificationem corporis et aptationem
solutionis et hoc ista medicina scilicet venarum et
tuthia nutrita similiter, secundum est de capitulo
optalmie. Et quod fuerit cum pluribus impulsionibus
duricies et scabies est pessimum et quod inde
oculi leduntur cum asperitate et propter remedia
convenit cito et est impossibile est emac illud
asperitatem propterea. Et si tardaverit apertio
palpebras distilla aquam feniculi vel aqua
mellilloti quae aperiunt festinanter aqua
aperta fuerit visibilis quoniam est quod abstergit. Et quod
deficiat sordicies et reliqua in corpore in palpebris
et pruritus sub utilia impleat illud pluribus
et contingit eo et perficit in infusione est sicut
albus magis est clarina et parvicolla

Confectio sief albi est quod perficit optalmiam
et pluribus aqua gummi arabici drag. amidi an.
ℨ. ij. cerusae plumbi ℨ v. Opii tiniae arge-
nti ℨ j. fiunt in tres medicinas in quibus violarum
et infusa cum aqua pluviali et fiat sief et
si fuerit grossa intra et multa postea sief magis
est hic minorationem malitiae ulcerum quod mundat et
mundificat intra et cavere ne ulceratio quod
defluit in acuta adolescentibus. Et si remanserit
plus vel uti eo quod implet concavitatem et
fac de asche (?) cavernae spatiis sief alabastri quod
utilis est quod ibi accedit ad stricturas et humores
et ulcera multa per aliquot dies et in aqua defecerit
et utere et quod replete fuerint palpebrae utere sief
rubeo leni et postea sief fusco deinde per
mutate ad sief viride et si remanserit in eo
vestigium tunc illud est quod sic quoniam illud
quod dixi in capitulo vestigium ulceris evacuatis et si
evenerit in vulnere eminentia et cavere ut
eo quod perstringit et conjungit et non faciat accidere
in oculo asperitatem et vocamus hoc in loco suo

Cap. lxiii. [illegible] et cura eius

Albaroth autem est quod accidit ex plenitudine quatuor
aut tunicas. Vel quod albar in ca est qui ba-
thor secundum et singularis bothor plane
autem quod occurrunt cornea quod cornea componitur
ex quatuor corticibus secundum quod plenius dictum
tractatu. Et sunt multi et dividuntur ex duobus 'mo[rbus] albar[as]
modis aut ex grossitie in loco materiae congregatae
grossitudinis aut ex grossitie loci humiditatis
quod ipsa facta quod erit in superficie de corticibus
corneae et ista est facilior ad curandum quam
ille. Signum ejus est quod est nigra clara ita ut
qui videat eum est quod non claudit intra visum quasi
in nigredine unde. In melancholia eius est
quod cadit visus super humiditatem et videt eum
clarum subtilitate quarum corticis quae continet
eum. Alia autem quae est bacula est per corticem
et ista est fortior de speciebus albadella et non
tantis doloris. Signum eius est quod est alba
cum albedinis quod claudit visum et in nigredinem
pupillae. In melancholia eius est cadit visus
super humiditatem et videt eum clarum per sub-
tilitatem corticis quae continet eum. Alia autem
quae fit per corticem. Signum eius est quod in medio
inter duo signa quae dixi dicere alia cum

quia barthira que est in prima cortice
cornee dolor eius minor propter remotionem suus
a partibus albea. Et illa que est in cortice
prima erit alba propter proprietate suus. Et ista
barthira significat est carnositatem in corticis
de concavitate et humiditates que est in se ipsa
est erit in quantitate et qualitate et quod est
que humiditate forte est multa forte est
pauca et si fuerit multa subtilis acuta
utraque in ea dolor fortior et acuta in ea est
maxima et hoc quando est extensio acuta
magis et una et mordicatio gravat exacuatur
et si fuerit modica et est grossa hic contra
hoc dicimus et illud quod est de qualitate
quia diversificatur in tribus dicit in colore aut
in sede aut in virtute in colore aut for
te est alba et forte magis quantitate for
te est acuta forte salsa fortis dulcis in
sede autem forte grossa forte subtilis. Et vir
tus est albatum forte et saltu finis et forte
est sine occasione sed et casus accidentibus
magis levis est finis ceteris quod pulmo
albatim est que est inconsideratione corticis
cornee vel in loco cicatricis quod quando rumpit
et quod continet humiditate autem est ex parvi
multitudine aut corrosione et acuitate
quod rumpit medicina post dicitur et quod fuerit
opposita cicatrice et separat ad paradi et vel
tigra visum et dicitur albatim est que est
post corticem interiorem et hoc quod est in loco
cicatrice quod quando continet rumpit ea
et non est sentitur sensum quando rumpit
et accidit ex hoc commotio et efflusio sup[er]
tatum oculi et non omnes species albothor
apparent. Et quod in infirmitate que albos fuerit
aut multa aut acute et non apparet et hoc
est quod in albothar est humiditas ut non est
est quod sine eo fuit humiditas accidit propter ipsorum
rugitus et nocumentum forte et dolor et
lacrime et si non fuit humiditas inde omnes
signa predicta dicimus predixi. Et quod posse
quod primum albatim exit ac si essent puncta
rubea et primum multe est albat albus
et hic dividit inter expansio albatim et corticis
plenum. Et quod ergo tunc albatim in principio eius pro

curatur. Primum plenum secundum dimissione ut est
et extractione admissione sicut minutio et
laxatio et subtiliatio diete et post medicis
positivus et stupefactivus cum ut istis me
dicis sunt fortitudine infirmitatis et debilitate.
Et si non fuit macula fortis infirmitatis
ut sicut albo nigro est et quod fuit
in declinatione ut sicut rubeo bene quia
dissoluit dissolve quarta et hoc est quod
ut vinum falsum et albatim istis que dissol
uunt et in malis separare et si prolongaverit et
non dissoluit. Cura eius cum medicamen
tis appositivis multis repletionibus quibus
pervenit in curatione autem sicut opposita corpor
et cetera et cetera adhuc et efficit eorum vanitatem

Capitulum octavum antrax et cura eius

Antrax autem sunt due species. Prima est que
accidit in exteriori cornee. Et secunda alia
et ipsa dicitur carnis inferiorum. Que specificantur
in profunditate cornee et secunda albedo et
est differentia inter antrax et albedinem
causa autem corporis vero sunt puncta et prius ulcera
et albothor et alibi autem hoc post forte signum
est quod scire quod ista egritudo est de egritudinibus
malignis non est purgare corpus in sua
lesione et ex acuitate medicinarum et vel in
dicat intensitas fluxus et albe species sunt accum
pabisticum et mundificationem et hic quod fuit
tenebris subtile flavus proprius rubei ulcus
sic et cum et fuit et tortus et farina sidanell
et quod fuit grossa indiget eo quod est fortius
sicut ex combustio et lotura et aurum et
armoniacum et salgemma et spuma mar
et cetera in alio cave mar qui distansunt
subtilia et si vero et ita. Et causa
quorum est utilis quod indicat albedinem
lutris et dolor per alio fallatio eius
quantum curea sit sed qualitas principale
de omnibus albedine ex aut dictis et albat
pti autem sicut dictum quod efficit et eradicat
albedine pulvere cuius eius sicut
dictum cum unguento. Septimum de unguento

Unguento est que pretexuit mar spermatis
mar sperma lactis et tenet tubule
et tunc curatione dicitur structum autem ʒ ij
mal species tenuis plurimi ususti ʒ i sepat
hoc inter mortarium quod salis abluti combusti

lectis viridis piperis longi thimie auri
thutsie indice radicis coralli loti in
urina maris combusti thimie communi sal-
am ℥ i. in alia recepta salgemme ℥ ii sal armo-
niaci ℥ i. armoniaci decem iiii machasite
melisseg am ℥ ss. spume alga[illegible]
℥ ii. semina mediarum xv terantur et cribellentur
et diluantur cum malco in mortario donec
fiat pulverisata et addatur eius pondus ii
denarii de musco et ponatur confectio inuisti
morum. Recipe sectionis lacti ℥ iii. mel in spu-
me eltamaric ℥ v et margarite p[illegible]
℥ ii. eris viridis ℥ i. coralli ℥ iii. usuc
℥ ss. cortie cum strum combusti ℥ x. thucie
indie ℥ x et ss. musci pondus ii quorum
ut simul mediarum x et [illegible] conficitur que
est probata in eradicatione albedinis sicut
pruditur inustrata cum fauo mell et
alcofolla oculi. Confectio mellita

Confectio mellita potest eradicare
albedinem quod non fuit in cornea ele-
vata. Recipe sectionis pruditur et piretri sar-
cocolle eris viridis et spume elegan-
ntiae climie citrine terantur omnia
et molantur et misceantur cum melle de-
spumato et vtantur. Confectio mellita
eradicationis albedinis. Recipe sarcocolle
bauracis armoniaci salgemme sal gemme ana ℥ ii
et ss. sandaracha ℥ ss. terantur cum duabus
melle despumati et vtatur et [illegible]
dare cocto in introitu balnei and [illegible]
ut levificet infirmitatem et facit eradicare
et eradicatur facile. Confectio medice car-
dicationis seu eradicantis albedinis que
accidit secundo. Recipe baurac rubei malat
et misce cum eo et cum talco suffletur [illegible]
et secta spuma utile est ad pannum aut albe-
dinis. Recipe thucie climie [illegible] mar[illegible]
[illegible] combusti sal equaliter misceantur cum
olei pondus [illegible] bauracis [illegible]
fiat in oculo talc[illegible] vel optalmia pul-
verisa cum fusto. Aliud quod eradicat albedinem
Recipe cortie ovi ℥ i. zucari [illegible]
[illegible] fiat pulvis et vtatur. Capitulum
l viii in tinctura et pl[illegible] et [illegible]
oculi et hoc notabilis cum diligencia

Ista medicina non solum alia utilitate nisi
de corrosione oculi et super scilicet medice
destillatus [illegible] nudos et [illegible]
[illegible] tingit illam albedinem et vestigia albe-
dinis et lac asinarum et alcofolla cum ea
et est utile medicina quod tingit vestigia
vel cicatrice. Recipe gallarum acacie ana [illegible]
calamine medicam [illegible] et alcofolla cum eo
Confectio [illegible] que tingit cicatrice vel vestigia
[illegible] flores malorum granatorum quod cadunt
[illegible] acacie gummi arabici ana ℥ v. antimo-
nii ℥ iii gallarum [illegible] terantur et pistentur
cum aqua et fiat [illegible] et [illegible] flores
malorum granatorum accipe pelliculas subtiles
que est inter grana granatorum. Recipe [illegible]
ea que tingit liuorem oculi [illegible] cortice
mali granati [illegible] et distilla aquam illam
[illegible] et distilla per paulatim [illegible] florum
[illegible] et accipe cum tempore [illegible]
et [illegible] cum aqua te [illegible] flores
aqua florum est utilis [illegible] fructus
acacie vel acacie galle [illegible] pistentur
cum succo [illegible] usque sit [illegible] mel et
[illegible] in panno et [illegible] distilla [illegible] vel
alcofolla oculi [illegible] colloquitur [illegible]
[illegible] oculi vel alcofolla oculi cum [illegible]
[illegible] vel cum succo [illegible] [illegible]
ista capitulum hic. Capitulum l vii in excoriatione

Excoriatio aut actus decoriatione cornee
est [illegible] apparens [illegible]
vel [illegible] medicamen [illegible]
[illegible] curatur [illegible] albatica et [illegible]
cornee [illegible] est [illegible] albarich. Capitulum
in [illegible] cornee

[illegible] aut actus in cornea est [illegible]
magnum et sordidum et [illegible] totum [illegible]
[illegible] non [illegible] et fere non salua-
[illegible] curatur [illegible] et for-
te curatur cum eo [illegible] acute [illegible]
Capitulum lix in cancro cornee

Cancer est egritudo accidens in [illegible] cornee
que est [illegible] melancolicus et sequitur
cum dolor vehemens et [illegible] in venis
[illegible] est rubedo et [illegible] in membra
oculi et [illegible] dolor [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et accidit ei [illegible] et fluit

adolescens in [illegible] et amittitur appetitus albi
et [illegible] egritudo doloribus acutis et non sus
tinet alcofol quia nocet ei aqua
[illegible] et non prodest ei egritudo [illegible] curandi
et quia non [illegible] ei medicamina fortiora et
propter hoc ex quo virtutes [illegible] et curatores
sunt fortiores quam egritudines et propter hoc [illegible]
et caute non [illegible] cura quia [illegible] medica
fortiora eis ad [illegible] medicandum ut mitigetur
dolor et stat infirmitas | Cura est quod detur
in potu egroto [illegible] quibus mitigetur statim
et accipiat dieta temperata et [illegible] bonum [illegible]
unum sine calefactione sine dieta supra
dictis et carnibus edulibus et [illegible]
[illegible] et est quod [illegible] ex vino [illegible] corpus
cum [illegible] [illegible] totaliter et si non et
sunt repletum humoribus et corruptum [illegible]
[illegible] pingetur cum [illegible] cassie et [illegible]
[illegible] 3 i. [illegible] 3 iii [illegible]
3 v. [illegible] 3 v. | [illegible] 3 s.
[illegible] 3 i. et [illegible] 3 s. [illegible] cum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 s. [illegible]
[illegible] 3 i. cum [illegible] [illegible]
[illegible] lapidis [illegible] abluti [illegible]
[illegible] 3 i. [illegible] et [illegible] 3 v. cum [illegible]
cassie et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum
[illegible] 3 iii in singulis duobus diebus
et [illegible] [illegible] ista media [illegible]
[illegible] [illegible] 3 i. [illegible] [illegible]
sigillati [illegible] 3 s. margarite [illegible] 3
v. [illegible] et fiat alcofolla et est utilis

Capitulum lx in concavitate corneae

Concavitas autem corneae ex [illegible]
[illegible] oculo ut [illegible] ut [illegible]
et forte [illegible] [illegible] corneae [illegible] et forte
[illegible] et etiam et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et cura [illegible] et melior cura [illegible]
est [illegible] [illegible] et [illegible] cum [illegible]
[illegible] et nutritis et hoc [illegible] [illegible]
[illegible] et est ista [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 3 ii. [illegible]
3 s. margarite [illegible] 3 s. [illegible]
[illegible] 3 ii [illegible] [illegible] 3 i. [illegible]

et [illegible] [illegible] ad [illegible] quod hoc est utile

Capitulum lxi in alteratione coloris corneae

Alteratio autem coloris corneae [illegible]
[illegible] [illegible] et tingit colorem [illegible]
[illegible] diminuitur [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] | [illegible] [illegible] duabus causis prima [illegible]
quantitate humiditatis | alia propter qualitatem
coloris et [illegible] [illegible] [illegible] quantitate ille cum accidit
hic videt [illegible] [illegible] ac si esset in fumo aut
nebula et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
corneae | [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ille
cum agit hic [illegible] [illegible] [illegible]
colorem [illegible] est [illegible] cornea et hic est si
[illegible] et hic est si [illegible] rubea [illegible]
[illegible] videt [illegible] [illegible] | [illegible]
egritudo [illegible] [illegible] antecedens eius
quia [illegible] cum [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] est utilis et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
super aqua [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] rose et [illegible] quod utilis est et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod dissolvit eam

Capitulum sexagesimum secundum in [illegible] corneae velaminis

Albuginea [illegible] velamen corneae [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] aut [illegible]
[illegible] [illegible] super corneam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et accidit [illegible] ista [illegible]
[illegible] [illegible] et videt ac si esset
nebula vel fumus | Cura est [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] et [illegible] [illegible]
mundificatione [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] et [illegible] et [illegible] ei alcofollae
cum [illegible] [illegible] quod utilia sunt [illegible]
[illegible] [illegible] utile et [illegible] ei [illegible]
mala et [illegible] sanguinis quod utile
est

Capitulum lxiii in siccitate corneae

Siccitas autem velaminis corneae accidit
[illegible] spasmum et debilitat visum et hoc
magis accidit senibus in fine dierum [illegible] et
[illegible] spasmatur [illegible] non propter [illegible]
[illegible] [illegible] diminutione [illegible] [illegible]
et hoc [illegible] [illegible] spasmus [illegible]
[illegible] diminutione humiditatis albuginee

ycteria

attit cum eo pupille contracto et non attit quod
se ipsa non attrahat cum ea contracto pupille
et hoc vocabo in consuetudine mea et ubique est
difficilis curatio. Cura quamvis propter humiditatem cor-
dis balneis et humectatibus quantibus est in
laudabile. Deinde recipe ex tanti coquatur
ovos in aqua tepida dulci clara id est in
aqua bulliente sint mole et tenues et cooperiantur
in sufflatio oculo mol tenuis et tangas
... puelle in naribus et infunde super
caput eius aqua mox bullientem mol tenuis
et ordinem continuo et distilla in oculo cum lac puelle
vel albuginem ovi quod utile est. Cap. lxviii

In humiditate velaminis cornee tunice

Alimus humiditatis per tunicam sunt due species
una accipit locum et est similis in forma
sua unguis. Alia species accipit maiorem locum
usque forte cooperit visum totum in rotundum
[illegible] sicut de antiqua
[illegible] cum non subtiliatur
fundatur visum et stat ibi aut derogatur et est
de superfluitate quia expellit illa ad illum
locum et moratur ibi. [illegible]
[illegible] et firmatur ibi. Cura [illegible]
sint [illegible] et cum [illegible]
[illegible] medicum [illegible] et hoc
ad [illegible] cum confectio est [illegible]. Confectio
Recipe [illegible] ponderis metheal. vicesimi
[illegible] ʒ v [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
ad vi ʒ [illegible]
[illegible]. Deinde [illegible] cum eo
[illegible] dissolvat cum dissolutione [illegible]
[illegible] et [illegible]. Utile
[illegible] distillare in oculo [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et quod incipit [illegible]
[illegible] confectionem [illegible]
[illegible]. Et adde illud
utile est [illegible]
[illegible] confectio
[illegible] aloe [illegible] ʒ l [illegible]
[illegible] vi [illegible] ad [illegible]
[illegible] aloe [illegible] quod fuit mix-
tum [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] est et [illegible]
[illegible] est [illegible]

[illegible] de albis [illegible] et fortissime [illegible]
[illegible] et [illegible] in cornea et clara
aut eminentia in toto oculo et [illegible]
[illegible] et [illegible] exceptum
[illegible] difficile [illegible]
[illegible] ltxxii methecal [illegible]
[illegible] xxiiii methecal [illegible]
[illegible] meth. in [illegible] meth. ii
[illegible] meth. ii [illegible] met
[illegible] ii [illegible]. Summa
[illegible] et [illegible] cum aqua plu-
viali et fiat [illegible] et si fuit resoluta [illegible]
aut medietate [illegible] medio [illegible]
[illegible] in oculo [illegible]
et [illegible] et si fuit resolutio [illegible]. [illegible] in
[illegible]
et [illegible] est et [illegible]
illud [illegible]
[illegible] medicorum
[illegible]
[illegible] in oculo [illegible]
[illegible] et tenebat caput
[illegible] duabus [illegible] manibus
et movebat eum motu vehementi usque id
[illegible] descendit [illegible]. C. lxx

In elevatione cornee

Elevatio [illegible] est in elevatione cornee
[illegible] in ea quod aliquid [illegible]
elevato in cornea et magis [illegible]
[illegible] et forma elevationis
[illegible] quod est albus et est
[illegible] inter ea quod elevatio [illegible] in cornea
est [illegible] et quod [illegible] super eam [illegible]
non [illegible] albatura
aut [illegible] lacrima et [illegible] et est
color [illegible] in albedine [illegible]
aut [illegible] elevationem [illegible] et albedo [illegible]
in cornea vocabo in loco suo [illegible]
[illegible]. Cura si fuit [illegible]
[illegible] supinus et si fuit ele-
vatio [illegible] et albuma
[illegible] et [illegible]
et [illegible]. C. lxxi in dissolutione continuitatis cornee

[illegible] tunica aut [illegible]
[illegible] aut [illegible]
[illegible] et [illegible]. Cura [illegible]

in cerebro corrumpitur. Cum autem accidit
dure corr accidens aut confluat humiditas
oculi et diminuetur oculus propter hoc aut accidat
in oculo maxima elevatio. Oportet ligare
oculum et cum instita forti et pulvillis oculum
[illegible] confortat et constringit sicut [illegible]
[illegible] cum aqua [illegible] et [illegible]
est humor [illegible] istis infirmitatibus

Capitulum [illegible] de uveo coagulatione uvee

Coagulationes autem uvee sunt [illegible]
coagulationes accidentes in palpebra pupilla
id est foramine uvee et super hoc applicato
elevato restricto [illegible] quod est solo
[illegible] Capitulum [illegible] de dilatatione pupille

Dilatatio autem accidens in pupilla
venit duobus modis aut per aut propter accidens
quod est plus [illegible] est et quod est [illegible]
quod est maxima quia accidit [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] aut [illegible]
[illegible] tunice uvee et est infirmitas [illegible]
Signum eius diminutio corporis [illegible] uvee
aut [illegible] quod accidit in tunica uvee et est
[illegible] et accidit [illegible] [illegible]
[illegible] sicut super species [illegible]
[illegible] sicut est percussio vehemens
et forte accidit [illegible] [illegible] vel
in membrana uvee. Signum autem est
[illegible] pupille et [illegible] [illegible]
[illegible] Cura autem causa accidit [illegible]
humiditatis albuginee et [illegible] species
dilatatas [illegible] [illegible] aut [illegible]
ut plurimum et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est et [illegible] est [illegible]
Cura oportet [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] et cura [illegible] et si
accidit dilatatio [illegible] non [illegible] et si
[illegible] est difficilis [illegible] oportet [illegible]
[illegible] quod humectat et laxat sicut [illegible]
lac [illegible] et intrare balneum et bibe [illegible]
humectativa et [illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] humectativis et si accidit [illegible] [illegible]
[illegible] sicut percussio vel casus vel
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex
parte inferiori et si apparuit [illegible] in oculo lava
cum [illegible] lacte et pone in eo [illegible] cum stilo
et [illegible] [illegible] cum [illegible] et [illegible]
[illegible] facte cum aqua [illegible] et [illegible] et [illegible]

oculum cum [illegible] et [illegible] et quod [illegible]
[illegible] [illegible] oculum cum farina [illegible]
[illegible] cum pane [illegible] et si [illegible] si fuit
[illegible] [illegible] [illegible] vel membrana uvee
et si accidit cum humore [illegible] laxa [illegible] cum
[illegible] [illegible] [illegible] quod est quod [illegible]
[illegible] et [illegible] sicut [illegible] [illegible] et
[illegible] et [illegible] duas venas que sunt
in lacrimalibus et [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] facte
cum aceto [illegible] cum aqua et modico salis
et [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] aque de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] aut [illegible] albuginee [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] albuginis

Capitulum [illegible] de constrictione pupille

Sciendum quod strictura accidens in pupilla
est duobus modis aut est [illegible] aut
coagulatus [illegible] [illegible] aut [illegible]
et est [illegible] [illegible] quod [illegible] accidit
[illegible] causa [illegible] albuginitate que [illegible] [illegible]
uvee et [illegible] [illegible] accidit [illegible]
humoris albuginei et non [illegible] [illegible]
[illegible] et dilatatur cum. Signum eius est
diminutio et ille qui [illegible] [illegible]
[illegible] non videt [illegible] [illegible] accidit [illegible] [illegible]
[illegible] coagulato [illegible] pupilla et [illegible]
[illegible] cum. Signum eius est quod [illegible] [illegible]
[illegible] causa accidit [illegible] super [illegible]
te et magis accidit [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible]
apoplexia [illegible] [illegible] [illegible] accidit [illegible]
te si [illegible] quod [illegible] cum [illegible]
causa accidit [illegible] que [illegible] [illegible]
eius et [illegible] agit magis [illegible] [illegible]
pupilla [illegible] [illegible] videt [illegible] [illegible]
est causa [illegible] est [illegible] que
[illegible] [illegible] [illegible] oportet [illegible] [illegible] quod
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] purgatione purga [illegible] eius
quod si [illegible] [illegible] albuginitate que [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
Oportet [illegible] [illegible] que designat illam
[illegible] et purga [illegible] eius [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] ei [illegible]
aquam [illegible] [illegible] species [illegible]
super [illegible] et facit talis [illegible] tale
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] cum

oculum cum isto sief cum confectio [illegible] appropria-
ta [illegible] est glaucum [illegible] ʒ l. confectione
[illegible] ʒ iiii [illegible] ʒ i. ceruse [illegible] ʒ i. pistetur
postea fiat sief. [illegible] confectio gummosis
[illegible] et sief in eminente [illegible]
aloe [illegible] cum [illegible] [illegible] tollitur
et [illegible] est et si accidit cum
albuginis. Signum quod est [illegible] acci-
dentis est difficilis et si accidit asperitate
que [illegible] non [illegible] cura in
[illegible] madefactione [illegible] aqua
dulci tepida et [illegible] et [illegible]
[illegible] aut [illegible] humore [illegible]
[illegible] cura [illegible] et [illegible]
capitis et [illegible] et [illegible]
[illegible] que accidat [illegible]
tate [illegible] accidat [illegible]
[illegible] [illegible] cura [illegible]
infrigidatur et humectatur. **C. lxx de elevatione uvee.**

Elevatio aut accidit uvee sunt [illegible] uvee
iiii^or species. Prima est quod [illegible] cornea
et ascendit ad membranam uvee [illegible]
[illegible] usque [illegible] quod [illegible]
est [illegible] et [illegible]
[illegible]. Secunda species quod ascendit magis [illegible]
[illegible] capitis [illegible]. Tertia species quod [illegible]
[illegible] et descendit usque [illegible] ad pal-
pebras [illegible] et est [illegible] uvee et
[illegible] elevatio [illegible]. Quarta species
capitis clavi et accidit hec quod elevatio
est cronica et coniungatur [illegible] cornea
et fit [illegible] capite clavi et [illegible]
[illegible]. Causa aut [illegible] prima accidit
apertio vel fissura que accidit in membrana
cornee vel [illegible] vel [illegible] vel
[illegible] quod [illegible]. Cura
[illegible] ingrossetur fissura [illegible]
que accidit in cornea [illegible] ligare cum [illegible]
[illegible] grossa et [illegible] ligatio valde forte
et hec est quod [illegible] ingrossatur fissura non [illegible]
usque [illegible] et pulveriza oculum cum [illegible]
que [illegible] cum [illegible]
[illegible] et ligatura [illegible] et [illegible]
sief [illegible] et si [illegible] cum [illegible]
aqua foliorum olivarum vel [illegible]
erit fortius et ad hoc [illegible] fiat [illegible]
[illegible] cum [illegible] foliorum olivarum vel [illegible]
[illegible] foliorum [illegible] vel [illegible] ga-
[illegible]. Et si elevatio fuerit [illegible] vel [illegible]

[illegible] in [illegible] lamina plumbi [illegible]
[illegible] est [illegible] et [illegible] cum [illegible] al-
buginadi. **Confectio albuginadi bona.**

Cuius confectio est hec. Albuginadi est utilis
elevationi [illegible] et ultimis
[illegible] et ceruse ʒ ii et [illegible] ʒ ii
[illegible] ablutis [illegible] iiii [illegible] ii
[illegible] ceruse plumbi ʒ iiii [illegible]
[illegible] cum ʒ iiii [illegible]
[illegible] ʒ ii [illegible] et
[illegible] mussilagine psillii et [illegible]
et [illegible] et [illegible] et [illegible] est [illegible]
aut per decem annos non appropinques ei [illegible]
[illegible] et si forte [illegible]
[illegible] pulveriza cum [illegible] et [illegible] sigilla
[illegible] et si volumus [illegible] oculum cura [illegible]
non [illegible] usus [illegible]
[illegible] sub elevatione [illegible] in qua
fit filum et liga [illegible] et [illegible] cum [illegible]
te et diminue [illegible] in elevatione cum [illegible]
vel [illegible] cum [illegible]
[illegible] non [illegible]
elevatione aut [illegible] duo fila. Deinde
[illegible] et [illegible] fila inferiorem
deinde liga [illegible] filum superius usque [illegible]
superiorem et cura oculum [illegible]
elevationis et aliud filum [illegible] pal-
pebram inferiorem et cura oculum [illegible] infrigidat
et confortat usque [illegible] elevatio et [illegible]
et filum. **C. lxxi mutatione pupille et [illegible] [illegible]itatis que accidit uvee.**

Mutatio pupille est duobus modis hec est quod
[illegible] aut modica et non perfecta aut est magna
et perfecta et si fuerit modica et non perfecta
non [illegible] visui nocumento magno et si fuerit
magna perfecta [illegible] humor albuginis
usque [illegible] cornee et [illegible] in
[illegible] membrana uvee [illegible] cristallini
et [illegible] humorem eius. Signa [illegible]
[illegible] et colligit in pupilla [illegible]
[illegible] nec [illegible]
cristallina non [illegible] ad [illegible]
[illegible] nec appropinquat ei. Cura [illegible] humor
cristallinus [illegible] albuginis
et hec est quod [illegible] et [illegible]
media [illegible] et hec accidit [illegible] et hec
aut ab humore accidit qui [illegible]

corporis aut aliquis grossus corrumpetur et
et diminuit grossitudinem eius. Cura vero
per impositionem curationis humoris nocivi et
per curam que ligant et confortant et co-
stringunt sicut diximus. Capitulum lxxxiii in dicta [illegible]
elevationem uvee et albationis acuitur cor[nee]

[M]orbus per quem perditur color uvee antequam albatur
[illegible] sit niger vel vitreus et quando sanatur sic
apparet color illius ad infirmitatem et sicut
fuit [illegible] color eius sicut diximus quod albatur
[illegible] illa pupilla sicut fuit [illegible]
vel tortuosa ad rotunditatem eius sicut diximus quod
est elevatio uvee et si non vides aliquid
[illegible] quod [illegible] est latina et si fuit color
latina secundum colorem uvee [illegible]
[illegible] elevationis et foramen pupille et si videas
[illegible] album sicut diximus quod illa [illegible] et alba
super corneam et vero elevatio [illegible] et
si non videas aliquid [illegible] est latina sicut diximus

Capitulum lxxxiiii in aqua et obscuritate

[A]qua accidit inter tunicam uveam et [illegible]
[illegible] cornee [illegible] que [illegible]
et est humiditas que congelat in facie pupille
et dividit inter cristallinum et [illegible]
[illegible] accidit [illegible]
humoris albuginei et non intendit [illegible]
[illegible] alio [illegible] fit. Et quando in
[illegible] grossitudine [illegible] superat [illegible]
[illegible] et transpassat [illegible] foramine
[illegible] cornee et apparet [illegible]
[illegible] prohibet visum et ista infirmitas quando
est radicata [illegible] cognoscitur [illegible]
videre [illegible] difficultate cognitionis [illegible]
per que assignatur [illegible] istius infirmitatis
[illegible] est quod apparebit [illegible] illi pupille et
videbis [illegible] sicut nubecule et sicut nubibus
[illegible] et accidit illi [illegible] infirmitatis [illegible]
[illegible] sicut [illegible] et muscis volantibus
et quidam eorum vident aliquid sicut pilos et
alii vident sicut radios stellarum quando cadunt
et [illegible] fulgur et quando [illegible] diminuitur
visus et mutatur color pupille et eius colores
sunt [illegible] et viii et ex his [illegible] aeri
et est [illegible] et ex his quod similatur
colori [illegible]
[illegible] Et ex his quod similatur [illegible]
colori et ex his quod similatur colori celi

et ex his color viridis et [illegible] coloris et
rubea color [illegible] auri et [illegible] et gipsi et niger
et apparet modo acsi esset argentum [illegible]
Et [illegible] est humiditas que accidit sub [illegible]
cornee id est sub pellicula cornee ipsius [illegible]
super pupillam et [illegible] illud quod accidit super
[illegible] accidit super [illegible]
[illegible] vehementi vel ab [illegible]
vel impercussione de capite et oculo et accidit
multum [illegible] vehementi et accidit a debi-
litate spiritus visibilis et propter hoc accidit multi-
[illegible] et propter debilitatem caloris [illegible] et
propter debilitatem [illegible] et
accidit illis [illegible] infirmantur infirmitate
longa et [illegible]
et accidit [illegible]
[illegible] et accidit [illegible] aliis [illegible]
[illegible] plurimum accidit hoc [illegible] oculis nigris quia
[illegible] corporis est plus [illegible]
[illegible] uveam et [illegible]
[illegible] quod dilatatur et [illegible]
[illegible]
[illegible] apparet tunica secundum [illegible]
et [illegible] est [illegible] dilatationem
et si esset [illegible]
[illegible] et [illegible] dicit G[alienus]
in x libro de iuvamentis membrorum quod [illegible]
[illegible] que [illegible] membrana cornee et
humorem cristallinum et [illegible]
[illegible] inter uveam et cristallinum et si foratur
illud instrumentum aut stilus tunica uvea [illegible]
ut [illegible] ad [illegible] defluit
[illegible] quando instrumentum illud de foramine ex-
trahitur [illegible] videmus istud instrumentum [illegible]
[illegible]
super [illegible] et quando [illegible] istud instrumentum
[illegible] et [illegible] ad inferius et [illegible]
illius instrumenti [illegible] est [illegible]
[illegible] uvea et pupillam [illegible]
et [illegible]
in hora revolutionis instrumenti [illegible]
[illegible] quod [illegible] est spacium est inter uveam
et corneam. Et [illegible] dixit quod [illegible] est [illegible]
[illegible] quod suspenditur aqua [illegible]
instrumentum [illegible] inter duas tunicas [illegible]
aqua [illegible] uveam et accidit [illegible] ex
[illegible] dilatatio [illegible] dilatatio
[illegible] propter [illegible] quod [illegible]

matris et quod elevatur et quod exit ebrio ligu-
m redit tantum ad statum suum sed sic accidit istis tunc
secundum accidit inimici dicit gnipsi ut propter compressionem
Et quod accidit cum aqua removetur ab ea et compressio
redit pupilla ad suum primum statum et ulti-
mum erat unum quodlibet per corneam ibi
erit aqua et quidam dixerunt quod aqua non
suspenditur nunc sed in ista accidit unum quodlibet
per corneam aliter erat aqua tempore elevationis
that est impossibile et si aliquis dixerint quod aqua
est grossicies albuginee dicimus quod albuginea
est humor et subtilis pervenit cum grossicies quo
aut erit in parte aut in toto si fuerit in toto
erit commixtum cum pluribus sed quedam grossat
eam et inspissat eam cum subtilitate eius et
istud non potest removeri cum instrumento elevationis
sed cum medicinis et aqua est humor que congelatur
inter uveam et corneam et ea dixi tamen eius
impedimentum et quod paulus est expertus de istis
sed Dicit quod est et affirmat ... et
... et morbus et actum quod albuginea in
grossatur accidit ex hoc et stat aque in
... et non dicit quod grossicies est aqua
cum iohanninus dicit quod grossicies est aqua
secundum alios non sed hoc est iudicium expertum iohan-
nicii nunc autem videamus ... quod dicebamus
Verum sinitate et diximus quod non omnes species
que quasi novimus ... cum illo instrumento
elevationis sed illas quod sunt similes acui et non
sit dorsum sed spissus vel sectura ... que
aqua non sit minus congelata nec subtilis
minus quod subtilis ... post elevationem
et non est radicata ... et ad radicationem
non quod quod sit elevatio et non est radicata
... sic vertantur species remanentes non sit
ex eis elevationem prima est non congelata et alia
... aqua quod quod sit ... preparatum
et patet hoc per quinque modos primus est quod videt
aquam que assimilatur acui ...
tate postquam fuerint radicata Signum radi-
cationis eius est quod facias stare infirmum
coram te in sole et includas oculum in quo
est aqua et comprimas palpebram infirmi
cum pollice et moveas eam ad dextram
et sinistram partem Deinde aperi oculum et aspi-
cies qualis est status aque et hoc est quia
quando non fuerit radicata et fuerit congelata et quasi
compresserit cum digitis spargitur et fit latior
Deinde redit ad formam eius in qua erat et quod
fuerit congelata spissa non accidit ei tale dum movetur

expressione nec in latitudine nec in forma et illud
est signum quod ... quod congelata est et inspissata
... aliud autem quod fuerit inspissatum ...
... non accidit ei et forte videtur quod sit bene spissa
equalis spissitudinis et quod color eius sit color
ferri ... aut que fuerit minus congelata color
eius est gipseus vel ut grando Secundus modus
est quod facies infirmum stare coram te et claudas
oculum eius sanum et claudes oculum
aptum et si vides pupillam eius dilatatam
per aquam scies quod si feceris elevationem possibilis
et videbit et si non dilatabitur ... alterius oculi
quod si feceris elevationem non videbit et causa huius
est quod non dilatabitur pupilla signat quod
nervus opticus est opilatus et ... quod
sint similes secundum colorem aque et illud dixi tibi quod si
unus fuerit quibus albi non possibilis elevatio
Tertius modus est quod in ... infirmum et videat
radios solares et lumen eius et lumen candele
vel non et si videt possibilis elevatio et si non
videt non possibilis et non videbit Quartus modus
est quod facies infirmum stare coram te erectum et
ponens visum eius oppositum visui tuo ...
et ponens pollicem tuam super palpebram superiorem
comprimendo et secundo eam Deinde eleva pal-
pebram festinando et si videris quod aperiatur
et constringitur pupilla possibilis elevatio et si
non movetur non attendas ad curam eius Quintus
modus est quod ponat super oculum ... vel ...
et sufflas cum ore tuo sufflare vehementi et
moveatur statim et si movetur aqua et fuerit ...
possibilis et si non non attendas ad curam eius
Scias tamen tibi non competere cum elevatione
quod causa est ... vel quod sit ... coriza
... vel alias infirmitas sicut tussis vel
... in capite vel catarrus et sit tunc
... elevatione quod foramen nec dilatatur
nec constringitur quamvis aqua sit clara et non ...
... in elevatione in illis cum causa est
... sicut percussio vel offensio vel ...
quod ... et ... quod ... in
ipso foramine pupille Scias quod fuerint infra
... quod est principium aque ... signa que
... et ... pilis
radios et hoc est per malitiam humoris quod cum
accidit fantasia ... et non est
aqua ... in loco suo

Oz post purgacionem corporis ab speciebus purgatiuum et ipse
que mundificant cerebrum sicut pill. yerapigra
et masticet ei ipse yerapigra in dietis duabus post et
post pistrate cum melle et bibat potum aqua
in qua bullitum est gariofili feruica polip
turbith uue passe et si uentus fuerit addatur
pollegium sanguinem minue eciam de brachio
et istud sit primum Deinde minue eciam de vena
cerebri quod utile est post purgacionem corporis et prohi
be ei ventosa et taberna grossa et ipse quibus humectat
sicut carnes vaccine et pisces omnium
et fabe et caseus lac butirum lentes et potus
vini fructum et ipse vtens et prohibe ei balneum
frequentare et coitum et cetera et comedat cibos sicut
tempore pueri lactantis et filia et prohibe piscem ipse
quod est quod ic minuat adagitacionem aquam et hoc est
quod medici nolunt aqua congregatur ceteri vel
festinat non prohibet in fine questionem piscem
et ventosa et prohibe ei potum aque multe et ipse
fac et masticet ei stuliac dietam et sit predictus
eius in hora meridiana tum et cum masticet
ei gargarismata in diuersis diebus prohibe
ei vomitum et da ei istud electuarium quod utile est
pueris aque confectionis eius est hoc Recipe agnus castus
semen ℥ fenicli partes equales pistetur cum melle
dosis eius sit quantitas ʒ iii quod utile est
acciper et tiriaca magna. Similiter utile per aquam
et masticet ei stafisagre sa[illegible] et lasiminum
et alia talia et aloesfolia actin medicinis
que abstergunt et aperiunt sicut est aqua confectionis
de fellibus et feniculo et melle asa fetida opopanum
et basilico et silium et hoc est quod ista sit sub
tiliativa et ipse fella que sunt summe subtilia
tiua et fortiora istis sunt fella animalium et ista
ad quod aqua dissoluitur impu[illegible] eius consiliis
istis medicis et per subtilitatem et nimie dicte
[illegible] varietas non istud stactica est utile
pueri aqua eius est confectio hoc Recipe olei al ʒ i. S.
assafetida ʒ i. pistentur cum aqua raphani et fiat
stacticon

Sequitur aliud bonum pauli

Medicina pauli utilis est aque Recipe oppo
panacis ʒ iii asafetida ʒ x olei ʒ x mis
ceantur cum melle coquatur cum est ʒ viii
mitticanl et viua et si aloes fellis actin cum
felle porci et cum melle perficit vel cum felle
lacti vel felle lupi tenerum perficit et diuersos
[illegible] sed fellibus gallorum perficit vel
[illegible] aut ungule quod utile est pueri aque
et si aloesfellis galli cum aqua recipe pla vel
cum melle abstergit et abscondit aquam aquam
et hoc dicit fertur esse magistri magistri fecit
hoc et si sit olim de auga fec et melle et
aloesfolia cum ea vel comedat similiter perficit
et si simul lauetur cum aqua vel cortice
ictaris cum pedibus cum bib et aloesfolia
quia ille est pueri aqua et semen bothanici
sed vel folia amygdali cum melle et al
cofolla cum eo quod remouet aquam Decoctio pla
ne perficit pueri aqua et balneum Recipe fell vaccine
ponatur in vase tyrungie vel zutwunge et
ponatur ʒ i. asafetida opiumo et fiant quo
usque totum dissoluatur deinde pone super ʒ i.
balsami et dimitte cum eo quousque defecetur
et pone cum de stactica quod mirabile est Alia stactica
stactica que expellit stactica et est utilis pueri de isto
sed aqua et dyasatirion palpebre Recipe urtice
sal vel de sal armoniaci semen vasium aloe
et sinapis sal cum piperis vi. ana ʒ iii ciperis
pidis ʒ ii et semen ... mirab kebul
combustorum se se piper al comune mar
timine auri marchasite cum combusti
lacteis ana ʒ v. pullorum hirundinum combustorum
marmoniaco argenti de secate ana
ʒ x minii ʒ vi piperis long ʒ et S. thu
ris indice ʒ iii et S. mirre meap xiii
conficiatur vinum et teratur cum aqua urtice
et aqua raphani et aqua fec et in dies
conficere bene et stactica fiat et desiccetur in
umbra aloesfellis cum eo mane et sero
et non in saturitate

Astactican

Confectio stactica affacticam utilis corrup
ciuium [illegible] sed abstinuit in usus
aque pueris Recipe climie auri piperis in opii
ana ʒ iiii lenlegi ii ʒ gummi arabici et
stactica memite et celidonie ana ʒ viii
sarcocolle viridi sal armoniaci iii ana ʒ i.
kamar arum ʒ vii sal Recipe minii
aloe ana ʒ xii pistentur cum cum vino
odorifero et desiccetur in umbra

Balsami

Confectio stactica de balsamo Recipe climie
auri teruse plumbi ana ʒ viii rob
agreste piperis longi al balsami ana ʒ x
opii ʒ iiii gummi ʒ xii misceatur cum
teratur et trochisci et misceantur cum bal

palmo et persistens tamen aqua feniculi. Collirio
alcofoll kimmdi ad primum accipe ... fellis
lacti balsamum olei veteris mellis ... ana
partes ... pona(tur) aqua vite ingatur
et curatur. Sed quando te invenerit in cura per
aquam vel oleum cum illis que dixi in ...
debilitate ... et medicus
... cataractam et forme eius
que ... sunt aqua et ... fuit
apud te per signa. Et intitulus ducit ad
cataractam ... cum cautela et
custodia. Et sed scie quod ... cataractam
sunt due species cause aut ... congela-
tam aque non per remotione aque et spis-
situdine et viscositate usque instrumentum ...
non per remotione aque aut ex subtilitate
quando usque ... instrumentum et quando
movetur ... est prima quod curan-
tur aqua et ... et quando non fuerit in
ea ista signa et fuit aqua data cura-
ri fac infirmum ... opposito
lune et aut opposito solis et ... pur-
gatorum per medicinam et ... et per mundi-
ficationem capitis et ... et sit
dies illa septentrionalis et non madi-
dalis et aut ... solis et caveas illas
res quas ... tibi tunc et fac eum
sedere super pulvinar molle et ...
genua tua super pectus et manum ...
et admove digitos ... et tu
sede super sellam ut ...
equali et liga oculum sanum cum ...
forti equalis ... ligamento ...
... sunt due ... una
est ... et ...
et includit ... altius ...
sum. Alia est quod spectat ... tua
et audit ei aliquid quod ... ipse inspiciat
... et ... stat ...
eum et teneat caput suum. Deinde erigat
caput suum. Deinde erigat palpebras
altius ... quousque ... palpe-
bra ... et appareat totus
oculus. Deinde ... instrumentum quod ex-
tendat pupilla ... angularia
... lacrimalem ... sit ...

instrumenti. Deinde signa locum quod ...
... instrumenti et ... quod faciat
impressionem quousque sit ...
...
... caput
...
... et ...
pupille et ...
...
...
Deinde ... instrumentum et ...
...
et ... instrumento ...
...
...
... deli-
... aliquantulum
... sit est ... et si
lapsus fuit ... et aliquid
... instrumentum et ... pollice
manum ... non est instrumentum ...
et ... et ... fit ...
... et ... instrumentum
... et ... est ...
pupille et non tamen transeat ...
... est et si fuit longior
... et quid ... instrumentum
... caput eius et ... manum
tuam et ... sub pollice tuo
... et ... infirmum
... ut ...
...
... aliquid ...
...
... Deinde pone super oculum ...
... et sufflo in eo paulatim suffla
... et si voluit fugere fugiat ...
si ... aliquid ...
oculus ... Deinde remove ...
paulatim ... aquam ...
...
... instrumentum ... et non ...
... est et ... non fuit ...
... instrumenti ...
Deinde aspice instrumentum ... loco est et si
non ... aque ...

paulatim et si transit attrahe eum paulatim
potius usque sit super aquam equaliter et quod
teneat hec attrahe inferiorem partem instrumenti quia
aqua constringitur ad inferiorem et si descenderit stillo
sustine parum et non incipias trahere instrumentum
necnon diminuatur spiritus et virtus et si ascendat
imprime ea sub quia forte camera id est carno
sitas [illegible] et non recipit aquam nisi ad la
borare et forte illa aqua est subtilis et
aliquando [illegible] est quod expellit eum instrumentum
subingitur ac si caderet impetuose et non apparet
ei vestigium aliquod unde et ideo est quod est laboriosa
[illegible] usque descendat et si fuerit laboriosa [illegible]
et tu frange eam ad inferiores partes et superiores
utrisque scilicet lacrimale maiorem et minorem
et si fuerit laboriosa signat hoc et hec est quia
imprimes eam usque lacrimale minorem ut
exeat sanguis et commisce eam aqua et sic descende
eam ad eam quia non currit et si fuerit sanguis
violenta aqua provolet misce eum cum aqua et
descende eam quia [illegible] est et recipit eam
et medium instrumentum [illegible] attrahe ut descendat
ad inferius de ore suo id est de naribus expuat
attrahe eam ad inferius et si descendit extrahit
paulatim revolvendo et quod extrahis instrumentum
et videas oculum salvum liga super eum vitellum
ovi cum oleo rosato et si videris sanguinem in loco
liga super eam [illegible] et [illegible] et ligabis
ambos oculos cum [illegible] fortiter et fac
eum dormire in domo obscura supinum
capite elevato et manda ei [illegible] et quiescat
ac si esset mortuus et non [illegible]
[illegible] sollicitudine [illegible] tempus [illegible] ei et quod valeat
[illegible] ei [illegible] cum [illegible] et [illegible] tempora
cum re stupefactivis [illegible] et [illegible] tussim
[illegible] stimulatione et [illegible] et si
acciderit ei stimulatio sternutationis [illegible] instrumen
tum [illegible] et mordeat labium
superius quia tollit stimulationem et si senserit
tussim bibat aliquantulum de [illegible] cum oleo
amigdalarum et cessabit sic dieta eius subtilis
et non sit de illis rebus que fatigant cum masti
catione sed sit de illis rebus que non fatigant
masticationem et sit [illegible] et digestibiliores
sicut album ovi [illegible] id est cibus [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] et minime dicta

et prohibe ei potum aque multum et quod sint in
tria dies solve ligaturam ipso dormiente et ele
va instrumenta paulatim et ablue oculum cum
toto infuso aqua rosata quia non [illegible] oculus
et non aperias oculum et non [illegible] toto
subtile cum albumine ovi et pone super
oculum et religa eum et si non dissolvas usque ad
tres dies erit melius et quod fuerit [illegible] fine
[illegible] solve eum et lava cum [illegible]
[illegible] et fac eum sedere iuxta [illegible]
[illegible] quibus possit [illegible] et sic [illegible] cautus
quod non [illegible] et pone
super faciem eius pannum nigrum et [illegible]
[illegible] usque ad [illegible] dies et si non [illegible]
[illegible] solidum fac [illegible]
[illegible] fuit [illegible] dictum ita instrumentum
[illegible] si non apparet [illegible] acutum [illegible]
[illegible] quia non [illegible] quod est cartilago et [illegible]
[illegible] pellicula [illegible] forte est [illegible]
penetrat [illegible] instrumentum [illegible]
[illegible] capud [illegible] est [illegible]
penetrabis cum [illegible] instrumento [illegible]
[illegible] replet [illegible]
[illegible] destruit [illegible] forte [illegible]
[illegible] suppleat [illegible]
[illegible] temporibus Explicit tractatus iste
[illegible] de [illegible] etc. Incipit alius

Incipit tractatus alius de [illegible] oculorum egritudines
[illegible] non proprias [illegible] nec apparentes et
[illegible] et signa cuiuslibet infirmitatis et curas
eius capitula sunt xxxiii primum de aqua
[illegible] ab [illegible] et [illegible]
et [illegible] iiii de specie visibili v [illegible]
[illegible] vi [illegible] vii [illegible]
[illegible] viii [illegible]
[illegible] x [illegible] xi
[illegible] xii [illegible]
[illegible] xiii [illegible]
[illegible] xiiii [illegible]
[illegible] xv [illegible]
[illegible] xvi [illegible]
[illegible] xvii [illegible]
[illegible] xviii [illegible] xix [illegible]
[illegible] xx [illegible]

xxxiiii in podagra aut vertigine emigranee
scripte dolorum oculi xxxv in elevacione arteriarum
temporum et incisione et combustione earum
xxxvi in curatione arteriarum descendencium
in oculo xxxvii in pictura medicinarum simplicium
que vertuntur in curam oculorum c. i. in distinctione
inter fantasias que sunt ab aqua inter
fantasias que accidunt ab ulcere stomachi
et eas que accidunt a dolore cerebri et cetera

Capitulum

[illegible] tias quod istud est primum infir
mitatum absconsarum a... cognos
ceretur pingentium et pictos manifestas
cognoscuntur absconse. Et dico quod fan
tasias cognoscuntur [illegible] primus modus
conspicimus per ante oculos et si sunt fan
tasia [illegible] in calore [illegible] et tempore
et non processit in uno oculo. Deinde de aliis
[illegible] sunt [illegible] de dolore stomachi et
si sunt [illegible] in calore et [illegible]
in uno oculo [illegible] signum aque. Secundus modus
[illegible] pupilla [illegible] et si sunt talis
[illegible] clara aspice [illegible] pupilla
[illegible] et si sunt [illegible] stomachi
[illegible] infirmitas est aque et si utroque sunt
[illegible] et [illegible] minuitur est [illegible] stomachi
Tercius modus est quod [illegible] de
tempore quod si [illegible] tres menses vel in [illegible]
quod accidunt ei ille fantasie et non [illegible]
aliquis de nebulis in oculo et [illegible] claritatem
suam et purificationem suam [illegible] densitate
tate stomachi et [illegible] longo tempore [illegible]
[illegible] iste fantasie [illegible] aliquo
tempore [illegible] et diminuuntur [illegible] et si adduntur
et non diminuuntur et est in statu suo aqua
est. Quartus modus est quod [illegible]
si fortificatur [illegible] triplex accidens
et alleviatur [illegible] digerit vel quod alleviatur
[illegible] et diaphanitate stomachi et si non accidit ei
aliquid [illegible] est [illegible] in statu
suo est aqua. Quintus modus est quod [illegible]
[illegible] meditationem [illegible] stomacho
[illegible] fantasie et alleviatur [illegible]
[illegible] est a dolore
[illegible] alleviatur [illegible]
[illegible] est aqua. Sextus modus [illegible]

quod [illegible] conservat medi
[illegible] et accidit aliquid [illegible] illi
[illegible] oculorum [illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible] sicud accidit [illegible]
[illegible] fantasia [illegible] acci
[illegible] accidit in infirmitate [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible]
anteriori cellula cerebri et hoc est quod [illegible]
[illegible] est in cerebro et [illegible]
febris [illegible] febre fumus aliquid
[illegible] et illud quod fumus ille [illegible]
[illegible] ad [illegible] in venis que veniunt ad oculos
a cerebro [illegible] fantasia. Signum
eius [illegible] istam infirmitatem [illegible]
[illegible] accidit infirmitas [illegible] sicud [illegible]
[illegible] et alia [illegible] videt [illegible]
[illegible] non
videntur [illegible] infirmitas [illegible] / Cura si fuerit
ista infirmitas de vaporibus stomachi et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et mar
[illegible] et [illegible] et fiat bona dieta
[illegible] et [illegible]
aliquos [illegible] et si fuerit [illegible]
[illegible] et [illegible] est
[illegible] eo quod [illegible]
et [illegible] et si fuerit
a dolore cerebri [illegible] aqua [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] eo quod infrigidat et [illegible]
in oculo aliquid et [illegible] dieta et si [illegible]
[illegible] post purificationem [illegible] stupefacta [illegible]
[illegible] et si fuerit [illegible] cura [illegible]
[illegible]

Capitulum secundum: nominabo infirmitates intellini et sunt septem

Alteratio coloris
Alteracio eius
[illegible] partis
[illegible] eius magnitudo eius [illegible]
[illegible] eius

De alteratione coloris intellini

Et [illegible] est quod accidit colori intellini
[illegible] aut [illegible] aut [illegible]
[illegible] aut quod multiplicatur quod multi
plicatur vel diminuitur [illegible] multiplicatur
[illegible] pupilla [illegible] et si dimi
nuitur [illegible] et [illegible]
[illegible]

et capitis dirupte pupille in subtilitate
aut duobus modis aut [illegible] aut de
colore nigri [illegible] aut quidem [illegible]
nigritudo eius aut erit modica sine nube
excessus. Et si fuerit modica patiens oculum
videt a longe et si fuerit grossities eius [illegible]
[illegible] si fuerit in tota parte visum tamen
[illegible] extensus aque modo et si fuerit
in parte eius aut erit in partibus continuatis
aut in partibus separatis. Et si fuerit in partibus
continuatis aut erit in [illegible] aut in circuitu
medii et si fuerit in medio ille cui accidit
hoc videbit esse [illegible] spiritum i. [illegible]
[illegible] illud quod non videt [illegible]
[illegible] et si fuerit in circuitu medii patiens
[illegible] nube [illegible] corpora [illegible] videt
per corpus separatim [illegible]
[illegible] et si fuerit grossities eius
in partibus diversis ille cui accidit hoc vid[illegible]
[illegible] corpora [illegible] illarum [illegible]
grossitiem [illegible]
[illegible] et [illegible] aut [illegible]
[illegible] quod surgit [illegible] et [illegible]
[illegible] aut [illegible]
aut [illegible] et videt totum [illegible]
in illo colore in quo ipse est et si fuerit
color eius fuscus videt [illegible]
ac si [illegible] in nubecula [illegible] et
[illegible] ipse erit apparens eius
[illegible] rubedo [illegible] accidit ei [illegible]
[illegible] accidit ei [illegible]. [illegible]
forte alteratur aliquid propter vaporem qui
accidit [illegible] et videt [illegible] corpora
[illegible] illud vaporem [illegible] forte est
[illegible] accidit [illegible]
[illegible] corpora [illegible] eius et
figure [illegible] et [illegible]
illi cui accidit [illegible] aque et [illegible]
[illegible] vaporis [illegible] et
[illegible] eius visum [illegible] et cui accidit
[illegible] Destructio autem
eius est [illegible] et accidit [illegible] aut erit
[illegible] eius aut [illegible] et [illegible]

cum sint [illegible] grossiorem [illegible] aut destruct[illegible]
in [illegible] videt [illegible]
[illegible] et si destruxerit in quo loco apparent [illegible]
ac si inspiceret colorem sui ipsius et si destruct[illegible]
[illegible] partes eius diminuitur oculus [illegible]
[illegible] videlicet cura [illegible] quod si infirmitas fuerit a
vaporibus [illegible] purgare stomachum et [illegible]
[illegible] capud expellendo [illegible] quod descendit ad
ipsum [illegible] oculum [illegible]
et dissolvit et [illegible] et si fuerit grossities
ex magna [illegible]
curationem [illegible]
Et si fuerit ex spissitudine eius vel pravitate
cura [illegible] augmentetur [illegible]
[illegible] in cura [illegible] oculi quod [illegible]

Capitulum in infirmitates cristallini et araneae

Infirmitates cristallini hec sunt xvi. Pri-
mo [illegible] eius ad dextram et sinistram. Se-
cundo eius superius et inferius. [illegible]
eius [illegible] altitudo [illegible]
[illegible] ad rubedinem [illegible]
elevatio eius [illegible] eius [illegible]
[illegible] eius magnitudo eius. Siccitas eius
humiditas eius [illegible] eius et [illegible] eius
[illegible] eius. Et hec est si [illegible]
[illegible] ad sinistram accidit [illegible]
[illegible] que accidit [illegible]. Et si [illegible]
ad inferius et erit hoc [illegible] oculo [illegible]
homo [illegible] esse duas [illegible]
[illegible]. Et si color eius altera[illegible]
[illegible] oculi videt [illegible]
[illegible] colore [illegible] et si fuerit [illegible]
[illegible] oculum [illegible] et si [illegible] oculum fit
glaucus et non [illegible] visui [illegible]
manifesto. Et si multiplicatur [illegible]
[illegible] oculum et videt homo [illegible]
[illegible]. Causa eius est quod ipse [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et si [illegible]
[illegible] ipse [illegible]
[illegible] non [illegible]
Et si fuerit destructio accidit [illegible] glaucus
[illegible] oculo et destruitur visus [illegible]
[illegible] accidit [illegible]

in eo aut ex humore acuto aut magis grosso et tacito ex quo remansit vestigium aut corrosionis et destructionis et tamen iste infirmitates humiditatum supradictarum differunt [illegible] Remotio quidem causarum illarum [illegible] et [illegible] aut colore et humiditas et magnitudo eius est per [illegible] cum sit in humore superiori [illegible] cura eius prima. Et si inveterata fuerit [illegible] et ad distillationem aque. Et si [illegible] est quod augmentat infirmitatem aut acuitate forte [illegible] ex humore acuto et dissolvit [illegible] infirmitate [illegible] hec.

C. viij. in infirmitatibus spiritus visibilis

Occasio autem [illegible] duobus modis [illegible] in multitudine et [illegible] pauca [illegible] est duobus [illegible] autem erit multus et [illegible] visus et videt a longe et non de prope aut erit mediocris et videt prope et [illegible] de longe propter paucitatem spiritus et debilitatem eius. Secundum aut qualitatem erit duobus modis quod aut est grossa et non videt [illegible] nisi diligenter [illegible] aut erit subtilis et diligenter aspicit eas et affirmat eas in hora sua [illegible] aut [illegible] et erit magis subtilis mediocris grossa et mediocris [illegible] et ita [illegible] illud [illegible]

C. ix. in cura illius qui videt de longe et non de prope

Hec autem [illegible] humor qui inficit spiritum [illegible] aut ex grossitudine et [illegible] longitudine [illegible] subtilitas spiritus [illegible] longe non videt quod propinquum est [illegible] iste humor [illegible] non videt [illegible] purgat [illegible] corpus [illegible] et prohibe ei [illegible] ad [illegible] dicta [illegible] prohibe ei [illegible] cum [illegible] abstinentia [illegible] cura [illegible]

in [illegible] et [illegible] aut [illegible]

C. x. in eo qui videt prope et non de longe et videt id quod non est magnum [illegible]

Illud aut erit aut propter similitudinem [illegible] aut propter paucitatem eius [illegible] propter paucitatem [illegible] et [illegible] quod non erit [illegible] et videt longe propter paucitatem [illegible] et est infirmitas difficilis [illegible] aut si [illegible] fuit ex [illegible] aut [illegible] augmentat et [illegible] et si accidit aut a multiplicitate [illegible] et [illegible] dissolvit [illegible]

C. xj. de illo qui videt de die et non de nocte

Et erit quatuor de causis aut ex humiditate [illegible] aut propter grossitudinem [illegible] aut propter [illegible] et turbationem eius [illegible] solis et turbationem eius [illegible] subtilia [illegible] acr [illegible] subtilia [illegible] et [illegible] fuit de nocte [illegible] propter aerem nocturnum et [illegible] videt de nocte. Illud aut quod accidit ex [illegible] solis quod calor solis debilitat [illegible] subtile eius et [illegible] est [illegible] propter [illegible] et alii est [illegible] et illud [illegible] est [illegible] illud [illegible] Et ut [illegible] accidit ista infirmitas in [illegible] magnis [illegible] propter humiditatem [illegible] subtilias dicta et prohibe ei [illegible] et si [illegible] fuit mediocris [illegible] utilis est isti infirmitati que fuit [illegible] et [illegible] aqua [illegible] et [illegible] lacrimas [illegible] utilis est isti infirmitati que fuit [illegible] et [illegible] la [illegible] subtiliationibus [illegible] incipit [illegible] caput [illegible] et [illegible] et [illegible] la [illegible] et si [illegible] caput et [illegible] ad [illegible]

cum humiditate que distillat ex compositione
et si assuerit esse caput et remedium huius
est cum pendio malis silvestri agreste si est
utile isti infirmitati et ceteris
Capitulum xiiii. in quo agitur de nocte et die
Ista infirmitas est in apparentia de die
lenti et accidit talibus de causis aut
ex vehementi siccitate luminis spiritus aut propter pu-
ritate et debilitate cuius causa ex corpore contra-
ri dissolutionem et propter hoc debilitatur visus de die
magis quam quod est calidior quod quod dissolut
spiritus visivus et in prima propter hoc oculus
et quod fuit de nocte et humiditas aer
aut fit humidus humiditate frigidatis et per hoc
dissolutionem et in pluribus accidit ista infir-
mitas oculis glaucis et variis et hoc est
quod huiusmodi oculos glaucos videntur de nocte
et in luna. Cura autem curatur istis pillis
que humectant caput et cerebrum sicut diximus
quod in principio pillis de nocte et de die
uelare et pone super caput et frigida et
frigida humectativa et aqua dulcia tepida
quod utile est et humidus et cibaria acuta
salsa septica. *Capitulum xv in quo agitur
de infirmitate cristallini et sunt nove*
Infirmitates cristalline humoris sunt alteratio
eius coloris ad rubedinem et alteratio eius
coloris ad citrinitatem et alteratio coloris eius
ad nigredinem. Alteratio coloris eius ad albedinem
humiditas eius. Siccitas eius magnitudo
eius parvitas eius. Subtilitas eius
grossities et dissolutio continuitatis et
hec nominata accidunt isti humori et maxime
humori cristallino et accidit ei hoc ex
corruptione duarum complexionum sicut simplex
aut composita. Simplex sicut c. et h. f. et s.
et si fiunt et c. et f. aut est sine materia
aut cum materia et si fiunt sine materia tunc
materia non generat nocumentum et
si fiunt fiunt cum materia generatur alteratio aliquis
coloris sicut prius diximus coloribus
sicut accidit cristallinus et de isto loco accidit
cristallinus ista alteratio aut humectatur
propter hoc cristallinus humor aut super-
fluitatis et desiccatur propter hoc cristallinus
humor. Complexio autem composita c. et h. et h.
et accidit ergo ex ista et sequitur super-

lumen proveniens ad cristallinum vel ceterum et sic accidit
propter pluralitatem et quod fuit prius debilitatur
propter hoc visus quod lumen est commune cristallino
mediante spiritu vel sicut et h. et accidit ei propter
hoc complexiones vel sicut et sic accidit ei ex hoc
coagulatio. Aut est humor calidus et accidit
ei ex hoc pruritus vel etiam uelut et accidit ei complexio
dissolutio continuitatis et hec est causa que descendit
ad cerebrum sicut simplex et si fuerit cum illa
alia materia generatur ex ea infirmitas composita
et alias plures infirmitates prout et pigm
et hec est infirmitas talia sunt quod dicat
de. de uno et alia. sive cause genera et
tale infirmitas sive sunt prima et tale h. super
et tale sic. sive h. Et tunc si istorum egritu-
dinum fuerit humor superante in corpore et capite
et cum illis erit pingendum ex complexione et
extimatione et fiunt diversitate materiarum.
Capitulum decimum de infirmitatibus cristallinis
Alteratio accidit isti humori ubi corrumpuntur per
duas complexiones sicut infirmitas simplex
aut composita sicut dissolutio continuitatis et est
causa dissolutionis continuitatis ex descensu flui-
ditate calida acuta descendente acerbio et
corrumpit eam et exit humor ex causa subito quod
uniones per totum oculum et tunc homo caret visu
et constrictione dicitur extinctio vel extractio luminis
in toto oculo. *Capitulum xvi in infirmitatibus humi-
Infirmitates humoris uitrei || humoris et*
eius tribus modis prius est octo infir-
mitates sicut prius sic c. f. et h. sive
simplices sive composite sicut debilitatio et
possessionis dilatatio et sicut constrictio spiritus
Secundus modus est infirmitas officiali sicut
copula impressio capitis et similibus. Tertius modus
dissolutio continuitatis sicut mistas corona
et contusio et sicut omnibus istis infirmitatibus
nocumentum nocet visui omnes infirmitates in
generale modo nocet visui tribus modis
aut enim infirmitas est fortis aut est
nocumentum in actu magnum. Sicut est
debile aut est nocumentum debile aut
mediocre aut est mediocre et est nocu-
mentum hoc et forte est unico spiritu magis
spiritus et tertio modo ex causa sine complexione
et sine consuetudine in uno. Sicut est
humor quod accidit sicut istorum accidentia in
ventriculis cerebri et aliquotiens hoc complexionum
combinationes. *Capitulum xvii de extractione et cura
eius*

Alia erit extensio motus et huius modi
[illegible] sequatur dilatatio pupille et ea
expressit [illegible] et cura. Quidam accidit ex
dissolutione continui et vehementer [illegible] post
percussionem accidit subito. Quidam vero accidit
dilatatio uvee ledens et extendens sine
nocumento oculi et erit de primo modo faciente
pupillam et in debilitate, ut [illegible] que claudit
orificium uvee et dilatatur et prolongatur quia
accidit paulatim. Differentia vero inter contentionem accidentem
uvee et accidentem extrinseca est quia accidens ab
uvea apparet lumine diffusum in superficie oculi
intrinsece et accidens extrinseca non apparet vestigium
luminis aliquo modo et qui ignoravit
istam infirmitatem suspicatur quod est aqua
nigra quia lumine [illegible] et si
[illegible] et non affirmatur motus per
latitudinem foraminis pupille quia magis
attrahunt intentionem visionis pupille.
Et in tertio corpore in hac causa quia magna
est cura dilatationis accidentis extrinsece.
Differentia vero inter dilatationem et extensionem est
quod dilatatio accidit tunice ex siccitate. Et
[illegible] lumine et [illegible] et alia que dilatatio
citra est infirmitatis et extensio accidens
et prolongatur. Hec predicta sunt in libro de morbis
oc[ulorum]. Et ista sunt signa quia dilatatio in pupilla
accidit contra dilatationis et propter extentia
[illegible] in malum quia propter visibilia [illegible]
deformitate amplo et parvo. Et dilatatio
que accidit et est extensio quia accidit ab aquosis
pessimis. Et propter hoc dicit non sicut dilatatio
et propter hoc quia dicit quod est extensio dat intelligi
dispositionem huius et in pluribus accidit ista
infirmitas per vehementem virginitatem [illegible]
[illegible] sicut tauros vaccine et
[illegible] et [illegible]. Cura autem aggravatur cura
virginitatis istius propter quod localis et alcofollos
oculorum [illegible] et [illegible]
[illegible] est utilis est extensionem [illegible].

Capitulum xiii in opilatione, oppressione et apertione nervi luminosi

Opilatio nervi accidit ex
superfluitatibus [illegible] quando [illegible]
ex cerebro ad nervum [illegible] per longitudinem
[illegible] et [illegible] repletur et prohibet
spiritum exire [illegible] tunc causa visus. Et probatur
[illegible] quia facies infirmus stare contra [illegible]
et claudens oculum sanum et inspiciatur pupilla
alterius oculi an dilatetur an non. Et si
fuerit dilatata non est in nervo opilatio et si non
[illegible] quod est opilatio in nervo. Oppressio accidit
a patre (?) [illegible] multis que descendunt
ad superficiem [illegible] et exprimunt eum vel apparent
[illegible] accidit [illegible] exprimere apparet quantum
[illegible] vel [illegible]. Differentia inter
opilationem et apertionem est quod [illegible] si
superveniat [illegible] et [illegible] infirmitate
illius quod [illegible] oculum [illegible] quod [illegible] a cerebro
ad istud nervum et opilatur eum et opilavit nervum
[illegible] et [illegible] et [illegible] accidit
[illegible] motu et [illegible] non potest [illegible]
[illegible] quod infirmitas est opilatio in
nervo [illegible] utrum intelligens causam
[illegible] et [illegible] per [illegible] vel per infirmitatem
accidentem vel per virginitatem. Et vero quod differentia
inter opilationem et oppressionem est quod deformatur visus
in opilatione [illegible] et non [illegible] dolor neque
[illegible] neque [illegible] oppressionem [illegible] et apud
[illegible] pars et erit eadem [illegible] et [illegible]
Cura autem [illegible] istius infirmitatis cum cura re-
[illegible] accidentis in pupilla et cura per
aque et [illegible] apud opilationem est cura cum
[illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] et [illegible] super [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] infirmus [illegible]
[illegible] et [illegible] quod movet [illegible]
[illegible] et vomitus [illegible] et [illegible]
[illegible] aceti et [illegible] est utilis
ista infirmitatis [illegible] est [illegible]
[illegible] fellis [illegible] ℥ [illegible] piperis [illegible]
[illegible] ana ℥ [illegible] ℥ [illegible]
[illegible] in [illegible] per [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] alcofollae oculorum
per introitum balnei et ablutio [illegible]
salsa et alcofolla [illegible] quia utile quia utilis
et si fuerit ista infirmitas cum opilatione
[illegible] et si fuerit ex impressione apertio
[illegible] ipso [illegible]. Capitulum xiiii

in solutione continuitatis et [illegible] nervi lucidi

Solutio continuitatis [illegible] profundum [illegible]
[illegible] per [illegible] accidit ei et visus
[illegible] et accidit hec [illegible] super caput
aut ex percussione super caput et per [illegible]
vehementem et est infirmitas que non curabitur
[illegible]. Capitulum xv in egritudine
tunicarum musculorum [illegible] de [illegible] nervi lucidi

Accidunt autem isti musculo [illegible]
prima est spasmus [illegible] relaxatio et si
accidit ex spasmo [illegible] quia elevat
oculum et claudit [illegible] et si accidit ex relaxatione
accidit [illegible] [illegible] oculi et [illegible]

fuit multa destruit visus et si[illegible]
liuosus putrefiat et si fuerit propria debili
tatum visus | Cura est purgare corpus
et caput per que dissoluit flegma scilicet
pillule cochie et yerapigra et da ei confectam
maiorem et manducet ei recipe ut gargarize
fac cum yerapigra et alcofolla oculi cuius
que restringit et confortat et empla timporas
et frontem et fiunt cum laudano
quod confortat et restringit scilicet [illegible] Capitulum
xvi in elevatione totius oculi tunicis

Elevatio oculi est accutas ad exteri
ora et accidit ex tribus causis fiunt ex relax
acione musculi detinentis in medio liuosum
fuit ex suffocatione aut post dolorem
in partu | Cura si accidit relaxatio
musculi iam dixi curam eius antea | Et
si fuit ex propter suffocationis curabimus
de vena brachii et laxa eum cum oleo
violis et si fuit post partum quod provocat
menstruorum utile da ei quod provocat me
strua et manducet totaliter [illegible] ventosas
in puncta colli et caput et dormire
supinus et allevare dictum et prohibe ei
[illegible] et [illegible] et repletionem ex
[illegible] et unge oculum cum unguentis stipticis
et [illegible] ligationem cum [illegible] molli
et madefiat cum aqua [illegible] et cum succo
virge pastoris et [illegible] succo foliorum olivarum
et corticis [illegible] et [illegible] cum oculis
illis qui constringunt et restringit et lava facie
cum aqua salsa frigida et si [illegible] fuit
oculus [illegible] et non restringit super
cum lamina plumbi Capitulum decimum
septimum in [illegible] oculi

[illegible] oculi [illegible]
Mostra [illegible] et siccatur caput
et [illegible] et dolorem [illegible] continua et in
stilla facie cum aqua dulci tepida et ex
[illegible] caput aliquibus oleis contra dolorem
[illegible] est cura [illegible] accidit
ex siccitate et cadit et labia eorum [illegible]
[illegible] [illegible] medicine [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et lac de [illegible] et
attracto [illegible] cum medulla tibiarum
[illegible] omni et oleo [illegible] et prohibe ei

salsa acetosa acuta et manducare dormire et
quiescere et [illegible] cum algemine levi
[illegible] est [illegible] elgemine leve

Recipe [illegible] ʒ i. [illegible]
ʒ i. [illegible] duabus partibus / ʒ [illegible]
ʒ s. margarite ʒ i. [illegible] i. et s. [illegible]
[illegible] i. [illegible] et [illegible] C. xviii in egritudine tunice

Accidit ei ex[illegible] corrumpi [illegible] plorum sine
aut [illegible] et c. s. et s. [illegible]
[illegible] et [illegible] alia [illegible] et c. et
s. [illegible] et sic [illegible] et s. et [illegible]
et [illegible] et aperte et [illegible] et al[illegible]
[illegible] quod corrumpitur [illegible] tunica
corrumpitur [illegible] cristallini [illegible]
[illegible] ei [illegible] dixi cum | [illegible]
[illegible] accidit ipsi tunice infirmitas [illegible]
[illegible] in [illegible] in medio liuosum
[illegible] ex illa [illegible] debilitas visus
et sic [illegible] [illegible] cristalli
et sic [illegible] [illegible] vel aliquem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et aliquis [illegible] [illegible]
et sit [illegible] cum [illegible] Capitulum
xix in infirmitate tunice uvee

Accidit ei [illegible] ex [illegible]
Aliquando accidit tunice sine [illegible]
[illegible] istarum infirmitatum [illegible]
[illegible] et [illegible] super
[illegible] et capite et [illegible] curatio
[illegible] Capitulum vicesimum in
infirmitate musculi moventis oculum

Accidit cum ipsi musculo due infirmitates
aut est relaxatio aut spasmus musculus
aut qui est supinus si spasmatus fuerit incli
natus [illegible] oculum ad nasum ille aut qui
infimus si relaxatus fuerit inclinat totum
oculum ad supinus et si spasmatus fuerit in
clinat ipsum ad nasum [illegible] ex [illegible]
[illegible] de [illegible] ille
aut ipse est in lacrimali maiori si fuerit
relaxatus declinat oculum ad lacrimale ille
aut qui est in lacrimali minori [illegible] accidit
ex [illegible] obliquitas oculus [illegible] et [illegible]
duobus musculis [illegible] oculum qui
relaxantur ex illis duobus musculis
[illegible] oculum qui relaxantur vel spasmantur
[illegible] [illegible] C. xxi in tunica
obliquitate

Obliquitas oculus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fa
[illegible] ut sit [illegible] corpus [illegible]

et obliquitas accidit ex lectione in tali
monetis [illegible] et tunc si cum tabula
pdia in opposito et ibi ponatur lumen eius
ex adverso. Et si oculus fuerit declinans
visus nasum et pone super lacrimalem
quod est iuxta timpus lana rubea ut
magis avertatur aspectus eius ad ea et
assuescit oculus eius visum. Et si obliquitas
fuerit passio que accidit ex calore et siccitate
tunc fit cum ea ex capite infirmitas
sicut vigilias et obstupefactio et iniungo
et accipit pulmonem et tunc cum eis
inde aqua eius et unguentis cum ea collirium
et [illegible] eos conficiet obliquitati et si
accidit ex siccitate cura eum cum ematum
[illegible] sicut est sagimen [illegible] et [illegible]
et hiis conficiet obliquitati et succis foliorum
[illegible]

Capitulum [illegible] de debilitate visus et [illegible]

Aliquando accidit debilitas visus et multos [illegible]
[illegible] et plus ex parte sed sunt sicut
[illegible] [illegible] dilatato et vigilus et [illegible]
[illegible] carnes et alia que accidunt quod sicut
debilitatis visus ex parte cerebri et quod [illegible]
[illegible] cura [illegible] ipsum cerebri [illegible]
cuius est quod [illegible] sentit vigiliis et [illegible]
et alia accidit ex [illegible] fructus et alia
accidit [illegible] cura [illegible] quod cura
[illegible] debilitate visus est illa quod dixi [illegible]
[illegible] aque et [illegible] cum [illegible]
[illegible] visus et multa dormicio et
[illegible] quod facit vapores [illegible]
[illegible] et de vigilia [illegible] quod dissolvit
[illegible] et [illegible] et [illegible] et
[illegible] sale [illegible] medici [illegible]
[illegible] quod [illegible] debilitat visus
et [illegible] porri [illegible]
[illegible] quod evaporat cum
[illegible] et [illegible] desiccat de
[illegible] et [illegible] tarde
[illegible] sicut [illegible] talic et prohibe
ei [illegible] et [illegible]
[illegible] sicut [illegible] solem
[illegible] et debilitas est visus et [illegible]
tu [illegible] et prohibe ei [illegible]
et [illegible] et prohibe ei legere [illegible]
[illegible] et [illegible] super [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]

calorem et extenuationem caloris et [illegible]
[illegible] et [illegible] lucidos
et [illegible] extremitates quod utile
est visui [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] quod abstersionem
[illegible] [illegible] subtiliat
[illegible] et [illegible]
[illegible] quod
utile debilitati visus [illegible] et [illegible]
[illegible] quod [illegible] est et subtiliat [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] cum debilitate visus [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible] est [illegible]
[illegible] de vena [illegible]
lacrimalibus et [illegible]
et purificationem capitis et [illegible]
[illegible] quod fuit [illegible] cum
melle et [illegible] cum eo confert ob-
scuritati et confortat eum [illegible]
[illegible] confert ei [illegible] quod attingit
visus et confortat eum [illegible]

Recipe [illegible] genestre [illegible]
[illegible] [illegible] balsami
fellis [illegible] [illegible] 33
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] aliquibus [illegible]
[illegible] aqua [illegible] et [illegible]
[illegible] confert [illegible]
[illegible] et bulliatur
[illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] dies [illegible]
accidit visui aliud quod confert [illegible]
[illegible] [illegible]

Capitulum [illegible]

Censeo [illegible] utile est [illegible]
et accidit [illegible] cimini [illegible]
[illegible] aloe [illegible] [illegible]
[illegible] ablutum [illegible] 31 [illegible]
[illegible] 3.5 [illegible]
foliorum [illegible] mell [illegible] 3 [illegible]
et 5 [illegible] 5 [illegible]
[illegible] utile est [illegible]
[illegible] purificans visum et [illegible]
[illegible] et confortans [illegible]
[illegible] et [illegible] Recipe [illegible]
[illegible] [illegible] abluti
et [illegible] aloe [illegible] [illegible]

ana ʒ. [illegible] bon. armon. ana ʒ. s. [illegible]
me selege mill. potionem sumere in
aurora dantur pro ℈ et ʒ. i. partibus duabus et
misti pondus ferat. Summa medicinarum que
[illegible] et [illegible] et si fuerit debilitas
visus constrictorum fletus erit curatio
talis ergo cura sicut cum zelotis et abstracto
provocatis cum dolo viol. et cum eo quod augmentat
corpus sicut balneum et cum omnibus
mitis humiditatis debilitas autem visus
atque quale [illegible] non ponatur in eis
aliquid nisi quod confortat corpus et mundat
ei [illegible] a vapore atque talia dulcia
et respicere viriditatem et panniculas viridia
que confortant visum // Capitulum xxiii. conservatio sanitatis.

Sanitatis conservatio pertinet cum iste regie
conservatur sanitas secundum quod [illegible]
est quod sanitas est dispositio corporis naturalis
secundum [illegible] et regimen sanitatis
diversificatur propter hoc quod quidam [illegible] diversificantur
[illegible] in complexione quia alii calidi alii frigidi
alii humidi et sic cura [illegible] similiter [illegible]
quod [illegible] aliquem [illegible] aliquem
[illegible] alii [illegible] et alii [illegible] ergo oportet
regimen corporis sit diversum et sic similiter
alii diversificantur in etate tempore
et [illegible] est considerare quod [illegible] et
[illegible] voluit regere sanitatem qualiter
fuit et quod respexit in uno istorum
diminuit regimen sanitatis illud et [illegible]
regibus et complexionis [illegible] est. Alii vero
considerare corpus similiter et [illegible] in conservatione
sanitatis [illegible] quia si fuerit [illegible]
vel mali humoris [illegible] [illegible] conservatio
sanitatis [illegible] venit infirmitas
[illegible] sumere. [illegible] ergo regimen [illegible]
ne cadat in infirmitatem [illegible] purgatio
illius quod est [illegible] [illegible] aliquid
aliud regimen [illegible]
conservationis regimen sanitatis dividitur
in tres partes [illegible] regimine [illegible]
et [illegible]. Primum regimen est [illegible]
ne cadat in infirmitatem [illegible]
[illegible] conservatio sanitatis et [illegible]
sanitati [illegible] est partibus [illegible]
[illegible] [illegible] est medicatio

quia [illegible] confirmet [illegible] ei quod medicatio
membrorum [illegible] et [illegible] membrum est sanum et [illegible]
[illegible] [illegible] ei et [illegible] quod fuit
[illegible] [illegible] et [illegible] conservare sanitatem
[illegible] et [illegible] est ad eos [illegible] et [illegible]
sicut [illegible] et alia [illegible]
[illegible] et [illegible] quia si fuerit [illegible] adacte
[illegible] sicut [illegible] et si fuerit [illegible]
[illegible] sicut [illegible] [illegible]
[illegible] festinat [illegible] [illegible]
que [illegible] sunt [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Et alii quod regimine in [illegible]
tione sanitatis [illegible] que [illegible] principaliter
sanitati et infirmitati et sunt aer [illegible]
[illegible] et [illegible] dormire et vigilare
[illegible] et [illegible] evacuatio et repletio et [illegible]
[illegible] et [illegible] conservat calorem et frigiditatem
vehementem et [illegible] et [illegible]
[illegible] evaporationes pessimas [illegible]
sic [illegible] pessima vel recipit [illegible]
et [illegible] purificatur [illegible] et [illegible]
[illegible] causa corrumpens [illegible] [illegible]
et [illegible] similiter corrumpit [illegible] [illegible]
te quod [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
quidam [illegible] et multi [illegible]
dissolvunt [illegible] et alii [illegible]
[illegible] et infrigidat et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
quiete [illegible] multiplicat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
hoc facit [illegible] ascensu vaporum et [illegible]
[illegible] spiritus animalis et sic vigilia [illegible]
dissolvit spiritum et debilitat [illegible]
vel evacuatio aut [illegible] Alii [illegible] quod
sit cura [illegible] quia evacuatio [illegible]
debilitat vel [illegible] evaporat [illegible]
aut [illegible] et [illegible] calefaciat cor
et evaporat vapore [illegible] et [illegible]
[illegible] conservat sanitatem [illegible]
[illegible] [illegible] quia debilitat visum et
[illegible] [illegible] cum medicis que [illegible]
[illegible] [illegible] sicut [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] et [illegible]
et margarite et alia. [illegible]
[illegible] visus et [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]

Item porfiriatur in lapide porphirico aut alio puro bono per vii vices. Item desiccetur et accipiatur ex ea vel ea in cristallorum vitro et margarite mollite in lapide semel vel bis et aceto i. marchasite [illegible] et mittatur sub aqua dulci in tribus diebus in omni hora. Item [illegible] cum aqua maiorane pungente digeratur et desiccetur et ponatur eius in vino marchasite [illegible] calore tenus et ponatur. Viridis

Confectio viridis conservans sanitatem et visum et tueatur clarificat oculos [illegible] lapidum [illegible] malorum granatorum dulcium et acetosorum [illegible] et ponatur quibus semoti [illegible] aliquo et ligetur capud eius cum ligatura [illegible] necessaria et ponatur [illegible] ad finem [illegible] Item [illegible] et ponatur an ʒ i. [illegible] et [illegible] conservat [illegible] et alcofollos [illegible] sanitatem et [illegible] visus. Confectio collirii [illegible] sanitatem et [illegible] visus [illegible] et mittatur cum [illegible] desiccetur et ponatur et [illegible] visus [illegible] et confortat cum [illegible] aqua dulci et accipiat [illegible] Confectio collirii [illegible] conservans sanitatem oculi et confortativum. Recipe antimonii ʒ vi marchasite ʒ iiii clamine ʒ ii [illegible] ʒ ii margarite [illegible] an ʒ s. [illegible] ʒ s. [illegible] et alia [illegible] thutie ʒ iiii. Sequitur confectio viridis

Confectio viridis qua ponatur [illegible] conservans sanitatem confortativus visum. Recipe tartie an ʒ iii [illegible] ʒ iii [illegible] ʒ iii camphore dainic [illegible] et ponatur aliud conservans oculum confortativus visum [illegible] lacrimas antimonii. Recipe [illegible] vel [illegible] in aqua pluvie per xxi dies margarite ʒ viii thutie [illegible] ʒ xii caphore margarite ʒ ii [illegible] dainic i. clamine ʒ xii camphore dainic

ii. ce. sedig [illegible] folii an ʒ i. [illegible] thutia antimonii et marchasite i. margarita cum aqua per iii dies ita quod [illegible] aqua et desiccatur et adiungitur cum reliquie medicine et ponatur. Confectio collirii conservans sanitatem oculi. Recipe folii sedig ix partes thutie partes tres clamine auri partem unam [illegible] post [illegible] collirii fiat de lapide [illegible] conservans sanitatem et [illegible] madefiant [illegible] viridis [illegible]

Recipe thutie clamine (Viridis recipe) marchasite an ʒ ii marg. [illegible] folii [illegible] an ʒ i. caphore dainic ii [illegible] dainic i. [illegible] et alcofollos [illegible] die septimo [illegible] coloris et est [illegible] subtilitat [illegible] (Rubrica [illegible] emigranea [illegible] dolor)

Quia [illegible] emigranea [illegible] dolore [illegible] valde per [illegible] et forte erit debilitate [illegible] et forte erit [illegible] et [illegible] infirmitatis erit dolor capitis et [illegible] quasi [illegible] et forte [illegible] capud vaporibus et [illegible] infirmitate [illegible] aliquis [illegible] capud suum et quod [illegible] capitis et [illegible] ista infirmitas emigranea. Emigranea est [illegible] in medio capitis et forte erit [illegible] et forte [illegible] et forte [illegible] dolorem et [illegible] sanitatem [illegible] que [illegible] in medio capitis in [illegible] ista infirmitas [illegible] vaporis qui [illegible] ad capud. Et si erit [illegible] aut [illegible] aut [illegible] et illi quibus accidit ista infirmitas [illegible] sentiunt dolorem in [illegible] temporis et quod [illegible] non sustinet quod manus tangat [illegible]. Sigt [illegible] quod infirmitas [illegible] de infirmitatibus [illegible] et quod [illegible] est sine dolore.

et alii motus in compunctio erit et signum
eius est extensio doloris ad radicem oculorum
et singultus declinatur nisi est vigilia
et via vaporum vel humorum ad caput est
a ventre a [illegible] a debilibus sunt. Signum
[illegible] in ventre est repletio et extensio
signum quod ascendit in arteriis [illegible] ipsis
motus et forte expellunt [illegible]
de compunctione sed cerebri et inclinatio dolor
qui est magis ad exteriora et signum est
extensio doloris qui in [illegible]
sequitur acuitate humorum et vaporum et qui
fiunt cum percussione sequitur [illegible] acutum
et qui [illegible] si fiunt cum gravamine
et illa cum percussione sequitur ventositate
inflativa subtili et si fiunt cum [illegible]
[illegible] in [illegible] cerebri et si [illegible]
[illegible] humor alius [illegible] cum vigiliis cum febre
et febricitat [illegible] in [illegible] quae
[illegible] vigilias [illegible] acutum. Curatio
[illegible] humore superfluus fiat
et [illegible]
[illegible] est supinus erit calor et
habebit [illegible] in capite calorem
vehementem et siccitatem in cartilagine
nasi et vigilias sine gravamine in capite
et facies [illegible] et [illegible] lingua
et [illegible] et frequentia pulsus et quae
[illegible] de regimine [illegible]
[illegible] pueros cum calore
[illegible] et rubedine in facie et [illegible]
[illegible] et [illegible] corporis et [illegible]
et aetate et magnitudine pulsus [illegible]
[illegible] habebit [illegible]
positus in extasi i. extra [illegible]
et gravamine sine [illegible] sudoris [illegible]
et sine [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et aetate [illegible] amentia [illegible]
habebit vigilias [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] doloris [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
capitis [illegible] et tinnitus manibus et
[illegible] vigiliis [illegible] et [illegible]
[illegible] illud autem quod est vehemens
[illegible] erit vehemens et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] illud autem quod erit

cum [illegible] altius [illegible] mitigabit
cum mitigatione illius [illegible] et [illegible]
[illegible] illud autem quod erit [illegible]
[illegible] et [illegible] vigiliam [illegible]
et [illegible] purgare [illegible] superius si
fiunt humor [illegible] cephalicam et
laxa [illegible] ad [illegible] et tamarindos cassia
fistula et [illegible] et si [illegible] colericos
laxa cum [illegible] et [illegible] et si
fiunt humor [illegible] et [illegible] cum [illegible]
[illegible] deinde attende ad [illegible]
vigilias [illegible] cum [illegible] et ad [illegible]
extremitates et si [illegible] vehemens calor
et dolor et tempora [illegible] frigida
[illegible] si [illegible] fiunt [illegible]
calefacientibus et [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible]
et [illegible] in [illegible] et liga extremitates et
frica eas quod utilis est ad extrahendum
vapores [illegible] et si vigiliae fiunt
in [illegible] capitis minime [illegible]
et [illegible] nasi et fiunt [illegible] pone ve
[illegible] et [illegible] colli et capitis et prohibe
ei longas vigilias quod destruit digestionem
et [illegible] vapores mali ad caput et
faciunt vigilias et prohibe ei longas dormi
tiones quod facit [illegible] digestione et multi [illegible]
facit vigilias et subtilia [illegible]
[illegible] ad [illegible] dicta et prohibe ei omnes
res quae [illegible] pone circu
[illegible] prohibe [illegible] et [illegible] et
si dolor fiunt vehementes et [illegible]
nihil utilius quam [illegible] et [illegible]
et tempora cum rebus [illegible]
cum aqua [illegible] et [illegible]
[illegible] quod [illegible] vigiliam [illegible] est
[illegible] et [illegible] per [illegible]
quod mitigat vigilias et hoc est quod si [illegible]
[illegible] purgationem [illegible]
[illegible] et si fiunt cum vigiliis [illegible]
[illegible] cum [illegible] extremitatum
et pone corpus in aqua tepida et si fiunt
vigiliae ex [illegible] cum [illegible]
humoris [illegible] cum [illegible] papaveris
[illegible] sal [illegible]
[illegible] cum [illegible] et [illegible]

et distillet caput cum aqua corporis coctio
nectoris et rugitu ex calore Recipe sandali
ʒ iii rosarum ʒ i memithe ʒ ii radicis mandrag
ore [illegible] nenufar ʒ iii [illegible] ʒ ii opii
ʒ s seminis lactuce ʒ ii pistentur cum aqua rosarum
et aqua [illegible] Alia confectio solis Recipe rosarum
[illegible] [illegible] et [illegible] misceantur cum
aceto vini et oleo rosarum et ungantur confectio
[illegible] pistentur cum aceto
vini et [illegible] cum eo [illegible] et [illegible]
gargarisma in quo bulliantur rose violis
nenufar et maiorana [illegible] est Ad
[illegible] et [illegible] [illegible] mirme
[illegible] fiat cum oleo violis et si non cessaverit
rugitus cum istis rebus et dolor fuerit in
capite fortis da ei maturationem aq aloes
Aliud confectio est Recipe aqua [illegible] et bulliat
lib. i et ponatur super eam de aloe bono
ʒ i et ponatur in vase vitreo in sole pallidis diebus
et detur ei ʒ i et aut ii [illegible] constitute
virtutis et si [illegible] fuerit glossos da ei [illegible]
[illegible] Sequitur [illegible]
Cum melle et [illegible] est utile est et
da ei de maturatione aloes [illegible] confectio
est [illegible] Recipe [illegible] [illegible] nigrorum [illegible]
et [illegible] radicis apii feniculi radicis [illegible]
liquiritie ana ʒ xi [illegible] ʒ v [illegible]
ʒ ii passularum [illegible] ʒ xxx [illegible] coquantur
cum v lib. aque usque remaneat lib. i et
[illegible] et ponatur super eas aloe boni
ʒ i [illegible] [illegible] etate [illegible] de aloe
[illegible] [illegible] rugitus fuerit antiquus et
[illegible] cum [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] temporis et si fuerit
[illegible] grossa de [illegible]
aceto vini et oleo rosarum et unge cum eo caput
et [illegible] [illegible] maiorana [illegible]
est et si fuerit calor superans [illegible]
[illegible] et [illegible] pastinaca et psillio et aqua
[illegible] et si fuerit rugitus [illegible]
caput et pone ventosas in [illegible] capitis
et [illegible] et sanguisugas super timpora [illegible]
[illegible] rugitum [illegible]
in aqua [illegible] Et si antiquus fuerit rugitus
[illegible] [illegible] arteriarum temporum et
[illegible] super [illegible] capitis et [illegible]
[illegible] [illegible] Confectio [illegible]

cum antiquum pista [illegible] cum aceto et
unge frontem et timpora [illegible]
rugitum [illegible] est ligare caput cum [illegible]
[illegible] venas et arterias et [illegible]
[illegible] caput Confectio [illegible]
[illegible] Recipe [illegible] et [illegible]
[illegible] et pistentur cum aqua et
aceto et [illegible] cum eo timpora et [illegible]
[illegible] rugitum [illegible] optima cum [illegible]
[illegible] et [illegible] post purgationem et
[illegible] capitis [illegible]
grossis quousque [illegible]
[illegible] antiquum et [illegible]
ligetur super caput [illegible]
[illegible] antiquos [illegible] est et [illegible]
[illegible] et quia [illegible] Zarrit
Confectio zarrit vel [illegible]
[illegible] Recipe [illegible] ʒ s [illegible]
[illegible] [illegible] ʒ i aloes
[illegible] [illegible] pistentur cum aqua
maiorane [illegible] et si fuerit [illegible]
[illegible] et fuerit rugitus [illegible]
in [illegible] est [illegible]
[illegible] et fuerit [illegible]
[illegible] est utile [illegible] zarrit
[illegible] Recipe apii [illegible]
ana ʒ i [illegible] et pistentur
et fiat zarrit [illegible] diebus et [illegible]
[illegible] cum lacte [illegible] in [illegible] oleo
[illegible] Confectio zarrit utile rugitum [illegible]
et [illegible] et [illegible] et [illegible]
Recipe [illegible] [illegible] ana
ʒ i apii ʒ i [illegible] et pistentur cum lacte
[illegible] et oleo [illegible] et [illegible]
[illegible] rugitum [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] et quid [illegible]
[illegible] et [illegible]
non [illegible] et hec est quod forte [illegible]
[illegible] fortis et [illegible] non [illegible]
[illegible] indiget [illegible]
forte vel forte fuerit [illegible] vehementes [illegible]
et indiget [illegible] subtiles et [illegible]
cum mediis fortibus et [illegible] quid fuerit
infirmitas [illegible] et [illegible]
facit te [illegible] et cognoscere infirmitates
cognitio [illegible] infirmitatum difficilis est
[illegible] est medice cognoscere
infirmitates [illegible] vel [illegible]
[illegible] te de infirmitatibus [illegible]

cuiusquam [illegible] p[ost] deinde de mea utili. Capitulum xxxv
[de] incisione arteriarum [et] temporibus et cauterizatione
Sciatis quod dolores emigranee et vertigines
et soda medicantur [illegible] talibus [illegible]
summa diuersis modis et eciam calidum [illegible]
accidit et calor cum apparet in musculis
qui sunt in temporibus vel fronte [illegible] predictos
[illegible] et forte apparet modo albedo cum
modica eleuatione [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et investiga
arterias cum digitis [illegible] post calefactionem
loci [illegible] et [illegible] [illegible]
colli et [illegible] cum ligatura usque appareat
arteria et [illegible] signa eam cum incausto de
inde [illegible] cutem usque [illegible] cum duobus digitis
manus sinistre. Deinde finde eam cum forpice
[illegible] et [illegible] cutis [illegible]
Deinde [illegible] venam arteriam [illegible] cum
[illegible] usque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
cauteriza eam et si fuerit arteria subtilis
intromitte sub ea lanceolam et scinde eam
[illegible] et si volueris scinde eam cum [illegible] forpicem
[illegible] et [illegible] [illegible]
et [illegible] quod si [illegible] et [illegible] cum [illegible]
[illegible] vene [illegible] subtiliter [illegible] [illegible]
[illegible] et ligare eam et si arteria fuerit magna
[illegible] mitte filum lini vel serici in acu. Deinde
[illegible] de vena [illegible] [illegible] et minue
eam [illegible] [illegible] sufficientiam. Deinde liga
venam in duobus locis et corrupta vena
scinde [illegible] duo ligamenta statim vel
[illegible] si volueris [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] qui cauterisant venas [illegible]
cauteriis [illegible] et si [illegible] [illegible] fit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] usque ad [illegible]
[illegible] vena et medietate loci [illegible] usque
[illegible] Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
locum [illegible] [illegible] solo et pone super eam
[illegible] et liga eam et si indiguerit [illegible]
mea [illegible] scindens sanguinem
[illegible] mea [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et
[illegible] loci medicari cum medicinis
[illegible] [illegible] [illegible] et cum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
applicando et [illegible] [illegible] et aliis. Capitulum
xxxvi de [illegible] [illegible] in materiis descendentibus
ad oculum

Materie autem que descendunt ad oculum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] curantur [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] venas que sunt in ca-
pite et cauterizatione [illegible] et signum illarum est
rubedo faciei et [illegible] et calor frontis et re-
[illegible] venarum que sunt in capite [illegible]
[illegible] que descendunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] infusa
[illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible]
ille qui infundit et [illegible] infundens. Si
[illegible] fuerit infusa [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] illius qui infundit [illegible] eius ad
infusionem. Alia [illegible] [illegible] [illegible] fortasse [illegible]
usque [illegible] [illegible] illud quod infundit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] que [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] ledente. Deinde [illegible] [illegible]
an causa infusionis modice [illegible]
in capite solo aut in toto corpore et si fuerit
in capite solo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et si fuerit causa infusionis [illegible] [illegible]
corporis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deinde
laxa [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quibus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] oculus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] ad inferiora et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] doloribus [illegible]
et [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible]
Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] optalmie antique
[illegible] [illegible] [illegible] et minue venam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et aqua
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et si [illegible] fuerit [illegible] et [illegible] colore [illegible]
albo [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
fronte cum isto unguento [illegible] [illegible] [illegible]

sulphuris [illegible] cum parte i. sal armoniaci partes
ii miscantur cum aqua et ungatur frons [illegible]
[illegible] triaca et his similibus fac ad unum stipticum et unge
frontem quia utile est cataractis et sic quod [illegible]
[illegible] in matris descendentibus
[illegible] plurimis [illegible] partes ii aca-
cie partes i. [illegible] plurimis [illegible] partes [illegible]
[illegible] partes [illegible] ad albu-
ginem quia utile est [illegible] galla [illegible]
[illegible] frons. Item [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]

c. xxviii de virtute medicinarum simplicium

Oportet te si volueris curare aliquam infirmitatem [illegible] actionis [illegible] ut [illegible] virtutem medicine illius per quam curabis illam infirmitatem et hoc est quod medicus qui non [illegible] aliquam infirmitatem quam vult curare et [illegible] per quam intendit [illegible] medicatione [illegible] infirmitatis et [illegible] virtutem [illegible] medicine simplicis et [illegible] et [illegible] [illegible] medicina quod est medicatum et [illegible] et [illegible] infirmitate [illegible] virtute medicine. Item curabis infirmitatem [illegible] et [illegible] non [illegible] [illegible] status [illegible] et hoc est quod fuit [illegible] et mutat [illegible] talia infirmitate et [illegible] infirmitatis [illegible] partes complexionis [illegible] [illegible] per vias [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] medicina [illegible] cogitationum [illegible] [illegible] ad te [illegible] medicine [illegible] infirmitate [illegible] est [illegible] et melius et [illegible] [illegible] est [illegible] medicine que [illegible] post [illegible] [illegible] meas [illegible] in [illegible] iste liber [illegible] **Capitulum [illegible]**

Antimonium frigidum est et siccum desiccat et stringit et confortat [illegible] et confortat pilos palpebrarum et facit [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] acutus [illegible] [illegible] Alcanna [illegible] et dissolvit [illegible] palpebrarum et scabiem [illegible] palpebrarum [illegible] subtilis dissolutiva et [illegible] et plus dissolvens [illegible] in oculo. Attramentum aut vitriolum [illegible] et mordicat [illegible] mordicativa [illegible] [illegible] fit attramentum [illegible] dissolvit et [illegible] et [illegible] [illegible] dissolutiva aque descendentis in oculo et [illegible] oleum lilii ambra est [illegible] [illegible] et distillatur in oculo dissolvit [illegible] coagulativa et [illegible] et causa [illegible] opilativa [illegible] est in [illegible] [illegible] et facit [illegible] pilos palpebrarum et [illegible]

Incipit capitulum littere B

Borax [illegible] [illegible] in oculo [illegible] sal [illegible] est [illegible] et [illegible] albedinem antiquam [illegible] in [illegible] Battitura ferri aut [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] pessimum [illegible] Battitura eris [illegible] [illegible] facit [illegible] battitura [illegible] metalli [illegible] et medicina [illegible] et battitura [illegible] [illegible] eris [illegible] battitura eris. Balaustia [illegible] [illegible] [illegible] balsamum [illegible] dissolutivum aque descendentis in oculo. Bolus armenus [illegible] et est utilis [illegible] [illegible] aqua [illegible] et [illegible] [illegible]

naturam de oculo | Bolus armenus plus omni
tingit quam ruinagium propter virtutem conglu-
tinativam viscosam que est in eo. Bolus
armenus desiccat valde. Bethica est etiam
in virtute. Sequitur capitulum littere C

Cerusa est opilativa conglutinativa desiccativa
in quarto gradu quando albosollatur cum succo
perficit per aquam et obscuritati visus ex
humoribus grossis et curat cilia pilorum
pilorum et capit ... | Cornulla
frigida et sicca desiccativa vehementi et est restric-
tiva restrictionis confortat oculum et retundit lac-
rimas. | Castoreum calidum et siccum maturativum
est utile velamini quod est super corneam
talis fuerit causa. | Collo quintida frigida in tertio
in tertio gradu valet per aquam | Chadianus combusta quando
fuerit commixta cum melle perficit obscuritati
visus et per aquam. Chelidonia quando floret
et accipitur de lacte eius albosollatur a deo
abstergit obscuritatem oculi et quando miscetur
in aceto circulat vetustas virtutibus
monium subtile calidum in tertio facit mundificativam
tebrorum oculis visus | Cinnus ovorum calidum et ex-
siccat in tribus | Cyperus calidus in tertio restrictivus
frigida et sicca maturative confortativus dissolutivus
Cassaligna calida et sicca in tertio subtilis acuta est
in eo restrictiva et in isto dissolvit superflui-
tates grossas et acuit visum et confortat
in ista | Cornu vipere quando mollitur cum
melle et albosollatur cum eo acuit visum
valde. Cancer marinus abstergit et de-
siccat et ... vestigia stabilia et
ungula in oculo et ... et
mollificat ea. | Ceta maturativa temperata
et est in ea corpus acutum et dissolutivum
perficit ... | Cothilia et
torche quando fiunt combusta ungule cum ...
... pilorum superfluorum post depilacionem
prohibet eorum pullulacionem et est valde desic-
cativa forte. Calamar est forme operationis
quam atramentum | Calamie est valde restricti-
va vehementi ... desiccativum carnes
superfluas | Calaminaris restrictivum et subtile et
si fuerit combustum tunc ... subtilitas eius
et minuitur mordicatio eius et corrigit ... eorum
confortativum oculum et desiccat lacrimas

et prohibet ... et ... albedinem de oculo.
Cortices malorum granatorum acetosorum frigida et sicca de-
sunt frigida et sicca et sunt restrictive si sumuntur
et perficiunt operationibus ... | Cimina
desiccativa restrictiva abstersiva et temperati caloris
et frigiditatis et si fuerit combusta et ablutis desiccat
sine mordicatione perficit ulcera que sunt in oculo
et implet ulcera profunda | Cartamus subtile
dissolutivum et abstergit vestigia cornee. Cor-
nu combustum frigidum et siccum opilativum et est ... abstersivum.
| Coriandrum calidum et siccum in tertio acuit visum et producit ... | Cuminum calidum ... facit de ... la-
mas ... eo loca pilorum
... prohibet pullulacionem.
Camphora frigida et sicca in tertio mitigans
sanguinem et calorem. Chazetus ... testea ollarum
... restrictiva desiccativa abstersiva confortativa.

Dentes ... est dissolutivum. Capitulum littere D

Dyapatidum ... utile cum ...
... et sanat clavos et ...
est calidum acutum abstergit humiditates grossas
vehementer ... et dissolvit ... et perficit
fistulis lacrimalibus. Dragagantum opilativum con-
glutinativum mitigativum acuitatis et mordicationis.

Ebenus calidus abstersivus subtiliativus. Capitulum littere E
et abstergit obscuritatem visus et panni
pupille et ulcera antiqua oculi. Euforbium combus-
tum subtile ... quod desiccatur ... modo
| Ebur albetum calidum et siccum ... albedinem de
oculo quando ablutum est et perficit ungulae et ...
carnes superfluas. Eubulina frigida et sicca modica
... et ... perficit operationibus pal-
pebrarum quando ... Capitulum littere F

Fel ... calidum et dissolutivum
desiccativum et quando fit ... et
... perficit dilatationem acuitam
in pupilla ... calidum in tertio
siccum in primo dissolutivum ...
et bonum ... dissolutivum ...
et ... et ... et abstergit
visum. ... acuit oculum et perficit
... palpebrarum et fluxum lacrime et ...
... calidum in tertio siccum in primo quando albosollatur
cum eo abstergit et perficit per aquam de oculo
... Romana ...
... frigida et sicca restrin-
git ... laxata et ... est utilis

humiditati confecta c. et s. acuit visum resiccat aqua que est in oculo *C. littera O*

O[lib]ermum est dissolutiuum in leuificatiuum
et utile contra impurias aeris in oculo cum
attrib. f. s. opilat conglutinat. Sem. eius
dissolutiuum abstersiuum et subtile. Balla f.
in iii. s. in ii. expellit fluxum et restringit
palpebrarum laxitatis debiles et repellit omnibus
infirmitatibus fluctibus et hec ex combustum
est cera magis constrictiuum. Cariofili c. 2
s. in iii. soluit humores grossos et acuit visum
confortatiuum oculi *Capitulum littere H*

H[ypoquistidos] restrictiua primo in fine humiditati
confortatiua oculi et est media inter c. et fri.
Hyacinthus est maturatiuum restrictiuum. Harig [...]
spina al. fri restrictiua et prohibet fluxum ad
oculum qui iungitur circa frontem. Halkekengi
est f. s. in iii. est abstersiuum cum acuitati visus
et abstergit albedinem. Hugnegie et f. s. in iii. sub-
tile succus eius abstergit grossitiem sanguinis *C. l. I*

I[usquiamus] f. s. in iii. in stupefactiuum quod
replet cum eo aqua velamenta prohibet
dissoluitur corpus fessus. Iesminum dissolutiuum
bonum optalmie et quidam reddit in oculo
sicud plumbis et silica. Iaddi f. in ii. s. in ii.
et vera calliditatis et acuitatis abstergit obscu-
ritatem visus et acuit eum quod succus eius fuit
commixtus cum melle et alcofollatur cum eo et
fit formatio et ei similis in virtute. Iecur
elevale c. s. abstersiuum vestigia cornee dis-
solutum aque descendentis in oculo *C. littere L*

L[ycium] melius est Indicum et
licium compositum ex duabus virtutibus cum
virtute et vsq. restringit et siccat c. s. in [...]
2 et tempati valoris c. i. est media restrictiua
abstergit et subtiliat grossitiem cataracte propter ea
le et confortat visum et abstergit obscuritate
lens f. s. confortatiue oculi. Lac refrigera-
tiuum est in eo abstersio propter acuitate que est
de eo lac. Lac tres substancias caseitatis butu-
ritatis et aquositatis melius est hec lac eius
quod subtile est medium et prohibet lac asininum
Leyberg f. s. in i. est in eo restrictiua con-
fortat et stringit distillationem saniei et apperit
apparatum laxatum et est quidam amilus contra
pessimis Lapis rotte f. c. meo abstersio
erudicat albedinem de oculo et confortat eum.
Laudanum c. c. et s. i. restrictiuum subtile le-
nitiuum omni potenciorum et mundat humiditates
pessimas confortat et restringit *Capitulum littere M*

M[yrrha] f. s. vehement desiccatiua
confortat oculi opilationem stringit lapides et
prohibet fluxum descendentem quod iungitur cum castor
eius cum cinubrio temperate est acuitatis
restrictiuum et c. meo virtutem eius quie dissoluit
Mel c. et s. i. in abstersiuum valde propter aer
et abstersiuitatis radice eius combustum acuitate
subtile propter laxacionem fit ex virtute sua
ad mundificandos vicoreos cantharides. Margarita f. s. in
et corticibus siccat stipticitatis et stringit du-
one et sua valles viginti et polit. Amuri-
te f. s. desiccat et confortat oculum purificat sanitate
Mezima c. i. s. i. in ii. virtute abstersiua
visus et acuit eum et subtiliat vestigium et
albedinem que sunt in cornea Minium c.
confortat in ii. confortat membra et
illuos debiles et prohibet medias admittere
Meconium amarifissita confortans dissoluens
apparatum et purgat coagulatum et congregatum ex
flaucis sanitate et sic lapis malendini
Mirra c. d. et s. abstergit vestigium de oculis
et dissoluit vestigium acinis in cornea
et nota Malorana c. s. in ii. in subtile
dissoluit vtile vetositatem acuitatem in capite.
Manita est in eo restrictiuum et refrigerat
frictam temperata et confortat oculum et prohibet
apparatum cum dato in palpebris et lacrimas
Memitheg c. in ii. abstersiuum humiditatis
de oculis pediculis generatis in palpebris qui
liniuntur eo *Capitulum littere N*

N[ux] muscata c. subtil est eius aqua nas-
tuiciis combustum capitum purgat capitis
grosso velusio docium et est utile scabi-
sem et virtute desiccationis dissolutiua et
in cinere clauat eradicat albedinem *Capitulum littere O*

O[pium] f. s. i. in iii. prohibet mas[...]
et mitigat dolorem. Oua calingo amorum
infirmitate et temperate confortat et opilat mi-
tigat opilationem mordicatiuum acuitatem in oculo
et intellectum corpus qui ligatur super oculum prohibet
ius fluctus et quando capiti. Opoponac
e subtile et mundificatiuum et remouet vestigia
que sunt in oculo et albedinem et obscuritatem visus
acuit et abluit grosso et pelagine
dissoluit et gedine constrictiua c. s.

confert attractioni pruritus et confert ocelis
de ventositate flatus et quod quando confert
preclaritati visus acuti ex ... dicitur
Piper longum et ... medicatum. Capitulum littere P

Pinguedo ... confert exacuit subtilitate
quoribus viscosis ... reparat et pellit
pullulationem pilorum palpebrarum et destruit
aque de oculo ... sub ... de ...
stricturam et est indesiccatium plenum que
... incolo quod ... folys eius
... aqua et mundificat albuginem et ob
... sanitatem et eradicat ... et ...
pilos pruritum f. s. in in constrictum et ...
medium et ... et confert apostemata ca-
lis et ... c. ... quod ... co
... desiccatis ... humores
fluctus quod ... nigra
s. in in dissolvit ... et ... lac-
rimas et obscuritatem ... piper
... piper longum et magis ... Capitulum littere R

Radix coralli f. s. desiccatum
Restrictum in ... lacrimarum ... c. s.
in ... dissolutum ... compressum
et quod miscetur cum melle confert obscuritati
visus et ... cum ... descendentem
de oculo. Rose ... desiccat et ...
confortat ... humores fluctus cum
... confert ... absterget
albuginem oculi et asperitatem palpebrarum. Capitulum littere S

Sarcocolla c. et s. desiccativa et ...
modica dissolvit ... mordicatione
mundat ulcera oculi et dissolvit reliquias
optalmie et facit crescere carnem ...
et ... ... i. ... et
... oculorum. Sterci lacerte absterget
albuginem ... Semen lactuce f. s. stupe-
factivum quod ... confert ...
et ... fluxum. Sterci muris c. mundifi-
cativum ... et pilos palpebrarum ...
humores fluctus facit crescere. Sanguis ...
... facit carnem crescere in
vulneribus et confortat oculum. Sanguis co-
lumbarum dissolvit cicatrices ... acuitatem in
oculo ... Sanguis ... cum
melle confert ... descendentem in oculo

Stercus ... est abstersivum mundificativum
absterget albuginem ... Squama eris ...
est mea ... absterget vestigia
... Squama ... acuta desicca-
tiva in ... absterget et dissolvit et eradicat
vestigia albuginis oculi. Spica nardi c. et s.
... subtilis est ... et ...
... fluxum in ... et desiccat. Sanguis draconis
c. s. et ... confert ...
Sebestena c. s. dissolutiva ...
... Sebestena f. s. desiccativum ...
... confert asperitati palpebrarum
quod fluit cum ... et ... superfluitates
... et ulceribus et confert elevationi
... oculi ... sanies et
... et ... sanitatem eius. Sal
c. abstersivum ... desiccativum
Sal armoniacum est subtilius et fortius
... absterget albedinem de oculo. Capitulum littere T

Tutia desiccat sine mor-
dicatione et confert ulceribus et ...
et fluxum ... in modo et abluta confert
sanitatem oculi. Tutia ...
c. desiccativa sine mordicatione confert
ulceribus ... et aliis ulceribus ...
... Tutia ... est fortior ...
... q. i. ... ...
... fluxum et desiccat lacrimas. Thus
c. in ... s. in ... et est ... constrictivus
et dissolvit ... grossam ... ulceribus
oculi et absterget ea et ... ulcera ...
... et sigillat ea et emundat faciem
pupille. Capitulum littere V

Ubar f. desiccat ... acuitatem et ...
... removet albedinem ... acuitatis
... palpebris ... et ...
... confortativum oculi restrictivum
... c. s. in ... et vetus ... confortat
oculum et ... dissolvit. Capitulum littere X

Xylo ... i. ... desiccat ...
... palpebrarum et desiccat lac-
rimas ... i. album restrictivum ... Capitulum littere Z

Zinziber c. s. dissolutivum humorum ...
... et confortativum debilitatis
visus et abstersivum obscuritatis. Zarnec
i. auripigmentum ... removet vestigia
... ex ... Zurac
... c. s. ... dissolutivum diminuit car-
nes superfluas et eradicat albuginem quod

miscetur cum modico zuccaro et temperate abst-
ersiua dissoluta prestat album subtili zuccaro
clarificato et fortior cum operatione abstergit albe-
dinem zarub et acutum abstersiuum vesti-
giorum carnee

Constantinus de virtutibus herbarum

Cogitanti michi de simplicium
medicinarum virtutibus certis que
eidem operantur notitiam in vnum
colligere visum est in quantum medicis
medicinas naturas voluntati contrariantes
temporum etatum aut regionum et
similium certo proficua ostenderet adeo quod
vna medicina quocumque tempore uel climate
medici valeant et facile inueniret equi-
pollens oriens suppleret leges
cum medicaminibus galieni ita
hec inueni scriptorum errore
et viciatum ut potius auctore qua
correctore indiget Accessit ad hoc
pacis laudanda exigentia
me in omnibus redigere quibus satis-
facies non fragiles sed steriles scrip-
sed fortes et sed
bustas faciens sicut domino iuuante
auxilio quare aggredior librum de vir-
tutibus simplicium medicinarum virtutes
medicine in potentia Ipsa medicina
accepta in corpore corporis immutat. Quam
uel exposita quam corpori simplicitate
est ipsa nomine complexionis Secundum
vocabulum alterius spatium
non operationis suscepit nomen Sunt autem
complexiones nouem vna equalis et
octo inequales Inequalium autem sunt sim-
plices sed calida sicca frigida et humida
humida et sicca frigida et humida virtutes
non sunt hec attractiua laxatiua et similia
Operationes non sunt item quamuis nocte sepius
clarificate visu et similia Simplicium ita-
que colligenda sunt nota et simplicium
medicinarum que in eadem complexione
conueniunt opponi tamen calidis et in
de quo dubitatur facilius moribus legi-
tur ostendat hec itaque opusculum librum
virtutum herbarum intitulari quia in eo
simplicium medicinarum virtutes secundum
gradus antiquorum ad calorem concurrentes
et ad vnguentum complicari hec tamen
regula quod medicine atque secundum proprie-
tate sunt frequenter immutatur et variantur
vt in vno preceptum et introducere hunc
librum quo per eius neophitos introdu-
cendos ad eius commodum separauit Sed
quod hunc librum virtutum non solum breui
sermonis vsus quem paulo ante scripsi
vt est viatico passionalis et
pluribus aliis libris non modicam
preterea utilitatem habes itaque in
proemio plibatum ad cetera accedens
et primo de proprietatibus temperamentalibus De calidis
in primo gradu de calidis in 2° gradu
de calidis in 3° gradu de calidis in
4to gradu De frigidis in 3° gradu de
frigidis in 4to De siccis in primo gradu
De siccis in 2° gradu De siccis in
3° gradu de siccis in 4to gradu
De humidis in primo gradu de humidis in
2° gradu de humidis in 3° De attrac-
tiuis De laxatiuis De constrictiuis
De indurantibus De mollificatiuis
De maturatiuis De opilatiuis De
appetitiuis De indigestionibus de gene-
rantibus bonam carnem in mulieribus
De corrosiuis De vrinalibus De vla-
tibus De acatzantibus De conglutina-
tiuis De attenuatiuis De incisiuis
De clarificatiuis De diaforeticis De
repercussiuis De obdormitiuis De
mordicatiuis De confortatiuis De re-
pugnatiuis venenis De mitigatiuis
caloris De mitigatiuis corporis
De aperientibus ora venarum De lenien-
tibus De prouocantibus sompnum De
clarificatiuis visus De necantibus
lumbricos et vermes De mundificantibus
pectus De generantibus lac De confortan-
tibus cogitum De auferentibus libidinem
De dimouentibus De frangentibus lapidem
De purgantibus intestina De cibis
cito digerentibus De cibis qui tarde
digeruntur De cibis generantibus bo-
nos humores De cibis generantibus
malos humores De cibis qui facile

corrumpunt in stomacho. De hiis que facile
corrumpunt in stomacho. De confortantibus cito
De confortantibus tarde. De reddentibus
bonum stomachum. De reddentibus malum stomachum.
De inflantibus. De aufferentibus ventositatem.
De parum nutrientibus. De multum
nutrientibus. De multum impinguantibus.

Pretere dicunt Arabes quod nullius
quantitatis habent complexionem in
quibus sunt calidi tamen siccitatis frigiditatis humiditatis
ut inveniuntur dominium ut aurum pa-
ris cathimia aurea capillus veneris
radix lilii cassiafistula manna

Calida in primo gradu sunt que habent
quantitatem caliditatis et in se habent partes
concedit caliditatis et excessus equetur com-
plexionis et dicunt calida in primo gradu
quorumdam sensum in mutatione ad e-
at que sunt in secundo gradu quorum quidem
non in mutatione sensus ledit sed non
destruit et illa sunt in tertio gradu
quorum sensus destruitur et sunt in
quarto gradu. In primo ergo gradu sunt
herbe calide absinthium borago fumus
terre camomilla sticados altea eu-
patorium tribulus coriandrum cuscute
dzinum spica nardi celtica. De se-
minibus semen altee feniculi sesami
coriandri lini atriplicis dzimi
cuscute. De floribus flos narcisi
lilii rosa camomille enule. De ra-
dicibus ireos utriusque aristologie
agarici. De lignis sive de floribus
folia lauri et gariophile. De fruc-
tibus amigdale dulces mora ma-
tura immature olive mature ficus mix cas-
tanea carica nuces avellana cap-
pari lentisca cortex pomi citrini
amis cucube cardamomum rusci orobi ligna
et succis laudanum de gummis
sepia De venenis nitrum De animalibus storax
lacte porcina equina camellina
pullina hircina passerina vine
sed columbarum anceris anseris sal-
amonis piscium salsorum et ceteris &c.

Calida in secundo gradu absinthium
(?) ameos affodilli ponat
cussina centaurea catapucia
api. sisimbrium menta aneta feni-
culi alces De seminibus semen apii

Danus maratri urtice cinci semi-
na coriandri sinsebrii napi dauci
rosa ortensis De floribus flos eu-
ortensis cucumeris bulbitarum affodilli
De radicibus radix apii feniculi cap-
paris acori asari squille pastina-
ce affodilli peonie api. De lignis
seu barbaris lignum aloes xilobal-
sami ebenum gariofili cortex cinamomi ta-
marisci De frondibus citri tama-
risci sene De fructibus nuces in-
de mature amigdale amare mirabolani
mature fistici nuces pinee ficus
sicce dactilli nuces pinee De gummis
terebentina at ingrim lupulli fase-
oli sterque et gumma at De gummis
et succis aloe balsamum mel
mellitum ma thus mirra bdelium
lacca De venenis sal De superfluitatibus
sterque animalium urina muscus ambra

De herbis calidis in tertio gradu

Enula sisleos timus serpillum
calamentum camepiteos
ysopus sansucus mentastrum cala-
mentum pulegium origanum porrus
ruta domestica apium serpillum
De seminibus semen petrosilini ameos a-
nisi cardamomi cimini epitimum
porri nigelle cimini sed rute do-
mestice eruce De floribus flos palma
silvestris De radicibus radix enule
silvestris mey dictamni capparis
porri elebori utriusque hermodactili
serpentarie ciclaminis zz doronici ce-
tarie De lignis lignum cetrac
polipodium cassialignea asarabacca
gallanga piper longum cinamomum
costus De frondibus folia olearum in-
cis colloquintida anabulle De fruc-
tibus nux indica catapucia cu-
rubis agnus castus colloquintida De gummis
lolium piper longum Staphisagra De
gummis et succis ysopum citrea sera-
pinum piper navale piper gria serapin
opoponacum asa dragagantum eufor-
bium gummi galbanum cinnapei De ve-
nenis magnetes salgemma vitrum

aspaltum altimonia De mineralibus aurum
castoreum

Sequitur de herbis calidis in tertio gradu

Ruta silvestris masticum a-
rpatorium agrestis De lignis
cassia preciosa De fructibus a-
nacardi De gummis opopanacum
bacce lauri De mineralibus argentum
vivum sulphur calx sapo sal
armoniacum nitrum sal
flos eris petroleon

Sequitur de herbis frigidis in primo gradu

Rumex atriplex intiba
acetosa caulis malva sca-
riola De seminibus semen malve
plantaginis rose scariole citru-
lorum melonis et cucurbite De floribus
flos rose amigdale malorum ci-
toniorum granatorum salicis De foliis
mirti De fructibus glandes omnes
mirabalani tamarindi poma
citri oliva acerba prima coctana
pira cerusa De gummis ordeum fabe
lenticula et siccare milium gramen
mirtillum et nudum De siccis ac-
etum De mineralibus chemolea
argilla lateres argentum De carnibus
caro porcina caprina bovina lepo-
rina asinina mulina aprina
caro et extinctum et piscium recentium

De herbis frigidis in secundo gradu

Mentha pentafilon psillium
lactuca agrestis semen papiri
De seminibus semen lactuce De floribus
flos mole nenufar fabe balau-
stie De radicibus radix mali gra-
nati glosse De frondibus folia sa-
licis De fructibus galla mora
immatura sorba mespila poma
citri pisa cucumeres cucurbite melo-
nes De gummis ubi gumma simac
et gumma citoniorum De gummis dragan-
gum arabicum De mineralibus cum ossibus
cerusa lapis lazuli Sequitur

Hec sunt frigida in tertio gradu

Virga pastoris tripaxillos semper-
viva portulaca De seminibus semen
psillii papaveris albi De lignis virga
pastoris omnis sandali De fructibus
poma mandragore De gummis et siccis
caphora sanguis draconis ypoquisti-
dos De mineralibus margarite gipsum spo-
dium ferrugo et cetera Sequitur

Hec sunt in tertio gradu

Semen iusquiamii papaveris
nigri De siccis opium utrumque De
mineralibus antimonium tucia Sequitur

De siccis in primo gradu

Camomilla siccatur semper una
caulis feniculi De seminibus semen
iusquiami fenugreci De floribus flos
nasturcii croci enule camomille
De radicibus radix yreos porroze-
dwar De frondibus folia lilii De
fructibus nux indica mirabalani
kebuli beleriti emblici indi tama-
rindi ime passe castanee olive ma-
ture et acerbe avellane De gummis fa-
be siccate ordei et magis cubebe car-
damomum gumma et cantabrum
amigdalum De gummis mastix sar-
cocolla acetum acacia opium De
mineralibus bolus chemolea argilla
De carnibus caro caprina porcina
bovina ovina leporina equina
asinina camelina mulina ur-
sina leonina hircina passerina
perdicum columbarum pavonum mircum
columbarum et cetera Sequitur

Hec sunt sicca in secundo gradu

Absinthium fumus terre me-
ntastrum eupatorium amomum
affodillus panax ramus virga
pastoris centaurea pentafilon
stingi catapucia cipressus mecta-
stum sisimbrium menta anetum por-
rum coriandrum herba acetosa sca-
riola cuscute ozimum papirus
et utrumque spica De seminibus semen api-
dancii inarat porri et foli pla-

tagmis aneti i. simbri cetri
aue rose ozimi saturiole cu-
cute ciculi meconis turbi-
te croci ortensis De floribus
flos rose croci ortensis coctule
bulbi camni affodilli balau-
stie De radicibus radix api
feniculi cappari maligunati
meu acori asari aristologi
utriusque scuille affodilli acuro
glosse piome api cetaune
actid Dilicis polipodium reu
barbari ligni aloes sir xilo
balsami ebanum cinamomum ac.
sandali gariofoli cortex tyl
tamariscj De frondibus folium
salicis mirte folia alcasie
ponatrie lauri sene tamarisc
et olive coloquintidas etc. De
fructibus glandes mirabalani
cet catapucie nux muscata
mat. amigdale amare mora
in mata fistuli sorba mespi-
la citron et acetic pomi cit
coloquintidi coctana pira casta-
nee pinee De gummis bolum mi-
lum pannum liquium risi oro-
bi berbis mirtilli De gummis et
succis aloe lecium vinum mastix
thus mirra armoniac. et sagapenum
galbanum lacca balsamum mel
De venis aurates gipsum
cerusa lap. lazuli litargirum
lates antim coralli De caribus
et superfluitatibus album cand pis-
cium salsorum muscj ambre

Hec sunt sicca in tertio gradu

Lolium thimus piretrum ca-
lamentum ypericon pipelos
ypoquistidos ysopus sauina ca-
lamentum polegium origanum
ruta domestica apium squinatum
De seminibus semen petrosilini aniseos omnis urtice cardamomi
carui epitimi galla ciminj
rute domestice raphani eruce
De floribus flos sambuci squinati
De radicibus radix squinati dip-
tami cappar. elebori utriusque
hermodactili serpentarie doronici
De lignis genciana capsa v-
ga pastoris cassialigne asari
turbit galange piper longum
costum De frondibus folia ana-
bulle satte De fructibus galla
cuminum agnus cast. capparis le-
tisci De gummis bacca lauri
stafisagria simat De gummis
et succis acacia sarmoniaca a-
cetum et omnis piper sapinum
opoponac asa euforbium gum-
mi pi capsia ypoquistidos De
venis marguitides fungos spo-
gium papa sal gemma sal gemma
intum aspaltum amonia De
membris castoreum Sequitur

Hec sunt sicca in quarto gradu

Ruta agrestis nasturcium De
seminibus semen sinapis
nasturcii porri mg. De lignis
piretrum De fructibus anacardi
De gummis piper nigrum De venis
ammoniacum tucie calx sal
amoniacum metallum et ustum
flos eris sulphur vel lectum

Hec sunt frigida in primo gradu

Mercurialis borago De seminibus
semen altee pastinace a-
triplicis De floribus flos fabe De ra-
dicibus radix ?? pastinace De
lignis liquiricia De fructibus a-
migdale dulces mora mata
immature cand. pomi cit. pira ca-
mia auellis De gummis fabe in-
dis cit albim ligna aluis pix
longum De lignis gum arabicum

laudanum dragagantum bdellium de uenis
plumbum argentum litargirum argenteum de
carnibus tam porcina pecorina pul-
lina ancetum columbarum storni anserum
fasianorum coturnicum piscium recentium

Hec sunt frigida in secundo gradu

Altea psillium portulaca atri-
plex lactuca domestica lac-
tuca agrestis De floribus flos nenu-
far De fructibus nenufar De seminibus
lusomila pistacia dactili citrulla
mitis cucumeres cucurbite melones
citruli De granis faseoli asparagi
grana coctanorum Sequitur

Hec sunt frigida in tercio gradu

Semen psillii papaueris albi ce-
pars De floribus flos mole
papaueris albi De uenis argentum
uiuum De potibus nix Sequitur

Hec sunt attractiua

Attractiua uero est ex calida et
leptomia ut propter subtilitatem
facilius penetret et calore suo
attrahant siue ferrum siue lignum
intus fixum sed humores operantur
potius ponta ut ... marguates
sagapenum asa fetida maiorana
lupinus piretrum petroleum sulphur
armoniacum lolium aristologia ca-
ne diptamus tapsia cliclamen co-
putrefactionem attrahunt ut caue
pistaty omne scitur Sequitur
uiscus fructus sabina ... attrahunt

Hec sunt attractiua

Laxatiua dicuntur que uentrem
soluunt siue uomitum prouocant
corporis quedam purgant dissoluendo
et attrahendo ut scamonea que
recepta in stomacum fumositate sub-
tile et facile penetrando a se a
emittit et humores sibi similes dis-
soluens et abhominabiles reddit natura
attrahit et eos inuadit compulsa
uirtute membrorum ad stomacum et inte-
stina impedimentum sic negotiantia
humores a se eiciunt quedam
purgant cum uiscositate ut mercurial-

quedam in acumine ut euforbium
quedam cum compulsione ut mir-
rabalani quedam cum salsugine
ut semen atriplicis quedam cum dul-
cedine ut cassiafistula Secundum
quedam purgant sanguinem alia
colera alia flegma alia melen-
coliam alia aquosos humores quedam
coleram rubeam et flegma quedam flegma
et melancoliam alia coleram rubeam
et nigram Hec purgant sanguinem
cassiafistula manna succus acatalli
mercurialis malua agrestis uiola
Hec purgant coleram aloe epati-
cum aloes socotrine mirabolani
citrini absinthium capillus ueneris
reubarbarum maragmatum mole ... ue-
ter lactis cassiafistula tamarindi
Hec educunt flegma sarcocolla sa-
bucus anacardi coccus ortensis
coconidium turbit cologuintida titi-
malus stapisagria hermodactili piretrum
euforbium tapsia sal gemma Hec
eiciunt melencoliam mirabolani indi
ebuli lapis armenicus epitimum
sticados semen tamariscus cuscu-
te scamonea Hec eiciunt aquosos
humores sarcocolla euforbium coco-
nidium radix ireos agrestis succus
ebuli Hec purgant coleram rubeam et
flegma cologuintida scamonea agaricus
Hec purgant flegma et melancoliam poli-
podium utriusque ellebori pollitrica
catapucia elacterium cortex titimal-
li centaurea maior agaricus Hec
purgant coleram rubeam et nigram
mirabolani indi succus cauma-
lentis fumus terre epula semen elle-
bori nigri Sequitur

De constrictiuis

Constrictiua frigida sunt et in substancia
grossa sicut terre composito ad inuat
propter raritatem grossitudine penetrare
prohibet ut galla Et quedam
constringit per grossos humores qui gignunt

ut lub'cos et quia multu opant
nutrimentu virtute retentiua confor
tat ut simula | Sed confortatiuorum
quedam sunt proprie ad constringendum
sanguinem quedam ad constringendum
ventrem. Hec sunt que constringunt san
guinem corallus bolus terra sigillata
corabe pomo cipressi mirtus acacia
iacincti galla sumac ematites
plantago pices salix dragagantum gum
arabicum cinis tamarisci balausti
mu sciamia ypoquistidos sangwis draco
pastoris alumen tucia pentafilon
portulaca sanguis columbe sanguis hirci
stercus asini cinis cornu cervi pili
leporis usti filtrum ustum gipsum
argilla pl'umia, esca amidonum
atramentum ustum | De constringentibus
sanguinem consolidatio | Restringentia co
stringunt ventrem ut titonum comma
in... caules piri in mala ma
la cotoneorum cariot cupressi mamme
teste torrefacte coagulum leporis fac
tum lac asine amidum simula terra
usi ... glans faba semen ...
... galla ruta ab aceto rosa folia
cipressi bolus terra sigillata corallus mas
tix sumac hebes sanguinis draconis
ypoquistidos acacia balaustia spodium
fi plantago alumen litargirum
dragagantum gum arabicum | Remedium co
stringunt ponticitate sua et confortat
ut tucie ... | Sequitur

De induratiuis

Induratiua sunt que materiam
coagulant et sunt frigida nimis
et quia sic materiam indurant et sunt
frigida et sicca sunt aut consolidatiua mirtus
sempervivum portulaca lens sola
trum ... mesquamus

De mollificatiuis

Mollificatiua sunt que nec fortiter
desiccant neque fortiter calefaciunt
si enim multum calefaciant desiccant
...s ... humores ... in
durant quam mollificant ... est ea
esse talia hec enim sunt que molli
ficant camomilla bdellium galbanum
absinthium mellilotum eupatorium
storax liquida mastix ammoniacum

opoponac radix altee oleum vetus
adeps caprinus pullinus anserinus vr
sinus medulla cervina et ...

De maturatiuis

Maturatiua conducunt ad saniem que
temperata sunt aut in tanta temperanto
naturalis calor que sunt viscosa cla
... ... quam preter calor na
turalis confortatus ... materia digerit
... enim ... sit a calore
... assimilatur et sunt ... laudanum
storax ... ... butyrum v...
sicca ... radix altee semen lini fe
nugreci fermentum simul cum sale
et oleo ... ... butyrum ...
... ... sahud ...
... cum fermento pinguedo porci
farina tritici cum oleo et aqua tepida
cocta panis ... cum aqua et olo
cocta aqua tepida superfusa ... ...
tepida adeps anserinus ...
calamita

De opilatiuis

Opilatiua sunt terrestria et viscosa
et proprie grossos gignunt humo
res ut panis azimus zipule ...
facta simula ... ...
... caseus glandes pulmo collec
tus in folijs mespili sesamum

Non aperiunt attenuatiuum t...
et mundificatiuum et virtute ...
... aperiunt enim meatus opilatos at
tenuando et mundando humores visco
sos et grossos et mundificando cor
... ...
... | ... ... quedam intus aperiunt
... et extra ut ea que ... viscositate
... et acuitudine sue potestate
ut amigdale amare quedam ...
aperiunt intus per largitatem ...
... et ... ...
... ... angustiam ... potestate
... ... ad inspecta ut absinthium
| Sciendum ergo est quedam vehementer aperi
tiua esse que proprie valet ad forte
opilationem ... ut ... ...
... debiliora sunt in ... ...
... ad debilem valet opilationem ut
semen urtice | Sunt aut hec aperitiua
cappari affodilli costus genciana

3 cinamomum xilocassia camopi-
teos asarus dauci bacce lauri ysopi
camedreos anisum policaria cala-
mentum lupulus ypericon apium petro-
silini trifolium leuisticum celidonia
sticados ptisana solatrum scariola
absinthium cuscute agrimonia eupa-
torium spica ozimum cicute fumus
terre rubea xilo aloes acorus aristo-
logia rotunda polium peonia sempervi-
uum sambucus ypericon lacca capil-
ueneris nux cupressi porrus cepe
fimum cum sale et oleo orobi fistici
hermodactili croci bulbi squilla liquiricia
urtice semen yreos abrotanum scolo-
pendria amigdale amare

Mundificat medicina uel dissol-
uendo ut calamentum uel mol-
lificando ut cassiafistula malua uel
terre sterilitate siue viscositate quam
dum eam secat. Et huius corpus mundi-
ficatur eius superfluitatibus per adiec-
tionem cum qua secatur ut hic
in cetera medicinis. Et autem que
mundificat nullam potestatem habent
ut elleborus albus amigdale amare
farina ordei et fabe agaricus alu-
men nitrolum aes ustum sal armo-
niacum sal nitrum eupatorium sti-
cados fumus terre aloe epaticum aloe
citrinum rubea semen atriplicis por-
rum orobi mastix spume capparis
mirra feniculum psillium euphorbium
anetum coriandrum sapo cantarides
nigella spuma maris genciana
calamentum lac femine liquiricia pir-
petrosilinum dictamnus tapsia sta-
fisagria fel porci storax calamita
semen melonis liquiricie cassiafistula
mel vinum dulce.

Que sine mordicatione volun-
tate mundificat carnem in
vulneribus reparant ut thus aristol-
ogia orobi litargirum de rosa plum-
bum aspaltum mirra semen atriplicis
cinis tamarisci simplicia uel
aloe. Sequitur rerum aliud

Corrosiua et ulceratiua et
superfluitate et ruptiua in hoc
differunt quia corrosiua sunt
sunt calida siue non dicis et sicca
et secundum hoc subtile et potenter
super malam carnem sed ulcera-
tiua superfluitate aliquantulum uehemen-
tiora necesse est esse hec uel magis
ante ulcerant que carnem et du-
riorem sit super deam carnem rodunt
sicut aes ustum cerusa sal gemma
flos eris alumen tucia uitriola
antimonium arsenicum

Ruptiua non sunt valde ca-
lida ut calor perficit et quo-
que est sicca ut dicimus in mo-
randis carne clunique ingenio
ostendit igne qui est elemen-
talis est quia ille ignis intra
carnem non habet virtutem quod sit sub-
tilissime fore de hoc aut igne
elementalis raro dicimus non
habet virtute nisi sit grossitiei
in qua agit que est eius fo-
mentum et sua molecula igne
tenet in suis quod est quia ille
ignis super eorum ruptiua habet non
virtute et si forte non indigat
predictorum non enim dubitatur debet
posse capere hec ruptiua
aut sunt hec allium euforbium
piretrum piper nigrum calx viua
sinapis argentum uiuum sapo
cinis solidus ficus cinis tertium
ramunculi flammula

Ulceratiua superfluitate ponunt
ad rumpendum aute ut ex-
pellat superfluitas humorum sunt ut
hic sapo cantarides allium
acris radix affodilli et sepe
omnia salsa.

Cicatrizans aut que septica
sunt et sine mordicatione
desiccat que sit mordicatione
pauca desiccant sufficiunt
cicatrisacione inducere tum raro

Sunt intus apponenda. Sunt autem hec
os ustum millefolium galla alumen
balaustia sandaracha spuma ex ustus
litargirum cum ovo cerusa plumbum
ustum.
Conglutinant medicine vel sua
sua viscositate ut mundificando
do vulnera vel reparando carne
vel constringendo dissoluta labia sunt
lutorum adiungere ut gipsum folia cipressi
sarcocolla bolus aloe cortex thuris
mumia balaustia mirra sanguis
draconis litargirum aspaltum amidum
dum bolus gumma arabica specularia tegula
usta testa ovi sephiti filtrum ustum
pili leporis usti bdellium
Attenuant medicine materias et dis-
solvunt suo calore separant vias
suo calore partes rei inequales agitant
ut radix yreos ignis mel aut vini
dissolvunt fumum cum dissolutionis me-
positione sua partem apte separat hec
vero sunt que precipue operantur ad hunc
cepe affodilli affodilli abrotanum
aristologia amomum armoniacum asa feti-
da cassia fistula agaricum amom-
allium balsamum cepa ciperus dome-
sticus camepiteos citula camomilla
capparis cauche cinamomum corian-
drum calamentum bulbus cuminum
eupatorium eruca cum eius semine ci-
cubis euforbium fenum grecum fex vini
fex aceti galbanum gumma cit' gencia-
na iris ysopus sulphur mastix
metastro vitreolum nitrum semen ur-
tice xilobalsami polium pinee pro-
ma sagina pulegium petroleum cappa-
ruta sambucus 33 serapinum centau-
rea oppopanax nasturcium pix liquida
pix navalis stacados scolopendria
sisan semen lini uva passa ?g? mus-
tele storax cum zora vacce pinguedo
leonis castoreum
Incidunt medicine et dividunt humores
subtilitate sue sive calore cum
acuitate partium in minimas
partes et grossos humores dividunt hec fiunt
omnia acetosa precipue acetum quod fit
ex forti vino hec enim prima sunt
subtilitate partium et incomotiis opera-
tur aceti vel liquores acetosi sal cauet
subtilitate partium maxime intimis
operatur locis hec sunt intisima eupatorium
scilla sinapum citrum sal etiam acetum
camedreos camepiteos petroleum piper
nigrum ruta tuthia oximel capu-
la ius ciceris orobi
Que cute rarificant calida debent esse
quare cum multum nec grossa non solum
terrestria debent esse ut absinthium cepe
camomilla radix sambuci radix
cucumeris agrestis altea albotanum vetus
oleum costum vel iarinus
Opera fortiora necesse est esse talia ut
in his poros aperiant humore extenuent
profundo evaporare faciat ut farina
ordei anisum asa ruta piretrum nitrum
galbanum sal ficus siler maiorana
pissu adiantos semine urtice sagina
borrana metastrum mel cepe rafanus
bancia scrius pyronia petrosilinum abrota-
num agaricum aristologia radix affodilli
radix cucumeris agrestis
Expulsiva sunt que humores apte
preparatos expellunt sunt enim fortia ut
ut constringendo membra recuperando spe-
ut cute membra expulsiva conforta
hec sunt chimole camomilla galla
glandes mastice rasura mirabolanis
plumbum plantago mentastrum spuma ypo-
quistidos acacia cupressus
Obdormitiva que enim vi frigiditatis sua
constringendo nervos ablutionendo mal
spiritus stuporem partis inducunt ut papaver
nigrum opium mandragora jusquiamus suppo-
situs salamandra pistata de
sura lenticula acetosa spuma portu-
laca psillium
Mordicativa sunt salsuginem habent multam
super acumine alumen cum desiccant por

arse intu cataractes elleborus sicum ca-
dix cucumeris agrestis

Confortatem quorum in cerebro vel in
corde humiditates que purgant ut spie
ticados cuscute sandala olibanum mirabo-
lani fumus terre confortant etiam quia sanguinem
mundificant cordis ut aurum argentum per-
na confortat etiam quia aliqua ponticitate sunt
que ponticitate sua et grossitudine sue substantie
partes membrorum coadunant et spiritum reti-
net cum aurieulo virtute operantur ut ab-
sinthium corroborat et que vitalem spiritum
vel animalem recipiunt ut ros sa et que
virtute dignitatis sue confortat ut zima
mo ceta piper pelio sunt hec absinthium capil-
ra camphora sinapis borago mita folium cipe-
ri lo caste sandali galanga cardamomum ci-
donar pomi et folia citri cardamomum
borrago ozimum spica cucube storax
cal scariola spica folii mastix mir-
xilo aloes nux muscata macis cu-
ro fels calamus aromaticus

Quedam repugnat veneno attrahi-
ndo ipsum calore suo a membris et
et subtilitate sue substantie ut gallus galli-
nacea super posita quedam similitudine sue
substantie cum speciali veneno que quia sue simili-
venenum ad se trahit ut caro [illegible]
tiri pera quia repugnat veneno celu-
mini ypericon ciclamen euforbium sicut
caulis orobi gentiana etiam pistaci pix
liquida nasturcium ruta sal porcelli
nuces iuniperi radix asparagi et semen
cius acetum balsamum sagapenum leporis
lac asine urina puerorum [illegible] testi-
culi equini et asinini secati et bibiti
alium et diptamum etc.

Mitigant dolorem ex calore et frigida
sunt et repercussiva est desiccativa
alterant et mitigant calorem apte puncte
repellunt ut rose mel ramus salicis
cerusa nenufar solatrum menta
sandali spica virga pastoris folia
mespili oleum rosarum et violarum et aqua
rosacea succus psillii agrestium albumen
et vitellum ovi [illegible] et quedam sunt que
frigiditate sua nimia stupefaciunt membra
et ita dolor ex frigido et ex calore videtur
cessare non [illegible] passionem ut opium
iusquiamus papaver nigrum mandragora hec
non sunt apponenda nisi cum dolor est desperabilis
tollerabilis et reliqua auxilia nichil
valet mors quasi pro [illegible] imminet

Que mitigant dolorem ex frigido calefaciunt
et subtilia dissoluunt et attenuant
humores viscosos et spissos ut centaurea
et dissoluunt grossam ventositatem ut
ciminum et que purgant grossos humores
clausos in aliquibus membris ut hec mode-
rate agarico horum exempla plac[illegible]
iacent absinthium ruta nigella xilo-
balsamum et carpobalsamum et opobalsamum
thus calamentum sambucus spica eu-
forbium petrosilinum levistice cinula bacca
lauri maiorana herba capillorum
alia castoreum piretrum sulphur sinape
nasturcium castoreum storax columbina pasca
fetida galbanum serapinum oppoponac
petroleum oleum de [illegible] oleum lauri po-
legium muscelum et similia

Que apparentibus [illegible] ista sunt
mala et ignea non tamen urtica et
provocant emoroydes si supponantur ut
aliud policarie cepe allia fel taurinum
fel ceruy

Leniunt viscositate sunt aliqua ppl-
lium manna liquiricie borrago [illegible]
[illegible] quinque [illegible] sicca [illegible]
[illegible]

Sopiunt provocant [illegible] que via frigidite
sua cerebrum obstupefaciunt ut opium
mandragora iusquiamus et cum his sunt que
cerebro frigiditate et humiditate provocant ut viole
nenufar semen papaveris lactuca [illegible]
ma quedam sompnum provocant quia auferunt
laborem et dolorem que sunt cause vigi-
liarum ut auctor [illegible]

Que auferunt dolorem oculorum et alia
que in oculis nascuntur vel caput
et stomachum aggravantibus humoribus
purgant et que oculos aquilegie fumus
descendit. Sunt autem hec aloe absinthium
ruta mirabolani papaver rufum
alumen tucia lignum ebenum lignum piretrus
attori antimonium caphura aurea
et aqua lac coctie salis succus celidonie
succus persici succus foly succus eufragie
nasturcium carne nardum spoliumserpentis
cinis yrundinis omne fel et papaver (?) albe
floris est usum

eris Amara et salsa necant lumbricos et
ascarides et pediculos et acuitates humorum
qualitates et absinthium farina eclupini rop
polium aristologia longa ruta alumen nas-
turcium menta sambucus mirra mitri-
dat colloquintida abrotanum persice armeniacum
petroleum fraxinus folia persicarium aloe
os origanum carum nigella armoniacum
cum cor arsenicum heleborus pix stafisagria
cortex radices colli et malignati
pediculos specialiter necant argentum vivum
arsenic heleborus pix stafisagria

Mundificativa pectoris aperitiva sunt et matu-
ritiva vel calefactiva aut prima
necessaria butirum yreos fenugreci psillium
sisselios amigdale amare et dulces
enula dulce ysopus origanum nastur-
cium porrum castoreum et confortantia
est ut oleum ceterum et sterum calcis
fimi et humores desiccantes pulmonem
et sulphur addere rue minimus infirmitas

Lac mellis aliud est quod fugis ... corpus
ut clidonia talia clauda fuit quod lauda
blet thimiamas quam et calorem ...
confortat ut semen aneti narrat ami
si cruta gummi plumbi ... non fuit ...
talia aut valde sicca si ... colla
purgandi ... lactuca novella si
sola ... valet ... confortatur multum
ut salvia etc

Confortat ... ...

et inflatum et ... calorem ... confortat
hec sunt ut cepula alba et ... semen
ruta cicuta bancia risi castanee dac-
tili liquiricia anisum cassia dulce zinzibe
conditum piper longum anisum ... spica nardi
lactuca novella semen urtice ... pigi
testiculi ... vulvam ... aneti f
gua ... (?) ... ... stingi

Desinunt libidinem que calefaciunt
et minuunt et exsiccant diminuunt
sicut matrem spermatis et lactis agnus
castus agnus castus calamentum ruta
alium allium et ... que infrigidat et
coagulat sperma ut citrulli cucu-
meres cucurbita atriplex lactuca porta
et semen cum caphora

Oportet ut extenuatus sit et aliquis
acumine sanguinis extenuat
et ... calefaciunt ut adstringat
urina ut ... brussi ... apium
... ... iuniperi ... sem
... et nigella anisum polium
calamentum ... ...
petrosilinum ... allium nasturcium
porrum ... ... eupatorium
... ... spica ... fu cucubite cu-
... ...
aristologia longa polium amigdala
amare ciperus affodilli siler
armoniacum costum ... ...
tussilaginem ... ...
sisselios maratrum quaedam subtilite
sue sue et viscositate sua et ...
grossos humores dissolvunt et vias
opilatas aperiunt ut semen citrulli
melonis et cucurbite

Frangunt lapidem medicine cale-
... grossos incidentes ... ...
... ... lapides ...
... ... frangit ...
... calamentum absinthium ... ...
... ciperus abrotanum marathrum
... ... ni-
gella ... ...

fisticum balsamum lignum aloes semen pergus
pulmo intrinseci acetum sepsilicum
serpillus radix lupini arcium
Provocant autem menstrua aut ora
operantur apperiendo aut sagittas con-
terunt et dissolvunt cause vel debili-
ta propter potum menstrua sunt calamin-
tum urtica et vias aperiunt ut plus
valet que extrinsecus apponuntur sunt
hec sed sandalum storax absinthium
agrestium eupatorium camomilla per-
sica fu femine sunt rubea farina
lupinorum spica sed acorus semen gentiana
aristolochia calamentum mentastrum
nitrum mirra armoniacum castoreum
cepe cassia centaurea abrotanum
fasioli metarum serpillus amigdale
amare assafetida sticas artemisia
genciana cinamomum thimum pilo-
cassia apium amomum dauci maiorana
elleborus piper sagapenum galbanum opo-
panac serapinum assa fetida cinamo-
mum cancer petrosum anisum et ruta pul-
taria agnus castus iuniperus castoreum
apium ysopus petrosilinum levisticum cip-
erus piretrum radix alba nasturcium
sinapis urtica blancia et piperum
xilobalsamum opobalsamum carpo-
balsamum
Cibi qui cito digeruntur tenere sunt et laxe
et facile dissolvuntur ut pra-
ssium amigdale dulces extortigel
te novelle lactuca apium scariola
borago tenerum cepe porcina pulli
pertices artagines bona volatilia
pisces in locis petrosis vel lapidibus
hec auricule pulmo pedes
Ista grossa et dura sunt solum
et viscosa et ad dissolvendum difficile
ut panis azimus tritici simila
dura sunt solum et faba lenticula
ciceri fasioli albi lupini fiche
alba citonia avellane iunibe pi-
ra et cucumeres fenuch melagina
fungi caro vaccina bovina ovina
ursina sicut quitrina vel volatilia
anete ansere struthione pulli colum-
bi grossi pavones narres guttur cor
splen renes pedes renulae et panicum
Nocivi humores generant cibi ut hi
Hec qui eos sunt solum tam tenerum
ut facile corrumpuntur ista sunt
dulcia humida sunt et sunt palle sunt
dura non repugnabilia nimis digesti
ut panis bene fermentatus et bene coctus
ptisana fructus similia ptisana
vel subtilis mundata fructus uva
malagrana mel ostreis carnibus fisti-
ca pinee lactuca scariola novella
borago blita porcina animal
ovina argentina edulina vitulina
capre perdices pulli fasiani ale pullorum
ova sorbilia pisces pelagi et qui
nascuntur in locis petrosis lac caseum
mox mulsa et vinum odoriferum
Malos gignunt humores cibi dispariti
valde in qualitate et siccitate
ut allia vel infrigidate et sicci-
tate ut poma immatura et
insipide et siccitate humiditate ut
fungi cucumeres et cibi qui sunt
nimium viscosi ut caro porcina
vel valde duri ut caro bovina
vel facile corruptibile ut cucurbita
post superius sunt panis non firme
tatus nec bene coctus cipule fabe
lenticula lolium milium fasioli lupi-
ni siliqua nuces avellane iunibe
caro panni et vel in calidis carnibus
persica mespila citonia dactili
musa citrulli cucurbita rapa
blancia caules cepe radix ma-
ligutia cappare sinapis caro
suaris post capolina caro capina
agnellina ovina leporina asi-
nina ceruina ursina camelina
vesina caro porcinus cibus que
dulcia spine et reliqua viscera asini
pinguedo pulmo splen et ces
tracta sicut rarum pascua pisces

lactucam et aquarum turbidarum et corporum
que sunt infecti auce anseres et anates
grues pulli columbarum pavones

Facile corrumpuntur in stomacho tibi nimis
calido et qui sunt debilibus stomachis si de
tigit eos ingredi ut uva ficus
mala moracelsi cerusa matura
coctana persica melones caro pinguis
lac cerebrum medulla spine et reliquorum
ossium pinguedo

Difficile corrumpuntur in stomacho tibi qui
dura sunt stomachi et secca ut panis
clibanicus ostreum carnes cadimara cum
i macerina et similia

Cito exeunt tibi a corpore propter levita
tem et raritatem sue substantie et mollitu
.r. nullos stomachi et lubricant digesti et
in medio cito exeunt persicus acinus mor
da omnia stomachi et intestina sunt aut
ut poma atriplex mica celsi olive cito
porrina caro pinguis pulmo pig
nedo cum

Tarde exeunt pira domestica silique glandes
dactili cucumeres fabe caro bo
vina caro splen redit boum
stomachum atque robustum ut lactuca
scariola

Confortant stomachum ut nuncella mita spagi
acetum piper zinziber cinamomum crocus
mastix acetosa mala citonia
olive et sale et oleo condite cappares
salvia etc.

Destomacant malo et fastidio
reddunt stomachum et sepe subvertunt
ipsum ut cerusa poma alba blete
nimis matura duclame cucumeres
citrulli pepones radix capparis me
lones sisami fenugrecum anete an
seres strutones cerebrum et omnis me
dulle et mota porri silique stomacham
laedunt et inflant tibi dulces et
cuncta indigestibilia et tibi quae magis
dissolvunt quam confortant sicut congesta
in stomacho que sunt carnicula castanee
uve comeste cum cortice vinum
dulce et mel baccia ripa fabe
lenticula faseoli

Ventositatem auferunt tibi pulegium
cimini ut apium cerefolium petrosilini
vitta cuminum nigella anetum carvi
piper mel dissimmatum

Poros aperiunt tibi quae facile confundit
dissolvunt et extrahunt subtiles
ut ligustici cinnames et quae acutas
innumeras habent qualitates et quae duras
valde ac mixta et raria sunt stomachum
ut mori celsi poma mala mala
granata immunde olive mespila cidonia
nulla panicum etiam alleum et
non pinguedo porrus asinus porrus
furfures cappares radix cucurbite
atriplex bletes allia pinguedo nares
aures guttur pulmo intestina ale
et pullorum lac camelinum vetus
caseus etc.

Solutio multa tibi sunt parati quae duras
vitulinus morbus quorum difficile
alicus dissolvunt ut ficus durus et
pinguedo et grossus sed non alleum tibi
quae allicipitur dissipati et durus sunt
stomachum sed digeruntur sunt nutrit
ut caro bovinum nutrit atque cul
tus grandis fructus et similia maxime cum
lacte coquitur ut risi lupini dul
corati glandes castanee auclane
ficus ruppa caro porrina cerebrum
spina medulla et reliquorum ossium
caro equi lac capsum testiculo crispi
recentes ova volatilium locuste maxime
tamen et tibi dulces et pingues vini
rubeum et dulcedine spissum et similia

Ex pinguedine quae fit stomachum quam gaudent
et lactuce aut madide grossa et
multum nutrit porrus adhuc propter pinguedinem
et prunus et uvas sunt confectus lac cal
prima tertiam simula risi carnes
vacine ossibus caro porrina musella
aucas caro agnina vitella ova pr
bilia et capitibus

Incipit tractatus de causis signis cure
et preservacionibus pestilencie

In horrende nobis mortalitatis
discriminibus constitutis et nec-
sacro eloquio persuasum
sublimis dei iusticia propter
multiformes humani generis culpas
exuberantes accrescentes malicias
diversis terrarum partibus mediantibus causis
naturalibus seu mediis et [illegible] in
[illegible] dimittit [illegible] et me-
[illegible] preservacionis curacionisque modos
[illegible] summopere oportet perquirendo
quod [illegible] iuxta datum [illegible] medi-
corum galienum tractatum [illegible]
in lapsis seu morbis [illegible] preservacio
[illegible] progressus reduci possit ali-
quorum aut curari [illegible]
[illegible]
nulla restant preservandi [illegible]
de [illegible] horrenda peste ingenium
nisi causas primarias medicativas
[illegible]
iuxta divine et humane [illegible]
nonice disponere et adaptare

Sane considerans [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
affectibus. Ego Johannes [illegible]
[illegible] phisice [illegible]
[illegible] publice [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] tractatulum [illegible] de causis
signis cure et preservacionibus pestilencie
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] videlicet [illegible]
Et [illegible] dinina clemencia [illegible]
[illegible] faciat [illegible]
[illegible] Distinctus est autem iste tractatus
in iiii^or capitula quorum primum est de de-
scripcione epidimie similiter et causis. Secundum
de signis tam febrium pestilencialium
quam aeris pestilentis. Tercium de modo
curre pestilencialis febris actualiter ocur-
rentis. Quartum de modis preservacionis
[illegible] v.

Capitulum primum de descripcione pestilencie similiter et causis

Pestilencia que sive epidimia
[illegible] tractatu
[illegible] galienum [illegible]
[illegible] prima [illegible]
[illegible] febrium [illegible]
[illegible] apte colligitur. Est
morbus [illegible]
[illegible] multi [illegible] ex
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

tractandas nisi quod sicud dictum
sacrorum canonum capitulum medicina in
primo titulo referendum ut advocatis me-
dicis animarum de earum salute dispo-
nat districte precipit. Dicit enim ut sic
cessante causa dispositiva questi-
onum cesset et periculis temporalis effectus
sic in primis in hac horrenda epidemie
evadenda ut ante omnia sincero
tractatu penitencia derelictis hiis
vitiis quibus sit inductus. Quod hunc
exemplavit princeps medicorum Gal-
ienus sicud recitat sexto de ingenio
sanitatis c. xxiij pro evadenda mag-
na mortalitate que tunc viguit deum
tanquam potentissimum omnium dispensatorum
et certitudinem curatorem quem ut deus dedit
eorum. Quod vita hominis et longitudo
dierum suorum habetur in manu eius. Quod
et nos salubre est facere ut catholicos
mortalitatis predicta epidemie eciam tunc
que tunc valet a sentencia iuxta illud eccl
xxxviij° Fili in languore adhibe me-
dicinam et postea statim cum languore
humilia te et ~~postea statim~~ Unde quesito
tua principium propter eam deum nichilo-
magis corporalis medicine remedia
tamen data et contra humanos defectus mi-
sericorditer ordinata sunt secundum doctrinam
katholicam neglienda. Quia deus altissimus
creavit medicinam existenti animali
iuxta illud. Capitulo eodem. Haut dubium
in reclamans suorum defectum decur-
rerunt. Et vir prudens non ipsius
abhorrebit. Dedit enim altissimus
ut honoretur [illegible] stirps honorari in
mirabilibus suis in hiis curamus miti-
gabit dolorem. Sed quia pro preservatione
et cura pestilencie medicinali mole-
re sic post quam causis naturalibus et corpo-
re corporis pestilencie indigemus. ¶ Est
ergo sciendum quod causa dux et disponens
et efficiens. ¶ Disponens quidem

est aptitudo quorum ad recipiendum impressio-
nem cause efficientis. Que aptitudo plus
fit complexionibus per corpora. Causa efficiens
est duplex. Quia quedam extrinseca quedam
intrinseca. ¶ Intrinseca est venenum in
corde vel circa cor impressum infecti
hominis generatum. Sed quidditas et species cuius
veneni ac aeris inspirati infecti quod
propriissimum est nimis forte de veneno
quod ex tota specie non aliquibus aliis
nec qualitatibus fiunt. ¶ Extrinseca est dux
principalis seu prima. ¶ Remota seu
propinqua. ¶ Principalis est impressio
corporum celestium in elementa et media
talibus elementis commixta quod volens
Avicenna ubi supra c. primo. sic inquit
primo ex quo scias quod causa sit longinqua
ad ... scilicet ad pestilentiam aeris infectionem
sunt figure celestes. Et propinqua dispositiones
terrestres. ¶ Hinc quod volentes quidam astro-
nomi effectum pestilencie magne co-
niectoram satim et tunc in decimo octa-
va in signo aquarii sic. Anno domini
m° ccc° xlv° asseruerunt pollice per
xvij annos duraturam. Eo quod primo in
decimum septimum signum vel per gradum
quod ascendebat quorum singula valent annum.
Sic quidam [illegible] invenerunt
nichil x et vij signa per quod secundum
astronomiam decem et septem annos
duraturus posuit ignorantes astrono-
mie quod tantum sex signa zodiaci non
ymaginaria sed realia sunt xij in zo-
diaco. xij in eccl[illegible]. xij de spiritualis
et nunc planete et sic mortalitas
est si nunc verum esset non in me sed astro-
nomos corrupte quorum hic scripsi [illegible]
mortalitatis nichilominus astronomos et
xvij signa et sic xvij gradus. Propter alia
maiori prius signatur supra de
quo medicis in speciali nichil habet
diffinire et est per theologos indicare de
quo ad prius propter breviter ad dictum ob-
missi eius ipso aliis tractatum reserva-
to. ¶ Causa secunda seu propinqua

Require in [illegible]

sunt elementa & inuicem mixta mixtura
in membris spiritus ad qualitates cardina
les sua principalitate insufficientia in
est aer corruptus maxime est nociuus
& tamen istud dicit Auicenna quod sepe
tius quia immediate cor attingit
et [illegible] in sexta particula
tamen media ad [illegible] alterationes
[illegible] cor attingunt ¶ Tercio autem
elementa inficiuntur dicit Auicenna
ubi supra & est ex fumis et vaporibus
putridis qui commiscentur cum quando tamen
sepultis pluribus cadaueribus quando
ab aquis putridis conuallium mo
uentur quando tangunt putridines
in mineralibus et cauernis profundis
terre & iste corrumpunt aquas unde
fluctus & illas ex qua est causa
egritudinum plurium animalium
aeris cuncti et vegetabilium in quo
intendunt ¶ Et dicit Auicenna ibidem
quod quando in corpore aere sit infectio
tamen est ex formis celi suo facto
esse nescitur illud tamen patet apud
medicos ignorantes hec est causa
corporis corruptiones in visibus terre
profundis & recreantur constellationes
sine consideratione astronomi reducuntur
que medicos sed ignorantes Inest autem
secundum Auicennam ibidem aeri pestilenti ad lo
ca longinqua diffusio propter ventos
et malos fumos de una regione
ad aliam supportatos **Qualiter aer
putrescere possit** Et si quis dicet
aer et aqua cum sint simplicia quo
putrescerent tamen ex hoc non esset putredo
passio sit mixtorum ¶ Tercio dicit Auicenna
particula pestilentiali [illegible] pestilentie
[illegible] propter quam aer et non putrescit et
tamen aer dicitur corruptus dicit Auicenna
ubi supra & Galienus in primo de diuersis
febrium quod aer cum non est per se simplex
et purus sed vaporibus et fumis mixtus
putrescit propter quod de necessitate sit putrescibilis

accidit Aristoteles quod sunt plures problemata
ubi supra sic dicit quod aer igne est
plus et que clarus quod attingit dicere
nec [illegible] signi [illegible] adque
fluuia & imperfecte nequit perimere
¶ Sane cum secundum Aristotelem problemata et
Auicennam ubi supra aerius non recipit nisi
impassibile dispositi sed est quod quando
non pestilentia non deberet omnes
aeris regiones inficit indifferenter quod
propter consequentiam est dignum quilibet
ad pestilentiam patiens existat et
[illegible] magis [illegible] regiones
tardius infecti est inficitur quam aliter
se habet **Cum magis ad pestilentiam
disponuntur** Respondendum quod dicit quod cum tamen
iuxta omnes auctores medicine quod
calida et humida & putridinis febrium
est maxime parata quod secundum Aristotelem proble[mata]
inualides propterea calida & humida ad
consistit putredo Unde cum febris pesti
lentialis sit de genere febrium putridarum
secundum Galienum primo de diuersis febrium ergo
inficit terras partibus ad quando &
calidae calidas & humidas declina
tas plus ad calidas & septentrionales plus ad
frigidas et humidas Verum autem sen
tiunt calidiores & calidas siccas et
frigidas declinatas quare multa
valles aperte humores sed minores
existunt tamen propter causas substantias
putridini apposita cum quod non egent
de multa alteratione aeris venosi
et propter suorum tandem frigiditate cum
quod impeditur sic diuersi ut ut malnis
venis [illegible] varijs aer d[illegible]
corpo [illegible] Tartas pl
[illegible] i. pacto patiens imperfe
sentia autem rubusti et agricu
calidos et [illegible] in porris venis
plus patulis & minus robustis et
acrius frigidus & mulieribus [illegible]
operis pueri hic in conditio quod de
tantum valde in [illegible] hec cum attingi

et densitate sibi opposite quia si caliditas
densitati aeris aliquid opponitur densi
tas aeris, id est opilatio meatuum et
poris corporis vivi esset verum. Propter
quid pestilentia in calidis partibus tardior fuit
De eo autem retardacionis temporis quan
titatis pestilentie in calidis mundi aquilo
nalibus partibus vel dominium quod est in
primo etc. complexionum et virtutum for
titudine et corporis densitate et
ut voluit quidam astronomi quod effectus
impressionis quantacumque magne
fuerint pridie aut aspectuum coniunctionis
insignium quam istius fuit regionibus
puta cancri Willelmi secundum quedam
astronomorum causae possunt adduci que
nunc locum non habent. Item quia vero
flant venti meridionales qui sunt
putrefactivi corporis secundum medicos etc. et boreales
multi flaverunt. // Capitulum 3m de signis
pestilencialium ac aeris atque febrium

Principaliter de signis et primo
de signis aeris pestilentis.
Dicentes quod duplicia signa
aeris pestilentis secundum Avicennam. Quare
fuit iste quando in principio autumpni multi
plicantur plus solito ignes qui
moventur in aere sicud stella cadens
vel trabes vel alii stantes in aere
ut columpna vel alia figura hoc
est signum pestilentie autumpnalis.
Hec autem impressiones non obstante
quod fuit in aliis partibus calidis et siccis
que habitationes multe regionum in
tempus obsistunt propter cetera gentium
gentilem sicut vere tamen quia cuiusmodi
ignes sunt exalationes calide et
sicce prout alibi patet in 1° Metheororum. Hic nobis
exivisse autumpni videntur in
Ispania seu Malica tamen iam
secundum quod sic quibus plures et pestiferis
morbis induxit. Item ideo quia tales
multe exalationes non fuerunt quod
multi vapores surgunt in aere et

quia per amplo potentia sequitur publice in metha
tum XXI° quod extra vapor ascendit
multis annis et pestis fit ista quod ig
nes intelligendi sunt qui congregantur cum
multa calidiate per corpora appellatum
vel quia multitudo vaporum in aere in
putrefacti simul secundum aeri sustinentur et ideo illorum
post calidis et siccis tempus apud sui
elevatos non fuit talis vel fuit
oculatus vapor calidus et siccus in
vaporibus humidis id est multitudine
humidis vaporibus mixtus et remanet
retentus in aere et calidus et siccus
sursum elevatur fit aer pestilentialis
et exinde fiunt ignes qui non fuissent
elevati sursum ab ipso et in primaeva
incepisset astendere. Secundum istud
igitur modum sicut quemadmodum ignes
pestilentia et terremotus precedunt et quia vadi
cant tamen iam dictam. Item ideo
sicut vera quia ita non solum ignes
noti secundum alios descriptos quales sunt comete
tempore fuerunt extraneis natura eundem dominium
est causa mortalitatis et pestilentie. Dicit
et terremotus est tamen causa ex quo sicut
dominium natura et plurimo operari secundum
Albumasar quidem. Et dixit apparitionem flammarum
et lampadarum multarum et diversarum in
autumpno significare pestilenciam secundum
quod sequitur quererent ventum inferiorem
corporis novum dicunt que sunt non possunt
intelligi nisi prius premissa ac intellecto
motu stellarum etiam et coniunctionibus earum
adimpleri que fiunt in suis circulis et
qualitatem eiusdem stellarum quod sunt secundum corpus
locata hoc ille. Deinceps notandum
Tercium signum aeris pestilentie vel
causa quando multiplicantur venti meridio
nales in principio yemis et non apparent ne
bulositas aeris et turbiditas et estimatur
pluvia ventura nec tamen venit quia tunc secundum
complexio yemis corrupta est ideo
Quarta illi vapores humidi cum cali
ditate putredinem faciunt aerem et per multos
pluvie estimate arguunt multa commix
tionem vaporum non resolutorum tamen videtur.

Et quod venti australes sunt calidi et humidi
secundum aristotelem prima particula problematum
XXIIIIo. ubi querit propter quid austri sunt
et magis febriles sunt. Et videtur quod
caliditatem et siccitatem humiditatem contra
faciunt macer. Et non solo sunt corru
pti nostra veniens post. Et cum primo tacti
sunt si vapores et venti humidi et nubi
lositas sine pluvia si multa conveniunt
De sub plano aut si cum austro tunc
generantur propter hec yemalis pestis sequetur.
Pestilentia aut estivam maligna
signat paucitas pluvie in vere cum
frigore et inde multiplicatur auster
et turbatur aer aliquot diebus. Deinde
clarificatur ad paucos dies ut vi aut
vii aut citra. Unde est quod per pau
ca pluvie tenet materias usque ad
estatem. Et auster quod est causa multorum
vaporum in aere cuius signum est turbi
tas aeris. Et quando vapores isti profu
dati miscentur aeri quod aliqualiter sub
tiliantur fit aer clarior quam prius erat
Et ista claritas ultra ebdomadam
non debet durare aliter cum posset signare
illorum vaporum massificationem. Talis
ex iure dispositione suspicandum est
aerem esse putridum et ipsum istius
significationis est frigus in nocte
et caliditas et suffocatio in die et inquietudo
angustiosa et conturbatio. Cuius est
ratio quod aer iste grossus et humidus
absentia solis infrigidatur in nocte
et extrinsecus in corporibus humanis concludit
calorem et sic calor sentitur intus et cum
hoc ledit spiritualia propter suam occultam ma
litiam quod accidit in nocte quasi suffo
catio et conturbatio et inquietudo. Quod
cum in eis attractive leditur et tunc plus
cum propter distantiam nocturnam frigus
maiori inspiratione est egens. Et ip
sius est sollicitudo suffocationis accidere
debeat inde tu habere horas in di
sposinit. Causa quod calor ab intra tunc
non concludit ut in nocte. Causa quod in die
multa fit conturbatio zephiri et borea
ut vult aristoteles XXV problematum XV
Causa quod habet propter alterum et alia in die re
gioni huiusmodi mutatio non perpetuit
sicud accidit philosophis habitantibus apud ma
ioram qui plus molestabantur in nocte
quam in die. Deinde narrat galienus in de mor
bis legatis istum quod quedam civitas non est re
gionis calidioris terrarum sentiunt contur
bationem non potentes in nocte quiescere
propter inquietudinem corporis taliter non sentiat
manifestam et horam matutinalem
sunt alteratio aestu qui puta a frigiditate
ad caliditatem et eo quod ita amaritudo fri
gus plus putat corporis sol nobis sit
propinquior ut vult aristoteles XXV problematum
tractato et perscribit in autumpno multe
impressiones ignite est signum pestilentie
et aliorum videlicet bellorum cum maxime fiat
cometes martis. Et similiter quando aer videtur
in die plus alterari multis vicibus quod
hic deinde debilitat et tunc oritur sol in
polaminibus nebule conturbantur et talis
die oritur clarus et nebule sequuntur
maxime ad instar pulveris ventilationis
Tunc signum est quod pestilentia accidet
cito. Et aliud signum est unum ex istis quod
accidit ut si accidit in yeme po
test significare pestilentiam in vere aut
e contra ratione scilicet contrariorum vaporum et sporum
malitia. Signa aut aeris pesti
lentis secundum scriptam practicam tunc sunt
ut producantur rane et reptilia que ex
putrefactione fiunt multiplicata quod signat
superflua humiditate ex qua fiunt ut
tenuit aristoteles & problematum XXV sicud
etiam vermes in nidos fructuum. Et
cum producuntur mures et alia alia habentur
intra exire manifeste quod ex hoc
signatur magna putredo inter terram
ubi sicud dicit sunt ubi multiplicati
Anno domini quo ccc. lx. completo cum
aut tanta signorum plenaque iste annus
quo ccc. lxiii secundum dispositionem horis po
tuit qui primo pestem et defflatam

exipsis et cum superiori orientale secundum peste
secundum astronomos quidam que accidua
facta est propter coniunctionem Saturni et Martis
in cancro que in xxx annis semel fit satis
maligne dispositionis. Unus autem
medicorum precedentium tulerit demum nobis
quod si aliquid caveri istis curis partibus
durare poterit ... ergo nos timemus quod
pestilentia apud nos nisi deus et sanctus
Josephus pie avertant habundantius in
valescant. De signis febris pestilencialis

Signa autem febris pestilentialis accidua
sunt occupantis sicut ista quod ut plu-
rima febris pestilencie est consueta extrin-
seca ita quod non sentit calor extrinsecus in
extremitatibus quia calor confluit intus
propter nocumentum magnum circa cor quia
quia calor febrilis in hac febre non
est multum elevatus. Sed conturbatur
interius propter tamen sepius notatum et
plurimum accidit pacientem propter magnum
nocumentum cordis. Et propterea dicit
Galienus in quinto epidimiarum pe-
stis pestilencia autem omnes homines necat
et dicitur putridas egritudines et ve-
niunt multum ad cor scilicet corpora sana
tempore inclinantes ... quia capi-
talis caliditas et inflamacio fortis est.
Si dicatur dictum est quod intra non sentit
calor extrinsecus. Dicimus quod ista
inflamacio non est propter calorem gradua-
liter intensum sed propter multos vapores
malignos conclusos et tenentes circa
cor et pulmonem. Item in ista febre
est magna debilitas et cuius exal-
tacio et consumpcio debilitas multum quia
maior est necessitas exprimendi vapo-
res putridos quam remittendi calorem
et licet istud sit commune omnibus febribus
putridis tamen plus instat pestilencialibus
et est circa debilitas ex defectu virtutis
et est frequentia. Et est urina pesti-
lencia sicut ... ligitur et hoc propter
vaporum putridorum multiplicatorum in
spiritualibus sicut consultantis quod conmictantur

inflamatur ab stomacho et cum ... ligua
existat et est quedam cum nausea propter cor-
rupcionem humorum circa os stomachi cum quibus est
sicut dolor morsificans cum et cum circa appe-
titus ... resisti cum quaestione nec pre-
veniat ad sincopim et violant insufficia
eger ... vix potest in suo ... et fit
semper cum magnitudine splenis quia defectu
caloris naturalis splen ventosa et est cum
angustia et ... propter nocumentum
interius et quidem adest tussis sicca propter
vapores putridos nocivos tangentes pul-
monem. Et cum circa virtutis dispositione infra
sincopim propter nocumentum in corde et
cum permixtione corporis propter vapores
... circa ... Et tremor quod est solum
... et propter ventositatem multi-
plicatam et circa retentionem. Et fiunt
cum vigilie et mollificatio quod palpitatio
membrorum ut non possit illa ... et
sic fit propter defectum virtutis animalis. Et
tepor ... debilitas in qua ... stat ita
ut non sentiat nec loquitur. Et accidunt
apostemata sub ascellis circa ...
... maxime in locis car-
nosis spongiosis et emunctorialibus
scilicet sub inguine et ascellis propter vene-
nosa ... expellere
sicut sepe ... apparentes et plures
occultatas propter defectum virtutis. Et accidunt
etiam multa vesice seu pustule ...
propter vapores corruptos ... per
... et fit pulsus frequens et parvus ex
defectu virtutis et fit vehemens ...
frequentia in nocte quia calor ...
intus et quidem accidit dispositio secundum
ydropisis propter vapores inflatos ...
... et accidit fluxus ventris
... et aliorum humorum quia licet febris
pestilentialis propter malicia aeris et ex defectu
virtutis ... fiat ex putredine sanguinis
cum ... putrescente ... et aliis
partibus ... humores putrefactos cum ...
... virtute vigilam et ... accidit
fluxus ventris ... humorum cum ...

diuersitates colorum in diuersis malorum humorum
ad putredinem patorum sicut diuersitates fe-
brium pestilentialium in materia ut in
quod humor sit hec febris de materia coleri-
ca vel cum materia colerica plurima mat-
aut de vel cum materia flegmatica et sic de aliis
et estimo est levius et cum illis equalitate
mali excessus quia equalitas significat
dominium in naturalis calidi unde etiam equalitatem
vituperat galienus secundo pronosticorum circa
xxiij et est plus solito fetida et
non est talis in colerica febre et sic de aliis
et est spumosa propter ventositates materie
non resolutas et unctuosa propter eliquationem
membrorum vel saltem pinguedinis circu-
lorum intus quidem plus **De urina febri-**
citantium in peste Urina autem solet esse
aut aquosa propter defectum caloris naturalis
intus aut propter cruditatem materie aut
est colerica si contingit cum febre ac
esse calore putredine inflamatus aut
est melancolica propter digestionem mela-
colica aut livida propter caloris extinctionem
quod est medicis ut nichil est sanitatis
urina distincta ¶ Item ideo et per conse-
quens solutus subiungitur et in multis evenit
melancolia et colera post illa hiis
terminus esset ordo remedii cum intus
constrictiones regularet et sudat
sudore frigido sincopali et fetido
tempore quo exit alius fetet plus sp(e)li-
te secundum rasim et almasorem ¶ Et incipit
hec febris quoque cum fortitudine
accidentium peiorum et premit tunc
ad sincopim et accidentia mortalia et
frigus et extremitatum et ad spasmum propter
ventositates grossas inclusas et
propter defectum caloris naturalis et talis spas-
mus est mortalis ut dicitur fen. 2 3a aliqua
autem incipit hec hec febris sic debi-
liter cum paucis accidentibus quod illa
in primis apparet occulta nec percipit
eger nec sagens (?) in primo multum calorem
et huius est quod tunc putredo humorum est plus
paucorum acris quam hec malignitas sine

excessu in gradu caloris et pulsus
et urina non alterantur alteratione notabili
seu multa et multis eger cito moritur
et hoc tunc habet medicus dimittere quia usque est
dare et tunc si accidit febris aliquibus
eciam si accidentia fuerint manifesta
eger moritur quia tunc est signum super pu-
tredinem confirmata in corde et intelligitur
defectione tunc superveniente non autem per
excitare/ **Quare aliter pulsus et urina
in pestilentia putredinem ecdoi ii si non mortis
apparitionis** qualiter autem urina et pulsus
possit intelligi causa si egro tendenti
ad mortem propinqua appareant laudabilem
seu non multum alterari per aliquam ordi-
nem videri mirabilem propter quod quia hec febris
fit ex putredine humiditatum propter spiritum
cordis ideo primo necessario pulsum magis
oportet mutari quia est origo acci-
dentis ¶ Item quia statim in sinus secundi
s venit in corde ubi sedes est vite
magis mutatorum fieri oportet ¶ Item quia
urina digesta et laudabilis secundum gal.
per discrisim dedit velocitatem eius et
fiduciam sanitatis ¶ Item defectum caloris
vitalis consistenti in corde necesse primo
oportet poni defectum caloris naturalis
in epate cum separ digestionis virtutis cordis
et sic sicut ex virtute secundum avicennam ...
colliget et aut cum digerit auxilio
caloris vitalis ut sentiunt medici quo
corrupto cordis dominium malignato ut cito
necesse contingat urina per laudabilis
appareat ¶ Oportet ergo secundum causa hec consideranti
secundum intentionem gloriosi gentilis qui
clarius et venabilius in hac materia quam
quicumque alius est locutus quia quod urina
est superfluitas quarti ... venarum
mediante virtute alterante quia procedit
in ipsis venis a bepate cum in febre
pestilentiali non est pervenimento principaliter
causa epar sed causa loca cordis et propter
inde superfluitas que deducitur a bepate et
non alteratur alteratione notabili sine magis
propter urina in talibus febribus non est
ipsum signum ymo potest esse naturalis in colore

intensius
febra et similiter mortis proximus. Sed
quia talibus consuetudinibus mortali-
bus ut impulsu urina non multum
ab urina sanitatis [illegible] sanitatis vel no-
bilitatis mutatis et eciam nichil tendit
ad indicare materia aut morbi non
convenit in primis seu [illegible] urine a-
parte urina potest esse bona et morbus
mortalis ¶ Nota pulcre hic nobilis
questio potest fortiter dubitari quare eciam
malignitate spiritus cordis stare potest
bona digestio spiritus apparet eciam spiritu
cordis sic illi sicud forte per se tanto
amplius quia materiebus corruptis
precendit [illegible] natura materie
bonitas in apparere propter hoc quod [illegible]
[illegible] tenet quod disposicio spiritus
et humiditatis in corde habet latitudinem
suam aliam a latitudine disposicionis
spiritus et humiditatis apparentis et licet
non possit excedi latitudo disposicionis
spiritus cordis eciam sequatur mors et dis-
posicio apparentis potest fieri multum mutata
intra illam latitudinem eciam non fiat
multa mutacio et nobilis intra latitu-
dinem disposicionis spiritus cordis et [illegible]
est quia aer pestilencialis corpus incipit
simul inducere calorem et ventositatem
in materia cordis quam putrefacit et
tunc hic febris incipit cum vehemencia
et [illegible] excedenciam et potest contingere
[illegible] quod aer pestilens
incipit inducere calorem quendam
acuitate remissum cum habente
febrem et quod non calor iste est vene-
nosus et tunc toto corpore quando calor iste
non est venenosus febriens habet pulsum
bonum et urinam bonam eciam aut potest esse
alteracio in aliqua mensura urinis
ignota producitur ventositas sine fiat
in tempore vel in instanti et tunc accidit
infirmum et tunc est uterum propter pul-
sum pulsus et [illegible] disposicionem febris
esse mutata de bonitate ad mali-
ciam et sic urina et pulsus [illegible]

aut minus maior est possibilitas
sicut in aere pestilenciali dicitur quedam iuni-
tatem [illegible] sit duo ¶ Unum quod primum quod
aliquis febricitat tempore pestilenciali febre
quod communiter non sit salubris quod paciens
incurrisset eciam non pestilenciali tempore vel
primus quod mererit ex accidente dispo-
sicione mala dummodo non sit salubris
et quod stante illa febre salubri la-
teat in corpore istius aliqua materia
venenosa secundum materiam aliquis quod fuit
generata in aliqua parte spiritualium ex prima
licia aeris si [illegible] occulta et tamen
bona quod cum febris istius salubris
ista non movetur et attingit cor et subito
interficit vel cito in hora non cum hec
aut plus eveniunt in temporibus pestilencialibus
quia [illegible] sine latitudines plus apte
illo tempore quam alias tamen eciam in non
pestilenciali tempore licet raro potest evenire
¶ Secundus modus est quod stante ista febre
salubri aer continue inspiratus continet
materiam ad venenositatem quod prius non erat
ex qua procedit moriens [illegible]
[illegible] moritur non fuisset [illegible]
medicina [illegible] in [illegible]
aeris preservandi ¶ Quoniam dictis
patet eciam terribilis effectus apparentis tempore
sive pestilencie sicut ut ego eciam vidi quod
cum aliquis liberatus ab aliqua febre contra
proprietatem crisim subito moritur tempore
quo non tenditur convalescens hec autem fieri est
impossibile quod licet iste sit penatuarius
debita libertate in gradu [illegible]
quod remittit purgacio quod fuit eciam febris
continue signavit tamen in eo est aliquis
[illegible] tale apte corrumpi quando talis
aer venenosus adveniens continet venenum et eo
talis subita ac corrupte tale fiat
quia virtus eius adhuc est debilis a febre
arrepta quod [illegible] in paucis diebus vel
horis accidit [illegible] convale-
scencie est [illegible] quod illa adhuc
modo mala [illegible] est apta
quia aer multum est corruptus secundum quod
malicia venena vehementer est agens
in corde debile quale est convalescentis
[illegible] circa fen [illegible] Avicenna

timet mortem quam fugere ad illam in
iuvene convalescente / **Capitulum tercium
de cura pestilencialium febrium**

Pro cura autem febrium pestilencialium
primo est advertendum quod sicut prius no-
tatum est febris pestilencialis
potest esse diversis diversimode ut in aliquo
coleris in aliquo fleumatis in aliquo melan-
colie et aliquo sanguinis. Potest preterea esse corpo-
ris dispositio ut quandoque contingat humiditas
putrescibilis circa cor et ita est tunc pestile-
ncialis quando fit venenosa putredo in
humoribus circa alias partes et inde febres
pestilenciales existunt. Hoc primo. Aut circa
signa pestilencialis febris superius nota-
ta in aliquo apparuerint vel aliqua
secundum particulare pestilencia vel communia
et sic curetur humoribus per flebotomiam vel farma-
ciam secundum quod convenit. Circa cura in febre pesti-
lenciali ut plurimum non sit magna dis-
tancia in gradu caloris id est
quamvis spiritus vehementer conficiuntur
et extinguntur sicut in causone et febre
acutissima colerica et similibus et propterea
masse materie indiget evacuatione potius
ad prius quam cum alia alteratione ubi tamen
tunc magna inflammatio in capite
ut tamen esset materia colerica vel acuti calo-
ris audacter infrigidare possemus / Et
aut tamen ad cura evacuatione tamen ma-
teria sit putrida maligna putredine
in qua est expectanda magis corruptio
augeri quam digestio propter putredinem et
corruptionem ad materie aptitudinem

Obiectio contra dictum / Item tamen in-
fusione materia non expectat digestio
multa. Iam in ista materia putrida ve-
nenosa que tamen fumosa materia fumose
potest dici / Item tamen flebotomiam in febre pesti-
lenciali in qua non convenit putrida
materia non est flegmatica vel de
maiori parte sanguinis ... tamen ... non
sudat humores magnum est timor et
maior quam sine ... existat in aliis
et si quis debet ... evacuatio debi-
litat virtutem ergo non expedit ...

quam tamen debet esse evacuatio totius materie
si est multa et virtus vehementer debi-
litatur. Sed in minorativa quam Avicenna vult
cum scammonea et aqua plantaginis que purgat
expellendo ut reubarbarum agaricus quandoque
leniendo sicut vel comprimendo ut cassia
fistula / Prima in iabola / Secunda dispensetur
materie et tendit virtus et ergo tamen
secundum qualitatem virtutis et antecedentis
quod convenit ... laxativis aut tamen humores
plus apparent calidi dentur reubarbarum
si tamen plus frigidi et agaricum et
... et sint semper iste medicine
consolative et tamen cor confortantibus sociate
ut tamen esse debent ... margaritis
... et ... aloes id est ligno
aloes et ... et quandoque ...
... vigorative utrumque spiritum
et ista describunt **laxativum vel
lenitivum in pestilencia secundum Avicennam**

Ponit autem Avicenna ...
in sua practica ... de cura pes-
tilencie medicinam laxativam quam valet
asserit in pestilencia ... a pesti-
putrida et venenosa materia ...
... et est ... in ...
... aloes et totius agarici ...
...
... fumi ... ...
... et ... ...
... absinthii ...
... ...
... ... minuti ...
... amigdalis dulcium et
passulas ... ...
medicis ... in corporibus ...
... ...
et ... ...
... ...
... ...
... ista medicina
in carnosis et fortibus ... pestis
... ... carnosis ...
et mollibus ... ...
... **De ...**

generaliter de domo Preterea oz inficiari dom
patientis cum odoriferis frigidis sicut ros
aq rosarum sandalis camphora et
mixtis et salibus propter obstrusam malig
nam caliditatem aeris respondentia quod cum plus
inficit cordialos malignantes calores
imprimens caliditatem Item oz tunc rasi
cam aeris in rasonis superioribus et
flat bonum odoris ut phylea cannis puer
de taribus in existentibus adurere late
sanis nec febre pestili. Qui propter se vel ex
remissa febre de materia frigida laboran
tibus aperi fiat pro cilda et aroma
tica super carbones in testa ut fumus
dispergant aut ad olfactum coleris in
forma pomi vel pulueris constituta
Sicud sunt lignum aloes thus muscus
mirra storax sandaraca carabe
cinamama gariofoli mastix terebin
tina laudanum muscus iuniperi ba
chalancher lauri samna ateny-
galia assa albotanum garcham
mirra cubeba crosy et si placet
fiat cum eis de pulueribus quod pomus hec
superiorati quod in calidis compositionibus
pomis de camphora aut aliis frigidis
odoriferis si conveniencia particularum
apponere. Iniectualiter cum febricitantibus
pestium materia ad caliditatem declina
te aptius competit frigida aromati
ta seu odorifera per subfumigationibus
et pomis sicuti sunt sandali camphora
rose mixtus cortices granatorum
malacatoma alkekengi fluctiber
per vulgare [illegible] acetosa
et rubea lilia cum in istis partibus parua
frigidis aliquis [illegible] sunt apta pro pre
gionis frigiditate et propter ultra super
fluitatem in horribus [illegible] planta dicta
quidam que raro vel nusquam sunt fleuit
admixtione vel [illegible] frigi
dis [illegible] coniungit Pomum
Pomum competens cum calidi materie

dum in vehemendior apparent consuluit esse ad
recipe rosarum florum nenufaris dum san
dalorum an q. i. cinamomi gariofoli an
q. i. s muscus grana iiij ambre grana ʒ
fiat pomum cum laudano et aqua rosarum
quod sufficit Pomum aliud cum autem frigi
da materia pomum sit illud recipe lig
ni aloes macis nucis muscati gariofili ci
namomi mitre an ʒ mastic [illegible]
an q. [illegible] muscus an q. i ambre
grana viij ʒ camphore grana iiij fiat pomum
cum sufficienti laudano et aqua mellisse
laudanum autem [illegible] in camphora
in pestilenciis tangit haly per [illegible]
quinto [illegible] regum sed et per galieni ad
dispensandum imponite [illegible]
[illegible] valore sicud valor
camphore in egritudinibus pestilencialibus
calidis et muscus in pestilencialibus frigidis
Odoriferi pro pauperibus Pauperes autem
odorent herbas odoriferas ut rosas
mintam basilicon et maioranam satu
regiam aut stilos cariofilis [illegible]
de [illegible] in [illegible] in aceto aut spon
giam imbibitam [illegible] aqua rosarum et
aceto et pinea imbibita cum pulvere ros
aut gariofilis Item [illegible] de camphora
et serum lactis acetosi id est lac acetosum
ablato butiro et aqua rosarum cum sero
acetoso et aceto cum aqua et [illegible]
et quod aqua [illegible] potare
supra competit febricitantibus febre pestilenciali valde
[illegible] est in [illegible] ab pestilen
te febre seu putredine febrili [illegible]
[illegible] putredo [illegible]
sistit in calido et humido [illegible]
de camphora [illegible] febri pestilenciali
[illegible] ut pestilencialis [illegible] materie
putride plus quam in [illegible] febre pestili
puta colica [illegible] flegmatica
[illegible] fleg [illegible]
[illegible] putredinis [illegible] pestilenciali
[illegible] febre pestile

calida vel frigori vel ... decotio cum cacasi fora
non indiget mixtione cum rebus remitte
tibus frigus camphoram si vero febris pestilent
est lenita flegmatica vel frigida est adde aliquid
de musco vel dyamuscd vel aliquid simile
et hic volunt haly ubi supra **De tyriaca**
et metridato etiam De tyriaca et metri
dato in febre pestilenciali remissio patitur calorem
per quod ... ad ... et ... ista ...
in ... regione frigida et tempore frigido et tardo
hic voluisse galienus in libro de ... modibus
tyriace alias ... nimis calorem accide
talem augeat et inde et frigidi ma
... ... alias possunt pati et sic tyria
ca ... amare et utile est consultum
ut de super bibere de aqua scabiose et buglos
se aut si calor timetur de aqua rosa
cea et aceto et modicum vini **De medi**
cinis laudabilis cum ... de bo
lo armeno ... et vini In febribus
... pestilentibus est ... et laudabilis me
dicina de aqua rosa et bolo armeno et
vino quod autem ... sit ... causis
... debitis de armeno ... et ...
... armeno confert apostematibus pestilentibus
et bibitum et limitum et prohibet ambulare
putredinis membrorum et ... confert
febrile et confert febribus ... et pestilenti
bus et plures quidam iam sanati sunt
ex pestilencia magna consuetudine bibe
ndi ipsum cum vino subtili ... est
vinum ut perducat ... et mixtura
vinum cum aqua rosacea ... ...
erit autem ... apta ... in recepta
Recipe aquam rosaceam ... vini latini
si ... ... vel alias boni et subtilis ʒ
... boli armeni ʒ. i. et s. mixtura
et bibatur ... mane et meridie et nocte
cum sirupis suis et si timetur inde vel ...
stipticitatem aut ex ... nimia ...
cum lenitione ventris et ... ...
et ... ...
aliquid medicinale de ... vel syrupis ...

... cum ... laudibus autem ...
medicine est ... bolus armenus ...
... ... et ... et ... pre
...imi putredinis ... ad cor et ...
diffusionem ... ... virtute ... defert
et confert pestilentibus Dilue aqua rosacea forte
aromatice et stipticitate medicina multum
confert Terra est sigillata ... medicine
... ...
et ... ... diffusione ... ...
De aquis excellentis laudis in febre
pestilenciale et sirupis ad idem
Utile autem est amplius aquas ...
et siropos cordiales miscere ... ...
medicamine ... ... Aque autem ex
cellentis laudis in febre quidam pestil
... ... sunt rosacea acetosa endivie
plus ... ... vel remissa ... ... plus
aqua scabiose ... excellens et buglosse
et melisse et boraginis et basiliconis
~~melisse rose buglosse~~ ex ... plus
aliquid ... ... aromaticitate et ...
tate confortando cor ... basiliconis
melisse rosacea buglosse Aliquam ...
... ... et ... acetose
endivie ... virtute tyriacale ...
... et ... ... aqua
scabiosa que vulgariter dicitur herba tyriaca
... ... morsus dyaboli seu
... Syrupi autem convenientes
ad excellentis laudis ... fiant ...
... ... cum zucara albo ...
de succo melisse basiliconis ...
... acetose citoniorum malogranatorum
et de vino granatorum ... que
prima ... excellentis supra laudis ... febribus
pestiferis ... ...
... ... et
... et aromaticitate ... confortant
et stipticitate ... ...
... ...
... ...
... margarite ... smaragdi

sandalis camforis cancabor mastice
spodio bugula auri spica nardi mana
camarindis terra sigillata cinamomo
floribus camule musco dragagantis desiccati
media estimata si particularum est quantitas
et facultate possunt recipiat ad ficiendum
cordiales elevata et suo pondere ¶ Con
tra febres pestilentes cum materia pu
da multum est calida et inflamatio velle
mos tunc dispositione intestinis
si contraria vbi supra propter aquam frigi
dam multam bene hausto sumunt propter inflammationem
continuorum que paulatim et modica supra
non prodesset quod tunc posset addi et in
materiam inflatam coniungi ut testatur vult
ypocras 3° regiminis acutorum ¶ Sane
cum accidit in pestilentia alia febre
calore nimis continuari vnde extrema fri
gent et tenet vaporibus extendit ypo
crates et euaporat ad caput vnde propter
vaporum malitia sui ... tale
natur et propter incendium multum eleuatis
et propter multitudinem vaporum ... corporis
multa fit cuius constrictio et secundum cali
ditate tali cum frigidis et va
poribus continuorum et unguento calidi
talis cum cordialibus quam unctibus et
cum epithimatibus super scarleto diste
si cordi applicandis vel cum electuariis
confortatis quod materialia et similia
sufficiant notata sunt supra ¶ Vt
plurimum etiam cadit appetitus in pestilentiali
febre propter quantitatem solam adeo quod
cum quos stomachus suo facit operationem est
corruptus vnde non appetit et tunc est
necesse vt pacientes restaurentur per quem
vinus tingatur violentur quando et spes
illi reficiantur et corrigantur corporis malicia
ita tamen quod cibatur frequenter et parum
pro vice ut virtus debilis sic possit cibum illi
propter gradatim digere quod vna vice
facere non posset sine dolore etiam sic
stricto appetitu vel non laudata cibaria

pitibus pluribus cum aut est laudes quod sua
cordis estorum sunt deserti et tunc confirma
abaere vero egerit quasi continua re
novatione et continue per cibaria gra
dualiter que sunt acetosa frequens ut hoc in
portis laudabiles et acibus elevati cito
consuetos adeo propter acetum reficiunt
spiritus innutriendo stomachum et materiam
coct augendo hoc est quod voluit Auicenna
cum subiunxit vbi supra et contrario est con
restaurare super omnia cum plurimi corpo
rum agunt supplendo et vincendo violenter
absoluunt et viuunt et sequentibus vere ut
quod hoc cura assimilatur tale hausto venenati
¶ Doctrina secunda contra quam ¶ Sportis aut
parcere piscibus liquidis et fructibus pro
acetosis stipticis aromaticis aut com
pactis quibus quod venenum abstinere omnis
et stare in vitellis ouorum et tamen ass
et perdicibus et pullis sed cum agresta vite
acerbe vel cum aceto vel quod melius et
vtilius esset cum vino granatorum aut
acetosorum aut vino citoniorum cibus quando
non conueniens sic alicui in phlebotomia aut ...
las et pullos generosos febrientibus pesti
lentibus cum aceto et aqua rosacea aut
vino granatorum compressos cum non vinum
aperire possit Dictantes sed ...
tuarios sine veneno et peste allegat
puto ypocras prima particula ¶ Camphorum vbi
vero si comedunt et cum sit qui stetit quod
seducuntur valde cum de febribus venenosis
ypo. C iii dictiat et consumit post quam in
bet pestilentes cogi debere ad cibum multotiens
tibus et violentur sumendo et aliquando aceto
corpus frenare quod surgat potius cum eius
in pestilentia omnes qui fuerint aucem ¶ Quod
est ideo quod ipsum frigiditate et siccitate
sua cum sua subtili profundabile vnio
modo putredinem obsistit quod aut exti
constrictos adquietas et romaticos dis
ponuntur eos plus aceto competit sucus
granatorum aut vue acerbe ¶ Et abstineant.

obstruatur versus austrum flante aut borea
fenestre aperiantur versus eum si fetor aeri
contingit non prohibet non obstat // **De exitibus**
et bocis pestilencialibus Dexitus aut
sive bocie illos qui solet contingere aliquibus
ut volunt auctores velut a basilisco fumi
exiunt infectivi. Ex quo dicti et super illos
nulla danda repercussiva conveniunt sed
eos facilius et ad mollificandum membris redderet
venenum primo calore naturali confortato
et debiliter resoluta per consumendo
materiam et post fortiter resoluta si
maxime vita tamen ut oleum camomille
salvia cinnama oleum anetinum tritico
crudo masticato flores camomille fer-
mento et alia que possunt auctores
Si autem exitura continuatur in ramonum
ut alia apostemata mundificando et ma-
turizando curetur. Primo autem nucleum vel
consolido super exituram emplastrum recipe
nucis sal fermento et oleum masticato
coniuncta vellatos aut super liniatur privata
sicud quod in [illegible] suggesserunt cum
[illegible] intelligentibus / Paciens propter
passionem si inflamatus existat liberis
primo vitet aleum tempore piper galanga
sinapium et piperi salsa illis [illegible] acuta
cum [illegible] si sit calor remissus competens
videtur ut [illegible] visum est amministrando [illegible]
parum tamen quod humores malos calidos et
putridos habent augere Iulius sed autem consue-
tudinem indulget tolerancia quod tamen primo
primo negaret / **De cervisia eligenda**
Si cervisia queritur an triticea an avenacia
sit eligenda propter talem febricitantem vide-
tur [illegible] si calor est remissus sive sunt
tempori [illegible] materia nisi consuetudo primo
vel aliquid speciale attendens [illegible]
si non sit vetus eligatur ordeacea vel
aqua [illegible] cum vino aut vinum [illegible]
nator aut [illegible] primo fuerit [illegible]
sit [illegible] humidis [illegible]
et non sit [illegible] remoto [illegible]
[illegible] constipare [illegible] mense [illegible]
[illegible] expedivit [illegible] appetitum

cum quomodo [illegible] sanaret ab [illegible] sua
[illegible] corporis [illegible] camomille et
mellilot [illegible] cum calor est remissus
[illegible] non est [illegible] multum lau-
datur quod facit inspiracionem putridorum vapo-
rum [illegible] spiritibus et [illegible] confortantium
[illegible] aer mansionis [illegible]
ignis [illegible] lignis ardens [illegible] cum calefa-
ctione nulla est [illegible] possibile
depurare ut [illegible] putridissima
[illegible] diligenter ab [illegible] nunc
[illegible] facientes [illegible] et magis [illegible]
[illegible] medicinaliter [illegible]
[illegible] multo tempore pestilentes febres
[illegible] mortis [illegible] ut [illegible]
[illegible] loco de cura
pestilencie loquitur [illegible] **Capitulum**
quintum de modis appetitus provocandi
Pro provocandi ad [illegible] adulti
[illegible] provocans [illegible] omnibus super
[illegible] humiditates [illegible]
[illegible] superfluitatem aut firmamentum
medicinam laxativam specialem [illegible]
[illegible] magis utraque evacuacione [illegible]
[illegible] calidi et humidi [illegible]
[illegible] ut [illegible] primum [illegible]
[illegible] ut supra expositum est ad
pestilenciam [illegible] **De [illegible]**
[illegible] est [illegible]
[illegible] sanguine aut plus
[illegible] videtur [illegible]
[illegible] humorum ut [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] evacuacionis [illegible] esse [illegible]
[illegible]
evacuando [illegible]
[illegible] replecionem [illegible]
complexionem accidencia figuram etatem
tempus disposicionem regionis et aeris
et consuetudinem evacuandi [illegible]

euacuandi. Contraria est hic inlaudabilis
sicut dicta bonum sanguinis generantia ut
sunt pulli perdices oua tenera castratorum
edorum lactantium agnorum et talia
dulcia et frixura agresta vinee
acetose et res acetose et tenues ut
plurimum sunt assate et vitat cibum dulcia
quia opilant nisi sint sufficienter vinifi
cata. **De pinguibus et viscosis.** Item multum
vitat pinguia et viscosa quia pinguia
quidem tum quia putrescibilia et inflammabi
lia tum quia faciunt malos humores quia sunt viscosa visco
sa autem quia nimis humectant propter quod
preter cetera super alium potest hoc est propter contra
consuetudinem valde sunt vitanda **De piscibus
vitandis.** Item pisces vitentur quia
fluida et aquosa sunt et generant cum fa
cilitate putrescit et in malos humores convertitur
facile convertitur humores conflat propter corrup
tibilitatem suam in se et humiditatem Cum
autem piscibus abstinere non poterit tunc
qui sint squamosi de aquis mundis
et assi dumtaxat ad species sine mul
ta infusione pinguedinis vinum
bonum illi saltem qui consueverunt bi
bat mixtum mediocre tamen aqua rece
dat non sit nimis vaporosum tur
bulentum et grossum et dulce in complex
ione debilitate non nimis extrahet
De balneis. Balnea precipue ubi
multitudo confluit et lavacra simul vitentur
tum quia balnea multum resolvunt spiritus
et exitando debilitant et poros multum
calefaciunt simul ad multam inspira
tionem vicinam tum quia contagiositas
facilius se diffundit in balneis et de
prius malum tum pori sunt ibi valde
aperti et cor valde calidior et aer confecti
calidior propter talis et ex corporibus infirmis
vaporis scilicet contrahere contra
qui balneis volunt ad eum uti propter con
suetudinem vel indigentiam particularem
disponet sibi de balneis singularibus

domesticis nec sit cum multis sed aere inspirato
puro. Item vitanda sunt omnia spiritus multum
resolventia et exagitantia ut sunt debili
tantia qualia sunt exercitium nimium
vigilie et sollicitudines nimie ira mul
ta et intemperantia in coitu et alia talia
que paulisper multum spiritus debilitat. **De quiete
et sompno etc.** Item nimis quieta
sicut ocium et ociositates super flue pro
pter quod solitudo et sompnus nimis et multi
¶ Item valde cauent loca sepulturarum quia
in circuitu illorum aer est valde contagiosus
evitanda propter corruptiones et putridos va
pores qui ibi accidentaliter resolvuntur
Item loca paludosa et stabulis in
medio compnig et valde porcorum et mix
sterquilinia fugientur. Item habitacionis
camera sit que magis est polis elevatur
aera quia quanto elevatur aera tanto ex
istit purior. Item vas vini contra
ras debet esse clausum. Insuper maxime
vestiture magnum est studium ad
habendum quod gaudet diviti... plene habet
in eius precedenti super que deponimus et
rebus que deprecantibus eundem
¶ Contra mane quodmodo ullatenus
famem nec sitim tollerare laudat
tamen non potest post supra. Sed non leper
ac tamen cogit famem esse reminendo
utere de mane delectuario cordiali
contra venenositatem aeris et defensorum
cordis inferius contigato dilucido
sit sirupus et medicina tamen non est pretere
ca. Contraria calidi de complexione et aer
frigidi non constricti vitant aleum et
cepe et alia omnia acuta similiter quorum
non expressa tamen est hoc quia dicit Avicenna
ubi supra replevimus aleum et cepe
in pestilentia ex corruptione aeris
talia si aleum et cepe sunt humores acu
tos et calidos generat et auget putridam
hoc est intelligi preter cetera de calidis de

cōplexione vel ubi tales humores in corpore
inveniuntur licet non sint calidi de complexione
et non repressa propria in actione cōsilium
alterd aut istis cōvenit et complexione
remisse prout conveniet cū cibi bono
tū est ut aceto vel vino granatorum vel
agresta aut vino decoctionis pigm re-
primantur Item carnes avium agrestium
ut sunt anete et anseres tam domesti-
ce quam silvestres et carnes porcine
vetuste et bovine dure vitentur tū quia
malū grossum et viscosum generant sanguinem
tū quia difficulter digeruntur nisi valde
sint consueti et habentibus stomachos fortes et
calidos et multo exercitantibus seu laborantibus

De tyriaca et metridato

In preservacionibus
porro quia venenositatis et putredinis aeris pres-
tam presicium ut dicit avicenna ubi supra in tertio
preservacionis duas posuit medicinas prima
valde venenositati et aliam putredini
obviantem Contra venenositatem quippe ex
posuit metridatum et tyriacam que sunt me-
dicine inter ceteras excellentes quia cōsulit
ut de altera earum pro cōplexionali vel acci-
dentalis caliditatis prohabundat secundum
quod laudat galienus bis vel ter in ebdomada
ieiune sumantur cū aqua scabiose vel bu-
glosse vel vino Quod si caliditas
timeatur vel iam corpus accidentalis calor
evenit fiat repressio cū croceo dya-
rodon et aqua rosacea et aqua aut
syriosa aut zandali aut humidi vel
electuariis frigidis cōplexione temperatis
apto aut bibat eidem vinum granatorum aci-
tatorum aut vinum citoniorum quo sumat
electuarium contra pestem usitatum pro
calidis ordinatum cū aliquibus cum
expressis de se aut tyriace existentibus
super xvi annos sit pondus ʒ ß usque
ad i secundum qualitatem et inclinationem et frigidi
et humidi de cōplexione maiori prout
dosim sufficiens existentibus aut ab viii
annis in xvi sit minor dosis cōsiderandis

sufficit tamen in urgenti predictis cōsilium statim
et cordialis et narro eū tiriaca Metri-
data aut dosis sit eadem vel parum excedens
possibile aut dicitur contra putredinem humorum
de aloe myrra et croco cōponentes pillule
sumuntur bis vel ter vel quater in ebdomada
circa horam matutinam iiii vel v ubi
cpar multum sit crudum et calidum tunc
cū oz cass tro... cū spodio rosaceo
et zandalis de laude istarum pillularum
aut ruffi est... xvi tailo Dicit au-
tem ... nunquam vidi aliquem bibentem
hanc medicinam qui non preservaretur et libera-
retur a pestilentia et nunquam fuit inventa
sibi ... aut est laudis quia invenit
... efficacissime resistit pu-
tredini ita quod est preservativa multa tem-
pora cadaveri mortuorum et aut conforat
spiritus cordiales et ... constitu-
aliorum aloe aut putredo humores qui
obviat evacuat et statim rectificando confor-
tat ... medicinas ... acto
al ... regione secundum ...
... principalibus membris multa
utilia et rectificativa prout addit Tamen
et preservativis et remissis rectificativis membris
opilationes ... et humores ...
... nardi absinthium ...
cinamomum Pro calidis vero et multum ...
... de corde ... margari-
tas zandalos camforam rosas flores
mirtillos corallos ... aut de bolo
armeno terra sigillata et spica et ...
... medicinam apponantur et cū aqua sca-
biose conficiantur

Electuarium cordiale speciale contra venenositatem et putredinem aeris hic intra

Consultum presta-
mus ... quod isto electuario ...
... utantur cū aqua scabiose
vel vino ... magne et
... magnarum
... ʒ vi ... ʒ iiii ligni aloes
... ana ʒ i cinamomi ...
... ʒ ß pulveris ... ʒ ii ...
... ana ʒ ß ...

an ℥ iij coriandri preparati rosarum mirtil-
lorum ossis de corde cervi an ℥ v omnium san-
dalorum ℥ i terre sigillate boli armeni an
℥ v cardamomi corticis citri an
℥ ß fiat pulvis cum aceto scabiose et
melisse et rosarum et cum zucaro in electuarium
redigendum vel tabulatas vel in melle prout
magis recipientem delectat pro autem
qui est multum calidus augeat modicum
cum ibi ingredientia cuius efficatia
discreta ¶ Postea quantum possibile est quilibet
vivat in alacritate et gaudiis licitis
solaciis cum suis amicis et dilectis et
delectantibus tempora deducendo nobis
inimicis cum que sunt de legis dei precepto
De aleo Pauperes autem utantur de ma-
ne ieiunio civula et radice scabiose
et ruta et nucibus cum ficubus aceto et
melle et modico salis et [illegible] bolo
armeno cum aqua rosarum et vino si
prout ¶ Item ieiunii utantur granis
iuniperi seu coriandri bacis lauri
castoreo modico in vino cum crusta
avellanis cum ruta et quemadmodum prout
pueri ipsi sint ... et sicci et constricti
de aleo quod tyriaca dicitur rusticorum repressa
cum cum agresta aut aceto aut co-
riandro in modicum cum aqua [illegible]
ita scilicet quod non super calefactionem inducat
¶ Et odorant tenuissima scarleti in fusa
aceti et vino et pulvere cariofili vel
spongia eius in fusa tenendo esse in
dieta laudabiliori quia possit vita-
tis fame et sitim et repletionem super-
fluam cum tamen cum multi fuerint constrictive
tollerantia faciente quibus multum magis
quam aliis non sunt constrictis obest aut
nichilominus omnino secundum veritatem auctor
de dyonisio tyriacus [illegible] predicta
pestilencia ita quod [illegible]
primo dicit cum latitudine sani-
tatis cuius re[illegible] mutuata tota
dimittet dispensacio consuetudinale
meretur ¶ Et considerandum est quod mutan-
tes sublite super omnia nec moleste
paulatim [illegible] consuetudine

mala declinare et omnibus vitare
est consultum [illegible] pauperes autem
[illegible] cum abrotano iuniperi saturegia
[illegible] tymiamate ligni pini gu-
mmis [illegible] aceto et rosarum [illegible]
aliorum sibi [illegible] quibus facultas
corporis non suppetit [illegible]
penitenti [illegible] in[illegible]
qui [illegible] ezechiel [illegible]
et flenti [illegible] penitentibus dicentis sic
[illegible] periculum plura [illegible]
et consuetudinale tamen [illegible] et prout mi-
sericordie [illegible] qui sit benedictus et
laudatus in secula seculorum ¶ Sic [illegible]
[illegible] opusculari finis impo-
situs ¶ Postque [illegible] omnes [illegible]
aut auditores [illegible] exhortor
ut [illegible] caritatis me-
liorant et corrigant non cum [illegible]
[illegible] subpungendo [illegible]
nichil sit [illegible] quod non ex dictis [illegible]
[illegible] medicine et suis [illegible]
[illegible] quas plures si passa
[illegible] deduxissem dona autem
et utilia sunt que [illegible] invenerint
recollecta et posita [illegible]
[illegible] qui [illegible] omnibus sit [illegible]
tibi ¶ [illegible] in [illegible] vite
articulo spiritus [illegible] et clemens
noster a mortalitate hac peste pre-
servat ac defendat Amen De melo-
diis De [illegible] seu possibilitate vul-
gate suspicionis de causa pestilencie
[illegible] sepius [illegible]
aliquid modicum [illegible]
[illegible] prout [illegible] in publicis dispu-
tationibus actibus [illegible] et defendi quod
possibile est [illegible] iudicia [illegible]
[illegible] ad destruendum [illegible]
catholicas et [illegible] multa [illegible]
in intento deo permittente [illegible]
cum [illegible] est principium [illegible]
[illegible] fit [illegible] et figuris
celi non obstante libertate arbitrii
quod stellis non [illegible] stellis [illegible]

pono ista strages seu mortalitas ex pluribus partibus seu nationibus ad invicem non obstante quod fiant aliter agentibus seu bellantibus ad invicem est possibile sed et fiunt secundum astronomos a maiori influentia prout experimur quod martiae influentiae disponunt in nationes vel populos ex habundantia et metu colere appetitum vindicte ad facilitatem ebullitionis naturalis vite et epidimie vel mortalitatis pestis saltem ad partem unam prout si ascenda[n]t contra facta libere mathematice veneficia sathanas conflictibus et adhibit inclinationibus qui fatiunt secundum astronomos stare post motorum et considerantes et deliberantes sculturas aptantur sicud mars bellicus et manifeste nec obstat illud quod etiam moriantur quod nulli dubium quod ea omnes unde plures prout et notat tamen et sic etiam creaturis similes possent tamen a malignitate contagionis aeris ex multitudine [in margin: phisice] vendosorum vaporum nequam corrupta necessario sic est facit multiplex expiciam iam sic unde licita per physicos sicut nos males et indictos in ratione actualiter contexerando falsitates illud ultra eis supplicio iam instante nec perpetuo a sine unde maius secundum tamen possibilitatem ea extracta nulli rationabiliter venituri declaro plura quod dicere possum prosequi secundum premulos et plurimorum malignitate absmitto nunc

Explicit tractatus reportatus a magistro Johanne licentiato in phisica

Mensuratione divina consulti pauci spectantes de magnitudinibus morborum causis procedentibus ut magistrum dei despiciant et relatio infallibilis et determinatio prope videre in magnitudinem eius ita possitque ignorantur et effectus. Tamquam speculum acie lucidum aliis intuitionis perspicacius differentis causas manualiter dispositas effectus progenitos consulas deinde actionum et passionum subiectiva et sita proportione contingentium accidentaliter motus subiecta alteratione morbus et infinitatis successio temporibus contingunt a quibus mors sequitur et moriendo in superfluis nam sufficiat quod nunc et annullat infinitis quod non finitis [illegible] desperate actus primum operatorum elementorum eius composita vegetabilia et sitorum eo insufficientia mors non sequitur secundum solidum dissolutionis quare morbus per videre superfluorum armoniarum infinitis per diminutis restaurationum miscibilis tota vis consistit mente diminutis eius aliorum morborum causis clarius premissis intendimus de causis pestibus.

Quibus dicitur causa morbi causa causalitate et tamen causas ut fundamentum magna generali et corruptibilia reperitur causa celi causa diversitate causas velut secundum septem motus diversitate planetarum causae septem generales pestis dispositionis generalibus et corruptibilibus secundum astronomos motum deciantur quarum una divina reliquis prescendere hic sperne continetur studiosis eo tempore astronomorum et de occultis iudiciis renovatur oportunum est et utile. Est de causis motu quibus influentis et elementis et clarius per remedia intuitu operis sit. Est autem secundum quidem perfectionis quantitate nova altitudo aliquid infima nanus dispositione eius deprimit illud fuit quod illa disposita non possidet gradus vegetatus et sensibiles. Ita illa prior omnibus causis tacita quod ubi prima nunc suscipit naturalis quod hic est in similiter ipsa declaratione tali. Est autem prima dispositio [illegible] subiectiva misera prima generalis et corruptibilis contingit ex dispositione elementis generabilibus et corruptibilibus prima compositione.

quibus resolutis secundo compositis super terram con-
tingentes vaporabantur. Et compositi [illegible] cum sunt
prime impressionis sic est [illegible] astra
diversis motibus retrogradis moventur
[illegible] nec distrahit motus in aliis
corporibus tamen [illegible] secundum [illegible]
ubi non primo [illegible]. Nam non frigidus et
humidus facit resolutiones ex [illegible]
sibi [illegible] et statuta quibus facit su-
perficies terre [illegible]
[illegible] frigidum
et humidum [illegible]
Cum vero resolutus [illegible]
superficie [illegible] et ter-
venenosa [illegible] frigido et humido
mortificantur [illegible] subputre-
factione et putredine [illegible] coagulati
quibus cum putrefactis resolvuntur [illegible]
[illegible] fontes et aquas et aque
[illegible] superficiei quibus infectis
omnibus [illegible] pisces et [illegible]
inficiuntur [illegible] prima prime [illegible]
aliqua venenosa substantia [illegible]
si cum [illegible] resolutis [illegible]
[illegible] aliis [illegible]
[illegible] facies eius [illegible]
resolutiones [illegible] terre apertura
inficit terram et aquam magis et corrumpit
ea que [illegible] aliud brutorum
et [illegible] pulmonem [illegible] causat
[illegible] pectoralia [illegible] frigida [illegible]
[illegible] annos [illegible] versus au-
tumpnum et versus estatem incipiens
[illegible] in terre apertura est causata
[illegible]
[illegible]
[illegible] tardius [illegible] inficiuntur [illegible]
[illegible]
[illegible] et resolvuntur ubi aer intrat
et exit [illegible] inficitur [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et venenis
[illegible] et malis facit [illegible]
[illegible] resolutiones [illegible] aliquid [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ubi [illegible] et [illegible] et
alia et fructus [illegible]
[illegible] Et [illegible] infecti plures [illegible]
inficiunt [illegible] ex contagione. [illegible]
ubi secundo impressionis [illegible] consistit [illegible]
[illegible]
[illegible] inficit cum secunda impressio
[illegible] resolutionis [illegible]
[illegible] et fructus [illegible] et [illegible]
[illegible] resolutionibus primis et
[illegible] fructus [illegible]
[illegible] prima [illegible]
et secunda [illegible] infecta [illegible]
et [illegible] infecta [illegible]
[illegible]
Tercia impressio inficit [illegible] bruta alia
quadrupeda que [illegible] ex fructibus
terre [illegible]
inficit [illegible] alia quadrupedia [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] equorum aliorum quadrupedia
[illegible] inficit [illegible] forme et
actus [illegible] et mala [illegible]
[illegible] alicuius
[illegible]
[illegible] inficiunt
[illegible] et [illegible] inficiuntur et non alie
[illegible] accidentibus [illegible]
[illegible] ut [illegible]
qui [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] secunda [illegible]
[illegible] herbas et arbores
fructus et cuncta et illa quadrupeda [illegible]
[illegible] et quadrupedia volatilia celi [illegible]
[illegible] volatilia celi [illegible]
[illegible] ut [illegible] vacce vel
[illegible] vel equi [illegible]
[illegible] vacca [illegible]
[illegible] inficiunt [illegible]
[illegible]
[illegible] alia [illegible]
[illegible] frigide et fructus [illegible]
[illegible] inficiuntur. [illegible]
cum [illegible] ex
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
magis [illegible] cum [illegible]
[illegible] actu [illegible]

no primarie neque intrinsece neque
in facie terre sed huiusmodi superficie terre que
inficitur et fontes aquas inficit corporalis
[illegible] compellit aerem resolucionem a
quas et facit humorum nebulosum et
aerem putridum visibiliter superficie terre ele
uatur et hec infectio terre aqua inficit
quod aliquis alia aliorum infectionem et maxime
alia que descendente nebula inficiuntur
terre terreque gustant et percipiunt et per defec
ta corrupcione illa et nos quoque terminus
vtrimque terrenorum [illegible] et vltra
medium [illegible] elevata nebula aerem totum
venenificat et volatilia celi inficit et
corrumpit curta vel dispositione et impositionis
causa tacta est supra missio | Sed vt me
liceat appareat per declaracionem subiungam ista
volatilia celi huiusmodi medio spacio in
ficiuntur si est medio spacio contingit eum quod
in aptitudine terre substancias infectio
visibiliter et simpliciter humidos humores et
compulsi super facie terre vel in medio
aere neque deinceps nec magis nec
in respiracione medio sed maxime elevatur
vel terre in superficie calefactionem quod probat
in eius spacio et inficiunt solum alia
illa que pacem sursum elevatur est
quod plures perdunt et penas et quod magis
dicas infecti et magis et in visi
super mouere, natura non motu pestilencie
[illegible] respicit aer in plurimas quidem
nebulas fulmina tonitrua et malas
impressiones quod ex solitudine contingit
¶ a Cuncte disposicio tamen plus patet ex premissis
quod ab infecto ab infectiori inficitur
et supremis et ab infimis causis nec
primis tunc sed ad vltima | Et impo
sicio natura correspondeat ab impositione an
terio vel voluntate nostra sic autem
[illegible] | Est enim summa naturalis
electorum actiuus in superna dispositione nobilior
velocior et subtilior et magis conueni
venenum posita quam aliquis competenti
inpositum solo sibi diuersa ex [illegible]

a Nempe et decisa generatiuum motu
et corruptiuum | Sed ut clarius [illegible]

posita nocet quod frigida [illegible]
sed actiue magis nocent non sunt [illegible]
| [illegible] corrupto aere influencie ex [illegible]
frigidi et humidi illius alibi morientibus
homines visi sunt mori et hoc ex resolucione
sola que resoluitur ab [illegible] et subtili
vicio [illegible] sunt resoluta et venenum
subtilius resolutum actiuius ingreditur
inferius pestifere morbi | Sic maxime
[illegible] in aquis in herbis
infectis per impositiones [illegible] hominibus
corrumpuntur | Ex his motibus quamvis
tempore stante vel subiectis constellacionibus
quod [illegible] desunt [illegible] perficit
| Si substancias simpliciter resolucionem re
[illegible] retinuit tamen ex parte claus[illegible]
ex debilitate motus [illegible] venenosa
moriuntur vt [illegible] et reptilia | Si secunda
impositio sibi retinuit terre inficiuntur
[illegible] aque et pisces | Si tercia
quadrupedia alia terre | Si quarta
volatilia celi | Si quinta homines sicut
patuit est sed quod impositio ab impositione
[illegible] impositio ab impositione inficitur
quod plures infecta prima infecit et omnes
| [illegible] impositione [illegible] in
ipsam corrupta resoluuntur | Sunt
enim prime impositiones corrumpunt aut simpliciter
¶ Affinitas [illegible] causa [illegible] vt que
[illegible] est [illegible] vt [illegible]
quod [illegible] inficiunt et plura [illegible]
[illegible] est [illegible] | Est autem [illegible]
ille [illegible] ex quibus [illegible]
frigidus et humidus [illegible] spiralibus
substanciis resolutus medio et mo
tibus celestibus et stelle mouentur [illegible]
[illegible] medio et motibus [illegible] natura | [illegible]
[illegible] vt natura [illegible] disposicionem
non [illegible] compositionem [illegible]
[illegible] natura [illegible] | Si vero indisposita
diuidit et dissipat tamen natura ex ipsa
actione [illegible] existit quod
contingit ex [illegible] motu orbium

celestium usque in elementa et secundum primum
mobile simul cum variabilibus stellis sibi
infixis causa est totius motus primaria
usque incorruptibilia in contrarietate
sic orbes planetarum et globi planetarum
tam supra media inter stellas et varia et
de invariabilibus stellis diversi situs contin-
gunt in diversis circulationibus planetarum circa
propositum et quietem diversi motus conti-
gunt arabum et caldeorum sapientia et divina
providentia informari infinita in stellis
considerabit que hucusque adhuc translatio-
ne non devenerunt / Si tu domino meo christi
christi dante ut tuis temporibus nobis plus
innotescat aliqua de hiis comperimus declara-
re temporibus tuis quod licet astrologorum nomi-
nati potentes arte celi adhuc non tran-
slata qui deus dedit albumasar et perfici
motus secundum accessum et recessum ut
refert patriarcha abraham contra artem celi
migrans primum primum mobile est extra quod non est
corpus nec magis contingit motus et inva-
riabiles situs stellarum fixarum usque
quam ad inferiora inducitur in corruptibilium
orbium celi stelle planetarum cum spera et
contra speram fixe et non vacuus secundum mo-
tus diversi quietis diverse oppositionis
et signa celi et planete et planetarum diversi
motus et immo contingit eo quod contingit
motus sperarum incorruptibilibus est sine
medio et usque inalterabilium elementorum situs
vel pelicas descendunt ultra nec ultra
sua loca etiam elevantur sed diversificantur
mota ab hiis inferius in motu diversos
complent actus eo quod sunt mixtibilia cor-
ruptibilia et alterabilia et sub hiis
alterantur et alterata suscipiunt formas
sub peregrinis impressionibus quod in superioribus
actu immixtibilibus non erunt nec unquam
fore gubernatur circa simpliciter per eorum motum
et non per eorum quietem quod fatum repu-
taverunt stellas quietes alterationes corruptibiles
mixtibiles generationem et corruptionem

et situs in orbibus celi incorruptibilibus
et immixtibilibus simpliciter per motum contingit
stellarum apparitione et quietem sic multi-
m inferioribus forme per peregrinalibus et mix-
tibilibus quietem motum et alterationem effectus
et defectus contingit / Nichil novi invenitur ab
ipsa ambulando desuper circundans continet
omnia sagacitate formas in latitudine sem-
per aliter et aliter innovata preter patens
novas et non novas sibi possibiles quod
habet fortis et elapsis diebus cuncta complevit
aliis fortis aptitudinibus primus quod stantibus
celis ex quibus fiunt terre et secundum alia
tamen omnium formarum quod in mixtis in immix-
tibilibus non recedunt quod nec ipsis peregrine diversitas
forme nec formarum alterationes sed secundum quod
creata fuerit disposita tempus quocumque de alta
tamen simpliciter sine quiete reparantur secundum
adventum motus veri non premit quod videtur
planetas sine virtutes corporales speciis in mixtibus
singulas ut assumit quidam qui dicunt stellas
celestes actu peregrine super terram et humidi-
tatem deorsum diffundi de celo planetarum et celestis
terre quod solum ea inferius habet qualibus celi
sed sic ecciam peregrinus abiciuntur secundum
quocumque motu elevata movetur cum alterabilis
non et ideo apparent appetitus eorum sed ipsius
qualitate in speras quanta confluentes actiones
vel passiones et sic calida vel frigida humida
vel sicca apta corrupti non premit
et non accidit sed alias motu succenditur
ignis quia spera tum incorruptibilis spera
hinc inferiorem et in calido audit operationes
/ Si aer aliquem calidum et humidum / Si aqua
macie vel in humido et frigido / Si terra ab
aqua inferiore et sicco quod cum tangitur non
audit corpus sibi quod est circumferens alienum
quod incorruptibilibus non pertinet tempus
ex motu corpus simul de omnia sunt conveniens
et preter motum non agit nec non exaltatio
secundum quos facit operationes quod aliter in pri-
mobili motu movetur et omnia de unitate
est enim secundum primum mobile ut supra dictum est
celum stellatum quod secundum situs stellarum

multis in insideralibus mobilibus motu
rat. Est enim stellarum et specialibus dotibus
et signis secundum quod alia signa se plac
et opponunt et coniungunt [illegible] planeta
plurium usque ad ista corruptibilia. Specia
liter et planeta eius super ignis et fu
ignis motus manet. Aer vero in
aliis maxime mixtis provenit velut
motus. Patet hoc ex radiis solaribus
quod patet in vase diu alterius austral
tenta quamvis calidorum temporis quod non
visitatur ista non designet. Quatuor
enim velut fluxus vel aque veniunt et re
niunt et exeunt terram et invisibiliter
lateris orientis et occidentis medio quod
per fluxum terre motu cavat in substan
tias superiores aeris et vicecisa ex
aer aqua vel terra inferior. Et eve
nit motus quod plenius in libro dicta supra
sunt. Superfluit aqua intrante in
frigidabiliter et humectabiliter aeris inferior
debite non mitigatur humectat et disp
et superponitur non vene secundum situm celi
Unde Saturnus opponitur signis celi quod
in calidis deorum est. Lazarus Marcellus
ut sinas et celum fuit per stellatum
in motu a. et signum istud versus
arcticum perpendiculariter versus aque
introitum quod est ex mutui terre
terra fuit celum neque planetam nec libera
videtur pessimum et mars in opposita
in signis celi albumasar dicit stellatum
apparet ab utraque parte confluunt aque
tam orientis quam occidentis ut aer per
vinculis terre pelli ad extra et terra
patitur motum et eruptiones et omnes
aque tollerabiles partes et velut
vinea et aere inclusis in subterraneis
terre centrum patiuntur violentia et tam
inferioris non actus conturbat. Sur
gunt venti velut et ventorum turbines
opposite flantes. Septentrio versus
meridiem et meridies versus septentrionem
et istud primum signum velut futurae pestis
post orientis et occidentis coniungit terre
motum per hoc nobile velut et ipsa

nebulosa per hoc fulmina et tonitrua
magna per portenta et alia signa et
post annos incepit signa postea et post
hoc secundum fuit aquarum apparitionum in turbis
hominum. Anno domini M° CCC° LXX° Kal.
maii visus abortu solis hominum centum
mortuus XX°. Tunc post in annis pacificatur
natura enim aut etas illa celi resurre
de tempore magis aut de latitudine celi
erunt quedam tempora bona media si non
omnino quieta. Eo quod venerunt in dispa
ratis primus revolutionis terre adhuc con
tinua non mirum si ista ab astronomorum
doctoribus in moto natura capiantur quod ista
et alia infinita tu stellarum cum sunt
ignota de istis plura quorum modo tunc
lunae super caput hoc quoniam est ne
cesse quod in medio luna est tamen super sine dicit
nec eos esse ignorantes quod mentem quod
ars astronomie est vel ut conjunctis de doctoribus
Bedastia. Nec arte nec eos replere si
patens cuncte quamvis constringunt ex
quibus vel horis si sapientis indicant quid accli
coniungit ex in in nativitate nec revelat
hec facies quod non videt. Unde constituti sancti
valentis deo tradente christo quilibet vo
lunt sanctitatibus gaudens spiritalibus demonum vero
scriptura de demonio indiciis et
divus quod spiritus per prophetam patet designatur
et ista modo sunt nota pro quo domini
status volente tamen deo christo duo plura
de nativitate contingentia auferat eo
quoniam creata impossibile sua super
salus dominus ut premissum de qualitate pest
hec est venenosa quod est de aere et
corruptione vaporum illius resoluti ex
aliis et infectis. Est enim vapor dulcis
frigiditatis duplex et humiditatis simplex
siccitatis et nullius caliditatis eo quod ex duo
bus solis elementis componitur non quod ita
simpliciter stant elementa sola terra et aqua
quod alia elementa non affuerint quod dicitur
immo sine adstant actu quo terre simpliciter
siccitatis terre et aque dulcis frigiditatis aque

et aeris dicitur humiditas et aer est in actu
et ignis non tamen dissipatur aliud talis
aeris esset impressio sed solum dividitur
per duo mixta continuatur cum sit intrinsece
aqua vel dictum et infrigidante terra
inveniunt solubilia terre arida et spiritu
inclusa per [illegible] mala
latuit corporis sed terra lixiviata quod est
terra ignobilis quod corruptione infecta
aeris imbibit et dissolvit et includit
et restringit usque ad spissam ipsius dispositionem
exeundo superflua aque manet ista
in [illegible] terre tamen pulverulentis
mixtura aeris subsequente tempestus
sic resolvit attractiones de mineralibus
[illegible] manens ibi et putrefiat et debiles
partes terre et atque salutissimas feces et
humidis per aque [illegible] motibus
tibi aeris qui contingunt pernas terre
et [illegible] movetur fundamentum
sed fundamentum terre et scilicet ista resolvuntur
usque ad superficiem que venenum terre
inficiatur eo venenum quod sunt contra
corruptionem [illegible] composite infrigidatia et
activa [illegible] in vegetabilibus et spiritus
ad [illegible] in exalacionibus
suis [illegible] infrigidatur illud composita
[illegible] contra corruptionem continens terre
et atque conglutinantur et in eas superflua
[illegible] caliditate efficitur sed [illegible]
sunt et que ab illis mixtionibus resol-
vuntur calefaciunt et depurant terram
et [illegible] insistent faciem eius et taliter
dant vegetabilibus nutrimentum et [illegible]
ficant [illegible] illa [illegible]
cum [illegible] efficit [illegible] corporalibus
[illegible] simpliciter de
[illegible] est [illegible]
[illegible] repugnandis [illegible]
[illegible] corporibus [illegible]
[illegible] de corporibus infectis actu [illegible]
[illegible] nullus [illegible] pestibus
[illegible] et semen [illegible] que [illegible]
[illegible] cibaria [illegible]
[illegible] fruges et alia sinape [illegible]

tur restat eo quod sit terre resolutum
[illegible] putridus [illegible] in
vicinis resolvitur et malis [illegible]
non facit [illegible] et depurat terram ab
[illegible] infectione et terra [illegible] scilicet
[illegible] ponticam [illegible] et [illegible]
ti fructus [illegible] et [illegible]
et [illegible] aqua sit [illegible]
[illegible] est cum [illegible]
[illegible] impositione [illegible] facimus
terre [illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible] nisi [illegible]
[illegible] sinape [illegible] non
[illegible] et [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] cum sit [illegible]
[illegible] tempore pestis [illegible]
[illegible] cibis [illegible] fructibus [illegible] gustu
[illegible] infectorum [illegible]
[illegible] nisi [illegible] fecit [illegible]
[illegible] pauperes [illegible]
ne [illegible] de sinape [illegible]
[illegible] lauri [illegible]
[illegible] salvie semen [illegible]
semen sinapis semen [illegible]
[illegible] scilicet [illegible]
[illegible] cum
[illegible] quibus [illegible]
[illegible] et [illegible] est [illegible]
est [illegible] subtilis [illegible]
[illegible] scilicet [illegible]
[illegible] pulveri
[illegible] lb. 1 [illegible] in aqua [illegible]
[illegible] usque ad resolutionem [illegible] totum
distilla [illegible] aque [illegible]
aqua mitte pulveres de galange
ʒ. iii [illegible] ʒ. 1 de [illegible] ʒ.
[illegible] ʒ. 1 [illegible]
[illegible] ʒ. [illegible] semen [illegible]
ʒ. [illegible] semen sinapis ʒ. 6 semen [illegible]
ʒ. iii [illegible] lauri [illegible] ʒ. [illegible]
[illegible] scilicet fiat [illegible] et [illegible]
ne [illegible] dimidium coclear

et de nocte integre in calidis primo fit in septimana vel diebus illis cum perpetuat et a corruptione defendit et ventosa sine pestilentia transibit periculo Et plus fuit necesse et si impaluit morbus sinnamedesto omni mane et nocte modo per [illegible] [illegible] et perpetuatum sinit pacientium ponendo [illegible] Cum humor iste frigidus putridus sit in venis lateralibus [illegible] capita sua sub ascellis et in labiis ad quas venas confluit vene capitis et vene cordis predicandum est de remediis oportet actu expulsiuo est cum iste humor in sanguine et non expellente ipsum mouet ad capud sursum et deorsum et ad iuncturas ubi capita venarum clauduntur [illegible] exire et in illis locis eleuatur apostema et extenditur vena [illegible] fit Et extenditur tamen quod totus humor potest [illegible] non expellere facit exitum crescit apostema et maturatur Et non vena extensionem illam pati nequit [illegible] humor sursum et deorsum [illegible] loca exitum [illegible] ad caput [illegible] paciuntur dolorem pacientes [illegible] sentiunt dolorem [illegible] venas illas constringens sanguine et non [illegible] sanguinem [illegible] humorem expellere et [illegible] illud quod humor ille [illegible] adiuuare [illegible] nec calorem sustinendum [illegible] est [illegible] in carne et statim [illegible] expellendo superfluo et [illegible] humorem retrogradum et [illegible] patiens febrilem incipit [illegible] facere et humore [illegible] frigus sub calore [illegible] magnus febrilem incipiens patiens frigus [illegible] sentire [illegible] febris [illegible] paciens facit [illegible] morbus iste [illegible] multum differant morbus ille [illegible] nisi quod humor ille putridus [illegible] et [illegible] frigiditatem et humiditatem

[illegible] est [illegible] et [illegible] venas [illegible] pulmonis et cordis [illegible] in venis lateralibus et [illegible] et non consistit in carne et humor febrilis [illegible] est [illegible] [illegible] putridi et indigestibilis qui in isto [illegible] resolutum [illegible] assumptum [illegible] media et [illegible] statim [illegible] humore et digestio non facit [illegible] in sudore eo quod [illegible] claudi in carne et non [illegible] [illegible] in febribus [illegible] mortem nisi sit humor in [illegible] acuta vel in [illegible] venarum non [illegible] de carne [illegible] [illegible] humori pestilentia et [illegible] expulsioni studendum est eo quod [illegible] carnales et poros [illegible] [illegible] non potest eo quod [illegible] [illegible] et ad [illegible] [illegible] et ad pulmonem [illegible] [illegible] sunt ut [illegible] [illegible] vel [illegible] expellatur et [illegible] [illegible] [illegible] frigido est remedianda [illegible] calore [illegible] in medicinis [illegible] et [illegible] humorem [illegible] [illegible] et plus [illegible] est cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sudores [illegible] et [illegible] [illegible] sustineat [illegible] ille humor [illegible] expelli et [illegible] carnis poros [illegible] una [illegible] alio humore [illegible] sudoris guttas et [illegible] sudor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicunt in scriptura medica [illegible] in isto morbo et humore [illegible] [illegible] sudores [illegible] digeri [illegible] est [illegible] eo quod est [illegible] et non in carne [illegible] subito ad illud

nec sudoris pateat ad illud eciam temporis
non potest neque sufficiat quod a calore
extrinseco moveatur vnde solum fluunt humores
in carne existentes et non in venis quia
sudores efficiuntur de evacuatione humorum extra
venas in carne solum congregata
cum ista materia nec resoluta nec expul-
sa arte aliqua sudore medicinali propter sui
habundanciam et inclusionem venarum nisi
sursum et deorsum laxatur ad loca patencia
scilicet ad capita venarum patentes ubi corrus-
sionem vene propter collectam et allegatam materiam
humorum inficientem si potius venam erumpere
defacit apostema ut dictum est Si vero
contingit undique locum refluere ad cor et ad
pulmonem inficiens sanguinem et cetera et in
spiritualibus illius impediendo cordis naturalem
actum prius compulsat illud et infecto
corde sanguis fanicus subita suf-
fugit et inficit illud et quod habet illud
infra duos vel paulo plus moritur
Si humor in carne et non de venis quod
non contingit sicud in malis febribus
contingit esset ubi [illegible] per tempus eciam
gradatim in sudore expellendo sibi si-
militer adhuc confundendo cum diaeta
Sed Christo grato ad titulum remedii pro-
cedam ad medicinale vel expirativum
curatum concedendo actu curatum hos
preservans [illegible] in mutandis et artifi-
ciales cum sudoribus est enim Christo pro gratia
morbus maximus curari non leviter Si
expedire contingit nota et custodienda
dicta et subscripta narrabunt ad suos
terminos eciam de hoc fit suis et ad obviandum
hanc medicinam sic componere Ego
autem magister [illegible] Johannes [illegible]
vel [illegible] ad modicum quod [illegible]
non fiunt in quantum sufficit magne et
in [illegible] et magne [illegible] ita quod
[illegible] et [illegible] potuit et
succi [illegible] [illegible] lb 20
salvie lb 10 succi rute lb 20 succi
maioris et [illegible] lb 6 succi [illegible]
[illegible] lb 18 succi [illegible] ana lb
vi succi [illegible] lb iii succi [illegible]
[illegible] lb 1 succi absinthii [illegible] ana
lb viii succi [illegible] ana
lb 4 succi apii [illegible] ana lb iii mell
despumati [illegible] lb 30 [illegible] mell
purissimi sine cera et [illegible] de novo vino
[illegible] lavetur [illegible] et despuma-
tur [illegible] in medicinis suppona-
tantur et [illegible] [illegible] consimiliter
et mel per [illegible] spissum apponatur
sine cera [illegible] post [illegible] quorum
[illegible] lb 10 [illegible] lb 8
[illegible] lb 6 [illegible] lb 1 [illegible]
[illegible] lb 4 [illegible] lb [illegible]
[illegible] lb 1 [illegible] lb
[illegible] plantaginis [illegible]
[illegible] minutissime [illegible] de [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] per pannum [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
pannus de novo [illegible] in [illegible]
de aqua et per pannum [illegible] et [illegible]
fiat [illegible] et medulla
farine [illegible] pannum et [illegible]
in pannis [illegible] et [illegible] succi [illegible]
[illegible] et despumatum mel [illegible] in [illegible]
[illegible] magnum [illegible]
[illegible] de [illegible] bulliant
[illegible] despumacione [illegible] bullicione
[illegible] ad [illegible]
[illegible] succis [illegible]
[illegible] [illegible] expedictis cola-
[illegible] de [illegible] bulliant
[illegible] aliquid aque [illegible]
[illegible] [illegible] plus [illegible]
[illegible] magne lb 8 [illegible] lb 4
[illegible] lb 12 coriandri [illegible] lb 11
[illegible] lb 4 [illegible] 18 galange 3
10 [illegible] 3 [illegible]
[illegible] minutissime et [illegible]
[illegible] sigill boli ar ana lb 4 pulvis
[illegible] [illegible] [illegible] ana 3 8

secundi conforti calide pulmones etc. Et cum
dicit pulmones [illegible] [illegible] pulvis
se habet omnia minutissime [illegible]
[illegible] in magis bullicio ut decimum esset
paulatim decoctione [illegible] vel in fundo
generetur quousque condempsacionem melli
nam tunc in fundo vini ardentis etc. Et
et sine bullitione totam materiam moveatur
quousque predicta incipit inspissari
et aliquantulum post vini [illegible] toto [illegible]
mitte infrigidatam [illegible] et postremo de vase
stanneo vel argenteo quod melius est ita
quod inde decoctus evaporari possit que
[illegible] et dimittatur [illegible] [illegible] et in
pane infrigidetur custodita pannos multos
f. 100 et plura et quid antiquior tanto
melior. Ultra rectificationem alicuius medi
cinalis liquoris [illegible] reputat partes ab ista
[illegible] corporis [illegible] [illegible]
fiunt apostemata [illegible] et incipiant
dextra vena [illegible] [illegible] [illegible]. Si
apostema durat in 3o vel in 4o die.
Si vero in principio [illegible] [illegible] pari
pariter 2o [illegible] vel si apostema plura habet
itur 3o et mittatur in vino optimo haustu de
vini. Si in partibus [illegible] infortissimo
potu et igne bulliat [illegible] et haustu ille
de patienti quo calido potest gustare
et cooperiat optime caput et omnia et de
[illegible] incipiat [illegible] sudare et [illegible]
calefiat [illegible] [illegible] [illegible] haustu
[illegible] potu repleatur post [illegible] [illegible]
post 2o post [illegible] [illegible] frigescit
repleri non poterit postea quod [illegible]
morbi superfluitatis in sudore repleatur
nec postea gustabit potus quousque sudoribus
non factus [illegible] ipsis cessantibus paul
latim infrigidatur [illegible] 12 horas sudore
in frigidum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
apostema fluit inflatum si non [illegible]
[illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
hec tamen se calide potus ut [illegible]
dicis nec multum ambulatis [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dicendis diligentissime patiens [illegible]
tres et tres tenendis quod paucis vel [illegible]
in [illegible] sudoribus [illegible] [illegible] calores
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] in vase primo [illegible]
et si potaverit in [illegible] [illegible] spatia
et attrahit potu et [illegible] ita quod
[illegible] ille expellendi superfluum
[illegible] in sudores non potest repleri
et patiens ille [illegible] in expulsione fa
tigatur [illegible] sudores [illegible] non [illegible]
[illegible] custodiri ut [illegible] potum gustaverit
morbus non expellitur [illegible] custodiat
[illegible] [illegible] ut docuit [illegible]
apostema [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et pulmonis regione
[illegible] [illegible] [illegible] paulatim repl
[illegible] [illegible] [illegible] custodiri
[illegible] [illegible] medicum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non sufficit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] medicine [illegible] [illegible]
[illegible] 2a mediocris 3a magis et
[illegible] [illegible] in sudoribus in
extasim [illegible] [illegible] calor [illegible] vini
calor aque [illegible] infundi [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] vel [illegible]
fuit dissoluta [illegible] [illegible] et non
magis. Si autem [illegible] non fuit [illegible]
est melius [illegible] [illegible] in [illegible]
quousque pestilentiam [illegible] apostema [illegible]
in sudoribus et [illegible] [illegible] minime
non negligitur in [illegible] cura. Si
cum [illegible] [illegible] [illegible] materia
ista [illegible] omnes morbi [illegible]
[illegible] superflua [illegible] expulsio [illegible] in
[illegible] morborum [illegible] morbus [illegible]
[illegible] quod [illegible] tam frigidus
[illegible] talis [illegible] est expulsivum sup
flui [illegible] [illegible] [illegible]
cum [illegible] [illegible] in infinitum
[illegible] in morbo expellitur superfluum

nec in infirmitate diminutum restauratur
curatur medicine vero potest esse duorum
expulsiue non considerata complexione
pacientis multum. Sed in infirmitatibus
ubi nostre nature est adiungere corpori
per mediam supplebit effectum nature agentis
et restaurantis et curantis. Demum ad
ad actum secundum propriam complexionem arguit
multos proprium medicine. Dicit enim
diuersa laxatiua et expulsiua que
prius trahunt corporibus multe filios
tales sanguinis ubi bidua [illegible] et
laxatiuum importune fuit considerandum
ne pereant flegmatici uel sanguinis uel pi
culpa [illegible] sic [illegible] committitur mina et
pacientibus [illegible] mandat infirmitates
[illegible] pluribus repletis expulsiuis
non est [illegible] est enim medicina
necessaria [illegible] plenaria expurgatiue
corporis [illegible] necesse est totum pur
gari. Si que sunt [illegible] in [illegible]
[illegible] importantes in spiritualibus [illegible]
[illegible] omnibus [illegible] pluralitatem [illegible]
[illegible] quod in natura [illegible]
[illegible] medicus morbum et medicinam
sanguinis [illegible] per [illegible] [illegible] mo
[illegible] spiritualia et venas [illegible]
carnis [illegible] actu [illegible] separa
[illegible] repletionem [illegible] medi
[illegible] non purgatur
[illegible] laxatiuis
[illegible] solus sudor [illegible] superflua
non expellit [illegible] purgatis spiritua
libus [illegible] manente [illegible]
refluit [illegible] alleuia
[illegible] non [illegible] curari. Si uero sanguis
[illegible] et spiritualia non solum [illegible]
tangit corporis sanguinem [illegible]
[illegible] sine bona sine mala et
carnis [illegible] [illegible]. Si uero carnis [illegible]
[illegible] et sanguinem non alleuiat si
[illegible] non curat corporis corruptus [illegible]
[illegible] replet [illegible] expulsi

vasa carnis et poros eius [illegible]
[illegible] est cum morbus [illegible] pur
gationes [illegible] sustine [illegible]
emendari [illegible] radice
non extirpata [illegible] pullulat in [illegible]
et [illegible] mala [illegible] in
[illegible] [illegible] per [illegible] uel duos
[illegible] [illegible] post [illegible]
[illegible] in apotecis [illegible]
et aloe [illegible]. Si uero
voluerit [illegible] tempore [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] sustine sudorem sine [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] duobus [illegible]
et [illegible] semel [illegible] cum [illegible]
[illegible] pill [illegible] et [illegible]
per [illegible] saluatoris ihesu christo domini
nostri et virginis gloriose matris eius cum
[illegible] suorum cui laus et eterna
benedictio in gloria dei patris in gloria
dei filii in gloria spiritus sancti unius dei
[illegible] per infinita secula
seculorum amen Et sic est finis huius

Sicut in primeva mundi
fabrica deus deum
plasmator et plasma-
torum conservator quam-
generis diversitate sui sa-
pientia produxit omnium mutacione compro-
secundum continuitatis solucione sic et sui
potencia exitu productorum multiplicacione
stabilivit hinc vel illic continendo hunc
eorum nec cursum fieri permittendo de
2o principalis et intencio hic cum
igitur omnipotens deus inferiora superiori-
bus subiugavit ut ex hiis tota virtus
ipsorum gubernetur. primo metheororum con-
stituit in supremis motu diverso et
diversum nec aliquem nunc quietum
nunc divisum ut ex eorum regimine inferiorum
pateret. tales enim diversitates principue
invenimus in septem planetis sub
signis zodiaci, sicut visu claret unde
nobis alteraciones diverse de calore et
frigore et econverso deinde in sicco et
econverso de obscuritate in claro et econverso
et cum nullis aliis mutacionibus surrexe-
runt, sicut serenitas tranquillitas atque di-
bilitas, fertilitas sterilitas nec non steri-
litas pax et discordia mors et vita quod
mutato namque planetarum secundum apposicionem
vel coniunctionem aspectum faciens vel trinus nec
non consimilem non solum secundum astronomos
verum eciam secundum philosophos effectus stupore dignos
facient et diversos, sicut ab antiquo tempore
loquitur plurimus in libris de proprietatibus ele-
mentorum quod coniunctio duarum stellarum scilicet
saturni et iovis fecit regnorum evacua-
cionem per mortalitatem gencium, propter
mutacionem ipsorum de pluralitate in plurali-
tate. Hoc eciam protestatur albumasar magnus
de coniunctione iovis et martis, Idem
apparuit anno domini incarnacionis
1345 cum fieret coniunctio trium superiorum planetarum
in aquario in mense marcii et
postea sequebatur magna pestia
per totam franciam ytaliam et germaniam
superiorem et inferiorem propterqua coniunctionem
mundi mirabilia visa sunt scilicet secta
nova flagellatorum persecucio perfidorum iudeorum
fames et pestilencia et multa consimilia
post hanc vero anno 1365 29 die
mensis octobris fuerat coniunctio saturni
et iovis et subsecuta sunt multa ma-
la pluries per diluvia carestia et huius-
modi. Cum igitur deus et natura nichil
faciunt frustra. tales motus diversos
non sine causa ordinavit, non tamen
predicta sunt necessaria, nam effectus huius-
modi impediri et mutari possunt
talis vel talis constellacionis seu quibus
effectum predictorum per industriam sapientis
sicut vult ptolomeus in centiloquio suo
volo igitur quod causa precipua effectuum
predictorum sunt talis vel talis constellacio
seu coniunctio planetarum superiorum sicut coniunctionem
astrologi considerabant
Contra autem pestilencia dico
quod consequitur causam concomitatis
predictorum et maxime coniunctionem
anni 1345 cum fuerat coniunctio saturni io-
vis et martis in domo saturni scilicet
in aquario nam coniunctione illa tran-
sacta usque in diem hodiernum non fuit
aliquis annus liber a pestilencia quin
ad diversa loca et timetur ne finem capiat
antequam saturnus dictum signum reingre-
diatur et ab aliis stellis non impediatur
Deus autem omnipotens dimelius
mutaverit per sua numina mediante. Et
quod malum malo additum deterius malum
addetur vero preterito anno in mense aprilis
et septembris coniunctio saturni et martis
fuerat quam multum effectus predicte coniunctionis
videlicet reformacio et reformacionis continuacionem
unde per totum tempus vernale simul et esti-
vale maiorem mortalitatem erat in
avinione postea in lambardia mora-

nia bohemia et partibus infrascriptis similiter
littera et complexio partium superiorum et inferiorum
fuerunt quorum fons et origo mars
per astrologos esse scitur cum sit calidus
et siccus magis tamen et ab hoc venti calidi
pervenerunt ita ut tres arbores et
edificia corruerunt prout oculis vidi
in bohemia et bavaria et precipue
in nurenberga magna namque diversi-
tas temporis in suis qualitatibus fuit propter
aerem itaque de calore in frigus inde
de frigiditate ad caliditatem similiter in aliis
passivis quia propter diversitatem regionum
et commixtionis et causa est quod avicenna
loquens de ista re primo tractatu capitulo de causis
febrium dicit et principium omnium horum
sunt forme ex forma celi et consi-
derat propterea primo quod ut stellas que videntur
procul longinqua ad illud sunt forte celes-
tes etc. Cum enim omne motum seu quod
movetur ab alio moveatur ut philosophus
volunt videlicet primo phisicorum et per consequens
secundum magis per successionem temporum cursum
naturalem sequitur ipsum fuisse mutatum
per successiva vicina et effective quia in
ab aliis probatum et certificatum est et sup-
pono fuit enim aeris mutatio quantum
complexio mota tamen ex posse dominis deinde
et Johannicius in ysagogis suis secundum suc-
cessionem temporum anni secundum ortum et occasum
signorum per quos intelligo coniunctiones
et oppositiones eclipses aspectus et similia dicit
bene ptolomeus quadripartiti capitulo secundo
in fine dicit et manifestum quia quando
aer vel si cum alio operantur cum tractus
manentes statim diversos secundum diversi-
tatem ventorum secundum naturam loci et aspectus
situatibus aliorum resolutus prout dictus plane
minus invenitur et pestilencia
(actibus) et potentiis corruptibilibus provenit
quod illa non est ita vehemens nec ita
valida sicut illa que ab aere malitiam
procedit nam aer putrefactus cito cor et

ceptum penetrat que sunt membra
nobilissima in quibus virtus vitalis
et animalis continetur sibi non parcentes
defectu (lapsu) in putredine cognoscuntur secundum
quantitatem et qualitatem ordine tempore et
modo et sic artificis de quibus in sequentibus
apparebunt etc.

Quantum vero ad primum negocium
spectat scilicet causa universali
et primaria seu remota de
causa principali est videndum quod secundum
avicennam tractatu primo fen prima libri quarti
est aer extrinsece putrefactus et in sua
et qualitatibus putrefactus et corruptus
et sicut dicto concordat dominus constantinus
particula de mutatione aeris diffiniendo pesti-
lenciam sic ait pestilencia est mutatio aeris
in putredinem aut pessimam qualitatem venenosam
multum pestiferam item loquitur de morbis
epydimie ipsum notificando dicit morbus
epidimialis est multum et subito venit
eodemque tempore multis regionibus hominibus
tamen notandum dicit multum ut varietate eiusdem
morbi manifestum namque in quibusdam contingit
fetore putredine et in quibusdam pustula
et apostemate in quibusdam dissinteria
et prout vult ypocras in libro de aere et
aqua etc. aut valens ora ablac-
tandum pollute ab aere putrefactione
ondit modum putrefactionis ipsius sed non
extra sua sola secundum ex aliorum compositione
ora simpliciter in quibus talis non est putrefactio
non est putredo per diffinitionem putre-
factionis tamen secundum aristotelem quarto metheororum capitulo secundo
libro methaurorum putrefactio fit corruptio quedam
in unoquoque humido naturali caliditate propria ab alie-
na caliditate et de inferius tempore
putrefactio est transmutatio totius sub-
stancie corporis putrefacientis ab extrinseco calore de
humido quod corrumpitur dicitur cum autem
est corrumpens etc. concordat ysaac
in libro febrium dicens putrefactio est

transmutato totius ille corporis putre-
fientis a extraneo calore. Et addit G.
non enim a proprio calore dicimus quod cor-
rumpitur (Ypocras) aut quare est corrum-
pens. Cum hiis concordat ysaac in
libro febrium dicens putrefactio est
corruptio humoribus contingens propter
ebulicionem extranei caloris. Hec autem ad-
ditens Avicenna loco preallegato et primo
capitulo dixit aer non putrescit ullo
modo propter suam simplicitatem verum
propter illud quod ei admiscetur de
vaporibus malis quam permiscetur ei
et accidit toti complexionis mala multiplici-
tas enim istorum vaporum frequenter. Hec anno
appellat eciam magna aeris mutacione
cum naturam mutationis aeris que per suc-
cessionem consueverunt evenire. Aer
autem sic corruptus cum sit res non
naturalis eciam immutans corpus nostrum
quacumque alia re naturali propter eius
subtilitatem eciam sit necessarius propter
cordis refrigerium necesse est ut conti-
nue anhelitu inspiretur qui transiens
per pulmonem et arterias attingens
cor si putridus sit spiritum vite inficit
cor debilitat et calorem naturalem destruit.
Unde Averroys in pregredientis colliget
nocumentum inducit. Unde et frequenter
statim post talem putrefactionem
precedentibus dolor cordis et capitis
horribiliter invadit. Item primum autem
ventorum meridionalium continuatio fiat
frequens et longa quam ventus maxime
corrumpit humores et naturales
sed per putredines inspiratum interiora de
visceribus preducunt eruptiones que
non modicum aerem inficere consueverunt
sicut accidit tempore terre motus. Ex quibus
sequitur quod frequenter aeris corrupcio
est causa pestilencie licet ex corporibus
et potius provenire possit non tamen
ita vel ita adeo nocive quod
ex adeo provenire propter bonam peta[?]

& quamvis non cadit veneno in apote-
ca si solum adversum paucis et omnibus
fugiendo qui consueti non evitant solus
potest indicare
Post hec videndum est de signis pronos-
ticus huius et aliarum pestilenciarum.
Generalissimum enim signum est eo
tempora si temporaliter non consueverint et
exinde morbus cum talibus grandis
sequitur permutatio. Unde hoc enim secundum
modum astrologorum et phisicorum dicto
conformatur dicit ypocras 3° aphorismorum
accidit mutationes temporum maxime
generant egritudines vel morbos. Hec autem
mutatio duobus modis fieri consuevit
vel per temporum successionem vel temporum diu-
sionem per successionem sicut quando unum tempus
succedit naturali sua natum consuetudine
Sicut tempori sequitur estas calida et
sicca autumpnus frigidus et siccus et
yemps frigida et humida tunc enim mutatio
non est morbifera sed salutis certa.
Sed mutatio per confusionem est eo tempore non
temporaliter se ostendit propter mutacionem qualitatis
naturalis. Que mutatio quidem fieri potest vel
una qualitate quidem in ambabus sive in
sola qualitatis unius temporis in qualitatem alterius
mutatur malum est. Sed ambabus in ambas
peyus. Et sit eciam corruptione aeris in substantia
et qualitatibus pessimum est non ista mutatio
est epidimialis. Unde est malum qualitas
tempus ultra modum intendi et remitti.
Sicut hoc anno qualitates veris et estatis
maxime fuerunt permutate. Unde et primi
autumpnus de calore infrigus et de frigore
in calore eciam frequenti aeris turbiditate
et claritate et nullum absque pluvia
multiplicantur que omnia premodo signi
super pestilencia attestantur. Vel apparicio
impressionum frequens maxime et maxime
ignitarum fortissimum signum est que et
nunc apparuit tam in septembris mense
quam octobris sicut stelle cadentes maxime
cum aeris tranquillitate. Unde arcus sol

rime in nubibus nunc in claritate alternis
diebus Similiter et accessio talis de pluribus
diebus sic et pluribus diebus etc. vel apparencius
eius diversa cum die hora diversis Similiter
multitudo avium de putredine generatarum
tam in aere volancium quam alibi degencium
Similiter tandem distinguendo dicunt quod si ani-
malia terrestria in terre habitacula fugiunt
ad superficiem terre quod talis pestilencia
signatur a terra procedere Similiter non aspicientibus
vel [illegible] tamen alia aerea fugiunt ex
aeris malicia et dicunt [illegible]
igitur ad mutacionem tamen excepte mu-
tacionis [illegible] ipsorum temporum diverse dicit
regule pronostice pauciores quam in adver-
sas egritudines secundum etates et regiones
patet per iii amphorismorum et post etc. de quibus
hic non curo sed signa iam dicta presenti
negocio sufficiant

Signa vero significancia febrem
pestilencialem fore iam corporibus
conferenciata sint multa prout tangit
ea Avicenna loco predicto quod ut frequenter
interius conturbat hec febris ab intra et
videtur esse quies ab extra Similiter fortis infla-
macio anhelitus magnitudo et conci-
tacio et frequencia anhelitus sicut liquere
audivi [illegible] anno fuit cum magna
congregacione ipsius in multis hominibus
prout vidi casus appetitus cum nausea do-
lor orificii stomachi [illegible] magis
vehemens angustia et inquietudo
amissio virtutis in multis et insensibiles
apostemata pulsus diversus sudor fetidus
sit et urina et [illegible] anhelitus fetidus
et cum iste incipit fetere signum est perfectionis
et putredinis et sic mors est in [illegible]
attendendum est quod secundum Avicennam non omnes
homines equaliter veniunt hanc egritu-
dinem nam actus activorum sunt in
paciente disposito secundum autem eum
agunt [illegible] attrahit propter conditionem re-
frigerii licet infectus sit non tamen omnes
equaliter moriuntur et moriuntur propter aerem
inspiratum Sunt enim magis aptiores

dispositi sanguinei qui complexione
habent calidam et humidam que magis
est obediens putrefactioni non [illegible]
excludunt sed alie complexiones corpora na-
turaliter vel fluxus seu ex similiter malo
utens regimine vel dieta Talis enim
efficit suum corpus putrefactibile quod ad
modum sanguinei naturale et ideo tales ca-
vates malos humores putrefactibiles in
se de facili pestilenciam incurrunt nec
mirum videlicet ignoranciam eorum doctrinas me-
dicorum clamancium Talis fortissime
[illegible] pestilencia destructus est et talis
debilis vite conservatur et salvatur sup-
ervixit quod non considerantes [illegible]
facti dolenti blasphemant eorum medicos
licet [illegible] ad pauca respicientes
de facili concluderent ut [illegible] in primo
de generacione et corrupcione contra sicut vult philosophus
in libro de causis longitudinis et brevitatis
vite multi debiles et infirmi multis sanis
et fortibus longioris vite sunt eo quod occa-
siones mortis vitare sciunt Sunt igitur
corpora iuvenum et delicatorum bene custodien-
da plus aliis Similiter non corpora bona
per frequencia dicta secundum [illegible] non naturales
tunc [illegible] subsequenter
apparebit et cetera

De contra regimine in hac [illegible]
necnon duplex est scilicet preservati-
vum et curativum licet et alia generare
possent tamen de hiis duobus pau-
ca dicam Sunt enim non multi
modernorum temporis Avicenna Ypocras G. et
alios medicos principes reprehendendo
de insufficiencia tractandi [illegible]
pestem quos [illegible] non laudo [illegible]
ipsi et nos debito modo possemus appli-
care medicinas [illegible]
dimissa apparencia temporum [illegible] sequatur
[illegible]
[illegible] considerandum
est autem aer [illegible] excepte [illegible]
situs localis quod non [illegible] in omni
situ locali eo quod variatur secundum signum

varietatem et locorum prout satis con-
venit Avic. fen secunda primi canonis
eligatur ergo aer clarus si bene potis
fuerit nam non impediatur a locis habitacio-
nis talibus quibus est in locis paludosis
puta circa paludes et circa alia loca
suspecta fumositates et evaporaciones
malas et fetidas emittencia
sicut sunt aque stantes in fossatis
et in aliis locis et cymitheria in quibus
multa corpora mortuorum sepeliuntur et
ubi cadavera deducuntur et alia fetorem
generancia. Unde consilium est sapiencium ut lo-
ca pestilencia vitentur quantum est fieri
possibile. Sit ergo domus in loco plano
constituta ubi possit esse successivus liber
ventorum et recessus nam loca inter
montes inclusa ubi aer non potest currere
patentissime et recessum ventorum nisi esse
sana reperiuntur aliquando tamen bassas ma-
siones persuadent. Bonum tamen esset
si in domo loca a parte meridionali essent
montibus vel muris aut aliis obsta-
culis premunita vel contra paludes et
cimiteria si que sunt in propinquo. Prout
enim esse fenestre contra omnes plagas
mundi domus sint vitree vel de perga-
meno vel de alia re solida non perforata
nec tales aperiende sunt nisi in aeris
claritate absque ventorum mixtione. Si
igitur a plaga orientali non fuerit locus
suspectus in domo superdicto flaverit et sub-
solanus non est timor de eius primus flatu.
Sit neque de plaga septentrionali flante
aquilone ambo enim corpora confortant
et fenestre istarum plagarum aere clari-
ficato de die aperiri possunt de nocte
vero bene obstruantur. Si vero quis ad omnes
non possit eligi locus ad omnem bene pla-
citum preterea camera cum fenestris
modo predicto locus habitacionis suffi-
ciet. Optimum additus cum tosto storace
maiorana ligno aloes ambra musco
et huiusmodi. Sed optimum ad omnes et ad
pauperes cum iunipero et fructu suo

fraxino vite et rore marino et
ista pauperes valent tempore hyemali. Sed
vel thus seu olibanum mastix tha-
mariscus multas enim virtutes in se
fert thamariscus prout attestat Serapio
in suis simplicibus. Tempore vero calido
stiptica ponticia et acetosa plus
valent sicut sunt rose camphora coti-
na lignum sandalus cortus a recentis et
immemis. Degno est legitur per partem
maliciam aeris tempore quodam in quo
pestilencie contingit bene tunc multum
valet aspersio camere et vestimentorum cum
aqua rosacea vel aceto. Quarum autem
persuadet odorem bonum sumi cum fine
sexti colliget. Ista autem prout temporibus
intermediis valent sicut in vere et autum-
no nacionem autumpnali tempore aliqui
dies quibus sunt calidi quibus autem
frigidi. Vel tempore veris flat et tunc mu-
tacio aeris secundum exigenciam temporum
thus cum et mirra iuniperi et eius
grana potioribus reputantur licet in
aliis locis alia quedam convenientur. Sal-
via ruta pellegium absinthium suis
temporibus sunt bona. Tamen istis aroma-
ticis non est omnino confirmandum nam
venenatis sunt inductiva [illegible] si
subfumigaciones [illegible] in die [illegible]
capite contra nocivum [illegible] quod fuit apor-
tunum. Ultra alia prout colligi apud
[illegible] conservancia sicut gariofili mus-
cata folia mirti maiorana laudanum
baselicon et similia que [illegible] gratia sui
[illegible] possit invenire [illegible]
[illegible] [illegible] virtu-
te [illegible] reddatur confortantur et per
alia et talia [illegible] Sicut [illegible] alia
querat sedulis indagatur.

Ostenso de eo est de regimine ex
parte aeris restat dicere de exercicio.
Cum enim auctores in regimine
sanitatis de exercicio multa scripserunt
de exercicio autem illius temporis modicum

tractauit quasi inuentes exercitiu tpe
pestilen. non esse multu oportunu
na si fuit forte multa petit aeris attrac
tionem cu corporis fatigatione et virtutis de
bilitatione que omnia mala tuc nocuit
vel si debile fuit modicu oppilatis tu
propter istos qui possunt exercitiu dico q
sunt consueti exercitare exercitiu ad
minuat paulatim ne necitetur multa
aeris inspiratione fiat in loco no suspecto
Et ubi necesse fuit celebrare vel ex
tare placea suspecta et in ea necesse
fiat moderate cu applicatione alig
pani aduaretis ne aer putridus in
tret medite Si aut in dicto pano
sm exigentia tpis hri pnt aliqua
redolentibus potius fiat inde suavi
ud si vitare possint exercitiu vitet tpe
aut in spatiis fi exercitiu in domibus
vel cameris demane seu an ne
sam moderatu pp confortare virtutu
Sile exercitia propria in certis locis pnt
sicut cantare ubi fit exercitiu plorare
sibi inde legere vestem tosire et alia
consilia opa perficere sinare simandis
Ista saut sit dirigenda sm exige
tiam corporis complexionu sile et etatu
Bni igit balneu cadit sub
exercicio vel sub conservatione
corpo dicam q in regimine
preservativo ipsum frequentare no est
quia in regimine in aqua dulci calida
et tepida quem ad homines sanos et
cachecticos pertinendo nec obstat dcm
auctoris 6° colliget dicentis balneu
superfluitates corporis solue perpetuqz
sine dolore evacuat que omi
qui tpe pestil. no conte sic et ex
ticia ide operatur teste galeno 3°
de crisis febrium dysingneos et dehinc
corp alii aliam et alii alia corporis
habet habitudine na quidam sunt
habitudinis rare alii compacte et densa

Sile alii habent habitudines lenes mulles
et subtiles alii grossas et inobedientes
Ere et aliis balnea similiter iuria et alus
no Ecclesiis dico q balneu compactis hab
tibus corpora compacta cu humore consistic
balneu est quibus et parue corporis
frecuendo adherbis subtiliatis et apri
tis et bn redolentibus sicut est camomilla
basilicon maiorana saluia et aute
mesia et fica retona parue tpe pesti
nec in tali balneo fit homi multitudo
Sed ne nulli homines qui no propter cor
poris necitate tpe suspecto cu tumultu
homi nolunt balnea vitare consiliu ad
dicunt respicientes dicentes no posse dimitte
propter societate omnibus dicunt si posse facere
no posse malicia morbi et ventris
nostre pessima cum societas que mor
bi et mortis est adductiua Et si tpe necessitatis
balneu compactu ligmis caprinis et
iuniperinis vel fraxinis calefactu a
firmis malis liberu nec ipsi diu est
immorandu ne deinde sequitur debili
tatio. Inuenio contra faciens aquam ro. aceto
communicata tepide aspergatur et naribus
liniantur balneo cui forte anhelitu
necat sitim generat virtute prosternit que
omnia tpe pestil. sunt nociua hic
multa possent addi de distinctionibus que
videant practicam secundu corporibus no
variis subtilius huius balnea tpe pesti
sint omo vaua et consuetis magis solita
ne corpora ad maliciam preparent

Sexto dependo dicendu est de cibo et
potu de quibus inter sapientes dis
crepantia ne pura emanat na
quidam abstinentia iniungit propter corporis
euacuationem et exsiccationem Avicenna
aut dicit et si no resistatur ei cu
comestione violenter interficit et dicit
preca in capitulo de cura huius febris q
plurimi corp qui vidit agunt super istud
et conuenit violenter absoluitur et vomit
et dicit q necesse fit eos restaurare sup
tilius et ibi loquitur in regie curatio

exterior

vbi est declinatio appetitus multi re-
tant dare carnes quia forte faciunt
propter debilitatem virtutis digestive in
regione ista Sed quia propter frigiditatem regionis
huiusmodi non vi carnes comedere dico
primo de pane quod panis confectus vel panis
de tritico vel siligine diuino tempore semi-
tremicii sunt expertes malitie conveniunt
si non crescunt tempore pestilentiali et aere
corrupto et infecto Item et similiter panis
de ordeo vel avena vel alio legumine secundum
horum consuetudines Secundo sint bene
messis et fermentatus cum aliqua permix-
tione furfuris duobus vel tribus vel sex diebus
Et tamen nolo me limitare propter consue-
tudinem diversitatem et huiusmodi panis
non sit bis coctus sicut quidam facere consueverunt
neque sit displicentis Carnes volatilium
sunt fasiani perdices sturni alaude me-
rule gamalcones que omnes assate
cum aceto plus valebunt Aucte non de-
gentes magnis sicut aute aucte mer-
guli cigni et huiusmodi vel plures sunt
valoris Sed aut aliquando comeduntur cum sal-
samentis vel condiantur sicut expedit tempori
et regioni sive complexioni etati artificio
et sexui vel que omnia narrare
esset multum longum Sed quilibet diligens et
sedulus discernat perscrutator Pro quibus
non valent carnes agnelline edorum
capreolorum mutonum vitulorum Et secundum
aliquos hic denegantur carnes bovine
bovine suine porcine capine leporine
et complexes et proprie nec sunt expertate
Et misto cum consilii dimitto me adpa-
te consuetudine Carnes igitur predicte quo
adduntur secundum exigentiam temporis vel cum
speciebus aromaticis reficientibus virtutis
vitale vitalem et cordialem sicut est gala-
ga et mustarda flores muscati garios-
fili cubebe et decoquantur cum additione
aceti Sed non tempus sint calidum puto de-
coquere cum lactuca et aceto addendo
coriandrum que infrigidare habet deinde

cum speciebus simul vel cum quibusdam speciebus
potest fieri salsamentum cum vino vel aceto
secundum magis vel minus sicut sunt oportunum
Item tempore yemali potest fieri salsa de cin-
namomo petrosilino salvia aceto et
de allio salvia petrosilino et aceto In
estate non cum agresta vel aceto dicto
cum pisstum petens omnes pisces absque
squamis et degentes magnis stan-
tibus et paludibus Sed recipiantur pisces
squamosi de aquis recentibus bonum fundi
non nimis exspectari nec dilectati sicut
sunt lucei recentes carpones sal-
mones parce et huiusmodi de aqua recen-
ti sunt tempore yemali cum vino vel
aqua vino mixta Sed tempore estivali
aceto dilutis et carponibus laqui
secundum de piscibus huiusmodi tenere scilicet bohemie Et quia
in aliquibus regionibus sunt modici va-
loris allecia pro quibus vel parata satis
concedantur Isti enim pisces supernas
assati valent cum salsamentis predictis
secundum quod temporis requiritur Oleribus diebus
vite passionali vel mundate de aceto
preparatione vini vel aceti valet
Oleracea comeduntur bonos liquores generatia
sicut petrosilinum quintum adherbam et radi-
cem cerifolium pimpinella borago et
consimilia pulverata dispersa cum aceto vel
vino decoctis vel de fruminis fruminitorum
secundum qualitatem regionis Et omnis coctis
et cum aceto vel parata seu aliis rebus
comedantur legumina autem philebencii
tamen in hoc sequor consuetudinem nostram
ipsa frequentando sunt pisa ciceris
quibus lentes cum aceto quantum ad fructus
et alia ut nasturcium dico ut de pluribus
preparationibus tibi omnia talia sunt vitanda
eo quod putrescibilis sanguinis ingenerantur
vel leviter generantur hec deinde diversis te-
neris seu quarti quia talis in stomacha ma-
lus abilis est ut putrefiat sicut fungi
boleti Item hec sunt bona cum aceto
si sunt velox sicut fabula non valent
sicut lac sed lac tamen acetosum valet

et hec obtinentur Item si sit multe aquo-
sitatis non valebit sicut psicam cerusa
et huiusmodi Item qui non consuevit in sua
regione bonum sed aquosum quod calor
naturalis abhorret sicut sunt cetrulli
cucumeres cucurbite et consimiles Item si
male fuerit decocta Item si cibus non
in debita hora sumitur sicut primo
non dum digesto secundus datur
Item si ordine indebito sumatur
sicut subtilia post grossa Iste enim
septem condiciones maxime in cibis
sunt attendende proprie tempore pestilencie
Fructus tamen acetosi propter medi-
cine absque timore capiantur sicut
sunt malagranata et huiusmodi etc. Item quod
multum periculosum est hoc tempore longa
hora in mensa manere et diversorum
ferculorum multitudo ita multorum cibus
primi ferculi est in via digestionis cum secundum
vel tercium vel quartum ministratur ferculum
et inde est laudabile in regione sancti
fercula non multa etc. cum ex hoc multa
mala oriantur nec iterum in mensa de-
cibus primus sit digestus
Tercio de cibo dicendum est de potu
volo enim dicere quod vinum quod
periculosum est tempore pestilencie sitim
tollere non tamen ex hoc minus
se debet adimplere ebrietate vitando
Sit enim vinum clarum sive defecatum
in substancia subtile et odoriferum bone
vindemie et maturum potus huiusmodi
temporis cum commixtione aque competentis vel
lymphatum quod in magis admittendo sed quod ad aquam
eligatur quod melius haberi potest ut cin-
sia sive defecata decoctio braxata hoc
messis cum completa huiusmodi decoctione
non nova sed antiqua secundum partem et proportione
in aqua tunc vini recipitur aut aqua
pomis agrestibus sive cocta et de-
purata postea bibatur ter colata
quantum ad alios qui nec habent usum vini
vel cervisie vel facit acetosum ebutura
tum vel ferro quantum ad calidas regiones
sicut in Francia et in locis consimilibus Super
omnia non ista vinum tenue precipitatum
licet a quibusdam prohibeatur Ipsum enim
lymphari debet secundum exigenciam
temporis loci etatis et nature Si aqua quis
bibat eligat fontanam sive clarum fluentem
contra orientem que si haberi potest sed
fuerit stans decoquatur et deponatur
sive et infrigidetur et postea bibatur sed
non in multa quantitate cum sit dirimen
stomachi etc. potest addi acetum et ace-
tosa seu succi acetosi sive tempore isto
scilicet sume vinum malorum granatorum et vinum
decoctionis pomellorum silvestrium et huiusmodi
modi et illa scilicet in integris preservato et
curato Sic sume scilicet potus tamen moderate
tempore vel yemali scilicet decoctis cum vino levi sed
tempore estivo fiet commixtio vini aque et
aceti utentur sunt 3 partes vini et 2 aque etc.
Quarto sompnus et vigiliis dicendum est consequenter et
Ypocras 2° pronosticorum quod sompnus et vigilie utrique
ultra mensuram facte dispositiones est in-
consueta sed aliis consideracione attendendo quod si
mala fuerit paulatim permutetur Si non ma-
la consuetudo Et tamen non ulla magis auctoritate
sompnus meridianus sit prohibetur quod magis
volunt intelligi actualiter veniente contra
quam simpliciter dicto 2° quod quis si vult pro pondus
sive sompnus ubi accepti digestionis est necessarium
vel saltem cum minus primo sompni per dimi-
diam autem digestio qua terminatur non tamen
dicit quod mora ipsius sit prolonganda tamen sed
pius quod sompnus superfluus corpus humectat tempore
vel pestilencie corpus sit consideranda quanto physica
potest fiat et sompnus tamen quod effumacio non
impediat et effusio dicta non corrumpat
cum cibis sompnus non fiat statim post prandium
sed postquam fiat sessio vel statio vel paulatim de-
ambulacio dormire aliquis incipiat Sed
et aliqui quibus non est consuetudo de die dor-
mire sic est iter agentibus et hiis post mensam
desistunt stando vel sedendo dormire aliquis sten-
tudo petat et postea paulatim motum
incipiat secundum naturam motus causalis Sic et nocu-
te consimilem legem fruct. Postea cum post
cibum modicum scilicet ponderosam cibum
desiderat medicina sicut pira cortonia castanes
pontica vel stiptica et huiusmodi modo Sed
nequaquam dulcia gustabilia aut
ventosa seu pinguia etc.

ubi est declinatio appetitus multi igitur
vetant dare carnes quia forte faciunt propter
debilitatem virtutis digestive in regimine
ista Sed quia propter frigiditatem regionis
huius in qua possent carnes comedere dico
primo de pane quia pro servitiis possunt panis
tritici vel siliginis dummodo tempus sui cre-
menti fuit expers malicie remote a
[illegible] non caruit tempore pestilentiali et aere cor-
rupto et infecto propter [illegible] sed panis de
ordeo vel avena aut aliis leguminibus secundum
hominum consuetudines dummodo fuit bene
messis et fructatus cum aliqua permix-
tione furfuris de duobus tribus vel quo-
tidiebus [illegible] tamen nolo me limitare
propter consuetudinem diversitatem et quia
modo non fit bibere totus [illegible] quando facit
consuetudinem neque displacent fit carnes
primitus sunt fasiani perdices capones
sturni alaude merule gamalaenos
que sicce assate aut aceto plus valebunt
aves non degentes in aquis sicut aves
aucte

Ex repletione et inanitione dico
hic sicut prius quod omnibus huius
[illegible] mediocritas fiat igitur cum medio-
[illegible] superfluitatum prime et se-
cunde digestionis eo modo quo fuit oportunum
in estate quia pro communi tollit [illegible]
eventus artificialibus quia in hyeme non per
processum naturalem vel artificialem secundum
industriam medicorum et non fiat repletio
super repletionem quia nimia ciborum quantitas
adiuvat dominum magistri laborare et
fiat nimia inanitio per abstinentiam et
labore seu quovis alio in situ
maxime in via vigeat nutritus quia omnia
ista in hanc summam quoniam dicentia periculosa nos-
cuntur Sit igitur repletio talis que
naturam non aggravet et cum ista que
virtute non destituat per eum sic et
purgatione secundum exigentiam humorum
dominantium et multiplicatorum prout expertus in
expedire sagaci medico per flores [illegible]
colicis valeat secundum [illegible] valere hoc cum
tempore sicut venter laxari [illegible]
[illegible] rebus laxativis sicut brodio legumi-

num sicut pisorum ciceris et huiusmodi
et aliarum rerum tamen quia nec sit aliquis
illa purgatio tendit ad [illegible] sagaci
medico quam magis est [illegible] put-
[illegible] et flebotomia isto tempore pestilentie est nulla
bene in [illegible] [illegible] valet in
prima purgationis et curationis per me-
dianam epaticam Sed si appareat tussis
pulmonatica vel sophene cotidiane vel
interiores sed non sunt [illegible] brevi
de membris principalibus carnosis membra for-
tia [illegible] mittere superfluitates ad partes
debiliores et viciores Ideo de hoc caute
est videndum quod in ad non evacuetur na-
tor ad sellas epar ad [illegible] [illegible] ingui-
nalia
ad partes retro aures vel vicinas [illegible]
igitur si qualitas superfluitatis per modum
apostematis sub ascellis congregatur
fiat minutio de mediana statim
[illegible] et nullo retardetur quia flebo-
tomia retardata mortem inducit Si non per
aures cephalica latis [illegible]
cum appositione ventosarum infra locum [illegible]
[illegible] Si in inguinibus apte iniun-
fiat flebotomia in sophena aut domestica
Si apte votiua fiat apte [illegible] et
super apostema ponatur emplastrum tale Recipe
balsamum ℥ in. boli ʒ iii radicis sabu-
ci ʒ i. [illegible] cum oleo camomille et
medicata cera et de resina pini et
fiat quasi unguentum non tamen nimis
molle istud supponatur quia maturat
huiusmodi apostemata et [illegible]
[illegible] [illegible] quia hanc
veniens cedat [illegible] sanitatem ut dicit
de regimine refert via ad [illegible] redu-
cit ad [illegible] exactam [illegible]
[illegible] per reducti propter [illegible] que [illegible]
fieri casuerint Ideo cum tempore pestilentie
in [illegible] est quod temporibus primis lo-
quendo igitur secundum [illegible] et regimine prout
dicit cum aristotele et galieno quod aliquis
tempore et aliqua etate cum [illegible]
fermentis plus expetit quam [illegible]
[illegible] secundum aristotelem totius non

est q(uo)ciens in etatibus extremis Ouit
in p(ue)ricia & in senio q(ui)a tunc corpora non
sunt disposita ad generacionem p(ro)pt(er) caloris
debilitatem et seminis liquiditatem Sz
in adolescencia et iuventute magis ne-
cessari(us) est q(ui)a tunc g(e)n(er)a(n)t(ur) multa superfluitates
spermatis Sz igitur etas et complexio t(em)p(or)is
et consuetudo requirunt coitum conveniens
est ut perficiatur tamen cum retencione
seminis d(e) consuetis multa mala generantur
nam vidisti quosdam milites suffocacionem paciuntur
et viri subito moriuntur Sz tamen q(ui)a raro
persuadet continencia dico ad ipsa q(uod)
in continentes dimittat se ad generacionem
fluxus extra q(uo)modo superfluitates
resoluat(ur) et p(er) emoroydes provocet et
mulieres fluxum menstruorum Similiter abstine
a crapula et potacione vini fortis p(ro)hibeo
i(gitur) coitum non simpliciter s(ed) s(ecundu)m quod q(ui)a necessario
suppone coeuntes sunt pestilenciales seu
infecte ut non vna in tali actu p(ro)p(ter) delacta-
cionem forte porors fit apercio h(uius)modi dis-
solucio et resolucio caloris in principio
vt citatur resolucio spiritum et p(er) consequens
debilitacio et ideo dicit philosophus q(uo)d animalia
post coitum tristantur Si i(gitur) fit fiat t(em)p(or)e
neque sup(er) ventris repletone / s(ed) h(oc)
frequenter p(er) ebrietate fit / s(ed) neque fiat
in corpore nimis indigente et ieiuno
consumpto neque nimis in frigido neque
nimis calefacto et eius Sic et i(gitur) utrorum
p(er) ea allevient(ur) ullum modo senciens
gravamen Lud(us) i(gitur) coitus cum delectacione
contrarit debet non in(ter)ea accua aue magis
contrarietate dico hic q(uo)d quibus est multum accua
ue(l) est t(em)p(or)e adulterare nam cum accua aut
t(em)perantur continent corpus multe eg-
ritudines oriuntur h(oc) eodem t(em)p(or)e bonum
est gaudendum h(oc) t(em)p(o)ra cum tristicia
et sollicitudine refutando p(ro)p(ter) spem
bonam fundo Similiter dacibus et(iam) et
et claris et delectabilibus cogitando i(gitur)
cogitacionis mentis i(n) h(uius)modi operantur
Sicut scrib(itur) apparet cogitando de rebus
delectabilibus diminio & sic de similibus i(gitur) s(ed) fit
cogitacio ad res constantes claras & h(uius)
q(ui)a animi fluunt sanguis & spiritus clarifi-
cant nec non alia multa in corpore disponit

sunt p(ro) p(ro)fessio p(ro)b(atio) & medicorum sapie(n)-
tes de quibus non plus ad p(rese)ns

Consequenter volo transire ad medicinalia
que h(oc) t(em)p(or)e sunt necessaria Bud videlicet
est si fiat flobotomia p(ro)p(ter) sanguis petium
inequali aut digito et tunc fiat p(ro)prie
d(e) mediana vel epatica vena illa vene
magis d(e)monstrante cecurrunt ad sanguinis in
mutacionem isto t(em)p(or)e et p(ro)prie vz si g(r)avedo
sentitur in superioribus partibus Sz non in partibus
inferioribus tunc venam tue fistoie fiat
de sophena et si sentitur sub ascellis apa-
tema statim sine mora apiatur media-
na eiusdem lateris Sz in inguinibus circa p(ar)te
domesticam fiat flobotomia de sophena in-
teriori Sz circa p(ar)tem silvestre fiat flobotomia
de sophena exteriori Et h(oc) in p(ar)te dolente
et non in opposita q(ui)a materia est venenosa et
furiosa que si trahitur ad p(ar)tem oppositam
maius malum generaret Dico eciam sine
omni mora q(ui)a si materia faceret aliquam moram
fieret eius confirmacio nec posset leviter cura
adhiberi cum medio est igitur ne corrodat / c(o)r
de(m) nalem & sup(er) si sup(er) locum aposteum
ventose ponantur salubre videtur qui si
paciens tollerare non posset statim applicat(ur)
emplastrum p(ro)prium cum quo multi acti fe-
bricitates curati sunt et fuerunt Similiter
si quis colericus melius vel flevit p(er)teret
curetur p(er) medicinas ipsius appropriatas sive
p(ro) electe sive aliquas alias Quippe tamen
intencio medici fit ut virtute regi-
tiva que consistit in virtute vitali
animali & naturali conservet et p(ro)p(ri)o posse
confortet & h(oc) fit p(er) cum auro & iacinctus
et corall(is) simi(li) thure mirra et aliis
p(ro)pus datis cum de vasificacione acris virtus
vero vitalis p(er) confortancia circa confortatur
et naturalis similiter q(uo)d sicut statim apparebit
Tunc aut diversa t(em)p(or)e pestilenciarum
gruenda (quorum) quedam ministrantur
in cibis similiter et medicinis indunt(ur)
sicut p(ro)pria est acetum vinum et clarum
et s(ecundu)m aliquos acetosum p(ro)pter eius dele-
ctat cum & acedula et sim(i)lia
hec(us) quibus est ut de mane recipiat panis

assus aceto intinctus et comedatur et
bibatur tactear vini vel duo vel panis
intinctus in vino bono odorifero et claro
contra putrefactionem preservat Item vir-
tutem et spiritus conforttat nec debent leda-
ri maxime necessaria ut ribarbia cum
aceto et rebus acetosis decoquatur Item
cum aceto tamen vini medicine odorando
vel gustando quam vel cibi et potus Item
aliqualiter nervus contra sed cum per maius
malum euitandum propter capiatur Auicenna dicit
ponit quod cepa infusa et posita in lacte
vel vino per noctem si mane comedatur
et liquor ille bibitur a veneno preservat Item
post comptionem fiat cum ruta ficubus
et nucibus bene dicto compendio Aliqui ut re-
cipiatur manipulus unus pimpinelle et
decoquatur cum vino usque ad medietatem
vini et bibatur omni mane simile Item
Item dicit Galienus quod bolus armenicus
cum vino potatus si non sit febris multum
valet Item Si igitur sint febris detur cum aceto
et aqua rosacea Item de meis operibus
est ut sumatur pimpinella tormentilla
genciana iuniperi de quolibet ℥ iii una pul-
uis boli armenici ℥ x ista puluerisentur
et talis puluis capiatur omni
mane ad quantitatem medii coclear
cum vino Item cum poco multum valet
detriaca comesta vel bibita Item
succus feniculi vel raphani vel absin-
thii vel rute bibatur sto ieiuno simile
valet Item omnia pono propter quosdam et pauperes
qui theriaca habere non possunt et ista simile
valet dum corpus fuit purgatum Item
et simile tyriacam cum aqua rute
vel saluie vel scabiose vel alio liquore
secundum exigenciam infirmi nec abstinet
a cibo cavenda ad quodlibet cum modica tamen
vinum non aceto extra que multum
videntur esse diuersa vini Sed sciendum
quod aliqua sunt que resistunt veneno
eo quod membra principalia et cum ge-
stum confortant sicut muscus mecta
vinum odoriferum cinamomum et similia
Et quedam sunt que acumine frangunt
in grossando ipsum sicut lac oleum et
amigdala dulcis et butirum et ideo
corrosionem eius reprimunt Et quedam
aut sunt que ex proprietate veneni a-
cumine extingwunt et frangunt et expellunt
ipsum sub nigri in profundo corporis sicut
vinum forte clarum aliqualiter dulce
potus lactis cepa porrum et oleum Item
quedam faciunt virtute complexionali sicut
genciana aristologia longa et rotun-
da ruta saluia diptamus castoreum
et similia Item quedam a tota specie sicut
tyriaca metridatum et huiusmodi et illis
utatur eligat sibi unum quemlibet prout commodo
suis propter abstinencie

De medicinis competentibus post hec
dicam nam syrupi pillule
trocisti et cordialia et poma
hec sunt valencia Syrupus cum sag-
wine purificandum seu mundificandum potest
sic fieri Recipe succi borraginis succi buglos-
se succi mellisse ana ℥ i succi po-
morum acetosorum succi acetose ana quar-
tam unam et sint succi depurati aque
rosacee electe aceti albi ana quartam
℥ zucari albi lb i fiat syrupus usque ad
quartas v et detur cum decoctione florum
nenufaris vel scabiose et prius syrupus
fiat cum sic Recipe florum borraginis et
buglosse florum sticados arabici ana
℥ i thimi epithimi sene ana ℥
℥ corticis mirabolorum indorum ℥ i
separatorum in decoctione per noctem fleuntur
fortiter de mane et colentur et fiat po-
tus usque ad quartam unam et detur vel amo-
ra Item dicitur prout sic eligere tempus addi
decocti et ista maiore vel minor
in licteam Item pillule dantur que communiter
contra ipsum recipere ponit tali detur aloe
citratum et mirra Sed tamen ego re-
periendum pone illam receptam Recipe
aloe citratum preparati ℥ ii boli armeni-
ci ℥ i confitiantur cum succo mellisse
vel buglosse vel acetose secundum quod potest fieri
addendo vel diminuendo Sed quod quidam propter
diuersitatem complexionum indigent et
sic valent medicinis particulariter compositis

Ost cuoz segmr corporis et virtut
confortacio que fit per pctuaria
et condimenta Electuarium pro diuitibus
pt fs sic Rx cinamomi lignum et ocdo
feri ʒ. i. ligni aloes flores . s. anthos
tubelarum pyppis longi ana ʒ duas nuces
muscati gariofili galange bech al et
ru cardamomi mag ana ʒ. ß. spicenar
di foliorum zeduarii cortici ondatalis seminis
basilicois mellisse mente sicce ana
ʒ. i. margaritarum perforatarum et non
perforatarum iacinctorum smaragdorum cor
alli al et ru. citr albe ana. ʒ. ß.
rosarum rubearum drim sandulorum ossis
decorde ceru spodii limature eboris ana
ʒ. ß. vel ʒ. i. acedule cepta se. frondum
in dactorum se citomorum ana ʒ. i. ambre
grisee ʒ. ß. musci ʒ. i. camphore g. 6.
pynearum mimutim incisarum passularum
enucleatarum ana ʒ. i. et ß. conserve rosarum
rubearum ista omnia conficiantur sil cum
rosarum vel aliquo liquore bono et perfi
m ma tabulata vel dura vel dura
liquida ad modum conserue borragi sic
loco illius pt poni electuarium degemmis et alijs
mense q' ponit deus sui antidotarii
qui ista simplicia hic posita ibi intrant
et adhuc plura alia hoc pt sic fi faciliter
Rx conserue borragi conserve buglosse ana
ʒ. ij pulueris dyarodon. abbatis pul.
ueris rosate nouelle ana ʒ. i. cum
margaritarum ana ʒ. ß. iacinctorum saphi
rorum smaragdorum ana g.na v. corall
rubei ossis decorde cerui ligni aloes
ana g.na iiij.or mang. v. ʒ. i. et
ß. pannorum auri et argenti ana. 10
mis conquassando conquassetur et aspergendo
modicum cum aqua rosacea electua
rium sic pt fi confectum ad modum zarcarum
ut rosis. Et illud sit pro diuitibus et de
licatis. nam confortat omnes virtutes
scilicet vitalem animalem et naturalem melancoliam
et tristiciam reprimit et gaudium generat
Et quando vtantur dyamargariton dya
cameron letitia galieni dyarodon
abbatis dyanthos terra sandali et quidam

alij non vtantur pluribus nisi plus posset
et si simul quia non possunt habere quidam
febra herbarum pse ut vna de speciebus vel
vtantur succis fructuum acetositatum
quod sepius est. Item hic et pauperes
valent syrupi acetosi citoni succus
et quidam pomus de speciebus electuariis con
tra estorum quibus aer vitiatur. Vnde quibus
supra simplicia meliora et mag
nifica aque ysiste loco quia reprimuntur
scilicet Rx storacis calamite cum ondatalis
bisancie blatte thuris ligni aloes cardu
moni amomi camphore ana ʒ. i. conficiantur
cum aqua rosacea et mustilagine psilij
de hiis pt fi subfumigatio vel poterit fi aliquis
trocisci qui possunt simul Rx cynamomi
saporiferi et calo gariofili spicenardi lig.
aloes mastice galie muscati et cardamoni
maiorane cortici cit omnium ana ʒ. i. ß.
omnia misceantur cum mustilagine gumatorum
et aspergantur cum primo odorifero et fiat
trocisci et pt addi pulueris sandali al
et ru. cum similibus feris ppt iuuenes
si fiunt febricitates poterit fi tales trocisci
trocisci Rx citomorum seminis cucurbite endiuie
lactuce portulace rosarum sandal. al. ana ʒ.
m' camphore g.na 6. et fiant trocisci cum
pondus ʒ. vini cum succo malorum granatorum
norum seu pomorum silvestrium acidorum et
dicitur vittos propriana secundum exigenciam
infirmorum de mane. Sibi vz trocisci de
camphora pro pauperibus decoctio pomorum
silvestrium et prunellorum acidorum. Sibi vz
vinum malorum granatorum Et precipue est
pauperibus potus i. febricitantium sit acetosum
Item est tempore pestilentie conservancius artificiarum
poma quorum que dicuntur pomambri
bilium ut poma ambre poma
camphore vel camphorata De quibus
pro diuitibus poma aliquis descriptionis
alias pro mediocribus alias pro pauperibus
pro diuitibus si pt haberi ambra fiat
poma de sola ambra vel secundum diuicie
in 2o. tamen ambra confert de sint
subtilitate sue resolutionis Sibi confert
cerebro spiritibus pectoris et cordis Impa cum

nis est excellens caliditas multum necessitatis principalia autem membra multum confortat et leticiam generat Sed quia hec res est multum cara satis et multum rara in loco ipsius potest fieri artificialiter tale pomum Recipe lapdani purissimi ℥ ij storacis calamite gummi arabici murre thuris albi ana ℥ iij rosarum rubearum ℥ i sandali muscellini ℥ i nucis muscati gariofolorum ana ℥ s calamite storace aromatice basiliconis maiorane mente sicce ana ℥ s spicenardi ℥ i camphore gra. 6 cere albe quod sufficiat hec omnia conterantur et misceantur simul et potest addi gumpe ambre ℥ s musci ʒ j unus et si hec omnia haberi non possint recipiantur ista exceptis que haberi possunt et cum pomum preciosum est et laudabilius operacionis quantum ad corpus humanum potest videri per quemlibet naturas et virtutes istorum simplicium considerans Item pro malis potest fieri pomum tale Recipe aliptis muscate galie muscate ana ℥ i olibani mente sicce calami arotici gariofolorum zedoarii saturege ana ℥ i et s musci ℥ s camphore ad pondus tritici granorum iiij conficiantur cum aqua rosacea pro incidentibus potest fieri pomum de lapdano puro basilicone maiorana gariofilis muscata thure et modico cere albe ʒ s musci Pro principibus fiat pomum de maiorana basilicone gariofilis et cera etc. tempore estivo potest odorare pannum intinctum in aceto et aqua rosacea coniunctim etc. Similiter etc. odor absinthii preservat a putrefactione aeris Sic etiam valet salvia menta et frequens gustus eius ruthe absque cum hiis pomus illus mane corrupto ambulabit nec plura suspecta seu infirmos visitabit Si igitur corpus fuit purgatum que predicta sunt a febre pestilenciali ipsum deo concedente preservabit quem dignetur nos preservare et omnem pestem malam a nobis resecare qui nos custodiat cum suis herbis quibus

virtutes in hiis tribuit singulares hec igitur sunt pro informacione inveniendi medicinali conductorum nec cum remordeat dentibus invidorum quia non scripsi magistralia sed solum vulgaria secularibus quibus in hoc compaciendo quam multi tacuerunt dictam ignorantes multis personis aggravantur Pro collacionis labore peto collentes virtutes prime scitorum omnis medicine operacionis suppliciter et completo libro sit laus et gloria christo Completum est illud collectum de epidimia Anno domini 1318 In crastino [illegible] virginis benedicte Amen Jacobus [illegible]

